

A SLURLKA AA LANGINKA AMA IAMESKA

A Lengi Ama Atlunget Bareq Ama Qaqet

**The New Testament
and Ruth, Esther, and Jonah
in the Qaqet language of Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Kaket long Niugini

A Slurlka Aa Langinka Ama Iameska

The New Testament and Ruth, Esther, and Jonah in the Qaqet (Baining)
language of Papua New Guinea
[byx]

© 1996, 2026, Wycliffe Bible Translators, Inc.

www.Wycliffe.org

in association with the Papua New Guinea Bible Translation Association
www.png.bible

Visit for more Scripture resources in Qaqet

www.ScriptureEarth.org/byx

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons
license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Ama Langin A Nger A Rlen

Old Testament

<i>book</i>	<i>abbreviation</i> ...	<i>page</i>
Rut.....	(Rut)	1
Esta	(Est)	8
Jona	(Jna)	22

New Testament

<i>title</i>	<i>book</i>	<i>abbreviation</i> ...	<i>page</i>
Ma Matiu Qa Iil Sevet Ma Iesus Kristus	Matiu.....	(Mt)	26
Ma Mak Aa Lengi Sevet Ma Iesus Kristus	Mak	(Mk)	104
Ma Luk Aa Lengi Sevet Ma Iesus Kristus	Luk	(Lk).....	150
Ma Jon Aa Lengi Sevet Ma Iesus Kristus	Jon.....	(Jn).....	230
Ma Iesus Aa Aposelkena	Aposel.....	(Ap)	287
Ma Paulus Ka Iil Sagel Ama Kristenkena Vet Ma	Rom.....	(Rm)	360
Ma Paulus Ka Iil Sagel Ama Kristenkena Vet Ma Korin	1 Korin	(1Ko)	395
Ma Paulus Ka Iil Ip Me Iiram Sagel Ama Kristenkena Vet Ma Korin	2 Korin	(2Ko)	436
Ma Paulus Ka Iil Sagel Ama Galatiaqena	Galatia.....	(Ga)	461
Ma Paulus Ka Iil Sagel Ama Epasas-Kena	Epasas.....	(Ep)	474
Ma Paulus Ka Iil Sagel Ama Kristenkena Vet Ma Pilipai	Pilipai	(Pil)	488
Ma Paulus Ka Iil Sagel Ama Kristenkena Vet Ma Kolosi	Kolosi.....	(Kol)	499
Ma Paulus Ka Iil Sagel Ama Tisalanikka-Qena	1 Tisalanikka	(1Tis).....	508
Ma Paulus Ka Iil Ip Maiiram Sagel Ama Tisalanikka-Qena	2 Tisalanikka	(2Tis).....	515
Ma Paulus Ka Iil Sagel Ma Timoti	1 Timoti.....	(1Tim)	519
Ma Paulus Ka Iil Ip Me Iiram Sagel Ma Timoti	2 Timoti.....	(2Tim)	529
Ma Paulus Ka Iil Sagel Ma Taitus	Taitus.....	(Tai)	536
Ma Paulus Ka Iil Sagel Ama Barlka Ma Pailimon	Pailimon	(Pail)	541
A Lengi Sagel Ama Hibruqena	Hibru	(Hib).....	543

<i>title.....</i>	<i>book.....</i>	<i>abbreviation... page</i>
Ma Jems Ka Iil Sagel Ama Judaquena	Jems	(Je).....573
Ma Pita Qa Iil Sagel Ama Kristenkena I Verik Se Ra	1 Pita	(1Pi) 582
Ma Pita Aa Langinka I Qa Iil Ip Maiiram	2 Pita	(2Pi) 592
Ama Aposel Ma Jon Ka Iil Sagel Ama Kristenkena	1 Jon	(1Jon).....598
Ma Jon Ka Iil Sagel Ama Kristenkena Ip Me Iiram	2 Jon	(2Jon).....607
Ma Jon Ka Iil Ip Ma Depkuas	3 Jon	(3Jon).....609
Ma Jut Aa Lengi	Jut	(Ju).....611
Ma Kristus Ka Baing Sema Lengi Sekgames Sevot Liirang Aa Diiv Iirang Nget Den	Ma Kristus Aa Lengi.....	(Kris) 615
Read the New Testament.....		655

Dap liirang iara, i ngua iil me iirang ip mager ip ngen dris per iirang. De ngen dru a ngen a qevap ai ma Kristus na qa. De qa, dai ama Ngemumaqa aa Uimka na qa. De maikka ariq aip trlas tem ngen men a qa, dai diip ngene taneng ama iames never aa arlenki.

Jon 20.31

RUT

Ma Elimalek ke na liinka ra mit savet ma Moap.

1 ¹⁻²Maikka mur vet lungera ama nir i as kuasik ai ma Israelkina ara nga ma slurka ama quanaska ip ke uas tem ta mai. De vet lungera ama nir dama niingki qia men gel ta. Taqura de iak i aa renki ma Elimalek, Dai qene aa ruaqi ma Naomi de iane uimiam ma Malon ke nema Kilion, dai ra mit ip as kuri ra ver ama qeringki ma Moap. I luqa i qa navet ma Eprat aa qemuligl, de luqa i ai de quri qa ver ama luqupki ma Betliem pet ma Juda. ³Be lua i quri ra vet ma Moap, dai ma Elimalek ka ngip. Be ma Naomi dai quri qi kine are uimiam i ngerek se ra. ⁴I are uimiam dai ian ngervet nama nanim navet ma Moap. I liina dai ian a renim ma Opa ki nema Rut. Baip naser ama ages ama malepka, ⁵de ma Malon ke nema Kilion dai saqikka ian ngip. Be ma Naomi dai quri qi naik i quasik ara nga ma ngerka de quasik ngen ara nga ma ruis.

Ma Naomi qir guir dai ma Rut ki na qi.

⁶De nakka aip laip de ma Naomi qia nari ai ma Qamurem ker kuar te aarem sagel aa qaqet i qe riir ama asmes barek a ra. Taqura de ra muvem nanas ip diip ta tit savet ma Moap. I ra, i ma Naomi qi ne ara revesim ma Rut ki nema Opa. ⁷Baiv aa de ra mi rares i ra tit savet ma Juda. Dav aip samen ama aiska, ⁸de ma Naomi qia ruqun ara revesim ma', "Uane guir saver uana luqup sagel uan a laviim. De ngu nen ama Slurka ip diip ke tekmet nama atlu sagel uin. Ip saqikka raquar ai de mekai uin, i ai de uane tekmet nama atlu sagel ngua. De sagel ma Malon ke nema Kilion liiam aa i sa ian pereset. ⁹De mager iv ama Slurka qe rekmet de maget ip saqiaskerka uane ngervet ip diip kuri uin maget."

Taqura de ma Naomi qia rekmet ip taquar ai de re tekmet. I qia nismet mer im, de qia taqen nama atlu ve ian a reng iv ian diit. Dav im dai ian ares i veses a im be ian neknak. ¹⁰De ian duqun a qi ma', "Kuasik. Dap diiv une na ngi sagel gia qaqet." ¹¹De ma Naomi qia ruqun ma', "Gua revesim maikka mager iv uane guir. I ngu lu uane na ngua ip nana? ¹²Mager iv uane guir saver uan a luqup i ngua dai ama sru ngua be saqias kuasik mager ip ngu ngervet. I saqiaskerka quasik mager ip ngu sel a nga ma ruim iam ip ba uin iv uane ngervet na iam? I quatta i arik aip ngua tu gua qevap ai as mager ip ngu ngervet dama arenki aris, de diip ngu sel a nga ma ruim iam. ¹³De qua mager ip kuri uin de ver a iam ip deng i ian ir ip ama bar iam? De qua liina be quasik mager iv uane ngervet ne uiam ama quar iam? Gua revesim maikka quasik maget. I uan drem ai maikka quasik mager ip liina nge ren taqura. I ama Slurka dai sa qa ngim temanau na ngua. Be maikka ama arem ngua naver a uin."

¹⁴Aip kia meraqen taqura be verset, de saqiaskerka ian a res i ian neknak. Baiv aa de ma Opa qia rekmer ip taquar ai de re tekmet, i qia nismet met ma Naomi de qia taqen nama atlu iv aiv aa de qia tit mas. De ma Opa qia rekmet taqura de qia guir saver ara luqup. Dap ma Rut dai qattikka quri qi ki nema Naomi. ¹⁵Taqura de ma Naomi qia ruqun ma Rut ma', "Rut sa giaik kia guir saver ara luqup de sagel ngen ara iaus (lungera i ai de re lotu saver a nget). Dai mager ip ngi guir naser a qi saver uan a luqup."

¹⁶Dap ma Rut kia guirtik ma', "Kula ngi tuqun a ngua ip ngua tit namen a ngi. Dap gia ding se ngua ip ngu na ngi. Baip ngia tit kuaridi, de diip ngu na ngi. Baip kuri ngi quaridi de saqikka diip kuri ngua gel ngi. De gia qaqet dai diip gua qaqer aa. De gia Qamurem dai saqikka diip gua Qamurem aa. ¹⁷De aip ngia ngip saquaridi dai saqikka diip ngu ngip iasai. De qattikka diip te kut ser ngua imek. Maikka mager iv ama Slurka qe rekmet maden na ngua i arik aip kuasik ai ngua tit kut lungera mai ama lengi i sa ngua meraqen na nget. Dap kuasik mager iv a qeni muqas ngere ring mer un. Dap kattikka gua revan i ama apngipki naik dai mager ip ki ring mer un."

¹⁸Baip ma Naomi qia lu ai ma Rut dai maikka qi dlek ip ki na qi, de ma Naomi dai saqias kuasik mager ip ki teqestemki. ¹⁹De qattikka ian diit be ian diit be deng i baing siim pet ma Betliem. Baip lua ian men pet ma Betliem, de ama qaqet mai vet luqia ama qeringki dai maikka re nanses. De ama nankina dai ra taqen ma', "Maikka, qua ma Naomi na ngi?"

²⁰De ma Naomi qia guirtik ma', "Kula ngen deris ngua ma Naomi (i liina dai ma, ama arias per a ngua). Dap ngen deris ngua ma Mara, (i liina ma, ama aremigl na ngua.) I raquari ma Qamurem i aa dlek pe vit dai qa rekmet ne gua mugunes be quasik ai ama atlu. ²¹I lua i mur ngua tit nanari navet luqi iara ama luqupki, dai buup ne gua tekmer iirang. Dap sama Slurka qa guir se ngua dap maikka quasik gua qerang. Taqura dai qula ngen deris ngua ma Naomi. I raquari ma Qamurem ama Slurka i ama dlek mai gel ka dai qa ngim temanau na ngua de maikka qa lenges na ngua."

²²Dai qattikka lungur iara ama lengi savet ma Naomi i qia mit navet ma Moap. De qia guir i ma Rut ki na qi. I ma Rut dai qi navet ma Moap. I ma Naomi ara reveski. Dav ian men pet ma Betliem dai vet luus aa i re rares ne ara lat i re dikdik ama asmes i ra tis nget ama bali, i nger ip taquar ama rais.

2 ¹Pet luqia ama qeringki de iak i aa renki ma Boas. I luqa dai ama barka de buup ne aa quvang iirang. De qa dai navet ma Elimalek aa liinka. I ma Elimalek i mekai qa ngip namene ma Naomi. ²De ver iak ama niraqa de ma Rut i qi navet ma Moap dai qia ruqun ma Naomi ma, "Ngu nariip ngua tit saver ama sleng ip ngu mali rama bali de ngu ngingdemna na nget. I diip ngu mali rem nget naset lura i ara rem naver a ngua de re serek na nget." De ma Naomi qia guirtik ma', "Gua reveski, ngia tit, i maget taqura." ³Baip ma Naomi qia meraqen taqura be vereset, de ma Rut kia mit saver ama sleng. Be qia tit naset lura i ret matna ver ama sleng. I qia tit naser ara de qi nging demna nama bali i lungera i ngere rat. Dav ai de quasik kiat drem aip nemka aa retki aa i qia mit be sever a qi. Dap kattikka qia mit dai be savet ma Boas aa uaikt ama retki. I luqa ma Boas dai qa navet ma Elimalek aa liinka.

⁴De nakka aip samen ama niraqa miaivuk de qattikka luqa ma Boas ka mit navet ma Betliem. De qa mit be sagel lura i ret matna gel ka, de qa meraqen nama atlu sagel ta ma,

“A Slurka aa arem sagel ngen.” De ra guirtik ma, “A Slurka aa rem sagel ngi.”

⁵De ma Boas ka snanpet ne aa muverem ma', “Luqia ama nanki navet nemka aa qemuligl?”

⁶De luqa ama amngimka qa guirtik ma', “Luqia ama nanki dai qi na sanges naver iagl ama qemuligl. I luqia dai qia men naset ma Naomi. I ian men naver ama qeringki ma Moap. ⁷I qia snanpet na ngua ip gua ding se qi ip kia tit naset lura i ret matna, de qi ngingdemna nama bali. I maikka la qi ares se bingbingia i qit matna be lu deng iara. Be naqattikka masmas per a qi iara pama menderigl.” ⁸Baip luqa qa meraqen be verset, de ma Boas ka ang be qa ruqun ma Rut ma', “Maqi ngi nari. Kula ngia tit ip ngi ngingdemna nama bali a nger a nging per a qeng ama sleng. Dap kattikka mager ip ngia ter ama bali a ngera nging navet lu iara ama retki. De diip kuri ngi aa ngi ne lura ama nankina i ret matna gel ngua. ⁹De maikka maget ip kattikka ngia tu gia qevap ip ngi mali rama bali navet gua sleng. I ngia tit naser ama nankina i ret matna. I sa ngua ruqun lura ama quatta i ret matna gel ngua, iv aip de qula re lenges na ngi. De saqikka aip lua i dingding sep ngi tama qerap, de ngia tit i ngi serup mer ama kaina i lura ama quatta i ret matna gel ngua dai ra uk nget.”

¹⁰De aip ka meraqen be vereset, de ma Rut dai vaik per a qi manep be maikka samen ama aivet (ip ki teqer ma Boas ai qattikka qi dai maikka ama arias per a qi naver aa lengi). De qia ruqun ma Boas ma', “Ngu dai na sanges naver iaik ama luqupki. Dap ngu lu nana be ngia tu gia qevap saver a ngua de ngi tekmet nama atlu sagel ngua?”

¹¹De ma Boas ka guirtik ma', “Sa ngua nari saver ama tekmeriirang mai i ngia rekmet ne iirang sagel gia reveski. I lua i sa giak ka ngip. De nguat drem ai ngia mit namene gia mamiam. De ngia men be quri ngi gel lura ama qaqet i quasik ai ngiat drem se ra. (Be ngu nari raqura de ngua tu gua qevap ip ngua tat naver a ngi.)

¹²“De sa ngia men sagel ma Qamurem i ma Israelkina ara Slurka ip ke uas tem ngi. Dai sa qa lu ama tekmeriirang mai ama atliirang i sa ngia rekmet niirang. Be ngu nariip se qa ip mager ip ke guirtik ama tekmeriirang ama atliirang sagel ngi. De maikka mager ip ke guirtik liirang a vevit barek a ngi.”

¹³De ma Rut kia guirtik ma Boas aa lengi ma', “Maikka ngi tekmet nama atlu sagel ngua. Dap kuasik ai ama atlu ngua ip taquar lura ama nankina i ret matna gel ngi. Dap ngia meraqen nama lengi ama upka vem nget sagel ngua. Be lungera nge sem a dlek na ngua.”

¹⁴Baip lua ip ta tes, de ma Boas ka ruqun ma Rut ma', “Ngia ren ip ngiar a nga ma asmes de ngi uk nget pama vain anger a qerapki de ngia tes.”

Aip ka meraqen taqura de qia mugun ki ne lura i ai de ret matna qel ka. De iang ama bali i ra in me nget. Dai ma Boas ka qur ma Rut tem nget. De ma Rut kia tes dai qia qiranas, be de iang ama asmes.

¹⁵aDe aip ta mes be vereset de ma Rut dai saqiaskerka qia tit de qi ngingdemna nama bali, i lura ra serek na nget.

De qasa naser a qi, i qia mit de ma Boas ka ruqun lura i ai de ret matna gel ka ma', "Mager iv a ngen a ding se ma Rut ip ki nging demna nama bali na gelna ne nge nama qemeng i ra tik met na get. De qula ngen ne serin a qi, i qi ngingdemna nama bali nanari. ¹⁶De qerka ngene berk ik iang ama bali a nge ra ning nep ma qemeng de quri nger aa ip diip ki ngingdemna na nget. De qula ngenem nem ki nanari."

¹⁷Taquara de qatiasker ma Rut kia tit de qi ngingdemna nama bali a nge ra ning be deng sunun. Baip kia ingdemna nama bali a nger a ning be vereset, de qi uaming nget nama mengem ip miges miges ama qetdeng naver ama asmes. Be qia buup ama biqem. ¹⁸De ma Rut kiaral lungera ama bali de qia mit saver ama luqup. De qia reker ara reveski ma Naomi. De qerka ma Rut kia qur ma Naomi re ngene lungera ama asmes i la qia mes dem nget men ama niraqa.

¹⁹De ma Naomi qi akmenses be qia snanpet nema Rut ma', "Ngia matna vet nemka aa sleng, be lu ngia met lungera ama bali? Ngu nen ama Slurka ip mager ip ke tekmet nama atlu sagel luqa i qa lu ngi de qe taqa tekmet se ngi."

De ma Rut kia guirtik ma, "La ngut matna ver iak a sleng i ra tis ka ma Boas."

²⁰De ma Naomi qia ruqun ma', "Ngu nen ama Slurka ip mager ip ke tekmet nama atlu sagel luqa. De ama Slurka dai ai de quasik ngere ragen per a qa nama lengi i sa qa quar tem nget. Arevan i lungera ip ke tekmet nama atlu sagel lura i mekai ara lavu ra ngip de sagel lura i re iames." De qatiasker ma Naomi dai qia taqen ma', "Luqa dai qa naver a ut. I qa navet lura i re uas tem ut dai mager ip ke uas te aur a tekmeriirang, ngene ma Elimalek aa aiverem."

²¹De ma Rut kia ruqun ma', "De qerka ma Boas ka ruqun a ngua ip ngu ngingdemna nama bali naset lura i ret matna gel ka, ip deng i re vereset a nema Boas aa retki i re dikdik ama bali."

²²De ma Naomi qia ruqun ma Rut ma', "Ii, arevan gua reveski. Maikka mager ip ngit matna ngi ne lura i ret matna vet ma Boas aa sleng. I arik ma aret ta lenges na ngi i arik aip ngia mit saver a qek auang ama sleng."

²³Taquara de ma Rut dai qattikka qi ne lura ama nankina i ret matna gel ma Boas dai re ngingdemna nama bali a nge ra asmes be deng i qattikka ra vereset i ra dik ama bali ngen ama vit angera asmes. De qattikka ma Rut dai qatiasker kuri qi ki ne ara reveski.

Ma Rut kia lu re ara Ngerka.

3 ¹Baiv aa de ma Naomi qia ruqun ma Rut ma', "Gua reveski, maikka mager ip diip ngu lu ra nga ma quatka ip ngi ngervet na qa. De diip ke uas tem ngi ip diip kuri ngi maget. ²Dai ngi nari, mendu ngit matna gel iak ma Boas i ngi ne lura ama nankina i ret matna gel ka, dai luqa naver aur a liinka. Dai ngi nari, nani de ama arenki aris de qet matna i qa ter ama semaning nev ama bali pama a vetki i ai de ret matna ver a nget pem ki. ³Taquara dai mager ip ngi uknas de ngia rer ama sada ver anas de ngia ru ama luan ama atlu nget. De ngia ir iasai sagel ai de ret matna ver ama bali. Dap diip ngi teres iv aip de qula qa lu ngi. De quri ngi de ver aqa iv aip ka mes de qa srup be vereset. ⁴De aip lua i qe nariip ke braing, de maikka ngi ra qam ngim aip diip ke braing kuaridi. Iv aip lua i qe braing, de ngia it ip ngiar ama

pulagitki vit naver aa ilaing, de ngia ras gel aa ilaing. (I ma Rut kia rekmet ne liina i qi snanpet ne ma Boas ip ke uas tem ki). De diip ke sil ba ngi ne liirang aa ama tekmeriirang i qe nariip se ngi ip ngi tekmet niirang.”

⁵De ma Naomi qia meraqen be vereset, de ma Rut kia guirtik ma', "Maikka ama atlu aa. Diip ngua it kut lungera ama lengi i ngia sil na nget.”

⁶Taaura de ma Rut kia mir iasai sagel ai de re uaming ama bali de ra tat per a nget tama qetdeng de re ru na nget. De qattikka qia rekmet taaura ip taquar ara reveski qia ruqun a qi. ⁷Baip ma Boas ka mes de qa srup be vereset, de maikka ama arias per a qa. De qa mit be sever ama buremka aa gari nama bali. De qa mas ip ke braing. Baiv aa de ma Rut kia ra qat mit sagel ka be qia mer ama pulagitki naver aa ailaing be quri nget sena. De qia mas gel aa ailaing. ⁸Baip miasaivuk samen ama arenki de vuktik pet ma Boas masair i ai de qe braing, de qe guirtik per anas, dai ngemer a qa i qa lu ama nanki i qia mas gel aa ailaing. ⁹De qa snanpet ma', "Nema na ngi?" De ma Rut kia guirtik ma', "Kattikka ma Rut na ngua. I ngua i gia muverem na ngua. De ngi dai navet ma Elimalek aa qemuligl. Taaura dai mager ip ngi ngervet na ngua ip ngi uas tem ngua.”

¹⁰De ma Boas ka ruqun ma', "A gilki, ngu nen ama Slurka ip mager ip ke tekmet nama atlu sagel ngi. I raquari liina i iara i ngia rekmet niini (i liina ip ngu ngervet na ngi), dai maikka iini vevit i quasik aip taquar liirang aa i mekai ngia rekmet ne iirang sagel gia reveski (i ngi taqa uas tem ki). De buup nama lugut ta, i iari dai buup ne ara tekmeriirang dav iari dai quasik ai buup ne ara qerang. Dap kuasik ai ngia tu gia qevap ip ngi ngervet ne a qek. Kattikka quasik. (I qattikka ngia tu gia qevap savet gia reveski de qattikka ngia snanpet na ngua). ¹¹De ama qaqet mai vet gua luqupki dai rat drem ai ngi dai maikka ama atlu qi na ngi. Taaura dai quasik mager ip ngingning. De diip ngu tekmet nama tekmeriirang mai i ngi snanpet na ngua ip ngu tekmet ne iirang. ¹²De ngia sil dai maikka ama revan. I ngu ne giak (i mekai qa ngip), dai un naver ama qemuigl ama quanas igl. Be gua retki ip ngu uas tem ngi. Dav as kuasik i raquari iak i qa navet gua qemuligl. Dai mager ip ngu snanpet na qa aip kua mager ip ke uas tem ngi. ¹³Diip pet luqi iara ama arenki de ngi braing iara. De maikka aip bingia nepbang de ngua it ip ngu narivet te luqai aa tuaqevap. Be arik aip ke nariip ke uas tem ngi, dai maikka ama atlu. Dav arik aip kuasik ke nariip, dai maikka ngua tu vusep sagel ma Qamurem i qe iames masmas, i diip ngu uas tem ngi. Dai saqiaskerka ngia ras imek de quri ngi iara ip deng sebingbingia.”

¹⁴Taaura de ma Rut kia mas gelng ne ma Boas aa ailaing. Dav aip bingia de qia marvit dama sipsipka i lua i as kuasik mager ip a qek ke lu mamer na qi. I ma Boas dai quasik ke nariiv ait de a qek kat drem ai ma Rut kia men iasai.

¹⁵De ma Boas ka ruqun ma Rut ma', "Ngiat gia luanki i ai de ngi braing pemki de ngi verik a qi men ama aivet.” De qattikka ma Rut kia rekmet taaura, de ma Boas kartik ama bali sep ama luanki. Be lungera ama bali a nge ra merenka dai ama 20 kilo. De ma Boas ka matna ver a qi i qa mer ama bali se de ara lang, de qia ral nget saver ama luqup.

¹⁶Baip ma Rut kia mit be qia men per ama luqup, de ara reveski qia snanpet na qi ma', "Gua reveski nana?" De ma Rut kia sil saver ama tekmeriirang mai i ma Boas ka rekmet ne iirang barek a qi. ¹⁷De qerka ma Rut kia sil ma, "De

qa ruqun a ngua ai quasik mager ip ngu guir naik sagel dap mager ip ngu tal a nga ma asmes. Taqura de qa qur a ngua re lunger iara ama bali.”¹⁸ Taqura de ma Naomi qia ruqun ma’, “Gua reveski, askerka quri ngi raqura quara de masmas per a ngi. I nani iara dai quasik mager ip kuri ma Boas naik. Kattikka quasik. I diip ke seservet liina nauir. De un dai as kuasik un drem aip diip liina nge ren nana.”

4 ¹Baiv aa de ma Boas ka mit saver ama luqup, be qa mugun dama aiska aam sagel ai de re tekmet nama kaivung. Baiv aa de quasik ama ain-kules de qa lu luqa i qe mali rem ka ip ke snanpet na qa aip kua mager ip ke van pet ma Rut. Baiv aa de ma Boas ka nes tem ka de qa ruqun a qa ma’, “Ngia ren ip ngia ruqun gel ngua.” Baiv aa de luqa qa men be qa mugun gel ma Boas. ²Baiv aa de ma Boas ka nes tama barta ama malepka na ra naver ama luqupki ip te kaivung. Taqura de ra mugun ip te nari ma Boas aa lengi. ³De ma Boas ka mar de qa ruqun aa veriqa ma’, “Guaka sa ngiat drem ai ma Naomi qia guir navet ma Moap. Be qi nariiv a qek ke van pet ma Elimalek aa aiverem. ⁴Dai maikka ngu nariip ngu sil ba ngi savet liina. Be maikka quarik aip ngi nariip ngi van per a um, dai maikka mager ip ngi sil ba ut. De ngen aur a barta dai mager ip te nari gia lengi. I lura i ra mugun iara ver ama kaivung. Dav arik aip kuasik dai mager ip ngi sil ba ut, ai quasik ngi nariip ngi van per a um. I qattikka mager iv ure snanpet na ngi nauir i raquari ngi navet ma Naomi ara liinka.” De luqa ama quatka dai qa virit ma’, “Maikka diip ngu van per a um.” ⁵De ma Boas ka ruqun ma’, “Maikka maget taqura. Dav arik aip ngia van pet ma Naomi ara aiverem, dai qerka ngia van pet ngene luqia ama sauaike i ara arenki ma Rut i qi navet ma Moap. De liina i ngia van per ama aiverem, dai ama aiverem dai diip kuri ma Elimalek aa arenki ver a um, i luqa i mur ka ngip.”

⁶De luqa qa guirtik ba qa ma’, “Kuasik ngu at drem savet liina dai be quasik mager ip ngu van per ama aiverem. I raquari gua ruis dai quasik mager ip te uas tama aiverem. I raquari luum a ama aiverem dai diip te qur ma Rut are uis tem bem. Be guaka mager ip ngi van per a um. Dap ngua dai quri ngua.”

⁷I ai de mur vet lungera ama nir, dai quarik aiv iak ke nariip ken pan per iak aiverem, dai qattikka ne ara gamansna dai diip ke tekmet taquriani. Kattikka luqa i qer kuar te aa aiverem iv iak ken pan per a um, dai diip ke verik te aa ailang igl, de qe qur luqa i qen pan per aa aiverem. Dai qattikka ma Israelkina dai ai de re tekmet taqura ip te seser ver ama lengi. Dai qattikka lura ra rekmet taqura ip te vereset ne liina ver ama kaivung. ⁸Taqura de qattikka aip luqa qa ruqun ma Boas ma’, “Diip ngi van pet luum aa ama aiverem.” De qa verikt te aa ailang igl de qa qur ma Boas.

⁹Baiv aa de ma Boas ka ruqun lura ama barta de ngene iari i lura i ra ing-demna ver ama kaivung. I qa meraqen ma’, “Sa ngen lu de nge nari aurak aa lengi i qa meraqen na nget. Dai sa iara dai ngua van per ama aiverem de ngene ama tekmeriirang mai nagel ma Naomi de nagel ma Elimalek kene aa uimiam ma Kilion ke nema Malon. ¹⁰De qerka ngua met ma Rut, be sa iara dai gua ngerki. I luqia ama nanki ama sauakki i qi navet ma Moap i ma Malon aa ruaqi i luqa i mekai qa ngip na men a qi. Be raquari ngua ngervet nema Rut, taqura be ma Malon aa aiverem, dai qattikka qur um gel aa lanivas ip te uas tem bem. De luqa i qa ngip dai ver aa luqupki, dai qattikka lura i ra naver

aa liinaka dai qattikka quasik mager ip ngeragen per ara ne aa renki. Dai sa iara ngen lu de ngene nari liina.”

¹¹Baiv aa de lura ama barta de ngene lura i ra ingdemna ta ruqun ma', “Maikka ama revan, i sa ut nari lunger iara ama lengi, de sa ut lu luqa i qa qur a ngi tama ailainig igl. De maikka mager iv ama Slurka qa tat navet gia ngerki ip mager ip ki tal ama ruis, ip taquar mur ma Resel ki nema Lia i mur ian sel ama ruis nagel ma Jekop. De maikka mager ip ngi tal ama qelaing de mager ip kuri ngi i ama barka na ngi navet ma Eprata aa liinka, pet luqi iara ama luqupki ma Betliem. ¹²De maikka ure nen ama Slurka ip luqia ama nanki dai mager ip ki raqalsal ama ruis ip taquar mur i qa qur ma Peres tama ruis. Ma Peres i ma Juda qe nema Tama iane uimka.”

Ma Boas ke ne aa lanivas.

¹³Baiv aa de ma Boas ka met ma Rut iv aa ruaqi na qi. De ama Slurka dai maikka aa arem sagel ki (ka tat naver a qi) be qia ral ama rutka nagel a rak ma Boas. Baiv aa de qia sel are uimka ama quatkan. ¹⁴De ama nankina ra ruqun ma Naomi ma', “Maikka mager iv ut tar nama a Slurka aa renki. I sa raquari qa qur a ngi rama ruimka i luqa i qa men mene ma Rut. I luqa dai laiv ama barka de diip ke uas tem ngi. De luqa ama gilka dai maikka mager ip laiv ama barka na qa vet ma Israel. ¹⁵De gia reveksi dai qia sel ama ruimka ama quatkan, de luqia ma Rut dai maikka qi nariip se ngi vevit. De maikka qit matna ver ama reriirang i buup niirang ip kia tat naver a ngi. De arik ngi sel ama ruis ama ngerikit ngen a iam na ra, dai quasik maget na ra qut liirang a ama reriirang i ma Rut ki tekmet niirang ba ngi. I ma Rut dai qattias kit matna maden. Dap sa iara qia sel ama ruimka ba ngi be diip ke qur a ngi rama iames de diip ke uas tem ngi i aip laiv i ama sru ngi.”

¹⁶Baiv aa de ma Naomi qia mer ama ruimka be quri qa gel ki, be maikka ara arem naver a qa be maikka qi taqa uas tem ka. ¹⁷De ama nankina navet luqia ama luqupki ta ruqun ma', “Sa ma Rut kia sel ama ruimka ama quatkan barek ma Naomi.” De ra mis luqa ama gilka aa renki ma Obet. Baip laiv i ama bar ma Obet, de qa sel ma Jesi. De aiv ama bar ma Jesi de qa sel ma king Devit.

¹⁸⁻²²Lura iara dai ara mur ka ma Peres be deng nema King Devit. Lura iara dai ma Peres aa uimka ma Eson, de ma Eson dai aa uimka ma Ram, de ma Ram dai aa uimka ma Aminadap, de ma Aminadap dai aa uimka ma Nason, de ma Nason dai aa uimka ma Salmon. De ma Salmon dai aa uimka ma Boas, de ma Boas dai aa uimka ma Obet, de ma Obet dai aa uimka ma Jesi, de ma Jesi dai aa uimka ma Devit (ma Devit i ma Israelkina ara king).

ESTA DAI AMA KUIN MA QI BAREK MA PESIA

Ma Kuin Vasti i Quasik ki narligel ama King

1 ^{1,2}Murl lua, i ma Sekisis dai ama King na qa bareq ama qerlingki ama slurlki ma Pesia, dai ai de qa tuqun mer aa mugun-met-ki vet ma Susa. I luqia ama qerlingki, dai qi ruirl vet ma Pesia. De qe uas te ama Provins-kina ama 127 na nget, i nge rarles nema India be dengdeng nema Itiopia. ³Be lua a King, i qe uas, dai ver ama ageski ip ma depguas, de qa rekmet nama asmeski ama slurlki. I qa rekmet na qi bareq ama kiapkena mai de barek ngene lura, i re ruirl sama gaman per ama Provins-kina mai. Dema amiqena nevet ma Pesia de nevet ma Midia dai ra men sevet luqia ama asmeski ama slurlki. De lura, i re ruirl dama barlta never ama Provins-kina dai qurli ngen a ra aa. ⁴Be luqia ama asmeski dai qurli qi sama iaquan ama 6 na nget. Dema King ka reqerl nama qelaing mai dama muremiis mai ve aa vetki bareq ama qaqet. Be ra lu liirang aa, i maikka ama ailu iirang malai de maikka iirang peviit. ⁵Baip naset liina, dama King ka rekmet ne iaiq ama asmeski ama slurlki. I qa rekmet na qi mer aa baniski qatikka, gelna ne aa vetki. I luqia ama asmeski dai qi bareq ama qaqet mai never ama qerlingki ama barlki ma Susa. I lura, i buup ne araa qelaing de lura, i quasiq araa qerang. Be qatikka qurli ra aa, i ra tes be sama lautuqa mai ama quanaska. ⁶Be vet luus aa sagel tet matna ver ama asmes dai qurl ama qunam i maikka ama atlu nget malai. I murl ama qaqet ta mer ama dul ama marianget dama lauil-a-nget dama nauis a nget, de ngen ama lalai de ngene iaq ama dulka, i qa ip taquarl ama galas, de ra mu nget nademna ver ama aivet de ra rekmet ne lungera ama qunam. Be lua, i re tekmet nama asmes, de ra mu re luqa ama luqupka nama luan ama lauil-a-nget de ngen ama nauis a nget. De ra quap se nget nama kasik ama angming nget ama atlu nget. De ra quap lungera ama kasik per ama rlaun i ama silva ver a nget i qurli nget dama venaik ama atlu nget i nget nama a dul. Dema siaqina, i nget nama gol de ngen iang i nget nama silva, dai ra mu nget maden maden pet luus aa sagel ta tes. ⁷Dema qaqet te srluup nemer ama kap gol, i nget muqas muqas. Dema King ka qurl lura ama qaqet te ama vain i buup. ⁸I quasik ta mu a qeni iv iini ngere siquat ai mager ip te srluup ama qesna nama vain. I ama King ka ruqun aa buaiskena, i ai de ret matna ve aa vetki, ip mager i terl kurl lura ama qaqet te ama vain i qatikka rerl kurl iaq, iak kur aa narliip. ⁹De saqikka vet luqia ama giqi dema Kuin Vasti qia

rekmet nama asmeski ama slurlki bareq ama nankina naik katikka, pet ma King Sekisis aa vetki. ¹⁰Baiv aa, be verleset ama niirl ama ngeriqit ngen-a-iam, dai ama King kabaing mer ama vain. Taqurla be qa nes te lura ama 7 na ra, i ai de ret matna ve aa vetki. I lura araa ren dai raqurliani, Mehuman, Bista, Aabona dema Biktana dema Abakta dema Seta dema Karkas. ¹¹Dema King ka ruqun a ra ip ta ren sama Kuin Vasti ip te lu qi, i qim ngim nama atlu de qia ru ama Kuin ara ninguum i ama glasingaqa. I ma King Sekisis ke narliip ke reqerl ama qaqet mai de ngen ama kiapkena na qi. I maikka ara saqang dai re narliip te lu sever a qi. ¹²Dap ma Kuin Vasti, i maikka qi miirl, i quasik ki narligel ma araa ak ama King aa lengi. Taqurla dama King ke lalangmet be maikka aa nigilka ka maarlviit de maikka lenges na qa nama qurek. ¹³Taqurla de qa nes te ama adrlem-per-a-ra, i ai de vet de qe tekmet taqurla, i aip ke seserl ver ama viirang. I lura, i rat drlem sama tekmeriirang mai de ngen ama gamansena, i aip ke taarl ver iari. ¹⁴Be lura, i araa rlen dai raqurliani, Kasena, Seta, Atmata, Tasis, Meres, Masena dema Memukan. Lura ama 7 na ra ama barlta nevet ma Pesia dema Midia dai ra veviit pe ama gaman per ama qerleng iirang mai, i liirang aa, i ama King ke uas tem iirang. ¹⁵Baiv aa de qa ruqun lura ma', "Nguu ma Sekisis, i diip ngu sena nema Kuin Vasti, i maikka qim ngim temanau ne gua lengi, i ngu meraqen na nget met gua Barlta ip qi narligel ta. Dap katikka quasik ki narligel. I nana?"

¹⁶Baiv aa dema Memukan ka viirliit nama Kingkena ma', "A revan, i ma Kuin Vasti dai ki lenges ngi gua King, de ngen lura gia Barlta mai, de ngen ama qaqet mai pet gia arlim i ai de ngi uas tem uut per ama qerleng mai." ¹⁷I maikka diiv ama nankina, i re ngerlvat per ama qerleng mai, i diip te narli sevet ma Vasti araa biqet, be diip te tekmet maden sagel araa ngerlvik ama quatta be diip kuasik te narligel ta. Be diip te tuqun ma', "I ma King Sekisis i qes nes te ma Kuin Vasti ip baing se qi ip te lu qi, dap maikka gia miirl, i maikka araa dlek aa. ¹⁸De qatikka diip nani vet luus aa de gia barlta de ngen ama kiapkena dai araa ngerlvik ama nankina pet ma Pesia Provins dema Midia Provins diip te narli sever ama Kuin ara gamansena, i qia rekmet na nget de diip kuasik te palu gel ara ngerlvik sevet liina, i diip te lenges na ra. I maikka diip lenges lenges nama mugunes i diiv ama qaqet mai te serlin maden naset liina ara uuves. ¹⁹Dai mager ip ngi peleng lungera ama viini nama lengi ama dlek-pem-nget kut gia narliip. I maikka mager ip ngi pes lungera ama gamansena nama lengi, i nget peviit peleqes ne gia Provins-kina mai. I diip ngi rekmet nama Lo daleng ma Pesia dema Midia ip kuasik mager ip te guirltik per a nget. Ngil sil ip kuasik mager ip ma Vasti qi lu qi de qi tekmet ne a qeni taqurla. Maikka kurli. De mager ip ngia aar a qik ama nanki, i luqi, i maikka qi uirl se luqia, i ngi teviktem se qi. Katias. ²⁰Be sa aip luqia gia lengi, i qi mit per ama qerleng iirang mai, i ngi uas tem iirang, dai diiv ama nankina mai re narligel araa ngerlvik, i quattaa, i ama qelaing-gelem-ta dap kua, i lura, i ama rluus per a ra." ²¹Bema King ke ne aa barlta ama uilas de ara rlan never aa saikngias, be qa rekmet ip taqurl ma Memukan ka ruqun. ²²Taqurla de qa nem ama lengi, i qa iil na nget bareq ama qaqet per ama qerleng mai. I qa iil ne araa lengiqa, i nget muqas muqas ip ta drlem, ai ama quatta naik dai mager ip te uas bareq ara liinka de mager ip te uirl se ara ngerlvik ama nankina.

Ta Rekmet nema Esta bama Kuin na Qi

2 ¹Aip lua, i verleset ama King aa qurek, de saqiaskerlka qa tu aa qevap sever ama gamansena, i ma Vasti qia rekmet na nget sagel ka. I qa tu aa qevap sevet liina, i qa ruqun be ra qirlvem se ma Vasti be sa quasia ai ama Kuin na qi. ²De iari ama quatta, i ai de rerl kurl a qa re ama tuaqevap ama atlu nget dai ra mugun gelna na qa. Dema King aa saikngias pem ta, i re nging mirlek na qa, dai ra ruqun na qa ma', "Auura King, mager ip ngi mali re angama nankina ama lugutta, i lura, i rem ngim nama atlu de quasik te ne iari ama quatta. ³I mager ip ngi tu iari nevet gia barlta, i ama kiapkena na ra ver ama qerleng mai, i ngi uas tem nget. De mager ip lura dai re mali re iari nevet lura ama nankina ama lugutta ama glasing a ra de diip ta ren se ra sasari pet ma Susa. I diip ngi uas tem ta vema vetki, i ta tis ki ma', A King aa Nankina Met Ki. De mager ip luqia ama vetki ara uaska ma, Hegai, dai diip ke taqa tekmet ba ra nama marasin, de ngen ama uel ip ke ruvem na ra ba ngi, ip diip tem ngim nama atlu. ⁴Taqurla ip laip diip ngi aar iaik naver a ra ip ma Kuin na qi naset ma Vasti naset ma Vasti araa rlung." Bema arlias dama King aa rutka nevet liina de qa rekmet na nget. ⁵⁻⁷De vet ma Susa, dai qurli iaiaq aa, i araa rlenki ma Esta. Dav araa arlenki nama Hibruqena ara lengiq , dai ma Hadasa. I ma Esta dai are mam i aa ningamka ma Modekai. Dap pet luus aa, dema Esta dai ara mamiam i ian ngip, taqurla be ma Modekai qa met ma Esta be qe uas tem ke iv aa aatmeraqi na qi. I ma Esta dai maikka qim ngim nama atlu veviit de maikka ara qetdingki ama glasingaqi ip taquarl ama uaitki ama atluqi. I qatikka ma Modekai ngen aa lavu dai nevet ma Benjamin aa liinka. Dema Modekai dai aa mam ma Simai, de kerlka aa mam ama srluqa ma Kis. I qatikka lura dai murl ma King Nebukatnesa, i qa tesna nama Judaqena ngen araa King ma Juakin de qe kiarlet na ra sangis saver aa qerlingki ma Babilon. I maikka ke karabus na ra pet luqia ama giqu. ⁸Baip laiv aa, naser ama King aa lengi, i qa meraqen saver ama lugutta de ra ngingdemna buup ne lura ama nankina, i ama King ke nes tem ta. Dema Hegai dai ai de qe uas te ama nankina ver araa luqupka. De katikka ma Esta dai qerlka qi na ra. ⁹Be ma Hegai qet lu qi, i maikka, i qim ngim ne atlu veviit be aa arlem never a qi malai. Taqurla be quasik ka palu ip ke taqa uas tem ki iv ara asmes dai naqatikka, i nget muqas iv ama atlu nget malai. De qe qurl a qi re ama uel, de ngen ama sup i nget peviit ip qi taqa quknas nama atliirang ip maikka ara qetdingki qi taqam ngim. Dema Hegai qa mer ama nankina ama 7 na ra, ip te nema Esta ip te tat never a qi. I lura dai ama lugutta na ra, i ai de ret matna pe ama King aa vetki. Dema Hegai, dai qa mu ma Esta ngen aa maatpitta ama 7 na ra pe iaiaq ama veriini, i maikka qi uirl. ¹⁰Dap ma Esta, i maikka quasik ki sil bareq aret saver anas, ai qi never ama Judaqena. I ma Modekai qa teqestem ki ip kurla qil sil saver anas. ¹¹De qatikka ver ama niirl mai dema Modekai dai ai de qa tit imanau gelna nama tarlka me nama surl men ama nankina araa vetki. I qe narliip aip kua maget gel ki, de qe narliip kat drlem aip diip te rekmet nema Esta nana. ¹²Dema King Ahaserus dai qa ruvem lura ama nankina ip te lil ver ara qetndingki nama uil, i re tis nget ma Miir de ngen ama uil, i re tis nget ma Balsam. I re tekmet taqurla ver ama iaqun ama 6 ver iak de iak. Baip te rekmet taqurla dai be mager iv ama King

ke nes tem ta ip ke na ra. ¹³Dav aiv iaiq qia mit be sever ama King, dai kia tal ama tekmeriirang kur ara nariip ip ki rlurisas na nget, dap kua ama ramas pem nget. ¹⁴Naqer diip luqia tit se rletrllet ip qi na qa. Baip bigia se bingbigia de diip ki tit sev iaiq ama vetki sa gel lu ra ama nankina, i re mas nama King nauirl. Be diip kurli ki raqurla. I aiv ama King ke narliip siqi dai diip saqi ke nis tem ki saqiaskerlka.

¹⁵Baiv aa dema dama King ka nes te ma Esta. (Luqia ma Modekai aa aatme-raqi nagel araa nan ma Abihail.) I maikka ma Esta dai qi taqam ngim bama qaqet mai re lu qi, i maikka ama atluqi malai. Be vet luus aa, i qia ruvum nanas dai naqer qi tal ama tekmeriirang naik, i ara uaska ka ma Hagai qa qur a qi. ¹⁶Luqia ama iaqunki, i ama malepka, ra tis ki ma Tebet, pet luqia ama ageski ma 7 i ma King Ahaserus i qa mugun, i qe uas.

¹⁷De maikka ka rarlik ki, i maikka de aa rlan dai quasik iak taquarl ma Esta, i qet lu qi dai qim ngim nema atlu, de araa rlan dai maikka qi quarl tem ama ngimsevetki. Taqurla dema King ke mu qi iv aa Kuin na qi be tal ama luqupki, i ma Kuin Vaashti, i qi lenges na qi. I maikka ki be viit se lura ama lugutta ama nankina. Kattikka.

¹⁸Dema King ka iingdemna ama barlta de lura, i re uas te ama Gaaman, de re talak nama asmeski nema Esta ara rlenki. De qe raqen ip kuasik tet matna dap mas per ara de ra tes ama asmes iv ama arlias per a ra. De qe quar te ama tekmeriirang buup sagel iari.

¹⁹Baiv aa dama nankina, i ama lungutta, i re ngingdemna ip maiiram dema Modekai, dai ka mugun gelna nama tarlka kai ra King. ²⁰Dema Esta dai sung na qi naver ara liinka, de quasik qi sil saver are laanivas. Maikka qi narligel ma Modekai, i medu qa tekestem ki ip kula qil sil saver a nas.

²¹De vet lungera ama niirl, i ma Modekai dai ai de qa muqun i qe uas te ama tarlka kai ra King. De iaiaam ama Diitdiit per iam i re uas te ama Tarlka, dai kur iam de ian tekmet nama vu, iane serlin sagel ama King be iane narliip ian mali re ama aiska iv iane veleng ama King. ²²Be ma Modekai dai qa narli saver iane tuaqevap sevet liina de masna qa nem ama lengi sagel ma Kuin Esta. De masna ma Kuin Esta kia sil sagel ara ak ama King, de qi sil ai liina ama lengi nagel ma Modekai.

²³Baiv aa dema King ka taqat lu re liam aa be ka drlem ai ama revan, de qa veleng iam mer ama kasikki pe iaq ama mengka. I maikka ke iames de qe iil liirang aa ve aa Langingka, ngen ne ara rlen.

Haman ka sil maget ai diip ke veleng ama Judaqena

3 ¹Be nakka avi aa dema King Seksis ka mer iaq ama quatka, i aa rlenki ma Haman. Be qa uas ip taquarl ama Praisinista. I ma Haman dai aa mam ma Hamedatta. I luqa dai navet ma Agag aa laanivas. ²Dema King ka ruqun iv ama kiapkena mai dai maikka mager ip te nan araa buum sagel ma Haman, de re baarl ne aa rlenki. De ra mai ra rekmet taqurla ip taquarl ama King ka ruqun. Dap ma Modekai naik dai quasik tem ka. I ma Modekai dai quasik ke narliip ke nan aa buum sagel ma Haman. ³Baiv aa de iari ama kiapkena ra lu liina der ra snanpet na qa ma', "Kuasik ngia mit kur ama King aa lengi, i nana?"

⁴De qatikka ver ama niirl, i buup de ra taqen ma Mordekai se lungera aa gamansena. Dap ka, dai quasik ai qe narliip ke narligel ta. Dema Modekai qa

ruqun a ra ma', "Nguu nevet ma Juda. Taqurla dai be quasik mager ip ngu nan gua buum sagel ma Haman."

Taqurla dama kiapkena ra sil barek ma Haman ne lungera ama lengi, i ma Modekai qa meraqen na nget. I re narliip tet lu, aip katiaskerl kua diip ma Haman aa ding se ma Modekai ip ke tekmet taqurla dap kua kuasik?

⁵Dema Haman dai qet lu ma Modekai, i quasik ke nan aa buum sagel ka, de quasik ke barlbarl ne aa rlenki, taqurla be maikka ama qurek-per-a-qa malai. ⁶Baiv aa de qa lu sevet taqurliani, ai ma Modekai dai ama Juda na qa. Taqurla be qa ruqun ip diip ke lenges nema Modekai. Dai be diip kuasiq ai ngerek se ka. Kuasik. Dap ma Haman ka mali re ama aiska ip te veleng ama Judaqena mai, i qurli ra ver ama qeringki ma Pesia.

⁷Dema King Aihasisrus dai sa qa mugun ver ama ages ama 12 na nget de vet luqia ama ageski dai ver ama iaqunki, i qi rarles, ta tis ki ma Nissan dai baing sama tuaqevap ip te mali re ama nirlaqa ip te verleserl ama Judaqena. De re kuaindem nama satu de re rarlisdem ip te tekmet liina as laip per ama iaqunki ma 12 i ra tis ki ma' Adar. De re mak ama nirlaqa ma 13. ⁸Baiv aa dema Haman ka mit be qa ruqun ma King Aihasisrus, ma', "Iaq aa ama liinka nama qaqet i qurliam ver ama Provins-kina vet gia qerlingki. I lura ama qaqet dai ai de quasik ai re tekmet nama gamansena, i lura nanari re tekmet na nget. De ai de quasik ai re tit kur ama lo i nget pet gia qerlingki. Taqurla be qatiaskerl ariq aip gia ding se re ip kurli ra aa, dai liina dai diip kuasiq ai iina nge tat never a ngi. De quasik mager iv iini nge tat nevet gia qerlingki ip ki taqat mit. ⁹Dai a King, ariq aip ngi narliip dai ngi nem ama lengi sagel ama qaqet mai, ip diip te veleng lura ama qaqet. Dai ariq aip ngi rekmet taqurla, dai maikka ngul sil ba ngi iara ne gua revan, i diip ngu ru ama qelaing i buup i ama silva, i nget dai raquarl ama 50 milian kina pe gia qelaing arla vetki. Be diip mager ip diip ngit matna ama Gaaman aa lat ne lungera ama qelaing ¹⁰Dav ama King, dai qe narli lungera ama lengi de qa met luqa aa ringka nemen aa ngerikka. I qa qurl ma Haman re luqa be qe qurl a qa re ama dlek, ip ke uirl se liirang aa. I ma Haman dai ama Judaqena araa qumeska. ¹¹Dema King ka ruqun ma Haman, ma', "A den sama qelaing. Dav a qeni nana, i ngi narliip ngi tekmet ne iini sagel lura ama qaqet, dai mager aa, qatiaskerlka, i ngi tekmet ne iini."

¹²De ver ama nirlaqa 13 per ama iaqunki, i qi rarles dema Haman ka nes te ama Kiang aa kuskuskena mai ip ta ren. Be qa sil ba ra ne aa lengi mai de ra iil me nget. Be ra iil me nget nama qaqet araa lengiqa, i qa muqas muqas nevet luqia ama aivetki. De qa nem luqa ama Langingka sagel lura mai, i re ruirl dama Gamankena mai de sagel ama Kiapkena mai. Be men lungar ama langing dai ma King Seksis a ringka aa mak men a nget. Be luqa ama Langingka dai qatikka raquarl ai ama King ka iil me qa. ¹³Be lura, i ai de ra tit sama langing, dai ra ral luqa ama Langingka. Be qa mit sagel lura mai, i re ruirl ver ama Provins-kina mai ver ama King aa qerlingkia. I lungera mai ama langing dai nge sil ma', "Per ama nirlaqa 13 per ama iaqunki ma Adar, dai maikka diip ngene veleng ama Judaqena mai. I maikka ngene verleserl ama lunggutta dama serlura dama nankina de ngen ama rluis mai qatikka vet luqa ama nirlaqa. De quasik mager ip ama arlem ngen never a ra. Dap ngene veleng ta mai de ngen der araa quvang iirang. ¹⁴Be lura ure ruirl dai

maikka mager ip ta ris luqa ama Langingka bareq ama qaqet mai. I maikka mager ip ta mai re narli. Taqurla iv aip lua, i luqa ama nirlaqa qat den, dai diip ta tuvem ip te peleng ama Judaqena. ¹⁵Baiv aa de lura, i ip ta tit sama Langingka dai masna ra mit be ra mit se qa sever ama qerleng-iirang mai. De qerlka ra sil ne lungera ama lengi ver ama qerlingki ama barlki ma Susa. Bema qaqet mai ra narli. Dema King ke nema Haman dai qurli iam maget. Be ian mugun de iane srlup ama vain. Dav ama qaqet never ama qerlingki ma Susa, dai ngemerl a ra se lungur ama lengi. Be araa tuaqevap dai quasiq ai qurli nget maget.

Ma Modeka qa snanpet nema Esta ip kia rat never a qa.

4 ¹Baip ma modekai qa narli lungur ama lengi de maikka qeng ning maden. Be maikka ama rlenka ver a ruka, be qa rlekmet ne aa luan. Taqurla de qa mu ama luan ama murlas nge i ama samsam na nget. De qa merl ama ualsaing per aa ningaqa. I qa mu nget per a uuvap de qa tit kat dan sever ama qeringki ama barlki. I qa tit de qek nak slep de qe taing nama arlemigl.

²De qa tit be sagel ama tarlka, i qa seva ama King aa vetki. Dap kuasik mager ip ka ran, i raquarli ariq aip nemka, i qe narliip ka dan dai mager ip ke urlisnas pe ama luan ama atlungat nauirl. ³Be lua, i ra sil ne lungur ama kin aa lengi ver ama Provins-kina mai dama Judaqena mai dai maikka ama merlenka ver a ra malai de maikka res nes slep. De quasik ta tes, de maikka rek nan maden de qurli ra aa, i re tain nama arlemigl. De buup nama Judaqena ra urlisnas pe ama luan ama vu nget i ama samsam na nget. De ra tas per ama ualsaing.

⁴Dema Esta araa buaiskena de lura, i ai de re uas tem ki, dai ra sil ba qi sevet liina, i ma Modekai qe rekmet ne iini, dema Esta dai maikka ama merlenki ver a qi. De qia nem ama luan ama atlungat sagel ma Modekai ip ka ru nget dap kurl ama vungat. Dap ma Modekai dai quasik ke narliip ka aar a nget.

⁵Taqurla dema Esta qia nes te ma Hatak ip ka ren. I ma Hatak dai iak, i ai de qe uas tama nankina. I mekai ama King ka mu qa ip ket matna barek ma Esta. Taqurla be ma Esta qia nem ma Hatak sagel ma Modekai ip ke lu aip ma Modekai qe temet taqurla, i nana?

⁶Baiv aa dema Hatak ka mit be qa man saimuk sagel ma Modekai sagel ai de re ngingdemna. I lua gelna nama tarlka sev ama King aa vetki. ⁷Dema Modekai qa sil barek ma Hatak sever ama tekmeriirang mai, i iiran nge men per a qa. De qa sil sevet nge nama qelaing aiv ama qesna, i diip ma Haman ka run nget pe ama King aa qelaing arla vetki. I aiv ama qaqet te peleng ama Judaqena mai. ⁸Dema Modekai qa mer iaq ama Langingka nevet lungur ma Haman aa langing, de qa qurl ma Hatak. I luqa ama Langingka dai qel sil ai maikka mager iv ama qaqet te veleng ama Judaqena mai. Dema Modekai qa ruqun ma Hatak ip ke ral luqa ama Langingka barek ma Esta. De qe sil ba qi sever ama tekmeriirang mai, i diiv iirang nge ren. Dema Hatak, dai maikka mager ip ke ruqun ma Esta ip maikka mager ip kia it sagel ama King, de qi snanpet nama King ip mager i aa arlem never ama Judaqena.

⁹Baiv aa dema Hatak ka mit be qa sil bana ma Esta. ¹⁰Dema Esta qia qurl ma Hatak te iaig ama lengiqi ip ke sil barek ma Modekai. ¹¹I qia ruqun

ma', "Kuasik mager ip ngua iit sagel ama King. I qatikka ariq aiv ama King ka nes te iak, dai mager ip ka ran semer aa rumki. Dai ariq aip kuasik dap katikka luqa qa tit kur aa narliip, dai mager ip diip te veleng ka. Dav iaq aa ama aiska ama quanaska, i mager ip te iing tik ngera ama lo. Ariq aiv iaq i qa tit kur aa narliip sagel ama King, dama King ke quarl ne aa vuulka nama gol sagel ka, dai luqa dai quasik mager ip ke ngip. Bema King aa buaiskena mai dama nankina mai, dai rat drlem lungera ama lo. Dap gelgelna ip perlverleser ama iaquunki dama King dai as kuasik ka nes tem ngua.

¹² Dema Modekai qa narli ma Esta ara lengi. ¹³ De qa virliit ma', "Naqerl kurli ngi vama King aa vetki, be arik ma ngia tu gia qevap ai dai kurli ngi maget. Dap diip lenges na ngi ip taquarl, i ama Judaqena nauut aa. ¹⁴ Dav ariq aip kuasik ngia tagen iara, dai diiv a qek ka ren ip ka rat never a uut. Dap ngi, ngi ne gia mam aa liinka dai diip ngen mai ngene ngip. Dap kuasik uut drlem, dav arik ma liina, i ama Kuin na ngi ip liina iv iini nge rat never auut pet lungur iara ama niirl ama vugnet.

¹⁵ Dema Esta qia virliit ama lengi sagel ma Modekai ¹⁶ I nget taqurliani ma', "Ngia it ip ngi iingdemna nama Judaqena mai nevet ma Susa. De mager nge-nekelnas ip kula ngene dres de qula ngene srlup sama niirl ama depguas de ngen ama arlen ama depguas saqikka ngua, ne gua buaikina dai diip kuasik uut tes de quasik uure srluup. De aip naset liina, de diip ngua tit sagel ama King. I quasik a qeni, i aip ngua iing ama Lo. Be ariq aip ngua rekmet taqurla be ngua ngip, dai quasik a qeni, i qatiquerlka mager ip ngu ngip.

¹⁷ Ma Modekai qa narli ma Esta ara lengi, de qa mit nagel ama tarlka, i qa sev ama King aa vetki. De qa mit be qa rekmet ip taquarl ma Esta qia ruqun a qa.

Ma Esta qia snanpet nama King kene ma Haman iv ian den sever ama asmeski ama slurlki

5 ¹ Dema Esta qia miirl ama asmes per ama niirl ama depguas. Be vet luqa ama nirlaqa ip ma depguas, de qia mu ama Kuin ara luan de qia mit be qia marl mer ama King aa baniski. I qia marl gelna nama King aa rumki. De qim ngim semer ama King aa mugun-met-ki. I ama King ka mugun mer aa mugun-met-ki, i qem ngim semer ama tarlka. ² Dema King ket lu ma Esta, i qia marl darliik dama atlu aa rutka sagel ki. De aa ngeriqit i qe taneng ama vuquliit pembiit i iit nema gol, dai qa quarl na iit sagel ma Esta. Baiv aa dema Esta qia men sagelna be qia raneng dama vuquliit arla aam.

³ Dema King ka ruqun ma', "Kuin Esta, ngi narliip sama gi? Arik ngu sikmet gua tekmeriirang mai dai diip ngu barl mer iirang iv iarang bareq a ngi."

⁴ Dema Esta qia virliit ma', "Gua King kua mager ip diip nani iara dama arlenki-aris de ngi nema Haman uan den sever ama asmeski ama a slurlki, i ngua tuvem na qi?"

⁵ De maget gel ama King se liina ama snanper iini. Dema King ka rek nan ma Haman ip ka ren iv ian dit sagel ma Esta. Taqurla dama King kene ma Haman ian mit sev ama asmeski ama slurlki, i ma Esta qia muvem na qi.

⁶ Be lua, i re serlup ama vain dama King ka snanpet nema Esta ma', "Ngi sil ba ngua aip ngi narliip se a qeni nana dai mager ip diip ngu qurl a ngi. Arik ngu sikmet gua tekmeriirang mai dai diip ngu barl mer iirang iv iarang bareq a ngi."

^{7,8}Baiv aa dema Esta qia virliit bareq ama King ma', "Gua Barlka, ariq aip ngi narliip maget gel ngi sama tekmeriirang mai, i aip ngu snanpet na nge rem-iirang, dai maikka mager ip bigia ngi nema Haman uane guirl sever iaig ama asmeski, i diip ngua ruvem na qi ba uin. De diip pe liina de ngu sil ba ngi ne gua narliip, katikka."

Haman ka meraqen ai diip ke veleng ma Modekai

⁹Dema Haman ka mit nemer ama asmes angera rumki. Dema arlias-per-a-qa de aa rutka dai maikka ama atlu de aa rlan. De qa tir imanau dai qa lu ma Modekai, i qa mugun gelna nama tarlka men ama King aa vetki. Dap ma Modekai dai qa lu qa de quasiai ai qa maarl de qa aarl se qa. Taqurla be ma Haman dai maikka ama qurek de aa rlan.

¹⁰Be ma Haman dai maikka qa uurut nget de aa rlan be quasik ka rekmet ne a qeni. De qa mit be qa men pe aa vetki de qa nes te aa rluavik sagelna, de qa snanpet ne ngen aa ngerlki, ma Seres, ip ngen a qi qia ruqun, ki na ra.

¹¹Be saip baing se ra dema Haman ka taarl nanas per araa saqang, be qa sil ba ra, ai buup ne aa qelaing de buup ne aa tekmeriirang de buup ne aa uis ama quatta. De qa sil ai ama King ka qurl a qa re ama delk de ngen ama rletki ama slurlki qatias. De iari, i ama King ka mu ra ip tetmatna ba qa, dai ma Haman ka sil ai ra ver aa arlim. ¹²De saqiaskerlka ma Haman ka sil ba ra ma', "Ngene lu, i ma Kuin Esta ai qia rekmet ne iaig ama asmeski ip bareq anas nge nama King naik. Dap quasik kia nes te iari ip te tes te na ra. Maikka quasik, i ngerek se uun. ¹³Dap ngu lu ma Modekai, i qa nevet ma Juda, i qa mugun gelna nama King aa vetki ara tarlka. De gua rutka dai maikka ama vuqa."

¹⁴Dema Seres, i ma Haman a ngerlki, ki ne ara rluavik, ta ruqun a qa ma', "Kula ngia tu gia qevap maberl. Dap ngi ruqun ama quatta ip ta raarl nama venikka ama ainkulka, i ainkul viit, dai ama 20 mita. De bigia nepbang de ngia it ip ngi snanpet nama King ip ke quaptik ma Modekai ip ke qiarl ip ke ngip. Ngi rekmet taqurla ip diip kurli gia rutka maget, de ngia tir ip ngia tes."

Ma Haman dai qe narliip se lungera ama lengi. Taqurla be qa ruqun ama quatta ip ta raarl ne iaq ama venikka ip te quaptik ma Mordekai dem ka.

Ma Modekai qa raneng ama arlenki, i qi veviiit

6 ¹De qatikka vet luqia ama arlenki dama King dai quasik mager ip ke brlaing. Taqurla de qa ruqun ip ta ren se luqa ama Langingka, i ai de re lil ama lengi sever ama tekmeriirang mai, i sa iirang nge men per aa qerlingki. De mager ip ta ris per a qeng ama lengi bareq a qa. ²Baiv aa de ra mis per ama siitka sevet ma Biktana dema Teres. I liam i mekai iane uas te ama King aa rumkina. De liam aa dai ian lu sever ama aiska ip te veleng ama King. Baiv aa dema Modekai qa lu sever ian aa tuaqevap, de qa sil se iam.

³Dema King ka ruqun ma', "Ngu lu uut guirltik angama atliini nana sagel ma Modekai, sevet luqia ama rletki ama atluqi, i sa qa rekmet na qi?"

Dema quatta ra ruqun a qa ma', "Kuasik uut kurl a qa re aqeni."

⁴Baiv aa dama King ka snanpet na ra ma', "Kua gua angama Kiapkena rari ve luqi ara vetki, dap kua quasik?"

De qatikka lua dema Haman ka men ip ke snanpet nama King ip diip ke quaptik ma Modekai ip ke qiarli dama venaik, i sa qa muvem na nget.

Taqurla de qatikka ma Haman kat den be qa man semer ama King aa vetki ara baniski.

⁵Lura, i retmatna dai ra lu qa de ra ruqun ama King ma, “Sa ma Haman ka men, be qurlu qa aa. I qe narliip ke lu ngi.” Dema King ka ruqun ma, “Ngen den se qa ip ka ran.”

⁶Baiv aa dema Haman ka man dama King ka ruqun a qa ma, “Ngi lu, iaq aa ama qaqeraqa, i ngu narliip ngu qurl a qa re ama arlenki ama barlki. Dai be quasik ngu at drlem aiv angama atliini nana, i diip ngu rekmet ne iini bareq a qa. Ngia tu gia qevap ai diip ngu rekmet nama gi?”

Dema Haman ka tu aa qevap sever a nas ma, “Diiv ama King ke tekmet taqurla sagel nema? I quasiq a qeq i ai dap katikka ngua naik.”

^{7,8}Taqurla dema Haman ka guirltik ama King aa lengi ma, “Ngia ren se lungera ama luan i qatikka ai de ngi, ngia tu nget de ngi qurl luqa rem nget. De ngia ru re ama hoski ne ara tekmeriirang de ngia ru re ngen ama hoski ara ningaqa. ⁹De ngi aar a qek nevet gia kiapkena, i lura, i ai de re ruirl. I luqa ip ka ru re luqa ne gia luan. De luqa dai maikka diip ka ruqun dama hoski. De mager ip ka iit se qa sever ama luqupka ama barlka sagel ai de re ngingdemna ver ama qerlingki ama barlki. Baip lua, i ian diit, de mager iv ama kiap ke nes ma, “Ngene lu luqa iara. I ama King ka van a qa re ama arlenki ama barlki. Ngene lu ama gamansena ama atlunget i ama King ka rekmet na nget sagel ka.” (I ma Haman aa tuaqevap taqurla.)

¹⁰Dema King ka narli lungera ama lengi de qa ruqun ma Haman ma, “Katikka mager ip masna ngia iit de ngi aar ama luan dama hoski de ngi qurl gua buaiska ma Modekai re ama arlenki ama barlki. I luqa, i qa navet ma Juda, i ai de qetmatna geln ne gua vetki ara tarlka. De ngi rekmet nama tekmeriirang mai ip taquarl iara ngia meraqen.”

¹¹Taqurla dema Haman ka mer ama luan de ngen ama hoski de qa mu ama luan pet ma Modekai. Dema Modekai ka mugun dama hoski dema Haman ka mit se qa iasai sagel ai de re ngingdemna ver ama qerlingki ama barlki. Be qatiaskerl lua, i ian diit dema Haman kes nes slep sagel ama qaqet ma, “Ngene lu luqa iara. I ama King ke narliip ke van a qa re ama arlenki ama barlki. Taqurla be qa rekmet ne lungera ama gamansena ama atlunget sagel ka.”

¹²Baiv aa de saqiaskerlka ma Modekai qa guirl sever ama King aa lat. Dap ma Haman dai maikka ama merlenka ver a qa slep. De qa uung per aa sangaqi de qa uaik sev aa vetki. ¹³De qa sil bareq aa rluqi de ngen aa rluavik sever ama tekmeriirang mai, i iirang nge men per a qa. De aa rluqi ngen aa rluavik dai araa drlem be ra ruqun a qa ma, “Tara dai gai dlek de gia rlenki ama barlki dai sa lenges lenges na nget, be ma Modekai dai diip ke uirl se ngi. I qa dai ama Juda na qa, be ngi dai sa quasik gia nge ma aiska ip ngi vesdet serem ka. I qatikka diip lenges na ngi.”

¹⁴Be qatiaskerl lua, i ra taqen per ana de baing sama King aa buaiskena, i re narliip masna ra iit se ma Haman sevet ma Kuin Esta ara asmeski ama slurliki.

Ma Kuin Esta qia kot sama Haman

7 ^{1,2}Taqurla dama King ke nama Haman ian mit sagel ma Esta ip ian dres ip maiiram. Be qurlu ra aa de re srluuv ama wain dama King ka snanpet

nema Esta ma', "Kuin Esta, ngi narliip sama gi? Ngu sil dai diip ngu qurl a ngi. I ariq aip ngi narliip, dai mager ip diip ngu qurl a nge re gua qerlingki ara garliqa."

³Dema Kuin Esta qia virliit ma', "A King, maikka ariq aip ngi rarlik ngua, de ngi narliip ngi tekmet nama atlu sagel ngua, dai mager ip ngi iames gua liinka ngen ne ngua. I quasik ngu narliip ngu ne gua qa qaqet uure ngip. ⁴I sa iak ka sil ai diip ke veleng ngua, ngun gua qaqet. I re narliip te tekmet nauut iv araa buaiskena de re tekmet nauut iv uure karabus. Taqurla dai quasik mager ip ngua taqen ne a qeni. I raquarli quasik ngu narliip ngu qurl a ngi re ama merlenka. Dap maikka re narliip te perleser uut mai, taqurla be ngu narliip ngu sil ba ngi.

⁵Dema King Seksis ka narli lungera ama lengi de qa snanpet nema Kuin Esta ma', "Nemka ama vuqa, i quasik keng ning ip ke tekmet taqurla? De luqa dai qa qua?"

⁶Dema Esta qia virliit ama lengi ma', "Katikka ngua taqen se ma Haman naik. I qa dai a uura qumeska be sa qa muvem ip ke lenges nauut."

Dema Haman dai qeng ning de maikka ngeterl a qa malai. ⁷Dema King ka narli raqurla de rlet met ka de qa mit nemen aa asmes be qa mit se darliik sever aa vetki ara sleng. Dap ma Haman ka lu ama King i qa uaik, de sa qat drlem ai ama King ke narliip ke lenges na qa. Taqurla de qurli ma Haman ivuk pe ama vetki ip ke snanpet nema Kuin Esta iv ara arlem never a qa de quasik mager iv ara ding sama King ip ke lenges na qa.

⁸Baiv aa dama King ka mit never ama sleng be qa guirl semer ama rumki, i ai de ra tes met ki. De qa lu ma Haman i qa rlan anas pe ama laiqa, i ma Esta qia tes pem ki. I ma Haman ke narliip ke snanpet nema Esta iv ara arlem never a qa. Dav ama King ka lu qa de qa nes ma', "Ai ani luqa qe narliip ke nema Kuin de gua saqang pet luqiara gua vetki."

Be sa aip ma King ka meraqen be verleset, de maikka masna ama buaiskena ra men be ra uung ma Haman aa ningaqa vama luanki ip taquarl ai de re tekmet sagel lura, i ama King ke narliip ke peleng ta.

⁹De iaq ama buaiska, i aa rlenki ma Habona, dai qa ruqun ma', "Ngene narli. Katikka ma Haman dai sa mendu qa marl ne iaq ama venikka, i aa ainkul dai ama 20 mita. I qa marl na qa gelna ne aa vetki. I qe narliip ke quaptik ma Modekai dem ka. Dav a King, mekai Modekai qa mat never a ngi, be gia qumes-ta dai quasik ta veleng ngi."

Baiv aa dama King ka ruqun ma', "Ngen diit ip ngene quaptik ma Haman de ngene quariq a qa de luqa ama venikka ip katikka qa, qe ngip."

¹⁰Taqurla de ra quaptik ma Haman de ra quariq a qa de luqa ama venikka, i maikka qa marl na qa ip diip te quaptik ma Modekai de re quariq a qa dem ka. Aip ta rekmet ne liina be verleset dama King dai verleset ne aa qurek.

Ama King ka rugun ama Judaqena ip te guirltik, i ra tes araa qumes-ta

8 ¹De qatikka vet luqa ama nirlaqa dema King Seksis ka quarl te ma Kuin Esta ma Haman aa vetki de ngen aa tekmeriirang mai. I maikka ma Haman dai ama Judaqena ara qumeska. Baiv aa dema Esta qia ruqun ama King ma', "I uun, ngun ma Modekai dai ama qerekka ama quanaska." ²Baiv aa dama King dai sa qa mer aa ringka nagel ma Haman, be iara dai qa ter a

qa never aa ngerikka saqiaskerlka de qa qur ma Modekai. I luqa ama ringka dai ama King a merlengaqa men a qa. Dema Esta qia mu ma Modekai ip ke uas te ma Haman aa tekmeriirang mai.

³Baiv aa dema Esta qia mit sagel ama King be qia at gelna ne aa ilaing de qik nak. De qi snanpet nama King ip mager ip ke qel ama qaqet ip kula re tekmet ne liina a viini. I sama Haman ka rarlistem ip diip te rekmet ne iini sagel ama Judaqena. ⁴Dema King ka quarl taquarl tema Esta na aa vuqulka, i qa nama gol, taqurla dema Esta qia marl de qia ruqun ma',

⁵"A King, ariq aip ngi nariip se ngua, de ariq aip ngia tu gia qevap ai gua lengi dai ama atlunget, dai ngu narliip ngi nem ama lengi sagel ama qaqet ip kuasik mager ip ta tit kut ma Haman aa lengi. I ma Haman ka ruqun ama qaqet ip te verleser ama quatta ngen ama nankina mai nevet ma Juda, i qurla ra vet gia qerlingki. ⁶I maikka quasik ngu narliip liina nge ren iv iini ngere lenges ne gua qaqet. Dai be ariq aip ta veleng lura, i ngu na ra dai ama qereka ama quanaska, dai ngu lu diip kurli ngua maget nana?"

⁷Taqurla dema King Seksis ka ruqun ma Kuin Esta qi nema Modekai ma', "Uane narli. Ngua mu gua qevap sevet liina, i ma Haman ke narliip ke lenges nama Judaqena. Taqurla de ngua quaptik a qa be qa qiarli. De aa tekmeriirang mai dai sa ngua qurl ma Esta rem iirang. ⁸Dap luqa ama langingka, i ra iil me qa ne gua rlenki, de ra mu gua merlengaqa men a qa, dai quasik mager ip ngu iingkana na qa. Da ariq aip uane narliiv uane iil angama lengi nana sagel ama Judaqena, dai mager iv uane lil katiqerlka. Mager uane iil luqa ama Langingka ne gua rlenki, de uan du gua merlengaqa men a qa."

⁹Ta tekmet taqurla ver ama nirlaqa ma 23 men ama iaqunki ma Sivan. I ama iaqunki aa ip ma depguas men ama ageski. Dema Modekai qa nes te lura mai, i ai de retmatna bareq ama King be ra men. De qa qurl a ra re ama lengi de ra iil lungera ama lengi vama langing. I qa iil lungera ama langing sagel ama Judaqena de sagel ama kiapkena, i lura, i re ruir. De sagel ngen ama Opisaqena, i ra never ama Provins-kina, i ama 127 na nget. I lungera ama langing dai ra iil me nget nama lengiqa mai, i qa muqas per ama Provins-kina mai de ngen ama Judaqena ara lengi.

¹⁰I ma Modekai ka ruqun a ra ip te iil lungera ama langing nama King ma Seksis aa rlenki, de ra ru ama King aa merlengaqa men ama langing. Be lura, i re tal ama langing dai ra mugun dama hos ama atlunget, i ra mer a nget nemen ama King aa baniski de ra mit sama langing sever ama luqup mai.

¹¹I ama langing nge taqen ma', "Ama King ka ruqun ma'

'Ama Judaqena never ama qerleng ama barl-nget mai dai mager ip te guirtlik, i ra tes lura, i re narliip te peleng ta re ne araa ngerlvik de ngen araa rluis. Mager iv ama Judaqena re quirtlik, i ra tes ta. I quattaa, i ariq angama qaqet nana never a qeng ama qerleng ama slurl-nget dap kua never angama Provins-kina nana, i re narliip te lenges na ra. Dai diiv ama Judaqena re veleng ta mai de ra rat araa tekmeriirang mai.' ¹²I mager iv ama Judaqena re rekmet taqurla ver ama qerleng iirang mai vet ma Pasia pet luqa ama nirlaqa, i sama Haman ka mu qa ip te veleng ama Judaqena mai ip te ngip. I diip te rekment taqurla ver ama nirlaqa ma 13 men ama iaqinki ma Adar, i ama iaqunki ama 12.

¹³I maikka mager ip te sil ne lungera ama lengi ip taquarl ai ama King aa Lo, de re sil bareq ama qaqet mai ver ama Provins-kina mai. Ai ama Judaqena dai mager ip ta tuvem ip ta tesna re ne araa qumes-ta, i aip luqa ama nirlaqa qa men. ¹⁴Dema King ka ruqun be lura, i ip ta tit sama lengi, ta mugun dama hos, de masna ra uaik. De qerlka ra sil ne lungera ama lengi bareq ama qaqet mai ver ama qerlingki ama slurlki ma Susa.

¹⁵De ra mu ama King aa luan i ama lauila-nget de ngen ama blu vet ma Modekai. De ra uung ka ve iaiq ama luanki, i ama mariaqi, i ama ainkulki. Baiv aa de ra mu ama ningaqa, i nama Gol ver aa uuves. Be sa qa muremiis de qa mit nev ama King aa vetki be mit sedarliik. Dema qaqet i ama quatta ngen ama nankina, i ra nevet ma Susa dai ra lu liina de maikka ama marl na ra de maikka resnes slep. ¹⁶Dema Judaqena dai maikka qurl araa rut maget dama qupka de araa rlan. De maikka ama arlias per a ra malai de maikka re narli ai ra uirl be quasik mager ip a qeni sev arleves.

¹⁷Be ver ama Provins-kina mai dama qerleng ama barl-nget dai ama Judaqena ra mer ama King aa lengi. De ra mu iaq ama nirlaqa be ra rekmet nama asmeski ama slurlki dama arlias per a ra ver a qa. Be iari ama qaqet i buup na ra dai reng ning ama Judaqena, de ra ding-nas men araa liinka.

Ama Judaqena ra lenges ne araa Qumes-ta

9 ¹Sa iara luqa ama nirlaqa ma 13 per ama iaqunki ma Adar ka men. I sa medu miaimek ama King ka meraqen, ai qatikka diip pet luqa ama nirlaqa de diiv ama Judaqena araa qumes-ta re lenges na ra de maikka re lenges na ra mai. Dap naqatti iara dai ama Judaqena ra maar be ra uirl se araa qumes-ta be ra sev arleves. ²Bema Judaqena never ama luquv ama barl-nget mai ver ama King aa qerlingki, dai ra muvem nanas ip te guirtlik, i ra tesn re ne lura, i re narliip te lenges na ra. Bema qaqet never ama qerleng mai, da reng ning ama Judaqena be quasik mager ip te rekmet ne a qeni sagel ta. ³Dema Kiapkena mai never ama Provins-kina mai dama Gamankena mai de lura mai, i ai de re uas te ama King aa rletki, dai ngen a ra, ra tat never ama Judaqena. I raquarl reng ning ma Modekai.

⁴I ama qaqet mai ver ama King aa qerlingki rat drlem ai ama King ka qurl ma Modekai re ama dlek. Be qatikka ai de aa dlek nge tit piit per ama nirl mai. ⁵Taqrula bama Judaqena dai maikka ra lenges ne araa qumes-ta. I ra raneng ama siin be ra tes ama qumes-ta be ra velng iari, i buup na ra.

⁶Be vet ma Susa, i ama Gaman aa qerlingki mai qia uirl, dai ama Judaqena ra veleng ama qaqet ama 500 na ra.

⁷⁻¹⁰De ra veleng ma Hama aa uis ama 10 na ra, i luqa, i ama Judaqena araa qumeska. I lura dai araa rlen taqurliani ma', Pasandata, dema Dalpon dema Aspata dema Arisai dema Aridai dema Visata. Dav ama Judaqena dai quasiq ai ra mer araa qumes-ta araa tekmeriirang. ¹¹De qatikka vet luqa ama nirlaqa de ra sil bareq ama King aiv ama Judaqena ra veleng ama qesna nara nevet ma Susa.

¹²Baiv aa dama King ka ruqun ma Kuin Esta ma', "Ama Judaqena ra veleng ama qaqet ama 500 na ra mai, i ra nevet ma Susa naik. De qerlka ra veleng ngen ma Haman aa uis ama 10 na ra. De qerlka ngua tu gua qevv ai ra veleng nger aret i buup never iang ama Provins. De iara dai ngi narliip ngi raneng ngen ama gi aip ngia meraqen dai diip ngu qurl a ngi qut gia narliip."

¹³Baiv aa dema Esta qia guirltik ama King ma', "A King, ariq aip ngi narliip, dai mager ip bigia gia ding sama Judaqena nevet ma Susa ip saqikka re rekmet taqurla sagel ama qumes-ta ip saqikka re rekmet raquarl ta rekmet iara qasa. De diip te quap se ma Haman aa uis araa qetdeng i ama 10 na ra ip ngere qiarli dama venikka."

¹⁴Baiv aa dama King ka ruqun a ra ip te rekmet taqurla. De qa nem ama lengi sagel ama qaqet pet ma Susa. De ra quarik ma Haman aa uis araa qetdeng i ama 10 na ra dama venikka bama qaqet mai ra lu liina. ¹⁵De ver ama nirlaqa ma 14 per ama iaqunki ma Adar, de saqiaskerlka ama Judaqena nevet ma Susa ta iingdemna de ra veleng ama 300 ne iari ama qaqet saqias-kerlka never ama qerlingki ama barlki. Dap kuasiq ai ra mer araa quvang-iirang.

¹⁶De iari ama Judaqena, i qurli ra ver iang ama Provins-kina, dai saqikka ngen a ra re ngingdemna de ra tes madlek ip mager ip kurli ra maget. Be maikka re tekmet maden ne araa qumes-ta be ra veleng ama 75,000 na ra nevet lura ama qaqet i quasik te narliip se ra. Dap kuasiq ai ra mer araa quvang-iirang.

¹⁷Lungera ama arasmesna, dai nge rarlma nget per ama nirlaqa ma 13 per ama iaqunki ma Adar. De ver ama nirlaqa ma 14 dai kuasiq ai ra veleng araa qumes-ta. Kuasik. I vet luqa ama nirlaqa de ra rekmet nama asmeski ama slurlki de maikka araa arlias ama slurl-nget.

¹⁸Dav ama Judaqena, i qurli ra vet ma Susa, dai ra mu ama nirlaqa ma 15 ai luqa, i ama arlias per a ra. I raquarl ra veleng ama qumes-ta ver ama nirlaqa ma 13 dama 14, taqurla de mas per ara ver ama 15. ¹⁹Dai be qerl lu ama rarlimini aa, bama Judaqena dai qurli ra ver ama qerleng iirang ama barl-iirang i kuasiq ama liplip serem-iirang, i ai de re siquat te luqa ama 14 per ama iaqunki ma Adar, aip luqa ama nirlaqa, i re tekmet nama asmeski ama slurlki de rerl kurl a na re ama rarlkurl.

Ama Asmeski ama Slurlki ma Purim

²⁰Ma Modekai qa iil ama lengi sever ama tekmeriirang mai, i iirang nge men pet luqa ama nirlaqa. De qa nem ama Langingka sagel ama Judaqena, i ra gelna de lura, i ra sangis, per ama qerleng-iirang mai, i ma King Sesksis ke uas. ²¹I qa ruqun a ra ip maikka mager ip ta ru ma 14 dema 15 per ama iaqunki ma Adar. I liam aa ama nirlaiam dai mager ip ma barl ip te tekmet nama arlias per a iam per ama ages mai. ²²I vet liam aa dai ama Judaqena ra suquv araa qumes-ta. De qatikka vet luqia ama iaqunki de araa merlenka de araa arlemigl dai nge ingkana be araa merlenka de araa arlemigl dai nge ingkana be araa rut dai qurli nget maget. Dema Modekai dai qa ruqun ra ip te tekmet nama asmeski ama slurlki vet liam aa ama nirlaiam. De ra tatmet nama asmes barek araa lengiqi-metta de ngen lura, i quasik buup ne araa qerang.

²³Taqurla dama Judaqena ra mit kut ma Modekai aa lengi be re tekemet ne liina ip ma arlias per ama ages mai.

²⁴Murl ma Haman, i ma Hamedata aa uimka dema Agag aa serluqa, dai mekai aa qumes-ta nama Judaqena. De mekai qa ralak nama satu ip ke lu re angama nirlaqa ip te veleng ama Judaqena. I nama Ibruqena araa lengiqi

dai liina ama satu dai ra tis iini ma Purim. I mekai ma Haman ka rarlis ip diip maikka re verleser ama Judaqena mai. ²⁵Dap ma Esta dai qia mit sagel ama King bama King ka iil ama Langingka raqurliani ma', 'Murl ma Haman ka ruqun ip te lenges nama Judaqena dav iara dai maitki diip maikka lenges na qa qatikka!'

Taqurla be ra quaptiq a qa be qa qiarli, be aiv aa de saqikka ra quariq aa uis dama venikka. ²⁶Dai be liiam aa ama niirlaiam i liiam aa ip ma maspetki ver a iam dai ra mis iam ma' 'PURIM'. De mager ip te iingdemna raqurla ver ama ages mai, be quasik perlverleser aa. ²⁷Bema Judaqena ra rekmet ne liina bama Lo ip katikka ra narligel ma Modekai aa lengi. ²⁸De maikka re sem madlek ama qaqet mai ver ama Provins-kina ip ta tekmet nama Asmeski ma PURIM pet lungera ama nirlaiam i sa ra mu iaia ip vuktik per ara nama nirl, i ama Judaqena, i ra uirl se ara qumespik.

²⁹Dema Kuin Esta qi nema Modekai, ian iil iaq ama Langingka sevet liiam aa ama nirlaiam ma PURIM.

De sevet liina, i ma Kuin kia sema-dlek nama lengi pe iaq ama Langingka, i medu ma Modekai qa arles i ngerek se qa, i qa iil me qa. ³⁰De ian nem luqa ama Langingka sagel ama Judaqena, i qurli ra ver ama 127 nama Provins-kina ver ama qerlingki ma Pesia. I qi iil ma',

"Mager iv a ngen a rut de mager ip ngen der ama muqunes ama atluus de quasik angama arasmesna. ³¹De ngen a ngen a serlura, i diip tat den nasat, dai maikka mager ip ngene dlek, i ngen taneng lungera ama nirl ma PURIM de ngen diit kur ama merlenka aa gamansena de ngen tirl ama asmes de ngene raring nama dlek, de ngene lotu nama revan. I ngu ma Modekai, ngu nema Kuin Esta, uun kurl a ngen mai te lungera ama Lo,"

³²Lungera ma Esta ara lo dai ai de ngere semadlek nema PURIM arla Lo. Be ra il me nget pe iaqas ama langinges de qurli nger aa.

A King kene ma Modekai

10 ¹Ma King Seksis ka mer ama qaqet ip tetmatna iv aa buaiskena na ra ver ama Provins-kina mai. I quattaa, i kurlu ra ve ma qevel dap kua ra na dengerlking. Dap ta mai dai re van ama takis never ara lat. ²De liirang aa mai, i ma Modekai qa rekmet niirang dama tekmeriirang ama King ka rekmet niirang dai ra iil me iirang pe ama Langingka ip ama qaqet ver ama Provinskena mai dai ra tarl iam pet ma Pesia ki nema Midia. Katias!

³Be luqa ama Modekai dai ama barlka na qa, i quattaa, i ama Judaqa na qa. Dap ka dai qa uirl, ver ama King aa snaing de quasik iak ip taquarl ka. Bema Judaqena dai maikka vem ta se qa be qa dai maikka are Mam. Be qet matna ip ka tat never a ra. I maikka araa rluavik na ra be quasik mager ip teng ning a qeni dap diip kurli ra maget.

Katikka prleser aa.

JONA

Ama Slurlka qa qurl ma Jona te ama lengi.

1 ¹I ma Jona aa mam ma Amitai. I qa ruqun ma', ²"Ngia raarlviit de ngia it sever ama qerlingki ama slurlki ma Nineveh. De ngi sil bareq ama qaqet nama lengi ama dlek-pem-nget. I sa ngua lu ama viirang i buup i ra rekmet niirang."

³Dap ma Jona dai qe narliip ka iit nemen ama Ngemumaqa, ip ke iit sevet ma Tasis. Baiv aa de qa mit sever iaiq ama qerlingki ma Jopa. Be qa lu iaiq ama sipki, i diip kia tit savet ma Tasis. De qa van sedem ki de qa sik sedem ki. I qe narliip ka tit nemen ama Ngemumaqa de qe qiuaik.

⁴Dav ama Slurlka qa rekmet bama laurlka ama dlek pem ka ver ama kaska, bama laurlka qen ama qaitki dai ama dlek pem iam katias, bama sipki dai gelgelna ip lenges na qi. ⁵Bema boskruqena, dai maikka reng ning maden. Be qatikka ra mai dai iak de iak kes nes sagel aa uak ama god de iak. De quasik te nariiv ama merlenka vama sipki de ra rlu ne araa quvang sev ama kaska. Dap ma Jona dai qa mit se aqeq ama sipki ara rlim be maikka qe brlaing maden.

⁶Dema Kaptan na dama sipki qa mit sagel ma Jona, be qa ruqun a qa ma', "Ngi brlaing ip nana? Ngi raarlviit de ngi nes sagel gia god. I arik ma diiv aa arlem never a uut de qa raat never a uut ip kuasik mager iv uure ngip."

⁷Baiv aa dama boskruqena ra ruqun ma', "Ngen den iv uure ralak, i uure rerles a uura arlen nemer ama biki de diip ta aar iaik never a nget. Taqurla dai diiv uut drlem aip nemka dai ama rarlimini na qa se liina, i iini ngere lenges nauut. Taqurla dai be baing se ma Jona aa arlenki.

⁸De ra ruqun a qa ma', "Ngi sil bauut nama rarlimini sevet luqa ama merlenka, i qa men per a uut. I ngia rekmet nana? De ngi naqua?"

"De ngia men never ama nge ma qerlingki nemki? De gia nge ma liinka nemka?"

⁹Baiv aa dema Jona qa viirliit ma', "Ngua never ama liinka ma Hibru. De ai de ngu lautu sagel ama Slurlka, i qa dai ama Ngemumaqa nev uusep. I murl ka rekmet nama kaska ngen ama aivetki."

¹⁰Dema Jona qa ruqun ama boskruqena ma', "Ngu narliip ngua tit nemen ama Ngemumaqa be ngu qiuaik."

Be re narli liina de reng ning maden. De ra ruqun ma Jona ma', "Maikka ngia rekmet nama vu slep." ¹¹Dema kaska dai as maikka qe riirl be maikka qe tekmet maden. Taqurla bama boskruqena ra snanpet nema Jona ma',

“Diiv uure rekmet nana sagel ngi, ip mager iv ama kaska qe ngip ip kurl uut maget?”

¹²Dema Jona qa viirliit ma', “Ngen der a ngua de ngen rlu na ngua sep ma kaska. Taqurla ip diiv ama kaska qe ngip. I nguats drlem ai ama rarlimini na ngua se luqa ama kaska ama vuqa, i qa siquat ke lenges nauut.”

¹³Dema boskruqena dai re narliip terl guirl sama sipki sa dengerlking. Taqurla be ai de re dlek, i re kuain sama sipki. Dav ama kaska dai qatias ke dlek maden, taqurla be quasik mager ip baing se ra dengerlking.

¹⁴Taqurla de ra nes sagel ama Slurlka ma', “A uura Slurlka, uure raring sagel ngi. Ariq aiv uut rlu ne luqa ma Jona sep ma kaska, dai quasik mager ip ngi rekmet nauut iv uure ngip. De quasik mager ip ngia raarl nauut sever luqa a uuves, ip taquarl ai de ngia taarl ne iari, i re peleng ama qaqet. Auura Slurlka sa ngia mit kut gia narliip be ngia rekmet ne liina.

¹⁵Baiv aa de ra met ma Jona de ra rlu na qa sep ma kaska. Baiv aa dama kaska qa ngip.

¹⁶Taqurla dama boskruqena dai maikka reng ning ama Slurlka malai, de ra quarl te ama aranbandemis sagel ka. De ra rekmet nama lengi, i ra muvuusep sagel ka. ¹⁷Baiv aa dama Slurlka qa nem iaq ama serlikka ama slurlka, be luqa ama serlikka qa quanik ma Jona. Be qurli ma Jona dama serlikka aa rlan sama niirl ama depguas de ngen ama arlen ama depguas.

Ma Jona qe raring i qa taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa.

2 ¹Be qurli ma Jona dama serlikka aa ran de qe raring sagel aa Slurlka ama Ngemumaqa. Be qa ruqun ma,'

²“Gua Slurlka, sa ngua ral ama merlenka, be ngus nes sagel ngi, de ngia narligel ngua. De sa qurli ngua ver ama ngipta araa luqup ama vu nget, de nguk nak sagel ngi. De ngia [narligel ngua] mu gia asdem i ngus nes tem ngi.

³De sa ngia rlu na ngua be maikka se dama kaska aa ais. Bema kaska qa up per a ngua mai. De ngi tekmet nama kaska be bungbung men a qa revanau ver a ngu imek. ⁴Be sa ngua ruqun, ai sa ngia qirlvem se ngua. Dap saqias-kerlka diip ngu lu gia vetki. Be bungbung men ama kaska revanau vet gua rleng, be qe pesdet se re gua qeneqaqa. ⁵Dema kaska qa ung per a ngua mai. Dema airlka qa ung gua ningaqa. ⁶De maikka ngua mit sev ama dam mai a nger arlim pe ama kaska. Be maikka luqia ama luqupki ama vuqi qia karabus na ngua. Dav a Slurlka, i gua Ngemumaqa, sa ngia guirl a ngua. Be ngua mit never ama luqupki ama vuqi be qurli ngua, i ngu iames.

⁷Gua Slurlka, ngu narli raquarl ai diip ngu ngip. Taqurla be ngua tu gua qevap sever ama ngi. Be gua raring nge men sagel ngi ve gia Lautu-Vem-Ki ama Slurlki.

⁸Be lura, i ai de re lautu sagel ama god ama qaak-ta, bama aiska ip ta tit naser a ngi, dai ra mit puuqas na qa. ⁹Dap ngu narliip ngu taing ama taingki ip ngu taarl ne gia rlenki. De ngua narliip ngurl kurl a ngi re ama aranbandemis. Bema tekmeriirang mai, i ngua muvuusep bareq a ngi sever iirang, dai diip ngu rekmet ne iirang. Gua Slurlka, katikka ngi naik dai ai de ngirl guirl a uut, be uure iames.”

¹⁰Bema Slurlka ka kairlet nema serlikka se dengerlking de qe nen ma Jona saver ama quan ip ke tit ne aa ilaing.

Ma Jona qa mit sevet ma Nineve.

3 ¹Baiv aa de saqiaskerlka ama Slurlka aa lengi nge men sagel ma Jona ip maiiram ma', ²"Ngia raarlviit de ngia iit sever ama qerlingki ama barlki ma Nineveh. Be ngi sil bareq ama qaqet nama lengi, i sa ngua sil ba ngi na nget.

³Baiv aa dema Jona qa narligel ama Slurlka aa lengi, be qa mit sevet ma Nineve. Dap ma Nineveh dai qatias ama qerlingki ama Slurlki. Be ariq aiv iak ke narliip ka tit seruarl na qi, dai mager ip ka tit per ama niirl ama depguas sever a qi.

⁴Baiv aa dema Jona qa arles i qa tit sever a qi, be qa tit, be qa tit sama nirlaqa ama quanaska. De qa nes slep sagel ama qaqet ma', "Aip naser ama niirl ama 40, dai diip lenges nema Nineveh mai." ⁵Dema qaqet i ama quatta ngen ama nankina nevet ma Nineveh dai ra mu araa qevep sever ama Ngemumaqa aa lengi, be ra ruqun ma', "Maikka mager iv uut tirl ama asmes, i ama baarl ta de ngene lura, i quasiq ai ama baarl ta. I mager iv uut tu ama luanap i ap ngere teqerl ai ama arlemigl nauut."

De ra rekmet taqurla ip taquarl medu ra sil. ^{6,7}Dema King ka nem ama lengi sagel ama qaqet nevet ma Nineveh. I qa ruqun ma', "Lunger iara ama lengi dai nagel ngua de nagel ngene gua barlta. Maikka mager ip ngen mai ngen diirl ama asmes. I ngen i ama quatta de ngen ama nankina, de ngen a ngen aa bulmakau de a ngen aa sipsip. I quasik mager ip ngen dres de ngene serlup. Maikka ngen mai ngen duremiis ne lungera ama luan sever ama arlemigl. De qerlka ngen du lungera ama luan per ama bulmakau de ngen ama sipsip. ⁸De maikka ngene raring madlek sagel ama Ngemumaqa. De ngen mai dai maikka mager ip ngene qikdem ama tekmeriirang muqas mai ama viirang. ⁹Ariq aiv uure tekmet taqurla, dai arik ma diiv ama Ngemumaqa qe guirltik per aa tuaqevap be ngerlangken per a qa ne aa qurek, be quasik mager ip ke rekmer iv uure ngip."

¹⁰Baiv aa de ra qikdem araa viirang, dama Ngemumaqa qa lu liina, i ra rekmet ne iini. De qa guirltik per aa tuaqevap, de quasik ka rekmet ne liina, i sa qa sil ai diip ke rekmet ne iini.

Ama Ngemumaqa dai aa Ngimsevetki dap ma Jona dai a qurek per a qa.

4 ¹Dap ma Jona dai ama vu aa rutka ne lungera ama Slurlka aa gaman-sena dama qurek-per-a-qa.

²De qa nen sagel ama Slurlka aa, "Gua Slurlka, ngi narligel gua lengi. I as lua, i quasik ngua mit nevet gua luqup dap sa nguut drlem, ai diip ngi rekmet taqurla raquarl iara ngi rekmet. Taqurla be ngua uaik, i ngua narliip ngua tit sevet ma Tasis. I nguut drlem ai ngi dai ama Ngemumaqa nama arlem dama ngimsevetki. De maikka ai de quasik ai masmasna ama qurek per a ngi. De maikka ai de gia arlem peviit never a uut. De ai de ngi guirltik pet gia tuaqevap be ai de quasiq ai ngi guirltik bareq ama qaqet i re tekmet nama viirang."

³"Dai be gua Slurlka, maikka mager iv iara ngi verleset gua iames. I ariq aip ngua ngip, dai ama atlu raqurla."

⁴Dema Slurlka qa virliit ma', "Jona, kua gia qureq aa dai ama atlu nget daa?"

⁵Baiv aa dema Jona qa mit never ama qerlingki ama barlki, de qa mit be qa mugun aa sagel ai de baingbaing sama nirlaqa. I qa req ama menderigl ip ke tal ama laurles i qa mugun pem igl. I qe narliip ke lu aip diiv ama gi nge ren pet luqia ama qerlingki ma Nineveh.

⁶Dema Slurlka ama Ngemumaqa qa rekmet bama kasikki qia iirl ip ki uung pet ma Jona, ip kula ama nirlaqa qes nis ka. De mager ip kurli qa maget. Dema Jona dai maikka ama arlias-per-a-qa nevet luqia ama kasikki.

⁷Dap maikka aip bigia nepbang dama Ngemumaqa qa mu ama serlangigl be igl nge lenges nama kasikki be reng per a qi.

⁸Baiv aa dama nirlaqa qa men, dama Ngemumaqa qa nem ama laurlka ama uilas pem ka be qa men sevet luus aa sagel ai de baingbaing sama nirlaqa. Be qa iin ma Jona aa ningaqa, bama aingki ver aa saqang, be qe narliip ke rat. Dema Jona qa tu aa qevap ma', "Maikka mager ip ngu ngip. I ariq aip ngua ngip, dai maget taqurla. Dav ariq aip kuasik ngua ngip, dai quasiq ai maget taqurla."

⁹Dav ama Ngemumaqa qa ruqun ma Jona ma', "Kua mager ip ngi serlin sevet luqa ama kasikka aa uuves?"

De qa viirliit ma', "Ii, ama qurek per a ngua dai maget. Maikka ama qurek per a ngua maden dai be ngu narliip ngu ngip."

¹⁰Dav ama Slurlka qa ruqun a qa ma', "Luqi iara ama kasikki dai qia iirl ver ama arlenki ama quanaski naqatikka. De aip per iaq ama arlenki de qia ngip. I quasik ai ngia raneng per a qi maikka, dap kua ngia rekmet na qi ip ki iirl. Dap gia arlem nevet liina ama giliini naqatikka. ¹¹Dai saqikka ngua dai maikka mager ip gua arlem malai never ama qaqet pet ma Nineveh. I ama rluis daleng me ra dai ama 120,000 na ra. De qerlka buun ne ngen ama bulmakau saqikka."

MA MATIU QA IIL SEVET MA IESUS KRISTUS

Ma Matiu dai ama adrlem-per-a-qa, be qa iil luqa iara ama Langingka sevet ma Iesus Kristus, i lua, i ma Maria qia sel a qa, be deng, i qa ngip de qa maarl. De qe teqerl, ai qa dai ama King daleng ama kingkena mai. Ma Matiu dai aa iaiq ama rlenki ma Livai. I lua, i ma Iesus ka nes tem ka, iai de qet matna bareq ama Gaman Rom, iai de qa ter ama takkis. Be ai de aa lengiqi-metta ama Judaqena dai ai dama qurek per a ra na qa, ken aa rluavik iai de ra ter ama takkis bareq ama Romkena. Dap ma Iesus ka nes tem ka (Mak 2.14), be qa iames na qa, de qa mu qa ip ka, dai a iaq ama risuqa na qa, i ra, i ama malepka ngen-a-iam na ra.

Ama Slurlka qa reqerl ai aa Uimka qa men nemen ma Abraham aa liinka. I murl ka muvuusep sagel ma Abraham ai diiv iak nemen aa liinka qe iames nama qaquet naver ama qerleng mai.

1 ¹Luqa iara ama liinka nama qaquer, i araa rlen iara, dai ma Iesus aa murlta. I ma Iesus dai qa namene ma Daivit aa liinka, dema Daivit dai qa namene ma Abram aa liinka. ²Be ma Abram dai aa uimka ma Aisak. Dema Aisak dai aa uimka ma Jekop. Dema Jekop dai aa uimka ma Juda qen aa liinka. ³Dema Juda dai aa uimiam, i ma Peres kene ma Sara. (I iane nan ma Tama). Dema Peres dai aa uimka ma Ebron. Dema Ebron dai aa uimka ma Ram. ⁴Dema Ram dai aa uimka ma Aminadap. Dema Aminadap dai aa uimka ma Nason. Dema Nason dai aa uimka ma Salmon. ⁵Dema Salmon dai aa uimka ma Boas. (I aa nan ma Raiap). Dema Boas dai aa uimka ma Obet. (I aa nan ma Rut). Dema Obet dai aa uimka ma Jesi. ⁶Dema Jesi dai aa uimka ma Daivit, i ama King na qa. Dema Daivit dai aa uimka ma Solomon. I aa nan, i murl ara ak ma Uraia. ⁷Dema Solomon dai aa uimka ma Riabuam. Dema Riabuam dai aa uimka ma Abaisa. Dema Abaisa dai aa uimka ma Esa. ⁸Dema Esa dai aa uimka ma Josepat. Dema Josepat dai aa uimka ma Ioram. Dema Ioram dai aa uimka ma Usaia. ⁹Dema Usaia dai aa uimka ma Tiotam. Dema Tiotam dai aa uimka ma Aias. Dema Aias dai aa uimka ma Esakaia. ¹⁰Dema Esakaia dai aa uimka ma Manase. Dema Manase dai aa uimka ma Emon. Dema Emon dai aa uimka ma Josaia. ¹¹Dema Josaia dai aa uimka ma Iekunaia, i qene aa liinka. I vet lungera ama niirl dama Isrelkena ra mit be re karabus per ama qerlingki ma Babilon. ¹²Baip naset lua, i ra mit be ra

karabus pet ma Babilon, dema Iekunaia dai aa uimka ma Sialtial. Dema Sialtial dai aa uimka ma Serubabel. ¹³Dema Serubabel dai aa uimka ma Abaiut. Dema Abaiut dai aa uimka ma Eliakim. Dema Eliakim dai aa uimka ma Asor. ¹⁴Dema Asor dai aa uimka ma Sedok. Dema Sedok dai aa uimka ma Ekim. Dema Ekim dai aa uimka ma Eliut. ¹⁵Dema Eliut dai aa uimka ma Eliaisa. Dema Eliaisa dai aa uimka ma Matan. Dema Matan dai aa uimka ma Jekop. ¹⁶Dema Jekop dai aa uimka ma Josep. I ma Josep dai aa rluaqi ma Maria. Dema Maria dai qia sel ma Iesus, iai de ra tis ka ma Kristus. (I luqa, i ama qaqer araa Iameska). ¹⁷Taqurla bema Abram aa liin, i ama malepka ngen ama rlatpes, dai nge men be deng nema Daivit. Dema Daivit aa liin mai, i ama malepka ngen ama rlatpes, dai nge men be deng pet lungera ama niirl, i ra mit ip te karabus pet ma Babilon. Be navet lungera ama niirl, i ra mit te karabus pet ma Babilon, be deng, i lua, i ma Kristus ka men dai saqikka iang aa ama liin ama malepka ngen ama rlatpes.

Ma Maria Qia Sel Ma Iesus Kristus

Luk 2.1-7

¹⁸Ama lengi sevet ma Iesus Kristus, i qa men, dai raqurliani. Murl aa nan ma Maria dai sa ra muvuusep ip diip ki ngerlvet nema Josep. Dav as kuasiq ai iane-nanna, de ra lu ma Maria, i qi tal ama rutka nagel ama Qevepka ama Glasingaqa. ¹⁹Dav ara ak ma Josep dai maikka ama atluqa, be quasiq ai qe narliip ke semkelep ma Maria. Taqurla bema Josep ke narliip ke rles sa barl mer iam ip kula qe ngerlvet nema Maria. ²⁰Dap katiaskerl ai dema Josep ka tu aa qevep sevet liina, de qa lu aa viinki, ai iaq ama Slurlka aa Angeluqa qa men sagel ka. Be ama Angeluqa qa ruqun a qa ma', "Josep, i ngi namene ma Daivit aa liinka, dai quasik mager ip nging ning saatmet ma Maria ip gia ngerlki. I ngi narli. Sa liina ama rluimini, i qurli iini dema Maria ara rlan, dai ama Qevepka ama Glasingaqa qa quarl tem iini ba qi. ²¹Be diip ki sel ama rluimka ama quatka, de mager ip ngia ris ka ma Iesus. I raquarli diip ke iames naa qaqet never araa viirang." ²²Liirang iara mai, i iirang nge men taqurla, ip mager iv iirang ngere raqa verleset mer ma Slurlka aa lengi, i murl ka sil na nget mer iak, i Aamki-na-qa. I murl ama Slurlka aa Aamki-na-qa, qa sil ma', ²³"Diiv iaiq ama nanki, i as ai de quasiq ai arik ki ne a qek, dai diiv ama rutka-vem-ki. De diip ki sel ama rluimka ama quatka. De diip ta ris ka ma', 'Imanuel', ama rarlimini dai raqurliani ma',

"Ama Ngemumaqa dai qurli qe nauut."

Aisaia 7.14

²⁴Baip ma Josep ka brlaing be verleset, de qa rekmet taquarl ama Angeluqa qa ruqun a qa. I qa met ma Maria de qa mit se qi sev aa vetki ip ke ngerlvet na qi. ²⁵Dap ma Josep dai as kuasiq ai qene ma Maria iane-nanna be deng, i qia sel are uimka. Baip kia sel are uimka dema Josep ka mis ka ma Iesus.

Ama Saikngias-Pem-Ta Re Mali Rema Iesus

2 ¹Ma Iesus aa nan dai qia sel a qa ver ama qerlingki ama barlki ma Betliem pet ma Judia. I ma Iesus aa nan kia sel a qa vet lungera ama niirl, i ai de iaq ama barlka qe uas tama Judaqena, i aa rlenki ma Erot. Be saip ma Iesus ka men, de iari ama adrlem-per-a-ra, i ra ianai sagel ai de baingbaing sama nirlaqa, ta men savet ma Jarusalem. ²Be lura ra snanpet

nama qaqet ma', "Ngu lu ama rluimka qua ama iameska, i qa iv ama barlka na qa ip ke uas tama Judaqena? I uut lu ama ualdengaqa de uut drlem ai sa qa men. De uut lu ama ualdengaqa, men ama uusepka, i baing se qa, lua sagel ai de baingbaing sama nirlaqa. Be uut men iv uure lautu sagel ka." ³Baiv aa dema Erot ama Gaman ara barlka qa narli liina sever iani ama rluimini, de maikka quasiq ai ama marl na qa navet lungera ama lengi. De saqikka ama qaqet navet ma Jarusalem, dai quasiq ai ama marl na ra. ⁴Taqurla dema Erot ka iingdemna ne lura mai ama barlta nep ma Lautu ip ka taqen per a ra. I lura, i ai de re uas tama Lautu de ngene lura, i ai de re su nama Slurlka aa Lengi ama narligel-vem-nget. Dema Erot ka snanpet na ra ma', "Ngu lu ngu narli ai diip ma Kristus ka ren kua?" ⁵De ra guirltik ma', "Per ama luqupki ma Betliem, per ama qerlingki ama barlki ma Judia. I sa iaq ama Ngemumaqa Aamki-na-qa qa iil sevet liina iara vama Ngemumaqa aa Langingka, i murl ka nauirl taqurliani ma',

⁶ "Ama luqupki ma Betliem pet ma Judia, ngi dai maikka ngi veviit peleqes ne liirang aa ama luquviirang ama barl-iirang pet ma Judia. I diip baing se iaq ama barlka ip ke uas, i qa naver a ngi. Be luqa ama barlka dai diip ke ruirl se gua qaqet pet ma Isrel."

Maika 5.2

⁷Taqurla dema Erot ka rerles sa ngiingdemna ne lura ama adrlem-per-a-ra, i re ianai sagel ai de baingbaing sama nirlaqa. Be qa dai qa raqa narli nagel lura ama adrlem-per-a-ra, aip maikka qesnada de ra lu ama ualdengaqa, i baing se qa. ⁸Dema Erot ka nem ama adrlem-per-a-ra ip ta iit savet ma Betliem. I qa ruqun lura ama adrlem-per-a-ra ma', "Ngen diit de maikka ngene raqa mali re luqa ama rluimka ama luaqa. Baip ngen lu ama rluimka, de ngene guirl sama lengi ip ngene sil ba ngua, ip saqikka mager ip ngua iit ip ngu lautu sagel ka." ⁹Dama adrlem-per-a-ra te narli luqa ama barlka aa lengi, de ra mit. De saqiaskerlka ra lu luqa ama ualdengaqa, lua sagel ai de baingbaing sama nirlaqa. De lura, ra tit naser ama ualdengaqa. Dama ualdengaqa qa mit nanaik ta be deng, i rik dem ka daleng luqia ama luqupki sagel kurl ama rluimka. ¹⁰Be lura ama adrlem-per-a-ra, dai maikka ama arlias per a ra, i ra lu ama ualdengaqa. De maikka ama uairlka ver a ra malai. ¹¹De ra men be ra man sev ama vetki sagel kurl ama rluimka. I ra man dai ra lu ama rluimka qen aa nan ma Maria. De ra aan araa buum de re lautu sagel ka. Baiv aa de ra ratter mer araa gatta ip te iirang ama atliirang, i ra ral iirang ip bareq ama rluimka. Be ra van a qa te liirang aa, i maikka iirang peviit. I liirang aa dai ra tis iirang ai ama gol, ngen ama paunda (insen), de ngen ama sanda. ¹²Dav ama Ngemumaqa qa sil ba ra nama viinki, i qa ruqun a ra ip kuasik mager ip te guirl sagel ma Erot. Taqurla de lura ama adrlem-per-a-ra ra mit sever araa luquviirang, per araa qerlingki, i qatikka nev iaq ama aiska.

Ma Iesus Aa Mamiam Ian Mit Se Qa Savet Ma Isip

¹³Baiv naser ama adrlem-per-a-ra, i sa ra mit, dema Josep ka lu aa viinki, i qa lu ai ama Ngemumaqa aa Angeluqa qa men sagel ka. Be ama Angeluqa qa ruqun a qa ma', "Ngia raarlviit de ngia iit nanari. I ngi iit sama rluimka qen aa nan, i ngene rerles saatmit savet ma Isip. De qurli ngen pet ma Isip, ip

deng, i saqiaskerlka ngu sil ba ngi ip ngen diir ianai. I raquarli ma Erot dai qe mali rama rluimka, i qe narliip ke veleng ka.” ¹⁴ Taqurla dema Josep ka maarlviit de qa mer ama rluimka, qen aa nan de ra mit savet ma Isip. I ra mit per ama arlen. ¹⁵ Be ma Josep dai qurli qa vet ma Isip be deng, i ma Erot ka ngip. I liini iara nge men taqurla, iv iini ngere raqal sil nama rarlimini, i sa murl iaq ama Slurlka Aamki-na-qa qa sil. I ama Slurlka qa ruqun ma’,

“Ngu nes te Nguaimka navet ma Isip.”

Hosea 11.1

Ma Erot Ka Ruqun Be Re Peleng Ama Rluis Pet Ma Betliem

¹⁶ Be saiv ama agesiim ian mit, dap ma Erot dai as kat drlem, ai lura ama adrlem-per-a-ra, i ra ianai sagel ai de baingbaing sama nirlaqa, ta qaak tem ka. Taqurla dai bama qurek-per-a-qa malai. De qa nem iari ama amiqena ip te veleng ama rluis ama quatta, i araa ages ama quanasiiim de nakka ngen ama gilta, i ra navet ma Betliem, de ngene lura naver ama luquvirang mirlek na qi. ¹⁷ I sa liirang iara nge men taquarl murl iaq ama Ngemumaqa Aamki-na-qa ma Jeremaia qa iil. I qa iil taqurliani ma’, ¹⁸ “Te narli a qeni a ngere qenem pet ma Rama. I re narli rek nak nama arlem, i maikka ama arlemigl na ra. I ma Resel ara laanivas dai rek nak never araa uis. Be quasik mager iv aqek ka raat never ama ngerl-nanta de maget. I ra dai maikka rek nak maden naver araa uis, i ra ngip.”

Ma Josep Ken Aa Rluaqi Dama Rluimka Ra Guirl Navet Ma Isip

¹⁹ Baiv aa de sama Erot ka ngip, dema Josep ka lu aa viinki ai ama Slurlka aa Angeluqa qa men sagel ka. I ma Josep ka lu aa viinki, i as kurli qa vet ma Isip. ²⁰ I ama Angeluqa qa ruqun ma Josep ma’, “Diip ngia raarlviit de ngi aar ama rluimka qen aa nan de ngen diit savet ma Isrel. I lura ama qaqet, i mekai re narliip te peleng ka, dai sa ra ngip.” ²¹ Taqurla dema Josep ka maarlviit de qa met ma Iesus ken aa nan de ra mit savet ma Isrel. ²² Dap ma Josep ka narli, ai ma Akeleas ka mer aa mam aa luqupka, ma Erot, i ama barlka na qa vet ma Judia. Dema Josep dai qeng ning saatmir iasai. Dap pet ma Josep aa viinki dai qa lu ama Ngemumaqa, i qa qurl a qa rama lengi. Taqurla dema Josep ka mir ianai savet ma Galili. ²³ I ma Josep ka mit be qurli qa ver iaiq ama qerlingki ama barlki, i ra tis ki ma Nasaret. I liina nge men taqurla iv iini ngere sil mamerl mer ama lengi, i murl ama Ngemumaqa Aamki-na-ra, ra sil taqurliani ma’,

“Ma Kristus dai diip ta ris ka ai qa navet ma Nasaret.”

Jeremaia 31.15

Ma Jon I Aa Rletki I Qe Qukmes Tama Qaqet

Mak 1.2-8; Luk 3.1-18; Jon 1.19-28

3 ¹ Baip pet lungera ama niirl, dema Jon ke rarles ne aa rletki, i qe qukmes tem ama qaqet te araa viirang. I qe su ama qaqet nama Slurlka aa Lengi. I qe rarles, i qel sil nama lengi vet ma Judia vet luqia ama qerlingki, i ama ausaqi, na qi. ² I ma Jon kel sil ma’, “Maikka ama qares iv ama Ngemumaqa aa giqi qiat den, ip ke uas tem uut. Dai maikka mager ip ngene guirltik per a ngen a rut.” ³ De luqa ma Jon, i murl ma Aisaia ama Ngemumaqa Aamki-na-qa, qel sil sever a qa, i qa sil ma’,

“Diiv iak ka taqen slep per ama qerlingki, i ama ausaqi na qi, i qel sil ma’,

“Ama Slurlka dai diip kat den dai maikka mager ip ngene seserl ver a ngen a rut te a ngen a viirang.” Ais. 40.3

⁴Dema Jon aa luan dai aa nan kia rekmet na nget nama kamel arla qesing, de aa liitki ip ke ratik men anas, dai nama qetdengiit naver ama aurlki. De vet luqia ama qerlingki dai ma Jon aa asmes nama tarang de qep suuv ama mesu. ^{5,6}De buup nama qaqet navet ma Jarusalem dema Judia de naver ama luquviirang mirlek nama kainaqi ma Jodan, dai ra men ip te narli ma Jon aa lengi. Be buup ne iari ra sekdem mer araa viirang, dema Jon ka ukmestem ta met luqia ama kainaqi. ⁷Baiv aa dema Jon ka lu ama Parasiqena de ngen ama Sadusiqena, i re narliip ke qukmes tem ta, te araa viirang. Dai ma Jon ka lu ra de qa meraqen slep sagel ta ma’, “Ngut lu ngen, i ngene quiaik sagel ngua ip taquarl ama qutmangam, i ngere quiaik tiq ama altingki. I ngene quiaik sagel ngua, i ngene narli ai ama Ngemumaqa aa altingki dai diip kiat den. ⁸Dap maikka mager ip ngene tekmet nama tekmeriirang ama atliirang ip ngene teqerl ai ngen ngim temanau na ngen aa viirang. ⁹Dap kuasik mager ip ngen dru a ngen a qevap ai ma Abram dai auura murlka, i diip ke iames nauut. I qatikka raquarli iari never a ngen ta tu araa qevap, ai ra navet ma Abram aa liinka be diip kurli ra maget. Dap maikka ngul sil ba ngen, ai ama Ngemumaqa dai mager ip ke guirltik pet lungera ama dul mer ama kainaqi ip ma Abram aa uis. ¹⁰I sa iara dai ama Ngemumaqa qe rarles, i qa taarl nama qaqet, ip taquarl luqa, i qa maarl de qe serikut ama mengka nama arepki. I maikka lungera mai ama meng, i quasik nge tu ama asmes ama atlunget dai diip te rap pem nget, de re rlu na nget semer ama altingki. ¹¹“I ngua ukmes tem ngen nama kainaqi ip ngene teqerl ai sa ngen guirltik per a ngen a rut. Dav iaq, i as laip ka ren, i qa dai aa dlek peviit. Dap ngua dai gua dlek manep. De ngua dai ama gilka na ngua. Be quasik mager ip ngu iin barek luqa, i ama Barlka. De diip ke ukmestem ngen nama Qevapka ama Glasi-ngaqa ngen ama altingki. ¹²I diip ka ren, i sa qa muvem nanas ip ke lemerl ama lagat. Be diip kaar ama lagat ama atlunget, naver ama vunget. De diip ka ru ama atlunget ama lagat pe angera vetki. Dap diip ke ves lungera, i ama semaning mer ama altingki. I diip ke ves nget met luqia ama altingki, i quasik mager ip prleset na qi.”

Ma Jon Ke Qukmes Tem Ma Iesus

Mak 1.9-11; Luk 3.21-22

¹³Pet lungera ama niirl, dema Iesus ka men navet ma Galili, be qa mit samer ama kainaqi ma Jodan. I ma Iesus ka mit sagel ma Jon, i qe narliip ma Jon ke qukmes tem ka. ¹⁴Dap ma Jon dai qe tuqun ai qa dai quasik ai ama atluqa na qa ip mager ip ke ukmes tem ma Iesus. I ma Jon ka ruqun ma’, “Ngua dai quasik mager ip ngu ukmes tem ngi. Dap mager ip ngi ukmes tem ngua!” ¹⁵Dema Iesus ka guirltik sagel ma Jon ma’, “Katikka mager ip ngi rekmet taqurla ip taqua ngua sil. I qatikka mager iv uune tekmet nama atliirang kur ama Ngemumaqa aa narliip.” Taqurla dema Jon ka narligel ma Iesus be qa ukmes tem ka. ¹⁶Baip ma Jon ka ukmes tem ma Iesus, de masna ma Iesus ka aang nep ma qerlap, de qa lu ama uusepka, i bing men a qa. De qa

lu ama Ngemumaqa aa Qevepka, i qat den se daleng me qa. I qatikka qat den ip taquarl ama gemenki, i qi kiavarl manep. ¹⁷De qa narli aa Mam ka taqen naivuk nev uusep. I qa ruqun ma', "Luqa iara ama Rluimka dai Nguaimka. I maikka gua arlem never a qa. De maikka ngu rarlik ka nade gua rlan."

Ma Satan Ke Siquat Nema Iesus

Mak 1.12-13; Luk 4.1-13

4 ¹Baiv aa dama Slurlka aa Qevepka qa mit sema Iesus saver ama qerlingki, i ama ausaqi na qi. I ma Iesus ka mir iasai ip ma Satan ke siquat na qa. ²Be ver ama niirl ama malev ama rlatpes, de ngen ama arlen ama malev ama rlatpes, dai quasik ma Iesus ka mes angama asmes. Baiv aa dama getki-vem-ka maden. ³Dema Satan ka men sagel ma Iesus ip ke siquat na qa. I ma Satan ka ruqun ma', "Ariq aip ngi, i ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi, dai mager ip ngia raqen sagel lunger iara ama dul ip ngere guirltik per a nas iv ama asmes na nget." ⁴Dema Iesus ka guirltik ma', "Sa ra iil vama Ngemumaqa aa Langingka raqurliani ma',

"Ama qaqeraqa dai quasiq ai qe iames nagel ama asmes naik. Dap maikka qe iames nagel ama lengi, i ama Ngemumaqa qel sil na nget."

Lo 8.3

⁵Baiv aa dema Satan ka mit sema Iesus sever ama qerlingki ama barlki ma Jarusalem, i ama Lautuqi ara luqupki. Bema Satan ka mu ma Iesus pama Lautu-vem-ki reves, i qatias iviit. ⁶Dema Satan ka ruqun ma', "Ariq aip ngi, i ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi, dai mager ip ngia ranas manep. I ama Ngemumaqa aa Lengi, dai nge sil taqurliani ma',

"Diiv ama Ngemumaqa qe sil bareq aa Angeluqena sever a ngi be diip ngia ranas dai samer araa ngerik. Be diip kuasik mager iv angama dulka qe nis ngi."

Buk Song 91.11-12

⁷Dema Iesus ka guirltik sagel ka ma', "De saqikka iang ama lengi, i nget pama Ngemumaqa aa Langingka, i murl nauirl, i nget taqen taqurliani ma',

'Kuasik mager ip ngi siquat ne gia Slurlka, i gia Ngemumaqa.'" *Lo 6.16*

⁸Baiv aa de saqiaskerlka ma Satan ka mit sema Iesus sev ama damki reves, i qatias saiviit. Dema Satan ka reqerl ma Iesus nama qerleng mai ver ama aivetki, de ngen ama tekmeriirang ama atliirang pet lungera ama qerleng.

⁹Dema Satan ka ruqun ma Iesus ma', "Ariq aip ngia aan gia buum pet gua arlim de ngi lautu sagel ngua, dai diip ngu qurl a ngi re liirang aa mai."

¹⁰Dema Iesus ka guirltik sagel ma Satan ma', "Satan, ngi iing nanari nagel ngua."

I sa ra iil vama Ngemumaqa aa Langingka raqurliani ma',

"Maikka mager ip ngi lautu sagel gia Slurlka, i gia Ngemumaqa. De qa naik dai mager ip ngi taneng aa rletki."

Lo 6.13

¹¹Taqurla dema Satan ka mit nagel ma Iesus. Baiv aa de iari ama Angeluqena ra men be ra mat never a qa.

Iesus Ke Rarles Ne Aa Rletki Vet Ma Galili

Mak 1.14-15; Luk 4.14-15

¹²Dema Iesus ka narli ai ra mu ma Jon pama karabus, taqurla de qa guirl savet ma Galili. ¹³De qa tit be qa aang pet ma Nasaret, dap ka mit be qurl qe ver ama

qerlingki ama barlki ma Kapanaiam. I qi gelna nama serlegeska ma Galili, gelna nema Sebulan ki nema Naptali. ¹⁴I ma Iesus ka rekmet ne liina, iv iini nge ren ip taqua murl iaq ama Ngemumaqa Aamki-na-qa ma Aisaia qa sil ma',

¹⁵ “Per ama qerlingki ma Sebulan dema Naptali, nev ama aiska, i qa tit sagel ama ngaingmaqa ma Galili, de vama kainaqi ara rlung tuarl ma Jodan, dai qurl iari, i quasiaq ai ama Judaqena na ra.

¹⁶ I lura dai, i ai de qurli ra vama arlenki. Dap lura dai sa ra lu ama nirlaqi ama slurki, i qia men, be qia bing men ama arlenki, ngen ama aapngipki ara dlek. De lura iai de qurli ra vet luqia ama qerlingki, dai sama nirlaqi qia men sagel ta.” *Aisaia 9.1-2*

Ma Iesus Ka Mer Iari Iv Aa Risura

Mak 1.16-20; Luk 5.1-11

¹⁷De ianai dema Iesus ke rarles, i qel sil ne aa lengi, i qa meraqen taqurliani ma', “Ngene guirltik per a ngen a rut, i sama Ngemumaqa aa giqi ip ke uas dai qi gelna.” ¹⁸Baiv aa dema Iesus ka tit, be sagel ama ngaingmaqa ama qerlapka ma Galili. De qa tit per aam dai qa lu ma Saimon (i qerlka aa iaiq ama rlenki ma Pita) ken aa rlikka ma Endru. I ma Iesus ka lu iam, i ai de ian dru ama segenaqi ver ama qerlapka rama lubi. De iane bisnis na nget sademna. ¹⁹Dema Iesus ka ruqun a iam ma', “Uan den iv uane na ngua, ip ngu su uin iv uane ngiingdemna nama qaqet taquarl uane ngiingdemna nama serlik.” ²⁰De masna ian mu ian a segen de ian mit naser a qa. ²¹De nakka qa tir iviit per ama qerlapka aam, dai qa lu iaiam ma Sebidi aa uimiam, i ma Jems kene ma Jon. I ian druven ne ian a segen dama siviini. Baiv aa dema Iesus ka nes tem iam iv ian diit naser a qa. ²²Taqurla de masna ian mit dap kurli iane mam ma Sebidi dama siviini. Dav ian mit naset ma Iesus.

Ma Iesus Ke Su De Qe Lemerl Ama Qaqet Tama Arlem

Luk 6.17-19

²³Dema Iesus dai qa mit per ama luquviirang mai vet ma Galili. De qa su ama qaqet pe araa lautu-vem-nget. I qel sil nama Lengi ama Atlunget sever ama Ngemumaqa aa luqupki. Dema Iesus ke lemerl ama qaqet tama arlem, i nget muqas muqas, de ngene liirang aa, i ai de iirang ngere lenges ne araa qetdeng. ²⁴Dama lengi sevet ma Iesus, dai nge mit per ama qerleng-iirang mai vet ma Siria. Taqurla dama qaqet ta men sama arlem-per-a-ra, sagel ma Iesus, i maikka nget muqas muqas. I lura dai maikka ai de maget-maget na ra, nagel ama arlem, i nget muqas muqas de ngen ama getget. De iari ama qaqet, dai maget-maget na ra nagel ama getget ama vunget. De iari ama qaqet dai ama iaus per a ra. De iari ama qaqer, i ai dama qaserlki qi bungmet na ra. De ngene lura, i ama lan-nge-ngip per a ra. Dai lura mai, i ama arlem muqas muqas per a ra, dai ma Iesus ka lemerl ta. ²⁵De maikka buup nama qaqet navet ma Galili, de navet ma Dikapolis, de navet ma Jarusalem, dema Judia de navet ma Jodan ara garli ruarl, dai ra mit naset ma Iesus.

Ma Iesus Ke Su Ra Vama Damki Reves

Luk 6.20-30

5 ¹De vet luus aa dai ma Iesus ka lu ama qaqer, i maikka ama buurlem na ra. Taqurla dema Iesus ka mir iviit sev iaiq ama damki reves, be

qa mugun. De aa risura ra men sagel ka. ²Dema Iesus ke su ra, i qel sil ma', ³"Lura, i rat drlem ai quasik maget na ra dama Ngemumaqa aa saqang, dai mager iv ama arlias per a ra, i raquarli ama Ngemumaqa aa luqupki, i qi revuk, dai sa araa luqupki. ⁴De lura, i ama arlemigl na ra dai diiv ama arlias per a ra. I diiv ama Ngemumaqa aa arlem sagel ta. ⁵De lura ama qaqer, i ai de quasiaq ai re barlnas, dai mager iv ama arlias per a ra. I ama tekmeriirang per ama aivetki, dai diiv araa tekmeriirang aa. ⁶De lura, i ama getki vem ta rama gamansena ama atlunger ip taqua luqa, i ai dama getki-vem-ka rama asmes, de dingding sep ka rama kainaqi, dai mager iv ama arlias per a ra. I ama Ngemumaqa dai diip ke sem arlan ta ne aa gamansena. ⁷De lura, i araa arlem naver iari ama qaqet dai mager iv ama arlias per a ra. I ama Ngemumaqa dai diiv aa arlem naver a ra. ⁸De lura, i maikka re narliiv ama glasingas da araa rlan, dai mager iv ama arlias per a ra. I lura dai diip te lu ama Ngemumaqa. ⁹De lura, i rat drlem sa tekmet nama uupka veleqes nama qaqet ip quasiaq te serlin, dai mager iv ama arlias per a ra. I ama Ngemumaqa dai diip ka ris ta ai aa uis na ra. ¹⁰De lura, i re tekmet nama Ngemumaqa aa tekmeriirang, i re tekmet taqurla be re taneng ama getget nagel iari ama qaqer, i re tekmet maden na ra, dai mager iv ama arlias per a ra. I ama luqupki, i ama Ngemumaqa qe uas, dai lura araa luqupki aa. ¹¹Dama qaqet dai diip ta taqen mavik sagel ngen ip te lenges na ngen. De diip te kaak sever a ngen nama tekmeriirang, i maikka ama viirang, i iirang muqas muqas. I re tekmet sagel ngen taqurla, i raquarli ngen diit naser a ngua. Dav aiv ama qaqet te tekmet ne liirang aa sagel ngen, de ngen dai ama marl na ngen. ¹²De maikka mager iv ama atlu a ngen a rut, dama arlias per a ngen malai. I ama ranbandem ama slurlnget, i qurli nget naa na ngen pe uusep. I qatikka ama Ngemumaqa-aamki na ra, dai murl nauirl dai ama qaqer ama vura ta rekmet ne liirang aa ama tekmeriirang ama viirang sagel ta.

Ngen Dai Raquarl Ama Sul De Ngen Ama Nirlaqi

Mak 9.50; Luk 14.34-35

¹³Ngen dai raquarl ama sul bareq ama qaqet per ama aivetki. Dav aiv ama sul arla treska qa mit, dai saqias kuasik mager iv aqek ke rekmet na nger ip saqias ama treska, bama sul dai sa quasiaq ai ama atlungget, i aiv arla treska qa mit. Taqurla be ai dama qaqet te rlu na nget be re mainmet pem nget. ¹⁴De ngen dai raquarl ama nirlaqi bareq ama qaqet per ama aivetki. I ngene lu, i iani, i ama qerlingki ama slurlki, i ra rekmet na qi vama damki reve, dai quasik mager ip ki rerles.

¹⁵De iani, i quasik mager iv iak ka aandem ama mudemki de qe rerles ki mer ama supinki. Kuasik. Dap ka aandem ama mudemki de qa mu qi sekgames, iv ara nirlaqi never ama qaqet mai, i qurli ra ve aa vetki. ¹⁶Dai saqikka raqurla dai mager ip ngen dai raquarl ama nirlaqi bareq iari ama qaqet. De ver a ngen a mugunes dai mager ip ngene tekmet nama tekmeriirang ama atliirang ip ma qaqet tet lu. Taqurla, be diip ta taarl ne a ngene Mam aa rlenki, i qa vuusep.

Ma Iesus Kel Sil Sever Ama Lengi Ama Dlek-pem-nget I Murl Nge Men

¹⁷Maikka quasiaq ai ngua men ip ngu lenges nema Moses aa lengi de ngen ama Ngemumaqa Aamki-na-ra araa lengi. A revan, i maikka quasiaq ai ngua

men ip ngu lenges ne araa lengi. Dap ngua men ip ngu verleset mer araa lengi. ¹⁸De maikka ngul sil ba ngen nama revan, i diip prleset nama aivetki, qi nama uusepka dap maikka quasik mager ip lenges ne angama qarlidang dap kuarl ama lengi ama langas naver ama Lengi ama dlek-pem-nget. Be qatikka ama Lengi ama dlek-pem-nget, dai diip kurli nget taqurla ip deng, i verleset nama tekmeriirang mai. ¹⁹Taqurla dai mager ip ngene narligel ama Lengi ama dlek-pem-nget mai, i ngene lungera, i maikka quasik ai ama barl-nget. I ariq aiv a qeq, i quasik ke narligel a qeni ama lengiini naver ama Lengi ama dlek-pem-nget, de saqikka qe su iari ip kuasik mager ip ta tit naser a nget, dai luqa dai maikka diip kuasik ai ama barlka na qa ver ama Ngemumaqa aa luqupki vuusep. Dap luqa, i qe narligel ama Lengi ama dlek-pem-nget, de qe su iari ip ta tit naset lungera, dai luqa dai diiv ama barlka na qa ver ama Ngemumaqa aa luqupki vuusep. ²⁰De maikka ngul sil ba ngen ma', "Maikka mager iv a ngen a gamansena nge ruirl se lura, i ai de re su nama Lengi ama dlek-pem-nget, de ngene lura ama Parasiqena. I ariq aip kuasik ai ama atlura na ngen, dai diip kuasik mager ip ngen diit sever ama luqupki ama atluqi vuusep."

Ma Iesus Ke Su Sever Ama Araa-Peleng

Luk 12.57-59

²¹"Sa ngen narli ama lengi, i murl nge men sagel auura serlura. I nge men taqurliani ma',

'Kuasik mager ip ngene peleng iari ama qaqet. I ariq aiv aqek ka

veleng a qeq, dai diip ka raarl ver ama lengi.' *Kisim Bek 20.13*

²²Dap maikka ngul sil ba ngen ma', "Maikka quasik mager iv ama qurek per a ngen ne iari. I lura mai dai a ngen ari aa. Dariq aiv ama qurek per a ngen ne iari ama qaqet, dai diip ngen daarl ver ama kot. Dariq aip ngen deraqen nama lengi ama vunget sagel iari, dai diiv ama Judaqena araa Kaunsil-kena re kot se ngen. Dariq aip ngen dris iari ai ama qabaing per a ra, dai diip ngen diit sever ama luqupki, i ama altingki ver a qi. ²³Taqurla baip lua ip ngirl kuarl te gia vartabar sagel ama Ngemumaqa, dav as mager ip ngia ru gia qevap nauirl aip kua quasik uan angama qureqiini ngi ne giari bak. Baip lua ip ngia tit se gia vartabar ip ngia tu nget per ama vartabar arla luqupka, de vuktik per a ngi ai ama qurek pet giari be iak na ngi, ²⁴de mager iv as ngia ru gia vartabar gelna nama vartabar arla luqupka. De ngia iit ip ngi rekmet nama uupka varlen me uin ip kuasik ama serlinki veleqes na uin. Baiv aa de naqerl ngia ren ip ngi quarl. ²⁵Dariq aip gia angama qumeska qa tit se ngi saver ama kot, de ngi reqerl sa seserlver ama lengi varlen me uin iv uan a iam nana. De quasik mager ip sa qurl uin per ama kot de ngi seserlvet. I ariq aip kuasik ngia rekmet ne luqa ip giak na qa, dai arik ma qa nem ngi sagel iaq ip ke kot se ngi. De luqa ip ke kot se ngi dai arik ma qa nem ngi sagel ama Diitdiit-per-a-qa ip ka ru ngi vama arlenka-vem-ki. ²⁶De maikka ngul sil ba ngi ma', "Ariq aip kuasik ai ngia guirltik gia dinau mai dai diip kuasik ai ngia iit nev ama arlenka-vem-ki ip deng, i ngi virliit gia qelaing mai."

Ma Iesus Ke Su Sever Ama Araa-Ngangs

²⁷Sa murl ngen narli ama lengi raqurliani ma',

"Maikka quasik mager ip ngene tekmet nama vu, i ngene ngangs." *Kisim Bek 20.14*

²⁸Dap ngul sil ba ngen ma', "Ariq aiv iaq, i qatikka qem ngim sagel ama nanki de qa tu aa qevap ai vadiip ke rekmet nama viini ke na qi, dai ver aa tuaqevap dai sa qa rekmet nama viini, ke ne luqia ama nanki." ²⁹Ariq aip gia sakngaqa ama merlmerlka qa rekmet na ngi be ngia rekmet nama viini, dai mager ip ngi rikgil tem ka de ngi rlu na qa. I raqurla dai maikka mager ip lenges ne iani navet gia qetdingki ip kuasik mager ip ngia mai ngia iit semer ama altingki. ³⁰Dariq aip gia ngeriqit ama merlmerliit nge rekmet na ngi be ngia rekmet nama viini, dai mager ip ngi dik naser iit de ngi rlu na iit. I raqurla dai maikka mager ip lenges ne iani navet gia qetdingki, ip kuasik mager ip ngia mai ngia iit semer ama altingki.

Ma Iesus Ke Su Sevet liina I Re Bingmet Nama Berlim

Matiu 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18

- ³¹Murl iang ama Lengi, i nge taqen taqurliani ma',
 "Ariq aiv iak ke narliip barlbarl mer iam ken aa rluaqi, dai mager ip
 ke iil vama langing-iini sevet liina, i qe narliip barlbarl mer iam
 de qe qurl aa rluaqi." *Lo 24.1*
- ³² Dap maikka ngul sil ba ngen taqurliani ma', "Ariq aiv iaq, i qa
 mit namen aa rluaqi, dav aa rluaqi dai quasik ai qia rekmet ne
 angama viini, dai luqa qe lenges ne aa rluaqi. De saqi ariq aiv iak
 ka ngerlvet ne luqia, i sa ara ak ka mit namen a qi, dai luqa, i aa
 viini, i saqi qa ngerlvet na qi."

Ma Iesus Ke Su Sevet Liina I Ra Tu Vuusep

³³Sa ngen narli ama lengi, i murl nge men sagel auura murlta taqurliani ma', "Ariq aip ngen dru vuusep, dai quasik mager ip ngen dru vuusep, i ngene kaak. Dap maikka mager ip ngene tekmet taqurla ip taquarl ngen dru vuusep sagel ama Slurlka." ³⁴Dap maikka ngu teqerl a ngen ma', "Maikka quasik mager ip ngen dru vuusep, maikka qurli. I quasik mager ip ngen dris ama uusepka ip ngene semadlek ne aqeni ama lengiini, i raquarli ama uusepka dai ama Ngemumaqa aa luqupka, i qa mugun. ³⁵De quasik mager ip ngene tekmet taqurla de ngen dris ama aivetki ip ngene semadlek ne aqeni ama lengiini. I raquarli ama Ngemumaqa dai qa lu ama aivetki, i ama gilki ip sagel aa ilaing. De quasik mager ip ngene tekmet taqurla de ngen dris ma Jarusalem ip ngene semadlek ne aqeni ama lengiini, i raquarli ma Jarusalem dai ama Slurlka aa qerlingki ama barlki bareq ama qaqer araa lameska. ³⁶De quasik mager ip ngen dris a ngen a ning ip ngene semadlek ne aqeni ama lengiini. I quasik mager ip ngene rekmet nama qesing per a ngen a ning iv ama lauila-nget dap kuarl ama su nget. ³⁷De qatikka mager ip ngene tuqun ma'. "Gua revan." I aiv a ngen a revan. De qatikka mager ip ngene tuqun ma', "Maikka quasik", i aiv a ngen a revan, i quasik. I askerlka ariq aip ngen deraqen ne a qeng iviit ama lengi ip ngene semadlek ne aqeni ama lengiini, dai lungera ama lengi dai nget nagel ma Satan.

Ma Iesus Ke Su Sevet liina I Re Guirltik Bana Nama Qurek

³⁸Sa ngen narli ama lengi, i murl nge men taqurliani ma', "Ariq aiv iak ka lenges ne gia sakngaqa, dai saqikka mager ip ngi lenges ne aa uaq ama

sakngaqa. Dariq aiv iak ka mel gia arlkingki, dai saqikka mager ip ngi mel aa uaiq ama arlkingki.” ³⁹Dap maikka ngul sil ba ngen ma', “Maikka quasik mager ip ngen deraarl sep lura araa qames ama vura. Maikka qurli. Dariq aiv iak ka vukdeng met gia aamki ruarl de saqikka mager ip ngi guirltik pet gia aamki ip ke vukdeng tuarl. ⁴⁰Dariq aiv iak ke kot se ngi, i qe narliip se gia serlapki, taqurla dai saqikka mager ip ngi qurl a qa te ngene gia kautrinki. ⁴¹Dariq aiv iaq ama Diitdiit-per-a-qa qa requestem ngi ip ngi na qa, i ngi tal aa quvang, ip deng pet liina, i ama kilomita ama quanaska. Taqurla de quasik mager ip ngi na qa sama quanaska, dap mager ip ngi na qa sama kilomita-iam ama udiam. ⁴²Dariq aiv iak ke nen ngi re a qeni nagel ngi, taqurla dai mager ip ngi qurl a qa. Dariq aiv iak ke narliip ke dinau gel ngi, de mager iv as ngi qurl a qa.”

A Ngen Arlem Never A Ngen A Qumespik

Luk 6.27-28 dema 6.32-36

⁴³Sa ngen narli ama lengi, i murl nge men taqurliani ma',

“Mager iv a ngen arlem naver a ngen a lengiqi-met-ta. Dav ama qurek per a ngen na ngen a qumespik.”

Wok Pris 19.18

⁴⁴Dap maikka ngul sil ba ngen ma', “Maikka mager iv a ngen arlem naver a ngen a qumespik. De ngene raring iv ama Ngemumaqa qa tat navet lura, i ai de re tekmet nama tekmeriirang ama viirang sagel ngen. ⁴⁵Ariq aip ngene tekmet taqurla, dai ama Ngemumaqa, i qa vuusep, dai maikka aa uis na ngen marevan. I qatikka ai de qe tekmet ne aa nirlaqa be qem ngim naver ama qaqet mai. I ama atlura de ngen ama vura. De saqikka ai de qem nem ama qaik sagel ama qaqet mai, i ama atlura de ngen ama vura. ⁴⁶I ariq aiv a ngen arlem navet lura naiq, i ai de araa arlem naver a ngen, dai diip kuasik mager ip ngene raneng angama ranbandem. I saqikka lura, i ama qelaing pe araa ngerik, dai ai de re tekmet taqurla. ⁴⁷Dariq aip ngen deraqen nama atlu sagel lura naik, i a ngen a rluavik na ra, dai maikka quasik ai ama atlu ngen daleng iari ama qaqet. I saqikka lura, i quasik tat drlem sama Ngemumaqa, dai ai de re tekmet taqurla. ⁴⁸Taqurla dai maikka mager ip ngene taqa tekmet senas, ip maikka ama atlu ngen malai, ip taquarl a ngene Mam, i qa vuusep, i maikka ama Atluqa malai.

Ngenerl Kuarl Te Iarang Bareq Iari I Quasik Araa Qerang

6 ¹Aip lua ip ngene kuarl te a ngen a tekmeriirang bareq iari, dai quasik mager ip ngene tekmet taqurla ip ma qaqet tet lu ngen. Maikka mager ip ngenet lu gelnas. I ariq aip ngene tekmet taqurla, dai diip kuasik mager ip ngene raneng angama ranbandem nagel a ngene Mam, i qa vuusep. ²Aip lua, i ngirl kuarl te iarang barek lura, i quasik araa qerang, dai quasik mager ip ngil sil ai ngi kuarl te gia tekmeriirang bareq iari. I quasik mager ip ngi tekmet ne liirang aa ip taquarl ai dama qak-met-ta. I aip lua ip terl kuarl te araa iarang ama tekmeriirang, dai as ta iis ama rlaunka nauirl ip diiv ama qaqet tet lu ra. I re tekmet ne liirang aa vama lautu-vem-nget de nep ngen ama ais, i re narliiv iari ama qaqet te nan se ra. Dap maikka ngul sil ba ngen nama revan, ai lura dai sa ra raneng ama ranbandem, i raquarli re tekmet taqurla. ³Taqurla be ariq aip ngenerl kuarl te a ngene iarang ama

tekmeriirang barek lura, i quasiaq araa ngama tekmeriirang, dai quasik mager ip ngenerl kuarl sekgames ip ma qaqet tet lu ngen. Kuasik mager ip ngenel sil bareq iari ai ngenerl kuarl te a ngen a tekmeriirang bareq iari. ⁴Dai lua, i aip ngenerl kuarl te a ngen a tekmeriirang bareq iari, dai quasik mager ip ngenerl kuarl sekgames. I a ngene Mam, i qa vuusep dai qet lu ngen, i ngenerl kuarl te liirang aa vama trleses. De mager ip diip ke virliit ba ngen.

Ma Iesus Ke Su Rama Raring

Luk 11.2-4

⁵De aip lua, i ngene raring de quasik mager ip ngene tekmer ip taquarl ama qaak-met-ta. I ama qaak-met-ta dai ai de re narliip ta taarl vama Lautu-vem-nget de ver ama maiirl de re raring. I re narliiv ama qaqet tet lu ra, i re raring. Dap maikka ngul sil ba ngen ai lura dai sa ra raneng ama ranbandem pet liirang aa. ⁶Dav aip lua, i ngi raring, dai mager ip ngia iit semet gia rumki de ngi ves mer ama tarlka. De ngi raring sagel gi Mam, i quasiaq aqek ket lu ngi. De gi Mam dai diip ket lu ngi tekmet ne liirang aa vama trleses, de diip ke van a ngi. ⁷De aip lua, i ngene raring, dai quasik mager ip ngene tekmet taquarl lura, i quasik tat drlem sama Ngemumaqa. I qatikka ra tis liirang aa naser a nas, i quasiaq iirang angera angama rarlimini. Maikka quasik mager ip ngene raring taqurla. I lura dai ra tu araa qevap ai ama Nge-mumaqa dai qe narli araa raring, i raquarli ra tis ama tekmeriirang, i buup naser a nas. ⁸Maikka quasik mager ip ngen druqaen lura. I ama tekmeriirang, i ngene narliip se iirang, de ngene raring sever iirang, dai qasa a ngene Mam dai sa qat drlem se liirang aa nauirl. ⁹Taqurla, be aip ngene raring, dai mager ip ngene raring taqurliani ma', A uut Mam, i ngi vuusep, uure palu gel ngi, i gia rlenki dai ama glasing-a-qi. ¹⁰De uure raring ip gia giqi ip ngi uas dai mager iv iara qia ren. Dama tekmeriirang, i ngi narliip siirang dai mager iv uure tekmet niirang iara ver ama aivetki, ip saqikka raquarl te tekmet niirang pe uusep. ¹¹De mager ip ngi van auut tama asmes, i maget kur uut pet luqa iara ama nirlaqa. ¹²De mager ip ngi reviktem sa auura viirang, i sa uur rekmet niirang, ip saqikka raquarl uure reviktem se iari araa viirang, i ra rekmet niirang sagel uut. ¹³De quasik mager ip ngia tit se uut sever ama qasi-quar-iirang ama dlek-pem-iirang. Dap mager ip ngit lu se uut tik ma Satan.

(I qatikka ngi, ngi uas tama tekmeriirang mai, de maikka gia dlek peviit, de gia Rlenki ama slurki, i qatikka ngi naik be masmas, be quasik mager ip prleset.)

¹⁴Ngene narli, maikka ama revan, i ariq aip ngi teviktem sama viirang, i iari ra rekmet niirang, dai saqikka gi Mam, i qa vuusep, dai diip ke reviktem se gia viirang. ¹⁵Dav ariq aip kuasik ngene teviktem sama viirang, i iari re tekmet niirang sagel ngen, taqurla dai a ngene Mam, i qa vuusep dai quasik mager ip diip ke reviktem sama viirang, i ngene tekmet niirang.

Lura I Ra Tiirl Ama Asmes Ip Diip Te Raring

¹⁶Aip lua, i ngen driirl ama asmes ip diip ngene raring, de quasik mager ip ngene tekmer iv ama aleng per a ngen a saqang nama arlemigl. I quasik mager ip ngene tekmer ip taquarl lura ama qaak-met-ta. I lura ama qaak-met-ta, dai ai de re tekmet taqurla. I ai de rem ngim mavik ip te teqerl ama

qaqer ai ra dai ra tiirl ama asmes ip diip te raring. Dap maikka ngul sil bareq a ngen nama revan ma', Lura ama qaak-met-ta dai sa ra raneng ama ranbandem, i raquarli re tekmet taqurla. ¹⁷Taqurla dai aip ngen driirl ama asmes, ip ngene raring dai mager ip ngene quknas de ngene kuispem per aa ngen pes. ¹⁸Taqurla dai ama qaqet dai diip kuasik tat drlem ai ngen driirl ama asmes ip diip ngene raring. Dap katikka a ngene Mam, i quasik mager ip ngenet lu qa, dai qatikka qet lu ngen, i ngene tekmet taqurla. I a ngene Mam ket lu ngen, i ngene tekmet ne liirang aa vama trleses, taqurla de diip ke van a ngen.

Ama Ngemumaqa Veviit Daleng Ama Qelaing

Luk 12.33-34

¹⁹Maikka quasik mager ip ngene ngiingdemna nama tekmeriirang, i buup iara ver ama aivetki. I iara ver ama aivetki dai ai dama gerengaqi are uis ngere lenges ne liirang aa ama tekmeriirang. De liirang aa ama tekmeriirang ama alkuil-iirang, i ra rekmet nama kaap dai diip lenges niirang. Dama suamta rat den de re suam se a ngen a tekmeriirang. ²⁰Taqurla dai mager ip ngene dlek sa tekmet nama tekmeriirang ip laip ngene raneng iirang pe uusep. I lua vuusep dai quasik angama gerang de quasik ama tekmeriirang ngeterl ver a nas. De vuusep dai quasiq angama suamka, i mager ip ke lenges. ²¹I saqikka a ngen a tuaqevap dai diip kurli nget pet luqia ma luqupki sagel kurl a ngen a tekmeriirang ama atliirang.

Uurem Ngim Tama Atliirang

Luk 11.34-36

²²Ama sakngaiaim dai raquarl ama nirlaqi bareq ama qetdingki. Be ariq aiv ama atlu gia sakngaiaim, dai diip kurli gia qetdingki mai men ama nirlaqi. ²³Taqurla, be ariq aiv ama vu gia sakngaiaim, dai gia qetdingki mai dai diip kurli qi men ama bengaingki. Taqurla dai luqia ama nirlaqi, i ngi taneng a qi dai nakka ariq aiv ama benganges pem ki, dai luqia ama bengaingki dai as maikka diiv ama slurlki. ²⁴Kuasik mager iv aqek ket matna bareq ama udiam mais. I raqurla dai diip kuasik ke narliip se iak dav iak dai maikka diip ke narliip se qa. De diip ka tit naset luqa, i qe narliip se qa. Dap luqa, i quasik ke narliip se qa, dai diip kem ngim temanau na qa. Taqurla, be ariq aip ngene narliip ngen diit naser ama Ngemumaqa, dai maikka quasik mager iv ama qelaingka dai qe ruirl se ngen.

Kuasik Mager Ip Ngen Dru A Ngen A Qevap Maberl

Luk 12.22-31

²⁵Taqurla dai maikka ngul sil ba ngen, ip kuasik mager ip ngen dru a ngen a qevap maberl ma', "Ngu lu diiv uure iames nagel ama asmes, i nget naqua? De uure srluup ama kinaqi, i qi naqua? De quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap sever a nas de ngene tuqun ma', "Ngu lu diiv uure rurlisnas nama luan, i nget naqua?" I ama iames dai maikka nget peviit dav ama asmes dai naqatikka nget te navuk. Dama qetdingki dai maikka qi veviit. Dav ama luan dai naqatikka nget te navuk. ²⁶I ngenet lu ama uaik pevanau mer ama serliqis, dai ai de quasiq ai ngeret matna sagel angera asmes. Dai de quasiq ai ngere ngiingdemna nama asmes de nget tu nget pama asmes arla vet. Dav a

ngene Mam, i qa vuusep, dai ai de qen ban a nget tama asmes. Dap ngen dai maikka ngen peviit daleng ama uaik. ²⁷Taqurla dai quasik mager ip ngene rluses ne a qeng ama niirl, i ngen dru a ngen a qevap maberl sevet liina. ²⁸Dap ngu lu ngen dru a ngen a qevap maberl sever ama luan ip nana? Mager ip ngene raqam ngim sagel ama qunam per ama luqap, aip ngu lu ai de ngere riirl nana? I ai de quasisq ai ngeret matna de quasisq ai ngeret tekmet nama luan bareq anas. ²⁹Dap maikka ngul sil ba ngen ma', "Murl ma Solomon ka muremiis ne aa tekmeriirang mai dap kuasisq ai qa muremiis nama luan ama atlungur ip taquarl lungera ama qunam." ³⁰"Ama takanaut dai iara de qurli nget per ama sleng dap naqatti aip bigia de ra diq a nget de ra rlu na nget samer ama altingki ip nge rang. De naqatikka ama garas maden taqurla, dai ai dama Ngemumaqa qa turem nget. Taqurla dai ngen ama qaqet, i naqatikka a ngen a tuaqevap dai ama gil-nget dai maikka mager ip ngen drlem ai saqikka ama Ngemumaqa dai diip ke taqa uas tem ngen. ³¹Taqurla dai quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap maberl de ngene tuqun ma', "Ngu lu diiv uues ama gi? Dap kua ngu lu diiv uure srluup kua? Dap kua diiv uur ruremiis nama luan, i nget naqua?" ³²Lura ama qaqet, i quasik tat drlem sama Ngemumaqa dai re mali re liirang aa ama tekmeriirang. Dap kuasik mager ip ngen dru a ngen a qevap maberl. I a ngene Mam, i qa vuusep dai sa qat drlem se liirang aa mai, i ngene narliip se iirang. ³³Maikka mager ip ngene mali rama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang nauirl. De maikka mager ip ngene taqa tekmet senas ip maikka ama atlu ngen dama Ngemumaqa aa saqang. Baiv aa de liirang aa mai, i qerlka ngene narliip se iirang, dai diip ke van a ngen tem iirang. ³⁴Taqurla dai quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap maberl sevet luqa ama nirlaqa, i bigia de qa. I saqikka bigia luqa ama nirlaqa, dai aa rang ama tekmeriirang ama merlen-iirang, ip katikka maget per a qa. Aiv ama tekmeriirang ama merlen-iirang nge men per auut per iaq ama nirlaqa, dai qatikka liirang aa nge men pet luqa ama nirlaqa ip maget per a qa.

Ma Iesus Ke Su Sevet Liina I Re Kot Se Iari Ama Qaqet

Luk 6.37-38 dema 6.41-42

7 ¹Kula ngen deraarl ne iari naik. I quattaa, i diip te kot se ngen. ²I ama lengi, i ngene kot se iari ama qaqet na nget, dai saqikka diiv ama Ngemumaqa qe kot se ngen ne lungera ama lengi. I diip ke kot se ngen, be diip ka tit pet lungera ama lengi, i sa ngen kot se iari ama qaqet na nget. ³De ngu lu ngim ngim sagel ama guvangini mene giaq aa sakngaqa ip nana? Dap kuasik ngiat drlem ai ama mengem ama barlem mene gia sakngaqa. ⁴Dap ngu lu nana be ngia taqen giak ma', "Guakka ngu narliip ngu lemerl vet gia sakngaqa rama guvangini." Dav as mager ip ngi lu nas nauirl. I as luum aa ama mengem ama barlem dai uum mene gia sakngaqa. ⁵Maikka ngi dai ama qaak met ngi. Dap mager ip ngi at luum aa ama mengem ama barlem nemen gia sakngaqa nauirl. De naqerl aiv aa de ngi taqam ngim, dai mager ip ngi lemerl ama guvang navet giaq aa sakngaqa. ⁶Kuasik mager ip ngene kurl ama dang tama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang. De quasik mager ip ngen kurl ama velam te a ngen a lalai. I ama dang de ngen ama velam, dai ai de quasisq ai ngere taqat lu se liirang aa. I aip ngene kurl a nget te liirang aa, dai

naqatti diip ngere mainmet pe liirang aa. De arik ma nge guirltik per a nas be nge nismet na ngen.

Mager ip Ngene Raring Sademna

Luk 11.9-13

⁷Dai ngu tuqun a ngen ma', "Aip ngene nen ama Ngemumaqa dai diip ke qurl a ngen. De saqikka ariq aip ngene mali re liirang aa nagel ka dai diip ngene lu iirang. De saqikka aip ngene deldel mer ama tarlka, dai diiv ama Ngemumaqa qe rarl mer ama tarlka nanaik ngen. ⁸Ii, ama revan, i qatikka aiv iak ke raring sademna, dai diip liina nge ren ba qa, i ai de qe raring sever iini. De qatikka ama revan, i ariq aiv iak ke mali dai diip luqa qe lu liina, i qe mali rem iini. De qatikka ama revan, i ariq aiv iaq, i vetpet ke deldel, dai diiv ama Ngemumaqa qe ratterem mer ama tarlka nanaik ka. ⁹Ngu lu arik nemka naver a ngen ke qurl aa uimka rama dulka, i aip ke snanpet na qa rama asmes? Maikka quasik maget. ¹⁰Dap kuariq aiv iak never a ngen dai aa uimka qe snanpet na qa rama serlikka, dai qua mager ip ngi qurl a qa rama qemki ama qenaingki vem ki? Maikka quasik. ¹¹Ngen dai quasik ai raquarl ama Ngemumaqa. I ngen dai ama vura na ngen. Dap ngen drlem aip ngu lu ama tekmeriirang ama atliirang nana, ip ngenerl kurl a ngene uis. Taqurla dai maikka ama revan, i a ngene Mam, i qa vuusep, dai diip ke qurl lura, i ai de re raring sademna rama tekmeriirang ama atliirang. ¹²Ama tekmeriirang mai, i ngene narliip se iari ama qaqet ip te tekmet niirang bareq a ngen, dai mager ip saqikka ngene tekmet niirang bareq a ra. I liina iara dai ama rarli-mini ve ma Moses aa lengi ama dlek-pem-nget, de ngen ama Ngemumaqa de ngen Aam na ra araa lengi angera rleng.

Ama Ais-iam

Luk 13.24

¹³Maikka mager ip ngen dran mer ama tarlka ama gilka. I luqa, dai qa sevuusep. Dav ama aiska, i qa tit samer ama altingki, dai maikka ama mereqes nep ka. De maikka luqa ama aiska semer ama altingki, dai mel na qa. Be buup nama qaqet, i rat dan nep ka. ¹⁴Dav ama tarlka, i maikka qa saver ama iames, dai ama gilka. Dama aiska, i maikka qa saver ama iames, dai maikka ama alkuil bareq ama qaqet ip tat drlem se qa. Be naqatikka ama langas nama qaqet, i ret lu sevet luqa ama aiska.

Ama Qasiquatka Sever Ama Mengka

Luk 6.43-44 dema 13.25-27

¹⁵Maikka mager ip ngenet lu rik lura, i re kaaq ai ama Ngemumaqa-aa-aamki na ra. I ai de rat den sagel ngen de maikka ama mumki na ra, ip taquarl ama sipsip. Dap maikka ra dai maikka ama vura, ip taquarl ama murlep, i ngeres nismet. ¹⁶De diip ngen drlem se lura, i qur ama tekmeriirang, i re tekmet niirang. Ama tekmeriirang ama atliirang, dai quasik ai iirang nget den nagel ama qaqer ama vura. Dai saqikka raqurla dai ai de quasik ai ama kasiq ama arlking per a nget nge tu ama guleng. Dama airung, i ama arlking per nget, dai ai de quasik ai nge tu ama asmes ama atlunget taquarl ama ial. ¹⁷Dai saqikka raqurla dai qatikka ama meng mai

ama atlunget, dai nget tu ama gam ama atlunget. De saqikka ama meng ama vunget, dai nget tu ama gam, i quasisq ama atlunget. ¹⁸ Ama mengka ama atluqa, dai quasik mager ip ka ru ama gam ama vunget. Dama mengka ama vuqa dai quasik mager ip ka ru ama gam ama atlunget. ¹⁹ Taqurla dai ama meng, i ai de nget tu ama asmes ama vunget, dai ai de re tap pem nget de re rlu na nget samer ama altingki. ²⁰ Taqurla dai diip ngen drlem se lura, i ai de rat drlem sa kaak, i qur ama tekmeriirang, i ai de re tekmet niirang. ²¹ Maikka lura mai, i ai de ra tis ngua ai araa Slurlka, dai diip kuasisq ai ra mai ra iit sever ama luqupki, i ai dama Ngemumaqa qe uas pe uusep. Dap lura naiq ama qaqet, i diip ta iit sever ama luqupki, i ama Ngemumaqa qe uas pe uusep, dai lura ama qaqet, i ai de re tekmet nama tekmeriirang, i Gumam pe uusep ke narliip te tekmet niirang. ²² De vet luqa nasat ama Nirlaqa ama Slurlka, dai diip buup ne iari ama qaqet ta taqen sagel ngua ma', "Ngi dai auura Slurlka, i ngi dai ai de uurel sil sever a ngi. De ne gia rlenki dai uut nem ama iaus naver iari ama qaqet. De ne gia rlenki dai uur rekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang, i buup." ²³ De maikka diip ngu raqal sil barek lura ama qaqet ma', "Ngen diit nagel ngua, i ngen dai ngen tekmet nama tekmeriirang ama viirang. Be maikka ngua dai quasik nguat drlem se ngen."

Ama Qaqet I Re Narligel

Luk 6.47-49

²⁴ Ma Iesus ka ruqun ma', "Lura mai, i re narli gua lengi de re narligel nget, dai diip ta raquarl luqa, i aa tuaqevap ama atlunget be qa rekmet ne aa vetki ver ama dul ama dlek-pem-nget angera rlang." ²⁵ Baiv ama qaik ama slurlnget ngeterl bama aiquam mer ama kaina dama laurl ngere sis dav ama dlek pet luqia ama vetki. Bama vetki dai quasik mager ip kiati. I raquarli luqa qa rekmet na qi ver ama dul angera rlang. ²⁶ Dap lura, i re narli gua lengi de quasik te narligel nget, dai ra raquarl luqa, i qa tu aa qevap maden be naqatikka qa aan serl aa vetki ver ama quan. ²⁷ Baiv ama qaik ngeterl slep bama aiquam ama slurlnget mer ama kaina dama laurl ama slurlnget ngere sis, bama vetki qiat. I qiat be maikka bungmet na qi. ²⁸ Baip ma Iesus ka sil ne lungera ama lengi be verleset, dama qaqet dai maikka re nan sema Iesus aa lengi, i qe su. ²⁹ I ma Iesus dai qe taqa su ra, i maikka qe taqa meraqen nama dlek. Dap kuasisq ai qe su ip taquarl ai de araa Tiksiqena, i re su nema Moses aa lengi.

Ma Iesus Ka Lemerl Iak Tama Arlemki

Mak 1.40-44 dema Luk 5.12-14

8 ¹ Baip ma Iesus ka meriir neva ama damki reves, de maikka ama buurlem nama qaqet, i ra tit naser a qa. ² Baiv aa de iak ka men sagel ma Iesus. I ama arlemki ver aa qetdingki, i maikka ama vuqi, i ra tis ki ai ama laippa. Be luqa qa an aa buum de vaik per a qa manep gelna nema Iesus. De qa ruqun ma', "Gua Barlika, ngi dai gia dlek. Be ariq aip ngi narliip dai mager ip ngi lemerl ngua." ³ Dema Iesus ka mu aa ngerik pet luqa ama qaqeraqa de qa ruqun ma', "Diip ngu lemerl ngi. Be maikka diip perleset ne gia arlemki." Taqurla de maikka masna verleset ne luqia ama arlemki ama vuqi, i ra tis ki ai ama laippa navet luqa ama qaqeraqa aa qetdingki. ⁴ Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Diip kuasik mager ip ngi sil bareq aqek sevet liina. Dap mager ip

ngiit iv ama Barlka nev ama lautu qe lu ngi. De ngi quarl te gia ranbandem ip taquarl murl ma Moses ka ruqun. Taqurla de diiv ama qaqet te taqat drlem ai sa verleset ne gia arlemki.”

Ama Amiqena Araa Barlka Aa Tuaqevap

Luk 7.1-10

⁵Aip lua, i ma Iesus ka mit be qa men per ama qerlingki ama barlki ma Kapanaiam, de iaq ama barlka, i ai de qe ruirl sama amiqena, i buup, i ama 100 na ra. Luqa qa men sagel ma Iesus be qa snanpet na qa ma', ⁶“Gua Barlka, luqa, i gua maatpitka, dai qa imuk pe gua vetki, i maikka qet temarl maden, be qa mas pama biraqi. I maikka getget per a qa maden. Be quasik mager ip keng-aang.”

⁷Dema Iesus ka ruqun luqa ama amiqena araa barlka ma', “Diip ngu iit ip ngu rekmet de maget na qa.”

⁸De luqa ama amiqena araa barlka qa guirltik ma', “Gua Slurlka, ngua dai quasiai ai ama atluqa na ngua, ip mager ip ngia ren ip ngia ran sep gua vetki. Dap liina dai ngu narliip kurli ngi iara de ngi ruqun ma', “Perleset ne gia arlemki.” Taqurla dai diip perleset nama arlemki navet luqa, i gua maatpitka. ⁹I ngua dai ngua ver iari araa arlim, i araa dlek peviit. De ngua dai gua dlek be qurli iari ama amiqena vet gua arlim, i ngu uas tem ta. Be ariq aip ngua ruqun iak navet lura, i ngu uas tem ta ma', “Ngiit.” De raqurla dai diip luqa qat tit. Dariq aip ngua ruqun luqa, i gua maatpitka ma', “Ngi rekmet taqurliani”, de diip gua maatpitka qe narligel ngua. Dai be nguata drlem ai ngi dai saikka gia dlek taqurla.”

¹⁰Baip ma Iesus ka narli raqurla, de ngemerl a qa se qa. Dema Iesus ka ruqun lura, i ra tit naser a qa ma', “Maikka ngul sil ba ngen nama revan. I ai de quasik ngua lu sever a qeq, i qa navet ma Isrel, i aa tuaqevap taquarl luqa. ¹¹De maikka ngul sil ba ngen, ai diip buup nama quatta ngen ama nankina, i rat den naver ama qerleng mai ver ama aivetki, dai diip ta tuqun ip ta tes te nema Abram kene ma Aisak dema Jekop pe uusep per ama Ngemumaqa aa luqupki. ¹²Dap lura, i ra navet ma Isrel, i quasik ta tu araa qevap dai diiv ama Ngemumaqa qe qirlvem se ra sedarliik sep ma bengaingki. Be diip kurli ra vama bengaingki de rek nak maden de res nis araa arlking nana, i raquarli getget per a ra.”

¹³Dema Iesus ka ruqun luqa ama amiqena araa barlka ma', “Ngiit samuk, i gia maatpitka dai diip maget na qa, ip taquarl ngia tu gia qevap ai diip maget na qa.” De qatikka vet luus aa de luqa aa maatpitka dai maget na qa.

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Arlem Never Ama Qaqet I Buup

Mak 1.29-34 dema Luk 4.38-41

¹⁴Dema Iesus ka mit ka man sep ma Pita aa vetki. Dai qa lu ma Pita aa rluaqi are nan pama bit, i maikka qi temarl maden. I maikka ama qaserlki qi bungmet na qi. ¹⁵Dema Iesus ka mu aa ngerik per a qi. Dama arlemki qia mit naver a qi. Baiv aa de qia maarlviit de qia tuvem nama asmes barek ma Iesus. ¹⁶Baip suunun dama qaqet ta men se iari, i maikka buup na ra, i ama iaus per a ra. Dema Iesus ka taqen sagel ama iaus de nget tit navet lura ama qaqet. I ma Iesus ka lemerl lura ama qaqet, i ama arlem-per-a-ra. ¹⁷I ma Iesus

ka rekmet ne liirang aa iv iirang nge ren ip taquarl murl ma Aisaia ama Nge-
mumaqa Aamki-na-qa qa sil. I murl ma Aisaia qa sil ma',

“Katikka qa, qa lemerl ama qaqet te araa arlem de qa ral nget, de
ngen ama merlen-iirang, i iirang sev auut pes.” *Aisaia 53.4*

Lura Ama Qaqet I Re Narliip Ta Tit Naset Ma Iesus

Luk 9.57-60

¹⁸Dema Iesus ka lu ama qaqet, i buup na ra, i re nging mirlek na qa. De qa ruqun aa risura ip ta iit seruurl nama ngaingmaqa ama qerlapka. ¹⁹Baiv aa de iaq ama tiksiaqa, i ai de qe su nema Moses aa lengi, ka men sagel ma Iesus be qa ruqun a qa ma', “A Tiksiaqa, katikka ariq aip ngi narliip ngia tit kuaridi, de diip ngut dadem ngi.” ²⁰Dema Iesus ka ruqun a qa ma', “Ama murlep dai angera adem per ama aivet. Dama uaik dai angera vet. Dap ngua, i ama qaqer araa Rarlimka, dai quasik aa angama luqupka iv arik mas per a ngua de ngua ru gua rlung.” ²¹De saqiaskerlka iaq, i ma Iesus aa risuqa qa ruqun ma', “Gua Barlka, mager ip nauirl dai ngu guirl ip ngua ru gumam mer ama matmat. De naqerl aiv aa de ngua tit naser a ngi.” ²²Dap ma Iesus ka guirltik sagel ka ma', “Mager ip ngia tit naser a ngua, dap kurli lura, i quasik ta tu araa qevap de re kutserl lura, i ra ngip.”

Ma Iesus Ka Riktik Dama Qaik Ama Laurl Vem Nget

Mak 4.36-41 dema Luk 8.22-25

²³Baip ma Iesus ka meranas sedama siviini, de aa risura ra mit naser a qa. ²⁴Be nakka aiv ama siviini nge aang na dengerlking, de masna ama qaik ama laurl vem nget ngere ralles, i nget den per ama qerlapka. Be ama valeng dai ngere ngung per ama siviini. Dap ma Iesus dai ai de qe brlaing. ²⁵Taqurla dema Iesus aa risura ra mit be ra vileng a qa. De ra ruqun a qa ma', “Auura Barlka, ngi iames nauut, i diip lenges nauut!” ²⁶Dema Iesus ka ruqun a ra ma', “Ngeneng ning, i naqatikka a ngen a tuaqevap dai ama gil-nget.” Baiv aa dema Iesus ka maarlviit be qa meraqen slep sagel ama laurl ip ke riktik dem nget. Baiv aa de rik dama laurl be maikka quasik ama ruqanepka qe pererl. ²⁷De lura dai maikka ra tu araa qevap maberl. Be ra ruqun ma', “Maiqatti a qeq iara nana. I ama laurl de ngen ama ruqanepka dai nge narligel ka.”

Ma Iesus Ka Nem Ama Iaus Naver Iaiaam Ama Iaus Per A Iam

Mak 5.1-17 dema 8.26-37

²⁸Dema Iesus ka mit be qa men tuarl nama ngaingmaqa ama qerlapka ver ama qerlingki ama barlki gel ama Gadaraqena. Be ma Iesus ka men gel lura de iaiaam ian men sagel ka. I liiam aa dai ama iaus per a iam. I liiam aa dai ai de qurli iam mer ama iaus arla matmat. Be iam dai maikka ama darler iam. Be ama ais gelna nama matmat, dai quasik mager iv ama qaqet ta tit nep nget. ²⁹I liiam aa ian men sagel ma Iesus be maikka ianes nes maden. I ian ne tuqun ma', “A Ngemumaqa aa Uimka, ngi narliip ngi tekmet na uun nana? I as kuasik ama giqu qia men dap sa qua ngia men ip ngin ban auun tama getget?” ³⁰Dap maikka ama buurlemki nama velam dai qurli nget gelna ne luqia ama luqupki, i nget tes. ³¹Dama iaus ngenes slep sagel ma Iesus, i nge ruqun ma', “Ariq aip ngi narliip ngim nem uut, dai mager ip ngi nem uut sep

ma buurlem nama velam.” ³² Taqurla dema Iesus ka meraqen slep sagel ama iaus ma', “Ngen diit!” Taqurla dama iaus nge mit navet liiam aa ama qaqe-raiam be nge mit sev ama velam. Baiv aa dama buurlemki mai nama velam nge uaiq imanep per ama ingares be nge aat pama ngaingmaqa. Be lungera ama velam mai nge srluuv ama qerlap. ³³ Be lura, i ai de re uas tama velam, dai ra uaik. Be ra mit saver ama qerlingki ama barlki be ra sil bareq ama qaqet sevet liina. I ra sil ne liina sever ama velam, de sevet ngene liiam aa ama iaus per a iam. ³⁴ Taqurla dama qaqet mai navet luqia ama qerlingki ama barlki ra mit ip te mali re ma Iesus. Be aiv ama qaqet mai ra lu ma Iesus, de ra meraqen slep sagel ka ip ka iit nagel ta de qa iit saver a qik ama luqupki.

Iaq Ama Ding Ne Aa Ngerik Ngen Aa Ilaing

Mak 2.1-12; Luk 5.17-26

9 ¹ Taqurla dema Iesus ka sik sedama siviini de qa guirl, i qa merarlík men ama ngaingmaqa ama qerlapka, i qa mit saver aa luqupki ma Kapa-naiam. ² Baiv aa de iari ra men, i re tal ama ding na aa ngerik ngen aa ilaing pama ruitka. Dema Iesus ket lu lura, i maikka ra tu araa qevap. Taqurla de qa ruqun luqa, i ama arlemki-ver-aqa ma', “Guakka, mager iv ama arlias per a ngi. I sa ngua lemerl ngi re gia viirang.”

³ Baiv aa de iari, i ai de re su nema Moses aa lengi, ta narli liina, de ra taqen per a na ma', “Luqa dai nemka na qa? Kua qe siquat ip ka ter ama Nge-mumaqa aa luqupka?”

⁴ Dap ma Iesus dai sa qat drlem araa tuaqevap. Taqurla de qa ruqun a ra ma', “Ngu lu ngen dru a ngen a qevap mavik ip nana? ⁵ Ngu lu a qeni nana dai ama mereqes ne iini? Kua liina, i aip ngua ruqun ma', ‘Sa ngua reviktem se gia viirang’. Dap kua liina, i aip ngua ruqun ma', “Ngia raarlviit de ngia tit.” ⁶ Dap maikka ngu narliip ngen drlem ai ver ama aivetki dai ama qaqer araa Rarlimka dai aa dlek be mager ip ke reviktem sama viirang.” Taqurla dema Iesus ka ruqun luqa, i ama lan-nge-ngip per-a-qa ma', “Ngia raarlviit de ngi at gia ruitka de ngia iit sep gia vetki.” ⁷ Taqurla de luqa qa maarlviit de qa mit sev aa vetki. ⁸ Dama qaqet maden, i ra lu liina de maikka sak met ta naver a qa. Dama qaqet dai ama arlias per a ra naver ama Ngemumaqa, i qerl kuarl te lungera ama dlek bareq ama qaqet.

Ma Iesus Ka Nes Tema Matiu

Mak 2.13-17; Luk 5.27-32

⁹ Baiv aa dema Iesus ka tit dai qa lu iaq, i aa rlenki ma Matiu. I ma Matiu dai ai de qa mugun pama takkis arla vetki, i ai de qa ter ama takkis. Dema Iesus ka ruqun ma Matiu ma', “Ngia ren ip ngit dadem ngua.” Dema Matiu qa maarlviit de qa mit naset ma Iesus. ¹⁰ Baiv aa dema Iesus ken aa risura dema Matiu, dai ra mit be ra tes ama asmes pema Matiu aa vetki. De ve aa vetki dai buup ne lura, i ai de re ngiingdemna nama takkis, de ngene iari ama vura dai ra men; be re nema Iesus ken aa risura ra tes. ¹¹ Baiv ama Parasiqena ra lu liina de ra ruqun ma Iesus aa risura ma', “Ngu lu nana be a ngen a tiksika qa tes kene lura, i ai de re ngiingdemna nama qelaing bareq auura qumespik, de ngene lura ama vura?” ¹² Dema Iesus ka narli raqurla de qa sil ba ra ma', “Ngen drlem ai lura, i quasiq ai ama arlemki-ver-a-ra dai ai de quasiq ai ra tit

sagel ama doktaqa. Dap katikka lura, i ama arlemki-ver-a-ra dai ai de ra tit sagel ama doktaqa. ¹³Dap mager ip ngen diit ip ngene raqa narli ama lengi nev ama Ngemumaqa aa Langingka. I nget taqurliani ma',

“Kuasik ngu narliip sama vartabar nama aurl. Dap ngu narliip sama ngimsevetki varlen ama qaqet. I quasiaq ai ngua men ip ngua tarl sama qaqer ama atlura. Dap ngua men ip ngua tarl se lura, i rat drlem ai ama vura na ra.” *Hosea 6.6*

Ma Iesus Dai Quasiaq Ai Qa Raquarl Iari Ama Barlta Nep Ma Lautu

Mak 2.18-22; Luk 5.33-39

¹⁴Baiv aa dema Jon aa liinka ra men sagel ma Iesus. Be ra ruqun a qa ma', “Uut, dama Parasiqena dai ai de uut tiirl ama asmes iv uure taqa lautu vetpet. Dap gia uaq ama liinka dai ai de quasik ta tiirl ama asmes, i nanaa?” ¹⁵Dema Iesus ka virliit ba ra ma', “Ariq aiv iaq, i askerlka lua qa ngerlvet, dai as diip kurli qa, qen aa lengiqi-met-ta. Taqurla dai diip kuasiaq ai ama merlenka ver a ra ip ta tiirl ama asmes. Dav aiv aa de ra nem luqa ama ngerl-veraqa, be saqias kuasiaq ai qurli qa, qen aa rluavik. Taqurla de diiv ama arlem lura naver ama ngerl-veraqa. De diip ta tiirl ama asmes.” ¹⁶“Ngi lu, kuasik mager ip ngi qut sama iamesini ama luanini mer ama demka men ama luanki ama murlaski. I ariq aip te tekmet taqurla dai diip liina ama luanini, i iini nge vesdet mer ama demka, dai saqiaskerlka diiv iini ngere rekmet be diiv ama demka ama slurlka men ama murlaski. ¹⁷De saqikka raquarl ama rliinki, i ngia nes ki nama suaing. De ngi nin me qi, i ama iameski. De saqiaskerlka aip laiv aa de ngi nin me qi nasat ne iang ama suaing. Dai quasik mager iv ama mang nget. I diip rlev a qi, be diip lenges nama asmes. I raquarli ama murlaski.

Ma Iesus Ka Iames Nama Gilki I Qia Ngip

Mak 5.22-43; Luk 8.41-56

¹⁸As lua, i ma Iesus ka taqen ne liirang aa, de iaq ama barlka nep ma lautu, qa men sagel ma Iesus. I qa men be sagelna nema Iesus de qa aan aa buum pet ma Iesus aa arlim. De qa ruqun ma', “Nguaimki dai askerlka lua qia ngip. Dap mager ip ngia ren ip ngia ru gia ngerik per a qi ip saqiaskerlka qi iames.” ¹⁹Taqurla dema Iesus ka maarlviit de qa mit kene luqa ama barlka. I qerlka ngene ma Iesus aa risura ra mit. ²⁰De iaq ama nanki, i qatikka ai dama iaqunki-se-qi vetpet, be sama ages ama malepka ngen aiim. Dai qia men sek ma Iesus aa rleng be qia raneng per aa luan. I qia raneng gelna nama luanki ara aamki. ²¹I luqia qia mu ara ngerik pet ma Iesus aa luan, i qia tu ara qevap ma', “Naqatikka ariq aip ngua mu gua ngerik pet ma Iesus aa luan dai diip maget na ngua.” ²²Dema Iesus ka guirltik per a nas dai qa lu luqia ama nanki. Dema Iesus ka ruqun ma', “Maqi, Maikka mager ip ma arlias per a ngi. I sa maget na ngi, i raquarli ngia tu gia qevap.” Taqurla de verleset ne luqia ama arlemki never a qi. ²³Dema Iesus dai as ka tit kene luqa ama barlka nep ma lautu. I ian diit be ian man sep luqa ama barlka aa vetki. Dema Iesus ka lu ama qaqet, i re sis ama arlangiirang. Dap ket lu iari ama qaqet, i buup na ra, i rek nak, i raquarli luqia ama gilki qia ngip. ²⁴Dema Iesus ka ruqun a ra ma', “Ngen diit. I ama gilki dai quasiaq ai qia ngip, dap ki brlaing.” Dav ama qaqet

dai ren ngian tema Iesus. ²⁵Baip naser ama qaqet, i ra mit sedarliik nep ma vetki, dema Iesus ka mit semer ama gilki ara rumki. Ma Iesus ka mit be qa raneng ama gilki ara ngerik de qia maarlviit. ²⁶Dama lengi sevet liina dai nge mit per ama qerleng mai vet luus aa.

Saqiaskerlka Ma Iesus Ke Lemerl Iari Ama Qaqet

²⁷Baip ma Iesus ka tir ianai, de iaiaam ama arlen-iam ian mit naset ma Iesus. Ian mit naser a qa be ianes nes slep ma', "Daivit aa Uimka, gia ngimsevetki naver a uun." ²⁸Dema Iesus ka mit be qa man sep ma vetki, dama arlen-iam ian mit be ian man naser a qa. Dema Iesus ka snanpet na iam ma', "Kua uan dru uan a qevap ai mager ip ngu rekmet na uin ip saqiaskerlka uanem ngim?" Dama rlen-iam ian guirltik ma', "Ii, a uun a Barlka, uun dru a uun a qevap taqurla." ²⁹Taqurla dema Iesus ka mu aa ngerik per ian pes, de qa ruqun ma', "Uan dru uan a qevap ai mager ip ngu rekmet de maget se uin ip saqiaskerlka uanem ngim. Taqurla dai diip liina nge ren ba uin." ³⁰Taqurla de ngil ver ian pes, be saqiaskerlka ianem ngim. Dema Iesus ka meraqen madlek sagel iam. I ma Iesus ka meraqen madlek, i qa qel iam ma', "Maikka qula uane sil bareq aqek sevet liina." ³¹Dav ian mit be ian perik sama lengi sevet ma Iesus per ama luqup pet luqia ama qerlingki. ³²Baip liiam aa ian mit de saqiaskerlka iari ama qaqet ta men se iaq ama dengenengka sagel ma Iesus, i luqa dai ama iaus per a qa. ³³Be ma Iesus ka nem ama iaus ip nger iit navet luqa. Be luqa ama qaqeraqa, i quasik mager ip ka raqen dai qa taqen. Dama qaqet ta tu araa qevap maberl be ra ruqun ma', "Ai de quasik uut lu aqeni raqurliani vet ma Isrel." ³⁴Dav ama Parasiqena dai ra ruqun ma', "Ama iaus angera Barlka dai qa van ma Iesus te lungera ama dleq ip kem nem ama iaus."

Ma Iesus Aa Arlem Never Ama Qaqet

³⁵Dema Iesus dai ai de qa tit per ama qerleng ama barl-nget mai de ngen ama luqup. I ai de qa tit de qe su ama qaqet pe araa lautu-vem-nget. I ai de qe su ra nama Lengi ama Atlunget saver ama Ngemumaqa aa Luqupki. De qa nem ama arlem mai, i nget muqas muqas naver ama qaqa araa qetdeng. ³⁶Dema Iesus ka lu ama qaqet, i buup na ra, de maikka ama arlem ka naver a ra. I ma Iesus dai ama arlem ka naver ama qaqet, i raquarli ra dai re kabaing de araa mugunes dai maikka ama vu, ip taquarl ama sipsip, i quasiq anger angama uaska. ³⁷Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Maikka buup nama asmes ip ta ter a nget naver ama Slurlka aa rletki. Dap lura, i ret matna ip ta tat naver a qa dai quasiq ai buup na ra. ³⁸Taqurla dai mager ip ngene raring iv ama Ngemumaqa qem nem aa qaqet ip te ngiingdemna ne aa asmes, i aa asmes dai nama qaqet."

Ma Iesus Ka Nem Aa Risura Ama 12 Na Ra

Mak 3.13-19; Luk 6.12-16

10 ¹Dema Iesus ka nes te aa risura, i ama malepka ngen-a-iam na ra, be ra iingdemna. De qa van a ra rama dlek ip mager ip tem nem ama iaus, de mager ip tem nem ama arlem, i nget muqas muqas naver ama qaqet. ²Lura ama malepka ngen-a-iam dai araa rlen iara. Luqa, i qe rarles dai ma Saimon, i aa iaiaq ama rlenki ma Pita, de aa rlikka ma Endru. Dema Jems ken

aa rlikka ma Jon, i iane mam ma Sebidi. ³Dema Pilip kene ma Batulumiu, dema Tomas dema Matiu, i luqa, i ai de qa ter ama takkis. Dema Jems, i ma Alpius aa uimka, dema Tadius. ⁴Dema Saimon Sailot, dema Judas Iskariot, i luqa, i qa quarl tema Iesus bareq aa qumespik.

Ma Iesus Ka Van Ama Malepka Ngen-a-iam Tama Rletki

Mak 6.7-13; Luk 9.1-5

⁵Dema Iesus ka van ama malepka ngen-a-iam tama lengi de qa nem ta ip tel sil bareq ama qaqet sever ama Ngemumaqa aa luqupki. I ma Iesus ka ruqun a ra ma', "Kuasik mager ip ngen diit sagel lura, i quasiai ai ama Judaqena na ra. De quasik mager ip ngen diit saver ama qerleng sagel kurl ama qaqet, i ra navet ma Samaria. ⁶Dap ngen diit sagel ama Judaqena vet ma Isrel. I ra dai raquarl ama sipsip, i lenges na nget. ⁷Baip ngen diit de mager ip ngenel sil taqurliani ma', "Ama Ngemumaqa aa giqi ip ke uas tama qaqet dai sa qi gelna." ⁸Ngen diit de ngene lemerl ama qaqet tama arlem. De ngen deraarl nama ngipta. De ngen derat nevet lura, i ama arlemki ama vuqi ver araa qetdeng, i ra tis ki ama laippa. De ngenem nem ama iaus naver ama qaqet. I sa ngua qurl a ngen tama dlek naiq, i quasiai ai ngen ban per a nget. Taqurla dai mager ip ngen derat never iari ama qaqet naiq, i quasik mager ip ten ban. ⁹De quasik mager ip ngene tal ama gol dap kuarl ama qelaing ama silva, dap kuarl ama qelaing iirang ama quirem-iirang mer a ngen a gatta. ¹⁰De quasik mager ip ngene tal ama hanpaus. Dap katikka mager ip ngen diit, i ngene tal ama tekmeriirang, i ngen muremiis niirang. Liirang aa, i ama luan dama ilaing-iigring. De quasik mager ip ngene tal ama vuqal. I ama maatpitta, i ret matna bareq iari dai mager ip te uas tem ta de rerl kurl a ra rama asmes de ngen iarang, i re kuarl tem iirang. ¹¹Baip lua, i ngen men per iaiq ama qerlingki dai mager ip ngene lu re iaq ama atluqa de qurln pe aa vetki ip deng, i saqi ngen diit. ¹²Baip ngen dran sev iaiq ama vetki dai mager ip ngene tuqun ma', "A Slurlka aa arlem bareq a ngen." ¹³Dariq aiv ama qaqet nep luqia ama vetki dai re narliip se ngen, dai diiv a ngen a lengi ama atlunget dai diip kurli nget gel ta. Dav ariq aip kuasik te narliip se ngen, dai diiv a ngen a lengi ngere guirl sagel ngen be quasiai ama uupka da ngen a rlan. ¹⁴Dariq aiv iak naver iaiq ama luqupki dap kua naver ama qerlingki ama barlki, i quasik ka marl se ngen, dap kua quasik ke narliip se ngen, dai mager ip ngen diit navet luqia ama luqupki. De aip lua ip ngen diit dai mager ip ngene lemerl tama guvang naver a ngen a ilaing. ¹⁵De maikka ngul sil ne gua revan. I lura, i rem ngim temanau ne gua lengi dai maikka diiv ama tuvetki ama slurliki bareq a ra. I quasiai aip taquarl murli liim aa ama luquviim, i ma Sodom dema Gomora, i ama Slurlka qa iin me iim bama vurleski.

Diiv Ama Merlen-iirang Nge Ren

Mak 13.9-13; Luk 21.12-17

¹⁶Ngene narli, ngum nem ngen be diip ngen ip taquarl ama sipsip parlen ama murlep. Taqurla dai mager ip ngene mali re angama ais taquarl ama gemki, i ai de qi mali re ara ais. De ngene tekmet taquarl ama gemen, i quasik ngere serlin. De quasik mager ip ngene tekmet nama tekmeriirang ama viirang. ¹⁷De maikka mager ip ngenet lu riq ama qaqet. I diip te rurut

per a ngen de ra tit se ngen sever ama kot. De diip te uip per a ngen pe a ngen a Lautu-vem-nget. ¹⁸De diip ta tit se ngen ip ta taarl na ngen per ama barlta araa saqang, i ra nev ama Gaman de ngen ama Rleniqena. I diiv ama qaqet te tekmet taqurla, i raquarli re narliip te manep na ngua. De diip ngene sil barek lura ama barlta ama qaqet de ngene lura ama qaqet, i quasik tat drlem ama Lengi ama Atlunget sever a ngua. ¹⁹Baip lua, i re kot se ngen de quasik mager ip ngeneng ning de quasik ngene snanpet nanaa ma', "Ngu lu diiv uut taqen nanaa, dap kua diiv uure guirltik ama lengi nanaa? I aip pet luus aa ip ngen deraqen de diiv ama Ngemumaqa qe teqerl a ngen nama lengi ip ngen deraqen na nget. ²⁰I maikka diip kuasiq ai ngen, i ngen deraqen nama lengi. Dav ama Ngemumaqa aa Qevepka dai diip ka raqen met ngen. ²¹"De diiv ama barlka qe kot se aa qelatka ip te veleng ka. De saqikka diiv ama ngerl-mamka dai diip ke kot se aa uimka ip te veleng ka. Dama rluis dai diip ta tesna, te ne araa lavu de re mali rama ais iv araa lavu rep ngip. ²²Dama qaqet dai diip kuasik te narliip se ngen, i raquarli ngen diit naser a ngua. Dap luqa, i qatikka qa taarl malkuil ip deng per ama nirlaqa de dengdeng, dai diiv ama Ngemumaqa qe iames na qa. ²³Baip te lenges na ngen per iaiq ama qerlingki ama barlki dai mager ip ngene uaiq ianai ip saqi saver iaiq ama qerlingki. I maikka ngul sil ba ngen nama revan. I ama qaqer araa Rarlimka dai saqias-kerlka diip ke guirl dav as kuasiq ai ngen prleset nama rletki ver ama qerleng ama barl-nget mai vet ma Isrel. ²⁴Ngen drlem ai ama skulka dai kuasiq ai ama barlka na qa daleng aa tiksiqa, de ngen ama buaiska dai kuasiq ai ama barlka na qa daleng aa mastaqa. ²⁵Taqurla dai mager iv ama skulka dai aa mugunes ip taquarl aa tiksiqa, de ngen ama buaiska dai mager iv aa gaman-sena raquarl aa mastaqa. Arik ngu ruirl se gua liinka dap ta tuqut ngua ai ama slang angera King, dai ngen, i gua liinka dai diip ta tuqut ngen malai."

Ngeneng Ning Ama Ngemumaqa Dap Kuasik Tama Qaqet

Luk 12.2-7

²⁶"Taqurla dai quasik mager ip ngeneng ning lura ama qaqet. Ngen lu, ama tekmeriirang, i qurli iirang pama trleses dai nasat de qurli iirang sek-games. Dama lengi mai, i qurli nget pama trleses dai nasat dama qaqet tat drlem a nget. ²⁷Lunger iara ama lengi dai ngul sil na nget pama arlenki, dap mager ip ngene sil na nget men ama nirlaqa. Dema lengiirang, i iak ke siqak met gia asdemki, dai mager ip kurli iirang sekgames de ngis nes na nget. ²⁸De quasik mager ip ngeneng ning ama qaqet, i ai de re peleng ama qetdingki naik, dap kuasik mager ip te veleng a ngen a qevap. Kuasik maget. Dap mager ip ngeneng ning ama Ngemumaqa, i mager ip ke prleset nama qevapka ngen ama qetdingki mer ama altingki. ²⁹"Lua, i ai de ren ban per ama uaiq, i nger ip taquarl ama qirliim. Dai ai de ver ama maiirl dai de ren ban per ama uaiq-iiram ama quanas-iiram nama qelaingini ama quiiremini ama quanas-iini. Dap maikka a ngene Mam dai qe taqa uas be quasik mager iv a qeni ama uaiqini ama giliini navet liirang aa ngere ngip dap kuasik kat drlem. ³⁰De saqikka ngen, dai qe taqat drlem se ngen be qa misavet nama qesing mai ver a ngen pes. ³¹Taqurla dai quasik mager ip ngeneng ning. I ngen dai a ngen a ranbandem dai nget peviit daleng ama uaiq-iirang, i buup niirang.

Liina Ip Tel Sil Sevet Ma Iesus

Luk 12.8-9

³²“Ariq aiv iaq, i qel sil sevet gua rlenki de iari araa saqang, de qel sil ai qa tu aa qevsep sever a ngua, dai diip ngu tuqun ai guaq aa. I diip ngul sil barek Gumam, i qa vuusep sever a qa. ³³Dav ariq aiv iaq, i qem ngim temanau na ngua dama qaqer araa saqang, dai saqikka diip ngu ngim temanau na qa de Gumam aa saqang, i qa vuusep. ³⁴“Kuasiq mager ip ngen dru a ngen a qevsep ai ngua men ip ngu tekmet nama uupka ip kuasiq ama arasmesna ver ama aivetki. Kuasiq ai ngua men ip ngu tiktik dama arasmesna. Maikka quasik, dap ngua men sama Diitdiit-per-ara araa sinki, i ama gerli sepna na qi. ³⁵I ngua men ip ngu tekmet nama qaqer iv araa qumespik nana. Be diiv ama rluimka dai diip ka raarl sev aa mam aa qames. De diiv ama rluimki dai diip kia taarl sev are nan ara qames. De diiv ama rluimki dai diip kia taarl sev ara reveski ara qames. ³⁶De diiv iak dai diiv aa qumespik ne iari, i qatikka ra naver aa liinka. (Maika 7.6) ³⁷Ariq aiv iaq, i qe narliip se aa mam dap kuarl aa nan, dap maikka quasik ke narliip se ngua, dai quasik mager iv aa rluaqa na ngua. Dariq aiv iaq, i qe narliip se aa uimka dap kuarl aa uimki, dap maikka quasik ke narliip se ngua, dai quasik mager iv aa rluaqa na ngua. ³⁸Dariq aiv iaq, i kuasiq ai qa tit naser a ngua de qe teving se gua rletki, ip taquarl iaq, i qe tal aa lalemka, dai luqa dai quasik mager ip gua risuqa na qa. ³⁹Ariq aiv iaq, i aa arlem naver a nas de qe mali re aa iames dap maikka kuasiq ai aa arlem naver a ngua, dai diip ke lenges nama iames ama revan-nget. Dariq aiv iaq, i kuasiq ai aa arlem naver a nas be qe lenges ne aa iames de qa tit naser a ngua, dai diip ke lu ama iames ama revan-nget.

⁴⁰“Ariq aiv iaq, i qe tekmet nama tekmeriirang ama atliirang sagel ngen, dai qe tekmet nama atlu sagel ngua. Dariq aiv iaq, i qe tekmet nama atlu sagel ngua dai qe tekmet nama atlu sagel ama Ngemumaqa, i qa, i qa nem ngua be ngua men. ⁴¹Dariq aiv iaq, i qa lu ama Ngemumaqa Aamki-na-qa de qa tat never a qa, dai diip ke ral iang ama ranbandem nagel ama Slurlka sevet liina. Dariq aiv iaq, i qa tat never iaq ama atluqa dai diip ke ral iang ama ranbandem nagel ama slurlka nevet liina. ⁴²De maikka ngul sil ba ngen nama revan, i ariq aiv iaq, i qa qurl iak navet lura ama gilta rama kapka nama qerlapki ama uiski, i raquarli qa tit naser a ngua, dai diip kuasiq ai lenges ne luqa aa ranbandem.

11 ¹Baip ma Iesus ka sil ne lungera ama lengi bareq aa risura be verleset sever ama rletki, dema Iesus ka mir ianai be qa mit saver ama qerleng ama barl-nget pet ma Galili ip ke su de qel sil nama lengi.

Ma Jon Aa Risura Ra Mit Sagel Ma Iesus

Luk 7.19-35

²Baip lua, i qurli ma Jon pama karabus, de qa narli sever ama rleriirang, i ma Iesus ke tekmet niirang. Taqurla de qa nem aa risura sagel ma Iesus. ³Be ra snanpet na qa ma', "Kua ngi, i uut narli ma Jon ka sil ai diip ngia ren, dav as kua qurl uut de uurem ngim naa ne aqek, i diip ka ren?" ⁴Dema Iesus ka guirltik ma', "Ngene guirl sagel ma Jon de ngene sil ba qa sever ama tekmeriirang, i ngen lu iirang, de ngen narli sever iirang. ⁵I lura, i ama rlenta dai barl

ver araa ves be rem ngim. De lura, i ama ding nama ilaing per a ra dai mager ip ta tit. De lura, i ama arlemki ama vuqi ver araa qetdeng, i ra tis ki ama laippa, dai maget na ra. De lura, i ama dengdeng per a ra dai saqiaskerlka re narli mer araa asdem. Dama a ngipta dai saqiaskerlka ra maarlviit naver ama aapngipki. Dema Lengi ama Atlunget nge mit sagel lura, i ama vura. ⁶Dariq aiv iaq, i quasiai ai ama qelepka riqim ngua de quasiai ai qa ngim temanau na ngua, dap katikka qa tit naser a ngua, dai mager iv ama marl na qa.” ⁷Baip lua ip ma Jon aa risura ra tit, dema Iesus ka sil bareq ama qaqet sevet ma Jon taqurliani ma', “Ngen ama qaqet, ngu lu ngen mit saver ama luqupki, i ama ausaqi na qi ip nanaa? Kua ngen mit ip ngenet lu ama ruquuviit, i ama laurlka qep kuiv a iit? Katikka quasik. ⁸Dap ngu lu ngen mit ip ngenet lu ama gi? Kua luqa, i qa muremiis nama luan ama atlunget? Kuasik! I lura, i ra turemiis nama luan ama atlunget, i ai de qurli ra vama qelaing-gelem-ta araa vet. ⁹Taqurla dai ngu lu ngen mit ip ngenet lu ama gi? Kua ama Ngemumaqa Aamki-na-qa? Ii, a revan. Dai maikka ngul sil ba ngen ai ma Jon dai qa veviit daleng iari, i ama Ngemumaqa Aamki-na-ra. ¹⁰Lunger iara ama lengi nev ama Langingka, i murl nauirl, i murl ta iil me nget sevet ma Jon. I ama Ngemumaqa qa ruqun taqurliani ma',

“As laip ngu nem aqek ip kel sil ne gua lengi. De diip ke uirl se ngi de qa tuvem ne gia rletki sagel ama qaqet.” *Malakai 3.1*

¹¹Dap maikka ngul sil ba ngen nama revan, i ma Jon, i luqa, i ai de qe qukmes tama qaqet, dai maikka qa veviit daleng lura mai ama qaqet, i sa ra men per ama aivetki. Dap nemka, i ama gilka na qa men ama Ngemumaqa aa liinka, i qe uas tem ta dai qa veviit daleng ma Jon. ¹²Ianai navet lungera ama niirl, i murl kurli ma Jon per a nget be deng iara, dai ai dama qaqet, i re dlek ip tat dan iasai sagel ama Ngemumaqa, i qe uas. De lura, i ama rasmes-pem-ta dai re narliip te taneng a qi. ¹³I ama Ngemumaqa Aamki-na-ra mai de ngen ma Moses aa lengi dai as murl ngerel sil nauirl be deng pet lungera ama niirl, i ma Jon ka men. I ngerel sil sevet liirang aa, i as diiv iirang nget den. ¹⁴Dai ariq aip ngen dru a ngen a qevap sevet liirang aa, i ma Moses aa lengi de ngen ama Slurlka aa Aamki-na-ra, ra sil na nget, dai mager ip diip ngen dru a ngen a qevap ai ma Jon dai ma Ilaisa na qa. I ma Moses aa lengi de ngen ama lengi, i ama Ngemumaqa Aamki-na-ra, i ra sil na nget, dai nge sil ai diip ka ren. ¹⁵I ngen ama qaqet dai mager ip ngen dru a ngen a asdem ip ngene narli! ¹⁶“Pet lunger iara ama niirl, dai ngu lu mager ip ngu sil nanaa sever ama qaqet? Ngu lu ama qaqet dai ra raquarl ama gi? Iara dai ama qaqet ip taquarl ama rluis, i ra mugun per ama luqup. I iaqam ama buurlembem nama rluis ta nes sagel araa rluavik, i saqikka ama buurlembem na ra ma',

¹⁷“Uure kutming nama rliin ip ngene taing, dap kuasiai ai ngene taing. De uure taing nama arlemigl, dap kuasiai ai ama arlem ngen.”

¹⁸Ngu lu ngu tuqun ai ama qaqet taqurla, i nanaa? Ngua taqen taqurla, i raquarli ma Jon, i ai de qe qukmes tama qaqet dai qa men be quasiai ai qa tes maden dap kua qe srluup ama wain. Be ama qaqet te tuqun, ai ma Jon dai ama iaus per a qa. ¹⁹Dap ngua, i ama qaqer araa Rarlimka, dai ngua men be ngua tes de ngup srluuv ama wain, ip taquarl ngen. Be ama qaqet te tuqun ma', “Ngene lu, ka tes maden de qe srluuv ama wain, i buup. Be qa dai aa rluavik ne lura, i ai de re ngiingdemna nama qelaing, de iari ama vura.” Dap

luqia ama rletki dai qi teqerl ai ama Ngemumaqa aa drlem dai maikka ama revan-nget.”

Ma Iesus Ka Taqen Sagel Ama Qaqet I Quasiq Ai Ra Tu Araa Qevap

Luk 10.13-15

²⁰Baiv aa dema Iesus ka taqen madlek sagel ama qaqet, i medu qet matna ama rleriirang ama dlek-pem-iirang parlen me ra. I qa taqen slep sagel ama qaqet pet lungera ama qerleng ama slurlnget, i raquarli quasik ta tu araa qevap, de qatikka re tekmet nama viirang. ²¹I qa taqen ma', “Ngen ama qaqet naver ama qerlingki ama slurlki ma Korasin, dai maikka ama arlem ngua naver a ngen! De ngen ama qaqet naver ama qerlingki ama slurlki ma Betsaida, dai maikka ama arlem ngua naver a ngen! Maikka ngua rekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang, i buup gel ngen. Dav ariq aip mekai ngu tekmet ne liirang aa ama rleriirang ama dlek-pem-iirang pet ma Taia qi nema Saidan, dai ama qaqet pet ma Taia qi nema Saidan dai sa vadarl ai de murl ta guirltik per araa rut. De lura dai vadarl ai de ra mu ama luan ama samsam de ra mer ama ualsaing per a nas, ip te teqerl ai ama vura na ra. ²²Dap maikka ngul sil ba ngen, ai diip per ama nirlaqa, i ama Ngemumaqa qe kot sama qaqet, dai maikka diiv ama vu bareq a ngen malai ip kuasiq aip naqatikka raquarl diiv ama vu barek lura, i ra navet ma Taia dema Saidan. ²³De ngen ama qaqet navet ma Kapanaiam, kua ngen ai diip ngene iames? Maikka quasik. Dap diip te rlu na ngen samer ama altingki. I maikka ngua rekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang gel ngen, i buup. Dav ariq mekai aqek ke rekmet ne liirang aa ama rleriirang saqikka vet ma Sodom, dai sa vadarl ai de quasiq ai re tekmet nama viirang. De qatiaskerl vadarli de iara de qurl ama qerlingki ama slurlki ma Sodom. ²⁴Dap maikka ngul sil ba ngen ai diip per ama nirlaqa, i ama Ngemumaqa qe kot sama qaqet, dai maikka diiv ama vu bareq a ngen ip kuasiq ai taquarl diiv ama vu barek lura ama qaqet, i ra navet ma Sodom.

Ngen Den Sagel Ngua Ip Mas Per A Ngen

Luk 10.21-22

²⁵De vet luus aa dema Iesus ke raring sagel aa Mam ma', “Maikka atlu Gumam, i ngi dai ama Slurlka na ngi bareq ama uusepka ngen ma aivetki. Dama arlias per a ngua de ngua taqen nama atlu sagel ngi, i raquarli ai de ngia trles liirang iara rik lura, i araa drlem peviit de ngen araa tuaqevap. Dap ngia reqerl ne liirang aa barek lura, i ra ip taquarl ama gilta. ²⁶Ii, Gumam, sa ngia rekmet taqurla, i raquarli maikka ngi narliip ngi tekmet taqurla. ²⁷“Be Gumam dai qa qurl a ngua rama tekmeriirang mai. Dap quasiq aqek kat drlem sama Rluimka. Dap katikka auure Mam (ama Ngemumaqa naik) kat drlem ama Rluimka. De quasiq aqek kat drlem auut Mam naik. Dap katikka ama Rluimka naik kat drlem auut Mam de ngen ne lura, i ama Rluimka qa reqerl a ra nama Ngemumaqa. Dai qatikka ra naik dai rat drlem se auut Mam ama Ngemumaqa.” ²⁸“I lu ngen aa, i lenges lenges na ngen mer ama merlen, i nget muqas muqas dai ngen den sagel ngua. De diip mas per a ngen pet gua arlim. ²⁹Mager ip ngene su re gua gamansena, i raquarli ngua dai ngua manepnas, de quasik ai ngu teqestem ngen, i maikka vem ngua se ngen nade gua rlan.

Taqurla dai diip ngu rlekmet na ngen ip ma uupka da ngen a rlan. ³⁰I raquarlri gua quvang ip ngene tal nget dai quasik ama merlenka vem nget. Be gua melengka, i diip ngene tal vem ka, dai quasik mager ip getget per a ngen.”

Ama Lengi Sevet Liina I Quasik Maget Ip Tet Matna Ver Ama Sabat

Mak 2.23-28; Luk 6.1-5

12 ¹Baiv aa de ver iaq ama Sabat dema Iesus ken aa risura te paikmet be ra mit ne iaq aa bisnis nama wit. Be ra tit dai ama getki-vem-ta, taqurla dema Iesus aa risura ra ter iang ama wit de ra tes nget. ²Dama Parasiqena ra lu liina, dama qurek per a ra. De ra meraqen slep sagel ma Iesus ma', "Ngi lu! Gia risura re tekmet ne liina be ra merarliq ama Lautuqa." ³Dema Iesus ka guirltik ba ra ma', "Kua ngen drlem sevet liina, i murl ma King Daivit ka rekmet niini? Ngua taqen ne liina, i murl ma King Daivit ken aa liinka, i ama getki-vem-ta. ⁴De ra mit sev ama Ngemumaqa aa vetki, be ra mes ama bret. I lungera, i quasik mager ip ta tes nget. I ama bret dai ip barek lura naik, i ama Barlta nep ma lautu. ⁵Dap ngen drlem pama Ngemumaqa aa Langingka, dai ama lengi ngere teqerl auut sever ama Barlta, i ai de ret matna vama Lautu-vem-ki ama Slurli ver ama Lautuqa. I ai de ra tarliq ama Lengi ama dlek-pem-nget sever ama Lautuqa, i raquarlri ret matna araa lat. Dap lura ama Barlta nep ma Lautu dai quasik ai a qeq angama viini, i re tekmet taqurla. ⁶De ngul sil ba ngen ai luqa, i ama Barlka na qa daleng ama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki ama Slurli, dai qe iara. ⁷Dama lengi nev ama Langingka, i murl nauirl, i nget taqen taqurliani ma',

“Kuasik ngu narliip sama vartabar nama aurl; Dap ngu narliip sama ngimsevetki varlen ama qaqet.” Hos 6.6

“I quasik ngen drlem ama rarlimini ve lungera ama lengi angera rleng. Dav arik ngen drlem lungera ama lengi, dai vadarli quasik mager ip ngene kot se gua risura, i re bing se lungera ama asmes ver ama Lautuqa. ⁸Dama qaqer araa Rarlimka dai ama Slurli be qe uas tama Lautuqa.”

Ma Iesus Ka Rekmet De Maget Nama Ding Naa Ngerik

Mak 3.1-6; Luk 6.6-11

⁹Dema Iesus ka mit navet luqia ama luqupki be qa mit sev araa Lautu-vem-ki. ¹⁰Be ve luqia ama Lautu-vem-ki dai qurli iak, i ama ding ne aa ngerik. Dav iari ama Judaqena, i re narliip te kot sema Iesus, taqurla be ra snanpet na qa ma', "Kua mager iv uure lemerl ama arlem-per-a-ra ver ama Lautuqa?" ¹¹Dema Iesus ka guirltik ma', "Ariq aiv iaq, i aa velempi ama quanaski, dai luqia ama velempi qia man mer ama demka ver ama Lautuqa. Ngu lu qua diip kuasik are mam ka raat never a qi nemer ama demka, i quattaa, i ama Lautuqa?" "Ii, A revan" ¹²"Dav ama qaqeraqa dai qa veviit daleng ama velam. Taqurla dai mager iv uure tekmet nama rleriirang ama atliirang per ama Lautuqa." ¹³Dema Iesus ka ruqun ama ding ne ngerik per a qa ma', "Ngi reterl vet gia ngerik." De luqa qa reterl ver aa ngeriqit sagel ma Iesus, bama atliit ip taquarl, i aa uiit. ¹⁴Dav ama Parasiqena ra mit be ra iingdemna de ra tuvem ip te veleng ma Iesus.

Ma Iesus Dai Ama Slurli Aa Maatpitka Na Qa

¹⁵Dap ma Iesus dai sa qat drlem liina, i ama Parasiqena re tekmet niini. Taqurla de qa mit navet luqia ama luqupki. De buup ne iari ama qaqet ta

mit naset ma Iesus, de qa lemerl ama qaqet tama arlem mai. ¹⁶Dema Iesus ka ruqun ama qaqet ip kula rel sil aip nemka na qa. ¹⁷I ma Iesus ka rekmet ne liirang aa iv iirang nge ren ip taquarl murl ma Aisaia ama Ngemumaqa Aamki-na-qa qa iil. I ma Aisaia qa iil ma',

¹⁸“Luqa iara dai sa ngua mak na qa bareq anas, ip ket matna gua rletki. I maikka vem ngua se qa, de maikka ama atlu gua rutka naver a qa. Be diip ngu van a qa re gua Qevepka ama Glasingaqa, de diip ke taqa su ama qaqet mai ver ama aivetki tama gamansena ama seserl nget, i diip ke taqa uas tem ta.

¹⁹De diip kuasiq ai ama qurek-per-a-qa de kuasiq ai qe perlekperlek; De diip kuasiq ai ama qaqet te narli aa qenem, i qes nes nev ama ais ama barl-nget.”

²⁰De diip kuasiq ai qe bung men ama ruquuviit, i qe verleset mer ama nguing-nguings; De diip kuasiq ai qa reng per ama mudemki, i luqia, i ama qares ip kiat deng.

I qatikka diip ke tekmet taqurla ip deng, i qe seserl ver ama tekmeriirang, i maikka iirang peviit.

²¹Dama qaqet mai dai diip ta tu araa qevep sever a qa.” *Aisaia 42.1-4*

Ma Iesus Aa Dlek Dai Nget Nagel Ama Ngemumaqa

Mak 3.20-30; Luk 11.14-23

²²Baiv aa de iari ama qaqet ta men se iaq ama qaqeraqa sagel ma Iesus. I luqa ama qaqeraqa dai ama rlenka de quasik mager ip ka raqen, i raquarli ama iaus per a qa. Dema Iesus dai qa lemerl luqa ama qaqeraqa, be luqa dai mager ip ka taqen de qe taqam ngim. ²³Dama qaqet mai dai sak met ta. De ra ruqun ma', “Ani luqa iara (Iesus) dai ma Daivit aa Uimka, i luqa, i ama Ngemumaqa qa muvuusep ip diip ke nem ka sagel uut.” ²⁴Dama Parasiqena re narli ama qaqet ta taqen taqurla, de ra ruqun ma', “Ma Iesus kem nem ama iaus naver ama qaqet nema Bialsibal aa dlek. I ma Bialsibal dai ama iaus angera Barlka, i qe uas tem nget. ²⁵Dap ma Iesus dai sa qat drlem araa tuaqevap, de qa ruqun a ra ma', “Ariq aiv iari naver iaq ama qerlingki, i araa barlka ama quanaska, i qe uas tem ta, dai barlmet ta bama liiniam ama quanasiam, de ra tesna, dai diip lenges ne luqia ama qerlingki. Dariq aip per iaq ama qerlingki dai ra tesna, dai diip kuasik mager ip kurli qi maget. Dariq aiv iari, i ama quanases met ta, i ra tesna, dai diip kuasiq ai qurli ra maget. ²⁶Taqurla be ariq aip ma Satan kem nem ma Satan, dai diip ma Satan aa liinka dai barlmet na ra. Taqurla dai diiv aa seviraqi, i qe uas dai diip kuasik mager ip sqias kurli qi aa. ²⁷De ariq ama revan, i ma Bialsibal ka mat never a ngua be ngua nem ama iaus, taqurla dai ngu lu ai de nemka qa tat never a ngene uis be rem nem ama iaus? Taqurla dai diiv aa ngene uis te sil se ngen, i ngen deruqur uut ai ama Semka qet matna nauut. ²⁸Dap ngene lu, ngua nem ama iaus nama Ngemumaqa aa Qevepka aa dlek. Dai liina nge reqlerl ai ama Ngemumaqa aa giqu ip ke uas dai sa qia men. ²⁹“Ariq iak, i qe narliip ke suam se iaq ama dlek-per-a-qa aa tekmeriirang, dai mager ip karlvat luqa ama dlek-per-a-qa nauirl. Baip maget de luqa qe suam sama tekmeriirang nev ama dlek-per-a-qa aa vetki.” ³⁰“Nemka, i kuasiq ai aa rluqa na ngua, dai aa qumeska na ngua. De nemka, i kuasiq ai qe na ngua uunet matna, i uune

ngiingdemna ama qaqet, dai luqa qe ngingarl se ra. ³¹“Taqrula dai ngul sil ba ngen; Ai ama Ngemumaqa dai mager ip ke lemerl ama qaqet tama viirang mai, i ai de re tekmet niirang. Dama Ngemumaqa dai mager ip ke lemerl ama qaqet tama lengi ama vunget, i ai de ra taqen na nget. Dav ariq aiv iaq, i qa taqen mavik nama Qevepka ama Glasingaqa, dai luqa dai diip kuasiq ai ama Ngemumaqa qe lemerl aa viini. ³²De nemka, i qa taqen mavik nama qaqer araa Rarlimka, dai diiv ama Ngemumaqa qe lemerl luqa, i aa viini. Dap nemka, i qa meraqen mavik nama Qevepka ama Glasingaqa dai diip kuasiq ai ama Ngemumaqa qe lemerl liina ama viini. I iara de nasat dai quasik mager iv ama Ngemumaqa qe lemerl iini. Maikka quasik.

Ma Iesus Ke Su I Qe Siquat Sever Ama Barlta Nep Ma Lautu

Luk 6.43-45

³³“Ariq aiv ama mengka ama atluqa, dai diiv aa gam ama atlunget. Dariq aiv ama mengka, i ama vuqa dai saqikka diiv aa gam dai ama vunget. De diiv ama qaqet tet lu lungera ama gam nauirl, de rat drlem, aip kuarl ama mengka ama atluqa dap kuarl ama vuqa. ³⁴Ngen dai raquarl ama qem ama vunget. I ngen dai ama vura na ngen. Taqrula dai quasik mager ip ngen deraqen nama lengi ama atlunget. Be ama lengi, i baingbaing se nget mer ama qaqeraqa aamki, dai lungera ngere teqerl nama tuaqevap de luqa, i aa rlan. ³⁵Ama qaqeraqa dai aa tuaqevap ama atlunget. De qa taqen nama lengi ama atlunget, i lungera dai nget daa rlan. Dap luqa, i ama vuqa dai buup nama tuaqevap ama vunget daa rlan. Taqrula be qa taqen nama lengi ama vunget, i lungera dai nget per aa tuaqevap. ³⁶De maikka ngul sil ba ngen, ai diip nasat, i lua, i ama Ngemumaqa qa taarl nama qaqet per ama kot, dai diiv ama qaqet te raqal sil vet lungera ama lengi, i maikka quasiq ai ama atlunget bareq ama Ngemumaqa. I lungera ama lengi, i ai de ra taqen na nget. ³⁷De lungera ama lengi ai de ngen deraqen na nget, dai qatikka diip ke kot se ngen na nget. Be diiv aa ngen iang ama lengi dai diip ngere seserlvat se ngen, dap diiv a ngene iang ama lengi dai diip ngere sil ai ama vu ra na ngen.”

Ta Snanpet Nema Iesus Ip Ke Rekmet Ne Angama Rletki Ama Dlek-pem-ki

Mak 8.11-12; Luk 11.29-32

³⁸Baiv aa de iari ama Parasiqena de ngen ama tiksiqua, i ai de re su nema Moses aa lengi, ra ruqun ma', “A tiksiqua, uure narliip ngi rekmet ne angama rleriini ama dlek-pem-iini iv iini ngere sil mamerl.” ³⁹Dema Iesus ka guirltik ma', “Lura ama vura, i ai de re tekmet nama ngerl-vem-iirang, dai re snanpet ip te lu angama rleriini ama dlek-pem-iini. Dap kuasik mager iv angama rleriini ama dlek-pem-iini nge ren barek lura iv ama rarlimini ngere sil mamerl. Dap katikka liina ama rleriini ama dlek-pem-iini, i diiv ama rarlimini ngere sil mamerl, dai liina ama rarlimini, i murl iini nge men per iaq ama Ngemumaqa Aamki-na-qa ma Jona. ⁴⁰I ma Jona dai murl kurli qa dama serlikka ama slurlka aa rlan sama niirl ama depguas de ngen ama arlen ama depguas. Dai saqikka raqrula dai diip kurl ama qaqer araa Rarlimka vama aivet sama niirl ama depguas de ngen ama arlen ama depguas. ⁴¹De diip lua, i ama Ngemumaqa qe kot sama qaqet, de diiv ama qaqet navet ma Niniva dai diip ta raarl ver ama kot de re kot se ngen sever a ngen a viirang arleves. I raquarli

re narligel ama lengi, i ma Jona qa sil na nget, be ra guirtik per araa rut. De maikka ngul sil ba ngen ai ngua dai veviit daleng ma Jona. *Jona 3 dema 4*

⁴²De diip lua, i ama Ngemumaqa qe kot sama qaqet, dai diip luqia ama Kuin, i qi naimanep navet ma Afrika, dai diip kurli qi ver ama kot de diip kil sil sever ama qaqer araa viirang, i iara re iames. I raquarli luqia ama Kuin dai maikka qurli qi ver ama aivetki ara garli, dap kia men ip ki narli ma King Solomon kel sil ne aa adrlem ama atlungset. Dap ngul sil ba ngen ai ngua dai ngua veviit daleng ma Solomon.”

**Ama Iauska Qa Mit Be Qa Mali Se Iang Ama Iaus Ip Ke Lenges Luqa,
I Qa Mit Namen Aqa**

Luk 11.24-26

⁴³Aiv ama iauska, i qa mit naver iaq ama qaqeraqa, dema iauska qa tit pet luus aa sagel kuasiq ama qerlap, i qe mali re angama luqupka ip mas per a qa. Dap ke mali dai quasik ka lu sever angama luqupka. ⁴⁴Taqurla dama iauska qa ruqun ma', "Diip ngu guirl savet luqa ama luqupka sagel ngua mit." Baiv ama iauska qa guirl sagel luqa ama qaqeraqa, dema iauska qa lu luqa ama luqupka, i qatiaskerl kuasik pem ka. De ve luqia ama vetki dai ra suqup pem ki de ra murem ki be maikka ama atluqi. ⁴⁵De luqa ama iauska qa mit be qa marl se iang ama iaus ama ngeriqit ngen-a-iam na nget, i lungera ama iaus dai maikka ama vunget malai, daleng luqa. De lungera ama iaus mai nge mit be nge man sade luqa, i aa rlan be qurli nger aa. I medu nauirl dai quasik ai qa raneng ama merlenka raqurla. "Taqurla dai saqikka lura, i ama vu ra, i re iames iara, dai saqikka diip ta raqurla.”

Ma Iesus Aa Nan De Ngen Aa Ningambik

Mak 3.31-35; Luk 8.19-21

⁴⁶As lua, i ma Iesus ka taqen per ama qaqet pama vetki, dema Iesus aa qelatpik te ne araa nan ta men be ra maarl darliik. I re narliip tene ma Iesus ta taqen per a na. ⁴⁷De iak navet lura vama vetki qa sil barek ma Iesus ma', "Gi nan ngene gia qelatpik dai qurli ra darliik naa na ngi. I re narliip te na ngi ngene sil bana.” ⁴⁸Dap ma Iesus ka guirtik sagel luqa ma', "Kua ngil sil ba ngua sevet gunan de ngene gua qelatpik?” ⁴⁹Dema Iesus ka quarl ne aa ngerik sagel aa risura de qa ruqun ma', "Ngene lu! Lura iara dai gua qelatpik na ra. ⁵⁰Maikka a revan, nemta, i re tekmet nama rleriirang kut Gumam aa tuaqevap, i qa revuk. Dai maikka lura, dai gua qelatka, de gua qelatki, de gunan ma revan.”

Ma Iesus Ke Su Nama Qasiqar-iirang

Mak 4.1-9; Luk 8.4-8

13 ¹De qatiaskerlka vet luqa ama nirlaqa, dema Iesus ka mit nev ama vetki. De qa mit be qa mugun per ama qerlapka aam ma Galili. ²De maikka buup nama qaqet ta iingdemna mirlek nema Iesus. Taqurla de qa sik sedama siviini be qa mugun. Dama qaqet mai dai qurli ra dengerlking. ³Baiv aa dema Iesus kel sil nama siit ip kel sil bareq ama qaqet sever ama tekmeriirang, i buup, i qe siquat. I ma Iesus kel sil ba ra ma', "Murl iak, i qa mit be qa tu ama gam per aa sleng. I lungur aa, i ai de re tekmet nama bret

na nget. ⁴Be vet luqa ama nirlaqa, i luqa qa tu ama gam per aa sleng, dai iang ngere raat pama aiska. Dama uaik nge men be nge mes lunger aa nev ama aiska. ⁵Dav iang nge raat per ama dul, lua sagel kuasiq ai buup nama aiverem per ama dul arleves. De masna vurl ve arleves, i raquarli kuasiq ai ama aiverem saimanep. ⁶Dama nirlaqa qa men be qes nis slep, de lungera, bama snagut pama aivet dai nge ngip. Dama nirlaqa qa iin lunger aa, i qurli nget per ama dul arleves. ⁷Dav iang ama gam dai nge raat pet luum aa ama aiverem, i ama airung per uum. Be lungera ama airung dai masna nge riirl. Be nger uung per ama vulak nev ama gam ama atlunget be quasik lungera aa nge ral ama asmes. ⁸Dav iang dai nge raat per ama aiverem ama atluum. Be vama aiverem ama atluum dai ama gam ngere riirl bama slurl-nget. Be nge ral ama asmes. Be iang dai nge ral ama asmes ama buurlem na nget. De iang dai ngere taqat tal ama asmes, i qatias buup. Dav iang dai maikka nge ral veviit. ⁹Dai ngen ama qaqet, i ngene narli gua lengi dai mager ip ngene taqa narli nget.”

Ma Iesus Ke Teqerl Aa Risura Nama Rarlimini Vama Siitka Aa Rleng

Mak 4.10-25; Luk 8.18-19

¹⁰Dema Iesus aa risura ra men sagel ka be ra snanpet na qa ma', "Ngu lu ngil sil nama siitka, i ngi su ip nanaa?" ¹¹Dema Iesus ka guirtlik ma', "Katikka ngen naik dai mager ip ngen drlem ama lengi ama revan-nget, i ama trleses pem nget. I lunger aa dai nget sever ama luqupki ama atluqi vuusep. Be iari ama qaqet dai quasik mager ip tat drlem lungera ama lengi ama trleses pem nget. ¹²Dariq aiv iaq, i qa met lungera ama lengi, dai diip ke ral ama adrlem peviit. Dav ariq aiv iaq, i qe narliip ke narli ama lengiirang ama denes niirang naver ama Slurlka aa lengi, dai diip luqa qe lenges nanas. ¹³Ama rarlimini, i ngu siit ip ngul sil nama lengi bareq ama qaqet, dai raqurliani. Ama qaqet dai naqerl tem ngim, dap kuasiq ai ret lu. Dama qaqet dai re narli ama lengi, dap maikka kuasiq ai rat drlem. ¹⁴Taqurla dai ama qaqet tet teqerl ai ama tekmeriirang, i murl ma Aisaia qa sil sevet lura dai ama revan. I murl ka sil ma',

'Ngen ama qaqet dai diip ngen dru a ngen a asdem be diip ngene narli, dap kuasiq ai diip ngen drlem. De ngen ama qaqet dai diip ngenem ngim, dap diip kuasiq ai ngenet lu a qerang.' *Aisaia 6.9-10*

¹⁵"Ii, lura ama qaqet dai sa vesdet ser araa tuaqevap. De araa asdem dai ama neng na nger ip ngere narli ama lengi, de sa ra vesdet per areves. I ariq araa saqang ngeret lu ama tekmeriirang; de araa asdem dai ngere narli ama lengi; de rat drlem ama rarlimini vama lengi angera rleng; de re guirtlik per a nas sagel ngua, dai diip mager ip ngu rekmet na ra ip saqias ama atlura na ra. ¹⁶Dap ngen, i gua risura dai mager iv ama arlias per ngen. I ngen dai ngen drlem sama tekmeriirang, i ngenet liirang na ngen a saqang. De ngen drlem sama tekmeriirang, i ngene narli iirang mer a ngen a asdem. ¹⁷Maikka ngul sil ba ngen nama revan. I murl lura, i buup na ra, i ama Ngemumaqa aa Aamki na ra de ngene lura ama atlura, dai re narliip tet lu ama tekmeriirang, i iara ngenet lu iirang. Dap liirang aa iara dai quasik ta lu iirang. De lura, i ama Ngemumaqa Aamki-na-ra, i buup na ra de ngen ama atlura dai re narliip te narli liirang aa ama tekmeriirang, i iara ngene narli iirang.”

Ma Iesus Ke Taqal Sil Sevet Luqa I Qa Tu Ama Gam

¹⁸“Taqurla dai mager ip ngene narli ama rarlimini ve luqa ama siitka aa rleng sevet luqa, i qa tu ama gam per aa sleng. ¹⁹Lura ama qaqet mai, i re narli ama Lengi ama Atlunget sever ama luqupki ama atluqi, de quasik tat drlem ama rarlimini ve angera rleng, dai ra ip taquarl ama gam, i nge raat pama aiska. Be ai de masmasna ma Satan kat den be qa ter ama lengi ama atlunget, i ama Ngemumaqa qen ban ama qaqet tem nget. ²⁰De iang ama gam dai nge raat per ama aiverem, i buup nama a dul ver a uum. I liina dai raquarl iak, i qe narli ama lengi de masna qa mer a nget nama arlias. ²¹Dap lungera ama lengi dai maikka quasia ai nge man se daa rlan. Be luqa dai quasia ai qe taneng lungera ama lengi ver ama ainkules. Baiv aa de iari ama qaqet, i re narliip te lenges nama Ngemumaqa aa lengi, de ren ban luqa rama merlen-iirang de re tekmet nama tekmeriirang ama viirang sagel ka, be aa tuaqevap dai ai de masmasna lenges lenges na nget. ²²De iang ama gam dai nge raat parlen ama airung. I liina dai raquarl iak, i qe narli ama lengi ama atlunget dap ka tu aa qevap maberl sever ama tekmeriirang never ama aivetki. De maikka qa tu aa qevap sever ama qelaingka, be liirang aa nger uung per ama Ngemumaqa aa lengi be quasik nge ral angama asmes. ²³Dap lungera ama gam, i nge raat per ama aiverem ama atluum, dai raquarl luqa, i qe narli ama lengi de qat drlem sama rarlimini ve angera rleng. De lungera, i nge riirl be ngere tal ama asmes. Be iang nge ral ama asmes be maget kur ama rlaun ama malev ama depguas. De iang nge ral, be maget kur ama rlaun ama malev ama ngeriqit ngen na qa. De iang dai maikka nge ral veviit, be maget kur ama rlaun ama 100. Katikka verleser aa.”

Ma Iesus Ke Rluses Ne Iaq Ama Siitka

²⁴Baiv aa dema Iesus ke siit ba ra ne iaq ama siitka. I qa sil ma', “Ama luqupki ama atluqi vuusep dai qi raquarl luqa, i qa tu ama gam ama atlunget per aa sleng. ²⁵Dap pet luqia ama arlenki, i ama qaqet te brlaing, be luqa, i aa qumeska qa men be qa mu ama garas ama vunget angera gam parlen ama gam ama atlunget. I luqa qa rekmet taqurla de qa mit. ²⁶Baiv aa de lungera ama gam, i ra tis nget ai ama wit dai nge riirl de ngere rarles, i nge tu ama asmes. Baiv aa de ngemerl a ra, i ra lu ama garas ama vunget parlen ama wit. ²⁷Taqurla dama buaiskena ra mit sagel luqa, i aa sleng. Be ra ruqun ma', “A barlka, ai de uut tu auura qevap ai mekai ngia mu ama gam ama atlunget pet gia sleng. Dap ngu lu lungera ama garas ama vunget nge men pet gia sleng nanaa?” ²⁸De luqa qa guirltik ma', “Gua qumeska qa mu lungera ama vunget.” Dama buaiskena ra snanpet ma', “Kua ngi narliip se uut iv uur iit iv uure berttik lungera ama garas ama vunget?” ²⁹De luqa qa guirltik ma', “Kurli, i ariq aip ngene berttik lungera ama garas ama vunget, dai arik ma ngen berttik ngen ama wit. ³⁰A den ngen sama garas ama vunget ngen ama wit de ngere riirl ip deng per ama nirlaqa, i ra ter ama asmes. Be diip per ama nirlaqa, i ra ter ama asmes, dai diip ngu ruqun lura, i ret matna ma', Nauirl, dai ngen iingdemna nama garas ama vunget de ngen aarl se nget men ana ip diip nge rang. Baiv aa de ngen iingdemna nama wit de ngen den se nget sep gua vetki.”

Ama Qasiquatka Sever Ama Mastet De Ngen Ama Yis

Mak 4.30-34; Luk 13.18-21

³¹Baiv aa dema Iesus ka sil ba ra ne iaq ama siitka ma' "Ama Ngemumaqa aa luqupki vuusep dai raquarl ama mengka aa gam, i ra tis ka ama mastet. Iaq ama qaqeraqa qa mu qa ver aa sleng. ³²I luqa ama gamka dai maikka ama gilka naver ama gam mai. Dav aiv ama gamka qa iirl, dai maikka ama slurika naver ama liltem mai ver ama sleng. I qa dai qa iirl bama mengka ama slurika, bama uaik dai nget den be ngere taneng per ama arlken met ka. Perleser aa."

³³Baiv aa de saqiaskerlka ma Iesus ka sil ba ra ne iaq ama siitka ma' "Ama Ngemumaqa aa luqupki, i qi vuusep, dai raquarl ama Yis. I lunger aa dai ai dama nankina ra tu nget pama plaua mer ama diski ip te tekmet nama bret. Be lungera ama Yis dai ngere tekmet nama bretki be qi riirl ip ma sluriki."

³⁴Ma Iesus kel sil nama siit ip kel sil ne liirang aa ama tekmeriirang mai bareq ama qaqet. I ma Iesus dai qatikka aip kel sil nama lengi dai qel sil nama qasi-quar-iirang, i qe siit. ³⁵I raqurla dai liina iv ama rarlimini ngere sil mamerl ne liina, i murl iaq ama Ngemumaqa Aamki-na-qa, qa sil. I murl ka sil ma',

"Diip ngul sil nama lengi, i ngu siquat nama siit; De diip ngul sil

ba ra ne liirang aa, i ai de murl ama trles iirang be deng ai iara."

Buk Song 78.2

³⁶Baiv aa dema Iesus ka mit namen ama qaqet be qa mit sev ama vetki. Dema Iesus aa risura ra mit sagel ka be ra ruqun ma' "Ngi raqal sil bauut nama rarlimini sevet liina, i ngi siquat nama garas ama vunget, i ngere riirl ver ama sleng." ³⁷Dema Iesus ka guirltik ma', "Luqa, i qa tu ama gam ama atlunget per aa sleng dai raquarl ngua ama qaqer ara Rarlimka. ³⁸Dama sleng dai raquarl ama aivetki. Dama gam ama atlunget dai ngere siquat tama Ngemumaqa aa uis mai, i diip kurli ra ver aa luqupki ama atluqi. Dav ama garas ama vunget, dai lura ama qaqet, i ma Satan aa uis na ra. ³⁹De luqa, i ama qumeska dai ma Satan, i qa mu ama garas ama vunget per ama sleng. De luqa ama nirlaqa, i ra ter ama asmes naver ama sleng, dai lua, i ama verlverleser iini sama aivetki. De lura, i ret matna, i re ngiingdemna nama asmes, dai ama Ngemumaqa aa Angeluqena. ⁴⁰Ama garas ama vunget, i ra mer a nget de ra ves nget mer ama altingki, dai saqikka diip taqurla ver ama nirlaqa, i ama verlverleser iini sama aivetki. ⁴¹De diip ngua ama qaqer araa Rarlimka na ngua dai diip ngu nem gua Angeluqena, ip te lemerl te liirang aa, i ai de iirang ngere lenges nama qaqer araa tuaqevp de ngene lura, i ai de re tekmet nama viirang. I diip ngu nem lura navet gua luqupki ama atluqi. ⁴²De diiv ama Angeluqena re rlu ne lura saver ama luqupki, i ama altingki ver a qi. Be diip pet luqia ama luqupki dai diiv ama qaqet tek nak mavik de res nis araa qiing nana, i maikka re narli getget per a nas. ⁴³De diip lura ama qaqet, i ama atlura dai diip ten sin ip taquarl ama nirlaqa. De diip kurli ra ver araa Mam aa luqupki ama atluqi. Lu ngen aa ama qaqet, i ngene narli gua lengi, dai mager ip ngene taqa narli nget."

Ama Pauski Nama Qelaing I Ra Qutserl Ki

⁴⁴"Ama luqupki, i ama Ngemumaqa qe uas dai qi raquarl ama pauski nama qelaing, i buupki, i ra rles ki ver ama sleng. De iaq ama qaqeraqa qa lu sever

a qi, de saqiaskerlka qa rerles ki ver ama sleng. De luqa dai maikka ama marl na qa malai, i qa lu lungera ama qelaing. De qa mit be qa nem aa tekmeriirang mai sagel lura be ra van per iirang mai. Baiv aa de qa mit be qa van pet luum aa ama aiverem sama qelaing.”

Ama Siitka I Ama Qasiquatka Sever Ama Lalai I Ngere Tal Veviit

⁴⁵De saqiaskerlka iaq ama siitka, i ama qasiquatka raqurliani ma', “Ama Ngemumaqa aa Luqupki dai raquarl iak, i maikka qe mali rama a lalai ama atlungur ip ke bisnis na nget. ⁴⁶Be ver iaq ama nirlaqa de luqa, i qat drlem sa bisnis nama lalai dai qa lu iak, i maikka ama atluqa, i qe tal veviit. De qa mit be qa nem aa tekmeriirang mai be rama qelaing ip ke van pet luqa ama Lalaiqa.”

Ama Qasiquatka Sever Ama Segenaqi

⁴⁷⁻⁴⁸“De saqiaskerlka iaq ama qasiquatka raqurliani ma' “Ama Ngemumaqa aa luqupki, i qi vuusep dai raquarl ama uubinki, i ret dan a qi sev ama kaska. Be ama serlik, i nget muqas muqas dai nge man semer ama uubinki. Be ama uubinki dai maikka buupki nama serlik. Taqurla, be lura, i ra tu ama uubinki dai ra qiuret met ki seraguirl, sever ama kaska aam. De lura ra mugun de ra tu ama serliq ama atlungur mer ama raat. Baiv aa de ra rlu nama serliq ama vunget. ⁴⁹Dai saqikka diip nasat de liina nge ren taqurla, lua, i ama verlverleser iini sama aivetki. I ama Angeluqena dai diip ta ren ip ta aar ama qaqer ama vura naver ama atlura. ⁵⁰I diiv ama Angeluqena dai diip ta aar ama qaqer ama vura de re rlu na ra samer ama altingki. Be vet luqia ama luqupki dai diiv ama qaqet tek nak maden de res nis araa qing nana, i re narli getget per a nas.” ⁵¹Dema Iesus ka snanpet ne aa risura ma', “Kua ngen drlem liirang aa?” ⁵²Dema Iesus aa risura ra guirltik ma', “Ii, uut drlem.” Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', “Taqurla dai lura mai, i re su nas sever ama Ngemumaqa aa luqupki vuusep, dai ra ip taquarl iaq aa vetki ama slurki. I luqa dai aa tekmeriirang ama iames iirang de ngen ama murlas-iirang, i qurli iirang maget pe luqia, aa vetki. Be luqa, i qe uas tama vetki dai qat dan sep ki be qat tet liirang aa ama tekmeriirang, i ama iames iirang de ngen ama murlas-iirang iv ama arlias-per-a-qa never iirang.”

Katikka Ma Iesus Ka Mit Saver Aa Qerlingki I murl Ka Iirl Ver a Qi

Mak 6.1-6; Luk 4.16-30

⁵³Baip ma Iesus ka verleser, i qe su, i qe siquat nama siit, de qa mir ianai. ⁵⁴Be qa mit saver aa qerlingki, i murl ka iirl ver a qi. Be ma Iesus ke su ama qaqet pama Lautu-vem-ki. Be ama qaqet dai sak met ta navet ma Iesus aa lengi. Be ama qaqet ta ruqun ma', “Ngu lu luqa qa mer ama adrlem ngen ama dlek naqua, ip ke tekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang?”

⁵⁵“I luqa dai naqatikka ama kamdaqa aa uimka. De aa nan ma Maria. De aa ningambik, i ma Jems dema Josep dema Saimon dema Judas. ⁵⁶De aa gilta ama nankina dai qurli ra iara re nauut. Taqurla dai ngu lu luqa iara qa mer ama adrlem de ngen ama dlek naqua ip ke tekmet ne liirang iara?” ⁵⁷Dama qaqet dai quasik te narliip se qa. Dap ma Iesus ka ruqun a ra ma', “Ariq aiv iaq, i ama Ngemumaqa Aamki-na-qa dai diip ta taqen nama atlu sagel ka

ver ama qerleng mai. Dav aip ka men sagel aa liinka ver aa luqup, dai ama qaqet dai quasik te narliip se qa, de quasik te taqat palu gel ka.”⁵⁸ Ama qaqet pet luqia ama luqupki dai quasik ta tu araa qevap sevet ma Iesus. Taqurla be quasik ai ma Iesus ka rekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang pet luqia ama luqupki.

Ma King Erot Ka Narli Sevet Ma Iesus

Mak 6.14-29; Luk 9.7-9

14 ¹De vet lungera ama niirl dema Erot, i ama Gaman aa rleniqa, i qe uas per ama qerlingki ma Galili, dai qa narli ama lengi, i ama qaqet tel sil sevet ma Iesus. ²Taqurla dema Erot ka ruqun aa maatpitta ma', "Luqa ma Iesus dai maikka ma Jon na qa, i ai de qe qukmes tama qaqet; i qa maarli-viit naver ama aapngipki. Taqurla be mager ip ke tekmet ne liirang aa ama rleriirang ama dlek-pem-iirang."

Ama Lengi Sevet Ma Jon Aip Ngu Lu Qa Ngip Nanaa

³I liina dai raqurliani, ma Erot ka uurut pet ma Jon de qa quap per a qa de qa mu qa vama karabus. Ma Erot ka quap pet ma Jon, i sever ama nanki ma Erodias teves. I ma Erodias dai ma Pilip aa rluqa, i ma Erot aa ningamka. ⁴I ma Erot ka quap pet ma Jon, i ma Jon ka ruqun ma Erot ma', "Quasiq ai ama atlu raqurla ip ngi ngerlvet nema Erodias." ⁵Be ma Erot ke narliip ke peleng ma Jon, dap ma Erot keng ning ama qaqet. I ama qaqet ta tu araa qevap ai ma Jon dai ama Ngemumaqa Aamki-na-qa. ⁶De ver iaq ama nirlaqa de iari re nema Erot ta iingdemna ip ta tu araa qevap sever ama nirlaqa, i murl ma Erot aa nan kia sel a qa ver a qa. Be lua, i ra iingdemna dema Erodias are uimki qi main bareq a ra. Be ma Erot dai maikka ama arlias-per-a-qa malai naver a qi. ⁷Taqurla de qa muvuusep ai diip ke qurl a qi re a qeni, i aip kia snanpet na qa ai qi narliip siini. ⁸De luqia are nan kia van a qi rama tuaqevap taqurliani ma', "Diip ngi ruqun ma Erot ma', 'Ngi qurl a ngua re ma Jon aa ningaqa met luqi iara ama pilitki." ⁹Dema King Erot dai maikka ama arlem ka malai. Dap sa qa muvuusep ip diip ke qurl luqia re aqeni, i aip ki narliip. De lura ama qaqet, i re nema Erot ta tes ama asmes dai re narli qa muvuusep. Taqurla be ma Erot ka ruqun ip te quarl te liina, i luqia ama gilki qi narliip siini. ¹⁰Dema Erot ka nem iari ama quatta be ra mit sev ama karabus be ra dik naset ma Jon aa ningaqa. ¹¹De lura ama quatta ra men sema Jon aa ningaqa mer ama pilitki be ra qurl luqia ama gilki. De luqia ama gilki qia mit sama ningaqa bareq are nan ma Erodias. ¹²Dap ma Jon aa risura ra men be ra mer aa qetdingki de ra qutserl ki. Baiv aa de ra mit be ra sil barek ma Iesus sevet liina.

Ma Iesus Ka Van Ama Quatta Rama Asmes I Ama 5,000 Na Ra

Mak 6.30-44; Luk 9.10-17; Jon 6.1-15

¹³Taqurla dema Iesus ka narli ama lengi sevet ma Jon, de maikka masna qa mit dama siviini sever ama qerlingki, i quasiq ama qaqet per a qi. Dav ama qaqet ta narli ai qa tit savet luqia ama qerlingki de rel sil bareq araa rluavik per ama luquviirang de buup na ra ra tit sagel ka ne araa ilaing. ¹⁴Baip ma Iesus ka men pet luqia ama luqupki de qa lu ama qaqet, i maikka buup na ra

ver a qi. Dema Iesus dai maikka ama arlem ka naver a ra de qa lemerl iari ama qaqet tama arlem. ¹⁵Baip suunun dema Iesus aa risura ra men sagel ka, be ra ruqun ma', "Luqi iara ama luqupki dai quasiaq ai qurl angama qaqet per a qi. De iara dai qasa suunun. Taqurla dai mager ip ngi nem ama qaqet ip ta iit sever ama qerleng ama barl nger ip te van per ama asmes bareq anas." ¹⁶Dap ma Iesus ka guirltik ma', "Ama qaqet dai quasik mager ip ta iit. Dap mager ip ngene van a ra rama asmes." ¹⁷Dama risura ra guirltik barek ma Iesus ma', "Dap naqatikka ama ngeriqit nama bret de ngen ama serliqiam ama quanasiam gel uut." ¹⁸Dema Iesus ka ruqun ma', "Ngen den se lungera ama bret de ngen ama serliqiam ba ngua." ¹⁹Baiv aa dema Iesus ka ruqun ama qaqet ip ta ruqun per ama garas. Dema Iesus ka mer ama bret de ngen ama serliqiam, de qa ngim piit sev uusep de qa meraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa sever ama asmes. Baiv aa dema Iesus ka matmet ne lungera ama bret ngen ama serliqiam. De qa qurl aa risura rem nget de ra van ama qaqet tem nget. ²⁰Be lura mai ama qaqet ta mes, be ra mai ra qirlanas. Baiv ama qaqet ta mes be ra qirlanas, dama risura ra buuv ama raat ama malepka ngen aiim ne lungera ama asmes, i ama qaqet ta mes bedem nget. ²¹Lura, i ra mes lungera ama asmes dai ama 5,000 i as aa nama quatta naik. Dap kerlka ngen ama nankina de ngen ama rluis, i ra mes ama asmes.

Ma Iesus I Qa Tit Per Ama Qerlapka

Mak 6.45-52; Jon 6.16-21

²²Baiv aa dema Iesus ka ruqun aa risura ip ta ranas sedama siviini. De qa ruqun a ra ip ta iit seruarl nama qerlapka ma Galili ip te ruirl nanaik ka. Dav as kurli qa ip diip ke nem ama qaqet ip te guirl saver araa luqup. ²³Be saip ka nem ama qaqet, de qa mit sev ama damki reves. I ngerek sema Iesus ka mir iasai ip ke raring. I lua dai qasa suunun, dap ma Iesus dai ngerek se qa. ²⁴De vet luus aa, i qasa ama siviini nge mir iviit semen ama qerlapka. Dama laurlka qe sis sev araa qames be maikka ama valeng ngererl guirl iini. ²⁵Baip lua, i ama qares ip ngilngil, dema Iesus aa risura dai qatiaskerl kurli ra dama siviini. Dema Iesus ka men sagel ta. I qa men sagel ta, i qa tit per ama qerlapka aa rleng. ²⁶Dema Iesus aa risura ra lu qa, i qa tit per ama qerlapka aa rleng de maikka reng ning maden. Be ra ruqun ma', "Ama iauska!" De maikka res nes mavik. ²⁷Taqurla de masna ma Iesus ka meraqen sagel ta. I qa ruqun a ra ma', "Kuasik mager ip ngen dru a ngen a qevap maberl! I qatias ngua iara! De quasik mager ip ngeneng ning." ²⁸Dema Pita qa guirltik sagel ka ma', "Gua barlka, ariq aiv ama revan, i ngi, dai mager ip ngia raqen a ngua ip ngua ren sagel ngi ver ama qerlapka aa rleng." ²⁹Dema Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Ngia ren!" Baiv aa dema Pita qa aang nadama siviini de qa tit per ama qerlapka aa rleng sagel ma Iesus. ³⁰Dav aip lua, i ma Pita qa tit per ama qerlapka aa rleng, dai qa lu ama laurlka ngen ama valeng. Dema Pita dai qeng ning be qat dan pama qerlap. Taqurla de qa nes slep ma', "Gua Barlka, ngi iames na ngua!" ³¹Taqurla de masna ma Iesus ka raneng ma Pita aa rik, de qa ruqun a qa ma', "Gia tuaqevap dai naqatikka ama gil-nget. De ngu lu ngia tu gia qevap maberl ip nanaa?" ³²Be saip ma Pita qe nema Iesus ian sik sedama siviini, de rik dama laurlka. ³³Baiv aa de lura dama siviini dai re lautu sagel ma Iesus. De ra ruqun ma', "Maikka ama revan, i ngi

dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi.” ³⁴Baiv aa de ra merarlik men ama qerlapka be ra mit sa dengerliking pet ma Ganasaret. ³⁵Dama qaqet pet luqia ama luqupki ra lu ma Iesus. I ra lu qa de rat drlem ai ma Iesus aa. Taqurla de ra sil bareq iari ama qaqet pet luqia ama luqupki ai sama Iesus ka men. Dama qaqet ta men se araa arlem-per-a-ra sagel ma Iesus. ³⁶Dama qaqet ta ruqun a qa iv aa ding sama arlem-per-a-ra ip naqatikka ra ru araa ngerik de aa luan arla aam ip maget na ra. De lura ama arlem-per-a-ra, i ra mu araa ngerik pet ma Iesus aa luan, dai maget na ra.

Ma Iesus Ke Su Re Aa Gamansena I Nget Daleng Ama Serlura

Mak 7.1-13

15 ¹Baiv aa de iari ama Parasiqena de ngene lura, i ai de re su nema Moses aa lengi ra men sagel ma Iesus. I ra men navet ma Jarusalem be ra snanpet nema Iesus ma', ²“Ngu lu quasik gia risura re narligel ama Lengi ama narligel-vem-nget, i murl auura murlta ra mu nger ip bareq auut, i nanaa? I quasik gia risura re qukmes te araa ngerik iv aiv aa de ra tes ama asmes!” ³Dema Iesus ka virliit ma', “De ngu lu nanaa be qatikka ngen diit naser a ngen a tekmeriirang, dap kuasiq ai ngen diit naser ama Ngemumaqa aa lengi, i nanaa?” ⁴I ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

‘Maikka ngi palu gel gi mamiam de maikka ngi narligel iam.’

Kisim Bek 20.12

De qerlka ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

‘De nemka, i qa taqen a mamiam mavik, dai diip ke ngip.’

Kisim Bek 21.17

⁵Dap ngene su ai mager iv iak ke tuqun aa mamiam ma', ‘Iarang ama tekmeriirang gel ngua, i mager ip ngua tat naver a uin niirang. Dap diip kuasiq ai ngu van a uin tem iirang. I diip ngu quarl tem iirang bareq ama Ngemumaqa.’

⁶I ngi su luqa ip kuasik mager ip ke palu gel aa mamiam. Taqurla dai ngi su ai ama lengi, i ama Ngemumaqa qa sil na nget dai maikka kuasiq ai nget peviit. De ngen dru a ngen a qevap ai lungera ama lengi, i sa ngene taneng a nget, dai maikka nget peviit. ⁷Ngen dai ama qaak-met-ta na ngen! I ma Aisaia dai murl aa revan, i qa taqen sever a ngen. I murl ka sil ma',

⁸“Lura iara ama qaqet, i ai de re tuqun ai re palu gel ngua, dap maikka kuasiq ai ra tu ngua ip ngua veviit per araa tuaqevap. ⁹De ai de quasik te lautu ne araa revan dap katti muqas. De quasik ta tit kut gua Lengi, dap te su ama qaqet kur ama qaqer araa tuaqevap naik.”

Aisaia 29.13

¹⁰Dema Iesus ka nes tama qaqet sagel nas. De qa ruqun a ra ma', “Maikka ngene raqa mu a ngen aa asdem ip ngen drlem lungur iara ama lengi, i ngul sil na nget. ¹¹Ama asmes, i ama qaqeraqa qa tu nget mer aamki ip ka tes nget, dai kuasiq ai ngere tekmet na qa be qe tekmet nama viini. Dap liirang aa, i ama qaqeraqa qa taqen niirang mer aamki dai iirang ngere tekmet na qa be qe tekmet nama viirang.” ¹²Baiv aa dama risura ra men sagel ma Iesus be ra snanpet na qa ma', “Kua ngiat drlem ai ama qurek per ama Parasiqena, i re narli ngia taqen taqurla?” ¹³Dema Iesus ka virliit araa lengi ma', “Gumam, i qa vuusep dai aa sleng. Be liirang aa mai, i kuasiq ai qa qutserl

iirang per aa sleng dai diip ke berltik per iirang, i maikka ngen iirang arla snagut. ¹⁴Ngenet lu riq ama Parasiqena. I ra dai re ruirl sama qaqet, dap ta dai raquarl ama rlenta, i ra tit nanaiq iari ama rlenta. Dav ariq aiv iaq ama rlenka, i qa tit nanaiq iaq ama rlenka, i diiv ian mai ian dan mer ama demki.” ¹⁵Dema Pita qa ruqun ma', "Ngi sil maget bareq auut nama rarlimini sevet liina, i ngia sil sever iini aip ngu lu ama gi ngere tekmet nama qaqeraqa be qe tekmet nama vu.” ¹⁶Dema Iesus ka virliit ma', "Naqatiaskerl kua quasiaq ai ngen drlem? ¹⁷Ngen drlem ai ama asmes, i nget dan mer ama qaqeraqa aa aamki dai nget tit be se daa rlan. Baiv aa de lungera ama asmes nget tit nadaa rlan be qa tit ke rlu na nget sep ma qevel. ¹⁸Dav ama tekmeriirang ama viirang, i ama qaqeraqa qa taqen niirang mer aamki, dai iirang nget den never ama qaqeraqa aa tuaqevap. I ai de qa tu aa qevap sever iirang. Dai liirang aa, dai ai de iirang ngere tekmet nama qaqeraqa be qe tekmet nama vu. ¹⁹I liirang aa, i iirang nget den per ama qaqeraqa aa tuaqevap, dai ama dingmanus, de liina, i ama qaqeraqa qe peleng iari. De liina, i ama qaqeraqa qa tit saver iari ama nankina dav, i sa qa ngerlvat. De liina, i iak kene iari ama nankina dav, i as kuasiaq ai qa ngerlvat. De liina, i re suam, de re kaak. De liina, i ra taqen nama tekmeriirang ama viirang sagel iari ama qaqet. ²⁰I liirang aa iara dai iirang ngere tekmet nama qaqeraqa be qe tekmet nama vu. Dav arik iaq ama qaqeraqa, i quasik ke qukmes te aa ngerik taquarl ama lautu arla gamansena nge taqen, dai ama Ngemumaqa dai diip kuasiaq ai qe lenges na qa, i vet liina.

Ma Iesus Ka Mat Never Ama Nanki I Quasiaq Ai Qi Navet Ma Juda

Mak 7.24-30

²¹Dema Iesus ka mir ianai, be qa mit saver ama qerlengiim ama slurliim, i ma Taia qi nema Saidan. ²²De iaiq ama nanki, i qi navet ma Kenan, i ai de qurli qi vet luus aa. Dai qia men be qis nes ma', "Gua Barlka, i ma Daivit aa Uimka, maikka mager ip gia arlem naver a ngua! I maikka ama iauska qe lenges ne nguaimki.” ²³Dap ma Iesus dai quasiaq ai qa virliit barek luqia ama nanki. Taqurla dema Iesus aa risura ra men sagel ka be ra ruqun a qa ma', "Ngi ruqun luqia ama nanki ip kia iit nanari. I qatikka qia tit naser auut de qis nes.” ²⁴Dema Iesus ka virliit ma', "Ama Ngemumaqa qa nem ngua ip katikka sagel lura, i lenges na ra, i ra navet ma Isrel.” ²⁵Baiv aa de saqiaskerlka luqia ama nanki qia men sagel ma Iesus. Be qia aan ara buum de vaik per a qi vet ma Iesus aa arlim, de qia ruqun ma', "Gua Barlka ngia raat never a ngua.” ²⁶Dema Iesus ka virliit ma', "Kuasik mager iv uure kurl ama dang tama rluis araa asmes.” ²⁷De luqia ama nanki qia virliit ma', "Gua Barlka maikka ngia taqen nama revan. Dav ama dang dai ai de nge tes ama qelak naser angera lavu.” ²⁸Dema Iesus ka virliit ma', "Maikka gia tuaqevap dai maikka ama slurl-nget. Be liina, i ngi narliip siini dai diip ngu rekmet niini bareq a ngi.” De maikka vet luus aa de verleset nama arlemki nevet luqia are uimki.

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Buurlem Na Ra Rama Arlem

Mak 7.31-37

²⁹Baiv aa dema Iesus ka mir ianai be qa mit saver ama qerlapka aam ma Galili. De qa sik sev ama damki revet be qa mugun. ³⁰De maikka buup nama

qaqet ta men sagel ma Iesus. I lura ra men se iari, i ama vu araa ilaing, de iari, i ama vu araa saqang. De ngene iari, i ama airiq araa lan de iari, i quasik mager ip ta taqen, de ngene iari, i ama arlem muqas muqas per a ra. I ra men se ra be ra mu ra vet ma Iesus aa arlim. Be qa lemerl ta re lungera ama arlem. ³¹Taqurla be lura ama qaqet dai ra tu araa qevap maberl. I raquarli ra lu lura, i quasik mager ip ta taqen dai saqiaskerlka ra taqen. De lura, i ama airiq araa lan dai saqiaskerlka ama atlunget. De lura, i ama vu araa ilaing dai re taqat mit, i ama atlu araa ilaing. De lura, i ama vu araa saqang dai re taqam ngim. Taqurla bama qaqet ta taarl nama Isrelkena araa Ngemumaqa.

Ma Iesus Ka Van Ama 4,000 Na Ra Rama Asmes

Mak 8.1-10

³²Dema Iesus ka nes te aa risura ip ta ren sagel ka. De qa ruqun a ra ma', "Gua arlem ama slurl-nget nevet lura iara ama qaqet. I sa qurli ra te nauut sama niirl ama depguas be quasiaq araa ngama asmes. I quasik ngu narliip ngu nem ta ip ta iit, i ama getki vem ta. I ariq aip ngua nem ta ip ta tit saver araa luqup dap kuasik ngua van a ra rama asmes, dai arik ma ra tit de re raat nev ama aiska." ³³Dema Iesus aa risura ra ruqun a qa ma', "Pet luqi iara ama qerlingki dai quasiaq ai qurl angama qaqet per a qi. Dap ngu lu diiv uure lu re angama asmes naqua, i buup ip barek lura ama qaqet, i qatias buup na ra?" ³⁴Dema Iesus ka snanpet na ra ma', "Ama qesna nama bret gel ngen?" Dema Iesus aa risura ra virliit ma', "Ama bret, i ama ngeriqit ngen iim de ngen ama serlik, i naqatikka ama gil-nget, i maikka quasiaq ai nget buup." ³⁵Taqurla dema Iesus ka ruqun ama qaqet be ra mugun per ama aivet. ³⁶Dema Iesus ka met lungera ama bret ama ngeriqit ngen aiim de ngen ama serlik. Dema Iesus ka meraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa sever ama asmes. Dema Iesus ka barlmet nama asmes de qa qurl aa risura rem nget. De aa risura ra van ama qaqet te lungera ama asmes. ³⁷De lura mai ama qaqet ta mai ra mes be maikka ra qirlanas. I lura, i ra mes ama asmes dai ama 4, 000 nama quatta. De qerlka ngen ama nankina de ngen ama rluis, i ra mes ama asmes. ³⁸Baiv aa dema Iesus aa risura ra nes ama ngeriqit ngen aiim nama gatta ne lungera ama asmes, i ama qaqet ta mes bedem nget. ³⁹Baip ta mes be verleset, de naqerl ma Iesus ka ruqun a ra ip mager ip ta tit saver araa luqup. Dema Iesus ka sik sedama siviini de qa mit savet ma Magadan.

Ama Judaqena Araa Barlta Re Siquat Nema Iesus

Mak 8.11-13; Luk 12.54-56

16 ¹Dama Parasiqena ngen ama Sadusiqena ra men sagel ma Iesus be re narliip te siquat na qa. I ra ruqun a qa ip ke rekmet ne angama rletki ama dlek-pem-ki, i qi nev uusep ip te lu. ²Dap ma Iesus ka virliit ba ra ma', "Aip suunun de ngene tuqun ma', "Bigia dama nirlaqa ama atluqa, i raquarli ama aavul dai ama nguin-nguin nget lua sagel ama nirlaqa qat dan." ³Baip lua, i se bingbigia de ngene tuqun ai diiv ama qaik, i raquarli ngenet lu ama aavul, i ama nguin-nguin nget per ama uusepka de ngen ama qeluing. Liirang iara dai iirang ngerel sil sever ama niirl ama atlunget de ngen ama qaik. Aip ngenet lu liirang aa ver ama uusepka de ngen drlem ama rarlimini ve iirang angera rlang. Dai saqikka raqurla dai iara dai ngenet lu ama tekmeriirang,

i iara iirang nget den. Liirang aa dai saqikka iirang ngere siquat. Dav ai de ngenet lu liirang aa de quasiq ai ngene mali rama rarlimini ve liirang aa, angera rleng. ⁴Ama qaqer ama vura vet lunger iara ama niirl dai re narliip tet lu ama rleriirang ama dlek-pem-iirang. Dap lura dai diip kuasiq ai re lu a qeni ama rleriini ama dlek-pem-iini dap katikka liina, i murl ma “Jona.” Baiv aa de qa mir ianai navet luqia ama luqupki dap kurli ra.

Ma Iesus Ke Teqerl Aa Risura Sever Ama Judaqena Araa Barlta

Mak 8.14-21

⁵Dema Iesus ken aa risura ra merarlik men ama qerlapka be seruarl. Dap ma Iesus aa risura dai ngerlangken per a ra be quasik ta ral angama bret. ⁶Dema Iesus ka meraqen sagel aa risura ma', “Aitaap ngen na nama Parasiqena araa lengiirang ama viirang. I iirang ngere riirl ip taquarl ama Yis, i ai de ra tu nget pama bret.” ⁷Dema Iesus aa risura rel sil bana sever ama rarlimini ve lungera ama lengi angera rleng. Be ra ruqun ma', “Ani ma Iesus ka meraqen taqurla, i raquarli ngerlangken per auut be quasik uur ral angama bret.” ⁸Dap ma Iesus dai sa qat drlem liina, i rel sil bana sever iini. Taqurla dema Iesus ka snanpet na ra ma', “Ngu lu ngenel sil bana sevet liina ai quasik ngen dal angama bret, i nanaa? A ngen a tuaqevap dai ama gil-nget. ⁹As kua quasiq ama ngilka mer a ngen a asdem? De qua quasik ngen drlem sever ama bret ama ngeriqit, i lura, i ra mes nget dai ama 5,000 nama quatta? De ngen drlem ai ama qaqet ta mes be verleset, de ngu lu qua ngen buuv ama gatta ne lunger aa, i ama qaqet ta mes bedem nget?” “Ii.” ¹⁰“De qua ngen drlem sever ama bret ama ngeriqit ngen a iim, i ama qaqer ama 4,000 na ra, ra mes nget? De qua quasik ngen drlem sever ama gatta, i buup na nget, i ngen buup nget, i lua, i lura ra mes be verleset? ¹¹Taqurla dai quasiq ai ngua meraqen sagel ngen sever ama bret. Dap ngu lu quasik ngen drlem liina, i nanaa? Dap ngu tuqun a ngen ip maikka ngenet lu de ngene taqa uas tiq ama Parasiqena ngen ama Sadusiqena araa rletki ama vuqi, i qi ip taquarl ama Yis, i ai de ra tu nget pama bret ip ngere riirl. ¹²Baiv aa dema Iesus aa risura rat drlem ama rarlimini ve lungera ama lengi angera rleng, i ma Iesus kel sil na nget. De quasiq ai ma Iesus ka ruqun aa risura ip tet lu riq ama Yis, i ai de ra tu nget pama bret. Dap ma Iesus ke tuqun a ra ip tet lu riq ama Parasiqena ngen ama Sadusiqena araa lengi, i ai de re su na nget.

Ma Pita Qa Sil Ai Ma Iesus Dai Ma Kristus Na Qa

Mak 8.27-30; Luk 9.18-21

¹³Dema Iesus ka mir iasai saver ama qerlingki ma Sisaria Pilipai. Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', “Ngu dai ama qaqer araa Rarlimka. Dap ngu lu ama qaqet ta tu araa qevap ai nemka na ngua?” ¹⁴Dema Iesus aa risura ra virliit ma', “Iari dai re tuqun ai ngi dai ma Jon, i ai de qe qukmes tama qaqet. De iari re tuqun ai ngi dai ma Ilaisa. Dav iari re tuqun ai ngi dai ma Jeremaia, dap kua ngi navet lura, i ama Ngemumaqa Aamki-na-ra.” ¹⁵Baiv aa dema Iesus ka ruqun aa risura ma', “Dap ngen dai ngene tuqun ai nemka

a 16.4 Ma Jona dai ama Slurika Aamki-na-qa, be murl kurli qa dama serlikka aa rlan per ama niirl ama depguas. Baiv aa dama Ngemumaqa qa iames na qa.

na ngua?" ¹⁶Dema Saimon Pita qa virliit ma', "Ngi dai ma Kristus, i ama qaqet mai araa Iameska na ngi. I ama Ngemumaqa, i qe iames masmas dai aa Uimka na ngi." ¹⁷Dema Iesus ka virliit ma', "Saimon, ngi, i ma Jona aa uimka, dai mager iv ama arlias per a ngi. I quasiaq ai aqek nanari naver ama aivetki, i qa sil ba ngi ne lungera ama lengi. Dap katikka Gumam, i qa vuusep dai qa van a ngi re lungera ama lengi. ¹⁸De ngu sil ba ngi, ai ngi dai gia lenki ma Pita. (I vama lenki ara rlung dai ama dulka.) I diip ngua raarl ne gua Lautuvem-ki vet luqa ama dulka. Dama qerlingki, i ama altingki ver a qi dai quasik mager iv ara dlek sep gua Lautuqi reve. ¹⁹De diip ngu qurl a ngi rama kigena ip ngere taarl ne rama Ngemumaqa aa luqupki ama atluqi vuusep. I aip per ama Slurlka aa rletki iara ver ama aivetki de ngi vesdet sere ma Satan aa rleriirang dai saqikka diiv ama Ngemumaqa qe vesdet serem iirang vuusep. De saqikka ariq aip ngia veriktem se iari, iara ver ama aivetki namene ma Satan aa dlek dai saqikka diip pe uusep dai diiv ama Ngemumaqa qe veriktem se ra." ²⁰Dema Iesus ka ruqun aa risura iv ait de qula ra sil bareq a qeq ai ma Kristus na qa.

Ma Iesus Kel Sil Bareq Aa Risura Ai Qa Dai Diip Ke Ngip

Mak 8.31-38; Luk 9.21-27

²¹De iana i dema Iesus ke rarles, i qel sil bareq aa risura ai diip ka tit savet ma Jarusalem, be diip ke tal ama getget nagel ama tekmeriirang, i buup. I diiv ama Judaqena araa barlta de ngene lura ama barlta nep ma Lautu, de ngene lura, i ai de re su nema Moses aa lengi dai diip ten ban a qa re liirang aa ama merlen-iirang. Dema Iesus ka sil bareq aa risura ai diip te veleng ka. Dap diip naser ama niirl ama depguas de diip ka raarlviit naver ama aapngipki. ²²Dema Pita qa mit sema Iesus savet garli be qa taqen sagel ka ma', "Gua Barlka, maikka quasik maget. I liina dai quasik mager iv iini nge ren per a ngi."

²³Dema Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Satan. Ngi iit sasek gua rlung. I quasiaq ai ngia tat naver a ngua. I quasiaq ai ngia tit naser ama Ngemumaqa aa tuaqev. Dap ngia tit naser ama qaqer araa tuaqev."

²⁴Baiv aa dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Ariq aqek never a ngen ke narliip ka tit naser a ngua dai mager ip ke manepnas de ngerlangken per a qa ne aa tekmeriirang. De mager ip ke teving se gua rletki ip taquarl iaq, i qe tal aa lalemka. Dai diip ke na ngua. ²⁵Katikka ariq aiv iaq, i quasik ke narliip ka tit naser a ngua, i arik ma qa lenges nanas dai diip kuasiaq ai qe raneng aa iames. Dav ariq aip nemka, i qa tu aa qev. ²⁶Dariq aiv iaq, i qa raneng ama tekmeriirang mai naver ama aivetki, dap ke lenges nanas, de liirang aa ama tekmeriirang dai diip kuasiaq ai iirang nge raat never a qa. I liirang aa mai dai quasik mager ip ke vandem per a nas ne aqeni. ²⁷Dama qaqet mai araa Rarlimka dai saqiaskerlka diip ka ren ken aa Mam aa ansinki de ngen aa Angeluqena. De lua dai diip ke guirltik bareq ama qaqet. I diip ke guirltik ba ra ne liirang aa, i qatikka ai de re tekmet niirang. ²⁸I maikka ngul sil ba ngen nama revan. I a ngen be iari, i qurl ra iara dai diip kuasiaq ai re ngip nauirl baiv aa de saqiaskerlka nguat den. Be diip te lu ngua, i nguat den pe gua ansinki ip ngu uas, i ama King na ngua.

Guirltik Pet Ma Iesus Aa Qetdingki

Mak 9.2-13; Luk 9.28-36

17 ¹Baip naser ama niirl ama ngeriqit-ngen-a-qa, dema Iesus ka met ma Pita dema Jems ken aa qelatka ma Jon. De re na qa ra mit sev ama damki reve, i qatias iviit. I qatikka ngerek se ra. ²Be lua, i ma Iesus aa risura rem ngim sagel ka dai ra lu guirltik per aa qetdingki. Be aa sakngaqi dai maikka qin sin ip taquarl ama nirlaqa. De maikka aa luan dai ngeren sin malai. ³Dema Moses kene ma Ilaisa ian men, be ra lu iam, i iane nema Iesus tel sil bana. ⁴Dema Pita qet lu raqurla de qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlka, ama atlu aa, i qurl uur iara. Be ariq aip ngi narliip, dai mager iv uure rekmet nama mederl-iitneq ama depguas ne iitnek ip gia gl, dema Ilaisa aa gl dema Moses aa gl." ⁵Be as lua, i ma Pita qa taqen dama aavulki qia men sedama damki be qia uung per a ra. Dama Ngemumaqa qa taqen navuk nep ma aavulki ma', "Maikka ngu rarlik luqa, i Nguaimka. Be maikka ngene narligel aa lengi mai." ⁶Be lungera ama lengi dai ma Iesus ken aa risura re narli nget. Be ra dai maikka reng ning maden, taqurla be ra aat per ama aivet. ⁷Dap ma Iesus ka men sagel aa risura be qa mu aa ngerik per a ra. De qa ruqun ma', "Ngen daarlviit. De quasik mager ip ngeneng ning." ⁸Baiv aa de ra mer araa saqang piit dai ra lu ma Iesus, i ngerek se qa. ⁹Baip lua, i ma Iesus ken aa risura re meriirl nep ma damki reve, dema Iesus ka meraqen slep sagel aa risura ma', "Aip de qula ngen sil bareq aqek sevet liirang aa, i ngen liirang pama damki reve. As aip de qula ngen sil ip deng per ama nirlaqa, i diiv ama qaqer araa Rarlimka qa raarl naver ama aapngipki. Baiv aa de naqerl mager ip ngenel sil bareq ama qaqet sevet liirang aa, i sa ngen lu iirang." ¹⁰Dema Iesus aa risura ra snanpet na qa ma', "De ngu lu nanaa be ai de lura, i ai de re su nema Moses aa lengi dai ai de rel sil ai diip ma Ilaisa qa ren nauirl, baiv aa de sagel ma Kristus?" ¹¹Dema Iesus ka virliit ma', "Ii, ama revan, i ma Ilaisa dai mager ip ka ren nauirl ip ke seserl ver ama tekmeriirang mai. ¹²Dap ngul sil ba ngen ai ma Ilaisa dai sa qa men, dav ama qaqet dai quasik tat drlem se qa. Be ama qaqet dai ra rekmet nama tekmeriirang ama viirang sagel ka, i qatikka re narliip te tekmet niirang sagel ka. Dai saqikka lura, i re tekmet ne liirang aa ama viirang sagel ma Ilaisa, dai saqikka diip lura re tekmet nama merlen-iirang sagel ngua ama qaqer araa Rarlimka." ¹³Baip ma Iesus ka meraqen taqurla, de aa risura rat drlem ai qa taqen sevet ma Jon, i luqa, i ai de qe qukmes tama qaqet.

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Gilka Rama Arlemki

Mak 9.14-29; Luk 9.37-43

¹⁴Baip ma Iesus ken aa risura ra guirl be ra men sagel ama qaqer ama buurlem na ra, de iaq ama qaqeraqa qa men sagel ma Iesus. I qa men be qa aan aa buum pet ma Iesus aa arlim. ¹⁵De qa ruqun ma', "Gua Barlka mager ip gia arlem nevet nguaimka. I ai de qe kabaing be maikka qa dai ama vu na qa. Be ai de qa tit de qe rat mer ama altaing de ve ngen ama qerlap. ¹⁶De ngua mit se nguaimka sagel gia risura dap kuasiq ai ra lemerl ka rama arlemki." ¹⁷Dema Iesus ka virliit, i qa ruqun ma', "Ngen dai kuasiq ai ngen dru a ngen a qevap. De ngen dai maikka ngenet tekmet nama vu,

dap katikka ai de qurli ngu na ngen. De qatikka ai de gua arlem never a ngen. Dap mager ip ngen den se luqa sagel ngua.”¹⁸ Dema Iesus ka meraqen slep sagel ama iauska, i qurli qa vet luqa ama gilka. Dama iauska dai qa mit navet luqa ama gilka. Be luqa dai maget na qa.¹⁹ Baiv aa dama risura ra men sagel ma Iesus, i ngerek se ra, be ra ruqun ma’, “Uut siquar iv uure nem ama iauska naver ama gilka dap kuasiq ai uur rekmet de maget. Ngu lu nanaa be quasik uur rekmet de mager iv uure nem ama iauska naver a qa.”²⁰ Dema Iesus ka virliit ma’, “A ngen a tuaqevap dai ama gil-nget, taqurla be quasik mager ip ngene nem ama iauska. De maikka ngul sil ba ngen nama revan, i ariq aiv a ngen a tuaqevap ip taquarl ama mastet aa gam, taqurla dai mager ip ngene tuqun luqia ama damki ma’, “Ngi iir imanau miasaimuk.”

De diip luqia ama damki qi iit. Dama tekmeriirang mai dai diiv ama mereqes ba ngen.

²¹ Dap kuasik mager ip ngene nem luqa ama iauska ne aqeni muqas. Maikka quasik maget. Dap katikka nama raring de liina, i ngen driirl ama asmes ip mager ip ngene raring nama atlu.”

Ma Iesus Kel Sil Sever Anas Ip Maiiram

Mak 9.30-32; Luk 9.43-45

²² Be nakka aiv aa dema Iesus aa risura ra iingdemna vet ma Galili. Dema Iesus ka ruqun aa risura ma’, “Ngua, i ama qaqer araa Rarlimka dai diip te nem ngua samer iari ama qaqer araa ngerik.”²³ Be lura dai diip te veleng ngua. Dap diip naser ama niirl ama depguas de diiv ama qaqer araa Rarlimka qa raarlviit naver ama aapngipki.” Dema Iesus aa risura dai maikka ama arlem ta malai, i re narli ai ama qaqer araa Rarlimka dai diip ke ngip.

Ma Iesus Ke Su Sevet Liina I Ret Dan Ama Takkis

²⁴ Baiv aa dema Iesus ken aa risura ra mit be ra men pet ma Kapanaiam. Be vet ma Kapanaiam, dai iari ama quatta ra men sagel ma Pita. I lura, i ai de ra ter ama takkis sev ama Ngemumaqa aa Vetki. I ra men be ra snanpet na qa ma’, “Kuarl ai de a ngen a tiksiqa qet dan ama takkis sev ama Ngemumaqa aa Vetki?”²⁵ Dema Pita qa guirltik ma’, “Ii, ai dema Iesus ket dan ama takkis.” Dema Pita qa man sep ma vetki, dema Iesus ka meraqen sagel ka nauirl. I qa snanpet na qa ma’, “Ama barlta, i ai de re uas, dai ver ama aivetki dai ai de quasik ai ra ter ama takkis, i nget taquarlina, nagel ama qaqet. Dap ngu lu nemta, i ai de rerl kuarl tama takkis? Kua lura, i qatikka ama kingkena araa uis, dap kua iari, i ai de ret dan ama takkis? Ngu lu ngia tu gia qevap nanaa?”²⁶ Dema Pita qa virliit ma’, “Katikka iari, i ai de ret dan ama takkis.” Dema Iesus ka virliit sagel ma Pita ma’, “Taqurla dai qatikka ama kingkena araa uis dai ai de quasik ai ret dan ama takkis.”²⁷ Dap kuasik mager iv uure tekmet ne lura, i ra ter ama takkis iv ama qurek per a ra. Taqurla dai mager ip ngi iit saver ama qerlapka aam ip ngi rlan gia viriitka sep ma qerlap. Be luqa ama serlikka, i ngia mat se qa nauirl, dai mager ip ngi aar a qa. De ngi qiskis met ka. Dai diip ngi lu ama qelaingka met ka. De mager ip ngiar aqa de ngi qurl lura rem ka, iv uune takkis na qa.”

Ma Iesus Kel Sil Aip Maikka Ngu Lu Nemka I Qa Veviit

Mak 9.33-37; Luk 9.46-48

18 ¹De vet luus aa dema Iesus aa risura ra men sagel ka be ra snanpet na qa ma', "Maikka ngu lu nemka dai qa veviit per ama Ngemumaqa aa luqupki, i ai de qe uas pe uusep." ²Dema Iesus ka nes te iani ama arluimini iv iini nge ren sagel ka. De qa maarl ne liina ama arluimini varlen aa risura. ³Dema Iesus ka ruqun ma', "Maikka ngul sil ba ngen nama revan. I maikka mager ip ngene guirttik per a nas ip maikka a ngen a rut ip taquarl ama rluis, per a ngen a tuaqevap. I ariq aip kuasik ngene tekmet taqurla dai quasik mager ip ngen diit saver ama Ngemumaqa aa luqupki vuusep. ⁴Dariq aiv iaq, i qe semagil nanas dama qaqer araa saqang, de qa ip taquarl luqa ama rluimka, dai luqa veviit daleng iari ver ama Ngemumaqa aa luqupki vuusep. ⁵Dariq aiv iak ka tu a qevap sever a ngua be qa tat naver iaq ama gilka raqurla, taqurla dai qa tat naver a ngua. ⁶Dariq aiv iak, i qe lenges nama arluimini arla tuaqevap sagel ngua, be deng, i ama rluis, i rem ngim temanau na ngua. Dai qatikka diip luqa qe ral ama getget malai. Dav ariq aip ta quap sama dulka ver aa qen de ra rlu na qa sep ma ruqanepka ip te veleng ka, dai nakka ama getger aa quarla. Dav arik ke tal ama tuvetki nagel ama Ngemumaqa dai diip ke ral ama getget maden. ⁷Dap maikka ama arlem ngua naver ama qaqet per ama aivetki, i raquarli ama tekmeriirang per ama aivetki, i iirang ngere tekmet nama qaqet be re tekmet nama vu. Liirang aa dai qatikka diiv iirang nget den. ⁸Ariq aip gia ngeriqit dap kua gia ilaingiit ngere tekmet na ngi ip ngi tekmet nama viirang, dai mager ip ngi dik naser a iit de ngi rlu na iit. I mager ip gia ngeriqit ama quanas-iit dap kua gia ilaingiit ama quanas-iit, ip diip ngi raneng ama iames, i qurli nget masmas. I arik gia ngeriqisim ama quanas-isim dap kua gia ilaing-isiim ama quanas-isim, dai arik ma ra rlu na ngi samer ama altingki, i quasik mager ip kia reng, i quasik ngia qelnas tama viirang. ⁹Dariq aip gia sakngaqa, qe tekmet na ngi ip ngi raat, dai mager ip ngi rikgil tem ka de ngi rlu na qa. I mager ip gia sakngaqa ama quanska dai diip ngi raneng ama iames masmas. I ariq aip gia sakngaiam ama quanasiam, dai diip te rlu na ngi samer ama altingki, i quasik mager ip kia reng.

Ma Iesus Kel Sil Nama Siitka Sever Ama Sipsipki I Lenges Na Qi

Luk 15.3-7

¹⁰Maikka ngenet lu. I quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap ai lura ama rluis dai naqatikka quasik maget na ra qur a qeni. I maikka ngul sil ba ngen ai lura ama rluis dai araa Angeluqena vuusep, i re uas tem ta. I lura ama Angeluqena dai qatikka ai de qurli re ne Gumam pe uusep. ¹¹(I ama qaqer araa Rarlimka dai qa men ip ke guirl lura, i lenges na ra.) ¹²Ngen dru a ngen a qevap nanaa? I ariq aiv iaq, i aa velam, i ra tis nget ama sipsip, i ama 100 na nget, dav aiv aa de lenges ne iaik naver a nget, taqurla de ngu lu diip ke sana, i aip lenges ne aa iaiaq ama sipsipki? Diip ka iit dap kurli lungera ama 99 na nget per ama damki. Dap ka iit ip ke mali re luqia ama sipsipki, i lenges na qi. ¹³Baip lua, i qa lu luqia ama sipsipki, i lenges na qi de maikka ama arlias-per-a-qa malai, i raquarli qa lu qi. I ama arlias-per-a-qa dai quasiq

aip taquarl navet lungera ama 99 i quasiq ai lenges na nget. ¹⁴Taqurla dai saqikka a ngene Mam, i qurli qa vuusep, dai quasik ke narliip lenges ne aqeni ama rluimini navet lura ama rluis.

Liina I Aiv Iak Ka Rekmet Nama Vu Sagel Ngì

¹⁵Ariq aip giari be iak ka rekmet nama vu sagel ngì, dai mager ip ngiit sagel ka ip katikka qurli uin, i ngerek se uin. De ngì sil ba qa ne aa viini, i qa rekmet niini sagel ngì. Be ariq aip ka narligel ngì, dai ngia mat naver a qa be saqiaskerlka giaq aa na qa. ¹⁶Dav ariq aip kuasik ka narligel ngì de saqiaskerlka diip ngiit sagel ka. I mager ip ngì aar iak dap kuarl ama udiam iv iane na ngì. Taqurla dai diip mager iv ama qaqeraiam ama quanasiam dap kuarl ama depguas na ra ip mager ip tel sil sevet liirang aa, i iirang nge men. ¹⁷Dav ariq aip kuasik ka narligel ta, dai mager ip ngì sil bareq iari, i ra tu araa qevap. Dariq aip kuasik ka narligel lura, dai mager ip ngia tu gia qevap ai qa ip taquarl luqa, i quasik ka tuaqevap sever ama Ngemumaqa. De qa ip taquarl ama suamka, i ai de qe ngiingdemna nama qelaing. ¹⁸I ngua taqen ne gua revan, i aip per ama Slurlka aa rletki iara ver ama aivetki de ngì pesdet sere ma Satan aa rleriirang dai saqikka diiv ama Ngemumaqa qe pesdet serem iirang pe uusep. De saqikka ariq aip ngia veriktem se iari, iara ver ama aivetki namene ma Satan aa dlek dai saqikka diip pe uusep dai diiv ama Ngemumaqa qe veriktem se ra.” ¹⁹“De qerlka ngul sil ba ngen. I ariq aiv iaiaam naver a ngen iara ver ama aivetki, i qua vem iam se iani, dai mager iv iane raring sevet liina. Be liina, i iane raring, i iane narliip siini dai diiv iini nge ren ba iam nagel Gumam, i qa vuusep. ²⁰Liini iara dai maikka ama revan. I ariq aiv iaiaam dap kuarl ama depguas na ra, i ra iingdemna ne gua rlenki de ra tu araa qevap sever a ngua, dai qurli ngua varlen me ra.

Ama Mastaqa Aa Buaiska I Quasik Ka Virliit Aa Dinau

²¹Baiv aa dema Pita qa men sagel ma Iesus be qa snanpet na qa ma', “Gua Barlka, Katikka ariq aip guak, i ai de qe tekmet nama vu sagel ngua, de ngu lu diip ngu reviktem se aa viirang ma qesna niirang? Kua mager ip ngu reviktem se aa viirang ma ngeriqit-ngen-iiram?” ²²Dema Iesus ka virliit ma', “Kuasig ai ngua sil ba ngì ai ama ngeriqit ngene iiram naqatikka. Dap mager ip ngì teviktem se aa viirang ma malev ama ngeriqit-ngen-iiram de ngen ama ngeriqit-ngen-iiram. De qatikka mager ip petpet ngì teviktem se aa viirang. ²³Taqurla dai ama luqupki ama atluqi vuusep, dai raquarl ama King, i qe narliip kat drlem aiv ama qesna nama qelaing, i aa buaiskena ra dinau gel ka. De diip ke ngiingdemna na nget nagel ta. ²⁴Baiv aa de qe qarles ne aa rletki, i qe ngiingdemna nama qelaing. De ra men se iak sagel ka, i aa dinau dai qatias ama qelaing peviit, i ra tis nget ai ama 10 milian nama Kina. ²⁵De luqa ama buaiska dai quasiq angama qelaing ip mager ip ke van aa mastaqa, i aa King na qa. Taqurla dama Mastaqa qa ruqun iv ama buaiska aa tekmeriirang mai dai mager ip ke nem iirang ip te van per iirang. De qerlka ngen ama buaiska aa rluaqi de ngen aa rluis dai mager ip ke nem ta ip tet matna naik gel iari. De lungera ama qelaing nevet liirang aa, dai mager ip ke qurl aa mastaqa ip ke guirltiq aa dinau. ²⁶Taqurla de luqa ama buaiska qa aan aa buum per ama mastaqa aa arlim de qa ruqun ma', “Mager ip gia arlem

de qurli ngi de ver a ngua. De diip ngu guirltik gua dinau mai nagel ngi.”
²⁷Dama Mastaqa aa arlem naver aa buaiska. Be maikka aa ding se qa ip ka tit naik de qurla qe guirltik aa dinau.

²⁸Baiv aa de luqa ama buaiska qa mit sedarliik dai qa lu aa rluavik be iaq ama buaiska, i luqa ama buaiska dai aa dinau nama qelaing, i ama 100 Kina. De luqa qa uurut aa rluqa, i qa uurutik saver aa qen de qa ruqun ma', "Mager ip ngi virliir ama qelaing mai, i ngia dinau gel ngua.” ²⁹Taqurla de aa rluqa qa aan aa buum per aa arlim de qa ruqun ma', "Mager ip gia arlem de qurli ngi de ver a ngua.”

³⁰Dap luqa, i qa snanpet ne aa rluqa ip ke virliir ama dinau, dai kuasiq ai aa arlem de quasik ke narliip kurli qa de ver aa rluqa ip ke virliir aa dinau. De luqa qa sil se aa rluqa ai qa dinau rama qelaing. Taqurla be ra mu aa rluqa vama karabus. Be luqa ama buaiska dai qurli qa vama karabus ip deng, i qe virliit aa dinau mai. ³¹De iari ama buaiskena ra lu raqurla, de maikka ama arlem ta. Taqurla de ra mit be ra sil bareq araa Mastaqa ne lungera mai ama lengi.

³²Baiv aa dama Mastaqa qa marl se aa buaiska sep ma vetki de qa ruqun a qa ma', "Ngi dai ama buaiska ama vuqa. I maikka ngia dinau rama qelaing, i buup nagel ngua, dap ngia nak per a ngua be ngua nem ngi naik, i kuasiq ai ngia guirltik gia dinau. ³³Taqurla dai saqikka vadarli gia ngimsevetki nevet luqa giak, i ama buaisiam na uin. I saqikka vadarli gia ngimsevetki nevet giak ip taquarl gua ngimsevetki never a ngi nauirl. ³⁴Dama Mastaqa dai maikka ama qurek-per-a-qa malai, taqurla be qa mu luqa vama karabus. Be luqa ama buaiska dai qurli qa vama karabus ip deng, i qe virliit liirang aa mai, i qa dinau rem iirang.

³⁵Ariq aip da ngen a rlan dai quasik ngen teviktem sa ngen ari araa viirang, dai a ngene Mam, i qa vuusep dai saqikka quasik mager ip ke reviktem se a ngen a viirang.

Ta Rling Mer Ama Berlim

Mak 10.1-12; Luk 16.18

19 ¹Baip ma Iesus ka meraqen ne liirang aa be verleset, de qa mit navet ma Galili. I ma Iesus ka mir ianai be qa mit savet ma Judia ruarl nama kainaqi ma Jodan. ²Be vet luus aa dai buup nama qaqet ta tit naser a qa. De qa lemerl iari ama qaqet tama arlem. ³De iari ama Parasiqena ra men sagel ma Iesus. Be re narliip ka raqen ne aqeni, i kuasiq ai ama atliini. I re siquat na qa. I ra snanpet nema Iesus ma', "Kua maget taqurla iv ariq aiv iaq aa rluqa qia rekmet ne angama viini dai mager ip ka iit namen a qi?" ⁴Dema Iesus ka virliit ma', "Kua quasik ngen mis per ama Ngemumaqa aa lengi nev ama Langingka, i murl nauirl? I lua, i murl ama Ngemumaqa qa rekmet nama aivetki, de qa matna ver ama qaqet, i ama quatka de ngen ama nanki. ⁵De qa ruqun ma', "Taqurla be diiv ama quatka qa iit namen aa mam ngen aa nan de qa iit ip ding se qa men aa rluqa. Be liiam aa dai diip ding se iam me-nanna be diiv iam ip taquarl ama qetdingki ama quanaski. ⁶Taqurla be diip liiam aa ama qaqeraiam dai diip kuasiq ai ama quanasiam, dap diiv ama quanaska. I ama Ngemumaqa qa ding se liiam aa ama quanasiam me nana. Taqurla dai be quasik mager iv aqek ke barlmet liiam aa.”

⁷Dama Parasiqena ra snanpet ma', "Taqurla, dap ngu lu nanaa be ma Moses ka ruqun ai mager iv ama quatka qa tit namen aa rluaqi, de qe lil vama langing-iini ip kel sil sevet liina, i barlbarl mer iam. ⁸Dema Iesus ka virliit ma', "Moses ka ruqun ip mager ip ngen diit namen a ngen a ngerlvik, i raquarli quasik ngene narliip ngen der ama Ngemumaqa aa lengi. Dap liina, i barlbarl mer ama berlim, dai lua, i murl ngere rarles nama tekmeriirang, dai quasik mager iv aqek ke barl mer ama berlim. ⁹De ngul sil ba ngen ma', "Ariq aiv iaq aa rluaqi, i quasik ai qia rekmet nama ngerl-vemini dap ka mit namen a qi be saqiaskerlka qa ngerlvet dai qatikka luqa qa rekmet nama viini, i qa bing mer ama berlim. ¹⁰Dema Iesus aa risura ra ruqun a qa ma', "Ariq aip liina ama rarlimini, i aiv iaq aa rluaqi qia rekmet nama viini, dai mager ip ka iit namen a qi, taqurla dai quasik mager iv ama qaqeraqa qe ngerlvet." ¹¹Dema Iesus ka virliit ma', "Lunger aa ama lengi ama revan-nget dai quasik mager iv ama qaqet mai ra, ra nget. Dap katikka ama Ngemumaqa dai murl ka rekmet ne iari ama qaqet ip mager ip tat liina. ¹²I liina, i quasik mager iv ama qaqeraqa qe ngerlvet, dai ama rarlimini ve iini angera rlang dai quasik ai ama quanas-iini. Dap kati as buup ne iirang. I liirang aa dai iirang taqurliani; Iari dai murl araa lavu ra sel a ra se liina, i qatikka quasik mager ip te ngerlvet. De iari dai qatikka ama qaqet ta rekmet na ra ip kuasik mager ip te ngerlvet. De iari dai qatikka ra mu araa qevap sever ama Ngemumaqa aa luqupki ama atluqi vuusep be quasik mager ip te ngerlvet. Dap lura, i mager ip te ngerlvet dai mager ip tat lungera ama lengi sevet liina, i re ngerlvet.

Ma Iesus Ka Tarl Sama Arluis De Qe Raring Bareq A Ra

Mak 10.13-16; Luk 18.15-17

¹³Baiv aa de iari ama nankina ra men se araa uis sagel ma Iesus. I ra men se ra ip mager ip ma Iesus ka tu aa ngerik per a ra de qe raring bareq a ra. Dav aa risura dai ama qurek per a ra nama nankina de ngen ama rluis de rem nem ta. ¹⁴Dap ma Iesus ka ruqun ma', "A ngen a ding sama rluis, de rat den sagel ngua. Dap kula ngenel kel ta. I raquarli ama Ngemumaqa aa luqupki, i qi vuusep dai qi barek lura ama qaqet, i ra ip taquarl lura iara ama rluis." ¹⁵Baiv ma Iesus ka mu aa ngerik per ama rluis be verleset, de qa mir ianai.

Luqa I Ama Qelaing Gelem Ka

Mak 10.17-31; Luk 18.18-30

¹⁶Iak ka men sagel ma Iesus be qa snanpet na qa ma', "Gua Tiksiqa, ngu lu mager ip ngu rekmet ne aqeni nanaa ama atliini ip mager ip ngu raneng ama iames masmas?" ¹⁷Dema Iesus ka virliit ma', "Ngu lu ngi snanpet na ngua sevet liina ama atliini ip nanaa? Katikka ama Ngemumaqa naik dai ama atluqa. Dav ariq aip ngi narliip ngi raneng ama iames, i qurli nget masmas, dai mager ip ngia tit kur ama Ngemumaqa aa lengi." ¹⁸De luqa qa snanpet ma', "Ngu lu a qeng aa nanaa ama Lengi ama dlek-pem-nget?"

Dema Iesus ka virliit ma', "Kula ngi peleng ama qaqet. Kula ngi rling mer ama berlim. Kula ngi suam de qula ngi kaak. ¹⁹Maikka ngi rarlik gi mamiam de ngi narli gelem iam. De maikka mager ip gia arlem never iari ama qaqet ip taquarl gia arlem never anas."

²⁰De luqa qa ruqun ma Iesus ma', "Sa ngua mit kut liirang aa mai ama lengiirang. Dav as ngu lu quasik ngua mit kur a qeni nanaa?"

²¹Dema Iesus ka virliit ma', "Ariq aip ngi narliip maikka ama atluqa na ngi, dai ngiit ip ngi nem gia quvang iirang ip tama qelaing de ngi qurl lura, i quasiaq araa qerang. I arik taqurla dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a ngi rama tekmeriirang, i buup per aa luqupki. De ngia ren ip ngia tit naser a ngua."

²²Dav aip luqa qe narli liina de maikka ama arlem ka malai. I luqa dai maikka buup ne aa tekmeriirang de quasik ke narliip kerl kuarl te aa qelaing. Taqurla de qa mit nagel ma Iesus.

²³Baiv aa dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Maikka ngul sil ba ngen nama revan. I luqa, i buup ne aa tekmeriirang dai maikka diiv ama alkuil ba qa ip ka ran saver ama Ngemumaqa aa luqupki vuusep. ²⁴Ii, de ngul sil ba ngen ai ama mereqes bareq ama aurlki, i ra tis ki ama kamel ip kia ran mer ama demka men ama nilka, i ai de re kutem per ama luan. Dap luqa, i buup ne aa tekmeriirang dai maikka quasik mager ip ka ran saver ama Ngemumaqa aa luqupki." ²⁵Baip ma Iesus aa risura ra narli liina de maikka ngemerl a ra. De ra snanpet ma', "Taqurla dai ngu lu mager ip nemka qe iames?"

²⁶Dap ma Iesus ka ngim sagel ta de qa ruqun ma', "Liina iara dai quasik mager iv ama qaqet ba qek ke rekmet niini. Dap katikka ama Ngemumaqa dai mager ip ke rekmet nama tekmeriirang mai." ²⁷Dema Pita qa ruqun ma Iesus ma', "Uut mit dap kurl auura tekmeriirang mai de uut men naser a ngi. Taqurla be ngu lu diiv uure rekmet nanaa?" ²⁸Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Maikka ngul sil ba ngen nama revan. I aip lua, i ama tekmeriirang ama iames iirang nge men, de diiv ama qaqer araa Rarlimka dai diip ka ruqun mer aa siaqi. De lu ngen a mai, i ngen mit naser a ngua dai saqikka diip ngen dugun mer iang ama siaqina. I diip ngen duqun mer ama King aa siaqina de ngene uas tama liin ama 12 na nget nama qaqet navet ma Isrel. ²⁹De lura mai ama qaqet, i ra tit naser a ngua, de ra qik da araa tekmeriirang; i ra mit namen araa vet, de ngen araa rlikpiq ama quatta ngen ama nankina, de ngen araa lavu ama quatta ngen ama nankina, de ngen araa uis de ngen araa sleng ip ta tit naser a ngua, dai as maikka diip te ral ama tekmeriirang peviit daleng liirang aa, i ra mit namen iirang. De diip te raneng ama iames masmas, i quasik mager ip prleset na nget. ³⁰Dav iari, i iara dai ama sakngaqi na ra, i re ruirl sama qaqet dai diip kuasiaq ai ama barlta na ra nasat. Dap lura, i quasiaq ai ama sakngaqi na ra dai diip nasat de diiv ama barlta na ra.

Ma Iesus Ke Siit Sevet Lura Iai De Ret Matna Ver Ama Sleng

20 ¹Ama Ngemumaqa aa luqupki vuusep dai raquarl luqa ama qaqe-raqa, i aa aiverem ama barlem. Be luqa ama qaqeraqa dai qa qutserl ama asmes per aa aiverem, i ra tis nget ama wain. Be maikka ver iaq ama nirlaqa se bingbigia, de qa mit ip ke mali re iari ama qaqet ip tet matna ver aa sleng. ²De lura dai maget gel ta ip diip luqa qen ban a ra rama qelaing, i ama nelki ver iaq ama nirlaqa ama quanaska. Baiv aa de qa nem ta saver aa sleng ip tet matna. ³Baiv ama nirlaqa qel sil ai ama 9 kilok, de luqa qa mit be qa lu iari ama qaqet per ama maiirl. I lura ama qaqet dai qurli ra naik, i quasiaq ai re tekmet na qerang. ⁴Taqurla de luqa qa ruqun a ra ma', "Ariq aip ngen mit ip ngenet matna vet gua sleng, dai diip ngu van a ngen tama qelaing kur a ngen a rletki."

⁵Taqurla de lura ama qaqet ta mit be ret matna ver aa sleng. De saqias-kerlka aip per ama rlaunka de luqa qa mit be re iari ama qaqet. De saqias-kerlka ver ama depguas de qa mit be qa mer iari ama qaqet ip tet matna ver aa sleng. ⁶Baip per ama ngeriqit de saqiaskerlka luqa qa mit saver ama maiirl. Be ver ama maiirl dai saqiaskerlka qa lu iari ama qaqet, i qurli ra naik, i quasiq ai ret matna. De luqa qa snanpet na ra ma', "Katikka ngu lu nanaa be qurli ngen iara naik per ama nirlaqa?" ⁷Dama qaqet ta virliit ma', "Kuasiq aqek ka qurl auut te angama rletki."

De luqa qa ruqun a ra ma', "Taqurla dai mager ip ngen den ip ngenet matna vet gua sleng."

⁸Baip suunun de luqa, i aa sleng dai qa ruqun lura, i araa Aamngimka ma', "Ngi nes te lura, i ret matna ip ngi van a ra. Be ngia arles ne lura, i ngua mit tem ta nasat. Dap lura, i ngua mit tem ta nauirl dai ngi van a ra nasat." ⁹De lura, i re rarles, i ret matna ver ama ngeriqit suunun dai ra men be ret tal ama qelaing. I iak ke tal ama nelki, de iak. ¹⁰Baiv aa de lura, i luqa qa mer a ra nauirl ip tet matna ver aa sleng dai ra men be ret tal ama qelaing. I ra tu araa qevap ai diip te tal ama qelaing peviit. Dai quasik. Dap katikka ret tal taquarlina ip saqikka raquarl lura, i ra men nasat. ¹¹Baip lua, i sa ra ral ama qelaing de ra dai maikka ama qurek per a ra de ra taqen se luqa, i ra matna ver aa sleng. ¹²I lura ra ruqun ma', "Lura, i ngia mer a ra nasat be naqatikka ra matna sama veluus. Dap ngia van a ra ip saqikka raquarl uut. Dav uut dai uur arles, i uuret matna se bingbigia bama nirlaqa qes nis mer uut dap katikka uuret matna maden." ¹³De luqa, i aa sleng dai qa virliit bareq iak nevet lura, i ra matna ver aa sleng ma', "Guakka, ngua dai quasiq ai ngua rekmet nama vu bareq a ngen. Dap sa uut sil bana ngu na ngen; be ngen dai maget gel ngu ip diip ngenet tal ama qelaing, i ama nelki ver ama nirlaqa ama quanaska. ¹⁴Dav iara ngi tal gia qelaing de ngia tit savet gia luqup. Ama ranbandem, i ngua van a ngi, dai saqikka ip taquarl ngu narliip ngu van luqa, i ngua mer a qa nasat ip ket matna. ¹⁵I qatikka gua qelaing aa. Be ariq aip ngu narliip ngu tekmet na nget nanaa dai quasiq a qeni. Dap ngia tu gia qevap mavik, i raquarli ngu tekmet nama atlu sagel iari. ¹⁶Taqurla dai lura ama qaqet, i iara, i ama sakngaqi na ra, i re ruirl sama qaqet dai diip kuasiq ai ama barlta na ra nasat. Dap lura, i quasiq ai ama sakngaqi na ra dai diip nasat de diiv ama barlta na ra.

Katikka Ma Iesus Kel Sil Sever Aa Aapngipki

Mak 10.32-34; Luk 18.31-34

¹⁷Baip lua, i ma Iesus ka tit savet ma Jarusalem, de qa mer aa risura, de qe trles sa meraqen sagel ta (sever anas). I ma Iesus ka meraqen sagel ta ma', ¹⁸"Uut tit savet ma Jarusalem. Be ama qaqer araa Rarlimka dai diip te quarl tem ka samer ama barlta araa ngerik nep ma Lautu, ngene lura, i ai de re su nema Moses aa lengi araa ngerik. Be diip lura ama barlta nep ma Lautu ngene lura, i ai de re su nema Moses aa lengi, dai diip te ruqun ai ama qaqer araa Rarlimka dai mager ip ke ngip. ¹⁹Be diip te quarl te luqa barek lura, i quasiq ai ama Judaqena na ra. Be lura ama qaqet dai diip ten ngian tem ka, de diip te uip per a qa. De diip te veleng ka men ama lalemka. Dap diip naset luqa ama nirlaqa iv ama depguas, de saqiaskerlka diip ka raarlviit naver ama aapngipki.

Ama Ngerl-nanki Qi Snanpet Iv Are Uimiam Dai ama Barl-iam

Mak 10.35-45

²⁰Baiv aa dema Sebidi aa rluaqi qia men sagel ma Iesus. I are uimiam iane na qi. De qia mit be qi aan ara buum pet ma Iesus aa arlim de qia snanpet na qa ip ke rekmet ne aqeni bareq a qi. ²¹Dema Iesus ka snanpet ma', "Ngi narliip sama gi." De qia ruqun ma', "Ngia ru vuusep ip diip guimiam be iak ka ruqun pe gia merlmerliit de iak pe gia ruarliit pet gia luqupki." ²²Taqurla dema Iesus ka ruqun ma', "Kuasik uan drlem liina, i uane snanpet tem iini. Kua mager iv uane raneng ama getget, i diip ngu raneng a nget." De ian duqun ma', "Ii, maget na uun." ²³Dema Iesus ka ruqun a iam ma', "Ii ama revan, i diiv uane ral ama getget ip taquarl diip ta ru nget per a ngua. Dav uane nen iv ama barl-iam na uin gel ngua. Dap kuasik mager ip ngu rekmet na uin iv ama barl-iam na uin, iv iak sep gua merlmerliit de iak sep gua ruarliit. Katikka ama Ngemumaqa aa rletki aa ip ka tu lura iv ama barlta na ra. I sa qa muvem ne lungera ama luqup barek lura." ²⁴Dema Iesus aa iari ama risura ama malepka na ra, ra narli liina, de maikka ama qurek per a ra ne liiam aa. ²⁵Dema Iesus ka iingdemna ne aa risura mai. De qa ruqun a ra ma', "Ngen drlem lura, i ama barlta na ra ip taquarl ama rleniqena, i rat drlem sa tekgem ne araa seviraqi. ²⁶Dap liina dai quasik mager ip kurli iini varlen me ngen. Maikka quasik. Dav ariq aiv iak ke narliiv ama barlka na qa varlen me ngen, dai mager ip ka raquarl ama buaiska bareq a ngen. ²⁷Dariq aiv iak naver a ngen, i qe narliip ke ruirl, dai mager ip ka tat naver a ngen ip taquarl ama maatpitka. ²⁸Liina dai saqikka raquarl ama qaqer araa Rarlimka. I ama qaqer araa Rarlimka dai murl kuasiq ai qa men iv iari ra tat naver a qa. Dap ka men ip ka tat naver ama qaqet. De ngua men ip ngu ngip ip ngu vandem per a ngen sagel Gumam. De diip ngu verik per ama qaqet te araa viirang.

Ma Iesus Ka Ngil Ver Ama Rlen-iam Ian Pes

Mak 10.46-52; Luk 18.35-43

²⁹Baip ma Iesus ken aa risura ra tit navet ma Jeriko, de maikka ama buurlem nama qaqet, i ra tit naset ma Iesus. ³⁰Be men ama aiska, i ra tit nep ka, dai qurli iaiaam ama arlen-iam. De iane narli ai ma Iesus gelna, i qat den nep luqa ama aiska. De liiam aa ama rlen iam ianes nes slep ma', "A uun a Barlka, i ma Daivit aa uimka, maikka mager ip gia arlem never a uun." ³¹Dama qaqet dai maikka ra taqen slep sagel ama rlen-iam. I re tuqun ama rlen-iam ip kuasik mager iv ian deraqen. Dap liiam aa dai as maikka ianes nes slep ma', "A uun a Barlka, i ma Daivit aa uimka, maikka mager ip gia arlem never a uun." ³²Baiv aa dema Iesus ka maarl de qa ruqun ama rlen-iam ma', "Uane narliip ngu rekmet na uin nanaa?" ³³Dama rlen-iam ian guirltik ma', "Uune narliip saqi mager iv uunem ngim." ³⁴Dema Iesus dai aa ngimsevetki nevet liiam aa. De qa mu aa ngerik per ian pes be ngil ver ian pes be ianem ngim. Baiv aa de liiam aa ian mit naset ma Iesus.

Ma Iesus Kat Dan Savet Ma Jarusalem Ip Taquarl Ama King

Mak 11.1-11; Luk 19.28; Jon 12.12-19

21 ¹Baiv aa dema Iesus ken aa risura dai sa rat den be sagelna nema Jarusalem. Dap nauirl dai ra men be savet ma Betpaki ver ama

damki, i ra tis ki ma Ulip. Be ianai dai ma Iesus ka nem aa risura be iaiaam savet luqia ama qerlingki ama barlki. ²Be lua, i ma Iesus kem nem iam de qa ruqun a iam ma', "Uan diit savet luqia ama qerlingki, i uanet lu qi aamuk. Baiv uan mit be uan man saver a qi dai diiv uane lu ama dongki, i ra quap se qi imuk. I luqia ama dongki dai diiv uane lu qi, ki ne ara rluimini. Dai uane verik siim de uan den siim sagel ngua. ³Dav ariq aiv aqek ke snanpet na uin aiv uane tekmet taqurla ip saqua, de uane ruqun a qa ma', "Katikka ama Slurlka qe narliip ke tekmet ne aa rletki de diip masna qe guirl se iim." ⁴I liina nge men iv iini ngere sil maget mer ama lengi, i murl iaq ama Ngemumaqa Aamki-na-qa, qa sil ma', ⁵"Ngene sil bareq ama qaqet navet ma Saion ma',

"Ngene lu a ngen a Barlka, i ra tis ka ai ama King, i qat den sagel ngen. I qat den, i qa mugun pet luqia ara rleng, i ra tis ki ai ama dongki. I qa dai aa lengi dai ama uupka vem nget. I qa mugun per ama dongki ara rleng ama rluimki." *Sekaraia 9.9*

⁶Dema Iesus aa risuiam ian mit be ian dekmek taqurla ip taquarl ka sil ba iam. ⁷De liiam aa ama risuiam ian men sama dongki de ngen ama dongki are uimki sagel ma Iesus. De liiam aa ama risuiam ian mu ian a kautrin pet liim aa ian a rleng, ip sagel ma Iesus de qa mugun per ama gilka aa rleng. ⁸I ma Iesus ka mugun pet luqa, i aa rleng, i qa tit savet ma Jarusalem. De buup ne iari ama qaqet te perik araa uang ama serlap nev ama aiska nanaik ma Iesus. Dav iari ama qaqet dai re dikdiq ama meng a ngere qenap de re perik se aap nev ama aiska. ⁹Be iari ama qaqet dai re ruirl nanaik ma Iesus. Dav iari dai ra nasat, i ra tit naset ma Iesus. De lura ama qaqet dai ai de resnes slep ma',

"Maikka ama arlias sagel ma King Daivit aa Uimka! Maikka mager iv ama Ngemumaqa qa tat navet luqa, i qat den nama Slurlka aarlenki! De maikka ama arlias sagel ama Ngemumaqa, i qa vuusep!" *Buk Song 118.26*

¹⁰Baiv aa dema Iesus ka mit savet ma Jarusalem. Dama qaqet mai vet luqia ama qerlingki ama barlki dai ngemerl a ra. De re snanpet ma', "Ngu lu nemka iara?" ¹¹De lura ama qaqet, i buup na ra, i ra tit naset ma Iesus ta virliit ma', "Luqa iara dai ma Iesus. I qa dai ama Ngemumaqa Aamki-na-qa, i qa naver ama qerlingki ama barlki ma Nasaret pet Galili."

Ma Iesus I Qa Mit Sev Ama Lautu-vem-ki Ama Slurlki

Mak 11.15-19; Luk 19.45-48

¹²Dema Iesus ka mit ka man sev ama Lautu-arla-vetki-ama-Slurlki. De qa lu ama qaqet, i re tekmet ne luqia ama vetki ip taquarl ama maiirl. De qem nem lura, i re tekmet nama bisnis nama qelaing. Be lura, i re guirltiq ama qelaing dai ai de re suam se iang nagel lura ama nangista, i ra na sangis. Dema Iesus kerl kiirl nama lai be nge ngim manep, i nge ngim manep se araa qelaing. De qe ngingarl se ra. De qe lenges ne lura araa lai, i re bisnis nama uaik. ¹³Dema Iesus ka ruqun lura ama qaqet ma', "Ama Slurlka aa Langingka, i murl ka iil taqurliani ma',

"Gua vetki, dai mager ip ta tis ki ai ama vetki sagel ama raring. De mager iv ama qaqet naver ama qerleng mai rat dan sep ki. Dap sa ngen guirltik per a qi be qi ip taquarl ama suamta araa vetki."

Aisaia 56.7

¹⁴Dema Iesus dai qurli qa vama Lautu-vem-ki ama Slurlki, de iari ama r lenta de ngene iari ama vu araa ilaing ta men sagel ka. Be qa rekmet de maget se ra. ¹⁵Dama barlta nep ma Lautu de ngene lura, i ai de re su nema Moses aa lengi ta lu liirang aa, i ma Iesus ka rekmet niirang. I ret lu ai ma Iesus ke tekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang. De ret lu ama rluis, i ra taqen nama arlias sagel ma Iesus pama Lautu-arla-vetki-ama-Slurlki. I ama gilta dai ai de ra taqen ma', "Maikka ama arlias sagel ma Daivit aa Uimka." Be liirang aa dai iirang nge rekmet nama barlta nep ma Lautu de ngene lura, i ai de re su nema Moses aa lengi, bama qurek per a ra. ¹⁶De lura ama barlta nep ma Lautu de ngene lura, i ai de re su nema Moses aa lengi, ta snanpet nema Iesus ma', "Kua ngiat drlem liirang aa, i lura ra taqen niirang?" Dema Iesus ka guirltik ma', "Ii, ngu narli. Dap kuarl ai de quasik ngen mis per ama lengi nev ama Langingka, i murl nauril, i nge taqen taqurliani ma',

"Sa ngia rekmer iv ama gilta de ngen ama rluis te barl ama

Ngemumaqa aa rlenki nama revan."

Buk Song 8.2

¹⁷Baiv aa dema Iesus ka mit namen araa luqupki de qa mit navet luqia ama qerlingki ama barlki be savet ma Betani. Be qurli ma Iesus pet ma Betani se luqia ama arlenki.

Ma Iesus Ke Teqerl Aa Risura Nama Tuaqevap Madlek

Mak 11.20-26

¹⁸Baip se bingbigia, dema Iesus kerl guirl savet ma Jarusalem. Dai maikka ama getki-vem-ka. ¹⁹De qa lu ama mengka, i ai de qa tu ama asmes ip taquarl ama guleng. I qa lu qa ver ama aiska aa garli. Dema Iesus ka mit sagel luqa ama mengka, i ra tis ka ma pikus, ip ka ter angama gam ip ka tes. Dap kuasiq angama gam met luqa ama mengka. Dap katikka ama ngerik naik. Taqurla dema Iesus ka meraqen sagel luqa ama mengka ma', "Saqias kuasik mager ip diip ngia tu ama gam!" Baiv aa de neng pet luqa ama mengka be qa ngip. ²⁰Dema Iesus aa risura ra lu liina de ngemerl a ra. De ra ruqun ma', "Ngu lu nanaa be masna neng pet luqa ama mengka de masna qa ngip?" ²¹Dema Iesus ka guirltik ma', "Maikka ngul sil ba ngen nama revan. I ariq aip ngen dru a ngen a qevap nama revan, de kuasiq ai ngen dru a ngen a qevap maberl, dai saqikka mager ip ngene tekmet taqurla raquarl ngua rekmet ne luqa ama mengka. De qatias ngene iarang, i qerlka diip ngene tekmet niirang. Be mager ip ngen deraqen sagel luqia ama damki ma', "Ngiit ip ngiat pama ruqanepka." De diip liina nge ren taqurla, i maikka ariq aip ngia tu gia qevap marevan. ²²Dariq aip ngen dru a ngen a qevap de ngene raring marevan, dai ama tekmeriirang mai, i ngene raring ip tem iirang, dai diip baingbaing siirang gel ngen.

Ama Judaqena Araa Barlta Re Snanpet Sema Iesus Aa Dlek

Mak 11.27-33; Luk 20.1-8

²³Dema Iesus ka mit be qa man sep ma Lautu-arla-vetki-ama-Slurlki, be qe su ama qaqet. Dama barlta nep ma Lautu de ngene lura ama barlta, i ai de re uas tama qaqet navet ma Isrel, dai ra men sagel ma Iesus. Be ra ruqun a qa ma', "Ngi sil bauut, aip gia ngama dleq aa nanaa ip ngi tekmet ne liirang aa? De nemka qa qurl a ngi re lungera ama dlek?" ²⁴Dema Iesus ka guirltik

ma', "As diip ngu snanpet na ngen nauirl saqikka. Baip ngen guirltik gua uaiq ama lengiqi, de diip ngu sil ba ngen aip ngu lu ama dlek nanaa, i ngu taneng a nget be ngu tekmet ne liirang aa. ²⁵Ngu narliip ngene sil ba ngua. Murl ma Jon ke qukmes tama qaqet. Dai quarl ama Ngemumaqa qa maarl ne luqia ama rletki, dap kuarl ama qaqet?"

Dama barlta nep ma Lautu de ngen ama Judaqena araa barlta te sil bana sevet ma Iesus aa snanper-iini. I ra taqen per a na ma', "Ariq aiv uut guirltik ma', "Murl ma Jon ke qukmes tama qaqet, dai ama revan, i luqia ama rletki nagel ama Ngemumaqa. De diip ma Iesus ke ruqun ma', "Taqrula dap ngu lu quasik ngen dru a ngen a qevpe sevet ma Jon, i nanaa?"

²⁶Dav ariq aip uut guirltik ma', 'Ai qa nagel ama qaqet, dai diiv ama qurek per ama qaqet nauut. I uureng ning, i raquarli ama qaqet dai ra tu araa qevpe ai ma Jon dai ama Ngemumaqa Aamki-na-qa.'

²⁷Taqrula be ra guirltik barek ma Iesus ma', "Katikka quasik uuret taqat drlem aip ma Jon aa dlek nge men naqua."

Dema Iesus ka ruqun ma', "Taqrula dai quasik mager ip ngu sil ba ngen aip ngu taneng ama dlek nanaa ip ngu tekmet ne liirang aa ama tekmeriirang."

Iesus Ke Su Ama Judaqena Araa Barlta

²⁸Dema Iesus ka taqen ma', "Ngene sil ba ngua aip ngen dru a ngen a qevpe nanaa sevet liini iara. I iak, i aa uimiam ama quanasiam. Dai qa mit sagel ama barlka be qa ruqun a qa ma', "Nguaimka, nani ngiit ip ngit matna navet gua sleng nama wain." ²⁹Dama rluimka qa guirltik ma', "Diip kuasik ngu it."

Dap saqias aip nani dama rluimka qa mu aa qevpe ai mager ip diip ka iit. Baiv aa, de qa mit. ³⁰Baiv aa, de aa Mam ka mit sagel aa qelatka be qa ruqun a qa ma', "Nguaimka, nani ngiit ip ngit matna navet gua sleng nama wain."

Dama rluimka qa guirltik ma', "Ii, gumam diip ngu iit ip ngut matna." Dap luqa ama gilka dai quasik ka mit.

³¹"Ngu lu ama rluimiam be aqek nanaa qa narligel aa mam?"

Dama Judaqena araa barlta nep ma Lautu de ngene lura, i re ruirl, ta guirltik ma', "Ama barlka."

Dema Iesus ka ruqun ama Lautu-vem-ta ma', "Maikka ngul sil ba ngen nama revan. I lura, i ai de ra ter ama takkis, i ama suamta de ngene lura ama nankina, i ama ngerl-met-ta, dai lura dai diip te uirl nanaik ngen, i ra iit ta ran saver ama Ngemumaqa aa luqupki. ³²I murl ma Jon ka men be qe teqerl a ngen nama aiska ama seserlka ip ngen diit nep ka. Dap kuasik ngene narligel ma Jon. Dap lura, i ai de re ngiingdemna nama takkis de ngene lura ama nankina, i ama ngerl-met-ta, dai ra mu araa qevpe sever ama Ngemumaqa, dap quasik ngene narliip ngene guirltik per a ngen a rut de ngen dru a ngen a qevpe sevet ma Jon aa lengi.

Ama Ngemumaqa Qa Nem Aa Uimka

Mak 12.1-12; Luk 20.9-19

³³Dema Iesus ka ruqun ma', "Ngene narli. Iaq ama siitka, i ama qasiqatka. Iak, i aa aiverem. Be qa rekmet ne aa bisnis nama kasikki, i ra tis ki ama vain. De qa mu ama surlka mirlek na qi. De qa qur ama demka sagel ama gam, ip te mainmet pem nget tama qerlapki nep nget. De qa rekmet nama

veriit ama ainkuliit piit ip ka tuqun de qe uas te aa sleng naiviit. De qa mu iari ip tet matna ver aa bisnis. De luqa ama barlka, i aa aiverem dai qa mit saver iaiq ama luqupki sangis. ³⁴De vet luus aa, i ama kasik ngere tal ama asmes be sama merlmerl na nget. De qa nem iari ip ta ter angama asmes nagel lura, i ret matna ver ama bisnis, ip ba qa. ³⁵Dap lura, i ret matna ver ama bisnis, dai ra uurut pet lura. Be ra uamet ne iak, dav iak dai ra veleng ka. De iak ip ma depguas dai ra veleng ka nama dul. ³⁶Taqurla de saqiaskerlka qa nem iari ama buurlem na ra. De ra rekmet taqurla sagel lura be ra veleng iari ama buurlem na ra naver a ra. ³⁷Taqurla, de luqa qa mu aa qehev ip katikka qe nem aa uimka, sagel lura, i ret matna ver aa bisnis. I luqa qa ruqun ma', 'Lura, i ret matna vet gua bisnis dai diip te taqat lu gel nguaimka. ³⁸Dap lura, i re uas tama bisnis ta lu luqa, i qat den. De ra taqen per a na ma', "Ngi lu, nasat de luqa aa mam be ngip, de diip luqa qe raneng ama aiverem. Dav uure veleng ka ip ke ngip ip nasat de qurli luum aa iv auura aiverem. ³⁹Taqurla de ra uurut per a qa de ra veleng ka. De ra rlu na qa sep ma surlka aa rlung. ⁴⁰Be luqa ama barlka, i aa sleng dai diip ke rekmet nanaa?" ⁴¹Dama Judaqena araa barlta nep ma Lautu de ngene lura, i re ruirl, ta ruqun ma', "Diip ka ren ip ke veleng lura, i ret matna ver aa bisnis. De diip ke bingmet ne luum aa ama aiverem bareq iari ip tet matna ver araa bisnis. Baiv ama merlmerl nama asmes de diip lura re kurl a qa re iang ama asmes." ⁴²Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Sa ani ngen mis pet lungera ama lengi, i murl ta iil me nget pama Ngemumaqa aa Langingka, i ama lengi nge taqen taqurliani ma',

"Lura, i murl ta rekmet nama vet nama dul dai ra ral ama dulka ama slurlka. Dap ta tu araa qehev ai ama dulka aa maden. Be ra rlu na qa, i quasik te narliip se qa. Dap sa iara dai qurli luqa ama dulka be qe tal ama vetki taquarl ama venaik, i ngere tal ama vet bama alkuil-nget. I ama Slurlka qe tekmet taqurla be uuret lu dai ama atlu aa rletki".

Buk Song 118.22-23

⁴³Dema Iesus ka tat nadem, i qa taqen ma', "Taqurla dai ngul sil ba ngen ma', "Ama Ngemumaqa aa luqupki dai saqias diip kuasiq ai qurli ngen per a qi. Dav ama Ngemumaqa aa luqupki dai diip ki bareq ama qaqet, i lura, i re tekmet nama tekmeriirang, i ama Ngemumaqa qe narliip se iirang per aa luqupki. ⁴⁴Be ariq aip nemka, i qaat pet luqa ama dulka aa uuves dai diip rlismet na qa. Dariq aip nemka, i luqa ama dulka qaat per a qa dai maikka diip lenges na qa mai. ⁴⁵De lura, i ai de re ruirl sama Lautu de ngen ama Parasiqena te narli lungera ama siit, i ma Iesus ka sil na nget. De rat drlem ai ma Iesus ka taqen sever a ra. ⁴⁶De re narliip te mali re angama aiska ip te uurut pet ma Iesus. Dap lura dai reng ning ama qaqet, i raquarli ama qaqet dai ra tu araa qehev ai ma Iesus dai ama Ngemumaqa Aamki-na-qa.

Ama King I Qa Tarl Sama Qaqet Saver Ama Berlim Arla Asmeski

Luk 14.16-24

22 ¹Dema Iesus ke siit, i saqiaskerlka qel sil ne iang ama lengi bareq ama qaqet. I qel sil ma', ²"Ama Ngemumaqa aa luqupki, i qi vuusep, i qe uas, dai raquarl iaiq ama King. I luqa qa muvem ne aa uimka aa berlim arla asmeski. ³Be nauirl dai qa nes te iari ama qaqet ip diip ta ren saver ama asmeski. Be sa aiv ama King ka muvem nama asmeski be maget, de qa nem

aa buaiskena ip ta iit te lura ama qaqet ip ta ren. Dap lura ama qaqet dai quasik te narliip ta ren savet luqa ama King aa asmeski. ⁴“Baiv aa de saqias-kerlka luqa qa nem iari ama buaiskena. Dama slurlka qa ruqun aa buaiskena ma’, “Sa ngua nes te lura ama qaqet. Dai mager ip ngene sil ba ra ai sa ngua veleng ama bulmakau ama quat-nget ama atlunget. De ngene iang ama aurl ama rarlap per a nger ip diiv uut tes nget. Dai mager ip ngene sil ba ra ai gua asmeski dai ngua muvem na qi be maget. Dama tekmeriirang mai dai maget niirang, be ngen den saver ama berlim arla asmeski.” ⁵De lura ama buaiskena ra mit be ra ruqun ama qaqet ip ta ren. Dav ama qaqet dai maikka quasik ta narligel ama buaiskena. De lura ama qaqet dai naqatti re tekmet ne iarang ama tekmeriirang. Be iak dai qa mit be qet matna ver aa sleng. Dav iak dai qa mit, be qet matna ver aa bisnis. ⁶Dav iari ama qaqet dai ra uurut ama King aa buaiskena, de ra uamet na ra be ra veleng ta. ⁷Be luqa ama King dai maikka ama qurek-per-a-qa. De qa nem aa amiqena ip te veleng lura ama qaqet, i ra veleng aa buaiskena. Dama amiqena ra rlusep pe lura araa vet ngen araa tekmeriirang mai ver araa luqupki. ⁸Baiv aa, dama King ka ruqun aa buaiskena ma’, “Ama berlim arla asmeski dai sa ngua muvem na qi. Dap lura ama qaqet, i ngua nes tem ta, dai quasiaq ai ama atlura be quasik mager ip ta ren saver ama asmeski. ⁹Taqurla dai ngen diit sedama run arla aam per ama ais, baip ngen lu iari de ngen darl se ra. De ngene sil ba ra ip ta ren saver ama asmeski. ¹⁰Taqurla dama buaiskena ra mit sedama ais arla aam. Be ra iingdemna nama qaqet, i qatikka ra lu ra. De qatikka ama buaiskena ra men se lura ama qaqet, i ama atlura de ngen ama vu ra. I ama buaiskena ra men sama qaqet saver ama luqupki sagel ta muvem nama berlim arla asmeski. Be luqia ama luqupki dai maikka buupki nama qaqet. ¹¹Baiv aa dama King ka men ka man ip ket lu ama qaqet. Dai qa lu iak, i quasiaq ai qa muremiis nama luan, i lungera, i ama berlim arla luan. I aip pet luqa ama nirlaqa ip ma berlim de ra tu lungera ama luan. ¹²Dama King ka ruqun ma’, “Guakka, ngu lu nanaa be quasik ngia mu ama luan saver ama berlim arla nirlaqa de ngia man sasari. Dap luqa dai quasik ka meraqen ne aqeni. ¹³Taqurla dama slurlka qa ruqun iari ama buaiskena ma’, “Ngen aarl met luqa aa ngerik ngen aa ilaing. De ngene rlu na qa sedarliik sep ma rlenki vet luqia ama luqupki sagel diiv ama qaqet tek nak de res nis araa qiang nana, i re teving, i re narli getget. ¹⁴A revan, i ama Ngemumaqa dai qes nes tama qaqet, i buup, dap naqatikka ai de qa ter ama langas na ra.

Ta Nem Iari Ip Te Sembal Sam Ngim Sagel Ma Iesus Iv Aip De Ra Marl Na Qa

Mak 12.13-17; Luk 20.20-26

¹⁵Baiv aa dama Parasiqena ra mir ianai sagel ma Iesus ip te sebal sam ngim se met ka ip te rerep semet ka ne aa lengi. I re narliip te siquat na qa iv ait de qa meraqen mavik sagel ama Gaman. ¹⁶Taqurla de ra nem iari ama quatta sagel ma Iesus ip te kaak na qa. I lura, i ra nem ta dai qatikka iari naver a ra de iari navet ma King Erot aa liinka. Lura ama quatta dai ra ruqun ma’, “A Tikisiqa, uut drlem ai ngi dai maikka ama revanka na ngi. De nama lengi ama revan-nget dai qatikka ai de ngi su ama qaqet sever ama Ngemumaqa aa tekmeriirang. De quasiaq ai nging ning iari ama qaqet, i arik ta tu araa qevap ip diip te lenges na ngi dap kua re sana na ngi. De quasiaq ai maikka ngia tu

gia qehev peviit sever a qeq ama quanaska. Dap katikka ai de ngi tekmet nama lengi, i nget taquarlina sagel ama qaqet mai. ¹⁷Taqurla dai mager ip ngi sil be auut, aip ngia tu gia qehev nanaa. Aip kua mager iv uurerl kuarl tama takkis barek ma Sisa, i auura Gaman, i qe uas pet ma Rom, dap kua quasik.” ¹⁸Dema Iesus dai sa qat drlem ai lura re narliip te kaak na qa. Taqurla dema Iesus ka ruqun ma', "Ngen, dai ama qaak-met-ta na ngen. Ngu lu ngene siquat na ngua ip ngua taqen nama vu, i nanaa? ¹⁹Ngu lu ngene reqerl a ngua ne angama qelaingka, i qa ip sever ama takkis. De ra men se iaq ama qelaingka sagel ka. ²⁰De qa snanpet na ra ma', "Nemka aa nemki aa vama qelaingka? De nemka aa rlenki aa, i ra iil me qi vama qelaingka?" ²¹De lura ra virliit ma', "Ma Sisa aa nemki de ngen aa rlenki." Dema Iesus ka virliit ma', "Katikka ma Sisa ama barlka navet ma Rom dai mager ip ngene guirl aa tekmeriirang ba qa. (I liirang aa ip taquarl ama qelaing.) Dav a qerang nanaa, i ama Ngemumaqa aa tekmeriirang, dai saqikka ngene guirl iirang ba qa." ²²De re nanses, i re narli sevet liina. De ra mit nagel ma Iesus be ra mit.

Iari Ama Sadusiqena I Re Narliip Te Kaak Tema Iesus

Mak 12.18-27; Luk 20.27-40

²³De qatikka vet luqa ama nirlaqa de saqiaskerlka iari, i ra tis ta ama Sadusiqena ra men sagel ma Iesus. (Lura ama Sadusiqena, i ra tu araa qehev ai quasik mager iv aqek ka raarl naver ama aapngipki.) Ta men be ra snanpet nema Iesus nama snanper-iini. ²⁴I ra snanpet ma', "A Tiksiqa, ma Moses ka sil bauut, ai ariq iak, i qa ngip dap kuasiq angama rluis. De mager ip saqiaskerlka aa qelatka qe ngerlvet ne luqia ama nanki. Taqurla ip diiv iane sel ama rluis iv ian derat nevet luqa aa rarlimka, i qa ngip. ²⁵Mekai qurli iari varlen me uut. I ama ngeriqit ngen-a-iam na ra. I lura dai araa nan ama quanaski. Be luqa, i araa nan kia rles na qa dai qa ngerlvet. Baiv aa de qa ngip, dap kuasiq ai qa sel angama rluis. Taqurla de saqi aa qelatka qa ngerlvet ne luqia ama nanki. ²⁶Be saqiaskerlka luqa ip ma quanasiqen dai saqikka qa ngip. Baip luqa ip ma depguas dai saqikka qa raqurla, i qa ngip. De saqikka lura, i ra naiviit dai qatikka liina nge men per a ra, i saqikka ra ngip. ²⁷De luqia ama nanki dai qia ngip nasat. ²⁸Dai be aip laip lua, i ama qaqet ta taarlviit naver ama aapngipki, dai maikka diip nemka aa ngerlki? I sa mekai ama ngeriqit ngen-a-iam na ra, ra ngerlvet ne luqia ama nanki be araa ngerlki." ²⁹Dema Iesus ka virliit ma', "Kuasik ngene taqat drlem, i raquarl quasik ngen drlem aip ngu lu ama lengi nev ama Langingka, i murl nauirl nge taqen nanaa. De quasik ngen drlem sama Ngemumaqa aa dlek. ³⁰Dap laip lua, i ama qaqet ta taarl naver ama aapngipki, dai liina ip te ngerlvet dai diip kuasiq ai ama qaqet te ngerlvet nana. Dama qaqet mai dai diip ta raquarl ama Angeluqena vuusep. ³¹Dap lungera ama lengi sever ama ngipta, i saqias ta taarl naver ama aapngipki. Dai ngu narliip ngu snanpet na ngen ma', "Kua quasik ngen mis pet lungera ama lengi, i sama Ngemumaqa qa van a ngen tem nget. I nget sevet liina, i ra taarlviit naver ama aapngipki. ³²I ama Ngemumaqa qa ruqun ma', "Ngua dai ma Abram aa Ngemumaqa, dema Aisaq aa Ngemumaqa, dema Jekop aa Ngemumaqa. I liina dai ama rarlimini ai ngua ama Ngemumaqa bareq lura mai, i re iames never ama aapngipki." ³³Dama qaqet mai re narli lunger iara ama lengi, de lura ama qaqet dai maikka sak met ta. I re narli ma Iesus aa lengi, i qe su.

A Lengi Ama Dlek-pem-nget

Mak 12.28-34; Luk 10.25-28

³⁴De lura ama Parasiqena ta iingdemna, i re narli ai ama Sadusiqena dai quasik mager ip ta taqen. I re narli ma Iesus aa lengi, i qe taqa su. ³⁵De iak naver a ra, i maikka aa adrlem malai sema Moses aa lengi ama dlek-pem-nget. I qe narliip ke siquat nema Iesus. Be qa snanpet na qa ma', ³⁶"Gua Tiksiqa, ngu lu ama lengi ama barl-nget nanaa ama narligel-vem-nget, nev ama Ngemumaqa aa Langingka?" ³⁷Dema Iesus ka virliit sagel ka ma',

"Maikka ngene rarliq a ngen a Slurlka, i a ngen a Ngemumaqa, na ngen a revan. De ngen dru a ngen a qevap mai sever a qa nada ngen a rlan mai. De maikka a ngen a ngimsevetki vevit sever a qa. De maikka ngene kuarl temiis mai bareq a qa." *Lo 6.5*

³⁸I liina iara dai maikka iini vevit navet lungera ama Lengi ama dlek-pem-nget nev ama Ngemumaqa aa Langingka. ³⁹De liina ip ma udiiram, i saqikka ama barliini dai saqikka raquarlina.

'Maikka ngene rarliq ama qaqet, i lura, i ra mirlek na ngen. De ngen drat never a ra ip taquarl ai de ngen drat never anas.'

Wok Pris 19.18

⁴⁰I ma Moses aa lengi ama dlek-pem-nget, de ngen ama lengi, i ai dama Ngemumaqa Aamki-na-ra rel sil na nget, dai nget den pet liiram aa ama lengiiram, i maikka ama barl-iiram.

Ma Iesus Ke Snanpet Nama Parasiqena Aip Nemka Nema Kristus

Mak 12.35-37; Luk 20.41-44

⁴¹Taqurla be as lua, i ama Parasiqena re sil bana, dema Iesus ka snanpet na ra ma', ⁴²"Ngen dru a ngen a qevap nanaa sevet ma Kristus? Nemka aa Uimka na qa? Dama Parasiqena ra virliit ma', "Ma Kristus dai ma Daivit aa Uimka."

⁴³Dema Iesus ka ruqun ama Parasiqena ma', "Dap ngu lu nanaa be ma Daivit ka tis ka ai aa Barlka? Ma Daivit dai qa taqen nama dleq, i ama Qevapka ama Glasingaqa qa van a qa. I qa ruqun ma',

⁴⁴"Ama Slurlka qa ruqun gua Barlka ma', 'Ngia ruqun de gua snaing pe gua merlmerliit. De diip ngua ru gia qumes-ta vet gia arlim ip ngi uas tem ta.'

Buk Song 110.1

⁴⁵"Aip ma Daivit dai qa tis ma Kristus ai aa Barlka na qa dai saqias ngu lu nanaa be aa Uimka na qa?" ⁴⁶De quasik mager iv aqek navet lura ama Parasiqena ra guirltik ma Iesus aa lengi. Be qatikka ianai navet luqa ama nirlaqa dai nge rarles, i lura dai quasik te snanpet nema Iesus ip te siquat na qa, i ama qelep ta.

Ma Iesus Ke Su Sever Ama Parasiqena

Mak 12.38-40; Luk 20.45-47

23 ¹Baiv aa dema Iesus ke su ama qaqet de ngen aa risura. ²I qel sil ma', "Lura, i rat drlem sa su ngen nema Moses aa Lengi de ngene lura ama Parasiqena dai ra met ma Moses aa luqupka. ³Taqurla dai mager ip ngene narligel ama lengi mai, i rel sil ba ngen na nget. De mager ip ngen diit kut nget. Dap kula ngen diit kur araa gamansena, i re kaak. Maikka qurli.

I ai de rat drlem sal sil nama lengi, i buup dap katikka ra, dai quasiaq ai ra tit kut nget. ⁴De ra tu ngen iang ama ais be maikka ama alkuil bareq ama qaqet ip ta tit kut nget. De maikka re siquat ip te teqestem per ama qaqet ip ta tit kut lungera ama ais. Dap katikka ra dai quasik mager ip te siquat ip ta tit kut lungera. ⁵I qatikka ama rarlimini, i lura re tekmet nama tekmeriirang ama atliirang, dai liina iv ama qaqet tet lu ra. De ai de re trles ama Slurlka aa lengi mer ama gatta iirang ama giliirang dai de re raarl siirang per a nas. De da araa luan arla aam dai ai de re kutpet sama siis-iirang ip ngenerem ngim nama atlu. I qatikka ai de re barlnas taqurla. De araa luan, i nget saver ama raring, dai ai de re tekmet na nget bama ainkul-nget. Taqurla iv ama qaqet tet lu ra. ⁶Lura ama Parasiqena de ngene lura, i ai de re su nema Moses aa lengi ama dlek-pem-nget, dai iai de re narliip ta tuqun pama luqup ama atlu-nget per ama asmes. Dai de re narliip ta tuqun per ama luquv ama atlungel pama Lautu-arla-vet. ⁷Dai de re narliiv ama qaqet ta taqen nama atlu sagel ta ver ama maiirl. Dai de re narliiv ama qaqet ta tis ta ai ama tiksiquena na ra. ⁸Dap ngen dai quasik mager iv ama qaqet ta tis ngen ai ama tiksiquena na ngen. Dap ngen dai qatikka ama quanases met ngen, i ama quatta ngen ama nankina. I a ngen a Tiksiqa ama quanaska. ⁹De quasik mager ip ngen dris aqek per ama aivetki ai a ngene Mam. I qatikka a ngene Mam ama quanaska, i qa vuusep. ¹⁰De quasik mager iv ama qaqet ta tis ngen ai ama Barla na ngen. I qatikka a ngen a Barlka ama quanaska ma Kristus. ¹¹Luqa, i qet matna bareq a ngen ip taquarl ama maatpitka, dai ama barlka na qa bareq a ngen. ¹²Dai aip nemka, i qa taarl ne aa rlenki dai laiv ama Ngemumaqa qe semagil ne aa rlenki. Dap nemka, i qatikka qe semagil nanas, dai laiv ama Ngemumaqa qa raarl ne luqa aa rlenkiateviit.

Ma Iesus Ka Taarl Nama Parasiqena

Mak 12.40; Luk 11.39-52

¹³Ngen, i ai de ngene su nema Moses aa lengi ama dlek-pem-nget, de ngen, i ama Parasiqena, dai maikka diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai ama qaak met ngen. I ama aiska se vuusep dai ngene pesdet men a qa, be quasik mager iv ama qaqet ta tit sever ama luqupki ama atluqi, i ama Ngemumaqa qe uas. Dap katikka ngen dai quasiaq ai ngen dran savet luqia ama luqupki. Dap ngene pesdet ser ama qaqet, i re narliip tat dan savet luqia ama luqupki. ¹⁴Ngen, i ai de ngene su nema Moses aa lengi ama dlek-pem-nget, de ngen, i ama Parasiqena, dai maikka diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai ama qaak met ngen. I ai de ngene kaak tama sauakta ama nankina. Be ngen suam se araa vet. Dai de ngene tekmet nama raring ama ainkul nger ip ngene ngung per a ngen a viirang. Taqurla be maikka diiv ama slurl ama muvetki ba ngen. ¹⁵Ngen, i ai de ngene su nema Moses aa lengi ama dlek-pem-nget de ngen ama Parasiqena, dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai ama qaak met ngen. Dai de ngen diit per ama ruqanepka de ver ama aivetki, ver iang ama qerleng. I ngene mali re iak ip diip ka tit kur a ngen a lengi arla ais. Baip lua, i ngen lu savet luqa, de ngen tekmet na qa be a ngen a risuqa. Dap ngen tekmet na qa be maikka ama vuqa malai. I maikka ama vuqa malai, i ama viirang nge lenges na qa, be qa dai qa uirl se ngen, i aa viirang peviit. ¹⁶Ngen, i ai de ngene su nema Moses aa lengi ama dlek-pem-nget, de ngen ama Parasiqena dai diiv ama vu

bareq a ngen. I ngene ruirl sama qaqet dap ngen dai ama rlenla na ngen. I ngene tuqun ma', "Ariq aiv iaq, i qa tis ama Lautu arla Vetki ip ka tuvuusep, dai quasiaq a qeni. Dav ariq aiv iak ka tis ama gol, i nget pama Lautu-vem-ki ama Slurki ip ka tuvuusep, dai maikka mager ip ke sangarl vet liina. ¹⁷Ngen dai ama qabaing per a ngen dama arlen ngen. Ngu lu liiram aa dai ama barl a qeni nanaa? Kuarl ama gol dap kuarl ama Lautu-vem-ki? Ama Lautu-vem-ki dai qi tekmet ne lungera ama gol bama glasing a nget. Taqurla dai ama Lautu-vem-ki dai qi veviit. ¹⁸Dai de ngene tuqun ma', "Ariq aiv iak ka tuvuusep de qa tis luqa ama luqupka, i ra tis ka ma "Alta" dai quasiaq a qeni. Dav ariq aiv iaq, i qa tis liirang aa, i ra vandemiis niirang, i qurli iirang pet luqa ama luqupka, i ra tis ka ma "Alta", dai maikka mager ip ke sangarl vet liina. ¹⁹Ngen dai ama arlen ngen. Be quasik ngen drlem a qeni. Ngu lu liiram aa be a qeni nanaa dai iini veviit. Kuarl ama ranbandemiis dap kuarl ama "Alta". Ama luqupka, i ra tis ka ma "Alta", dai qe tekmet nama ranbandemiis bama glasing a nget. Taqurla dai ama "Alta" dai qa veviit. ²⁰Be nemka, i qa tuvuusep, i qa tis luqa ama luqupka, i ra tis ka ma "Alta" dai maikka qa tis luqa ama luqupka ngen ama tekmeriirang mai vet luqa ama luqupka. ²¹De nemka, i qa tuvuusep, i qa tis ama Lautu-vem-ki, dai be qa tis ngene liirang aa mai ama tekmeriirang pem ki. ²²De nemka, i qa tuvuusep, i qa tis ama uusepka dai qerlka be se ngen ama Ngemumaqa aa mugun-met-ki. De ngene Luqa, i qa mugun met luqia aa mugun-met-ki. ²³Ngen, i ai de ngene su nema Moses aa lengi, de ngen ama Parasiqena, dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai ama qaak-met-ta na ngen. I liirang aa mai ama liltem iirang per a ngen a sleng, dai ai de ngene barlmet niirang bama malepka malepka ver ama buurlem iirang. Be navet liirang aa dai ngen deret ama malepka ama quanaska naver iirang de ngenerl kuarl tem iirang bareq ama Ngemumaqa. Dap sa ngen mit puuqas nama lengi, i nget peviit nagel ma Moses. I liirang aa raqurliani, i mager ip ngene taqa tekmer ip katikka ama qaqet taquarlina. De a ngen a ngimsevetki naver a na, de ngene liina ip maikka a ngen a revan. Liirang iara dai maikka mager ip ngene tekmet niirang. De saqikka iarang aa, i qerlka mager ip katikka ngene tekmet niirang. ²⁴I ngene ruirl sama qaqet, dap katikka ama arlen ngen. As ngen dru a ngen a qevap taquarl iak, i qa ter ama slang iini nev aa supki ip diip kep suup. Dap ke srluup dai qe kuaniq aa reving nget taquarl ama qemki. Dai saqikka ngen taqurla. ²⁵Ngen, i ai de ngene su nema Moses aa lengi ama dlek-pem-nget, de ngen ama Parasiqena, dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai ama qaak-met-ta na ngen. I ai de ngene qukmestem pa ngen a kaap de a ngen a pilitkina angera rleng naik. Dav imuk dai quasiaq. Dai raqurliani da ngen a rlan dai buup nama semaning. I ama rekenas ngen, i ai de ngene suam nagel iari ama qaqet. ²⁶Ngen ama Parasiqena dai ama arlen ngen. Mager ip ngene ukmestem dama kapka aa rlan nauirl, iv ama atluqa. De naqerl aip tevanau nama kapka, dai maikka diiv ama atluqa saqikka. ²⁷Ngen, i ai de ngene su nema Moses aa lengi ama dlek-pem-nget de ngen ama Parasiqena dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai ama qaak-met-ta na ngen. I ngen taquarl ama ngipta araa vet, i ra marl ver a nget nama a arlanggul ama lauil-a-nget. Be ver ama vet darliik dai maikka ngerem ngim nama atlu. Dav imuk pama ngipta araa vet dai maikka buup nget nama ngipta araa lan. De ngen ama tekmeriirang imuk dai maikka quasiaq ai ama atliirang. ²⁸Dai saqikka

ngen taqurla. I ama qaqet tet lu ngen de ra tu araa qevap ai ama atlura na ngen. Dav imuk da ngen a rlan dai maikka buup ngen nama qaak-pem-iirang, de ngen ama tekmeriirang ama viirang. I ngene nging ama Lengi ama dlek-pem-nget. ²⁹Ngen, i ai de ngene su nema Moses aa Lengi ama dlek-pem-nget, de ngen ama Parasiqena dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai ama qaak-met-ta na ngen. I ai de ngene taqa tekmet nama matmatkina bareq ama Ngemumaqa Aamki-na-ra, i ama ngipta. De ngen ne lura, i araa matmatkina, i sa murl ta ngip, i ama atlura na ra. ³⁰De ngene tuqun ma', "Arik murl kurl uut nauura serlura vet lungera ama niirl, i qurli ra ver a nget, dai vadai de quasiaq ai uut mat naver a ra iv uure peleng lura ama Ngemumaqa-aa-aamki na ra." ³¹Ne lungera ama lengi dai ngene taqal sil ai lura, i murl ta veleng ama Ngemumaqa Aamki-na-ra dai araa uis na ngen. ³²Taqurla dai mager ip ngene rekmet ne liirang aa ama tekmeriirang ama viirang, i murl kuasiaq a ngen a lavu ra verleset niirang. ³³Ngen, dai ama qem ama vunget na ngen. I diip kuasik ngene uaik tiq ama Ngemumaqa. I diiv ama Ngemumaqa qa ru ngen pama karabus be diip ngen diit samer ama altingki. ³⁴Taqurla dai ngul sil ba ngen taqurliani ma', "Diip ngu nem iari ama Ngemumaqa Aamki-na-ra, de ngene lura, i ama atlu araa tuaqevap, de ngene lura, i ai de re su rama Ngemumaqa aa lengi. Be diip ngene veleng iari navet lura iara ama qaqet. De diip ngene uadem se iari men ama lalem. De diip ngene uamet ne iari ve a ngen a Lautu-vem-nget. De diip ngene ngingarl se ra naver ama qerleng ama barlnget. I aip ta mit saver iaiq ama qerlingki ama barlki de diip ngen ingarl se ra. De saqikka aip ta mit saver iaik de diip ngen ingarl se ra, dai qatikka raqurla. ³⁵Taqurla dai diiv ama Slurlka qe virliit ba ngen nama tuvetki nagel a ngen a murlta, i murl ta veleng aa maatpitta. Lua, i nge rarles navet ma Abel (ma Adam aa uimka). I maikka a ngen a murlta ra veleng ama atlura be deng, i ra veleng ma Sekaraia vama Lautu-vem-ki gel ama 'Alta'. ³⁶Be maikka ngul sil ba ngen nama revan. I liirang aa mai dai diiv iirang nge ren taqurla dav as kuasiaq ai ngen ngip.

Ma Iesus Dai Ama Arlem Ka Never Ama Qaqet Pet Ma Jarusalem

Luk 13.34-35 dema 19.41-44

³⁷Dema Iesus kes nes ma', "Maikka ngen navet ma Jarusalem dai ai de ngene peleng ama Ngemumaqa aa maatpitta. De lura, i qa nem ta sagel ngen ip tet matna, dai ai de ngene rlumet na ra nama dul ip tep ngip. De qatikka ver ama niirl, i buup dai ai de ngu narliip ngu ngiingdemna ne a ngene uis. I qatikka raqurla ama durlaikki, i ai de qi ngiingdemna ne are uis pe ara qivarleriim. Dap ngen dai kuasik ngene narliip. ³⁸De ngene narli, i maikka diiv ama ngingiqi vama Lautu-vem-ki ama Slurlki de ver a ngen a luqup. ³⁹De ngul sil ba ngen, ai saqias diip kuasik mager ip ngene lu ngua, i diip deng pet luqa ama nirlaqa, i diip ngene ruqun ma', "Ama Ngemumaqa dai diip ka rat navet luqa, i qat den nama Slurlka aa Rlenki."

Ama Lautu-vem-ki Ama Slurlki I Diip Lenges Na Qi

Mak 13.1-2; Luk 21.5-6

24

¹Dema Iesus ka mit nev ama Lautu-vem-ki, be naqasaqerl ka tit. Dav aa risura ra ter a qa ip te teqerl a qa nama Lautu-vem-ki ara Vet, i ama

atlunget. ²Dema Iesus ka snanpet ne aa risura ma', "Ngenet lu lungera ama vet, dai maikka ngul sil ba ngen nama revan ai lungera mai ama vet dai as diip lenges na nget. Be ama dul mai ver ama vet dai diip bungmet na nget, be nge raat per ama aivet. Be lungera ama dul dai diip kuasiq ai qurli nget demna."

Ama Giqi Ip Perlverleser Ama Aivetki

Mak 13.3-13; Luk 21.7-19

³Baiv aa dema Iesus ka mugun pama luqupka ver ama damki ma Ulip. Dema Iesus aa risura ra men sagel ka ip kurli ra, i ngerek se ra gel ka. De ra ruqun ma Iesus ma', "Sa ngia sil bauut ai diip lenges nama Lautu-vem-ki. Be mager ip ngi sil bauut aip diip kesnada de liina nge ren taqurla. De ngu lu diiv ama sil mamerlka ne aqeni nanaa, iv uut drlem ai luqa ama nirlaqa ip saqiaskerlka ngiat den? De ngi sil bauut sevet luqa ama nirlaqa ip ma verlverleser iini sama aivetki. ⁴Dema Iesus ka virliit ba ra ma', "Maikka mager ip ngenet lu, i ariq aqek ke qaak tem ngen. ⁵I diip buup ne iari ama qaqet dai diip tat den be ra tis gua rlenki de re tuqun ma', "Nguai dai ma Kristus." De diip te kaak de re ngiingdemna nama qaqet, i buup. ⁶De diip ngene narli drlindrin, i ama arasmesna. De ngene narli ama siit sever ama arasmesna, i sa iari ra mesna. Dap maikka quasik mager ip ngeneng ning. I liirang aa dai diiv iirang nge ren nauirl de naqerl aiv aa dama verlverleser iini sama aivetki. ⁷De diiv iaq ama liinka nama qaqet ta taarlviit sev iaq ama liinka aa qames, i saqikka ne iari ama qaqet ip ta tesna. De saqikka diiv iari, i araa slurlka ama quanaska, dai diip ta taarl sev iari araa qames, i saqikka iaq ama slurlka, i qe uas tem ta. I diip ta taarl sev araa qames kana ip ta tesna. De diip per iang ama niirl dai diiv ama niingki be quasiq ama qaqer araa ngama asmes per iang ama luqup. De diip per iang ama qerleng dai ama qenken-iirang ngerep kuiv ama aiverem. ⁸I liirang aa ip taqurla ama getgetka, i qe rarles per ama nanki, baiv aa dama rluimini nget den. ⁹De diiv ama qaqet te tekmet na ngen mavik. De diiv ama qaqet terl kuarl tem ngen samet lura araa ngerik ip ten ban a ngen tama getget. De re peleng ngen. Dama qaqet mai dai diip kuasik te narliip se ngen. Liirang aa dai diiv iirang nge ren taqurla saver a ngen, i raquarl ngen dru a ngen a qevap sever a ngua. ¹⁰De diip pet lungera ama niirl dai diip buup ne iari navet lura, i ra tu araa qevap dai diip te ngim temanau na ngua. De qatikka lura, i ra naver a na dai diip ta taarl sev araa qames kana. I diip ma qurek per a ra nanaa. ¹¹De diiv iari rat den, i re kaaq ai ama Ngemumaqa Aamki-na-ra. Be diip te tekmet nama qaqet, i buup be ra tu araa qevap sever ama den iirang ama viirang. ¹²De maikka diip buup, buup, nama tekmeriirang ama viirang per ama aivetki. Taqurla be buup ne lura, i ai de ra tu araa qevap, dai diip ta reng pet liina, i araa arlem naver iari. ¹³Dap nemka, i qa tu aa qevap sever a ngua de qa taarl malkuil ip deng, i ama verlverleser-iini dai diip ngu iames na qa. ¹⁴De diip te sil nama Lengi ama Altunget bareq ama qaqet mai ver ama aivetki sever ama Ngemumaqa aa tekmeriirang, i qe uas tem iirang. I diip tel sil na nget bareq ama liin nama qaqet per ama aivetki mai. Baiv aa de liina ip ma verlverleser iini sama qaqet dai iini nget den.

Ama Viirang Malai Dai Diiv Iirang Nge Ren

Mak 13.14-23; Luk 21.20-24

¹⁵Murl ma Daniel ama Ngemumaqa Aamki-na-qa qa sil sever ama tekmeriirang, i quasiq ai ama atliirang, i diiv iirang ngere lenges nama luqup.

I diip ngene lu liina aa, i iini nge raarl vama Lautu-vem-ki ama Atluqi. I liina dai ama viini malai, i iini dai ama rarlimini sama viirang be diiv iini ngere lenges nama qerleng mai. (Be ariq aip ngen dris pet liirang aa de maikka mager ip ngen drlem ama rarlimini ve iirang angera rlung).

¹⁶De vet lungera ama niirl dai maikka mager iv ama qaqet navet ma Judia dai mager ip te uaik saver ama dam. ¹⁷Dama qaqet dai mager ip te uaik dap kuasik mager ip te piikpiik iv as te tekmet na qerang. Dariq aiv iaq, i qurli qa ver ama vetki ara rlung, de maikka quasik mager ip ke meriirl sev aa vetki ip kar aa tekmeriirang. ¹⁸Dariq aiv iaq, i qurli qa ver ama sleng dai quasik mager ip ke guirl ip kar aa serlapki. ¹⁹De diip pet lungera ama niirl dai diiv ama vu barek lura ama nankina, i ama rut pem ta. De ngene lura ama nankina, i re tal ama rluumiirang ama giliirang. ²⁰Dai mager ip ngene raring ip kuasik mager ip ngene uaik pet lungera ama niirl, i ama uises dap kua ver ama Sabat. ²¹I vet lungera ama niirl dai diiv ama merlenka slep bareq ama qaqet mai. As maikka murl ianai, i ngere rarles nama aivetki, i lungera aa ama merlen nge men be deng iara dai as ama gil-nget. Liirang aa dai ai de murl kuasiq ai iirang nge men. De saqikka diip nasat dai diip kuasiq a qerang taqurla nge ren. ²²Dav arik pet lungera, i quasik ama Ngemumaqa qe bingmet nama niirl, dai vadai de lenges nama qaqet mai. Dav ama Ngemumaqa qa tu aa qevap sevet lura ama qaqet, i sa qa mer a ra ip banas. Taqurla de diip ke bing mene lungera ama niirl. ²³De vet lungera ama niirl de arik ma iari te tuqun a ngen ma', "Ngene lu ma Kristus aa." De arik ma aqek ka ruqun ma', "Ma Kristus aa maqamuk." Kuarl aip ta taqen taqurla dap kuasik mager ip ngen dru a ngen a qevap sever a ra. ²⁴I diiv iari re kaaq ai ma Kristus na ra, de ngene lura, i re kaaq ai ama Ngemumaqa Aamki-na-ra, dai diip tat den be re tekmet nama tekmeriirang ama dlek-pem-iirang de ngen ama rleriirang ama dlek-pem-iirang. I diip te tekmet ne liirang aa sagel lura ama qaqet, i sama Ngemumaqa qa mer a ra. I diip te tekmet ne liirang taqurla, i re narliip ta tit se lura vuuqas, i sama Ngemumaqa qa mer a ra ip banas.

²⁵Ngene narli, sa ngua sil ba ngen sevet liirang aa nauirl. ²⁶De ariq ma iari ra ruqun a ngen ma', "Ma Kristus dai qe iaimuk per ama qerlingki, i ama ausaqi na qi. Dap kuasik mager ip ngen diit savet luqia ama qerlingki ip ngene mali re ma Kristus. De arik ma aqek ka ruqun a ngen ma', "Ma Iesus dai qa met luqia ama rumki." Dap maikka quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap sevet liirang aa. ²⁷I lua, i aiv ama qaqer araa Rarlimka qat den, dai diiv ama qaqet mai re lu qa. I diip liina nge ren per ama uusepka ip taquarl vaikpaikmet. Taqurla ip diiv ama qaqet mai ver ama aivetki mai re lu. ²⁸De diip gua anmenki dai diip ma lumamerlka. I diip gua anmenki ip taquarl ai de ngenet lu ama nguatki-qena, i ngere ngiingdemna, i aip nge lu iani, i iini nge ngip.

Diip Ma Iesus Ka Ren

Mak 13.24-27; Luk 21.25-28

²⁹De nakka aip nasat liirang aa ama tekmeriirang ama merlen-iirang, de diip liirang iara nge ren.

'Ama nirlaqa dai diip ka reng be diiv ama arlenki ver aa saqang.

Dama iaqunki dai diip kia reng be diip kuasik kim ngim. Dama ualdang dai diip nge raat never ama uusepka. Dama tekmeriirang mai ver ama uusepka dai diiv iirang ngere iauri.' Esekiel 32.7

Joel 2.10

³⁰De diip pet luus aa de diiv iani nge ren per ama uusepka. I liina ngerel sil nama qaqer araa Rarlimka, i qat den. Be ama qaqet mai ver ama aivetki, dai diip te lu ama qaqer araa Rarlimka, i qat den per ama aavul, ver ama uusepka. I diiv ama qaqer araa Rarlimka qat den pe aa dlek, de ngen aa ansinki. ³¹De diiv ama qaqer araa Rarlimka qe iis ama rlaunka, i luqa, i qek nak saimanau, ip ke nem aa Angeluqena sever ama aivetki mai, iv ama Angeluqena re iingdemna ne aa qaqet, i sa murl ka mer a ra naver ama qerleng mai ver ama aivetki.

Ama Qasiquatka Nama Pikuska

Mak 13.28-31; Luk 21.29-33

³²Luqa ama mengka, i ra tis ka ama Pikuska, dai mager ip ngene lu qa de ngen drlem. I aip lua, i ama mengka ama pikuska arkenaap, i ama anesaap, dama qerlapki vembaap, dema ngeriquaing ama qelaquaing ngere riirl. Dai diip ngen drlem ai ama qares iv ama niirl, i diip kuasiq ama qaik. ³³Dai liina ip saqikka raquarl liirang aa, i sa ngua sil ba ngen sever iirang, i as diiv iirang nge ren. Baip ngenet lu liirang aa, i iirang nget den, dai diip ngen drlem ai luqa ama nirlaqa dai ama qares ip kat den. ³⁴De maikka ngul sil ba ngen nama revan. I lura, i qurli ra vet lungera ama niirl dai diip liirang aa nge ren gel ta, i as kuasiq ai ra ngip. ³⁵Bama aivetki mai de ngen ama uusepka, dai maikka diip lenges na nget. Dav ama lengi, i sa ngua sil na nget, dai maikka quasik mager ip lenges na nget.

Ama Nirlaqa Ip Diiv Ama Verlverleser Iini Sama Aivetki

Mak 13.32-37; Luk 17.26-30

³⁶Maikka quasiq aqek kat drlem ama nirlaqa dap kuarl ama qeleq iini men ama nirlaqa ip diiv ama verlverleser iini. Dama Ngemumaqa aa Uimka de ngen ama Angeluqena, i ra vuusep dai quasik tat drlem ama nirlaqa dap kuarl ama qeleq iini ip diip liina nget den. Dap katikka ama Ngemumaqa naik dai qat drlem. ³⁷Ama tekmeriirang, i murl ama qaqet te tekmet niirang pet lungera ama niirl, i qurli ma Nua, dai saqikka diiv ama qaqet te tekmet ne liirang aa. I lua, i diiv ama qaqer araa Rarlimka qat den. ³⁸I murl vet lungera ama niirl, i as kuasiq ama aiquum nge men gel ma Nua. Dai dama qaqet ta tes de re srluup. Dai de re ngerlvet be deng pet luqa ama nirlaqa, i ma Nua qa mit sedama sipki. ³⁹De lura ama qaqet dai ai de quasik tat drlem aip liirang aa nget den taqurla, i nanaa. Baiv aa dama qaik be baap dama qerlap be nge lenges ne lura. Dai saqikka diip taqurla, i aiv ama Qaqet araa Rarlimka qat den. ⁴⁰Diiv iaiaam, i qurli iam per ama sleng, dai diiv ama Ngemumaqa qar iak dap kurli iaq aa ver ama sleng. ⁴¹De iauiim ama naniim iane tekmet nama qinepki nama lagat iv ama bret na nget. Dai diiv ama Ngemumaqa qa aar iaik dap kurli iaiaq aa. ⁴²Taqurla dai qatikka mager ip masmas de ngen druvem nanas. I quasik ngen drlem ama nirlaqa ip diip lua a ngen a Slurika

qat den. De mager ip ngen drlem sevet liina iara. ⁴³I arik luqa, i aa vetki qat drlem aip maikka qesnada dama suamka qat den ip ke suam sev aa vetki. Dai maikka mager ip luqa, i aa vetki dai qa ruvem nanas de qe uas ip te luqa, i qe narliip ke suam. I luqa, i aa vetki, dai quasik ke narliiv ama suamka qe bungdem ser aa vetki ip ke suam. ⁴⁴Taqrula dai saqikka mager ip ngen, ngen druvem nanas. I ama qaqer araa Rarlimka dai naqatikka mager ip ka ren pet liina ama qeleq iini, i aip ngen dru a ngen a qevap ai quasik mager ip ka ren.

Ama Qasiquatka Sever Ama Saikngias-Pem-Ka De Ngen Iak I Quasik Ke Narligel

Luk 12.42-46

⁴⁵Diip ngu sil sevet luqa, i qa maarl madlek de qet matna de aa tuaqevap dai ama atlungat. Dai de qe taqa uas te aa rletki. I luqa, i diiv aa barlka qa ru qa ip ke uas te aa buaiskena. De diip ken ban a ra rama asmes, i aip lua, i ip ta tes. ⁴⁶Baip laip de luqa ama barlka qa guirl, dai qa lu luqa, i qet matna raqrula ip taquarl mekai qa ruqun a qa. Dai luqa dai diip ma arlias-per-a-qa. ⁴⁷Dai maikka ngul sil ba ngen nama revan. I luqa ama barlka dai diip kat luqa ip ke uas te aa tekmeriirang mai. ⁴⁸Dav ariq aip luqa ama buaiska qa tu aa qevap ma', "As gua barlka dai as diip kuasiq ai masna qa ren." ⁴⁹Taqrula de qe rarles, i qe uamet ne aa buaiskena, i lura, i qe uas tem ta. De qa tes de qe srluup ke na ra be qe kabaing. ⁵⁰De diip luqa, i qe uas te aa rluavik dai diiv aa barlka qa ren, i aip kuasik luqa qa muvem nanas. I diip ka ren pet liina ama qeleq iini, i aip luqa ama buaiskena araa Amngimka qa tu aa qevap ai as diip kuasiq aa Barlka qa ren. ⁵¹De diiv ama barlka qa raarl ne luqa, i ai de qet matna, i qe uas te aa rluavik. De diiv ama barlka qa ru luqa gel lura, i ai de re kaaq ai ama atlura na ra. Be vet luqa ama luqupka dai diip tek nak maden de res nis araa qing nana."

Ama Qasiquatka Sever Ama Nankina Ama Lugutta

25 ¹De saqiaskerlka ma Iesus ke su sever ama giqi, i diiv ama Ngemu-maqa qe uas. I qel sil ma, "Ngul sil sever iak, i qa muvem nanas ip ke ngerlvet. De luqa ama nirlaqa qa men, dama nankina, i quasik gel ta never aa liinka dai ra muvem nanas suunun ip diip ke ngerlvet dama arlenki ara rlan. I lura, i ama malepka na ra. I ra mit samen ama aiska ip na ne luqa, i diip ke ngerlvet. I ra mit, i re tal araa laam iirang. ²Be iari ama ngeriqit-na-ra dai kuasiq ai araa ngama adrlem. Dav iari ama ngeriqit-na-ra dai ama saikngias-pem-ta. ³Be lura, i kuasiq ai re taqat drlem, dai ra ral araa laam iirang. Dap kuasiq ai ra ral ama karasin ip seq araa laam iirang angera rleng. ⁴Dap lura, i araa adrlem dai ra buuv ama qurel ne iang ama karasin de re tal nget ngen araa laam iirang. ⁵Be luqa, i diip ke ngerlvet dai kuasiq ai masna qa men. De lura ama nankina dai maikka ama neng-na-ra, be menep-menep ta be re brlaing. ⁶Baip dama arlenki ara rlan per ama rlaunka de aqek kes nes ma', "Luqa, i diip ke ngerlvet dai luqa namuk, i qat den. Ngen den ip ngene na qa, ngen atmetna de ngene na qa ngen den. ⁷De lura ama nankina ra maarl-viit. De ra tuvem ne ara laam iirang. ⁸De lura ama nankina, i quasik te taqat drlem, dai ra ruqun lura ama nankina, i araa adrlem ma', "Ngene qurl auut te a ngen a qeng ama karasin. I auura laam iirang dai sa verlverleset mer iirang be diiv iirang nge reng." ⁹Dap lura ama nankina, i ama saikngias-pem-ta dai

ra virliit ma', Kuasik maget. I lunger iara ama karasin dai quasik maget na nget kurl uut mai, uut na ngen. Dap ngen diit sagel lura ama qaqet, i ai de rem nem lungera ama karasin. I ngen diit ip ngene van per a qeng banas.”¹⁰ Taqurla de lura, i quasik te taqat drlem ta mit ip ten bandem per ama karasin. Dap lua, i ra mit, de luqa ip ke ngerlvet dai qa men. De lura ama nankina, i ra muvem nanas dai re ne luqa ra man sev ama vetki saver ama berlim arla asmeski. De ra ves mer ama tarlka de ra ding. ¹¹ Baiv aa de iari ama nankina ama ngeriqit-na-ra ra men. Be lura ma nankina ra ruqun ma', “Auura barlka, ngi ratterem mer ama tarlka nanaik uut iv uur ran.” ¹² Dap luqa ip ke ngerlvet dai qa virliit ma', ‘Maikka ngul sil ba ngen nama revan. I quasik nguut drlem se ngen.’ ¹³ Taqurla dai maikka mager ip katikka masmas ngen druvem nanas. I quasik ngen drlem luqa ama nirlaqa dap kuarl ama qeleq iini ip diiv ama qaqer araa Rarlimka qat den.”

A Siitka Sever A Buaiskena Ama Depguas Na Ra

Luk 19.11-27

¹⁴ Ama Ngemumaqa aa luqupki, i qe uas pe uusep dai diip taquarl iaq ama qaqaqa. I qa mit naver aa luqupki ip ka tit saver iaiq ama luqupki ip ke paikmet. Dap lua ip diip ka tit de nauirl dai qa iingdemna ne aa buaiskena de qa taqen per a ra. I luqa qa ruqun aa buaiskena iv aip ka mit dap diip te uas te aa tekmeriirang. ¹⁵ De luqa qa mu a qevap ip katikka qe barlmet ne aa tekmeriirang kur ama buaiskena araa dlek ip te uas tem iirang. I qatikka qerl kurl a ra te aa tekmeriirang, i qatikka qut ta ip te uas tem iirang. Be luqa qa qurl lura, i qa qurl iak tama qelaing, i ama 5,000 nama nal. De iak dai luqa qa qurl a qa rama qelaing ama 2,000 nama nal. De iak dai luqa qa qurl a qa rama qelaing ama 1,000 nama nal. Baip luqa qa rekmet taqurla de qa mit. ¹⁶ Baip luqa qa mit, de luqa ama buaiska, i qa sama qelaing ama 5,000 nama nal. Dai masna qa mit, be qe bisnis ne luqa ama qelaingka, be deng, i saqiaskerlka iang ama qelaing ama 5,000 nama nal nge men. ¹⁷ De luqa, i qa ral ama qelaing ama 2,000 nama nal, dai qa rekmet taqurla, i qa bisnis ne lungera ama qelaing be saqikka iang, ama 2,000 nama nal nge men. ¹⁸ Dap luqa, i qa ral ama qelaing ama 1,000 nama nal dai qa mit be qa qut ama demka de qa rerles aa mastaqa aa qelaing. ¹⁹ Baiv aa de naqasaqerl buup nama niirl nge mit. Baip maget de lura ama buaiskena araa mastaqa qa guirl. De luqa qa snanpet ne aa buaiskena aip ta mesana ne aa qelaing. ²⁰ De luqa, i murl ka ral ama qelaing ama 5,000 nama nal, dai qa men se iang ama qelaing ama 5,000 nama nal. I lunger aa, i qa bisnis be rem nget. De qa ruqun ma', “Gua Barlka, ngia mu gia qevap ai mager ip ngu uas tama qelaing ama 5,000 nama nal. Be saqikka iang ama qelaing ama 5,000 nama nal nge men. ²¹ Dama Barlka qa virliit ma', “Maikka ngia rekmet nama atlu. I maikka ngia rekmet nama aletki ama atluqi. I ngia rekmet nama aiska ama atluqa se lungera ama qelaing ama langas. Taqurla dai diip ngua ru ngi ip ngi uas tama tekmeriirang, i iirang peviit. Ngia ren ip gia arlias ngi na ngua.” ²² Baiv aa de luqa ama buaiska, i murl ka ral ama qelaing ama 2,000 nama nal, ka men sagel ama mastaqa. Be qa ruqun ma', “Gua barlka murl ngia qurl a ngua rama qelaing, i ama 2,000 nama nal ip ngu uas tem nget. Dai be ngua bisnis ne lungera ama qelaing ama 2,000 nama nal, be saqikka iang ama qelaing,

i ama 2,000 nama nal nge men. ²³Dama barlka qa virliit ma', "Maikka ngia rekmet nama atlu. I ngia rekmet nama aiska ama atluqa se lungera ama qelaing ama langas na nget. Taqurla be diip ngua ru ngi ip ngi uas te liirang aa, i as maikka iirang peviit. Ngia ren ip gia arlias ngi na ngua. ²⁴Baiv aa, de luqa ama buaiska, i murl ka ral ama qelaing ama 1,000 nama nal ka men sagel aa Barlka. Be qa ruqun ma', "Gua Barlka, nguat drlem ai ngi dai ama reksenas-ka na ngi. Be ai de ngia ter ama asmes naver ama sleng, i murl kuasik ai ngia matna ver a nget. De ngia ter ama meng arla gam de ngen ama liltem iirang, i qatti murl iak ka mu nget. De ara asmes dai ai de ngi bing se nget. ²⁵Taqurla dai ngung ning liina. De ngua mit se gia qelaing be ngua qutserl nget. Ani; gia qelaing aa ama 1,000 nama nal, i qatikka murl ngia qurl a ngua rem nget!" ²⁶Dama Barlka qa virliit barek luqa ama buaiska ma', "Ngi dai maikka ama vuqa na ngi de maikka ama nengnas met ngi. I ngia sil ai ngiat drlem ai nguat ter ama asmes naver ama sleng, i murl kuasik ai ngua matna nget. Dai de ngu bing sama asmes dap kuasik ai murl ngua mu nget. ²⁷Dai vadai de raqurla de ngia mu gua qelaing mer ama Bang, ip nge riiril iv aip lua, i ngua men de ngua met gua qelaing, i rluses dem nget. ²⁸Taqurla dama Barlka qa ruqun aa iari ama buaiskena ma', "Ngen det lungera ama qelaing ama 1,000 nama nal nagel luqa. De ngene qurl luqa, i ama qelaing ama 10,000 nama nal gel ka. ²⁹I lura, i iarang gel ta, dai saqiaskerlka diip ngu qurl a ra re iarang. Be diip liirang aa, i qe narliip siirang, dav as ngene, i iarang. Dap nemka, i quasik ket matna ne liirang aa, i sa ngua van a qa, dai diip ngu at liirang aa mai nagel ka. ³⁰Baiv aa de luqa ama Barlka qa ruqun ma', "Luqa ama buaiska ama vuqa dai ngene rlu na qa sedarliik, sev ama arlenki vet luqia ama luqupki, i diiv ama qaqet tek nak de res nis araa qiiing nana, i re narlii getget per a nas.

Diiv Ama Qaqer Araa Rarlimka Qa Raarl Nama Qaqet

³¹Ama qaqer araa Rarlimka dai saqiaskerlka diip ka ren. I diip ka ren pe aa ansinki, i maikka qi veviit. De aa Angeluqena dai diip te na qa ra ren. I qa dai diiv ama Slurlka na qa de diip ka ruqun mer aa mugun-met-ki, i maikka ama slurlki, i qi veviit. ³²Be ama qaqet mai dai diip te iingdemna ver ama qaqer araa Rarlimka aa saqang. De diiv ama qaqer araa Rarlimka qa raatmet nama qaqet saver ama liiniam ama quanasiam. I liini iara ip taquarl ama Uaska, i qa ter ama sipsip naver ama meme. ³³Dai diiv ama qaqer araa Rarlimka qa ru ama sipsip (ama qaqer ama atlura) pe aa merlmerliit. Dav ama meimei (ama qaqer ama vura) dai sev aa ruarliit. ³⁴Taqurla de diiv ama Slurlka qa ruqun lura ama qaqer ama atlura ve aa merlmerliit ma', "Ngen den. I sa Gumam ka matna ver a ngen peviit. Ngen den ip ngen der ama luqupki, i murl ama Ngemumaqa qa muvuusep ip diip ki bareq a ngen. I lua, i murl ke rarles, i qe tekmet nama aivetki de qa muvem ne luqia ama luqupki, i qe uas bareq a ngen. Luqia ama luqupki, i ngu uas, dai mager ip kurli ngen per a qi. ³⁵I lua, i murl ama getki vem ngua ver ama aivetki de ngen kurl a ngua rama asmes be ngua tes. Dai de dingding sep ngua, de ngenerl kurl a ngua rama qerlapki be ngup suup. De murl lua, i ngerek se ngua dai dama nangiska na ngua gel ngen de ngen marl se ngua sev a ngen a vet. ³⁶De murl lua, i quasik gua angama luan de ngene kurl a ngua rama luan. De murl lua,

i ngu temarl de ngene taqa uas tem ngua. De murl lua, i qurli ngua vama karabus de ngenes pas tem ngua.” ³⁷Taqurla de diip lura ama atlura dai diip te virliit ma', “A Slurlka, ngu lu qesnada de uut lu ngi, i ama getki vem ngi, de uut kurl a ngi rama asmes. De ngu lu qesnada de uut lu ngi, i dingding sep ngi de uut kurl a ngi rama kainaqi ip ngi suup. ³⁸De ngu lu qesnada de uut lu ngi, i ngerek se ngi dama nangiska na ngi, i qurli ngi sangis ne gia luqupki. De uut marl se ngi sev auura vet. De ngu lu qesnada de uut lu ngi, i quasik gia angama luan de uut kurl a ngi rama luan. ³⁹De ngu lu qesnada de uut lu ngi, i ngi temarl dap kua qurli ngi vama karabus de uures pas tem ngi. ⁴⁰De diip luqa ama Slurlka qe virliit ma', “Maikka ngul sil ba ngen nama revan. Ama tekmeriirang mai, i sa ngen tekmet niirang sagel guari ba qek nanari, i luqa, i maikka quasik ai aa rlenki veviit. Dai liirang aa mai dai ngene tekmet niirang sagel ngua.” ⁴¹De diiv ama Slurlka qe ruqun lura ama qaqet pe aa ruarliit ma', “Ngen diit nanari nagel ngua. I sama Ngemumaqa qa sil ai diip ngene karabus. Ngen diit samer ama altingki, i qatikka ai de masmas per ama niirl mai de qiat dang. I murl ama Slurlka qa muvem ne luqia ama altingki ip sagel ma Satan ken aa Angeluqena. ⁴²Maikka mager ip ngen diit. I mekai ama getki vem ngua de quasik ai ngen kurl a ngua rama asmes ip ngua es. De mekai dingding sep ngua de quasik ngen kurl a ngua rama qerlapki ip ngu suup. ⁴³De mekai, i ai de ngerek se ngua de qurli ngua sangis ne gua luqupki. De quasik ai ngen marl se ngua sev a ngen a vet. De mekai quasik gua angama luan de quasik ngen kurl a ngua ra qeng ip ngu rurlisnas. De mekai qurli ngua, i ngu temarl de qurli ngua vama karabus. De quasik ai ngenes pas tem ngua. ⁴⁴De diip lura ama qaqet te virliit ma', “A Slurlka ngu lu qesnada de uuret lu ngi, i ama qeraik ngi dap kua dingding sep ngi. De ngu lu qesnada de uuret lu ngi, i ama nangiska na ngi, i ngerek se ngi, i qurli sangis ne gia luqupki. Dap kua ngu lu qesnada de uuret lu ngi, i quasik gia angama luan de qurli ngi vama karabus. I ngu lu qesnada de uuret lu liirang aa de quasik uut tat naver a ngi?” ⁴⁵De diip luqa ama Slurlka qe virliit ma', “Maikka ngul sil ba ngen nama revan. Ama tekmeriirang mai, i quasik ngene narliip ngene tekmet niirang sagel guari ba qek nanari dai quasik ngene narliip ngene tekmet ne liirang aa sagel ngua. ⁴⁶Taqurla de diip lura ama vura ra iit ip te tal ama ranbandem ama vunget. I diip te taneng ama getget, i quasik mager ip perleset na nget. Dav ama qaqer ama atlura dai diip ta iit ip te taneng ama iames masmas, i quasik mager ip prleset.”

Ama Judaqena Araa Barla Te Sil Bana Ip Te Peleng Ma Iesus

Mak 14.1-2; Luk 22.1-2

26 ¹Baip ma Iesus ka verleset, i qa taqen ne liirang aa, de qa ruqun aa risura ma', ²“Ngen drlem ai mabigia dama asmeski ama slurki, i ra tis ki ma', Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka; dai diip pet luqa ama nirlaqa de diip te quarl tama qaqer araa Rarlimka bareq aa qumes-ta ip te veleng ka men ama lalemka. ³Baiv aa de lura nep ma Lautu, i ai de re ruirl de ngene lura ama barla, i ai de re ruirl sama Judaqena. Dai ra iingdemna ip ta taqen per a na vama Vetki, i ai de qurli lura vem ki. Luqia ama Vetki, i ama Slurki dai ma Kaiapas aa vetki, i luqa, i ama Lautu arla Uaska. ⁴Lua, i ra iingdemna de re sil bana, dai ai de re mali re angama aiska

ip te uurut pet ma Iesus. I ra tu araa qevap ip te kaak ip mager ip te uurut per a qa ip te veleng ka. ⁵De lura ver ama kaivung ta ruqun ma', "Kuasik mager iv uure uurut per a qa ver ama Asmeski, i ama nirlaqa, i ama slurlka. I quasisq uure narliiv ama qurek per ama qaqet de ra tesna."

Iaiq Ama Nanki Qia Rekmet Ne Iani Sagel Ma Iesus

Mak 14.3-9; Jon 12.1-8

⁶Dema Iesus dai qurli qa vet ma Betani. I qurli qa vama Saimon aa vetki. I luqa, i mekai ama arlemki ama vuqi ver a qa, i ra tis ki, ama laippa. ⁷Be lua, i qurli ma Iesus aa, dai iaiq ama nanki qia men sagel ka. I qia men, i qi tal ama qurelka, i ama dulka na qa, i maikka ama atluqa. I ama marasin, i ra tis nger ama 'sanda' dai nget met ka, i maikka ngere tal veviit. De qia arletik ne lungera ama sanda vet ma Iesus aa ningaqa. I lua, i qa mugun per ama laiqa ara garli de qa tes. ⁸Dama risura ra lu luqia ama nanki qia rekmet taqurla de maikka re serlin. Be ra snapet ne luqia ama nanki ma', "Ngu lu ngia ming lungera ama sanda ip nanaa? ⁹Ariq, i uure nem lungera ama sanda ip te van per a nget, dai qatias padarli ama qelaingka, i qa veviit. De vadarli uut kurl lura, i quasisq araa ngama tekmeriirang te lungera ama qelaing." ¹⁰Dap ma Iesus dai sa qat drlem araa lengi. Be qa ruqun ma', "Ngu lu ngenen ban luqia rama merlenka ip nanaa? Dap kia rekmet ne liina, i maikka ama atliini bareq a ngua. ¹¹Katikka diip masmas de qurli lura, i quasisq buup na ra qerang gel ngen. Dap ngua dai diip kuasisq ai qurli ngua mas gel ngen. ¹²Luqia ama nanki, i qia arletik nama sanda vet gua qetdingki, dai ip kia tuvem na ngua, iv aip lua, i ngua ngip de ra qutserl ngua. ¹³De maikka ngul sil ba ngen nama revan. I ama Lengi ama Atlunget dai diip te sil na nget bareq ama qaqet mai ver ama aivetki. De ver ama luqun mai sagel ta sil nama Lengi ama Atlunget dai diip te sil ne ngene luqa ama siitka sevet luqia ama nanki, i qia rekmet ne liina. De liina, i qia rekmet niini dai diip te sil sever iini be diiv ama qaqet tat drlem sever a qi."

Ma Judas Ka Muvuusep Ai Diip Ke Quarl Tema Iesus

Mak 14.10-11; Luk 22.3-6

¹⁴Dema Judas Iskariot, i iak navet ma Iesus aa risura ama malepka ngen-a-iam dai qa mit sagel lura, i re uas tama Lautu. ¹⁵Dema Judas ka ruqun ma', "Diip ngene qurl a ngua rama gi? I aip ngua qurl a ngen tema Iesus." De lura, i re uas tama Lautu dai ra qurl ma Judas tama qelaing ama silva, i ama malev ama depguas. ¹⁶Dema Judas ke rarles, i qet lu re angama aiska ip diip ke quarl tema Iesus semer aa qumes-ta araa ngerik.

Ma Iesus Ken Aa Risura Ra Tes Per Ama Asmeski Ama Slurliki

Mak 14.12-21; Luk 22.7-14

¹⁷De vet luqa ama nirlaqa, i qe rarles naver ama asmeski ara niirl, i ai de ra tes ama bret, i quasisq ama Yis pem nget. Dema Iesus aa risura ra men sagel ka. Dema Iesus aa risura ra ruqun ma', "Diiv uur ruvem nama tekmeriirang mai ver ama asmeski ip diip ngia tes pet luqia ama asmeski. Dap ngu lu diiv uur ruvem ne luqia ama asmeski ve angama vetki qua?" ¹⁸Dema Iesus ka virliit ma', "Ngen diit savet ma Jarusalem. Be ngene ruqun iak, i nguata drlem

se qa ma', "Ama Tiksiqa qa ruqun ma', "Ama nirlaqa, i ra mu qa bareq a ngua dai sa qa geln. Ngua dai ngu narliip ngu ne gua risura uut tes pet luqia ama asmeski, i ra tis ki ma', "Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka, pe gia vetki." ¹⁹Dama risura ra mit kut liina, i ma Iesus ka ruqun a ra ip te rekmet niini. Be ra muvem ne luqia ama asmeski. ²⁰Baip se rletlet, dema Iesus ken aa risura ama malepka ngen-a-iam na ra ta mugun sepna nama laiqli. ²¹Be lua, i ra mai ra tes, dema Iesus ka ruqun ma', "Ngul sil ba ngen nama revan. Ngen aa, ama malepka ngen-a-iam, dai diiv iak naver a ngen ke sil se ngua barek gua qumes-ta." ²²Dema Iesus aa risura dai maikka ama merlenka ver a ra, i re narli liina. De re snanpet nema Iesus, i iak de iak ma', "Nanaa, kua ngia tu gia qevap ai ngua?" ²³Dema Iesus ka virliit ba ra ma', "Ngen ama malepka ngen-a-iam, dai luqa naver a ngen, i ngu na qa uune teq a uun a ngerik mais semer ama pilitki, dai diip ke qarll tem ngua barek gua qumes-ta. ²⁴I ngua dai ama qaqer araa Rarlimka, i diip te veleng ngua ip taqua murl ama Ngemumaqa Aamki-na-ra ra sil, i ra iil vama Langingka, i murl ka nauirl. Dap luqa, i diip ke sil se ngua barek gua qumespik ip te veleng ngua, dai maikka diip lenges na qa. I arik murl aa nan ki sel a qa, i ama ngipka, dai ama atlu, i as kuasik ka lu iarang taqurla." ²⁵Baiv aa dema Judas ka snanpet nema Iesus ma', "A Tiksiqa, kua ngua? (Ma Judas, i diip ke qarll tema Iesus bareq aa qumes-ta). Dema Iesus ka virliit ma', "Ti, qerlka ngi."

Ama Slurlka Aa Asmeski

Mak 14.22-26; Luk 22.15; 1 Korin 11.23

²⁶Lua, i ra tes, dema Iesus ka mer ama bretki de qa meraqen nama atlu sagel aa Mam. De qa bingmet na qi de qa qurl aa risura de qa ruqun a ra ma', "Ngen det luqia de ngen des ki. I luqia dai gua qetdingki aa."

²⁷Dema Iesus ka mer ama kapka, i buup ka nama qerlapki nev ama vain arla gam. De qa meraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa de qa qurl aa risura. Dema Iesus ka ruqun ma', "Ngen mai ngene srluup. ²⁸I luqia iara ama qerlapki dai raquarl gua qerekka, i qa rletik sever ama qaqet ip Gumam ke lemerl araa viirang. I qatikka ne liina dai ngu rarles nama Aiska ama Iameska iv ama Ngemumaqa qe iames ne aa qaqet masmas. ²⁹Ngua taqen nama revan, i diip kuasik mager ip ngup suup luqia ama qerlapki nev ama vain arla gam ip deng, i ama Ngemumaqa qe uas per aa luqupki ama Iameski. Dai diip ngu suup ama vain ama iames-nget, i ngu na ngen."

³⁰De ra raing iaiq ama taingki nama Lautu. Baiv aa de ra mit saver ama damki ma Ulip.

Ma Iesus Aa Risura Dai Diip Ta Mai Ra iit Namen A Qa

Mak 14.27-31

³¹Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Nani ngene uaik namen a ngua ip ngerek se ngua, ip taquarl murl ta iil vama Langingka, i murl nauirl ma',

'Ama Ngemumaqa dai diip ke veleng luqa, i qe uas tama sipsip. Be diiv ama sipsip ngere uaik maden maden.' Sekaraia 13.7

³²Dap diip ngua raarl namer ama matmat. De diip ngu uirl se ngen savet ma Galili." ³³Dema Pita qa ruqun ma Iesus ma', "Katikka ariq aip guari ra uaik, dap ngua dai diip kuasiq ai ngu uaik namen na ngi."

³⁴Dema Iesus ka virliit ma', "Maikka ngul sil ba ngi nama revan. I nani dama arlenki are rlan de diip ngi vererl temiis, ai quasik ngiat drlem se ngua. I diip ngi vererl temiis taqurla ma depguas niirang be nakka aiv aa dama durlaikka qek nak."

³⁵Dema Pita qa guirltik madlek sagel ka ma', "I quattaa, i diip ngu ngip ngu na ngi, dap maikka diip kuasik mager ip ngua raqen ai quasik nguat drlem se ngi!" De qerlka iari ama risura, dai saqikka ra meraqen taqurla raquarl ma Pita.

Ma Iesus I Maikka Ngerek Se Qa I Qe Raring

Mak 14.32-42; Luk 22.39-46

³⁶Dema Iesus ken aa risura ra mit saver ama aiverini, i ra tis iini ma Getsemani. Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Mas per a ngen aa, de ngua iit ip ngu nen ama Slurlka. ³⁷Dema Iesus ka ruqun ma Pita qene ma Sebidi aa uimiam ip te na qa. De nge rarles, i maikka ama merlenka ver a qa be quasik ket lu maget. ³⁸Be qa ruqun ma Pita qene ma Sebidi aa uimiam ma', "Maikka ama merlenka ver a ngua malai. Be ama qares iv arik ngu ngip. Kurli ngen aa de ngenem ngim.

³⁹Baiv aa de nakka ma Iesus ka aang imanau be qa aan aa buum men ama aivet. De qe raring sagel aa Mam ma', "Kua mager ip ngua iit puuqas ne liirang aa ama merlen-iirang? Dap liina, i qatikka ngi narliip dai maikka iini veviit. Katikka mager ip ngi tekmet kut gia tuaqevap. Dap kuasik mager ip ngi tekmet taquarl ngu narliip." ⁴⁰Baiv aa dema Iesus ka guirl sagel aa risura. Be qa men gel ta, i re braiing. De qa ruqun ma Pita ma', "Kua quasik mager ip nakka ngenem ngim per angama ainkules?" ⁴¹De qa ruqun a ra ma', "Ngenem ngim, de ngene raring. De ngene na ngua, i arik ma', ama qasiqar-iirang nge men per a ngen. A revan, i ngene narliip se ngua da ngen a rlan dap per a ngen a qetdeng dai ama neng na ngen de quasiq a ngen angama dlek." ⁴²De saqiaskerlka ma Iesus ka mir ip maiiram ip ke raring. I qa mit be saqiaskerlka qe raring ma', "Gumam, katikka ariq aip kuasik mager ip ngi nem luqa ama merlenka ip ka iit naver a ngua, dap katikka diip ngu rekmet taqurla, dai ngu raring ip katikka liina, i ngi, ngi narliip dai iini nge ren taqurla." ⁴³De qa guirl, dai qa lu ra, i maikka ra dai ama menepki-met-ta. ⁴⁴Taqurla de saqiaskerlka ma Iesus ka mit namen a ra be qe raring. Liina, i qe raring ip ma depguas niirang dai saqikka qe raring ip taqua laira. ⁴⁵Baiv aa dema Iesus ka guirl sagel aa risura be qa ruqun ma', "Katiaskerl kua masmas per a ngen, i ngene braiing? Ngene lu, qasa iara ip diiv iak ka iit se ngua, i ama qaquer araa Rarlimka na ngua barek lura ama vura. ⁴⁶Ngen daarliiit! Diiv uut tit! I ngene lu, luqa qat den ip diip ka tit se ngua sagel gua qumespik".

Ma Iesus I Ra Uurut Per A Qa

Mak 14.43; Luk 22.47; Jon 18.1-11

⁴⁷Dap medu ama barlta nep ma Lautu dama Tiksiqena nep ma Lautu de lura, i re uas tama Lautu dai sa ra kaivung. Be ra nem iaq ama liinka ip te nema Judas Iskariot ip ta iit te uurut pet ma Iesus. I ra tit, i re tal ama avis-kina, a galep, ngene liirang aa, i ai de re uamet niirang. ⁴⁸Dema Judas ka sil ba ra ma', "Diip ngua raqen nama atlu. De uune sarl a uun a ngerik-kana,

i ngu nema Iesus. De ngu quarl tem ka bareq a ngen. Uut tit ip nani uure uurut per a qa. De ngen den se qa sev ama karabus.” ⁴⁹Dap ma Iesus dai as kurli qa, i as ka taqen per aa risura. Dema Judas Iskariot, i qa navet ma Iesus ka men, be qe nema Iesus ian ne sarl ian a ngerik-kana. De qa ruqun ma, “Atlu gua Barlka, gua Tiksiqa.” ⁵⁰Dema Iesus ka virliit ma, “Guakka, ngia rekmet ne liina, i ngia men ip ngi rekmet niini.” De lura, i re nema Judas dai ra uurut pet ma Iesus. ⁵¹Liina nge men taqurla, dap ma Iesus aa risura be iak, i qe nema Iesus, dai qa berltiq ama asmesna arla sinki be qa dik iaq aa asdemki. I luqa dai ama buaiska, i ai de qet matna ip ka tat naver ama Lautu angera Barlka. ⁵²Dema Iesus ka ruqun luqa ma, “Gia sinki saver ama asmesna dai ngi nes ki mer ara vetki. I lura ama qaqet, i re peleng nama avis-kina, dai saqikka diip te veleng ta ne lungera ama aviskina. ⁵³Dap maikka ama revan, i ngen drlem ai naqerl mager ip ngu snanpet ne Gumam be mager ip ke qurl a ngua rama Angeluqena, i maikka ama 12,000 na ra, dav as buup ne iari ve araa rlung. ⁵⁴Dap liina dai mager iv iini nge ren taqurla, iv iini nge ren ip taquarl ama lengi nev ama Langingka, i murl nauirl nge taqen. ⁵⁵Dema Iesus ka ruqun ama qaqet ma, “Ngen dren se a ngen a aviskina ngen a ngen a galep saver a ngua ip taquarl ai ama suamka na ngua. Ai de qurli ngua, i ngu su ngen pama Lautu-vem-ki ama Slurli, dap kuasiq ai ngen uurut per a ngua. ⁵⁶Dav ama lengi nev ama Langingka, i murl nauirl nge men nama revan sever a ngua. Be iara ngen ne uurut per a ngua.” Dema Iesus aa risura mai dai ra uaik namen a qa.

Ma Iesus I Ama Judaqena Araa Barlta Ra Taarl Na Qa

Mak 14.53-65

⁵⁷Lura, i ra uurut pet ma Iesus dai ra mit se qa sev ama Barlka aa vetki ma Kaiapas, i luqa, i ai de qe ruirl sama Lautu. Dema Tiksiqena nep ma Lautu de lura ama Barlta nep ma Lautu, de lura, i ai de re Uas tama Lautu, dai ra men be re tekmet nama kaivung pe luqa ama barlka aa vetki. ⁵⁸Dema Pita dai qa mit naset ma Iesus. Dap nakka qa mit be qurli qa sangis kuarla, i qa mit naset ma Iesus be samer ama baniski met luqa ama Barlka a vetki. I ma Pita qa mit samer ama baniski be qa mugun gel ama Diitdiit-per-a-ra. I qe narliip ket lu aip diip te tekmet nema Iesus nanaa.

⁵⁹De lura ama Barlta nep ma Lautu, de ngen ama Barlta nep ma Kot dai re mali rama ais ip te kot sema Iesus nama kaaq-iirang. I re narliip te mali ra ngama rarlimini ip te veleng ma Iesus. ⁶⁰Dai be quasik ta lu sever a qeni. I liirang aa mai, i ra meraqen sagel ma Iesus niirang dai ama kaaq-iirang.

De buup ne iari ama qaqet ta men be re kaak sevet ma Iesus ne iarang ama lengi iirang. Dav ama Barlta nep ma Kot dai maikka quasik ta lu sever angama rarlimini ip te veleng ma Iesus. De iaiaa ama qaqer a iaiaa men be iaiaa duqun ma, ⁶¹“Katikka ma Iesus ka sil ba uun ai mager ip ke lenges nama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki. De saqiaskerlka diip naser ama niirl ama depguas de diip ke rekmet na qi.”

⁶²De luqa ama Barlka nep ma Lautu dai qa maarliit de qa snanpet nema Iesus ma, “Kua quasik gia qeng ama lengi ip ngi guirltik lungera ama lengi, i ra taqen sagel ngi na nget. Kua lura ra taqen nama revan?” ⁶³Dap ma Iesus dai quasik ka taqen de quasik ka meraqen ne aqeni. De luqa ama Barlka nep

ma Lautu dai saqiaskerlka qa ruqun ma Iesus ma', "Maikka ngu tekgei ngi nama Ngemumaqa aa rlenki, de ngua tuvuusep, i qa dai auura lameska. Dai ngi sekdem aip kua ngi dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi?"

⁶⁴Dema Iesus ka guirltik ma', "Ii, qerlka ngua. Dap ngul sil ba ngen, i diip ngene lu ngua, i ama qaqer araa Rarlimka na ngua, i ngua mugun pama Ngemumaqa aa merlmerliit. De ngua, i ama qaqer araa Rarlimka na ngua dai diip ngene lu ngua, i nguat den pama aavul ver ama uusepka."

⁶⁵Baiv ama Barlka qa narli liina de maikka qe serlin maden. De qe tekmer ip taquarl ke lalangmet per ama aivet. I qe serlin sema Iesus taqurliani ma', "Maikka ngia meraqen mavik sagel ama Ngemumaqa." Dema Kaiapas ka taqen sagel lura, i re kot sema Iesus ma', "Maikka quasik mager iv uure nes te aret ip te sil sever a qa aip kua qa taqen ne aa revan. I askerlka lua ngene narli qa meraqen mavik sagel ama Ngemumaqa. ⁶⁶Be ngen dru a ngen a qevap nanaa?"

De ra guirltik ma', "Mager ip te veleng ka, i ama vuqa!"

⁶⁷Dama qaqet tet kuat pet ma Iesus aa sakngaqi. De re uamet pem ka ne araa uugembap. De iari ra vukdeng met ma Iesus de ra ruqun ma', ⁶⁸"Kua ngi dai ama Ngemumaqa Aamki na ngi, dai mager iv iara ngia taqen, aip nemka qa uaming ngi? Ngia ris ka."

Ma Pita Qa Vererl Temiis

Mak 14.66; Luk 22.54; Jon 18.25-27

⁶⁹Dap pet luus aa dai as kurli ma Pita, i qa mugun mer ama baniski darliik. De iaiq ama nanki, i ai de qit matna gel ama Barlka nep ma Lautu dai qia men sagelna nema Pita. De qia ruqun ma', "Ngi, dai qerlka ai de ngi nema Iesus, i qa navet ma Galili."

⁷⁰Dap ma Pita dai qa vererl temiis, i qa sil ai maikka ai de quasik ai qe nema Iesus. I qa meraqen taqurla sagel lura, i qurli qa qe na ra. Dema Pita qa ruqun ma', "Kuasik nguat drlem aip ngen deraqen sever ama gi."

⁷¹Baiv aa dema Pita qa aang namer ama baniski. Be mer ama tarlka dai iaiq ama nanki qia lu qa. De qia sil bareq iari ma', "Iaq aa, i qerlka qa nagel ma Iesus, i qa navet ma Nasaret."

⁷²De saqiaskerlka ma Pita qa vererl temiis ai maikka ai de quasik ai qe nema Iesus. Dema Pita qa ruqun ma', "Maikka ngua tuvuusep sagel ama Ngemumaqa, i quasik nguat drlem se luqa, ma Iesus."

⁷³De nakka quasik ama ainkules, de iari ama qaqet, i qerlka ai de ra maarl aa, dai ra mit sagel ma Pita, be ra ruqun ma', "Uut drlem ai ngi navet lura, i ai de ngen diit naset ma Iesus. Uut drlem, i raquarli ngia taqen muqas."

⁷⁴Dema Pita qa rekgelnas, de qa taqen mavik, i maikka qa taqen ma', "Ngua tuvuusep, i maikka ngua taqen ne gua revan. I quasik nguat drlem se luqa, ma Iesus."

Be saip ma Pita qa meraqen ne liina, dama durlaikka qa nak. ⁷⁵De vuktik pet ma Pita nema Iesus aa lengiqi, i laa ma Iesus ka ruqun a qa ma', "Diip ngia raqen ai quasik ngiat drlem se ngua. De diip ngi vererl temiis sevet ngua ves nauirl ma depguas niirang. Baiv aa de nakka ama durlaikka qek nak."

Baiv aa dema Pita qa mir ianai sedarliik, i maikka ama qilkilem na qa, i qek nak.

Ta Mit Sema Iesus Sagel Ama Gaman Ma Pailat

Mak 15.1; Jon 18.28-32

27 ¹De maikka aip se bingbigia men ama arlenes de lura, i re ruirl sama Lautu de ngen ama Barlta, i re ruirl sama qaqet dai sa ra muvem nanas ip te peleng ma Iesus. ²Baiv aa de ra quap met ma Iesus aa rik de ra mit se qa sagel ma Pailat, i luqa, i qe uas tama Gaman. De ra quarl tema Iesus bareq a qa.

Ma Judas Ka Veleng Nas

Aposel 1.18-19

³Luqa ma Judas, i qa quarl tema Iesus bareq aa qumespik, dai sa qe ne lura ra sil bana ip diip te veleng ma Iesus. Lua, i ma Judas ka lu liina raqurla, dama arlemka, i qa rekmet ne liina. Taqurla de qa quarl te lungera ama qelaing, i ama malev ama depguas nama silva. I qa guirl lungera ama qelaing bareq ama barlta nep ma Lautu de ngen ne lura, i re ruirl sama Lautu. ⁴Dema Judas ka ruqun ma', "Ngua rekmet nama viini. I ngua qurl a ngen te luqa, i maikka ai de quasik kat drlem sa tekmet nama viirang, ip te veleng ka." De lura, i re ruirl sama Judaqena ta guirltik ma', "Uut dai quasiq a qeni. Be qatikka ngi naik dai ama merlenka ver a ngi, dav uut dai quasik tem uut." ⁵Taqurla dema Judas ka rlu nama qelaing sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De qa mir ianai be qa mit be qa quap. ⁶De lura ama barlta nep ma Lautu, i ai de re ruirl ta met lungera ama qelaing nev ama Lautu-vem-ki. De ra ruqun ma', "Auura lengi ama dlek-pem-nget iv uut tit kut nget, dai nget taqen ai quasik mager iv uur ru lungera ama qelaing men ama Lautu-vem-ki ara uang ama qelaing. I raquarli lunges aa dai sa ra van na nger ip te veleng iak." ⁷Taqurla de ra sil bana be mager ip te van per angama aiverini ne lungera ama qelaing, nagel lura, i ai de ret matna ver ama supinkina nama qulek. I liina ama aiverini iv ama matmatki sagel ama nangista, i aip tep ngip savet ma Jarusalem. ⁸I raqurla be qatiaskerl iara dai ra tis luum aa ama aiverem ma', "A Biaska ver a Uum." ⁹Taqurla dai liina nge men ip taquarl murl ama Ngemumaqa Aamki-na-qa ma Jeremaia qa sil. I murl ka ruqun ma', "Ta mer ama qelaing ama silva, i ama malev ama depguas."

Jeremaia 19.1-13; Sekaraia 11.12, 13

I qatikka lungera ama qelaing, i ama Judaqena ra sil bana aiv ama qesna nama qelaing ip te van per a qa (Iesus). ¹⁰De ra van per ama aiverini ne lungera ama qelaing, i ama malev ama depguas. I ra van pet liina ama aiverini, i iini nagel lura, i ai de ret matna ver ama supinkina nama qulek. I qatikka liina ip taquarl ama Slurlka qa meraqen a ngua."

Ma Pailat Ke Snanpet Nema Iesus

Mak 15.2; Luk 23.1-5; Jon 18.28-38

¹¹Dema Iesus ka maarl ver ama Gaman ma Pailat aa saqang. Dema Pailat ke snanpet nema Iesus. I qa ruqun ma', "Kua ngi dai ama King na ngi, i ai de ngi uas tama Judaqena?" Dema Iesus ka guirltik ma', "Ii, qerlka ngua." ¹²De lura ama Barlta nep ma Lautu ngen ne lura, i re ruirl sama qaqet dai qatikka vet ta taqen ip te kot sema Iesus. Dap ma Iesus dai quasik ke narliip ke

guirltiq araa lengi. ¹³Taqurla dema Pailat ka ruqun ma Iesus ma', "Ngi narli lura re kot se ngi. Dap ngu lu quasik ngia guirltik, i nanaa?" ¹⁴Dap ma Iesus dai quasik ka meraqen ne aqeni ip ke guirltik ma Pailat aa lengi. Taqurla be maikka ma Pailat dai qa aakmenses maden.

Ma Pailat Ka Ruqun Ip Te Uadem Sema Iesus Men Ama Lalemka

Mak 15.6; Luk 23.13; Jon 18.39

¹⁵De vet luqia ama Asmeski ama slurki, i ama Judaqena ra tis ki ma', "Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka." I qatikka ai de ver ama ages mai be saqikka aiv ama asmeski, de saqikka diip ma Pailat ke nem iak nev ama karabus. I luqa, i ama qaqet te narliip se qa. ¹⁶De vet lungera ama niirl de qurl iak pama karabus, i maikka aa rlenki men ama viirang, i ai de qe tekmet niirang. ¹⁷Dama qaqet dai ra iingdemna met ma Pailat aa vetki. Dema Pailat ka snanpet nama qaqet ma', "Diip ngu aar iak nep ma karabus ip ba ngen. Dai ngu lu ngene narliip se nemka ip ngua ra qa nep ma karabus. Kua ngene narliip sema Barabas, dap kua ma Kristus?" ¹⁸Dema Pailat dai qat drlem ai ra qurl a qa re ma Iesus, i raquarli ra tu araa qevap mavik, i ra lu aa dlek peviit, dav araa uang ama dlek dai manep. ¹⁹I ma Pailat ka meraqen ne liirang aa, i ai de qa mugun mer aa ramugun-met-ki sagel ai de ra tuqun ip ta taarl nama qaqet. Be as lua, i qa mugun aa, de aa rluqa qia nem liini iara ama lengiini sagel ka. I liina ama lengiini raqurliani ma',

"Kuasik mager ip ngi rekmet ne aqeni savet luqa, ma Iesus. I qa, dai quasiq ai ama vuqa na qa. I laa ngua lu gua viinki sever a qa, be qia rekmet na ngua be maikka ama merlenka ver a ngua malai."

²⁰Dap lura, i re ruirl sama Lautu dama Judaqena araa barlta dai ra ruqun ama qaqer ip tes nes ip ma Barabas ka iit nev ama karabus, dap ma Iesus dai re narliip te veleng ka. ²¹Dema Pailat ka ruqun ma', "Ma Barabas kene ma Iesus iara gel ngua. Be ngu lu ngene narliip ngu at nemka bareq a ngen."

Dama qaqet ta guirltik ma', "Barabas."

²²Dema Pailat ka snanpet na ra ma', "Dap diip ngu rekmet nanaa nema Iesus, i ra tis ka ma Kristus?"

Dama qaqet mai ra guirltik ma', "Te uadem se qa men ama lalemka."

²³Dema Pailat ka snanpet ma', "Ngene narliip ngu veleng ka, i nanaa? Ngu lu qa rekmet ne angama viini nanaa? Dav ama qaqet mai dai maikka res nes slep ma', "Te veleng ka men ama lalemka." ²⁴Dema Pailat ka lu ai quasik mager ip ke rekmet de maget ne aqeni ama lengiini ip ta iit kur iini. De qa lu ama qaqet, i sakka ip ta taarlviit ip saver ama arasmesna.

Taqurla dema Pailat ka mer ama qerlapki de qa ukmes te aa ngerik iv ama qaqet te lu, ai sa quasik ding se qa mene liina.

Baiv aa dema Pailat ka ruqun ma', "Aip luqa qa ngip, dai quasiq ai ngua, gua viini. Dap ngen, i qatikka ngene tekmet ne liina."

²⁵Dama qaqet mai ra guirltik ma', "Ii, qatikka aa aapngipki, dai uut de ngen auure uis dai diiv uure ral ama lengi sevet liina, i arleves, i qa ngip."

²⁶Taqurla dema Pailat ka rarl na re ma Barabas. Dema Pailat ka ruqun iari ama Diitdiit-per-a-ra ip te urlistik pet ma Iesus nama sekpet. Baiv aa dema Pailat ka quarl tema Iesus bareq ama Diitdiit-per-a-ra ip te veleng ka men ama lalemka.

Ma Pailat Aa Diitdiit-Per-A-Ra Ta Tuma Sema Iesus

Mak 15.16-20; Jon 19.2-3

²⁷Baiv aa dama Diitdiit-per-a-ra, ta mit sema Iesus sep ma Gaman aa vetki. Dama Diitdiit-per-a-ra mai dai ra iingdemna mirlek nema Iesus. ²⁸De ra verik pet ma Iesus te aa luan de ra urlis ka ne iaiq ama nguin-nguinki. ²⁹De ra iing ama kasikka, i ama arlking per a qa bama rlaunki. I luqa ama ningaqa ip te siquat, i re kaak ai ama King aa ningaqa. De ra mu luqa ama ningaqa ama arlking per a qa vet ma Iesus aa uuves.

Baiv aa de ra mu ama vuqulka vema Iesus aa riqit ama merlmerliit ip taquarl ama King aa uak. Baiv ama Diitdiit-per-a-ra ra rekmet ne liirang aa sagel ka be verleset, de ra aan araa buum per a arlim de ra tuma se qa. I ai de re tuqun ma', "Atlu, arlias per a ngi masmas, i ngi dai ama Judaqena araa King."

³⁰Dama Diitdiit-per-a-ra re kuat pet ma Iesus. De ra mer aa vuqulka de ra uaming aa ningaqa vetpet. ³¹Baip te talak nema Iesus be verleset, de ra met luqia ama luanki ama nguin-nguinki nemen a qa. De qatikka ra urlis ka ve aa uang ama luan. De ra mit se qa ip te uadem se qa men ama lalemka.

Ma Iesus I Ra Uadem Se Qa Men Ama Lalemka

Mak 15.21; Luk 23.26; Jon 19.17-27

³²Lua, i ama Diitdiit-per-a-ra ra tit sema Iesus savet garli nama qerlingki. Dai ra reqes te iak ip ke ral ama lalemka barek ma Iesus. Luqa dai aa rlenki ma Saimon, i qa navet ma Sairini. ³³Ta mit be ra men per ama luquviini, i ra tis iini ma Golgota. (Liina dai iini ngerem ngim ip taquarl ama qaqeraqa aa girliki.)

³⁴Be vet ma Golgota dai ama Diitdiit-per-a-ra ra qurl ma Iesus tama vain ip ke srluup. I vama vain dai ra mu ama marasin pem nget, i maikka ama gaingka-vem-nget. I re narliip ke suuv a nger ip kuasik ke narli ama getget per aa qetdingki. Dema Iesus ka siquat namen a nget de naqatti qa miirl me nget.

³⁵Dama Diitdiit-per-a-ra, ra uadem sema Iesus men ama lalemka. De re talak nama saatu ip te aa luan bareq anas. ³⁶Dama Diitdiit-per-a-ra dai qatiaskerl ta mugun aa, de rem ngim sagel ma Iesus. ³⁷Dama Diitdiit-per-a-ra ra iil vama mengigl ma', "A Judaqena araa King." De ra uadem siigl se aa uuves men ama lalemka iv ama qaqet mai rat drlem sever a qa. ³⁸De ra uadem se iaiaim ama viiam sepna na qa. I iak pe aa merlmerliit de iak pe aa ruarliit. ³⁹Dama qaqet dai ra tit nev ama aiska gelna nema Iesus. De rep kuip araa ning de ra taqen mavik sagel ma Iesus. ⁴⁰I ai de re tuqun ma', "Ngi sil ai mager ip ngi lenges nama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De saqias kerlka diip naser ama niirl ama depguas de ngi rik ki. Taqurla dai ngi iames nanas. De ngi meriirl namen ama lalemka. I maikka ariq aiv ama revan, i ngi dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi."

⁴¹Dama barlta nep ma lautu dama tiksiqena, i ai de re su nema Moses aa lengi, de ngen ne lura, i re ruirl sama Judaqena dai qerlka qurlu ra aa. I lura ra tuma sema Iesus ip kerlka raquarl iari ama qaqet. ⁴²I re tuqun ma', "Ai de qa tat naver iari ama qaqet. Dap kua quasik mager ip ka raat never anas?"

Dama qaqet ta taqen per a na ma', "Kuarl ama Isrelkena araa King na qa? Ariq aiv ama King na qa, dai mager ip ka raat never anas. De qe meriirl namen ama lalemka. Taqurla dai diiv uut tu auura qevap sever a qa."

⁴³De maikka qa tu aa qevap sever aa Mam ama Ngemumaqa. Dai sakka diiv iara ama Ngemumaqa qa raat never a qa. I maikka ariq aiv ama Ngemumaqa qe narliip se qa. I qatikka qa taqen sever a nas ma', 'Nguu dai ama Ngemumaqa aa Uimka na nguua.'

⁴⁴De liiam aa ama suam iam, i ra uadem se iam men ama lalemiam sepna nema Iesus, dai saqikka ian deraqen mavik nema Iesus taqurla.

Ma Iesus Ka Ngip

Mak 15.33-41; Luk 23.44; Jon 19.28

⁴⁵De ver ama rlaunka dama arlenki qia uung per ama nirlaqa aa saqang. I nge rarles per ama rlaunka be deng per ama depguas suunun. Be ver ama qerleng mai dai raquarl ama arlenki.

⁴⁶De ver ama depguas dema Iesus kes nes ne aa lengi ma', "Eli, Eli, lama sabaktani." Liina ama lengi iini dai ama rarlimini raqurliani ma', "Gua Ngemumaqa, gua Ngemumaqa, nanaa be ngia ngim temanau na nguua?"

⁴⁷Dav iari ama qaqet, i qurli ra aa, dai re narli qes nes, de ra ruqun ma', "Kes nes tema Ilaija, i murl ama Slurlka aa Aamki-na-qa." ⁴⁸De maikka masna iak naver ama qaqet ka uaik be qa mer iarang ip taquarl ama arlmet. De qa uk liirang aa vama marasin, i ra tis nget ama viniqa. De qa qut pem nget nama vuquliit ip ka tu nget dema Iesus aam ip ke naik pem nget. ⁴⁹Dav iari ama qaqet ta ruqun ma', "Kula ngi tekmet taqurla sagel ka. I uure narliiv uurem ngim aip kua diip ma Ilaisa qa ren ip ka raat never a qa."

⁵⁰De saqiaskerlka ma Iesus kes nes slep. De qa quarl te aa qevapka. ⁵¹Dap pama Lautu-arla-vetki-ama-Slurlki, dai qurl ama Luanki ama Slurlki. I qia vesdet ser iaiq ama rumki, i ama Ngemumaqa aa rumki. Be quasik mager iv aqek ka rarlik samet ki. Dai rlek luqia ama luanki nanavuk be samen ama aivet. Be ama luanim ama udiim.

De qerlka ama qenkenki qia quip bama dul dai bungmet na nget. ⁵²Dama matmatkina dai ratterem met nget. Be ama Ngemumaqa aa qaqet, i mekai ra mu ra mer ama matmat dai saqiaskerlka ra maarlviit naver ama aapngipki. ⁵³Lura dai ra maarlviit namer ama adem. Be sa aip ma Iesus ka maarlviit naver ama aapngipki, de lura dai ra mit savet ma Jarusalem. Be buup nama qaqet ta lu ra. ⁵⁴Dama Amiqena araa barlka de ngen ama Diitdiit-per-a-ra, i re uas tema Iesus dai ra lu luqia ama qenkenki de ngene liirang aa mai, i iirang nge men. De maikka reng ning maden de ra ruqun ma', "Ii, maikka ama revan, i ma Iesus dai ama Ngemumaqa aa Uimka."

⁵⁵Dav iari ama nankina, i buup na ra dai nakka ra maarl miaimuk, de rem ngim. I lura ama nankina dai mekai re nema Iesus navet ma Galili ip ta tat never a qa. ⁵⁶I iari never a ra dai ma Maria navet ma Magdala de iaik ma Maria, i ma Jems kene ma Josep iane nan dai qurli ra aa.

Ra Mu Ma Iesus Mer Ama Ademka

Mak 15.42; Luk 23.50; Jon 19.38-42

⁵⁷Dama qares ip rletrlet, de iak, i buup ne aa tekmeriirang, i ama qelaing gelem ka, i aa rlenki ma Josep dai qa men savet ma Jarusalem. I ma Josep dai ma Iesus aa risuqa na qa, i qa navet ma Arimitia. ⁵⁸Dema Josep ka mit be qa snanpet nema Pailat ip ke qurl a qa re ma Iesus aa qetdingki. Dema Pailat ka rarlisdem ip ke ral ka.

⁵⁹Dema Josep ka met ma Iesus aa qetdingki, de qa uung ki vama luanki ama iameski. ⁶⁰Dema Josep ka mu ma Iesus aa qetdingki mer ama demka ama iameska. I sama Josep ka kut me qa manau men ama dul. De qa iaiver ama dulka, i qatias ama slurika ip ke vesdet dama demka aam. Baip ma Josep ka rekmet ne liirang aa be verleset, de qa mit. ⁶¹Dema Maria navet ma Magdala de ngen ne iaiaq ama nanki, i qerlka ra tis ki ma Maria dai qurli iim aa gelna nama demka de ianem ngim.

Ama Diitdiit-Per-A-Ra I Re Uas Tama Matmat

⁶²De luqa ama nirlaqa, i ai de ra tuvem nama asmes per a qa. Baip bigia, de lura, i ai de re ruirl sama Lautu de ngen ama Parasiqena dai ra mit sagel ma Pailat. ⁶³Be ra ruqun ma', "A Barlka, uut drlem sever iani ama lengiini, i mekai luqa, i ama qaak-met-ka qa meraqen niini, i lua, i as ai de quasiaq ai lenges na qa. I maikka qa ruqun ma', "Diip naser ama niirl ama depguas de saqiaskerlka diip ngua raarlviit naver ama aapngipki."

⁶⁴Taqrula dai mager ip ngia raqen ip maikka mager ip te taqa uas ip deng, i sa verleset nama niirl ama depguas. I arik ma, aa risura ra men ip te suam se aa qetdingki. De mager ip te sil bareq ama qaqer ai qa maarlviit naver ama aapngipki. Be liina ama qaak-pem-iini dai diiv ama barliini, ip kuasiaq aip taquarl medu nauirl, i as ai de qurli ma Iesus."

⁶⁵Dema Pailat ka ruqun ma', "Ngen der iari ama Diitdiit-per-a-ra ip te uas. De ngen diit ip maikka ngene pesdet madlek, de ngene taqa uas ip taquarl ai de, i ngene taqa uas." ⁶⁶Baiv aa de ra mit be ra vesdet mer ama demka nama dulka ama slurika, i ama vaimka ama galgalka. De ra rlanmerlang tem ka. Baiv aa de maikka re taqa uas.

Ma Iesus Ka Maarlviit

Mak 16.1; Luk 24.1; Jon 20.1

28 ¹Be lua, i sa verleser ama Judaqena araa Lautuqa, de dama sipsipka dema Maria navet ma Magdala de iaiaq ama nanki, i qerlka ara rlenki ma Maria dai ian men iv ianem ngim samer ama matmat. ²De vet luus aa de maikka ama qenkenki qia quip slep. Dama Slurika aa Angeluqa qa men nev uusep. Be ama Angeluqa qa mit samer ama demka be qa iaiver ama dulka nadama demka aam. ³I ama Angeluqa dai maikka qen sin maden ip taquarl vaikpaikmet. De aa luan dai maikka ama lauul a nger ip taquarl ama aavul. ⁴Be lura ama Diitdiit-per-a-ra, i re uas tama demka dai maikka ra ning ama Angeluqa malai. De maikka ngemerl a ra, i reng ning, taqrula be ra ip taquarl lura, i sa ra ngip. ⁵Dav ama Angeluqa qa ruqun ama naniim ma', "Kula uaneng ning. I nguut drlem ai uane mali re ma Iesus. I luqa, i ra veleng ka men ama

lalemka. ⁶Dap ma Iesus dai quasiaq a qa rari. I sa qa maarlviit naver ama aapngipki ip katikka raquarl medu qa sil ai saqiaskerlka diip ka raarl. I uan den uan lu aa biraqi, i medu qurli qa. ⁷De masna uan diit iv uane sil bareq aa risura. I uane sil ba ra ma', "Ma Iesus dai sa qa maarlviit naver ama aapngipki. Be diip ke uirl se ngen savet ma Galili. Be diip ngene lu qa imuk." Baiv aa dama Angeluqa qa ruqun ma', "Sa ngua sil ba uin ne liirang aa mai." ⁸Taqurla de masna ama naniim ian mit namer ama ademka. I iane uaik iv iane sil bareq aa risura sevet liina. De maikka ianeng ning maden, dap kerlka ngen ama arlias per aiim. ⁹Be lua, i iane qiuaik iv ianel sil bareq aa risura, dai ian lu ma Iesus, i qa maarl ve ian kames. Dema Iesus ka ruqun ma', "Maikka atlu." Dama naniim ian mit sagel ma Iesus. De ian daneng aa ilaing de ian ne Lautu sagel ka. ¹⁰Dema Iesus ka ruqun ama naniim ma', "Kula uaneng ning. Dav uan diit iv uane sil barek gua risura ip ta iit savet ma Galili. I diip te lu ngua imuk."

Ama Diitdiit-Per-A-Ra Araa Lengi

¹¹As lua, i ama naniim ian diir iv ianel sil bareq aa risura, de saqikka iari ama Diitdiit-per-a-ra, i re uas tama demka ra men savet ma Jarusalem. De ra sil bareq ama barlta nep ma Lautu sevet liirang aa mai, i iirang nge men. ¹²Dama Barlta nep ma Lautu de ngen ne lura, i maikka re ruirl, dai ra iingdemna. De ra matna ver iaiq ama lengiqi. De ra qurl lura ama Diitdiit-per-a-ra tama qelaing, i maikka buup ip te kaak. ¹³Dama barlta ra ruqun ma', "Maikka mager ip ngene ruqun taqurliani ma', "Ama risura ra men dama arlenki-aris, dav as uure brlaing be ra suam sema Iesus aa qetdingki." ¹⁴Dariq aip luqa, i qe ruirl sama Gaman ka narli luqia ama lengiqi, de diiv uure qurl a qa re iang ama lengi iv uur raat never a ngen ip kuasik mager iv a ngen a qeni sevet liina, i arleves. ¹⁵Taqurla dama Diitdiit-per-a-ra, ra mer ama qelaing de ra narligel ama Barlta nep ma Lautu. Be luqia ama lengiqi dai qia mit gel ama Judaqena mai. Be luqia ama lengiqi dai qatiaskerl ki iara gel ama Judaqena.

Ma Iesus Ka Van Aa Risura Rama Lengi

Ama Dlek-pem-nget

Mak 16.15-18; Luk 24.36; Jon 20.19-23

¹⁶Dama risura, i ama malepka ngen a qa na ra dai ra mit savet ma Galili. I ra mir iasai saver ama damki sagel ma Iesus ka ruqun ip ta iit. ¹⁷Be ver ama damki dai ra lu ma Iesus. De ra Lautu sagel ka. Dav iari navet lura aa risura dai quasik ta tu araa qevap ai maikka ma Iesus aa. ¹⁸Taqurla dema Iesus ka men sagelna na ra be qa ruqun ma', "Ama Ngemumaqa qa qurl a ngua rama dlek mai ip ngu uas te liirang aa vuusep per aa luqup de ngene liirang aa mai ver ama aivetki. ¹⁹Taqurla dai mager ip ngen diit de ngene su ama qaqet mai ver ama aivetki ip gua risura na ra. I ngene su ama qaqet ip gua risura na ra de ngene qukmes tem ta ne Gumam aa rlenki de ngen aa Uimka aa rlenki de nama Qevapka ama Glasingaqa aa rlenki. ²⁰De ngen ne su lura ama qaqet ip te narligel liirang aa mai, i sa ngua sil ba ngen niirang. De qatikka mager ip ngen drlem ai qurli ngu na ngen masmas. I qatikka diip kurli ngu na ngen masmas ip deng, i ama verlverleser iini sama aivetki.

MA MAK KA IIL SEVET MA IESUS KRISTUS

Ma Mak dai qa iil luqa iara ama Langingka sevet ma Iesus Kristus bareq ama Kristenkena, i qurli ra ver ama qerleng, i ama Gaman Rom ke uas tem ta. I ma Mak aa iaiq amarlenki ma Jon, i aa verliqa ma Banabas, i murl ke na iam, i qene ma Paulus (Aposel 15.38-40) I ama rarlimini, i ma Mak ka iil sevet ma Iesus. I qa men sever ama aivetki iv ama Ngemumaqa aa Maatpitka na qa bareq ama qaqet mai. (Mak 10.45)

Ma Jon I Ai De Qe Qukmes Tama Qaqet

Matuu 3.1-12; Luk 3.1-18

1 ¹Lunger iara ama Lengi ama Atlunget sevet ma Iesus Kristus, ama Ngemumaqa aa Uimka. I lunger iara ama lengi nge men taqurliani. ²Murl iaq, ama Ngemumaqa Aamki-na-qa, i aa rlenki ma Aisaia. Dai qa iil ama lengi nagel ama Slurlka. De qatikka qa taqen taqurliani, ma',

“As laip ngu nem a qeq ip kel sil ne gua lengi. De diip ke uirl se ngi de qa tuvem ne gia rletki sagel ama qaqet.” *Malakai 3.1*

³Diiv iak ka taqen slep per ama qerlingki, i ama ausaqi na qi. I diip ke sil taqurliani, ma',

“Ngene seserl ver anas te a ngen a viirang ip diiv ama Slurlka qa ren.

Taqurla de ngen druvem nama aiska ip diiv ama Barlka qa ren.” *Aisaia 40.3*

⁴Baiv aa dema Jon dai sa qa men pet luqia ama qerlingki, i ama ausaqi na qi. Dema Jon, i ama Ngemumaqa Aamki-na-qa, dai qe su ra taqurliani ma', “Ngen ngim temanau na ngen a viirang de ngu ukmes tem ngen ip ngene reqerl iari, ai ngene guirtik per a ngen aa rut. Arik ngene tekmet taqurla, dai diiv ama Ngemumaqa qe suquv a ngen a viirang mai.”

⁵De buup nama qaqet navet ma Jarusalem de naver ama qerlingki ma Judia re narliip te narli aa lengi. De ra mit be ret lu rem ka mer ama qainaqi, i ara rlenki ma Jodan. Ariq aiv iak ka sekdem mer aa viirang, de diip ma Jon ke ukmes tem ka met luqia ama kainaqi.

⁶Dema Jon ka urlisnas pe aa luan, i ra rekmet na nget nama kamel ara qesing. De qa tik me nanas nema liitki. De aa asmes nama tarang. De qep suuv ama mesu.

⁷Dema Jon dai qel sil bareq ama qaqet, ma', “Laiv iak ka ren, i qa, dai aa dlek peviit. Dap ngua dai gua dlek manep, i ngua dai ama gilka na ngua. I quasik mager ip ngu lemerl luqa aa ilaing, i ama Barlka na qa malai. ⁸I sa

ngua ukmes tem ngen mer ama kinaqi naik, dap diip ka, dai qe ukmes tem ngen nama Qevepka ama Glasingaqa.”

Ma Jon Ka Ukmes Tema Iesus

Matiu 3.13-17; Luk 3.21-22

⁹Baiv aa de quasiaq ama ainkules dema Iesus ka men navet ma Nasaret pet luqia ama qerlingki ma Galili. I qa men sagel ma Jon be qa uk ka mer ama kinaqi ma Jodan. ¹⁰Baiv aa dema Iesus ka aang namer ama kinaqi. De qa lu ama uusepka, i bing men a qa. De qa lu ama Qevepka ama Glasingaqa, i qat den se daleng me qa. I qatikka raquarl ama gelaveqi, i qi kiavarl manep. ¹¹De aa Mam ka taqen naivuk nep ma uusepka ma', "Maikka Nguaimka ama atluqa na ngi. I maikka ama arlias per a ngua malai never a ngi. I maikka ngu rarlik ngi!"

Ma Satan Ka Siquat Nema Iesus

Matiu 4.1-11; Luk 4.1-13

¹²De ianai dama Qevepka ama Glasingaqa qa nem ka savet luqia ama qerlingki, i ama ausaqi na qi. ¹³Be qurli qa naik gel ama aurl-muqas-muqas pet luqia ama qerlingki. Dema Satan ka siquat na qa vet lungera ama niirl, ama malev ama rlatpes. De verleset lungera ama niirl, dama Angeluqena ra men be ra mat never a qa.

Ma Iesus Ke Rarles Ne Aa Lat Pet Ma Galili

Matiu 4.12-17; Luk 4.14

¹⁴Baip maget dema King Herot ka mu ma Jon pama karabus. De naset luqa ama nirlaqa dema Iesus ka mit saver ama qerlingki ma Galili. De qa arles ne aa rletki, i qel sil nama Ngemumaqa aa Lengi ama Atlunget. ¹⁵I qa taqen ma', "Sa lu iara dai ama Ngemumaqa qa mu ama nirlaqa ip diip ka dai qe uas tem ngen, be ngene ngim temanau nama viirang. De maikka ngene raneng ama atlunger ama lengi.

Ma Iesus Ka Nes Tama Rlatpes Na Ra

¹⁶Baiv aa dema Iesus ka mit sever ama serlegeska aam, i aa rlenki ma Galili. Be qa tit dengerlking, dai qet lu ma Saimon ken aa rlikka ma Endru. Ket lu iam, i ian dru ama segenaqi tama serlik, i ai de iane bisnis sademna. ¹⁷Dema Iesus kes nes sagel iam, ma',

"Uan den, iv uane na ngua ip ngu su uin iv uane ngingdemna nama qaqet ip taquarl uane kiat nama serlik. ¹⁸Taquarla de masna ian mu ian a segen. De ian diit naser a qa. ¹⁹De nakka qa mir imanep dai qa lu iaiaam ma Sebidi aa uimiam ma Jems kene ma Jon. I ian druvem ne ian aa segenaqi dama siviini. ²⁰Baiv aa dema Iesus ka nes tem iam. De ian mit dap kurl iane mam ma Sebidi dama siviini ken aa buaiskena. Dav ian mit naset ma Iesus.

Ma Iesus Ka Nem Ama Iauska Never Iak

²¹Baiv aa de ra men be ra mas pet ma Kapanaiam, be ra man sev ama Lautu arla Vetki. Dema Iesus ke rarles aa, i qe su ama qaqet. ²²Dai re nanses, i qe taqa su ra, i qe taqa su ra nama dlek. I quasiaq ai qe su ip taquarl lura ama

Tiksiqena, i re su nema Moses aa Lengi nagel ama Slurlka, i qatias ke su muqas. ^{23,24}De masna iak ka man sev ama Lautu-vem-ki, i ama iaus per a qa. De qes nes ma', "Ngi ma Iesus, ngia men ip ngi tekmet nauut nanaa? Ani ngi narliip ngi lenges nauut. Sa nguata drlem se ngi, i ngi nagel ama Ngemumaqa, de ngi tekmet ne aa rletki nama revan!"

²⁵I ma Iesus ka taqen slep sagel ama iaus, ma', "Sung na ngen. De ngen diit navet luqa ama quatka." ²⁶Dama iauska nge quip, nge quiv ama qaqeraqa maden, de qes nes maden. De qa mit naver a qa.

²⁷De lura, ra ngim dai re nanses de ra taqen taqurliani ma', "A qeq a iara nanaa? I qe su rama iames-nget ama lengi, de qurl ama dlek-per-a-qa. I qatias kem nem ama iaus naver ama qaqet be maikka ngere narligel, de nge tit."

²⁸De raqurla de verik sama lengi sevet ma Iesus per ama qerlingki ma Galili.

Ma Iesus Ka Rekmet De Maget Nama Qaqet I Buup

²⁹Dema Iesus ken aa liinka ra mit nev ama Lautu arla vetki, be ra mit sep ma Saimon kene ma Endru ian a vetki. Dema Jems kene ma Jon iane na ra. ³⁰Dema Saimon aa rluqaqi are nan dai qi temarl maden. I maikka ama qaserlki qi bungmet na qi, be ma Iesus ka men de masna ra sil ba qa. ³¹Dema Iesus ka mit be qa raneng ara ngerik de qa maarl na qi. De verleser ama arlemki mai naver a qi. De qi nin ama asmes bareq a ra. ³²De se rletlet dama qaqet ta men se lura ama arlem-per-a-ra ngen ama iaus per a ra sagel ma Iesus. ³³Dama qaqet naver ama luqup ta iingdemna mirlek nama vetki. ³⁴Dema Iesus ka rekmet de maget ne lura, i re temarl, i re temarl muqas muqas. I ai de qem nem ama iaus naver iari. Dema Iesus dai qa riktik dama iaus, i quasik ke narliip nge tis ka. I qat drlem ai nget drlem a qa.

Ma Iesus Ka Tit De Qet Matna Vet Ma Galili

Luk 4.42-44

³⁵Dema Iesus ke brlaing be deng, i ama durlaikka qe rarles, i qek nak. Dema Iesus ka maarl de qa mit nep ma vetki. I qa rekbu nev aa vetki, de qa mit naver ama luqup sever ama qerlingki, i quasiq ama qaqet. I ngerek se qa. De qe raring sagel aa Mam. ³⁶Dap ma Saimon ken aa rluavik ta mit be re mali rem ka. ³⁷Baip ta lu qa de ra taqen ma' "Maikka buup nama qaqet, i ama quatta ngen ama nankina dai re mali rem ngi." ³⁸Dap ma Iesus ka virliir ama lengi sagel ta ma', "A den se ra. Dap diip ngul sil per iang ama luqup. I qatikka ama Slurlka qa nem ngua sagel ta." ³⁹Baiv aa de qa mit per ama luqup mai ver ama qerlingki ma Galili. De qel sil ba ra vama Lautu-arla-vet mai. De qem nem ama iaus naver iari, i ama quatta ngen ama nankina.

Ma Iesus Ka Lemerl Iak Tama Arlemki Ama Laippa

Matiu 8.3

⁴⁰De iak ka men sagel ma Iesus, i ama arlemki ver aa qetdingki. De qa aan aa buum de qa taqen ma Iesus ip ka raat never a qa. I qa taqen ma', "Katikka ariq aip ngi narliip dai ngi rekmet de maget na ngua de ngi lemerl ngua." ⁴¹Dema Iesus ka maarl de qa mu aa ngerik per a qa, de qa taqen ma', "Ngu narliip ngua raat never a ngi. I ngu lemerl ngi." ⁴²De sakka mais dama atlu aa qetdingki, i verleset aa bias never a qa.

⁴³Dema Iesus ka taqen madlek, i qem nem ka. ⁴⁴I qa taqen ma', "Sung. Maikka ngia tit de qurla ngil sil bareq aret maden. Dap ngi iit sagel ama barlka, i luqa, i qe uas tama Lautu arla rletki. Dap ngi iit ngi sil ba qa ip ke lu gia qetdingki, i sa maget na qi. I ngi iit, de ngi rekmet taquarl murl ma Moses ka iil ip ngin ban ama sipsiviini sagel ama Lautu arla Barlka. Dai diiv ama qaqet tet lu ai verleset pet gia qetdingki."

⁴⁵Baip luqa qa mit be qel sil maden be aa lengi nge taarl nama qaqet per ama luqup mai. Taqurla be quasik mager ip ma Iesus ka ren naik saver iaiq ama luqupki, i diiv ama qaqet te iingdemna ip tetlu qa. De naqatikka aiv aa dema Iesus dai qurli qa vama qevel. De buup nama qaqet naver ama luqup mai dai ra men sagel ka.

Iaq Ama Ding Ne Aa Ngerik Ngen Aa Ilaing

Matiu 9.1-8; Luk 5.17-26

2 ¹De naser iang ama niirl, dema Iesus ka guirl saver aa luqupki ma Kapa-naiam. Dama qaqet navet luqia ama luqupki dai sa ra narli ai sa qa guirl.

²De ra iingdemna vama vetki. De qe su ra tama Lengi ama Atlunget. I maikka buuv ama vetki, be vesdet mer ama tarlka be quasiaq angama ngilka. Dema Iesus dai qurli qa varlen me ra vama vetki. ³Dama rlatpes na ra, ra men, i re tal iak pama ruikka. Luqa, i ama arlemki mer aa lan, be quasik mager ip ka tit. ⁴De re tal ka sagel ma Iesus. Dap kuasik mager ip ta iit sagel ka, i raquarl buuv ama vetki nama qaqet. De raqurla de ra durl ama demka vama vetki reve taquarl tema Iesus imuk pama vetki. Aiv aa de ra aarl nama kasik per ama ruikka. De ra serlek nama kasik manep sama ruikka se qa se dema Iesus aa snaing. ⁵Dema Iesus ka lu ra de qat drlem ai ra tu araa qevap ai mager ip ke rekmet de maget ne luqa iara. Dema Iesus ka taqen sagel ama arlemki-vem-ka ma', "Guakka, ngua verik per a ngi te gia viirang mai. De ngua verleser iirang."

^{6,7}De iari ama Tiksiqena, i ai de re su nema Moses aa Lo, dai ra mugun pe luqia ama vetki. Dai ra tu araa qevap ma', "Kuasik mager ip ka taqen taqurla. I qatikka ama Ngemumaqa naik dai mager ip ke reviktem se auura viirang."

^{8,9}De masna ma Iesus kat drlem araa tuaqevap. De qa taqen sagel ta ma', "Arik ngen dru a ngen a qevap malkuil sevet gua lengi. Ngu lu a qeni nanaa dai ama mereqes ne iini? Kua liina, i aip ngua ruqun ma', "Sa ngua reviktem se gia viirang", dap kua liina, i aip ngua ruqun ma', "Ngia raarlviit de ngia tit." ¹⁰Sakka ngua rekmet ne liina, dai diip ngen drlem a ngua. I ngua dai ama qaqer araa Rarlimka na ngua. Dai mager ip ngu suquv ama viirang mai never ama qaqet."

¹¹Dema Iesus ka taqen taqurla de saqiaskerlka qa ngim sagel ama arlemki-vem-ka, i qa mas pama ruikka. De qa taqen ma', "Ngia raarlviit. De ngiat gia ruikka de ngiit se qa sep gia vetki. I sa maget na ngi." ¹²De ra ngim, dai ra lu qa, i qa maarlviit. De qa mer aa ruikka. De masna qa mit sev aa vetki. De maikka ama qaqet mai re nanses nevet liina. De maikka ama marl na ra never ama Ngemumaqa. De ra taqen ma', "Ai de quasiaq uut lu aqek ka rekmet taqurla."

Ma Iesus Ka Nes Tema Levi

Matiu 9.9-13; Luk 5.27-32

¹³Baiv aa, dema Iesus kerl guirl ip ka tit per ama qerlapka aam ama serle-geska ma Galili. De buup nama qaqet ta men sagel ka. De qe rarles, i qe su

ra tama Ngemumaqa aa lengi. ¹⁴Baiv aa de qa tit be qa lu iaq, i aa rlenki ma Levi. I luqa, i aa mam ma Alpius. I qe tekmet ne aa rletki vama Gaman aa vetki. I qa ter ama takkis nagel ama qaqet. Dema Iesus ka mit sagel ka. De qa meraqen a qa ma', "Ngia ren naser a ngua." Dema Levi qa maarlviit be qe na qa. ¹⁵Baiv aa dema Iesus ken aa risura dema Levi-qena dai ra tes ama asmes pema Levi aa vetki. I buup na ra de buup nama vura varlen me ra. I lura raqurla, dai ra tit naset ma Iesus. ¹⁶De iari ama Parasiqena, i re su nema Moses aa lengi ra men. Dai ra lu ma Iesus, i qa tes ke nama vura. (I lura, i ai de ra ter ama takkis bareq ama Gaman Rom.) Dai ai de re snanpet ne aa risura ma', "Ngu lu nanaa be ma Iesus ka tes kene lura ama vura?" ¹⁷Dema Iesus ka narli raqurla de qa sil ba ra ma', "Sa ngen drlem, ai ama doktaqa dai qe tat never ama arlem-per-a-ra. Dap kuasiq ai ip ka tat never ama atlura. I sa ngua men taquarl ama doktaqa ip ngua tat never ama qaqet te araa viirang. Dap kuasik mager ip ngua tat navet lura, i ra tu araa qevev ai ama atlura na ra.

Liina I Ra Tiirl Ama Asmes

Matiu 9.14-17; Luk 5.33-39

¹⁸Per iaq ama nirlaqa, dema Jon aa liinka dama Parasiqena nep ma Lautu, i qurli ra de ra tiirl ama asmes. I qatikka ama Lautu arla gamansena. De iari ra men, be ra snanpet nema Iesus ma', "Iara dai ma Jon aa liinka de lura ama Parasiqena nep ma Lautu dai ra tiirl ama asmes ip te taqa lautu. Dap luqa ama liinka naser a ngi dai quasiq ai qe tekmet taqurla." ¹⁹Dema Iesus ka guirltik sagel ta ma', "Nanaa? Ariq iak ke tekmet nama asmeski ama slurliki bareq aa rluavik dai diiv ama marl na ra, be diip kuasik ta tiirl. ²⁰Dav arik luqa ama atluqa qa tit sangis nagel aa rluavik dai diip ta tiirl ama asmes. I laip gua rluavik dai diip ta tiirl ama asmes never a ngua. I laip pet luqa ama nirlaqa, i ngua tit namen a ra dai diip te tekmet taqurla.

²¹Ngi lu, kuasik mager ip ngi qut sama iamesini ama luanini mer ama demka men ama luanki ama murlaski. I arik te tekmet taqurla dai diip liina ama luanini, i iini nge vesdet mer ama demka dai saqiaskerlka diiv iini ngere rlekmet bama demka ama slurlka men ama luanki ama murlaski. ²²De ngi lu, taquarl ama rliinki, i ngia nes ki nama suaing, de ngia iin me qi, i ama iameski. De saqiaskerlka aiv aa de ngi nin me qi nasat ne iang ama suaing, dai quasik mager iv ama mang nget. I diip rlev ama rliinki be lenges nama asmes, i raquarli ama murlaski."

Liina Aip Te Tekmet Nanaa Ver Ama Lautuqa

Matiu 12.1-8; Luk 6.1-5

²³Per iaq ama lautuqa dema Iesus ken aa liinka, ra tit nep ma aiska varlen ama sleng. De lura, i araa sleng dai maget gel ta ip ma Iesus-kena dai ra ter ama asmes, de ra tes. De ra tit, be re bingbing se nget de ra tes nget. ²⁴Dav ama Parasiqena nep ma Lautu dai ama qurek per a ra. De ra taqen slep sagel ma Iesus ma', "Gia risura ra merarliq ama Lautuqa. Katikka ngen drlem ai quasik mager ip ta ter ama asmes per ama Lautuqa." ²⁵Dema Iesus ka guirltik ba ra ma', "Kua ngi snanpet se gua risura? Dap ngen drlem, i murl ma King Daivit ka uas te auura serlura de qa mit ken aa liinka. Dap

kuasiq araa nge ma asmes. I ama getki vem ta maden. ²⁶Dai ra mit sev ama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki de ra mes ama bret. Dap kuasik mager ip tas nget, i raquarli lungera ama bret dai barek lura, i re uas tama Lautu-vem-ki. Dap katikka luqa ma Abaiata, i qe uas tama Lautu-arla-vet, dai qa rarlis-dem ip ta tes lungera ama bret.” ²⁷Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Murl ama Ngemumaqa qa rekmet nama qaqet nauirl. Baip nasat de qa mu ama Lautuqa ip masmas per a ra. I luqa ama nirlaqa ip ka tat naver ama qaqet. Dap kuasiq ai ama nirlaqa iv ama qaqet teng ning me qa. ²⁸I ngua dai ama qaqer araa Rarlimka na ngua. De ngua dai gua dlek peviit be mager ip ngu uas tama Lautuqa.

Ma Iesus Ka Rekmet De Maget Nama Ding Ne Aa Rik Per Ama Lautuqa

Matiu 12.9-14; Luk 6.6-11

3 ¹Saqiaskerlka ma Iesus ka man sep ma Lautu arla Vetki. De qurli iaq ama ding ne aa ngeriqit, i neng per aiit mas. ²Dema Iesus aa qumespik dai qurli ra, i re taqam ngim per a qa aip kua diip ke rekmet de maget ne luqa ver ama Lautuqa, i qa iing ama Tiksiqena araa lengi. I re narliip ta taarl na qa sevet liina. ³Dema Iesus ka meraqen luqa ama ding ne aa ngeriqit ma', "Ngia an. Ngia raarl gel ngua." ⁴Baiv aa de qa snanpet nama qaqet ma', "Ma Moses aa lengi nge sil nanaa sever ama Lautu arla nirlaqa? Kuarl ama Lautu arla nirlaqa iv uut tat never ama qaqet?"

Dap kuasiq aqek ka guirltik liina. ⁵Dap ma Iesus dai qa ngim miqet dai qet lu ra, i ama dul men araa ning. Dai dema Iesus dai nakka ama qurek-per-a-qa, i raquarli ama merlenka ver aa rutka sevet liina. De qa meraqen sagel luqa ama ding ne aa ngeriqit ma', "Ngi reterlvat gia ngeriqit."

Taqurla de qa reterlver a ngeriqit be saqi ama atliit ip taquarl, i aa uuit. ⁶De masna ama Parasiqena nep ma Lautu ra maarl de ra tit ip te kaivung, te nema Herot aa uaq ama liinka. De rel sil bana ip te lu re angama aiska ip te veleng ma Iesus.

Buup Nama Qaqet Ta Iing demna Ver Ama Qerlapka-aam

⁷Baiv aa dema Iesus ken aa risura ra mit navet ma Kapanaiam. Be ra mit saver ama qerlapka aam ma Galili. De buup nama qaqet ta men naser a qa, i ra naver ama luqup maden maden. I iari naver ama qerlingki ma Judia. De iari navet ma Jarusalem, ⁸dama qerlingki ma Idama, de lura naver ama kainaqi ara rleng ma Jodan. De lura naver ama luquviirang per ama qerle-ngiim ma Taia qi nema Saidan. Dema Iesus aa lengi nge men savet liirang aa ama luquviirang. Dama qaqet ta iingdemna vet ma Iesus.

^{9,10}Pet lungera ama niirl dai buup nama arlem-per-a-ra, dai maget na ra nagel ma Iesus aa dlek. De buup nama arlem-per-a-ra dai re narliip ta tu araa ngerik pet ma Iesus. Dema Iesus ka ruqun aa risura ip ta ruvem nama siviini ama giliini. I qe narliip ka ruqun dem iini, i raquarli buup nama qaqet te tarlis ka, de re mainmet na qa. ¹¹Dap buup ne iari, i ama iaus per a ra, dai ra men sagel ma Iesus be ra aat per aa arlim, dama iaus ngeres nes maden, i ngere tuqun ma', "Ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi." ¹²Dema Iesus ka taqen ama iaus ip kula ngeres nes. I maikka quasik ke narliip nge tis ka, ai ama Ngemumaqa aa Uimka.

Ma Iesus Ka Mak Ne Aa Risura Ama Malepka Ngen-a-iam

Matiu 10.1-4; Luk 6.12-16

¹³Baiv aa dema Iesus ka mit sev ama damini arleves, be qes nes te lura, i qe narliip ka ru ra ver aa rletki ip te na qa. ¹⁴De ra mit sagel ka, de ka mu ra, i ama malepka ngen-a-iam. De qa taqen na ra ma', "Ngu narliip kurli ngen na na ngua de diip ngen dai ngenel sil nama Ngemumaqa aa lengi bareq ama qaqet. ¹⁵Be ngurl kurl a ngen tama dleq ip ngenem nem ama iaus." ¹⁶⁻¹⁹I ma Iesus ka mu lura ama malepka ngen-a-iam ip taquarl ngua iil.

I ma Saimon, i aa rlenki ma Pita, dema Jems ken aa rlikka ma Jon (i iane mam ma Sebidi) I ma Iesus ka mis iam ne luqia ama rlenki ma', "Ama ngememas-pem-iam". Dema Endru, dema Pilip, dema Batulumiu, dema Matiu, dema Tomas, dema Jems (aa mam ma Alpius), dema Tadius, dema Simion (i murl kurli qa gel ama liinka, i quasik te narliip sama Gaman Rom). Dema Judas Iskariot. (Luqa, i qa quarl tema Iesus bareq aa qumespik.)

Ta Taqen Ai Ama Semka Daa Rlan

²⁰Baiv aa dema Iesus ka guirl sev iaiq ama vetki. De buup nama qaqet, i saqiaskerlka ra iingdemna ip tet lu qa. Dema Iesus ken aa risura, dai quasik mager ip ta tes ama asmes. I buup nama qaqet ta vesdet pe luqia ama vetki. ²¹De vet luqa ama nirlaqa dema Iesus aa lavu ngen aa qelatpik ta men. I re narliip ta iit se qa, i raquarli buup nama qaqet, i ra taqen ma', "Luqa ma Iesus ke tekmet na qerang iara, i qe kabaing." ²²De iari ama Tiksiqena nep ma Lautu ra men navet ma Jerusalem. Ta men be ra taqen maden. Ta taqen sevet ma Iesus aa rletki ma', "Katikka luqa, dai ama Qemka qa man se daa rlan."

Dav iari ra taqen ma', "Katikka ama Semka daa rlan, be qem nem ama iaus ne aa dlek." ²³Dema Iesus kes nes tem ta ip tan sagelna na qa ip te narli aa qasiquatka. De qa taqen sagel ta ma', "Kua mager ip ma Satan ke nem aa iaus naver ama qaqet? Maikka quasik maget. ²⁴De ariq ama qaqet te sikmet nas per ara Komuniti Gaman ara arlim de ra tesna dai diip kuasik kurl araa Gaman maget. ²⁵Dav ariq ama liinka dap rling met ta, be ra tesna dai diip kuasik kurli ra maget. ²⁶Dav arik ma Satan ken aa iaus ta tesna dai diip kuasik kurli ra maget. Maikka diip lenges lenges na nget." ²⁷Dema Iesus ka rluses nama lengi raqurliani ma', "Arik ngu verleset nama iaus a ngere mam aa dlek, i ngu quap se qa, dai diip mager ip ngu lenges ne aa uis. ²⁸Dav iara ngu raqal sil ba ngen, ai ama Ngemumaqa dai aa dleq ip ke nem ama viirang naver ama qaqet. Dav ariq aqek ka taqen ne a qerang nanaa ama viirang dai mager iv ama Slurlka qe suquv iirang. ²⁹Dav ariq aqek ke kerleq ama Slurlka aa Qevepka dai diip lenges na qa masmas, be diip kuasik mager ip ke lu ama Ngemumaqa nasat; i raquarli qa qerleq ama Qevepka ama Glasingaqa. Dai diip kuasik mager iv ama Ngemumaqa qa suqup liina nadaa rlan." ³⁰Dema Iesus ka qurl a ra te lungera ama lengi, i raquarli ama Tiksiqena nep ma Lautu re kerlek ka ma', "Ama iaus a ngere Mam de gia rlan. Be quasik ai ngi tekmet ne luqia ama rletki nama dlek nagel ama Ngemumaqa."

Ma Iesus Aa Nan Ki Ne Aa Ningambik

Matu 12.46-50; Luk 8.19-21

³¹Baiv aa dema Iesus aa nan, ki ne aa ningambik ta men sagel ka, be ra maarl vama vetki ara rleng. De ra nem ama lengiini iviit sagel ka. I re narliip ka aang sedarliiq ip ke lu ra. ³²Dav ivuk pama vetki dai ra iingmirlek nema Iesus. De iak never a ra qa ruqun a qa ma', "Gi nan, qi ne gi ningambik dai ra darliik. I rem ngim naa na ngi." ³³De qa virliit ba ra ma', "Kua ngen deraqen se gunan ngen gwa qelatpik? ³⁴As ngum ngim sagel ngen. I qatikka ngen dai raquarl gunan ngen gwa qelatpik. ³⁵Ama qaqet mai, i ra tit naser ama Ngemumaqa de re tekmet ne aa rletki, dai lura dai gwa qelatpik."

Mager Iv Ama Qaqet Te Narligel Ama Slurlka Aa Lengi

4 ¹De saqiaskerlka ma Iesus ka maarl de qe su ama qaqet dengerlking per ama qerlapka aam ma Galili. De buup ne iari ra men, be ra iingdemna ver a qa. Be raqurla be vesdet pet ma Iesus. De qa meranas sedama siviini. De qa mugun mer iini de nakka qa aang iviit na dengerlking. Dap buup nama qaqet, i ra mugun dengerlking. ²Dema Iesus ke su ra rama qasiquar-iirang ama buurlem. I qerl kuarl tama Lengi ama Atlunget pet lungera ama niirl, i qe su ra. I qel sil ba ra ma', ³"Iak ka tit de qa tu ama gam per aa sleng. I lungera ip te tekmet nama bret na nget. ⁴De vet luqa ama nirlaqa, i qa tu ama gam per aa sleng dai iang nge raat pama aiska. Dama uaik nge men be nge mes lungera nep ma aiska. ⁵Dav iang nge aat per ama dul, i quasik buup nama aiverem per ama dul arleves. De masna vurl ve arleves. ⁶Dama nirlaqa qa men, be qes nis slep bama snagut pama aivet dai nge ngip. Dama nirlaqa qa iin lungera, i qurli nget per ama dul arleves. ⁷Dav iang ama gam dai nge raat pet luum aa ama aiverem, i ama airung per a uum. Be lungera ama airung dai masna nge riirl. Be nge uung per ama gam be quasik lungera nge ral ama asmes. ⁸Dav iang ama gam dai nge aat per ama aiverem ama atluum. Be nge riirl, bama slurl-nget. De nge ral ama asmes. Be iang dai nge ral ama buurlem nama asmes. De iang dai nge ral buup katias. Dav iang dai maikka nge ral veviit. ⁹Katikka verleset ne liina, de mager ip ngen taqa mu a ngen asdem."

Liina I Ai Dema Iesus Kel Sil I Qe Siquat

¹⁰Baiv aa dema Iesus ken aa risura ra mit namen ama buurlem nama qaqet. Be qurli qa qe ne aa risura, lura, i ama malepka ngen-a-iam. De iari dai as kurli ra gelem ta, dai ra snanpet na qa ma', "Ngu lu ama rarlimini nanaa ve luqa ama qasiquatka aa rleng, i ngia sil bauu?" ¹¹Dema Iesus ka sil ba ra ma', "Katikka ngen naik dai mager ip ngen drlem ama lengi ama revan-nget, i ama trleses pem nget. I lungur aa dai nget sever ama luqupki ama atluqi vuusep. Be iari ama qaqet dai quasik mager ip tat drlem lungera ama lengi ama trleses pem nget. Dama Ngemumaqa qe trles aa lengi vet gwa siit, taquarl murl ama Ngemumaqa qa quarl tama lengi bareq iaq ama Slurlka aa Aamki-na-qa. ¹²I qa taqen taqurliani, ma',

"Laip tem ngim dap kuasik tet lu a qeni. Te narli ama lengi dap kuasik tat drlem ama rarlimini. Naqerl arik te narli nget, de re guirltik per araa rut, dai diiv ama Ngemumaqa qe suquv araa viirang." *Aisaia 6.9-10*

¹³Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Ngene lu, arik kuasik ngen drlem ama rarlimini ve luqa iara aa rleng, dai quasik mager ip ngen drlem gua lengi, i laip ngul sil na nget. ¹⁴Ngene narli. Luqa, i qa tu ama gam, dai raquarl luqa, i qel sil nama Ngemumaqa aa lengi bareq iari ama qaqet. ¹⁵Dama Ngemumaqa aa lengi dai nge aat per iari ip taquarl ama gam, i nge raat pama aiska. De masna ma Satan ket lu ra, i re tal ama lengi. De diip masna qa ren be qa reng per ama lengi nada araa rlan. ¹⁶Dav iang nge aat pet luus aa, i ama dul. De lunger iara ama Ngemumaqa aa lengi, i nge men gel iari de ama marl na ra. ¹⁷Dap lunger iara ama lengi dai quasik ta mer a nger ip ta ru nget da araa rlan. Dariq aiv ama Ngemumaqa aa qumespiq, i re serlin a ra, i raquarli re tal aa lengi, dai diip te ngim temanau na qa. ¹⁸De iang ama gam nge aat pet luus aa, i ama airung. Dai ama qaqet dai raquarl lungera ama gam, i rat drlem sama Ngemumaqa aa lengi. ¹⁹Dama aivetki araa tekmeriirang nger uung per araa tuaqevap. De maikka re narliip sama qelaingka ngen ama bisnis. De qatikka ra tu araa qevap sevet liirang aa, be liirang aa nge lenges nama Slurlka aa lengi. De liirang aa nge iais per a ra. ²⁰Dap lunger iara ama gam dai nge aat per ama aiverem ama atluum. Be nge riirl de ngere tal ama asmes. I iang nge ral ama asmes be maget kur ama rlaun ama malev ama depguas. De iang nge ral, be maget kur ama rlaun ama malev ama ngeriqit ngen na qa. De iang dai maikka nge ral veviit, be maget kur ama rlaun ama 100. (Katikka verleser aa.)"

Ama Mudemki I Ra Aandem Ki

Luk 8.16-18

²¹Dema Iesus ka rluses ne iang ama lengi, i qa taqen ma', "Lua, i ngia aandem ama mudemki dai quasiq ai mager ip ngi nes ki mer ama supinki. De quasik ngi trles ki re mani ver ama laiqli-ruut. Dap ngia tu qi sekgames. ²²Ama qaqet, i re tekmet nama tekmeriirang ama trleses pem iirang dai nasat de vuk se iirang, i ai de re tekmet niirang. I laiv ama nirlaqa qa ren de vuk siirang sekgames. ²³I verleset liina de mager ip ngene raqa mu a ngen asdem. ²⁴Ngene narli, mager ip ngene taqa mu a ngen asdem savet lungera iara ama lengi. Kuarl aip ngi kot se iari nama lengi dai diiv ama Ngemumaqa qe kot se ngi nama lengi raqurla. Dap sa ngene narli gua lengi dai diiv ama Ngemumaqa qe rluses ne aa tuvetki bareq a ngen peviit. ²⁵De ariq iak ka at lungera ama lengi dai diip ke ral ama adrlem peviit. Dav ariq iak ke narliip ke narli ama denes niirang never ama Slurlka aa lengi dai diip ke lenges nanas."

Ama Qasiquatka Sever Ama Gam

Matiu 13.31-35

²⁶Dema Iesus ka taqen ne iang ama lengi ba ra taqurliani ma', "Ama Ngemumaqa, i qe uas tem uut dai raquarl luqa, i diip ngul sil sever a qa. Murl luqa qa qutserl ama gam per aa sleng. ²⁷De qa mit naver aa sleng be qurli qa ve aa vetki, be quasik kat drlem aiv ama a gi nge riirl aa asmes per aa sleng. Dap masna lungera nge riirl bama barl-nget. ²⁸Katikka ama aiverem dai uum arla dlek be uum nge riirl ama asmes per aa sleng. Dap nauirl dai qa lu ama vulaqi, i vurl. Baiv aa de qe riirl, de qa lu ama ngerlaingki. Baiv aa de sa qa

lu ama asmes, i maget na nget. ²⁹De sa aip maget nama asmes dai diip masna qa tit de qa ter a nget. (Perleser aa.)”

³⁰Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Diip ngu sil sever ama Ngemumaqa aa rletki, ne liina iara ama qasiquarini. ³¹Iaq ama mengka, i qat drlem sa mu ama gamiirang ama giliirang. I maikka ama giliirang. I luqa ama mengka dai uut tis ka ma Mastet. ³²Ariq aiv iak ka qutserl lungera ama gam per aa sleng, baiv aa de nge riirl viit be nge tu ama gam. I qatikka luqa ama mengka dai ama slurlka naver ama liltem mai ver ama sleng. Dama uaik nge men be nge tuqun met ka pama upka. De ngere teq angera vet met ka. Katikka liina nge sil sever ama Slurlka aa rletki, i qi riirl. Perleser aa.”

³³Dema Iesus kel sil bareq ama qaqet ne lungera ama lengi. Maikka qa su ra nama lengi, i maget kur araa tuaqevp. ³⁴Katikka qa taqen ama lengi ama trleses pem nget sagel ta. Dav arik ngerek se qa qe ne aa risura dai maikka qe taqal sil nama rarlimini bareq a ra ne lungera ama lengi.

Ma Iesus Ka Riktik Dama Qaik Ama Laurl Vem Nget

Matiu 8.23-27; Luk 8.22-25

³⁵Katikka vet luqa ama nirlaqa se rletrlet dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Diiv uur iit seruurl saver ama serlegeska aam.” ³⁶De re na qa, ra mit dap kurl ama qaqet, i buup dengerlking. De iari re na ra, ra mit de iarang ama siviirang. ³⁷De nakka quasisq ama ainkules de ama laurlka qa men ama slurlka bama qerlap nget dan samer ama siviini. Be ama siviini, dai ama qares iv iini nget dan.

³⁸Dap ma Iesus dai qa mu aa ningaqa ver ama piluqi, i qe brlaing. I qurli qa seq ama siviini angera rleng. De ra vileng a qa de ra ruqun a qa ma', "Auura Tiksiqa. A qares iv uure srluup. Ngu lu nanaa be quasik ngia tu gia qevp sever auut?” ³⁹Dema Iesus ka maarlviit de qa riktik dama laurlka ngen ama valeng, i qa meraqen madlek sagel iam. Dama laurlka dai verleset, dama valeng dai verleset be maikka ama sungiit. ⁴⁰Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Ngu lu nanaa be ngeneng ning? De ngu lu nanaa be quasik ngen dru a ngen a qevp marevan sever a ngua?”

⁴¹De maikka reng ning maden de ra taqen sagelna ma', "Maikka ama laurlka ama slurlka ngen ama valeng ama slurlnget, dai ngu lu nanaa be ian narligel ka? Maikka luqa iara ma Iesus dai maikka qa muqas.”

Ma Iesus Ka Nem Ama Iaus Never Iak Be Nge Man Sep Ma Velam

Matiu 8.28-34; Luk 8.26-39

5 ¹Baiv aa dema Iesus ken aa risura ra men dama siviini be savet ma Garisa. ²De vet luus aa dai qurl iak mer ama matmat. I luqa dai ama iaus per a qa. I qatikka ai de qe brlaing mer ama demka. Be maikka quasik mager iv aqek ke qel ka. ^{3,4}I qatikka ai de vet, te kuap mer aa ilaing de aa rik, dap katikka ai de qe bingmet nama sen ngen ama rop namer aa ngerik ngen aa ilaing. I lungera ama iaus per a qa dai a nger aa dlek peviit. ⁵Dap per ama niirl mai de ngen ama rlen dai ai de qe nging mirlek nama matmatki. De qes nes maden, de qe sikmet nanas nama dul.

⁶De qa lu ma Iesus-kena, i reng aang nadama siviini, i qurli qa sangis na ra.

Baiv aa de qa uaik sagelna na ra. De qa aan aa buum gelna nema Iesus. ^{7,8}Dema Iesus ka meraqen sagel ama iaus, i qurli nget per a qa, ma', "Ama vu ngen ama iaus. Ngen diit navet luqa."

Dap lungera ama iaus dai maikka ngeres nes maden met luqa, de qa taqen ma',

"Katikka uut drlem ama Ngemumaqa, i qurli qa daleng ama tekmeriirang mai de qurli qa revuk. I ngi, dai aa Uimka ma Iesus. Kua ngi narliip ngi lenges nauut? Iara ngu tekkel ngi ip kula ngi qurl auut iara tama getget." ⁹Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Ngia risnas ba ngua."

Dama iaus nge meraqen ma', "Auur a rlen, i buup, i raquarli buup nauut pet luqa iara." ¹⁰De saqiaskerlka ngeres nes, i ngere tuqun ma Iesus ma', "Kula ngi nem uut sa sangis." ¹¹De vet luus aa dai buup nama velam, i qurli nget de nge tes per iani ama damini. ¹²De lungera ama iaus ngeres nes sagel ma Iesus ma',

"Ngi nem uut sev ama velam." ¹³Dema Iesus dai maget gel ka ip nget tit. De masna nge mit nevet luqa. Be nge raarl kutnas pama velam. De lungera ama velam dai ama qabaing per a nget. De nge meriirl nama damini. Be nge aat dama arluriit sev ama serlegeska. Be nget mai nge suup. I lungera ama velam dai ama 2,000 na nget.

¹⁴Dap lura, i ai de re uas te lungera ama velam dai ra uaik de rel sil maden bareq ama qaqet per ama luqup mai. Taqurla, de buup nama qaqet ta mit, i ra lu liina. ¹⁵Be ra iingdemna vet ma Iesus. Be ra lu luqa, i maget na qa naser ama iaus de ra lu qa, i qa urlisnas pama luanki. De qa raqa mugun. Dap lura, i ra lu qa, dai maikka reng ning. ¹⁶De lura, i ai de re uas tama velam, dai ra tit de rel sil bareq ama qaqet, i lura, i rat den gel ka. De rel sil sevet luqa ama qabaing-per-a-qa. De rel sil sever araa velam, i lenges na nget. ¹⁷Dama qaqet ta rekmet nama lengiqi ama alkuil-vem-ki ip masna ma Iesus ka iit nagel ta.

¹⁸Taqurla dema Iesus ka sik sede aa siviini. De luqa, i medu ama iaus per a qa dai qa dleq ip kene ma Iesus. ¹⁹Dap ma Iesus dai qa qel ka nama lengiqi, ma',

"Ngi guirl de ngi sil barek gi mamiam, de gia liinka, i ngi sil ba ra sever ama Ngemumaqa aa ngimsevetki sagel ngi."

²⁰Baiv aa de luqa qa tit, be qa tit, be qa tit saver ama luqup pet luqia ama qerlingki, i ara rlenki ma Dekapulis. De qel sil vet lungera ama luqup sevet ma Iesus aa ngimsevetki sagel ka, i qa mat never a qa. Dama qaqet ta narli liina de maikka re nanses.

Iesus Ka Lemerl Ama Nanki De Qa Maarl Nama Gilki

Matu 9.18-26; Luk 8.40-56

²¹Dema Iesus ken aa risura ra mit seruurl nama serlegeska. De buup nama qaqet ta men sagel ta dengerlking. ²²De iaq, i aa rlenki ma Iares, i ama barlka nep ma Lautu vet luqia ama luqupki, i qa men. De qa aan aa buum pet ma Iesus aa arlim. ²³De qa snanpet sagel ma Iesus, i qes nes sagel ma Iesus ma', "Ngua uimki ama gilki dai sakka ma qares ip kip ngip, i ara ages ama malepka ngen a iim, dai mager ip ngia ren ip ngia ru gia ngerik per a qi ip luqia ama arlemki dai diip perleser a qi."

²⁴Dema Iesus ken are mam ian mit.

De buup nama qaqet ta tit naser a qa be ra iingdemna ver a qa. ²⁵De iaiq ama nanki, i qi temarl, i ama iaqunki-se-qi. Dap luqia ama arlemki dai qatikka qurl i se qi be deng per ama ages ama malepka-ngen-iim. Dap perleser ara qelaing, i qin ban ama doktaqena. ²⁶Dap kuasik maget na ra ip te rekmet de maget na qi. De ra qurl a qi tama marasin sever ama getget dap luqia ama arlemki dai qi riirl, be sakka ama slurliki maden. ²⁷De luqia ama nanki qi narli sevet ma Iesus de qia men sagel ka. De qia tu ara qevap ma', ²⁸"Arik ngu rek per a qa dai diip maget per a ngua." ²⁹De luqia ama nanki qia rek per aa luan men a qa. De masna verleser ama arlemki never a qi. Be sama atluqi na qi.

³⁰De masna ma Iesus ka ngim te aa rlang, i raquarli qa narli sever iang ama dleq, i nge mit pe liina, i qia rek per a qa. De qa snanpet na ra ma', "Nemka qa raneng mene gua luan?"

³¹De aa risura ra guirltik sev aa qen ma', "Buup nama qaqet ta vesdet per a ngi dap ngu lu nanaa be ngi snanpet nauut taqurla? Uut dai quasiaq uut drlem aip nemka. Dav ani buup nama qaqet ta tu araa ngerik pet gia luan." ³²Dap ma Iesus dai qem ngim, i qe narliip ke lu aip nema nge rek per a qa. ³³Dap luqia ama nanki qing ning maden, i raquarli qia drlem ai qi. De qia men be qia aan ara buum pet ma Iesus aa arlim. De qia sil ba qa sever araa tekmeriirang mai. ³⁴Dema Iesus ka ruqun a qi ma', "Maqi, sa ngia tu gia qevap sever a ngua be sa maget na ngi. Be mager ip ngia tit nama arlias, i gia arlemki dai verleset na qi."

³⁵De vet luus aa, i ma Iesus ka taqen sagel ama nanki de iari ra uaik be ra men sagel ma Iares. De ra sil ba qa ma', "Iares, arlem uut, i ngiaimki qia verleset, bama iauski na qi. Be qurla ngen deraqen ma Iesus ip ka ren. A den, i diip kuasik maget na qa ip ka raarl na qi."

³⁶Dap ma Iesus dai quasiaq ka tu aa asdem ip ke narli araa lengi. Dap ka ruqun ma Iares, ma', "Kuasiaq ama merlenka ver a ngi. Katikka ngia tu gia qevap sever a ngua." ³⁷Dema Iesus ka qel ama qaqet mai dap naqerl ma Pita, dema Jems ken aa rlikka ma Jon, i ama depguas na ra, dai ra tit tene ma Iesus sep ma Iares aa vetki.

³⁸Baip ta men sep luqia ama vetki dema Iesus ka lu ra, i ama dengiigl met ta. De rek nak maden. ³⁹De qa man iviit de qe tuqun na ra ma', "Kula ngenek nak. De quasiaq ama dengiigl met ngen se luqia ama gilki. I qatias kuasiaq ai qia ngip, dap ki brlaing." ⁴⁰Dap te kerlek ma Iesus de ra taqen maden se qa.

De masna ma Iesus ka nem ta nep luqia ama vetki. De qa mer ama gilki are mamiam de aa risura ama depguas na ra. De ra mit samet luqia ama rumki ip tet lu qi. ⁴¹Dema Iesus ka raneng ama gilki ara ngerik de qa taqen nama Judaqena araa lengi ma', "Talita kumi."

Liina ma', "Gua gilki ngia raarlviit."

⁴²De luqia ama gilki dai qia maarl de qia tit. De maikka re nanses, i ra lu liina. ⁴³Dema Iesus ka ruqun are nan ma', "Diip ngi qurl a qi tama asmes. Dap nani ngua tit de quasik ngu narliip ngen diit de ngenel sil bareq iari sevet liina."

A Nasaretkena Ra Ngim Temanau Nema Iesus

Matiu 13.53-58; Luk 4.16-30

6 ¹Ma Iesus ken aa risura ra mit navet luqia ama luqupki. De ra mit saver ama luqupki ma Nasaret, i murl ka iirl ver a qi. ^{2,3}Baiv aa dama Lautuqa

qa men dema Iesus ka mit be qe su ama qaqet pama Lautu arla Vetki. De buup nama qaqet ta mugun de re narli aa lengi. De maikka re nan se aa drlem.

De ra taqen ma', "Luqa dai quasiq ai ama barlka na qa. Dap ka dai qatikka ama kamdaqa, i ma Maria are uimka. I uut drlem se aa ningambik, i ma Jems dema Joses dema Judas kene ma Saimon. De uut drlem aa gilta ama nankina. Dap ngu lu nanaa be aa drlem nge men, be qe tekmet ne lungera varlen ama qaqer ama dlek-pem-nget." De ra taqen taqurla de maikka ra qirlvem se qa.

⁴Dema Iesus ka virliit ba ra nama lengiini ama trleses pem iini raqurliani ma', "Ariq aiv iak, i ama Ngemumaqa Aamki-na-qa, ka tit kel sil nama Slurlka aa lengi bareq ama qaqet per iang ama qerleng dai diip te narligel aa lengi. De maikka diip te narliip se qa. Dav ariq aip luqa qa guirl sagel aa seviraiqi be qel sil bareq a ra, dai maikka diip kuasik te narliip se qa. ^{5,6}Dema Iesus ka aakmenses, i raquarli ama qaqet navet luqia ama luqupki dai quasik ta tu araa qevap sever a qa, i ama Ngemumaqa qa nem ka savet luqia ama rletki. Dai quasik mager ip ma Iesus ke rekmet ne aa rletki ama slurlki varlen me ra. Dap naqatikka qa lemerl iari, i ama arlem-per-a-ra. Dema Iesus ka tit pet liirang aa ama luquviirang pet luqia ama qerlingki. De qel sil nama Ngemumaqa aa lengi bareq ama qaqet.

Ma Iesus Ka Qurl Ama Risura Rama Rletki

Matuu 10.5-15; Luk 9.1-6

⁷Dema Iesus ka iingdemna ne aa risura ama malepka ngen-a-iam. De qa muvem na ra ip diip ke nem ta saver ama luquviirang. De qa qurl a ra rama dleq ip tem nem ama iaus muqas muqas. I qa matmet na ra, i iaiaam de iaiaam, ip ta tit ip tel sil ver ama luquviirang.

⁸De qa ruqun a ra ma', "Kuasik ngene tal ama tekmeriirang, i buup. Dap ngene tal a ngen aa vuqal ip ngen diit dem nget. Dap kuasik ngene tal ama qelaing. De quasik ngene tal ama rlaun ip ngen diit se nget. De quasik ngene tal ama asmes. ⁹De ngen tu ama ilaing-iigrling per a ngen a ilaing dama serlapki ama udekkaqi. ¹⁰Ariq aip ngen men per iaiq ama luqupki de diip ngene brlaing pama vetki ama udekkaqi ip deng per ama nirlaqa de diip ngen diit navet luqia ama luqupki. ¹¹Dav ariq aip per iang ama luqup, i quasik te narliip ta ter ama lengi, de quasik te narliip ngene brlaing gel ta, dai mager ip ngen diit navet luqia ama luqupki. De ngene suqup tama qerlik naver a ngen a ilaing de naver a ngen a ilaing-iigrling. De diip te lu liina de ra drlem ai ama Ngemumaqa, dai ama qurek-per-a-qa na ra."

¹²De aiv aa de aa risura a tit per ama luqup, i buup de rel sil bareq ama qaqet ip tem ngim temanau ne araa viirang. ¹³De ra nem ama iaus, i buup never ama qaqet, i buup. De re raring de ra terl ama uil nev ama meng angera gam per ama arlem-per-a-ra, be maget na ra.

Ma Jon I Ai De Qe Qukmes Tama Qaqet Dai Qa Ngip

Matuu 14.1-12; Luk 9.7-9

¹⁴Pet lungera ama niirl de buup nama qaqet navet lungera ama luqup mai dai ra taqen petpet sevet ma Iesus. Dema Iesus ke tekmet nama rletki ama dlek-pem-ki. I aa rletki dai qatikka muqas. De buup nama qaqet ta taqen ma',

“Luqa ama iauska ma Jon, i ai de qe qukmes tama qaqet, dai qa maarl namer ama matmat be qe tekmet ne luqia ama rletki dama qaqer araa saqang.”

¹⁵ Dav iari dai ra taqen ma', “Luqa, dai ama Ngemumaqa qa nem ka, i aa Aamki-na-qa, i aa rlenki ma Ilaisa. I maikka murl miaimek ke iames de qel sil nama Ngemumaqa aa lengi. Murl ka ngip dap sa qa maarlviit iara ip taquarl ama Ngemumaqa qa sil bauut pama Langingka.”

Dav iari dai ra taqen ma', “Luqa ma Iesus dai saqi iaq ama iameska ama Ngemumaqa Aamki-na-qa, i qel sil nama Ngemumaqa aa lengi. I qa, dai raquarl lura ama barlta, i murl gel auura lavu.”

¹⁶ Dav iak, ma King Herot, i ama Gaman ka mu qa iv ama slurlka ip ke uas te luqia ama qerlingki, dai qerlka ngen a qa, be qa narli liina ama lengiini sevet ma Iesus. De qa taqen ma', “A revan, luqa dai ra tis ka ma Iesus, dap ngua dai ma Jon, i murl ke qukmes tama qaqet. I mekai ngua veleng ka. Dap saqi qa maarl namer ama matmat be qe tekmet ne liirang aa.”

^{17,18} Murl, i as ama iames ma Jon, be qa taqen nama dlek sagel ma King Herot ma', “Ngia rekmet ne iani ama viini ama slurlini. I ngia met ma Piliv aa rluaqi. I qatikka gia rarlimka aa rluaqi. Dap kuasiq ai ama atlu raqurla.” De raqurla dema King Herot aa rluaqi ma Herodias dai ama qurek per a qi nema Jon sademna, i qa taqen ne luqia ama lengiqi. Be qia maarl ne ara rutka sagel ma Herot. De qa nem iaq ip ka iit ka aarl met ma Jon aa rik nama kasikka. De qa ru qa vama karabus.

¹⁹ Dema Herot aa rluaqi ma Herodias dai ama qurek per a qi nema Jon. De maikka qi narliip ki veleng ka. Dap kuasik maget. ²⁰ I raquarli ara ak dai qa drlem ai ma Jon, dai ama atluqa. I qa dai qa raneng ama Ngemumaqa aa dlek. Dema Herot dai qeng ning ma Jon. De qa uas tem ka vama karabus. Dav aa rluaqi ma Herodias dai quasik mager ip ki veleng ka. Dema King Herot dai qa narli ma Jon aa lengi de ngeterl a qa.

²¹ Dap ma Herodias dai qi narliip ki veleng ma Jon ip ke ngip. I qia tu ara qevap taqurla. Dap ma Jon dai as kurli qa vama karabus.

Baiv aa dema Herot dai qa rekmet nama asmeski, i ama slurlki. De qa nes tama qaqet, i buup ip ta ren savet luqia ama asmeski vet luqa ama nirlaqa, i murl aa nan kia sel a qa. De vet luqa ama nirlaqa de qa nes te iari ama barlta nev ama Gaman de lura ama barlta, i re uas tama Asmes-pem-ta, de lura ama barlta naver ama luqup maden maden. ^{22,23} Baiv aa dema Herodias are uimki qi main. I qi tekmet na ra iv ama arlias per a ra. Dema Herot, i qurli qe ne lura, i ra tes, dai ra narliip se aa uimki ara mainki. Dema Herot dai ama marl na qa de qa ruqun ma Herodias are uimki ma', “Maikka ngi taqa main. De ngu narliip ngi snanpet na ngua te qerang, i liirang aa, i ngi narliip siirang. Ngua tuvuusep, i ngua taqen ne gua revan sagel ngi. De diip ngu qurl a ngi re liirang aa mai, i ngi nen ngua rem iirang. De mager ip diip ngu qurl a ngi tama aiverem ngen ama qelaing. A revan. Arik ngu sikmet gua tekmeriirang mai dai diip ngu barl mer iirang iv iarang bareq a ngi.”

²⁴ De luqia ama lugutki qia mit kia snanpet ne are nan ma', “Diip ngu snanpet te aqeni nanaa nagel ma King Herot?”

De are nan ma Herodias kia ruqun ma', “Luqa ma Jon, i ai de qe qukmes tama qaqet dai ngi snanpet nema Herot ip ke diq aa ningaqa ba ngi de qe ral ka ba ngua mer ama pilitki.”

²⁵De luqia ama lugutki qia uaik sagel ma Herot de qia snanpet na qa ma', "Luqa ma Jon, i ai de qe qukmes tama qaqet, dai ngu narliip ngi dik naser aa ningaqa ba ngua. De ngi quarl te aa ningaqa mer ama pilitki bareq a ngua."

²⁶Dema Herot ka narli raqurla de maikka ama arlemigl na qa slep. Dap sa iara qa muvuusep parlen ama barlta. Dai ama qelepka ip ke bing mene luqia ama lengiqi nagel ama lugutki. ²⁷De masna qa nem a iaiq ama sinki ip ka iit ip ke diq aa ningaqa de qe ral ka. Aiv aa de qa mit, be qa veleng ma Jon sep ma karabus. De qa dik naser aa ningaqa. ²⁸De qa mu qa mer ama pilitki de qa men be qa qurl luqia ama nanki ama lugutki. De qia mit be qia mer a qa. De qia qurl are nan. ²⁹Dema Jon aa risura ra narli ai ra veleng ka. De ra men ta mer aa qetdingki de ra mu qi mer ama matmat.

Ma Iesus Ka Van Ama 5,000 Tama Asmes

Matiu 14.13; Luk 9.10; Jon 6.1-15

³⁰De lura ma Iesus aa risura, i medu ka mu ra, ip ta tit, i iaiaam de iaiaam saver ama luqup maden maden dai sa ra guirl. De ra sil barek ma Iesus sever ama tekmeriirang mai. I liirang aa, i sa ra rekmet niirang. De ra sil ba qa sever ama lengi mai, i lungera, i ra sil bareq ama qaqet na nget. ³¹Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Uut tit savet luqia ama qerlingki, i quasiq ama qaqet per a qi. I raquarli buup nama qaqet ta men be ra iingdemna ver auut be quasik mager iv uut tes. Uur iit ip mas per auut marlik.

³²De ra men sedama siviini be ra tit savet liina ama luquviini ip mas per a ra. ³³Dap buup nama qaqet tet lu ra, i ra tit be ra ngim sagel ta de rat drlem se ra. De ra uaik be ra men nauirl pet luqa ama luqupka, i diip ma Iesus ka ren sep ka. Lura, i ra men naver ama luquviirang dai ra iingdemna pet ma Iesus. ³⁴Dema Iesus ka lu ama buurlemki ne lura ama qaqet dama arlemka never a ra. I qet lu ra dai raquarl ama durlaiqirang, i quasiq iirang a nger angama nan. Dema Iesus ka su ra tama lengi, i buup.

³⁵Dama qares iv ama nirlaqa qat dan. De aa risura ra men be ra ruqun a qa ma', ³⁶"Ngi nem ta saver ama luqup maden ip mager ip ten ban per ama asmes ip ta tes. I raquarli quasiq ama asmes pet luqia ama qerlingki de diip rlet sever a ra."

³⁷Dema Iesus ka guirltik ba ra ma', "Katikka ngen lu rama asmes ba ra."

De ra ruqun ma', "Guariqenau! Kuasiq auur angama 200 Kina, be quasik mager iv uure van per ama asmes ip mager kut lura."

³⁸Dema Iesus ka snanpet na ra ma', "Kuarl angama asmes gelem ngen? Ngen diit ngen lu gelem ta."

De ra men be ra sil ba qa ma', "Uut lu ama bretkina ama ngeriqit dav ama serliqiam ama udiam naqatikka." ^{39,40}Dema Iesus ka ruqun aa risura ip ta ruqun pet liina ama aiverini, i ama graski ama atluqi ver iini. De ra matmet na ra be saqikka iaiq ama buurlemki iai. De saqikka iaiq ama buurlemki iai. I ver iang ama buurlem dai ama 100 na ra. De ver iang ama buurlem dai ama 50 na ra. ⁴¹Dema Iesus ka met lungera ama ngeriqit nama bretkina ngen ama serliqiam ama udiam. De qa ngim piit sagel ama uusepka de qa meraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa sever ama asmes. De qa bingmet ne lungera ama asmes de qa qurl aa risura ip te qurl ama qaqet. ⁴²De ra tes be maikka ra qirlanas. ^{43,44}De lura ama quatta, i ra tes nep ma Iesus aa

ngerik dai ama 5,000 na ra. Dap ta mes de iang, dema Iesus aa risura ra tit de ra tet lungera ama asmes, i ra mes bedem nget. De aa risura ra buuv ama gatta ama malepka ngen aiim ne lungera ama asmes, i ra mes bedem nget.

Ma Iesus Ka Tit Per Ama Qerlapka Aa Rleng

Matiu 14.22-33; Jon 6.16-21

⁴⁵De masna ma Iesus ka nem aa risura ip te iit seruarl nama qerlapka ama serlegeska ip ta ren nauirl na na qa. Dap kurli qa, i ngerek se qa. De qa nem ama qaqet ip te iit saver araa luqup. ⁴⁶De qa nem ta mai dap kurli qa, i ngerek se qa. De qa mit sep ma damini arleves. Be qe nen sagel aa Mam. Dav aa risura dai qurli ra dama serlegeska aa rlan.

^{47,48}De maikka dama arlenki araa rlan, dema Iesus ka lu aa risura, i qurli ra dama serlegeska aa rlan. I re nama laurika ra atmetna. Dama rletki ama barlki bareq a ra ip te kiarlet ne araa siviini se dengerlking. De dama sip-sipka, i as ama arlenki dema Iesus ka tit per ama qerlapka aa rleng. I qe narliip ka tit sagel aa risura dai ama qares ip ke ruirl. ^{49,50}Dap ta lu qa, i qat den sagel ta ver ama qerlapki ara rleng. De maikka reng ning maden.

Baiv aa de res nes maden, i ra tu araa qehev ai ama iauska. De masna ma Iesus ka nes sagel ta ma', "Kula ngeneng ning de qula ngeterl a ngen. I qatias ngua."

⁵¹De qa ving sedama siviini, de masna rik dama laurika. De aa risura ra lu liina, be da araa rlan dai maikka re nanses nama revan. De ra mugun de ra tu araa qehev maberl. ⁵²I quasik tat drlem sema Iesus aa dlek. Dap ngerlangken per a ra ne liina, i mani qa qurl ama buurlem nama qaqet tama asmes.

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Qaqet I Buup Pet Ma Ganasaret

⁵³Baiv aa de baing se ra ver ama qerlingki ma Ganasaret tuarl nama serlegeska ma Galili. De ra mu ama siviini mer ama basiska. ⁵⁴Aiv aa de ra aang nadama siviini de lura iana navet luqia ama qerlingki, dai ra lu ma Iesus de ra drlem a qa. ⁵⁵De masna ra uaik ip te tal ama arlem-per-a-ra navet luqia ama qerlingki. Be rat den se ra sagel ma Iesus. Dav iari, i lura, i quasik mager ip te iit ne araa ilaing dai rat den se ra vama ruik. ⁵⁶Dai qatikka buup nama luqup, i ma Iesus ka mit per a nget. De qa tit gel iari ver araa sleng. De ra mai ret lu qa de re ngingdemna nama arlem-per-a-ra ver ama luqup sekgames. Dav iari ama arlem-per-a-ra dai ra tu araa qehev ai arik kuasik ta tu araa ngerik per a qa dap te tek per aa luan, dai diip maget na ra. De maikka lura mai, i re tek per a qa dai maget na ra.

Ama Ngemumaqa Aa Lo Ngen Ama Serlura Araa Lengi

Matiu 15.1-20

7 ¹De ver iaq ama nirlaqa dama Barlta nep ma Lautu, i ra tis ta ama Parasiqena, de iari ama Tiksiqena, i re su nema Moses aa lengi, dai ra mit navet ma Jarusalem sagel ma Iesus. ²⁻⁴De lura ama Aamngimta ngen ama Tiksiqena nep ma Lautu de ngen iari ama qaqet, i ra never ama Judaqena araa lautu, dai ai de rat drlem saatmit naser araa serlura araa tekmeriirang. Dap kuasik ai maikka rerlas tem ta men ama Ngemumaqa. De ra mu ama ais taqurliani nama lengi ma',

“Ngene tekmet taqurla dai diip kuasik lenges na ngen dama Ngemumaqa aa saqang.”

“I kuasik mager ip ngia es, i ariq aip kuasik ngia ukmes te gia ngerik nauirl. Dav aip ngia van per iang ama asmes nev ama maiirl de ngi ukmes tem nget. Baiv aa de naqerl ngia tes nget.”

De ra mu iang ama ais ip te qukmes tama kap, i liirang aa vama auskuqaap. De iaq ama aiska ip te suquv ama bit. De qerlka araa iarang ama tekmeriirang taqurla.

De ver iaq ama nirlaqa dai ret lu ma Iesus aa risura, i quasik ta ukmes te araa ngerik dap ta tes.

⁵De re serlin de ra taqen ma Iesus ma', “Nanaa be quasik gia risura te tekmet nama gamansena nagel auura serlura. I ra tes dap kuasik ta ukmes te araa ngerik nauirl iv ama maarl nama Ngemumaqa never a ra.”

⁶Dema Iesus ka guirltik sev araa qen ma', “Dama Ngemumaqa aa lengi vama Langingka, i murl ama Slurlka aa Aamki-na-qa, ma Aisaia qa iil. I murl ka iil ai laip puk sa ngen a rletki raqurla. Ngen dai ama qaak met ngen.”

Dama Slurlka qa ruqun ma',

“Lura iara ama qaqet, i ai de re tuqun ai re taqat lu gel ngua, dap maikka quasiq ai ra tu ngua ip ngua veviit per araa tuaqevap. ⁷De ai de quasik te lautu ne araa revan dap katti muqas. De quasik ta tit kut gua Lengi, dap ta su ama qaqet kur ama qaqer araa tuaqevap naik.” *Aisaia 29.13*

⁸De saqiaskerlka ma Iesus ka taqen ma', “Ngen lenges nama Ngemumaqa aa lengi ama seserlnget dap ngen diit naser a ngen aa serlura araa tekmeriirang. De ngene barl-iirang ba nas.

⁹Maikka ngen drlem sam ngim temanau nama Ngemumaqa aa lengi ama seserl nget. Dap ngen diit naser a ngen a serlura araa tekmeriirang.

¹⁰Ngene lu, ama Langingka, i murl ma Moses ka iil nagel ama Ngemumaqa ma',

‘Maikka ngene narligel a ngen aa lavu de a ngen arlem naver a ra.’

Kisim Bek 20.12

‘Dariq aiv iak ka meraqen aa nan mavik dap kuarl aa mam de diip te veleng ka.’

Kisim Bek 21.17

¹¹De ngen ama barl ngen nep ma Lautu, i ai de ngen drlem sa su ama qaqet taqurliani ma',

‘Ariq aiv iak dai mager ip ka tat never aa mamiam dap ka ruqun aiam ma',

‘Guarai, gua qelaing dai mager ip ngua raat never a uin. Dap sa ngua muvem ip nget sep ma Lautu.’

Dai ngen deraqen ama atlu navet luqa. ¹²Dap ngene kel ka ip kula qa tat never aa mamiam. ¹³Luqa ama aiska dai quasiq ai ngene taqa uas te a ngen a lavu dai ngen ngim temanau nama Slurlka aa tekmeriirang mai. Dai maikka ngen drlem sa tekmet ne liirang aa raqurla.

Liirang Aa, i iirang Ngere Lenges Nama Qaqet Mai

¹⁴De saqiaskerlka ma Iesus ka nes tama qaqet de qa ruqun a ra ma',

“Ngene narli. Lungera iara ama lengi dai diip ngen der ama adrlem.

¹⁵I ngen dru a ngen aa qevap ai ariq aip ngen mes ama asmes ser ama guvang never ama tekmeriirang dai diiv ama vu ngen dama Ngemumaqa aa saqang.

Katikka quasik. Dap katikka ama rarlimini, na ngen a rut be ngene tekmet nama viirang. ¹⁶Katikka ngen dru a ngen asdem pet liina.”

¹⁷Dema Iesus ken aa risura ra mit sev iaiq ama vetki namen ama qaqet. Baiv aa de aa risura ra snanpet na qa sevet liina ama lengi iini ama trles-pem-iini. ¹⁸Dema Iesus ka ruqun a ra ma', “Kua ngen taquarl iari, i as kuasik tat drlem? Ama asmes, i uut tes nget dai quasiq ai ngere lenges na auura qevap. ¹⁹Dav ama asmes, i uut tes nget dai nget dan sede auura rlan. De nge tit maames. Be verlverleset na nget samer ama demki. De lungera ama asmes dai quasiq ai qurli nget, nge ren ama qevapka vembes.”

Ma Iesus ka taqen taqurla de qa raqal sil ai ama asmes mai dai ama atlu-nget bareq ama qaqet.

²⁰Dema Iesus ka rluses nade aa lengi ma', “I muk da ngen a rlan dai ngene lenges nanas dama Ngemumaqa aa saqang. I ngen dru a ngen a qevap sever ama viirang. ²¹Liirang aa, i vurl iirang per ama tuaqevap, i vurlvurl iirang iv iirang ngere kiarlet mer ama qaqeraqa dai raqurliani,

Ngi tekmet nama ngerl-vemini.

Ngi suam

Ngi peleng ama qaqet.

²²Ngi bing mer ama berlim.

Ngi kiarlet mer iarang nagel giari.

Ngiat drlem sa kaak.

Ngiat drlem sa barlnas gel ama qaqet.

Ngiat drlem sa meraqen mavik ne giak.

Ngia taqenses.

Kuasik ngi narligel ama Slurlka.

Ngia tu gia qevap mavik sever iari.

Ngim ngim temanau nama Lengi ama Atlunget.

Kuasik ngi kelep tik gia viirang.

²³Liirang aa dav as iarang aa. Dama qaqet mai dai lenges na ra dama Nge-mumaqa aa saqang nevet liirang aa.”

Ama Nanki Navet Ma Pinisia

Matuu 15.21-28

²⁴Baiv aa dema Iesus ka mit navet luus aa saver ama qerlingki ma Taia. De qa mit ka man sev iaiq ama vetki. I as ke narliip ke rerles. I quasik ke narliip masna ama qaqet ta ren ip te iingdemna ver a qa. Dap kuasik mager ip ke rerles tiqim ta. ^{25,26}De iaiq ama nanki navet luqia ama luqupki, i qi ne sangis naver ama qerlingki ma Siria. I quasiq ai qi naver ama Judaqena. Dap ki naver ama qerlingki ma Siria. De luqia ama nanki dai are uimki, i ama iaus nge lenges na qi. I qurli nget per a qi. Aiv aa de qi narli ai ma Iesus ka men pe luqia ama vetki de qia mit be qia aan ara buum pet ma Iesus aa arlim. De qik nak de qia taqen sagel ma Iesus ma',

“Ngu narliip ngi nem ama iaus navet nguaimki.”

²⁷Dema Iesus ka lu qi de qa ruqun a qi ma', “Uut drlem sarl kurl auure uis tama asmes nauirl ip ta tes. Baiv aa dama dang nge tes ama mesdem nasat.”

Ma Iesus ka quarl tama lengiini ama trleses pem iini iv iini ngere raqal sil ma', “Ama Judaqena dai mager iv as te raneng ama Slurlka aa dlek nauirl. Dav ama nangista dai diip te raneng ama Slurlka aa dlek nasat.”

²⁸De luqia ama nanki dai qia ruqun ma', "Gua barlka ngia taqen nama revan. I ama nangis-uut, dai raquarl ama dang pet gia siitka. Dav ama qelaq, i ngere raat per ama aivet, lua, i ama rluis ta tes ama asmes dai ama dang nge tes nget."

²⁹Dema Iesus ka ruqun a qi ma', "Gia lengiqi dai maget na qi be mager ip ngia tit sagel ngiaimki. I sa raquarli ngua nem ama iaus naver a qi."

³⁰De luqia ama nanki qia mit sev ara vetki. Be qia lu are uimki ama gilki, i sa maget per a qi. De qi taqa brlaing pama biraqi.

Iak I Ama Rlenka De Ama Dengdeng Per A qa

Matiu 15.29-31

³¹Baiv aa dema Iesus ka mit navet luqia ama qerlingki ma Taia. Be qa mit nep ma aiska savet ma Saidan savet luqia ama qerlingki, i ra tis ki ma Dekapulis. De qa mit be qa taqen per ama qaqet per ama qerlapka aam ama serlegeska ma Galili. ³²De iari ra men se iaq, i vesdet pe aa asdem. Be quasik mager ip ka taqen de ra snanpet nema Iesus ip ka ru aa ngerik per a qa ip maget na qa.

³³Dema Iesus ka met luqa de nakka qa aang se qa imanau nagel lura, i lu iara ra narli aa lengi. Dema Iesus ka quat per aa ngerikka de qa mu qa mer aa asdem-bim. De qa mu aa ngerikka ver aa qulbinka. ³⁴Dema Iesus kem ngim piit sagel ama uusepka de qa tu aa qevap sagel aa Mam de qa men sep miis. I maikka ama arlem ka never a qa. De qa ruqun ama aiknguakka ma', 'Aiprat.' Liina, i nama Judaqena araa lengi dai raqurliani ma', 'Ngua ngil ver a ngi.'

³⁵Baiv aa de luqa qa narli mer aa asdembim de qe taqa meraqen.

³⁶De saqiaskerlka ma Iesus ka guirl sagel ama qaqet. De qa ruqun a ra ma', "Kuasik ngen diit de ngenel sil maden sevet liina iara."

Dap kuasik ta narligel ma Iesus. I lua, i qa ruqun a ra ip kula ra tit de rel sil maden sever a qa. Dap lura dai naqatti ra tit de rel sil maden sever aa dlek.

³⁷I maikka ra mai re nan sema Iesus aa lengi. De re tuqun ma', "A revan ama rleriirang mai iai dema Iesus ke tekmet niirang, dai ama atliirang. Luqa ma Iesus, i ai de qe tekmet de maget nama dengdeng per a ra ngen ama aiknguakta. I qa dai qatikka muqas."

Ma Iesus Ka Van Ama 4,000 Nama Quatta Rama Asmes

Matiu 15.32-39

8 ¹De quasiq ama ainkules de buup ne iari ama qaqet ta iingdemna pet ma Iesus. De qurli ra vet luqia ama luqupki sama niirl, i buup. De araa asmes dai sa verlverleser a nget. Dema Iesus ka nes te aa risura ip ta ren sagel ka. De qa ruqun a ra ma', ²"Gua arlem ama slurlnget navet lura iara ama qaqet. I sa qurli ra, te nauut per ama niirl ama depguas be quasiq araa ngama asmes. ³Be arik ngu nem ta ip te iit saver araa luqup dap kuasik ngu qurl a ra te angama asmes, dai ariq iari ra tit de re raat, i ama getki-vem-ta. I raquarli ama luqupki dai quasiq ama asmes per a qi."

⁴Dav aa risura ra snanpet ma', "Kua ngia tu gia qevap ai diiv uure lu te angama asmes iv uure kurl lura iara, i ama buurlem na ra? Maikka quasik maget nauut." ⁵Dema Iesus ka snanpet na ra ma', "Ama qesna nama bret iai?"

⁶⁻⁸De ra ruqun ma', "Naqatikka ama ngeriqit ngen aiim na nget. I lungera iara de ngene iang ama serliq ama gil-nget." Dema Iesus ka taqen sagel ama

qaqet mai, ma', "Ngen duqun per ama aivet." De qa met lungera ama ngeriqit ngen aiim nama bret ngen ama serlik. De qa meraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa. De qa bingmet na nget. De qa van aa risura ip ta tit de rerl kurl ama qaqet. De ra tes be maikka ra qirlanas. ⁹I lura ama qaqet dai ra men per ama 4,000. Dap katias kuasik mager ip ta tes lungera ama asmes ip te verleser a nget. Dema Iesus aa risura dai ra tit de res nes lungera ama asmes, i ra mesdem nget mer ama gatta. Be ra buuv ama ngeriqit ngen aiim na nget. Baiv aa dema Iesus ka nem ta saver araa luqup. ¹⁰De masna ma Iesus ken aa risura ra mugun dama siviini. De ra mit saver ama qerlingki ma Dalmanuta.

Iari Re Narliip Te Lu Angama Rleriini Ama Dlek-pem-iini

Matiu 16.1-12

¹¹Baiv aa dama qaqet ta narli ai baing sema Iesus de iari ama Parasiqena nep ma Lautu ra men. Be re narliip ta taqen nama qurek sagel ma Iesus. De re narliip te surliip ne aa lengi. ¹²De ra ruqun a qa ma', "Maikka ngi rekmet ne aqeni ama dlek-pem-iini iv uure lu de uut drlem ai qurl ama Ngemumaqa qe na ngi." Dema Iesus ka narli raqurla dama merlenka ver a qa. De qa men sepmiis de qa meraqen ma', "Ngu lu nanaa be lura iara ama qaqet te narliip te lu gua ngama dlek. I quasik ta tu araa qevap sever a ngua. A den. De qurla ngu rekmet ne aqeni ama dlek-pem-iini ip te lu."

¹³Baiv aa dema Iesus ken aa risura ra mit navet luqia ama luqupki dama siviini. I re narliip te dik men ama ngaingmaqa ama qerlapka ma Galili ip baing se ra ruarl na qa. ¹⁴Lua, i rek sik sedama siviini dai quasiaq aa risura ra tu araa qevap sever ama asmes ip te tal a qeng. Dav iak naver a ra dai qe tal ama bretki ara garliqa. ¹⁵Lua, i ra tit per ama qerlap dema Iesus ka meraqen sagel ta ma', "Ngenet lu riq ama Parasiqena, i maikka araa rletki ama vuqi, i qi lenges nama qaqet. De qerlka ma Herot aa uaik ke ne iari ama qaqet. I ara rletki raquarlina, i rat drlem sa lenges nama qaqet. Dai ra raquarl ama Yis, i ai de ra tu nget pama bret, ip ngere perik pem nger ip ngere riirl."

¹⁶Dap kuasik ma Iesus aa risura ra drlem liina ama lengiini be ra taqen sagelna ma', "Ani qa taqen sevet liina, i quasiaq uut drlem iv uure ral angama asmes ama bret."

¹⁷Dema Iesus ka drlem ai ra taqen sever ama asmes. De qa ruqun a ra ma', "Ngu lu nanaa be ngen deraqen sever ama asmes, i quasik buup? Kua quasik ngen drlem se ngua, da? As kua quasiaq ama ngilka mer a ngen a asdem?" ¹⁸Iaq ama Ngemumaqa Aamki-na-qa, i ra tis ka ma Jeremaia,

I murl ka iil ama lengi ma', A ngen a saqang dap katias kuasik ngene taqat lu. De a ngen a asdem dap kuasik ngene narli ama lengi. Jer 5.21

¹⁹As kua quasik ngen dru a ngen a qevap sevet liirang aa, i medu. De lura ama qaqet, i ra mes ama bret ama ngeriqit de ngen ama serliqiam ama udiam dai ra men per ama 5,000. De ngen buuv ama qesna nama gatta nama asmes?"

De ra sil ma', "Uut buuv ama malepka ngen aiim na nget ne lungera ama asmes, i ra mes bedem nget."

²⁰Dema Iesus ka taqen ma', "Dap medu lua, i ngua bingmet nama bret ama ngeriqit ngen aiim dai ngen drlem ai bareq ama qaqet, i ra dai ama 4,000 na ra. De ngen buuv ama qesna nama gatta?"

De ra sil ma', "Uut buuv ama ngeriqit ngen aiim na nget ne lungera ama asmes, i ra mes bedem nget." ²¹ Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Kua quasik ngenet lu liirang aa, i ai de ngu tekmet niirang?"

Ama Rlenka Vet Ma Betsaida

²² Dema Iesus ken aa risura ra mit savet ma Betsaida. De ra men se iaq, i ama a rlenka. De ra ruqun ma Iesus ip ka ru aa ngerik per a qa ip maget na qa. ²³ Dema Iesus ka raneng ama rlenka aa ngerik. De qa mit se qa saver ama luqupki ara garli. Dema Iesus ka quat per aa sakngaiaam. De qa mu aa ngerik per a uuves de qa ruqun a qa ma', "Kua ngim ngim de ngit lu a qerang dap kua quasik?"

²⁴ De luqa dai qem ngim miqet de qa ruqun ma', "Ngum ngim de ngut lu iari ama qaqet, dap ngut lu ra ip taquarl ama meng, i nge tit. I quasik ngu taqat lu ra."

²⁵ De saqiaskerlka ma Iesus ka mu aa ngerik per aa uuves. Be qatikka qa taqam ngim, be qe taqat lu ama tekmeriirang mai. ²⁶ Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Ngi iit ma seserl sep gia vetki. Dap kula ngi paikmet per ama luqup."

Ma Pita Qel Sil Sevet Ma Iesus

Matiu 16.13-20; Luk 9.18-21

²⁷ Baiv aa dema Iesus ken aa risura ra mit navet ma Galili. Be ra tit per ama qerlingki ma Sisaria Pilipai. Be lua, i ra tit dema Iesus ka snanpet ne aa risura ma', "Lura naver ama luqup ta tu araa qehev ai nemka na ngua?"

²⁸ De ra sil ba qa ma', "Iari, dai ra tis ngi ai ma Jon, i murl ke kukmes tama qaqet. I saqi qa maarl namer ama matmat. De iari, ra tis ngi ai ma Ilaisa, luqa, i murl ka ngip miaimek. I ama Slurlka aa Aamki-na-qa. Dav iari ra tis ngi ma', Iaq ama Slurlka aa Aamki na ngi, i murl ngia ngip de murl ngia maarl namer ama demka."

^{29,30} Dema Iesus ka snanpet na ra ma', "Dap ngen dai ngen dru a ngen aa qehev ai nemka na ngua?"

Dema Pita qa ruqun a qa ma', "Ngi, dai ama Ngemumaqa na ngi, i aa Uaska na ngi ip ngi iames nauut nagel auura qumespik."

Dema Iesus ka taqen madleq ip kula rel sil sevet liina.

Ma Iesus Kel Sil Ai Diip Ke Ngip De Qa Raarl

Matiu 16.21-28; Luk 9.22-27

³¹ Dema Iesus ke rarles, i qe su aa risura, i qa taqen sevet liirang aa, i diiv iari re veleng ka. De qa ruqun ma', "Ngua dai ama qaqer araa Rarlimka, dap diip gua qumespik ta ru ama getget per a ngua, de re veleng ngua. I lura dai ama barlta ama serlura, i re uas tama Lautu de lura ama barlta, i re uas tama Lautu arla rletki de lura, i re su nema Moses aa lengi. Dai diip te ngim temanau na ngua ip te veleng ngua. De diiv ama niirlaiam de luqa ip ma depguas de ngua raarlviit namer ama matmat."

³² De maikka ma Iesus ke taqal sil ba ra sevet liina. Dema Pita qa aang sema Iesus imanau quarla. Be qe serlin a qa sevet liina ama lengiini.

³³ De guirltik pet ma Iesus sagel aa risura. De qa ngim temanau nema Pita de qa taqen slep sagel ka ma', "I ngi, dai sa ngi tekmet taquarl ma Satan ne

luqia ama lengiqi. Katikka ngia tu gia qevap sever ama tekmeriirang naver ama aivetki. I quasik ngia tu gia qevap sever ama Ngemumaqa aa rletki.”

³⁴Baiv aa dema Iesus ka nes te iari ama qaqet ngen aa risura ip te narli aa lengi. De qa taqen sagel ta ma', "Ariq aqek never a ngen ke narliip ka tit naser a ngua dai mager ip ke manepnas de ngerlangken per a qa ne aa tekmeriirang. De mager ip ke teving se gua rletki ip taquarl iaq, i qe tal aa lalemka. Dai diip ke na ngua. ³⁵I raqurliani, ariq aqek ka tu aa qevap ip ke uas temiis ip kuasik ke ngip dai diip luqa qe ngip mas. Dap nemka, i quasik keng ning ama aapngipki de quasik keng ning ama getget ip ka tat never a ngua, de qa tat nevet gua lengi, dai qatikka luqa dai diip ke raneng ama iames. ³⁶Dav ariq iak ket matna maden de qa ter ama tekmeriirang ama atliirang iv ama arlias per aa qetdingki, de arik ke tekmet taqurla dap kuasik ka tit naser a ngua, dai diip ke ral ama getget. Dai liina dai diip kuasik iini nge raat never a qa. Maikka quasik. ³⁷Ngene lu, ariq aiv iak ka mit mavik dai diip ke vandem per aa iames masarevuk nama gi? Maikka quasik maget. ³⁸I ama qaqet mai dai rat drlem sa tekmet nama viirang sademna. Dav ariq aiv aqek never a ngen, i qeng ning lura ama vura dama qelep ka ip kel sil ne gua lengi de gua rletki, dai maikka ngua, i ama qaqer araa Rarlimka na ngua, dai diiv ama qelep ngua tiqim ka vet luqa ama nirlaqa, i nguat den. I qatikka ngu nama Angeluqena dai diiv uut den pama ansinki nagel Gumam.”

9 ¹De saqiaskerlka ma Iesus ka rluses daa lengi sagel ama qaqet ngen aa risura ma', "Ngua taqen nama revan sagel ngen. I diiv iari never a ngen dai as diip kuasik te ngip dap diip te lu ama Ngemumaqa aa dleq ip diip ke uas te aa tekmeriirang mai.”

Guirltik Pet Ma Iesus Aa Qetdingki Ngen Aa Luan

Matiu 17.1-13; Luk 9.28-36

²Baip prleser ama niirl ama ngeriqit-ngen-a-qa. Dema Iesus ken aa risura ra mit sep ma damki reves, i ma Pita qene ma Jems dema Jon. I qatikka ngerek sa ra.

Baiv aa de rem ngim sagel ma Iesus dai ra lu, i qem ngim muqas. ³I maikka aa luan dai ngeren sin. Dav ariq ama supka dai quasiaq ai qe lemerl nget be raqurla. I maikka ngere taqam ngim nama lauul. ⁴Baiv aa de vuk se iaiaam ama qaqeraiaam, i murl ian ngip miaimek. Be ma Iesus aa risura ret lu iam, i ian deraqen pet ma Iesus, i ma Ilaisa qe nema Moses.

^{5,6}Dema Pita qene ma Jems dema Jon dai maikka reng ning maden. Be quasik mager ip te taqa meraqen. Dema Pita qes nes maden ma', "Gua Slurika, ama atlu, i qurl uur iara. Be nani uure rekmet nama mederl-iitneq ama depguas niitneq ip gia gl dema Ilaisa aa gl, dema Moses aa gl.”

⁷Baiv aa dama aavul nge men sedama damki. Dama Ngemumaqa qa taqen naiviit nep ma aavul ma', "Maikka ngu rarlik luqa, i Nguaimka. De maikka gua arlem ama slurlngat never a qa. Be maikka ngene narligel aa lengi mai.”

⁸De masna ma Iesus aa risura re manaik tema Ilaisa kene ma Moses, i sa quasiaq a iam, dap kurli ma Iesus, i ngerek se qa.

⁹Baiv aa de ra meriirl nama damki dema Iesus ka taqen sagel ta ma', "Kula ngenel sil sevet liina, i ngen lu vama damki reves ip deng per ama nirlaqa, i ngua raarl namer ama matmat. I ngua dai ama qaqer araa Rarlimka.”

¹⁰De ra uurut liina ama lengiini de qatikka aa risura ra taqen per ana ma', "Liina, i ma Iesus ka taqen ip ka raarlviit namer ama demka. Dai ngu lu liina nanaa?"

¹¹De ra snanpet nema Iesus ma', "Ngu lu nanaa bama Tiksiqena nep ma Lautu re su uut taqurliani ma', "Ilaisa, ama Ngemumaqa Aamki-na-qa dai diip ka ren nauirl. Baiv aa de luqa ama Ngemumaqa Aamngimka qa ren iv ama King bareq ama Isrelkena."

^{12,13}De qa guirltik ba ra ma', "A revan liina ama lengiini, i iini nge sil sever iaq, i qe tal ama dlek taquarl ma Ilaisa ip ke uirl. I diip ke uirl ip ka ruvem nama qaqet. Dai liina dai ama revan iini. I diip ngu raqal sil sever a qa. I luqa dai sa qa men be sa qa ral ama dlek taquarl ma Ilaisa. Be mekai ra rekmet maden na qa. I murl ta iil de ra raqal sil sevet luqa. I maikka diiv ama qaqet te lenges na qa."

Dema Iesus ka snanpet na ra ma', "Ngu lu nanaa, be murl ta iil ama lengi raqurla sever a ngua ip ngua dai ama qaqer araa Rarlimka, i diip ngu ral ama getget, de diiv ama qaqet mai rem ngim temanau na ngua?"

Ma Iesus Ka Nem Ama Iaus Naver Iaq Ama Gilka

Matu 17.14-21; Luk 9.37-43

¹⁴Baiv aa dema Iesus-kena ra men gel araa rluavik. De ra lu ama buurlem nama qaqet, i ra iingdemna ver a ra. De iari ama Tiksiqena nep ma Lautu ra tesna nama lengi, tene ma Iesus aa risura.

¹⁵Baiv aa de ra lu ma Iesus de ngemerl a ra. De ra uaik sagel ka be ra taqen nama atlu sagel ka.

¹⁶Dema Iesus ka snanpet ne aa risura ma', "Ngu lu ngen deraarl metna sama lengi nanaa?"

¹⁷De iak naimuk ne varlen lura ama qaqet ka meraqen sagel ma Iesus ma', "Gua Tiksiqa, nguaimka ama gilka dai ama iauska ver a qa, be quasik ka taqen.

¹⁸Be aiv ama iauska qa maarl ver a qa de diip ke rlu na qa saver ama aivet. De qes nis aa qing nana. De baingbaing sama guarlem-met-ka. Dap sa ngua men se qa sagel gia risura ip te nem ama iauska never a qa dap kuasik maget na ra."

¹⁹Dema Iesus ka snanpet ne aa risura ma', "I qurli ngene na ngua ver ama ainkules dap maikka quasik ngen dru a ngen a qevap madlek saver a ngua. Dap kesnada de ngen dru a ngen a qevap? Ngen den sama gilka iinamuk sagel ngua."

²⁰De ra men se qa sagel ma Iesus. De luqa qa lu ma Iesus de masna ama iauska qa rlu na qa samen ama aivet. Be ai de qa pererl men ama aivet. Be vukpuk sama guarlem-met-ka.

^{21,22}Dema Iesus ka snanpet ne luqa aa mam ma',

"Luqa ngiaimka, dai qua murl kurli qa ver ama ainkules taqurla?"

De qa ruqun ma Iesus ma', "As maikka murl, i ama gilka de qatikka qe tekmet taqurla. Be qatikka buup nama niirl dai ama iauska qe narliip ke peleng ka be ai de qe rlu na qa samer ama altingki. De qe rlu na qa sep ma qerlap. Dav arik maget na ngi ip ngia raat never auun dai mager iv arlem ngi naver auun de ngi quarl te gia arlem ngen gia dlek."

²³Dema Iesus ka meraqen sagel ka ma', "Ngu lu nanaa be ngia taqen taqurliani ai, 'Ariq aip maget na ngua?"

Ariq aqek ka tu aa qevap marevan, dai diip ke lu ama Ngemumaqa aa dlek.”

²⁴De masna luqa aa mam kes nes ma', "Naqerl ngua tu gua qevap sever ama Ngemumaqa dap kuasiq ai ngua tu gua qevap nema revan. Ngi tat naver a ngua.”

²⁵Dema Iesus ka lu ama qaqet, i ra iingdemna ver ama gilka de qes nes slep sagel ama iauska ma', "Ama iauska ama vuqa na ngi. I ngi pesdet met luqa aa asdem ngen aa aamki. Ngia iit nevet luqa ama gilka de quasik mager ip laip ngi guirl sever a qa.”

²⁶De luqa ama iauska qes nes maden. De qa quiv a qa maden, de qa mit. Be luqa ama gilka dai qem ngim ip taquarl ama ngipka. De ra taqen ma', "Ii, sa luqa qa ngip.” ²⁷Dema Iesus ka raneng aa ngeriq ip ka raarl na qa ip ka raarlviit. Taqurla de qa maarlviit.

²⁸Baiv aa dema Iesus ka man sev iaiq ama vetki. Be ngerek se qa, qe ne aa risura. De ra snanpet na qa ma', "Ngu lu nanaa be quasik mager iv uurem nem luqa ama iauska?”

²⁹Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Katikka ama raring naik sagel ama Ngemumaqa dai mager ip ngere nem ama iaus ip taqua luqa iara. I qatikka raqurla dai ama aiska ama quanaska dap kuasiq a qek.”

Ma Iesus Ka Taqen Ip Maiiram Ai Diip Ke Ngip

Matiu 17.22-23

³⁰De ra mit ianai be ra tit pet ma Galili. Dema Iesus ke narliip ke trles ip kuasiq ama qaqet tat drlem ai lu qurlu ma Iesus iai. ³¹De qe su aa risura ma', "Laip te nem ngua bareq ama qaqet ip te veleng ngua. De diip naser ama arlenim de luqa ama nirlaqa ip ma depguas de diip ngua raarlviit namer ama matmat. I diip te rekmet taqurla sagel ngua, i ama qaqer araa Rarlimka.”

³²De ra narli liina ama lengi iini dap kuasik tat drlem iini. De quasik ta snanpet nema Iesus sever iini, i ama qelep ta.

Nemka Dai Ama Barlka

Matiu 18.1-6; Luk 9.46-48

³³Baiv aa de ra men per ama luqupki ma Kapanaiam. De ra mugun pe iaq aa vetki. Dema Iesus ka snanpet na ra ma', "Laira uut tit nep ma aiska de ngen deraarl metna, i nanaa?” ³⁴De quasik ta taqen. I ama qelep ta, i raquarli laira ra tit nep ma aiska de ra taarl metna aip nemka dai ama barlka never a ra.

³⁵Dema Iesus ka mugun de qa nes te aa risura sagelnas. I lura, i ama malepka ngen-a-iam na ra. De qa ruqun a ra ma', "Ariq aiv aqek ke narliip ke uirl iv ama barlka na qa, dai mager ip ket matna ip taquarl ama buaiska na qa bareq ama qaqet mai de qe semagil nanas dama qaqer araa saqang.”

³⁶Dema Iesus ka mer ama gilka de qa maarl na qa varlen me ra. De qa mu aa ngerik per ama gilka de qa taqen ma', ³⁷"Arik nemka, i qa tat never ama giliini raquarl liini iara, dai qa tat naver a ngua. De nemka, i qa tat naver a ngua dai qa tat nevet Gumam, i qa nem ngua sasari.”

Iak Muqas I Qet Matna Nema Iesus Aa Rlenki

Luk 9.49-50

³⁸Dema Jon ka ruqun ma Iesus ma', "Gua barlka, uut lu iaq, i qem nem ama iaus ne gia rlenki. I quasiq ai qa never auut. Taqurla de uut kel ka.” ³⁹Dema

Iesus ka ruqun ma Jon ma', "Kula ngenel kel ka. I arik ke tekmet nama tekmeriirang ama dlek-pem-iirang ne gua rlenki dai diip kuasiq ai qe lenges ne gua rlenki. ⁴⁰Dav ariq a qeq, i quasiq ai auura qumeska na qa, dai auura rluaqa na qa.

⁴¹Ariq iak ket lu ngen, i ngen, i ama Ngemumaqa aa uis, i dingding sep ngen, de diip ke qurl a ngen tama qerlapki ama uiski ip ngenep suup, de diiv ama Ngemumaqa qet lu de diip ke iil aa rlenki ip laip ke qurl a qa rama ranbandem pe uusep."

Ama Viirang Ngere Lenges Nama Qaqet

Matiu 18.7-9

⁴²"Dav ariq aiv iaq, i qe lenges ne aa uimini arla tuaqevap sagel ngua be deng, i ama rluis ta ngim temanau na ngua, dai qatikka luqa dai diip ke ral ama getget malai. Dav ariq aip ta quap sama dulka ver aa qen de ra rlu na qa sep ma ruqanepka ip te veleng ka, dai nakka ama getget kuarla. Dav arik ke tal ama tuvetki nagel ama Ngemumaqa dai diip ke ral ama getget maden.

^{43,44}Ariq aip gia ngeriqit ngere tekmet na ngi ip ngi tekmet nama viirang, dai mager ip ngi diq aiit ip ngi uas temiis tiq ama viirang, ip diip laip ngia iit ip ngia ruqun per ama luqupki ama atluqi. Dav arik ngi tal gia ngeriqisim mai dai laip ngiit samer ama altingki. I liina, i quasik ngia qel gia ngeriqit tama viirang.

⁴⁵Dariq aip gia ilaingiit nge tit se ngi ip ngi tekmet nama viirang, dai mager ip ngi diq aiit. I qatikka mager ip diip ngia iit masarevuk saver ama luqupki ama atluqi. De diip ngi raqa mugun sama ilaingiit ama udiit. Dav ama vu ip ngi iit se gia ilaing-isiim mai. I raqurla dai diip ngiit samer ama altingki.

⁴⁶Be vet luqia ama luqupki dai qatikka ama qem ngere iames be ngeres nismet. Dama altingki dai quasik mager ip kia reng. ⁴⁷Dav ariq aip gia sakngaiam ian ne lenges na ngi sever ama viirang, dai mager ip ngi bertlik per iak. I mager ip ngia ran saver ama Slurlka aa luqup sama udekkaqa. Dav ariq aip ngia mit se iam mai dai ama vu. I raqurla dai diip ngiit samer ama altingki. I liina, i quasik ngia qel gia sakngaqa rama viirang.

⁴⁸I vet luqia ama luqupki dai quasik mager iv ama qem ngere ngip. De qatikka ama altingki dai quasik mager ip kia reng. *Aisaia 66.24*

⁴⁹Ama a sul dai ama atlungat sever ama asmes ip ma treska.

⁵⁰Dav ama sul ama vunget dai qasa quasik mager ip ngere tekmet nama asmes iv ama treska. Dai quasik mager iv iak ke rekmet nama sul iv ama treska. Maikka quasik. Katikka mager ip ngene taqat mat never ana, ip taquarl ama sul. Taqurla dai diip ngene taqa mugun de ngen ne taqal sil bana."

Ma Iesus Ka Taqen Sevet liina I Re Rling Mer Ama Ngererl

Matiu 19.1-12

10 ¹Dema Iesus ka mit navet ma Kapanaiam. I qa mit saver ama qerlingki ma Judia. Be qa mit seruarl nema Jodan. De buup nama qaqet ta men be ra iingdemna vet ma Iesus. De qe su ra ip katikka raquarl ai de qe su. ²De iari ama Tiksiqena, i ama Barlta nep ma Lautu ra men sagel ma Iesus. Be re siquat na qa iv ait de qa meraqen mavik. I re snanpet na qa ma',

“Kua mager iv iak ke nem aa ngerlki? De qua ma Moses aa lengi nge taqen taqurla?”

³Dema Iesus ka snanpet na ra ma', “Luqa ama Langingka, i murl ma Moses ka iil dai qel sil nanaa sevet lura, i sesik met ta?” ⁴De ra ruqun ma', “Ma Moses ka iil ai ariq aiv iak ke narliip sik mer iam dai mager ip ke iil aa Langingka sever aa rluaqi. De diiv aa rluaqi qia iit nemen a qa. ⁵Dema Iesus ka guirltik ba ra ma', “Murl ma Moses ka iil taqurla, i as sever a ngen a lavu, i ra dai quasik te narliip sama Ngemumaqa aa tekmeriirang sever ama ngerl-ver-a-ra. ⁶Dap murl dai quasik taqurla. De qatikka ama Ngemumaqa qa rekmet nama aivetki, de qa rekmet nama quatka qe nama nanki ip kurli iam temna mas. ⁷Be iam dai diiv ian diit nagel iane mamiam. Be diip kurli iam pambes. ⁸Be diip kurli iam ip taquarl ama quanaska. I sa ian ngerlvet. ⁹Ariq aiv ama Ngemumaqa qa mu iam me-nanna dai quasik mager iv aqek ke sik mer iam. ¹⁰Baiv aa de qurli ma Iesus ken aa risura, i ngerek se ra ve iaiq ama vetki. De ra snanpet na qa te liina sever ama rangerlvet. ¹¹Dema Iesus ka ruqun a ra ma', “Ariq aiv iak ka mit dap kurl aa ngerlki, dap ka ter iaiq ama iameski dai diip ke bing mer ama berlim parlen ken aa rluaqi. ¹²Dai saqikka raquarlina, i ariq aiv ama nanki qia mit dap kurl araa ak. Dap kia ter iak, dai saqikka qia bing mer ama berlim.

Ma Iesus Ka Tat Never Ama Rluis

Matuu 19.13-15; Luk 18.15-17

¹³De iari ama nankina ra men se araa uis sagel ma Iesus. I re narliip ka ru aa ngerik per a ra de qe raring sever a ra. Dav aa risura dai ama qurek per a ra nama nankina de ngen ama rluis de rem nem ta. ¹⁴Dema Iesus ka lu ra de qe serlin aa risura ma', “Kula ngenel kel ta, dap mager ip ta ren sagel ngua. I ama Ngemumaqa dai aa dlek barek lura ama qaqet, i ra tu araa qevap taquarl lura ama rluis. ¹⁵Katikka ngua taqen nama revan sagel ngen. Ariq aip nemka, i quasik ka tu aa qevap sever a ngua taquarl lura iara ama rluis dai diip kuasik mager ip ka iit masarevuk saver ama Ngemumaqa aa luqup. ¹⁶Baiv aa dema Iesus ka mer ama rluis de qa mu ra daa rlan. De qe raring nama atlu sagel ama Ngemumaqa ip ka tat never a ra.

Luqa I Buup Ne Aa Tekmeriirang

Matuu 19.16-30; Luk 18.18-30

¹⁷Baiv aa dema Iesus ka maarlviit de qa tit nep ma aiska. De iak ka uaik naser a qa. Be qa aan aa buum gelna na qa. De qa ruqun ma', “Gua barlka ama atluqa na ngi. Diip ngu rekmet nanaa ip laip ngua iit sagel ama Ngemumaqa.”

¹⁸Dema Iesus ka guirltik ba qa ma', “Ngu lu nanaa be ngia tis ngua ai ama atluqa na ngua? Katikka ama Ngemumaqa naik dai ama atluqa. ¹⁹Dap sa ngiat drlem ama Ngemumaqa aa lengi raqurliani ma',

“Kula ngi peleng ama qaqeraqa. De qula ngi bing mer ama berlim. De qula ngi suam. De qula ngi kaak. De qula ngi kaak de ngia tit se gia ari araa iarang. De maikka ngi rarlik gi mamiam de ngi narli gelem iam.” Kisim Bek 20.12-16

²⁰De luqa qa ruqun ma Iesus ma', “Gua Tiksiqa, murl, i ama gilka na ngua be deng iara dai qatikka ngua tit kut lungera ama lengi.” ²¹Dema Iesus dai

maikka qe rarlik luqa de qa ruqun a qa ma', "Dav as ngia man de iani. Ngiit ip ngi quarl te gia tekmeriirang de ngene gia qelaing barek lura, i quasiaq araa qerang. I arik taqurla dai diiv ama Ngemumaqa qe van a ngi rama tekmeriirang, i buup per aa luqup. De ngia ren ip ngia tit naser a ngua."

²²Baip ka narli liina de maikka ama merlenka ver a qa. De aa sakngaqi dai maikka ama aleng per a qi. Dama arlemka never aa tekmeriirang be qa mit, i ama arlemigl na qa.

²³Dema Iesus ket lu qa, i qa tit. De qa meraqen aa risura ma', "Lura, i ama qelaing gelem ta de buup ne araa tekmeriirang, dai diiv ama alkuil-ba-ra ip ta ran saver ama Ngemumaqa aa luqup."

²⁴Be lua, i aa risura ra narli raqurla de maikka re nanses. De saqiaskerlka ma Iesus ka ruqun a ra ma', "Ngua uis, luqa ama aiska sagel ama Ngemumaqa dai quasiaq ai ama mereqes. ²⁵Nanaa? Kua mager iv ama karabauqa qa ran mer ama ngiliini men ama kaviit? Maikka quasik. I qatikka ama alkuil ba qa. Dap nemka, i ama qelaing gelem ka, i qe narliip kat dan sagel ama Ngemumaqa, dai maikka diiv ama alkuil ba qa malai."

²⁶De aa risura re nanses maden de ra taqen per a na ma', "Guarai. Ani quasik mager iv aqek ka ran saver ama Ngemumaqa aa luqup." ²⁷Dema Iesus ka ngim sagel ta de qa taqen ma', "Katikka ariq iak ka tit kur aa tekmeriirang dai diip kuasik maget na qa. Dav ama Ngemumaqa dai mager ip ke rekmet ne liirang aa, i uut tu auura qevap ai ama alkuil maden.

²⁸Dema Pita qa ruqun a qa ma', "Ngi lu uut mit namen auura tekmeriirang mai de uut tit naser a ngi." ^{29,30}Dema Iesus ka sil ba ra ma', "Ngua taqen nama revan sagel ngen. I nemta, i re narli gua Lengi ama Atlunget de ra tit kut nget, dai diip kuasik ai ama getki-vem-ta iara, de dama uusepka aa rlan dai diip te raneng ama iames masmas. Arik ngia iit nep gia vetki, de namen gia lavu, de namene ngia uis, de ngene gia rlikpiq de gia rlaaska de ngene gia sleng, de ngia tit naser a ngua, dai ama Ngemumaqa dai diip ke virliit ba ngi. I diip ke van a ngi rama vet, i buup. De diip ka tat never a ngi, i qerl kurl a ngi re gia lavu, i buup na ra, de gia verlikpiq, i buup na ra, de ngen ama asmes naver ama sleng. Dama Ngemumaqa dai mager ip ke qurl a ngen iara tama tekmeriirang, i buup. De iara dai mager ip ngene tal ama getget nagel gua qumespik. Dap nasat dai diip ngene raneng ama iames masmas. ³¹Dav iari, i iara dai ama sakngaqi na ra, i re ruirl sama qaqet dai diip kuasik ai ama barlta na ra nasat. Dap lura, i quasiaq ai ama sakngaqi na ra dai diip nasat de diiv ama barlta na ra.

Ma Iesus Ka Taqen Ip Ma Depguas Ai Diip Ke Ngip

Matu 20.17-19; Luk 18.31-34

³²Dema Iesus ke nama qaqet ta tit savet ma Jarusalem. I ra tit, i ma Iesus ka uirl se ra. Dav aa risura dai reng ning, i re narli ai ama qaqet te narliip te peleng ka. De lura ama qaqet maden, i ra tit naser a qa dai qerlka reng ning. De saqiaskerlka qa iingdemna ne aa risura vet ma Jarusalem de qel sil ba ra sever aa aapngipki. ³³I qa taqen ma', "Ngene lu, diiv uut tit savet ma Jarusalem be diip ta ra ngua, i ama qaqaqer araa Rarlimka na ngua. I diip ta ra ngua bareq ama Barlta nep ma Lautu, ngen ama Tiksiqena nep ma Lautu. De diip te rekmet nama kaivung ip maget gel ta ip te veleng ngua. De diip ta ru ngua

vama nangista araa ngeriq ip te veleng ngua. ³⁴De diip te talak na ngua de diip tet kuat per a ngua. De re rurlistik per a ngua nama kasik. De diip te veleng ngua. Dap diip naser ama arlenim de luqa ama nirlaqa ip ma depguas de diip ngua raarlviit.

Ma Jems Kene Ma Jon Iane Narliiv Ama Barl-iam

Matiu 20.20-28

³⁵Baiv aa dema Sebidi aa uimiam ma Jems kene ma Jon ian men sagel ma Iesus. Be iane snanpet na qa ma', "Uune narliip ngi rekmet ne a qerang ba uun."

³⁶Dema Iesus ka snanpet na iam ma', "Ngu lu uane narliip ngu rekmet ne a qerang nanaa ba uin?"

³⁷De ian duqun a qa ma', "Uune narliip ngi rekmet taqurliani. Ariq aip laip, i ngi uas tama Slurlka aa luqup dav uune narliiv ama barl-iam na uun gel ngi. I diip kurli iak pe gia ruarliit dav iak pe gia merlmerliit." ³⁸Dema Iesus ka guirltik ba iam ma', "Katikka uane snanpet maden. Dap kuasiq uan drlem se gua rletki. Nanaa? Kua diip maget na uin iv uane ral gua merlenka. Kua diip mager iv uan daarl malkuil, i ariq aiv uan a qumespik te lenges na uin, ip taquarl diip te lenges na ngua?" ³⁹De ian duqun a qa ma', "Ii, maget na uun." Dema Iesus ka ruqun a iam ma', "Ii, ama revan, i diiv uane ral ama getget ip taquarl ngua, i diip ta ru ama getget per a ngua. ⁴⁰Dav uane nen ip diiv ama barl-iam na uin gel ngua. Dap kuasik mager ip ngu rekmet na uin iv ama barl uin. I qatikka ama Ngemumaqa aa rletki ip ka tu lura iv ama barlta ip kurli re na ngua."

⁴¹Dav ian ari ama malepka na ra dai ama qurek per a ra na iam. I liiam aa, i ma Jems kene ma Jon. ⁴²Dema Iesus ka iingdemna na ra mai. De qa ruqun a ra ma', "Ngen drlem lura, i ama barlta taquarl ama a rleniqena, i rat drlem sa tekgem ne araa seviraqi. ⁴³Dap liina dai quasik mager ip kurl iini varlen me ngen. Maikka qurli. Dav ariq aiv iak ke narliiv ama barlka na qa varlen me ngen, dai mager ip ka raquarl ama buaiska bareq a ngen. ⁴⁴De luqa, i qe narliip ke ruirl se ngen, dai mager ip ket matna naik bareq a ngen mai. ⁴⁵I ngua, i ama qaqer araa Rarlimka na ngua, dai quasik ai ngua men ip ngen derat never a ngua. Katikka quasik. Dap diip ngu ngip ip ngu vadem per a ngen sagel Gumam. De diip ngu verik per ama qaqet te araa viirang.

Ma Iesus Ka Ngil Ver Ama Rlenka Aa Sakngaiaam

⁴⁶Baiv aa de ra mit be ra men per ama luqupki ma Jeriko. Dema Iesus ka tit navet ma Jeriko de aa risura de ngene iari ama qaqet maden ta tit naser a qa. Dav iak dai qa mugun men ama rut, i luqa dai aa rlenki ma Batimias. I luqa dai aa mam ma Timias. I ma Batimias dai ama rlenka. I luqa, i ai de qe snanpet tama qelaing nagel ama qaqet, i ai de ra tit mer ama rut. ⁴⁷De luqa qa narli ai buup nama qaqet, i ra tit mer ama rut. I ra tit naset ma Iesus. Taqurla de maikka qes nes maden ma', "Iesus, Iesus. I qatikka ngi navet ma Daivit aa liinka, i diip ngi iames nauut nagel aaura qumespik. Dai maikka gia arlem never a ngua."

⁴⁸Dap buup nama qaqet dai re serlin a qa be re tuqun a qa ma', "Sung na ngi." Dap katikka qa dai ai de qes nes maden taqurliani ma', "Ngi navet ma Daivit aa liinka. Gia arlem never a ngua."

⁴⁹Dema Iesus ke narli raqurla de qa maarl. De qa ruqun ma', "Ngene nes te luqa ip ka ren."

De ra mit be ra nes tem ka ma', "Arlas per a ngi, de ngia raarlviit, i ma Iesus kes nes tem ngi. De ngiit sagel ka." ⁵⁰De masna qa rlu ne aa rlaatemiis-pemki de qa maarlviit. De masna qa mit sagel ma Iesus. ⁵¹Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Ngi narliip ngu rekmet nanaa sagel ngi?"

Dema Batimias ka ruqun a qa ma', "Gua Barlka ngu narliip ngum ngim ne gua sakngaiam." ⁵²Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Mager ip ngia tit. I sa ngia mu gia qevpep sever a ngua. Dai liina nge rekmet na ngi be maget na ngi." Taqurla de masna luqa qem ngim. De qa tit mer ama rut naset ma Iesus.

Ma Iesus Kat Dan Ip Taquarl Ama King

Matiu 21.1; Luk 19.28; Jon 12.12

11 ¹Baiv aa de ra mit savet ma Jarusalem be ra men per iauuim ama luquviim. I liim aa ama luquviim, i ma Betani qi nema Betpaki gelna nama damki ma Ulip. Dema Iesus ka ruqun iaiaam naver aa risura iv iane uirl. ²Dema Iesus ka ruqun a iam ma', "Uan diit savet luqia ama luqupki de diiv uane lu ama dongki, i as kuasik kia mu. I ra quap se qi imuk. I as ai de quasiq aqek ka mugun pet luqia ara rleng. De diiv uane verik se qi de uan den se qi. ³Dav ariq aiv aqek ke snanpet na uin ma', "Uane tekmet taqurla ip nanaa?" De uane ruqun ma', "Katikka ama Slurlka qe narliip ke tekmet ne aa rletki de diip masna qe guirl se qi." ⁴De ian mit be ianet lu luqia ama dongki. I ra quap pet te qen nama siska be qurl qia mer ama vetki ara tarlka. Baiv ian perik se luqia ama dongki, ⁵de iari ra snanpet na iam ma', "Nanaa be uan perik se luqia ama dongki?"

⁶De ian guirltik taquarl laira ma Iesus ka meraqen, de maget gel ta ip diiv ian der a qi. ⁷De ian mit se qi sagel ma Iesus. De ian mu ian a serlaviim per ara rleng, dema Iesus ka mugun. ⁸De buup nama qaqet dai re tekmet nama arlias. I re tekmer ip taquarl ta tu ama King ama iameska. De ra ter araa serlapkina de re bung dama arlkenaap. De ra tu nget pama aiska, i re periq a nget. I ra tu nger ip sagel ama King iv ama arlias-per-a-qa. ⁹⁻¹⁰Be ra, dai maikka ama buurlem na ra. I iari dai re ruirl ip ta tu ama serlap pama aiska. De iari nasat se iang naser a qa. De maikka ra mai res nes ma',

"Ama Slurlka na ngi. I ama atluqa na ngi. I ngia uirl sama qaqet mai. Dama Ngemumaqa dai qa tat never a ngi. I qatikka ngi tal ama Slurlka aa rlenki. I ama Ngemumaqa qa qurl a ngi rama dleq ip ngi uas tem uut ip taquarl murl ma King Daivit, i qe uas te auura serlura." *Buk Song 118.2-26*

¹¹Dema Iesus ka mit savet ma Jarusalem be qa man sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki ama Slurlki. I qatikka ama Lautu Juda araa vetki. Be qem ngim miqet nama tekmeriirang pe luqia ama Lautu arla Vetki ama Barlki. De se rletlet dema Iesus ken aa risura ama malepka ngen-a-iam na ra, ra mit saver ama luquviini ma Betani.

Ma Iesus Ka Meraqen Sagel Ama Mengka Ip Kuasik Ka Tu

¹²Baip se bingbigia de ra maarlviit, de ra tit savet ma Jarusalem. Dema Iesus dai ama getki-vem-ka. ¹³Dema Iesus ka ngim imanau dai qa lu ama mengka, i ai de qa tu ama asmes ip taquarl ama arenggu. I luqa ama mengka

dai ai de qa tu ama asmes. I luqa dai buup ne aa ngerik. I aa ngeriquaing dai ama slurluaing. Dema Iesus ka mit ip kem ngim samet luqa ama mengka ip ket lu rama asmes namet ka. De qa mit be qe taqam ngim samet ka, dai quasik ka lu angama asmes. Maikka quasik. Dap katikka qet lu ama ngerik naik. I as kuasiq ai luqa qa arles ip ka tu ama asmes. ¹⁴Dema Iesus ka meraqen sagel luqa ama mengka ma', "Kuasik mager ip diip ngi tal angama asmes nasat." De aa risura dai re narli qa taqen sagel luqa ama mengka.

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Lautu-vem-ki

Matiu 21.12-17; Luk 19.45-48

¹⁵De ra tit be ra men pet ma Jarusalem dema Iesus ka mit be qa man sev ama Lautu-vem-ki ama Slurliki. De masna qa lu ama qaqet, i buup na ra, i re tekmet nama bisnis nama qelaing. I lura, i ai de re ngingkana nama qelaing dai ai de re suam se iang nagel ama nangista, i ra na sangis. Dema Iesus ke guirltik per ama lai be ngerem ngim manep. I ngerem ngim manep sama qelaing. De qe ngingarl se ra. De qe lenges nama lai gel lura, i re bisnis nama uaik. ¹⁶Dema Iesus kel kel ta ip kula rat dan se araa quvang sep ma Lautu arla Vetki. ¹⁷De qa su ra raqurliani ma',

"Pe ama Slurlika aa Langingka dai murl ka iil taqurliani ma',

"Gua vetki dai mager ip ta tis ki ai ama vetki sagel ama raring. De mager iv ama qaqet naver ama qerleng mai dai rat dan sep ki. Dap sa ngen guirltik per a qi be qi ip taquarl ama suamta araa vetki." *Aisaia 56.7*

¹⁸Dama Barlta nep ma Lautu de ngene lura, i ai de re su nema Moses aa Lengi, dai re narli raqurla de re narliip te mali re angama aiska ip te peleng ma Iesus. Dap teng ning ma Iesus, i raqurla ama qaqet ta iingdemna ver a qa de re nan se aa lengi.

¹⁹De se rletlet dema Iesus ken aa risura ra mit navet ma Jarusalem.

Ama Mengka I Qa Ngip

Matiu 21.20-22

²⁰Baip bigia de rerl guirl savet ma Jarusalem, be ra tit nep ma aiska, i mani ra tit, dai ra lu ama mengka men a qa. Ta tit dai ra lu luqa ama mengka, i sa qa ngip bama las met ka. De aa snagut dai luus pem nget. ²¹De vuktik pet ma Pita nema Iesus aa lengiqi, i mani qa meraqen sagel luqa ama mengka. De qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlika, ngi lu ama mengka. I mani ngia meraqen nama lengi ama merlenka vem nget sagel ka be qa ngip."

^{22,23}Dema Iesus ka virliit ba qa ma', "Ngua taqen ne gua revan. I maikka arik ngen dru a ngen a qevap sever ama Ngemumaqa, de ariq aip kuasik ngene rledeng nagel ka, dai diip kerl kurl a ngen tama dlek sever ama merlenka-vem-iirang ip ngene tekmet de maget se iirang. ²⁴De ngua taqen nema revan sagel ngen. Maikka mager ip ngen dru a ngen a asdem. I arik ngene snanpet nama Ngemumaqa rama tekmeriirang ama atliirang de ngen dru a ngen a qevap ai sa ngen dal iirang. Dai ama tekmeriirang mai ama atliirang dai diip kerl kurl a ngen. ²⁵Arik ngene raring sagel a ngene Mam tevuk de maikka ngene suquv ama viirang mai nagel iari, i sa ra rekmet niirang sagel ngen. Dai diiv ama Ngemumaqa qe suqup a ngen a viirang. ²⁶Dav arik

kuasik ngene suqup iari araa viirang, i ra rekmet niirang sagel ngen, dai quasik mager iv a ngene Mam ke suquv a ngen a viirang.

²⁷De ra men pet ma Jarusalem dema Iesus ka man sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. Dama Barlta nep ma Lautu de ngen ama Tiksiqena, i ai de re su nema Moses aa lengi, dama barlta, i ai de re tekmet nama lautu. Dai ra men sagel ma Iesus. ²⁸Be ra snanpet na qa ma', "Mani, nemka qa ruqun a ngi ip ngi rekmet taqurla? De nemka qa qurl a ngi rama dleq ip ngim nem lura, i re tekmet ne araa bisnis pama Lautu arla Vetki?"

²⁹Dema Iesus ka guirltik ba ra ma', "As ngu narliip ngu snanpet na ngen nauirl. Aip kua mager ip ngene guirltik gua lengi. Dai saqikka diip ngu guirltik a ngen ani ama snanper-iini."

³⁰De qa snanpet ma', "Ngen drlem ma Jon, i ai de murl ke kukmes tama qaqet. Dai murl nemka qa qurl a qa te luqia ama rletki? Kuarl ama Ngemumaqa qa maarl na qa, dap katikka quarl ama qaqet naik?"

³¹De ra rles, i ra taarl metna sama lengiqi ma', "Ariq aiv uur ruqun ai ama Ngemumaqa qa nem ka. Dai diip ke ruqun ma', "Dap ngu lu nanaa be quasik ngen dru a ngen a qevap sevet ma Jon?" ³²Dav ariq aiv uur ruqun ma', "Katikka ma Jon ka men naik, i quasik ai ama Ngemumaqa qa nem ka. Dai diiv ama qaqet te uamet nauut, i raquarli ra tu araa qevap ai ama Ngemumaqa qa nem ka."

³³De ra guirltik barek ma Iesus ma', "Kuasiq uut drlem aip nemka qa nem ma Jon, i luqa, i murl ke kukmes tama qaqet." Dema Iesus ka guirltik ma', "Dai saqikka raqurla dai quasik ngu narliip ngu sil ba ngen aip murl nemka qa qurl a ngua re luqia ama rletki."

Ama Vura I Re Uas Tama Sleng Nama Vain

Matiu 21.33-46; Luk 20.9-19

12 ¹Dema Iesus ka quarl te iang ama lengi, i qe siquat na nget. I qa taqen ma', "Iaq, i qa rekmet ne aa bisnis nama qasikki, i ra tis ki ama vain. De qa mu ama surllka mirlek na qi. De qa qur ama demka sagel ama tangki ip ta tu ama gam met ki. De re mainmet pem nger ip tama qerlapki nep nget. De qa rekmet nama veriit ama ainkuliit piit ip ka tuqun de qe uas te aa sleng naiviit. De qa mu iari ip tet matna ver aa bisnis. De luqa ama barlka, i aa aiverem dai qa mit saver iaiq ama luqupki sangis.

²De vet luus aa, i ama qasik nge tu ama asmes. De qa nem iaq ip ke iit ip ke ral ama asmes nagel lura, i ret matna ver aa bisnis. ³Dap lura, i ret matna ver aa bisnis, dai ra uurut pet luqa de ra uamet na qa. De ra guirl a qa ip ke iit ip ke sil. ⁴De saqi qa nem iaq ip ka iit tama asmes nagel lura. Dap lura, i ret matna ver aa bisnis dai ra mes ka de ra uaming aa ningaqa, de ra lenges na qa. ⁵De saqiaskerlka qa nem iaq ip ma depguas, de ra mes ka be ra veleng ka. De saqiaskerlka qa nem iari ama buurlem na ra. De ra rekmet taqurla sagel ta be ra veleng ama buurlem na ra never a ra.

⁶Be qasa quasik aret. Dap katikka aa uimka ama quanaska. I maikka ai dama arlemka never a qa. De qa ruqun ma', "Arik te lu luqa nguaimka, dai diip te narligel ka." De qa nem ka sagel ta.

⁷De lura, i re uas tama bisnis dai ra lu luqa, i qat den. De ra taqen per a na ma', "Ngene lu, nasat de luqa, i aa mam ke ngip, de luqa dai diip ke raneng

ama aiverem. Dav uure veleng ka ip ke ngip ip nasat de qurli luum aa ama aiverem gel uut.”

⁸De ra uurut per a qa de ra veleng ka. De ra rlu na qa sep ma surika aa rlang.

⁹De luqa ama barika, i aa sleng dai diip ke rekmet nanaa? Diip ka ren ip ke veleng lura, i ret matna ver aa bisnis. De diip ke bingmet ne luum aa ama aiverem bareq iari ip tet matna ver aa bisnis.

Gua siitka be deng aa.”

¹⁰“Sa ani ngen mis pet lungera ama lengi, i murl ta iil me nget pama Ngemumaqa aa Langingka. I ama lengi raqurliani ma’,

Lura, i murl ta rekmet nama vet nama dul; dai ra ral ama dulka ama slurika. Dap ta tu araa qevv ai ama dulka naik. Be ra rlu na qa, i quasik te narliip se qa. Dap sa iara dai qurli luqa ama dulka, be qa, qe tal ama vetki taquarl ama venaik, i ngere tal ama vet bama alkuil-nget. ¹¹I ama Slurika qa rekmet taqurla be uuret lu aa rletki dai ama atlu.’ Sng. 118.22-23

¹²Dap lura ama Barika nep ma Lautu dai re narliip te rurut pet ma Iesus, i raquarli rat drlem ai qe siit sever a ra. I ra dai ama vura na ra ip taquarl lura ver ama siitka. Dap teng ning ama qaqet be quasik ta uurut per a qa. Taqurla de ra mit.

Ta Nem Iari Ip Te Sembal Sam Ngim Sagel Ma Iesus Ip Te Rerep Samet Ka

Matiu 22.15-22; Luk 20.20-26

¹³De ra nem iari ama Tiksiqena nep ma Lautu de ngen iari naver ama Gaman ip te sebal sam ngim se met ka ip te rerep semet ka ne aa lengi iv ait de qa meraqen mavik sagel ama Gaman. ¹⁴De ra men be ra ruqun a qa ma’, “Ngi, auura Tiksiqa. De uut drlem ai ngil sil nama revan. De quasik ngia tu gia qevv sever ama lengiirang nagel ama qaqet. Katikka ngia tit naser ama Ngemumaqa de ngil sil ne aa lengi sagel ama qaqet. Dai be mager ip ngi raqal sil bauut sevet liina. Kua ama lengi nagel ama Lautu, i ngi rarlisdem iv uurerl kuarl tama takkis barek ma Sisa, i auura Gaman, i qe uas pet ma Rom, dap kua quasik?”

¹⁵Dap ma Iesus dai qat drlem ai re siquat na qa, i re snanpet. De qa ruqun ma’, “Kua ngene narliip ngene siquat na ngua. Ngene reqerl a ngua nama qelaingka ip ngu lu qa.”

¹⁶De qa mer iak nagel ta. De qa snanpet na ra ma’, “Nemka aa nemki ve luqa iara aa rlang? De ra iil nemka aa rlenki va arlang?”

De ra guirltik ma’, “Katikka ra iil ma Sisa aa rlenki. I luqa, i qe ruirl sama Gaman Rom.” ¹⁷Dema Iesus ka ruqun ma’, “Katikka ma Sisa ama barika navet ma Rom dai mager ip ngene guirl aa tekmeriirang ba qa. (I liirang aa ip taquarl ama qelaing.) Dav a qerang nanaa, i ama Ngemumaqa aa tekmeriirang, dai saqikka ngene guirl iirang ba qa.” De re nanses, i re narli sevet liina.

Te Siquat Nema Iesus Nama Snanpet Sever Ama Maarlvitki

Matiu 22.23-33; Luk 20.27-40

¹⁸De iari nep ma Lautu, i ra tis ta ama Sadusiqena, dai qurli ra. I ai de re su ama qaqet taqurliani ma’, “Lura, i sa ra ngip dai diip kuasiq ai ra raarlviit.”

Dai ra men sagel ma Iesus be ra snanpet na qa ma’, ¹⁹“A Tiksiqa, ma Moses ka iil ama lengi raqurliani sagel uut ma’,

“Ariq aiv iak ka ngerlvet nama nanki de diip ke ngip dap kuasiq angama rluis. De diiv aa gilka qe at luqia ama nanki naser a qa ip ke sel aa uimka, ip diip ke uas tama tekmeriirang naser ama mam aa ngipka.” *Lo 25.5*

²⁰De ra sil barek ma Iesus taqurla ma', “Murl iak, i aa uis ama quatta ama ngeriqit ngen-a-iam na ra. I sama barlta de araa rarlimka dai qa mer iaiq ama nanki. De kuasiq ama ainkules de luqa qa ngip. Dap kuasiq angama rluis. ²¹De luqa, i qa never aa uuves dai qa met luqia ama nanki. De saqiaskerlka qa dai qa ngip dap kuasiq angama rluis. De saqiaskerlka luqa naivuq ip ma depguas dai qa mer a qi. De qa ngip dap kuasiq angama rluimka. ²²Baiv aa de qatikka aa ningambik dai qatikka ra ter a qi. De rep ngip. Dap kuasiq araa ngama rluis. Be lura ama ngeriqit ngen-a-iam na ra, ta ngerlvet ne luqia ama nanki dap kuasiq araa ngama rluis. Baiv aa dama nanki qia ngip.” ²³De lura ama Sadusiqena ra snanpet nema Iesus ma', “Dai be aip laip lua, i ama qaqet ta taarlviit naver ama aapngipki, dai maikka diip nemka aa ngerlki? I sa mekai ama ngeriqit ngen-a-iam na ra ra ngerlvet ne luqia ama nanki be araa ngerlki.”

²⁴Dema Iesus ka meraqen sagel ta ma', “Kuasik ngen drlem ama Slurlka aa Lengi de quasik ngen drlem aa dlek. ²⁵De maikka ama semen ngen maden. I ngene lu, ama ngipta, i ra taarl namer ama matmat dai diip ta raquarl ama Angeluqena revuk. De diip kurli ra dap kuasiq ai re ngerlvet. ²⁶Dap ngen ama Sadusiqena dai ngene rledeng tik liirang aa. Ai ama ngipta dai diip ta taarl namer ama matmat. Sa ngen drlem ama lengi sevet ma Moses, i murl ket lu ama altingki mer ama mengka aa rikaap, i kuasiq ai rleprlev aap. I murl ama Ngemumaqa qa taqen sagel ma Moses namet luqa ama mengka raqurliani ma',

“Katikka ngua iara, i ama Slurlka na ngua. I gia murlta, i ma Abram kene ma Aisak dema Jekop araa Slurlka na ngua.” Kisim Bek 3.6

²⁷Lungera ama lengi, i qel sil na nget dai ama Ngemumaqa, i as ke uas te lura, i qatikka ama iames-ta. I qatikka ama ngipta dai kuasiq ai ra ngip mas. Dap katikka a ngen a lengi dai ai de kuasiq ai ama seserl nget.”

Ama Ngemumaqa Aa Lo Dai Liina, i iini Veviit

Matiu 22.34-40

²⁸Dav iaq ama Tiksiqa nep ma Lautu dai qe narli ma Iesus ke nama Sadusi-qena ra taqen per a na nama lengi, i ama dlek-pem-nget. De luqa ama Tiksiqa dai qa men sagel ma Iesus, i raquarli qat drlem ai ma Iesus ke taqa su. De qa snanpet na qa ma', “Ngu lu ama lengi ama barl-nget ama narligel-vem-nget nanaa nev ama Langingka?” ²⁹Dema Iesus ka guirltik sagel ka ma', “Lungera ama lengi ama barl-nget nagel ama Slurlka dai nget taqurliani ma',

“Ngen mai navet ma Isrel dai ngene narli. Ama Ngemumaqa dai qatikka ama quanaska. ³⁰Be maikka mager ip ngene rarlik ka ne a ngen a revan. De ngen dru a ngen a qevap mai sever a qa. De maikka a ngen a ngimsevetki veviit never a qa. De maikka ngenerl kuarl temiis mai bareq ama Ngemu-maqa. *Lo 6.4-5*

³¹De liina ip ma udiiram dai raqurliani ma',

“De maikka mager ip ngene rarliq ama qaqet mai. De maikka mager ip ngen drat never a ra ip taquarl ai de ngen drat never anas.” Wok Pris 19.18

Liiram aa ama lengiiram dai maikka ama barl-iiram.

³²De luqa ama Tiksiqa nep ma Lautu dai qa ruqun ma', "Gua Barlka, maikka ngia taqen ne gia revan. I qatikka ama Ngemumaqa dai ama udekka dap kuasiq a qek. ³³Be maikka mager iv uure rarlik ka de uut tu auura qevap sever a qa. De mager iv uure kuarl temiis mai bareq a qa. De mager iv uure rarliq ama qaqet mai de uut tat never a ra ip taquarl ai de uut tat never anas.

De iari dai ra tu ara qevap sever ama Lautu arla tekmeriirang de re peleng ama sipsip ngen ama uaik ip ngeren ban per ama viirang sagel ama Slurlka. De ra tu araa qevap ai liina dai iini veviit. Dap ngi lu, ngia meraqen ne liiram aa ama lengiiram dai maikka ama barl-iiram navet lungera ama lengi nev ama Lautu.

³⁴Dema Iesus ka narli luqa aa lengi, i qa guirltik dai raquarl luqa, i aa saikngias. Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Sa qurli ngi gelna nama aiska ip sagel ama Ngemumaqa."

De naset ma Iesus aa lengi de lura dai saqias teng ning sa snanpet na qa.

Ma Iesus Ka Snanpet Na Ra Sevet Ma Kristus

Matiu 22.41-46; Luk 20.41-44

³⁵De lua, i qurli ma Iesus pama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De qa snanpet nama qaqet ma', "Lura ama Barlta nep ma Lautu dai ai de re su ngen nanaa sevet ma Kristus? I luqa, i diip ka tat never ama qaqet mai. De re su ngen ai qa namen ma Daivit aa liinka. Dap ka men nanaa samen ma Daivit aa liinka?"

³⁶Katikka ama Qevapka ama Slurlka, dai qa meraqen met ma Daivit ma',

"Ama Ngemumaqa qa sil sevet gua Slurlka raqurliani ma', "Ngia ruqun pe gua merlmerliit ip ngu uas tem ngi ip deng, i ngu verleset gia qumespik. Be gia qumespik dai diip teng ning ama dlek gel ngi de qurli ra vet gia arlim." Sng. 110.1

³⁷"De ngu lu nanaa be ma Daivit aa uimka dai aa Slurlka na qa?"

Dav ama Tiksiqena dai quasik mager ip te guirltik aa lengi. Dama qaqet dai ra iingdemna vet ma Iesus, i ama arlias per a ra nevet liirang aa ama lengiirang.

Ngenet Lu Rik Lura I Re Su Nama Lo Arla Tekmeriirang

Matiu 23.1-12; Luk 20.45-47

³⁸De qe su aa risura, i qa taqen ma', "Ngenet lu riq ama Tiksiqena nep ma Lautu, i ra tu ama luan ama ainkul-nget iv ama barlta na ra. I ai de ra tit parlen ama qaqet, de ra tit saver ama maiirl, i re narliiv ama qaqet ta tis ta ai ama barlta na ra. ³⁹De aip per ama kaivung de ra tuqun per ama slurlta araa luqun iv ama slurlta na ra. De aiv ama asmeski ama slurlki de re tal lungera ama luqun, i ai dama barlta ra tuqun pem nget. ⁴⁰I lura dai ai de re kaak tama sauakta raqurliani; i re tekmet nama raring naiq ama dlek-pem-nget, i re raring per ama ainkul bareq a ra, dap ta ter ama tekmeriirang nagel ta. I ai de re tekmet ne liirang aa be maikka ama Ngemumaqa dai ama qurek-per-a-qa na ra.

Ama Sauaikki Qia Quarl Buup

Luk 21.1-4

⁴¹De qurli ma Iesus pama Lautu-vem-ki, i qa mit sagel ama akiski, i ai de ra tu ama qelaing met ki. De qet lu ama qaqet, i ra tu ama qelaing met ki,

i lungera ip nget tat never ama Lautuqi ara lat. Be lura, i ama qelaing gelem ta dai ra tu ama qelaing, i buup. ⁴²Dav iaiq ama sauaiikki qiat den, i quasiaq ama qelaing gelem ki. Be qia mu ama quiirem-iiram ama udiiram. ⁴³Dema Iesus ka nes te aa risura be qa sil ba ra ma', "Nguataqen nama revan sagelem ngen. ⁴⁴Lura, i ama qelaing gelem ta dai ra tu araa qelaing, i buup. Dap ta dai ra tu ama denes never araa qelaing. Dap luqia ama sauaiikki, i quasiaq araa qerang, dap kia rlan ara qelaing mai. Be liiram aa ama qelaing iiram ama udiiram, dai iiram nge uirl se lura, i buup ne araa qelaing. I raquarli qia verleset ne ara qelaing mai. Be quasik mager ip kin ban per araa ngama asmes.

A Lautu-vem-ki, i Diip Lenges Na Qi

Matiu 24.1-14; Luk 21.5-19

13 ¹Baiv aa dema Iesus ka mit nev ama Lautu-arla-vetki-ama-Slurlki de iaq, i aa risuqa qa ruqun a qa ma', "Gua tiksiaq, maikka luqia ama vetki dai ama atluqi. I maikka ra rekmet na qi nama atlunger ama dul." ²Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Kua ngit lu ama Lautu-arla-vet ama barlnget, dai nasat de lenges na nget. Dama dul ver ama surl dai diiv iari re bungdem se nget sever ama aivet."

Ma Iesus Kel Sil Sever Ama Merlen-iirang

³Baiv aa dema Iesus ka mit ken aa risura saver ama damini angera garli, i ra tis iini ma Ulip. Dema Iesus ka mugun de qem ngim iinavuk sagel ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. Dema Pita qene ma Jems, dema Jon, dema Endru dai ra men sagel ka. ⁴Be ra snanpet na qa ma', "Kesnada de lenges ne luqia ama Lautu-vem-ki? Ngu lu laiv ama Ngemumaqa qa tuvem nauut nanaa sever ama nirlaqa ip te lenges ne aa vetki?" ⁵Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Ngenet lu, i ariq aqek ka ren sama lengi be qe qaak tem ngen. ⁶I nasat de diiv iari rat den be ra tis nas ne gua rlenki. I ra taqen ma', "Nguataqen, dai ama Slurlka aa Uimka na ngua." De diip buup nama qaqet ta tu araa qevap sever a ra, dap te kaak tem ta."

⁷"I nasat de diip buup nama asmesna ver ama luquviirang dav as kuasik luqa ama nirlaqa qa men. Be quasik ngeterl a ngen nevet liina. I luqa ama nirlaqa dai as kuasik ai qa men. Dav as nasat de verleser ama aivetki. ⁸De laiv ama qerleng ama slurlngat dai nge tesna. De diip buup nama qenken per ama luqup mai. De buup nama qerleng dai diip lenges ne angera asmes be diiv ama getki vem ta. I diip liina dai iini ngere riirl ip taquarl ama nanki, i qil sal be qi tal ama getget.

⁹Dai qatikka ngene taqa uas temiis tik liirang aa ama viirang. De diip te uurut per a ngen per ama kaivung de diip te uamet na ngen pama Lautu-arla-vet. De diip te ral ngen sep ma Gaman aa Vet ngen ama Komuniti arla Vet ip te kot se ngen. De diip te rekmet taqurla sagel ngen, i raquarli ngene tal gua rletki. Dap diip ngene raqal sil ne gua Lengi ama Atlunget barek lura ama barlta nev ama Gaman de ngen iari ama Rleniqena. ¹⁰Dap diip te ral gua lengi nauirl saver ama aivetki mai. Baiv aa dama asmesna nget den. ¹¹Be ariq aip te kot se ngen de quasik ngeneng ning, de quasik ngen dru a ngen a qevap maberl sever a nas. Dariq aip ta taarl na ngen pama Kot de qatikka

ama Slurlka dai diip ke kurl a ngen te aa lengi ip ngen deraqen na nget. Dap diiv ama lengi, i ngen deraqen na nget dai quasia ai nget nagel ngen, dap nagel ama Qevepka ama Glasingaqa.

¹²Be vet luus aa, i ama asmesna dai diiv ama qaqet te lenges nana. Dap kuasia araa arlem never araa ningambik ngen araa rarlimpik. Ama barlka dai arik ke kot se aa ningamka, dai diip ke veleng ka. De saqikka ama gilka dai arik ke kot se aa barlka de diip ke veleng ka. De saqikka diiv ama lavu re tekmet taqurla sagel araa uis. De saqikka ama rluis dai arik te kot se araa lavu de re peleng ta. ¹³De diiv ama qaqet tet lu ngen, i gua liinka, dai diiv ara qumespik na ngen. De nemka, i qa tu aa qevap sever a ngua de qa taarl malkuil ip deng, i ama verlverleser-iini dai diip ngu iames na qa.

Diiv Ama Merlen-iirang Malai Dai Diiv Iirang Nge Ren

Matiu 24.15-28; Luk 21.20-24

¹⁴Murl ma Daniel ama Ngemumaqa Aamki-na-qa qa sil sever ama tekmerii-rang, i quasia ai ama atliirang, i diiv iirang ngere lenges nama luqup. I diip ngene lu liina aa, i iini nge raarl vama Lautu-vem-ki ama Atluqi. De lu ngen aa, i qurli ngen per ama qerlingki ma Judia dai diip masna ngene uaik sep ma dam arleves tiq a ngen a qumespik. ¹⁵Ariq aip mas per a ngen darliik na ngen a vet de quasik ngen dan ip ngen det liirang aa naivuk nev a ngen a vet. Dap ngene uaik naik, i quasik ngene tal a qerang. ¹⁶De arik kurli ngen per a ngen aa sleng de quasik ngen tu a ngen a qevap ip ngene uaik sa muk te a ngen a luan pe a ngen a vet. ¹⁷De diiv ama vu malai bareq ama nankina, i ama rut pem ta de lura, i ara uis tat diim, dai diiv ama alkuil-ba-ra. ¹⁸De mager ip ngene nen ama Slurlka ip kuasik liirang aa nge ren per ama qaik. ¹⁹I vet lungera ama niirl dai diiv ama merlenka slep bareq ama qaqet mai. As maikka murl ianai, i ngere rarles nama aivetki, de lungere aa ama merlen nge men be deng iara dai as ama gil-nget. Liirang aa dai ai de murl kuasia ai iirang nge men. De saqikka diip nasat dai diip kuasia a qerang taqurla nge ren. ²⁰I arik kuasia ama Slurlka qa tu aa qevap sever aa liinka dai quasik mager iv aqek ke iames. Dap maikka qa tu aa qevap sever aa liinka dai diip ke verleset lungera ama merlen never aa liinka ip kuasik lenges na ra. ²¹Dav ariq iari res nes dai re kaak ma', "Ngi lu, luqa, i ama Slurlka, dai sa qa men."

Dav ariq aiv iari ra taqen ma', "Luqa qa men iasai savet luqia ama luqupki."

Dap kuasik ngen dru a ngen a qevap sever araa lengi, ²²i raqararli re kaak, i ra taqen ai ra nagel ama Ngemumaqa. I buup nama barlta raqurla dai diip te tekmet nama rletki ama slurli ip te kaak tama Ngemumaqa aa uis. I re siqat ip te lenges ne araa tuaqevap sagel ka. ²³Be mager ip ngene uas temiis, i sa iara ngua muvem na ngen sevet lungera ama niirl ama vunget."

Nasat Dama Qaqer Araa Rarlimka Qa Ren

Matiu 24.29-31; Luk 21.25-28

²⁴I diip naset lungera ama niirl ama vunget, de diiv ama nirlaqa dai quasik ke taqam ngim de diiv ama iaqunki dai diip kia reng. ²⁵De diiv ama ualdang nge raat naver ama uusepka. Dama dlek-pem-iirang per ama uusepka dai diiv iirang ngere iaur. ²⁶De vet lungera ama niirl dai diip te lu ngua, i ama qaqer araa Rarlimka na ngua, i diip ngua ren pama aavul. I ngu tal gua dlek de gua

ansinki mirlek na ngua. ²⁷De diip ngu nem gua Angeluqena saver ama aivetki mai ip te iingdemna nama Ngemumaqa aa uis.

Ama Mengka I Qe Siquat Tama Niirl

Matiu 24.32-35; Luk 21.29-33

²⁸Ariq aiv ama mengka qa tarl dai ngen drlem ai lua ip laiv ama qaikki. ²⁹Ariq aip ngen lu ama viirang ngere rarles taqurla dai ngen drlem ai gelna ip ngurl guirl. ³⁰Kula ngerlangken per a ngen ne liina. I diip liirang aa nge ren. De vet luus aa dama qaqet, i qurli ra, i re iames dai diip te lu liirang aa, i iirang ngere rarles be deng, i verleset lungera ama niirl. ³¹Ama uusepka ngen ama aivetki dai diip prleset na iam dap gua lengi dai diip kuasik prleset na nget.

Kuasik A Qek Kat Drlem Ama Nirlaqa

Matiu 24.36-44

³²Kuasiq aqek kat drlem luqa ama nirlaqa. I ama Angeluqena revuk dai quasik tat drlem. De saqikka ngua dai quasik nguat drlem. Dap Gumam dai qa mu ama nirlaqa ip diip ke prleset nama tekmeriirang naver ama aivetki. ³³Maikka ngenet lu. De aitaap ngen, i quasik ngen drlem gua nirlaqa ip diip ngurl guirl. ³⁴De ngua taqen nama qasiquatka sever iaq, i qa mu aa buaiskena ip tet matna ver aa bisnis. I qatikka luqa dai qa mit sa sangis saver iaiq ama luqupki. De qa sikmet na ra saver araa rleriirang. De qa sil bareq iaq ip kurli qa de qem ngim na na qa, ai diip lua qe guirl. Baiv aa de qa mit. ³⁵Maikka ngenet lu de aitaap ngen, i quasik ngen drlem luqa ama nirlaqa ip ngurl guirl. Kuarl arik ngua ren se rletrlet dap kuarl arik dama arlenki ara rlan dap kuarl arik ngua ren, i ama qaduqa qe tap, dap kuarl arik se bingbigia. ³⁶Arik masna ngua ren dai quasik ngu narliip ngu lu ngen, i ngene brlaing, i ama vu aa. ³⁷Ngul sil bareq a ngen de ngul sil barek lura ama qaqet per ama luqup mai. Maikka ngene manaik te gua nirlaqa sademna.”

Ama Barlta Re Tuqun ip Te Veleng Ma Iesus

Matiu 26.1-5; Luk 22.1-2

14 ¹De vet lungera ama niirl dama Barlta nep ma Lautu de lura, i re su nema Moses aa Lengi dai re narliip te lu re angama aiska ip te veleng ma Iesus. Dap te trles sa meraqen tiq ama qaqet ip kuasik ta drlem. De rat drlem ai ama niirlaiam ama quanasiam ip diiv ama Asmeski ama Slurliki vet ma Jerusalem. I ama Judaqena ra tis luqia ama asmeski ma', 'Ama Ange-luqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka.' ²Dama barlta ra ruqun nanaa ma', "Kula uure veleng ma Iesus pet luqia ama Asmeski ama Slurliki. I arik buup nama qaqet ta raarlviit de re rlu met nauut nama dul.”

Ama Nanki Qia Merl Ama Sanda Vet Ma Iesus

Matiu 26.6-13; Jon 12.1-8

³De qurli ma Iesus pema Saimon aa vetki vet ma Betani. I mekai qa mat never a qa rama arlemki ama laippa. De qurli ma Iesus, i qa tes. De iaiq ama nanki qia men kia man sagel ka. I qi tal ama qureliini nama marasin ama atlunget mer iini, i angera mas nama atlu. I ra tis lungera ama marasin ma', Naat. Dap lungera ama

marasin dai ngere tal peviit maikka. De qia bung sever iini arlken de qia rletik niini vet ma Iesus aa ningaqa. ⁴Dav iari never aa risura dai ama qurek per a ra, i ra lu qi, i qi tekmet taqurla. De ra ruqun ma', "Ngu lu nanaa be qia ming ama sanda naik?" ⁵Dav ariq uure nem nget bareq ama qaqet ip te van per a nget dai mager iv uur ren per ama 300 Kina. De mager iv uut tat navet lura, i quasiaq araa qerang ne lungera ama qelaing." De maikka ra taqen luqia ama nanki mavik.

⁶Dap ma Iesus ka ruqun ma', "A den ngen se qi. I ngene serlin a qi ver a qeni nanaa? Maikka qia rekmet nama atliini bareq a ngua. ⁷Dap lura, i quasiaq araa qerang dai qatikka ai de sademna de qurli ra gel ngen. Dap diip kuasiaq ai qurli ngu na ngen mas. ⁸I luqia ama nanki, i qia mat never a ngua ne lungera ama sanda, i qia rletik na nget pet gua qetdingki ip kia ruvem ne gua qetdingki samer ama matmat. ⁹Ngua taqen ne gua revan sagel ngen. Lunger iara gua Lengi ama Atlunget dai diip nge tit per ama qerleng mai, de ngen ama lengi sevet luqia ama nanki dai diip nge tit iv ama qaqet per ama aivetki mai re narli nget de ra taqen nama atlu sever a qi."

Ma Judas Ka Arles ip Ke Lenges Nama Iesus

Matiu 26.14-25; Luk 22.3-14; Jon 13.21-30

¹⁰Dema Judas Iskariot, i iak never aa risura ama malepka ngen-a-iam na ra, dai qa mit sagel lura, i re uas tama Lautu. De qa sil barek ma Iesus aa qumespiq ip ta iit tem ka. ¹¹De ra narli liina de maikka ama marl na ra maden. De ra meraqen nama atlu sagel ka ip diip ke tal ama qelaing. Dema Judas ka arles, i qet lu re angama aiska ip diip ke quarl tema Iesus bareq aa qumespiq.

Ama Asmeski I Ama Angeluqa Qa Ngim Manep Sagel Ama Qerekka

¹²De vet luqa ama nirlaqa, i qe rarles nama asmeski, i ai de re nin ama bret dap kuasik ta tu ama Yis pem nget, dema Iesus aa risura ra men. De vet luqa ama nirlaqa de ra veleng ama sipsiv a ngere uis, i ra tuvem sevet luqia ama Asmeski ama Slurli, i ra tis ki ma', 'Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka.' Dema Iesus aa risura ra snanpet na qa ma', "Ngu lu diiv uur iit sev a qik kua ama vetki iv uur ruvem ne luqia ama asmeski?" ¹³Dema Iesus ka nem iaia naver aa risura de qa ruqun a iam ma', "Uan diit savet ma Jarusalem sev iaq aa qames, i qe tal ama supinki, i buupki nama qerlapki. ¹⁴Ariq aiv uan lu qa de uan diit naser a qa sev aa vetki. De uane ruqun luqa, i aa vetki ma', "Auura barlka qe snanpet na ngi aip ngu lu a qik kua ama rumki ip diiv uues met ki." ¹⁵De diip ke iit se uin samet luqia ama rumki. De diip kurli uin aa de uan druvem nama asmes bareq auut."

¹⁶Baiv aa de aa risuiam ian uirl savet ma Jarusalem de ian lu liirang aa taquarl ma Iesus ka sil ba iam sever iirang. De ian muvem nama asmes. ¹⁷Baip se rletlet dema Iesus ka men samet luqia ama rumki ken aa risura. ¹⁸De qene aa risura ama malepka ngen-a-iam, ta mugun de ra tes. Dema Iesus ka ruqun ma', "Ngua taqen nama revan sagel ngen. Ngen aa, dai diiv iak naver a ngen ke sil se ngua barek gua qumespiq." ¹⁹De aa risura dai ra narli liina de maikka re nanses de ra ngim sa met na. De iak de iak never a ra, qe snanpet nema Iesus ma', "Nanaa, kua ngia tu gia qevap ai ngua?"

²⁰Dema Iesus ka guirltik ba ra ma', "Diiv iak never a ngen ama malepka ngen-a-iam na ngen. Dai diip ngu na qa uune teq a uun a ngerik mais samer

ama pilitki. ²¹Ngua dai ama qaqer araa Rarlimka, dai diip te veleng ngua taquarl murl lura ama Slurlka aa Aamki-na-ra rel sil. Dap luqa, i diip ke sil se ngua barek gua qumespik dai maikka diip lenges na qa. Arik murl aa nan ki sel a qa, i ama ngipka dai ama atlu, i quasik ke lu iarang taqurla.”

Iesus Ka Barlmet Nama Asmes Bareq Aa Risura

Matu 26.26-30; Luk 22.15-20; 1 Korin 11.23-25

²²De lua, i ra tes, dema Iesus ka met ama bretki de qa meraqen nama atlu sagel aa Mam. De qa barlmet na qi de qa qurl aa risura de qe tuqun a ra ma', "Ngen det luqia de ngen des ki. I luqia dai gua qetdingki aa." ²³Dema Iesus ka mer ama kapka, i buup ka nama qerlapki nev ama vain arla gam. De qa meraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa de qa qurl a ra. De ra mai ra suup. ²⁴Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Luqi iara ama qerlapki dai gua qerekka, i qa rletik saver ama qaqet buup. I qatikka ne liina dai ngu rarles nama Aiska ama Iameska iv ama Ngemumaqa qe iames ne aa qaqet masmas." ²⁵"Ngua taqen nama revan, i diip kuasik mager ip ngup suup luqia ama qerlapki ip deng, i ama Ngemumaqa qe rarles ne aa Luqupki ama iameski. Dai diip ngu suuv ama vain ama iames-nget."

²⁶De ra raing iaiq ama taingki nama lautu, baiv aa de ra mit sev ama damini arleves ma Ulip.

Diip Ma Pita Qe Ngim Temanau

Matu 26.31-35; Luk 22.31-34; Jon 13.36-38

²⁷Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Nani ngene uaik namen a ngua ip ngerek se ngua, ip taquarl murl ta iil vama Langingka, i murl nauirl ma',

"Ama Ngemumaqa dai diip ke veleng luqa, i qe uas tama sipsip. Be diiv ama sipsip ngere uaik maden. *Sekaraia 13.7*

²⁸Dap diip ngua raarl namer ama matmat. De diip ngu uirl se ngen savet ma Galili. ²⁹Dema Pita qa ruqun a qa ma', "Katikka ariq aip gua ari ra uaik, dap diip kuasik ngu uaik namen na ngi."

³⁰Dema Iesus ka ruqun ma Pita, ma', "Ngi narli. Nani dama arlenki ara rlan, de ngi vererl temiis ma depguas niirang ai quasik ngiat drlem se ngua. Baiv aa de nakka ama durlaikka qek naq ip maiiram."

³¹Dap ma Pita qa guirtik madlek sagel ma Iesus ma', "I quattaa, i diip ngu ngip ngu na ngi, dap maikka diip kuasik mager ip ngua raqen ai quasik ngu at drlem se ngi!"

De qerlka lura aa risura ra meraqen taquarl ma Pita qel sil.

Ma Iesus Ke Raring

Matu 26.36-46; Luk 22.39-46

³²De ra men pet liina ama aiverini ma Getsemani dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Mas per a ngen aa de ngua iit ip ngu raring sagel ama Slurlka."

³³De qa ruqun ma Pita dema Jems dema Jon ip te na qa. Dema Iesus dai ama merlenka ver a qa be quasik ket lu maget. ³⁴De qa ruqun a ra ma', "Katikka ama merlenka ver a ngua malai, bama qares iv arik ngu ngip. Dap kurli ngen aa de ngenem ngim."

³⁵Dema Iesus ka aang imanau be qa aan aa buum men ama aivet de qe nen sagel aa Mam aip kua mager ip luqa ama merlenka qa iit puuqas na qa.

³⁶De qa taqen sagel ama Slurlka ma', "Gumam na ngi. Katikka ngi dai ama quanaska na ngi, i mager ip ngi rekmet nama tekmeriirang mai. Ngi nem luqa ama merlenka never a ngua. Kuasiq aip ngi rekmet taqurla qut gua narliip, dap katikka qut gia narliip."

³⁷De qa guirl be qa lu lura ama depguas na ra, i re brlaing. De qa ruqun ma Pita ma', "Saimon, kua ngi brlaing?

Dap kua quasik mager ip nakka ngenem ngim per angama ainkules?"

³⁸De qa ruqun a ra ma', "Ngenem ngim de ngene raring. De ngene raring, ngene na ngua, i arik ma', ama qasiquar-iirang nge men per a ngen. A revan, i ngene narliip se ngua da ngen a rlan dap per a ngen a qetdeng dai ama neng na ngen de quasik a ngen angama dlek."

³⁹De saqiaskerlka ma Iesus ka mit be qe raring, be saqiaskerlka qe raring ip taqua laira. ⁴⁰De qa guirl sagel ta, be saqiaskerlka qet lu ra, i re brlaing. Be maikka ama menepki-met-ta be quasik tat drlem aip diip ta raqen sagel ka nanaa.

⁴¹De saqiaskerlka ma Iesus ka mit be qe raring. De qa guirl be qa snanpet na ra ma', "Katiaskerl, kua masmas per a ngen, i ngene brlaing? Ngen lu. Kasa iara ip diiv iak ka iit se ngua, i ama qaqer araa Rarlimka na ngua barek lura ama vura. ⁴²Ngen daarlviit! De uut tit! I ngene lu, luqa, i qat den ip diip ke iit se ngua sagel gua qumespik."

Ma Iesus, i Ra Uurut Per A Qa

Matuu 26.47-56; Luk 22.47-53; Jon 18.3-12

⁴³Dap medu ama Barlta nep ma Lautu dama Tiksiqena nep ma Lautu de lura, i re uas tama Lautu dai sa ra kaivung de ra nem iaq ama liinka ip tene ma Judas Iskariot ip ta iit te uurut pet ma Iesus.

⁴⁴Dema Judas ka sil ba ra ma', "Diip ngua raqen nama atlu sagel ka, de uun ne sarl a uun a ngerik-kana, ngu nema Iesus. De ngu quarl tem ka bareq a ngen. Uur iit ip nani uure uurut per a qa. De ngen den se qa sep ma Karabus."

⁴⁵Dap ma Iesus dai qurli qa, i as ka taqen per aa risura. Dema Judas Iskariot ka men, be qe nema Iesus iane sarl ian a ngerik-kana. De qa ruqun ma', "Gua barlka, gua Tiksiqa."

⁴⁶De lura re nema Judas ta uurut pet ma Iesus. ⁴⁷Dav aa risura, be iak ka muvem nama asmesna arla sinki be qa diq iaq aa asdemki. Luqa, i ama buaiska, i qa tat never ama Lautu angera Barlka.

⁴⁸Dema Iesus ka snanpet na ra ma', "Ngen dren se a ngen a avis-kina ngen a ngen a galep saver a ngua. I quarl ama suamka na ngua?

⁴⁹Ai de vet, kurli ngu na ngen pama Lautu-arla-vet, dap kuasik ngene narliip ngene uurut per a ngua. Dav ama lengi nep ma Langingka, i murl nauirl dai nge men nama revan sever a ngua. Be diip ngene uurut per a ngua." ⁵⁰Dema Iesus aa risura mai, dai ra uaik namen a qa.

Ama Lugutka Qa Uaik

^{51,52}Dav iaq, i qa urlisnas pama luanki dai qa tit naset lura, i ra uurut pet ma Iesus. De re tekmer ip te uurut per a qa dai ra sarl aa luanki dap ka uaik, i ama ses aa arlim.

Ma Iesus I Ama Judaqena Araa Barlta Ra Taarl Na Qa

Matiu 26.57-68; Luk 22.54-55; Jon 18.13-24

⁵³De ra mit sema Iesus sev ama Barlka aa vetki, i luqa, i ai de qe ruirl sama Lautuqi. De lura ama Barlta nep ma Lautu, dama Tiksiqena nep ma Lautu, de lura, i re uas tama Lautu, dai ra men be re tekmet nama kaivung pama Barlka aa vetki. ⁵⁴Dema Pita qa mit naset ma Iesus dap nakka qurli qa sangis de qa raqat mit samer ama baniski met luqia ama Barlka aa vetki. De qa mugun gel ama Diitdiit-per-a-ra, i ra mugun gel ama altingki de re tik.

⁵⁵De lura ama Barlta nep ma Lautu, dama Barlta nep ma Kot dai re tekmet nama lengi muqas, i ama dlek-pem-nget, i re kot sema Iesus. I re narliip tet lu re angama rarlimini ip te peleng ka. Dai quasik ta lu ra aqeni. ⁵⁶De buup na ra, ra kot sema Iesus nama kaaq-iirang. Dap lura nep ma Kot dai quasik ai araa lengi ama revan-nget. De quasik nget taquarlina.

^{57,58}De iari ra maarlviit de re kaak taqurliani sevet ma Iesus ma', "Katikka qa sil bauut ai diip ke lenges nama Lautu-arla-vetki-ama-Slurlki. De diip naser ama niirl ama depguas de diip ke rekmet ne iaiq ama vetki, i qi muqas. Katikka quasik mager iv ama qaqet te matna ver a qik taqurla." ⁵⁹Dap lura, i ra taqen dai qatikka quasik ai araa lengi ama revan-nget de quasik ai nget taquarlina.

⁶⁰De luqa ama Barlka nep ma Lautu dai qa maarlviit de qa snanpet nema Iesus ma', "Kua quasik gia qeng ama lengi ip ngi guirltik lungera ama lengi, i ra taqen sagel ngi? Kua gia angama lengiqi dap kua quasik?"

⁶¹Dema Iesus dai quasik ka taqen de quasik ka meraqen ne aqeni. De luqa ama Barlka nep ma Lautu dai saqias ka snanpet na qa ma', "Kua ngi dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi ip ngia tat never ama Isrelkena?"

⁶²Dema Iesus ka meraqen ma', "Katikka ngua iara. De diip ngene lu ngua, i ama qaqer araa Rarlimka na ngua, i diip ngua ruqun pama Ngemumaqa aa merlmerliit. I aa Uaska na ngua. De diip ngu guirl pama aavulki nev uusep."

^{63,64}De luqa ama Barlka nep ma Lautu dai maikka qe serlin maden. De qe tekmer ip taquarl ke lalangmet per ama aivet. De qe serlin sema Iesus aa lengi. De qa taqen ma', "Sa ngene narli qa meraqen mavik sagel ama Ngemumaqa, be diiv uure rekmet na qa nana?"

⁶⁵De iari ret kuat pet ma Iesus. De ra uung per aa uuves nama luanki. De ra uamet pem ka de ra snanpet na qa ma', "Nemka qa uaming ngi? Ngia ris ka?"

Ma Pita Qe Pererl Temiis

Matiu 26.69-75; Luk 22.56-62; Jon 18.15-27

^{66,67}Dema Pita dai qurli qa darliik de qe tik mer ama altingki. De iaiq ama nanki, i ai de qit matna gel ama barlka nep ma Lautu, dai qia men sagelna na qa. De qim ngim sever aa saqang de qia ruqun ma', "Kerlka ngia aa, i ngi nema Iesus navet ma Nasaret."

⁶⁸Dema Pita dai qa vererl temiis ma', "Kuasik nguat drlem aip ngia taqen nanaa." Be qe kaak. De qa maarlviit de qa aang imanau, i ama qelepka tiq ama nanki. Dama durlaikka qe rarles, i qek nak.

⁶⁹De luqia ama nanki, i qit lu qa, i qa aang imanau de qia sil bareq iari ma', "Iaq aa, i qerlka qa nagel ma Iesus!"

⁷⁰De guirltik met ma Pita de qa ruqun ma',

“Ngua, dai quasik tem ngua!”

Baiv aa de lura mirlek nama altingki dai ra meraqen slep sagel ma Pita ma',

“Kula ngi kaak! I qerlka ngi naver a ra. I uut narli ngia taqen muqas, i ngi navet ma Galili!”

⁷¹Dema Pita qa rek gelnas, i qa taqen ma', “Ngua tuvuusep, maikka ngua taqen nama revan. I quasik nguut drlem se qa.” ⁷²De saqiaskerlka ama durlaikka qek nak, de vuktik pet ma Pita nema Iesus aa lengi, i laa qa ruqun a qa ma', “Diip ngia raqen ai quasik ngiat drlem se ngua. I diip ngi vererl temiis nauirl ma depguas niirang. De nakka aiv aa dama durlaikka qek naq ip maiiram.” De vuktik pet ma Pita nema Iesus aa lengi de qa mit, i qatias ama qilkilem na qa.

Ta Tit Sema Iesus Sagel Ma Pailat

Matiu 27.1-2; Luk 23.1-5; Jon 18.28-38

15 ¹De maikka se bingbigia men ama arlenes dama Barlta nep ma Lautu de lura, i re uas tama Lautu dama Tiksiqena nep ma Lautu dai sa ra kot sema Iesus. De ra ruqun ip te nem ka sagel ma Pailat. Aiv aa de ra quap mer aa rik de ra mit se qa sagel ma Pailat.

²Dema Pailat ka snanpet na qa ma', “Kua ngi dai ama Judaqena araa King?”

³Dap lura nep ma Lautu dai vet ta raqen ip te kot sema Iesus. ⁴De saqiaskerlka ma Pailat ka ruqun ma Iesus ma', “Katikka vet ta taqen ip te kot se ngi. Dap nanaa, kua quasik aip ngi guirltik a ra?”

⁵Dap ma Iesus dai quasik ke narliip ke guirltiq araa lengi. Dema Pailat dai maikka qe nanses.

Ma Pailat Ka Ruqun Ip Te Uadem Sema Iesus Men Ama Lalemka

Matiu 27.15-26; Luk 23.13-25; Jon 18.39

⁶I ai de vet luqia ama Asmeski ver ama ages mai dema Pailat kem nem iak nep ma karabus. I luqa, i ama qaqet te narliip se qa. ⁷De vet lungera ama niirl dai qurl iak pama karabus, i aa rlenki ma Barabas. I qe karabus kene lura, i ra veleng iari ama Diitdiit-per-a-ra. ⁸Baip maget de vet luqia ama asmeski de buup nama qaqet ta men sagel ma Pailat ip te snanpet na qa ip ka aar iak nep ma Karabus, ip taquarl ai de qe tekmet per ama ages mai.

^{9,10}Sa ma Pailat kat drlem sama Barlta nep ma Lautu, i ani re narliip te kot sema Iesus naik. I re kot se qa, i raquarli ra saming ka ai aa dlek dai nget peviit, dav araa uang ama dlek dai sa quasik. Dema Pailat ka snanpet nama qaqet ma', “Kua ngene narliip ngua at luqa nep ma karabus, i ra tis ka ma', A Judaqena araa King?”

¹¹Dap lura ama Barlta nep ma Lautu dai qurli ra varlen ama qaqet, i re snanpet nema Pailat. Dai re tuqun ama qaqet ip ta ris ma Barabas, ip ma Pailat ka ra qa nep ma karabus. ¹²De saqiaskerlka ma Pailat ka ruqun ama qaqet ma', “Maget, dap ngene narliip ngu rekmet nanaa ne luqa ma Iesus, ama Judaqena araa King?”

¹³De saqiaskerlka ra nes ma', “Te uadem se qa men ama lalemka!”

¹⁴De saqiaskerlka ma Pailat ka snanpet na ra ma', “Dap ma Iesus ka rekmet ne angama viini nanaa?”

¹⁵ Dema Pailat dai maget gel ka. De qa nem ma Barabas nep ma karabus. De qa nem ma Iesus sagel ama Diitdiit-per-a-ra ip te urlistik per a qa. Be ait nani de ra uadem se qa men ama lalemka.

Ama Diitdiit-Per-A-Ra, Ta Tuma Sema Iesus

Matiu 27.27-31; Jon 19.2-3

¹⁶ Dema Diitdiit-per-a-ra, ta mit sema Iesus sep ma Gaman aa Vetki. Be ra mugun darliik de res nes te araa nembik. ¹⁷ Be ra men be ra urlis ka nama luanki ama blu ip taquarl ama Kingkena araa luan. De ra iing ama kasikka, i ama arlking per a qa bama rlaunki, i qa ip taquarl ama King aa ningaqa dai quasik. De ra mu qa vet ma Iesus aa uuves. ¹⁸ De re talak na qa, i re tuqun ma', "Atlu, arlias per a ngi masmas, i ngi ama Judaqena araa King."

¹⁹ De re uaming aa ningaqa nama vuqulka. De re kuat per a qa. De re nan araa buum gelna na qa, i re kaaq ai re rarlik ka. ²⁰ De re talak na qa, baip perleset de ra met luqia ama luanki ama blu nemen a qa. De ra urlis ka ve aa luan. De ra mit se qa ip te uadem se qa men ama lalemka.

Ma Iesus I Ra Uadem Se Qa Men Ama Lalemka

Matiu 27.32-44; Luk 23.26; Jon 19.17-27

²¹ De iak ka men naver ama luqupki sangis ma Sairini. (Luqa ma Aleksanda kene ma Rupus, i iane mam, ma Saimon.) Dai qe narliip ka ran savet ma Jarusalem. Dama Diitdiit-per-a-ra ta tit sema Iesus dai ra lu qa de ra nes tem ka ip ke ral ama lalemka navet ma Iesus. ²² De ra mit sema Iesus saver ama aiverini, i ra tis iini ma Golgota. Liina ama averini dai iini ngerem ngim ip taquarl ama qaqeraqa aa giriki. ²³ De ra siquat na qa ip kep suuv ama vain, i ra mu ama marasin, i ra tis nget ma 'Miir'. I re narliip ke suuv a nger ip kuasik ke narli ama getget per aa qetdingki. Dap ma Iesus ka miirl me nget.

²⁴ De ra uadem se qa men ama lalemka. Dama Diitdiit-per-a-ra te talak nama saatu ip te sikmet ne aa luan bareq anas. ²⁵ Ta uadem se qa men ama lalemka ver ama ngeriqit ngen a rlatpes se bingbigia. ²⁶ De ra iil vama mengigl ma',
'A JUDAQENA ARAA KING'.

²⁷ De ra uadem siigl se aa uuves men ama lalemka iv ama qaquet mai rat drlem sever a qa. De qerlka ra uadem se iaiaam ama viiam sepna na qa. I iak pe aa merlmerliit de iak pe aa ruarliit. ²⁸ De lungera ama lengi nagel ma Aisaia, ama Ngemumaqa Aamki-na-qa, dai maikka nge men nama revan. Taqurliani ma',

I ra lu qa ip taquarl ama karabuska. *Aisaia 53.12*

²⁹ Dav iari dai ra tit mer ama rut de rep kuiv araa ning. De ra taqen mavik sagel ma Iesus ma', "I ngi, i diip ngi lenges nama Lautu-arla-vetki-ama-Slurliki vet ma Jarusalem, dai qua mager ip ngi rekmet na qi ver ama niirl ama depguas? ³⁰ Dai ngi iit naivuk namen ama lalemka ip ngia raat never anas."

³¹ De iari ama Barlta nep ma Lautu dama Tiksiqena nep ma Lautu dai ra tuma na qa, i ra taqen sagel na ma', "Maikka ai de qa tat never iari dap kua quasik mager ip ka rat never anas?"

³² De ra taqen sagel ka ma', "Ngi, i maikka ama Revanka na ngi nagel ama Ngemumaqa, dama King na ngi nagel ama Judaqena. Dai ngi iit naivuk namen ama lalemka iv ariq uut tu auura qevap sever a ngi."

De liiam aa ama suamiam dai qerlka ian deraqen mavik nema Iesus.

Ma Iesus Ka Ngip

Matiu 27.45-56; Luk 23.44; Jon 19.28

³³Dav ama nirlaqa dai ama arlenki ver aa saqang, i nge rarles per ama rlaunka be deng per ama depguas suunun. De ver ama qerleng mai dai raquarl ama arlenki. ³⁴De ver ama depguas dema Iesus kes nes ne aa lengi ma', "Eli, Eli, lama sabaktani."

Liina ama lengiini dai raqurliani ma',

"Gua Slurlka, ama Ngemumaqa! Nanaa be ngia mit namen a ngua."

Buk Song 22.1

³⁵Dap kurl iari aa de re narli qes nes de ra ruqun ma', "Ngene narli, kes nes tema Ilaisa, i murl ama Slurlka aa Aamki-na-qa."

³⁶De iak never a ra, ka uaik se iarang, i raquarl ama arlemet. I qa quap se iirang dama vuquliit de qa uq iirang dama vuquliit ip ka ru nget dema Iesus aa aam ip kep suup. De qa qal ma', "Sung. De uuret lu aip kua arik ma Ilaisa qa ren ip kar a qa namen ama lalemka." ³⁷Dema Iesus ka nes slep de qa ngip. ³⁸Dap pama Lautu-arla-vetki-ama-Slurlki, dai qurl ama luanki ama slurlki, i qia vesdet ser iaiq ama rumki, i ama Ngemumaqa aa rumki. Be quasik mager iv aqek ka rarlik samet ki. Dai rlek luqia ama luanki nanavuk be samen ama aivet. Be ama luanim ama udiim. Be qia rarl na re luqia ama rumki.

³⁹Dap gel ama lalemka dai qurl iaq ama Diitdiit-per-a-qa. I qa navet ma Rom. I qurli qa de qet lu ma Iesus, i qa ngip muqas. De qes nes ma', "Luqa ama Ngemumaqa aa Uimka dai ama Revanka."

⁴⁰Dav iari ama nankina dai nakka ra maarl miaimuk, de rem ngim. I ma Salomi dema Maria navet ma Magdala, dema Maria, i ma Jems kene ma Joses iane nan. ⁴¹I mekai lura ama nankina ra tat nevet ma Iesus pet ma Galili. De qerlka buup ne iari ama nankina, i qurli ra, i sa medu ra men savet ma Jarusalem, te na qa.

Ta Mu Ma Iesus Mer Ama Ademka

Matiu 27.57-61; Luk 23.50; Jon 19.38-42

^{42,43}De iaq, i aa rlenki ma Josep, i qa navet ma Arimitia. I luqa, i ama atluqa navet lura, i ai de re tekmet nama kot bareq ama Judaqena. I qat drlem ai diiv ama Slurlka qa ren ip ke uas tama qaqet. Dai qurli qa de qa tu aa qevap ip kurli qa naa ne lungera ama niirl ip nge ren. De sa qurli qa vet luqa ama nirlaqa, i ra tuvem nama asmes iv ama Asmeski ama Slurlki. Dai sa qet lu ai ama qares ip mager ip ket matna. Taqurla de qa mit be qa snanpet nema Pailat aip kuarik mager ip ke iit, ka at ma Iesus aa qetdingki de qa ru qa mer ama demka. ⁴⁴Dema Pailat dai ngemerl a qa, i qa narli ai sa masna ma Iesus ka ngip. De qa nes tama Diitdiit-per-a-ra, araa barlka. De qa snanpet na qa ma', "Nanaa, sa qua ma Iesus ka ngip iara suunun?" ⁴⁵De luqa ama Diitdiit-per-a-qa dai qa ruqun ma Pailat ma', "Ii, sa qa ngip."

Dema Pailat dai maget gel ka ip ma Josep ka iit, ka at ma Iesus aa qetdingki. ⁴⁶Dema Josep ka vandem per ama luanki ama iameski. De qa met ma Iesus namen ama lalemka. De qa uung ka vem ki. De qa mit ka mu qa

mer ama demka. Dav ama demka dai ra qut me qa manau men ama dul. De ra iaiver iaq ama dulka be qa vesdet mer ama demka. ⁴⁷Dema Maria navet ma Magdala, ki nema Maria ma Joses aa nan, dai qurli iim aa de ianem ngim sagel ta, i re pesdet mer ama demka.

Ma Iesus Ka Maarlviit

Matiu 28.1-8; Luk 24.1; Jon 20.1-10

16 ¹De ver ama gilka dama arlenki-aris, i verleset nama Judaqena araa Lautuqa. Dema Maria navet ma Magdala dema Maria ma Jems aa nan dema Salomi, dai ra mit ip te van pet lungera ama marasin, i maikka arla mas nama atlu, ip ta tu nget pet ma Iesus aa qetdingki. ²Baip per ama Sandiqa se bingbigia de ra rekbu samer ama demka. ³Be ra tit de ra taqen per a na ma',

“Diip nemka qa raat never uut iv uur iaiver ama dulka namer ama demka?”

⁴I ra taqen taqurla, i maikka raquarli ama dulka dai maikka ama slurka. Baip baing se ra mer ama matmat de ra lu ama dulka, i qurli qa ruarl. ⁵De ra man iviit be ra lu ama Angeluqa ama lugutka, i qa mu ama luan ama lauila-nget, i qa mugun pama merlmerliit. Dama nankina ra lu qa de maikka reng ning maden.

⁶Dap luqa qa ruqun ma', “Kula ngeneng ning! Kua ngene mali re ma Iesus, i qa navet ma Nasaret? I luqa, i qa ngip men ama lalemka. I ngen lu. Luqa, dai sa qa maarlviit. Kuasiq a qa! I ngen lu aa biraqi aa. ⁷Dap ngen diit de ngene sil bareq aa risura, i ngene ma Pita taqurliani ma', “Sa diip ke uirl se ngen savet ma Galili. I diip ngene luqa ip taqua medu qa sil ba ngen.”

Ma Maria Qia Lu Ma Iesus

Matiu 28.9-10; Jon 20.11-18

⁸De ra uaik namer ama matmat, i reng ning de maikka ngeterl a ra. Be quasik te taqal sil bana. I maikka reng ning slep. ⁹I ma Iesus ka maarlviit pet luqa ama Sandiqa se bingbigia de sa vuk se qa nauirl gel ma Maria navet ma Magdala. Luqia, i murl ka nem ama iaus naver a qi ama ngeriqit ngen-a-iam na nget. ¹⁰De qia mit be qia sil bareq iari ma', “Sa ma Iesus ka maarlviit, i sa ngua lu qa.” ¹¹I qil sil ba ra dap katiaskerl ama qilkilem na ra be quasik ta tu araa qevey ai qia taqen ne ara revan.

¹²Baiv aa dema Iesus ka tit naser ama quariam, be qe na iam dap quasiq ian drlem ai ma Iesus ke na iam. Be re sil bana, i ra tit saver ama luquviini sangis nema Jarusalem. De ian drlem ai ma Iesus aa, de saqiaskerlka masna ian guirl. ¹³Be ian sil bareq aa risura dap ten birling iam.

Ma Iesus Ka Van Aa Risura Te Aa Rletki

Matiu 28.16-20; Luk 24.36-49

¹⁴Baiv aa de vuk sema Iesus gel aa risura ama malepka ngen a qa. I ra tes, be qa taqen madlek sagel ta, i raquarli ren birling ama nankina ngen ama quariam ai ra lu qa, i sa qa maarl.

¹⁵De qa taqen sagel ta ma', “Ngen diit saver ama qerleng mai de ngenel sil bareq ama qaqet nama Lengi ama Atlunget sever a ngua. ¹⁶Be nemta, i ra tu araa qevey sever a ngua de re qukmestem ta, te araa viirang dai diip te

raneng ama iames. Dap lura, i quasik ta tu araa qevap sever a ngua dai diip lenges na ra. ¹⁷Dap lura, i rerlas tem ta men a ngua dai diip te tekmet ne liirang aa iara. De diip tem nem ama iaus ne gua rlenki de diip ta taqen nama lengi muqas muqas. ¹⁸De arik te taneng ama qem dap kuarl rep suuv ama qerlav ama qenaingki vem nget dai diip kuasik mager ip te ngip. De mager ip te raring sever ama arlem-per-a-ra de ra tu araa ngerik per a ra, dai diip maget maget per a ra.

¹⁹De qatikka ama Slurlka ma Iesus ka meraqen sagel ta de qa mit masarevuk be qa mugun pe aa Mam aa merlmerliit iv aa Aamngimka na qa. ²⁰De aa risura ra tit maden maden de rel sil sever a qa. Dama Slurlka qet matna, qe na ra. Dama qaqet ta narli lungera ama lengi, de ret lu ama dlek nagel ama Ngemumaqa de ra tu araa qevap ai ama revan.

Katikka verleset ma Mak aa lengi aa.

MA LUK AA LENGI SEVET

MA IESUS KRISTUS

Ma Luk dai qa iil luqa iara ama Langingka sevet ma Iesus Kristus ip ke teqerl aa rluaqa ma Tiupilas ai ma Iesus dai ama qaqaer araa Rarlimka na qa. I ma Luk aa rletki dai ama Doktaqa na qa, i maikka ama adrlem-per-a-qa. Be ai de murl kurli qa mene ma Paulus, be ai de qe na qa, ian diit per ama qerleng-iirang, i buup niirang. Ma Luk ka iil luqa ama Langingka barek lura, i quasiq ai ama Judaqena na ra.

Ma Luk Ka Iil Aa Langingka Sagel Ma Tiupilas

1 ¹Atlu Tiupilas. Murl buup nama qaqet ta siquat, i re iingdemna nama lengi sever ama tekmeriirang, i sama Ngemumaqa qa baing se iirang parlen me uut aiara. ²I ra tit kur ama qaqaer araa lengi, i mekai ra lu liirang aa ne araa saqang, i murl nauirl, i baing sema Iesus be deng iara. Lura iara ama qaqet dai ret matna sama Ngemumaqa aa lengi, be ra qurl auut te luqer iara ama lengi. ³Taqurla dai saqikka ngu narliip ngu iil ama lengi de ngu nem nget sagel ngi. Be qatias per ama ainkules de ngua raqa snanpet tama rarli-mini ve liirang aa mai angera rleng. Dai be qatikka iara ngu taqa lil me iirang nademna, ip katikka raquarl murl, i iirang nge men naser a na. ⁴Taqurla dai be mager ip ngi taqat drlem, ai lungera iara ama lengi, i sa mekai ra su ngi, dai maikka ama revan-nget.

Ma Jon Ama Ngemumaqa Aa Aamki-Na-Qa

⁵Murl vet lungera ama niirl, i ma Herot dai ama King na qa vet ma Judia, de iaq ama Barlka nep ma Lautu dai qurli qa, i aa rlenki ma Sekaraia. I qa namen ma Abaisa aa liinka ne lura, i ama Barlta nep ma Lautu. I aa rluaqi dai qi namen ma Aron aa liinka, i ama Barlta nep ma Lautu, i luqia, i ara rlenki ma Elisabet. ⁶I iam dai ama seserl-iam dama Ngemumaqa aa saqang. De ian diit kur ama Lo ngen ama Slurlka aa lengi mai. De quasik ian tekmet ne angama vu. ⁷Dav iam dai quasik ian angama uimka. I ma Elisabet dai ai de quasiq ai qil sal ama rluis. De iam dai qasa ama serluiam.

⁸De ver iaq ama nirlaqa, dema Sekaraia aa liinka ra men saver ama Slurlka aa rletki vama Lautu-vem-ki. Dema Sekaraia dai qet matna, i qe uas te aa rletki dama Ngemumaqa aa saqang. ⁹I qatikka ra mak na qa qur ama Pris-kena araa gamansena, ip ka tit samer ama rumki ama glasingas, i maikka ama Atlu-met-ki, i ama Slurlka aa Rumki, ip ke tekmet ne araa gamansena,

i re nadem ama qinepki mer ama milarem iv ama nangesaqi, i araa mas nama atlu. ¹⁰De vet luus aa, i re tekmer iv ama nangesaqi araa mas nama atlu, dai buup nama quatta ngen ama nankina, i ra iingdemna, i re lautu darliik, de re raring. ¹¹Dema Sekaraia qa lu ama Slurlka aa Angeluqa, i qa maarl ver ama merlmerligl ver ama luqupka aa garli, i ra tis ka ama alta (i ra matna ver a qa nama gol). I luqa ip bareq ama nangesaqi, i araa mas nama atlu. ¹²Baiv aa de qa lu ama Angeluqa de maikka ngemerl a qa de qeng ning maden. ¹³De aiv aa dama Angeluqa qa ruqun a qa ma', "Sekaraia, kurla nging ning. I sama Ngemumaqa qa narli gia raring. Be gia ngerlki ma Elisabet dai diip ki sel ama rluimka ama quatka bareq a uin. Be mager ip diip ngia ris ka ma Jon. ¹⁴Be diip gia rutka dai qurli qa maget, de diiv ama arlias per a ngi. De diiv ama qaqet, i buup na ra dai diiv ama arlias per a ra never a qa, i qa men. ¹⁵De aa rlenki dai diiv ama barlki dama Slurlka aa saqang. De diip kuasiq ai qe srluuv ama wain dama qerlap ama dlek-pem-nget. Be as lua, i diip kurli qa daa nan ara rlan, dai diip buup ka nama Qevepka ama Glasingaqa. ¹⁶De diip ke guirl ama qaqet, i buup na ra navet ma Isrel be diip ta iit sagel araa Slurlka ama Ngemumaqa. ¹⁷De diip ke raneng ama mugunes de ngen ama dlek ip taquarl ama Slurlka aa Aamki-na-qa ma Ilaija, de qa tit nanaiq ama Slurlka. De diip ke guirl ama ngerl-mamta sagel araa uis. De diip ke guirl ama qaqet, i ai de re nging ama lengi, be diip ta aar ama tuaqevap ama atlunget nagel ama seserlta. De diip ka tuvem nama qaqet be diip ta tuvem nanas na nama Slurlka, i diip ka ren."

¹⁸Dema Sekaraia qa ruqun ama Angeluqa ma', "Ngu lu arik nanaa ip nguut drlem ai lungera iara ama lengi dai ama revan-nget? I ngua dai sama srlu ngua, de saqikka gua ngerlki dai ama serluqi." ¹⁹Dama Angeluqa qa virliit ma', "Ma Gabriel na ngua. Be ai de ngua taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang. I qatikka ama Ngemumaqa qa nem ngua ip ngu ruqun na ngi, de ngua ren se ngene lungera iara ama Lengi ama Atlunget bareq a ngi. ²⁰Dai be ngi narli! Ngai dai sa kuasiq ai ngia mu gia qevap sevet gua lengi. Taqurla be diiv iara dai vesdet mene gia qenem be diip kuasik mager ip ngia taqen ip deng pet luus aa, i sa liirang iara mai nge men. Lungera iara gua lengi dai qatikka diip nge ren nama revan per angera niirl."

²¹Dai de qurl ama qaqet naa nema Sekaraia de ai de ra tu araa qevap maberl aiv a qeni nanaa nge men be quasik masna qa men naivuk neme ama Rumki. ²²Baiv, lua, i baing se qa sedarliik, de quasik mager ip ka taqen sagel ta. Taqurla de rat drlem ai qa lu a qeni ivuk mer ama Rumki ama glasingas-met-ki. De qe tekmer ip ke taqen dai quasik. Taqurla de qe siquat ne aa ngerik naik. I vesdet men aa qenem.

²³Baiv ma Sekaraia qa matna be verleset de qa mit saver aa luqup. ²⁴Baiv aa de aa rluuqi ma Elisabet ki tal ama rutka. Be sama iaquan ama ngeriqit, dai qia rles. De qi tuqun ma', ²⁵"Iara dai ama Slurlka qa matna ver a ngua. De qa rekmet taqurla ip ke nem ama qeleves naver a ngua nadama qaqer araa saqang."

Ama Alsilini Ai Diip Ma Iesus Ka Ren

²⁶De ver ama iaqunki ip ma ngeriqit ngen a qi, i ma Elisabet ki tal ama rutka dama Ngemumaqa qa nem ama Angeluqa ma Gabriel saver ama

luqupki vet ma Galili, i ara rlenki ma Nasaret. ²⁷Be qa mit sagel iaiq ama lugutki, i as ai de quasik ki ne a qek. Dai luqia dai sa ra mak na qi bareq iak ip diip ke ngerlvet na qi, i aa rlenki ma Josep. I qa namen ma Daivit aa liinka. Dama nanki ara rlenki ma Maria. ²⁸Ma Gabriel ka mit sagel ki be qa ruqun ma', "Atlu a nanki. Ama Ngemumaqa dai ama atlu aa rutka never a ngi. Ama Slurlka dai qurli qa, qe na ngi." ²⁹Ma Maria qia narli lunger iara ama lengi, de qia aakmenses de qia mu araa qevap ma', "A ngama lengi iara nanaa?" ³⁰Dama Angeluqa qa ruqun a qi ma', "Maria, kula nging ning. I ama Ngemumaqa aa rutka dai ama atluqa sagel ngi. ³¹Ngi narli, diip ngi ral ama rutka de diip ngi sel iaq ama rluimka ama quatka. De maikka diip ngia ris aa rlenki ma Iesus. ³²De qa dai diiv ama Barlka na qa. De diip ta ris ka ai ama Ngemumaqa, i maikka Qa Veviit aa Uimka. De diiv ama Ngemumaqa qa ru qa iv ama King na qa ip taquarl aa murlka na King Daivit. ³³De qa dai diip masmas dama King na qa barek ma Jekop aa liinka. Be qatikka liina, i qe uas, i ama Slurlka na qa dai quasik mager ip perleset."

³⁴Dema Maria qia ruqun ama Angeluqa ma', "Liini iara dai diiv iini nge ren nanaa? I ngua dai quasik ngua ngerlvet ne angama quatka." ³⁵Dama Angeluqa qa virliit ba qi, i qa ruqun ma', "Diiv ama Qevapka ama Glasingaqa dai diip ka ren sagel ngi. Bama Ngemumaqa, i qa Veviit dai diiv aa dlek ngere uung ngi. Taqurla be luqa ama Rluimka, i diip ngi sel a qa dai diip ta ris ka ama Ngemumaqa aa Uimka, i ama Glasingaqa. ³⁶Ngi narli. Gia serluqi ma Elisabet dai qi tal ama rutka nama rluimka ama quatka. De qasa qi dai ai de mekai re tuqun ai diip kuasik mager ip ki sel angama rluimini. Dav iara dai qi tal ama rutka. Be sa ara iaquan ama ngeriqit ngen a qi, i sa nge mit. ³⁷I liirang aa ama rleriirang, i quasik mager iv ama qaqet te tekmet niirang, dai mager iv ama Ngemumaqa qe rekmet niirang.

³⁸Dema Maria qia ruqun ma', "Ngi narli, ngua dai ngut matna bareq ama Slurlka. Dai mager ip ke rekmet ba ngua ip taquarl ngia meraqen." Taqurla dama Angeluqa qa mit namen a qi.

Ma Maria Qia Mit Kia Lu Ma Elisabet

³⁹De vet luus aa dema Maria qia maarlviit de masna qia mit saver ama dam saver iaiq ama luqupki vet ma Judia. ⁴⁰De qia mit be qia man sep ma Sekaraia aa vetki de qia meraqen nama atlu sagel ma Elisabet.

⁴¹Dema Elisabet kia narli ma Maria qia meraqen nama atlu, dama rluimini, i qurli iini dema Elisabet ara rlan, dai iini nge vererl. Dema Elisabet dai buupki nama Qevapka ama Glasingaqa. ⁴²De maikka qia nes slep, i qia ruqun ma', "Ama raatmaat-nevet sagel ngi dai nget peviit ip kuasiq aip taquarl ama raatmaat-nevet sagel iari ama nankina. De liina ama rluimini de gia rlan, dai saqikka ama raatmaat-nevet sagel iini. ⁴³De ngu lu nanaa be gua Slurlka aa nan kia men sagel ngua? ⁴⁴Ngi narli, gua asdemki qia narli ngia meraqen nama atlu, dama rluimini, i qurli iini de gua rlan dai ama marl ne iini de iini nge vererl. ⁴⁵Ngi ama nanki, i sa ngia tu gia qevap, dai maikka mager iv ama arlias per a ngi. I diip laiv ama Slurlka qe rekmet taqurla sagel ngi raquarl medu qa sil ba ngi." I ma Elisabet kia sil taqurla.

Ma Maria Ara Taingki

⁴⁶ Dema Maria qia ruqun ma',

"Gua rutka qa taarl nama Slurlka aa Lengi. ⁴⁷De maikka ngu narli ama arlias malai vet gua tuaqevap navet gua Iameska ama Ngemumaqa.

⁴⁸I raquarli aa arlem never a ngua, i qem ngim sagel ngua, i ngu manepnas per aa rletki. Be iara de qerlka laiv ama liin mai nama qaqet dai diip te tuqun ai ama Ngemumaqa dai mekai qa qurl a ngi rama arlias ama slurlnget. ⁴⁹I ama Ngemumaqa, i aa dlek peviit dai sa qa rekmet nama tekmeriirang ama barliirang ba ngua, de aa rlenki dai maikka qurli qi, i ama glasing-a-qi. ⁵⁰De aa arlem dai qurli nget gel lura, i re palu gel ka. De qatikka laip taqurla sagel araa uis, i ama liin na ra vapiit papiit. ⁵¹De aa ngerik dai sa nge rekmet nama lat ama dlek-pem-nget. Be lura ama qaqet, i ver araa rut dai re ngelanges, dai sa qa verlesdem na ra be ra mit maden.

⁵²Dama qaqet, i araa dlek dai qa mu ra manep. De qa met lura viit, i quasiq ai re barlnas. ⁵³De lura, i ama getki-vem-ta rama tekmeriirang ama atliirang dai qa sem a rlan ta. De lura, i buup ne araa tekmeriirang, dai qa nem ta, i quasik pe araa ngerik. ⁵⁴De qa mat never aa qaqet, i ama Isrelkena, de qa tu aa qevap sever aa lengi, i qa muvuusep ne aa arlem. ⁵⁵Dai ip taquarl ka meraqen sagel auura serlura ma', 'Diip gua arlem navet ma Abraham ken aa liinka, i as diip ta ren, de qatikka raqurla vapiit papiit be quasik mager ip perleset.'

Stat 17.7 dema Stat 17.19

⁵⁶Ma Maria, i qurli qi nema Elisabet sama iaquan ama depguas. Baiv aa de qia guirl saver ara luqup.

Ma Elisabet Kia Sel Ma Jon

⁵⁷Lua ip ma Elisabet kil sel ama rluimini, dai qia sel ama rluimka ama quatka. ⁵⁸Ma Elisabet ara lengiqi-metta de ngen ara liinka re narli ama lengi ai ama Slurlka aa arlem malai naver a qi. Dama arlias per a ra naver a qi.

⁵⁹Baiv ama nirlaqa ip ma ngeriqit ngen ama depguas de ra men ip te sesik per ama rluimka. De re narliip ta tis aa rlenki ma Sekaraia iv aa rlenki raquarl aa mam. ⁶⁰Dama rluimka aa nan kia ruqun ma', "Kuasik. Dap maikka mager iv uur ris aa rlenki ma Jon."

⁶¹De ra ruqun a qi ma', "Kuasiq aqek iai, i aa rlenki raqurla, i qa navet gia garliqa." ⁶²De qatikka re siquat ne araa ngerik, i re snanpet ne aa mam, aip ke narliip ke qurl aa uimka re angama rlenki nanaa. ⁶³De qa siquar iv angama langinges ba qa, de qa iil ma', "Aa rlenki ma Jon." De maikka quasik ta taqen. ⁶⁴De qatikka ianai dema Sekaraia dai saqiaskerlka qa taqen, be qa taarl nama Ngemumaqa aa rlenki.

⁶⁵Be aa lengiqi-metta dai reng ning. Be ama lengi sevet liirang aa mai dai nge mit maden per ama qerleng-iirang mai ver ama dam pet ma Judia.

⁶⁶Be lura mai, i ra narli lunger iara ama lengi be ver araa rut dai ra tu araa qevap maberl. Be ra ruqun ma', "Luqa iara *ama rluimka* dai laiv ama a giga na qa?"

I sa rat drlem ai ama Slurlka aa dlek dai qurli nget ngere na qa.

Ma Sekaraia Aa Taingki

⁶⁷De aa mam ma Sekaraia dai buup ka nama Qevepka ama Glasingaqa. Be qa taqen nama Ngemumaqa aa lengi ma',

⁶⁸“Uut taarl nama Slurlka aa rlenki, i ama Isrelkena araa Ngemumaqa. I qa men ip ka tat naver auut, i ama quatta ngen ama nankina, de qa vandel per auut ip ke guirl a uut. ⁶⁹De qa mu iaq, i ama dlekka-na-qa ip ke iames nauut, i qa namen ma Daivit aa liinka. I ma Daivit, i qet matna bareq ama Ngemumaqa, ⁷⁰iv as maikka raquarl murl, i qa sil nama Lengi mer Aamki-na-ra ama seserlta. ⁷¹I qa ruqun ip diip ke guirl auut namer auura qumes-ta araa ngerik. De nemet ngene lura araa ngerik, i maikka ai dama vu araa rut sagel uut.

⁷²De aa ngimsevetki naver auura serlura de qa mat naver a ra. De baing se aa lengi sekgames, i murl ka muvuusep na nget sagel ama qaqet. I qatikka lungera dai quasik mager ip guirltik per a nget.

⁷³De qa muvuusep sagel auura serluqa ma Abraham be iara dai qe narliip ke tekmet bareq auut ip taquarl murl ka sil.

⁷⁴De qe narliip ka ter auut namer auura qumes-ta araa ngerik ip mager iv uure taneng aa rletki, de quasik mager iv uureng ning.

⁷⁵De qatikka ai de masmas uure iames dai mager iv uure taneng aa rletki nama gamansena ama glasing a nget, de nama gamansena ama seserlntget.

⁷⁶De ngi, ama rluimka, dai ama Ngemumaqa, i qa veviit dai laip ta ris ngi, ai aa Aamki-na-qa, I diip ngi ruirl sama Slurlka, ip ngia tuvem ne aa aiska.

^{77,78}Be diip ngi su aa qaqet, i ama quatta ngen ama nankina be diip tat drlem, ai qe narliip ke lemerl ta te araa viirang de qe guirl a ra ne aa ngimsevetki ama slurlki dai auura Ngemumaqa dai diip ke rekmet taqurliani. Diip ke nem ama nirlaqi navuk nev uusep sagelem uut, ⁷⁹ip daarl sagel lura, i qurli ra vama arlenki, i ama qares ip tep ngip. De diip ke quarl se auura ilaing, de uut tit nev ama aiska, i ama uupka.”

⁸⁰Aip luqa iara ama rluimka qa iirl bama barlka, de aa tuaqevap dai ama dlek per a nget. De diip kurli qa ver ama luqupki, i quasiq angama qaqet per a qi, (ama ausaqi) ip deng, i qa ren sekgames dama Isrelkena araa saqang.

Ma Maria Qia Sel Ma Iesus

Matuu 1.18-25

2 ¹Pet lungera ama niirl dema Sisa Ugastas ama Romkena araa Barlka, dai qe narliiv ama qaqet mai ver ama aivetki ra ren iv ama kiapkana re iil araa rlen. ²Be liina iara, i re lil ama qaqer araa rlen dai ngere rarlma ver ama giqi, i ma Sairinias ke uas tema Siria. ³Taqurla bama qaqet mai dai ra mit saver araa luqup maikka, ip ta tu araa rlen.

⁴I ma Josep dai qa namen ma Daivit aa liinka, i maikka ama biaska ama quanaska. Taqurla be qa mit naver ama luqupki ma Nasaret pet ma Galili,

de qa mit savet ma Judia savet ma Daivit aa luqupki, i ra tis ki ma Betliem. ⁵I qatikka qe ne aa rluaqi ma Maria ian mit, ip ta tu ian a rleniim. I qene ma Maria, iv ian du ian a rleniim. Dap ma Maria qia tal ama rutka.

⁶Be as kurli iam pet luqia ama luqupki, dema Maria ara nirlaqa qa men ip kia tu ama rluimini. ⁷Be qia arlma, i qia mu are uimka ama quatka, de qia uung ka nama luanising, de qia mas na qa mer ama bokiski sagel ai dama bulmakau nget tes. I ra mas per ama vu, i raquarli ama vetki bareq ama Pasindiaqena, dai buupki.

Ama Angeluqena Ra Lu Lura I Re Uas Tama Sipsip

⁸Pet luqia ama qerlingki dai iari, i ai de re uas tama sipsip dai qurli ra darliik nama luqupki. De re uas te araa sipsip per ama arlenki. ⁹Dama Slurlka aa Angeluqa qa men sagel ta, dama Slurlka aa ansinki qia ngim mirlek na ra, be maikka reng ning maden. ¹⁰Dav ama Angeluqa qa ruqun a ra ma',

“Kula ngeneng ning. I ngene narli, nguut den sama Lengi ama Atlunget bareq a ngen. I lungera, i diip ngere tekmet nama qaqet mai iv ama arlias per a ra malai.

¹¹Pet luqa ama nirlaqa vet ma Daivit aa Luqupki, dai iaiq ama nanki qia sel ama rluimka. I luqa ip kerl guirl a ngen. I qa dai ama Barlka, i ama Ngemumaqa qa mak na qa ip ke iames nama qaqet. I qa dai ama Slurlka na qa. ¹²Diip ngen lu qa de ngen drlem ai qa ama Rluimka, i ra uung ka vama luanising, de qa mas mer ama bokiski, i ai dama bulmakau nge tes nemet ki.”

¹³Luqa ama Angeluqa qa meraqen taqurla, de naqatikka masna baing se iari ama Angeluqena, i as maikka buup na ra, i ra nev uusep, i ra men be qurli ra, tene luqa ama Angeluqa. De ra taarl nama Ngemumaqa aa rlenki, i ra taqen ma',

¹⁴“Auur arlias sagel ama Ngemumaqa, i maikka qa iiviit pe uusep. De ver ama aivetki dai mager ip kurl ama qaqet pama uupka. I ama atlu ama Ngemumaqa aa rutka sagel ta.”

Lura I Re Uas Tama Sipsip Ta Mit Tet Lu Ma Iesus

¹⁵Baiv ama Angeluqena ra guirl sev uusep namen a ra, de lura, i re uas tama sipsip dai ra taqen per a na ma', *“Ai, uur iit savet ma Betliem iv uure lu liina, i iini nge men, i sa iara ama Slurlka qa reqlerl a uut.”* ¹⁶De maikka masna ra mit, be ra lu ma Maria qi nema Josep, i qurli iam aa. Dama rluimka dai qe brlaing mer ama bokiski, i ai dama bulmakau nge tes nemet ki. ¹⁷De lura, i re uas tama sipsip dai ra sil nema Angeluqa aa lengi, i qa sil ba ra sevet luqa ama rluimka. ¹⁸De sama qaqet mai ra narli lungera iara ama lengi, i lura, i re uas tama sipsip ta sil na nget, de ra tu araa qevap maberl sever a nget. ¹⁹Dap ma Maria dai qia mu lungera ama lengi de ara rlan, de qatikka qia tu ara qevap sever a nget. ²⁰De lura, i re uas tama sipsip dai ra guirl, i re taing, i ra taarl nama Ngemumaqa aa rlenki. I ama arlias per a ra naver a qa, i ra narli sevet liirang aa mai de ra lu ip katikka raquarl ama Angeluqa qa sil ba ra.

Ta Mis Ka Ma Iesus

²¹Baip naser ama niirl ama ngeriqit ngen ama depguas, de ra sik per ama rluimka. (I qatikka ama Judaqena araa gamansena.) De ra mis aa rlenki ma

Iesus. I as murl, lua, i as kuasiq aa nan ki tal ama rutka dap kasa ama Ange-luqa qa mis aa rlenki.

Simion Kene Ma Anna Ian Lu Ma Iesus Pama Lautu-Vem-Ki

²² Be sa aip lungera ama niirl nge men ip te mening ma Maria te liirang aa, i qia sal, ip taquarl ma Moses aa Lo nge taqen, dema ngerl-mamiam ian mit sama rluimka savet ma Jarusalem iv iane kuarl tem ka bareq ama Slurlka.

²³ I ian dekmer ip taquarl ta iil pema Slurlka aa Lo ma',

“Ama rluis ama quatta, i ngere rarlma na ra dema nanki ara rlan.

Dai lura dai mager ip ngenerl kuarl tem ta bareq ama Slurlka.”

Kisim Bek 13.2

²⁴ De iane narliiv iane tekmet ne ngen ama vartabar kerlka ip taquarl ama Slurlka aa Lo nge taqen ma',

“Ama gemeniim, i liim aa, i iane rarlma, dap kua liim aa ama giliim ama genemiim.”

Wok Pris 12.1-8

²⁵ Dav iak dai qurli qa vet ma Jarusalem, i aa rlenki ma Simion. I qa dai ama seserlka na qa de qa dai maikka ama Lautu daa rlan. I qurli qa naa ne luqa, i diip ke sem mamerl nama qaqet navet ma Isrel araa rut. Dama Qevepka ama Glasingaqa dai qurli qa, qe nama Simion. ²⁶ I sama Qevepka ama Glasingaqa qa sil ba qa, ai as diiv ke lu ama qaqer araa lameska ma Kristus nauirl iv aiv aa de qep ngip. I ma Kristus dai ama Slurlka qa nem ka. ²⁷ Baiv aa dama Qevepka ama Glasingaqa qa mit nanaik ka be qa mit ka man sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. Dama ngerl-mamiam ian men sama rluimka ma Iesus, i ian men se qa ip te sik per a qa kur ama Slurlka aa Lo.

²⁸ Dema Simion ka raneng a qa ne aa ngerik, de qa taarl nama Ngemumaqa ma',

²⁹ “Gua Slurlka, mager iv iara gia ding se ngua, i ngut matna gel ngi de mager ip ngu verleset iara, A revan de gua rutka dai ngu narli ama uupka, ip taquarl murl ngia meraqen.

³⁰ I qatikka ne gua sakngaiaim dai sa ngua lu liina, i ngia rekmet niini ip ngi guirl auut.

³¹ I sa ngia muvem ne liina dama qaqet mai araa saqang.

³² I sa qa dai ama nirlaqa, be qa dai diip kerl kuarl tama nirlaqa bareq iari (i kuasiq ai ama Judaqena na ra) qatti. De qe qurl gia liinka nama qaqet navet ma Isrel tama ansinki ama barlki.” Ais. 52.10

³³ Ma Iesus aa mam ngen aa nan dai ian dru ian a qevep maberl sevet lungera ama lengi, i ma Simion ka meraqen na nget sever a qa. ³⁴ Dema Simion ka nes tama Ngemumaqa ip ka tat naver a ra, de qa ruqun luqa ama Rluimka aa nan ma Maria, ma',

“Ngi narli. Luqa ama Rluimka dai diip ke rekmet be diip buup nama qaqet nevet ma Isrel ta aat. De qa dai diip ke rekmet ne iari ama qaqet, i buup ip saqiaskerlka ra raarlviit. De qa dai diip kurli qa, i ama qasiqatka na qa, de buup nama qaqet dai diip ta taqen a qa mavik. ³⁵ Taqurla be buup nama qaqet dai diip te sek de araa tuaqevap sekgames. Dap diip ngi narli ama arlemigl na ngi, ip taquarl ama sinki, i ama gerliqi, i qi kutgil de gia nigilki.”

³⁶ De iaiq ama Slurlka aa Aamki na qi, i ara rlenki ma Anna, i ma Panuel aa uimki, i qi namene ma Asa aa liinka. I qi dai qasa ama serluqi, i murl kia

ngerlvet, de qurli qi qi ne ara ak sama ages ama ngeriqit ngen a iim. ³⁷Be vet luus aa, i ara ak ka ngip, de qurli qi (ama sauaiikki) naik. Be iara dai sa ara ages ama 84. De qi dai qatikka ai de quasiai ai mel se qi be qi aang iai nev ama Lautu-vem-ki ama Slurliki. De ai de qia tiirl ama asmes ip diip ki raring. Be qatikka qi taneng ama Ngemumaqa aa rletki ver ama arlen ngen ama niirl. ³⁸De maikka vet luus aa, qerlka de qia men sagelna be qia meraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa de qia reqler ama qaqet sever ama Rluimka. Katikka qia taqen sagel lura, i ai de re narliiv ip diiv ama Ngemumaqa qe iames ne aa qaqet navet ma Jarusalem.

Ma Josep Ka Guirl Savet Ma Nasaret

³⁹Baip ta rekmet ne liirang aa mai ip taquarl ama Slurlika aa Langingka qa taqen, de ra guirl savet ma Galili saver araa luqupki ma Nasaret. ⁴⁰Dema Rluimka qa iirl bama barlka dema adlek per a qa. De aa saikngias ngen aa drlem dai ama atlunget malai. Dama Ngemumaqa aa arlem dai qurli nget gel ka.

Ama Gilka Ma Iesus Ka Mit Sev Ama Lautu-vem-ki

⁴¹Dema Iesus aa mamiam dai ai de ver ama ages mai de ian diit savet ma Jarusalem iv ianet lu ama nirlaqa ama slurlika, i ra tis ka ma', "Ama Ange-luqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka." ⁴²Be sa aip ma Iesus aa ages ama malepka ngen a iim, de ra tit kut luqa ama nirlaqa ama slurlika aa gamansena be ra mit savet ma Jarusalem. ⁴³Baip prleset nama asmeski ara niirl mai, de rer guirl saver araa luqup. Dav ama gilka ma Iesus dai as kurli qa vet ma Jarusalem. De aa mamiam dai quasik ian drlem ai as kurli qa imuk. ⁴⁴Dav ai de ian dru ian a qevap ai qa tit ke ne iari ama qaqet. Taqurla de ian diit be qasa sama nirlaqa mai ama quanaska, de qatikka iane mali rem ka vet lura, i ama quanases-met-ta. De iane mali rem ka vet ngene ian a rluavik. ⁴⁵De qatikka iane mali be iane mali, dap kuasiai ai ian lu qa. Taqurla de saqias ian guirl savet ma Jarusalem iv iane mali rem ka. ⁴⁶Be qatikka iane mali rem ka be sama niirl ama depguas.

Baiv aa de ian lu qa vama Lautu-vem-ki ama Slurliki. I qa mugun parlen ama Tiksiqena. I qa tu aa asdem per araa lengi de qe snanpet na ra nama snanpet. ⁴⁷Be lura, i re narli aa lengi, dai ngemerl a ra never aa drlem de never ama lengi, i qe piirlit ba ra na nget. ⁴⁸De aa mamiam, ian lu qa de maikka ngemerl a iam. De aa nan kia ruqun a qa ma', "Nguaimka, ngu lu ngia rekmet taqurla sagel uun ip nanaa? Ngu ne gi mam dai maikka ama merlenka ver auun de uune mali rem ngi."

⁴⁹De qa virliit ba iam ma', "Ngu lu uane mali rem ngua ip nanaa? Mager ip uan drlem, ai mager ip ngu rarles, i ngut matna pet Gumam aa rletki ve aa Lautu-vem-ki." ⁵⁰Dav iam dai quasik ian drlem ama rarlimini ve lungera ama lengi angera rlang, i qa meraqen na nget.

⁵¹Taqurla dema Iesus ke na iam, ta guirl savet ma Nasaret. Be qatikka ianai, dai qe narligel aa mamiam. De aa nan dai qia mu lungera mai ama lengi de ara rlan be qatikka qi taneng a nget. ⁵²Dema Iesus ka iirl bama barlka, de aa drlem nge iirl be maikka aa saikngias ama atlunget. Be ama Ngemumaqa de ngen ama qaqet dai maikka re narliip se qa.

Ma Jon Ke Arles Ne Aa Rletki I Qe Ukmes Tama Qaqet

Matiu 3.1-12; Mak 1.2-8; Jon 1.19-28

3 ¹I murl vet luus aa, i ama Barlka na qa vet ma Rom, i ai de qe uas tama qerleng mai, i aa rlenki ma Sisa Taibirias. I qurli qa de qe uas sama ages ama malepka ngen ama ngeriqit, de qurl iaq, i aa uaska vet ma Judia, i aa rlenki ma Pontias Pailat. De vet lungera ama niirl dema Erot dai qe uas tama qerlingki ma Galili. De aa negeniqa ma Pilip dai ama barlka na qa, i qe ruirl vet ma Ituria dema Trakonaitis Provins. Dema Laisanias dai ama Barlka na qa, i qe uas vet ma Abilini. ²Dema Anas kene ma Kaiapas dai ama Barliam peviit, i iane uas tama Lautu. De vet lungera ama niirl dema Jon, i ma Sekaraia aa uimka, dai qurli qa ver ama qerlingki, i ama ausaqi na qi.

Baiv aa dama Slurlka qa qurl a qa rama Lengi ip kel sil bareq ama qaqet. ³Taqurla be qa mit per ama qerleng mai mirlek nama kainaqi ma Jodan. I qel sil ai maikka mager iv ama qaqet te guirltik per araa rut de diip ke qukmes tem ta, de diiv ama Ngemumaqa qe lemerl ta te araa viirang. ⁴I liina nge men ip taquarl ama Slurlka aa Aamki-na-qa, ma Aisaia qa iil, ma'

“Diiv iak ka ren ip kel sil bareq ama qaqet pet luqia ama qerlingki, i ama ausaqi na qi. I diip kel sil taqurliani ma', “Ngene seserl ver a nas te a ngen a viirang ip diiv ama Slurlka qa ren. Taqurla de ngen druvem nama aiska ip diiv ama Barlka qa ren. ⁵De maikka mager ip te vesdet mer ama adem per ama aiverem. De mager ip ta tuqun ama dam ama slurlnget de ngen ama gilaav ama dambaap. De mager ip ngen seserlvet lungera mai ama dam. Dama ais, i ama airik-nget dai mager ip ngene seserl ver a nget. Dama ais, i ama dul vem nget, dai mager ip te raqa tekmet na nget. ⁶Taqurla dai diiv ama qaqet mai re lu ama Ngemumaqa aa rletki, i qa matna ip ke guirl auut.”

Aisaia 40.3-5

Ma Jon Ke Su Ama Qaqet

⁷Dama buurlem nama qaqet ta men sagel ma Jon ip ke qukmes tem ta, de qa ruqun a ra ma', “Katikka ngen, dai raquarl ama qem ama qenaingki vem nget. I qua ngeneng ning ama Ngemumaqa aa tuvetki, be ngen men sagel ngua ip ngene uaik tiqim ki? Ngu lu nemta ra sil ba ngen sever a qi? ⁸I ariq aip ngene teqerl ai sa ngen guirltik per a ngen a rut never a ngen a viirang, dai maikka mager ip ngene tekmet nama tekmeriirang ama atlu iirang. De quasik mager ip ngene raarl ama lengi varlen mis ma', “Uut dai auure mam ma Abraham be diip ke james nauut, i aa uis.”

Dap ngu tuqun a ngen, ai mager iv ama Ngemumaqa qe matna vet lungera ama dul ip ma Abraham aa uis. ⁹I sa iara dai ama Ngemumaqa qe rarles, i qa taarl nama qaqet, ip taquarl luqa, i qa maarl de qe serliqut ama mengka nama arepki. I maikka lungera mai ama meng, i quasik nget tu ama asmes ama atlunget dai diip te rap pem nget, de re rlu na nget samer ama altingki.”

¹⁰Ka meraqen taqurla dama qaqet te snanpet ma', “Ngu lu diiv uure sana?”

¹¹De qa virliit ba ra ma', “Luqa, i aa serlaviim ama udiim, dai mager ip ke qurl luqa, i quasiq a qik. De luqa, i aa asmes, dai saqikka mager ip ke tekmet taqurla.” ¹²De lura, i ai de re ter ama takkis, i ama suamta dai ra men sagel

ma Jon ip ke qukmes tem ta. De ra ruqun a qa ma', "Auura Tiksiqa, diiv uure rekmet nanaa?"

¹³De qa ruqun a ra ma', "Katikka mager ip ngen deret ama qelaing ip taquarl ama Gaman ka siquat aiv ama qesna. Dap kula de ngene rluses ip ngene kiat ne ngen a qeng." ¹⁴De iari ama Amiqena dai saqikka re snanpet na qa ma', "Diiv uure tekmet nanaa?" De qa ruqun a ra ma', "Kula ngene uamet nama qaqet maden de qula ngene kot se iari, i ngene kaak, i raqurla ip ngene kiat ne araa qelaing nagel ta. Dap katikka mager ip ngene taneng ama qelaing kur a ngen aa rletki."

¹⁵De vet luus aa dama qaqer araa tuaqevap nge maarl slep, dama qaqet mai dai re snanpet ma', "Kua luqa ma Jon dai ama qaqet mai araa Barlka? I luqa ai ama Ngemumaqa qa mak na qa ip ke iames nauut?" ¹⁶Taqurla dema Jon ka virliit ba ra ma', "Ngu qukmes tem ngen nema qerlapki. Dav as laiv iak ka ren, i qa dai aa dlek peviit, dap ngua dai gua dlek manep. De ngua dai quasisq ai ama atluqa na ngua, i mager ip ngu iin bareq a qa. De diip luqa ke ukmes-tem ngen nama Qevapka ama Glasingaqa de ngen ama altingki. ¹⁷De diip ka ren, i sa qa muvem nanas ip ka ter aa qaqet. De diip ke ren ip ke raatmet sama qaqet ip taquarl iak, i qe lemerl aa kakau tama semaning. Be diip ka aar aa kakau ama atlungit de qa ru nget pe aa vetki. Dap diip ke ves lungera ama semaning mer ama altingki. I diip ke ves nget met luqia ama altingki, i quasik mager ip prleset na qi." ¹⁸Ma Jon kel sil ne ngene iang ama lengi raqurla ip keng ning se ra ip te narligel ama Lengi ama Atlungit.

Ma Erot Ka Karabus Nema Jon

^{19,20}Baiv aa dema Jon ka maarl nema Erot sever aa viini arleves, i raquarl ma Erot ka ngerlvat ne aa ningamka aa rluqi, i luqia dai ma Erodias. I ma Erot dai qa uas tema Galili Provins, i ama Barlka na qa dap ke slauarl tik ma Jon aa lengi. Baiv aa de qa mu qa vama Karabus. I liina ama viini, i qa rekmet niini dai ama barliini veleqes ne a iarang ama viirang.

Ma Jon Ka Ukmestem Ma Iesus

Matiu 3.13-17; Mak 1.9-11

²¹Dav as ngu sil ba ngen nauirl sevet ma Jon, i qe qukmes tem ama qaqet, i buup na ra. Baiv aa de baing sema Iesus ip ma Jon ke qukmes tem ka. Baip ma Jon ka ukmes tem ka be verleset de kurli qa, i qe raring de bing men ama uusepka. ²²Dama Qevapka qa qiavarl manep sev aa uuves, i qa qiavarl manep ip taquarl ama gelaveqi. De qa narli aa Mam ka taqen nev uusep ma', "Maikka Nguaimka na ngi maikka ngu rarlik ngi! A revan, i ngi, dai maikka ama rarlimini se gua arlias."

Ma Iesus Aa Serlura Araa Rlen

²³Pet lungera ama niirl, i ma Iesus aa ages ama malev ama depguas de ke rarles ne aa rletki. Be ama qaqet dai ai de ra tu araa qevap ai ma Josep aa uimka aa. Dema Josep dai aa mam ma Ilai ²⁴dema Ilai dai aa mam ma Matat, dema Matat dai aa mam ma Livai, dema Livai dai aa mam ma Melkai dema Melkai dai aa mam ma Janai, dema Janai dai aa mam ma Josep ²⁵dema Josep dai aa mam ma Matataias, dema Matataias dai aa mam ma Emos dema Emos

dai aa mam ma Naiam, dema Naiam dai aa mam ma Eslai, dema Eslai dai aa mam ma Nagai ²⁶ dema Nagai dai aa mam ma Maiata, dema Maiata dai aa mam ma Matataias, dema Matataias dai aa mam ma Semen, dema Semen dai aa mam ma Josek, dema Josek dai aa mam ma Joda, ²⁷ dema Joda dai aa mam ma Joanan, dema Joanan dai aa mam ma Resa, dema Resa dai aa mam ma Serababel, dema Serababel dai aa mam ma Sialtial, dema Sialtial dai aa mam ma Nerai, ²⁸ dema Nerai dai aa mam ma Melkai, dema Melkai dai aa mam ma Edai, dema Edai dai aa mam ma Kosam, dema Kosam dai aa mam ma Elamadam, dema Elamadam dai aa mam ma Er, ²⁹ dema Er dai aa mam ma Josua, dema Josua dai aa mam ma Eliaisa, dema Eliaisa dai aa mam ma Jorim, dema Jorim dai aa mam ma Matat, dema Matat dai aa mam ma Livai, ³⁰ dema Livai dai aa mam ma Simion, dema Simion dai aa mam ma Juda, dema Juda dai aa mam ma Josep, dema Josep dai aa mam ma Jonam, dema Jonam dai aa mam ma Eliakim ³¹ dema Eliakim dai aa mam ma Melia, dema Melia dai aa mam ma Mena, dema Mena dai aa mam ma Matata, dema Matata dai aa mam ma Netan, dema Netan dai aa mam ma Daivit, dema Daivit dai aa mam ma Jesi, ³² dema Jesi dai aa mam ma Obet, dema Obet dai aa mam ma Boas, dema Boas dai aa mam ma Salmon, dema Salmon dai aa mam ma Nason, ³³ dema Nason dai aa mam ma Aminadap, dema Aminadap dai aa mam ma Admin, dema Admin dai aa mam ma Ani, dema Ani aa mam ma Esron, dema Esron dai aa mam ma Peres, dema Peres dai aa mam ma Juda, ³⁴ dema Juda dai aa mam ma Jekop, dema Jekop dai aa mam ma Aisak, dema Aisak dai aa mam ma Abraham, dema Abraham dai aa mam ma Tira, dema Tira dai aa mam ma Neo, ³⁵ dema Neo dai aa mam ma Serak, dema Serak dai aa mam ma Reu, dema Reu dai aa mam ma Pelek, dema Pelek dai aa mam ma Ebe, dema Ebe dai aa mam ma Sela, ³⁶ dema Sela dai aa mam ma Kenan, dema Kenan dai aa mam ma Apaksat, dema Apaksat dai aa mam ma Siam, dema Siam dai aa mam ma Nua, dema Nua dai aa mam ma Lamek, ³⁷ dema Lamek dai aa mam ma Metusela, dema Metusela dai aa mam ma Inok, dema Inok dai aa mam ma Jaret, dema Jaret dai aa mam ma Malalel, dema Malalel dai aa mam ma Kenan, ³⁸ dema Kenan dai aa mam ma Inos, dema Inos dai aa mam ma Set, dema Set dai aa mam ma Adam, dap ma Adam dai aa Mam ama Ngemumaqa.

Ma Satan Ke Siquat Nema Iesus

Matiu 4.1-11; Mak 1.12-13

4 ¹ Baiv aa dama Qevepka ama Glasingaqa qa raneng ma Iesus ne aa dlek. Dema Iesus ka guirl naimuk namer ama kainaqi ma Jodan. I ama Qevepka qa uirl se qa saver ama qerlingki, i ama ausaqi na qi. ² Be qurli qa vet luus aa sama niirl ama malev ama rlatpes dema Satan ke siquat na qa. Be vet lungera ama niirl dai quasik ka mes a qeni bama getki-vem-ka. ³ Dema Satan ka ruqun a qa ma', "Ariq aip ngi, i ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi, dai mager ip ngia raqen sagel luqa ama dulka, ip ka guirltik per a nas ip ma bret na qa."

⁴ Dema Iesus ka guirltik ma', "Sa ra iil vama Ngemumaqa aa Langingka raqurliani ma',

"Ama qaqeraqa dai quasik mager ip ke iames nagel ama asmes naik."

Lo 8.3

⁵Baiv aa dema Satan ka mit sema Iesus saiviit sep ma damki reves. Dema Satan ka rekmet, be baing sama qerleng mai ver ama aivetki. Dema Iesus ka lu nget mai. I qa lu ama tekmeriirang mai ver ama luquviirang mai de ngene liirang aa, a ngere mam.

⁶Dema Satan ka ruqun ma Iesus ma', "Diip ngu qurl a ngi re liirang aa ama tekmeriirang mai de ngen iirang angera dlek, de diip ta taarl ne gia rlenki nevet liirang aa. I qatikka gua tekmeriirang aa, be ariq aip ngu narliip ngu qurl aqek dai mager ip ngu qurl a qa. ⁷Be quariq aip ngi narliip ngi quarl temiis dai mager ip ngi at liirang aa nagel ngua."

⁸Dema Iesus ka virliit ba qa, ma', "I sa ra iil vama Slurlka aa Langingka, 'Maikka mager ip ngi kuarl temiis bareq ama Ngemumaqa naik. De mager ip ngi raneng a qa, i ama quanaska, ip ngi tekmet ne aa rleriirang.' *Lo 6.13-14; 10.20*

⁹Baiv aa dema Satan ka mit sema Iesus savet ma Jarusalem. Be ma Satan ka mu ma Iesus pama Lautu-vem-ki reves, i qatias saiviit. Dema Satan ka ruqun a qa ma', "Ariq aip ngi, i ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi, dai mager ip ngia ranas manep. ¹⁰I ama lengi vama Ngemumaqa aa Langingka dai nge sil taqurliani ma',

'Diiv ama Ngemumaqa qe sil bareq aa Angeluqena sever a ngi be diip te taqa uas tem ngi. ¹¹Be diip te raneng a ngi mer araa ngerik. Be diip kuasik mager iv angama dulka qe nis mene gia ilaing.' *Buk Song 91.11*

¹²Dema Iesus ka guirltik sagel ka ma', "Iang ama lengi vama Ngemumaqa aa Langingka dai nge taqen taqurliani ma',

'Kuasik mager ip ngi siquat ne gia Slurlka, i gia Ngemumaqa.'

Lo 6.16

¹³Baip ma Satan ka verleset, i qe siquat ne lungera ama qasiquat, de qa mit namen ma Iesus de qurli qa raqurla iv aip per iang ama niirl de qe siquat na qa.

Ma Iesus Ke Rarlma Aa Rletki Vet Ma Galili

Matiu 4.12-17; Mak 1.14-15

¹⁴De nama adlek nagel ama Qevepka ama Glasingaqa dai ma Iesus ka guirl savet ma Galili. Be ama lengi sever a qa dai nge mit per ama qerleng-iirang mai vet luus aa. ¹⁵De masmas dai qatikka qe su ra ve araa Lautu-vem-nget. Bama qaqet mai dai ra taarl ne aa rlenki.

Ama Nasaretkena Ra Ngim Temanau Nema Iesus

Matiu 13.53-58; Mak 6.1-6

¹⁶Dema Iesus ka mit savet ma Nasaret sagel murl ka iirl bama barlka. De qa mit sev ama Lautu-vem-ki ver ama nirlaqa ama Sabat, i ama Judaqena araa Lautuqa, ip katikka raquarl ai de qat dan sev ama Lautu-vem-nget. De qa maarlviit ip ka tis per ama Lengi. ¹⁷I ra qurl a qa rama qemengka, i ama Slurlka aa Aamki-na-qa ma Aisaia qa iil. Dema Iesus ke perik a qa, be deng gel ama qarlidang, i nget ma',

¹⁸ "Ama Slurlka aa Qevepka dai qurli qe na ngua. Dama Ngemumaqa qa mak na ngua ip ngul sil nama lengi ama atlunget barek lura, i quasiq araa qerang. Dama Ngemumaqa qa nem ngua

ip sagel lura, i ama viirang nge karabus na ra ip mager ip gua ding se ra ip tiit. De mager ip ngu sil bareq ama rlenta ai mager ip saqiaskerlka rem ngim. De qa nem ngua ip mager ip ngu veriktem se lura, i quasiaq araa ngama dlek ip mager ip tiit namen araa merlen-iirang. ¹⁹De qa nem ngua ip ngu sil sever ama ageski ai diip lua ama Slurlka qe iames ne aa qaqet.” *Aisaia 61.1-2*

²⁰Baiv aa dema Iesus ka imaneng ama qemengka. De qa quarl tem ka barek luqa, i qe uas, de qa mugun. De maikka lura mai vama Lautu-vem-ki dai ra mai re taqa tep meqa. ²¹Dema Iesus ka arles, i qel sil ba ra ma', "Iara ngen narli ngua mis per ama lengi nev ama Langingka dai be ngu prleset met nget marevan." ²²Dama qaqet mai dai ra taqen nama lengi ama atlunget nevet ma Iesus. I qatias ngemerl a ra never ama lengi, i maikka ama merl nget, i ma Iesus ka meraqen na nget.

Dama qaqet ta taqen ma', "Ngu lu nanaa be qa taqen taqurla? I qatikka qa, dai ma Josep aa uimka."

²³Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Maikka ama revan, i diip ngen taqen ne lungera iara ama lengi, i murl ama lavu ra sil na nget ma', 'A doktaqa, ngi matna vet gia qetdingki ip maget na qi.' Dama tekmeriirang, i ngia rekmet ne iirang pet ma Kapanaiam, dai sa uut narli sever iirang. Dai saqikka mager ip ngi rekmet ne liirang aa raqurla iara qatikka vet gia luqupki."

²⁴De qa ruqun ma', "Ngul sil ba ngen nama revan, i aiv ama Slurlka aa Aamki-na-qa, i qet matna gel aa liinka ver aa qerlingki, dai maikka diip kuasik ta tu araa qevey ai ama Barlka na qa. ²⁵De ngul sil ba ngen ne gua revan. I murl, i qurl ma Ilaija ama Slurlka aa Aamki-na-qa, dai buup nama sauakta ama nankina pet ma Isrel. Be vet lungera ama niirl, dai quasiaq ama qaik sama ages ama depguas de ngene iaiq ama ageski ara garliqa. Be ama niingki qia men gel ta ver ama luquviirang mai vet luqia ama qerlingki. ²⁶Dap kuasiaq ai ama Ngemumaqa qa nem ma Ilaija sagel angama nankina navet ma Isrel, i raquarli rem ngim temanau na qa. Dav ama Ngemumaqa qa nem ka sagel iaiq ama sauaiikki vet ma Sarepta ver ama qerlingki ma Saidan. ²⁷Dai saqikka raquarl ma Ilaisa, i ama Slurlka aa Aamki-na-qa, i aa uang ama niirl. I buup ne iari ama qaqet, i ama arlemki ama laippa, i ama bias per a ra, i qurl ra vet ma Isrel. Dap ta, dai quasik prleset nama arlemki naver a qek. Kuasik, i raquarli ren birling ama Ngemumaqa. Dap katikka ma Naiman naik, i verleset ne aa arlemki. I ma Naiman dai qa naver ama qerlingki ma Siria."

²⁸Be ama qaqet pama Judaqena araa Lautu-vem-ki ra narli lungera ama lengi, i nge mit taquarl tem ta, de ra dai ama qurek per a ra malai. ²⁹Dama qaqet ta maarlviit de re teqestem per a qa ip ke iit naver araa luqupki. I araa luqupki dai qi ver ama damki. Be ra mit sema Iesus sedama damki ara qames, i re narliip te rlan a qa manep. ³⁰Dap ma Iesus dai qa mit parlen me ra be naqatti qa mit.

Ma Iesus Ka Nem Ama Iauska Naver Iak

Mak 1.21-28

³¹Dema Iesus ka mir imanep savet ma Kapanaiam, i iaiq ama luqupki ama barlki vet ma Galili. De ver iang ama niirl ama Sabat, dai ai de qe su ama

qaqet. ³²Dama qaqet mai dai qatias te nanses navet liina, i qe su. I qatias aa lengi dai ama dlek-pem-nget. ³³De vama Lautu-vem-ki dai qurli iak, i ama iauska ama vuqa qa raneng a qa. Dai qes nes slep ma', ³⁴"Ai! Ngi ma Iesus navet ma Nasaret, ngi narliip ngi tekmet nauut nanaa? Ani ngia men, i ngi narliip ngi lenges nauut? De nguut drlem se ngi. I ngi nagel ama Ngemumaqa. De ngi tekmet ne aa rletki nama revan!"

³⁵Dap ma Iesus ka meraqen slep sagel ama iauska ma', "Sung na ngi! De ngi iit nevet luqa ama quatka!"

De luqa ama iauska qa rlu nama qaqeraqa samen ama aivet sev veleqes na ra. Dama iauska qa mit naver a qa dap kuasiq ai qa lenges na qa.

³⁶Dama qaqet mai dai qatias te nanses. De qatikka ra, ra taqen per a na ma', "Katias aiv angama lengi a iara nanaa? I qatias nama dlek dai luqa qem nem ama iaus ama vunget be nge tit naver ama qaqet." ³⁷De raqurla de verik sama lengi sevet ma Iesus pet luqia ama qerlingki.

Ma Iesus Ka Rekmet De Maget Nema Pita aa Rluaqi are Nan

Matiu 8.14-15; Mak 1.29-31

³⁸Dema Iesus ka mit nep ma Lautu-vem-ki be qa mit sep ma Saimon aa vetki. Dema Saimon aa rluaqi are nan dai qi temarl maden. I maikka ama qaserlki qi bungmet na qi. De ra snanpet nema Iesus ip ke rekmet ne aqeni ip ka raat never a qi. ³⁹Baiv aa, de qa mit be qa maarl gelna na qi de qa serlin ama arlemki ip ki iit naver a qi. Dama arlemki qia mit naver a qi. Baiv aa de qia maarlviit de qit matna ver ama asmes bareq a ra. ⁴⁰De se rletrlet, dama qaqet ta men se araa rluavik be iari, i re temarl, sagel ma Iesus. I lura dai re taneng ama arlem, i nget muqas muqas. Be lura mai, i re temarl dai ma Iesus ka mu aa ngerik per a ra, i iak de iak, de qa rekmet de maget na ra. ⁴¹Dama iaus ama vunget nge mit naver iari ama qaqet, i buup na ra. I lungera dai ngeres nes slep ma', "Ngi dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi."

Dap ma Iesus dai qe serlin ama iaus ip kula nge taqen. I ama iaus dai nget drlem ai ma Iesus dai ama Ngemumaqa qa mak na qa iv ama qaqer araa Iameska.

⁴²Baip bigia se bingbigia dema Iesus ka mit saver iaiq ama luqupki ip kurli qa, i ngerek se qa. Dama qaqet dai re mali rem ka. Baip ta lu qa, de quasik te narliiv araa ding se qa ip ka iit. ⁴³Dap ka ruqun a ra ma', "I qatikka ama Ngemumaqa qa nem ngua ip saqikka ngut matna raqurla ver iarang ama luquviirang. Taqurla be diip ngua tit." ⁴⁴Taqurla de qa sil nama lengi vama Lautu-vem-nget pet ma Judia Provins.

Ama Risura I Ma Iesus Ka Arlma I Qa Maarl Se Ra

Matiu 4.18-22; Mak 1.16-20

5 ¹Per iaq ama nirlaqa dema Iesus ka maarl dengerlking per ama ngaing-maqa ama qerlapka aam ma Ganasaret. Dama qaqet, i buup na ra re ngiingdemna ver a qa, i re narliip te narli ama Ngemumaqa aa lengi. ²De qa lu ama siv-iiram, i iiram nge maarl ver ama qerlapka aam. I lura, i ai de re sem serlik tama lubi dai ra aang nadem iiram be ra qukmes te araa segen. ³Dema Iesus ka sik sade iani ama siviini, i liina dai ma Saimon aa siviini. De qa ruqun ma Saimon ip nakka qe rek pe iini angera rlang iviit kuarla na

dengerlking. Dema Iesus ka mugun dama siviini de qe su ama qaqer ama buurlem na ra. ⁴Baip ka taqen be verleset, de qa ruqun ma Saimon ma', "Ngia aang se uut iviit samer ama naqium. De ngi de ngene gia rluavik ngen tu a ngen a segen ip tama serlik." ⁵Dema Saimon ka virliit, i qa ruqun ma', "Gua Barlka, laa vet luqia ama arlenki mai dai uuret matna madlek iv ait de uut mat se angama serlik. Dap kuasiq ai uut mat se a qeng ama serlik. Dap taquarl, i ngi, ngia ruqun dai be diip ngua ru ama segen." ⁶Ta rekmet taqurla be ra iing tik ser ama lubi, i qatias buup na nget. Be ama segen dai ama qares ip bingbing met na nget. ⁷De ra nes sagel araa rluavik be iari de iani ama siviini ip ta ren ip ta raat never a ra. De ra men sagel araa rluavik be ra buuv ama siv-iiram mai nama lubi. Be ama qares iv iiram nget dan. ⁸Dema Saimon Pita qa lu liina raqurla nge men, de qa aan aa buum pet ma Iesus aa arlim de qa ruqun ma', "Gua Barlka, ngi iit nagel ngua! I ngua dai ama vuqa na ngua." ⁹I ma Pita qe ne lura, i qurli ra re na qa dai qatias te nanses naver ama lubi, i buup, i ra mat se nget. ¹⁰Dema Jems kene ma Jon, i ma Sebidi aa uimiam, de ian ak ma Saimon, dai ngen-a-iam iane nanses. Dema Iesus ka ruqun ma Saimon ma', "Kula nging ning. I nanari be aaviit dai diip ngit matna, i ngi ngiingdemna nama qaqet sagel ngua." ¹¹De ra qarlet nama siviiram sa dengerlking de ra mit dap kurl ama tekmeriirang mai, de ra mit naset ma Iesus.

Ma Iesus Ka Lemerl Iak Tama Arlemki Ama Laippa

Matiu 8.1-4; Mak 1.40-45

¹²Baip lua, i qurli ma Iesus per iaiq ama qerlingki, de vet luqia ama qerlingki dai qurli iaq ama qaqeraqa, i ama arlemki ma laippa qia uung aa qetdingki mai. Baip ka lu ma Iesus de qa aan aa buum de vaik per a qa manep. De qe nen ka ma', "Gua Barlka, ariq aip ngi narliip dai mager ip ngi lemerl ngua!"

¹³Dema Iesus ka mu aa ngerik pet luqa ama qaqeraqa de qa virliit ma', "Diip ngu lemerl ngi. Be maikka diip prleset ne gia arlemki." Taqurla de maikka masna verleset ne luqia ama arlemki ama vuqi, i ra tis ki ai ama laippa. ¹⁴Dema Iesus ka ruqun ma', "Diip kuasik mager ip ngi sil bareq aqek sevet liina. Dap mager ip ngi iir, ip ma Barlka nep ma Lautu qe lu ngi. De ngi quarl te gia ranbandem ip taquarl murl ma Moses ka ruqun, ip lura, i maget na ra dai mager ip te tekmet taqurla. Taqurla ip diiv ama qaqet tat drlem ai sa verleset ne gia arlemki." ¹⁵Dav ama lengi sevet ma Iesus dai verik se nget be nge tit gel ama qaqet. Be ama buurlem nama qaqet ta men ip te narli ma Iesus ka taqen. De ra men sagel ka ip ke lemerl ta te araa arlem. ¹⁶Dap katikka ai de vet ka tit iasai sagel kuasik kurl ama qaqet ip katikka qurli qa, i ngerek se qa ip mager ip ke raring.

Iak, i Ama Ding Ne Aa Ngerik Ngen Aa ilaing

Matiu 9.1-8; Mak 2.1-12

¹⁷De ver iaq ama nirlaqa de qurli ma Iesus, i qe su ama qaqet. De iari ama Parasiqena de ngen ama Tiksiqena, i ai de re su nama Lo, dai qurli qe na ra, i ra mugun. I lura dai ra men naver ama luquviirang mai vet ma Galili Provins, dema Judia dema Jarusalem. Be vet luus aa de qurl ama Slurlka aa

dlek gel ma Iesus be qe lemerl ama qaqet tama arlem. ¹⁸De iari ra men, i re tal ama ding naa ngerik ngen aa ilaing pama ruitka. Be re siquat ip ta tit se qa sep ma vetki, ip ta ras na qa sek ma Iesus aa qames. ¹⁹Dap kati as buup nama qaqet be maikka arik kuasik te lu saver angama ngiliini ip ta ran se qa. Taqurla de ra sik se qa sev ama vetki reve de ra durl ama ademka. Aiv aa de ra aarl nama kasik sepnama nama ruitka. De ra raneng ama kasik sama ruitka manep be se varlen ama buurlemki sek ma Iesus aa qames. ²⁰Dema Iesus ka lu ra de qat drlem ai ra tu araa qevap ai mager ip ke rekmet de maget ne luqa iara. Dema Iesus ka meraqen sagel ama arlemki-vem-ka ma', "Guakka, ngua verik per a ngi te gia viirang mai. Be ngua verleser iirang." ²¹De iari ama Tiksiqena, i ai de re su nema Moses aa Lengi, de ngen ama Parasiqena dai qatikka ra, ra tu araa qevap ma', "A ngama nemka aa raqurla be qa taqen, i qe lenges nama Ngemumaqa aarlenki raqurla? I qatikka ama Ngemumaqa naik dai mager ip ke reviktem se auura viirang." ²²De masna ma Iesus dai sa qat drlem araa tuaqevap. De qa meraqen sagel ta ma',

"Ngu lu ver a ngen a tuaqevap dai ngene snanpet taqurla ip nanaa? ²³Ngu lu a qeni nanaa dai ama mereqes ne iini? Kua liina, i aip ngua ruqun ma', "Sa ngua reviktem se gia viirang, dap kua liina, i aip ngua ruqun ma', 'Ngia raarlviit de ngia tit.' ²⁴Dap ngu narliip ngen drlem ai ngua ama qaqer araa Raarlma dai gua dleq iara, be mager ip ngu reviktem sama viirang."

Taqurla be ma Iesus ka meraqen sagel luqa, i aa ngerik ngen aa ilaing, i ama ding na nget, ma', "Ngu tuqun a ngi, ngia raarlviit de ngi at gia ruitka, de ngia tit sep gia vetki." ²⁵Taqurla de maikka masna qa maarlviit de lura ama qaqer araa saqang. De qa mer aa biraqi, i ai de qe brlaing per a qi, de qa tit sev aa vetki. I qa tit de qa taarl nama Ngemumaqa aarlenki. ²⁶Be ama qaqet mai dai maikka ngemerl a ra. Be ra taarl nama Ngemumaqa aarlenki, de araa rut dai ngeterl a nget. Be ra ruqun ma', "Maikka iara uut lu iani muqas."

Ma Iesus Ka Nes Tema Livai

Matiu 9.9-13; Mak 2.13-17

²⁷Baiv aa dema Iesus ka tit dai qa lu iaq, i ai de qa ter ama takkis, i qa mugun pama Takkiskena araa vetki. I luqa dai aarlenki ma Livai. Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Ngia ren ip ngia tit naser a ngua." ²⁸De qa maarlviit de qa mit dap kurl aa tekmeriirang mai de qa tit naset ma Iesus. ²⁹Dema Livai qa rekmet nema Iesus aa asmeski ama slurki ve aa vetki. Be buup ne lura, i ai de ra ter ama takkis de qerlka ngen ne iari ama qaqer, i buup, ta mugun de re na iam ta tes. ³⁰Dama Parasiqena de ngen ne lura, i ai de re su nema Moses aa Lo, dai vet ta taqen sema Iesus aa risura. I re snanpet ma', "Ngu lu nanaa be ngen dres de ngene srluup ngen ne lura, i ai de ra ter ama takkis de ngene lura, i ama vura?" ³¹Dema Iesus ka narli raqurla de qa sil ba ra ma', "Sa ngen drlem, ai ama doktaqa dai qa tat naver ama arlem-per-a-ra. Dap kuasiq ai ip ka tat naver ama atlura. I sa ngua men taquarl ama doktaqa ip ngua tat naver ama qaqet te araa viirang. Dap kuasik mager ip ngua tat navet lura, i ra tu araa qevap ai ama atlura na ra. ³²De kuasiq ai ngua men ip ngua tarl sama atlura ip te guirltik per araa rut. Dap ngua men ip ngua tarl sama vura ip te guirltik per araa rut."

**Ma Iesus Ke Su Re Aa Gamansena Ama Iames-nget
I Nget Muqas Namen Ama Gamansena Ama Murlas-nget**

Matiu 9.14-17; Mak 2.18-22

³³De ra ruqun ma Iesus ma', "Ma Jon aa risura dai ai de vet ta tiirl ama asmes de re raring, i saqikka ip taquarl ama Parasiqena. Dap luqa ama liinka, i ai de qa tit naser a ngi dai quasiai ai qe tekmet taqurla." ³⁴Dema Iesus ka snanpet na ra ma', "Nanaa? Ariq iak ke tekmet nama asmeski ama slurlki bareq aa rluavik dai diiv ama marl na ra, be diip kuasiai aa rluavik ta tiirl. ³⁵Dav arik luqa ama atluqa qa tit sangis nagel aa rluavik dai diip ta tiirl ama asmes." ³⁶Dema Iesus kel sil ba ra, i qe siquat nama siitka ma', "Ngene lu, quasik mager iv aqek ke sik naser ama luanini namen ama iameski de qe qut tem se iini mer ama demka men ama murlaski ama luanki. I ariq aip ka rekmet taqurla dai diip ke rlekmet nama luanki ama murlaski. I liina ama iamesini ama luanini dai diip kuasiai ai iini raquarl luqia ama luanki ama murlaski. ³⁷De ngene lu, saqikka raquarl ama rliinki, i ngia nes ki nama suaing. De saqiaskerlka aip laiv aa de ngi nin me qi ne iang ama suaing, dai quasik mager ip ma mang nget. I diip rlev ama rliinki be diip lenges nama asmes, i raquarl ama murlaski. ³⁸Taqurla dai qatikka mager ip masmas dama qaqet tes nes ama asmes mer ama iames-nget nama rliin.

Mager Ip Te Mali Rama Treska Vem-iirang

³⁹De iani, i luqa, i ai de qe srluuv ama vain ama murlas-nget dai quasik ke narliip ke srluuv ama vain ama iames-nget. I ai de qe tuqun ma', "Ama vain ama murlas-nget dai ama atlunget."

Liina Aip Te Tekmet Nanaa Ver Ama Lautuqa

Matiu 12.1-8; Mak 2.23-28

6 ¹Baiv aa de ver iaq ama Sabat, i ama Lautu arla nirlaqa dema Iesus aa liinka ra tit nep ma aiska ver ama qaqer araa aiveriirang, i ra qutserl ama asmes. Lungera ama asmes dai ama wit. Dama risura ra ter iang ama gam ama mang nget naver ama wit. De re rligus nget tama qetdeng de ra tes angera asmes. ²Dav iari never ama Parasiqena ta taqen sagel ma Iesus ma', "Gia risura dai ra merarliq ama Lautuqa. I qatikka ngen drlem ai quasik mager ip ta ter ama asmes per ama Lautuqa." ³Dema Iesus ka guirltik ba ra ma', "Kua ngene snanpet se gua risura? Dap ngen drlem ai murl ma King Daivit ke uas te aa seviraqi de qa mit ken aa liinka. Dap kuasiai araa ngama asmes, bama getki vem ta maden. ⁴De ra mit sev ama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki be ra mes ama bret. Dav, i lungera, i quasik mager ip taas nget. I ama bret dai ip barek lura naik, i re uas tama Lautu-vem-ki. Dap ma King Daivit ka mes iang, de qerlka qa qurl aa liinka re iang. Ngu lu, kua quasik ngen mis per ama lengi sevet liina?" ⁵Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Ama qaqer araa Rarlimka na ngua, be gua dlek peviit dai be mager ip ngu uas tama qaqet per ama Lautuqi ara Nirlaqa, i ra tis ka, ama Sabat."

Iak Ama Ding Naa Merlmerliit

Matiu 12.9-14; Mak 3.1-6

⁶Baip per iaq ama Lautuqa dema Iesus ka mit be qa man sev ama Lautu-vem-ki ip ke su ama qaqet tama lengi. Be lua dai qurli iaq aa, i ama vu aa

ngeriqit ama merlmerliit, i neng per a iit. ⁷De lura, i re su nema Moses aa Lengi de ngen ama Parasiqena dai re taqam ngim tema Iesus. I re narliip tet lu, aip kua diip ke rekmet de maget ne luqa ver ama Sabat. I re narliip te mali re angama aiska ip te kot se ma Iesus. ⁸Dap katikka qa dai qat drlem araa tuaqevap. Taqurla de qa ruqun luqa, i neng per aa ngeriqit ma', "Ngia raarlviit de ngia raarl varlen me uut."

Taqurla de qa maarlviit be qa maarl. ⁹Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Ngu narliip ngu snanpet na ngen. Kua mager iv uure tekmet nama tekmeriirang ama atliirang per ama Sabat? Dap kua mager iv uure tekmet nama viirang? De qua mager iv uut tat naver ama qaqet, dap kua mager iv uure lenges nama qaqeraqa?" ¹⁰De qa ngim miqet sagel ama qaqet mai, de qa ruqun luqa ama qaqeraqa ma', "Ngi reterl vet gia ngeriqit." De luqa qa rekmet taqurla, be aa ngeriqit dai ama atliit. ¹¹Dap ta, dai maikka ama qurek per a ra maden. De qatikka ra, ra taqen per a na ma', "Diiv uure sana nema Iesus?"

Ma Iesus Ka Mak Ne Aa Risura Ama Malepka Ngen-a-iam

Matiu 10.1-4; Mak 3.13-19

¹²De vet luus aa dema Iesus ke narliip ke raring, de qa mit sev ama damki reves. De qe raring sagel aa Mam. Be qatikka vet luqia ama arlenki mai dai qe raring be deng se bingbigia. ¹³Baiv aa de qa nes te aa risura sagel nas, de qa mak nama malepka ngen-a-iam na ra de qa mis ta ma', "Ama Aposelkena." ¹⁴I lura dai araa rlen, i ma Saimon (i ma Iesus ka mis ka ma Pita), dema Endru, i ma Saimon aa negeniga, dema Jems kene ma Jon, dema Pilip kene ma Batalamiu. ¹⁵Dema Matiu qene ma Tomas, dema Jems, i ma Alpius aa uimka, de iak ma Saimon, i qa naver ama liinka, i re serlin ama Gaman Rom. ¹⁶Dema Judas, i ma Jems aa uimka. De iak ma Judas Iskariot, luqa, i aiv aa de qa quiitkulbaing sema Iesus bareq aa qumespik.

Ma Iesus Ke Lemerl Ama Qaqet Tama Arlem

Matiu 4.24-25; Mak 3.7-12

¹⁷Dema Iesus ka mir imanep ke na ra, de qa mit be qurli qa ver ama aiverini, i maikka ama seserles. I qa maarl ken aa risura, i maikka buup na ra vet liina ama aiverini. De maikka buup ne ngen ama qaqet, i ra navet ma Jarusalem de na dengerlking nagelna nema Taia dema Saidan dai qerlka ngen a ra, i qurli ra aa. ¹⁸I ra men ip te narli aa lengi de ip ke lemerl ta te araa arlem, de ngen ne iari ama qaqet, i ama iaus ama vunget, nge lenges na ra. Dai ma Iesus ka nem nget naver a ra. ¹⁹Dama qaqet mai dai re narliip ta tu araa ngerik per a qa, i raquarli aa dlek dai nge tit be ngere tekmet de maget nama qaqet mai.

Ma Iesus Ke Su Aa Risura Pama Damki Reves

Matiu 5.1-12

²⁰Dema Iesus kem ngim sagel aa risura, de qa ruqun ma',
 "Ngen, i quasiq a ngen a qerang, dai mager iv ama arlias per a ngen. I raquarli ama Ngemumaqa aa luqupki, i qe uas, dai qi bareq a ngen. ²¹De ngen, i ama getki-vem-ngen iara, dai mager iv ama arlias per a ngen. I nasat de ngen dres be diiv ama arlan ngen."

“De lu ngen aa, i ngenek nak iara, dai mager iv ama arlias per a ngen. I laip dai ngenen ngian. ²²De diip laiv ama qaqet tet lu ngen, i ngen diit naser a ngua ama qaqer araa Rarlimka, de diip te kirlvem se ngen, de diip ta taqen a ngen mavik. De maikka diip ta tis a ngen a rlen tama iaus. Taqurla, dap katikka mager iv ama arlias per a ngen.”

²³“Ariq aip te tekmet taqurla sagel ngen, dap ngen dai mager iv ama arlias per a ngen de maikka ama atlu a ngen a rut. I ngene narli, i a ngen a ranbandem, i nget pe uusep dai maikka nget peviit. I murl a ngen a murlta, dai saqikka ai de maikka murl te tekmet taqurla sagel ama Slurlka aa Aamki-na-ra.”

²⁴“Dap ngen, i buup na ngen a tekmeriirang iara, dai diiv ama vu bareq a ngen, i sa raquarli ngen daneng ama tekmeriirang ip ma arlias per a ngen a rut naver iirang.

²⁵De lu ngen aa, i iara ngen dres bama arlan ngen. Dai diiv ama vu bareq a ngen. I diiv ama getki-vem-ngen.

De ngen ama qaqet, i iara ngenen ngian, i ama arlias per a ngen, dai diip nasat dama qilkilem na ngen.

²⁶Ariq aiv ama qaqet mai ra taarl na ngen a rlen, dai maikka mager ip ngenet lu. I liina dai ama vu bareq a ngen, i raquarli murl, i ai de re tekmet taqurla sagel lura, i re kaaq ai ama Slurlka aa Aamki-na-ra, i ama vura na ra.”

A Ngen Arlem Never A Ngen A Qumespik

Matu 5.38-48

²⁷“Dap lu ngen aa, i ngene narli gua lengi dai ngu tuqun a ngen, ip maikka mager iv a ngen arlem naver a ngen a qumes-ta. De maikka mager ip ngene taqa tekmet se lura, i araa rut dai ama vunget sagel ngen. ²⁸De maikka mager ip ngen derat nevet lura, i ra taqen a ngen mavik. De maikka mager ip ngene raring ip ngen derat nevet lura, i ra tit na ngen. ²⁹Ariq aiv iak ka vukdeng met gia aamki ruarl, de saqikka mager ip ngi guirltik pet gia Aamki ip ke vukdeng tuarl. Dariq aiv iak ke kiarlet ne gia luanki, de mager ip gia ding se qa ip kerlka qa at ngene gia serlapki saqikka.” ³⁰“Dariq aiv iak ke nen ngi re a qeni nagel ngi, taqurla de mager ip ngi qurl a qa. Dariq aiv iak ka mer a qeni nanaa nagel ngi de quasik mager ip slepslep per a ngi, i ngia taqen a qa ip ke virliir iini. ³¹Ama tekmeriirang, i ngene narliiv iari re tekmet niirang bareq a ngen, dai saqikka mager ip ngene tekmet niirang bareq a ra.”

³²“Dariq aip ngen rarlik lura, i qatikka re rarlik ngen dai quasik mager iv angama meraqen mamerl bareq a ngen navet liina. I saqikka ama vura dai ai de re rarlik lura, i re rarlik ta. ³³Dariq aip ngene tekmet nama atlu sagel lura, i ai de re tekmet nama atlu sagel ngen, dai quasik mager iv angama meraqen mamerl bareq a ngen navet liina. I saqikka lura, i ama vura dai ai de re tekmet nama tekmeriirang taqurla. ³⁴De qatikka ariq aip ngenerl kuarl tama tekmeriirang barek lura naik, i ngen drlem ai saqikka diip te virliit ba ngen, dai be ngu lu diiv angama meraqen mamerl nanaa nge ren ba ngen? Diip kuasik. I saqikka ai dama vura re tekmet taqurla bareq a na. I ra tu araa qevap ai as aip ter kurl araa rluavik te iarang, dai saqikka diip te virliit liirang aa raqurla bareq a ra. ³⁵Dap mager ip ngene rarliq a ngen

a qumes-ta. De ngene tekmet nama tekmeriirang ama atliirang sagel ta. De maikka mager ip ngenerl kurl ama qaqet tama tekmeriirang. De qula ngen dru a ngen a qevap ai mager ip te virliit liirang aa ba ngen. Ariq aip ngene tekmet taqurla dai nasat de ngene raneng ama ranbandem, i nget peviit. De ngen dai ama Ngemumaqa, i maikka qa veviit dai diiv aa uis na ngen. De ai de aa ngimsevetki never ama qaqet, i ai de quasisq ai ra taqen nama atlu sagel ka. De aa ngimsevetki never ama vura. ³⁶De maikka mager ip ngene rarliq ama qaqet ip taquarl a ngene Mam, i ai de qe rarlik ta.”

Liina I Re Kot Se Iari Ama Qaqet

Matiu 7.1-5

³⁷“Kula ngen deraarl ne iari naik. I quattaa, i diiv iari re kot se ngen. De qula ngen deraqen se iari ama qaqet. Taqurla ip diip kuasik te kot se ngen. De maikka mager ip ngene teviktem sama qaqer araa viirang. Taqurla dai saqikka diiv ama Ngemumaqa ke reviktem se a ngen a viirang. ³⁸Maikka mager ip ngenerl kurl ama qaqet tama tekmeriirang taqurla, de diiv ama Ngemumaqa qerl kurl a ngen tama tekmeriirang. I diip kerl kurl a ngen tama tekmeriirang, i maikka buup. I diiv iirang ngere rletik sev a ngen a ngerik be diip ngene taneng tik. Baip ngi kuarl tama denes bareq iari dai diiv ama Ngemumaqa qe kuarl tama denes bareq a ngi. Dav ariq aip ngi kuarl tama buurlem ne iarang bareq iari dai diiv ama Ngemumaqa qe kuarl tama buurlem ne iirang bareq a ngi.”

³⁹De saqikka ma Iesus ka quarl te iaq ama qasiquatka, i qa taqen ma’,

“Kua mager iv iaq ama rlenka qe teqerl aa rluqa ama rlenka nama aiska? Kuasik maget. I diiv ian mai ian dan mer ama demki. ⁴⁰Luqa, i ama risuqa dai quasisq ai qa veviit daleng aa Tiksiqa. Dap luqa ama risuqa, i maikka qa raqa prleset ne aa skul dai diip ka raquarl aa Tiksiqa. ⁴¹De ngu lu ngim ngim sagel ama guvangini mene giaq aa sakngaqa ip nanaa? Dav as kuasik ngit lu ama mengem ama barlem mene gia sakngaqa. ⁴²Dap ngu lu nanaa be ngi tuqun giak ma’, ‘Ngu narliip ngu lemerl vet gia sakngaqa rama guvangini.’ Dav as mager ip ngi lu nas nauirl. I as luum aa ama mengem ama barlem dai uum mene gia sakngaqa. Be maikka ngi dai ngi kaak temiis. Dap mager ip ngiat luum aa ama mengem ama barlem namene gia sakngaqa nauirl. De naqerl aip ngi taqam ngim, de mager ip ngi lemerl ama guvangini nemen giaq aa sakngaqa.”

Ama Qasiquatka Sever Ama Mengka I Ai De Qa Tu Ama Gam

Matiu 7.16-20 dema 12.33-35

⁴³Ama mengka ama atluqa dai ai de quasisq ai qa tu ama gam ama vunget. Dai saqikka raqurla, i ama mengka ama vuqa dai ai de quasik ka tu ama gam ama atlunget. ⁴⁴Dai qatikka ama meng mai dai uut drlem a nget, i qatikka qur angera gam. Dai qatikka raqurla dai ai de quasisq ai ama kasiq ama arlking per a nget nge tu ama guleng. Dama airung, i ama arlking per a nget, dai ai de quasisq ai nge tu ama asmes ama atlunget taquarl ama ial. ⁴⁵I ama qaqeraqa, i aa tuaqevap ama atlunget, dai diip ka taqen nama lengi ama atlunget, i lungera dai nget daa rlan. Dap luqa, i ama vuqa dai buup nama tuaqevap ama vunget daa rlan, taqurla be qa taqen kur aa tuaqevap. Dai be

uut drlem ai lungera ama lengi, i baingbaing se nget mer ama qaqeraqa aa aamki, dai lungera ngere teqerl nama tuaqevap de luqa aa rlan.”

Ama Qaqer, i Re Narligel

Matiu 7.24-27

⁴⁶“Dap ngu lu nanaa be ai de ngen dris ngua ma', 'Gua Slurlka, gua Barlka', dap kuasiq ai ngen diit kut gua lengi? ⁴⁷Ariq aip nemka, i qat den sagel ngua, de qe narli gua lengi, de qa tit kut nget, dai mager ip ngu reqerl a ngen aip ka raquarl aqek nanaa? ⁴⁸Dai diip ngu sil sever a qa iara. Luqa dai ip taquarl iaq, i qe narliip ke teq aa vetki. Be nauirl dai qa qur ama adem, i nget saimane de qa mu ama simen be ding se nget men ama dul ama slurlnget pama aivet. Baiv aa de qa maarl ne aa vetki vet lungera angera rlang. Baiv aa dama aiquim nge men bama qerlap ngerep kuip luqia ama vetki, dap katias kuasik mager ip kia aat. I raquarl luqa qa raqa teq aa vetki. ⁴⁹Dap lura, i re narli gua lengi de quasik te narligel nget, dai ra raquarl luqa, i naqatikka qa aan serl aa vetki men ama aiverem naik. I kuasiq ai qa mu ama simen pama aivet nauirl. Baiv aa dama qerlap nge quip luqia ama vetki, dai naqatikka masna qia aat, be maikka lenges na qi mai.”

Ama Amiqena Araa Barlka Aa Tuaqevap

Matiu 8.5-13

7 ¹Aip ma Iesus ka meraqen per ama qaqet be verleset, de qa mit be qa men pet ma Kapanaiam. ²De iaq, i ama Amiqena araa Barlka, i qe uas tama 100 na ra, dai luqa aa maatpitka, i ai de qet matna gel ka dai maikka qe rarlik ka. Dap luqa ama maatpitka dai qe temarl bama qares ip kep ngip. ³De luqa ama Barlka qa narli sevet ma Iesus, i qurli qa aa. De qa nem iari ama Judaqena araa Barlta be ra mir ip te nes tem ka ip ka ren ip ke lemerl aa maatpitka. ⁴Baip ta mit be sagel ma Iesus de ra taqen a qa madlek ma', 'Luqa dai maikka ama atluqa, be mager ip ngia raat never a qa. ⁵I ai de qe narliip se uut ama Judaqena. De qa matna ver auura Lautu-vem-ki.” ⁶Taqurla dema Iesus ka mit ke na ra. Be sa aip lua, i qatkat na qa sagel ama vetki, de luqa ama Amiqena araa Barlka qa nem aa rluavik be iari se aa lengi sagel ka ma', "Gua Barlka, kurla ama rletki ver a ngi. I ngua dai kuasiq ai ama atluqa na ngua, ip mager ip ngia ren ip ngia ran sep gua vetki. ⁷I saqikka ngua tu gua qevap taqurla ai ngua, dai kuasiq ai ama atluqa na ngua be quasik mager ip ngua ren sagel ngi. Dap katikka mager ip ngia raqen nama lengiini de diip maget ne gua maatpitka. ⁸I ngua dai ngua ver iari araa arlim, i araa dlek peviit. De ngua dai gua dlek be qurli iari ama Amiqena vet gua arlim, i ngu uas tem ta.

Be ariq aip ngua ruqun iak navet lura, i ngu uas tem ta ma', 'Ngiit', de raqurla de diip luqa qa tit. De iak dai aip ngua ruqun ma', 'Ngia ren.” De diip ka ren. Dariq aip ngua ruqun luqa, i gua maatpitka na qa ma', 'Ngi rekmet taqurliani.' De diip ka dai qe narligel ngua. Dai ngu at drlem ai ngi dai saqikka gia dlek taqurla.”

⁹Baip ma Iesus ka narli raqurla, de sak met ka never a qa. Dema Iesus ka ruqun lura, i ra tit naser a qa ma', "Maikka ngul sil ba ngen nama revan. I ai de quasik ngua lu sever aqek, i qa navet ma Isrel, i aa tuaqevap taquarl luqa.”

¹⁰De lura, i ama Amiqena araa Barlka qa nem ta sagel ma Iesus dai ra guirl sev aa vetki. Be ra lu ama maatpitka, i verleset ne aa arlemki be maget na qa.

Ma Iesus Ka Iames Nama Sauaikki Are Uimka

¹¹Baip bigia dema Iesus ka mit saver ama luqupki ma Nain. I aa risura de ngen ama qaqet, i buup na ra, re na qa ra mit. ¹²Be lua, i qa tit be sagelna nama luqupki ara tarlka, i qa sere luqia ama luqupki, de iari rat den, i re tal iaq ama ngipka. I luqia, i are uimka, dai qatikka ama quanaska. De luqia ama nanki dai ama sauaikki. I buup nama qaqet navet luqia ama qerlingki, i rat den te ne luqia ama nanki. ¹³Baiv auura Slurlka qa lu luqia ama nanki, de maikka aa arlem malai naver a qi. Be qa ruqun a qi ma', "Kula ngik nak." ¹⁴De qa mit be sagelna, be qa mu aa ngerik per ama ruitka, i qurl ama ngipka vem ka. Be lura, i re tal ama ruitka, dai ra maarl. Dema Iesus ka ruqun ma', "A gilka, ngu tuqun a ngi ip ngi raarlviit." ¹⁵De luqa, i qa ngip, ka maarlviit be qa mugun de qe rarles, i qa taqen. Dema Iesus ka quarl tem ka bareq aa nan. ¹⁶Taqurla dai bama qaqet dai reng ning de ra taarl nama Ngemumaqa aa rlenki. De re tuqun ma', "Maikka sa baing se iaq ama Slurlka aa Aamki-na-qa varlen me uut, i qa veviit."

De qerlka ra ruqun ma', "Sama Ngemumaqa qa men ip ka tat never aa qaqet." ¹⁷Be liina, i ma Iesus ka rekmet niini, dai verik sama lengi ver ama qerleng-iirang mai vet ma Judia de ver ama qerleng-iirang mai mirlek sever a qa, i qa rekmet ne liina. ¹⁸Dema Jon aa risura ra sil ba qa sevet liirang iara mai.

Ma Jon Ka Nem Ama Risuiam Sagel Ma Iesus

Matiu 11.2-19

¹⁹Dema Jon ka nes te aa iaiaam ama risuiam sagelemiis de qa nem iam sama lengiqi sagel ma Iesus. I qe snanpet ma', "Kua ngi? I qurl uut de uurem ngim naa na ngi dap kuarl aqek, i diip ka ren?" ²⁰De liiam aa ian mit be ian men gel ma Iesus, de ian duqun ma', "Ma Jon, i luqa, i ai de qe qukmes tama qaqet, dai qa nem uun sagel ngi. I qe snanpet ma', "Kua ngi? I qurl uut de uurem ngim naa na ngi? Dav as kua qurl uut de uurem ngim na na aqek, i diip ka ren?" ²¹De vet luus aa dema Iesus ke lemerl ama qaqet te araa arlem, i nget muqas muqas. De qem nem ama iaus, i buup naver a ra. De buup nama rlenta dai qa rekmet na ra be rem ngim. ²²Dema Iesus ka ruqun ma Jon aa risuiam ma', "Uan diit de uane sil barek ma Jon sever ama tekmeriirang, i iara uan lu de uane narli iirang. I ama rlenta dai maget ne araa saqang be saqi rem ngim. De lura, i quasik mager ip tat tit, i ama vu araa ilaing, dai maget na ra be saqi ra tit. De lura, i ama arlemki ama laippa ver a ra dai verleset nama arlemki naver a ra. De lura, i ama dengdeng per a ra dai maget na ra be saqi re narli mer araa asdem. De lura, i ama ngipta dai saqiaskerlka ra maarlviit naver ama aapngipki. Dama Lengi ama Atlunget nge mit sagel lura, i quasisq araa qerang. ²³De lura, i quasisq ai lenges ne araa tuaqevap namen a ngua, dai mager iv ama arlias per a ra." ²⁴Be sa aip liiam aa ma Jon aa risuiam, i ian men sama lengi dai ian mit, dema Iesus ka sil bareq ama qaqet sevet ma Jon taqurliani ma', "Ngen ama qaqet dai ngu lu mekai ngen mit sever ama luqupki, i ama ausaqi na qi ip nanaa? Kua ngen mit ip ngenet

lu ama ruquuviit, i ama laurlka qep kuiv a iit? Katikka quasik. ²⁵Dap ngu lu ngen mit ip ngenet lu ama gi? Kua luqa, i qa muremiis nama luan ama atlunget? Kuasik. Dap lura, i ra turemiis nama luan ama atlunget, dai lura raqurla dai ai de qurli ra vama qelaing-gelem-ta araa vet. ²⁶Taqurla dai ngu lu ngen mit ip ngenet lu ama gi? Kuarl angama Ngemumaqa Aamki-na-qa? “Ii, a revan!” Dai maikka ngul sil ba ngen, ai ma Jon dai qa veviit daleng iari, i ama Ngemumaqa Aamki-na-ra. ²⁷Lunger iara ama lengi nev ama Slurlka aa Langingka, i murl ta iil me nget sevet ma Jon. I ama Ngemumaqa qa ruqun taqurliani ma’,

“As laip ngu nem aqek ip kel sil ne gua lengi. Be diip ke uirl se ngi

de qe tuvem ne gia rletki sagel ama qaqet.” *Malakai 3.1*

²⁸“De maikka ngul sil ba ngen nama revan, i ma Jon, i luqa, i ai de qe qukmes tama qaqet, dai maikka qa veviit daleng lura mai ama qaqet, i sa ra men per ama aivetki. Dap nemka, i ama gilka na qa men ama Ngemumaqa aa liinka, i qe uas tem ta dai qa veviit daleng ma Jon.”

²⁹Baip ta narli lungera ama lengi be verleset, dama qaqet te ne lura, i ai de ra ter ama takkis, dai ra ruqun ma’, “Ii, ama Ngemumaqa aa gamansena dai ama seserl nget.” I qatikka lura, i ma Jon ka ukmestem ta. ³⁰Dav ama Parasiqena de ngene lura, i rat drlem sama Lo, dai quasiq ai ma Jon ka ukmestem ta. Taqurla be ra ngim temanau nama aiska ama atluqa, i ama Ngemumaqa qa reqerl a ra. ³¹Dema Iesus ka ruqun ma’, “Pet lunger iara ama niirl, dai ngu lu mager ip ngu sil nanaa sever ama qaqet? Ngu lu ama qaqet dai ra raquarl ama gi? ³²Iara dai ama qaqet ip taquarl ama rluis, i ra mugun per ama luqup. I iaqam ama buurlembem nama rluis ta nes sagel araa rluavik, i saqikka ama buurlembem na ra ma’,

“Uure kutming nama rliin ip ngene taing, dap kuasiq ai ngene taing. De uure taing nama arlemigl, dap kuasiq ai ngenek nak.”

³³Ngu lu ngu tuqun ai ama qaqet taqurla, i nanaa? Ngua taqen taqurla, i raquarli ma Jon, i ai de qe qukmes tama qaqet, ka men de quasiq ai qa tes taquarl ama qelaing gelem ta, de quasiq ai qe srluuv ama wain. Be ngene tuqun ai ma Jon dai ama iaus per a qa. ³⁴De ngua, i ama qaqer araa Rarlimka dai ngua men, be ngua tes ama asmes ama atlunget, de ngu srluuv ama wain, ip taquarl ama qaqet, be ngene tuqun ma’, “Ngen lu. Ka tes maden de qe srluuv ama wain, i buup. Be qa dai aa rluavik ne lura, i ai de ra ter ama takkis de re suam sama qelaing, de iari ama vura.”

³⁵Dav ama Slurlka aa uis dai diip te raneng aa Saikngias be diip te tekmet nama rleriirang ama atliirang.”

Ama Nanki Qi Perling Ama Marles Pet Ma Iesus Aa ilaing

³⁶De iaq ama Parasiqa qa nes tema Iesus ip ka tes, ke na qa. Dema Iesus ka mit sev ama Parasiqa aa vetki be qa mugun per ama asmeski. ³⁷Dav iaq ama nanki ama vuqi dai qurli qi vet luqia ama luqupki. Dai be qia narli ai ma Iesus ka tes pe luqa ama Parasiqa aa vetki. Taqurla de luqia ama nanki qia mer ama qurelka nama sanda de qia men. ³⁸De qia mit be qia maarl dema Iesus aa snaing gelna ne aa ilaing, de qurli qi aa, i qik nak. Be ama qerlap navet teves dai ngere rat pet ma Iesus aa ilaing. De vaik per a qi be qi lil ver aa ilaing nama qesing per ara ningaqa. De vetpet kis nismet per aa ilaing,

i merlmerl vem ki. De qia verling ama sanda ver aa ilaing. ³⁹De luqa ama Parasiqa, i qa marl sema Iesus ip ka ren sev aa vetki, dai qa lu liina, de qa tu aa qehev ma', "Ariq aip luqa, i maikka ama Slurlka aa Aamki-na-qa, dai diip kat drlem se luqia ama nanki, i qia mu ara ngerik per a qa. De qerlka diip kat drlem se ara tekmeriirang. I luqia ama nanki dai ama vu qi, i ai de qi tekmet nama viirang."

⁴⁰Taqurla dema Iesus ka virliit lungera ama tuaqevap, i qa ruqun ma', "Saimon, iang ama lengi gel ngua, i ngu narliip ngu qurl a ngi rem nget." Dema Saimon ka ruqun ma', "A Tiksiqa, ngi sek de gia lengi."

⁴¹Dema Iesus ka ruqun ma', "Ngu sil sever iaiam, i ian dinau gel iak. I iak dai aa dinau nama 100 nama nal, de iak dai aa dinau nama malepka nama nal naqatikka. ⁴²De iam dai quasik mager iv iane virliit ian a dinau. Taqurla de luqa, i aa ding se iam ip kula iane virliit ian a dinau. Taqurla dai ngu lu nemka naver a iam dai maikka qe rarlik ka malai?" ⁴³Dema Saimon ka virliit ma', "Ngua tu gua qehev ai luqa, i quasik ka virliit aa dinau, i nget peviit." Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Gia tuaqevap dai ama revan-nget."

⁴⁴De qa guirltik per a nas be qem ngim sagel ama nanki de qa ruqun ma Saimon ma', "Kua ngit lu luqi iara ama nanki? Ngua men be ngua man sep gia vetki, dap kuasiq ai ngia qurl a ngua rama kainaqi ip ngu ukmes te gua ilaing. Dap luqia ama nanki dai qia ukmes te gua ilaing nama qerlap navet teves. De qia iil ver a nget ne ara qesing per ara ningaqa. ⁴⁵Ngi, dai kuasiq ai merlmerl vem ngi de uune sarl a uun a ngerik-kana. Dap lua, i ngua arles, i nguat dan be deng iara, dai qatiaskerl luqia ama nanki dai merlmerl vem ki de qia tu ara Aamki vet gua ilaing. ⁴⁶De kuasiq ai ngia merl ama marles pet gua ningaqa. Dap luqia ama nanki dai qia merl ama sanda vet gua ilaing. ⁴⁷Dai be ngul sil ba ngi, i luqia dai qia rekmet nama viirang, i maikka buup. Dap sa ngua lemerl ki re liirang aa ama viirang. Taqurla be maikka qi rarlik ngua veviit. Dap luqa, i qa rekmet nama viirang ama langas, de ngua lemerl ka rem iirang dai naqatikka qe rarlik ngua quarla.

⁴⁸Dema Iesus ka ruqun ama nanki ma', "Sa ngua lemerl ngi re gia viirang."

⁴⁹De lura, i ra mugun mirlek nama taibelki re na qa, dai ra rles, i ra taqen per a na ma', "Luqa dai nemka na qa be qe lemerl tama viirang?" ⁵⁰Dema Iesus ka ruqun luqia ama nanki ma', "Gia tuaqevap dai sa nge rekmet na ngi be sa maget na ngi. Ngia tit, de mager ip gia rutka dai qe taqa mugun."

Iari Ama Nankina I Re Nema Iesus

8 ¹Baiv aa de ver iaq ama nirlaqa dema Iesus ka tit per ama qerleng ama barl-nget de ngen ama luquviirang. De qel sil bareq ama qaqet nama Lengi ama Atlunget sever ama Ngemumaqa aa giqi, i diip ke uas. I ama malepka ngen-a-iam na ra, ra tit te na qa. ²De iari ama nankina, i mekai ma Iesus ka nem ama iaus never a ra, de iari dai qa lemerl ta rama arlem, dai re na qa ra tit. I iaik naver a ra, i ra tis ki ma', Maria, i qi navet ma Magdala. I luqia, i mekai ma Iesus ka nem ama iaus ama ngeriqit ngen aiim never a qi. ³De iaik ma Joana, i ara ak ma Kusa, i ai de qe uas tema Erot aa vet. Dema Susana de qerlka ngene iari ama nankina, i buup, i ra tit te na qa. De iari ama nankina ta quarl te araa tekmeriirang ip ta tat navet ma Iesus ken aa risura.

Mager Iv Ama Qaqet Te Narligel Ama Slurlka Aa Lengi

Matiu 13.1-9; Mak 4.1-9

⁴Dama buurlem ne iari ama qaqet, i ama quatta ngen ama nankina ta iing-demna. De qerlka iari ra men naver ama luquviirang sagel ma Iesus. De qel sil nama qasiquatka, i qel sil ma', ⁵"Iak, i qa tit de qet dan ama gam per aa sleng. I lungera ip te tekmet nama bret na nget. De vet luqa ama nirlaqa, i qet dan ama gam per aa sleng dai iang nge raat pama aiska bama qaqet ta tit per a nget. Dama uaik nge men be nge mes lungera nep ma aiska. ⁶Dav iang nge raat per ama dul, i quasik buup nama aiverem per ama dul arleves. De masna vurl ve arleves. Dama nirlaqa qa men, be qes nis slep dama snagut pama aivet dai nge ngip. Dama nirlaqa qa iin me nget. ⁷Dav iang ama gam dai nge raat pet luum aa ama aiverem, i ama airung per a uum. De lungera ama airung dai masna nge iirl. Be nge uung per ama gam be quasik nge ral ama asmes. ⁸Dav iang dai nge raat per ama aiverem ama atluum, be nger riirl bama slurl-nget, de nge ral ama asmes, i qatias buup."

Dema Iesus ka meraqen taqurla, i qa meraqen slep, ma', "Luqa, i qe narli lungera ama lengi, dai mager ip ke taqa mu aa asdem."

Liina, i Ai Dema Iesus Kel Sil, i Qe Siquat

Matiu 13.10-17; Mak 4.10-12

⁹Dema Iesus aa risura ra snanpet na qa ma', "Ngu lu vama qasiquatka aa rleng nanaa?"

¹⁰De qa ruqun ma', "Katikka ngen naik dai mager ip ngen drlem ama lengi ama revan-nget, i ama trleses pem nget. I lungera aa dai nget sever ama Luqupki ama Atluqi Vuusep. Dap lura ve ngera rleng dai quasik tat drlem se gua lat. Dama Ngemumaqa qe trles aa lengi vet gua siit, taquarl murl ka quarl tama lengi bareq iaq ama Slurlka aa Aamki-na-qa, i qa taqen taqurliani, ma',

"Laip tem ngim dap kuasik mager ip te lu a qeni. De diip te narli ama lengi dap kuasik tat drlem sama rarlimini." *Aisaia 6.9*

Ma Iesus Ke Taqal Sil Sevet Luqa I Qet Dan Ama Gam

Matiu 13.18-23; Mak 4.13-20

¹¹"Ama rarlimini ve luqa ama qasiquatka aa rleng dai raqurliani. Lungera ama gam dai ama Ngemumaqa aa Lengi. ¹²Be lungera ama gam, i nge raat pama aiska, dai raquarl lura, i re narli ama lengi. Dav aiv aa dema Satan ka men be qa met lungera nada araa rlan. I qat drlem ai arik ma ra mu araa qevap sever ama Slurlka be diip ke iames na ra. ¹³De lungera ama gam, i nge raat pet luus aa, i ama dul, dai raquarl lura, i re narli ama Ngemumaqa aa lengi, de ra mer a nget nama arlias. Dap lungera ama lengi dai maikka quasik ai nge man sede lura, i araa rlan. De araa tuaqevap dai naqatikka qurli nget sama veluus. Baip lua, i ama qasiquar-iirang nget den per a ra, de ai de rat drlem sa raat. ¹⁴De iang ama gam dai nge raat pet luus aa, i ama airung. Dai lura ama qaqet dai rat drlem sama Ngemumaqa aa lengi. Dav ama tekmeriirang never ama aivetki, i iirang nger uung per araa tuaqevap. I liirang aa, i ama merlen muqas muqas, de liirang aa, i re narliip sama qelaingka de ngen ama bisnis, de ngen ama arlias muqas muqas naver ama aivetki. Taqurla be araa asmes dai quasik ai nge riirl bama barl-nget. ¹⁵Dap lungera, i nge raat per

ama aiverem ama atluum, dai raquarl lura, i re narli ama lengi de ra mer a nget be ra tu araa qevap sever a nget. Be qurli ra, i quasik lekkek pe araa ngerik dap maikka re dlek ip te riirl, i re tekmet nama tekmeriirang ama atliirang.”

Ama Mudemki

Mak 4.21-25

¹⁶“Lua dai ai de quasiai ai ama qaqet te nandem ama mudemki de mager ip tes nes ki mer ama supinki. De quasiai ai mager ip te trles ki remani ver ama laiqi-ruut. Kuasik. Dav ai de ra tu qi sekgames ip lura, i rat dan sev ama vetki dai mager ip te taqam ngim, i ama nirlaqa. ¹⁷Ama qaqet, i re tekmet nama tekmeriirang ama trleses pem iirang dai nasat de vuk se iirang sekgames. De liirang aa mai, i ama qaqer araa misaqi ne iirang, dai nasat de baing se iirang sekgames, be diiv ama qaqet tat drlem iirang. ¹⁸Maikka mager ip ngenet lu, de ngene taqa narli ama lengi. Dariq aiv iaq, i iang ama adrlem gel ka, dai saqias-kerlka diiv ama Ngemumaqa qe qurl a qa re iang. Be diip lungera, i qe narliip se nget, dav as diip ngene iang. Dap nemka, i quasik ket matna ne lungera, i sama Ngemumaqa qa van a qa, dai diip ka at lungera mai nagel ka.”

Ma Iesus Aa Nan Ngen Aa Ningambik

Matiu 12.46-50; Mak 3.31-35

¹⁹Baiv aa dema Iesus aa nan de ngen aa ningambik ta men sagel ka. Dap katias buup nama qaqet dai ra iingdemna. Be ma Iesus aa nan de ngen aa ningambik dai quasik mager ip ta ren sagelna na qa. ²⁰De aret ta sil ba qa ma, “Gi nan de ngene gia ningambik dai ra maarl darliik, i re narliip tet lu ngi.” ²¹Dap lura, i ra sil barek ma Iesus, dai qa virliit ba ra ma, “Lura ama qaqet, i re narli ama Ngemumaqa aa lengi de ra tit kut nget, dai lura dai raquarl gua lavu na ra, de raquarl gua ningambik.”

Ma Iesus Ka Riktik Dama Qaik Ama Laurl Vem Nget

Matiu 8.23-27; Mak 4.35-41

²²De ver iaq ama nirlaqa dema Iesus ka sik sedama siviini qe ne aa risura. De qa ruqun a ra ma, “Diiv uur iit saver ama serlegeska aam tuarl.” De raqurla de ra mit. ²³Be lua, i ama siviini nge tit se ra, dai ma Iesus ke brlaing. Dama laurlka ama slurlka qa maarl nama qerlapka. Be ama siviini dai ama qares ip buupbuuv iini nama qerlap bama qares ip lenges lenges na ra. ²⁴De raqurla de ra mit be ra vileng ma Iesus, de ra ruqun ma,

“Auura Uaska, ama qares ip lenges lenges nauut iara.”

Dema Iesus ka maarlviit, be qa riktik dama laurlka de ngen ama valeng. Be ama laurlka qe nama valeng dai rik dem nget, bama serlegeska dai maikka quasiai qe pererl. ²⁵Dema Iesus ka ruqun a ra ma, “Ngeneng ning, i naqatikka a ngen a tuaqevap dai ama gil-nget.” Be maikka ngetrl a ra de ra taqen per a na ma, “Maiqatti aqek iara nanaa? I ama laurl de ngen ama valeng dai nge narligel ka.”

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Qabaing-Per-A-Qa Tama Iaus

Matiu 8.28-34; Mak 5.1-20

²⁶Baiv aa de ra mit dama siviini be ra men per ama Garisa-qena araa luqup. I luqia ama luqupki dai qi ruarl nama qerlapki ma Galili. ²⁷Baip ma Iesus ka mit

nadama siviini be sa dengerlking, de iak navet luqia ama luqupki dai qa men be sagel ma Iesus. I luqa dai ama iaus per a qa. I qatias sama ainkules dai qurli lungera ama iaus per a qa, be qatikka ver ama ainkules dai ai de quasiai ai qa tu ama luan. De ai de quasiai ai qurli qa ve angama vetki. Dav ai de qurli qa mer ama matmatkina. ^{28,29}I qatikka ai de masmas de qurli lungera ama iaus pet luqa. De qatikka ai de masmas dama qaqet te uas tem ka, de ai de re raarl ver a qa nama sen. Dap katias ai de qe bingmet ne lungera. De lungera ama iaus dai ai de nge tit se luqa iasai saver ama qerleng, i quasik kurl angama qaqet.

Baip ma Iesus ka meraqen be verleset sagel ama iaus ip nger iit navet luqa, taqurla de ngeres nes. De luqa qa lu ma Iesus, de qes nes, de qa aat manep per ama aivet gelna nema Iesus aa ilaing. I qes nes slep ma', "Iesus, katikka ngi dai uut drlem ai ama Ngemumaqa, i Qa Veviit daleng ama tekmeriirang mai, dai aa Uimka na ngi. Kua ngi narliip ngi lenges nauut?"

Dai iara ngu nen ngi ip kula ngi qurl auut tama getget iara. ³⁰Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Ngia risnas ba ngua." Dama iaus nes ruqun ma', "Auura rlen, i buup." I raquarli buup nama iaus nge man sade luqa, i aa rlan. ³¹De lungera ama iaus dai ngeres nes slep sagel ma Iesus ma', "Kula ngi nem uut semer ama altingki." ³²De vet luus aa dai buup nama velam, i qurli nget de nge tes per iani ama damini gelna na ra. De lungera ama iaus ngeres nes sagel ma Iesus ma',

"Ngi nem uut sep lungera ama velam."

Taqurla dema Iesus aa ding se nget be nge mit. ³³De lungera ama iaus nge mit nevet luqa, be nge mit nge man sev ama velam. De lungera ama velam dai nger quiaik slep de ngere kabaing. De nge meriir nama damini, be nge aat pama qerlapka ama serlegeska. Be nget mai nge gukguk mer ama qerlap be nge ngip. ³⁴De lura, i ai de re uas te lungera ama velam dai ra lu liina de ra uaik. De ra mit be rel sil bareq ama qaqet per ama luqup mai. ³⁵Dama qaqet, i buup na ra, ra mit ip tet lu liina. De ra men be sagel ma Iesus. De ra lu luqa, i maget na qa naser ama iaus. De ra lu qa, i qa urlisnas pama luanki, de aa tuaqevap dai maget na nget. De qa raqa mugun gelna nema Iesus aa ilaing. Dap lura ama qaqet, i ret lu qa, dai maikka reng ning. ³⁶De lura, i ai de re uas tama velam, i ra lu liirang aa, dai rel sil sevet liirang aa, i ma Iesus ka rekmet ne iirang sagel luqa, i mekai qurl ama iaus per a qa. Dai saqias-kerlka maget na qa. ³⁷Dama qaqet mai navet ma Garisa, ta ruqun ma Iesus ma', "Maikka mager ip masna ngia iit nanari nagel uut."

I maikka reng ning maden, be ra ruqun taqurla. ³⁸De luqa, i sama iaus nge mit naver a qa, dai qe snanpet sagel ma Iesus ma', "Ngu narliip ngu na ngi."

Dap ma Iesus dai qa nem ka ip ke guirl, de qa ruqun a qa ma', ³⁹"Ngi guirl savet gia luqup, de ngi sil sever ama tekmeriirang mai, i ama Ngemumaqa qa rekmet ne iirang ba ngi."

Baiv aa dema Iesus ken aa risura ra sik sedama siviini, de ra guirl savet ma Galili. Taqurla de luqa qa mit, be qa sil bareq ama qaqet mai ver aa luquvii-rang. I qa sil sevet liirang aa mai, i ma Iesus ka rekmet ne iirang sagel ka.

Ma Iesus Ka Maarl Nama Gilki De Qa Lemerl Ama Nanki

Matiu 9.18-26; Mak 5.21-43

⁴⁰Baip ma Iesus ka guirl savet ma Galili, dama qaqet mai dai ama arlias per a ra naver a qa, i qa men. I qatikka raquarli ra mai dai ai de qurli ra na

na qa. ⁴¹De iak ka men, i aa rlenki ma Jairas. I qa dai ama Barlka na qa nep ma Lautu. Be qa aan aa buum pet ma Iesus aa arlim, de qa nen ma Iesus ma', "Ngia ren sep gua vetki." ⁴²I aa uimki ama nanki, i qatikka ama quanaski. I ara ages dai ama malepka ngen a iim. I qi dai ama qares ip kip ngip.

Baiv aa dema Iesus ka tit, dama qaqet, i buup na ra, ra iingdemna ver a qa. ⁴³De iaiq ama nanki, i qi temarl, i ama iaquunki-se-qi. Dap luqia ama arlemki dai qatikka qurlu vet luqia be sama ages ama malepka ngen a iim. Be quasik maget ne aqek ip ke rekmet de maget na qi re luqia ama arlemki. ⁴⁴De luqia ama nanki qia men be sagelna sek ma Iesus aa rlung. Be qia raneng dema Iesus aa serlapki ara aam ama mani. I luqia qia rekmet taqurla, be maikka masna verleset nama arlemki naver a qi, be saqias kuasiq ai qurlu qi ver a qi. ⁴⁵Dema Iesus ka ruqun ma', "Nemka qa raneng men a ngua?"

De ra mai ra ruqun ma', "Ngua dai quasik tem ngua." Dema Pita qa ruqun ma', "Gua Barlka, katias buup nama qaqet, i ra iingmirlek na ngi, be qatias pesdet na ra ver a ngi."

⁴⁶Dap ma Iesus ka ruqun ma', "Katias aqek ka raneng per a ngua. I ngua narli iang ama dlek nge mit naver a ngua."

⁴⁷De luqia qiat drlem, ai quasik mager ip ki rerles tiqim ka. Taqurla be qia men, i ngeterl a qi be qia aan ara buum gelna nema Iesus. Be dama qaqet mai araa saqang, dai qia sil aip kia raneng pet ma Iesus ip nanaa. I qia sil ma', "Maikka verleset ne gua arlemki mais." ⁴⁸Dema Iesus ka ruqun a qi ma', "Maqi, sa ngia tu gia qevap sever a ngua be sa maget na ngi. Mager ip ngia tit nama arlias, i gia arlemki dai verleset na qi." ⁴⁹De qatiaskerl lua, i qa taqen, de iak ka men nev ama Barlka ma Jairas aa vetki. Be qa ruqun ma', "Sa gi uimki qia ngip. Dai be quasik mager ip ngi tekmer ip ma rletki ver ama Tiksiqa ma Iesus." ⁵⁰Dema Iesus ka narli raqurla, de qa ruqun a qa ma', "Kula nging ning. Dap maikka ngia tu gia qevap katikka, dai diip maget ne gi uimki." ⁵¹Baiv aa dema Iesus ka mit be qa man sev ama Barlka ma Iares aa vetki. De quasiq aa ding sama qaqet ip ta ran sev ama vetki re na qa. Dap ka met ma Pita dema Jon dema Jems de luqia ama gilki are mamiam, be qatikka ngerek se ra, re na qa ra man sev ama vetki. ⁵²Dav ama qaqet mai dai rek nak navet luqia ama gilki. Dap ma Iesus ka ruqun a ra ma', "Kula ngenek nak. I quasiq ai qia ngip. Dap katias ki brlaing." ⁵³De maikka ren ngian mavik tem ka. I rat drlem ai sa qia ngip. ⁵⁴Dap ma Iesus ka raneng ama gilki ara ngerik, de qa nes ma', "A gilki, ngia raarlviit." ⁵⁵Taqurla de ara qevapka qa guirl, be maikka masna qia maarlviit. Dema Iesus ka ruqun a ra ip te van a qi re angama asmes ip kia es nget. ⁵⁶Dema gilki are mamiam dai maikka ngemerl a iam. Dap ma Iesus ka meraqen a iam madlek ma', "Ait de qula uan sil bareq aqek sevet liina."

Ma Iesus Ka Qurl Ama Risura Rama Rletki

Matiu 10.5-15; Mak 6.7-13

9 ¹Dema Iesus ka iingdemna ne aa risura, i ama malepka ngen-a-iam. De qa qurl a ra rama dlek ip tem nem ama iaus muqas muqas. De rem nem ama arlem, i nget muqas muqas. ²De qa nem ta ip tel sil nama lengi sever ama Ngemumaqa aa giqu, i diip ke uas. De ip tem nem ama arlem naver ama qaqet. ³Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Aip lua, i ngen diit de qula ngene

tal ama vuqal. De qerlka qula ngene tal ngen ama siang de ngen ama asmes dap kuarl ama qelaing. De qatikka lungera ama luan, i ngen muremiis na nget dai qatikka mager ip ngene tal lungera. ⁴De qatikka aip lua, i ngen man sev iaiq ama vetki, dai qatikka mager ip kurli ngen pe luqia ip deng, i ngen diir ianai. ⁵Dariq aip per iaiq ama luqupki dai quasik ta tarl se ngen sev araa vet, de mager ip ngen diir ianai. De ngene suquv ama qerlik naver a ngen a ilaing. Dai diiv ama qaqet te lu liina de rat drlem ai ama Ngemumaqa, dai ama qurek-per-a-qa na ra.” ⁶Taqurla de ra tit saver ama luqup mai. De rel sil nama Lengi ama Atlunget. De rem nem ama arlem naver ama qaqet per ama luquviirang mai.

Ma Erot Ka Narli Sevet Ma Iesus

Matiu 14.1-2; Mak 6.14-16

⁷Dema King Erot ka narli ama lengi sevet liirang aa mai, de qa, dai ama arlenki ve aa ningaqa. I raqurla, i iari ama qaqet ta sil ma', "Ma Jon dai saqiaskerlka qa maarl naver ama aapngipki." ⁸De iari dai ra ruqun ma', "Ma Ilaija dai baing se qa." De iari ra ruqun ma', "Iaq ama Slurlka aa Aamki-na-qa, i maikka qa mianaimek dai saqiaskerlka qa maarlviit." ⁹Taqurla dema Erot ka ruqun ma', "Sa ngua dik sevet ma Jon aa qen. Dap luqa iara dai nemka na qa be ngu narli lungera raqurla ama lengi sever a qa?" De qe narliip ke lu ma Iesus.

Ma Iesus Ka Van Ama 5,000 Na Ra Rama Asmes

Matiu 14.13-21; Mak 6.30-44; Jon 6.1-13

¹⁰Be sa aiv ama risura ra guirl, de ra sil barek ma Iesus sever ama tekmeriirang mai, i sa ra rekmet ne iirang. De qa mer a ra, de ra mit namen ama qaqet be qatikka ngerek se ra, ra mit saver iani ama luquviini ver ama qerlingki ama barlki ma Betsaida. ¹¹Dav aiv ama qaqet tat drlem ai lu ma Iesus ka mir iasai, de ra mit naser a qa. Be lua, i ra men gel ka, dama arlias-per-a-qa, i ra men. De qa sil ba ra sever ama Ngemumaqa aa Giqi, i diip ke uas. De qa rekmet de maget ne lura, i ama arlem-per-a-ra. ¹²Baip suunun dama malepka ngen-a-iam na ra, ra men sagel ma Iesus be ra ruqun ma',

"Ngi nem ama qaqet ip mager ip ta iit saver ama luqup maden maden ip te brlaing de re mali rama asmes banas. I vet luus iara, i qurl uut dai quasiq angama qaqet iai."

¹³Dap ma Iesus ka ruqun a ra ma', "Katikka mager ip ngen, ngene van a ra rama asmes."

De ra ruqun ma', "Uut dai quasik buup ne auur angama asmes. Dap naqatikka ama ngeriqit nama bret dama lubiam ama udiam gel uut.

Ani ngi narliiv uur iit iv uure van per ama asmes barek lura ama qaqet?"

¹⁴I lua dai qurl ama quatta, i ama 5,000 na ra.

Dema Iesus ka ruqun aa risura ma',

"Ngene ruqun na ra ip te iingdemna, vama buurlembap. I ver aap, i iaqam de iaqam dai qatikka mager iv ama malev ama ngeriqit. De mager ip ta ruqun." ¹⁵Ama risura ra rekmet taqurla de ra ruqun ama qaqet be ra mugun.

¹⁶Dema Iesus ka met lungera ama bretkina ama ngeriqit de ngen ama lubiam. De qa ngim sagel ama uusepka, de qa meraqen nama atlu sagel ama

Ngemumaqa sevet lungera ama asmes. De qa bingmet ne lungera ama asmes de qa qurl aa risura ip te qurl ama qaqet. ¹⁷Dama qaqet ta mes be ra qirlanas. Dema Iesus aa risura, ra iingdemna ne lungera ama asmes, i ama qaqet ta mes bedem nget, be ra buuv ama gatta ama 12 na nget.

Ma Pita Qel Sil Sevet Ma Iesus

Matiu 16.13-19; Mak 8.27-29

¹⁸De ver iaq ama nirlaqa lua, i ngerek sema Iesus, i qe raring, de aa risura ra men sagel ka. Dema Iesus ka snanpet na ra ma', "Lura ama qaqet, i ra iingdemna gel ngua dai ra tis ngua ai nemka na ngua?"

¹⁹De ra guirltik ba qa ma', "Iari, dai ra tis ngi ai ma Jon, i medu qe qukmes tama qaqet. I saqi qa maarl namer ama matmat. De iari ra tis ngi ai ma Ilaija, i luqa, i murl ka ngip miaimek, i ama Slurlka aa Aamki-na-qa. Dav iari ra tis ngi ma', "Iaq ama Slurlka aa Aamki-na-qa, i murl ngia ngip de ngia maarl namer ama demka."

²⁰Dema Iesus ka snanpet na ra ma', "Dap ngen dai ngen dru a ngen a qevap ai nemka na ngua?"

Dema Pita qa ruqun a qa ma', "Ngi dai ma Kristus, i ama qaqet mai araa Iameska na ngi."

²¹Dema Iesus ka meraqen a ra madlek ip kula rel sil sevet liina. ²²Dema Iesus ka ruqun ma', "Ngua dai ama qaqer araa Rarlimka. Dap diip gua qumes-pik ta ru ama getget per a ngua, de re veleng ngua. Be lura ama Barlta ama serlura, i re uas tama Lautu de lura ama Barlta, i re uas tama Lautu arla Rletki de lura, i re su nema Moses aa Lo, dai diip te ngim temanau na ngua ip te veleng ngua. De diip luqa ama nirlaqa ip ma depguas, de saqiaskerlka diip ngua raarlviit naver ama aapngipki."

²³De qa ruqun ama risura mai ma', "Ariq aiv iaq, i qe narliip ka tit naser a ngua, dai qatikka mager ip ke manepnas. De mager ip ke tal aa lalemka ver ama niirl mai, de mager ip ka tit naser a ngua. ²⁴Dariq aiv iaq, i qa tu aa qevap ip ke taqa uas temiis ip kuasik mager ip ke ngip, dai diip luqa qe ngip mas. Dap nemka, i quasik keng ning ama aapngipki de quasik keng ning ama getget de qa tat naver a ngua, dai qatikka diip ke raneng ama iames de qurli qa maget. ²⁵Dariq aip nemka, i qe bisnis be qe kiat nama tekmeriirang mai naver ama aivetki, dap ka dai qe tekmet nanas maden be lenges nanas. Dai liirang aa dai quasik mager iv iirang nge raat never a qa. Maikka quasik. ²⁶Dariq aip nemka, i ama qelepka riqim ngua, dama qelepka sal sil ne gua lengi, dai ngua, i ama qaqer araa Rarlimka na ngua, dai diiv ama qelep ngua riqim ka vet luqa ama nirlaqa, i diip nguat den. I diip nguat den pe gua ansinki de ve ngene Gumam aa ansinki de ngen ama Angeluqena ama seserlta. ²⁷De maikka ngul sil ba ngen nama revan. I diiv iari never a ngen dai as diip kuasik te ngip dap diip te lu ama Ngemumaqa aa dlek, i diip ke uas te aa tekmeriirang mai."

Guirltik Pet Ma Iesus Aa Qetdingki Ngen Aa Luan

Matiu 17.1-13; Mak 9.2-13

²⁸Baiv ama niirl ama ngeriqit ngen ama depguas nge mit naset lungera ama lengi, i ma Iesus ka meraqen na nget, de qa met ma Pita dema Jon dema Jems

de re na qa sep ma damki reves. I qe narliip ke raring. ²⁹Be lua, i qe raring, dai guirltik per aa sakngaqi be qem ngim muqas. De aa luan dai guirltik per a nget be maikka ama a lauila-nget, be maikka ngeren sin. ³⁰Baiv aa de iaiaa ama quariam iane nema Iesus te sil bana. I liiaa aa dai ma Moses kene ma Ilaia. ³¹I ian men pama Ngemumaqa aa ansinki. Be ian deraqen sever ama tekmeriirang, i diip ma Iesus ke rekmet ne iirang pet ma Jarusalem. I liina, i diip ka iit nanari naver ama aivetki. ³²Dap ma Pita qen aa rluaiiaa dai ama brlaingki ver araa saqang. Dap saip lua, i quasiaq ai re brlaing de ra lu ma Iesus kene liiaa aa, i ra maarl pe aa ansinki. ³³Baip lua, i iv ian diit namene ma Iesus, dema Pita qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Slurlka, ama atlu, i qurl uur iara. Dai diiv uure rekmet nama mederl-iitneq ama depguas niitneq ip gia gl dema Ilaia aa gl dema Moses aa gl." I quasik ma Pita qet lu ai raqurla be lu qa taqen taqurla.

³⁴De qatiaskerl ka taqen dama aavulki qia uung per a ra be reng ning. ³⁵De aa Mam ka taqen nep ma aavulki ma', "Maikka luqa dai Nguaimka. I sa ngua mak na qa. Be ngene narligel aa lengi." ³⁶Baip naset lungera ama lengi, dema Iesus aa risura ra luqa, i qatikka qurli qa, i ngerek se qa. De qatikka sung ne lura.

Be vet luus aa dai quasik ta sil bareq aqek sevet liirang aa, i ra lu iirang.

Ma Iesus Ka Nem Ama Iaus Never Iaq Ama Gilka

Matiu 17.14-21; Mak 9.14-29

³⁷Baip bigia dema Iesus ken aa risura ama depguas na ra, re meriir nep ma damki reves. Dama buurlem nama qaqet ta men be re nema Iesus ta atmetna men ama aiska. ³⁸De iak nemen ama buurlem nama qaqet ka nes ma', "Gua tiksiaqa, ngu nen ngi ip ngi lu nguaimka. I qatikka gua alselaqa ama quaska. ³⁹De iaq ama iauska dai ai de qa tunas per a qa. Dai de masmasna qes nes mavik. Dama iauska dai maikka ai de qep kuiv a qa maden. Be ai de baingbaing sama guarlem-met-ka. Be maikka ai de qat drlem sa lenges ne aa qetdingki. De quasiaq ama ngilka ver a qa dap nakka ver ama veluus dai ama iauska qa tit never a qa dap masmasna qerl guirl. ⁴⁰De sa ngua snanpet ne gia risura ip te nem luqa ama iauska. Dap ta, dai qatias kuasik maget na ra."

⁴¹Dema Iesus ka ruqun ma', "Ngen ama qaqet pet lungur iara ama niirl, dai quasik ngen dru a ngen a qevap. De a ngen a rut dai quasiaq ai ama seserl nget. De qurli ngen ne na ngua sama ainkules dap kuasik ngen dru a ngen a qevap sever a ngua. De ngu tal a ngen a merlen. Dap kesnada de ngen dru a ngen a qevap? Ngen den sama gilka sagel ngua."

⁴²Be as lua, i ama rluimka qat den, de luqa ama iauska qa quip, ka quip na qa de qa rlan a qa samen ama aivet. Dap ma Iesus ka serlin luqa ama iauska de qa rekmet de maget nama gilka. De saqiaskerlka ma Iesus ka quarl tama rluimka sagel aa mam. ⁴³Dama qaqet mai ra lu ama Ngemumaqa aa dleq ama slurl-nget, de qatias sak met ta.

Ma Iesus Ka Taqen Ip Maiiram Ai Diip Ke Ngip

Matiu 17.22-23; Mak 9.30-32

De qatiaskerl ai de ra tu araa qevap maberl sevet liirang aa, i qa rekmet niirang, dema Iesus ka ruqun aa risura ma', ⁴⁴"Mager ip ngen drlem sevet

lunger iara ama lengi, i diip ngu sil na nget! Ngua, i ama qaqer araa Rarlimka, dai diiv iak ke quiitkulbaing se ngua ip te quarl tem ngua semer iari ama qaqer araa ngerik.” ⁴⁵Dap lungera ama lengi dai quasik tat drlem a nget. I ama rarlimini ve lungera ama lengi angera rlung, dai iini nge rerles, taqurla be quasik te taqat drlem a nget. Dap teng ning sa snanpet na qa aiv aa lengi ngerel sil nanaa.

Nemka Dai Ama Barlka

Matiu 18.1-6; Mak 9.33-37

⁴⁶Dema Iesus aa risura re arles, i ra taarl metna se liina, aip nemka never a ra dai ama barlka na qa. ⁴⁷Dema Iesus dai sa qat drlem ai lungera ama tuaqevap dai nget per araa tuaqevap. Taqurla de qa mer iani ama rluimini be qa maarl ne iini gelnas. ⁴⁸De qa ruqun a ra ma', "Arik nemka, i qa tat never ama giliini raquarl liini iara, dai qa tat never a ngua. De nemka, i qa tat never a ngua, dai qa tat nevet Gumam, i qa nem ngua sasari. I raquarli ariq aip nemka, i maikka ama gilka na qa varlen me ngen mai, dai luqa dai maikka ama barlka na qa."

Iak Muqas I Qet Matna Nema Iesus Aa Rlenki

Mak 9.38-40

⁴⁹Dema Jon ka virliit ma', "Gua Barlka uuret lu iaq ama qaqeraqa, i qem nem ama iaus nama dlek ne gia rlenki. I quasiq ai qa never auut. Taqurla de uut kel ka." ⁵⁰Dap ma Iesus ka ruqun ma Jon ma', "Kula ngenel kel ka. Dav ariq aip nemka, i quasiq ai a ngen a qumeska na qa, dai a ngen a ruaqa na qa."

Iari Vet Ma Samaria I Re Kirlvem Sema Iesus

⁵¹Ama giqi qia men iv ama Ngemumaqa qa tet ma Iesus sev uusep dai ama gares. Taqurla de qa mu aa qevap ip diip ka iit savet ma Jarusalem. ⁵²De qa nem iari ip te uirl nanaik ka. De lura ra mit be ra man saver iaq ama qerlingki vet ma Samaria. Be re narliip ta tuvem ne aa tekmeriirang. ⁵³Dap lura navet luqia ama qerlingki dai quasik te narliip ta tarl sema Iesus sev araa vet. I raquarli rat drlem ai ma Iesus dai qa tit savet ma Jarusalem. ⁵⁴Baiv aa dema Jems kene ma Jon, ama risuiam, dai ian lu liina raqurla, de ian duqun ma Iesus ma', "Auun a Barlka, kua ngi narliiv uune nes iv ama altingki qia ren navuk nev uusep ip ki lenges ne lura ama qaqet?" ⁵⁵Dap ma Iesus ka guirltik per a nas de qel kel iam. ⁵⁶Baiv aa de ra mit saver iaq ama luqupki.

Iak I Qe Narliip Ka Tit Naset Ma Iesus

Matiu 8.19-22

⁵⁷Baiv aa de ra tit imanau nep ma aiska, dai iaq ama qaqeraqa qa ruqun ma Iesus ma', "Katikka aip ngi narliip ngia tit kuaridi de diip ngut dadem ngi."

⁵⁸Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Ama murlep dai angera adem per ama aivet. Dama uaik dai angera vet. Dap ngua, i ama qaqer araa Rarlimka, dai quasiq angama luqupka iv arik mas per a ngua de ngua ru gua rlung."

⁵⁹De qa ruqun a qa ma', "Ngit dadem ngua!" Dap luqa qa ruqun ma', "Katikka mager ip gia ding se ngua nauirl. I ngu narliip ngu uas te gumam iv aiv aa de qe ngip de ngu qutserl ka de ngua ren."

⁶⁰Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Kula ngia tu gia qevap iv as kurli ngi aa, dap mager ip lura, i as kuasik te iames gel ngua, dai diip kurli ra de re tekmet ne liirang aa bareq ama ngipta. Dap mager iv iara ngia tit ip ngil sil sever ama Ngemumaqa aa giqi ip ke uas tem uut." ⁶¹De saqiaskerlka iak ka ruqun a qa ma', "Gua Barlka, ngu narliip ngut dadem ngi. Dav ani mager ip gia ding se ngua, ip mager ip ngua iit nauirl sep gua vetki ip ngu ne gua liinka uure sarl auura ngerik-kana." ⁶²Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Luqa, i qe narliip ke taneng ama stiaqa, dap katikka qe narliip kem ngim nasat, dai quasik maget na qa qut luus aa, i ama Ngemumaqa qe uas."

Ma Iesus Ka Nem Ama 72 Na Ra Se Aa Rletki

Matiu 10.1

10 ¹Baip naset liirang aa de saqiaskerlka ma Iesus ka mak ne iari, i ama 72 na ra. De qa matmet na ra be iaia de iaia, de qa nem ta, ip te uirl nanaik ka. I qa nem ta saver ama qerleng ama barl-nget de ngen ama luquviirang mai. I qatikka lungera, i qe narliip laip ka tit saver a nget. ²De qa ruqun a ra ma', "Maikka buup nama asmes ip ta ter a nget naver ama Slurlka aa rletki. Dap lura, i ret matna ip ta tat naver a qa dai quasik ai buup na ra. Taqurla dai mager ip ngene raring iv ama Ngemumaqa qem nem aa qaqet ip te ngiingdemna ne aa asmes. I aa asmes dai nama qaqet. ³Dai iara ngen diit. Dap ngene narli, ngum nem ngen be diip ngen ip taquarl ama sipsip are uimini varlen ama murlep. ⁴De qula ngene tal ama qelaing, de ngen ama quvang-met-nget dap kuarl ama ilaing-iigrliing. Dariq aip ngenet lu iari ver ama aiska de quasik kurli ngen na ra.

⁵De aip lua ip ngen dran sev iaia ama vetki de mager ip ngen deraqen sagel ama qaqet pem ki ma', "Mager iv ama Slurlka dai qe qurl a ngen te aa uupka." ⁶Be ariq aiv aqek, i ama uupka gel ka, i qe uas te luqia ama vetki, dai be luqa ama uupka, i ngen kurl a ra, dai diip kurl ama uupka gel luqa. Dav ariq aip kuasik aqek taqurla iai, dai a ngen a lengi ama uupka vem nget, dai saqiaskerlka lungera ama lengi ama uupka vem nget dai diip ngere guirl sagel ngen. ⁷De qatikka mager ip kurli ngen mas pe iaia ama vetki ama qu-naski. De quasik mager ip ngen diit maden ip ngene brlaing pe iang ama vet. De mager ip ngen dres de ngene srluup liirang aa, i rerl kurl a ngen. I qatikka mager ip luqa, i qet matna dai qe tal ama ranbandem.

⁸De aip lua, i ngen men per iaia ama qerlingki ama barlki, de ra marl se ngen sev araa vet, de qatikka mager ip ngen derer ama asmes, i rerl kurl a ngen.

⁹De lura, i re temarl vet luqia ama qerlingki dai mager ip ngene tekmet de maget na ra. De ngene tuqun ama qaqet ma', "Ama Ngemumaqa aa Giqi ip ke uas dai sa qi iara gelna." ¹⁰Dav ariq aip ngen men per iaia ama qerlingki ama barlki, de quasik ta marl se ngen sev araa vet. De mager ip ngen diit de ngen daarl ver ama ais pet luqia ama qerlingki ama barlki. De ngene tuqun ma', ¹¹"Ama ianemaqa ver auura ilaing, i qa naver a ngen a qerlingki, dai uur rles auura ilaing tem ka ip ke guirl sagel ngen. I liina, i ama Slurlka aa qurek sagel ngen. Dap mager ip ngen drlem, ai ama Ngemumaqa aa Giqi ip ke uas dai sa qi gelna na ngen."

¹²Dai maikka ngul sil ba ngen, i laip, i ama Ngemumaqa qa taarl nama qaqet per ama verlvlereser-iini, dai lura araa tuvetki ama barlki. Dav ama

qaqet navet ma Sodom, i murl ama Slurlka qa muvet ba ra sever araa viirang arleves dai diip kuasiq ama merlenka malai sagel ta, i raquarli ra dai murl kuasik ta narli gua lengi.

Ma Iesus Ka Taqen Sagel Ama Qaqet I Quasik Ai Ra Tu Araa Qevap

¹³Dema Iesus ka taqen ma', "Ngen ama qaqet naver ama qerlingki ama barlki ma Korasin, dai maikka ama arlem ngua never a ngen. De ngen ama qaqet naver ama qerlingki ama barlki ma Betsaida, dai maikka ma arlem ngua never a ngen. I sa ngua rekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang, i buup gel ngen. Dav ariq ip mekai ngu rekmet ne liirang aa ama rleriirang ama dlek-pem-iirang pet ma Taia ki nema Saidan, dai ama qaqet pet ma Taia ki nema Saidan, dai sa vadarl ai de murl ta guirltik per araa rut. De lura dai vadarl ai de ra mu ama luan ama samsam de ra merl ama ualsaing per a nas, ip te teqerl ai ama vura na ra. ¹⁴De diip per ama nirlaqa, i ama Ngemumaqa qa taarl nama qaqet, dai maikka diiv ama vu bareq a ngen malai. Dap kuasiq aip taqua lura, i ra navet ma Taia ki nema Saidan, i naqatikka diiv ama vu ba ra quarla, i raquarli ra dai murl kuasik ta lu ama rleriirang, i ngua rekmet ne iirang. ¹⁵De ngen ama qaqet navet ma Kapanaiam, dai qua ngen ai diip ngene iames? Maikka quasik. Dap diip te rlu na ngen semer ama altingki."

¹⁶Dema Iesus ka ruqun aa risura ma',

"Aip luqa, i qe narligel a ngen a lengi, dai qe narligel ngua. De nemka, i qem ngim temanau na ngen, dai qe ngim temanau na ngua. De luqa, i qem ngim temanau na ngua, dai qem ngim temanau nama Ngemumaqa, i qa nem ngua be ngua men sasari."

Ama 72 Na Ra I Ret Matna Dai Ra Guirl

¹⁷Baiv aa dama 72 na ra, ra guirl de maikka ama arlias per a ra. De ra ruqun ma', "Auura Barlka, qatikka lua, i aiv uut tis gia rlenki, dama iaus ngere narligel de nge tit." ¹⁸De qa ruqun a ra ma', "Ngu lu ma Satan, i qa aat nev uusep ip taquarl ama vaikpaikmet. ¹⁹De ngene lu, sa ngua qurl a ngen tama dlek. Be mager ip ngene mainmet pama qem ama qenaingki-vem-nget de ngen ama qutmangam. De ngua qurl a ngen tama dlek, i nget peviit daleng ma Satan. Be quku mager iv a qeni ngere lenges na ngen. ²⁰Dap kuasik mager iv ama arlias per a ngen de ngene tuqun ma', 'Ama iaus ngere narligel auura lengi.'

Dap maikka mager iv ama arlias per a ngen sagel ama Ngemumaqa nevet liina, i sa qa iil a ngen a rlen pe uusep."

Ma Iesus Ka Taqen Sever Ama Adrlem-Per-A-Ra Ai Quasik Tat Drlem Se Qa

Matu 11.25 dema 13.16-17

²¹De ve liina dama Qevapka ama Glasingaqa qa rekmet nema Iesus bama arlias-per-a-qa. Be qa ruqun ma',

"Gumam, Maikka ngi dai ama Slurlka na ngi bareq ama uusepka de ngen ama aivetki. Dama arlias per a ngua de ngua taqen nama atlu sagel ngi. I raquarli ai de ngi trles gia saikngias de ngene gia dlek tik lura, i ama adrlem-per-a-ra. Dap ngi teqerl ne liirang aa barek lura, i ra ip taquarl ama gilta, i ai de re narliip ta ter ama adrlem. Ii, Gumam, sa ngia rekmet taqurla, i raquarli maikka ngi narliip ngi tekmet taqurla."

²² “Be Gumam dai qa qurl a ngua rama tekmeriirang mai. Dap kuasiq aqek kat drlem sama Rluimka. Dap katikka auure Mam (ama Ngemumaqa naik) kat drlem ama Rluimka. De kuasiq aqek kat drlem auut Mam naik. Dap katikka ama Rluimka naik kat drlem auut Mam de ngen ne lura, i ama Rluimka qa reqerl a ra nama Ngemumaqa. Dai qatikka ra naik dai rat drlem se auut Mam ama Ngemumaqa.” ²³ De qatikka qurli ma Iesus aa risura, i ngerek se ra, re na qa. De qa guirltik per a nas sagel ta. De qa ruqun a ra ma', “Lura, i ret lu ama tekmeriirang, i ngenet lu iirang, dai mager iv ama arlias per a ra. ²⁴ I maikka ngul sil ba ngen, ai murl buup nama Ngemumaqa Aamki-na-ra, de ngen ama kingkena dai re narliip tet lu liirang aa ama tekmeriirang, i iara ngenet lu iirang. Dap kuasik ta lu liirang aa. De re narliip te narli iirang, dap kuasik ta narli iirang.”

Ama Samariaqa Qa Mat Never Iak Navet Ma Juda

²⁵ De iak, i maikka, i qe taqat drlem ma Moses aa Lo, dai qa maarlviit, be qe narliip ke siquat nema Iesus. Be qa ruqun ma', “Gua Tiksiqa, ngu lu diip ngu sana ip diip mager ip ngu raneng ama iames masmas?”

²⁶ Dema Iesus ka virliit sagel ka ma', “Ngia mis per ama Lengi ama narligel-vem-nget. Dai be ngerel sil nanaa?” ²⁷ De luqa qa virliit ma',

“Maikka ngi rarlik gia Slurlka, i gia Ngemumaqa ne gia revan. De ngia tu gia qevap mai sever a qa nade gia rlan mai. De maikka gia ngimsevetki veviit sagel ka. De maikka ngi kuarl temiis mai bareq a qa. De maikka mager ip ngi rarliq iari ip katikka raquarl ai de ngi rarlik nas.” *Lo 6.5; Wok Pris 19.18*

²⁸ Dema Iesus ka ruqun a qa ma', “Lungera ama lengi, i ngia guirltik na nget dai maikka gia revan. Dai qatikka mager ip ngi tekmet taqurla ip diip ngi raneng ama iames masmas.”

²⁹ Dap luqa, i qe taqat drlem sama Lo dai qatikka qe narliip ke taqat lu gel aa rlenki iv ama atluqi. Taqurla be qa snanpet nema Iesus ma', “De ngu lu iara dai nemta ip gua arlem naver a ra?” ³⁰ Dema Iesus ka virliit ma',

“Diip ngul sil sever iaq, i lek me qa navet ma Jarusalem be qa tit imanep savet ma Jeriko. Dai ama suamta ra uamet na qa samen ama aiska, de ra rlekmet ne aa luan be qurli qa sena. I maikka ra uamet na qa maden. Ta rekmet taqurla de ra mit. Dap kurli luqa men ama aiska, i batdarlen per a qa bama qares ip kep ngip. ³¹ De vet luqa ama nirlaqa de iaq, i ama Barlka nep ma Lautu dai qa tit nep luqa ama aiska imanep. Dai qa lu qa, de qa aang gel ka, i qa tit miaimit per ama aiska aa garli. ³² Dai saqikka raqurla, i iaq ama Livai-qa“qa tit be qa men pet luus aa be saqikka qa lu luqa de qa aang gel ka. I qa tit per ama aiska aa garli be saqikka qa mit. ³³ Dap katti iak navet ma Samaria qa tit nep ma aiska be qa men gel luqa ama qaqeraqa. Be qa lu qa de maikka buup ka nama arlem naver a qa. ³⁴ De qa mit be sagelna na qa, be qa rletik nama marles nev ama mengka ma Ulip de ngen ama vain mer aa bias, de qa uung nama luaniit. De qa met luqa de qa mugun a qa ver aa dongki ara rleng. De qa mit se qa sev ama Pasindiaqena araa vetki be qe uas tem ka. ³⁵ Baip bigia de qa qurl luqa, i ai de qe uas tama Pasindiaqena araa vetki rama qelaing.

De qa ruqun ma', "Ngi taqa uas te luqa. Dariq aip ngia matna ver a qa ne ngen a qeng ama qelaing nagelemiis, dai aip ngua guirl de diip ngu virliir a nget." ³⁶Dema Iesus ka snanpet ma', "Ngia tu gia qevap ai aqek nanaa nevet lura ama depguas na ra, i maikka aa arlem nevet luqa, i ama suamta ra lenges na qa?"

³⁷De luqa, i qat drlem sama Lo qa ruqun ma', "Luqa, i aa arlem never a qa de qa matna never a qa." Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Dai ngia tit de ngi tekmet taqurla."

Mata Qi Nema Maria

³⁸Be lua, i ra tit savet ma Jarusalem, dai ma Iesus ka man saver iaiq ama luqupki. Be iaiq ama nanki, i ara rlenki ma Mata dai qia mit nanaik ka sev ara vetki. ³⁹I ma Mata dai ara qelatki ma Maria. I ma Maria qia men be qia mugun gelna nema Iesus aa ilaing, de qurli qi aa, i qi narliip ki narli aa lengi. ⁴⁰Dap ma Mata dai qi tekmet nama rleriirang, i buup, i ani qia tuvem nama asmes. Be ara tuaqevap dai quasik ai qurli nget maget. Taqurla be qia mit sagel ma Iesus be qia ruqun ma',

"Gua Barlka, gua qelatki qia mit namen a ngua be ngerek se ngua, i ngua tuvem nama asmes. Kua quasik ngia tu gia qevap sevet liina? Ngi ruqun na qi ip kia ren ip kia raat never a ngua."

⁴¹Dap ma Iesus ka virliit ba qi ma', "Mata, guari, ngia tu gia qevap maberl dema arlemigl na ngi never ama tekmeriirang, i buup. ⁴²Dav iani, i ama barliini, i ma Maria qi narliip kia aar iini, i ama atliini (i qi narliip ki narli gua lengi), be quasik mager iv aqek ke qirlvem se liina nagel ki."

Ama Risura Araa Raring

Matu 6.9-15 dema 7.7-11

11 ¹Dema Iesus dai qe raring, i qurli qa ver iaq ama luqupka. Baip ke raring be verleset, de iak never aa risura qa ruqun a qa ma', "Ma Jon dai qa su aa risura ai lu mager ip te raring taqurla. Dai gua Barlka saqikka mager ip ngi su uut ai lu mager iv uure raring taqurla." ²Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Aip lua, i ngene raring, dai mager ip ngene raring taqurliani.

A uut Mam, i ngi vuusep, uure palu gel ngi, i gia rlenki dai ama glasing-a-qi.

De uure raring ip gia giqi ip ngi uas dai mager iv iara qia ren.

Dama tekmeriirang, i ngi narliip siirang dai mager iv uure tekmet niirang iara ver ama aivetki, ip saqikka raquarl te tekmet niirang pe uusep.

³De mager ip ngi van auut tama asmes, i maget kur uut pet luqa iara ama nirlaqa.

⁴De mager ip ngi reviktem se auura viirang, i sa uur rekmet niirang, ip saqikka raquarl uur reviktem se iari araa viirang, i ra rekmet niirang sagel uut.

De quasik mager ip ngia tit se uut sever ama qasiquar-iirang ama dlek-pem-iirang. (Dap mager ip ngit lu se uut tik ma Satan.)"

⁵De qa ruqun a ra ma',

"Ariq aiv iak never a ngen, i aa angama rluaqa, dai dama arlenki ara rlan de qe iit be qa ruqun a qa ma', "Guakka as ngi qurl a ngua rama bretkina

ama depguas na nget. ⁶I gua rluaqa, i qat den mer ama aiska be baing se qa gel ngua. Dap kuasiq angama asmes gel ngua ip bareq a qa.”

⁷De luqa ivuk pe aa vetki qa virliit ma', "Kula ngi tekmer ip ma rletki ver a ngua. De qasa ding mer ama tarlka, de ngu ne ngua uis uut mas pama laiqi. Be quasik mager ip ngua raarlviit ip ngu qurl a ngi re a qeni.”

⁸“Dai be ngul sil ba ngen, ai quattaa, i quasik mager ip ka raarlviit de qe qurl aqa rama bret, i raquarli qa dai aa rluaqa na qa. Dap katikka raquarli ai de masmas kuasiq ai ama qelep ka sa snanpet, dai be diip ka raarl de qe qurl a qa rama bret de ngene iarang, i quasik iirang gel ka.

⁹Dai ngu tuqun a ngen ma', Maikka mager ip ngene nen ama Ngemumaqa, dai diip ke qurl a ngen. De qatikka mager ip ngene mali re liirang aa nagel ka, dai diip ngene lu iirang. De saqikka aip ngene deldel mer ama tarlka dai diiv ama Ngemumaqa qe rattem mer ama tarlka nanaik ngen.

¹⁰I qatikka lura mai, i ai de re raring sagel ama Ngemumaqa, dai diip te raneng ama tekmeriirang. De luqa, i qat drlem sa mali rama tekmeriirang, dai diip ket lu sevet. De luqa, i qe deldel mer ama tarlka, dai diiv ama Ngemumaqa qe raarl mer ama tarlka nanaik ka.

¹¹Ariq aiv iak never a ngen dai aa uimka qe snanpet na qa rama serlikka, dai qua mager ip ngi qurl a qa rama qemki ama qenaingki-vem-ki? Maikka quasik. ¹²Dariq aip gi uimka qe snanpet na ngi rama luaqa, de qua mager ip ngi qurl a qa rama qutmangamka? Saqikka liina dai maikka quasik maget.

¹³Ngen dai quasik ai raquarl ama Ngemumaqa. I ngen dai ama vura na ngen, dap ngen drlem aip ngu lu ama tekmeriirang ama atliirang nanaa, ip ngenerl kurl a ngene uis. Taqurla dai maikka ama revan, i a ngene Mam, i qa vuusep, dai diip ke qurl lura, i ai de re raring sademna rama Qevepka ama Glasingaqa aa tekmeriirang ama atliirang.”

Ma Iesus Aa Dlek Dai Nget Nagel Ama Ngemumaqa

Matiu 12.22-30; Mak 3.20-27

¹⁴Per iaq ama nirlaqa dema Iesus kem nem ama iauska, i luqa, i qa vesdet mer ama qaqeraqa, be quasik mager ip ka taqen. Be saip lua, i luqa ama iauska qa mit never ama qaqeraqa, de luqa ama qaqeraqa qe rarles, i qa taqen. Be ama qaqet, i ama buurlemki na ra dai sak met ta. ¹⁵Dav iari ama qaqet dai ra ruqun ma', "Kem nem ama iaus nema Bielsebul aa dlek.” (I luqa, i ama iaus a ngere Barlka.) ¹⁶De iari ama qaqet te narliip te siquat na qa. I ra ruqun a qa ip ke rekmet na angama rletki ama dlek-pem-ki, i qi nev uusep.

¹⁷Dap ma Iesus dai qat drlem araa tuaqevap, be qa ruqun a ra ma', "Ariq aip barl mer iaiq ama qerlingki bama liiniam ama udiam, de ra tesna, dai be diip lenges ne luqia ama qerlingki. Dariq aiv iari, i ama quanases met ta dai barlmet ta be ra tesna, i iaq ama liinka seruurl de iak, dai be diip lenges ne luqa ama liinka mai. ¹⁸Dai ariq aip barlmet ma Satan aa liinka bama udiam de ian dresna, dai be ngu lu diip ma Satan aa liinka qa taarl madlek nanaa? I ngene tuqun ai ngum nem ama iaus nema Bielsebul aa dlek. ¹⁹Ariq ama revan, i ma Bielsebul ka mat never a ngua be ngua nem ama iaus, taqurla dai ngu lu nemka qa mat never a ngene uis, be ra nem ama iaus? Taqurla dai qatikka diiv a ngene uis te sil mamerl ai ngen dekmet nama viirang. ²⁰Dap

katikka ngut matna nama Ngemumaqa aa dlek ip ngum nem ama iaus. Dai be liina ngere teqerl ai sama Ngemumaqa aa Giqi ip ke uas dai sa qia men gel ngen.”

²¹“Ariq iaq, i ama dlek-per-a-qa, i quarik ke taneng ama qiipka ip ke taqa uas te aa vetki, taqurla dai be diip kurl aa tekmeriirang maget. ²²Dav ariq aiv iaq, i aa dlek peviit daleng luqa, i aa uang ama dlek dai qa men be qa uirl se luqa sama arasmesna, dai be qa mer ama qiip de ngen ama arasmesna angera sinki, i ai de ngere uas tem ka. De qa matmet ne aa tekmeriirang de qa qurl iari. ²³Nemka, i quasiaq ai aa rluaqa na ngua, dai aa qumeska na ngua. De nemka, i quasiaq ai qe ngiingdemna nama sipsip ke na ngua, dai qe ngingarl se nget be nget tit maden maden.”

Ama Iaus Ngere Siquat Ip Ngere Lenges Nama Qaqet

Matiu 12.43-45

²⁴Aiv ama iauska qa mit never iaq ama qaqeraqa, de qa tit pet luus aa sagel kuasiaq ama qerlap, i qe mali ra angama luqupka ip mas per a qa. Dap ke mali dai quasik ka lu sever angama luqupka. Taqurla dama iauska qa ruqun ma', "Diip ngu guirl sevet luqa ama luqupka, i ngua mit nep ka." ²⁵Baiv ama iauska qa guirl sagel luqa ama qaqeraqa, dai qa lu luqa ama luqupka, i qatiaskerl kuasik pem ka. I de luqa, i aa rlan dai ip taquarl vama vetki, i ra suqup pem ki de ra raqa muvem na qi iv ama atluqi. ²⁶De luqa ama iauska qa mit be qa marl se iang ama iaus ama ngeriqit ngen-a-iam na nget. I lungera ama iaus, dai maikka ama vunget malai, daleng luqa. De lungera ama iaus mai nge mit be nge man sede luqai aa rlan be qurl nger aa. Be luqa dai ama vu na qa malai. I medu nauirl dai quasiaq ai qa raneng ama merlenka raqurla.

Lura I Ama Arlias Per A Ra Malai

²⁷Ma Iesus ka meraqen ne lungera ama lengi, i maikka mer ama qaqer ama buurlem na ra. Be iaiq ama nanki, i qi varlen me ra dai qis nes slep sagel ma Iesus ma', "Luqia ama nanki, i murl kia sel a ngi, be ngiat diim ara qumek, dai maikka mager iv ama arlias per a qi!" ²⁸Dap ma Iesus ka ruqun ma', "Kuasik. Dap lura, i re narli ama Ngemumaqa aa lengi de ra tit kut nget, dai lura dai mager iv ama arlias per a ra malai."

Ma Iesus Ke Su Lura I Re Snanpet Na Qa

Matiu 12.38-42; Mak 8.12

²⁹De qatiaskerl lua, i maikka buup nama qaqet ta men be re ngiingdemna ver a qa de qa ruqun a ra ma', "Ama qaqet pet lungere iara ama niirl dai ama vu ra. I re snanpet ip te lu angama rletki ama dlek-pem-ki. Dap diip kuasiaq ai ngu reqerl a ra ne angama rletki ama dlek-pem-ki. Dap katikka diip ngu reqerl a ra nama Ngemumaqa Aamki-na-qa ma Jona, i murl ka raneng ama Slurlka aa dlek. ³⁰I murl ma Jona dai ama qasiquatka na qa, i ama Ngemumaqa qa reqerl ama qaqet pet ma Niniva. Dai saqikka raquarl ngua, i ama qaqer araa Rarlimka na ngua, dai diiv iara ama qaqet te lu ama Ngemumaqa aa dlek de gua rletki. ^{31,32}De diip lua, i ama Ngemumaqa qe kot sama qaqet de diiv ama Ninivaqina dai diip ta raarl ver ama kot de re teqerl na ngen a viirang. I raquarli re narligel ama lengi, i ma Jona qa sil na nget, be

ra guirltik per araa rut. De maikka ngul sil ba ngen ai ngua dai ngua veviit daleng ma Jona. De diiv iviit, pet luqa ama nirlaqa, i diiv ama Ngemumaqa qe kot sama qaqet, dai diiv iaiq ama Barlki ama Kuin, i murl ki uas tama qerlingki ma Siba, dai diip ki reqlerl na ngen a viirang, i iara ngene narli gua lengi, dap kuasiq ngene narligel. I murl luqia qia men mianai manau na sangis navet ma Afrika, ip kia ran sasari savet ma Jarusalem. I qi mali rama saikngias nagel ma King Solomon, i luqa ama saik-na-qa. Be maikka qi taqa narligel aa lengi. Dap ngul sil ba ngen ai ngua dai ngua veviit daleng ma King Solomon.”

Uurem Ngim Tama Atliirang

Matiu 5.15 dema 6.22-23

³³“Maikka quasik mager iv iak ka aandem ama mudemki de qe rerles ki temani ver ama laiqli-ruut, dap kua mer ama supinki. Kuasik. Dav ai de re nandem ama mudemki de ra tu qi sekgames, iv ara nirlaqa never ama qaqet mai, i qurli ra vama vetki. ³⁴Ama qaqeraqa aa sakngaiam dai raquarl ama vetki ara vinduaqi, i ra rekmet na qi nama glas. Dai be ariq aiv ama semaning men ama glas dai maikka diiv ama arlenki vama vetki. Dav ariq aip ta lemerl ama glas iv ama atlungel, dai maikka diiv ama atlu ve luqia ama vetki. Dai mager ip ngene taqam ngim sagel ama Slurlka dai diip ke rekmet de maget na ngen. Dav arik kuasik ngene taqam ngim sagel ka dai diip ngen deng ama nirlaqa bama arlenki da ngen a rlan. ³⁵Taqurla dai maikka mager ip ngene taqa uas. I arik ma luqia ama nirlaqa, i ngi taneng a qi dai arik ma qia meng bama arlenki. ³⁶I ariq aiv ama qaqeraqa, i qurli qa mai men ama Slurlka aa nirlaqa, de quasik ke narliip kurli qa men ama arlenki, taqurla dai be diiv ama Slurlka qe tekmet na qa ip ke tekmet nama atliirang katias taquarl ama nirlaqa qin sin namer ama mudemki.”

Ma Iesus Ka Taarl Nama Barlta Never Ama Lautu

Matiu 23.1-36; Mak 12.38-40; Luk 20.45-47

³⁷Baip ma Iesus ka meraqen ne lungera ama lengi be verleset, de iaq ama Parasiqa qa nes tem ka ip ke na qa ian dres. Taqurla dema Iesus ka man sep ma vetki be qa mugun ip diip ka tes. ³⁸De luqa ama Parasiqa qa lu ma Iesus, i qa mugun be qa tes dap kuasiq ai qa ukmes te aa ngerik nauirl. Taqurla de qa tu aa qevap maberl. ³⁹Dav ama Slurlka qa ruqun a qa ma', “Ngen ama Parasiqena, dai ai de ngene lemerl vama kap ngen ama pilit angara rlang naik. Dai ngul sil ba ngen ai imuk da ngen a rlan, dai buup ngen nama rasuam de ngene iarang ama viirang. ⁴⁰Ngen dai ama qabaing per a ngen. Kua quasik ngen drlem ai ama Ngemumaqa, i ai de qe tekmet nama qaqeraqa aa qetdingki, dai saqikka qa rekmet ne liirang aa daa rlan? ⁴¹Dai mager ip ngene kurl lura, i kuasiq araa qerang, ip ngen derat never a ra. Ngene tekmet taqurla be diiv ama seserl ngen ip taquarl ama pilitkina, i re mening sepn na nget.

⁴²Dap ngen ama Parasiqena, dai diiv ama vu bareq a ngen. I aa ngen a tekmeriirang mai dai ai de ngen deraatmet niirang. I aip liina iv ama malepka dai ngene kuarl tem iini bareq ama Ngemumaqa. I nevet liirang aa dai ama aarles dama qirlnas de ngen ama arlang, i nget muqas muqas naver a ngen

a sleng, i liirang aa dai quasia ai iirang peviit. Dav ai de ngerlangken per a ngen ip saqikka ngene tekmet nama atlu sagel iari de ngene rarliq ama Nge-mumaqa. I arik ngene tekmet ne liirang aa dap kuasik ngerlangken per a ngen ne iari dai ama atlu.”

⁴³“Ngen ama Parasiqena, dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngene narliip ngen druqun per ama luquv ama atlunget dama qaqer araa saqang pama Lautu-vem-nget. De ngene narliiv ama qaqet ta taqen nama atlu sagel ngen per ama maiirl.

⁴⁴De ngen dai diiv ama vu bareq a ngen. I ngen dai raquarl ama anki nama a ngipka, i quasik ta mak na qi. Be ama qaqet ta tit dai re mainmet nama anki, i quasik tat drlem. Dav, i liina dai ngen diit se ra vuuqas.”

⁴⁵De iaq, i qat drlem sama Lo dai qa virliit ma', “A Tiksiqa, ngia taqen taqurla be ngirl sirl ngen auut nama Lengi ama dlek-pem-nget.”

⁴⁶Dema Iesus ka ruqun ma', “Ngen, i ai de ngene su nama Lo, dai diiv ama vu bareq a ngen. I ai de ngen dru ama tekmeriirang ama merlenka-vem-iirang per ama qaqet, be ai de re pererl na remani, i re teving. Dav ai de quasia ai arik ngen dru a ngen a ngerik ip ngen derat never a ra se lungera ama merlen.

⁴⁷Ngen dai diiv ama vu bareq a ngen. I a ngen a serlura dai murl ta veleng ama Slurlka aa Aamki-na-ra, dav iara ngene taqa uas te araa matmatkina.

⁴⁸Be ngene teqerl ai a ngen a tuaqevap ip taquarl murl a ngen a serlura, i re peleng ama Slurlka aa Aamki-na-ra, dav iara dai ngen dru araa matmatkina.

⁴⁹Taqurla be qerl ngi lu ama Ngemumaqa aa drlem nge su uut ma',

“Diip ngu nem ama Slurlka aa Aamki-na-ra ngen ama meraqen-sa-metta, dai diiv ama vura re veleng ta. Dav iari dai diip te rekmet maden na ra.”

⁵⁰Taqurla be ngen ama qaqer, i ngene iames pet lungur iara ama niirl, dai diip ngene raneng ama merlenka sever ama Slurlka aa Aamki-na-ra reves. I lura, i murl iana'i sagel ngere rarlma ama aivetki de re peleng ta bedeng iara. ⁵¹De diip ngene raneng ama merlenka sevet ma Abel aa uuves, i ra veleng ka, de diip ngene raneng ama merlenka sevet ma Sakaraia aa uuves, i ra veleng ka. I ma Sakaraia dai ra veleng ka veleqes nama alta qe nama rumki ama glasingas-met-ki vama Lautu-vem-ki. Dai ngul sil ba ngen ai ngen ama qaqet pet lungur iara ama niirl, dai diip ngene raneng ama merlenka sevet lura mai areves, i ra veleng ta.

⁵²De ngen, i ai de ngene su nema Moses aa Lo, dai maikka diiv ama vu bareq a ngen. I sa ngen drles ama aiska, i qa ip ne rama Ngemumaqa aa saik-ngias. De qatikka ngen dai quasia ai ngen datem mer ama tarlka ip ngen dan. De qatikka ngen pesdet men ama aiska sere iari, i re narliip tat dan.”

⁵³Dema Iesus ka mit nep luqia ama vetki be qa mit sedarliik. De lura, i rat drlem sama Lo de ngen ama Parasiqena, dai araa rut nge taarl, i ama qurek per a ra, be rerl sirl ka nama lengi. I re narliip te siquat ne aamki nama lengi, i nget muqas muqas. ⁵⁴I re tekmet taqurla de re taqa uas tem ka, iv ait de ra lu sever angama lengiqi, i baing se qi met ka; i luqia ip te kot se qa na qi.

Ngenet Lu Riq Ama Qaaq-iirang

Matiu 10.26-27

12 ¹De qatias buup nama tausen nama qaqet, i ra iingdemna. I maikka buup na ra be ren binmes per a na. Dav as nauirl iv aiv aa dema

Iesus ka taqen per ama qaqet dai qa ruqun aa risura ma', "Ngenet lu riq ama Parasiqena araa tekmeriirang ama qaaq-iirang, i ai de iirang ngere riirl ip taquarl ama Yis, i ai de ra tu nget pama bret ip ngere riirl. ²De ngene lu, ama tekmeriirang, i qurli iirang pama trleses dai nasat de qurli iirang sekgames. Dama lengi mai, i qurli nget pama trleses dai nasat dama qaqet tat drlem a nget. ³Taqrula bama lengi mai, i sa ngen meraqen na nget pama arlenki dai diiv ama qaqet te narli nget men ama nirlaqa. Dama lengi mai, i sa ngen siqak per a na na nget pama vet, dai diip ta raarl veleqes nama vet de ra taqen slep katias, i ra taqen na nger aavanau."

⁴"Guariqena, ngul sil ba ngen taqurliani. Kula ngeneng ning ama qaqet, i ai de re peleng ama qetdingki naik. Dav aiv aa de saqias kuasik mager ip te rekmet ne aqeni nasat. ⁵Dap diip ngu reql a ngen ne luqa, i maikka mager ip ngeneng ning me qa. Maikka mager ip ngeneng ning luqa, i aa dlek ip ke prleser a ngen, de saqikka aa dlek ip mager ip ket dan ama qaqeraqa samer ama altingki. Dai be maikka ngul sil ba ngen, ip maikka mager ip ngeneng ning me qa. ⁶De ngen drlem ai iai de ren ban per ama uaiq-iirang, i iirang ip taquarl ama qirliim naver ama maiirl. I ai dama qelaing-iiram ama udiiram ama quiirem-iiram dai ver ama uaiq-iirang ama ngeriqit niirang. Dav ama Ngemumaqa dai ai de quasia ai ngerlangken per a qa ne aqeni raquarl ama uaiqini ama giliini. ⁷Dama qesing mai ver a ngen pes dai sa qat drlem aiv ama qesna na nget. Taqrula be quasik mager ip ngeneng ning. I ngen dai a ngen anbandem dai nget peviit daleng ama uaiq-iirang, i buup niirang."

⁸"De maikka ngul sil ba ngen, ai ariq aiv iaq, i qel sil sevet gua rlenki de iari araa saqang, dai saqikka diip ngua, ama qaqer araa Rarlimka dai diip ngu sil nama atlu sevet luqa aa rlenki gel ama Ngemumaqa aa Angeluqena. ⁹Dav ariq aiv iaq, i qem ngim temanau na ngua dama qaqer araa saqang, dai saqikka diip ngu ngim temanau na qa dama Ngemumaqa aa Angeluqena araa saqang. ¹⁰Dariq aip nemka, i qa meraqen ama qaqer araa Rarlimka nama lengi ama vunget dai mager iv ama Ngemumaqa qe reviktem se liina ama viini. Dap nemka, i qa meraqen ama Qevepka ama Glasingaqa mavik, dai quasik mager iv ama Ngemumaqa qe reviktem se luqa aa viini. ¹¹Dariq aip ta tit se ngen sev ama lautu-vem-nget, de savet ngen ama Barlta nep ma Gaman araa saqang, de iari, i ama Barlta, de quasik mager ip ngeneng ning de ngen dru a ngen a qevep maberl ma', "Ngu lu diiv uure piirlit araa snanper iirang nanaa?" ¹²I qatikka diip pet luus aa ip ngen deraqen, dai diiv ama Qevepka ama Glasingaqa qe su ngen tama lengi ip mager ip lua ngen deraqen na nget sagel ta."

Luqa I Buup Ne Aa Tekmeriirang Dap Kuasik Aa Saikngias

¹³De iak naver ama qaqer, i buup na ra qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Tiksiqa sa uune mam ka ngip, dai be ngu narliip ngi ruqun gua rarlimka ip ka ratmer a uune mam aa tekmeriirang ip ke qurl a ngua re iarang."

¹⁴Dap ma Iesus ka ruqun a qa ma', "Guakka. Ngu lu, nemka qa mu ngua ip ngua tatmet se uin dap kua ngua tatmer uan a tekmeriirang? Kurli ngua!"

¹⁵Dema Iesus ka ruqun a ra mai ma', "Maikka ngenet lu! De ngene taqa uas ip kula vem ngen sama tekmeriirang ip taquarl iaq, i qe teksenas. I ariq aip luqa, i maikka buup ne aa tekmeriirang, dai quasia ai qe iames nagel liirang aa, aa tekmeriirang."

¹⁶ Baiv aa de qa qurl a ra re iaq ama qasiquatka ma', "Iaq, i buup ne aa qelaing, de aa sleng ngere tal ama asmes, i buup. ¹⁷De luqa, i buup ne aa qelaing dai daa rlan dai qa tu aa qevap ma', "Diiv iara ngu sana? I quasik gua angama vetki ip mager ip ngu iingdemna ne gua asmes mai vem ki."

¹⁸ De qa ruqun ma', "Diip ngu rekmet taqurliani. Gua vet mai, i ai de sagel gua asmes, dai diip ngu rattem se nget, de diip ngu req ama slurlnget. De diip ngu iingdemna nama wit de ngene gua tekmeriirang ama atliirang pe lungera ama vet. ¹⁹De mager ip diip ngua tu gua qevap taqurliani, gua tekmeriirang ama atliirang dai diip kurli iirang sama ages, i buup na nget. Dai be iara ngua tu ama maspetki. De diip ngua tes de ngu srluup dama arlias per a ngua."

²⁰ Dav ama Ngemumaqa qa ruqun a qa ma', "Ngi dai ama qabaing per a ngi. I diip nani vet luqia ama arlenki de ngi ngip. Be ama tekmeriirang, i sa ngia iingdemna niirang be qurli iirang aa, dai ngu lu diip nemka qa aar iirang?"

²¹ Dai saqikka raqurla sagel lura, i ai de re ngiingdemna ne araa tekmeriirang, i buup niirang. Dap ta dai ama vu ra na ra dama Ngemumaqa aa saqang."

Kula Ngen Dru A Ngen A Qevap Maberl

Matiu 6.25-34

²² Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Taqrula dai maikka ngul sil ba ngen, ip kuasik mager ip ngen dru a ngen a qevap maberl sever a nas ma', "Ngu lu diiv uure iames nagel ama asmes, i nget naqua? De uure srluuv ama aiqu, i qi naqua?" De quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap sever a nas de ngene tuqun ma', "Ngu lu, diiv uure rurlisnas nama luan, i nget naqua?" ²³ I ama iames dai maikka nget peviit dav ama asmes dai naqatikka nget tenavuk. Dama qetdingki dai qi veviit dav ama luan dai naqatikka nget tenavuk. ²⁴ I ngen dru a ngen a qevap sever ama uaik, i ai de quasiai ai ngeret matna sagel angera asmes. Dai de quasiai ai ngere ngiingdemna nama asmes de nge tu nget pama asmes arla vet. Dav ama Ngemumaqa dai ai de qen ban a nget tama asmes. Dap ngen dai maikka ngen peviit daleng ama uaik. ²⁵ De quasik mager iv a qeq aa rutka qa taarl, i aa dlek ip ke rluses ne aa mugunes iara ver ama aivetki. ²⁶ Dai ariq aip kuasik maget na ngen ip ngene tekmet nama tekmeriirang taqrula, ama giliirang, dai ngu lu ngen dru a ngen a qevap maberl sevet ngene iarang ama tekmeriirang ama barliirang ip nanaa?

²⁷ Maikka mager ip ngene raqam ngim sagel ama qunam, aip ngu lu ai de ngere riirl nanaa. I ai de quasiai ai ngeret matna de quasiai ai ngere tekmet nama luan bareq anas. Dap maikka ngul sil ba ngen ma', "Murl ma Solomon ka muremiis ne aa tekmeriirang mai dap kuasiai ai qa muremiis nama luan ama atlunger ip taquarl lungera ama qunam." ²⁸ Ama takanaut dai iara de qurli nget per ama sleng dap naqatti aiv aa de ra diq a nget de ra rlu na nget semer ama altingki ip nge rang. De naqatikka ama garas maden taqrula, dai ai dama Ngemumaqa qa turem nget.

Taqrula dai ngen ama qaqet, i naqatikka a ngen a tuaqevap ama gil-nget, dai maikka mager ip ngen drlem ai ama Ngemumaqa dai diip ke uas tem ngen peviit daleng liirang aa. ²⁹ Taqrula dai quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap maberl de ngene tuqun ma', "Ngu lu diiv uues ama gi?" Dap kua ma',

“Ngu lu, diiv uure srluup kua?” ³⁰ Lura ama qaqet per ama aivetki dai re mali re liirang aa ama tekmeriirang. Dav a ngene Mam dai sa qat drlem se liirang aa mai, i ngene narliip se iirang. ³¹ Maikka mager ip slegslep per a ngen te liirang aa, i ama Ngemumaqa qe uas tem iirang. Baiv aa de liirang aa mai, i qerlka ngene narliip se iirang, dai diip ke van a ngen tem iirang.”

Ama Ngemumaqa Dai Qa Veviit Daleng Ama Qelaing

Matiu 6.19-21

³² “Dap ngen, i ama liinka ama langas ne gua sipsip, dai qula ngeneng ning. I a ngene Mam ke narliip ken ban a ngen te aa tekmeriirang, i qe uas tem iirang. ³³ De mager ip ngenem nem a ngen a tekmeriirang mai iv ama qaqet ten ban per iirang. De ngenerl kuarl te lungera ama qelaing barek lura ama qaqet, i quasisq araa qerang, ip ngen derat never a ra. Taqurla, de diip ngene taneng ama tekmeriirang ama atliirang, i quasik mager iv iirang ngere murlas. De ngene ngiingdemna nama tekmeriirang ama atliirang ip sev uusep. I vuusep dai ai de quasisq ai lenges lenges ne liirang aa ama tekmeriirang. Dai de quasisq ai ama suamta rat den sagelna, dai de quasisq ai ama gerengaqi are uis ngere lenges nama tekmeriirang. ³⁴ I saqikka a ngen a tuaqevap dai diip kurli nget pet luqia ama luqupki sagel kurl a ngen a tekmeriirang ama atliirang.”

Mager Iv Ama Qaqet Ta Tuvem Nanas

Matiu 24.42-44

³⁵ Dema Iesus kel sil nama qasiquatka, ma', “Mager iv ama qaqet te urlisnas nama luan de ra tik men nanas nama liit. De ra aandem araa mudem ip tem ngim, de qurli ra, i ra muvem nanas. ³⁶ De maikka mager ip ta, dai raquarl lura, i qurli ra de rem ngim naa ne araa Mastaqa, i qe narliip kerl guirl naver ama rangerlvet angera asmeski ama slurlki. Baip lua, i qa men be qe deldel mer ama tarlka de maikka diip masna re rattem mer ama tarlka. ³⁷ Dariq aiv ama Mastaqa qa men dai qa lu aa buaiskena, i quasisq ai re brlaing, dai lura ama buaiskena dai mager iv ama arlias per a ra. De ngul sil ba ngen nama revan, i qatikka diiv ama Mastaqa qa ruvem nanas, de diip ke ruqun na ra ip ta ruqun. De qatikka diip ka, qerl kurl a ra rama asmes. ³⁸ Be qua ariq aip ka men dama arlenki ara rlan, dap kua lua, i ama durlaikka qe rarlma, i qek nak, dai qa lu ra, i quasisq ai re brlaing, dai lura ama buaiskena dai mager iv ama arlias per a ra. ³⁹ Dai mager ip ngen drlem sevet liini iara. Arik luqa qat drlem aip maikka qesnada dama suamka qat den ip ke suam sev aa vetki, dai mager ip luqa, i aa vetki dai qa ruvem nanas de qe uas ip te luqa, i qe narliip ke suam. I luqa, i aa vetki, dai quasik ke narliiv ama suamka qe bungdem ner aa vetki ip ke suam. ⁴⁰ Taqurla dai saqikka mager ip ngen, ngen druvem nanas. I ama qaqer araa Rarlimka dai naqatikka mager ip ka ren pet liina ama qeleq-iini, i aip ngen dru a ngen a qevap ai quasik mager ip ka ren.”

Ama Qasiquatka Sevet Luqa I Qa Maarl Madlek De Qet Matna

Matiu 24.45-51

⁴¹ Baiv aa dema Pita qa ruqun a qa ma', “Gua Slurlka, kua ngia sil ne luqa ama qasiquatka ip bareq auut naik, dap kua bareq ama qaqet mai?” ⁴² Dama

Slurlka qa ruqun ma', "Diip ngu sil sevet luqa, i qa maarl madlek de qet matna de aa tuaqevap dai ama atlungat. Dai de qe taqa uas te aa rletki. I luqa, i diiv aa Barlka qa ru qa ip ke uas te aa buaiskena. De diip ken ban a ra rama asmes, i aip lua, i ip ta tes. ⁴³Baip laiv aa de luqa ama Barlka qa guirl, dai qa lu luqa, i qet matna raqurla ip taquarl mekai qa ruqun a qa. Dai luqa dai mager iv ama arlias-per-a-qa. ⁴⁴Dai maikka ngul sil ba ngen nama revan. I luqa ama Barlka dai diip ka ru luqa ip ke uas te aa tekmeriirang mai. ⁴⁵Dav ariq aip luqa ama buaiska qa tu aa qevap ma', "As gua Barlka dai as diip kuasiq ai masna qa ren." Taqurla de qa arles, i qe uamet ne aa rluaviq ama buaiskena ama quatta de ngen ama nankina. De qa tes de qe srluup ke na ra be qe kabaing. ⁴⁶De diip luqa, i qe uas te aa rluavik dai diiv aa Mastaqa qa ren, i aip kuasik luqa qa muvem nanas. I diip ka ren pet liina ama qeleq-iini, i aip luqa ama buaiskena araa Aamngimka qe tu aa qevap ai as diip kuasiq aa Mastaqa qa ren. De diiv ama Mastaqa qa raarl ne luqa de qa lenges na qa. De diip ka ru luqa gel lura, i ama vura, i quasik ta tu araa qevap.

⁴⁷Dama buaiska, i sa qat drlem ai aa Mastaqa qe narliip se qa ip lu qet matna raqurla, dap kuasiq ai qa tuvem nanas de qet matna ip taquarl aa Mastaqa qe narliip. De diiv aa Mastaqa qe urlistik per a qa maden. ⁴⁸Dap luqa ama buaiska, i quasik kat drlem aa Mastaqa aa narliip dap katikka qe tekmet nama tekmeriirang, i mager ip ke karabus sever iirang arleves, dai diiv aa Mastaqa qe karabus na qa qarlarla." Dai ma Iesus kel sil ne liina, i raqurliani ma', "Lura, i re uas tama rleriirang ama giliirang dai quasik mager ip leklek pe araa ngerik ip te taqat teqerl ne araa barlta araa lengi. Dap lura, i re uas tama rleriirang, i maikka buup dai mager ip te dlek se liirang aa ama rleriirang ip te prleset ne iirang, be diip tet lu ama ranbandem."

Kuasik Ama Aupka Dap Matmat Met Nama Qaqet I Quasik Ta Tu Araa Qevap

Matiu 10.34-36

⁴⁹"Sa ngua men saver ama aivetki ip ngua tu ama altingki ver a qi. De maikka ngu narliip luqia ama altingki dai maikka masna qia taarl. (Liina, i ama tuvetki.) ⁵⁰De ngua dai diip gua qumespik te lenges na ngua. Be iara dai as kuasik ngua ral liina, dav ama merlenka ver a ngua. ⁵¹Dav ani ngen dru a ngen a qevap ai ngua men ip ngu tiktik dema arasmesna mai naver ama aivetki? Dai quasik.

Dap ngul sil ba ngen, ai ngua men ip matmatmet nama qaqet. ⁵²I iara de nasat dai quariq aip kurl ama qaquer ama ngeriqit-na-ra ve iaiq ama vetki, dai diip matmet ta be diiv ama liiniam ama udiam. Be diiv ama depguas na ra dai diiv araa qumes-iam ne aiam. De liiam aa dai saqikka diiv ian aa qumespik ne lura ama depguas na ra. ⁵³I diip matmatmet nama qaqet, be diiv ama ngerl-mamka dai diiv aa qumeska ne aa uimka, dama rluimka dai aa qumeska ne aa mam. De diiv ama ngerl-nan dai diiv ara qumeski ne are uimki, dama rluimki dai ara qumeski ne are nan. Dama ngerl-nan dai diiv ara qumeski ne ara reveski, dama rluimki dai diiv ara qumeski ne ara reveski."

Kuasik Tet Lu Ama Rarlimini Pama Ngemumaqa Aa Rleriirang Angera Arleng

Matiu 16.2-3

⁵⁴De qa ruqun ama buurlem nama qaqet ma', "Aip lua, i ngenet lu ama aavulki lua sagel ai dama nirlaqa qat dan, dai de masmasna ngene tuqun ma',

“Diiv ama qaikki qia terl.” De qatikka ai dama revan, i ama qaikki qia terl.
⁵⁵Dai de ngenet lu ama laurlka, i qat den mianai manau, dai de ngene tuqun ma', “Saqi diiv ama nirlaqa qat den aa. De qatikka ama revan, i ai dama nirlaqa qat den taqurla.” ⁵⁶Ngen dai ama qaak-met-ta na ngen! I maikka ai de ngene taqat lu liirang aa ver ama aivetki ngen ama uusepka de ngen drlem ama rarlimini ve iirang angera rleng. Dai saqikka raqurla dai iara, i ngenet lu ama Ngemumaqa aa rleriirang, i iara iirang nget den. Dai saqikka liirang aa ngere siquat. Dav ai de ngenet lu liirang aa de quasiq ai ngene mali rama rarlimini ve iirang angera rleng.”

Ngi Sesarl Ver Ama Lengi Gel Luqa I Ip Ke Kot Se Ngi

Matuu 5.25-26

⁵⁷“De ngu lu nanaa be qatikka ngen dai quasik ngene taqa mu a ngen a qevap de ngene tuqun ai mager ip ngene tekmet nama tekmeriirang ama seserl iirang? ⁵⁸As aip lua, i ngia tit saver ama kot, i ngi ne gia qumeska, be as lua, i qurli uin per ama aiska, de ngi reqerl sa seserlver ama lengi varlen me uin iv uan a iam nana. I quasik mager ip sa qurl uin per ama kot de ngi seserlvet. I ariq aip kuasik ngia rekmet ne luqa ip giak na qa, dai arik ma qa nem ngi sagel ama Jas de diip ke kot se ngi. De luqa ip ke kot se ngi, dai arik ma qa nem ngi sagel ama Diitdiit-per-a-qa ip ka ru ngi vama arlenka-vem-ki. ⁵⁹De maikka ngul sil ba ngi ai quasik mager ip masna ngia iit nev ama arlenka-vem-ki. I mager ip nauirl dai ngi virliit gia dinau nama qelaing mai.”

Lura I Quasik Ta Guirltik Per Araa Rut Dai Diip Lenges Na Ra

13 ¹De qatikka ve liina de qurli iari aa re nema Iesus. Be lura ra sil barek ma Iesus sevet liina, i iini nge men per iari navet ma Galili. I ma Pailat ka veleng lura ama qaqet pe liina, i ren bandemiis sagel ama Nge-mumaqa. I qa rekmet taqurla bama qaqaqer araa qerekka qa rletik ngen ama aurl angera qerekka. I ama aurl angera qerekka dai ip ten bandemiis na qa sagel ama Ngemumaqa. ²Dema Iesus ka virliit, i qa ruqun ma',

“Dai be qua ngen dru a ngen a qevap ai lura ama Galiliqena dai ama vura malai, dav iari ama Galiliqena dai quasik? Taqurla be qerl lura ra ral ama merlenka. ³Dai ngul sil ba ngen, ai maikka quasik taqurla. Dav ariq aip kuasik ngen guirltik per a ngen a rut, dai qatikka diip lenges na ngen mai raqurla. ⁴De saqikka lura ama qaqaqer ama 18 na ra, i murl ama vetki, i qi saiviit vet ma Siluam kia aat per a ra be qia veleng ta. Dai qua ngen dru a ngen a qevap ai ama vura malai daleng lura vet ma Jariusalem? ⁵Dai ngul sil ba ngen, ai maikka vadai de quasiq ai raqurla. Dav arik, aip kuasik ngen guirltik per a ngen a rut, dai diip lenges na ngen mai raqurla.”

A Qasiqatka Sever Ama Mengka I Quasik Ka Tu Ama Gam

⁶De qa sil ne iaq ama qasiqatka raqurliani, “Taq, i qa qutserl ama mengka ama pikuska per aa bisnis nama wain. Baiv aa de qa men ip ket lu rama asmes nadem ka, dap de luqa ama mengka dai quasiq angama asmes. ⁷Taqurla de qa ruqun luqa, i ai de qet matna ver aa bisnis ma', “Ngi narli. Kasa sama ages ama depguas dai ai de nguut den ip tama asmes nade luqa ama mengka, dav

ai de quasiaq ai ngua lu angama asmes dem ka. Taqurla dai mager ip ngi rap pem ka. I quasik mager ip ke riirl naik men ama aiverem ama atluum.”

⁸De luqa, i ai de qet matna ver ama bisnis ka ruqun ma', "Gua Barlka, mager ip gia ding se qa iv as kurli qa sama ageski ama quanaski. De diip ngut kut mirlek na qa de ngua ru ama durlaiq angera snak per aa arlim. ⁹Aip kuarik mager ip ka ru ama asmes pet luqia narevanau ama ageski. Be ariq aip kuasik dai naqerl mager ip ngi rap pem ka.”

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Nanki Ver Ama Nirlaqa Ma Sabat

¹⁰De ver ama nirlaqa ma Sabat dema Iesus ka taqen per ama qaqet pe iaiq ama Lautu-vem-ki. ¹¹Be ve luqia ama Lautu-vem-ki dai qurli iaiq aa ama nanki, i ama iauska ver a qi. I luqa ama iauska dai qa rekmet ne luqia ama nanki be qi temarl sama ages ama 18 na nget. Taqurla be nging men ama lanki ve ara rlung be quasik mager ip kia raarlviit mererlik. ¹²Dema Iesus ka lu qi, de qa nes tem ki ip kia ren sagel ka. De qa ruqun a qi ma',

“Maqi, sa ngua nem gia arlemki.” ¹³De qa mu aa ngerik pet luqia ama nanki, de naqatikka masna qia maarl ma seserl. De luqia ama nanki dai qia taarl nama Ngemumaqa aa rlenki.

¹⁴Dav ama Barlka nep luqia ama Lautu-vem-ki dai ama qurek-per-a-qa nema Iesus, i qa rekmet de maget ne luqia ama nanki ver ama Sabat. Taqurla be luqa ama Barlka qa ruqun ama qaqet ma', "Katikka ama niirl ama ngeri-qit-ngen-a-qa na nget, i mager iv uuret matna ver auura rleriirang. Be ariq aip ngene narliiv iak kem nem ama arlem naver a ngen, dai qatikka mager ip ngen dren pet lungera ama niirl, i ai de uuret matna ver a nget. Be qula ngen dren sevet liina ver ama nirlaqa ma Sabat.”

¹⁵Taqurla, dama Barlka ma Iesus ka virliit barek luqa ma', "Ngen dai ama qaak met ngen. I ai de ver ama Sabat dai de ngen diit sev ama bulmakau angera vet be ngene perik se a ngen a bulmakau de ngen a ngen a dongki de ngen diit se nger ip ngere srluup. ¹⁶Dap luqi iara ama nanki, dai ma Abraham aa uimki. I sama ages ama 18 dai ma Satan ka quap per a qi. Dai ariq aip ngua veriktem se liirang aa ver ama Sabat, dai ngu lu nanaa? Kua maget taqurla?”

¹⁷Aip ka meraqen taqurla, de aa qumespik dai maikka ama qelep ta. Dama qaqet mai dai ama arlias per a ra naver ama tekmeriirang mai ama atliirang, i qa rekmet niirang.

Ama Qasiqatka Sever Ama Mastet De Ngen Ama Yis

Matiu 13.31-32; Mak 4.30-32

¹⁸De qatiaskerl ma Iesus ka taqen ma', "Ngu lu, ama Ngemumaqa aa luqupki, i qe uas dai qi raquarl ama gi? De ngu lu mager ip ngu siquat tama Ngemumaqa aa luqupki rama gi? ¹⁹Ama Ngemumaqa aa luqupki dai raquarl ama mengka aa gam, i ra tis ka ma mastet. Iaqa ama qaqeraqa qa mer ama mastet aa gamka de qa mu qa ver aa sleng. Baiv aa de qa iirl bama mengka ama barlka. Be ama uaik dai nge tuqun met ka.”

²⁰De saqiaskerlka qa taqen ma', "Ngu lu mager ip ngu siquat tama Ngemumaqa aa luqupki rama gi? ²¹Ama Ngemumaqa aa luqupki dai raquarl ama Yis. I lungera dai ai dama nankina ra tu nget pama plaua mer ama diski ip

te tekmet nama bret. Be lungera ama Yis dai ngere tekmet nama bretki be qi riirl ip ma slurlki.”

Ama Aiska Ama Gilka Saver Ama Ngemumaqa Aa Luqupki

Matiu 7.13 dema 7.21-23

²²Baiv aa dema Iesus ka tit savet ma Jarusalem. Be qa tit de qe su ama qaqet per iarang ama luquviirang de ngen iang ama luquv, i ama barl-nget. ²³De iak ka snanpet na qa ma', "Gua Barlka, naqatikka qua diiv ama Ngemumaqa qe iames ne iaq iak naver ama qaqet?"

Dema Iesus ka ruqun ama qaqet ma', ²⁴"Maikka mager ip slepslep per a ngen, ip ngen diit ip ngen dran mer ama tarliini ama giliini. I maikka ngul sil ba ngen, ai buup nama qaqet dai diip te narliip tat dan, dap maikka quasik mager ip tat dan. ²⁵Baip laip de luqa, i aa vetki dai diip ka raarl de qe ves mer ama vetki ara tarlka. De diip ngen den be ngen daarl darliik de ngene deldel mer ama tarlka de ngenes nes ma', "Auura Barlka, ngi rattem mer ama tarlka sagel uut."

De diip ke virliit ba ngen ma',

"Kuasik nguat drlem aip ngen naver angama luqupki qua."

²⁶De diip ngene tuqun a qa ma',

"Dap mekai uut tes de uure srluup uut na ngi. De mekai ngia taarl ver auura luqup de ngi su uut."

²⁷Dap saqiaskerlka diip ke ruqun a ngen ma',

"Kuasik nguat drlem aip ngen naver angama luqupki qua. Ngen dai ai de ngene tekmet nama vu, dai ngen mai ngenet lu nagel ngua."

²⁸De diip ngenet lu ma Abraham dema Aisak dema Jekop de ngen ama Slurlka aa Aamki-na-ra, i qurli ra ver ama Ngemumaqa aa luqupki. Dap ngen dai qa qirlvem se ngen be qurli ngen darliik. Be diip ngenek nak slep de ngenes nis a ngene qing nana. ²⁹De diiv ama qaqet ta ren ianai sagel ai de baingbaing sama nirlaqa de ianai sagel ai dama nirlaqa qat dan de ianai navet luus aa ver ama nirlaqa aa garli de saqikka navet luus aa ianai naver aa garli ruarl. De diip kurli ra mas per ama Ngemumaqa aa luqupki de ra tes ianai. ³⁰Dav iari, i iara dai ama sakngaqi na ra, i re ruirl sama qaqet dai diip kuasiq ai ama Barlta na ra nasat. Dap lura, i quasiq ai ama sakngaqi na ra dai diip nasat de diiv ama Barlta na ra.

Ama Arlem Ma Iesus Never Ama Qaqet Pet Ma Jarusalem

Matiu 23.37-39

³¹De qatikka vet luqa ama nirlaqa de iari ama Parasiqena ra men, be ra ruqun a qa ma', "Ngi iit nanari ip kula qurli ngi iara. I ma Erot ke narliip ke peleng ngi."

³²Dema Iesus ka ruqun a ra ma',

"Ngen diit ip ngene ruqun luqa ama murlepka ama vuqa, ma', 'Ngi narli, diiv iara de bigia dai diip ngum nem ama iaus ama vunget. De ngu tekmet de maget nama arlem-per-a-ra. De diip pet luqa ama nirlaqa ip ma depguas dai diip ngu verleset ne gua rletki.'

³³Dap katikka diiv iara de bigia de mabigia dai qatikka diip ngua tit savet ma Jarusalem. I qatikka quasik mager ip te veleng angama Slurlka aa

Aamki-na-qa ver a qiq ama luqupki. Dap katikka mager ip te veleng ka vet ma Jarusalem.”

³⁴Dema Iesus kes nes ma', "Maikka ngen ama qaqet navet ma Jarusalem dai ai de ngene peleng ama Ngemumaqa Aamki-na-ra. De lura, i qa nem ta sagel ngen ip tet matna, dai ai de ngene rlumet na ra nama dul ip tep ngip. De qatikka ver ama niirl, i buup dai ai de ngu narliip ngu ngiingdemna na ngen, ip katikka raquarl ama durlaikki, i ai de qi ngiingdemna ne ara rluis pe ara qivarleriim. Dap ngen dai quasik ngene narliip. ³⁵De ngene narli, sama Ngemumaqa qa mit nev a ngen a vet. De ngul sil ba ngen, ai saqias kuasik mager ip ngene lu ngua, ip diip deng pet luqa ama nirlaqa, i diip ngene ruqun ma', "Mager iv uut taarl ne luqa, i qat den nama Slurlka aa rlenki."

Ma Iesus Ka Lemerl Iak Tama Arlemki

14 ¹Per iaq ama nirlaqa, i ama Judaqena araa lautuqa, dema Iesus ka mit ip ka tes pe iaq ama Parasiqena araa Barlka aa vetki. De maikka re taqam ngim per a qa. ²De iaq, i bep per a qa slep, dai qurli qa gelna na qa. ³Dema Iesus dai qa lu luqa, de qa snanpet ne lura, i rat drlem sama Lo, de ngen ama Parasiqena, i qa ruqun ma', "Kua mager iv uure rekmet de maget nama arlemki-vem-ka ver ama nirlaqa ma Sabat, dap kua quasik?" ⁴Dap ta dai quasik mager ip ta taqen, i re guirltik sagel ka. Taqurla, de qa lemerl luqa rama arlemki. De qa nem ka be qa mit. ⁵De qa ruqun a ra ma', "Ariq aiv iak naver a ngen, i aa uimki dap kuarl aa bulmakauqa qa man mer ama demka, i ama qurlsinki. Dai quarl ai de quasia ai mager ip masna luqa qa aar a qa namer ama demka ver ama Sabat?" ⁶Dai be quasik mager ip te virliit luqia ama lengiqi.

Liina Ip Te Semagil Nanas

⁷Dema Iesus ka lu lura, i ra men saver ama asmeski, dai re narliip ta tuqun pama luquv ama atlunget. Taqurla de qa sil ba ra ne iaq ama qasiquatka. I qa sil ma', ⁸"Ariq aiv iak ka nes tem ngi be ngia tit saver ama rangerlvet angera asmeski ama slurlki, de quasik mager ip ngit lu rama luqupka ama atluqa ip ngia tuqun. I arik ma giak ka nes te aqek, i ama Barlka, i qa veviit daleng me ngi ip ka ruqun aa. ⁹I arik taqurla, dai luqa, i qa nes tem uin dai diip ka ren be qe ruqun na ngi ma', "Ngi quarl te luqa ama luqupka barek luqa iara." Be diip ma qelep ngi malai be diip ngiit ngia ruqun pe luqa ama luqupka, i maikka qa nasat.

¹⁰Dav ariq aiv iak ka nes tem ngi be ngia mit saver ama asmeski, dai mager ip ngiit ip maikka ngia ruqun pe ngera rleng. Aip ngi tekmet taqurla, dai be luqa, i qa nes tem ngi be ngia men, dai diip ke ruqun a ngi ma', "Guakka, ngia ren ip ngia ruqun per ama luqupka ama atluqa."

Ka rekmet taqurla, be diiv ama qaqet dai re tuqun ai ama atluqa na ngi. ¹¹Dai aip nemka, i qa taarl ne aa rlenki dai laiv ama Ngemumaqa qe semagil ne aa rlenki. Dap nemka, i qatikka qe semagil nanas, dai laiv ama Ngemumaqa qa raarl ne luqa aa rlenki veviit."

Liina Ip Tes Nes Tama Qaqet Sever Ama Asmeski

¹²Dema Iesus ka ruqun luqa, i sa qa nes tem ka be qa men sever ama asmeski ma', "Aip lua, i ngi tekmet nama asmeski, de qula ngis nes te giari

de gia nenggeni-ra de lura, i ra never a ngi, de ngen ne lura navet gia luqup, i buup ne araa qelaing. I arik ma laip ta nes tem ngi ip ngia tes gel ta ve araa vet. De ra virliir ama asmes bareq a ngi. ¹³Maikka quasik maget. Dav aip lua ip ngi tekmet nama asmeski ama slurlki, dai mager ip ngis nes te lura, i quasiaq araa qerang, de ngene lura, i lenges ne araa qetdingki, de ngene lura, i ama vu araa ilaing, de ngen ama rlenta. ¹⁴I lura raqurla dai quasik mager ip te virliit angama asmes bareq a ngi. Taqurla dai be mager iv ama arlias per a ngi. I raquarli nasat dama Ngemumaqa qe virliit lungera ama asmes bareq a ngi. I diip ke rekmet taqurla vet luqa ama nirlaqa, i saqiaskerlka diip ka taarl ne lura, i ama atlura naver ama aapngipki.”

Ama Qasiquatka Sever Ama Asmeski Ama Slurlki

Matiu 22.1-10

¹⁵De iak navet lura, i ra tes, te na qa, dai qe narli luqia ama lengiqi de qa ruqun ma Iesus ma', "Lura, i diip ta ruqun de ra tes per ama Ngemumaqa aa luqupki, dai mager iv ama arlias per a ra." ¹⁶Dap ma Iesus ka ruqun a qa ma', "Iaq, i qe narliip ke tekmet nama asmeski ama slurlki, de sa qa nes tama qaqet, i buup na ra ip ta ren sevet luqia ama asmeski. ¹⁷Baiv ama asmeski ara giqi qia men, de qa nem aa buaiska ip ka iit te lura, i sa medu qa nem ama lengi ip diip ta ren. Be luqa qa mit be qa ruqun a ra ma, "Ngen den. I sa ra muvem nama tekmeriirang mai be maget.”

¹⁸Dap lura mai dai ra ruqun ai quasik mager ip ta iit. I qatikka lura, i iak de iak dai qa sil ne liina iv iini ngere qel ka. Be luqa, i qe rarlma dai qa ruqun ma', "Askerlka quasiaq ama ainkules dap sa ngua van per ama sleng. Dai be mager ip ngua iit, ip ngu lu nget. Dai be maikka quasik mager ip ngua iit.”

¹⁹De iak ka ruqun a qa ma', "Sa ngua van per ama bulmakau ama malepka na nget, i lungera ip ngeret matna. Be iara dai ngu narliip ngua tit ip ngu siquat na nget. Dai be maikka quasik mager ip ngua iit.”

²⁰De iak dai qa ruqun ma', "Askerlka iara ngua ngerlvet. Taqurla dai be quasik mager ip ngua iit.”

²¹“Baip maget, de luqa ama buaiska qa guirl, be qa sil bareq aa Mastaqa sevet liirang aa. De luqa ama Mastaqa dai ama qurek-per-a-qa. De qa ruqun aa buaiska ma', "Ngi kaverl saatmit nev ama ais ama barl-nget de ngen ama ais mai ama gil-nget pet luqi iara ama qerlingki ama barlki. De ngia at lura, i quasiaq araa qerang, de ngene lura, i lenges ne araa qetdingki, de ngen ama rlenta, de ngen ama vu araa ilaing. De ngia ren se ra sagel ngua.”

²²Baip maget dama buaiska qa ruqun ma', "Gua Barlka sa ngua mit kut gia lengiqi, dap katiaskerl iang aa ama luqup, i mager ip sagel aret ama qaqet ip ta tes.”

²³Taqurla dama Mastaqa qa ruqun aa buaiska ma', "Ngi iit nev ama ais ama slurl-nget, de ngia iit kur ama sleng angera surl. De maikka slepslep ngi ver ama qaqet ip tat dan. I ngu narliip buup gua vetki. ²⁴I ngul sil ba ngen, i lura mai, i sa medu ngua nes tem ta, dai maikka quasik mager ip tas gua qeng ama asmes.”

Mager Ip Ngì Taqa Mu Gia Qevap Iv Aiv Aa De Ngia Tit Naset Ma Iesus

Matiu 10.37-38

²⁵Dama buurlem nama qaqet, i ama quatta ngen ama nankina dai ra tit te nema Iesus, dai qa guirltik per a nas de qa ruqun a ra ma', ²⁶“Ariq aiv iaq,

i qa tit naser a ngua dap maikka aa arlem ama slurl-nget sagel aa mam ngen aa nan, de aa rluaqi ngen aa uis de aa nenggeni-ra, i ama quatta ngen ama nankina, dap ngua dai aa arlem ama gil-nget sagel ngua, dai luqa dai quasik mager ip gua risuqa na qa. I maikka mager iv ama qaqeraqa dai aa arlem malai sagel ngua, dap ka dai naqatikka a arlem naver a nas kuarla. ²⁷Dariq aiv iaq, i quasiaq ai qa tit naser a ngua de qe teving se gua rletki, ip taquarl iaq, i qe tal aa lalemka, dai luqa dai quasik mager ip gua risuqa na qa.

²⁸Dariq aiv iak never a ngen, i qe narliip ke teq ama vetki, i qatias ama ainkulki saiviit, dai mager ip nauirl dai qa tuqun de qe taqa mu aa qevap aip diip ka rling ama qelaing ama qesna ver ama vetki. I qe narliip kat drlem, aip kua diip maget ne aa qelaing ip ngere verleset ne luqia ama vetki, dap kua quasik. ²⁹I ariq aip kuasik ka rekmet taqurla nauirl, de sa ariq aip ka arles nama vetki ara arlimbiit, baiv aa de quasik maget na qa ip ke verleset nama vetki. Dama qaqet mai, i ret lu raqurla, de diip ta tuma se luqa. ³⁰I re tuqun ma', "Luqa qa arlma luqia ama vetki, dap kuasiaq ai qa verleset na qi."

³¹De aip lua iv iaq ama King ke narliip ka tit ip ke ne iaq ama King ian dresna, dai ai de nauirl de qa mugun de qe taqa mu aa qevap. I qatikka ani qa dai aa soldiaqena ama 10 tausen na ra. Dav iaq ama King dai qa men, i qe ne iari ama soldiaqena, i ama 20 tausen na ra. Taqurla be qe narliip kat drlem nauirl taqurliani, aip kua mager ip kene luqa ama King ian dresna ip ke qirlvem se qa, dap kua quasik? ³²Dariq aip ka tu aa qevap ai quasik maget na qa, dai aip lua, i as kurl aa qumeska sangis, de diip kem nem iari sagel ka. De qe siquat, i qa taqen ip ke tiktik dama arasmesna. ³³"Dai saqikka raqurla, i ariq aiv iak never a ngen, i quasik ka mugun de qe taqa mu aa qevap nauirl de quasik ka tu ama tekmeriirang mai never ama aivetki nasat, dai luqa dai quasik mager ip gua risuqa na qa."

Ama Sul I Quasik Angera Dlek

Matuu 5.13; Mak 9.50

³⁴"Ama sul dai ama atlunget. Dav aiv ama sul angera treska qa mit, dai be qasa quasik mager ip ngene tekmet nama asmes iv ama treska. De quasik mager iv aqek ke rekmet na nger ip saqi ama treska. ³⁵Dai lungera raqurla dai quasik mager iv uur rlu nget per ama sleng, i quasik mager ip ngere tekmet nama asmes ip ngere taqa riirl. De quasik mager iv uur iingdemna nama sul ngen ama bulmakauqi ara snak. Dap katikka lungera raqurla ama sul dai ai de uure rlu na nget sever ama semaning.

Dai nemka, i aa asdembim dai mager ip ke narli lungera ama lengi."

Ama Qasiqatka Sever Ama Sipsipki I Lenges Na Qi

Matuu 18.12-14

15 ¹De lura, i ai de ra ter ama takkis de ngene lura, i ai de re tekmet nama viirang, dai ra men sagelna nema Iesus ip te narli aa lengi. ²Dama Parasiqena de ngene lura, i rat drlem sama Lo, dai ra taqen, i re serlin ma', "Luqa dai ai de qe tekmer iv aa rluavik ne lura, i ai de re tekmet nama viirang, dai de qa tes ke na ra."

³De raqurla dema Iesus ka raqal sil ne luqa iara ama qasiqatka bareq a ra ma', ⁴"Ariq aiv iaq, i aa velam, i ra tis nget ama sipsip, i ama malev ama

malepka na nget, dav aiv aa de lenges ne iaik never a nget. Taqurla de ngu lu diip ke sana, i aip lenges ne iaiaq ama sipsipki? Diip ka iit dap kurli lungera ama 99 na nget per iani ama aiverini. De qa tit de qe mali re luqia ama sipsipki, i lenges na qi, ip deng, i qe lu sever a qi. ⁵Baip ka lu qi dama arlias-per-a-qa. De qa iauqi re aa qen de qa tit samuk. ⁶Baip baing se qa mer aa vetki, de qa nes te aa rluavik de ngen aa lengiqi-metta. De ra men be ra iingdemna. De qa ruqun a ra ma', 'Maikka mager iv ama arlias per a ngen, ngene na ngua. I medu lenges ne gu iaiaq ama sipsipki, dap ngua mali rem ki be ngua lu qi de sa ngua guirl se qi.' ⁷Dai ngul sil ba ngen, ai vuusep dai ama arlias per ama Angeluqena malai navet luqa, i qa guirl. Dav ara arlias navet lura ama 99 na ra, i sama seserlta dai nakka renavuk."

Ama Qasiquatka Sever Ama Qelaingka I Lenges Na Qa

⁸"Ariq aiv iaiaq ama nanki, i ara qelaing ama dul, i ama malepka na nget, baiv aa de lenges ne iak. Baip maget de qi aandem ama mudemki de qi suqup pama vetki de qi taqa mali. Be qatikka qit matna raqurla be deng, i qia lu qa. ⁹Baip kia lu qa, de diip ki nes te ara ri de ngen ara lengiqi-met-ta, de diip ta ren be re iingdemna. De diip ki ruqun na ra ma', "Maikka mager iv ama arlias per a ngen, ngene na ngua. I medu lenges ne gu iaq ama qelaingka, dap sa iara ngua lu qa.' ¹⁰Dai ngul sil ba ngen, ai saqikka raqurla, i ama Ngemumaqa aa Angeluqena dai ai dama arlias per a ra never iaq ama vuqa, i aip ka guirltik per aa rutka."

A Qasiquatka Sever Ama Rluimka I Lenges Na Qa

¹¹Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Tak, i aa uimiam ama quariam ama udiam. ¹²Be luqa, i qa mianaivuk dai qa ruqun aa mam ma', 'Gumam, ngua tu gua qevap sever ama tekmeriirang mai, i liirang aa, i ngi narliip diip ngia ratmer iirang bareq auun, ngu ne gua barlka. Be gua rang dai iara ngi qurl a ngua.'

De raqurla de qa mat mer aa tekmeriirang mai bareq aa uimiam.

¹³Baiv aa de quasiaq ama ainkules, dama rluim-iam bama ningamka dai qa iingdemna ne aa tekmeriirang mai. De qa mit saver iaiaq ama luqupki, i qi sangis. Be qurli qa vet luqia ama luqupki, de qa rlan aa qelaing mai ver ama tekmeriirang, i quasiaq ai ama atliirang de qe tekmet niirang. ¹⁴Aip ka rlan aa tekmeriirang mai be verleset niirang, dema niingki ama slurliki qia men pet luqia ama luqupki. Dap luqa ama gilka dai maikka quasiaq a qerang. ¹⁵De raqurla de qa mit ket matna gel iaq, i qa navet luqia ama luqupki. De luqa, i aa velam dai qa nem luqa ama gilka ip ke uas te aa velam. ¹⁶De maikka ai de qe narliip ken ban nanas tama velam angera atkutem. Dav ai de quasiaq ai ariq aqek ke qurl a qa re angama asmes.

¹⁷Baiv aa de aa tuaqevap ama atlunget nge guirl. Be qa ruqun ma', 'Gumam aa buaiskena dai qatias buup ne araa asmes. Dap kurli ngua iara be lenges lenges na ngua mer ama getki, i ama qeraik ngua. ¹⁸Dap diip ngua raarl de ngu iit nanari ip ngu iit sagel gumam. De diip ngu ruqun a qa ma', 'Gumam sa ngua rekmet nama vu sagel ama Ngemumaqa de sagel ngi. ¹⁹Be iara dai sa quasik mager ip ngia tis ngua ai ngiaimka na ngua. I qasa iara dai ama vuqa na ngua. Be ngia ru ngua ip gi iaq ama buaiska na ngua.'

²⁰Baiv aa de qa maarlviit de qa tit sagel aa mam.

Baip lua, i as kurl ama rluimka sangis, de aa mam ka lu qa. Dama ngerl-mamka dai maikka ama arlemka malai never aa uimka. De qa uaik imanau, be qa uurut men a qa de merlmerl-vem-ka rem ka be qes nismet met ka.

²¹Dama rluimka qa ruqun ma', "Gumam, sa ngua rekmet nama vu sagel ama Ngemumaqa de sagel ngi. Be ngua dai sa quasisq ai ama atluqa na ngua be quasik mager ip ngia tis ngua ai gi uimka."

²²Dav ama ngerl-mamka qa ruqun aa buaiskena ma', "Ngen det gua serlapki, i maikka ama atluqi, i ama ainkulki, de maikka masna ngen den se qi ip ngen du qi ver a qa. De ngen du ama ring men aa ngerikka. De ngen du ama luut per aa ilaing. ²³De ngen diit tama karabauqi are uimki ama qemung per a qi de ngene veleng ki de ngen den se qi, ip diiv ama arlias per auut de uut tes.

²⁴I raquarli ai de ngua tu gua qevap ai nguaimka dai sa qa ngip dav iara dai qa guirl, i qe iames. I sa mekai lenges na qa, dap saqi uut lu qa, i sa qa guirl."

De ra rekmet nama asmeski.

²⁵Dav ama rluimka ama rarlimka dai qurli qa ver ama sleng. Baiv aa de qerl guirl, dai qat den be sagelna nama vetki dai qe narli, i re taing de re main. ²⁶De qa nes te iaq ama buaiska, be qa snanpet na qa ma', "Te tekmet nanaa?"

²⁷Dav ama buaiska qa ruqun a qa ma', "Sa gia ningamka qa guirl. Be gi mam ka veleng ama karabauqi are uimki ama qemung per a qi. I raquarli ama rluimka qa guirl sagel ka, de qatikka qurli qa maget, i quasisq ai lenges na qa."

²⁸Dav ama rluimka ama barlka dai ama qurek-per-a-qa, be quasik ke narliip kat dan. Taqurla de aa mam ka aang sedarliik be qa qurl a qa rama lengi ama atlunget. ²⁹Dap ka guirltiq aa mam aa lengi ma', "Sa ngua matna gel ngi sama ages, i buup ip taquarl ama maatpitka. Dai de quasisq ai iai de ngua iing gia qeng ama lengi. Dap kuasisq ai ngia qurl a ngua re angama meimei are uimki, ip ngu rekmet nama asmes barek ngu ne guari, iv auur arlias de uut tes. Maikka quasik. ³⁰Dap luqa ngiaimka dai sa qa verleset ne gia tekmeriirang mai bareq ama nankina ama ngerl-met-ta. De qa guirl, de gia arlem never a qa de ngia veleng ama karabauqi are uimki ama qemung per a qi."

³¹Dama ngerl-mamka qa ruqun a qa ma', "Gualselaqa, katikka ai de masmas de qurl uun temna. Be gua tekmeriirang mai dai gia tekmeriirang aa. ³²Dav iara dai maikka mager iv ama arlias per a uut. De mager iv uure tekmet nama asmeski, i raquarli gia ningamka dai sa mekai ngua tu gua qevap ai sa qa ngip, dav iara dai qa guirl, i qe iames. I mekai lenges na qa, dav iara uut lu sever a qa."

A Qasiquatka Sever Ama Aamngimka I Quasisq Ai Qe Taqat Matna

16 ¹Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Iaq, i buup ne aa qelaing, dai aa Aamngimka, i qe uas te aa tekmeriirang. Dai iari ra men sagel ka be ra sil ba qa se aa Aamngimka ma',

"Gia Aamngimka dai qat ding gia tekmeriirang."

²De raqurla de qa nes te aa Aamngimka be qa men de qa ruqun a qa ma', "Ngu narli ama lengi ama vunget sever a ngi. Dai be maikka mager ip ngi

raqal sil sevet gua tekmeriirang, i ngi iil sever iirang, i liirang aa, i ngi uas tem iirang. I raquarli iara dai quasik mager ip gua Aamngimka na ngi ip ngi uas te gua tekmeriirang.”

³De qatikka de luqa aa rlan ama Aamngimka, dai qa tu aa qevap maberl ma', “Diip ngu sana? I luqa ama Barlka dai qe narliip ke prleser a ngua ip diiv iara dai quasisq ai ama Aamngimka na ngua. Dap kuasik gua angama dlek ip ngut kut per ama aiverem ip ngut matna bareq anas. Dema qelep ngua ip ngua ter ama asmes nagel iari. ⁴Dav iara dai nguata drlem aip diip ngu sana? I aip lua, i ama Barlka qa qirlvem se ngua ip quasisq ai ama Aamngimka na ngua, dai diip ngua tat nevet gua rluavik, i diip ta tarl se ngua sev araa vet.”

⁵Baiv aa de qa nes te lura mai, i araa dinau gel ara Barlka, be ra men sagel ka. Be luqa, i qa men, i qe ruirl dai ama Aamngimka qa snanpet na qa ma', “Guarai, kua gia dinau dai buup gel gua Barlka?”

⁶De qa guirltik ma', “A revan. Maikka, gua dinau dai ama dram dai ama 100 na nget.”

Dema Aamngimka qa ruqun ma', “Ani, ama langing-iini iara se gia dinau. Dap masna ngia ruqun de naqatikka ngu bing sep gia dinau. Be diip ngi iil ama 50 naqatikka.”

⁷Baiv aa de saqi iak ka men, bama Aamngimka qa snanpet na qa ma', “Gia dinau nama qesna?”

De qa ruqun ma', “Ama 100 nama bik nama wit.”

De qa ruqun a qa ma', “Ngi aar ama langing-iini iara se gia dinau, katikka ngua bing sep nget be diip ngi iil ama 80 naqatikka.”

⁸Baiv aa dama Barlka qa taarl nama Aamngimka aa rlenki, i luqa, i qa lenges ne aa bisnis. I qa taarl na qa, i raquarli aa saikngias peviit be qa rekmet ne liina raqurla. I lura ama qaqet, i ra tit kur ama aivetki ara gamansena dai re taqat drlem ip tet matna gel araa rluavik. Be maikka araa adrlem ngere uirl se lura, i ra namen ama Lautuqi ara gamansena. ⁹De ngu tuqun a ngen ai ama qelaing dai mager ip nger iit se ngen nep ma aiska ama vuqa. Dav ariq aip ngenerl kurl iari te a qeng ama qelaing iv a ngen a rluavik na ra, iv aip laip lua, i sa verleser ama tekmeriirang mai, dai mager ip lura, i a ngen a rluavik dai diip ta raarl se ngen masarevuk ip kurli ngen masmas ngene na ra.

¹⁰“Dai ariq aip nemka, i ai de qe taqa uas tama tekmeriirang ama langas niirang, dai mager ip diip ke taqa uas te ngen ama tekmeriirang ama barliirang saqikka. Dap luqa, i ai de quasisq ai qe taqat matna sama tekmeriirang ama langas niirang, dai quasik mager ip ke taqat matna se ngen ama tekmeriirang ama barliirang. ¹¹Dai ariq aip quasisq ai ngene taqa uas tama quvangiirang, i buup nanari never ama aivetki, dai diip quasisq aqek ke qurl a ngen tama tekmeriirang ama revan siirang nagel ama Ngemumaqa ip ngene uas tem iirang. ¹²Dariq aip kuasik ngene taqa uas te iari araa tekmeriirang, dai qatikka liirang aa iv a ngen a tekmeriirang dai diip quasisq aqek ke qurl a ngen.

¹³“Kuasik mager iv iak ket matna bareq ama udiam mais. I raqurla dai diip kuasik ke narliip se iak dav iak dai maikka diip ke narliip se qa. Be diip ka tit naset luqa, i maikka qe narliip se qa. Dap luqa, i quasik ke narliip se qa, dai diip kem ngim temanau na qa. Dai raqurla, be ariq aip ngene narliip ngen

diit naser ama Ngemumaqa, dai maikka quasik mager iv ama qelaingka dai qe ruirl se ngen.”

Ama Ngemumaqa Aa Lengi Dai Quasik Mager Ip Guirltik Per A Nget

¹⁴Ama Parasiqena dai maikka ai de re narliip sama qelaing. De raqurla be re narli lungera ama lengi, i ma Iesus ka meraqen na nget, de maikka ra tit na qa. ¹⁵Dap ka ruqun a ra ma', "Katikka ai de ngene narliip ngene sek da ngen a tekmeriirang ama atliirang dama qaqer araa saqang. Dav ama Ngemumaqa dai qe taqat drlem se a ngen a rut. Be liirang aa, i ama qaqet ta taarl niirang, dai naqatikka liirang aa maden dama Ngemumaqa aa saqang.

¹⁶"I ama Ngemumaqa Aamki-na-ra mai de ngen ma Moses aa lengi, dai qasa murl kurli nget be sagel ma Jon, i qe kukmes tama qaqet. Dav ianai navet lungera ama niirl, i qurli ma Jon per a nget be deng iara, dai ama Lengi ama Atlunget sever ama Ngemumaqa, i qe uas dai nge men per ama luqup mai. Be maikka ama qaqet mai dai re dleq ip tat dan iasai sagel ama Ngemumaqa qe uas. ¹⁷Dama uusepka qe nama aivetki dai naqatikka diip lenges na iam. Dav ama Lo dai maikka quasik mager ip lenges ne angama langas niini namen a nget.”

Ma Iesus Ka Taqen Sevet Liina I Re Rling Mer Ama Ngererl

Matiu 5.31-32 dema 19.9; Mak 10.11-12

¹⁸"Lura mai ama quatta, i ra mit namen araa ngerlviq ama nankina de ra ngerlvat ne iari, dai re lenges nama araa-ngerlvat. De qerlka aiv iak ka ngerlvat ne iaiq ama nanki, i mekai ara ak ka mit namen a qi, dai ama Lo sever ama raa-ngerlvat, dai qa merarliq a nget.”

Ma Iesus Aa Qasiqatka Sevet Ma Lasarus

¹⁹"Murl iaq, i buup ne aa quvang iirang, be qatikka ai de masmas ka tu ama serlav ama atlunget, dama luan ama atlunger ama marianget. De qatikka ai de ver ama niirl mai dai de qa tes ama asmes ama atlunget. ²⁰De gelna ne aa tarlka dai qurli iak, i quasioq aa qerang, i aa rlenki ma Lasarus. I buup nama bias per aa qetdingki. ²¹De qa tu aa qevap ip ka ter ama asmes, i ama qelaingka ve aa ngerik ka mesdem nget. Dai dama dang nget den be ngere qik mer ama bias per a qa.

²²Baiv aa de luqa, i quasioq aa qerang dai qa ngip. Dama Angeluqena ra ral ka de ra mit se qa be ra mu qa gel ma Abraham. Baiv aa de saqikka luqa, i buup ne aa quvang iirang dai qa ngip, de ra qutserl ka. ²³De qurli qa mer ama altingki be qe tal ama getget ama slurlnget. De qem ngim piit, dai qet lu ma Abraham, i qurli qa sangis katias. I ma Lasarus dai qurli qa qe na qa. ²⁴De luqa, i buup ne aa quvang iirang ka nes ma', "Gumam ma Abraham, maikka mager ip gia arlem never a ngua. De ngi nem ma Lasarus ip ka ren ip ke uq aa ngerikka aa ningaqa vama qerlapki de qa ru qa mene gua qulbinka ip ma uupka quarla. I maikka ngu taneng ama getget malai met luqi iara ama altingki.”

²⁵Dap ma Abraham ka ruqun ma', "Guimka, iara ngiat drlem sever iani. I as murl lua, i ngi iames per ama aivetki, de ngia mer ama tekmeriirang mai ama atliirang. Dap ma Lasarus dai quasioq aa qerang. Dav iara vet luqi iara ama

luqupki dai qurl aa rutka maget, dap ngi dai ngi tal ama getget maden. ²⁶De saqiaskerlka iani. I varlen me uut, uut na ngen dai ama Ngemumaqa qa mu ama gerlaqi, i qi saimanep, i quasiaq ara ngama arlim. Taqurla bama qaqet, i qurli ra ri de re narliip ta tarlik mene luqia ama gerlaqi dai quasik maget na ra. De lura, i qurli ra ruarl dai quasik maget na ra ip ta rarlik men a qi ip sagel uut.

²⁷De luqa, i buup ne aa quvang iirang dai qa ruqun ma', "Dai gumam, ngu nen ngi, ip ngi nem ma Lasarus ip ka iit sep gumam aa vetki. ²⁸I gua nenggeni-ra dai ama ngeriqit-na-ra. Be mager ip ma Lasarus ke qurl a ra rama Lengi ama dlek-pem-nget. I arik ma ngen na ra, ra men savet luqi iara ama luqupki ip te tal ama getget."

²⁹Dap ma Abraham ka ruqun ma', "Ma Moses aa lengi de ngen ama Slurlka aa Aamki-na-ra, araa lengi dai nget gel ta. Be mager ip te narli lungera." ³⁰De luqa, i buup ne aa qelaing ka ruqun ma', "Gumam Abraham, kuasik. I quasik te narliip ta tis pet lungera ama lengi. Dav, ariq aiv iak, i qa maarl naver ama aapngipki de qa iit sagel ta, dai mager ip te narli sever ama iames de re guirltik per araa rut."

³¹Dema Abraham ka ruqun a qa ma', "Ariq aip kuasik ta narligel ma Moses dama Slurlka aa Aamki-na-ra araa lengi, de ariq aiv iak ka maarl naver ama aapngipki, dai saqikka quasik mager ip ta tu araa qevep, i liina."

Ama Viirang I Ai De Iirang Ngere Lenges Nama Qaqet

Matiu 18.6-7 dema 18.21-22; Mak 9.42

17 ¹Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Diiv ama tekmeriirang muqas muqas ngere baingses iv iirang ngere tekmet nama qaqet ip te rat, i re tekmet nama vu. Dap maikka diiv ama vu barek luqa, i qe tekmet be liina raqurla ngere baingses. ²I ariq aip ka, i diip ke rekmet ne angama rluimini navet lura ama rluis iv iini nge raat, i iini ngere rekmet nama vu, dai mager ip te quap sama dulka ama slurlka ver aa qen de re rlu na qa sep ma ruqanepka.

³Dai mager ip ngene taqat lu gelemiis. I ariq aip gia rluqaqa qa rekmet nama vu, dai mager ip ngi seserl ver a qa. Dariq aip ka guirltik per aa rutka, dai mager ip ngi revik tem se aa viini. ⁴Dariq aip ka rekmet nama vu sagel ngi ma ngeriqit ngene iiram per ama nirlaqa ama quanaska, de qa guirl sagel ngi ma ngeriqit ngene iiram ip gia arlem never a qa de ngi reviktem se aa viini. Taqurla dai mager ip ngi revik tem se aa viirang."

Ama Tuaqevap

⁵Dema Aposelkena ra ruqun ama Slurlka ma', "Maikka mager ip ngi rekmet nauura tuaqevap iv ama slurlnget peviit."

⁶Dama Slurlka qa ruqun ma', "Ariq aiv a ngen a tuaqevap ama gil-nget, ip taquarl ama mengka aa gam-iini, i ra tis ka ama Mastet naqatikka, dai mager ip ngene tuqun luqa ama mengka ma', "Ngi bertik per a nas mai, de ngia iit ip ngia ran pama ruqanepka. De diip ka iit kut gia lengi, i ngia tu gia qevep saver ini."

A Buaiska Aa Rletki

⁷"Ariq aiv iak naver a ngen, i aa buaiska, i qet kut per ama sleng, dap kua qe uas tama sipsip. Baip lua, i qa guirl never ama sleng, dai quarl ai de ngi

tuqun a qa ip masna qa ren ip ka ruqun de qa tes? ⁸Maikka quasik. Dap naqatti ai de ngi tuqun a qa ma', "Ngia ruvem ne gua asmes nauirl, de ngia tik me nanas malkuil nama liitki, de ngi at gua asmes de ngia an se nget. De qurli ngi de ver a ngua de ngua tes de ngu srluup, iv aip maget de naqerl ngia tes de ngi srluup. ⁹De qua diip ka taqen nama atlu sagel ama buaiska, i raquarli qe narligel aa lengi? Maikka quasik. ¹⁰Taqurla dai saqikka ngen, i sa ariq aip ngen perleset nama a rleriirang mai ip taquarl ama Ngemumaqa qa ruqun na ngen, de mager ip ngene tuqun ma', "Uut dai naqatikka ama buaiskena nauut. Be liirang aa, i uure tekmet niirang, dai qatikka auura rleriirang aa."

Ma Iesus Ka Lemerl Ama Quatta Ama Malepka Na Ra

¹¹Dema Iesus ka tit nev ama aiska savet ma Jarusalem, be qa tit, be sa qa tit peleqes nema Samaria qi nema Galili. ¹²Be qa men per iaiq ama luqupki, dama quatta ama malepka, i ama laippa ver a ra dai ra lu qa men ama aiska. De qatiaskerlka ra maarl sangis. ¹³De ra nes ma', "Iesus, auura Barlka, mager ip gia arlem naver auut."

¹⁴De qa lu ra, de qa ruqun a ra ma', "Ngen diit ip ngene reqerl ama Lautuqi ara Barlta na ngen a qetdeng." Taqurla de ra tit de verleser ama bias be maget ne araa qetdeng.

¹⁵De iak naver a ra dai qa lu aa qetdingki, i sama atluqi, de qa guirl. De qes nes slep de qa taarl nama Ngemumaqa aa rlenki veleqes nama qaqet. ¹⁶De qa aan aa buum de vaik per a qa manep, i aa sakngaqi samen ama aivet gelna nema Iesus aa ilaing. De qa taqen nama atlu sagel ka. I luqa dai qa navet ma Samaria.

¹⁷Dema Iesus ka lu raqurla, de qa ruqun ma', "Ngua ii ama quatta ama malepka na ra, i maget na ra. Dav iari, ama ngeriqit ngen ama rlatpes na ra, quaridi? ¹⁸Katikka ani ngerek se luqa, i qatti qa mianai be lu ngerek se qa, qa men ip ka taarl nama Ngemumaqa aa rlenki?"

¹⁹De qa ruqun a qa ma', "Ngia raarlviit de ngia tit. I gia tuaqevap dai nge rekmet be saqiaskerlka maget na ngi."

Ama Ngemumaqa Aa Dlek ip Ke Uas Dai Diip Nge Ren

Matu 24.23-28 dema 24.37-41

²⁰Dama Parasiqena ra snanpet na qa ma', "Ama Ngemumaqa aa giqu ip ke uas dai qesnada de qia ren?"

Dema Iesus ka virliit ba ra ma', "Aip lua, i ama Ngemumaqa aa giqu qia men ip ke uas, dai quasik mager iv ama qaqet te lu liina ne araa saqang. ²¹I quasik mager ip te tuqun ma', "Ngene lu, lu qurli qi mara."

Dap kua ma', "Ngene lu, luqi maamuk."

I ngene narli. Ama Ngemumaqa aa dlek dai qurli nget gel ngen."

²²Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "As laiv ama giqu qia ren, i maikka diip ngene narliip padiip ngene lu ama qaqer araa Rarlimka aa angama Nirlaqa ip ke uas. Dap maikka diip kuasik mager ip ngene lu qa.

²³De diip te tuqun a ngen ma', "Ngene lu, luqa maamuk."

Dap kua ma', "Ngene lu, luqa mara." Dap maikka quasik mager ip ngen diit naser a ra. ²⁴Dai ngen drlem, ai aip lua, i vaikpaikmet, dai liina,

i vaikpaikmet dai ai de iini ngere quiaik per ama uusepka mai. Dai ama qaqer araa Rarlimka dai saqikka diip ke rekmet taqurla, i lua, i aip kat den.²⁵ Dav as nauirl dai diip ke ral ama getget, i buup. Dama qaqet pet lungger iara ama niirl dai diip tem ngim temanau na qa.

²⁶ “Be ama tekmeriirang, i murl ver ama niirl, i qurli ma Nua ver a nget, dai saqikka liirang aa dai diip te tekmet niirang pet lunggera ama niirl, i qurl ama qaqer araa Rarlimka ver a nget. ²⁷I ver ama niirl, i qurli ma Nua ver a nget dai ai de quasiai ai ama qaqet ta tu araa qevap sever ama Ngemumaqa. Dav ai de ra tes de re srluup, de re ngerlvet, be deng, i ma Nua qa mit sedama sipki. Baiv aa, dama aiquam ama slurl-nget nge men be nge lenges nama qaqet mai.

²⁸ De diip te tekmet taqurla ip taquarl murl vet lunggera ama niirl, i qurli ma Lot per a nget saqikka. I ai de qurli ra de ra tes de re srluup, de ren bandem per ama quvang iirang, de rerl kurl iari re iirang ip ten ban per iirang, de ret matna ver ama sleng de re teq ama vet. ²⁹ Dap ma Lot ka mir ianai navet ma Sodom, de qatikka vet luqa ama nirlaqa dema altingki de ngen ama dul, i ama ianemaqa na nget, dai nge aat naver ama uusepka ip taquarl ama qaikki. Be nge lenges nama qaqet mai.

³⁰ Dai qatikka diip taqurla ver ama nirlaqa, i ama qaqer araa Rarlimka qe baingses sekgames. ³¹ De diip pet luqa ama nirlaqa dai ariq aiv iaq, i qurli qa ver aa vetki ara rleng, dav aa quvang iirang dai qurli iirang pama vetki, dai maikka quasik mager ip ke meriirl sev aa vetki ip kaar aa quvang-iirang. Dai saqikka raqurla, i ariq aiv iak, i qurli qa ver ama sleng, dai quasik mager ip ke guirl sev ama vetki. ³² I mager ip ngen drlem savet ma Lot aa ngerlki, i qim ngim nasat, i qia tu ara qevap sever ara quvangiirang, i qia mit namen iirang. Dai raqurla be qia ngip.

³³ Dariq aiv iaq, i qa tu aa qevap ip ke taqa uas temiis ip kuasik mager ip ke ngip, dai diip luqa qe ngip mas. Dav ariq aip nemka, i quasik keng ning ama aapngipki de quasik keng ning ama getget de qa tat naver a ngua, dai qatikka diip ke raneng ama iames de qurli qa maget. ³⁴ De ngul sil ba ngen, i aip nguat den men ama arlenki de diiv iaia iane brlaing pama biraqi ama quanaski. Dai diiv ama Ngemumaqa qa aar iak dav iak dai qurli qa imek. ³⁵ De diiv ama naniim ama udiim, i iane tekmet nama bret nama plaua. Dai diiv ama Ngemumaqa qa aar iaik dap kurli iaia imek. ³⁶ De diip kurli iaia ama quariam per ama sleng, dai diiv ama Ngemumaqa qa aar iak dap diip kurli iaia imek.”

³⁷ De ra narli raqurla, de ra ruqun ma', “Auura Barlka, diip liini iara nge ren kuaridi?”

Dema Iesus ka ruqun a ra ma', “De diip gua anmenki dai diip ma luma-merlka. I diip gua anmenki ip taquarl ai de ngenet lu ama nguatki-qena, i ngere ngiingdemna, i aip nge lu iani, i iini nge ngip.”

A Qasiquatka Sever A Sauaikki Qi Ne Luqa I Ai De Qe Narli Ama Kot

18 ¹ Baiv aa dema Iesus ka sil bareq aa risura nama qasiquatka ip ke su ra ai mager ip masmas te raring de quasik mager ip ma neng-na-ra. ² “De ver iaia ama luqupki dai qurli iaia ama kiap, i ai de qe kot sama qaqet. Dai ai de quasiai ai qeng ning ama Ngemumaqa de qerlka ai de quasiai ai qa tu aa qevap ip ke taqa palu gel ama qaqet. ³ De vet luqa ama qerlingki ama

barlki dai qurli iaiq ama sauaiikki. I qatikka ai de vet kiat den sagel luqa, i ai de qe kot sama qaqet, be qi tuqun a qa ma', "Gua qumeska dai qe narliip ke lenges na ngua. Dai mager ip ngia tat naver a ngua sama kot."

⁴De nauirl, dai luqa, i ai de qe kot sama qaqet dai quasik ke narliip ka tat naver a qi. Dav aiv aa de daa rlan dai qa tu aa qevap ma', "Kuasik ngung ning ama Ngemumaqa de quasik ai ngu taqa palu gel ama qaqet. ⁵Dap luqia ama sauaiikki, dai ai de qi tekmet bama rletki ver a ngua. Katiqerlka diiv a den de ngua raat never a qi ver ama a kot. I qatikka arik be masmas kiat den, dai qatikka arik ma raqurla be diip ma neng na ngua malai." ⁶Dema Iesus ka ruqun ma', "Ngene narligel luqa aa lengi, i ai de qe kot sama qaqet dap kuasik ai ama atluqa. ⁷Ama Ngemumaqa aa qaqet dai ai de res nes sagel ka ver ama niirl ngen ama arlen. Dai diip ka tat never aa qaqet. De diip kuasik ai qe palu sa piirlit araa raring. ⁸Dai maikka ngul sil ba ngen, i ama Ngemumaqa dai maikka diip masna qa raat never aa qaqet. Dav aip lua, i saqiaskerlka diiv ama qaqer araa Rarlimka qa ren, dai qua diip ka ren gel ama qaqet per ama aivetki, i ra tu araa qevap sever a qa?"

Ama Qasiqatka Sever Ama Parasiqa Qe Ne Luqa I Ai De Qa Ter Ama Takkis

⁹Iari dai ai de ra tu araa qevap ai qatikka ra dai ama atlura na ra. Dap ta tu araa qevap ai iari dai qatikka ama vura. Dai sagel lura raqurla dai ma Iesus kel sil nama qasiqatka ma',

¹⁰"Iaiam ama quariam, i iane narliiv iane raring. De ian mit sev ama Lautuvem-ki. I iak dai ama Parasiqa na qa. Dav iak dai luqa, i ai de qa ter ama takkis. ¹¹Dema Parasiqa qa maarl, i ngerek se qa sangis ne luqa, i ai de qa ter ama takkis. Be lua, i qe raring, dai qe raring taqurliani, ma', "A Ngemumaqa, ngua taqen nama atlu sagel ngi, i quasik ai ama vuqa na ngua ip taquarl iari ama qaqet. I quasik ai ngua raquarl lura, i ai de re suam, de re tekmet nama tekmeriirang, i quasik ai ama seserl iirang, de re lenges nama ngererl. Dap ngua dai quasik. De quasik ai ngua raquarl luqa ma, i ai de qe suam, i aip ka ter ama takkis. ¹²Ngua dai ama atluqa na ngua. I ai de ngua tiirl ama asmes per ama niirlaiam ama udiam per ama lautu mai. Dai de ngurl kuarl te liina, i iini ngere tekmer iv ama malepka navet gua tekmeriirang mai, i ai de iirang nget den ba ngua."

¹³Dap luqa, i ai de qa ter ama takkis dai qa maarl sangis. Dai lua, i qe raring dai quasik mager ip kem ngim sev uusep. De qe uaming daa rlan de qa taqen ma', 'A Ngemumaqa, ngua dai maikka ai de nguat drlem sa tekmet nama viirang. Dai mager ip gia arlem never a ngua.'

¹⁴Dai maikka ngul sil ba ngen, i luqa, i ai de qa ter ama takkis, dai ama Ngemumaqa qa mis ka ai ama seserl ka na qa. Dap luqa, i ama Parasiqa na qa dai quasik. De ian mit saver ama luqup."

"Dai aip nemka, i qa taarl ne aa rlenki dai laiv ama Ngemumaqa qe semagil ne aa rlenki. Dap nemka, i qatikka qe semagil nanas, dai laiv ama Ngemumaqa qa raarl ne luqa aa rlenki veviit."

Ma Iesus Ka Tat Never Ama Rluus

Matiu 19.13-15; Mak 10.13-16

¹⁵De iari ra men se araa uis sagel ma Iesus. I re narliip ka ru aa ngerik per a ra de qe raring bareq a ra. Dav aa risura ra lu liina dama qurek per a ra

nama qaqet de ngen ama rluis, de rem nem ta. ¹⁶Dema Iesus ka nes tama rluis ip ta ren sagelna na qa. De qa ruqun ma', "Kula ngenel kel ta. Dap mager ip ta ren sagel ngua. Lura ama qaqet, i ra tu araa qevap ip taquarl lura ama rluis dai mager ip ta ran sever ama luqupki, i ama Ngemumaqa qe uas. ¹⁷I maikka ngua taqen ne gua revan sagel ngen. I ariq aip nemka, i quasik ka tu aa qevap sever a ngua ip taquarl lura iara ama rluis dai diip kuasik mager ip ka iit masarevuk saver ama Ngemumaqa aa Luqupki."

Ama Barlka I Buup Ne Aa Quvang Iirang

Matu 19.16-30; Mak 10.17-31

¹⁸De iaq, i ama Barlka qa snanpet nema Iesus ma', "Gua Tiksiqa, i ama atluqa na ngi. Diip ngu rekmet nanaa ip laip ngu raneng ama iames masmas?"

¹⁹Dema Iesus ka guirltik ba qa ma', "Ngu lu nanaa be ngia tis ngua ai ama atluqa na ngua? Katikka ama Ngemumaqa naik dai ama atluqa. ²⁰Dap sa ngiat drlem sama Ngemumaqa aa Lo, i nget taqurliani ma', "Kula ngi rling mer ama berlim. De qula ngi peleng ama qaqeraqa. De qula ngi suam. De qula ngi kaak. De mager ip ngi rarlik gi mamiam de ngi narli gelem iam." Lo 20.12-16 ²¹De luqa ama Barlka qa ruqun ma', "Katikka lua, i murl ama gilka na ngua be deng iara dai qatikka ngua tit kut lungera ama lengi mai."

²²Dema Iesus ka narli lungera ama lengi, de qa ruqun ma', "Dav as ngia man de iani. Ngia iit ip ngi nem gia quvang iirang ip tama qelaing de ngi qurl lura, i quasiaq araa qerang. I arik taqurla dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a ngi rama tekmeriirang, i buup per aa luqupki. De ngia ren ip ngia tit naser a ngua."

²³Dap ka narli liina de maikka ama merlenka ver a qa. Dama arlem ka never aa tekmeriirang, i buup, be qa mit, i ama arlemigl na qa. ²⁴Dema Iesus ka lu qa, i ama merlenka ver a qa, de qa ruqun ma', "Lura, i buup nama qelaing gelem ta de buup ne araa tekmeriirang, dai diiv ama alkuil-ba-ra ip ta ran saver ama Ngemumaqa aa luqupki. ²⁵Nanaa, kua mager iv ama karabauqa qa ran mer ama ngiliini men ama kaviit? Maikka quasik. I qatikka ama alkuil ba qa. Dai nemka, i buup nama qelaing gelem ka, i qe narliip kat dan sagel ama Ngemumaqa, dai maikka diiv ama alkuil ba qa malai."

²⁶Dama qaqet ta narli liina de ra ruqun ma', "Ariq aip taqurla, dai ani quasik mager iv aqek ke raneng ama iames masmas?"

²⁷Dema Iesus ka ruqun ma', "Katikka ariq aiv iaq, i qa tit kur aa tekmeriirang dai diip kuasik maget na qa. Dav ama Ngemumaqa dai mager ip ke rekmet ne liirang aa, i uut tu auura qevap ai ama alkuil maden, i qa, dai mager ip ke qurl a ngen tama iames masmas.

²⁸Dema Pita qa ruqun a qa ma', "Ngi lu, sa uut mit naver auura luqup de namen auura tekmeriirang de uut tit naser a ngi."

²⁹Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Ngua taqen nama revan sagel ngen. I lura, i ra mit naver araa luqup, de araa ngerlviq ama nankina, de ngen araa qelat-pik, de ngen araa lavu, dap kuarl araa uis, i raquarli ra tu araa qevap sagel ngua. Dai maikka mager ip ta ran iasai sagel ama Ngemumaqa qe uas. ³⁰Dai diip te raneng liirang aa, i as maikka iirang buup daleng liirang aa, i ra mit

namene iirang. I diiv ama Ngemumaqa qe virliit ba ra vet lunger iara ama niirl. De diip nasat dai re raneng ama iames masmas.”

Ma Iesus Kel Sil Sever Anas Ip Ma Depguas Ai Diip Ke Ngip De Qa Raarl

Matiu 20.17-19; Mak 10.32-34

³¹Dema Iesus ka mer ama malepka ngen-a-iam na ra, de qa ruqun a ra ma', "Ngene narli, iara uut tit savet ma Jarusalem. Bama lengi mai, i murl ama Slurlka aa Aamki-na-ra, ra iil sever ama qaquer araa Rarlimka, dai diiv iara verlverleset met nget marevan. ³²De diip te quarl tem ka semet lura iara araa ngerik, i quasiaq ai ama Judaqena na ra. Be diip ta tuma se qa, de re tekmet na qa mavik, de re kuat per a qa. ³³De diip te urlistik per a qa, de re veleng ka ip ke ngip. Dap diip luqa ama nirlaqa ip ma depguas dai saqiaskerlka diip ke raarlviit naver ama aapngipki.”

³⁴Dav ama risura dai quasik tat drlem lungera ama lengi. I ama rarlimini ve lungera angera rlung ama lengi dai qurli iini vama trleses, be quasik te taqa mu araa qevap sevet lungera ama lengi, i qa meraqen na nget.

Ma Iesus Ka Ngil Ver Ama Rlenka Aa Uuves

Matiu 20.29-34; Mak 10.46-52

³⁵Baip kat den be sagelna nema Jeriko, dai aa gel iaq ama rlenka, i qurli qa, i qa mugun per ama aiska aa garli. De ai de qe snanpet nama qaqet ip terl kurl a qa rama qelaing. ³⁶Dai qe narli sever ama buurlem nama qaqet, i rat den. De qa snanpet ne iari ama qaqet ma', "Te sana?" ³⁷De ra ruqun a qa ma', "Ma Iesus, i qa navet ma Nasaret dai qa iinamuk, i qat den.”

³⁸Taqurla de qes nes ma', "Iesus, Iesus. Katikka ngi navet ma Daivit aa liinka, i diip ngi iames nauut nagel auura qumespik. Dai maikka gia arlem naver a ngua.”

³⁹De lura ama qaqet, i rat den, i re ruirl dai re serlin a qa ma', "Sung na ngil!”

Dap katikka qa, dai ai de qes nes maden taqurliani ma', "Ngi navet ma Daivit aa liinka. Gia arlem naver a ngua.”

⁴⁰Dema Iesus ka men be qa maarl de qa ruqun a ra ma', "Ngen den se qa sagel ngua.”

Baip ka men sagelna, dema Iesus ka snanpet na qa ma', ⁴¹“Ngi narliip ngu sana na ngi?”

De qa ruqun ma', "Gua Barlka, saqiaskerlka ngu narliip ngum ngim.”

⁴²Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Saqiaskerlka ngil vet ngia ves. I ngia tu gia qevap dai be saqiaskerlka maget na ngi.”

⁴³Taqurla de maikka masna maget ne aa sakngaiam be saqiaskerlka qem ngim. De qa tit naset ma Iesus, de maikka nade a rlan dai qa taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa. Dama qaqet ta lu liina, de saqikka ra, ra taarl nama Ngemumaqa aa rlenki.

Ama Siitka Sevet Ma Sakkias

19 ¹Dema Iesus ka tit be savet ma Jeriko de qa tit imanep per a qi. ²I gel iaq, i ama Barlka, i qe ruirl se lura, i ai de ra ter ama takkis, i aa rlenki ma Sakkias. De qa dai buup ne aa qelaing. ³Dai qe narliip ke taqam

ngim aip nema aa, nema Iesus. Dap ka dai ama veluqa be quasik mager ip ket lu ma Iesus, i qatias taquarl, i ama buurlem nama qaqet. ⁴Taqurla de qa uaik be qa uirl sama buurlem nama qaqet be qa ving ama mengka (i qa ip taquarl ama gulengka) ip ket lu ma Iesus. I qat drlem ai ma Iesus dai diip kat den be diip keng-aang nep luqa ama aiska. ⁵Baip ma Iesus kat den be iasai, de qa ngim piit sagel ka, de qa ruqun ma',

“Sakkias, ngi qaverl sa meriirl. I diip nani iara dai qurli ngua ve gia vetki.”

⁶Taqurla de masna qa meriirl. De maikka qa dai buup ka nama arlias. De qa mit sema Iesus sev aa vetki.

⁷Dama qaqet mai ra lu liina, de ra taqen nama qurek ma', “Ngene lu, i qa mit ip kurli qa ve luqa aa vetki, i ama vuqa.” ⁸Dema Sakkias ka maarlvit, de qa ruqun ma Iesus ma', “Gua Barlka ngi narli. Diiv iara dai maikka ngu narliip ngu raqat matmet gua quvang iirang, ip diip ngu qurl lura, i quasiq araa qerang te iaq ama garliqa. Dariq aiv ai de mekai ngua qaak te aqek be ngua suam se aa qerang, dai mager ip ngu virliit ba qa ma rlatpes niirang.”

⁹Dema Iesus ka ruqun a qa ma', “Iara dai sama Ngemumaqa qa guirl lura, i ra nep luqi iara ama vetki. De qerlka luqa dai ma Abraham aa uimka na qa.

¹⁰I ama qaqer araa Rarlimka qa men ip ke mali re lura, i lenges na ra de qerl guirl a ra.”

A Qasiquatka Sever Ama Buaiskena Ama Malepka Na Ra

Matiu 25.14-30

¹¹Be lua, i ama qaqet te narli lungera ama lengi, de qerlka ma Iesus kel sil ne iaq ama qasiquatka. De iari ama qaqet dai ra tu araa qevap ai ama Ngemumaqa aa dlek, i qe uas dai diip masna iara nge ren sekgames. I sa raquarl qa men sagelna nema Jarusalem. ¹²Taqurla be qa siit ma',

“Iaq ama Barlka, i qe narliip ka tit saver iaqi ama luqupki, i qi sangis, ip mager ip ta ru qa iv ama a King na qa. Dai be aip laip de diip ke guirl.

¹³Dap nauirl de qa nes te aa buaiskena ama malepka na ra, be qa matmet nama qelaing ba ra, be iak de iak sama nal, i ama ngerl-nanki ama quanaski na nget. De qa ruqun a ra ma', “Ngene bisnis ne lungera ip laip deng, i ngu guirl.”

¹⁴Dap luqa aa lengiqi-met-ta dai ama qurek per a ra na qa. Taqurla be saip naser a qa, i qa mit, de lura ra nem iari ama quatta be ra mit sagel ama Gaman. Be ra ruqun ama Barlta ma', “Kuasik uut narliiv auura King ne luqa.”

¹⁵Dap katikka raqurla de a den, de ra mu qa iv ama King na qa. Baiv aa de qa guirl. De qa ruqun iv aa buaiskena ra ren sagel ka. I qe narliip ke snanpet na ra aip ta matna bama qesna nama qelaing nge men. ¹⁶Dai be luqa qa men, i qe rarles be qa ruqun ma', “Gua Barlka, ngua matna ne lunger iara gia qelaing, i ama nal ama 1,000 na nget, be lungera, i nge men, i ngua matna be rem nget, dai ama 10,000 nama nal.” ¹⁷Dama King ka ruqun a qa ma', “Ngi dai ama buaiska ama atluqa, i maikka ngia rekmet nama rletki ama atluqi. I maikka ai de ngi taqa uas tama tekmeriirang ama giliirang. Be raqurla be ngurl kurl a ngi rama adlek ip ngi uas tama qerleng ama barl-nget ama malepka na nget.” ¹⁸Baiv aa de luqa iv ama udiam ka men, be qa ruqun ma',

“Gua Barlka, ngua matna ne gia qelaing, i ama 1,000 nama nal, be iara dai baing se iang ama qelaing, i ama 5,000 nama nal.” ¹⁹Dama King ka ruqun

a qa ma', "Ngua mu ngi ip ngi uas tama qerleng ama barl-nget ama ngeriqit na nget."

²⁰De saqiaskerlka iak ka men ama buaiska, be qa ruqun ma', "Gua Barlka, gia qelaing iara. I mekai ngua uung nget pama luanini de ngua mu nger iara.

²¹I raquarli ngut lu ngi, dai ama sairika na ngi. I liirang aa ama tekmeriirang, i murl kuasiq ai ngia mu iirang dai ai de ngia ter iirang. Dai de ngia ter ama asmes naver ama sleng, i kuasiq ai murl ngi, ngiar ama asmes per a nget. Taqurla be ngung ning me ngi malai."

²²Dama King ka ruqun luqa ama buaiska ma', "Ngi dai ama buaiska ama vu qa! Be qatikka ngi, gia lengi dai diip ngu kot se ngi na nget. De qatikka ngiat drlem ai ngua dai ama sairika na ngua. Be qatikka ama tekmeriirang, i kuasiq ai ngua, gua tekmeriirang dai ai de ngua ter iirang. De qatikka ai de ngua ter ama asmes naver ama sleng, i kuasiq ai ngua, ngua at nget. ²³Dai vadai de raqurla de ngia mu gua qelaing mer ama Beng, ip ngere riirl iv aip lua, i ngua men de ngua met gua qelaing."

²⁴De qa ruqun lura, i ra maarl gelna, ma', "Ngen det lungera ama qelaing, i ama quanaski nama nal nagel ka. De ngene qurl luqa, i ama qelaing ama 10,000 nama nal gel ka."

²⁵"De ra ruqun a qa ma', "Auura Barlka, luqa dai qasa ama 10,000 nama nal gel ka."

²⁶De qa ruqun ma', "Maikka ngul sil ba ngen, i lura mai, i re taneng ama tekmeriirang, dai as diip ngurl kuarl te ngene iarang ama tekmeriirang bareq a ra. Dav ariq aiv iaq, i quasik ke taneng ama tekmeriirang, be ngene liirang aa ama giliirang, i qe taneng iirang, dai diip nguar iirang nagel ka. ²⁷Dap lura, i gua qumes-ta na ra, i lura, i quasik te narliiv araa King na ngua, dai mager ip ngen den se ra sagel ngua de ngene veleng ta ip te ngip pet gua saqang."

Ma Iesus Kat Dan Ip Taquarl Ama King

Matiu 21.1-11; Mak 11.1-11; Jon 12.12-19

²⁸Baip ma Iesus ka taqen ne lungera ama lengi be verleset, de qa mit nauirl, i qa ter ama aiska savet ma Jarusalem. ²⁹Baip ka men sagelna nema Betpasi ki nema Betani, per ama damki ma Ulip, de qa nem aa risuiam nauirl. ³⁰I qa ruqun a iam ma', "Uan diit saver ama luqupki, i uanet lu qi aamuk. I diiv uan diit be uan dan savet luqia ama qerlingki, dai diiv uane lu ama dongki ama rluimki, i ra quap se qi imuk. I luqia dai as ai de kuasiq aqek ka mugun per ara rleng. Dai uane verik se qi de uan den se qi. ³¹Dariq aiv aqek ke snanpet na uin ma', "Uane perik se qi ip saqua?" De mager iv uane guirltik ba qa ma', "Ama Barlka dai qe narliip se qi." ³²Dema Iesus ka nem iam, de ian diit be qatikka ianet lu ama tekmeriirang mai, i sa qa sil ba iam sever iirang.

³³De iane perik tama kasik se luqia ama dongki ama rluimki, de ara lavu re snanpet na iam ma', "Uane perik se luqia ama dongki ama rluimki ip saqua?"

³⁴De ian duqun ma', "Ama Barlka dai qe narliip se qi." ³⁵Baiv aa de ian men sama dongki ama rluimki sagel ma Iesus. De ra mu araa luan per ama dongki ara rleng. De ra mugun nema Iesus ivuk per ara rleng. ³⁶De qurlu qa, i qa mugun per ama dongki ara rleng de qa tit. Dama qaqet dai re perik araa luan nademna nep ma aiska. ³⁷De qa men be iasai sagelna nama aisem iv uum ngere perleset nama damki ma Ulip imanep. Dama qaqet, i buup, i ret dadem

ma Iesus dai re rarles, i ama arlias per a ra. I rat drlem sever ama rleriirang ama dlek-pem-iirang, i sa medu ret lu. De res nes slep, de ra taarl nama Ngemumaqa aa rlenki. ³⁸I res nes ma',

“Ama Ngemumaqa dai mager ip ke tekmet nama atlu sagel luqa ama King, i qat den nama Slurlka aa rlenki. Ama Ngemumaqa aa rutka dai ama atluqa naver auut ama qaqet. Maikka uut taarl nama Ngemumaqa aa rlenki, i maikka qa veviiit.” Sng. 118.26

³⁹De qurli iari ama Parasiqena vet luqia ama buurlemki nama qaqet, i ama quatta ngen ama nankina, be ra ruqun ma Iesus ma', “Auura Tiksiqa, ngi kel gia risura ip sung na ra!”

⁴⁰De qa virliit, i qa ruqun ma', “Maikka ngul sil ba ngen, i arik kuasik ta tagen ne liirang aa, dai qatikka mager ip lunger iara ama dul dai ngeres nes niirang.”

Ma Iesus Kek Nak Nevet Ma Jarusalem

⁴¹Dema Iesus ka men be sagelna nema Jarusalem. De qa lu luqia ama luqupki, de qek nak never a qi. ⁴²I qe tuqun ma', “Arik pet luqa iara ama nirlaqa qatikka de ngen drlem se liina, i qurli ngen nama uupka, dai diiv ama atlu. Dav iara dai qurli liina vama trleses, be quasik mager ip ngenet lu iini. ⁴³De ngene narli, diiv iang ama niirl nge ren be diiv a ngen a qumes-ta re iing tik sepna na ngen, i diip tet dan ama qerlik per angera rleng kana vapiit kut ma Jarusalem ara surliit. I raqurla ip ta tes ngen. Be maikka mirlek na ngen mai dai diip te iing tik saremen ngen imuk. ⁴⁴De diip te bungmet na ngen a vet de maikka re lenges na ngen, i ngen, de ngen a ngen uis, i qurli ra gel ngen. Be diip kuasik mager iv araa ding se a qeni ip kurl iini maget per a ngen a luqup. I diip liirang aa nge ren taqurla gel ngen, i raquarli ama Ngemumaqa aa giqi qia men ip ka tat naver a ngen dap kuasiq ai ngen drlem se ngua.”

Ma Iesus Ke Lemerl Vama Lautu-Vem-Ki Ama Slurlki

Matu 21.12-17; Mak 11.15-19; Jon 2.13-22

⁴⁵Dema Iesus ka mit ka man sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De qa arles, i qem nem lura, i re tekmet nama bisnis pem ki. ⁴⁶De qa ruqun a ra ma', “Ama Slurlka aa Langingka dai murl ka iil taqurliani ma',

“Gua vetki dai mager ip ki sagel ama raring.” Ais. 56.7 Jer 7.11
Dap sa ngen guirltik per a qi ip taquarl ama suamta araa vetki.

⁴⁷De qatikka ver ama niirl mai dai de qe su ama qaqet pama Lautu-vem-ki ama Slurlki. Dama Barlta nep ma Lautu de ngene lura, i ai de re su nema Moses aa lengi de ngene iari ama Barlta, dai re narli raqurla de re mali re angama aiska ip te peleng ma Iesus. ⁴⁸Dav ama qaqet mai, i ama quatta ngen ama nankina, dai re dlek ip te narli aa lengi. Taqurla bama Barlta dai quasik ta lu sever angama aiska ip te veleng ka.

Ama Judaqena Araa Barlta Re Snanpet Sema Iesus Aa Dlek

Matu 21.23-27; Mak 11.27-33

20 ¹De ver iaq ama nirlaqa, dema Iesus ke su ama qaqet pama Lautu-vem-ki ama Slurlki mer ara rumki, i ai de re su. I qe su ra nama Lengi ama Atlunget. Dama Barlta nep ma Lautu de ngen ama Tiksiqena,

i ai de re su nema Moses aa Lo, de ngen ama Barlta, i ai de re tekmet nama lautu, dai ra men sagel ka. ²De ra snanpet na qa ma', "Ngi sil bauut, aip nemka qa ruqun na ngi, ip ngi su raqurla. De nemka qa qurl a ngi re lungera ama dlek?"

³De qa guirltik ma', "De saqikka ngua dai ngu narliip ngu snanpet na ngen, ne iani ama lengiini. I ngu narliip ngu snanpet na ngen taqurliani.

⁴Liina, i ma Jon ke kukmes tama qaqet, dai qua liina nev uusep, dap naqatikka quarl iini nagel ama qaqeraqa?" ⁵De ra rles, i ra taarl metna sama lengiqi ma', "Ariq aiv uur ruqun ma',

'Ai ama Ngemumaqa qa nem ma Jon.'

Dai diip ke ruqun ma',

'Dai dap ngu lu quasik ngen dru a ngen a qevap sevet ma Jon ip nanaa?'

⁶Dariq aiv uur ruqun ma', "Ai nagel ama qaqet."

Dai diiv ama qaqet mai re rlumet nauut nama dul. I raquarli ra tu araa qevap madlek ai ma Jon dai ama Ngemumaqa Aamki-na-qa."

⁷Taqurla de ra guirltik barek ma Iesus ma', "Kuasik uut drlem aip liina, i ma Jon ke kukmes tama qaqet dai iini nge men naqua."

⁸Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Dai saqikka raqurla dai quasik ngu narliip ngu sil ba ngen aip murl nemka qa qurl a ngua rama dlek ip ngut matna luqia ama rletki."

Ama Vura I Re Uas Tama Bisnis Nama Vain

Matiu 21.33-46; Mak 12.1-12

⁹Dema Iesus ka qurl a ra re luqa iara ama qasiquatka raqurliani ma', "Iaq, i qa qutserl ama vain per aa bisnis. De lungera ama bisnis nama vain dai qa qurl iari ama qaqet, i re narliip tet matna ver a nget. De qa mit be qurl i qa sama ainkules per iaiq ama luqupki sangis. ¹⁰De vet lungera ama niirl, i ra ter ama asmes naver ama bisnis de qa nem iaq ama buaiska ip ka iit sagel lura, i ret matna ver aa bisnis. I qe narliip lura re qurl a qa re angama asmes navet lungera ama wain. Dap lura, i ret matna ver ama bisnis dai ra uamet ne luqa ama buaiska. De ra qirlvem se qa be qa mit naik.

¹¹De saqiaskerlka qa nem iak be qa mit sagel lura. Dap saqikka luqa dai ra uamet na qa be ra rekmet na qa maden, de ra qirlvem se qa be qa mit naik.

¹²Baip maget de qa nem luqa ama buaiska ip ma depguas na ra. Dap ta uamet na qa de ra rlu na qa sep ma surlka aa rleng.

¹³Taqurla dama bisnis a ngere mam ka ruqun ma', "Diip ngu rekmet nanaa? Nguaimka, i maikka ai de ngu rarlik ka, dai diip ngu nem ka ip ka iit. I qatikka ani mager ip te narligel ka."

¹⁴Dap lura, i ret matna ver aa bisnis, dai ra lu luqa aa uimka, i qat den. De qatikka ra, ra taqen per a na ma', "Luqa dai nasat de qe raneng aa mam aa tekmeriirang mai. Dai maikka mager iv uure veleng ka. Taqurla ip diip katikka mager iv uure raneng lungera ama bisnis." ¹⁵De ra uurut per a qa de ra veleng ka. De ra rlu na qa sev ama surlka aa rleng.

Dai luqa, i aa bisnis dai diip ke sana ne lura? ¹⁶Diip ka ren ip ke veleng lura, i ret matna ver aa bisnis. De diip ke quarl te aa bisnis bareq iari." Dama qaqet te narli liina raqurla de ra ruqun ma', "Katias liina dai ama vu! Be liina dai saqias kuasik mager iv iini nge ren taqurla."

¹⁷Dap ma Iesus kem ngim sagel ta de qa ruqun ma', "Dai ngu lu ama rarli-mini nanaa ve lungar iara ama lengi angara rlang, i nget nev ama Langingka?

'Lura, i ra rekmet nama vet nama dul dai ra ral ama dulka ama slurlka. Dap ta tu araa qevap ai ama dulka aa maden. Be ra rlu na qa, i quasik te narliip se qa. Dap sa iara dai qurli luqa ama dulka be qe tal ama vetki taquarl ama venaik, i ngere tal ama vet bama alkuil-nget.' Sng. 118.22

¹⁸Be ariq aip nemka, i qa aat pet luqa ama dulka aa uuves dai diip lenges na qa. Dariq aip nemka, i luqa ama dulka qa aat per a qa dai diip ke rliismet na qa be diip ma quipses."

¹⁹De lura, i rat drlem sama Lo de ngen ama Barlta nep ma Lautu, dai rat drlem, ai ma Iesus dai qel sil ne luqa ama qasiquatka, i qe siquat tem ta. Taqurla de qatikka vet luus aa de re narliip te rurut pet ma Iesus. Dap teng ning ama qaqet de quasik ta uurut per a qa.

Ta Nem Iari Ip Te Sembal Sam Ngim Sagel Ma Iesus Ip Te Taneng A Qa

Matu 22.15-22; Mak 12.13-17

²⁰Dama Barlta nep ma Lautu ta nem iari ip tem ngim per a qa. Be ra nem ta ip te sembal sam ngim sagel ka. I lura dai re kaaq ai ama atlura na ra. I re narliip te siquat na qa iv ait de qa meraqen mavik, de ra mu qa ver ama kot mer ama Gaman Rom aa ngerik. ²¹Be re kaak tem ka ma', "Auura tiksika, uut drlem ai ngi dai ngil sil nama revan. De quasik ngia tu gia qevap sever ama lengiirang nagel ama qaqet. De qatikka ai de ngi su ama qaqet tama Ngemumaqa aa gamansena nama lengi, i qatikka ama revan-nget. ²²Dai ngia tu gia qevap nanaa, kua mager iv uuret dan ama takkis barek ma Sisa? Dap kua quasik?"

²³Dap ma Iesus dai sa qat drlem ai re kaak tem ka. Taqurla be qa ruqun a ra ma', ²⁴"Ngene reqerl a ngua nama qelaingka ip ngu lu qa." De qa snanpet na ra ma', "De ra iil nemka aa rlenki ve aa rlang?"

De ra virliit ma', "Sisa." ²⁵De qa ruqun a ra ma', "Katikka ma Sisa ama Barlka navet ma Rom dai mager ip ngene guirl aa tekmeriirang ba qa. (I liirang aa ip taquarl ama qelaing.) Dav a qerang nanaa, i ama Ngemumaqa aa tekmeriirang, dai saqikka ngene guirl iirang ba qa."

²⁶Taqurla be quasik mager ip te uurut per a qa sever aa lengi arleves dama qaqer araa saqang. I ra tu araa qevap maberl sevet lungera ama lengi, i qa virliit ba ra na nget, de qatikka sung na ra be quasik ta taqen.

Te Siquat Nema Iesus Nama Snanpet

Matu 22.23-33; Mak 12.18-27

²⁷De iari naver ama Sadusiqena dai ra men sagel ma Iesus. Dap lura ama Sadusiqena dai ai de re su ai ama ngipta dai quasik mager ip saqiaskerlka ra raarl naver ama aapngipki. Taqurla de re ruqun a qa ma', ²⁸"A Tiksika, ma Moses ka iil ama lengi sagel uut taqurliani ma',

"I ariq aiv iak ka ngerlvet nama nanki de diip ke ngip dap kuasiq aa rluis. De diiv aa ningamka qat luqia ama nanki, ip ke sel aa rarlimka aa angama uimka." ²⁹Dai iari ama ngeriqit ngen-a-iam na ra, i araa mam ama quanaska. Dai luqa, i ama rarlimka, dai qa ngerlvet. Baiv aa de qa ngip dap kuasiq ka sel

aa ngama rluis. ³⁰Baiv aa de luqa iv ama udiam dai saqiaskerlka qa ngerlvet ne luqia ama nanki. ³¹Baiv aa de luqa ip ma depguas, dai saqikka qa ngerlvet ne luqia ama nanki. Dai qatikka lura ama ngeriqit ngen-a-iam na ra, ra rekmet taqurla, i qatikka ra mai ra ngerlvet ne luqia ama nanki. Dap katikka quasik ta sel aa ngama rluis. Baiv aa de ra ngip. ³²Baiv aa de saqikka luqia ama nanki dai qia ngip. ³³Dai be aip laip lua, i ama qaqet ta taarlviit naver ama aapngipki, dai maikka diip nemka aa ngerlki? I sa mekai ama ngeriqit ngen-a-iam na ra ra ngerlvet ne luqia ama nanki be araa ngerlki.”

³⁴Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Pet lunger iara ama niirl dai ama quatta ngen ama nankina dai re ngerlvet. ³⁵Dav ama qaqet, i diip mager ip ta taarlviit never ama aapngipki de saqiaskerlka re iames nasat, dai quasik mager ip te ngerlvet. ³⁶De quasik mager ip diip saqias tep ngip. I diip kurli ra ip taquarl ama Angeluqena. I sama Ngemumaqa qa maarl na ra never ama aapngipki, be ra dai qurli ra, i aa uis na ra. ³⁷De qerlka murl ma Moses ka sil bauut sevet liina, i saqiaskerlka ama ngipta ra taarl never ama aapngipki. I gel ka dama Ngemumaqa qa mu ama altingki mer ama mengem ama gilem dap kuasiq ai uum nget dang. I qa ruqun ma',

"Ama Slurlka, dai ma Abraham aa Ngemumaqa dema Aisaa aa Ngemumaqa dema Jekop aa Ngemumaqa." Kisim Bek 3.6

³⁸Taqurla dai ama Ngemumaqa, dai quasik ai ama Ngemumaqa bareq ama ngipta. Dap ka, dai ama Ngemumaqa bareq ama qaqet, i re iames. I qatikka ama qaqet mai dai re taneng ama iames nagel ka.”

³⁹Dema Iesus ka meraqen taqurla, de iari, i ai de re su nema Moses aa Lo dai ra ruqun ma',

"Maikka ngia guirltik, dai nama atlu.” ⁴⁰Dav aiv aa de reng ning sa snanpet na qa be maikka quasik aqek ka snanpet na qa.

Ma Iesus Ke Snanpet Nema Parasiqena Sever Ama Qaqet Araa Iameska

Matiu 22.41-46; Mak 12.35-37

⁴¹Dap ka ruqun a ra ma', "Nanaa be ai de re tuqun ai ama Qaqet araa Iameska dai ma Daivit aa uimka?”

⁴²De vama Langingka, i ra tis ka ma', 'AMA TAING' dai qatikka ma Daivit ka ruqun ma',

'Ama Slurlka qa ruqun gua Barlka raqurliani ma',

"Ngia ruqun de gua snaing pe gua merlmerliit. ⁴³De diip ngua ru gia qumes-ta vet gia arlim ip ngi uas tem ta.” Sng. 110.1

⁴⁴De qatikka ma Daivit kel sil sevet luqa ai ama Ngemumaqa qa nem ka. De qa tis ka raqurliani ma', "Gua Slurlka.” Dai ngu lu nanaa be ma Daivit aa uimka dai aa Slurlka na qa?”

Lura I Re Su Nama Lo Araa Tekmeriirang

Matiu 23.1-36; Mak 12.38-40; Luk 11.37-54

⁴⁵Dama qaqet mai dai qatiaskerl kurli ra aa de re narli ma Iesus aa lengi. De qa ruqun aa risura ma', ⁴⁶"Ngenet lu riq ama Tiksiqena nep ma Lautu, i ai de re su nema Moses aa Lo, i ra tu ama luan ama ainkul-nget iv ama Barlta na ra. De ra tit parlen ama qaqet ip tet lu ra qatias. De ra tit sever ama maiirl, i re narliiv ama qaqet ta tis ta ai ama Barlta na ra. De aip per ama kaivung de

ra tuqun per ama Barlta araa luquv iv ama slurlta na ra. De aiv ama asmeski ama slurlki de re narliip se lungera ama luquv, i ai dama slurlta ra tuqun pem nget. ⁴⁷De re kaak tama sauakta, i re tekmet nama raring ama ainkul-nget per a ra. De ra ter ama tekmeriirang nagel ta. Dap te tekmet ne liirang aa dai be maikka ama qurek per ama Ngemumaqa na ra, be diip te ral ama merlenka veviit.”

Ama Sauaikki I Qi Kuarl Temiis

Mak 12.41-44

21 ¹Dema Iesus dai qurli qa vama Lautu-vem-ki de qem ngim sagel lura, i buup ne araa qelaing, i ra tu araa vartabar mer ama akiski, i ai de ra tu ama lautu arla qelaing-met-ki. ²Dap ka lu iaq ama sauaikki, i qiat den, i quasiaq araa qerang. Be qia mu ama qelaing-iiram ama quiirem-iiram mer ama akiski. Dema Iesus ka ruqun ma’,

³“Maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. I luqi iara ama sauaikki, i quasiaq araa qerang, dai qia quarl tama qelaing, i buup na nget. Be qia uirl se lura mai, i re kuarl tama qelaing. ⁴I lura mai ama qaqet dai buup ne araa qelaing dap naqatikka rerl kuarl tama garli-iirang ama langas ip ten ban ama Nge-mumaqa. Dap luqia ama nanki dai maikka quasiaq ara qerang, dap kia quarl te ara qelaing mai, be maikka quasiaq ara qeng ip kin ban per ara asmes.”

Ama Lautu-Vem-Ki Ama Slurlki I Diip Lenges Na Qi

Matuu 24.1-2; Mak 13.1-2

⁵De iari ama qaqet ta taqen savet luqia ama Lautu-vem-ki ama Slurlki ma’, “Ngi lu, maiqatti ra mu rama vetki nama dul ama atlunget, de ngen ama tekmeriirang ama atliirang dama Vetki ara rlan, i liirang aa, i murl ama qaqet ta quarl tem iirang.”

⁶Dema Iesus ka ruqun ma’, “Liirang aa ama tekmeriirang, i iara ngenet liirang, dai maikka ngul sil ba ngen nama revan. I liirang aa mai ama tekmeriirang dai as diip lenges niirang. Be diip kuasik mager ip kurl a qeni maget. I maikka diip bungmet na nget be verik se nget per ama aivet.”

Ma Iesus Kel Sil Sever Ama Merlen-Iirang

Matuu 24.3-14; Mak 13.3-13

⁷De ra snanpet na qa ma’, “Kesnada de lenges ne luqia ama Lautu-vem-ki? Ngu lu laiv ama Ngemumaqa qa tuvem nauut nanaa sever ama nirlaqa ip te lenges ne luqia ama vetki?”

⁸Dema Iesus ka ruqun ma’, “Maikka ngenet lu, i ariq aret te qaak tem ngen. I diip nasat de buup ne iari rat den, i ra tis nas ne gua rlenki. De re tuqun ma’, ‘Kasa ama niirl dai iara qatkat na nget.’

Dap maikka quasik mager ip ngen diit naser a ra. ⁹De nasat dama asmesna ver ama luquv, i buup. Dav as quasiaq ai luqa ama nirlaqa qa men. Be quasik mager ip ngeterl a ngen navet liirang aa. I luqa ama nirlaqa ip perlverleser ama aivetki dai as kuasik, dav as nasat.”

¹⁰De qa rluses ne aa lengi sagel ama qaqet ma’, “Diiv iaq ama liinka nama qaqet ka taarlviit sev iaq ama liinka aa qames, i saqikka ne iari ama qaqet ip ta tesna. De saqikka diiv iaq ama King ken aa liinka, i ama buurlem na ra,

ka taarl sev iaq aa qames ama King ken aa liinka ama buurlem na ra, be diip ta tesna maden. ¹¹De diip per iang ama niirl dai diiv ama niingki be quasik ama qaqer araa ngama asmes per iang ama qerleng de ngen ama arlem ama slurlnget per ama qaqet. De diip per iang ama qerleng dai diiv ama qenken ama slurlnget ngerep kuiv ama aiverem. De diip per ama uusepka dai ngenet lu ama tekmeriirang muqas muqas, i ama slurl-iirang, i iirang ngere siquat ip diip ngeneng ning malai.”

¹²“Dav as diip nauirl, as pe liirang aa arlkames, i as kuasik iirang nge men, dai sa diiv ama qaqet te rurut per a ngen de re lenges na ngen. De diiv ama qaqet ta taarl na ngen pe araa Lautu-vem-nget de ra tu ngen pama karabus De diip te tal ngen sev ama Gaman aa vet ngen ama Komitiqena araa vet ip te kot se ngen. I diip te tekmet taqurla, i raquarli re narliip te lenges ne gua rlenki. ¹³Be diip taqurla dai ama aiska ama atluqa bareq a ngen ip mager ip ngel sil nama lengi ama atlungget sever a ngua. ¹⁴Taqurla dai quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap maberl aip ngu lu diip ngen deraqen nanaa. ¹⁵I qatikka ngua dai diip ngu qurl a ngen tama tuaqevap ama atlungget. De diip ngua ru ama lengi met ngen ip ngen deraqen. Be a ngen a qumes-ta mai dai diip kuasik mager ip te iing ama lengi dap kua re vin me nget manep, i lungera, i ngua qurl a ngen tem nget. ¹⁶“De a ngen a lavu de a ngen a nenggeni-qena de lura, i ra naver a ngen de a ngen a rluavik, dai diip te quarl tem ngen semer a ngen a qumespiq araa ngerik. De diip te peleng iari naver a ngen. ¹⁷Dama qaqet mai dai maikka diip kuasik ai re narliip se ngen. I liirang aa dai diiv iirang nge ren taqurla saver a ngen, i raquarli ngen dru a ngen a qevap sever a ngua. Dap maikka diip ngu taqa uas tem ngen. ^{18,19}Baip ngen deraarl malkuil ve liirang aa dai diip ngene raneng a ngen a iames masmas. De diip kuasik lenges ne aa ngen bak.

Diiv Ama Merlen-Iirang Ama Slurl-iirang Nge Ren Pet Ma Jarusalem

Matiu 24.15-21; Mak 13.14-19

²⁰Dav ariq aip ngen lu a ngen a qumes-ta, i ra iingmirlek nema Jarusalem, dai mager ip ngen drlem, ai sama niirl ip lenges lenges ne luqia ama qerlingki ama barlki dai sama qares. ²¹De lu ngen aa, i qurli ngen per ama qerlingki ma Judia dai mager ip ngene uaik saver ama dam. De lu ngen aa, i qurli ngen per ama qerlingki ma Jarusalem dai maikka mager ip ngen diit sevuqas. De lu ngen aa, i qurli ngen darliik nama qerlingki ama slurlki dai quasik mager ip ngen dran saver a qi. ²²I lungur iara ama niirl dai iv ama Ngemumaqa qe piirlit bareq ama viirang, ip mager iv ama lengi vama Ngemumaqa aa Langingka dai ngere ral ama asmes. ²³Dav ama Nankina dai rut pem ta de lura, i araa uis tat diim, dai diiv ama alkuil-ba-ra vet lungera ama niirl. I maikka ama merlenka ama slurlka dai diip ka ren per ama aivetki. Be diiv ama Ngemumaqa aa serlinki dai diip kia ren gel lura, i ama quatta ngen ama nankina. ²⁴De diiv iari re ngip nagel ama sinki. De diip te aar iari iv ama karabuskena na ra de ra iit se ra saver ama qerleng mai, i re karabus na ra. Dama qerlingki ma Jarusalem dai lura, i quasik ai ama Judaqena na ra dai diip te lenges na qi de qurli ra ver a qi sama ages, i buup. De diip per iang ama niirl de diiv ama Ngemumaqa qem nem lura, i quasik ai ama Judaqena na ra navet ma Jarusalem.”

Nasat De Ama Qaqet Araa Rarlilma Qa Ren

Matiu 24.29-31; Mak 13.24-27

²⁵“Be diiv ama qaqet te lu ama qasiquar-iirang per ama nirlaqa dama iaqunki de ngen ama ualdang. De diip per ama aivetki dai diip mavik mavik pama qaqet de diip teng ning, i re narli drlindrlin pama valeng, i bungbung-met na nget per ama kaska. ²⁶De diip buup nama qaqet dai ra tu araa qevap maberl sever ama tekmeriirang, i diiv iirang nget den per ama aivetki. De maikka diip da araa rlan dai reng ning maden. I raquarli ama tekmeriirang mai ver ama uusepka dai diiv iirang ngere iauri. ²⁷De diip pet lungera ama niirl dai diiv ama qaqet te lu ama qaqer araa Rarlilma, i qerl guirl nev uusep. I diip kat den pama aavulki ve aa dlek, i aa ansinki qia iingmirlek na qa. ²⁸Baip liirang aa ngere rarlma, i iirang nget den, de mager ip pe liina dai mager ip ngen daarliiit de ngenem ngim piit. I ama nirlaqa iv ama Ngemumaqa qe iames na ngen dai sa qatkat na qa.”

Ama Mengka I Qe Siquat Tama Niirl

Matiu 24.32-35; Mak 13.28-31

²⁹De qa van a ra re iaq ama qasiquatka. I qa ruqun ma', “Ngene ngim sagel ama mengka, i qa ip taquarl ama ruqusaqa de ngene iang ama meng. ³⁰I aip ngenet lu baingbaing sama ngeriquaing ama qelaq uaing met nget, dai ngen drlem, ai diiv ama niirl ama atlunget, nget den aa. ³¹Dai qerlka raqurla, i ariq aip ngenet lu liirang aa nget den, dai diip ngen drlem, ai ama Ngemumaqa aa giqi ip ke uas dai sa qi geln. ³²De maikka ngul sil ba ngen nama revan. I lura, i qurli ra vet lungera ama niirl dai diip liirang aa nge ren gel ta, i as kuasiq ai ra ngip. ³³Dama uusepka qe nama aivetki dai diip prleset na iam dap gua lengi dai diip kuasik prleset na nget.

Ama Risura Dai Maikka Mager Iv Aitaap Ta

³⁴Dap maikka mager iv aitaap ngen. De quasik mager ip katikka ngene srluup ip ngene kabaing. De quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap maberl sever ama tekmeriirang naver ama aivetki. Ariq aip ngene tekmet taqurla dai quasik mager ip ngene taqa mu a ngen a qevap ma seserl. I arik ma, ama ververleser iini sama aivetki nge men dap kuasik ngen muvem nanas. ³⁵I luqa ama nirlaqa dai diip ka ren gel ama qaqet mai ver ama qerleng iirang mai ver ama aivetki. ³⁶De qatikka mager ip masmas de aitaap ngen. De maikka mager ip masmas de ngene raring sagel ama Ngemumaqa ip kerl kurl a ngen tama a dlek. Taqurla ip diip ngen iing tik liirang aa mai, i diiv iirang nge ren. De diip ngen daarl ver ama qaqer araa Rarlilma aa saqang, i ngen deraarl malkuil, i kuasiq ai ngeneng ning.”

³⁷De qatikka ver ama niirl mai dai dema Iesus ke su ama qaqet pama Lautu-vem-ki ama Slurlki. Dap per ama arlen dai ai de qa tit ke brlaing per ama damki, i ra tis ki ma Ulip. ³⁸Dama qaqet mai dai maikka ai de ra taarl nepbang, de rat den sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki ip te narli aa lengi.

Ma Judas Ka Muvuusep Ai Diip Ke Quarl Tema Iesus

Matiu 26.1-5; Mak 14.1-11; Jon 11.45-53

22 ¹De vet lungera ama niirl dai ama qares iv ama asmeski ama slurlki nama bret, i kuasiq ama Yis pem nget. I luqia ama asmeski dai ra tis

ki ma', "Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka." ² Dama Barlta nep ma Lautu de ngene lura, i ai de re su nema Moses aa Lo dai re mali re angama aiska ip te veleng ma Iesus. Dap teng ning ama qaqet, be ra ruqun ma', "Diiv uure rekmet nanaa iv uure veleng ma Iesus?"

³ Dema Satan ka nesnas nema Judas, i ra tis ka ma' Iskariot. I qa naver ama malepka ngen-a-iam na ra. ⁴ De qa mit sagel ama Barlta nep ma Lautu de ngene lura ama Barlta, i ai de re uas tama Lautu-vem-ki ama Slurlki, dai ra sil bana. ⁵ Taqurla dama arlias per a ra, de ra sil bana ip te qurl ma Judas te angama qelaing. ⁶ Dema Judas ka rarlis gel ta. De qa mali re angama aiska ip ke quarl tema Iesus samer araa ngerik. I ma Judas ke narliip ke tekmet ne liina, i aiv, i quasik kurl ama qaqer iai, i quasik ke narliip tat drlem.

Ama Risuiam Ian Druvem Nama Asmeski Ama Slurlki

Matiu 26.17-25; Mak 14.12-21; Jon 13.21-30

⁷ Dama asmeski ara niirl dai sa nge men aa. Baiv aa de ra tes pet luqia ver ama Lautuqa. Baip luqa ama nirlaqa de dengdeng dai maikka ai de quasik ta tu ama Yis pama bret de maikka mager ip te peleng ama sipsip a ngere uis saver ama asmeski, i ra tis ki ai 'Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka.' ⁸ Dema Iesus ka nem ma Pita qene ma Jon iv ian diit. De qa ruqun a iam ma', "Uan diit iv uan duvem nama Asmeski bareq auut, ip diip mager iv uut tes."

⁹ De ian tuqun a qa ma',

"Ngi narliiv uun duvem na qi qua?"

¹⁰ De qa ruqun a iam ma', "Uane narli. Uan diit be uan dan saver ama qerlingki ama barlki, dai diiv uane lu iak men ama aiska, i qe tal ama kinaqi. De uan diit naser a qa sep luqia ama vetki, i qa tit sep ki. ¹¹ De maikka mager iv uane ruqun luqa, i aa vetki ma', 'Auura Barlka qe snanpet na ngi aip ngu lu a qik kua ama rumki ip diiv uut na qa uues met ki.' ¹² De diip ke reqlerl a uin nama rumki ama slurlki, i qi vevanau. I ama taibelkina ngen ama siaqina met ki. De diip kurli uin aa de uan duvem nama asmeski bareq auut."

¹³ Baiv aa de aa risuiam ian mit be ian lu liirang aa ip katikka raquarl ma Iesus ka sil ba iam sever iirang. De ian muvem nama asmeski.

Ma Iesus Kerl Kurl Aa Risura Rama Asmes

Matiu 26.26-30; Mak 14.22-26; 1 Korin 11.23

¹⁴ De sama giqu qia men ip ta tes pet luqia ama asmeski ama slurlki. Dema Iesus ken aa risura ra mugun mirlek nama taibelki. ¹⁵ Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Maikka nade gua rlan dai ngu narliip ngua tes pet luqi iara ama asmeski nauirl ngu na ngen, iv aiv aa de ngup ngip. ¹⁶ De maikka ngul sil ba ngen, i saqias kuasik mager ip ngua es pet luqia ama asmeski ip deng, i maikka ama asmeski qia ren marevan per ama Ngemumaqa aa Luqupki, i qe uas."

¹⁷ De qa mer ama kapka nama vain. De qa meraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa sever a qa. De qa ruqun ma', "Ngen det luqa iara ama kapka de ngen mai ngene suup namet ka. ¹⁸ De maikka ngul sil ba ngen, i diiv iara be aaviit dai quasik mager ip ngup suuv ama vain, ip deng, i ama Ngemumaqa qe uas per aa Luqupki ama iameski."

¹⁹De qa mer ama bretki, de qa meraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa sever a qi. De qa bingmet na qi, de qa qurl a ra. De qa ruqun a ra ma', "Luqi iara dai gua qetdingki aa. I ngua quarl tem ki ip kia tat never a ngen. Dai maikka mager iv ait de ngene tekmet taqurla ip pukpuktik per a ngen na ngua."

²⁰Baip ta mes be verleset, de saqikka qa rekmet taqurla sama kapka nama vain, i qa ruqun ma', "Luqi iara ama qerlapki dai gua qerekka, i qe rletik bareq a ngen. I qatikka ne liina dai ngu rarles nama Aiska ama Iameska iv ama Ngemumaqa qe iames ne aa qaqet masmas.

²¹Dap ngene lu, luqa, i diip kerl kuarl tem ngua semet gua qumes-ta araa ngerik, dai qa tes ke ne na ngua iara vama taibelki. ²²Dama qaqer araa Rarlimka dai qatikka diip ka iit nep luqa ama aiska, i sa murl ama Ngemumaqa qa mu qa ba qa. Dap maikka diip ma vu malai barek luqa, i diip ke quarl tem ka bareq aa qumes-ta." ²³Aip ka meraqen taqurla, de qatikka ra, re snanpet nanaa ma', "Diip nemka qe rekmet taqurla?"

Ama Risura Ra Taarl Metna Aip Nemka Dai Ama Barlka

²⁴De nge rarlma liina varlen ama risura, i ra taarl metna aip nemka never a ra dai maikka qa veviit never a ra. ²⁵De qa ruqun a ra ma', "Ama kingkena, i re uas te lura, i quasiai ai ama Judaqena na ra per ama aivetki, dai ama Aamngimta na ra bareq araa qaqet. Be lura, i araa dlek daleng iari ama qaqet, dai ra tis ta, ai ra veviit. ²⁶Dap maikka quasik mager ip ngene tekmet taqurla. Ariq aiv iak ke narliip ke ruiriv ama Barlka na qa dai mager ip ke semagil nanas. De luqa, i qe ruir se ngen dai mager ip ket matna bareq ama qaqet ip taquarl ama buaiska. ²⁷Dai ngu lu aqek nanaa dai qa veviit? Kua luqa, i qa mugun de qa tes dap kua luqa, i qet matna, i qat den sama asmes barek luqa, i qa mugun? Luqa, i qa mugun dai qa veviit. Dap ngua dai ip taquarl ama buaiska, i ngut matna varlen me ngen ip ngua tat never a ngen. ²⁸De qatikka lua, i ama merlen-iirang nge men per a ngua dama qasiquat sagel ngua. Dap katikka qurli ngene na ngua, i quasiai ai ngen mit namen a ngua. ²⁹De Gumam dai qa qurl a ngua rama dlek ip ngu uas. Dai saqikka diip ngu qurl a ngen te lungera ama dlek. ³⁰Be diip ngen dres de ngene srluup nep gua taibelki vet gua Luqupki, i ngu uas. De diip ngen duqun mer ama King aa siaqina de ngene uas tama liin ama 12 na nget nama qaqet navet ma Isrel."

Diip Ma Pita Qe Ngim Temanau Nema Iesus

Matuu 26.31-35; Mak 14.27-31; Jon 13.36-38

³¹Dema Iesus ka ruqun ma', "Saimon, ngi narli. Sa ma Satan ka snanpet nama Ngemumaqa ip diip ke siquat na ngen. Dai be mager ip diip ke rligus ngen ip ke siquat na ngen ip taquarl luqa, i ai de qe rligus aa wit ip tama atlunget.

³²Dap sa ngua nen ama Ngemumaqa ip ka tat never a ngi, ip gia tuaqevap dai quasik mager ip nge raat. De mager ip ngia tat navet gia nenggeni-ra iv askerlka re dlek malai, i saqiaskerlka aip ngia guirl sagel ngua."

³³Dema Pita qa virliit ma', "Gua Barlka, ngua dai sa ngua muvem nanas be mager ip ngu karabus ngu na ngi. De mager ip ngu na ngi uune ngip."

³⁴Dema Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Maikka ngul sil ba ngi nama revan. I nani dama arlenki-aris de diip ngi vererl temiis, ai quasik ngiat drlem se ngua. I diip ngi vererl temiis taqurla ma depguas niirang be nakka aiv aa dama durlaikka qek nak."

Ngen Druvem Nanas Sev Ama Merlen Arla Qames

³⁵Dema Iesus ka snanpet nama risura ma', "Mekai ngua nem ngen, i quasiq ai ngene tal ama qelaing met nget, dama quvang met nget dap kuarl ama ilaing-iigring. Taqurla be quarl ai dama ruus per a ngen te aqeni?"

Dama risura ra virliit ma', "Kuasik."

³⁶De qa ruqun a ra ma', "Dav iara dai aiv iaq, i aa qelaing-met-ki dai mager ip ke tal ki. De aiv iaq, i aa quvang-met-ki dai saqikka mager ip taqurla. Dav ariq aiv iak, i quasiq aa angama sinki, dai mager ip ke nem aa serlapki iv aqek ke van per a qi de qe van per angama sinki. ³⁷I raquarli ama Langingka qa sil ma',

'Ta mu qa men ama vura.' Ais. 53.12

De maikka ngul sil ba ngen, i liina dai diiv iini nge ren per a ngua. Ii, i ama lengi mai, i ama Langingka qa sil na nget, dai lu diiv iara verlverleset met nget." ³⁸De ra ruqun ma', "Auura Barlka, ngi lu. Auura siniim iara ama udiim." De qa ruqun a ra ma', "Mager aa".

Ma Iesus I Ngerek Se Qa Qe Raring

Matiu 26.36-46; Mak 14.32-42

³⁹De qa mit sedarliik be qa mit saver ama damki ma Ulip, ip katikka raquarl ai daa. Dama risura ra mit naser a qa. ⁴⁰Baip ka men pet luus aa, de qa ruqun aa risura ma', "Maikka mager ip ngene raring, ip kuasik mager iv ama qasiquat nget den per a ngen."

⁴¹Baip maget de nakka qa aang imanau quarla. I ama ainkules dai ip taquarl, i ariq aiv iak ka rlu nama dulka be deng na qa. De qa aan aa buum de qe raring ma',

⁴²"Gumam, ariq aip ngi narliip dai ngia aat luqa iara ama merlenka nagel ngua. Dap kuasiq ai ngia tit kut gua narliip. Kuasik. Dap katikka ngia tit kut gia narliip."

⁴³De iaq ama Angeluqa nev uusep ka men sagel ka be qa mat never a qa.

⁴⁴Dap ma Iesus dai maikka qe taneng ama merlenka ama slurlka, de maikka qe raring madlek. Be baing sama rlingka ver a qa, i qa ip taquarl ama qerekka be qa aat per ama aiverem.

⁴⁵Baip ke raring be verleset de qa maarlviit de qa mit sagel aa risura. Dai qa lu ra, i qatiaskerl te brlaing. I qatiaskerl ama merlenka ver a ra be re brlaing. ⁴⁶De qa ruqun a ra ma', "Ngene brlaing ip nanaa? Ngen daarlviit de ngene raring tama dlek. I arik ma', ama qasiquar-iirang nge men per a ngen."

Ma Iesus I Ra Uurut Per A Qa

Matiu 26.47-56; Mak 14.43-50; Jon 18.3-11

⁴⁷De qatiaskerl lua, i ma Iesus ka taqen, dama liinka nama qaqet, i buup na ra, ra men. De luqa, i ra tis ka ma Judas, i qa namene lura, i ama malepka ngen-a-iam na ra, dai qe ruirl se ra. I qa men sagelna nema Iesus ip kes nismet

met ka. ⁴⁸Dap ma Iesus ka ruqun ma', "Judas, kua ngia quarl tama qaqer araa Rarlimka bareq aa qumespik, dai ne liina, i ngia nismet met ngua?"

⁴⁹Dama risura, i qurli ra re nema Iesus dai ret lu, i diip liina nge ren taqurla. De ra snanpet nema Iesus ma', "Auura Barlka, kua ngi narliip se uut iv uure veleng ta nauura sinkina?"

⁵⁰De iaq ama risuqa qa berltik per ama asmesna ara sinki be qa diq iaq aa asdemki. I luqa dai ama buaiska, i ai de qet matna ip ka tat never ama Lautu angara Barlka.

⁵¹Dap ma Iesus ka lu liina de qa ruqun ma', "Ngia rekmet ne liina de verleser aa."

De qa raneng pet luqia ama asdemki be saqiaskerlka maget na qi.

⁵²Dema Iesus ka ruqun ama slurlta nep ma Lautu de ngene lura, i re ruirl sama rleriirang de ngene lura, i re ruirl sama Lautu, i ra men ip te rurut per a qa. De qa ruqun a ra ma', "Ngen dren se a ngen aviskina ngen a ngen a galep, i ngen dren ip katias taquarl aip ngene rurut per ama suamka. ⁵³De qatikka ai de ver ama niirl mai de qurli ngu na ngen pama Lautu-vem-ki, dav ai de quasiai ai ngene uurut per a ngua. Dav iara dai ama giqu qia men ip bareq a ngen ip ngen uurut per a ngua. I iara dai ama bengaingki ara dlek ngere ruirl."

Ma Pita Qa Taqen I Quasik Kat Drlem Sema Iesus

Matiu 26.57-75; Mak 14.53-72; Jon 18.12-27

⁵⁴Dema Iesus ka meraqen be verleset de ra mit se qa sev iaq ama Barlka, i maikka qa veviit nep ma Lautu aa vetki. Dema Pita qa mit naser a ra. Dap nakka qa mit be qurli qa sangis kuarla. ⁵⁵Dama soldiaqena ra iistem ama altingki varlen mer ama baniski, i qi ser ama vetki. De ra iingdemna de ra mugun. I ma Pita dai qa mugun ke na ra. ⁵⁶De iaiq ama lugutki, i ai de qit matna gel ama Barlka nep ma Lautu, dai qia lu ma Pita, i qurli qa, i qa mugun. De qia ruqun ma', "Kerlka luqa dai ai de qurli ngen a qa qe nema Iesus."

⁵⁷Dap ma Pita dai qa sil ai quasik. I qa sil ma', "Maqi, kuasik nguat drlem se qa."

⁵⁸De nakka aiv aa de iak ka lu qa de qa ruqun ma', "Kerlka ngen a ngi dai namen araa liinka."

Dap ma Pita qa ruqun ma', "Kuasik tem ngua."

⁵⁹De aip nani de iak ka meraqen madlek ma', "Maikka, ama revan, i luqa dai qerlka ai de medu qurli qa qe nema Iesus. I qatti qerlka qa navet ma Galili."

⁶⁰Dap ma Pita qa ruqun ma', "Katias kuasik nguat drlem se liina ama lengiini, i ngia taqen."

De qatiaskerl ka taqen taqurla de masna ama durlaikka qa nak. ⁶¹Dema Iesus ka guirtlik per a nas de qem ngim sagel ma Pita.

De saqiaskerlka vuktik pet ma Pita ne liina ama lengiini, i medu ama Slurlka qa sil ba qa, i lua, i qa ruqun ma', "Diip pet luqia ama arlenki, i as kuasiai ai ama durlaikka qa nak, de diip ngia raqen ma depguas niirang ma', "Kuasik nguat drlem se ma Iesus." ⁶²Dema Pita qa mit sedarliik, i ama qilki-lem na qa.

Ten Ngian Tema Iesus De Re Uamet Na Qa

Matiu 26.59-68; Mak 14.55-65; Jon 18.19-24

⁶³Dama qaqet, i ra uurut pet ma Iesus dai ra tuma se qa de re uamet na qa. ⁶⁴De ra aar ver aa uuves nama luanki de ra snanpet na qa ma', "Saquerl iara ngil sil bareq auut aip nemka qa uamet na ngi?" ⁶⁵De qatiaskerl ta taqen ne iang ama lengi ama vunget, i buup sagel ka.

⁶⁶Baip maget, de lua, i baing sama nirlaqa, dama Barlta navet ma Isrel ta iingdemna, i lura, i ama Barlta nep ma Lautu de ngene lura, i rat drlem sama Lo. De ra mit sema Iesus sagel araa Kaunsil be ra ruqun ma',

⁶⁷"Ngi sil bauut aip kua ngi, i ama Ngemumaqa qa mak na ngi ip ngi iames nama qaqet, dap kua quasik?"

De qa ruqun a ra ma', "Ariq aip ngua sil ba ngen, dai diip kuasiq ai ngen dru a ngen a qevap. ⁶⁸Dariq aip ngua snanpet na ngen ne a qeng ama lengi, dai quasik mager ip ngene virliit ba ngua. ⁶⁹Dav iara de qatikka masmas nasat dai ama qaqer araa Rarlimka dai diip ka ruqun pama Ngemumaqa aa merlmerliit, i ama dlek mai gel ka."

⁷⁰De ra ruqun ma', "De qua ngi dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi?" Dema Iesus ka ruqun ma', "Ii, maikka ngene tek maget, i ngene tuqun ai ngua raqurla."

⁷¹De ra ruqun ma', "Saqias ngu lu iv uure narli a qeng ama lengi ip nanaa? Ama lengi nemet ka, dai sa uut narli nget."

Ta Tit Sema Iesus Sagel Ma Pailat

Matiu 27.11-14; Mak 15.1-5; Jon 18.28-38

23 ¹Baiv aa dama buurlemki nama qaqet ta mit sema Iesus samet ma Pailat aa rik. ²De re rarles, i rel sil se qa barek ma Pailat, i re tuqun ma', "Uut lu luqa iara, i qe lenges nauura qaqet, i qa tit se ra vuuqas. De qa, dai qe kel uut ip kula uuret dan ama takkis barek ma Sisa. Dai de qe tuqun ma', "Katikka ngua dai ma Kristus. I maikka ama King na ngua."

³Dema Pailat ka snanpet na qa ma', "Kua ngi dai ama Judaqena araa King na ngi, daa?"

De qa virliit barek ma Pailat ma', "Katikka raqurla, raquarl ngia meraqen."

⁴Dema Pailat ka ruqun ama Barlta nep ma Lautu de ngen ama qaqet ma', "Kuasik ngua lu sever angama viini mene luqa iara."

⁵Dav as maikka ra taqen slep ma', "Kel sil bareq ama qaqet be qa rekmet be ngemerl ama qaqet per ama luquviirang mai vet ma Judia. I qa arles pet ma Galili, i qe tekmet ne liirang aa be deng iara."

Ta Kot Sema Iesus Gel Ma Erot

⁶Dema Pailat ka narli liina de qa snanpet na ra ma', "Kua luqa dai qa navet ma Galili, daa?"

⁷De ra sil ai ma Iesus navet liina ama aiverini, i ma Erot ke uas tem iini. Taqurla be qa nem ka sagel ma Erot. De qerlka vet luus aa de qurl ma Erot pet ma Jarusalem.

⁸Dema Erot ka lu ma Iesus dama arlias-per-a-qa malai. I sa mekai qe narli sevet ma Iesus be qasa sama ainkules dai ai de qe narliip ke lu qa. I qe narliip

ke lu ma Iesus ke rekmet ne angama rleriini ama dlek-pem-iini. ⁹Taqurla dema Erot ka snanpet na qa sama tekmeriirang, i buup. Dap kuasik ma Iesus ka virliir a qeni ba qa. ¹⁰Dama Barlta nep ma Lautu de ngene lura, i rat drlem sama Lo dai ra men be ra mat naver a na, i re dlek, i re kot se qa. ¹¹Dema Erot ken aa soldiaqena ra tuma sema Iesus de re lenges na qa. De ra mer iaiq ama luanki, i maikka ama atluqi, de ra urlis ka na qi de ra nem ka ip ke guirl sagel ma Pailat. ¹²De maikka ianai navet luqa ama nirlaqa dai nge rarlma, i ma Erot kene ma Pailat dai ian a rluaiaam nana. I as ai de medu nauirl dai ai de ian a qumes-iam nana.

Ma Pailat Ka Ruqun Ip Te Uadem Sema Iesus Men Ama Lalemka

Matiu 27.15-26; Mak 15.6-15; Jon 19.1-16

¹³Dema Pailat ka nes tama slurlta nep ma Lautu de ngene lura, i re ruirl de ngen ama qaqet be ra iingdemna. ¹⁴De qa ruqun a ra ma', "Sa ngen men se luqa iara sagel ngua de ngene tuqun, ai qe lenges nama qaqer araa gaman-sena. Dai maikka qurli ngua ver aa saqang de ngu snanpet na qa sevet liina ama lengiini. Dai ngene narli. Kuasik ngua lu sever angama viini men a qa. ¹⁵Dema Erot ka guirl a qa ip ka ren sagel uut. I ngene narli, luqa dai quasiq ai qa rekmet ne angama viini ip mager iv uure veleng ka sever iini arleves. ¹⁶Taqurla dai diip ngu urlistik per a qa de ngu nem ka ip ka iit. ¹⁷Katikka ai de ver ama ages mai ver ama asmeski, i ra tis ki ma', "Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka," dai qatikka ai de vet luqia ama asmeski, de saqikka diip ma Pailat aa ding se iak ip ka iit nev ama karabus ba ra.

¹⁸Dama qaqet mai dai res nes slep ma', "Te veleng luqa ip ke ngip, dap ngi qurl auut tema Barabas."

¹⁹I luqa ma Barabas dai qurli qa vama karabus, i raquarli qa arlma ama aras-mesna vama Gaman per ama qerlingki ama slurlki. De qa veleng iari ama qaqet.

²⁰Dema Pailat dai qe narliiv aa ding sema Iesus ip ka iit nev ama karabus. Taqurla de saqiaskerlka qel sil bareq a ra ai qe narliiv aa ding sema Iesus ip ka iit. ²¹Dap tes nes slep ma', "Te uadem se qa men ama lalemka. Te uadem se qa men ama lalemka."

²²De liina ip ma depguas niirang dai ma Pailat ka ruqun ama qaqet ma', "I raqurla ip nanaa? I quasik ngua lu sever angama viini, i qa rekmet niini. I quasik ngua lu sever angama viini men a qa, i mager iv uure veleng ka sever iini arleves. Taqurla dai diip ngu urlistik per a qa iv aiv aa de ngu nemka ip ka iit." ²³Dap maikka re dlek, de maikka res nes slep ip maikka qe veleng ma Iesus men ama lalemka. I qatias tes nes be reng uung pet ma Pailat aa qenem. ²⁴Taqurla dema Pailat ka mit kur araa lengi. ²⁵I ama qaqet tes nes ip te luqa, i qa karabus, i raquarli qa vurl ama arasmesna vama Gaman de qa veleng ama qaqet. Dema Pailat ka nem ma Barabas nev ama karabus. De qatikka qa mit kur araa narliip be qa qaral tema Iesus samer ama soldiaqena araa ngerik.

Ma Iesus I Ra Uadem Se Qa Men Ama Lalemka

Matiu 27.32-44; Mak 15.21-32; Jon 19.17-27

²⁶De ra tit sema Iesus imanau de ra uurur iak, ma Saimon, i qa navet ma Sairini. I qatiaskerlka lua qa men be qe narliip ka tit saver ama qerlingki ama

barlki. De ra mu ama lalemka daa lang, be qe tal ka de qa tit naset ma Iesus. ²⁷De buup nama qaqet, i ra tit naser a qa, de ngen ama nankina, i rek nak de re taing ama taing nama arlem sagel ka. ²⁸Dap ma Iesus ka guirltik per a nas sagel ta de qa ruqun a ra ma', "Ngen ama nankina navet ma Jarusalem, kula ngenek nak never a ngua. Katikka mager ip ngenek nak never anas de nevet ngen a ngene uis. ²⁹I ngene narli, as diiv iang ama niirl nget den, i diiv ama merlen nget den be diiv ama qaqet te tuqun ma', "Lura ama nankina, i ai de quasik mager ip tel sal, de ngene lura, i quasiaq araa ngama rluis ip te uas tem ta, dai qatikka mager ip ta, dai ama arlias per a ra."

³⁰"De diip pet lungera ama niirl dai diip ngeter! a ra be diip te tuqun ama dam ma', "Ngen aat per a uut!"

De diip te tuqun ngen ama dambaav ama gilaap ma', "Ngene uung uut!" ³¹Dai qatikka ariq aiv iara ama qaqet te tekmet ne liirang aa raqurla ver ama niirl ama atlunget, dav ariq aiv ama niirl ama vunget nge men de ngu lu diip nan?"

³²De qerlka ra men se ngene iaiaa ama qaqeraiaa. I liiaa aa dai ian dekmek nama vu. I re narliip te veleng ia, iane nema Iesus. ³³De ra mit be ra men per iani ama luquviini, i ra tis iini ma', 'A Girkli.'

Be vet liina dai ra uadem se qa men ama lalemka. De qerlka ra uadem se ngene liiaa aa ama vu ia. I ra uadem se ia, i iak pema Iesus aa merlmerliit de iak pe aa ruarliit. ³⁴Dema Iesus ka ruqun ma', "Gumam, ngi reviktem se araa viirang. I quasik tat drlem liina, i re tekmet niini."

De re talak nama saatu ip te aa luan ip katikka bareq anas. ³⁵Dama qaqet, i ama quatta ngen ama nankina dai qatikka qurli ra aa, de rem ngim. Dama Barlta nep ma Lautu dai ra tuma se qa ma', "Ka dai sa qa mat naver iari ama qaqet. Dai ariq aiv ama revan, i ma Kristus na qa, i ama Ngemumaqa qa mak na qa, dai qatikka mager ip ka raat never anas." ³⁶De qerlka ngen ama soldiaqena dai ra tuma se qa. De ra men sagelna na qa be re narliip terl kurl a qa rama qerlapki ama gaingka-vem-ki, i ra tis ki ma', "A Viniqa." ³⁷De ra ruqun ma', "Ariq aiv ama revan, i ngi dai ama Judaqena araa King, dai qatikka mager ip ngia raat never anas."

³⁸De iang ama qarlidang sa uuves, i nget ma',

MA IESUS I QA NAVET MA NASARET

I AMA JUDAQENA ARAA KING

³⁹Be liiaa aa ama vu ia, i ra uadem se ia be ian kiarli, dai iak naver ia, ka tuma sema Iesus ma', "Kua ma Kristus na ngi, i ama Ngemumaqa qa mak na ngi ip ngi iames nauut, daa? Dai ngia raat never anas, de ngia raat nevet ngen auun."

⁴⁰Dav iak dai qe narli raqurla de qa serlin a qa ma', "Ngi tal ama merlenka ip taqua qa, dap kua quasik nging ning ama Ngemumaqa, daa? ⁴¹I liina, i re peleng uun, dai qatikka re tek maget. I uune tal ama merlenka dai qatikka mager aa qur ama tekmeriirang, i sa uun dekmek niirang. Dap luqa iara dai quasiaq ai qa rekmet ne angama viini."

⁴²De qa ruqun ma', "Iesus aip ngia men pet gia luqup ip ngi uas, de diip ngia tu gia qevap sever a ngua."

⁴³Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Maikka ngul sil ba ngi nama revan, i diip nani iara qurli ngi na ngua vuusep."

Ma Iesus Ka Ngip

Matuu 27.45-56; Mak 15.33-41; Jon 19.28-30

⁴⁴De dama nirlaqa aa rlan dama arlenki qia uung per aa saqang. I nge rarles per ama rlaunka be deng per ama depguas suunun. Be ver ama qerleng mai dai raquarl ama arlenki. ⁴⁵Dap pama Lautu-arla-vetki-ama-Slurlki, dai qurl ama luanki ama slurlki, i qi kiarli. I qia vesdet ser iaiq ama rumki, i ama Ngemumaqa aa Rumki. Dai rlek luqia ama luanki nanavuk be samen ama aivet. Be ama luanim ama udiim. ⁴⁶Dema Iesus kes nes slep ma', "Gumam, ngurl kuarl te gua qevepka semet gia ngerik."

Ka meraqen taqurla, baiv aa, de qa ngip. ⁴⁷Dama soldiaqena araa slurlka qa lu liina, de qa taarl nama Ngemumaqa aa rlenki. I qe tuqun ma', "Maikka ama revan aa, i luqa ama qaqeraqa dai ama seserlka."

⁴⁸Dama qaqet mai, i ra men be ra iingdemna ip tem ngim, dai ra lu liirang aa nge men, de maikka re uaming araa lemeng, de ra guirl. ⁴⁹Dema Iesus aa rluavik mai, de ngen ama nankina, i ra men navet ma Galili be ra men naser a qa, dai nakka ra maarl sangis, de ra lu liirang aa mai.

Ta Mu Ma Iesus Mer Ama Demka

Matuu 27.57-61; Mak 15.42-47; Jon 19.38-42

⁵⁰De iak, i qurli qa aa, i aa rlenki ma Josep. I qa naver iaiq ama qerlingki ama barlki gel ama Judaqena, i ara rlenki ma Aramatia. I qa dai maikka ama atluqa dama seserlka, de qa, dai ama Kaunsil na qa. ⁵¹Dap ka dai quasiaq ai vem ka se aa rluaviq ama Kaunsil-kena araa tuaqevap de ngen araa tekmeriirang. I qatikka ai de qurli qa de ver ama Ngemumaqa aa giqu ip ke uas. ⁵²De qatikka luqa dai qa mit sagel ma Pailat be qa snanpet na qa ip ka at ma Iesus aa qetdingki. Dema Pailat ka rarlisdem ip ka aar aa qetdingki.

⁵³Taqurla dema Josep ka met ma Iesus aa qetdingki navuk namen ama lalemka. De qa uung ki vama luanki ama lauilaqi, i maikka ama atluqi, de qa mu qi mer iaiq ama demka. I luqa ama demka dai ra rekmet na qa men ama dulka ama slurlka. De luqa ama demka dai as ai de quasiaq ai ra mu aqek met ka.

⁵⁴Luqa ama nirlaqa dai ip ta tuvem nama tekmeriirang seq ama nirlaqa aa rlang, i ra tis ka ma Sabat. ⁵⁵Dama nankina, i medu ra maarl navet ma Galili de ra men te nema Iesus, dai ra mit naser ama qaqet imanau. Be ra lu luqa ama demka. De ra lu ai lu ma Josep ka mu ma Iesus aa qetdingki raqurla. ⁵⁶Be sa aip ta lu be verleset, de ra mit sev araa vet. De ra muvem nama marasin, i maikka arla mas nama atlu. De ver ama Sabat de mas per a ra, ip taquarl ama Lo nge taqen.

Ma Iesus Ka Maarlvit

Matuu 28.1-10; Mak 16.1-8; Jon 20.1-10

24 ¹De maikka ver ama Sandiqa nepbang, dama nankina ra mit samer ama demka, sagel ta mu ma Iesus aa qetdingki. I ra mit, i re tal ama tekmeriirang, i maikka iirang arla mas nama atlu ip ta tu iirang per a qa. ²De ra lu luqa ama dulka, i sa ra iaiver a qa imanau, be sa quasiaq ai qurli qa dama demka aam. ³De ra man saimuk samer ama demka, dap kuasiaq ai ra lu

ama Slurlka ma Iesus aa qetdingki. ⁴De ai de ra tu araa qevap maberl sevet liina. Dai dama arlenki ver a ra. De ra lu iaiaa ama qaqaiaa, i ian maarl gelna. I ian a luan dai maikka ama lauil-a-nget (be ngere kut araa saqang.) ⁵Dama nankina dai reng ning be vaik per araa ning manep be rem ngim semen ama aivet.

Dap liiaa aa ama quariaa dai ian duqun a ra ma', "Ngu lu ngene mali re luqa ama iameska ver ama ngipta araa luqap, i nanaa? ⁶I quasiaq a qa rari. I qasa qa maarlviit! I qua ngen drlem sever ama lengi, i qa meraqen na nget pet ma Galili? ⁷I qa sil ba ngen ma',

"Ai maikka diip te quarl tama qaqaer araa Rarlimka semer ama vura araa ngerik. Be diip te uadem se qa men ama lalemka. Dap diip luqa ama nirlaqa ip ma depguas dai saqiaskerlka diip ka raarlviit naver ama aapngipki."

⁸De vuktik per a ra ne lungera ama lengi, i meka' qa meraqen na nget.

⁹De ra mit namer ama matmat, i ra guirl. Be ra sil barek ma Iesus aa risura, i ama malepka ngen a qa na ra, de qerlka ngen iari, sevet liirang aa mai.

¹⁰I ma Maria navet ma Magdala dema Joana dema Maria, i ma Jems aa nan dai qurli ra aa. De iari ama nankina dai qurli ra, re na ra. De ra qurl ama risura re lungur iara ama lengi. ¹¹Dap ta tu araa qevap ai ama nankina rel sil nama lengi aa, i quasiaq ai ama revan-nget. Be quasiaq ai ra tu araa qevap sever araa lengi.

Ma Pita Qa Uaik Samer Ama Matmat

¹²Dap ma Pita qa maarlviit de qa uaik samer ama matmat. Be vaik per a qa de qem ngim saimuk samer ama demka, dai qa lu ama luan naik, i qurli nger aa. Taqurla de qa guirl de qa tu aa qevap maberl sevet liina.

Ma Iesus Ka Men Sagel Iaiaa

Mak 16.12-13

¹³De qatikka vet luqa ama nirlaqa de iaiaa namen a ra, ian diit saver iaiaq ama luqupki, i ra tis ki ma Imaus. I luqia ama luqupki dai ama malepka ngen iini nama kilomita navet ma Jarusalem. ¹⁴Ai de ian diit de ianel sil bana sevet liirang aa mai, i sa iirang nge men pet ma Jarusalem. ¹⁵I qatikka ai de ian diit nep ma aiska de iane sil bana sevet liirang aa. Baiv aa dema Iesus ka men be sagelna na iam, be qe na iam ta tit. ¹⁶Dap katikka iam dai vesdet per ian pes be quasik ian drlem ai ma Iesus aa.

¹⁷De qa ruqun a iam ma', "Uan diit de uanel sil bana sama gi?"

Ka meraqen taqurla de ian maarl, i ama arlemigl na iam bama aleng per ian pes. ¹⁸De iak, i aa rlenki ma Kliopas, dai qa virliit ma', "Buup ne iari ama qaqet, i ra naver iang ama luqap dai iara qurli ra vet ma Jarusalem. Dai qatikka ani ama quanas ngi, i quasik ngiat drlem liirang aa, i askerlka iirang nge men pet ma Jarusalem?"

¹⁹Dema Iesus ka snanpet na iam ma', "Uanel sil bana sama gi?"

De ian duqun a qa ma', "I uanel sil bana sevet ma Iesus, i qa navet ma Nasaret. I ama qaqet ta tu araa qevap ai qa dai ama Slurlka aa Aamki-na-qa, de qa rekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang. De qa taqen nama Lengi ama dlek-pem-nget dama Ngemumaqa aa saqang. ²⁰Be auura Barlta nep ma Lautu de ngen ama Aamngimta, i re uas, dai ra mu qa mer ama Gaman aa

ngerik. Be ama Gaman ka rarlis ip te veleng ka, be ra uadem se qa men ama lalemka. ²¹ Dav ai de uut tu auura qevap ai luqa, dai diip ke vandem per ama Isrelkena ip ke guirl a ra. Ii, de qerlka ngen ne iani ama lengiini. I liirang aa nge rarlima, i iirang nge men. Dai be qasa iirang angara nirlaqa iara ip ma depguas. ²² De laira iari ama nankina never auut ta rekmet be ngemerl auut. I lura, i maikka nepbang de ra mit samer ama matmat, ²³ be quasik ta lu ma Iesus aa qetdingki.

De ra guirl be ra ruqun ma', 'Uut lu ama Angeluiam', de ian duqun ma', "Ka dai qe iames." ²⁴ De iari never auut ta mit samer ama demka be ra lu liirang aa ip taquarl ama nankina ra sil. Dap katikka qa dai quasik ta lu qa."

²⁵ Dema Iesus ka ruqun a iam ma', "Uin dai quasik uan angama tuaqevap! De quasik masmasna uan dru uan a qevap sever ama lengi mai, i sama Slurlka aa Aamki-na-ra sil na nget. ²⁶ I sa lura dai ra sil ai ma Kristus dai diip ke ral lungera ama getget, iv aip maget de qa iit sev aa ansinki gel ama Ngemumaqa."

²⁷ Baip maget dema Iesus ke taqal sil ver ama tekmeriirang mai, i murl ta iil sever a qa vama Slurlka aa Langingka. I ma Iesus ka arles nema Moses aa langing de qa sil vet ngene liirang aa, i ama Slurlka aa Aamki-na-ra, ra sil sever a qa.

²⁸ De ra mit be sagelna ne luqia ama luqupki, i ian diit saver a qi. De qa siquat ai qatiaskerl mager ip ka tit. ²⁹ Dav ian kel ka, i ian duqun ma', "Kurli ngi na uun. I ama nirlaqa qat dan aa, bama qares iv ama arlenki." Taqurla de qa man be qurli qa, qe na iam.

³⁰ Baip lua ip ta tes dema Iesus ke na iam ta mugun. De qa mer ama bret de qa meraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa, de qa bingmet na nget, de qa qurl a iam. ³¹ Ka rekmet taqurla de ngil sek ian kames, be ian drlem a qa. Baiv aa de quasik ian lu ai qa aang taqurla. Be saqias kuasik mager iv iane lu qa.

³² Baiv aa de iane tuqun a na ma', "Lua, i uun diit nev ama aiska, dema Iesus kel sil ba uun, i qel sil nama rarlim-iirang pama Slurlka aa Langingka. Be ve liina dai dama uilas per a uun a tuaqevap, i uune narli aa lengi."

³³ Aiv ian meraqen taqurla, de ve liina de ian maarlviit de ian mit, i ian guirl saiviit savet ma Jerusalem. Be ian lu ama malepka ngen a qa, na ra, de ngen araa rluavik be iari, i qurli ra, i ra iingdemna. ³⁴ De ra ruqun a iam ma', "Maikka ama revan. I auura Barlka qa maarlviit! I sama Saimon ka lu qa!"

³⁵ Taqurla de ianel sil ba ra sever ama tekmeriirang mai, i iirang nge baing-ses gel iam per ama aiska. De ian duqun ma', "Ka bingmet nama bret, dai be uun drlem a qa."

Ama Risura Ra Lu Ma Iesus

Matiu 28.16-20; Mak 16.14-18; Jon 20.19-23

³⁶ De qatikka ai de qurli ra aa de ra taqen per a na ne liirang aa. Dema Iesus dai qatikka qa, qa maarl veleqes na ra. ³⁷ Dap ngemerl a ra de reng ning. I ra tu araa qevap ai ret lu angama iauska aa. ³⁸ De qa ruqun a ra ma', "Ngu lu ngeterl a ngen, i nanaa? De ngu lu da ngen a rlan dai ngen dru a ngen a qevap maden, i nanaa? ³⁹ Ngene lu gua ngerik de ngene gua ilaing. I qatikka ngua dai ngua iara. Ngene raneng per a ngua ip ngene lu. I mager ip ngenet lu ai

ngua dai gua qetdingki aa. Dav ama iauska dai quasiai ai angama qetdingki ip taquarl ngua.”

⁴⁰Aip ka meraqen taqurla be verleset, de qa reqerl ne aa ngerik de ngen aa ilaing. ⁴¹De maikka ama arlias per a ra dav as kuasiai ai ra tu araa qevap, i ra tu araa qevap maberl.

De qa ruqun a ra ma', "Kuarl a ngen angama asmes tari?"

⁴²De ra qurl a qa rama serliqini, i ama mang iini, i iini namen ama serlikka.

⁴³De qa mer iini de qa tes, be ret lu qa, i qa tes.

⁴⁴Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Mekai, i as kurli ngu na ngen, de sa ngua sil ba ngen, ai ama tekmeriirang mai, i murl ta iil me iirang sever a ngua vema Moses aa Lo, de vama Slurlka aa Aamki-na-ra araa langing, de ve ngen ama Langing, i ra tis nget 'Ama Taing.' Dai liirang aa mai dai diiv iirang nge ren taqurla.”

⁴⁵De qa seserl ver araa tuaqevap sama Ngemumaqa aa Lengi. I ma Iesus ka mat never a ra ip tat drlem ama tekmeriirang, i ra iil me iirang sever a qa.

⁴⁶De qa ruqun a ra ma', "Ama Slurlka aa Langingka dai qa sil, ai ma Kristus dai maikka mager ip ke ral ama getget. De diip luqa ama nirlaqa ip ma depguas dai diip ka raarl namer ama matmat. ⁴⁷Be ne aa rlenki dai diip tel sil nama lengi bareq ama qaqet mai ver ama aivetki, ip mager ip te guirltik per araa rut. Be diiv ama Ngemumaqa qe lemerl araa viirang. Dai maikka mager ip ngen arles ne luqi iara ama rletki vet ma Jarusalem. ⁴⁸De maikka mager ip ngenel sil nama lengi sevet liirang iara, i sa ngen lu iirang. ⁴⁹Ngene narli. Liina, i mekai Gumam ka ruqun ip diip ke qurl a ngen tama Qevapka ama Glasingaqa, dai qerl iara ngu narliip ngum nem ka sagel ngen. Dai mager ip kurli ngen pet ma Jarusalem ip deng, i ama dlek nev uusep nge ren bareq a ngen.”

Ma Iesus Ka Guirl Sev Uusep

Mak 16.19-20; Aposel 1.9-12

⁵⁰De qa mit nanaik ta, be deng pet ma Betani. De qa quarl ne aa ngerik piit de qe nen ama Ngemumaqa ip ka tat never a ra. ⁵¹Be qatiaskerl lua, i qe nen sever a ra, de qa mit namen a ra. I ama Ngemumaqa qa mer a qa sev uusep. ⁵²De ra Lautu sagel ka de ra guirl savet ma Jarusalem, i maikka ama arlias per a ra. ⁵³De qatikka masmas de qurli ra vama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De ra taarl nama Ngemumaqa aa rlenki.

Prleser Aa

JON AA LENGI SEVET MA IESUS KRISTUS

Ma Jon dai qa iil luqa iara ama Langingka sevet ma Iesus Kristus iv ama qaqet mai re narli ama Lengi ama Atlunget sever a qa. De mager iv ama qaqet tat drlem ai qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka marevan, dai mager ip te iames, i aip trlas tem ta men a qa. I ma Jon ke teqerl auut nama lengi, i ma Iesus ka meraqen na nget sever a nas, ai qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka, i qe iames masmas. I ma Iesus dai qe rarlik ma Jon, de qe teqerl a qa ne aa tuaqevap kur ama Ngemumaqa aa narliip. Dai be qa iil mamerl sevet ma Iesus aapngipki, de saqikka qe teqerl, ai ma Iesus ka quarl te aa nan barek ma Jon, ip ke uas tem ki naser aa aapngipki.

Ma Iesus Ka Men Saver Ama Aivetki

1 Jon 1.1-3

1 ¹As maikka murl, i as kuasiq ama uusepka de kuasiq ama aivetki ngen ama tekmeriirang mai, dap kasa qurli iaq aa ama Saikngias-pem-ka. I luqa dai qurli qe nama Ngemumaqa. I qerlka qa dai ama Ngemumaqa na qa. ²De as maikka murl lua, i ngere rarlma ama tekmeriirang, de luqa ama Saikngias-pem-ka dai qasa qurli qa qe nama Ngemumaqa.

³De na Qa dai ama tekmeriirang mai nge men. Be maikka kuasiq a qeni nge men naik dap katikka Qa rekmet ne liirang aa mai. ⁴I qatikka luqa dai ama rarlimini sama iames. Be ama iames mai dai nget nagel ka, de nger ip taquarl ama nirlaqi bareq ama qaqet mai ver ama aivetki. ⁵Be luqia ama nirlaqi qem ngim be qi bingbing men ama arlenki, dav ama arlenki dai quasik mager ip kia reng ki.

⁶Ngul sil sevet ma Jon, i ama Ngemumaqa qa nem ka. ⁷I ma Jon ka men ip ke taqal sil bareq ama qaqet sevet luqa ama Nirlaqa. I ma Jon kel sil bareq ama qaqer ip mager ip te narli de mager ip ta tu araa qevap sever ama Slurlka. ⁸I ma Jon dai kuasiq ai ama Nirlaqa na qa. Dap ka men ip kel sil sevet luqa ma Nirlaqa. ⁹I luqa ama Saikngias-pem-ka, dai maikka ama Nirlaqa ama revanka, i qa men saver ama aivetki. I luqa qa men be qerl kurl ama qaqet tama lengi ama revan-nget.

¹⁰De luqa ama Saikngias-pem-ka, dai sa qurli qa, i qe uas tama uusepka de ngen ama aivetki. De qatikka na qa, dai ama aivetki ngen ama tekmeriirang mai nge men. Dap katikka ama qaqet mai ver ama aivetki dai quasik tat drlem se qa. ¹¹De qatikka luqa ama Saikngias-pem-ka qa men manarevuk be

saver aa aivetki. De qatikka qa men sagel aa liinka, dap kuasik ta mer a qa seda araa rlan.

¹²Dav ariq aiv iari ta mer a qa seda araa rlan, de ra tu araa qevap sever a qa, dai maikka diip ke semadlek na ra. Be diip tat drlem ai ra dai sama Ngemumaqa aa uis na ra.

¹³I lura dai ama Ngemumaqa aa uis na ra. I ama Ngemumaqa naik dai qe guirltik per a ra iv aa uis na ra. Kuasiq ai liina, i rat den mene araa lavu, de quasioq ai re guirltik per araa rut nama qaqeraqa aa tuaqevap; i maikka quasik mager iv aqek ke guirltik per iaq aa tuaqevap; dap katikka ama Ngemumaqa naik dai qe guirltik per a ra iv aa uis na ra.

¹⁴De luqa ama Saikngias-pem-ka, dai qa men saver ama aivetki be guirltik per a qa be aa qetdingki ip taquarl uut. De qurli qa qe nauut. I maikka ama atluqa na qa ip taquarl aa Mam. I qatikka ama Ngemumaqa aa Uimka ama quanaska. Be aa tekmeriirang dai ama seserl-iirang mai, de maikka aa arlem sagel uut ama vura, dai ama slurlngat malai.

¹⁵I mekai ma Jon kes nes slep sever a qa ma', "Katikka mekai ngul sil ba ngen sevet luqa, i ngua ruqun ma', 'Laiv iak ka ren naser a ngua. Dap ka dai gua Slurlka na qa. I qa dai qasa murl ke iames, dap ngua dai ngua men nasat."

^{16,17}I lua, i ma Iesus Kristus ka men, i maikka buup ka nama Ngemumaqa aa dlek mai ngen aa gamansena ama atlunget. Be saqikka uut met liirang aa nagel ma Iesus. De qatikka qerl kurl auut te aa ngimsevetki vetpet be quasik mager ip perleset.

De qatikka ama Ngemumaqa dai murl ka qurl ma Moses te aa Lengi, ama dlek-pem-nget. Dap katikka ma Iesus Kristus ka men, i maikka buup ka nama Slurlka aa arlem ip bareq ama vura, de ngen aa tekmeriirang ama revan iirang. ¹⁸De maikka ai de quasioq aqek ka lu ama Ngemumaqa. Maikka quasik. Dap katikka aa uimka, i qa namen a qa. Dai qa men be qa sekdem met liirang aa sever aa Mam bareq auut."

Ma Jon Ke Sekde Aa Lengi Sevet Ma Iesus

Matiu 3.1-12; Mak 1.7-8; Luk 3.15-17

¹⁹De vet luqia ama giqi, dama Judaqena araa Barlta navet ma Jarusalem ta nem iari ama Barlta nep ma Lautu, de ngen ama Livaigena, ip te narli sevet ma Jon. I re narliip tat drlem aip nemka na qa. I qatikka lunger iara ama lengi, i ma Jon kel sil sever a nas. ²⁰Dap maikka quasioq ai qa tiirl dap ke taqal sil sever a nas. I maikka qe taqal sil sever a nas ma', "Ngua dai quasioq ai ma "Kristus na ngua." ²¹De lura ra snanpet nema Jon ma', "Dap ngu lu nanaa? Kua ma Ilaisa na ngi?"

Dema Jon ka virliit ma', "Ngua dai quasioq ai ma Ilaisa na ngua." De ra snanpet ma', "Kuarl ama Slurlka aa Aamki na ngi? I luqa, i uure mali rem ka?"

Dema Jon ka virliit ma', "Maikka quasik." ²²De ra ruqun ma', "Dai ngi sil bauut aip ngi tekmet nanaa? I mager iv uut drlem sever a ngi ip diip uure

guirl de uure raqal sil sever a ngi barek lura, i ra nem uut sagel ngi. Maikka ngi raqal sil bauut sever a nas.”

²³Dema Jon ka sil ba ra nema Aisaia aa lengi raqurliani ma’,

“Katikka ngua dai ama alsilka na ngua, i ngus nes slep nama lengi sever ama qerlingki, i ama ausaqi na qi. Maikka mager ip ngene seserl ver a ngen aa rut sagel ama Slurlka ip diip kat den.” Ais. 40.3

²⁴I qatikka lura, i re snanpet nema Jon, dai ama Parasiqena ra nem ta. ²⁵Be re snanpet na qa ma’, “Ngu lu nanaa be ngi kukmes tama qaqet? Dap kuasiq ai ama barlka na ngi, ip taquarl ma Kristus dap kua ma Ilaisa dap kuarl ama Slurlka aa Aamki-na-qa. Dap mager ip ngi raqal sil bauut.”

²⁶Dema Jon ka virliit ba ra ma’, “Ngu kukmes tama qaqet mer ama kainaqi. Dav iaq aa, i qurli qa veleqes na ngen, i quasik ngen drlem se qa. ²⁷I qatikka luqa, i sa ngua sil sever a qa, i diip ka ren naser a ngua. Dap maikka qa dai ama Barlka na qa dap ngua dai naqatikka ngua renavuk. Be quasik maget na ngua ip ngu verik te aa ilaing iigrlim de ngu ukmes tem iigrlim iv aa buaiska na ngua.

²⁸I qatikka liirang aa, i ma Jon ke tekmet niirang, dai vet ma Betani, ver ama kainaqi ma Jodan ara garli ruarl. I met luqa ama kainaqi, dai ai dema Jon ke kukmes tama qaqet met ki. ²⁹Baip bigia dema Jon ka lu ma Iesus, i qat den sagel ka, de qa ruqun ma’, “Ngene lu, luqa dai ama Ngemumaqa aa Sip-sipka ama gilka. I diip te veleng ka ip ke lemerl tama qaqet naver ama aivetki mai te araa viirang. ³⁰I luqa iara, i mekai ngul sil sever a qa, i ngua ruqun ma’, “Diiv iak ka ren naser a ngua. Dap ka dai maikka qa veviit dap ngua dai naqatikka ngua renavuk. I raquarli qa dai qasa murl miaimek ke iames dap ngua dai naqatikka ngua men iara.”

³¹Dap ngen a ngua, dai quasik nguat drlem aip nemka na qa. Bama rarlimini, i ngu kukmes tama qaqet, dai liina ip ngu teqerl ai diiv ama Slurlka qa ren bareq ama Isrelkena.

³²De as ma Jon ke rluses daa lengi ma’, “Sa ngua lu ama Qevepka ama Glasingaqa, i qat den se daleng me qa. I qatikka qat den ip taquarl ama gemenki, i qi kiavarl navuk, be qia mugun per a qa.”

³³“De qerlka quasik nguat drlem luqa ama Barlka, i diip ka ren. Dap luqa, i qa nem ngua ip ngu kukmes tama qaqet mer ama kainaqi dai qa sil ba ngua ma’, “Aip ngia lu iak, i ama Qevepka qa men navuk be qa mugun per a uuves, dai luqa dai diip ke kukmes tama qaqet nama Qevepka ama Glasingaqa.”

³⁴Dai sa ngua lu liina ne gua sakngaiaim. I maikka nguat drlem, be ngul sil ba ngen ma’, “Luqa, i ama Qevepka qa men be qurli qe na qa; dai ama Ngemumaqa aa Uimka marevan.”

Ma Iesus Ka Nes Tema Pita Qene Ma Endru

³⁵Be saqiaskerlka aip bigia, de qurli ma Jon aa qene aa risuiam. ³⁶Dema Jon ket lu ma Iesus, i qeng-aang aa gel ta de qa sil sever a qa ma’, “Uane lu ama Sipsipka ama gilka, i ama Ngemumaqa aa Uimka^b.”

³⁷Dema Jon aa risuiam ian taqa narli sevet liina, de ian mit naset ma Iesus.

³⁸Dema Iesus ka ngim te aa rleng de qa lu iam. De qa snanpet na iam ma’, “Uane mali rama gi?”

De ian guirtlik ma', "Rabai (*liina ma', A Tiksiqa*), Ngu lu gia luquviini qua?"
³⁹Dema Iesus ka virliit ma', "Uan den ip diiv uane lu."

Taqurla de ian mit iane nema Iesus. Baip suunun de ian men be sever aa luquviini. De qurli iane na qa be deng se rletret, de ian mit namen a qa.

⁴⁰I iak never a iam, i aa rlenki ma Endru, i aa qelatka ma Saimon Pita. I iane narligel ma Jon de ian mit naser Iesus. ⁴¹Baiv aa dema Endru qa mali re aa qelatka ma Saimon. Be qa sil ba qa ma', "Sa uun lu ma 'Mesaia, I luqa ip diip ke iames nauut nagel auura qumespik."

⁴²Dema Endru qa men se ma Saimon sagel ma Iesus. Dema Iesus ka raqam ngim sagel ma Saimon de qa ruqun ma', "Ngi dai ma Jon a alselaqa na ngi. I gia rlenki ma Saimon, i diip ta ris ngi ma Kepas", (i luqia ama rlenki ma', Pita).

Ma Iesus Ka Nes Tema Pilip Kene Ma Nataniel

⁴³Baip bigia dema Iesus ka tu aa qevap ip diip ke iit savet ma Galili. Be qa tit dai qa lu ma Pilip men ama aiska, de qa ruqun a qa ma', "Ngia ren naser a ngua."

⁴⁴I ma Pilip dema Endru dema Pita dai ra naver ama luqupki ma Betsaida. ⁴⁵Baiv aa dema Pilip ke mali re ma Nataniel. Baip ka lu qa, de qa sil ba qa ma', "Sa uut lu ama Barlka, i luqa ama Barlka, i murl ma Moses ke nama Ngemumaqa Aamki-na-ra, ta iil sever a qa, dai sa uut lu qa. I qatikka luqa dai aa rlenki ma Iesus, ma Josep aa uimka, i qa navet ma Nasaret."

⁴⁶Dema Nataniel ka ruqun ma', "Maikka quasik mager iv a qeni ama atliini nge ren navet ma Nasaret iv iini nge tat never ama qaqet."
 Dema Pilip ka virliit ma', "Ngia ren ip ngi lu."

⁴⁷Dema Iesus ka lu ma Nataniel, i qat den taquarl tem ka, de qa ruqun ma', "Ngene lu, luqa, i qat den dai maikka ama revanka, i qa navet ma Isrel. I maikka qa dai quasiaq ai angama qaak-pem-iirang gel ka."

⁴⁸Dema Nataniel ka snanpet ma', "Ngu lu ngiat drlem se ngua, i nanaa?"
 Dema Iesus ka virliit ma', "Sa ngua lu ngi nauirl per ama pikuska aa arlim. Baiv aa dema Pilip ka nes tem ngi."

⁴⁹Dema Nataniel ka aakmenses be qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Tiksiqa, maikka ngi dai ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi. Auura King na ngi bareq auut ama Isrelkena."

⁵⁰Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Ngia tu gia qevap sever a ngua dai nama atlu. I ngia tu gia qevap, i raquarli sa ngua sekdem ai ngua lu ngi ver ama pikuska aa arlim. Dav as maikka diip ngi lu gu iarang ama rleriirang ama dlek-pem-iirang." ⁵¹De qerlka ma Iesus ka ruqun ma', "Maikka ngul sil ba ngi nama revan. I diiv ama Slurlka qe ratten ne re aa luqupki. Be diip ngenet lu aa tekmeriirang. De diip ngene lu ama Ngemumaqa aa Angeluqena, i ra tit sev uusep, baiv aa de re meriirl sama rleriirang naser a ngua ama qaqer araa Rarlimka, na ngua."

Ama Berlim Pet Ma Kenan

2 ¹Baip pet luqa ama nirlaqa ip ma depguas, dema Iesus ken aa nan dai qurli iam pet ma Kenan pet ma Galili Provins. I qurli iam aa, i raquarli

re tekmet nama berlim. ²I ra nes tema Iesus ken aa risura sevet lungera ama berlim. ³Be ver ama berlim arla asmeski dai maikka quasiq ai buup nama vain ip te srluup. Baip prleser ama vain, dema Iesus aa nan kia ruqun a qa ma', "Sa verleset ne araa vain. Be quasiq a qeng ip tep suup."

⁴Dema Iesus ka virliit ma', "Maqi, kula ngia tu gia qevap maberl. I as kuasiq ai mager iv iara ngut matna." ⁵Baiv aa dema Iesus aa nan kia ruqun lura, i ret matna ver ama asmes ma', "Katikka mager ip ngene narligel ma Iesus aa lengi."

⁶Be lua gelna nama vetki dai qurl ama daram ama ngeriqit ngen a qi na nget, i lungere aa, i ra rekmet na nget nama qulek. Be lungera dai ama alkuil nger ip taquarl ama dul. I lungera, i iaik de iaik dai raquarl ama 80-120 lita.

I qatikka ama Judaqena araa gamansena ip te qukmes te araa ngerik ngen araa pilitkina namet lungera ama daram.

⁷Baiv aa dema Iesus ka ruqun lura, i ret matna ver ama asmes ma', "Ngene buuv ama daram nama kainaqi."

Taquarla de maikka ra buup lungera nama aiqu.

⁸Baiv aa dema Iesus ka ruqun lura ma', "Ngen uq ama qerlap nemet lungera ama daram. De ngene ral nget sagel luqa, i qe ruirl sama asmeski."

Taquarla de ra mit sama qerlap sagel ama barlka.

⁹Baiv aa de luqa ama barlka, i qe ruirl sama berlim arla asmeski dai qa siquat namene lungera ama qerlap. Dai guirltik pet lungera ama qerlap be vem nger ip taquarl vama vain. De luqa dai quasik kat drlem aip lungera nge men nanaa. Dap lura, i ra uq ama kaina, dai rat drlem ai lu nge men ianai. Taquarla de luqa ama barlka qa nes te luqa, i ama lugutka ip ke ngerlvet. ¹⁰De qa ruqun a qa ma', "Katikka ai de uurerl kuarl tama vain ama atlunget nauirl, iv aip ta suup be quasik tat drlem sever a nas, de diip te qurl a ra te lungera ama vain, i quasiq ai angera qelaing peviit. Dap ngia rekmet muqas, i ngia qurl auut tama vain ama atlunget nasat."

¹¹I qatikka liini iara ama rleriini ama dlek-pem-iini, dai ma Iesus ka arles, i qa rekmet niini vet ma Kenan pet ma Galili Provins. I qa rekmet ne liina ip ke teqerl ai qa dai ama Barlka na qa. Be aa risura ra mu araa qevap sever a qa.

Ma Iesus Ke Lemerl Vama Lautu-vem-ki Ama Slurlki

Matiu 21.12-13; Mak 11.15-17; Luk 19.45

¹²Baiv aa dema Iesus ka mit samek savet ma Kapanaiam. I qa mit ken aa nan ngen aa ningambik de ngen aa risura. Be qurl ra vet ma Kapanaiam se iang ama niirl.

¹³Be vet lungera ama niirl dai ama qares iv ama Judaqena te tekmet ne araa Asmeski ama Slurlki vet ma Jarusalem. I luqia dai ra tis ki ma', "Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka." Taquarla dema Iesus ka mit (navet ma Kapanaiam) savet ma Jarusalem.

¹⁴Baip ka men pet ma Jarusalem, de qa mit sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. Be vama Lautu-vem-ki ara menderlki ama slurlki, dai qa lu ama Lautu-vem-ki ara Maatpitta, i rem nem ama bulmakau ngen ama sipsip de ngen ama gemen. De qa lu lura, i ra mugun mirlek nama taibelkina, i buup nama qelaing per a nget. I lura dai ret matna ver ama Lautuqi ara bisnis. I re

ngingkana nama qelaing. ¹⁵Dema Iesus ka rekmet nama sekpetki de qe ngingarl se ra sedarliik. I qe rurlistik per a ra, de qa ngingarl se liirang aa mai nev ama Lautu-vem-ki. De qa qirlkua ne lura araa qelaing, i ai de re uas tem nget de qa guirltik pet ngen ama taibelkina. ¹⁶Baiv aa de qa ruqun lura, i ai de rem nem ama uaik ip ten ban per a nget ma', "Ngen diit se nget se darliik. De qula ngene tekmet ne Gumam aa vetki ip taquarl ama maiirl."

¹⁷Baip ma Iesus ka rekmet ne liina, de aa risura ra mu araa qevap sevet lungera ama lengi nev ama Langingka ma',

"Maikka gua rutka qa taarl ip ngu uas te gia vetki." Sng. 69.9

¹⁸Dama Judaqena ra snanpet nema Iesus ma', "Ngu lu ngia rekmet ne liirang aa ip nanaa? Mager ip ngi rekmet ne aqeni ama dlek-pem-iini iv iini ngere reqerl ai ngi dai mager ip ngi tekmet taqurla."

¹⁹Dema Iesus ka virliit ma', "Diip lenges ne luqi iara ama vetki, dap diip naser ama niirl ama depguas de diip ngua raarl na qi."

²⁰Taqurla dama Judaqena ra virliit ma', "Katias luqia ama Lautu-vem-ki dai ama qaqet ta matna ver a qi sama ages ama 46. Dap katias kuasik mager ip ngia raarl ne luqia ama vetki sama niirl ama depguas." ²¹Dap liina ama trleses-pem-iini, i qa taqen sever iini, dai aa qetdingki, i diip ka raarl na qi naver ama aapngipki. ²²Baip naser aa aapngipki, de vuktik per auut ne aa lengi, i sa mekai qa sil na nget sever a nas. Ai diip ka raarl naver ama aapngipki ip taquarl murl ta iil per ama Slurka aa Langingka. Taqurla be maikka uut mu auura qevap sevet ma Iesus aa lengi.

²³Be lua, i qurli ma Iesus pet ma Jarusalem, pet luqia ama asmeski, i ra tis ki ma', "Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka." Dai buup nama qaqet ta mu araa qevap sever a qa. I ra mu araa qevap, i raquarli ra lu ama rleriirang ama dlek-pem-iirang, i qa rekmet ne iirang. ²⁴Dap ma Iesus dai quasiq ai qa qaral temiis bareq a ra. I raquarli qe taqat drlem sama qaqer araa rut. ²⁵I quasik mager iv aqek ke sil barek ma Iesus sever ama qaqer araa tuaqevap. I raquarli ma Iesus dai qat drlem ama qaqer araa tuaqevap ngen araa rut.

Ma Nikodimas Ka Mit Sagel Ma Iesus

3 ¹Diip ngul sil sever iak ma Nikodimas, i qa never ama Parasiqena. I luqa dai ama Barlka na qa never ama Judaqena araa Kaunsil. ²Dai qatikka luqa dai ver iaiq ama arlenki, de qa mit sagel ma Iesus. Be qa ruqun ma', "Gua Tiksiqa, uut drlem ai ama Ngemumaqa qa nem ngi iv auura Tiksiqa na ngi. I ama Ngemumaqa dai qurli qe na ngi be ngi tekmet ne liirang aa ama rleriirang ama dlek-pem-iirang. Dap kuasik mager iv aqek ke rekmet ne liirang aa ama rleriirang ama dlek-pem-iirang katikka ne aa dlek."

³Dema Iesus ka virliit ma', "Maikka ngul sil ba ngi ne gua revan. I ariq aiv aqek, i quasik ka men ip maiiram dai diip kuasik mager ip ke lu ama Ngemumaqa aa Luqupki maravuk dama uusepka a rlan."

⁴Dema Nikodimas ka snanpet na qa ma', "Ariq aiv iaq, i qasa ama serluqa dai saqiaskerlka ngu lu diip ka ren nanaa? I saqiaskerlka quasik mager iv aa nan ki sel a qa ip maiiram."

⁵Dema Iesus ka virliit ba qa ma', "Maikka ngul sil ba ngi ne gua revan. I ama qaqeraqa dai mager ip te sel a qa nama qerlapki de ngen ama Qevapka.

I ariq aip kuasik ta sel iak nama qerlapki ngen ama Qevepka, dai quasik mager ip ka ran saver ama Slurlka aa Luqupki ip ke iames. ⁶I qatikka ama qetdingki dai qil sel ama qetdingki (taquarl ama nankina, i ai de rel sal) dav ama Qevepka dai qel sel ama iameska ama qevepka dama qaqer araa rlan. ⁷Dai quasik mager ip ngeterl a ngi, i ngul sil ba ngi ai mager iv ama qaqet ta ren ip maiiram iv ama Slurlka aa uis na ra. ⁸I ama laurlka dai qatikka ai de qe sis, i aip ke narliip ka tit kuaridi de qatikka diip ka tit kutnas. Be ngi narli ama laurlka qe sis dap kuasik ngiat drlem aip kat den nanaa, de quasik ngiat drlem aip ka tit nanaa. Dai saqikka lura raqurla, i ra men nama Qevepka.” ⁹Dema Nikodimas ka ruqun a qa ma’, “Maikka quasik nguata drlem pe liina, i angera rlang.”

¹⁰Dema Iesus ka ruqun ma’, “Ngu lu nanaa be quasik ngiat drlem liirang iara? Dap ngua tu gua qevep ai ngi dai ama barlka, i ai de ngi su ama qaqet pet ma Isrel. ¹¹Maikka ngul sil ba ngi nama revan. I uut taqen sevet liirang aa, i sa uut drlem iirang. De uurel sil sevet liirang aa, i sa uut lu iirang. Be uurel sil ba ngen ne lungera dap katikka quasik ngen derer a nget. ¹²De sa ngua sil ba ngen sever ama tekmeriirang nanari never ama aivetki. Dap kuasik ngen dru a ngen a qevep sever iirang. Dai ariq aip ngua sil ba ngen sever ama tekmeriirang manarevuk, dai ngu lu nanaa, kua diip ngen dru a ngen a qevep sever iirang dav ani quasik? ¹³De qatikka ai de quasik aqek nanari qa mit be qa lu maravuk dama uusepka aa rlan. Dap katikka ngua naik dai ngut lu. I ngua men manarevuk, i ngua, i ama qaqer araa Rarlimka na ngua.

¹⁴Katikka murl ma Moses ka mu ama qemki men ama mengiit de qa maarl na iit se qi, mer ama ausaqi. ¹⁵Taqurla dai saqikka diiv ama qaqet tem ngim piit sagel ngua, i ama qaqer araa Rarlimka na ngua ip lura, i ra tu araa qevep sever a ngua, dai diip te iames masmas.

¹⁶I raquarli ama Ngemumaqa dai maikka qe rarliq ama qaqet mai ver ama aivetki. Taqurla be qatikka aa Uimka ama quanaska dai qa nem ka. I qa rekmet taqurla ip lura, i rerlas tem ta men a qa, dai quasik mager ip lenges na ra, dap mager ip te iames masmas. ¹⁷I quasik ai ama Ngemumaqa qa nem aa Uimka ip ka taarl nama qaqet sever araa viirang arleves. Dap ka nem aa uimka ip ke iames nama qaqet naver araa viirang. ¹⁸I lura, i rerlas tem ta men ama Ngemumaqa aa uimka dai diip kuasik ai ama Ngemumaqa qa raarl na ra. Dap lura, i quasik ta tu araa qevep sever ama Ngemumaqa aa Uimka, dai qasa qurla ra naa nama Slurlka aa tuvetki. I raquarli quasik ai rerlas tem ta men ama Ngemumaqa aa Uimka.

¹⁹I liina, i ama qaqet, i qurl ra naa nama tuvetki dai raqurliani, “Ama Nirlaqa dai sa qa men saver ama aivetki, dav ama qaqet per ama aivetki te rarliq ama viirang. Dap kuasik te narliip sama Nirlaqa. I qatikka raquarli ra mugelnas sa tekmet nama viirang. ²⁰I raquarli lura mai, i rat drlem sa tekmet nama viirang, dai rem ngim temanau nama Nirlaqa. Be lura dai quasik mager ip ta ren sagel ama Nirlaqa. I ariq aip ta men sagel ama Nirlaqa dai diiv ama Nirlaqa ke reqerl ne araa viirang. ²¹Dav aiv iaq, i qat drlem sa tekmet nama tekmeriirang ama seserl iirang, dai qat den sagel ama Nirlaqa. Be diiv ama Nirlaqa ke teqerl ai luqa qe tekmet nama tekmeriirang ama atliirang, nama Ngemumaqa aa dlek.

Ma Jon Ka Tagen Sevet Ma Iesus

²²Baip maget dema Iesus ken aa risura ra mit savet ma Judia. Be vet luqia ama qerlingki dai ma Iesus ken aa risura te qukmes tama qaqet. ²³De qerlka ama qaqet ta men sagel ma Jon pet ma Enon. I ma Enon dai gelna nema Salim. I ma Jon ke qukmes tama qaqet pet luqia ama qerlingki, i raquarli ama kainaqi ver a qi dai ama baam met ki. Dama qaqet dai qatikka ra tit be qe qukmes tem ta vet luqia ama qerlingki. ²⁴I ma Jon ke tekmet ne liirang aa, i as kuasiq ai ra mu qa vama karabus. ²⁵Baiv aa de iari nevet ma Jon aa risura te nama Judaqa ta taarl metna. I ra taarl metna sama gamansena, i ama Lautu-vem-ta te quknas.

²⁶De ra men sagel ma Jon de ra ruqun a qa ma', "Auura Tiksiqa, luqa ama Barlka, i medu qurl uut tuarl nama kainaqi ma Jodan de ngil sil bauut sever a qa, dai maikka qe qukmes tama qaqet, i buup. De maikka ama buurlem nama qaqet ta tit sagel ka.

²⁷Dema Jon ka virliit ma', "Ariq aip kuasiq ama Ngemumaqa qe semadlek ne a qeq ip ke tekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang, dai qatikka quasik mager ip ke tekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang. ²⁸I sa mekai ngene narli gua lengi, i ngua sil ba ngen ma', 'Ai ngua dai quasiq ai ama qaqer araa lameska na ngua.' Dap ngua dai qatikka ama Ngemumaqa qa nem ngua ip ngu ruirl nanaik ka."

²⁹Dema Jon ke rluses de aa lengi nama qasiquatka ma', "Nemka ama lugutka, i diip ke ngerlvet ne aa lugutki dai diiv ama nanki ara ak dap quasiq a qek. Dav ama lugutka aa rluaqa dai qurli qa gelna na iam, i ama arlias-per-a-qa never aa rluaqa, i diip ke ngerlvet. Kuarl aip lua dama arlenki-aris, i diiv ama luqupki re tekmet nama berlim, dai luqa ama lugutka aa rluaqa, i diip ke narli aa qenem de diip ma arlias-per-a-qa never a qa."

Katikka ngua dai raquarli ama lugutka aa rluaqa. I ngua dai ama arlias per a ngua ip ngurl kuarl tema Iesus barek lura, i ama Ngemumaqa aa uis na ra.

³⁰I diip ma Iesus aa rlenki qi riirl, dap ngua dai gua rlenki dai qia tit manep.

Ma Iesus Manarevuk

³¹Luqa, i qa men manarevuk dai maikka qa vediit daleng ama tekmeriirang mai. Dap luqa, i qa naver ama aivetki, dai naqatikka qa naver ama aivetki, be luqa dai qatikka qel sil sever ama tekmeriirang naver ama aivetki. Dap ma Iesus, i qa men manarevuk, dai maikka qa vediit daleng ama qaqet mai naver ama aivetki. ³²Be ma Iesus dai qatikka qel sil bauut sevet liirang aa, i qa narli iirang de qet lu iirang. Dap kuasiq ama qaqet te narliip te narligel aa lengi. ³³Dap lura, i re narli aa lengi de re narligel, dai sa ra rarlisdem be ra mu liina men anas ma', "Ai ama Ngemumaqa dai ama Revanka."

³⁴I ama Ngemumaqa qa nem ka be qatikka qel sil ne aa lengi. Bama Ngemumaqa dai qa buup ka ne aa Qevepka mai. ³⁵Be ma Iesus aa Mam, dai maikka qe rarlik ka. Be qa qurl a qa te aa dlek ip ke uas tama tekmeriirang mai. ³⁶Be diip nemta, i rerlas tem ta men ama Ngemumaqa aa Uimka, dai re taneng ama iames masmas. Dap lura, i quasik te narliip te narligel aa Uimka dai diip kuasik te raneng ama iames dap diiv ama Ngemumaqa aa serlinki barek lura masmas.

Ma Iesus Gel Ama Samariaqena

4 ^{1,2}Baiv aa dama Parasiqena ra narli ai ma Iesus ke qukmes tama qaqet, i buup na ra be ra tit naser a qa. Dap ma Jon dai quasiq ai buup ne iari ra tit naser a qa. Dap ma Iesus dai maikka quasiq ai qe qukmes tama qaqet, dap katikka aa risura re ukmes tem ta. Dema Iesus dai sa qat drlem ai ama Parasiqena ta narli be ra taqen se qa se liina. ³Taqurla dema Iesus ka mit navet ma Judia be qa guirl iviit savet ma Galili.

⁴Baip ma Iesus ka tit savet ma Galili dai qa serltik pet ma Samaria. ^{5,6}Be qa tit, be sagelna nema Saikka, i ama Samariaqena araa luqupki, de qa mugun gel ma Jekop aa ngerliqi ama menpitki. I qa mugun, i maikka serlek na qa naver ama aiska. I luqia ama luqupki, dai gelna nama aiverem, i ma Jekop ka qurl aa uimka ma Josep tembem. I maikka aa ver ama rlaunka be maikka ama nirlaqa qes nis maden. ^{7,8}Dema Iesus dai qa nem aa risura mai savet luqia ama luqupki, ip ten ban per ama asmes.

Dap kurli qa, i ngerek se qa. Dai baing se iaiq ama nanki gel ka, i qi navet ma Samaria ip ki quq ama kaina.

Dema Iesus ka ruqun a qi ma', "Ngu narliip ngup suuv ama kainaqi."

⁹De luqia qia guirltik ma', "Ai, ngu lu nanaa be ngi snanpet na ngua ip ngi srluup. I ngi dai navet ma Juda, dap ngua dai ama nanki navet ma Samaria?" (Pe liina angera rleng, i ama Samariaqena araa gamansena dai ama Judaqena araa reving-iirang. Be quasik mager iv ianel sil bana).

¹⁰Dema Iesus ka virliit ma', "Kuasik ngiat drlem sever ama tekmeriirang, i ama Ngemumaqa qerl kurl a uut. Be ngua, i ngu snanpet na ngi ip ngu srluup de quasik ngiat drlem se ngua. Dav arik ngiat drlem sevet liirang aa dai vadai de ngia snanpet na ngua ip ngu qurl a ngi rama qerlapki ip ki iames na ngi."

¹¹De luqia, qia snanpet ma', "Maqa, ngu lu diip ngiar ama qerlapki naqua ip ki iames na ngua? I ama kainaqi mer ama demka, dai qatias saimanep. Dap kuasik gia qeni ip ngi taneng ama talki ne iini samer ama demka ip tama qerlapki. ¹²Kua ngi dai ama barlka na ngi daleng auura barlka ma Jekop? I qatias murl miaimek de qa qut luqa ama demka sagel ama qerlapki. Be qatikka murl ken aa laanivas de ngen aa bulmakau dai ai de rep suup namet ka. Be qatikka iara dai ai de uurep suup nemet luqa ama demka."

¹³Dema Iesus ka virliit ma', "Lura mai, i re srluup luqi iara ama qerlapki, dai saqiaskerlka diip dingding sep ta. ¹⁴Dap lura, i re srluuv ama qerlapki, i ngurl kurl a ra rem ki, dai saqias diip kuasik ai dingding sep ta. I luqia ama qerlapki, i diip ngurl kurl ama qaqet tem ki, dai qatikka diip kia tit, kia tit. I luqia dai diip taqurl ama menpitki da araa rlan be diip ki iames na ra masmas."

¹⁵De luqia ama nanki qia ruqun ma Iesus ma', "Maqa, ngi qurl a ngua re luqia ama qerlapki ip saqias diip kuasik mager ip dingding sep ngua. De saqias kuasik mager ip ngurl guirl sasari ip ngu quk."

¹⁶Dema Iesus ka ruqun a qi ma', "Ngi iit te gia ngerlka de uane guirl sasari."

¹⁷De luqia ama nanki qia virliit ma', "Dap maikka ngua dai quasik gua angama ngerlka."

Dema Iesus ka ruqun a qi ma', "Maikka gia revan ai quasik gia angama ngerlka. ¹⁸Dap sa mekai ngia ngerlvet nama ngeriqit nama quatta de ngia

mit namen a ra. Be luqa iara, i qurli ngi na qa, dai quasiaq ai gia ngerlka ma revan. I liina, i ngil sil ba ngua, ai gia revan.”

¹⁹De luqia qia ruqun ma', "Gua Barlka, nguat drlem ai ngi dai ama Slurlka aa Aamki na ngi. ²⁰I qatikka auura lavu dai ai de re Lautu sagel ama Ngemumaqa vet luqia ama damki. (A damki ma Geresim). Dap ngen ama Judaqena, dai qatikka ai de ngene tuqun ai ama luqupki ama quanaski iv ama qaqet te Lautu sagel ama Ngemumaqa, dai ama luqupki ma Jarusalem.” ²¹Dema Iesus ka ruqun ma', "Maqi, maikka mager ip ngia tu gia qevap sevet lunger iara ama lengi, i ngul sil ba ngi na nget. Dap kula ngia tu gia qevap sever ama luqupka, i lua ip te Lautu sagel auut Mam. De quasik mager ip te mali re ma Jarusalem dap kua luqia ama damki ip te Lautu sagel ka. ²²Dap katikka ngen navet ma Samaria, dai quasik ngenet lu ai ngene Lautu sever iani. Dav uut ama Judaqena dai uut drlem ai uure Lautu sagel ama Ngemumaqa. I raquarli liina ip ke iames nama qaqet per ama aivetki, dai liina nge men gel uut. ²³Ama Ngemumaqa dai sa qa mak nama giqi bareq ama qaqer ip te Lautu nama revan. Dai sa iara uure rarles iv uure Lautu nama revan sagel auut Mam. Be ama Qevapka dai mager ip ka taarl nama Lautu de auura rlan. Be maikka auut Mam dai qe narliip se lura, i re Lautu raqurla sagel ka ne araa revan. ²⁴Ama Ngemumaqa dai ama Qevapka na qa. Be lura, i re Lautu sagel ka, dai mager ip te Lautu nama revan de nama qaqer araa tuaqevap.”

²⁵Dama nanki qia ruqun ma', "Katikka nguat drlem ai diiv ama qaqer araa Iameska qat den, i luqa ip diip ke iames nauut. I qatikka luqa dai ra tis ka ma Kristus. I lua, i diip ka ren dai diip ke raqal sil bauut sever ama tekmeriirang mai.”

²⁶Dema Iesus ka ruqun ma', "Ngua, i ngua taqen sagel ngi, dai qatikka ngua manarevuk.”

²⁷Baip ma Iesus ka taqen ne liina, de baing se aa risura, i ra guirl naver ama luqupki. De maikka ngemerl a ra, i raquarli ret lu ma Iesus, i qe nama nanki iane sil bana. Be re narliip te snanpet na qa ma', "Ngi narliip ngi mali rama gi? Be ngi nama nanki uane sil bana nanaa?” Dap katikka quasiaq aqek ka snanpet taqurla.

²⁸De masna ama nanki qia uaik, dap kurl ara kebalaqi, i qia guirl saver ama luqupki. I qia mit be qia sil bareq ama qaqet per ama luqupki ma',

²⁹“Ngen den ip ngene lu iaq, i qa sil sevet gua tekmeriirang mai. I ani luqa dai ma Kristus na qa.” ³⁰Taqurla dama qaqet ta mit naver ama luqupki be ra tit sagel ka. ³¹Dap lua, i qurl ama nanki ver ara luqupki, dema Iesus aa risura re teqestem per a qa ma', "Auura Tiksiqa, ngia tes.”

³²Dap ma Iesus ka virliit ma', "Sa ngua mes iang ama asmes, i quasik ngen drlem se nget.”

³³Dema Iesus aa risura re snanpet nana, ma', "Kuarl aqek ka qurl a qa re a qeng ama asmes?”

³⁴Dema Iesus ka sil ba ra ma', "Katikka lungera gua asmes, dai nget muqas. I liina dai ip ngut matna Gumam aa rletki sademna. I qa nem ngua ip ngut matna aa rletki ip ngu perleset na qi. ³⁵De ai de ngene tuqun ma',

“Ai aip lua, i ngene kutserl ama lagat de diip naser ama iaquan ama rlatpes, de ngen deret angera asmes.

Dap maikka ngul sil ba ngen, ip mager ip ngene taqam ngim tama qaqet per ama aivetki. I ra dai raquarl ama lagat angera asmes per ama sleng, i ama

merlmerl na nget. I ama qaqet dai qurli ra, i rem ngim be mager iv uure kiat na ra. ^{36,37}De ai de auura lavu ra taqen ma',

“Ama revan, i iak ip ke kutserl ama asmes dav iak ip ka ter a nget.”

“Be lura, i re ngiingdemna nama asmes dai iara ren ban a ra. Dai be qatikka mager ip ngene ngiingdemna nama qaqet, ip te iames masmas. Taqurla be lura, i ra tu ama gam, dai maikka mager iv ama arlias per a ra, te ne lura, i re ngiingdemna nama asmes. ³⁸Dai sa iara ngua nem ngen ip ngen deret ama asmes nagel ama qaqet. Dap kuasiq ai ngen matna gel ta nauirl ver araa sleng. Dav iari ra matna lungera ama sleng. Be sa ngen mit ip ngen deret ama asmes, i ama mereqes na nget.”

Ama Nanki Qia Raqa Sekdem Sever Ara Viirang

³⁹Be vet luqia ama luqupki, dai luqia ama nanki qia sil ne ara revan sevet ma Iesus. I qia sil bareq a ra ma', “Maikka luqa dai qa raqa sekdem sevet gua viirang mai ngene gua tekmeriirang mai.”

Taqurla be buup nama Samariaqena ra tu araa qevap sevet ma Iesus. De ra tit ip tet lu qa. ⁴⁰Be ra mit sagel ka, de re teqestem ka ip kurli qa gel ta. Taqurla be mas per a qa gel ta sama niirlaiam ama quanasiyam. ⁴¹Be re narli aa lengi de buup ne iari ama qaqet dai rerlas tem ta mene ma Iesus.

⁴²De iari ama qaqet ta taqen sagel luqia ama nanki ma', “Laira dai uut mu auura qevap sevet ma Iesus, i raquarli ngia sil bauut sever a qa. Dav iara dai rerlas tem uut men a qa, i qatikka raquarli uut narli aa lengi ne auur asdem. Be maikka uut drlem ai ama revan, i luqa dai diip ke iames nama qaqet naver ama aivetki mai.”

Iesus Ka Men Pet Ma Galili

⁴³Baip naser ama niirlaiam ama quanasiyam, dema Iesus ka mir iviit savet ma Galili. ⁴⁴I ma Iesus ka sil bauut ama risura ai ariq aiv iaq, i ama Slurlka Aamki-na-qa, i qet matna gel aa liinka, per aa qerlingki, dai maikka diip kuasik ta tu araa qevap ai ama barlka na qa.

⁴⁵Baip ma Iesus ka men pet ma Galili, dama qaqet dai ama arlias per a ra, i raquarli qa men. I lura dai medu ret lu ma Iesus per ama Asmeski, i qe tekmet nama tekmeriirang ama dlek-pem-iirang.

Ma Iesus Ka Maarl Nama Barlka Aa Uimka

⁴⁶Bema Iesus ka tit dai saqiaskerlka qa men pet ma Kenan pet ma Galili Provins.

I vet luqia ama luqupki, dai mekai qa guirltik per ama kainaqi ne aa dlek bama vain na qi ip tep suup.

Dai saqi ngul sil sever iaq ama barlka, i qet matna bareq ama Gaman. I aa uimka dai qe temarl maden be qurli qa vet ma Kapanaiam. ⁴⁷De luqa ka narli ai ma Iesus dai qa men navet ma Judia be qurli qa vet ma Galili.

Taqurla de qa mit sagel ma Iesus be qe tuqun a qa ma', “Ngu narliip ngia ren ip ngi nem ama arlemki nevet nguaimka, i qet temarl, bama qares ip ke prleset.”

⁴⁸Dema Iesus ka ruqun ma', “Ariq aip kuasik ngenet lu ama rleriirang ama dlek-pem-iirang, dai quasik ngen dru a ngen a qevap.” ⁴⁹Dama Gaman ara

Barlka qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlka, maikka ngia ren, i ariq aip kuasik dai diip nguaimka qe ngip."

⁵⁰Dema Iesus ka virliit ma', "Ngia tit, i qasa ngiaimka qe iames."

De luqa qa mu aa qevet sevet ma Iesus aa lengi de qa guirl sagel aa uimka.

⁵¹Baip ka tit be samen ama aiska, de qe ne aa buaiskena ta atmetna. De ra sil ba qa ma', "Ngiaimka dai sa maget na qa."

⁵²De luqa ka snanpet ma', "Maikka ngu lu qesnada de maget ne nguaimka?"

De lura ra virliit ma', "Mani naser ama rlaunka de verleset nama a qaserlki never a qa."

⁵³Dama gilka aa mam dai vuktik per a qa ai mani naser ama rlaunka, dema Iesus ka ruqun ma', "Sa ngiaimka dai qe iames."

Taqurla de qa ngen aa qaqet per aa luquviini, dai ra tu araa qevet sevet ma Iesus. ⁵⁴I liina dai ma Iesus ka men navet ma Judia be savet ma Galili. Be qa rekmet nama rletki ama dlek-pem-ki ip ma quanas-iiram pet luqia ama qerlingki.

Ma Iesus Pet Ma Betsaida

5 ¹Baip maget dema Iesus ka mit savet ma Jarusalem ip te tekmet nama Lautu arla asmeski. ²Be vet ma Jarusalem, dai qurl iaq ama qerlapka, i ra tis ka nama Judaqena araa lengiqa ma', "Betsaida." I luqa ama qerlapka dai gelna nama tarlka, i ai de rat dan sama sipsip saver ama luqupki. Be mirlek ne luqa ama qerlapka, dai ama menderl-iigring ama ngeriqit niigrliing. ³I ve liigrliing aa ama menderl-iigrliing dai buup nama arlem-per-a-ra, i qurl ra. I lura dai ama rlen iari dav iari dai ama ding ne araa ilaing ngen araa ngerik. ⁴I qurl ra de ver ama qerlapki iv aip bulengbuleng, iv aip nemta, i ra man nauirl dai diip maget na ra. Baiv iaq, i qe tal ama arlemki nanaa, dai diip perleset na qi. I ai de ver iang ama niirl dama Slurlka qem nem aa Angeluqa ip ke tekmet nama qerlapki ip bulengbuleng ip barek lura. ⁵Be iak naver a ra dai qe temarl sama ages ama malev ama depguas ngen ama ngeriqit ngen ama depguas. ⁶Dema Iesus ka lu luqa, i qa mas de qa narli ai qatias luqa qe temarl sama ages, i buup.

De qa snanpet na qa ma', "Kua ngi narliip maget na ngi?"

⁷Dama arlemki-vem-ka, qa virliit ma', "Gua Barlka, aip lua, i ama qerlapki qi rarles, i bulengbuleng, de quasiaq a qeq ip ke raneng per a ngua sep ma qerlapki. Baip ngu palu, i ngu taqat mit sep ki, de ai de iari re ruirl ngua be ai de re ruirl sep ma qerlap."

⁸Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Ngia raarlviit de ngiat gia biraqi de ngia tit."

⁹Taqurla de maikka verleset nama arlemki mai never a qa. De luqa qa mer aa biraqi de qa nguingmet na qi de qe tal ki, de qa tit.

Dap liirang aa dai iirang nge men per ama nirlaqa ama Sabat.

¹⁰Taqurla be lura ama Judaqena, i ai de re serlin ma Iesus, dai re snanpet ne luqa ma', "Kua quasik ngiat drlem ai iara dai ama nirlaqa ama Sabat? I auura lengi dai ngerel sil ai quasik mager ip ngi tal gia quvang per ama nirlaqa ama Sabat. Be qula ngi tal gia biraqi."

¹¹Dap ka virliit ba ra ma', "Luqa, i qa verleset nama arlemki never a ngua, dai qa ruqun a ngua ma', "Ngia raarlviit de ngia at gia biraqi de ngia tit."

¹²De lura ra snanpet na qa ma', "Ngu lu nemka, i qa ruqun a ngi ip ngia raarlviit de ngia at gia biraqi de ngia tit?" ¹³Dap luqa dai quasik kat drlem

aip nemka, i qa ruqun a qa. I raquarli ma Iesus dai qa tit parlen ama qaqet, i buup na ra, lua gel ama qerlapka. ¹⁴Baip suunun dema Iesus ka lu savet luqa vama Lautu-vem-ki ama Slurlki. Dema Iesus ka ruqun a qa ma', "Ngi lu sa verleset nama arlemki never a ngi. Dap kula ngi tekmet nama viirang, i ariq a qerang peviit ngere lenges ne gia qetdingki."

¹⁵Baiv aa de luqa qa guirl sagel ama Judaqena araa Barlta be qa ruqun a ra ma', "Luqa, i qa nem ama arlemki never a ngua, dai qatikka ma Iesus."

¹⁶Taqurla dama Judaqena araa Barlta re rarles ip te lenges nema Iesus. I raquarli qe tekmet ne liirang aa ver ama nirlaqa ama Sabat. ¹⁷Dap ma Iesus ka ruqun a ra ma', "Katikka Gumam, dai ai de qet matna ver ama niirl mai ip ka tat never ama qaqet. Taqurla dai saqikka mager ip ngut matna raquarl ka."

¹⁸Taqurla be liirang aa nge maarl nama Judaqena araa nigial be re narliip te peleng ma Iesus. I raquarli qe tuqun ai aa Mam nama Ngemumaqa. De qe tekmet nanas ip taquarl ama Ngemumaqa. De qerlka qe lenges ne araa nirlaqa ama Sabat.

Ma Iesus Dai Ama Ngemumaqa Aa Uimka

¹⁹Dema Iesus ke su ra ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne gua revan, i ngua, i ama Ngemumaqa aa Uimka, dai qatikka quasik mager ip ngut matna qut gua tuaqevap. Dap katikka ngu tekmet ne liirang aa, i qatikka ngut lu Gumam, i qe tekmet niirang. ²⁰I Gumam dai qatikka aa arlem naver a ngua be qatikka ai de qe teqerl a ngua nama tekmeriirang mai, i ai de qe tekmet niirang. I ngua dai aa Uimka na ngua. Dav as maikka diip Gumam ke teqerl a ngua ne iarang ama dlek-pem-iirang peviit. Be diip saksak met ngen nevet liirang aa. ²¹I Gumam dai qa taarl nama ngipta naver ama aapngipki. De qen ban a ra rama iames. Dai saqikka raqurla dai ngua, i aa Uimka, dai ngun ban ama qaqet tama iames kut gua tuaqevap. ²²De saqikka Gumam, dai diip kuasiq ai qe kot sama qaqet. Dap Gumam dai sa qa mak na ngua, de qa qurl a ngua rama dlek ip diip ngu kot sama qaqet mai. ²³I ama Ngemumaqa qa rekmet ne liina ip mager iv ama qaqet teng ning de re taqa palu gel ngua, ip saqikka raquarl ai de reng ning, de re palu gel Gumam ama Ngemumaqa. Dav ariq aiv iaq, i quasik ke taqa palu gel ngua, dai saqikka luqa dai quasik ke taqa palu gel Gumam. I qatikka Gumam dai qa, i qa nem ngua, i aa Uimka na ngua."

²⁴"Maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. I ariq aiv iari, i re narli gua lengi de rerlas tem ta mene Gumam, i qa nem ngua, dai diip te taneng ama iames masmas. De diip kuasik ngua raarl na ra ver ama Slurlka aa kot. I sa ra mit namen ama aiska saver ama aapngipki be samen ama aiska sever ama iames. ²⁵Dai maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. I sa ngua sil ba ngen ai diiv ama giqi qiat den dai sa iara dai qi rarles, i qiat den. Be lura, i qurli ra mer ama aapngipki ara surlka dai diip ngu nes tem ta. I ngua dai ama Ngemumaqa aa Uimka. Be lura, i re narligel ngua dai diip te raneng ama iames masmas. ²⁶I ama tekmeriirang mai, i iirang ngere iames, dai iirang ngere iames nagel Gumam. I raquarli qa dai ama rarlimini sama iames. Be ngua, i aa Uimka na ngua, dai qa qurl a ngua rama iames be mager ip ngu iames nama qaqet. ²⁷I sa qa mak na ngua ip ngua taarl nama qaqet ngen ama tekmeriirang mai ver ama a kot. I raquarli ngua dai qa mak na ngua iv ama qaqer araa Rarlimka na ngua.

^{28,29}Dai qula saksak met ngen nevet liina, i diiv iaiq ama giqi qia ren be lura mai, i ra ngip, dai diip te narli gua qenem, de saqiaskerlka diip ta raarlviit. Be lura, i murl te tekmet nama tekmeriirang ama atliirang, dai diip ta raarlviit de diip te raneng ama iames masmas. Dap lura, i ai de murl te tekmet nama tekmeriirang ama viirang, dai diip ta raarlviit de diip te raneng ama tuvetki ama vuqi be mas.

Ma Iesus Kel Sil Sever aa Rletki

³⁰I qatikka ngua dai quasik mager ip ngerek se ngua, ngua raarl de ngu tekmet ne gua rleriirang. I qatikka ai de ngu narli Gumam aa lengi de ngua tit kut nger ip ngua taarl nama qaqet. Be liina, i ngua taarl nama qaqet dai maikka ngu tekmet nama tekmeriirang ama atliirang. I raquarli ngua dai quasiaq ai ngua tit kut gua tuaqevap. Dap Gumam, i qa nem ngua, dai ngua tit kur aa tuaqevap. ³¹“De qatikka arik ngerek se ngua ngul sil bareq ama qaqet sever a nas ip ta tu araa qevap sever a ngua, dai liina dai quasik maget. ³²Dap kasa iak ka sil bareq ama qaqet sever a ngua (i Gumam naik), be nguata drlem ai aa lengi saver a ngua dai ama revan.

³³De sa ngen nem iari sagel ma Jon ip ngene narli sever a qa. Be qa dai qa sil ba ngen nama lengi ama revan-nget. ³⁴Dap kuasik ngua tu gua qevap sever ama qaqer araa lengi sever a ngua. Dap ngu taqal sil ba ngen sevet liirang aa ip mager ip Gumam ke iames na ngen. ³⁵I qatikka ma Jon aa lengi dai nger ip taquarl ama mudemki, i qim ngim men ama arlenki. Be maikka ngene narli aa lengi bama arlias per a ngen never a nget pet luus aa, i qa taqen.

³⁶I gua rleriirang dai iirang peviit daleng ma Jon. I liirang aa dai iirang ngerel sil sever ngua. I liirang aa, i murl Gumam ka nem ngua ip ngu tekmet niirang. Dai qatikka liirang aa ama tekmeriirang dai iirang ngerel sil ai murl Gumam ka nem ngua. ³⁷De Gumam, i sa qa nem ngua, dai qa reqlerl a ngen aip nema na ngua. Dap kuasik mager ip ngene narli aa qenem. De ngen dai quasik ngen drlem aip ngu lu qem ngim nanaa. ³⁸De ngene narli aa lengi dap kuasik ngen dru nget da ngen a rlan. I raquarli Gumam ka nem ngua, dap quasiaq ai rerlas tem ngen men a ngua. ³⁹De qatikka ai de ngen dru a ngen a qevap ai diip ma Slurlka aa Lengi mai ngere iames na ngen.

Taqurla be qatikka ai de ngen dris per a nget sademna. Dap lungera ama Slurlka aa Lengi dai maikka ngere taqal sil sever a ngua. ⁴⁰Dap katikka quasik ngene narliip ngen dren sagel ngua ip ngene taneng lungera ama iames.

⁴¹Kuasik ai ngua taqen taqurla ip ngua taarl ne gua rlenki. ⁴²Dap nguata drlem se ngen, i maikka quasiaq ai ngene rarliq ama Ngemumaqa nada ngen a rlan. ⁴³I ngua men nagel Gumam, i qa nem ngua, be ngu tekmet ne aa rleriirang dap kuasik pem ngen se ngua. Dap katikka ariq aiv iak kat den be qel sil sever a nas, dai diip ngene narligel ka.

⁴⁴Ngu lu nanaa, be ngen dru a ngen a qevap ai ngene iames, i aip ngene barl na ngen a rlen naik? Dav ai de quasik ngene narliiv ama Ngemumaqa ama quanaska qe barl a ngen a rlen.

⁴⁵Be ai de ngen dru a ngen a qevap ai diip ngua taarl na ngen pet Gumam aa saqang. I diip quasiaq ai ngua, dap katikka diip ma Moses aa Lengi nge taarl na ngen. I qatikka lungera, i ngen diit kut nget. ⁴⁶De maikka ariq aip

ngen dru a ngen a qevap sevet ma Moses aa Lengi, dai mager ip ngen dru a ngen a qevap sever a ngua. I raquarli qa iil sever a ngua. ⁴⁷Dap kuasik ngen dru a ngen a qevap sevet lungera, i ma Moses ka iil. Taqurla dai be kuasik mager ip ngen diit kut gua lengi.

Ma Iesus Ka Qurl Ama 5,000 Nama Quatta Tama Asmes

Matii 14.13-21; Mak 6.30-44; Luk 9.10-17

6 ¹Be nakka aip laip dema Iesus ka merarlik men ama serlegeska ma Galili. (I ai dama Romkena ra tis luqa ama serlegeska ma, 'Taibirias.') ²De buup nama qaqet ta mit naset ma Iesus, i sa raquarli ra lu qa lemerl iari ama qaqet tama arlem nama Slurlka aa dlek. ^{3,4}De vet lungera ama niirl dama qaqet, i buup na ra, i ra tit nev ama aiska savet ma Jarusalem saver ama asmeski, i ra tis ki ma', "Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka." Dema Iesus ken aa risura ra sik nama damigl, be ra mugun ivuk. ⁵Dema Iesus ka mer aa sakngaqi vit de qen ngim miqet, dai qa lu ama qaqer ama buurlem na ra, i rek sik sagel ka. Dema Iesus ka snanpet nema Pilip ma', "Ngu lu diiv uure van per ama asmes naqua ip barek lura mai ip ta tes?" ⁶I qatikka ma Iesus ka snanpet nema Pilip ip ke siquat na qa. Dap ma Iesus dai sa qat drlem liina ip diip ket matna. ⁷Dema Pilip ka virliit ma', "Ariq uure van per ama asmes nama qelaing ama 2,000 Kina ba ra ip ta tes, dai diip ta as dap katiaskerl diiv ama getki vem ta. ⁸De iak never aa risura ma Endru, i ma Saimon Pita aa negenika, ka ruqun ma', ⁹"Gua Barlka iaq ama gilka iara, i qet tal ama bret ama ngeriqit na nget. (I ra rekmet na nget nama bali angara gam.)

De qerlka ama gilka qa quarl te ngen ama alubiiram. Dap kuasik maget na nget kur ama qaqet, i qatias buup na ra."

¹⁰Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Ngene ruqun ama qaqet ip ta ruqun."

(I vet luus aa dai maikka quasiq ama qevel dav ama garas, i ama seserles). Be ama quatta ama 5,000 na ra, dai ra mugun aa, ver ama garas.

¹¹Baiv aa dema Iesus ka mer ama asmes de qa meraqen nama atlu sagel aa Mam. Baiv aa de qa matmet lungera ama asmes barek lura, i ra mugun. Be ma Iesus ka qurl lura rama bret de ngen ama alubi, i buup de qatikka ra mes be deng, i ra qutdemiis.

¹²Baiv ama qaqet ta mes be ra qutdemiis, dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Ngen diit de ngen iingdemna nama mesdem, i lungera, i ra mes bedem nger ip kula uut ding iang ama asmes."

¹³Taqurla dema Iesus aa risura ra iingdemna nama mesdem be ra buuv araa raat ama malepka ngen aiim. I lungera ama mesdem naqur ama bret ama ngeriqit na nget.

¹⁴Dama qaqet ta lu liina ama dlek-pem-iini, i ma Iesus ka rekmet niini, de ra ruqun ma', "Maikka luqa dai ama Slurlka aa Aamki-na-qa, i sa ma Moses aa Lengi nge muvem nauut sever a qa ai diip ka ren sever ama aivetki." ¹⁵De vet ma Iesus aa tuaqevap, dai sa qat drlem ai diiv ama qaqet tet matna ip ta ru qa iv araa King na qa, ip ke iames na ra nagel araa qumespik.

Taqurla dema Iesus ka mit namen a ra, i qa mit be qa sik nama damki be qurli qa, i ngerek se qa.

Ma Iesus Ka Tit Per Ama Qerlapki

Matuu 14.22-33; Mak 6.45-52

¹⁶Baip se rletrlet dema Iesus aa risura ra mit se dengerlking. ¹⁷Be ra sik sedama siviini de re kuain ip ta tit savet ma Kapanaiam. Baiv aa de qasa ama arlenki, dav as kuasiq ai ma Iesus ka men. ¹⁸De maikka vet luus aa dama laurlka qe sis be qa maarl nama valeng. ¹⁹Be qasa re kuain sama siviini be sama ngeriqit nama kilomita. Baiv aa de ra lu ma Iesus, i qa tit per ama qerlapki ara rleng be sagelna na ra. Be qurli qa gelna nama siviini, de ra dai maikka reng ning malai. ²⁰Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Kula ngeneng ning. I qatikka ngua, i ngua manarevuk." ²¹Baip ma Iesus ka meraqen taqurla, de aa risura dai ama arlias per a ra ip ke sik sagel ta. Taqurla de maikka masna baing se ra vet luqia ama luqupki, i re narliip ta tit saver a qi.

Ama Qaqet Te Mali Re Ma Iesus

²²Baip bigia de lura ama qaqet, i re mali re ma Iesus, dai qurli ra dengerlking. I lura rat drlem ai ma Iesus aa risura, dai sa ra mit dama siviini ama quanas-iini. Dap kuasiq a qiq ama sipki. Be rat drlem ai kuasiq ai ma Iesus ken aa risura. ²³Dap kuasiq ama ainkules de iang ama sip, i nget navet ma Taibirias nge men. I nge men iasai sagel mani ma Iesus ka meraqen nama atlu sagel ama Slurlka sever ama asmes. ²⁴Baip aa dama qaqet ta lu ai sama Iesus ken aa risura ra mit, taqurla de ra sik sedama siviirang. De ra mit savet ma Kapanaiam, i re narliip te mali re ma Iesus.

Ma Iesus Dai Ama Asmes Menarevuk

²⁵Baip ama qaqet ta merarlik seruarl, dai ra lu ma Iesus de ra snanpet na qa ma', "Auura Tiksiqa kesnada de ngia men sasari?"

²⁶Dema Iesus ka virliit ma', "Maikka ngua taqen ne gua revan sagel ngen. I qatikka ngene mali rama asmes naik, i raquarli mani ngen mes be maikka ngen kirlanas. Dap kuasiq ai ngene mali rem ngua ip ngen dru a ngen a qevap sever ama Slurlka aa dlek-pem-iirang. ²⁷Kula ngenet matna re lungera ama asmes, i ai de sesik tem nget. Dap mager ip ngene mali re lungera ama asmes, i quasik mager ip sesik tem nget. I lungera dai diip kurli nget masmas, de diip ngere iames na ngen masmas. I qatikka ngua, i ama qaqer araa Rarlimka na ngua, dai diip ngu qurl a ngen tem nget. I raquarli Gumam ama Ngemumaqa, dai sa qa mu ngua ip taquarl ama merlengaqa vet lungera ama asmes.

²⁸De lura dai ra guirltik ma', "Ngu lu ama Ngemumaqa aa rleriirang nanaa iv uure tekmet niirang?" ²⁹Dema Iesus ka virliit ma', "Ama Ngemumaqa aa rleriini ama quanas-iini dai iini raqurliani. Katikka ngua, i ama Ngemumaqa qa nem ngua, dai mager ip trlas tem ngen men a ngua." ^{30,31}Taqurla de qatikka ama qaqet ta guirltik ma', "Katikka quar ariq aip ngi narliip terlas tem uut men a ngi, dai mager ip ngi rekmet ne iarang ama rleriirang ama dlek-pem-iirang. De qatikka mager ip ngirl kurl auut tama asmes per ama niirl mai ip taquarl murl ma Moses, i qerl kurl auura lavu rama asmes per ama niirl mai. I maikka ama Slurlka aa Lengi, dai nge sil ma',

'Ma Moses dai qa qurl aa seviraqi rama asmes per ama niirl sademna, i nget manarevuk.' Kisim Bek 16.4 Sng. 78.24,25

³²Dema Iesus ka ruqun ma', "Maikka ngul sil ba ngen nama revan. I quasiai ma Moses ka qurl a ra re lungera ama asmes dap katikka Gumam naik. Be iara dai qerl kurl a ngen tama asmes ama revan-nget, i nget nev uusep.

³³I ama asmes ama revan-nget, i ama Ngemumaqa qa nem nget manarevuk, dai qatikka nget ne luqa, i qa nem ka. Be diip ke iames ne iari ama qaqet naver ama aivetki mai. ³⁴Dama qaqet ta ruqun ma', "Aaur a Slurlka, iara be aaviit dai diip ngirl kurl auut te lungera ama asmes."

³⁵Dema Iesus ka ruqun ma', "Ama asmes, i ngererl kuarl tama iames masmas, dai nget na ngua, i ngua manarevuk. Be lura, i rat den sagel ngua, dai diip kuasiaq ama getki-vem-ta. De lura, i rerlas tem ta men a ngua, dai diip kuasik dingding sep ta. ³⁶De sa ngua sil ba ngen ai sa ngen lu ngua, dav as kuasiaq ai rerlas tem ngen men a ngua. ³⁷Dap nemta, i Gumam kerl kurl a ngua rem ta, dai diip tat den sagel ngua. Be lura, i diip tat den sagel ngua, dai diip kuasiaq ai ngu nem ta vuuqas. ³⁸I qatikka ngua men manarevuk sasari, ip ngua tit kut Gumam aa tuaqevap, i luqa, i qa nem ngua. I qatikka quasik mager ip ngua raarl de ngu tekmet ne aqiq ama rletki, i ngua tit kut gua tuaqevap. ³⁹De lura, i Gumam ka nem ta sagel ngua, dai quasik ke narliip lenges ne aqek never a ra. I qatikka qe narliip taqurla. Dap diip pet luqa ama nirlaqa, i Gumam ka taarl nama qaqet per ama verlverleser iini sama aivetki, dai diip ngua raarl ne lura mai. ⁴⁰De maikka Gumam ka tuvusep, i nemta, i rem ngim sagel ngua, de rerlas tem ta men a ngua, dai diip te iames masmas. Be diip pet luqa ama nirlaqa, i Gumam ka taarl nama qaqet per ama verlverleser iini, dai diip ngua raarl na ra naver ama aapngipki."

⁴¹De iari ama Judaqena dai ngerengang pem ta nema Iesus. I raquarl q sil sever a nas ma', "Ngua, i ngua nev uusep, dai ngua, dai ama asmes, i nge men manarevuk."

⁴²Be ra taqen per a na ma', "Katikka ma Iesus dai uut drlem aa mamiam, i ma Josep kene ma Maria. De qatikka ma Iesus dai qa never auut. Be quasiaq ai qa men manarevuk. Dap ngu lu nanaa be qa taqen taqurla, ai qa men manarevuk?"

⁴³Dema Iesus ka virliit ma', "Kula ngerengang pem ngen, i ngen deraqen se ngua. ⁴⁴De qatikka quasik mager iv aqek ka tit naser a ngua qur aa tuaqevap. Dap katikka Gumam naik dai diip ke kiat ne lura, i re narliip tat den sagel ngua. Be lura dai diip ngua raarl na ra vet luqa ama nirlaqa, i diip Gumam ka taarl nama qaqet per ama verlverleser iini. ⁴⁵I qatikka liina dai ama Slurlka aa Aamki-na-ra, ra iil sever iini, i ra sil ma',

'Katikka diiv ama Ngemumaqa qe su ama qaqet mai.' Ais. 54.13

Be lura, i re narli Gumam aa lengi, de re narliip ke su ra sever a nas, dai diip ta ren sagel ngua. ⁴⁶De qatikka ai de quasiaq aqek ka lu Gumam. Dap katikka ngua, i ai de murl kurli ngu na qa, dai ngut lu qa. ⁴⁷De maikka ngua taqen ne gua revan sagelem ngen. I ariq aip lura, i rerlas tem ta men a ngua, dai re iames masmas. ⁴⁸Be ngua dai a ngen asmes ip ngere iames na ngen. ⁴⁹I ngen drlem sever a ngen a lavu, i murl ama Ngemumaqa qerl kuarl tama asmes bareq a ra. Be ra tes sademna ver ama qerlingki, i quasiaq ama qevel de quasiaq ama liltem per a qi. Dap kasa ra verleset. ⁵⁰Dav iara dai ama asmes, i nge men manarevuk, iv ama qaqet ta tes nget, dai diip kuasik te ngip. ⁵¹I ama revan, i ngua manarevuk, dai lungera ama asmes, i ngere

James masmas. Be nemta, i ra tes lungera ama asmes manarevuk, dai diip te James masmas. I qatikka lungera ama asmes dai gua qetdingki. Be ngurl kuarl temiis bareq ama qaqet mai ver ama aivetki, ip mager ip te James.

Ama Barlta Nep Ma Lautu Ta Taqen Sagel Ma Iesus

⁵²Baiv aa dama Judaqena ra taarl metna, i re tuqun ma', "Ngu lu diip luqa qa qurl auut te aa qetdingki nanaa iv uut tes ki?"

⁵³Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Maikka ngua taqen ne gua revan sagelem ngen. I maikka mager ip ngen dres ama qaqer araa Rarlimka' aa qetdingki. De ngene srluup aa qerekkka. I ariq aip kuasik, dai quasik mager ip ngene raneng ama James masmas. ⁵⁴Be nemta, i ra tes gua qetdingki de re srluup gua qerekkka, dai sa ra raneng ama James. Be lura dai diip ngua raarl na ra vet luqa ama nirlaqa, i Gumam ka taarl nama qaqet per ama veriverleser iini. ⁵⁵De maikka gua qetdingki dai ama asmes ama revan-nget. De gua qerekkka dai ama qerlapki ama revanki. ⁵⁶Be nemta, i ra tes gua qetdingki, de re srluup gua qerekkka, dai diip lura dai ding se ra men a ngua, de ngua dai diip ding se ngua men a ra. I qurli ngua men a ra de qurli ra men a ngua. ⁵⁷Be Gumam, i qe James, dai qa nem ngua, be saqikka ngu James, i nagel ka. Taqurla be saqikka nem ta, i ra tes nagel ngua, dai diip te James masmas. ⁵⁸Taqurla be uuret lu, i ngua dai quasiq ai ngua raquarl lungera ama asmes, i murl ma Moses aa seviraqi qia mes nget. I murl ta mes nget dap sa ra ngip. Dav iara dai lungur iara ama asmes, i nge men manarevuk, dai ariq aip nemta, i ra tes never a nget, dai diip te James masmas." ⁵⁹I qatikka liirang aa dai ma Iesus ke su rem-iirang pama Lautu-vem-ki vet ma Kapanaiam. ⁶⁰Be lura, i ra tit naset ma Iesus te narli liina, de buup ne iari ra ruqun ma', "Katikka ama alkuil bauut, i uut narli liina. Be ngu lu ariq uure narligel ka nanaa?"

⁶¹De sa vet ma Iesus aa tuaqevap dai sa qat drlem ai iari, i ra tit naser a qa dai ra taqen se qa se liina. Taqurla, be qa snanpet na ra ma', "Kua liina ngere tekmet na ngen be ngen dru a ngen a qevap maberl, be ngene narliip ngen diit namen a ngua? ⁶²De qerlka arik ngen, ngenet lu ama qaqer araa Rarlimka na ngua, i ngurl guirl masarevuk savet gua luqupki sagel murl kurli ngua, dai diip ngen dru a ngen a qevap nanaa sever a ngua? ⁶³Katikka ama tekmeriirang never ama qetdingki, dai quasik mager iv iirang ngere James nama qaqet. Dap katikka ama Qevapka dai qerl kuarl tama James. Dap lungera, i ngu su ngen tem nget, dai nget never ama Qevapka. Taqurla be lungera ip ngere James na ngen. ⁶⁴Dap nguap drlem ai iari naver a ngen dai ra tu araa qevap maberl be quasik ta tu araa qevap sever a ngua."

De qatikka lua, i murl ma Iesus ke rarles ne aa rletki, de sa qat drlem lura ama qaqet, i diip kuasik ta tu araa qevap sever a qa. De qerlka ma Iesus kat drlem luqa, i diip ke lenges na qa. ⁶⁵Dema Iesus ka ruqun ma', "Taqurla be qerl ngi lu ngua sil ma', "Ai ariq aip Gumam ke kiat ne iak ip kat den sagel ngua, dai diip luqa qa ren sagel ngua. Dap kuasik mager ip kat den kur aa tuaqevap, i qa senas."

Ma Iesus Aa Lengi, i Ngere James Masmas

⁶⁶Aip naset liirang aa, i ma Iesus ka meraqen niirang, de lura, i ra tit naser a qa, dai buup ne iari ra mit namen a qa. Be saqias kuasiq ai ra tit naser a qa.

⁶⁷Dema Iesus ka snanpet nama malepka ngen-a-iam na ra ma', "Nanaa, qerlka qua diip ngen a ngen, ngen diit namen a ngua?"

⁶⁸Dema Saimon ka virliit sagel ma Iesus ma', "Auura Barlka, kuasiq aqek, i mager iv uut tit sagel ka. I ngi dai ama lengi gel ngi ip ngere iames nauut masmas. ⁶⁹I sa uut drlem de sa uut mu auura qevap ai ngi, dai ama Ngemu-maqa aa alselaqa na ngi."

⁷⁰Dema Iesus ka virliit ma', "Ngen ama malepka ngen-a-iam na ngen, dai sa ngua mer a ngen dav iak naver a ngen, dai ama vuqa na qa. I ma Satan aa dlek gel ka." ⁷¹I qatikka ma Iesus ka taqen sevet ma Judas, i aa mam ma Saimon Iskariot. I ma Judas dai qa nevet lura ama malepka ngen-a-iam na ra. Dap ka dai kuasiq ama ainkules ip diip ke iit sema Iesus sagel aa qumespik.

Iaiq Ama Asmeski Vet Ma Jerusalem

7 ¹Baip naset liirang aa dema Iesus ka tit per ama luquviirang pet ma Galili Provins. Dap kuasik ke narliip ka tit per ama luquviirang pet ma Judia Provins. I raquarli iari ama Judaqena dai re mali rem ka ip te peleng ka. ²Dap diip pet luqia ama iaqunki, dama Judaqena dai re ngiingdemna vet ma Jerusalem ip te tekmet ne iaq ama asmeski. I qatikka ai de ra mai re tekmet nama Menderl-iigrliing ip te brlaing. ³Taqurla dema Iesus aa qelatpik ta ruqun a qa ma', "Dai qerlka mager ip ngia tit saver ama asmeski pet ma Judia ip mager ip gia risura ret lu gia rleriirang ama dlek-pem-iirang, i ngi tekmet niirang. ⁴Dariq aip ngi narliiv ama qaqet tat drlem sever a ngi, dai qula ngi trles iara. I ariq aip ngi tekmet ne liirang aa ama rleriirang ama dlek-pem-iirang, dai qula ngi trles dap ngi teqerl ama qaqet mai ver ama aivetki." ⁵I quattaa, i maikka ma Iesus aa ningambik, dap kuasiq ai ra tu araa qevap sever a qa.

⁶Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "As ngua dai as kuasik mager iv iara ngua tit. Dap ngen dai quasik mager iv a qeni ngerel kel ngen dap katiqerlka mager ip ngen diir iara. ⁷I ama qaqet per ama aivetki, dai kuasiq ai re serlin na ngen. Dap ngua dai qatikka re serlin a ngua. I re serlin a ngua, i raquarli ngul sil ai re tekmet nama viirang. ⁸Taqurla dai ngen diit saver ama Asmeski, i as ngua dai quasik mager iv iara ngua tit. I as kuasiq ai gua giqu qia men iv ama qaqet tet lu ngua." ⁹Katikka aip ka taqen be verleset, de as kurli qa aa vet ma Galili.

¹⁰Taqurla de qasa ma Iesus aa ningambik ta mit saver ama Asmeski. Baiv aa de kuasiq ama ainkules de saqikka ma Iesus ka mit naser a ra saver ama Asmeski. Dap ka tit, i kuasiq ai qel sil sever a nas bareq ama qaqet. ¹¹Be vet luqia ama asmeski vet ma Jerusalem, dai ama Judaqena re mali re ma Iesus de re snanpet ma', "Ngu lu ma Iesus kua?"

¹²Be vet ma Jerusalem dai ama buurlem nama qaqet, i ai de re siqak per a na, i re sil bana sema Iesus. I ai de lura ama qaqet dai ai de iari re tuqun ma', "Luqa dai ama atluqa."

Dav iari dai ai de re tuqun ma', "Kuasik, dav ai de qe kiat nama qaqet ip ta tit puuqas." ¹³Katikka ai de re siqak per a na dav ai de kuasiq ai ariq aqek ka raarlviit ip ke sil sevet ma Iesus. I raquarli ra dai reng ning ama Judaqena araa Barlta, i arik ma, ra lenges na ra.

¹⁴Be qasa re tekmet nama Asmeski be sama niirl ama depguas, baiv aa dema Iesus ka mit sev ama Lautu-vem-ki ama Slurliki, be qe rarles, i qe su.

¹⁵ Be ama Judaqena araa Barlta dai re nanses be re tuqun ma', "Ngu lu nanaa, i luqa dai quasisq ai ra su qa ver auura Lautuqi ara Skul. Dap ngu lu qat drlem nanaa?"

¹⁶ Dema Iesus ka virliit ma', "Katikka liirang aa, i ngua su niirang, dai quasisq ai nevet gua tuaqevap. Dap liirang aa, i ngu su niirang dai qatikka nagel luqa, i qa nem ngua. ¹⁷ Dai ariq aiv iak, i qa tit kur ama Ngemumaqa aa tuaqevap dai diip kat drlem ai liirang aa, i ngu su niirang, dai nagel ama Ngemumaqa. De qatikka diip kat drlem ai liirang aa, i ngu su niirang, dai qatikka quasisq ai iirang nevet gua tuaqevap. ¹⁸ I qatikka nemka, i qe su re liirang aa never aa tuaqevap, dai qe narliip ke barlnas. Dap nemka, i qe narliip ke barl ne luqa aa rlenki, i qa nem ka, dai luqa dai quasisq ai ama qaak-met-ka. ¹⁹ Kua ma Moses ka qurl a ngen tama Slurlka aa Lengi ama dlek-pem-nget? Ii, dap kuasik ngene narligel lungera ama Lengi ama dlek-pem-nget. I ngene narliip ngene peleng ngua. Dap kuasiq angama rarlimini ve liina angara rlang."

²⁰ Dama qaqet ta virliit ma', "Kuasiq ai uure narliiv uure peleng ngi. Dap katikka ngi kabaing, i ama iauska de gia rlan." ²¹⁻²³ Dema Iesus ka virliit ma', "Sa ngua rekmet de maget ne iak per ama Lautu angara nirlaqa ama Sabat. Be ngen dai ngene nanses nevet liina. Dap ngen dai saqikka ngen, ngenet matna ver ama Sabat, i ngene sesik per ama rluis, i ngen diit kut ma Moses aa Lengi. (I liina ama gamansena, dai qasa murl iini nge men nauril dap ma Moses dai qa men nasat). De qatikka aiv iai dai ngen sik per iaq ama gilka ver ama nirlaqa ama Sabat. Taqurla be ngu lu ngene serlin a ngua ip nanaa? I ngua rekmet de maget ne iak per ama nirlaqa ma Sabat. ²⁴ Dap kula ngen deraarl na ngua sevet liina. Dap maikka mager ip ngen dru a ngen a qevap nama revan nauril."

Ama Qaqet Te Narliip Tat Drlem Aip Ma Iesus Dai Nemka Na Qa

²⁵ De vet luus aa de iari ama Jarusalemkena ra ruqun ma', "Katikka luqa, i re narliip te peleng ka. ²⁶ Dap ngene lu, katikka luqa, i qurli qa sekgames de qa taqen. Dap kuasiq iari naver auura Barlta ra taqen sagel ka. I qatikka ani auura Barlta dai rat drlem, ai luqa dai ama 'Mesaia, i luqa, i diip ke iames nauut. ²⁷ Dap te su uut ai diip kuasiq aqek kat drlem ai lu ama Mesaia aa arlim iai. Dav uut drlem ai lu ma Iesus aa luqupki iai de ngen aa liinka.

²⁸ De qatiaskerl ma Iesus ke su vama Lautu-vem-ki, i qa taqen malai ma', "Ii, ama revan, i ngen drlem se ngua. De ngen drlem ai lu gua arlim iai. Dap kuasik ngen drlem aip maikka nemka na ngua. De quasik ngen drlem aip nemka qa nem ngua. Be qatikka ngua men sasari dai qatikka quasisq ai ngua tit kut gua narliip. Be luqa, i qa nem ngua, dai quasik ngen drlem se qa. ²⁹ Dap nguut drlem se qa, i raquarli qa nem ngua. I qa dai ngua men nagel ka."

³⁰ Baip ma Iesus ka meraqen taqurla dama Barlta dai re narliip ta ter a qa. Dap ta dai quasik mager iv aqek ke raneng a qa. I raquarli aa giqi ip kep ngip dai as kuasik kia men. ³¹ Dap buup ne iari never ama qaqet dai ra tu araa qevap ai ma Iesus dai luqa, i ama qaqer araa Iameska na qa. Be ama qaqet te tuqun ma', "Luqa dai sa qa

rekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang, i buup niirang. Dav as kua diiv aqek ka ren ip ke uirl se luqa iara se liirang aa ama rleriirang? Maikka ani quasik.”

³²De vet luus aa de ai dama qaqet te trles sal sil bana sevet ma Iesus. De lura ama Barlta nev ama Lautu de ngen ama Parasiqena, te narli liina namer ama qaqet. Taqurla de ra nem araa Diitdiit-per-a-ra ip te quap pet ma Iesus.

³³Baiv aa dema Iesus ka ruqun ma', "Askerlka diip kurli ngua gel ngen sama veluus. Dav aiv aa de diip ngu guirl sagel luqa, i qa nem ngua. ³⁴Be diip ngene mali rem ngua dap diip kuasik mager ip ngene lu ngua. De diip kuasik mager ip ngen den iasai sagel diip kurli ngua.”

³⁵Baiv aa de lura ama Barlta nep ma Lautu te snanpet nanaa ma', "Ngu lu diip luqa qa iit saqua, be diip kuasiq uuret lu qa? Kua diip ka iit sa sangis sagel kurl ama Grikkena? Dap kua diip ka tit ip ke su lura ama Grikkena te aa lengi? ³⁶I qatikka luqa qa sil bauut ma', "Katikka diip ngene mali rem ngua dap diip kuasik mager ip ngene lu ngua.”

De saqikka qa ruqun ma', "Diip kuasik mager ip ngen den iasai sagel kurli ngua. Dap liina dai quasik uut drlem ama rarlimini ve iini angera rleng.”

Ma Iesus Ka Taqen Sever Ama Qevepka Ama Glasingaqa

³⁷I re tekmet ne luqia ama asmeski sama niirl ama ngeriqit ngen-a-iam na nget. Be luqa ip dengdeng, dai re tekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang. De vet luus aa dema Iesus ka maarlviit de qes nes slep ma', "Ariq aip nemta never a ngen, i dingding sep ta dai mager ip ta ren sagel ngua ip tep suup. ³⁸I maikka vama Slurlka aa Langingka, dai iang ama lengi nge taqen taqurliani ma', "Nemta, i rerlas tem ta men a ngua, dai diiv ama kaina ngererl tik nada araa rlan bareq iari be re iames.”

³⁹I liina ama trleses-pem-iini sever ama kinaqi, dai sever ama Qevepka ama Glasingaqa. I lura, i rerlas tem ta mene ma Iesus, dai diip ta ra qa, seda araa rlan. (I vet luus aa, i ma Iesus ka taqen, dai as kuasiq ai ama Ngemumaqa qa nem ama Qevepka. I as taquarli ma Iesus dai as kuasiq ai qa mit masarevuk sagel aa Mam.)

⁴⁰Baiv ama qaqet ta narli aa lengi de iari naver a ra, ra ruqun ma', "Maikka luqa dai ama Slurlka aa Aamki-na-qa. I ma Moses ka sil sever a qa.

⁴¹Dav iari ra ruqun ma', "Luqa dai ma Kristus na qa. I luqa, i diip ke iames nauut.”

Dav iari ra ruqun ma', "Katias kuasik mager ip ma Kristus ka ren navet ma Galili. Maikka quasik. ⁴²I maikka ngene lu, ama lengi nev ama Slurlka aa Langingka, dai nge taqen taqurliani ma',

“Ma Kristus dai diip ka ren namen ma King Daivit aa laanivas.”

Sng. 89.3-4

Dama lengi nev ama Langingka, dai ngerel sil taqurliani ma',

“Diip te sel a qa vet ma Betliem. I ma Daivit aa luqupki.” Maika 5.2

⁴³Taqurla be rling mer ama qaqet be iari dai ra tu araa qevap ai ma Iesus dai ama qaqer araa Iameska na qa. Dav iari dai kuasiq ai ra tu araa qevap.

⁴⁴Be lura, i kuasiq ai ra tu araa qevap sevet ama Iesus, dai re narliip tep kuap per a qa. Dap kuasik mager iv aqek ke rekmet ne liina.

⁴⁵Dama Diitdiit-per-a-ra ra guirl sagel lura, i ra nem ta. I lura dai ama Barlta nep ma Lautu de ngen ama Parasiqena. De lura ama Barlta ra snanpet ma', "Ngu lu nanaa be quasik ngen men se ma Iesus?”

⁴⁶De ra virliit ma', "Katikka luqa dai aa saikngias be qa taqen muqas. I quasiaq aip taqua lura naver ama aivetki."

⁴⁷Dama Parasiqena ra virliit ma', "Saqikka qua ngen a ngen, i ngen diit puuqas, i ngen diit naser a qa? ⁴⁸Ngene lu lura ama Barlta dai quasiaq ai rerlas te aqek mene ma Iesus. ⁴⁹Dap lura ama buurlemki na ra, i ra tit naser a qa, dai quasiaq ai rat drlem ma Moses aa Lengi. Be ra dai ama Ngemumaqa aa serlinki ba ra."

⁵⁰Dap ma Nikodimas ka maarl de qa taqen. (I ma Nikodimas, i medu qa mit sagel ma Iesus dama arlenki-aris. I qerlka qa, dai qa namene lura ama Barlta.) I qa maarl de qe snanpet ma', ⁵¹"I auura lengi ngerel sil taqurliani ai mager iv uure taqa narli iaq a lengi nauirl iv aiv aa de uure kot se qa. I mager iv uure mali re liirang aa nauirl, i qa rekmet niirang iv aiv aa de uure kot se qa."

⁵²De lura ama Barlta re serlin, i ra virliit ma',
 "De qerlka qua ngen a ngi navet ma Galili, i be ngia tat nevet ma Iesus? I ngi manaik tama Slurlka aa Lengi. I maikka ama lengi ngerel sil ai diip kuasiaq a qeq ama Slurlka aa Aamki-na-qa, qa ren navet ma Galili."

⁵³Katikka raqurla de verlesdem nama Barlta be ra mit sev araa vet.

Te Kiarlet Mer Iaiq Ama Nanki

8 ¹Baiv aa de ra mit sev araa vet, dap ma Iesus dai qa mit sever ama damki ma Ulip. ²Be saqiaskerlka aip bigia se bingbigia, dema Iesus ka mit ka man sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De maikka buup nama qaqet ta men sagel ka be ra mugun gel ka de qe su ra. ³De vet luus aa de lura, i ai de re su nema Moses aa Lengi, de ngen ama Parasiqena, dai ra men, i re kiarlet mer iaiq ama nanki. I luqia dai ra lu sever a qi, i qi tekmet nama ngerl-vemini. Be re kot se qi gel ma Iesus. ⁴De ra ruqun ma Iesus ma', "Luqi iara dai uut lu qi, i qi ne iaq, i quasiaq ai ara ak na qa. ⁵I ver ama Slurlka aa Lengi, i ma Moses ka iil, dai nge taqen taqurliani. Lura raqurla ama nankina, dai mager ip ngene peleng ta nama dul. Dap ngu lu ngia taqen nanaa sevet luqia ama nanki?"

⁶I ama Judaqena re snanpet na qa, i re siquat na qa, iv aip ka meraqen ne aqeni muqas namen ma Moses aa Lengi, dai diip te kot se qa. Dap ma Iesus dai qa aan aa buum de qe lil vama ianemaqa ne aa ngerikka. ⁷De qatikka ai de re snanpet na qa, i re teqestem per a qa. Taqurla de qa maarlviit de qa ruqun ma', "Ariq aiv iak naver a ngen, i ai de quasik ka rekmet ne angama viini, dai mager ip ka arles, i qe rlu nama dulka de se ngen ip ngene veleng ki."

⁸Baiv aa de saqiaskerlka qa aan aa buum de qel lil ne aa ngerikka ver ama aivet. ⁹Be lura ama qaqet, i re kot se luqia ama nanki, dai re narli ma Iesus aa lengi, de verlesdem na ra namen ma Iesus, i iak de iak. I verlespe-rles demna ra, i qatikka ama serlura dai re ruirl se ra. Be ra mit namen ama nanki, i ngerek se qi, i qia maarl gel ma Iesus. ¹⁰Baiv aa dema Iesus ka mer aa sakngaqi viit, de qa snanpet na qi ma', "Maqi, ngu lu lura quaridi? Kua quasiaq aqek ka qot se ngi?"

¹¹De luqia ama nanki qia virliit ma', "Gua Slurlka, kuasiaq aqek naver a ra qa kot se ngua." Dema Iesus ka ruqun ma', "Taqurla dai saqikka ngua dai quasiaq ai ngu kot se ngi. Dap ngia tit de saqias diip kula de ngia rekmet ne angama viini."

Ma Iesus Dai Ama Nirlaqa Bareq Ama Aivetki

¹²De saqiaskerlka aip maget dema Iesus ka ruqun ma', "Ngua dai ama Nirlaqa na ngua bareq ama aivetki. Be nemta, i ra tit naser a ngua, dai diip kuasiq ai diip kurli ra vama arlenki. Be lura dai diip te taneng ama nirlaqa, i ama nirlaqa ip kerl kurl a ra rama iames."

¹³Dav ama Judaqena dai ra maarl nema Iesus be re tuqun a qa ma', "Katikka ngi naik dai ngil sil sever a nas. I qatikka ngi, ngi sekdem sever a nas dai be ngi kaaq, i quasiq ai ama revan."

¹⁴Dema Iesus ka virliit ma', "Ii, ariq aip ngu sekdem sever a nas, dai ngul sil ne gua revan. I raquarli ngua dai nguata drlem aip ngua naqua, de nguata drlem aip ngu lu diip ngua tit saqua. Dap ngen dai quasik ngen drlem aip ngua men naqua. De quasik ngen drlem aip diip ngua tit saqua. ¹⁵I qatikka ngen dai ngene kot se ngua nama qaqer araa tuaqevap naik. Dap ngua dai quasik ngua kot se a qek. ¹⁶Dav ariq aip ngu kot se iak dai ngu kot se qa ne gua revan. I qatikka raquarli quasiq ai ngerek se ngua, i ngua kot se ra. Dap ngu ne Gumam, i qa nem ngua. ¹⁷De ver a ngen a lengi ama dlek-pem-nget, i ngerel sil ai ariq aiv iaiaa ama udiam ianel sil ne iani raquarlina, dai ian a lengi dai diiv ama revan-nget. ¹⁸De qatikka ngua, ngu sekdem sever a nas de qerlka iaq, i qe sekdem sever a ngua, dai Gumam, i qa nem ngua."

¹⁹De lura ama qaqet ta snanpet na qa ma', "Ngu lu gi mam kuaridi?" Dema Iesus ka virliit ma', "Ngen dai quasik ngen drlem se ngua. De quasik ngen drlem se Gumam. Dav arik ngen drlem se ngua, dai qerlka diip ngen drlem se Gumam."

²⁰I ma Iesus ka taqen ne lungera ama lengi, i qurli qa sagel ai de ra tu ama qelaing pama Lautu-vem-ki. I qurli qa, i qe su vama Lautu-vem-ki. Dap kuasiq aqek ka mer a qa. I raquarli aa giqu ip kep ngip, dai as kuasik kia men.

Kuasik Mager Ip Ngen Diit Iasai Sagel Ngua Tit

²¹De saqiaskerlka ma Iesus ke su ama qaqet ma', "De diip ngu perleset namen a ngen. Be diip ngene mali rem ngua. Dap ngen, i quasik ngen dru a ngen a qevap sever a ngua, dai diip ngene ngip mer a ngen a viirang. Be quasik mager ip diip ngen diir iasai sagel diip kurli ngua."

²²Taqurla dama Judaqena re tuqun ma', "Nanaa, kua diip ke veleng nas? I raquarli qa sil bauut ai diip ke verleset, be quasik mager iv uut tit iasai sagel diip kurli qa."

²³Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Ngen dai ngen nanari naver ama aivetki. Dap ngua dai ngua manarevuk. I quasiq ai ngua nanari naver ama aivetki, dap ngen dai ngen nanari naver ama aivetki. ²⁴Katikka raqurla be ngua sil ba ngen ai diip ngene ngip, i diiv a ngen a viirang ngere lenges na ngen. Ii, a ngen a viirang dai diiv iirang ngere lenges na ngen. Dav ama aiska ama quanaska ip ngene iames, dai, i ariq aip ngen dru a ngen a qevap ai Ngua, dai ngua manarevuk."

²⁵De ra taqen slep sagel ma Iesus ma', "Maiqatti ngu lu ngia tu gia qevap ai nemka na ngi?" Dema Iesus ka ruqun ma', "Katikka liina, i sa ngua sil ba ngen sever a nas nauirl, dai qatikka liina raqurla. ²⁶Ngua dai mager ip ngua taqen nama lengi buup sever a ngen. I mager ip ngu kot se ngen. Dap kuasik

mager iv iara ngu kot se ngen. Dap maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. I qatikka ngul sil ne lungera ama lengi, i qatikka ngu narli nget nagel luqa, i qa nem ngua. I qa dai ama Revanka be ngul sil ne aa lengi bareq ama qaqet mai ver ama aivetki.”

²⁷Dav ama Parasiqena, dai quasik tat drlem ai qa taqen, i qel sil sever aa Mam ama Ngemumaqa. ²⁸Taqurla dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Nguai dai ama qaqer araa Rarlimka na ngua, dai lua, i saip ngen maarl nama lalemka se ngua, dai diip tat drlem ai Nguai, dai Nguai manarevuk. Be diip ngen drlem se ngua ai ngua dai quasik ai ngu tekmet ne aqeni qut gua tua-qevap. I diip ngen drlem ai liirang aa, i ngu su rem iirang, dai liirang aa, i Gumam ke su ngua rem iirang. ²⁹Be luqa, i qa nem ngua, dai qatikka ai de qe na ngua sademna. I ai de quasik ka mit namen a ngua be ging se ngua, i raquarli ngu tekmet nama tekmeriirang ama atliirang daa saqang bama arlias-per-a-qa." ³⁰Be lua, i qa taqen ne liirang aa de buup nama qaqet dai rerlas tem ta men a qa.

Ama Lengi Ama Revan Nget I Mager Ip Ngere Veriktem Se Ngi

³¹Taqurla dema Iesus ka ngim sagel lura, i rerlas tem ta men a qa, de qa ruqun ma', "Maikka ariq aip ding se ngen de gua lengi angera rlan, dai diip ngen dai gua risura ma revan. ³²De diip ngen drlem se ngua, ngu ne Gumam nama revan. Be diiv auun a lengi nama revan, ngere reviktem se ngen."

³³Dama Judaqena ra snanpet nema Iesus ma', "Ngu lu nanaa be ngi tuqun ma', "Ai diip ngi teviktem se uut. Dav uut dai navet ma Abram aa laanivas. Be ai de quasik ai aret ta quap per a uut." ³⁴Dema Iesus ka virliit bareq a ra ma', "Maikka ngua taqen ne gua revan sagel ngen. I lura, i re tekmet nama viirang, dai ama viirang ngerep kuap per a ra, be qatikka diip te tekmet taqurla. ³⁵I ama buaiska dai quasik ai qurli qa mas pet gia liinka. Dap gia alselaqa dai mager ip diip kurli qa, qe na ngi masmas. ³⁶Taqurla, be aiv ama Ngemumaqa aa Uimka qa reviktem se ngi, dai maikka diip ngia tit meres nama revan. ³⁷De nguait drlem ai ngen navet ma Abram aa laanivas. Dap ngene narliip ngene peleng ngua. I ngene narliip ngene peleng ngua, i raquarli quasik ngene narliip se gua lengi. ³⁸I ngul sil ba ngen ne liirang aa, i Gumam ka reqlerl a ngua niirang. Dap ngene tekmet ne liirang aa ama tekmeriirang, i a ngen aa uaq ama mam ka qurl a ngen tem iirang."

A Ngene Mam ma Satan

³⁹De ra virliit ba qa ma', "Katikka auure mam ma Abram. Dema Iesus ka ruqun ma', "Maikka ariq ama revan, i a ngene mam ma Abram, dai mager ip ngene tekmet nama tekmeriirang, i qa rekmet niirang. ⁴⁰Dav iara dai ngen diit puuqas, i ngene narliip ngene peleng ngua. Dap ma Abram dai quasik ai qa rekmet taqurla. I ai de ngu su ngen nama lengi ama revan-nget, i nget nagel ama Ngemumaqa. ⁴¹Dap ngen dai ngen diit kur a ngene mam aa tua-qevap."

Dap ta ruqun ma', "Kuasiq ai uut taquarl ngi, i ngia men met gia qas. Dap katikka auure mam ama quanaska dai ama Ngemumaqa."

⁴²Dema Iesus ka ruqun a ra ma', "Ariq ama revan, i a ngene mam ama Ngemumaqa, dai mager ip ngene rarlik ngua. I raquarli ngua men nagel ka

be qurli ngua iara. I qatikka quasiai ai ngua men kut gua tuaqevap, dap ka nem ngua. ⁴³I liirang aa, i ngua taqen niirang dai quasik ngen drlem siirang. I ama rarlimini, dai quasiai ai ngen deret gua lengi seda ngen a rlan. ⁴⁴Be ngen dai a ngene mam ma Satan. Be qatikka ngene narliip ngene tekmet ne liirang aa qur a ngene mam ma Satan aa tuaqevap. I qa dai ama Ra-peleng-pem-ka. I qatikka murl lua, i nge rarlima ama tekmeriirang, de qe rarles, i qe peleng. Be quasik ke narliip sama tekmeriirang ama revan iirang. I raquarli ver aa tuaqevap dai quasiai angama revan iini. Baip lua, i qe kaak, dai qatikka liirang aa ngerel sil ai qa dai ama qaak-met-ka. I ai de qat drlem sa kaak, be lura, i ai de rat drlem sa kaak, dai araa mam ma Satan. ⁴⁵Dap ngua dai ngua taqen nama lengi ama revan-nget. Taqurla be qerl kuasik ngen dru a ngen a qevap sevot liirang aa, i ngua taqen niirang. ⁴⁶Maikka quasik mager iv aa ngen ba qek ke lu sever angama viini men a ngua. Maikka quasik. I ngul sil ba ngen nama lengi ama revan-nget. Dap ngu lu, kuasik ngen dru a ngen a qevap sever a ngua, i nanaa? ⁴⁷Dav arik nemka, i qa namen ama Ngemumaqa aa liinka, dai diip ka ter aa lengi. Dap kuasik ngen deret ama Ngemumaqa aa Lengi, i raquarli quasiai ai ngen namen ama Ngemumaqa aa liinka.”

As Kuasik Ma Abram Ka Men Dap Sa Qurli Ma Iesus

⁴⁸Dama Judaqena ra virliit ma', "Katikka ngi dai namen auura qumespik. I ngi dai ama Samariaqa na ngi. I ama iauska de gia rlan.”

⁴⁹Dema Iesus ka virliit ma', "Nguai dai quasiai ai ama iauska de gua rlan. Dap ngua dai maikka ngua taarl ne Gumam aa rlenki. Dap ngen dai ngen deraqen a ngua mavik. ⁵⁰Dap kuasiai ai ngu narliip ngu barlnas. Dap Gumam ke narliip ka taarl ne gua rlenki. I qa dai qatikka diip ke barlmet se liina. ⁵¹De maikka ngua taqen ne gua revan sagelem ngen. I ariq aip nemta, i re narligel gua lengi, dai quasik mager ip diip te ngip dap diip te iames masmas.”

⁵²Dama Judaqena ra ruqun ma Iesus ma', "Maikka iara dai uut drlem ai ama iauska de gia rlan. I ma Abram ke nama Slurlka aa Aamki-na-ra, dai sa ra ngip. Dap ngia taqen muqas ma', "Ai ariq aip nemta, i re narligel gua lengi, dai maikka quasik mager ip te lu ama aapngipki. ⁵³Kua ngia tu gia qevap ai ngi dai ama barlka na ngi daleng auure mam ma Abram? I ma Abram ke nama Slurlka aa Aamki-na-ra, dai saqikka ra ngip. Dap maiqatti ngu lu ngia tu gia qevap ai nemka na ngi?”

⁵⁴Dema Iesus ka virliit ma', "Kuasik ai ngul sil sever a nas ip ngu barlnas. I maikka Gumam dai mager ip ke teqerl a ngen, ne gua dlek. I qatikka arik ngua, ngul sil sever a nas, dai quasiai ai ama atlu. Dap Gumam, i luqa, i qel sil sever a ngua, dai ngen dris ka ai ama Ngemumaqa. ⁵⁵Dap ngen dai maikka quasik ngen drlem se qa. Dap ngua dai maikka nguat drlem se qa. I ariq aip ngua sil ai quasik nguat drlem se qa, dai diip ngu kaak katikka ip taquarl ngen, i ngene kaak. Dap maikka nguat drlem se qa, i ai de ngua tit kur aa lengi mai. ⁵⁶I a ngene mam ma Abram, i murl dai maikka ama arlias-per-a-qa, i raquarli qa lu gua nirlaqa. I qa lu ngua, i gua giqu, i nguat den saver ama aivetki, de maikka qa dai maikka ama arlias-per-a-qa nevet liina.”

⁵⁷Dav ama Judaqena ra virliit ma Iesus ma', "I ngi, dai as kuasiai ai ama serluqa na ngi. Dap ngu lu nanaa be ngia sil bauut, ai sa murl ngia lu ma Abram? I quasik maget, i raquarli gia ages dai quasik nge merarliq ama malev ama ngeriqit.”

⁵⁸Dema Iesus ka virliit ma', "Maikka ngua taqen ne gua revan. I murl miaimek, i as kuasik ma Abram ka men, dap maikka murl dai qurli ngua, i ngu iames. I ngua, dai ngua manarevuk." ⁵⁹Baip ma Iesus ka meraqen taqurla, de lura ama qaqet te siquat ip te peleng ka. I re rarles ip te rlumet na qa nama dul. I re tekmet taqurla, i raquarli qel sil ba ra, ai qa men manarevuk. Dap kuasik maget na ra, i raquarli ma Iesus ka rerles, be maikka qa tit sedarliik nev ama Lautu-vem-ki.

Ma Iesus Ka Rekmet De Maget Nama Rlenka

9 ¹Baip aa dema Iesus ka tir imanau, dai qa lu iaq, i ama rlenka. I qatikka murl aa nan kia sel a qa se liina, i ama rlenka. ²Dema Iesus aa risura ra snanpet na qa ma', "Auura Tiksiqa, luqa, i aa nan kia sel a qa, i ama rlenka. I nemka qa rekmet nama viini, be lu luqa qa men, i ama rlenka? Katikka qua qa, aa viini, dap kuarl aa mamiam ian dekmek nama viini?"

³Dema Iesus ka virliit ma', "Katikka quasiai ai luqa aa viini, dap kuarl aa mamiam ian a viini, nge rekmet bama rlenka. Dap katikka luqa qa men, i ama rlenka ip mager iv ama qaqet te lu ama Ngemumaqa aa dlek, i aiv, i ngua mat nevet luqa. ⁴Dai iara dai qatiaskerl ama giqi, be maikka mager iv uuret matna ama Ngemumaqa aa rletki, i Qa, i Qa nem ngua be ngua men. I ama arlenki dai diip kia ren, bama qaqet dai quasik mager iv aqek ket matna angama rletki. ⁵Be as lua, i qurli ngua ver ama aivetki, dai ngua dai raquarl ama Nirlaqa bareq ama aivetki.

⁶Baip ma Iesus ka meraqen taqurla be verleset, de qa quat men ama aivet. Baiv aa de qa guirlmek na nget iv ama qurlsaing na nget. Baiv aa de qa mer ama qurlsaing de qa marl vet luqa aa sakngaiam. ⁷Dema Iesus ka ruqun luqa ma', "Ngi iit sev ama qerlapka ma Silaum ip ngi ukmes te gia sakngaiam." Taqurla de luqa qa mit be qa ukmes te aa sakngaiam pama qerlapka, i aa rlenki ma Silaum. I luqa ama qerlapka dai ama rarlimini ma', "Ta nem ama qerlapki."

Baip luqa qa ukmes te aa sakngaiam, de maikka qe taqam ngim de qa guirl saver ama luqup. ⁸Be lura, i ra naver aa luquviini, i ai de mekai ret lu qa, i qa mugun men ama aiska, be ai de iari rerl kurl a qa rama tekmeriirang, dai re snanpet nanaa ma', "Kua quasiai ai luqa, i ai de mekai qa mugun men ama aiska iv iari rerl kurl a qa rama qelaing ngen ama asmes?"

⁹De iari ama qaqet ta ruqun ma', "Ii, qerlka luqa." Dav iari ra ruqun ma', "Kuasik. Dap katikka luqa, i aa sakngaqi met ka."

De qatikka luqa, i mekai qa rlen, dai qa ruqun ma', "Ii, qerlka ngua."

¹⁰Taqurla de aa rluavik ta snanpet ma', "Ngu lu nemka qa rekmet bama atlu gia sakngaiam?" ¹¹De luqa qa virliit ma', "Katikka luqa, i ra tis ka ma Iesus, dai qa rekmet nama qulek de qa merl a nget pet gua sakngaiam. De qa ruqun a ngua, ip ngua iit sep ma Silaum ip ngu ukmes te gua sakngaiam. Taqurla de ngua mit sep ma Silaum be ngua ukmes te gua sakngaiam. Baiv aa de ngum ngim."

¹²De lura ra snanpet ma', "Ngu lu luqa quaridi?" De luqa qa virliit ma', "Kuasik nguata drlem." ¹³Baip aa de lura ra mit se luqa sagel ama Parasiqena, i luqa, i mekai qa rlen. ¹⁴I ma Iesus ka rekmet nama qulek de qa marl vet luqa aa sakngaiam be qem ngim, dai ver ama Lautu arla nirlaqa ama Sabat.

¹⁵ Taqurla de saqiaskerlka ama Parasiqena ra snanpet ne luqa ma', "Ngu lu nanaa be ngim ngim?"

De luqa qa virliit ma', "Ma Iesus ka merl ama qulek pet gua sakngaiam, de ngua ukmes tem iam, be ngum ngim."

¹⁶ Taqurla dama Parasiqena ra ruqun ma', "Katikka luqa dai quasiaq ai ama Ngemumaqa qa nem ka. I raquarli quasiaq ai qa tit kur auura lengi. Dap katikka qet matna ver ama nirlaqa ama Sabat."

Dav iari ra ruqun ma', "Dap katikka quasik mager iv iaq ama vuqa qe rekmet ne liirang aa ama dlek-pem-iirang taqurla."

De liina raqurla, be rling met ta.

¹⁷ De saqiaskerlka ama Parasiqena ra snanpet ne luqa ma', "Luqa, i qa rekmet de maget ne gia sakngaiam be ngim ngim dai ngu lu ngi sil sever a qa nanaa?"

De luqa qa virliit ma', "Ka, dai ama Slurlka aa Aamki-na-qa."

¹⁸ Dav ama Judaqena araa Barlta dai qatiaskerl kuasiaq ai ra tu araa qevap ai ma Iesus ka rekmet de maget ne luqa aa sakngaiam. Dav aiv aa de re narliip tet lu luqa aa mamiam, ip te narli aip kuarl ama revan.

¹⁹ Dama Judaqena araa Barlta ra snanpet ne luqa aa mamiam ma', "Maikka quarl ama revan, i uane uimka aa? I uanel sil ai qatikka murl ka men, i ama rlenka. Dap ngu lu nanaa be iara dai qem ngim?"

²⁰ Dap luqa aa mamiam ian piirlit ma', "Maikka uun drlem ai luqa dai auuna alselaqa. De maikka uun drlem ai murl uun sel a qa, i ama rlenka. ²¹ Dav iara dai quasiaq uun drlem aip kem ngim, i nanaa. De quasiaq uun drlem aip nemka qa ngil ver aa sakngaiam. Dap mager ip ngene snanpet na qa, i qasa qa, dai ama barlka, be mager ip ke virliit ba ngen."

²² I aa mamiam, ian meraqen taqurla, i ianeng ning ama Judaqena araa Barlta. I raquarli ama Barlta nep ma Lautu, dai ra ruqun ai aip nemta, i ra tis ma Iesus ai ma Kristus na qa, dai diip te qirlvem se ra mas nev ama Lautu.

²³ Taqurla be qerl lua, i aa mamiam ian duqun taqurla ma', "Ka dai qasa ama barlka be mager ip ngene snanpet na qa." ²⁴ Taqurla de saqiaskerlka ra nes te luqa, i murl ka rlen ip maiiram. De ra ruqun a qa ma', "Maikka mager ip ngia taqen ne gia revan ip ngia taarl nama Ngemumaqa aa rlenki. I uut drlem ai luqa ma Iesus dai ama vuqa."

²⁵ De luqa qa virliit ma', "Katikka quasik ngu at drlem aip kua luqa dai ama vuqa, dap kua quasik. Dap liina, i qatikka ngu at drlem, i murl dai ama rlenka na ngua, dav iara dai ngum ngim."

²⁶ De saqiaskerlka lura ra snanpet ne luqa ma', "Ngu lu qa rekmet nanaa be ngim ngim?"

²⁷ De saqiaskerlka luqa qa virliit ma', "Sa ngua sil ba ngen dap kuasik ngene narligel gua lengi. Dap saqiaskerlka ngu lu ngene narliip ngene narli nanaa? Saqikka quarl ngene narliiv aa risura na ngen?"

²⁸ Dama Judaqena araa Barlta dai maikka re lalangmet de ra taqen luqa mavik. De ra ruqun ma', "Katikka ngi dai ma Iesus aa risuqa na ngi. Dav uut dai ma Moses aa risura nauut. ²⁹ I uut drlem ai ama Ngemumaqa qa sil barek ma Moses. Dap kuasik uut drlem aip luqa qa men naqua."

³⁰ De luqa qa virliit ba ra ma', "Katikka liina dai iini muqas, i quasik ngen drlem aip ma Iesus ka men naqua. Dap ka ngil vet gua sakngaiam. ³¹ I maikka

uut drlem ai ama Ngemumaqa qe narligel lura, i maikka re lautu sagel ka nama revan de ra tit kur aa tuaqevap. Dap kuasik ke narligel lura, i re tekmet nama viirang. ^{32,33}Arik luqa, i quasiq ai qa nagel ama Ngemumaqa, dai quasik mager ip ke rekmet ne liina. I qatikka murl miaimek be deng iara, dai ai de quasik uut narli sever a qeq, i qa rekmet de maget ne a qeq, i murl aa nan kia sel a qa, i ama rlenka.”

³⁴De lura ra virliit, i re serlin ma', “Kasa gi nan kia sel a ngi, i qasa ama vuqa na ngi. Dap ngu lu nanaa, kua ngi narliip ngi su uut?”

De lura ra qel ka ip kula qe lautu gel ta. De ra qirlvem se qa.

³⁵De nakka aiv aa dema Iesus ka narli ai lura ra qirlvem ka nagelemiis. Taqurla de qe mali rem ka. Baip ka lu qa, de qa ruqun a qa ma', “Kua ngia tu gia qevap sever ama qaqer araa Rarlimka, i qa manarevuk?”

³⁶De qa ruqun ma', “Gua Barlka ngu lu luqa dai nemka na qa? Ngi sil ba ngua sever a qa ip mager ip ngua tu gua qevap sever a qa.”

³⁷Dema Iesus ka ruqun a qa ma', “Luqa dai qasa ngia lu qa. I ngua, i ngua taqen per a ngi.”

³⁸De luqa qa virliit ma', “Ii, gua Barlka, maikka ngua tu gua qevap.” Taqurla de qa aan aa buum de qe Lautu sagel ma Iesus.

³⁹Dema Iesus ka ruqun ma', “Katikka ngua men saver ama aivetki ip ngua tatmer ama qaqet, i ama atlura ngen ama vura. Be lura, i ama rlenka, dai saqiaskerlka mager ip tem ngim. Dap lura, i ra tu araa qevap ai rem ngim, dai diip te rlen.”

⁴⁰Be iari ama Parasiqena, i qurli ra gelna nema Iesus, dai re narli ma Iesus ka meraqen ne liina. De ra snanpet ma', “Kua ngia tu gia qevap ai ngen auut dai ama rlen uut?”

⁴¹Dema Iesus ka virliit ma', “Arik ngen drlem ai ama rlen ngen, dai diip te lemerl a ngen a viirang. Dav iara dai ngene tuqun ma', ‘Uut dai uut drlem sam ngim. Be qurl uut maget.’ Taqurla dai as kuasiq ama Ngemumaqa qa lemerl a ngen a viirang.”

A Qasiquatka Nama Sipsip Arla Luingsi

10 ^{1,2}Dema Iesus ka ruqun ma', “Maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. I ngul sil ba ngen sever ama sipsip, ngen angera Uaska. I qatikka ama sipsip angera Uaska, dai qa tu nget mer ama baniski ip ngere brlaing dama arlenki-ariss. Be angera baniski, dai ara tarlka ama quanaska. Be qatikka lura ama uasta, dai ai de rat dan met luqa ama tarlka. Dap luqa, i quasiq ai qa tit ip kat dan mer ama tarlka, dap kek sik nama baniski, dai luqa dai maikka ama suamka. De qa dai ama qaak-met-ka. ³I qatikka luqa, i ai de qe uas tama tarlka, dai ai de qe taarl mer ama tarlka de sagel lura ama uasta. Baiv iaq ama uaska qa man, de qa nes te aa uang ama sipsip. Be qatikka aip kes nes de qa tis aa sipsip angera rlen, de nget den sagel ka. De qa tit nanaik nget sedarliik. ⁴Baip ka tit nanaik nget be sedarliik, de qatikka nge tit naser a qa, i raquarli nget drlem aa qenem. ⁵Dap maikka quasik mager ip nge tit naser aqek muqas. I quasik nget drlem aa qenem. Be maikka mager ip ngere qiuaiik namen a qa. ⁶I ma Iesus kel sil ba ra ne luqa ama qasiquatka. Dap maikka ama qaqet dai quasik tat drlem pe liina angera rlang.

Ma Iesus Dai Ama Sipsip Arla Uaska Ama Atluqa

⁷Taqurla de saqiaskerlka ma Iesus ka ruqun ma', "Maikka ngul sil ba ngen nama revan. I qatikka Ngua, i ngua nev uusep, dai ama tarlka na ngua sagel ama sipsip. ⁸Be sa iari, i sa ra men nauirl be re siquat ip tes nes te gua sipsip, dap lura dai ama qaak-met-ta de ngen ama suamta. Taqurla be quasik gua sipsip ngere narligel ta. ⁹I qatikka Ngua, i ngua manarevuk, dai ngua raquarl ama tarlka. Be ariq aiv iari, i rat den sagel ngua, dai diip ngu iames na ra. Be qatikka diip ngu taqa uas tem ta ver ama arlen ngen ama niirl mai. Dap ngu taqa uas tem ta ip taquarl luqa, i qe taqa uas tama sipsip. ¹⁰Dap katikka ama suamka dai qatikka qat den ip ke suam, de qe peleng, de qe lenges nama qaqet. Dap sa ngua men ip ngu iames na ra. De maikka ngurl kurl a ra rama mugunes nama atlu ip diiv ama arlias per a ra malai. ¹¹I luqa ama uaska ama Atluqa, dai qerl kuarl temiis ip te veleng ka bareq aa sipsip. I Ngua, i ngua manarevuk, dai ama uaska ama atluqa. ¹²Dap luqa, i qe buais, i qe uas tama sipsip, dai qa muqas. I maikka qa dai quasiq ai a ngere mam. Taqurla be luqa ama buaiska, dai aip ket lu ama murlepka, i qat den, ip ka tes ama sipsip, de diip luqa ama uaska qe uaik namen a nget. Be luqa ama murlepka dai diip ke ingarl se nget be diip prlesprlesdem na nget. ¹³I luqa qe quiaik namen a nget, i qa dai ama buaiska naik. Be maikka quasiq ai qa tu aa qevap sever a nget.

¹⁴I Ngua, i ngua manarevuk, dai ama uaska ama atluqa na ngua. I ngu uas te gua qaqet. Be nguata drlem se ra de gua sipsip dai nget drlem se ngua. ¹⁵I qatikka nguata drlem se ra ip saqikka raquarl Gumam, i qat drlem se ngua. Be ngua dai nguata drlem se Gumam taqurla dai mager ip ngu kuarl temiis ip te veleng ngua barek gua sipsip. ¹⁶Dav as gu iang ama sipsip dai quasiq ai qurli nget mene lungera iara, i ngu uas tem nget. Be saqikka mager ip ngua ren se ra sagelemiis. Be diip te narli gua qenem be diip te ngiingdemna iv ama liinka ama quanaska. I diip ngerek se ngua ngu uas tem ta. ¹⁷I Gumam dai maikka qe rarlik ngua, i raquarli ngua quarl temiis ip te veleng ngua barek gua sipsip. Dap saqiaskerlka diip ngua raarlviit. ¹⁸I arik kuasik mager iv aqek ke veleng ngua. Dap katikka ngua, ngua quarl temiis kut gua tuaqevap ip te veleng ngua. I sa Gumam ka meraqen de sa qa qurl a ngua rama dleq ip ngu quarl temiis ip te veleng ngua, de qa qurl a ngua rama dleq ip diip ngua raarl."

¹⁹De saqiaskerlka ama Judaqena re narli ma Iesus aa lengi, de rling met ta, i quasiq ai araa tuaqevap ama quanas-nget. ²⁰I buup ne iari never a ra, ta ruqun ma', "Katikka luqa dai qe kabaing, i ama iauska daa rlan. Be qula ngene narli aa lengi."

²¹Dav iari ra ruqun ma', "Katikka luqa dai quasiq ai ama iauska daa rlan. I qe su uut nama Lengi ama Atlunget. I arik luqa, i ama iauska daa rlan dai quasik mager ip ke ngil ver ama rlenka aa uuves.

²²De ver ama uises, i ama raningki ara giqu, dai dama qaqet te ngiingdemna vet ma Jarusalem. I re ngiingdemna ip te tekmet nama Asmeski, i ra tis ki ma', "Uurerl Kuarl Temiis."

²³Dema Iesus dai qurli qa vama Lautu-vem-ki ama Slurli. I qa tit per ama veradaqi, i ra tis ki ma', "Solomon aa veradaqi." ²⁴Dama Judaqena, i ra iingmirlek nema Iesus de ra ruqun ma', "Ngu lu nanaa be quasik ngi taqal sil

sever a nas bareq auut? Dav ariq aiv ama Mesaia na ngi, dai mager ip ngi raqal sil bauut.”

²⁵Dema Iesus ka virliit sagel ta ma', "Sa ngua sil ba ngen dap kuasik ngen mu a ngen a qevap. De ngu tekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang, ne Gumam aa dlek. Be maikka liirang aa ngere teqerl ai ngua nagel ka. ²⁶Dap kuasik ngen dru a ngen a qevap, i raquarli ngen dai quasia ai ngen namene gua liinka nama sipsip. ²⁷I gua liinka ip taquarl ama sipsip, dai re narli gua qenem de nguat drlem se ra, de ra tit naser a ngua. ²⁸I maikka ngurl kurl a rama iames masmas, be quasik mager ip diip lenges na ra. De quasik mager iv aqek ke suam se ra nep gua ngerik. ²⁹I maikka Gumam, i aa dlek peviit, dai sa qa qurl a ngua rem ta. Be maikka quasik mager iv aqek ke suam se ra nagel Gumam. ³⁰I maikka ngu ne Gumam dai ama quanases mer uun.”

³¹De saqiaskerlka ama Judaqena araa Barla ra mer ama dul ip te peleng ma Iesus. ³²Dap ma Iesus ka ruqun a ra ma', "Sa ngua rekmet nama tekmeriirang ama dlek-pem-iirang ama atliirang nagel Gumam. Dai ngu lu a qeni nanaa, i ngene narliip ngene peleng ngua sever iini arleves?”

³³Dama Judaqena ra virliit ma', "Kuasia ai uure rlumet na ngi, i sever ama tekmeriirang arleves ama atliirang, i ngia rekmet niirang. Dap ngi, dai ama qaqeraqa naik, be ngi lenges nama Ngemumaqa. I raquarli ngia taarl nanas, i ngi tuqun ai ngi nagel ka de ngi raquarl ka.”

³⁴⁻³⁶Dema Iesus ka virliit ba ra ma', "Pe a ngen a Langingka dai qel sil ma',

Ai ngen dai raquarl ama Ngemumaqa.” Sng. 82.6

Taqrula dai ama lengi vama Langingka dai quasik mager ip ngere kaak. Dap maikka ama revan-nget. Be lura, i ra mer ama Ngemumaqa aa lengi, dai ra ip taquarl ka. Dap Gumam ka mak na ngua de qa nem ngua saver ama aivetki. Taqrula be ngene kot se ngua, i raquarli ngul sil ai ngua dai ama Ngemumaqa aa Uimka. ³⁷Arik kuasia ai ngu tekmet ne liirang aa nagel Gumam, dai quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap sever a ngua. ³⁸Dav ariq aip ngu tekmet ne liirang aa, i Gumam ke tekmet niirang, dai mager ip ngen dru a ngen a qevap sevet liirang aa, i ngu tekmet niirang. Dav ariq aip kuasia ai ngen dru a ngen a qevap sever a ngua, dai mager ip ngen dru a ngen a qevap sever ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama dlek-pem-iirang. Dai ariq aip ngen dru a ngen a qevap sever ama dlek-pem-iirang, dai mager ip ngen drlem ai ngu ne Gumam dai ama quanases mer uun.”

³⁹Taqrula de saqiaskerlka ama Judaqena re siquat ip te rurut pet ma Iesus. Dap ka mit namet ta.

⁴⁰Dema Iesus ka guirl, i qa merarlik seruarl nama kainaqi ma Jodan. De qa mit be qurli qa ver ama luquviini sagel mekai ma Jon ke rarles, i qe qukmes tama qaqet. ⁴¹Be qurli ma Iesus aa, de buup nama qaqet ta men sagel ka be ra ruqun ma', "Maikka ma Jon dai ai de quasik ka rekmet ne angama dlek-pem-iini. Dap liirang aa mai, i ma Jon ka sil sevet luqa, dai maikka ama revan iirang.” ⁴²Be vet liina ama luquviini, dai buup nama qaqet ta mu araa qevap sevet ma Iesus.

Ma Lasarus Ka Ngip

11 ¹Diip ngul sil sevet ma Lasarus, i ama arlemki qia sarl a qa bama qares ip kep ngip. I qurli qa ver ama luqupki ma Betani. I ma Maria

qi nema Mata ian aa luqupki. ²I ma Maria, i luqia, i qia rletik nama qerlapki, i ara mas nama atlu vet ma Iesus aa ilaing. De qia iil ver aa ilaing ip deng dem nget ne ara qesing. I ma Maria dai ara rarlimka ma Lasarus. I luqa, i ama arlemki qia sarl a qa bama qares ip kep ngip. ³Taqurla de aa ningambim ian nem iak sagel ma Iesus ip ke sil ba qa raqurliani ma', "Gua Barlka, giak, i luqa, i maikka ngi rarlik ka, dai maikka qe temarl maden."

⁴Dema Iesus ke narli liina de qa ruqun aa risura ma', "Luqa ma Lasarus dai diip kuasiq ai qe ngip. Dap luqia ama arlemki qia men, iv ama Ngemumaqa qe reqerl ai qa, dai ama rarlimini sama adlek bareq ama qaquet. De liina nge men ip ke barl ngua, i aa Uimka na ngua." ⁵Dema Iesus dai aa arlem nevet ma Mata ki ne ara rarlimki de ian a rarlimka ma Lasarus. ⁶Baip ma Iesus ka narli ai aa rluqa ma Lasarus ke temarl, dap katiaskerl kurli qa se iaiam ama niirlaiam pet luqia ama luqupki sagel kurli qa.

⁷Baip naset liiam aa ama niirlaiam, dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Saqiaskerlka mager iv uure guirl savet ma Judia sagel auur ak ma Lasarus."

⁸Dap ma Iesus aa risura ra virliit ma', "Auur a Tiksiqa, askerlka quasiq ai ama ainkules, dap medu ama Judaqena vet ma Judia te siquat ip te rlumet pem ngi nama dul ip te peleng ngi. Dap saqiaskerlka qua ngi narliip ngia tir iasai?"

⁹Dema Iesus ka virliit ma', "Katikka ama nirlaqa dai ai de qe rarles, i qem ngim nepbang be dengdeng suunun. Be qatikka ariq aiv iak ka tit gel ama nirlaqa, dai quasik mager ip ke serlmen se a qerang. I raquarli ama nirlaqa qem ngim per ama aivetki. ¹⁰Dav ariq aiv iaq, i qa tit men ama arlenki, dai diip ke serlmen se iarang. I raquarli quasiq angama nirlaqa ip ka tat naver a qa ip ket lu de qa tit."

¹¹Baip naset liirang aa, i ma Iesus ka meraqen niirang, de qa ruqun ma', "Auur ak ma Lasarus dai qe brlaing be maikka rlet per a qa. Dap ngua tit ip diip ngu vileng a qa."

¹²Dav aa risura ra virliit ma', "Auura Barlka, arik ke brlaing dai diip maget na qa." ¹³Dap ma Iesus dai qe teqerl ai ma Lasarus dai qa ngip mas. Dav aa risura dai quasik te taqat drlem ai ma Lasarus dai sa qa ngip dap ta tu araa qevap ai ma Lasarus dai ama revan, i qe brlaing.

¹⁴Taqurla dema Iesus ka raqal sil pe liina angera rleng ma', "Ma Lasarus dai maikka qa ngip mas. ¹⁵Dap ngua tu gua qevap sever a ngen de maikka ama arlias per a ngua, i raquarli qurl uut sangis, i raquarli diiv iara ngen dru a ngen a qevap sever a ngua. Dap mager iv iara uut tit sagel ma Lasarus."

Ma Iesus Dai Ama Rarlimini Sama Iames

¹⁶Dema Tomas (i ra tis ka, ama quiitka,) ka ruqun aa rluavik, i ama risura ma', "Diiv uut nema Iesus savet ma Judia, iv aip te peleng ka dai saqikka diip te veleng ngen a uut." ¹⁷Baip ta men pet ma Betani, dema Iesus ka narli ai sa qurli ma Lasarus mer ama demka sama niirl ama rlatpes. ¹⁸I luqia ama luqupki ma Betani, dai qi gelna nema Jarusalem. (I navet ma Jarusalem dai ama depguas nama kilomita.) ¹⁹De buup nama Judaqena navet ma Jarusalem, dai sa ra men sagel ma Mata qi nema Maria. I ra men sagelebim, i ama arlem ta be rek nak never ian a rarlimka, i qa ngip.

²⁰Baip ma Mata qi narli ai ma Iesus kat den, de qia mit sev aa qames. Dap ma Maria dai qurli qi vama vetki.

²¹Dema Mata qia ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlka, ariq medu qurli ngi iara, dai quasik mager ip gua rarlimka qe ngip. ²²Dap kerlka iara dai nguats drlem ai ama Ngemumaqa dai diip ke narligel ngi, i ariq aip ngi snanpet na qa."

²³Dema Iesus ka ruqun ma', "Gia rarlimka dai saqiaskerlka diip ka raarlviit be diip ke iames."

²⁴Dema Mata qia virliit ma', "Nguats drlem ai diip per ama nirlaqa, i ama Ngemumaqa qa taarl nama qaqet per ama verlverleser iini dai diip ma Lasarus ka raarlviit ip ke iames." ²⁵Dema Iesus ka ruqun a qi ma', "Nguats, i Nguats manarevuk dai diip ngu iames nama qaqet. De diip ngu qurl a ra rama iames. Be nemka, i qa tu aa qevap sever a nguats, be quatta, i diip ke ngip dap saqiaskerlka diip ke iames. ²⁶Be ama revan, i lura, i re iames de rerlas tem ta men a nguats, dai maikka diip kuasiq ai re ngip.

Dap Mata ngu lu. Kua ngia tu gia qevap sevet liina?" ²⁷Dema Mata qia virliit ma', "Ii, gua Barlka sa mekai nguats tu gua qevap ai ngi dai ma Kristus, i ama Ngemumaqa aa Uimka na ngi. I maikka ngi, i ama Ngemumaqa qa nem ngi ip ngi iames nama qaqet naver ama aivetki."

²⁸De sa aip ma Mata qia meraqen ne liina, de qia guirl sagel ara ningamki ma Maria. Be qia quain ma Maria, i ngerek se qi. Dema Mata qia sil ba qi ma', "Auura Tiksiqa dai sa qa men. Be qes nes tem ngi." ²⁹Baip ma Maria qia narli liina, de qia maarlviit de masna qia mit sagel ma Iesus. ³⁰I as ma Iesus dai as maikka kuasiq ai baing se qa ver ama luqupki. Dav as ka mugun aa sagel kene ma Mata ian sil bana. ³¹Dav iari ama Judaqena, i qurli ra re nema Maria vama vetki, i ama arlem ta be re tekmer ip te semadlek na qi. Taqurla de ra lu ma Maria, i qia maarlviit de masna qia mit, de ra mit naser a qi. I ra tu araa qevap ai qia mit sagel ama demka ip kik nak.

³²Dap ma Maria qia men iasai sagel kurli ma Iesus. Baip kia lu qa, de vaik per a qi manep sagel aa ilaing. De qia ruqun a qa ma', "Gua Barlka, arik medu qurli ngi iara, dai maikka quasik mager ip gua rarlimka qe ngip."

³³Baip aa dema Iesus ket lu qi, i qik nak, de ngen ama Judaqena, i re na qi, dai rek nak. Dema Iesus dai maikka aa rutka qa maarl dama merlenka ver a qa. ³⁴De qa snanpet ma', "Nguats lu ngen mu ma Lasarus kuaridi?" De ra ruqun a qa ma', "Auura Barlka ngi aan ip ngi lu." ³⁵Dema Iesus kek nak.

³⁶Dama Judaqena ra ruqun ma', "Ngene lu ma Iesus dai maikka vem ka se qa, i qe rarlik ka."

³⁷Dav iari naver ama Judaqena ra ruqun ma', "Ma Iesus dai qa ngil ver iaq ama rlenka aa sakngaiam. Dap nguats lu nanaa be quasik ka mat nevet ma Lasarus?" ³⁸De saqiaskerlka ma Iesus aa rutka qa maarl, i as lua, i qa tit sagel ama demka. I qatias ama demka dai qa men ama dul, de ra vesdet met ka ne iaq ama galgalka ama slurlka. ³⁹Dema Iesus ka ruqun ma', "Ngene iaiver ama dulka nadama demka aam." Dap ma Mata, i ama ngipka aa ningamki, dai qia ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlka, kasa qurli luqa mer ama demka sama niirl ama rlatpes. Be diiv ama rama, i qasa sik te aa qetdingki." ⁴⁰Dema Iesus ka ruqun ma Mata ma', "Kua quasik ngia tu gia qevap sevet liina, i laira nguats sil ba ngi? Ai ariq aip ngia tu gia qevap dai diip ngi lu ama Ngemumaqa aa dlek ngen aa tekmeriirang ama atliirang."

⁴¹Taqurla de ra iaiver ama dulka nadama demka aam. Dema Iesus ka ngim piit de qe raring ma',

“Gumam, maikka ama arlias per a ngua never a ngi. I ngi narligel ngua raring sagel ngi. ⁴²I nguut drlem ai qatikka ai de masmas ngi narligel gua raring. Dap ngu sekdem iara barek lura iara, i ra maarl gel ngua. I ngu narliip ta tu araa qevap ai ngi, ngia nem ngua.”

⁴³Baip ma Iesus ka meraqen ne liina, de qa nes slep semer ama demka ma', “Lasarus ngia aang naimuk sedarliik!” ⁴⁴Taqurla dama ngipka qa aang sedarliik. Dap katiaskerl ama luan-iising dai qurli iising per aa ilaing. De iani ama luan iini dai iini nge uung per aa uuves.

Dema Iesus ka ruqun ama qaqet ma', “Ngene revik tama luan-iising never a qa, ip mager ip kem ngim de qa tit.”

Ama Barlta Re Tuqun ip Te Veleng Ma Iesus

Matu 26.1-5; Mak 14.1-2; Luk 22.1-2

⁴⁵De lura ama Judaqena, i ra men be qurli ra gel ma Maria, dai buup ne iari never a ra, ta mu araa qevap sevet ma Iesus, i ra lu qa rekmet ne liina.

⁴⁶Dav iari never a ra dai ra muqas, be ra mit sagel ama Parasiqena. Be ra sil ba ra sevet liina, i ma Iesus ka rekmet niini. ⁴⁷Baiv aa, dama Barlta nev ama Lautu de ngen ama Parasiqena dai ra iingdemna ver ama Kaunsil arla Kaivung. Be ver ama kaivung dai ra taqen per a na ma', “Kuasik mager iv uure rekmet ne aqeni. I luqa dai qe tekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang, i maikka buup niirang. ⁴⁸I qatikka ariq aiv auura ding se qa, ip ke tekmet ne liirang aa, dai diiv ama qaqet mai ra tu araa qevap sever a qa. Be lura ama Gaman Rom dai diip te nem araa Amiqena be diip te lenges nauura Lautu-vem-ki ama Slurlki, de diip te lenges ne ngen auura mugunes. Be uut ama Judaqena dai diip prlesdem nauut be diip lenges nauut.”

⁴⁹Dav iak never a ra, i ama Barlka na qa, i qe ruirl sama Barlta nep ma Lautu. I aa rlenki ma Kaiapas, dai qa maarlviit de qa ruqun ma', “Maikka ngen dai quasik ngen drlem aqeni. ⁵⁰Dap maikka mager iv iak ke ngip bareq ama qaqet mai. Dap ngen, dai quasik ngen drlem ai mager ip liina nge ren taqurla. I mager ip ke ngip ip kuasik mager ip lenges nauura seviraqi.”

⁵¹Dap katikka luqa ma Kaiapas, dai quasik ai liina nge men never aa tua-qevap. Dap katikka ama Ngemumaqa qa qurl a qa re lungera ama lengi be qa taqen na nget. I raqurarl ma Kaiapas dai ama Barlka na qa vama Judaqena araa Lautu vet luqia ama ageski. Taqurla be qa raqal sil ai mager ip ma Iesus ke ngip bareq ama Judaqena mai. ⁵²I ma Iesus aa aapngipki, dai quasik aip bareq ama Judaqena naik. I ama Ngemumaqa qe narliip ke iames ne aa qaqet mai. De diip ka ru ra ip ma quanases met ta, i ra naver ama qerleng mai ver ama aivetki. ⁵³Be ianai dama Judaqena araa Barlta dai re rarles, i re mali re angama aiska ip te peleng ma Iesus.

⁵⁴Taqurla dema Iesus dai quasik ai qa tit sekgames dama Judaqena araa saqang. Dap ma Iesus ka mit navet ma Jarusalem, be qa mit saver ama luqupki ma Ephraim, i gelna nama dam ama aivet per a nget de quasik ama kaina. Be qurli qa, qe ne aa risura vet luus aa.

⁵⁵Dap pet luqia ama giqu dai ama qares ip te tekmet nama Judaqena araa Asmeski. I ra tis ki ma', “Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka.”

Be buup nama qaqet naver ama luquviirang dai ra mir iviit savet ma Jarusalem nauirl ip te lemerl nas te araa viirang. De ra tuvem nanas sevet luqia

ama asmeski. ⁵⁶Taqurla de buup nama qaqet, i re narliip te mali re ma Iesus. Be ra maarl ver ama Lautu-vem-ki ara veradaqi de re snanpet nanaa ma', "Ngu lu nanaa, kua diip kat den saver ama asmeski? Dav ani quasik." ⁵⁷Dap pet luqia ama giqu, dama Barlta nep ma Lautu de ngen ama Parasiqena, dai sa ra raqal sil sevet ma Iesus. I ra ruqun iv ariq aiv iak ket lu ai lu qurli ma Iesus iai, de diip masna qe sil barek lura ama Barlta ip mager ip te quap per a qa.

Maria Qia Rletik Nama Sanda Vet Ma Iesus Aa Ilaing

Matiu 26.6-13; Mak 14.3-9

12 ¹De qatiaskerl vama Asmeski ama Slurlki ara qames, dai qurl ama niirl ama ngeriqit-ngen-a-qa. I luqia ama asmeski ama slurlki, dai ra tis ki ma', "Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka." Dema Iesus ka mit savet ma Betani, i ma Lasarus aa luqupki. I luqa, i ma Iesus ka maarl na qa naver ama aapngipki. ²Be vet ma Betani dai ma Iesus aa rluavik ta rekmet nama asmes bareq a qa. Be ma Mata dai qi raarlkut ta nama asmes, dap ma Lasarus dai qe nema Iesus ian mugun gel ama laiqi. ³Dema Lasarus aa ningamki ma Maria qia men sama butulem, i buuvem nama qerlapki nep ma qunam. I ra tis lungera ama marasin ma', Naat. I lungera ama marasin dai arla mas nama atlu, i nget dai maget kur ama 3,000. Be ma Maria qia arletik ne lungera vet ma Iesus aa ilaing. Baiv aa de qia iil ver aa ilaing ne ara qesing. Be maikka ve luqia ama vetki, dai buupki nama ramas nep luqia ama qerlapki. ⁴Dap ma Judas Iskariot, i qa nevet ma Iesus aa risura, dai luqa, i diip ke quarl tema Iesus bareq aa qumespik. Dai qe serlin, i qa ruqun ma', ⁵"Ngu lu nanaa be quasik ngia nem lungera ama marasin ama atlunger ip te van per a nger ip tama qelaing. De aip maget de uure kurl lura, i quasik araa qerang. I lungera dai mager ip ngi ral ama 3,000 ver a nget." ⁶Dap ma Judas dai quasik ai qa tu aa qevap sevet lura, i quasik araa qerang. Dap maikka qa dai qa tu aa qevap sever ama qelaing naik. I maikka qa dai ama suamka. Be qatikka ai de qa tes ama qelaing namer ama risura araa pauski. I ai de qe suam se nget. ⁷Dap ma Iesus ka virliit ma', "A den ngen se qi, i qia rekmet ne liina ip kia tuvem na ngua samer ama demka, i laip ngu ngip. ⁸I qatikka lura, i quasik araa qerang, dai qatikka diip kurli ra veleqes na ngen. Dap diip kuasiq ai qurli ngua mas gel ngen ne gua qetdingki."

Te Siquat Ip Te Peleng Ma Lasarus

⁹De vet luus aa de buup nama Judaqena dai re narli ai qurli ma Iesus pet ma Betani. Taqurla de ra men sagel ma Iesus. Be quasik ai re narliip tet lu ma Iesus naik. Dap te narliip tet lu ngene ma Lasarus, i ma Iesus ka maarl na qa naver ama aapngipki. ¹⁰⁻¹¹Be buup nama Judaqena tet lu ma Lasarus. Taqurla de ra tu araa qevap sevet ma Iesus, be quasik te narligel ama Lautu angera Barlta. Taqurla bama Barlta nep ma Lautu, dai re narliip te peleng ka, kene ma Lasarus.

Ta Tis Ma Iesus Ai Araa King

Matiu 21.1-11; Mak 11.1-11; Luk 19.28-40

¹²Baip bigia dema buurlem nama qaqet, i ra men saver ama Asmeski, te narli ai ma Iesus kat den savet ma Jarusalem. ¹³De ra bung ama meng angera gaveraap de ra mit ip te nema Iesus ta atmetna. De res nes slep ma',

“Auur a Iameska. Maikka ama arlias sagel ngi. I ngi barl ama Slurlka aa rlenki varlen me uut.

I maikka ngi, dai auura King. I diip ngi uas tem uut ama Isrelkena. Sng. 118.25

¹⁴Dema Iesus ka lu rama dongkiqa ama gilka de qa mugun per aa rleng de qa tit. I qatikka liina ip taquarl murl ta iil vama Ngemumaqa aa Langingka ma’,

¹⁵ “Ngen ama qaqet pet ma Jarusalem dai qula ngeneng ning. I ngene lu a ngen a King aa, i qat den. I qa mugun per ama dongkiqa aa rleng.” Sek 9.9

¹⁶Dav aa risura ret lu liina de quasik tat drlem. Dav aip naset ma Iesus aa aapngipki de qa mit masarevuk, de vuktik per aa risura. I vuktik per a ra, ne liirang aa, i murl ta iil sever a qa.

¹⁷Be lura ama buurlemki na ra, i re nema Iesus ta tit, dai buup na ra, i medu ra lu ma Iesus ka nes tema Lasarus namer ama demka. Be lura dai rel sil bareq ama qaqet mai sevet ma Iesus, i qa maarl nema Lasarus naver ama aapngipki.

¹⁸I buup nama qaqet ta mit ip te nema Iesus, i raquarli re narli ai qa rekmet nama rleriini ama dlek-pem-iini. ¹⁹Taqurla dama Parasiqena ra taqen per a na ma’, “Ngene lu, auura tuaqevap nge tit puuqas. Be quasik mager iv a qeni nge raat never auut. I ama qaqet mai navet ma Jarusalem dai sa ra tit nequr a qa.”

Iari Ama Grikkena Re Mali Rema Iesus

²⁰Dap kerlka lua dai ngene iari ama Grikkena, i qurli ra, i re narliip te Lautu ver ama Asmeski ama Slurlki. ²¹Be lura ama Grikkena, dai ra mit sagel ma Pilip. I ma Pilip dai qa navet ma Betsaida pet ma Galili Provins. Be ra snanpet na qa ma’, “Auur akka, uure narliip uuret lu ma Iesus.”

²²Dema Pilip ka mit be qa sil barek ma Endru. Taqurla dema Endru qene ma Pilip ian mit be ian sil barek ma Iesus.

²³Dema Iesus ka ruqun a ra ma’, “Nguu, i ama qaqer araa Rarlimka, dai sa iara gua giqi qia men ip Gumam ke barl ngua qur aa tuaqevap. ²⁴I maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. I ama lageraum dai qatikka ariq aip kurl uum mer ama gattaqi, dai qatikka diip kurl uum, i qatikka ama quanasem. Dap maikka aip ta qutserl luum aa ama gambem pema aivet, dai diiv uum ngere ngip, de diip purl ve uum arleves, be diiv uum ngere tal ama asmes, i buup.

²⁵Dai qatikka nemta, i re narliip senas, dap kuasik te narliip se ngua, dai diip te lenges nanas. Dap nemta, i rem ngim temanau ne ara iames iara ver ama aivetki, dai diip te raneng ama iames masmas, i nget nagel Gumam. ²⁶Dariq aip nemta, i ret matna bareq a ngua, dai mager ip ta tit naser a ngua. Be lura, i ret matna bareq a ngua, dai diip kurli ra vuusep sagel kurli ngua. De diip Gumam ke barl lura, i ret matna bareq a ngua.

Diip Te Uandem Sama Qaqet, Araa Rarlimka

²⁷“Iara dai ama merlenka vet gua rutka. Be ngu lu diip ngua raqen nanaa? Kua mager ip ngua raqen ma’, ‘Gumam ngia ra ngua navet luqi iara ama giqi ama vuqi, i qia men.’

Dap kuasik mager ip ngu nen taqurla. I qatikka ama rarlimini, i ngua men ip ngu ngip taqurla. ²⁸‘Gumam, katikka ngi, ngi barl gia rlenki se liina.”

Baiv aa dama Slurlka qa meraqen nev uusep ma', "Sa ngua barl gua Rlenki. De saqiaskerlka diip ngu barl ki." ²⁹Be lura ama qaqet, i ra maarl gel ma Iesus, dai re narli iaq aa qenem. Be iari naver a ra ta ruqun ma', "Ama ngemelas iini." Dav iari ra ruqun ma', "Ama Angeluqa qa meraqen sagel ma Iesus."

³⁰Dema Iesus ka ruqun ama qaqet ma', "Luqa, i aa qenem, dai quasiaq aip bareq a ngua dav ip bareq a ngen. ³¹Iara dai diiv ama Ngemumaqa qe kot sama qaqet naver ama aivetki. Be iara ama aivetki ara barlka, dai diiv ama Ngemumaqa qe qirlvem se qa. ³²Baip lua, i ra maarl na ngua viit men ama lalemka be quasik kurli ngua men ama aivetki, de diip ngu qiat nama qaqet mai sagel nas."

³³I ma Iesus ka meraqen ne liina, i qa raqal sil ai lu diip ke ngip taqurla.

³⁴De iari naver a ra ta ruqun ma', "Dav uut narli ama lengi nev ama Langingka ai diip ma Kristus ke iames masmas. Taqurla dap ngu lu nanaa be ngia taqen ai diip te veleng ama qaqer araa Rarlimka? Be ngu lu nemka dai ama qaqer araa Rarlimka?"

³⁵Baiv aa de Iesus ka ruqun a ra ma', "Ama nirlaqa dai as kurli qa iara gel ngen sama veluus. Taqurla dai mager ip ngene taqat mit, i as lua, i qurl ama nirlaqa gel ngen, i arik ma ama arlenki qia uung ngen. I lura, i ra tit men ama arlenki, dai ra tit puuqas. I quasik tet lu ai ra tit taqurla. ³⁶Taqurla be as lua, i qurli ama Nirlaqa gel ngen, dai mager ip trlas tem ngen men a qa. Be ngen dai diiv ama Nirlaqa aa uis na ngen."

Kuasik Buup Nama Qaqet Ta Tu Araa Qevap Sevet Ma Iesus

Baip ma Iesus ka meraqen be verleset, de qa mit namen a ra. I qa mit be qa rerles, be quasik tet lu ai qa mir iai. ³⁷Dema Iesus dai qa rekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang de araa saqang, i buup niirang. Dav as kuasiq ai ra tu araa qevap sever a qa. ³⁸I liina, i quasik ta tu araa qevap taqurla, dai ip liina ngere sil mamerl mer ama lengi, i sama Slurlka aa Aamki-na-qa ma Aisaia qa sil na nget. I qa sil na nget taqurliani ma',

"A Slurlka, quasiaq aqek ka mu aa qevap sever ama lengi, i uut sil na nget. Dama Slurlka qa reqerl ne aa dlek bareq ama qaqet, i buup na ra." Ais. 53.1

³⁹De quasik ta tu araa qevap, i raquarli ma Aisaia dai qerlka qa iil ma',

⁴⁰ "Ama Ngemumaqa qa vesdet per areves be quasik mager ip tet lu ama Slurlka aa dlek ne araa saqang. De qa vesdet ser araa tuaqevap, be quasik mager ip tat drlem sever a qa. De quasik mager ip ta tu araa qevap sagel ngua ip ngu rekmet de mager na ra." Ais. 6.10

⁴¹I ma Aisaia qa meraqen ne liirang aa, i raquarli qa lu ma Iesus ansinki. Taqurla de qa sil sever a qa. ⁴²Dap kuatta, i iari ama Barlta nep ma Lautu ta tu araa qevap sevet ma Iesus. Dap kuasiq ai rel sil bareq iari ama qaqet, i reng ning ama Parasiqena, i arik ma ra nem ta nev araa Lautu. ⁴³I lura dai re narliiv ama arlias per ama qaqet never a ra. I quasik te narliip te tal ama merlenka bareq ama Ngemumaqa, iv ama arlias-per-a-qa never a ra.

Lura I Ra Raneng Ma Iesus Aa Lengi Dai Mager Ip Ta Tit Kut Nget

⁴⁴De saqiaskerlka baing sema Iesus de qa meraqen malai ma', "Nemta, i rerlas tem ta men a ngua, dai qerlka rerlas tem ta men ne luqa, i qa nem

ngua. ⁴⁵ Be nemta, i ret lu ngua, dai qerlka ret lu luqa, i qa nem ngua. ⁴⁶ Ngua dai ama Nirlaqa, i ngua men saver ama aivetki. I ngua men ip lura, i rerlas tem ta men a ngua, dai quasik mager ip kurli ra men ama arlenki.

⁴⁷ I ngua men ip ngu iames nama qaqet per ama aivetki. Dap kuasiq ai ngua men ip ngu kot se ra. Be quarik te narli gua lengi dap kuasik te narligel nget, dai diip kuasiq ai ngua, ngu kot se ra. ⁴⁸ Dap lura, i re narli gua lengi, de quasik te narligel nget, dai diiv iak ke kot se ra. I ama lengi, i ngua meraqen na nget, dai diip lunger aa ngere kot se ra vet luqa ama nirlaqa, i ama Nge-mumaqa qa taarl nama qaqet per ama verlverleser iini. ⁴⁹ I raquarli liirang aa, i ngua meraqen niirang, dai qatikka quasik ai iirang nagel ngua. Dap Gumam dai qa semadlek na ngua be ngua taqen ne liirang aa. De qatikka Gumam ka reqerl a ngua ne lungera ama lengi be ngul sil na nget. ⁵⁰ De ngu at drlem ai Gumam aa lengi dai ai de ngererl kuarl tama iames masmas. I qatikka lunger aa dai Gumam aa lengi be ngua taqen na nget.

Ma Iesus Ke Semagil Nanas

13 ¹ Be qasa lua ip diip te tekmet nama Asmeski ama Slurliki, i ra tis ki ma', "Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka." Be vet luqia ama giqu, dai sama Iesus kat drlem ai diip ka tit naver ama aivetki sagel aa Mam. De qatikka qa, dai ai de qe rarliq aa qaqet per ama aivetki. Be vet luus aa dema Iesus ka reqerl ai maikka qe rarlik ta vevit be qatikka diip deng, i qe ngip.

² Be qasa aiv ama arlenki qing aang, de ra mugun ip ta tes. Dema Judas Iskariot, i aa mam ma Saimon, dai sa qa narligel ma Satan, ip diip ke qiat met ma Iesus bareq aa qumespiq. ³ Dap ma Iesus dai sa qat drlem ai aa Mam ka qurl a qa rama dlek ip ke uas tama tekmeriirang mai. De qat drlem ai sa qa men nagel aa Mam ama Ngemumaqa, de saqikka qat drlem ai diip kerl guirl sagel ka. ⁴ Baip lua, i ra tes, dema Iesus ka maarlviit, de qa mer aa serlapki ama ainkulki never anas. De qa mer ama a taulka, de qa tik men nanas na qa. ⁵ Baiv aa dema Iesus ka rletik nama qerlapki samer ama diski. De qa mit sagel aa risura be qa arles, i qe qukmes te araa ilaing. De qe lil ver araa ilaing nama taulka. I luqa ama taulka ama ainkulka, i laira qa tik men nanas na qa.

⁶ Baip ma Iesus ka men be sagel ma Pita, dema Pita qa ruqun ma Iesus ma', "Gua Slurlika, kurli ngua, i quasik mager ip ngi ukmes te gua ilaing."

⁷ Dema Iesus ka virliit ba qa ma', "Liina, i ngu tekmet niini dai quasik ngiat drlem. Dap laip dai diip ngiat drlem."

⁸ Dema Pita qa ruqun a qa ma', "Maikka diip kula ngi ukmes te gua ilaing. Maikka qurli."

Dema Iesus ka virliit ba qa ma', "Ariq aip kuasik ngua ukmes te gua ilaing, dai diip kuasiq ai gua risuqa na ngi."

⁹ Dema Pita qa virliit ma', "Gua Slurlika, ngi ukmes te gua ilaing de qerlka ngene gua ngerik de ngene gua ningaqa." ¹⁰ Dema Iesus ka ruqun ma', "Lura, i sa ra uknas mer ama kainaqi, be ra tit ip tat dan sev araa vet, dai mager ip te qukmes te araa ilaing naik. Be ngen dai sama Slurlika qa lemerl ngen. Dap maikka quasik ai ngen mai."

¹¹ Dema Iesus dai sa qat drlem aip nemka, i diip ke ngim temanau na qa. Taqurla be qerl ma Iesus ka ruqun ma', "Ama Slurlika qa lemerl ngen dap maikka quasik ai ngen mai."

¹²Baip ma Iesus ka ukmes te araa ilaing be verleset, de saqiaskerlka qa mu aa serlapki ama ainkulki. De saqiaskerlka qa mugun sagel laira. Be lua, i qa mugun, de qe snanpet na ra ma', "Ani quasik ngen drlem pe liina angera rleng, i ngua rekmet niini?" ¹³I ngen dris ngua ai a ngen a Tiksiqa, de a ngen a Slurlka. Dai maikka ama revan, i maikka ngua raqurla. ¹⁴Ngua dai a ngen a Slurlka de a ngen a Tiksiqa. Dap ngua ukmes te a ngen a ilaing. I ngu manepnas. Taqurla dai saqikka mager ip ngen druaqen ngua raqurla, i ngene qukmes te a ngen a ilaing-kana. ¹⁵I sa ngua rekmet ne liina bareq a ngen iv ama qasiquatka. Taqurla dai saqikka mager ip ngene tekmet taqurla bareq a na ip taqua liina, i ngua rekmet niini. ¹⁶Maikka ngul sil ba ngen nama revan. I luqa, i qe buais, dai qa renavuk dap luqa ama mastaq, dai qaateviit. De saqikka luqa, i qa nem iak, dai ama barlka daleng luqa, i qa nem ka. ¹⁷Dai ariq aip ngen drlem liirang aa dai mager iv ama arlias per a ngen ip ngene tekmet niirang. ¹⁸I ngua taqen sagel ngen dap kuasiq ai ngua taqen sagel ngen mai. Dap nguat drlem se lura, i ngua mak na ra. Dav iak ka tit puuqas ip taquarl ama Langingka qa sil. I qa sil taqurliani.

"Luqa, i qe na ngua uun dres, ip gua rluaqa na qa, dai qa guirltik per a nas be qe lalangmet pem ngua." Sng. 41.9

¹⁹Iara ngul sil ba ngen nauirl sever a qa. Baip ngen lu liina, de ngen dru a ngen a qevap sever a ngua ai Ngua manarevuk. ²⁰Dai maikka ngul sil ba ngen nama revan. I nemta, i ama arlias per a ra de ra tarl se lura, i ngua nem ta, dai qerlka ra tet ngen a ngua. De nemta, i ama arlias per a ra de ra ter a ngua sagelemiis, dai qerlka ra tet luqa sagelemiis, i Qa nem ngua."

Diip Ma Judas Ke Quarl Tema Iesus Bareq Aa Qumespik

Matiu 26.20-25; Mak 14.17-21; Luk 22.21-23

²¹Baip ma Iesus ka meraqen ne liirang aa, de maikka qa dai ama aleng per aa saqang. I ama merlenka ver aa rutka. Dema Iesus ka raqal sil ba ra ma', "Maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. I diiv iak ke quarl tem ngua barek gua qumespik. I luqa dai qatikka qa naver a ngen."

²²Dema Iesus aa risura dai maikka ra mai ra ngim sametna. De maikka re nanses, i quasik tat drlem aip nemka never a ra, i diip ke quarl tema Iesus bareq aa qumespik. ²³De ngua, i ngua never aa risura, i ngua mas gelna nema Iesus, i ngua dai maikka ma Iesus ke rarlik ngua. ²⁴Dema Saimon Pita qa ngim sasek gua qames, i ma Iesus ke rarlik ngua, de ai de nge tisavet per aam, i qe snanpet aip ma Iesus ka taqen sevet nemka. ²⁵De ngua, dai rlu se ngua sagel ma Iesus be ngua snanpet na qa ma', "Gua Slurlka, ngu lu nemka, i diip ke quarl tem ngi?"

²⁶Dema Iesus ka virliit ma', "Luqa, i diip ngu uq ama asmesigl de ngu qurl a qa; dai qerlka luqa."

Taqurla de qa uq ama asmesigl de qa qurl ma Judas. I luqa, i aa mam ma Iskariot.

²⁷Baip ma Judas ka mes ama asmesigl, dema Satan ka buup ka nanas. Dema Iesus ka ruqun ma Judas ma', "Liina, i diip ngi rekmet niini, dai maikka masna ngi rekmet niini." ²⁸De quasiq aqek never auut kat drlem aip ma Iesus ka meraqen ne liina sagel ma Judas, i nanaa. ²⁹Taqurla de iari naver auut ta tu araa qevap ai ma Iesus ke tuqun ma Judas ip ke van per iang ama

asmes sever ama asmeski, dap kua diip ke qurl iari re angama qelaing. I ra tu araa qevap taqurla, i raquarli ma Judas dai qe uas te araa qelaing. ³⁰Baip ma Judas ka mes ama asmesigl de maikka masna qa mit sev ama arlenki.

Ma Iesus Aa Lengi Ama Dlek-Pem-Nget

³¹Be sa aip ma Judas ka mit, dema Iesus ka ruqun ma', "Iara dai ngua, i ama qaqer araa Rarlimka, dai ngua vevit be diiv ama qaqet ta taarl ne gua rlenki. Dama Ngemumaqa aa rlenki dai diip kia tit piit, i raquarli qet matna na ngua. ³²Taqurla bama Ngemumaqa dai diip ke barl aa rlenki na ngua. De diip ke barl gua rlenki nagelemiis. De diip masna ama Ngemumaqa qet matna na ngua iv ama qaqet tet lu aa tekmeriirang ama atliirang, i qa maarl na ngua naver ama aapngipki, de re barl gua rlenki.

³³Dema Iesus ka ruqun ma', "Ngu uis, nakka diip kurli ngu na ngen sama veluus. Baiv aa de diip ngua tit namen na ngen. I ngul sil ba ngen ip taquarl medu ngua sil bareq ama Judaqena araa Barlta. Dai saqikka iara ngul sil ba ngen. I iasai sagel ngua tit, dai quasik mager ip diip ngen den iasai.

³⁴Dap ngurl kurl a ngen tama lengiini ama dlek-pem-iini ama iamesini. I iini raqurliani ma', "Maikka ngene rarlik-na, i raquarli ngua dai ngu rarlik ngen. Be mager ip ngene rarlik-na ip taquarl ngu rarlik ngen. ³⁵Be ariq aip ngene rarlik-na, dai diiv ama qaqet mai rat drlem ai ngen dai gua risura na ngen."

Ma Pita Qa Vererl Temiis

Matiu 26.31-35; Mak 14.27-31; Luk 22.31-34

³⁶Dema Saimon Pita qa snanpet nema Iesus ma', "Gua Slurlka, ngu lu ngia tit sa quaridi?"

Dema Iesus ka virliit ma', "Iasai sagel ngua tit, dai quasik mager iv iara ngia ren naser a ngua. Dav as laip dai diip ngi radem ngua."

³⁷Dema Pita qa snanpet ma', "Dap gua Barlka, ngu lu nanaa be quasik mager iv iara ngu na ngi? Dap ngua dai mager ip te veleng ngua ip ngua at gia luqupka."

³⁸Dema Iesus ka virliit ma', "Maikka qua gia revan, i diip ngi ngip bareq a ngua? Guakka maikka ngul sil ba ngi ne gua revan. I nani dama arlenki-aris, de diip ngi qaak, i ngi vererl temiis ma depguas niirang ai quasik ngiat drlem se ngua. Baiv aa dama durlaikka qek nak."

Ma Iesus Dai Ama Aiska Sagel Ama Ngemumaqa

14 ¹Dema Iesus ka ruqun aa risura ma', "Da ngen a rlan dai qurla ngeterl a ngen. Dap mager ip ngen dru a ngen a qevap sever ama Ngemumaqa. De qerlka rerlas tem ngen men a ngua. ²I ngene narli, pe Gumam aa vetki dai ama rum iirang, i maikka buup niirang. I liina dai maikka ama revan be ngu teqerl a ngen. I arik kuasik liina raqurla, dai arik kuasik mager ip ngul sil ba ngen. Be ngua tit ip ngua tuvem nama mugunes bareq a ngen. ³Be ngua tit be saip ngua muvem nama mugunes bareq a ngen, de diip ngu guirl. Be diip ngua ra ngen ip kurli ngen, ngene na ngua lua sagel kurli ngua. I ngu narliip ngene na ngua savet gua luqupki. ⁴Be ngen dai ngen drlem ama aiska iasai sagel kurli ngua."

⁵Dap ma Tomas ka snanpet nema Iesus ma', "Gua Barlka, dap kuasiq uut drlem aip ngia tit saqua. I ngu lu arik uut drlem ama aiska nanaa?"

⁶Dema Iesus ka virliit ba qa ma', "Nguu, i nguua manarevuk dai ama aiska na nguua bareq ama qaqet. De nguua, dai ama rarlimini sama revan-iirang, de nguua, dai ama rarlimini sama iames. I qatikka quasiaq a qeq ama aiska sagel Gumam, dap ngerek se nguua dai ama aiska ama quanaska sagel ka. ⁷Maikka arik ngene taqat drlem aip nemka na nguua, dai arik ngene taqat drlem se ngene Gumam. Dav iara vet luqi iara ama qiqi, dai ngere rarles ip ngenet lu qa, de ngen drlem a qa."

⁸Dema Pilip ka ruqun ma Iesus ma', "Gua Barlka, ngi reqerl auut ne gi Mam. I qatikka liina dai diiv iini ngere rekmet nauut bama uupka da auura rlan."

⁹Dema Iesus ka virliit ba qa ma', "Pilip, kasa qurli ngi na nguua sama ainkules. Dav as kua quasik ngi taqat drlem aip nemka na nguua? Ngene lu, lura, i sa ra lu nguua, dai qerlka ra lu ngene Gumam. Taqurla dap ngu lu nanaa, be ngi snanpet ma', "Ngi reqerl auut ne auure Mam?"

¹⁰"Maikka qua quasik ngiat drlem ai nguua dai qurli nguua men ne Gumam? De Gumam dai qurli qa men a nguua? Be Gumam, i qurli qa men a nguua, be qet matna na nguua vet liirang aa ama rleriirang. Taqurla bama lengi, i nguua taqen a nget, dai quasiaq ai nget nagel nguua dap nget nagel ka. ¹¹Taqurla be mager ip ngen dru a ngen a qevap ai nguua dai qurli nguua men ne Gumam. De Gumam dai qurli qa men a nguua. Dav ariq aip kuasik ngen dru a ngen a qevap sevut gua lengi naik, dai mager ip ngenet lu rama rleriirang ama dlek-pem-iirang, i sa nguua rekmet niirang. De ngen dru a ngen a qevap sever auun, ngu ne Gumam. ¹²De maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. I nemta, i rerlas tem ta men a nguua, dai diip te tekmet nama rleriirang ama dlek-pem-iirang ip taqurla nguua. Dap diip te tekmet ne iarang ama rleriirang, i as maikka iirang peviit daleng liirang aa, i sa nguua rekmet niirang. I liirang aa, i diip te tekmet niirang, i raquarli nguua tit sagel Gumam. ¹³Dariq aip ngene nen te a qerang ne gua rlenki ama dlek-pem-ki, de diip ngu narligel, de ngu tekmet taqurla ba ngen. Be diip ta taarl ne Gumam aa rlenki, i ama rarlimini never ama rleriirang, i ngu tekmet niirang. ¹⁴Ama revan, i ariq aip ngene nen te iarang ne gua rlenki ama dlek-pem-ki, dai diip ngu tekmet taqurla qur a ngen a lengi."

Diip Ma Iesus Ke Nem Ama Qevapka Ama Glasingaqa

¹⁵"Dariq aip ngene rarlik nguua, dai diip ngen diit kut gua lengi, i sa nguua su ngen tem nget. ¹⁶De diip ngu nen Gumam be diip ke qurl a ngen te iaq ama Maatpitka, i qa ip taqua nguua. I diip ke qurl a ngen te luqa ama Maatpitka, be diip kurli qa, qe na ngen masmas. ¹⁷I luqa ama Maatpitka, dai ama Qevapka manarevuk, i aa tekmeriirang ama revan iirang. Be ama qaqet maven per ama aivetki, dai quasik mager ip te narliip se qa. I raquarli ama qaqet per ama aivetki, dai quasik tet lu aa rleriirang de quasik tat drlem se qa. Dap ngen, dai ngen drlem se qa. I qurli qe na ngen de qurli qa da ngen a rlan. ¹⁸Kuasiaq ai nguua tit nemen na ngen be diip ngen taqua lura ama rluis, i araa lavu ra mit mas namen a ra. Be quasiaq aret ip ta tat never a ra. Dap diip ngu guirl sagel ngen. ¹⁹Be maikka quasiaq ama ainkules ip diiv ama qaqet per ama aivetki dai saqias diip kuasik te lu nguua. Dap ngen dai diip ngene lu nguua. I diip ngu iames masmas dai saqikka diip ngen, ngene iames masmas. ²⁰Be diip pet luqa ama nirlaqa, i nguua raarlviit naver ama aapngipki de diip

ngen drlem ai ngua dai rerlas tem ngua mene Gumam. De ngen dai diip ngen drlem ai ngen dai rerlas tem ngen men a ngua. De ngua dai rerlas tem ngua men a ngen. ²¹Be nemka, i maikka qe rarlik ngua nama revan, dai diip ka tet gua lengi be qe taneng a nget daa rlan, be diip ka tit kut nget. I qatikka luqa, i qe tekmet taqurla, dai maikka qe rarlik ngua. Be luqa, i qe rarlik ngua, dai diip Gumam ke rarlik ka. De diip ngu rarlik ka be diip ngu teqerl a qa nanas.

²²Baiv aa dema Judas (i quasiai ai aa iaiq ama rlenki ma Iskariot) ka ruqun ma', "Gua Barlka, ngu lu nanaa be ngi tuqun, ai diiv uut naik uuret lu ngi, dap kuasik te iari ama qaqet maden?"

²³Dema Iesus ka virliit barek ma Judas ma', "Nemka, i qe rarlik ngua, de qe narligel gua lengi, dai diip Gumam ke rarlik ka. Be diiv uur ren sagel ka be diip kurl uut na qa. ²⁴Dap nemka, i quasik ke rarlik ngua, dai quasik ke narligel gua lengi, i ngu su ngen. I lungera ama lengi, i ngu su ngen tem nget, dai quasiai ai nget nagel ngua. Dap Gumam, i qa nem ngua dai nget nagel ka. ²⁵I qatikka ngua su ngen te liirang aa, i as kurli ngu na ngen. ²⁶Dav ama Maatpitka dai diip ka ren, i luqa dai ama Qevepka ama Glasingaqa. I diip ke ral ama dlek ne gua rlenki. I diip Gumam ke nem ka sagel ngen ne gua dlek. Be diip ke su ngen te liirang aa ama tekmeriirang mai. De diip ke puktik per a ngen ne liirang aa mai, i sa ngua su ngen tem iirang. ²⁷Dap diip ngua tit nemen na ngen dap kurli gua dlek gel ngen iv ama uupka da ngen a rlan. I maikka ama qaqet per ama aivetki, dai quasik mager ip te tekmet taqurla bareq a ngen. Dap maikka ngen dai qula ngeneng ning. De qula ngeterl a ngen. I maikka gua uupka dai qurli qa da ngen a rlan."

²⁸"De sa ngen narli ngua sil ba ngen ma', 'Ngua tit nemen na ngen dap diip ngu guirl sagel ngen.'

Be maikka ariq aip ngene rarlik ngua, dai diiv ama arlias per a ngen navet liina. I ngua tit sagel Gumam. I raquarli Gumam dai maikka gua Slurlka na qa. ²⁹I sa iara ngua sil ba ngen nauirl sevet liirang aa. Baip ngen lu liirang aa nge men, dai diip ngen dru a ngen a qevap sever ngua. ³⁰Kuasik mager ip ngua taqen per ama ainkules, i raquarli luqa, i ama aivetki ara barlka, dai iara qat den sagel ngua. Dap kuasik mager ip ke rekmet ne aqeni sagel ngua. ³¹Dap mager ip ngu reqerl ama qaqet mai ver ama aivetki ai ngua dai ngu rarlik Gumam. Taqurla be maikka ngua tit kur aa lengi ip taquarl ke tuqun a ngua.

Katikka verleser aa, dap mager ip ngen den iv uut tit nanari sasapiit."

Ma Iesus Dai Qa Ip Taquarl Ama Mengka Ama Atluqa

15 ¹Dema Iesus kel sil ma', "Gumam dai qe uas tama sleng. Be Ngua, i ngua manarevuk, dai ngua raquarl ama mengka ama revanka men ama sleng, i ai de qa tu ama gam ama qerlapki vem nget. ²Be ai de qe dikdik sev ama arlkenaap mai, i laav aa, i quasiai aap nge tu ama asmes. Dap laav aa ama arlkenaap, i ai de aap ngere taqa mu ama asmes, dai ai de qet dengmes per aap. I qe lemerl aap iv aap ngere taqa mu ama asmes. ³Be ngen, i gua risura dai sa ngua lemerl ngen. I sa raquarli ngua su ngen nama lengi manarevuk. ⁴Dai qatikka mager ip trlas tem ngen men a ngua. De qatikka diip trlas tem ngua men na ngen. I ariq aip kuasik trlas tama arlkenaap men ama mengka, dai quasik mager iv aap nge tu ama asmes. Dai liina, i ariq aip

kuasik trlas tem ngen men a ngua, dai quasik mager ip ngen dru ama asmes barek Gumam.”

⁵“Nguu, i ngua manarevuk, dai ama mengka ama revanka. Dap ngen dai gua arlkenaap. Be ariq aip nemta, i qatikka rerlas tem ta men a ngua, de qatikka rerlas tem ngua men a ra, dai diip lura re taqa tal ama asmes, i buup. I qatikka arik quasik ngu na ngen, dai quasik mager ip ngene rekmet ne aqeni. ⁶Be ariq aiv iari, i quasiaq ai qurli ra men a ngua dai diip ta raquarl ama arlkenaap, i ra diq aap namen ama mengka de ra rlu naap. Baip dilvem baap de iari ra rlu naap samer ama altingki, be diiv aap nge rang.

⁷Mager ip ngene nen, i ariq aip trlas tem ngen men a ngua, de ding se gua lengi da ngen a rlan. Be ariq aip ngene narliip se a qeni nanaa de ngene nen, dai diip liina nge ren taqurla bareq a ngen. ⁸Be diip ngene taqa mu ama asmes i buup, be diip ngen deraarl ne Gumam aa rlenki. Dai maikka arik ngene tekmet taqurla, dai ngene teqerl ai gua risura na ngen.”

⁹“I Gumam dai qe rarlik ngua, taqurla de ngua, dai ngu rarlik ngen. Be qatikka iara dai mager ip ngene rarlik na. ¹⁰Be qatikka ariq aip ngene narli gua lengi, de ngen diit kut nget, dai diip kurli gua ngimsevetki gel ngen, taquarl ngua, i qatikka ngu narli Gumam aa lengi de ngua tit kut nget. Be maikka aa ngimsevetki dai qia uung ngua sademna. ¹¹I ngua raqal sil ba ngen ne liirang aa ip gua arlias, dai mager ip kurli nget da ngen a rlan. Be maikka ngu narliip buup ngen ne gua arlias. ¹²Be iara ngurl kurl a ngen te gua lengiini ama dlek-pem-iini raqurliani. Maikka mager ip ngene rarlik-na, ip taquarl ngua, i maikka ngu rarlik ngen.

¹³Ngene lu, luqa, i maikka qe rarliq aa rluavik malai, dai diip ke quarl temiis ip ke ngip bareq a ra. ¹⁴Ngen, i aip ngen diit kut gua lengi, dai maikka gua rluavik na ngen. ¹⁵Be maikka iara dai quasiaq ai ngua tis ngen ai gua buaiskena na ngen. I ama buaiska, dai quasik kat drlem aiv aa mastaqa qe tekmet nanaa. Dav iara dai sa ngua tis ngen ai gua rluavik na ngen. I raquarl ngua reqerl a ngen nama lengi mai, i ngu narli nget nagel Gumam. ¹⁶I maikka ngen dai quasiaq ai ngen mak na ngua, ip ngene narliip se ngua. Dap sa ngua mak na ngen de ngua mu ngen pet luqi iara ama rletki, ip diiv ama asmes ngere riirl naver a ngen a lat. Be lungera ama asmes, i ngere riirl dai mager ip kurli nget masmas. Be maikka ariq aip ngene nen Gumam te a qerang nanaa ne gua rlenki dai diip ke narligel ngen. ¹⁷Dap liini iara, i ngua taqen na ngen.”

“I maikka mager ip ngene rarlik-na.”

Ama Qaqet Never Ama Aivetki Dai Araa Qumespik Na Ngen

¹⁸Katikka ariq aiv ama qaqet per ama aivetki te serlin na ngen, dai mager ip ngen drlem ai sa ra serlin a ngua nauirl. ¹⁹Dap kuariq aip ngen namen ne lura ama qaqet, i ra naver ama aivetki, dai maikka diip te rarlik ngen. Dap sa ngua mak na ngen de ngua qiat na ngen ne veleqes nama qaqet per ama aivetki. Taqurla be quasiaq ai ngen namen ne lura, i re narliip sama aivetki ara tekmeriirang. I ngen, ngene tekmet muqas. Taqurla bama qaqet naver ama aivetki te serlin na ngen. ²⁰Dap mager ip puktik per a ngen nama lengi, i sa ngua sil ba ngen. Ai ama a buaiska dai quasiaq ai ama barlka daleng aa mastaqa. Be sa quariq aip ta lenges na ngua, dai saqikka diip te lenges na

ngen. Dap kuariq aiv iari re narligel gua lengi, dai saqikka diip te narligel ngen. ²¹I diiv ama qaqet te tekmet taqurla sagel ngen, i raquarli ngenet matna ne gua rlenki. I diip te tekmet taqurla sagel ngen, i raquarli quasik tat drlem luqa, i qa nem ngua. ²²Arik lua, i quasik ngua ren ip ngu su ama qaqet, dai vadai de quasik tat drlem ai ra dai araa viirang. Dap sa iara ngua raqal sil ba ra. Taqurla dai quasik mager ip te trles araa viirang. ²³Be ariq aip lura, i re serlin, be quasik te narliip se ngua, dai saqikka re serlin ngene Gumam be quasik te narliip se qa. ²⁴I sa ngua rekmet nama tekmeriirang ama dlek-pem-iirang parlen ama qaqet. I mekai dai quasik mager iv aqek ke rekmet ne liirang aa ama rleriirang. I arik kuasik ngu rekmet ne liirang aa, dai vadai de quasik tat drlem ai ra dai ama vura na ra. Dap sa ra lu liirang aa, i ngua rekmet niirang. Dap te serlin na ngua de ngene Gumam. ²⁵Dap liina nge men taqurla ip liina ver araa lengi ngere sil mamerl taqurliani ma',

Te serlin na ngua naik dap kuasiq ai sever a qeni arleves." Sng.

35.19 69.4

²⁶"Dap diip ngu nem ama Maatpitka nagel Gumam. I luqa ama Maatpitka, dai ama Qevepka ama revanka. I qa men nagel Gumam. I diip ka ren, be diip ke reqerl a ngen na ngua. ²⁷Be saqikka diip ngene sil sever a ngua bareq ama qaqet per ama aivetki. I sa raquarli qurli ngene na ngua, ianai sagel ngua arles ne gua rletki."

Diiv Iari Re Lenges Na Ngen

16 ¹"De quasik ngu narliip ngen dring per a ngen a tuaqevap. I sa ngua sil ba ngen ne liirang aa ip kuasik mager ip ngen deret ama mera-qenses taquarl temiis. ²I diip te qirlvem se ngen ip ngen diit nev ama Lautu. Be quasik mager ip diiv iari ta tu araa qevap ai ngen dai ama vura na ngen dama Ngemumaqa aa saqang. Be diip te peleng ngen, i ret lu ai liina dai ama atliirang aa dama Slurlka aa saqang. ³I diiv ama qaqet te tekmet taqurla, i raquarli quasik tat drlem aip Gumam, dai qa nanaa, de quasik tat drlem aip nemka na ngua. ⁴Dap sa ngua sil ba ngen ne liirang aa iara. Taqurla baip lungera ama niirl nge men, de diip puktik per a ngen ne liirang aa, i sa ngua sil ba ngen. Dap murl ianai, i ngu rarles, i ngu su ngen, dai kuasiq ai ngua sil ba ngen ne liirang aa. I raquarli qurli ngu na ngen, be ngu uas tem ngen.

Ama Qevepka Ama Glasingaqa Aa Rleriirang

⁵"Dav iara dai ngua tit, i ngurl guirl sagel luqa, i Qa nem ngua. Dap kuasiq ai aqek never a ngen ke snanpet na ngua ma', "Ngu lu ngia tit sa qua?"

⁶Dap kuasik ngen drlem ai ngua tit sagel Gumam, dav ama arlemigl na ngen never anas, i sa raquarli ngua sil ba ngen ne liirang aa. ⁷Dap maikka ngul sil ba ngen nama revan. I maikka ngua tit nemen na ngen, dai diiv ama atlu bareq a ngen. I ariq aip kuasik ngua tit nemen na ngen, dai diip kuasik mager iv ama Maatpitka qa ren sagel ngen. Dav ariq aip ngua tit nemen na ngen, dai diip ngu nem ama Maatpitka bareq a ngen. ⁸Be ariq aiv ama Maatpitka qa men, dai diip ke reqerl ama qaqet per ama aivetki ne araa viirang. De diip ke reqerl ama qaqet nama Slurlka aa gamansena ama atlungat. De diip ke reqerl ai diiv ama Slurlka qe kot sama qaqet mai ver ama aivetki. ⁹De diiv ama Maatpitka qe sekdem ai ama qaqet dai araa viirang, i raquarli quasik ta

tu araa qevap sever a ngua. ¹⁰De diip ke reqerl nama Ngemumaqa aa gaman-sena ama atlungat, i quasiaq angama viirang. I liina, i raquarli diip Gumam ka raarl na ngua naver ama aapngipki, be diip ngua iit ip kurli ngua gel ka be diip kuasik ngene lu ngua. ¹¹De diiv ama Maatpitka qe reqerl a ngen ai sama Slurlka qa kot sama aivetki. I sa raquarli qa kot se luqa, i qe ruirl sama viirang per ama aivetki.”

¹²“Dav as iarang aa, i buup niirang, i mager ip ngul sil ba ngen niirang. Dav iara dai ama merlenka ver a ngen. Be quasik mager ip ngene narli liirang aa. ¹³Dav aip luqa ama Qevapka ama Revanka qa men sagel ngen, dai qatikka diip ke ruirl se ngen sama tekmeriirang ama revan iirang de qatikka diip kuasiaq ai qel sil nama lengi nagelnas. Dap diip kel sil ne lungar aa, i qe narli nget. De diip ke teqerl a ngen ne liirang aa, i as diiv iirang nge ren. ¹⁴De diip ka taarl ne gua rlenki, i diip ka ter ama dlek ngen ama tekmeriirang nagel ngua. De diip ke teqerl a ngen niirang. ¹⁵I qatikka Gumam aa tekmeriirang dai uun mai auun a tekmeriirang aa. Taqurla be qerl ngua sil ba ngen ai diiv ama Qevapka qa ter ama dlek ngen ama tekmeriirang nagel ngua. De qe teqerl a ngen niirang.”

Ma Iesus Ka Tuvem Na Ra I Diip Ka Iit Namen A Ra

¹⁶“De qatikka quasiaq ama ainkules ip diip kuasik ngene lu ngua. De saqias-kerlka diip kuasiaq ama ainkules ip diip ngene lu ngua.”

¹⁷Baip naser aa lengi de iari ama risura ra taqen per a na ma', “Ngu lu ama rarlimini nanaa be ma Iesus ka taqen ma', “Kuasiaq ama ainkules ip diip kuasik ngene lu ngua. De saqiaskerlka diip kuasiaq ama ainkules dap saqias-kerlka diip ngene lu ngua.”

Dai ngu lu ama rarlimini nanaa, i qe tuqun ai diip ka tit sagel aa Mam?”

¹⁸Dama risura ra snanpet ma', “Ngu lu liina nanaa, ‘Ai ama veluus.’

I maikka quasik uut drlem liina, i qa taqen.”

¹⁹Dema Iesus ka lu ama risura, i re narliip te snanpet na qa sevet liina. Taqurla de qa snanpet na ra ma', “Kua ngene snanpet nanaa rama rarlimini, i ngua ruqun ma', “Kuasiaq ama ainkules ip diip kuasik ngene lu ngua. De saqiaskerlka diip ngene lu ngua.”

²⁰Maikka ngul sil ba ngen nama revan. I diip ngenek nak de diiv ama arlemigl na ngen. Dap lura, i ra namen ne luqa, i qe ruirl sama viirang per ama aivetki, dai diiv ama arlias per a ra malai. Dap ngen dai diiv ama arlemigl na ngen. Dap liina, i ama arlemigl na ngen dai diip masna verleset. Be diiv a ngen a nigial nge raarl nama arlias peviit. ²¹I liina dai ip taquarl ama qasiqatka sever ama nanki. I aip kil sal dai maikka diip nge rarlima ama getget be diip kik nak nanas, i ara giqi qia men ip ki tal ama getget. Dap saip kia sel ama arluimini, de nge-rlangken per a qi nama getget. I qi dai ama arlias per a qi, i sa raquarli qia sal.

²²Dai saqikka iara ngen taqua luqia, i ama arlemigl na ngen. Dap saqiaskerlka diip baing se ngua gel ngen dai diiv ama arlias per a ngen malai. Be lungera ama arlias, dai quasik mager iv aqek ke lenges na nget nade a ngen a rlan. ²³Be saip liirang aa nge men, dai diip kuasik ngene snanpet na ngua te aqeni. I maikka ngul sil ba ngen ne gua revan. Ai ariq aip ngene nen te aqeni nagel Gumam ne gua rlenki, taqurla dai diip ke qurl a ngen. ²⁴I as ai de mekai be deng iara dai de quasiaq ai ngen nen te aqeni ne gua rlenki. Dap mager ip ngene nen Gumam be diip ke qurl a ngen. Taqurla be diip ma arlias malai da ngen a rlan.”

Ma Iesus Aa Dlek Peviit

²⁵ “Sa ngua su ngen te lungera ama lengi ama trleses-pem-nget. Dav aiv iang ama niirl nge men, dai diip kuasiq ai ngul sil nama lengi ama trleses-pem-nget taqurla. Dap diip ngu taqal sil ba ngen nama lengi sevet Gumam, be diip ngene taqat drlem. ²⁶ Be diip pet luqa ama nirlaqa dai diip ngene nen Gumam ne gua rlenki. I qatikka diip ngene nen ka dap kuasiq ai ngene nen ngua ip ngu nen ka ip bareq a ngen. ²⁷ Dap Gumam dai maikka qe rarlik ngen, i raquarli ngene rarlik ngua, de ngen dru a ngen a qevap ai ngua men manarevuk nagel ama Ngemumaqa. ²⁸ I as maikka murl kurli ngu ne Gumam, baiv aa de ngua men saver ama aivetki. Be saqiaskerlka iara ngua tit naver ama aivetki, i ngurl guirl sagel Gumam.”

²⁹ Dema Iesus aa risura ra ruqun ma', “Maikka ama revan, i maikka iara ngi taqal sil bareq auut. I quasiq ai ngil sil nama qasiquar-iirang ama trleses-pem-iirang. ³⁰ Be sa iara dai uut drlem sevet gia saikngias. I ngiat drlem sama tekmeriirang mai. I as kuasik mager iv iak ke snanpet nauirl dap sa ngiat drlem aa tuaqevap. I liina ngere teqerl auut, be uut tu auura qevap, ai ngia men nagel ama Ngemumaqa.”

³¹ Dema Iesus ka virliit ma', “Taqurla be maikka qua iara dai ngen dru a ngen a qevap madlek. Daa? ³² Ngene lu, ama giqi qiat den. Be diip prlesdem na ngen. Be diip ngene uaik sev a ngen a vet nemen a ngua. Be diip kurli ngua, i ging se ngua. Dap maikka diip kuasiq ai qurli ngua, i ging se ngua. I raquarli Gumam dai diip kurli qe na ngua.”

³³ “I sa ngua sil ba ngen ne liirang iara raqurla ip ngen dai mager iv ama uupka da ngen a rlan nagel ngua. I maikka diip per a ngen a mugunes iara ver ama aivetki, dai diip te siquat ip te lenges na ngen. Dap maikka mager ip ngen deraarl malkuil nama arlias. I sa raquarli ngua uirl sama aivetki ara viirang ama dlek-pem-iirang.”

Ma Iesus Ke Raring Sagel Aa Mam

17 ¹ Be saip ma Iesus ka meraqen ne liirang aa de qa ngim piit sev uusep. De qe raring ma',

“Gumam sama giqi qia men. I luqia ama giqi ip ngi barl ngua, i gi uimka. Be maikka ngua, i gi uimka dai diip ngua taarl ne gia rlenki. ² I sa ngia qurl a ngua rama dlek ip ngu ruirl sama qaqet mai. Be lura, i ngia qurl a ngua rem ta, i ra naver ama aivetki, dai diip ngu iames na ra masmas. ³ I ama rarlimini, i ngu iames na ra masmas, dai liina ip diip tat drlem, ai ngi dai ama Ngemumaqa ama quanaska, i ama revanka. De diip tat drlem se ngua, ai ma Iesus Kristus, i ngia nem ngua. ⁴ I sa ngua reqerl ne gia tekmeriirang ama atliirang de ngua barl gia rlenki ver ama aivetki. I sa raquarli ngua verleset nama rletki, i ngia qurl a ngua rem ki ip ngu tekmet na qi. ⁵ Be Gumam, iara ngu narliip ngi uung ngua ne gia ansinki ip diip ngu na ngi. I ngi qurl a ngua re luqia ama ansinki, i as murl miaimek, i as kuasik uun dekmet nama aivetki de qasa qurl uun pem ki.

⁶ I lura, i sa ngia qurl a ngua, i ra naver ama aivetki, dai sa ngua raqa teqerl a ra na ngi. I lura dai ngia uis. Be ngia qurl a ngua rem ta. Be sa ra narligel gia lengi ama atlunget. ⁷ Be sa rat drlem ai ama tekmeriirang mai, i ngia qurl a ngua rem iirang dai iirang nge men nagel ngi. ⁸ I sa ngua qurl

lura rama Lengi ama dlek-pem-nget, i ngia meraqen a ngua na nget. Be sa ra met lungera ama lengi. I maikka rat drlem ai ama revan, i ngua men nagel ngi. De ra tu araa qevap ai ngua men nagel ngi. De ra tu araa qevap ai ngia nem ngua. ⁹Be iara ngu raring barek lura, i ngia qurl a ngua rem ta. I raquarli ra, dai ngia uis na ra. Dap kuasiq ai ngu raring barek lura, i ra tit naser ama aivetki ara tekmeriirang. ¹⁰Be qatikka gua tekmeriirang mai dai gia tekmeriirang. De gia tekmeriirang mai dai gua tekmeriirang. Be gua risura dai re teqerl ama qaqet ne gua dlek ngene gua tekmeriirang ama atliirang. ¹¹Dav iara dai sa ngua verleset ne gua rletki ver ama aivetki. Be iara nguat den sagel ngi. Dap lura dai as kurli ra iara ver ama aivetki.

Dap Gumam, i ngi, i ama Glasingaqa na ngi. Dai ngu nen ngi ip mager ip ngi iingmirlek na ra ip ngi uas tem ta. De diip kurli ra vama dlek nevet gia rlenki. I sa ngia qurl a ngua rem ta ip mager ip ta dai ama quanases met ta. ¹²I as lua, i ai de qurli ngu na ra, dai ai de ngu taqa uas tem ta nama dlek nevet gia rlenki, i ngia qurl a ngua. I sa ngua uas tem ta be quasik lenges na ra. Dav iaq ama quanaska dai qa mit puuqas be lenges na qa. I lenges na qa ip taquarl ama Langingka qa sil sever a qa.

¹³Dav iara nguat den sagel ngi. Dav as kurli ngua ver ama aivetki, de ngu raring. Dap ngu nen taqurla ip lura gua risura dai mager iv araa nigial nge taarl nama arlias nagel ngua. ¹⁴I gia lengi, i sa ngua qurl a ra rem nget. Dap lura, i ama aivetki qi ruirl se ra, dai re serlin na ra. I raquarli lura, i gua liinka na ra, dai quasiq ai ra naver ama aivetki. I ra dai ra raquarl ngua, i quasiq ai ngua nanari naver ama aivetki. ¹⁵Dap kuasiq ai ngu raring ip ngia aar a ra naver ama aivetki. Dap ngu nen ngi ip mager ip ngi uas tem ta ip kuasik mager ip ma Satan ke lenges na ra. ¹⁶I raquarli ra, dai quasiq ai ra namen ama aivetki ara liinka. I ra ip saqikka raquarl ngua, i quasiq ai ngua naver ama aivetki. ¹⁷I maikka gia lengi nama saikngias, dai maikka ama revan-nget. Be mager ip gia saikngias ngere guirltik per a ra ip ta raquarl ngi. ¹⁸Gumam ngi, i ngia nem ngua ne gia dlek sasari saver ama aivetki, taqurla dai saqikka ngum nem ta ne gia dlek saver ama aivetki. ¹⁹De ngua dai ngurl kuarl temiis ip ngua tat never a ra ip saqikka ra dai mager ip terl kuarl temiis. I mager ip te tekmet taqurla kut gia saikngias ama revan-nget.

²⁰Kuasiq ai ngu raring barek lura naik dap kerlka ngu raring barek ngene lura, i diip laip trlas tem ta men a ngua. I raquarli diip lura re su ra. ²¹De ngu raring ip ta dai mager iv ama quanases met ta. I raquarli ngi dai qurli ngi na ngua de ngua dai qurli ngu na ngi. De mager ip ta dai rerlas tem ta men na uun. Taqurla ip diiv ama qaqet per ama aivetki ta tu araa qevap ai ngia nem ngua. ²²I sa ngia qurl a ngua rama dlek ngen ama ansinki dai saqikka ngua qurl a ra, ip ta, dai diiv ama quanases met ta, ip saqikka raquarl uun, i ama quanases mer uun. ²³Be ngua dai diip kurli ngua da araa rlan de ngi dai diip kurli ngi na ngua. Be maikka ra dai diip ding se ra men nana iv ama quanases met ta. Taqurla be diiv ama qaqet per ama aivetki, rat drlem ai maikka ngi rarliq ama qaqet, i saqikka raquarli ngi rarlik ngua. Taqurla be ngia nem ngua sagelem ta.

²⁴Gumam, maikka ngua tu gua qevap sevet liirang aa ama tekmeriirang, i ngia qurl a ngua. I maikka liirang aa mai, i ama atliirang. I maikka ngi rarlik ngua be ngia qurl a ngua re gia ansinki. I maikka ngi rarlik ngua, i murl nge rarles miaimek, i as kuasik ngia rekmet nama aivetki. Be ngu

nen ngi ip lura, i ra nemen ne gua liinka, dai mager ip te na ngua iasai sagel diip kurli ngua. De mager ip te lu ama ansinki, i qia men nagel ngi.

²⁵I maikka ngi, i Gumam dai maikka ama atluqa na ngi. Dav ama qaqet per ama aivetki dai quasik tat drlem se ngi. Dap ngua dai nguata drlem se ngi. Be lura, i ra nevet gua liinka, dai rat drlem ai ngia nem ngua. ²⁶Be sa ngua reqlerl a ra ne gia saikngias, ngene gia dlek. De qatiaskerl diip ngu teqlerl a ra raqlur. Be diip ngi qurl a ra rama ngimsevetki ip taquarl ngi rarlik ngua. Be gia ngimsevetki dai diip kurli qi da araa rlan de diip kurli ngua da araa rlan.”

Ma Judas Ka Quarl Tema Iesus

Matu 26.47-56; Mak 14.43-50; Luk 22.47-53

18 ¹Baip ma Iesus ke raring be verleset, de qe nauut, i aa risura uut mit. I uut mit seruurl nama rauingka ma Kindron. I uut mit be seruurl nama gerlaqi, i qi saimanep, be saver ama sleng. I vet lungera ama sleng dai ama meng ama Ulip per a nget.

²Dap ma Judas, i luqa, i qa quarl tema Iesus, dai qat drlem ama luqupka. I raquarl ma Iesus ken aa risura, dai ai de vet te ngiingdemna ip te raring pet lungera ama sleng. ³Taqlur dema Judas ka men se iaq ama liinka nama Amiqena de ngene iari ama Diitdiit-per-a-ra nev ama Lautu. I lura dai ra men nagel araa Barla nep ma Lautu de ngen ama Parasiqena. I lura dai maikka ama buurlem na ra, i ra tir iasai sagel kurli ma Iesus ke nauut. I ra mit, i re tal ama qarl ngen ama mudem. De re tal ama aviskina ngen ama qiip. ⁴Dap ma Iesus dai sa qat drlem liirang aa mai, i diip te rekmet niirang sagel ka. Dema Iesus ka aang sagelem ta de qa snanpet ma', "Ngu lu ngene mali re nema?"

⁵De lura ra virliit ba qa ma', "Ma Iesus, i qa navet ma Nasaret."

Dema Iesus ka ruqun ma', "Katikka ngua, dai ma Iesus na ngua."

Dema Judas, i luqa, i qerl kuarl tema Iesus, dai qa maarl ke na ra.

⁶Baip ma Iesus ka meraqen taqlur ma', "Katikka ngua."

De lura dai ra rledeng be ra aat te araa rleng per ama aivet. ⁷De saqiaskerlka ma Iesus ka snanpet na ra ma', "Ngu lu ngene mali re nema?"

De lura ra ruqun ma', "Ma Iesus, i qa navet ma Nasaret."

⁸Dema Iesus ka ruqun ma', "Sa ngua sil ba ngen ai ngua, dai ma Iesus na ngua. Taqlur dai ariq aip ngene mali rem ngua naik, dai mager iv a ngen a ding se gua rluavik ip ta tit naik." ⁹I liina nge men taqlur iv ama lengi, i sama Iesus ka meraqen na nget, dai mager ip nge ren nama revan ma',

"Gumam, sa quasiq ai lenges ne aqek navet lura, i ngia qurl a ngua rem ta." Jon 6.39

¹⁰Baiv aa dema Saimon, i qe tal aa sinki, dai qa berltiq a qi nemer ara veres. De qe siquat ip ka tes, be qa uan aa ngerik sama aviski sagel ama Barla nep ma Lautu aa buaiska, be qa dik sev aa asdemki ama merlmerlki. I luqa ama buaiska dai aa rlenki ma Malkas.

¹¹Dema Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Kurli. Dap ngi rek gia aviski mer ara veres. I ariq aip Gumam ke narliip ngu teving mer ama merlen-iirang dai mager ip ngu teving ip taquarl iaq, i qep suuv ama qerlapki ama gaingka-vem-ki."

¹²Baiv aa dama Amiqena, i ra navet ma Rom, te ne araa uaska de ngen nama Judaqena araa Diitdiit-per-a-ra, i ra nep ma Lautu, ta uurut pet ma Iesus. Be ra quap per a qa de ra mit se qa. ¹³Be ra mit se qa nauirl sagel ma Anas. I ma Anas dai ma Kaiapas aa reveška. I vet luqia ama ageski dema Kaiapas dai ama Barlka na qa nep ma Lautu. ¹⁴I luqa ma Kaiapas, i medu qa ruqun ama Judaqena araa Barlta ai mager iv iak ke ngip bareq ama qaqet mai.

Ma Pita Qa Taqen Ai Quasik Kat Drlem Sema Iesus

Matiu 26.69-70; Mak 14.66-68; Luk 22.55-57

¹⁵Dama risuiam ian diit naset ma Iesus, i ma Saimon Pita ke ne iak. I ma Pita aa rluaqa dai de qat drlem saatmit ip ket lu ama Barlka nep ma Lautu. Taqurla be qa man samer ama Barlka aa baniski, i re kot se ma Iesus. ¹⁶Dap ma Pita dai qurli qa darliik gel ama tarlka. Be luqa ama risuqa, i qat drlem se luqa ama Barlka nep ma Lautu, dai qa guirl sedarliik ip tema Pita ip ka ran se qa. Be qa sil barek luqia ama nanki, i qi uas tama tarlka. Taqurla de qa man se ma Pita.

¹⁷Be luqia ama nanki, i qi uas tama tarlka, dai qia ruqun ma Pita ma', "Kerlka qua ngen a ngi dai nevet luqai aa risura?"

Dema Pita qa virliit ma', "Maikka quasik tem ngua."

¹⁸Be met luqia ama baniski, dai buup nama Lautu araa Barlta de ngen araa buaiskena ta maarl de re tik. I ra iistem, i raquarli ama uises mer ama rumki. I qerlka ma Pita ke na ra, i ra maarl de re tik.

Ama Lautuqi Ara Barlka Qe Kot Sema Iesus

Matiu 26.59-66; Mak 14.55-64; Luk 22.66-71

¹⁹De luqa ama Barlka nep ma Lautu dai qe snanpet nema Iesus nama snanper iirang sever aa risura. De qe snanpet nema Iesus sevet liirang aa, i qe su ama qaqet.

²⁰Dema Iesus ka virliit ma', "Katikka ai de ngul sil bareq ama qaqet mai nama lengi sekgames. Be quasiq ai ngu trles sal sil bareq iari. Maikka quasik, dap ngu su ra vama Lautu-vem-nget, de vama Lautu-vem-ki ama Slurlki. I ai de ngu su ra sagel ai dama Judaqena re ngingdemna. ²¹Taqurla dai qurla ngi snanpet na ngua. Dap mager ip ngi snanpet ne lura ama qaqet, i sa re narli gua lengi, i ngua su ra na nget. Dai mager ip te raqal sil nama lengi, i ngua sil ba ra."

²²Baip ma Iesus ka meraqen ne liina, de iak naver ama Diitdiit-per-a-ra qa maarl be qa vukdeng met ma Iesus. De qa ruqun a qa ma', "Kula ngi piirlit bareq iaq ama Lautuqi ara Barlka raqurla."

²³Dema Iesus ka virliit ma', "Kuariq aip ngua meraqen ne angama viini dai mager ip ngi reqlerl aaut ne liina. Dav ariq aip ngua taqen nama seserl iirang, dai ngu lu nanaa be ngia vukdeng met ngua?" ²⁴Baip luqa ama Barlka ma Anas ka snanpet be verleset, de qa nem ma Iesus sagel ma Kaiapas. I luqa dai ama Barlka, i qe uas tama Lautu. Dap ma Iesus dai qatiaskerl kurli qa, i ra quap per a qa.

Ma Pita Qa Virliit Ai Quasik Ka Drlem Se Ma Iesus

Matiu 26.71-75; Mak 14.69-72; Luk 22.58-62

²⁵Dap ma Saimon Pita dai qatiaskerl kurli qa, i qa maarl gel ama altingki ip ke tik. De iari ra snanpet nema Pita ma', "Kerlka qua ngen a ngi navet luqa aa risura?"

Dap ma Pita dai qa vestem, i qa ruqun ma', "Maikka quasik tem ngua."

²⁶De iag, i qa naver ama barlka nep ma Lautu aa buaiskena dai qerlka qurli qa. I luqa dai aa reveska, i ma Pita qa dik men aa asdemki. Be qa lu ma Pita de qa snanpet ma', "Kerlka raquarl ai ngua lu ngen na ngi, i ngi nema Iesus per ama sleng?"

²⁷Dap saqiaskerlka ma Pita qa tuvuusep ma', "Maikka quasik tem ngua." De qerlka vet luus aa dama durlaikka qek nak.

Ta Mit Sema Iesus Sagel Ma Pailat

Matiu 27.1-14; Mak 15.1-5; Luk 23.1-5

²⁸Baiv aa de ra mit sema Iesus nep ma Kaiapas aa Vetki sep luqia ama Romkena araa Vetki, i ai de re Kot sama qaqet pem ki. De maikka nepbang de re rarles ip te kot se qa. Dav ama Judaqena, dai quasik mager ip tat dan sep luqia ama vetki vet luus aa, i raquarli diip ta tes per ama Asmeski ama Slurliki. Taqurla be qurli ra darliik. Dav ama Amiqena navet ma Rom, dai qurli ra ivuk, i re kot se ma Iesus. ²⁹Taqurla dema Pailat, i ama Barlka navet ma Rom, ka mit sedarliik. Be qa snanpet nama Judaqena ma', "Ngu lu angama viini nanaa be ngen kot se qa?"

³⁰De ra virliit ba qa ma', "Arik kuasik ke rekmet ne angama viini, dai quasik mager iv uut den se qa sagel ngi."

³¹Dema Pailat qa ruqun a ra ma', "Katikka ngen ama Judaqena, dai qatikka mager ip ngen, ngen der a qa ip ngen kot se qa kur a ngen a Lo."

Dav ama Judaqena ra virliit ma', "Dap ngen navet ma Rom, dai a ngen a Lo ngere kel uut ip kuasik mager iv uure veleng a qek."

³²I qatikka ra meraqen ne liina raqurla ip ma Iesus aa lengi, i qa sil sever aa aapngipki, dai liina nge ren nama revan.

³³Baiv aa dema Pailat ka guirl sep luqia ama vetki, i ai de re kot sama qaqet. Dema Pailat ka nes tema Iesus sagel nas be qa snanpet na qa ma', "Ngu lu qua ngi dai ama Judaqena araa King?"

³⁴Dema Iesus ka virliit ma', "Katikka qua ngia taqen ne liina nagelnas? Dap kuarl aret ta sil ba ngi sever a ngua?" ³⁵Dema Pailat ka virliit ma', "Kuasiq ai ama Judaqa na ngua, katikka quasik. Dap katikka gia lengiqi-met-ta de ngen araa Barlta nep ma Lautu, ta men se ngi sagel ngua. Dap ngu lu ngia rekmet ne angama viini nanaa?"

³⁶Dema Iesus ka ruqun ma', "Gua qerlingki, i ngu uas tem ki, dai quasiq ai qi navet luqia iara ama aivetki. I arik ki naver ama aivetki, dai mager ip gua risura ra tes gua qumespik. Taqurla be quasik mager iv ama Judaqena ra taarl na ngua. Dap gua luqupki, i ngu uas, dai quasiq ai qi nanari naver ama aivetki."

³⁷Dema Pailat ka ruqun ma', "Taqurla dai qua quasiq ai ama King na ngi?" Dema Iesus ka virliit ma', "Maikka ngia taqen nama revan. I ngua dai ama King. I ngua men saver ama aivetki ip sevet luqia ama rletki. Be mager ip ngul sil bareq ama qaqet sever ama revan iirang. Be lura mai, i re tekmet nama revan iirang, dai re narligel gua lengi."

³⁸Dema Pailat ka ruqun ma', "Ngu lu ama revan iirang dai ama rarlimini nanaa?"

Baip ma Pailat ka meraqen taqurla be verleset, de saqiaskerlka qa mit sedarliik sagel ama Judaqena. Be ma Pailat qa ruqun a ra ma', "Katikka quasik

mager ip ngu lu angama viini ip mager ip ngu kot se qa sever iini arleves.
³⁹Dap katikka ver ama ages mai veleqes nama Asmeski ama Slurki, i mager ip ngene mak ne iak nev ama karabus, ip gua ding se qa ip ka tit. Be ngu lu nanaa? Kua ngene narliip gua ding se luqa ama Judaqena araa King?”

⁴⁰De maikka rel kal slep, i re tuqun ma', "Maikka quasiq ai luqa! Dap gia ding sema Barabas ip ka iit nev ama karabus.”

I luqa ma Barabas dai maikka ama suamka.

Ma Pailat Ka Ruqun Ip Te Urlistik Pet Ma Iesus

Matiu 27.15-31; Mak 15.6-20; Luk 23.13-25

19 ¹Taqurla dema Pailat ka ruqun ama Romkena ip te urlistik pet ma Iesus nama sekpetki, i ama arlking ngen ama ainaap per a qi.

²De lura ama Diitdiit-per-a-ra, ra iing ama kasikka, i ama arlking per a qa de ra mu qa mene ma Iesus aa ningaqa.

De ra urlis ma Iesus nama luanki ama blu. I qi ip taquarl ama Kingkena araa luan.

³De qatikka ai dama Amiqena rat den sagel ma Iesus be ra kaak na qa ma', "Atlu! I ngi dai ama Judaqena araa King.”

I ai de ra taqen taqurla de re pukdeng met ka.

⁴De saqiaskerlka ma Pailat ka aang sedarliik be qa ruqun ama Judaqena ma', "Ngene lu ngua aang sema Iesus sedarliik, i ngu narliip ngen drlem, ai quasik ngua lu angama viini, i ma Iesus ka rekmet niini. Be quasik mager ip ngu kot se qa sever iini arleves.”

⁵Baiv aa dema Pailat ka aang sema Iesus iviit, i qurl ama luanki ama blu men a qa. De men aa ningaqa dai qurl ama kasikka ama arlking per a qa.

Dema Pailat ka ruqun ama Judaqena ma', "Ngene lu, katikka luqa, dai qa iara.”

Ta Taqen Ip Te Uandem Se Qa

⁶Baiv ama Barlta nep ma Judaqena araa Lautu de ngen ama Judaqena araa Diitdiit-per-a-ra, ta lu ma Iesus, de ra nes slep ma', "Te uadem se qa men ama lalemka.”

Dap ma Pailat ka virliit ma', "Katikka quasik ngua lu angama viini, i qa rekmet niini, ip mager ip ngu kot se qa sever iini arleves. Dai qatikka diip ngen, ngen der a qa ip ngene uadem se qa men ama lalemka.”

⁷Dama Judaqena ra virliit ma', "Auur a Lo dai ngerel sil ai mager ip ke ngip. I raquarli qe tuqun ai qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka na qa.”

⁸Baip ma Pailat ka narli liina, de qa dai maikka qeng ning malai. ⁹Taqurla de qa guirl, i qa man sev ama vetki, i ai de ra kot sama qaqet. Be qa snanpet nema Iesus ma', "Ngu lu ngi naqua?”

Dap ma Iesus dai quasiq ai qa guirltik ne aqeni.

¹⁰Dema Pailat ka ruqun ma', "Ngu lu quasik ngia taqen, i nanaa? Kua quasik ngiat drlem ai ngua dai maikka gua dlek be mager ip ngu uadem se ngi. De ngua dai maikka gua dlek be mager ip gua ding se ngi ip ngia tit.”

¹¹Dema Iesus ka virliit ba qa ma', "Katikka ngi dai maikka quasiq ai gia dlek daleng me ngua. Dap katikka ama dlek, i ngi taneng a nget, dai nget nagel ama Ngemumaqa. Taqurla be lura, i ra quarl tem ngua bareq a ngi, dai maikka araa viini, i iini seviit daleng gia ani.”

¹²Baip naset liina dema Pailat ke siquar iv aa ding sema Iesus ip ka tit. Dav ama Judaqena, dai res nes slep ma', "Ariq aip gia ding sema Iesus ip ka tit, dai diiv ama Gaman Rom araa qumeska na ngi. I raquarli ngi tekmet taqurla. I ariq aip nemka, i qe tekmet nanas iv ama King na qa, dai ama Gaman Rom araa qumeska na qa."

¹³Baip ma Pailat ka narli ama Judaqena ra meraqen taqurla, de qa mit sema Iesus sedarliik. Be qa mugun pe aa luqupka, i ai de qe tekmet nama kot. I ama luqupka dai ra tis ka nama Hibruqena araa lengi ma', "Gabatta" I ra rekmet na qa nama dul. ¹⁴Be vet luqa ama nirlaqa, i ai de re peleng ama sipsiv-iirang, ip saver ama Asmeski ama Slurliki. I ra tis ki ma', "Ama Ange-luqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka."

Be qasa ver ama 9 kilok dema Pailat ka ruqun ama Judaqena ma', "Ngene lu, a ngen a King aa."

¹⁵Dap maikka ama Judaqena res nes slep ma', "Ngen diit se qa ip te veleng ka men ama lalemka."

Dema Pailat ka snanpet nama Judaqena ma', "Kua mager ip ngu veleng a ngen a King men ama lalemka?"

Dama Judaqena araa Barla nep ma Lautu ra virliit ma', "Katikka auura King ama quanaska dai ma Sisa."

¹⁶Taqurla de qatikka ma Pailat ka quarl tem ka bareq a ra ip te uadem se qa men ama lalemka. Dama Amiqena ra met ma Iesus de ra mit se qa.

Ta Uadem Se Araa King

Matiu 27.32-44; Mak 15.21-32; Luk 23.26-43

¹⁷De qatikka ma Iesus dai qa mit, i qe tal aa lalemka. I qa mit saver ama luqupka, i ra tis ka ma', 'Ama girlki', (I nama Hibruqena araa lengi dai ra tis ka ma Golgota.)¹⁸Be vet ma Golgota dai ra uadem sema Iesus men ama lalemka. De qerlka ra uadem se ngen iaiaam ama qaqeraiaam.

Be lua, i ra uadem se ra, dai qurli ma Iesus peleqes ne liiam aa, i iak pe aa merlmerliit de iak pe aa ruarliit.

¹⁹De qerlka ma Pailat ka iil iang ama lengi de qa mu nget men ama lalemka. I lungera ama lengi dai nget taqurliani.

"MA IESUS I QA NAVET MA NASARET I AMA JUDAQENA ARAA KING"

²⁰I lungera ama lengi dai qa iil nama lengi ama depguas. I ama Judaqena araa lengi, de ngen ama Grikkena, de ngen ama Romkena.

Taqurla be buup nama qaqet ta tis per a nget. I raquarli ra uadem sema Iesus dai gelnema Jarusalem. ²¹Dama Judaqena araa Barla nep ma Lautu ta ruqun ma Pailat ma', "Kula ngi iil ma', 'Ama Judaqena araa King'."

Dap ngi iil ma', "Luqa qa sil sever a nas ma', Ngua dai ama Judaqena araa King."

²²Dema Pailat ka virliit ma', "Saqias kuasik mager ip ngu guirltik pet lungera gua lengi, i sa ngua iil."

²³Be sa aiv ama Amiqena ra uadem sema Iesus men ama lalemka, de ra mer aa luan. De ra matmet ne aa luan ama rlatpes na nget bareq anas. De ra mer aa luanki ama ainkulki. I qatikka luqia dai ra ming ki bama quanaski.

I quasiai ai ra mu ama semap per a qi. I maikka luqia dai qi arles naver aa qen de qia mit per a qa be deng pe aa buum arlut.

²⁴Taqurla dama Amiqena ra sil bana ma',

“Luqia ama luanki dai quasik mager iv uure rlekmet na qi bareq a na. Dap mager iv uure talak nama saatu iv aiv iak ka uirl, dai diip ka ra qi.”

I maikka ra rekmet ne liina iv ama lengi nev ama Langingka, ngere raqal sil nama revan ma',

“Katikka ra matmet gua luan bareq a na, de re talak nama saatu ip pet gua luan.” Sng. 22.18

Taqurla dama Amiqena ra rekmet ne liirang aa.

²⁵De vet luus aa de qurl ama nankina ama rlatpes na ra gelna nema Iesus aa lalemka. I lura ama nankina, i ma Iesus aa nan, de ngene araa ningamki de iaik ma Maria, i ma Keliopas aa ruaqi dema Maria navet ma Magdala.

²⁶Dema Iesus dai qa lu aa nan de qa lu ngen a ngua, i aa risuqa, i maikka ai de qe rarlik ngua, i qerlka ngua maarl gel ki.

Dema Iesus ka ruqun aa nan ma', “Maqi, luqa, i qa maarl gel ngi, dai ngiaimka na qa.”

²⁷Dema Iesus ka ruqun a ngua ma', “Luqia gel ngi dai gi nan.”

Baip naset liina de ngua met ma Iesus aa nan sagel nas be ngu uas tem ki.

Ma Iesus Ka Verleset Ne Aa Rletki

Matu 27.45-56; Mak 15.33-41; Luk 23.44-49

²⁸Baip naset liina de sama Iesus kat drlem ai aa rletki dai sa verleset. Dema Iesus ke narliip ka tit kur ama lengi nev ama Langingka, be qa meraqen ma', ²⁹“Ngu narliip ngup suup.”^g

Dap gelna na ra dai qurl ama butulka, i buup ka nama vain, i ama gaingka-vem-nget. Taqurla dama Amiqena ra uk liirang aa ip taquarl ama arlmet pama vain. De ra mu nget dama mengiit^h. Baiv aa de ra quis na nget sedema Iesus aam. ³⁰Dema Iesus ka siquat, i qa srluup namen ama vain. I qa rekmet taqurla de qa meraqen ma', “Katikka ngua verleset ne gua rletki iara.”

Baip ma Iesus ka meraqen taqurla, de gul de aa ningaqa manep da aa qevepka qa mit.

Ta Qut Men Ma Iesus Aa Vesirl

³¹I vet luqa ama nirlaqa, i ai de ra tuvem nama asmes, i ai de re peleng ama sipsip iirang. Dama Judaqena dai ra mit sagel ma Pailat be ra ruqun a qa ma', “Diip se rletlet de uure rarles nauura nirlaqa ama Sabat. Be maikka luqa ama nirlaqa ama Sabat, dai ama barlka. Be quasik mager ip kurli lura ama depguas na ra men ama lalem per auura nirlaqa ama Sabat. Be uure nen ngi ip ngi bungmet ne araa ilaing ip masna re ngip. De diip ta ru ra mer ama adem.”

³²Taqurla dema Pailat ka nem ama Amiqena ip te bungmet ne lura araa ilaing. Be ra men be ra bungmet ne iaq aa ilaing-isiim pet ma Iesus aa rua-rliit. Be saqikka sagel luqa, i qurli qa vet ma Iesus aa merlmerliit. ³³Dav aiv ama Amiqena ra men sagel ma Iesus, be sa ra lu, i sa qa verleset. Taqurla be

quasiq ai ra bungmet ne aa ilaing-isiim. ³⁴Dav iak naver ama Amiqena ka qut ne aa qiiпка men ma Iesus aa vesirl. Be baing sama qerekka ngen ama qerlapki men a qa.

³⁵Be ngua iil sevet liina, i raquarli ngua lu ne gua sakngaiam be maikka ama revan. Be ngua iil, ip saqikka mager ip ngen dru a ngen a qevap sever a qa.

³⁶I qatikka liirang aa nge men taqurla, i re tekmet sagel ma Iesus, ip katikka raquarl ama Langingka qa sil nauirl. I ama Langingka qa sil taqurliani.

“Diip kuasik te bungmet ne angama lan.” Sng. 34.20

³⁷De saqikka iang ama lengi nev ama Langingka ngerel sil taqurliani ma',

“Diiv ama qaqet tem ngim sagel luqa, i ra qut men aa vesirl nama qiiпка.” Sek 12.10

Ta Mu Ma Iesus Aa Qetdingki

Matiu 27.57-61; Mak 15.42-47; Luk 23.50-56

³⁸De ngul sil sever iak, i qa navet ma Aramatia. I luqa dai aa rlenki ma Josep. I luqa dai qerlka ma Iesus aa risuqa na qa, dav ai de quasiq ai qa tit sekgames, i qe trles, i qeng ning ama Judaqena. Dap luqa dai qa mit sagel ma Pailat be qa ruqun a qa ma',

“Ngu narliip ngua at ma Iesus aa qetdingki.”

Taqurla dema Pailat ka rarlisdem, dema Josep ka men be qa met ma Iesus aa qetdingki.

³⁹Dap ma Nikodimas dai qene ma Josep, i luqa ma Nikodimas, dai medu nauirl de qa men sagel ma Iesus dama arlenki-aris. I qa men sama marasin, i lungera dai angera merlenka dai ama 34 kilo na nget. ⁴⁰De ian mu ama marasin per aa qetdingki de ian uung ka nama luanising ama ainkul-iising. I qatikka liina dai ama Judaqena araa gamansena, i ai de re tekmet taqurla se lura, i sa ra ngip. ⁴¹Be vet luqa ama luquпка, i ra veleng ma Iesus men ama lalemka, dai aa gelna nema Josep aa aiverini. Be men iini, dai qurl ama demka. I luqa ama demka, dai as ai de quasiq ai ra mu a qeq ama ngipka met ka. ⁴²I ian mu ma Iesus met luqa ama demka, i raquarli qa gelna. I ian druvem nanas, i diip luqa ama nirlaqa ama Sabat ke rarles suunun.

Ma Iesus Ka Maarlviit

Matiu 28.1-8; Mak 16.1-8; Luk 24.1-12

20 ¹Baip per ama Sandiqa nepbang, dema Maria, i qi navet ma Magdala qia mit sagel ama demka. I qia mit be qia lu, i sa ra iaiver ama dulka nadama demka aam. ²Taqurla de qia uaik sagel uun, ngun ma Saimon Pita. (Ngu, i ma Iesus ke rarlik ngua).

Be ma Maria qia ruqun ma', “Sa ra mer auura Slurlka namer ama demka. Be quasik uut drlem aip ta mu qa quaridi.”

³Taqurla de ngun ma Saimon Pita uun arles, i uun ne qiuaiк sagel ama demka.

⁴Be uune qiuaiк, be ngua dai maikka ngu qiuaiк slep be ngua uirl se ma Pita. Taqurla be ngua men nauirl gel ama demka. ⁵Be ngua uaik be sagel ama demka, de vaik per a ngua be ngua ngim samet ka. Be ngua lu ama luan-iising, i iising navet ma Iesus, i qurli iising naik, dap kuasiq ai ngua man.

⁶Be ma Saimon Pita, dai qa men be qa aang sek gua rlung be qa mit samer

ama demka. Be qa lu ama luan-iising nevet ma Iesus, i qurli iising naik. ⁷De qa lu ngen ama luanki, i medu ra uung ma Iesus aa ningaqa vem ki. I luqia ama luanki dai ra nguingmet na qi de ra mu qi miaimit namen ne liising aa ama luan-iising.

⁸Baiv aa de ngua man (i ngua, i ngua men samer ama demka nauirl) be ngua lu ne gua sakngaiam de ngua tu gua qehev. ⁹Dav uut, i aa risura, dai as kuasik uuret taqat drlem ama lengi nev ama Langingka, ai ma Iesus dai diip ka raarl naver ama aapngipki.

Ma Maria Qia Lu Ma Iesus

Mak 16.9-11

¹⁰Baiv aa de uut, i ama risura nauut dai uut guirl sev auura vet. ¹¹Dap ma Maria, i qi navet ma Magdala, dai qia maarl dama demka aam de qik nak. Be lua, i qurli qi, i qik nak, de vaik per a qi manep samer ama demka be qim ngim. ¹²Dai qia lu ama Angeluiam, i ian urlisnas pama luan ama lauila-nget. I qia lu iam, i ian mugun sagel medu ra mu ma Iesus aa qetdingki. I ian mugun, i qurli iak sagel medu qurli ma Iesus aa ningaqa. De qurl iak sagel medu qurli ma Iesus aa ilaing.

¹³Dema Angeluiam ian snanpet nema Maria ma', "Ngu lu ngik nak, i nanaa?"

De Maria qia virliit ma', "Nguk nak, i raquarli ra met gua Slurlka. Be quasik ngut lu ai ra mu qa iai."

¹⁴Baip kia meraqen taqurla de qia guirltik per a nas dai qia lu ma Iesus, i qa maarl gel ki. Dap kuasik kiad drlem ai ma Iesus na qa.

¹⁵Dema Iesus ka snanpet na qi ma', "Maqi, ngu lu ngik nak, i nanaa? De ngu lu ngi mali re nema?"

Dap ma Maria dai qia mu ara qehev ai luqa, i ai de qe uas tama aiverini. Taqurla be qia ruqun a qa ma', "A Barlka, kua ngia met ma Iesus? Dai ngi sil ba ngua aip ngia mu qa quaridi, ip ngua iit ip ngua aar a qa."

¹⁶Dema Iesus ka mis ki ma', "Maria." Dema Maria qia ngim piit sagel ma Iesus de qia meraqen nama Judaqena araa lengi ma', "Raboni."

I liina ma', "Gua Tiksiqa."

¹⁷Dema Iesus ka ruqun a qi ma', "Kula ngi raneng men a ngua. I as kuasik ngua mit, i ngua guirl masarevuk sagel Gumam. Dap mager ip ngi iit sagel gua rluavik de ngi sil ba ra ne liini iara ma',

"Ngua tit masarevuk, i ngurl guirl sagel Gumam, de ngen a ngen, a ngene Mam. De ngurl guirl sagel gua Ngemumaqa, de ngen a ngen, aa ngen a Nge-mumaqa."

¹⁸Dema Maria, i qi navet ma Magdala, dai qia mit sagel ma Iesus aa risura. Be qia ruqun a ra ma',

"Sa ngua lu ama Slurlka."

De qia sil ba ra ne liirang aa, i ma Iesus ka sil ba qi.

Ama Risura Ra Lu Ma Iesus

Mak 16.14-18; Luk 24.36-43

¹⁹Baip pet luqa ama nirlaqa ama Sandiqa, i qatikka se rletrlet, de uut, i ma Iesus aa risura nauut dai uur iingdemna ve iaiq ama vetki. De maikka

uut ding mer ama tarl ngen ama vidua. I uureng ning ai arik ma ama Judagena ra mer a uut. Dema Iesus dai bing never a qa be qa maarl varlen me uut. Dema Iesus ka ruqun ma', "Maikka ama atlu, de gua uupka bareq a ngen."

²⁰Be sa aip ma Iesus ka meraqen ne liina, de qa reqerl auut, i aa risura ne aa ngeriqigrliim, i ama nilka qa man pem iigrliim. De ngen aa vesirl, i ama qipka qa man me na nget. Taqurla de maikka ama arlias per auut malai, i raquarli uut lu auura Slurlka.

²¹De saqiaskerlka ma Iesus ka meraqen ma', "Maikka mager ip kurl ama uupka da ngen a rlan. Dai saqikka iara ngum nem ngen ip ngenet matna bareq a ngua, i saqikka raquarli Gumam ka nem ngua saver ama aivetki."

²²Baip ma Iesus ka meraqen taqurla, de qa iis per a uut. De qa ruqun ma', "Ngen der ama Qevepka ama Glasingaqa. ²³Ariq aip ngene lemerl ama qaqer araa viirang, dai diip Gumam ke suquv araa viirang. Dav ariq aip kuasik ngene lemerl ama qaqer araa viirang, dai diip kuasik Gumam ke suquv araa viirang."

Ma Tomas Ka Lu Ma Iesus

²⁴Dema Tomas, i qa never auut ama risura, i ama malepka ngen-a-iam nauut. I uut tis ka ama quitka, dai quasiq ai qurli qa qe nauut, i lua, i ma Iesus ka men gel uut. ²⁵Taqurla de auut be iari, uut sil ba qa ma',

"Sa uut lu auura Slurlka."

Dema Tomas ka ruqun ma',

"Ariq aip ngua lu ama nil angera adem pe aa ngerik de ngua quis ne gua ngerik mer ama nil angera dem, de ariq aip ngua quis ne gua ngerik mer ama demka men aa vesirl, dai diip ngua tu gua qevap. Dap maikka quasik ngua tu gua qevap sevet liina, i ngen sil ba ngua."

²⁶De saqiaskerlka aip laip pet luqa ama nirlaqa iv ama ngeriqit ngen ama depguas, de saqiaskerlka uut, i ma Iesus aa risura nauut dai uur iingdemna ve luqia ama vetki. I lua dai qurli ma Tomas ke nauut. I ama tarl ngen ama vidua dai maikka ding met nget. Dap ma Iesus dai bing naver a qa be qa maarl varlen me uut.

Dema Iesus ka ruqun ma', "Atlu sagelem ngen de mager ip gua uupka dai qurli qa da ngen a rlan."

²⁷Baiv aa dema Iesus ka ruqun ma Tomas ma', "Ngi quis ne gia ngerikka mara ve gua ngeriqigrliim. De ngi lu gua ngerik. De ngi quis ne gia ngerikka men ne gua vesirl. Dap kula ngia tu gia qevap maberl. Dap ngia arles ip ngia tu gia qevap sever a ngua."

²⁸Dema Tomas ka ruqun ma Iesus ma',

"Gua Slurlka de gua Ngemumaqa." ²⁹Dema Iesus ka ruqun ma Tomas ma',

"Kua ngia tu gia qevap, i raquarli ngia lu ngua? Dap maikka ngul sil ba ngi, i lura ama qaqet, i quasik tet lu ngua, dap ta tu araa qevap, dai lura dai maikka mager iv ama arlias per a ra."

³⁰Ma Iesus dai sa qa rekmet ne iirang ama rleriirang ama dlek-pem-iirang be sa uut lu iirang. Dap liirang aa ama rleriirang ama dlek-pem-iirang, dai quasiq ai ngua iil me iirang mai ve luqa iara ama Langingka. ³¹Dap liirang iara, i ngua iil me iirang ip mager ip ngen dris per iirang. De ngen dru a ngen a qevap ai

ma Kristus na qa. De qa, dai ama Ngemumaqa aa Uimka na qa. De maikka ariq aip trlas tem ngen men a qa, dai diip ngene taneng ama iames never aa arlenki.

Ama Risura Re Mali Rama Serlik

Matiu 26.32

21 ¹Be nakka aip laip saqiaskerlka ma Iesus ka reqerl nanas bareq aa risura. I qurli qa ver ama serlegeska aam ama qerlapka ma Galili. I qa reqerl nanas taqurliani. ²Iari ama risura ra iingdemna vet ma Galili. I lura dai ma Saimon Pita dema Tomas, i ra tis ka ma' "A quiitka." Dema Nataniel, i qa navet ma Kena gelna nema Galili. De uun, i ma Sebidi aa uimiam de ngen ne iaiaam ama risuiam.

³Dema Saimon Pita qa ruqun ma', "Ngua tit per ama qerlapka ip ngu mali rama serlik."

De uut, i iari ama risura, dai uur ruqun ma', "Diiv uut na ngi."

Taqurla de uut mai uut mit sedama siviini. Be maikka se rletret be deng se bingbigia de uure mali rama serlik. Dap katikka quasik uut lu re angama serlik."

⁴Baip bigia nepbang dema Iesus ka maarl dengerlking. Dav uut dai quasik uut drlem ai ma Iesus na qa. ⁵Taqurla dema Iesus ka ruqun nauut ama risura ma', "Guariqena, kua ngen lu re angama serlik?"

De uut piirlit ma'. "Maikka quasik."

⁶Dema Iesus ka ruqun ma', "Ngene rlan a ngen a segenaqi sever ama merlmerliit ip diip ngen der a qi sama serlik. Taqurla de uur rekmet ne liina, be maikka uut mat sama serlik, i buup, i maikka buup, be maikka ama merlenka vem nget. Be quasik mager iv uure qiat na nget sedama siviini.

⁷Be ngua, i ma Iesus aa arlem never a ngua, dai ngua lu liina. Be ngua ruqun ma Pita ma', "Guakka qatikka luqa dai auura Slurlka."

Dema Pita qe narli ngua sil ne liina, de qat drlem ai ma Iesus aa. De qa man mer aa serlapki, i sa qa matna be verleset. Baiv aa de qa meranas sep ma qerlap, ip ke ruirl sagel ma Iesus. ⁸Dav uut iari ama risura, dai uut mit dama siviini sedengerlking. Be uut kiarlet nama segenaqi sama serlik, i buup. I na dengerlking dai quasiq ai qurl uut sangis.

⁹Be sa aiv uur aang sa dengerlking, de uut lu ama altingki, i ama ualsaing naik. I ma Iesus ke nin ama serlik ngen ama plaua ver ama ualsaing.

¹⁰Dema Iesus ka ruqun nauut ma', "Ngen den se iang ama serlik namer ama segenaqi."

¹¹Dema Saimon Pita qa sik sedama siviini de qa qiat nama segenaqi sedengerlking. I ama segenaqi dai maikka buupki nama serliq ama slurlnget. I lungera ama serlik dai ama 153 na nget. Dap maikka re nanses, i maikka ama serlik, i buup na nget.

Dav ama segenaqi dai quasiq ai bingmet na qi. ¹²Dema Iesus ka ruqun nauut ma', "Ngen den ip ngen dres."

Ka taqen taqurla dap kuasiq aqek never auut ka snanpet na qa ma', "Nemka na ngi?" I raquarli uut drlem ai qa dai auura Slurlka na qa.

¹³Taqurla dema Iesus ka aang sagel ama asmes be qa mer ama bret ngen ama serlik de qa qurl auut. ¹⁴I qatikka liina, i qa reqerl nanas bareq aa risura, dai ip ma depguas niirang. I naset liina, i ama Ngemumaqa qa maarl na qa naver ama aapngipki.

¹⁵ Baiv uut mes be verleset, dema Iesus ka ruqun ma Saimon Pita ma', "Saimon, i ngi, i ma Jon aa uimka, dai maikka quarl ama revan, i ngi rarlik ngua veviit daleng lura ngen ne liirang aa?"

Dema Pita qa virliit ma', "Ii, gua Slurlka ngiat drlem ai gua arlem never a ngi."

Dema Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Diip ngi taqa uas te gua sipsiv-iirang ama giliirang."

¹⁶ De saqiaskerlka ma Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Saimon, i ma Jon aa uimka, maikka qua ngi rarlik ngua veviit?"

Dema Pita qa virliit ma', "Ii, gua Barlka ngiat drlem ai gua arlem never a ngi."

Dema Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Diip ngi taqa uas te gua sipsip ama barl-nget."

¹⁷ De saqiaskerlka ma Iesus ka snanpet ip ma depguas niirang ma', "Saimon, i ma Jon aa uimka qua gia arlem never a ngua?"

Dema Pita dai maikka ama arlemigl na qa. I raquarli ma Iesus ka snanpet na qa ma depguas niirang ma', "Maikka qua ngi rarlik ngua?"

Dema Pita qa ruqun ma', "Gua Barlka maikka ngiat drlem auura tekmeriirang mai. Be maikka ngiat drlem ai gua arlem never a ngi."

Dema Iesus ka ruqun ma Pita ma', "Maikka ngi taqa uas te gua qaqet ip taquarl ama sipsip ama barl-nget. ¹⁸ I maikka ngul sil ba ngi nama revan. I as murl lua, i ama lugutka na ngi, de ai de ngi ratik men anas nama liitki de qatikka ngia tit kut gia tuaqevap. Dav aip lua, i sama serluqa na ngi, de diip te uadem se ngi de diiv iari ra ter a ngi de re tal ngi iasai sagel kuasik ngi narliip ngia tit."

¹⁹ (I ma Iesus ka meraqen ne liina ip ke teqerl ai lu diip te veleng ma Pita raqurla, ip ka taarl nama Ngemumaqa aa rlenki).

Baip ma Iesus ka meraqen be verleset, de qa ruqun ma Pita ma', "Ngia ren naser a ngua."

Uut Tit Naset Ma Iesus

²⁰ Baiv aa dema Pita qa ngim ta aa rleng dai qa lu luqa ama risuqa, i maikka ma Iesus ke rarlik ka, i qa tit naset ma Iesus. (I luqa ama risuqa, i medu qurli qa dema Iesus aa snaing per ama Asmeski ama Slurlki.

De qa snanpet nema Iesus ma', "Gua Barlka, ngu lu diip nemka qe quarl tem ngi barek gia qumespik). ²¹ Baip ma Pita qa lu luqa ama risuqa, i qa tit naser a iam, de qa snanpet nema Iesus ma', "Dap ngu lu luqa, dai diip ke sana?"

²² Dema Iesus ka virliit ma', "Ariq aip ngu narliip kurli qa ip deng per ama nirlaqa, i ngurl guirl saver ama aivetki, dai quasik mager ip ngia tu gia qevap sevet liina. Dap mager ip ngiat den nequr a ngua." ²³ Taqurla de verik se liina gel aa risura de ngen araa rluavik. Dap kuasiq ai ma Iesus ka meraqen ai luqa dai diip kuasiq ai qe ngip. Dap naqerl ka taqen ne liina, ai ariq aip ngu narliip kurli qa ip deng pet luqa ama nirlaqa, i ngu guirl saver ama aivetki, dai liina dai quasik mager ip ngia tu gia qevap sever iini.

²⁴ I qatikka luqa ama risuqa dai qel sil ne liirang aa. I qa dai qa iil lunger iara ama lengi. Be uut drlem ai aa lengi dai maikka ama revan-nget.

²⁵ Dav as maikka buup ne iarang aa, i ma Iesus ka rekmet ne iirang. Dav arik uur iil sevet liirang aa mai, dai ngua tu gua qevap ai maikka ama aivetki mai dai quasik mager ip ki tal ama langing, i lungera, i uur iil vem nget.

Katikka verleser aa.

MA IESUS AA APOSELKENA

Ma Luk dai qa iil luqa iara ama Langingka sevet ma Iesus Kristus aa Lautuqi, i qia arles per ama aivetki. I ma Luk dai ama Doktaqa na qa be maikka ama saikngias pem ka. I murl kene ma Iesus aa risura. Be qa raqat lu ama tekmeriirang mai be qa iil sever iirang. Be qe teqerl auut nama Qevepka ama Glasingaqa aa dlek, i ama Slurlka qa qurl aa qaqet de qa nem ta saver ama aivetki mai. (Aposel 1.8)

1 ^{1,2}Atlu Tiupilus. Iara ngu lil ama Langingka sagel ngi ip me iiram, dap mekai dai ngua iil sevet ma Iesus Kristus, i qe rarles ne aa rletki be deng per ama nirlaqa, i qa mit sevuusep. I murl ka mu lura aa meraqen-sa-metta de qa nem ta nama dlek nagel ama Qevepka ama Glasingaqa. Baiv aa dama Ngemumaqa qa mer a qa sevuusep. ³I murl ma Iesus ka ngip de qa maarlviit de qurli qa sama malev ama rlatpes nama niirl de qa tit gel aa risura de qe su ra sever ama Ngemumaqa aa rletki. De qa reqerl ama qaqet nanas ai ama iameska na qa.

⁴De ver iaq ama nirlaqa, i as kurli ma Iesus gel ta de qa iingdemna na ra, de qa qurl a ra rama lengi ama dlek-pem-nget, ma', "Kula ngen diit navet ma Jarusalem. Dav as kurli ngen aa ip deng, i auut Mam ke qurl a ngen te aqeni, i mekai ngua sil ba ngen. ⁵I murl ma Jon ka ukmes tem ngen nama kainaqi dap kuasiq ama ainkules de diiv ama Slurlka qe ukmes tem ngen nama Qevepka ama Glasingaqa."

⁶De saqiaskerlka ver iaq ama nirlaqa de qurli qa, qe na ra, de ra snanpet na qa ma', "Auura Barlka, kua diip ngi veriktem suut nev ama Gaman Rom iv uure uas temiis?"

⁷Dema Iesus ka virliit ba ra ma', "Katikka Gumam dai qe uas te aa rleriirang dap kuasik mager ip ngen drlem sevet luqa ama giqu ip ke tekmet ne liina. ⁸Dap laiv ama Qevepka ama Glasingaqa dai diip ka ren sagel ngen be diip ngen taneng ama dlek peviit, be diip ngenel sil bareq ama qaqet pet ma Jarusalem, de ver ama qerlingki ma Judia, de vet ma Samaria, de maikka ver ama qerleng mai ver ama aivetki."

⁹Baip ma Iesus ka meraqen ne liina be verleset, de qa tit piit sev uusep. Bama aavulki qia uung per a qa nade araa saqang be quasik ta lu qa.

¹⁰Be as maikka lua, i rem ngim piit de masna iaiaim ian maarl gelem ta. I ian mu ama luan ama lauil-a-nget. ¹¹De ian duqun a ra ma', "Ngen, ama Galiliqena, i ngenem ngim piit sev ama uusepka ip ngen manaik tema Iesus, dap sa qa mit sade, ama uusepka aa rlan. Dap laip ke guirl pama aavul taquarl laira ngen lu qa, i qa mit."

Iak I Qa Qut Naset Ma Judas

¹²Baiv aa de ra guirl naver ama damki, i ra tis ki ma Ulip, be savet ma Jarusalem. Be ra mit nev ama aiska dai naqatikka raquarl ama quanaska ama kilomita.

¹³Baiv aa de ra men savet ma Jarusalem de ra sik semer auura rumki be qurli ra, te ne lura, i diip ngu iil araa rlen.

Ma Pita, dema Jon, dema Jems dema Endru, dema Pilip, dema Tomas, dema Batulumiu, dema Jems, i ma Alpui a uimka, dema Simion (Luqa, i murl ka serlin ama Gaman Rom), dema Judas, i ma Jems aa uimka.

¹⁴Ai de sademna de re raring, i qurli ra, i re ne iari ama nankina dema Iesus aa nan de aa ningambik. ¹⁵Pet lungera ama niirl, i ai de lura, i uure kaivung taqurla, dai ama 120 nauut. ¹⁶Dema Pita qa maarlviit de qa taqen ma',

“Guariqena, murl ama Qevepka ama Glasingaqa qa mat navet ma King Daivit ip ke iil ama lengi sevet ma Judas, luqa, i qa quarl tema Iesus samer aa qumes-ta araa ngerik. Be ngen lu, ma Judas dai qa rekmer ip taquarl murl ma Daivit ka iil. ¹⁷I ma Judas dai qa naver ama malepka ngen-a-iam. I ma Iesus ka mu qa ip ke nauut saver ama Slurlka aa rletki. ¹⁸I qatikka ma Iesus aa qumespik ta qurl a qa rama qelaing be qa van per ama aiverem na nget. Baiv aa de qa aat pet luum aa ama aiverem de bep de aa rutka be barl dem ka be baing sama qusim nep ka.”

¹⁹Dama qaquet navet ma Jarusalem ta narli sevet liina, de ra mis luum aa ama aiverem ne araa lengi ma', 'Akeldama.' I luum aa ama aiverem, i ai de ra tis em ma', 'A bias per a uum.'

²⁰Dema Pita qa rluses de aa lengi ma', "Liina dai ip taquarl murl ma King Daivit ka iil vama Taing-pem-ka raqurliani ma',

“Diiv aa aiverem dai quasik kurl aqek per a uum. Be qatikka diip kurl uum naik.” Sng. 69.25

Dap saqiaskerlka murl ma Daivit ka iil taqurliani ma',

“Mager iv iak ke tal aa rletki.” Sng. 109.8

²¹⁻²²Diiv uure lu re aqek ip ke tal ma Judas aa rletki ip ke nauut ip kel sil sevet ma Iesus, i qa maarlviit. Uuret lu re aqek, i murl kurli qa, ke nauut, i uut lu ma Jon, i qa ukmes tema Iesus be maikka qurli qa gel uut be deng per ama nirlaqa, i ma Iesus ka mit sev uusep.”

²³De ra mer iaiam, i ra tis iak ma Josep, i luqa dai ver iang de ra tis ka ma Basabas. Dav iari ra tis ka ma Jastis. De iaq ama quatka, i aa rlenki ma Matias. ²⁴⁻²⁵De ra nen ama Slurlka raqurliani ma', “Auura Slurlka ngiat drlem auura rut mai, dai uure snanpet na ngi ip ngia ru aqek naver a iam ip ka at ma Judas aa rletki, i raquarli sama Judas ka veleng nas.” ²⁶Aiv aa de ra vout dai ma Matias aa rlenki qia uirl de qurli qa gel ama malepka ngen a qa, i lura ama Aposelkena.

Ama Ngemumaqa Qa Nem Aa Qevepka Ama Glasingaqa

2 ¹Sama Sandi ama ngeriqit ngen-a-iam nge mit naset ma Iesus aa aapngipki dama nirlaqa qa men, i ra tis ka ma “Pentikos.” Dema Iesus aa

risura ra iingdemna ve iaiq ama vetki. ²De dama uusepka aa rlan dai ra narli drlindrln ip taquarl ai de mer ama laurlka, i qe sis maden. Be luqa qa men be qa buup luqia ama vetki, i ra mugun pem ki. ³De ra lu ama rliirang ip taquarl ama qulbiniirang, i iirang nget den se daleng me ra. Be iirang ngere raat pe arleves, i iak de iak. ⁴De buup ta nama Qevepka ama Slurlka. Be ra taqen nama lengi muqas muqas, i ama Qevepka ama Glasingaqa qa qurl a ra rem nget.

⁵De vet luqia ama giqi, i ai dama Judaqena rat den naver araa qerleng sangis ip te ngingdemna vet ma Jarusalem. Dap lura, i ai de rat den dai araa lengi dai nget muqas muqas. ⁶Dama qaquet gelna ne luqia ama vetki dai re narli raquarl ama laurlka qe sis daleng me qi. De masna ra men ip tet lu. De ngermerl a ra, i ra narli ma Iesus aa risura ra taqen ne araa lengi mai.

⁷De ra aakmen se liina de ra ruqun taqurliani ma', "Katikka lura ama quatta naver ama qerlingki ma Galili, i ra taqen nauura lengi iak de iak. Dap ngu lu nanaa be uut mai uut narli ra taqen ne uut mai auura lengi?

⁸⁻¹⁰I uut dai iari navet ma Pontas, dema Aisia, de uut be iari navet ma Patia, de navet ma Miidia dema Ilam. Dav auut be iari navet ma Isip, dema Misapatamia, dema Judia dema Kapudisia. Dav auut be iari navet ma Prigia dema Pampilia, dema Libia gelna nema Sairini. Dav iari naver auut dai ra navet ma Rom. ¹¹De auut be iari navet ma Kriit de auut be iari navet ma Arabia dai maikka uure nanses, i raquarli uut narli ra taqen nauura lengi mai, i maikka buup. I maikka uut narli ra sil sever ama tekmeriirang ama atliirang nagel ama Ngemumaqa."

A revan ama Judaqena de lura ama nangista, i re ngiingdemna naver ama qerleng-iirang, i re narliip te Lautu, dai maikka ra mai ra narli lungera ama lengi. ¹²De maikka ra mai re nanses, i re narli ma Iesus aa risura ra taqen ne araa lengi, i buup. Be re snanpet taqurliani ma', "Ngu lu nanaa be ra taqen nauura lengi, i nget muqas muqas de re taqal sil sever ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama nanses-pem-iirang, i qa rekmet niirang? Maikka quasiaq uut drlem."

¹³Dav iari ra taqen a ra mavik taqurliani ma', "Katikka lura ra suuv ama qerlav aa, be re kabaing!"

Ma Pita Qe Teqerl Nama Slurlka Aa Lengi

¹⁴Baiv aa dema Pita qa maarlviit, i qurli qa gel lura, i ama malepka ngen a qa de qa taqen slep sagel ama qaqer, i lura mirlek na ra. De qa taqen ma',

"Guari na ngen, i ama Judaqena de ngen ama nangista, i qurli ngen pet ma Jarusalem. Ngen du a ngen aa asdem. Diip ngu sil ba ngen sever auut.

¹⁵Katikka uut dai quasiaq ai uut srluup. De ngene lu, as kuasik mager iv aqek ke spak se bingbigia. ¹⁶Katikka quasik. Dap ma Joel ama Slurlka aa Aamkina-qa, dai murl ka iil sevet liina raqurliani ma', ¹⁷Ama Ngemumaqa qa sil taqurliani ma',

"Diip nasat, i ama qares ip ngu perleset nama aivetki de diip ngu nem gua Qevepka sagel ama qaquet mai. Be diiv a ngen a laanivas ta taqen ne gua lengi, dav ama lugutta ama quatta dai diip te lu ama Slurlka aa dlek ip taquarl ama veng. Dap kuasiaq ai re brlaing. Dav ama barlta dai diip

tet lu ama veng. ¹⁸ Katikka diip ngu nem gua Qevepka vet lungera ama niirl sagel gua seviraqi, i ama quatta de ngen ama nankina be diip tel sil ne gua lengi. ¹⁹⁻²⁰ De diip ngu rekmet nama tekmeriirang muqas muqas per ama uusepka. Be diiv ama nirlaqa qe guirltik per a nas iv ama rlenki. Dama iaqunki dai diiv ama mariaqi na qi ip taquarl ama qerekka. Dap per ama aivetki dai diip ngen aakmen sama tekmeriirang per a qi. Be diiv iang ama qasiquat dai raquarl ama altaing, i ngerem ngim. De iang dai raquarl ama qerekka dav iang dai raquarl ama nangas, i ngere pesdet per ama nirlaqa aa saqang. I maikka diip liirang aa nge ren nauirl. Baip naser iirang de gua nirlaqa ama Slurlka dai diip ka ren. ²¹ Dap nemta, i res nes tama iames nagel ama Slurlka dai diiv ama Slurlka qe narligel ta ip ke iames na ra.” Joel 2.28-32

Perlverleset Mer Ama Lengi

²² Baip maget dema Pita qa rluses nama lengi raqurliani ma', “Ngen, i gua seviraqi dai mager ip ngene narligel ama lengi. I diip ngul sil sevet ma Iesus navet ma Nasaret. I mekai ama Ngemumaqa qa nem ka de qa qurl a qa rama dlek be maikka qet matna ne aa saikngias ama nanses-pem-nget parlen ama qaqet be qa taarl nama arlem-per-a-ra. Katikka ngen drlem sevet liina, i qa rekmet ne liina gel ngen mai. ²³ I maikka murl ama Ngemumaqa qa quarl te luqa ama aiska ip ngene lenges na qa. Dap liina dai qasa qat drlem nauirl. Taqurla de ngen nem ma Iesus sagel iari ama vura be ra uadem se qa men ama lalemka. Be maikka ngen peleng ka. ²⁴ Dav ama Ngemumaqa qa maarl na qa naver ama aapngipki, i quasik mager iv ama aapngipki qi quap per a qa. ²⁵ I ngene lu murl ma King Daivit ka iil taqurliani ma',

“Ngut lu gua Barlka ve gua qames sademna. I qa tat naver a ngua be maikka quasik mager ip ngung ning. ²⁶ Taqurla be maikka ama arlias per a ngua. De maikka ngua taqen ne gua arlias malai. Be arik ngu ngip dai nguut drlem ai laip ngu ral ama arlias. ²⁷ I raquarli diip kuasik ngi lenges ne gua qevepka samer ama matmat. Be diip kuasik sik te gua qetdingki mer ama demka. I ngua dai gia maatpitka ama atluqa. ²⁸ De maikka ngia su ngua rama aiska nama iames ip laip kurli ngi na ngua ver ama giqu mai ip maikka ama arlias per a ngua malai. Katikka verleset ma Daivit aa lengi aa.” Sng. 16.8-11

²⁹ Dema Pita qa tat nadem taqurliani ma', “Guariqena, mager ip ngu taqal sil bareq a ngen sevet luqa, i ama Barlka na qa ma King Daivit. I murl ka ngip de ra qut sagel ka be uuret lu aa matmatki, i qurli qi iara gelem uut pet ma Jarusalem. ³⁰ I qatikka luqa qe taqat drlem, i ama Slurlka qa meraqen sagel ka sever aa laanivas, ai nasat de iak naver a ra dai diip ka dai ama King na qa ip ke uas tama qaqet. ³¹ Dema Daivit dai qat drlem ai aip laiv ama Ngemumaqa qe rekmet nanaa sagel ka. De qa raqal sil sevet luqa auura Iameska, i ama Ngemumaqa qa nem ka ip ke iames nauut ama Judaqena. De qa raqal sil sever aa maarlvitki naver ama aapngipki. De qa taqen taqurliani ma',

Aa mam dai qa rekmer ip kuasik lenges na qa saver ama ngipta araa qerlingki de quasiq aa Mam ke narliip sik te aa qetdingki. Sng. 16.10

³² Ama Ngemumaqa dai sa qa maarlviit nema Iesus naver ama aapngipki. Dai uut, i medu uut lu liina de uure sekdem-iini bareq ama qaqet. ³³ I ma

Iesus ka maarlviit be qurli qa, i ama Ngemumaqa aa Uaska na qa. Be qurli qa ve aa merlmerliit. De aa Mam ka qurl a qa rama Qevepka ama Glasingaqa ip taquarl murl ka sil ba qa. Be ngenet lu iara, i uut taqen nama lengi muqas muqas dai ma Iesus ka qurl auut tama Qevepka ama Glasingaqa. ³⁴⁻³⁵Ma Daivit dai quasiaq ai qa mit sarevuk dap katikka qa taqen ma',

A Slurlka qa taqen sagel gua Barlka ma', "Ngia ruqun pe gua merlmerliit ip deng, i ngu verleset gia qumespik." Sng. 110.1

³⁶I qatikka mager iv ama Judaqena rat drlem ama rarlimini sevet luqa ma Iesus. I medu ngen uadem se qa men ama lalemka, dav ama Ngemumaqa qa rekmet na qa iv ama Slurlka. De qa nem ka ip ke iames nauut nagel auura qumespik.

Buup Nama Qaqet Ta Guirltik Ip Te Iames

³⁷⁻³⁸Dama qaqet ta narli liina dama merlenka ver araa rut. De ra men sagel ma Pita qene iari ama Aposelkena. De ra taqen ma', "Guariqena, diiv uure sana?"

Dema Pita qa taqen sagel ta ma', "Ngene ngim temanau na ngen a viirang iak de iak. De diiv uure ukmestem ngen nema Iesus aa rlenki. Be diiv a ngen a viirang dai ma Iesus ke suquv iirang. De diiv ama Ngemumaqa qe van a ngen te aa Qevepka ama Glasingaqa. ³⁹I sama Ngemumaqa qa meraqen taqurla bareq a ngen, de a ngen a laanivas de barek lura ama nangista, i qurli ra sangis. I maikka qe tekmet taqurla barek lura, i qes nes tem ta, i qe narliip ta ren sagel ka."

⁴⁰Bema Pita qa taqen sagel ta ver ama ainkul de qa verleset ne aa lengi ne iang ama lengi ma', "Katikka ngen dru a ngen a qevip ip ngene uaik namene lura, i re tekmet nama viirang."

⁴¹Baiv aa de lura, i ra narli ma Pita aa lengi de maikka ama arlias per a ra dai dema Iesus aa Aposelkena re qukmes tem ta. Be lura ama qaqet dai ama 3,000 na ra, i nge rapdemna na ra.

⁴²Be lura dai ai de rat den sademna sagel ma Iesus aa Aposelkena ip te su ra. De re ngingdemna ip tel sil bana. De ra tes ama asmes de re raring ip tat drlem sevet ma Iesus. ⁴³I qatikka ma Iesus aa Aposelkena, re tekmet ne araa rleriirang nema Iesus aa dlek, dama qaqet mai dai sak met ta nevet liirang aa. ⁴⁴Dap lura, i ra tu araa qevip sevet ma Iesus dai maikka ai de re ngingdemna sademna. De re sikmet ne araa tekmeriirang bana, be rat drlem ai ra dai ama quanases met ta. ⁴⁵De qatikka ai de rem nem araa aiveriirang ip tama qelaing. Baiv aa de re sikmet na nget barek lura, i quasiaq araa angama asmes. ⁴⁶De ver ama niirl mai ai de re kaivung pama Lautu-arla-vetki-ama-Slurli vet ma Jarusalem. De re ngingdemna ve araa vet de re bingmet nama bret de ra tes nama arlias de araa rut nge taarl sagel ma Iesus. ⁴⁷De ra taarl nama Slurlka aa rlenki dama qaqet mai navet ma Jarusalem dai ama arlias per a ra never a qa. De ver ama niirl mai dama Slurlka qe guirltik per iari araa rut iv ama iames-ta na ra.

A Ding Ne Aa Ilaing Ka Maarlviit

3 ¹De ver iaq ama nirlaqa dama qaqet ta tit sev ama Lautu-vem-ki ama Slurli ip te raring sagel ama Ngemumaqa ver ama depguas suunun.

I vet luus aa dai ma Pita qene ma Jon iane na ra. ²Be mene luqia ama Lautu-vem-ki dai are iaq ama tarlka dai aa rlenki ma', "Atluqa." Be met luqa dai qurli iaq, i murl aa nan kia sel a qa, i aa ilaing nge ngip be ai de vet te tal ka semet luqia ama Lautu-vem-ki ara tarlka. Be luqa dai aa ages ama malev ama rlatpes. Be ai de qe nen ama qaqet tama qelaing.

³Baiv aa de qa lu ma Pita qene ma Jon, i ian diir iv ian dran met luqa ama tarlka, i ama Atluqa. De qa snanpet na iam iv iane qurl a qa rama qelaing.

⁴De ianem ngim miqet na qa. Dema Pita qa taqen a qa ma', "Maikka ngi ngim mas naquarl tem uun." ⁵Taqurla de qa ngim masairl sagel iam. De qa tu aa qevap ai nani iane van a qa re angama qelaing nagelem iam.

⁶Baip maget dema Pita qa ruqun a qa ma', "Gua arlem, i ngua dai quasik gua ngama qelaing ip ngua tat naver a ngi. Dap ngua, dai iani iara, i diip ngu qurl a ngi. I nama dlek nagel ma Iesus navet ma Nasaret dai ngia raarlviit de ngia tit."

⁷Dema Pita qa raneng aa ngerik ip ka raarl na qa. De masna rerlver aa ilaing de maikka aa ilaing-iitnem dai ama alkuil iitnem be qa tit. ⁸De qa meranas de qa vin be maikka qa tit ne aa ilaing. De qa tit be qat dan sev ama Lautu-vem-ki iai de qa tit de qa teranas de qa taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa. ⁹Be lura, i ra man sep ma Lautu-vem-ki dai ra lu qa, i qa tit dama marl na qa naver ama Ngemumaqa. ¹⁰De ra lu qa dai rat drlem a qa, i qa dai ai de vet ke nen ta rama qelaing ip bareq anas. Be ai de murl kurli qa met luqa ama tarlka ama Atluqa. Be lura ama qaqet ta lu qa de maikka sak met ta de re nanses naver a qa, i ama Ngemumaqa qa mat naver a qa.

¹¹Dap luqa dai ama arlias-per-a-qa de qe taneng ian a ngerik, i ma Pita qene ma Jon. De qurli ra vama Lautu-vem-ki ara veradaqi. I ra tis luqa ama luqupka ma Solomon aa veradaqi. De maikka re quiaik be ra ingingdemna ver a ra, i maikka sak met ta naver a qa. ¹²Baip maget dema Pita qet lu ra, i ra ngingdemna de qa sil bareq a ra taqurliani ma',

"Guariqena. Kua sak met ngen nevet liina ama barliini. I quasiq ai uun, a uun a dlek nge mat navet luqa ama qaqeraqa be qa tit. I qatikka quasiq ai a uun a tekmeriirang nge mat navet luqa. ¹³⁻¹⁴Dap liina dai ama Ngemumaqa qa mat naver a qa. I murl auura lavu ama murlta dai re Lautu sagel ka. I luqa ma Abram kene aa uimka ma Aisak dema Aisak kene aa uimka ma Jekop, i maikka auura lavu araa Ngemumaqa. Be iara ama Ngemumaqa dai sa qa mat navet luqa. I qa mat navet luqa ne aa Uimka ma Iesus aa dlek. Dap mekai ngen nem luqa ma Iesus sagel ama Gaman aa uaska ip ke veleng ka. Be ma Pailat ke siquat ip ke verik per a qa dap ngen kel ka. I ngen dai maikka ngen ngim temanau ne luqa ma Iesus, i ama Sesarlka dama Revanka. Be quasik ngene narliip ma Pailat ka verik pet ma Iesus dap ngen nen ka ip ka verik pet ma Barabas, luqa, i qa drlem sa peleng ama qaqet. ¹⁵Dap luqa, i ama rarlimini na qa sama iames dai medu ngen peleng ka. Baiv aa dama Ngemumaqa qa maarl na qa namer ama demka. Be auut be iari dai sa uut lu qa, i qa maarlviit be auura rletki iv uurel sil sever a qa. ¹⁶Be laira ngun ma Jon uun mat navet luqa, i ama vu aa ilaing dai nema Iesus aa dlek. I maikka uun dru a uun a qevap sevet ma Iesus, bema Iesus ka rekmet de maget na qa. Ii, be laira ngenet lu aa

dlek. ¹⁷Maikka guariqena. Maikka luaiara, dai nguat drlem, i medu ngen peleng ma Iesus. I qatikka ngen da ngen a barlta dai quasiaq ai ngen drlem se qa, i ngen ai iaq aa maden. ¹⁸I maikka murl miaimek dama Slurlka aa Aamki-na-ra dai ra iil sever iak, i diip ke iames nama qaqet, be luqa ama Iameska dai diip ke reving mer ama getget, i maikka ama slurlnget malai. Be qatikka liina dai iini nge men taqurla vet ma Iesus.

Ma Pita Qa Rluses Ne Iang Ama Lengi

^{19,20}Ngene sekdem mer a ngen a viirang ip diiv ama Slurlka qe suquv a ngen a viirang. De maikka ngene ngim temanau nevet liirang aa mai. I ariq aip ngene tekmet taqurla dai diiv ama Slurlka qe qurl a ngen te aa dlek be diip ngen den sep miis naver a qa. Be maikka diiv ama Ngemumaqa qem nem luqa, i qa mu qa ip ke iames nama qaqet, i qatikka aa Uimka ma Iesus Kristus. ²¹Dav as kurli qa revuk ip deng, i ama niirl nge ren taquarl murl, i ama Ngemumaqa qa taqen sagel lura, i aa Aamki-na-ra. I lura dai ama atlura. I qatikka murl miaimek de qa taqen taqurliani sagel lura, i aa Aamki-na-ra. ²²Taqurla bema Moses dai qa sil bareq ama qaqet taqurliani ma',

“Maikka ama Ngemumaqa dai nasat de qa ru aqek ip ka raquarl ngua, ip ke taqal sil ne aa lengi varlen ama qaqet. I qatikka diiv aqek naver a ngen. Be maikka diip ngene narligel ka, i qa taqen bareq a ngen.

Lo 18.15

²³Baiv iari, i quasik ta ter aa lengi dai diip lenges na ra mas. Dap lura, i ra narligel ka dai diip kurli ra gel ka. ²⁴Be qatikka ma Samuel kene lura ama Slurlka aa Aamki-na-ra, i rat den naser a qa dai ai de rel sil sever ama giqi, i sa iara qia men. ²⁵Maikka ngen iara dai ama Slurlka aa Aamki-na-ra araa laanivas na ngen dai be mekai qa quarl te aa lengi mai bareq a ngen. I raquarli ama Slurlka qa sil barek ma Abram ma', “Laip ngu quarl tama mugunes nama atlu bareq ama qaqet per ama qerleng mai. I diip ngu tekmet ne liina bareq iaq, i ngua mu qa ip ka raat never a ngen, i qa navet gia laanivas.” Stt. 22.18

²⁶Dap bareq a ngen nauirl dai sama Ngemumaqa qa maarl ne aa Uimka ma Iesus naver ama aapngipki be qa nem ka sagel ngen be qa rekmet nama tekmeriirang ama merl-iirang be qe narliip ngene ngim temanau ne a ngen a viirang. Maikka qe tekmet taqurla iv ama uupka de aa ngen a rlan.

Ta Kot Sema Pita Kene Ma Jon

4 ¹Ma Pita qene ma Jon dai as kurli iam de ianel sil bareq ama qaqet. Baiv aa dama barlta ra men sagel iam. Lura, iai de re uas tama Judaqena araa Lautu de lura ama Diitdiit-per-a-ra iai de re uas tama Lautu de lura ama Sadusiqena. ²I qatikka lura ra men dap kuasik ta tu araa qevap ai mager iv aqek ka raarlviit naver ama aapngipki. Be ra serlin maden sagel ma Iesus aa Maatpitta. Dav iaiaam dai iane su ama qaqaer ai sama Iesus dai sa qa maarlviit naver ama aapngipki. ³De ra ral iam sev ama karabus ip bigia de ra taqen sagel iam. I raquarli sa rletlet be quasik mager ip te kot se iam. ⁴Dap buup nama qaqet navet ma Jarusalem dai sa ra narli ian a lengi de rerlas tem ta men ma Iesus. Be lura, i ra quirltik per araa rut dai ra men per ama 5,000.

⁵Baip bigia dama barlta nep ma Lautu dama Tiksiqena, i re su nema Moses aa lengi dai re ngingdemna vet ma Jerusalem. ⁶I ra ingingdemna re nama barlta peviit, i iak, i aa rlenki ma Anas, de iak ma Kaiapas dema Jon dema Aleksanda. De iari ama barlta navet ma Anas aa rlaaska, i ra men be ra ingingdemna. ⁷De ra maarl nama Pita qene ma Jon de ra snanpet na iam ma', "Ngu lu nemka qa mu uin iv uanet matna be sa uan maarl ne luqa, i ama ding ne aa ilaing?"

⁸Baiv aa dama Slurlka qa quarl te aa Qevepka barek ma Pita. Be qa taqen sagel ama qaqet ma',

"Ngen, i ama barlta dama slurlta na ngen naver ama Lautu. ⁹Kua ngene snanpet na uun sevet liina, i ama atliini, i ama ding ne aa ilaing, i sa maget na qa? ¹⁰Dai mager ip ngen ama qaqet mai navet ma Isrel ngene narli. Luqa, i qa maarl iara varlen me ngen dai sama atluqa, nama dlek nagel ma Iesus Kristus, i qa navet ma Nasaret. I medu ngen peleng ka men ama lalemka dav ama Ngemumaqa qa maarl na qa naver ama aapngipki. ¹¹I qatikka ama lengi, i murl nge siquat taqurliani ma',

"Ngen, i ai de ngen drlem saatmatna ver ama vet nama dul dai ngen rlu ne iaq ama dulka, i raquarli ngen dru a ngen a qevap ai ama vuqa. Baiv aa de saqi ra met luqa ama dulka de saqi ra mu qa ip ke tal ama vetki iv ama alkuilki." Sng. 118.22

¹²Be diiv ama Ngemumaqa qe iames nauut ne luqia ama rlenki ama quanaski. I qatikka ama Ngemumaqa qa qurl uut tema Iesus aa rlenki naik iv uure raneng ama iames gel ka. I maikka quasiaq aqek per ama aivetki mai, i mager ip ka raat never uut."

¹³Baip maget de lura ama barlta, i re tekmet nama Kaivung dai re nan sema Pita qene ma Jon. I ret lu ian deraqen nama dlek sagel ta. Dap tat drlem ai quasik ian su ver ama ainkul dap katikka ama qaqeraiam maden aa. Dap tat drlem ai medu qurli iam, iane nema Iesus be ian drlem taqurla.

¹⁴Baiv aa de ra lu luqa, i ama vu aa ilaing dai sa maget na qa. Be qurli qa gel ma Pita qene ma Jon de maikka quasik mager ip ta taqen ne aqeni sagel iam. Dap maikka sakmet ta navet liina. ¹⁵Baiv aa de ra ruqun a ra ip ta iit sedarliik. Dap katikka lura ama barlta dai rel sil bana vama vetki. ¹⁶Baiv aa dama barlta ra snanpet nanaa ma', "Ngu lu uure rekmet ne liiam iara nanaa? Katikka lura ama qaqet mai navet ma Jerusalem dai rat drlem ai ian dekmek ne liina, i ama aakmenses-pem-iini nama dlek. Be kuasik mager iv uut taqen ai ian kaak. ¹⁷Dav arik luqia ama lengiqi qi iit gel ama qaqet dai mager iv uure qel iam ip kuasik iane verik sama lengiqi sevet ma Iesus."

¹⁸Baiv aa de ra nes tem iam iv ian dan de ra taqen slep sagel iam ma', "Kula uane su aret sevet ma Iesus aa dlek. De maikka qula uanel sil maden sever aa rlenki."

¹⁹Dema Pita qene ma Jon ian guirltiq ama lengi bareq a ra ma', "Katikka ngen dru a ngen a qevap aip kuarl uut tit naser a ngen a lengi, dap kuarl uut tit naser ama Ngemumaqa aa lengi? Katikka ngene lu. ²⁰Maikka diip kuasik mager iv uune qelnas dap diiv uunel sil nama lengi ama revan-nget. I raquarli sa uuret lu ama Ngemumaqa aa dlek de uure narli ama lengi nagel ma Iesus."

²¹Baiv aa de lura ama barlta ta taqen malai sagel iam de ra nem iam. Be maikka quasik mager iv iane karabus, i qatikka ara ding se iam be ian diit.

I raquarli ama barlta dai reng ning ama qaqet navet ma Jarusalem, i arik te serlin a ra. Be lura ama qaqet dai ama arlias per a ra naver a iam be maikka ra taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa. ²²I maikka ra aakmenses never ama Slurlka aa dlek sagel luqa ama ding ne aa ilaing, i raquarli aa ages dai nge merarliq ama malev ama rlatpes.

Ta Nen Ama Ngemumaqa Rama Dlek Ip Tel Sil Sevet Ma Iesus

²³Baip maget de ra nem ma Pita gene ma Jon nev ama karabus. Be ian mit sagel ian ari de ian sil ba ra sevet liina, i ama barlta nep ma Lautu ra meraqen sagel iam. ²⁴Baip ta narli ama lengi nagel araa rluaiam de re raring sagel ama Ngemumaqa raqurliani ma', "Auura Slurlka ngi, i gia dlek peviit be ngia rekmet nama uusepka dama aivetki dama kaska de ngen ama tekmeriirang per a nget. I maikka ngi uas tama tekmeriirang mai. ²⁵As maikka murl ngia meraqen sagel auura murlka ma King Daivit de gia Qevepka qa qurl a qa te liina ama lengiini ma',

Ngu lu nanaa bama nangista ra serlin a Ngua maden? Ngu lu nanaa bama qaqet te narliip ta tarliq ama Ngemumaqa?

²⁶Dama Praiminista-qena de ngen ama Primia-qena naver ama aivetki mai ra tuvem nanas. De ngen ama barlta, dai re kaivung per a nas ip te tekmet nama viirang sagel ama Slurlka gene aa Uimka. Sng. 2.1-2

²⁷Katikka ma Herot kene ma Pontius Pailat ian iingdemna vet luqia ama luqupki ma Jarusalem de ngene lura ama nangista naver ama luqup sangis. Dama qaqet navet ma Isrel, i ra tes ma Iesus, i qatikka gi Uimka ama Revanka, i luqa, i ngia nem ka ip ka tat never auut. ²⁸Be ra iingdemna de re tekmet ne liina ip taquarl murl ngia meraqen. De ngia rarlisdem ba ra ip te rekmet niini. ²⁹Dav iara auut Mam, ngi lu lura, i ra qel uut, dai qatikka uut, i gia risura. Mager ip ngi qurl auut tama dlek iv uurel sil ne gia lengi. ³⁰Uure snanpet na ngi ip ngi kurl auut te gia dlek iv uut taarlviit ne lura, i re temarl. De ngi qurl auut te gia dlek iv uure tekmet nama rleriirang, i ama dlek-pem-iirang ne gia dlek, iv uure tekmet niirang nema Iesus aa rlenki, i gi Uimka ama Sesslerka."

³¹Baip te raring be verleset, de ngeterl ama vetki. De buup ta nama Slurlka aa Qevepka. Be rel sil bareq ama qaqet nama Ngemumaqa aa lengi nama dlek.

³²Be lura dai ama quanases metta be ai de re barlmet araa tekmeriirang bareq a na. Be quasiq ai mager iv aqek ka taqen ai aa uang aa ama quvang. I qatikka ra mai dai araa quvang aa. ³³I qatikka re tal ama dlek be re taqal sil sevet ma Iesus aa maarlvitki naver ama aapngipki. Dama Ngemumaqa qa qurl a ra mai, re aa ngimsevetki. ³⁴⁻³⁵Be qatikka raqurla dai saqias kuasik mager iv ama getki ve aqek te aqeni. I lura ra nem araa aiveriirang de araa vet barek lura ip ten bandem per a nget de ra qurl ma Iesus aa Aposelkena te lungera ama qelaing. Be ariq aiv iak ke narliip sama asmes de qa tit ke nen ta. De qatikka raqurla be re barlmet ne araa qelaing bareq ana.

³⁶Dav iak, i qurli qa, i qa navet ma Livai aa Laanivas. I qatikka qa naver ama qerlingki ma Saipras. I aa mam dai ra tis ka ma Josep, dav ama Aposelkena dai ra quirltik be ra tis ka ma', "Banabas." I qatikka luqia ama rlenki

dai ama rarlimini, taqurliani ma', "Ka tat navet." ³⁷Dai luqa dai qa nem aa aiverini barek lura be ra van per iini de qa nem ama qelaing bareq ama Aposelkena.

Ananias Kene Aa Rluaqi Ma Sapira

5 ^{1,2}Dav iaq, i aa rlenki ma Ananias kene aa rluaqi ma Sapira. I qa nem iaqam ama aiverem be naser ama qelaing. De ian matmet nget be ian kurl ma Iesus aa Aposelkena re iang dap kurli iang gel iam. De qe kaak tem ta ai ama qelaing aa mai.

³Dema Pita qa meraqen sagel ka ma', "Ananias, nanaa be ngia rarlisdem ip ma Satan ka ran sade gia rlan ip ngi kaak tama Slurlka aa Qevepka be ngi trles iang ama qelaing naver ama aiverem? ⁴I medu ngia nem gia aiverem de ngia ral ama qelaing. I qatikka medu uan aiverem aa de maikka uan a qelaing aa. Dap ngu lu nanaa be ngia mu gia qevap ip ngi kaak tem uut? I quasiq ai ngi kaak tem uut dap maikka ngi kaak tama Qevepka ama Glasi-ngaqa."

⁵Baiv aa dema Ananias ka narli aa lengi de qatikka qa ngip mais. De iari, dai ra narli sevet liina de reng ning maden. ⁶De iari ama lugutta ama quatta ra men be ra mer aa qetdingki de ra uung ki. De ra qutserl ki.

⁷Baiv ama depguas nama aua nge mit de aa rluaqi qia men. I quasik kiat drlem aip nanaa ne ara ak. ⁸Dema Pita qa meraqen sagel ki ma', "Ngi sil ba ngua, aip kua lungera ama qelaing dai nget mai aa ver ama aiverem?" De qia rarlisdem ma', "Ii, ama revan, i qatikka ama qelaing aa mai, i uun kurl aa ngen."

⁹Dema Pita qa meraqen sagel ki ma', "I nanaa be ngi ne giaq uane siquat nama Slurlka aa Qevepka? Lura, i ra qutserl giak dai as kurli ra mer ama tarlka ip nani re qutserl ngi."

¹⁰De masna qia ngip mais. Dama lugutta ama quatta ra men be ret lu qi, i qia ngip mas. De ra ral ki sedarliik be ra qutserl ki gel ara ak. ¹¹Katikka ama Kristenkena mai de lura, i ra narli sevet liina dai ra mai reng ning maden.

Ama Slurlka Qa Quarl Te Aa Dlek

¹²I qatikka ama Aposelkena re tekmet nama aakmenses-pem-iirang nama dlek nagel ama Slurlka. De re kaivung sademna ve luqia ama Lautu-arla-vetki-ama-Slurlki. Maikka ai de re ngiingdemna vema Solomon aa veradaqi. ¹³Dav ama qaqet, i quasik ta tu araa qevap dai quasik ta iingdemna te na ra, i raquarli reng ning. Dap ta taqen nama atlu never a ra. ¹⁴Dap katias buup nama qaqet ta guirltik per araa rut sagel ama Slurlka, i maikka buup nama quatta ngen ama nankina. Be ding se ra men ama Ngemumaqa. ¹⁵Dama Aposelkena re tekmet ne liirang aa. Dama qaqet tet lu raqurla, de ra tit sama arlem-per-a-ra sa men ama aiska. Be ra tas na ra vama luut ngen ama bit iv aip ma Pita qa tit dai aa nemki qi tek per a ra ip maget per ra. ¹⁶De lura ama qaqet na mirlek nema Jarusalem naver ama luquviirang, dai maikka buup na ra, ra men sama arlem-per-a-ra, de lura, i ama iaus per a ra. Dai ra men be ma Iesus aa Aposelkena ra mat naver a ra be verleset nama arlem naver a ra.

Ama Angeluqa Qa Mer Ama Aposelkena Nep Ma Karabus

¹⁷Dap luqa, i ama Barlka nep ma Lautu kene lura, i ra tis ta ama Sadusiqena dai qatikka ra tu araa qevap mavik sagel ama Aposelkena. ¹⁸De re kiat met ta be ra mu ra vama karabus.

¹⁹Baip dama arlenki ara rlan dama Angeluqa qa men be qa raarl mer ama tarlka be qa mit se ra sedarliik. De qa nem ta. De qa taqen taqurliani ma',

²⁰"Bigia ngen diit se bingbigia sep ma Lautu-arla-vetki-ama-Slurli. De ngene sil nama lengi ip ngere iames nama qaqet."

²¹Baiv ama nirlaqa qe rarles, i qem ngim de re su ama qaqet pama Lautu-vem-ki.

Baiv aa dama Lautu arla barlka de ngene iari dai ra rekmet nama kaivung ip lura mai ama barlta ngene lura, i re uas tama Isrelkena ta ren saver a nget. Baiv aa de ra men be ra mugun de ra nem iari ip ta iit tema Iesus aa Aposelkena vama Karabus. ^{22,23}Dama Diitdiit-per-a-ra, ta mit sep ma Karabus, dai ra lu, i sa quasiq a ra. De ra men be ra sil barek lura ver ama kaivung taqurliani ma', "Uut mit be uut lu ama Diitdiit-per-a-ra, i ra maarl darliik nama Karabus, i ama tarlka dai as ding met ka. Baiv aa de uur rarl de uure mali rem ta dai quasiq uut lu ra."

²⁴De lura ama Barlta, i re tekmet nama kaivung dai ra narli liina de ra tu araa qevap maberl aip diiv a qeni nanaa nge ren pe araa games.

²⁵Baiv aa de iak ka men sagel ta be qa sil ba ra ma', "Lura, i mani ngen mu ra vama Karabus dai sa qurli ra vama Lautu-vem-ki, i re su ama qaqet."

²⁶⁻²⁸Dama Polismasta, qene aa Diitdiit-per-a-ra, ta mit ta mer a ra. Ta mit tem ta dap kuasik ta uamet na ra lua, i ra tit nep ma aiska, i arik ma ama qaqet ta rlumet pem ta nama dul. De ra maarl na ra ver ama kaivung dama Barlka nep ma Lautu ka snanpet na ra taqurliani ma', "Kua ngen ai mani uure kaak tem ngen ip kula ngene su ama qaqet sevet ma Iesus? Dap katikka ngen merarlik be ngene su ama qaqet mai vet ma Jarusalem ai uut dai uut peleng ma Iesus."

²⁹Dema Pita-qena dai ra guirltik taqurliani ma', "Katikka uut dai mager iv uut narligel ama Slurli aa Lengi dap kuasiq uut tit naser a ngen aa lengi.

³⁰Maikka medu ngen peleng ma Iesus men ama lalemka dav ama Ngemumaqa dai qa maarl na qa, i luqa, i auura murlta dai ra Lautu sagel ka.

³¹I qatikka ama Ngemumaqa qa mu qa viit iv ama Slurli na qa ip laip ma Isrelkena dai ama ngilka na ra ip tem ngim temanau ne araa viirang mai.

³²Katika ama Ngemumaqa qa quarl te aa Qevapka barek lura, i ra tu araa asdem sagel ka. Dai uut mai uut na qa uur raqal sil sevet liina, qatias."

Ma Gamalial Ka Verleset Nama Kot

³³De lura, i ai de re tekmet nama Lautu dai araa nigial dai nge maarl maden de ra taqen ip te veleng lura ma Iesus aa liinka. ³⁴Dap kurli iak gelem ta, i aa rlenki ma Gamaliel. Luqa, i qat drlem sa su nema Moses aa lengi. I ai dama qaqet mai re narliip se qa, i ama atlu aa lengi. Dai qa maarliit de qa nem ama meraqen-sa-metta ip ta iit sedarliik sama veluus. ³⁵De qa maarliit de qa sil barek lura ver ama Kaivung ma',

"I ngen, ama quatta navet ma Isrel, dai qatikka ngenet lu. Kula masmasna ngen deraqen sevet lura. ³⁶Ngen drlem, i mekai dai qurli iak, i aa rlenki ma

Tudas kene aa risura ama 400 na ra. Dai qa barlnas de iari ra veleng ka de veriktem se aa risura. ³⁷De naser a qa de iak, i aa rlenki ma Judas, i qe tekmer ip ke barlnas de buup ne aa risura ra tekmet ne araa rleriirang ip te veleng ama Gaman Rom. De iari nep ma Gaman ta veleng ka dav aa risura ra mit maden maden.

³⁸Dai ngua taqen sagel ngen taqurliani ma', "Katikka a den ngen se ra, i ariq aip te su ne araa dlek dai diip masna verleset ne araa lengi. ³⁹Dav ariq ama Ngemumaqa qe tekmet ne liina dai quasik mager ip ngene riktik dem ta, i lura dai ma Iesus aa Aposelkena. I arik be ngen dresna ngene nama Slurlka."

⁴⁰De ra narligel ma Gamalial be ra nes te lura ama Aposelkena ip saqiaskerlka ra ran. De maikka ra urlistik per a ra de rel kel ta ip saqiaskerlka qula rel sil nema Iesus aa rlenki. De ra nem ta ip ta iit. ⁴¹Baip ta mit naver ama kaivung dai dama arlias per a ra sagel ama Ngemumaqa, i qa rekmet ne liina sagel ta, be re tal ama getget sema Iesus aa rlenki dai ama arlias per a ra. ⁴²De qatikka ver ama niirl mai de re su ama qaqet pama Lautu-vem-ki ama Slurlki de vama qaqer araa vet, i ra taqen sevet ma Iesus, i ama Ngemumaqa qa nem ka bareq ama qaqet mai.

Ta Mu Iari Ip Ta Tatmet Nama Asmes

6 ¹Pet lungera ama niirl de buup ne iari, i rat den samen ma Iesus aa liinka. Dap lura ama Judaqena navet ma Grik dai maikka re serlin ama Judaqena, i ra navet ma Isrel. Be lura naver ama Grikkena ra taqen taqurliani ma', "Maikka ngen ama Aposelkena ngene kurl a ngen a sauakta rama asmes per ama niirl mai. Dap maikka auura sauakta dai maikka quasiq ara angama asmes."

²Baiv aa dama Aposelkena, i ama malepka ngen-a-iam dai ra nes tama Kristenkena."

De ra ruqun na ra, ma', "Maikka mager iv uurel sil nama Slurlka aa lengi dap quasik mager iv uure qurl ama qaqet tama asmes. I diiv uure tekmet taqurla iv ama ngilka bareq auut iv uurel sil nama Slurlka aa lengi. ³Maikka auura rluavik, mager ip ngene mali re aret ama quatta ama ngeriqit ngen-a-iam. I lura, i maikka ama Qevepka ama Glasingaqa da araa rlan, de maikka araa saikngias nagel ama Slurlka. De diiv uur ru ra ip te sikmet nama asmes barek lura, i quasiq araa ngama asmes. ⁴Dav uut, i ama malepka ngen-a-iam nauut dai diiv uure raring sademna de uurel sil nama Slurlka aa lengi."

⁵Maikka ra mai dai ra rarlisdem ip ta ru iari. Be ra mu lura, i ma', Stiven, dema Pilip, Prokurus, Nikona, Timon, Pamanas dema Nikolaus navet ma Antiok (i luqa, i mekai rerlas tem ka men ama Judaqena, be aiv aa de qa guirltik per aa rutka be qa tit naset ma Iesus.)

⁶De ra mu ra gel ama malepka ngen-a-iam na ra, be ra mu ara ngerik per a ra de re raring.

⁷Baiv aa dama Ngemumaqa aa lengi dai qatiaskerl nge tit. Baiv aa, de iari navet ma Jarusalem dai rerlas tem ta men ma Iesus aa liinka be buup na ra. De qerlka ngen iari, i re tekmet nama Lautu angera rleriirang dai buup na ra, i ra tu araa qevep.

Ta Kot Sema Stiven

⁸Dama Ngemumaqa qa van iak tama a dlek, i aa rlenki ma Stiven. Be qa rekmet nama tekmeriirang ama atliirang sagel ama qaqet de qa rekmet nama

Ngemumaqa aa rleriirang ama barliirang parlen ama qaqet. ⁹Dav iari ama qaqet dai quasik te narliip se lungera ama lengi, i ma Stiven ka taqen na nget. I lura, i ra never iaiq ama grupki, i ra tis ki ma “Veriktem-se-ra”. I lura ama qaqet dai qatti ra naver iang ama qerleng, i murl tet matna naik per ama qerleng, i ma Aleksandria dema Sairini. De iari navet ma Silisia dema Aisia dai murl ta iingdemna ip ta tes ma Stiven. ¹⁰Dap katias kuasik mager ip ta sev a uuves, i raquarli ama Ngemumaqa aa Qevepka ama Glasingaqa qa qurl a qa rama atdrlem.

¹¹Baip lua, i ra meraqen nama lengi sevet ma Stiven de ra van iari ip ta taqen nama lengi ama qaak-nget sever a qa. I re tuqun ma', “Ka meraqen mavik nema Moses, i auura murlka, de qa meraqen mavik nama Ngemumaqa. I uut narli lungera ama lengi namet ka.”

¹²De lura ra maarl nama serlin taqurla sevet ma Stiven be ra maarl nama a qaqer araa rut de ngen ama barla nep ma Lautu, de ngene lura, i rat drlem sema Moses aa lengi. De ra mit be ra met ma Stiven, de ra men se qa be ra maarl na qa vama Judaqena ara Lautu-vem-ki ama Slurlki, i ai de re kaivung pem ki. ¹³De saqiaskerlka ra met iari ama qaqet ip ta taqen nama lengi ama qaak-nget sevet ma Stiven. Be re tuqun ma', “Katikka ai de vet luqa ma Stiven kat drlem sa meraqen mavik nauura Lautu-arla-vetki-ama-Slurlki vet ma Jarusalem dai de qe lenges nema Moses aa lengi. ¹⁴De uut narli ka meraqen taqurliani ma', “Ma Iesus navet ma Nasaret dai diip ke barlmet ne luqia ama Lautu-arla-vetki-ama-Slurlki, ip ke lenges na qi, de diip ke guirltik per ama tekmeriirang, i murl ma Moses ka qurl auut ip kuasik uut tit kur iirang.” ¹⁵De lura, i qurl ra ver ama kaivung dai maikka re taqam ngim sagel ma Stiven de ret lu aa sakngaqi ip taquarl ama Angeluqa.

Ma Stiven Aa Lengi De Dengdeng

7 ¹Baiv aa de luqa, i ama Barlka nep ma Lautu dai qa snanpet nema Stiven ma', “Kua medu ngia taqen mavik?”

²Dema Stiven ka guirltik ma', “Gua rluavik de gua lavu, maikka ngene narli gua lengi. As maikka murl, i qurl ama murlka ma Abram pet ma Mesapata-mia, i as kuasik ka mit savet ma Haran, de vet lungera ama niirl dama Ngemumaqa qa men pe aa ansinki be qa men gel ma Abram. ³Dama Ngemumaqa qa ruqun ma Abram ma', “Ngi iit navet gia qerlingki de ngi iit namene gia qaqet dap ngi iit saver ama qerlingki, i diip ngu reqerl a ngi na qi.”

⁴Baiv aa de qa mit naver araa aiverem ma Kaldia, (i maikka aa aiverem) dap ka mit saver iaiq ama qerlingki ma Haran.

Baip ma Abram aa mam ka ngip dama Ngemumaqa qa ruqun ma Abram ip ka ren savet luum aa ama aiverem, i luum iara, i qurl uut ama Isrelkena ver a uum. ⁵Dav ama Ngemumaqa dai quasiaq ai qa qurl ma Abram te angama aiverini ama giliini namene luum aa ama aiverem, ip mager ip ka tis uum ai qatikka gua aiverem aa. Maikka quasik. Dav ama Ngemumaqa dai sa qa meraqen ne aa dlek sagel ma Abram ma',

“Diip laip ngu qurl a ngi te luum aa ama aiverem, be ngene gia laanivas dai diip kurli ra ver a uum.”

Dap pet lungera ama niirl, i ama Ngemumaqa qa taqen sagel ma Abram dav as quasiaq ai ma Abram aa rluuqi qia sel angama rluimka. ⁶Dama Ngemumaqa qa qurl ma Abram te iang ama lengi ma',

“Diip gia laanivas dai diip te iit ip kurli ra ver iaiq ama qerlingki (i iari rat drlem sa uas tem ki), be diip kurli ra raquarl lura, i ret matna dap kuasik te tal ama ranbandem. De diip lura, i re uas tem ta ip deng per ama ages ama 400 na nget. ⁷Dap diip nasat de ngu kot se lura, i ra tu ama merlen per a ra.”

De saqiaskerlka ama Ngemumaqa qa ruqun ma', “Diip laip (lua, i qe kot sama qaqet pet ma Isip) dai gia laanivas dai diip te iit navet luqia ama qerlingki, i kurli ra ver a qi, dap diip ta ren ip te Lautu sagel ngua vet luqi iara ama luqupki.”

⁸Baiv aa dama Ngemumaqa qa meraqen ma Abram nama Lengi ama Dlek-pem-nget. I qa ruqun ip diiv ama gilta ama quatta mai navet ma Abram aa laanivas dai diip te sik per a ra ip ta ru ama merlengaqa men araa qetdeng. De diip liina, i ra mak dai iini nge taarl ne araa tuaqevap sever ama lengi, i ama Ngemumaqa qa qurl ma Abram.”

“Baiv aa dema Abram aa rluuqi qia sel ama gilka, i aa rlenki ma Aisak, be naqatikka aip naser ama niirl ama ngeriqit ngen ama depguas de aa mam ka sik per a qa.

Baiv nasat dema Aisak ka ngerlvat de saqikka qa rekmet ne liina sever aa uimka ma Jekop.

Baiv aa dama barl ma Jekop de saqikka qa rekmet ne liina sever ama malepka ngen-a-iam na ra, i aa uis. (Ka sik men araa qetdeng, i as lua, i ama iames-ta). Be lura ama malepka ngen-a-iam na ra dai auura murlta ama barlta.”

⁹Dema Stiven ka mat nadama lengi raqurliani ma', “Be lua, i auura murlta dai ama barlta de maikka ama qurek per araa rut nema Josep, i araa gilka. Be ra ral ama ranbandem ip ta ru qa mer iari araa ngerik. De ra mit se qa savet ma Isip, be lenges na qa, i qet matna naik bareq ama nangista. Dav ama Ngemumaqa dai qa uas tem ka. ¹⁰Dama Ngemumaqa qa mat naver a qa, i lua, i ama merlen-iirang nge men per a qa. De qa qurl a qa rama adrlem ama slurlngat lua, i qa maarl de qa taqen ma Parau, i ama King navet ma Isip. Dema Parau qa mu qa ip ke uas tama Gaman aa rleriirang mai vet ma Isip. De qa quarl te ngene ma Parau aa rang ama rleriirang pe aa vetki.”

¹¹Baiv aa de ver iang ama niirl dama getki ama slurlki qia men pet ma Isip de ver ama qerlingki ma Kenan. Be maikka ra mai dai lenges na ra. De auura murlta navet ma Isrel dai quasik mager ip tet lu re angama asmes banas. ¹²Dap ma Jekop ka narli ama lengi ma', Ai iang ama asmes pet ma Isip, de qa nem lura aa uis ip ta iit ip te ral angama asmes, i lua, i re rarles saatmit. ¹³Lua, i saqiaskerlka ra tit savet ma Isip ip maiiram, dema Josep ka sil bareq aa barlvik ma', “Ma Josep na ngua.”

De vet lungera ama niirl dema Parau kat drlem ai ma Josep aa barlvik aa.

¹⁴Baiv aa dema Josep ka ruqun aa barlvik ma', “Ngen diit ngene ruqun auure mam ma Jekop ip ka ren ip kurli qe nauut pet ma Isip. De qerlka qa ruqun ngene lura, i ra naver a qa ip ta ren. (Maikka lura mai dai ama 75 na ra.)

¹⁵“Baiv aa dema Jekop kene aa laanivas ta mit savet ma Isip sagel ka be qurli ra ver ama ainkul. Be qatikka murl ra mai ra ngip pet ma Isip.

¹⁶Baiv maget de ra ral ama ngipta, i ma Jekop kene aa uis araa lan navet ma Isip de ra mu nget mer ama matmatki vet ma Saikam. As maikka murl ma Abram ka van pet luum aa ama aiverem nagel lura vet ma Amo.”

¹⁷Dema Stiven ka tat nadama lengi, i qa taqen taqurliani ma', "Sa auura laanivas navet ma Isrel dai sa re riirl be buup na ra be buuv araa qerlingki vet ma Isip. I qurli ra raqurla bama qares iv ama Ngemumaqa qe perleset mer aa lengi sever a ra. ¹⁸De vet lungera ama niirl de iaq ama King ke rarles ip ke uas tema Isip, dap kuasik kat drlem ai sama Josep ka matna ama rletki ama atluqi bareq ama Isip-kena. ¹⁹Dap luqa ama King dai qe kaak tama Isrelkena be qa sev areves. De luqa dai qerl kurl a ra rama merlen-iirang de qerl kurl a ra rama getget, de qe tuqun ama lavu ama nankina ma',

"Aip lua, i ngene tal ama rluis ama quatta, dai mager ip ngene rlu na ra samer ama kainaqi ip tep ngip."

²⁰Be vet lungera ama niirl dema Moses aa nan kia sel a qa. Be maikka aa sakngaqi dai maikka ama atluqi. De aa nan ki uas tem ka de qirl kurl a qa rama qumek be deng per ama iaquan ama depguas, i qatikka qurli qa vama vetri. ²¹De aa nan ki narligel ama King be qia met ma Moses de qia mu qa darliik de luqa ama King aa uimki qia lu qa de qia mer a qa de qia uas tem ka be maikka raquarl ai are uimka qatikka.

I Murl Ma Moses I Qe Uas

²²Baiv aa dema Moses ka su rama adrlem-per-a-ra, i araa adrlem mai, i ra navet ma Isip. Be maikka qa dai ama barlka na qa. Be qe tekmet nama rleriirang ama barl-iirang. De ai de qel sil nama lengi ama dlek-pem-nget bareq ama qaqet.

²³Baip lua, i ma Moses aa ages ama malev ama rlatpes de maikka qa tu aa qevap madlek ai vadiip ke lu aa qaqet pet ma Isrel. ²⁴Baiv aa de qa tit dai qa lu iak navet ma Isip, i qe uamet ne iak navet ma Isrel. Baiv aa de qe narliip ka tat naver aa lengiqi-met-ka ip ke guirltik barek luqa nama vu, i qe uamet naa lengiqi-met-ka. Be qa uamet ne luqa navet ma Isip be qa ngip.

²⁵Taqurla dema Moses ka mu aa qevap ai diiv aa qaqet tat drlem ai ama Ngemumaqa qa mak na qa ip ke veriktem se ra navet ma Isip nagel ara qumespik. Dap kuasiq ai rat drlem sevet liina.

²⁶Baip bigia dema Moses ka lu iaiaam navet ma Isrel, i ian dresna, de qe narliip ke tekmer ip ma uupka varlen me iam. Be qa ruqun ma', "Kuasik mager iv uan dresna. I uin naver a na dai quasik mager iv uan dresna raqurla."

²⁷Dap luqa, i qe tekmet mavik se a rluaqa dai qa qirlvem ma Moses imanau, de qa ruqun a qa ma',

"Ngia tu gia qevap ai nemka na ngi be ngiat den ip ngi uas tem uut. Katikka quasik mager ip ngi seserl ver ama viirang parlen me uut. ²⁸Ani ngi narliip ngi veleng ngua ip taquarl mani ngia veleng luqa navet ma Isip."

²⁹Baip ma Moses ka narli raqurla de qa uaik be qa mit saver iaiaq ama qerlingki, i ra tis ki ma Midian. Be qurli ma Moses pet luqia ama qerlingki sama ainkules be qa ngerlvet be qa sel ama rluimiam ama quariam.

³⁰⁻³²Baiv aa de saqiaskerlka qurli ma Moses se iang ama ages ama malev ama rlatpes. De ver iaq ama nirlaqa, i maikka ver ama niirl de qurli ma Moses gelna nama damki ma Sainai dai qa lu ama altingki mer ama mengem ama gilem, i uum ngeret tekmet dap kuasiq ai ama mengem arla ngerik ngen a nger arlken nget dang. Ama Slurlka qa rekmet nanas be qa raquarl ama

Angeluqa, i qurli qa mer ama altingki. Be ngemerl ma Moses, i qet lu liina de qa mit sagelna dai qa narli ama Slurlka qa taqen sagel ka raqurliani ma',

“Ngua dai maikka a ngen a murlta araa Ngemumaqa, i ma Abram, dema Aisak, dema Jekop araa Ngemumaqa.”

Dema Moses dai maikka qeng ning maden be ngeterl a qa be saqias kuasik ke narliip kem ngim. ³³Baiv aa dama Slurlka qa ruqun ma Moses ma',

“Ngia rerl ama luut navet gia ilaing de ngia raarl aa. I ama Ngemumaqa qa mak ne liina iara ama aiverini, i ama glasingini ip bareq anas.”

³⁴Dama Ngemumaqa qa ruqun ma',

“Sa ngua lu ama qaqet navet ma Isip, i maikka re tekmet nama vu sagel gua qaqet. De ngu narli ai re tal ama merlen be qurli ra, i rek nak. Dav iara ngua men ip ngu veriktem se ra namer ama tekmeriirang, i ama merlen-iirang. Ngi lu maikka ngia raarlviit, i ngum nem ngi savet ma Isip.”

³⁵Dap luqa ma Moses dai mekai lura ama qaqet navet ma Isrel dai mekai ra iing aa lengi, i mekai ra ruqun a qa ma', “Ngia tu gia qevap ai nemka na ngi be ngi narliip ngi uas tem uut de ngi narliip ngi seserl ver ama viirang parlen me uut.”

Dap luqa dai murl ama Ngemumaqa qa mak na qa ip ka dai ama uaska na qa, de qa dai ip ke veriktem sama Isrelkena nagel araa qumespik. I murl ama Ngemumaqa qa mak na qa savet luqia ama rletki lua, i ama Angeluqa qa qurl a qa rama lengi. (Lua, i qa men samer ama altingki, i ama rligel mer ama mengem.)

³⁶Dai murl ma Moses ke ruirl sama qaqet, be murl ke tekmet nama rleriirang, i maikka iirang muqas, i maikka ama dlek-pem-iirang pet ma Isip. I murl ka mit se ra be ra merarlik men ama kaska ama slurlka, i ra tis ka ma Qerekka-na-qa.

Baiv aa de qurli ra sama malev ama rlatpes nama ages per ama qerlingki, i ama ausaqi na qi.

³⁷De luqa ma Moses dai murl ka ruqun aa qaqet navet ma Isrel ma',

“Diiv ama Ngemumaqa qem nem iaq ama qaqeraqa sagel ngen, i ama Slurlka-Aamki-na-ra ip ke sil nama lengi sever a nas bareq a ngen. I qatikka luqa dai diip ka naver a ngen, i qatikka diiv ama Ngemumaqa qe mak na qa ip taquarl murl ka mak na ngua. ³⁸I luqa ma Moses, i murl kurli qa qe nama qaqet lua, i ra iingdemna ver ama qerlingki, i ama ausaqi na qi. I murl kurli qa qe nauura murlta, de qurli qa, qe nama Angeluqa, i luqa, i qa taqen sagel ka ver ama damki ma Sainai. Be murl ma Moses ka ral aa lengi. I lungera ama lengi, i ngere teqerl auut nama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang.

³⁹Dav auura murlta ta iing ma Moses aa lengi, de ra ngim temanau na qa, dap maikka re narliip te guirl savet ma Isip. ⁴⁰Murl lua, i ma Moses kek sik sep ma damki reve ma Sainai ip ka ter ama Ngemumaqa aa lengi. Dama Isrelkena ra men sagel ma Moses aa rarlimka ma Aron. Be ra ruqun a qa ma',

“Sa ma Moses ka mit, be ani diip kuasik ke guirl. Taqurla be ngi rekmet na qerang ip mager iv ariq uuret lu iirang de uure Lautu saver iirang, i liirang aa ip taquarl ama Ngemumaqa, iv ariq iirang nge tat never auut per auura mugunes. De diiv iirang ngere ruirl se uut. ⁴¹De vet lungera ama niirl de ra rekmet nama viini, i ra mat naver ama bulmakauqi are uimini nama gol.

Baiv aa de ren bandemiis sagel luqa ama Slurlka ama qaak-ka, i sa ra rekmet na qa. De maikka aiv aa de ra rekmet nama asmeski dama arlias per a ra navet luqa, i qatikka ra rekmet na qa. ⁴²Ai de re tekmet taqurla dama Ngemumaqa qa ngim temanau na ra de aa ding se ra ip te Lautu sever ama nirlaqa, a iaqunki de ngen ama ualdang per ama uusepka. I liina nge men ip taquarl murl ama Ngemumaqa Aamki-na-ra, ta iil taquarliani ma',

Ngen ama qaqet navet ma Isrel, lua, i murl ngen diit sama ages ama malev ama rlatpes pet luqia ama qerlingki, i ama ausaqi na qi, de murl pet lungera ama niirl de ngene peleng ama aurl-muqas-muqas de ngenerl kuarl tem nger ip ngenen bandemiis dap kuasiq ai ngenen bandemiis sagel ngua. Maikka quasik. ⁴³I qatikka murl ngen Lautu saver ama tekmeriirang, i qatikka iirang nge men mer a ngen a ngerik.

De murl ngen diit de ngene tal liina, i iini ngerem ngim ip taquarl ama ualdengaga, i ra tis ka ma Rapan. Taqurla be diip ngua ra ngen de ngu nem ngen saver iaiq ama luqupki sangis, i ma Babilon iinamuk dap nakka sarem ki imanau. Amos 5.25-27

⁴⁴De katiaskerl ma Stiven ka taqen ma',

"Murl auura murlta ra tit per ama qerlingki, i ama ausaqi na qi. De murl te tal iaiq ama Vetki bareq ama Slurlka, i luqia dai ama qasiquatka ai qa ruqun ma Moses ip ke matna vet luqia ama Vetki bareq ama Slurlka. Dama Ngemumaqa qa su qa ip ke matna ver a qi, de murl ta matna raqurla.

⁴⁵Baip naset lungera ama niirl de auura murlta be iari ra met luqia araa lavu araa "Haus Sel" de murl te tal ki. I lua, i ra tit naset ma Josua be ra uirl se luum aa ama aiverem, i mekai ama Ngemumaqa qa nem iari ama qaqet naver aum. De qatikka ama "Haus Sel" dai qurli qi aa be deng pet lungera ama niirl, i qurli ma King Daivit per a nget. ⁴⁶Baip maget dema Daivit dai qurli qa maget, i ama Slurlka qa mat naver a qa. De qa snanper aip kua mager ip ke teq angama Lautu-vem-ki ama Slurli. I maikka qe narliip ke teq a Slurlka aa Vetki ip ke uas tema Jekop aa laanivas. ⁴⁷Dav ama Ngemumaqa dai quasik ke narliip taqurla. Dap ma King Solomon ma Daivit a uimka dai qa matna vet luqia ama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki.

⁴⁸Dap katikka auura Slurlka dai quasik mager ip kurli qa ve a qiq ama vetki taquarl lungera, i ai de uure tekmet na nget. I sa liina dai murl iak ka sil nama Ngemumaqa aa lengi raqurliani, ⁴⁹Ama Slurlka qa meraqen ma',

'Per ama luqupki dama uusepka aa rlan dai qurli ngua de ngu uas te gua rleriirang. Dama aivetki mai dai qurli qi vet gua arlim, i ngu uas tem ki.' Ais. 66.1 Taqurla dai maikka ama revan, i quasik mager ip ngen daarl ne gua angama vetki, i mager ip ngua tuqun de masmas per a ngua vem ki. ⁵⁰Ngene lu katikka ngua dai murl ngua matna ver ama tekmeriirang mai."

⁵¹Katiaskerl ma Stiven ka taqen ma', "Ngen dai ai de quasik ngene narligel, de ngen taquarl ama qabaing per a ra. Be ngen taquarl auura murlta, i ai de quasik te narligel ama Slurlka aa Qevepka ama Glasingaqa!"

⁵²"Katikka ngen drlem ai murl auura murlta ra lenges nama Ngemumaqa Aamki-na-ra. Maikka be ra veleng iari, i ai de rel sil ne aa lengi, i rel sil sever a qa, i ama Sesarlka na qa.

Dap pet lunger iara ama niirl dai sa ngen sil se qa de ngen peleng ka. ⁵³ Ama revan, i sa ngen su rama Slurlka aa lengi, i nge men nagel ama Angeluqena, dap maikka quasiq ai ngene narligel lungera ama lengi de ngen mit kut nget.”

Ta Veleng Ma Stiven I Qel Sil Sevet Ma Iesus

⁵⁴ Dap lua, i ma Stiven kel sil ba ra, i lura, i qurli ra ver ama Kaunsil araa Kaivung dai maikka araa rut nge maarl be maikka re lalangmet. ⁵⁵ Dap ma Stiven dai maikka buup ka nama Slurlka aa Qevepka be maikka qem ngim piit sev ama uusepka be qet lu ama Ngemumaqa aa ansinki de qet lu ma Iesus, i qurli qa ve aa Mam a merlmerliit. ⁵⁶ Dema Stiven ka sil ba ra ma', “Ngene narli iara ngua lu bing men ama uusepka be ngua lu ma Iesus, i qurli qa ve aa Mam aa merlmerliit, i ama Barlka na qa.”

⁵⁷ Dap maikka lura mai dai qatikka ra vesdet mer araa asdem ne araa ngerik de maikka res nes maden, ip kuasik mager ip te narli aa lengi. De ra aang be ra uurut per a qa. ⁵⁸ De ra qiarlet met ka be deng, i ra mit se qa seruarl nema Jarusalem, be ra rlumet na qa nama dul. De lura, i ra serlin a qa nama lengi dai ra mer araa serlap naver a nas de ra mu nget gelna ne iaq ama lugutka, i aa rlenki ma Saul.

⁵⁹ Be qatikka ra veleng ma Stiven nama dul. Dap ma Stiven dai qe raring taqurliani ma', “Gua Barlka Iesus, ngiat gua qevepka sagelemiis!” ⁶⁰ De qa aan aa buum de maikka qes nes slep ma',

“Gua Barlka, kuasik mager ip ngi guirltik araa viini ba ra.” Dema Stiven ka meraqen taqurla de qa ngip.

Ma Saul Ke Rarles Ip Ke Peleng Ama Kristenkena

8 ^{1,2} De saqikka maget gel ma Saul ip te veleng ma Stiven ip ke ngip. Dama qaqer ama atlura nep ma Lautu, dai ra met ma Stiven aa qetdingki de ra mit ta qutserl ki. De maikka rek nak maden de maikka ama arlem ta navet ma Stiven, i qa ngip. De qatikka vet luqa ama nirlaqa dama qaqet naver ama qerlingki ama barlki ma Jarusalem dai re rarles, i ret tekmet mavik se lura, i maikka re narliip ta tit naset ma Iesus. Be maikka ra lenges na ra malai. Taqurla be ra uaik saver ama luquviirang ama giliirang per ama qerlengiim, i ma Judia qi nema Samaria. Dav ama Aposelkena dai qurli ra vet ma Jarusalem. ³ De luqa ma Saul, dai qatikka qe lenges nama qaqer, i lura, i maikka re narliip ta tit naset ma Iesus. De qa tit sev araa vet de qe tekmet maden ne lura ama qaqet de qa ter a ra sev ama karabus.

Ama Aposelkena Ra Man Sama Lengi Ama Atlunget Sagel Ama Samariaqena

⁴ Lura, i maikka re narliip ta tit naset ma Iesus dai verlesdem na ra maden maden, be ra sil nama Lengi ama Atlunget sevet ma Iesus. ⁵ Dap ma Pilip dai qa mit saver ama qerlingki ama barlki ma Samaria, be qa sil nama lengi ama atlunget sevet ma Iesus, i murl ama Ngemumaqa qa mak na qa ip ka tat naver a uut. ⁶ Be ma Pilip dai maikka qe tekmet nama Ngemumaqa aa rleriirang ama barl-iirang, i maikka ama revan siirang, taqurla dai maikka ama qaqet te ngiingdemna de re taqa narli ma Pilip aa lengi. ⁷ I raqurliani, iari ama qaqet, i ama iaus nge lenges na ra, dai sa nge mit naver a ra. De lura, i ama ding ne araa ilaing, dama arlem muqas muqas dai sama Pilip ka rekmet de maget

na ra. ⁸Be liirang aa, i ama Ngemumaqa aa rleriirang, dai maikka iirang nge rekmet be maikka ama uairlka ver ama qaqer araa rut, i ra navet luqia ama qerlingki ma Samaria.

⁹I qatikka vet luqia ama qerlingki ma Samaria dai qurli iak, i ama genaingki-vem-ka. Luqa dai aa rlenki ma Saimon. I maikka ama qaqet navet ma Samaria dai sak met ta de re nanses nevet liirang aa, i mager ip ket tekmet niirang. Be luqa ma Saimon dai ai de qe tuqun a ra ma', "Nguai dai ama barlka na nguai varlen me ngen."

¹⁰De lura, i ama barlta de naqatikka ngen ne iari, i ra manep, navet luqia ama qerlingki ma Samaria dai maikka re narliip te narli ama lengi, i luqa ma Saimon kel sil na nget ba ra. De quasik tet lu ai raqurla de ra mis ka ma', "A dlekka-na-qa nagel ama Ngemumaqa."

¹¹Taqurla be qatikka ai de saksak met ta vetpet nevet liirang aa ama tekmeriirang, i qet tekmet niirang parlen me ra. Taqurla be ai de re narli aa lengi.

¹²Be qatikka lura araa tuaqevap dai nge mit puuqas sevet liirang aa ama tekmeriirang, i ma Saimon ke tekmet niirang. Dap ma Pilip dai qa men be qatikka qel sil ba ra sevet ma Iesus, i qa dai auura maatpitka, be mager ip ta ren samen ama Ngemumaqa aa liinka. Taqurla, be buup nama qaqet ta raqa narli lungera ama lengi de ra mit naser a nget, be ma Pilip ka ukmes tem ta.

¹³De qerlka ngen ma Saimon ka narliip ka tit naset lungera ama lengi, taqurla be qerlka ma Pilip ka ukmes tem ka. Baiv aa de quasik ai qa mit dap kurli ma Pilip, be maikka sak met ma Saimon naver ama tekmeriirang, i ma Pilip ke tekmet niirang.

¹⁴Dav ama Aposelkena dai qurli ra vet ma Jarusalem. Be ra narli ama lengi ai iari ama qaqet navet ma Samaria dai maikka re narliip se aa Lengi. Taqurla de ra nem ma Pita qene ma Jon, iv ian diit, i ian ne lura. ¹⁵De ian mit be ian men gel lura ama qaqet, i maikka re narliip ta tit naset ma Iesus. De iane raring bareq a ra ip mager iv ama Qevapka ama Glasingaqa qa ren sagel ta. ¹⁶De ian mit be ian men gel lura, i ra ukmes tem ta ip ta ren samen auura Barlka ma Iesus aa liinka qatikka, dav as kuasiq ai ama Qevapka ama Glasingaqa qa rekmet na ngama rleriirang parlen me ra. ¹⁷Taqurla dema Pita kene ma Jon ian mu ian a ngerik per a ra de ian meraqen sagel ama Ngemumaqa ip mager iv aa Qevapka ama Glasingaqa, dai qurli qa, qe na ra de qe tekmet ne aa rletki ama slurliki varlen me ra.

¹⁸Be lua, i ma Saimon ka lu liiam aa ama risuiam, i ian mu ian a ngerik pet lura ama qaqet be re taneng ama dlek nagel ama Qevapka. De qa mer aa iang ama qelaing ip ken ban pet lungera ama dlek nagel iam. ¹⁹Be qa ruqun a iam ma', "Ngu narliiv ama barlka na nguai saqikka be ngu narliip ngu van per ama dlek nagel uin ip saqikka arik mager ip nguai tu gua ngerik per ama qaqet, ip te taneng ama dlek nagel ama Qevapka ama Glasingaqa."

²⁰Dema Pita qa ruqun a qa ma', "Sa ngia mit puuqas, i raquarli ngia tu gia qevap ai mager ip ngi van per ama Qevapka ne gia qelaing. Diip ngi, ngi ne gia qelaing dai diip ngen diit saver ama luqupki ama vuqi. ²¹Diip kuasik mager ip kurli ngi nauut pet luqi iara ama rletki, i sa raquarli ama Ngemumaqa qa lu gia rutka dai kuasiq ai ama seserl ka. ^{22,23}Maikka ama revan, i nguai drlem se ngi, i gia rutka dai buup ka nama tekmeriirang ama

gaingka-vem-iirang, dama tekmeriirang ama viirang ngere karabus na ngi. Taqurla dai mager ip ngi ngim temanau ne liirang aa ama viirang, de mager ip ngi raring sagel auura Barlka, ip mager ip ke suqup liirang aa ama tekmeriirang ama viirang nevet gia tuaqevap.”

²⁴ Dema Saimon ka guirltik ma', "Maikka mager iv uan deraqen madlek sagel ama Slurlka ip ka raat never a ngua, ip mager ip liirang aa ama tekmeriirang ama viirang, i sa uan sil ba ngua sever iirang dai quasik mager ip iirang nge ren per a ngua.”

²⁵ Baiv aa dema Pita qene ma Jon ian sil bareq ama qaqet sever ama tekmeriirang, i ian lu de iane narli nagel ama Slurlka. Baiv aa de saqiaskerlka ian guirl saver ama qerlingki ama barlki ma Jarusalem, dap lua, i ianerl guirl nev ama aiska dai ian diit de ianel sil nama aa Ngemumaqa aa lengi ama atlunget bareq ama qaqer, i ama Samariaqena.

Ma Pilip Ka Lu Ama Barlka Navet Ma Itiaupia

²⁶ Baip per iaq ama nirlaqa de auura Barlka aa Angeluqa qa men be qa ruqun ma Pilip ma',

“Pilip, ngia iit nanari, i ngia aar ama aiska, i qat tit navet ma Jarusalem, i baingbaing se qa ver ama qerlingki ama barlki ma Gasa.”

(Luqa ama aiska dai qa vet luus aa, i ama ausaqi.)

^{27,28} Aiv aa de masna ma Pilip ka muvem nanas de qa tit nep luqa ama aiska. De iaq ama barlka naver ama qerlingki ama barlki ma Itiaupia qat den nep luqa ama aiska. Luqa dai qe uas te lura, i re uas tema Kanasi araa qelaing, i ama Kuin na qi navet ma Itiaupia. Luqa dai qa mit savet ma Jarusalem ip ke Lautu sagel ama Ngemumaqa, de sa qe narliip kerl guirl saver aa qerlingki de qa mugun dama karki, i ama hos ngere kiarlet met ki. Dap lua, i qa mugun met luqia de qia tit, dai de qa tis per ama Ngemumaqa aa lengi, i as maikka murl miaimeq ama Ngemumaqa Aamki-na-qa ma Aisaia qa iil.

²⁹ Dama Ngemumaqa aa Qevapka qa ruqun ma Pilip ma',

“Ngia iit sagelna ne luqia ama karki, i ama hos ngere kiat met ki.”

³⁰ Taqurla dema Pilip ka uaik sagelna dai qe narli luqa qa tis pama Langingka, i murl ma Aisaia qa iil. De qa snanpet na qa ma', "Guakka. Kua ngiat drlem ama rarlimini ve lungera ama lengi angera rleng, i ngia tis per a nget dap kua quasik?”

³¹ De qa guirltik bareq a qa ma', "Ani quasik mager ip ngu taqat drlem se lungar iara ama lengi. I quasiaq aqek ip ke teqerl a ngua nama rarlimini. Kua mager ip ngia ren ip ngia raat never a ngua?”

³² Baiv aa dema Pilip ka sik. Dap luqa ama barlka dai qa tis per iang ama Ngemumaqa aa lengi, i murl auura murlka ma Aisaia qa iil taqurliani,

“Ta men se luqa ama qaqeraqa ip taquarl ta men sama sipsip, i lua, i re narliip te peleng ka. De luqa ama qaqeraqa dai qatikka quasik ka taqen, ip taquarl ama sipsip are uimini, i ai de quasik iini ngerek nak, i lua, i aiv ama qaqet te narliip te sesiq ama qesing naver iini. ³³ I maikka ra manep ka, de ra kot se qa, dap maikka quasiaq ai ra kot se qa nama atlu. Ta veleng ka de saqias kuasiaq ai qurli qa ver ama aivetki. Dap diip naser a qa dai quasiaq angama lengi sever aa laanivas.” Ais. 53.7-8

³⁴ Baiv aa de luqa ama barlka qa snanpet nema Pilip ma',

“Kua luqa qa taqen sever a nas dap kua qa taqen sever a qek?”

³⁵Baiv aa dema Pilip ka guirltik bareq a qa ma', “Katikka ma Aisaia qa taqen sevet ma Iesus.”

Dema Pilip ka seserlvet luqa ama barlka aa tuaqevrep sama rarlimini ve lungera ma Aisaia aa lengi angera rleng.

³⁶De qatiaskerl ian diit nep luqa ama aiska de luqa ama barlka qa lu ama kainaqi, de qa ruqun ma Pilip ma',

“Ngi lu ama kainaqi aa. Be nanaa kua mager ip ngi ukmestem ngua, dap kua quasik?”

³⁷Dema Pilip ka ruqun a qa ma', “Mager ip ngu ukmestem ngi, i maikka ariq aip ngi narliip sema Iesus nade gia rlan.”

De qa guirltik ma', “Maikka ngua tu gua qevrep ai ma Iesus Kristus dai ama Ngemumaqa aa Uimka.”

³⁸Taqurla de luqa ama barlka qa nes be ian tiktik dama hos ip kula ngere kiarlet mer ama karki. De ian meriirl samet luqia ama kainaqi bema Pilip ka ukmes te luqa ama barlka. ³⁹De lua, i ian aang naimek namer ama kainaqi be ian sik, de masna ama Slurlka aa Qevrepka qa met ma Pilip ianai. De luqa ama barlka navet ma Itiaupia dai qa tit nep luqa ama aiska saver aa luqupki, de maikka aa tuaqevrep dai buup nget nama arlias. Dap saqias kuasiq ai qa lu ma Pilip.

⁴⁰Dap sa masna ma Pilip ka men per ama qerlingki ama barlki ma Asotas. De qa mit navet luqia ama qerlingki de qa tit per ama luqup, i buup nep luqa ama aiska, i qa tit be baingbaing se qa ver ama qerlingki ama barlki ma Sisaria, de qel sil bareq ama qaqet per ama luqup nama Ngemumaqa aa Lengi ama Atlunget. Baiv aa de qa men per ama qerlingki ama barlki ma Sisaria.

Ma Iesus Ka Aat Met Ma Saul Men Ama Aiska Savet Ma Damaskas

9 ^{1,2}Ai de vet luqia ama giqu de qatikka kuasiq ai masmas pet ma Saul dap katikka qa tuqut ma Iesus aa maatpitta de qe narliip ke peleng ta. Be qa mit ket lu ama barlka nep ma Lautu. I qe narliiv ama barlka qe iil ama Langingka sagel lura, i re uas tama Lautu vet ma Damaskas. De qe snanpet ma', “I mager ip ngi iil sever a ngua, i ngu narliip ngu manaik tama quatta bama nankina, i ra tit nep ma Iesus aa Aiska. De maikka ngu narliip ngu guirl se ra sep luqi iara ama Karabus pet ma Jarusalem.”

Dama Barlka qa iil taqurla. ^{3,4}Baiv aa dema Saul ka tit be sagel na ne luqia ama luqupki ma Damaskas, de maikka masna ama nirlaqi qia men navuk be qia qur aa sakngaiam be qaat per ama aivet. Dap ka narli iak ka taqen sagel ka ma',

“Saul, ngu lu ngi lenges na ngua ip nanaa?”

⁵Dema Saul ka snanpet ma', “Gua Barlka nema na ngi?”

De qa guirltik ma', “Ma Iesus na ngua, i ngi lenges na ngua. ⁶Dap ngia raarlviit de ngia iit savet ma Damaskas. De diiv iak ke sil ba ngi aip diip ngi rekmet nanaa.”

⁷Dap lura, i re nema Saul dai den pem ta, be maikka quasik mager ip ta taqen. De ra mai ra narli iaq aa lengi dap kuasik tet lu qa.

⁸Baiv aa dema Saul ka maarlviit de qa siquat ip kem ngim dap maikka ama arlenki ver aa saqang. De aa rluavik ta raneng de aa rik. De ra mit savet ma

Damaskas. ⁹Be sama niirl ama depguas dai quasik mager ip kem ngim. Be qurli qa naik, i qa tiirl ama asmes ngen ama kainaqi. ¹⁰Dap pet lungera ama niirl dai qurli iak pet ma Damaskas, i aa rlenki ma Ananias. I luqa dai qa tu aa qevap sevet ma Iesus. Dai ver iaiq ama arlenki dama Slurlka qa men sagel ka. Be qa tis ka ma',

"Ananias."

De qa guirltik ma',

"Gua Barlka, katikka ngua iara."

¹¹Dama Slurlka qa ruqun a qa ma',

"Ngia raarlviit de ngi iit nev ama aiska, i ra tis ka ma', "A seserlka." Be ngit sep ma Judas aa vetki de ngi snanpet te iaq, i qa navet ma Tasas, i aa rlenki ma Saul. I qatikka qurli qa, i qe raring. ¹²Be sa qa lu ngi de kat drlem gia rlenki ma Ananias. I ngia man sep ma vetki be ngia mu gia ngerik per a qa ip mager ip kem ngim."

¹³Dema Ananias ka guirltik ma', "Dap maikka gua Barlka, sa ngua narli ama lengi sevet luqa. I ama vuqa na qa. I sa qa lenges ne gia qaqer, i buup na ra vet ma Jarusalem. ¹⁴Dai sa qa men iara sama lengi nagel ama Barlta nep ma Lautu ip kep kuap pet lura, i ra tis gia rlenki."

¹⁵Dap ma Iesus ka ruqun a qa ma',

"A den, dap ngia tit, i sa raquarli ngua mak na qa ip ke tal gua rletki. Be diip kel sil sever a ngua barek lura, i quasiq ai ra navet ma Isrel. De diip ka taarl ver ama Kingkena araa saqang de gel iari ama qaqet navet ma Isrel. ¹⁶De maikka diip ngu su qa sever ama merlen-iirang, i diip ke tal iirang bareq a ngua."

¹⁷Baip maget dema Ananias ka mit sep ma Judas aa vetki sagel kurli ma Saul. Be qa mu aa ngerik per a qa de qa sil ba qa ma',

"Guakka Saul, ma Iesus, i auura Barlka, ka nem ngua sagel ngi. I luqa, i medu baing se qa gel ngi men ama aiska. I maikka qa nem ngua ip saqiaskerlka mager ip ngim ngim de buup ngi nama Qevapka ama Glasingaqa."

¹⁸Baip ka taqen be verleset de raquarl ama deldelitnem, i masna iitnem nge aat namen ma Saul aa sakngaiaam. Baip maget de saqiaskerlka qem ngim. Baiv aa de masna ma Ananias ka ukmestem ka taquarl ma Iesus ka taqen sagel aa risura. ¹⁹Baip maget de qa mes be verleset de saqi ama dlek-per-a-qa.

Ma Saul Ke Teqerl Ai Qa Namene Ma Iesus Aa Liinka

De vet luqia ama giqi de qurli ma Saul se iang ama niirl pet ma Damaskas. I qurli qa gel ma Iesus aa risura. ²⁰Aiv aa de nakka masna ma Saul ka sil sevet ma Iesus ai qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka. ²¹De lura dai re narli liina ama lengiini de ngemerl a ra de ra ruqun ma',

"Guariqenau, dap luqa, i ai de medu qe lenges nama qaqet, i ra tit naset ma Iesus pet ma Jarusalem. De askerlka lua qa men iara ip ke mali re lura ama qaqer ip kep kuap mer araa ngerik ip sev ama Karabus. De qa men sasari ip kerl guirl se lura sagel ama Barlta nep ma Lautu vet ma Jarusalem."

²²Dav ama Ngemumaqa dai as maikka qe semadlek nema Saul aa tuaqevap. Be qel sil nama lengi ama dlek-pem-nget sagel ama Judaqena, i qurli ra vet ma

Damaskas. Taqurla de maikka ma Saul ke taqal sil ai luqa ma Iesus dai qatikka murl ama Ngemumaqa qa mak na qa iv ama Judaqena araa Maatpitka na qa. De lura ama Judaqena vet ma Damaskas dai maikka quasik mager ip ta taqen.

Ama Judaqena Dai Re Serlin Sagel Ma Saul

^{23,24} De naser ama niirl, i buup na nget dama barlta nep ma Lautu pet ma Juda, ta iingdemna de re kaivung ip te veleng ma Saul. Dap sama Saul dai qa narli sevet liina. De ra, dai sa ra mugun mer ama luqupki ara tarlka ip te uas. Be qatikka re manaik tem ka ver ama niirl ngen ama arlen ip te peleng ka. ²⁵ Dap katiaskerl aip men iaiq ama arlenki de maikka ma Saul aa rluavik ta mit se qa sev iaiq ama vetki men ama surlka. Be ra quav ama kasiq ama ainkul-nget dama segenaqi ara ngerik, dema Saul ka mugun-met-ki. Baiv aa de ra raqa taneng ama kasik sama segenaqi manep sema Saul be sedarliik nama surliit.

Kurli Ma Saul Pet Ma Jarusalem

²⁶ Baiv aa dema Saul ka mit savet ma Jarusalem. De qe siquar ip kurli qa men ma Iesus aa Aposelkena. Dap maikka quasik maget. I lura dai reng ning me qa. I ra tu araa qevap ai qe kaaq ai qa namen ma Iesus aa liinka. ²⁷ Dap ma Banabas ka uirl se qa sagel ma Iesus aa Aposelkena. Be qa raqa teviktem mer ama lengi sevet ma Saul. I qa sil sever a qa, ai ama Slurlka qa men sagel ka men ama aiska. Be qa taqen sagel ka nama lengi. Dema Banabas ka sil ba ra ma', "Maikka medu vet ma Damaskas de ngu narli ma Saul ke taqat mit per ama lengi sever auura Barlka ma Iesus."

²⁸ Baip maget dama arlias per a ra navet ma Saul de qurli qa, ke na ra vet ma Jarusalem. De maikka qa taqen nama dlek sagel ama qaqet nema Iesus aa rlenki. ²⁹ De ver iang ama niirl de qe siquat ip ke su lura ama Judaqena navet ma Korin. Dap katiat ta taarl metna, te na qa. Be re narliip te peleng ka. ³⁰ Baip lua, i ma Iesus aa risura ra lu sevet liina de ra mit sema Saul savet ma Sisaria. De ra nem ka dama sipki savet ma Tasas.

³¹ Baip maget dema Iesus aa risura, i qurli ra vet ma Judia, de vet ma Galili, de vet ma Samaria dai maikka qurli ra maget, i quasiq araa ngama qumespik ta lenges na ra. Dama Qevapka ama Glasingaqa qa semadlek na ra. Dav as maikka ngene iari, i buup na ra, i ra tu araa qevap ip ta tit naset ma Iesus. De maikka ra manepnas, i raquarli ma Iesus ke ruirl se ra.

Ma Pita Qa Mat Nevet Ma Inia

³² Baiv aa dema Pita qa tit nev ama aiska savet ma Lida ip ket lu ma Iesus aa risura. De ver ama aiska dai qa tas gel iari ama risura. ³³ Be vet ma Lida dai ma Pita qa lu iak, i aa rlenki ma Inia. I luqa dai ama ding ne aa ngerik ngen aa ilaing, i luqa dai qatikka ai de qurli qa ver aa bit taqurla be deng per ama ages ama ngeriqit ngen a depguas. ³⁴ Ma Pita qa ruqun ma Inia ma', "Iara dai ma Iesus Kristus ka rekmet de maget na ngi. Ngia raarlviit de ngi urlisnas de ngia tit ne gia ilaing."

Taqurla de masna ma Inia qa maarlviit, i sa maget na qa de qa tit. ³⁵ Be lura ama qaqet, i ra navet ma Lida de navet ma Saron dai ra lu luqa, i qa tit de maikka guirltik per araa tuaqevap sagel ama Slurlka.

Ma Pita Qa Iames Nema Tabita

³⁶De ver iaiq ama luqupki, i araa rlenki ma Jopa, dai qurli iaiq ama risuqi, i araa rlenki ma Tabita. (Ara rlenki nama Grikkena araa lengi dai ra tis ki ma Dokas.) Luqia ama nanki dai maikka ai de qi narliip sema Iesus. Be qatikka ai de vetpet kia tat naver iari ama nankina. De qin ban ama qaqet tama asmes de ngene iarang taqurla, i quasik iirang gel ta. ³⁷De vet lungera ama niirl dai ama arlemki qia men per a qi be qia ngip. Dama nankina ta ukmes te araa serlapki de ra mu qi mer iaiq ama rumki pevanau. ³⁸Be lura, i ra ukmes tem ki dai ra narli ai qurli ma Pita vet ma Lida. De ra nem ama quariam savet ma Lida, i naqatikka qi gelna nema Jopa. De liiam aa, ian duqun ma Pita ma', "Maikka masna ngi na uun savet ma Jopa!"

³⁹De masna ma Pita qa maarlviit de qe na iam. Baip ta men pet ma Jopa de ra mit se qa samer ama rumki pevanau. Be qa men gel lura ama sauakta, i rek nak pet luqia ama nanki. De ra reqlerl a qa nama kloskina ngen ama luan, i ai de medu ma Dokas kit kut per a nget bareq a ra. ⁴⁰Baiv aa de as ma Pita qa nem ta sedarliik ip diip ke raring. Baiv aa de qa aan aa buum be qe raring. Baip maget de qa ngim sagel ara qetdingki de qa ruqun ma', "Tabita ngia raarlviit." Baiv aa de qia ngim sagel ma Pita de qia maarlviit. ⁴¹De qa raneng araa ngerik de qa maarl na qi. Be saip ka maarl na qi de qa nes tama Kristenkena ngen ama sauakta de qa qurl a ra rem ki, i sa qi iames. ⁴²Dama qaqet mai vet ma Jopa ta narli sevet liina de buup ne iari ra quarl temiis sagel ama Slurlka. ⁴³De qurli ma Pita se iang ama niirl pet ma Jopa gel iak, i aa rlenki ma Saimon, i luqa, i qa bisnis nama aurl arla qetdeng.

Ama Angeluqa Qa Qurl Ma Konilias Tama Lengi

10 ¹Diip ngu sil sevet ma Konilias, i qa navet ma Sisaria. I qatikka qa dai ama soldia na qa. I ai de qe uas tama 100 na ra ama Soldiaqena. I ra tis a liinka ma', 'A Italia' ²I maikka luqa dai qat drlem san bandemiis sagel ama Ngemumaqa, i ai de vet ke su lura, i qurli ra, te na qa ip te tekmet taqurla. De maikka qerl kurl ama Judaqena tama tekmeriirang ip ka tat never a ra, de maikka vetpet ke raring sagel ama Ngemumaqa. ³De ver iaq ama nirlaqa suuvup dai qurli qa, i qe raring. Dama Angeluqa qa men sagel ka be qa tis ka ma', "Konilias."

⁴De qa ngim sagel ama Angeluqa de sak met ka be qa snanpet na qa ma', "Gua barlka, ngu lu nanaa?"

Dama Angeluqa qa guirltik ba qa ma', "Sama Ngemumaqa qa narligel gia raring de sa qa lu ngi, i ngia quarl te gia tekmeriirang barek lura, i quasiq araa qerang. ⁵Be mager iv iara ngi nem iari savet ma Jopa ip te mali rema Saimon, i ra tis ka ma Pita. ⁶I qurli qa gel aa nemka ma Saimon, i luqa, i qe bisnis nama aurl angera qetdeng. I luqa dai aa vetki dengerlking."

⁷Baip maget de luqa ama Angeluqa qa mit. Dema Konilias ka nes te aa maatpiriam, iane ne iaq ama Soldiaqa, i qa tu aa qevap sagel ama Ngemumaqa, i ai de qa tat nevet ma Konilias sademna. ⁸De qa sil ba ra nama Angeluqa aa lengi de qa nem ta savet ma Jopa.

Ama Slurlka Qa Reqlerl Ma Pita Ne Iani Ip Taquarl Ama Viinki

⁹Baip bigia de lura ama depguas na ra, tat den be sagelna nema Jopa dema Pita dai qa sik saver ama vetki araa rlang, i maikka ama seserles taquarl

ama laiqi. I lua, i sama nirlaqa qem ngim manep de qurli qa de qe raring. ¹⁰De maikka ama getki-vem-ka maden be maikka qe narliip ka tes. Dav aa rluavik dai as kurli ra, i ra tuvem nama asmes. Dap ma Pita qe raring dai qet lu bing men ama uusepka. ¹¹Be qet lu ama luanki, i ama slurlki, i maikka buupki nama aurl-muqas-muqas, i ama ailu de ngen ama uaik. De ver aa viinki dai qet lu ama luanki, i ra serlek na qi nadama uusepka aa rlan. I luqa ama ruikka dai qat den navuk be deng gel ka. ¹²I ama aurl, i nget muqas muqas dai qurli nget pe luqa ama ruikka. I nger, i iang dai ama ilaing per a nget, i nge tit, de iang dai seserl na nget per ama aivet dap ngen ama uaik, i ngere kiavarl mer ama serliqis. ¹³De iak ka taqen sagel ka ma', "Pita, ngia raarlviit de ngi veleng lungera de ngia tes."

¹⁴Dema Pita qa ruqun a qa ma', "Maikka gua barlka qurli ngua. I ai de quasik ngua mes liirang aa, i maikka liirang aa dai auura Lautu arla reving-iirang aa."

¹⁵Baiv aa de saqiaskerlka ama Barlka qa taqen ip maiiram naivuk, i qa taqen ma', "Sa ariq aiv ama Ngemumaqa qa rekmet nama asmes-iirang bama atliirang dai quasik mager ip ngi tuqun ai gia reving-iirang."

¹⁶Ama Slurlika qa meraqen taqurla ma depguas niirang. Baip perleset dama ruikka qa mit piit sedama uusepka aa rlan.

¹⁷Baip maget de qatiaskerl ma Pita qa tu aa qevap aip ngu lu ama rarlimini nanaa ve liina angera rleng, i qa lu aa viinki. Ai dema Pita qa tu aa qevap taqurla dap lura, i ma Konilias ka nem ta dai sa ra men ip te manaik tema Saimon aa vetki. I ra men be ra maarl darliik nama vetki. ¹⁸De res nes ma', "Kuarl ai de qurli ma Saimon Pita ve luqia ama vetki?"

¹⁹Dap katiaskerl ai dema Pita qa tu aa qevap pe luqia ama viinki ara rleng, dama Slurlika aa Qevapka qa sil ba qa ma', "Ngi lu iari ama quatta, i re mali rem ngi. ²⁰Dai mager ip ngia raarlviit de ngi meriirl sagel ta. De diip ngi na ra de qula ngia tu gia qevap maberl, i raquarli lura dai ngua nem ta sagel ngi."

²¹Baip maget dema Pita qa meriirl sagel ta de qa ruqun a ra ma', "Katikka ngua iara. I ngene mali rem ngua. Dap ngu lu nanaa be ngen men sagel ngua?"

²²De ra ruqun ma', "Ma Konilias ka nem uut sagel ngi. I mani ama Ange-luqa qa ruqun ma Konilias ip ke nem uut iv uur ren tem ngi sep gia vetki. I diip ke narli gia lengi. I qatikka luqa ma Konilias dai qe uas tama 100 nama Soldiaqena. I maikka aa tekmeriirang dai ama atliirang, i ai de qat drlem san bandemiis sagel ama Ngemumaqa." ²³Ma Pita qa narli ara lengi de qa ruqun a ra ip kurli ra te na qa. Baip bigia dema Pita qe ne iari navet ma Jopa dai ra mit te ne lura ama depguas na ra.

Ma Pita Qa Mit Sep Ma Konilias Aa Vetki

²⁴De saqiaskerlka aip bigia ver iak de ra men pet ma Sisaria. Dap ma Konilias dai sa qa iingdemna ne aa rluavik ngen aa verlikpik. Be qurli ra de rem ngim na nema Pita. ²⁵Bema Pita qat dan sep ma Konilias aa vetki dai ian atmetna, dema Konilias kaan aa buum ip ke lautu sagel ma Pita. ²⁶Dap ma Pita qa raneng a qa de qa meraqen madlek sagel ka ma', "Ngia raarlviit, i ngua dai ama qaqeraqa ip taquarl ngi."

²⁷Dema Pita qe nema Konilias ianel sil bana de ian dran sev ama vetki. Dai ma Pita qa lu ama qaqet, i buup na ra, i ra iingdemna vama vetki. ²⁸De qa ruqun a ra ma',

“Sa ngen drlem ai maikka quasik mager iv uut, i ama Judaqena uure ngingdemna, uure ne lura, i quasik ai ra naver auut. De quasik mager iv uure ngingdemna uut na ngen. Dap sama Ngemumaqa qa su ngua, ai mager ip ngu narliip sama qaqet mai. De quasik mager ip ngu tuqun ai iari dai ama vura na ra. ²⁹I liina be ngua men sagel ngen, i ngen nes tem ngua. De quasik ai ngua tu gua qevpe ne a qerang. Dap maikka ngu lu ama rarlimini nanaa be ngen nes tem ngua?”

³⁰Dema Konilias ka ruqun ma',

“Diip ngu sil sever a nas. I luqa iara ama nirlaqa iv ama rlatpes naset lua, i medu qurli ngua pe gua vetki de ngu raring per ama depguas suuvup. Dai iak ka men be qa maarl vet gua saqang, i aa luan dai ngeren sin. ³¹De qa ruqun a ngua ma, Konilias sama Ngemumaqa qa narligel gia raring de sa qa lu ngia quarl te gia tekmeriirang barek lura, i quasik araa qerang. ³²Be mager iv iara ngi nem iari savet ma Jopa ip ta ren sema Saimon, i qerlka ra tis ka ma Pita. Luqa dai qe brlaing gel aa nemka ma Saimon, i luqa, i qe bisnis nama aurl angera qetdeng, i luqa dai aa vetki dengerlking. Dai qatikka verleser ama Angeluqa aa lengi aa.

³³Baip maget de masna ngua nem iari ip ta iit tem ngi, dai be maikka mager aa, i masna ngia men. Dai be iara uur iingdemna dama Slurlka aa saqang ip diiv uure narli ama lengi, i ama Ngemumaqa qa van a ngi rem nget.”

Ma Pita Qe Su Ra Vema Konilias Aa Vetki

³⁴Dema Pita qa maarl de qa taqen sagel ta taqurliani, ma', “A revan, i sa iara dai nguat drlem ai ama Ngemumaqa dai quasik ai qe narliip se iari dap kuasik te iari. ³⁵Dap per ama qerleng mai dai lura, i ren bandemiis sagel ama Ngemumaqa de re Lautu sagel ka nama revan dai qe narliip se ra. De saqikka lura, i re tekmet nama tekmeriirang ama atliirang, dai diiv ama Ngemumaqa dai maikka qe narliip se ra. ³⁶I sa qa nem ama lengi ama atlunget sagelem uut ama Isrelkena. I qa sil bauut sevet ma Iesus Kristus, i qa guirl se uut ip kurl uut maget gel auut Mam. I maikka ma Iesus dai ama Barlka na qa bareq ama tekmeriirang mai. ³⁷I sa ngen drlem sever ama tekmeriirang ama barliirang, i iirang nge men pet ma Judia. I baing se iirang pet ma Galili nevet ma Jon aa lengi, i luqa, i qe kukmes te lura, i re sekdem mer araa viirang. ³⁸I sa ngen narli sevet ma Iesus, i qa navet ma Nasaret, i ama Ngemumaqa qa mak na qa de qa buup ka nama Qevpeka ama Glasingaqa ngene aa dlek. I maikka qa tat naver ama qaqet nama tekmeriirang ama atliirang, de qe tekmet de maget se lura, i ma Satan ka lenges na ra. I maikka qe tekmet ne liirang aa, i raquarli ama Ngemumaqa dai qurli qa, qe na qa. ³⁹Be maikka uut, dai uuret lu liirang aa nauura saqang, i qe tekmet niirang. I qe tekmet ne liirang aa vet gua qerlingki ma Isrel, de vet ma Jarusalem. Dama Judaqena ra veleng ma Iesus, i ra uadem se qa men ama mengka. ⁴⁰Dap naser ama niirl ama depguas dama Ngemumaqa qa maarl na qa naver ama aapngipki de qa rekmer iv aa seviraqi qi lu qa. ⁴¹Dap kuasik ai maikka ama qaqet maden tet lu qa. Dav uut

naik, i murl ama Ngemumaqa qa mak nauut nauirl iv uurel sil ne aa lengi. A revan, i maikka mekai naser aa maarlvitki de uut na qa uut tes de uure srluup. ⁴²De maikka qa mak nauut iv uurel sil sever a qa bareq ama qaqer ip tat drlem sever a qa, ai qa dai sama Ngemumaqa qa mak na qa ip ka dai qa taarl nama qaqet per ama kot. De diip ke kot se lura, i ama ngipta de ngene lura, i as te iames. ⁴³I as murl miaimek dai ama Slurlka aa Aamki-na-ra, ra iil sever a qa vama Langingka, i murl. Be rel sil sever a qa ai qa dai mager ip ke lemerl ama qaqer araa viirang. Be lura, i ra tis aa rlenki de ra tu araa qevap sever a qa dai diip ke suquv araa viirang.

Lura I Quasiq Ai Ama Judaqena Na Ra Dai Ra Raneng Ama Qevepka Ama Glasingaqa

⁴⁴As lua, i ma Pita qa taqen, i qe rluses daa lengi de lura, i ra tu araa asdem ip te narli ama lengi. Dai ama Qevepka ama Glasingaqa qerl kurl a ra re aa dlek, i qa raneng a ra. ⁴⁵Dap lura, i re nema Pita dai ra aakmen se liina, i ama Ngemumaqa qerl kuarl te aa Qevepka barek lura, i quasiq ai ama Judaqena na ra. ⁴⁶De ra aakmen se lura, i ra taqen nama lengi muqas muqas. De maikka re barl ama Ngemumaqa ne araa lengi.

Baiv aa dema Pita qa ruqun ma', ⁴⁷"Maikka quasik mager iv uure riktik dem ta ip kuasik te qukmes tem ta nama kainaqi. I sa iara ama Qevepka qa raneng a ra ip taquarl mekai uut pet ma Jarusalem. ⁴⁸Baip maget dema Pita qa ruqun a ra ma', "Diiv iara iari naver auut dai diip te ukmes tem ngen nema Iesus Kristus aa rlenki."

Baip prleset, de lura navet ma Konilias aa liinka dai ra snanpet na qa ip kurli qa gelem ta se iang ama niirl.

Ma Pita Qa Guirl Sevet Ma Jarusalem Be Qa Sil Sever Aa Rletki

11 ¹Baip naser iang ama niirl dama lengi nge men sagel lura ama Apolkeneta vet ma Jarusalem, te ne araa rluavik navet ma Judia. Dai ra narli ama lengi sever ama nangista, i sa ra raneng ama Ngemumaqa aa lengi. ²Baip maget dema Pita qa men savet ma Jarusalem de iari ama Judaqena te serlin a qa, ³de ra taqen taqurliani ma', "Ngu lu nanaa be ngis pas te lura ama nangista, i quasiq ai ra naver auut. De qerlka ngi lenges nanas, i ngia tes araa asmes."

⁴Baiv aa de sakka ma Pita qa raqal sil ba ra sevet liina, i qurli qa gel ama nangista. I qa taqen taqurliani ma',

⁵"Medu ver iaq ama nirlaqa de qurli ngua vet ma Jopa. I qurli ngua, i ngu raring. Be ngu raring dai ngut lu ama viinki nagel ama Ngemumaqa. Be ver ama viinki dai ngut lu ama luanki ama slurlki taquarl ama ruikka, i ra serlek na qa nadama uusepka aa rlan. I luqa ama ruikka qat den navuk be deng gel ngua. ⁶De ngua raqam ngim sep ka dai ngua lu ama aurl-muqas-muqas, i iang dai taquarl ama karabau, de ngen ama ailu, de ngen ama uaik muqas muqas. ⁷I as ai de ngum ngim sagel liirang aa dai ngu narli iak ka taqen na ngua ma', "Pita ngia raarlviit de ngi veleng navet liirang aa ip ngia tes."

⁸Dap ngua ruqun a qa ma',

"Gua Barlka maikka qurli ngua, i maikka liirang aa dai auura reving-irang. Be as ai de quasik ngua mes navet liirang aa."

⁹Baiv aa de saqiaskerlka ama Barlka qa taqen ip maiiram naivuk. I qa taqen ma',

“Sa ariq aiv ama Ngemumaqa qa rekmet nama asmes-iirang, bama atliirang dai quasik mager ip ngi tuqun ai gia reving-iirang.”

¹⁰Ama Slurlka qa meraqen taqurla ma depguas niirang. Baip prleset dama ruikka qa mit piit sedama uusepka aa rlan.

¹¹De vet luus aa de ngua lu ama quatta ama depguas na ra, i ra men navet ma Sisaria ip te mali rem ngua. I sa ra men be qurli ra darliik ne luqia ama vetki. ¹²Dama Qevepka qa ruqun a ngua ip diip ngu na ra dap kuasik mager ip ngua tu gua qevap maberl. I qatikka ngu ne lura iara, ama ngeriqit-ngen-a-qa na ra, i uut mit navet ma Jopa. Baip maget de uut mit sep ma Konilias aa vetki. ¹³Be auut men be qurl uut gel ka de masna qa sil bauut ai sa qa lu ama Angeluqa, i qa men sagel ka ve aa vetki be qa taqen sagel ka.

I ama Angeluqa qa taqen taqurliani ma',

“Ngi nem aret savet ma Jopa ip ta iit tem ma Saimon, i aa iaiq ama rlenki ma Pita. ¹⁴I luqa ma Pita dai diip ke sil ba ngi nama Lengi ama Atlunget. Dai diip ngen drlem ama aiska, i ama Slurlka qa rekmet na qa ba ngen, ip ke iames na ngen. I qatikka ngi, ngi ne lura, i qurli ra gel ngi.”

¹⁵Baip lua, i ngul sil ba ra, dama Qevepka ama Saserlka qen ban a ra rama dlek, de qa raneng a ra ip taquarl mekai nge rales, i qa rekmet bauut. ¹⁶Baiv aa de vuktik per a ngua nema Iesus aa lengi, i mekai qa ruqun nauut ma', “Murl ma Jon ka ukmes tem ngen nama kainaqi dap kuasiq ama ainkules de diiv ama Slurlka qe qurl a ngen tama Qevepka ama Glasingaqa. ¹⁷Ngene lu, ariq aiv ama Ngemumaqa qerl kurl ama nangista te aa Qevepka ip taquarl mekai, i qerl kurl auut, i ai de uut tu auura qevap sever auura Barlka ma Iesus Kristus. Dai maikka quasik mager ip ngu riktik dem ka.”

¹⁸Baip ma Iesus aa Aposelkena ra narli ma Pita aa lengi raqurla, de quasik mager ip ta taqen. Dap maikka ra taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa, i ra taqen per a na ma', “Sa, ama Ngemumaqa dai sa qa rekmet nama aiska bareq ama nangista ip mager ip te guirltik per araa rut never araa viirang ip diiv ama Slurlka qe iames na ra.”

Ama Kristenkena Vet Ma Antiok

¹⁹Diip ngul sil ba ngi savet ma Iesus aa risura, i ra mit per ama luqup maden maden, i ra ingarl se ra, vet luqia ama giqi, i ra veleng ma Stiven. Be iari ra uaik sangis savet ma Pinisia de iari ra uaik savet ma Saipras, dav iari ra uaik savet ma Antiok. Be lura, i ra uaik, dai rel sil bareq ama Judaqena naik nema Iesus aa lengi. ²⁰Dav iari, i ra navet ma Saipras, dema Sairini dai ra mit savet ma Antiok. Be qurli ra vet ma Antiok de rel sil bareq ama Grikenena sevet ma Iesus auura Barlka. ²¹De maikka ama Slurlka dai qurli qa, qe na ra. Be buup ne iari rem ngim temanau ne araa viirang be dingding se ra men ma Iesus.

²²Baiv aa de lura vet ma Jarusalem ta narli ama lengi sevet lura ama nangista, i ra guirltik per a ra rut. De ra nem ma Banabas savet ma Antiok.

²³Baip ka men gel ta dai qa lu ama Ngemumaqa aa ngimsevetki, i qit matna parlen me ra. De maikka ma Banabas dai ama arlias-per-a-qa naver ama Slurlka. De qe tekkel ta ip ta taarl malkuil de araa tuaqevap dai ama

quanas-nget sagel ama Slurlka. ²⁴I maikka ma Banabas dai buup ka nama Qevepka ama Glasingaqa be maikka qa, dai ama atluqa. De qa tu aa qevep nama revan sagel ama Slurlka. Be vet luqia ama qerlingki dai buup ne iari, i dingding se ra men ama Slurlka. ²⁵Baiv aa dema Banabas ka mit namen a ra savet ma Tasas ip ke manaik tema Saul. ²⁶Baip ka lu qa de qa mit se qa savet ma Antiok. Be qurl iam gel ta ver ama ageski mai. De iane ngiingdemna nama Kristenkena de iane su ra, i maikka buup na ra. De lura, i ma Iesus aa risura vet ma Antiok, dai nge rarles ianai dai ama qaqet maden ta tis ta ma', "A Kristenkena."

²⁷De vet lungera ama niirl dama sil-nauirl-ta, navet ma Jarusalem, ta mit savet ma Antiok. ²⁸Be iak naver a ra, i aa rlenki ma Agabas ka maarlviit parlen me ra de qa taqen nama dlek nagel ama Qevepka taqurliani ma', "Diiv ama getki ama slurlki qia ren per ama aivetki mai." (Maikka luqia ama getki qia men per ama giqi, i lua, i ma Klaudias ke uas tama Gaman Rom.) ²⁹De lura ama risura vet ma Antiok, i ra narli sever ama getki ama slurlki vet ma Judia, de re ngiingdemna de re tuqun ip diip tem nem ama qelaing ip ta tat naver araa rluavik pet ma Judia. Be iak, de iak, ka tu aa qevep aip diip kerl kuarl tama qesna nama qelaing bareq a ra. ³⁰I qatikka ra rekmet taqurla, de ra qurl ma Banabas kene ma Saul te lungera ama qelaing. De ian mit se nget be ian kurl lura, i re uas tama Kristenkena.

Ta Veleng Ma Jems Dap Ta Karabus Nema Pita

12 ¹De vet lungera ama niirl dema King Herot ke rarles ip ke lenges ne iari ama Kristenkena. ^{2,3}Be qa veleng ma James, i ma Jon aa ningamka nama sinki. Baiv aa de qet lu ama Judaqena, i ama uairlka ver a ra nevet liina, i qa veleng ma Jems, de qerlka qa quap pet ma Pita. De vet lungera ama niirl dama Judaqena, ta iingdemna vet ma Jarusalem per ama Asmeski ama Slurlki. I luqia ama Asmeski dai ra tis ki ma', "Ama Angeluqa-Qa-Nгим-Manep-Sagel-Ama-Qerekka."

⁴Baiv aa dema King Herot ka mu ma Pita vama Karabus. De qa ruqun ama soldiaqena ama malepka ngen ama ngeriqit-ngen-a-qa ip te uas tema Pita vama Karabus. Baip naser ama asmeski dema King Herot ka mu aa qevep ip ka raarl nema Pita ver ama Kot iv ama qaqet navet ma Jarusalem dai qerlka ama arlias per a ra naver a qa.

⁵Dema Pita dai qurli qa vama Karabus dav ama Kristenkena mai dai maikka re raring sademna ne araa dlek sagel ama Ngemumaqa ip ka tat naver a qa.

⁶Baip pet luqia ama arlenki ip bigia dema Herot ke kot sema Pita. Dap ma Pita dai as kurli qa, i qe brlaing parlen ama soldiaiam. I maikka ra quap met ma Pita aa rik nama seniam ama dlek pem iam. De iari ama Soldiaqena dai qurli ra mer ama tarlka, i re uas.

⁷Baiv aa dama Slurlka aa Angeluqa qa maarl daleng me qa. De buup luqia ama rumki nama nirlaqi. Baiv aa dama Angeluqa qa uaming dema Pita aa snaing de qa vileng a qa, de qa ruqun a qa ma', "Masna ngia raarlviit."

Baiv aa de masna qa maarlviit dama seniam ian aat namen aa ngerik.

⁸Dama Angeluqa qa ruqun ma',

"Ngi urlisnas de ngia tik men nanas ne gia liitki de ngia ru gia luut pet gia ilaing."

⁹Dema Pita qa mit naser a qa nep ma Karabus, dap kuasik kat drlem aip kuarl ama revan, i qa tit naser ama Angeluqa dap kua quasik. I qa tu aa qevap ai ama viinki naik nagel ama Slurlka. ¹⁰Be ian dren be ian aang gel ama soldiaqena dap kuasik tet lu iam. De ian diit saqiaskerlka be ian aang gel iari dap saqikka quasik tet lu iam. De ian men be sagel ama tarlka, i maikka ama ain per a qa, i qa vet garli nema Jarusalem. Dai qatikka rattem mer ama tarlka be sagel iam de ian mit sedarliik. De ian diit nev iaq ama aiska, dama Angeluqa qa mit namen a qa.

¹¹Baiv aa de ngiltik pet ma Pita de qa taqen per a nas, ma', "Maikka ama revan, i sama Slurlka qa nem aa Angeluqa ip ke iames na ngua naver ama aapngipki. I ma Herot ke nama Judaqena re narliip te peleng ngua."

¹²Baip ngiltik per a qa ne liina, de qa mit sep ma Maria ara vetki, i ma Jon Mak aa nan. Dap pe luqia ama vetki dai buup nema Iesus aa risura, i ra iingdemna de re raring. ¹³Baiv aa dema Pita qa qirlas mer ama tarlka de iaiaq ama nanki, i ara rlenki ma Roda, i qit matna ve luqia ama vetki dai qia men ip kia tu araa asdem aip nema darliik. ¹⁴Be qia tu araa asdem dai qiat drlem ma Pita aa qenem. Dai maikka ama uairlka ver a qi malai de quasik ai qia tu araa qevap ip ki raarl mer ama tarlka ip ma Pita qa ran, dap maitki masna qia guirl be qia man sagel lura, i re raring. De qia ruqun a ra ma', "Guariqenau. Auur a barlka ma Pita aa vuk darliik, i sa qa men."

¹⁵De ra taqen a qi ma', "Ngu lu ngi kaak ip nanaa?" Dap kia ruqun ma', "Guariqena. Maikka gua revan." Dap ta ruqun ma', "Katias aa iauska."

¹⁶Dap ma Pita dai qatiaskerl ke kirlas ip te narli de ra raarl mer ama tarlka ip sagel ka. Baiv aa de ra raarl mer ama tarlka dai ra lu qa de maikka sak met ta. ¹⁷De masna ma Pita qa quarl ne aa ngerik piit ip ke riktik dem ta. De qa sil ba ra sever ama Slurlka, i qa mit se qa nev ama Karabus. De qa ruqun a ra ma', "De diip ngenel sil sever a ngua barek ma Jems, de auur ari be iari ama quatta sevet liirang iara."

Baip maget de qa mit namen a ra saver iaiaq ama luqupki.

¹⁸Baip bigia nepbang dama soldiaqena dai re manaik tema Pita dalkuil de maikka ra tu araa qevap maberl. I quasik tat drlem aip ma Pita qa mit kua. ¹⁹Baiv aa dema Herot ka ruqun ip te mali rem ka dap kuasik ta lu qa. Taqurla dema Herot ka snanpet ne lura, i re uas tema Pita vama Karabus dap kuasik tat drlem. Dema Herot ka ruqun ip ta iit se lura ip te veleng ta, i raquarli quasik ta raqa uas tem ka.

Ma King Herot Ka Ral Ama Tuvetki

Baip naset liina dema Herot ka mit navet ma Judia be qa mit mas pet ma Sisaria. ²⁰Be qurla qa vet ma Sisaria be maikka qa serlin ama qaqet navet ma Taia dema Saidan. De iari naver a ra, ra mit ip te lu ma Herot. Dap lua, dai ra men be ra lu ma Blastus nauirl, i luqa, i ma Herot aa Aamngimka. De ra snanpet na qa aip kua mager ip ke verleser ama serlinki ne varlen me ra. I raquarli ma Taia ki nema Saidan dai ai de ian derer ama asmes navet ma King Herot aa qerlingki. Dema Blastus ka narligel ta, de qa rekmet taqurla ip ka tat never a ra.

²¹Baiv aa dema Herot ka mak ne iaq ama nirlaqa ip ke kaivung per a ra. Be vet luqa ama nirlaqa dema Herot ka muremiis ne aa luan, i maikka ama atlungget de qa mugun mer aa mugun-met-ki de qa taqen sagel ta ne aa lengi.

²²Baip ka taqen be verleset de ra ruqun ma', "Lungera ama lengi dai qatikka quasiq ai nagel ka dap nagel ama Slurlka." ²³Dap ma King Herot dai quasiq ai qe barl ama Ngemumaqa, i qa mat naver a qa, dap ke narliip ke barlnas. Taqurla de masna ama Slurlka aa Angeluqa qa lenges ne aa qetdingki bama gemiising nge mes ka. Be iising nge verleser a qa.

²⁴De vet luqia ama giqu de verik sama Ngemumaqa aa lengi ver ama qerleng-iirang, i buup niirang, be maikka buup ne iari ama qaqet te narliip se aa lengi.

²⁵Baip prleset nema Banabas kene ma Saul ian aa rletki varlen ian ari vet ma Jarusalem de ian guirl savet ma Antiok dema Jon Mak ke ne a iam.

Ama Slurlka Aa Qevepka Qa Nem Ma Banabas Kene Ma Saul Iv Ian Diit Sama Lengi Ama Atlungget

13 ¹De gel ama Kristenkena vet ma Antiok dai iari never a ra dai ama Slurlka aa Aamki-na-ra, de iari dai ama tiksiquena na ra. I iari navet lura dai araa rlen, i ma', Banabas, dema Saimon (i ra tis ka ma', A Suqa); dema Lusias navet ma Sairini; dema Manain, i qa navet ma Herot aa liinka; dema Saul. ²Baip lua, i re ngiingdemna de re raring dap kuasik ta tu araa qevep sever ama asmes ip ta tes. De vet luus aa dama Qevepka ama Glasingaqa qa ruqun a ra ma',

"Diip ngene mel sema Banabas kene ma Saul iv iane tekmet ne gua rletki, i sa murl ngua mak na iam iv iane tekmet na qi."

³Be qatikka ra tiirl ama asmes de re raring de ra mu araa ngerik per a iam de ra nem iam sama Slurlka aa rletki.

Ma Banabas Kene Ma Saul Iane Su Vet Ma Saipras

⁴Be sa ian mit naser ama Qevepka ama Glasingaqa aa lengi be ian mit savet ma Selusia. De ianai de ra mit dama sipki savet ma Saipras. ⁵Baip ta men pet ma Salamais de rel sil nama Ngemumaqa aa lengi vama Judaqena araa Lautu-vem-nget. Dema Jon Mak dai qurli qa, qen a iam ip ka tat naver a iam.

⁶Baiv aa de ra mit ne araa ilaing pet luqia ama ailanki be ra men savet ma Paipas. Baip kurli ra vet ma Paipas dai ra lu iak, i ama qenaingki-vem-ka. I qatikka luqa dai qa naver ama Judaqena. I luqa dai ai de qe kaaq ai ama Slurlka aa Aamki-na-qa. I luqa dai aa rlenki ma', "Barl-Iesus." ⁷Ma Barl-Iesus dai maikka aa rluaqa ne luqa, i ama barlka na qa, i qe uas te luqia ama ailanki. I luqa ama barlka dai aa rlenki ma Sagias Paulus. I qa dai maikka aa drlem peviit.

Baiv aa de luqa ama barlka qa nes tema Banabas dema Saul iv ian den sagel ka. I maikka raquarli qe narliip ke narli ama Ngemumaqa aa lengi. ⁸Baip ta men sagel luqa ama qenaingki-vem-ka ma Barl-Iesus, i aa iaiq ama rlenki ma Elimas, dai qa maarl sev araa qames de qe tekmer ip ke lenges ne araa lengi. I maikka quasik ke narliiv ama barlka qa tu aa qevep sever ama Ngemumaqa. ⁹Baiv aa dema Saul, i aa iaiq ama rlenki ma Paulus dai ama Slurlka aa Qevepka qa qurl a qa rama adrlem. Be qa maarl de qa ngim sagel ama

qenaingki-vem-ka. ¹⁰De qa ruqun ma', "Maikka ngi dai ma Satan aa uimka na ngi. I maikka ngi dai quasik ngi narliip sama tekmeriirang, i ama atliirang, de maikka ngi dai ngia mugelnas nama qenaingki-vem-iirang. De maikka ai de sademna de ngi siquat ip ngi guirltik per ama Slurlka aa lengi ama revan-nget, dap ngi riirl ama tekmeriirang ama viirang. ¹¹Ngi narli, diiv iara ama Slurlka qe qurl a ngi tama merlenka, i diiv ama rlen ngi. Be diip kuasik ngim ngim per iang ama niirl."

Taqurla de masna ama qenaingki-vem-ka qa meng, be ai de qe ngurekmer ip te iari iv ait de aqek ka raneng de aa ngerik. ¹²Baiv ama barlka ma Sagias, dai qa lu liina de qa mu aa qevap sever ama Slurlka. De maikka sak met ka naver ama lengi, i ra su qa sevet ma Iesus.

Ma Jon Mak Ka Mit Namen A Ra Be Qa Mit Savet Ma Jarusalem

¹³Baip naser iang ama niirl dema Paulus-kena ra mit navet ma Paipas dama sipki. Be ra men savet ma Perga pet ma Pampilia Provins. Be qurli ra vet ma Perga dai ma Jon Mak ka mit namen a ra be qa mit savet ma Jarusalem. ¹⁴Dap katiaskerl ma Paulus kene ma Banabas ian mit navet ma Perga be ian men pet ma Antiok pet ma Pisidia Provins. Be ver ama Judaqena araa Lautuqa de ian mit be ian man sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki, be iane na ra, re Lautu. ¹⁵Be ver ama Lautu de ra tis pet ma Moses aa iang ama lengi de ngen ama Lengi, i ama Ngemumaqa Aamki-na-ra, ra iil. Baip naset lungera ama lengi de lura, i re uas tama Lautu-vem-ki dai ra snanpet nauura iam ma', "Auura iamka quariq aiv angama lengi gel uin iv uane tekkel ama seviraqi, dai uan deraqen."

¹⁶De masna ma Paulus ka maarlviit de qa quarl ne aa ngerik ip diip ka taqen. I qa taqen taqurliani, ma', "Maikka gua rluavik navet ma Isrel de ngen iari, i maikka ngene narliip sama Ngemumaqa dai maikka ngene taqa mu a ngen asdem. ¹⁷Maikka murl miaimek dama Ngemumaqa qa mak nauura murlta ip ta, dai ama quanases metta per aa liinka. Be qurli ra, i ama nangista na ra varlen ama Isip-kena, dama Ngemumaqa qa iirl ta, be maikka buup na ra. Dama Ngemumaqa qa reqerl ne aa dlek, i maikka nget peviit bareq a ra de qa mer aa liinka navet ma Isip. ¹⁸I qa mer a ra be qa uas tem ta vet luqia ama qerlingki, i ama ausaqi na qi. Be qatias ka uas tem ta vet luqia ama qerlingki sama ages ama malev ama rlatpes. ¹⁹De ver iaiq ama qerlingki ma Kainan dai ama Ngemumaqa qa lenges nama qaqet mai naver a qi, i ra dai ama liin ama ngeriqit ngen-a-iam na nget. I lura dai maikka ama vura. De qa qurl auura murlta te luqia ama qerlingki ip te uas tem ki bareq anas.

²⁰Be qurli ra vet luqia ama qerlingki ma Kainan dama Ngemumaqa qa mak ne iari ama Aamngimta be ra uas te aa liinka. Be lura ama Aamngimta dai re uas be deng pet luqia ama giqu, i ama Ngemumaqa qa mak nema Samuel. I lura ama Aamngimta, i re uas tama Isrelkena sama ages ama 450. ²¹Baiv aa de ra snanpet nema Samuel iv angama King ip ke uas tem ta. Taqurla dama Ngemumaqa qa mak nema King Saul, i ma Kisa aa uimka, i qa navet ma Benjamin aa liinka. Be luqa ma Saul dai araa King na qa sama ages ama malev ama rlatpes.

²²Baiv aa dama Ngemumaqa dai quasik ke narliip sema Saul de qa mu ma Daivit ip ka ra a luqupka. Dama Ngemumaqa qa taqen sever a qa ma',

“Ma Daivit, i ma Jesi aa uimka, i luqa dai maikka ama atluqa. I aa tuaqevap taquarl ngua. I maikka nguap drlem ai qa dai diip ke narligel ngua.”

²³I qatikka ma Daivit dai ama Ngemumaqa qa sil ba qa ai laiv iak ka ren naver aa laanivas ip ke iames nauut ama Isrelkena. I luqa dai aa rlenki ma Iesus. ²⁴Dap nauirl dai ma Jon kel sil bareq auut, i ama Isrelkena ip mager iv uurem ngim temanau nauura viirang. Dai diip ke ukmes te lura, i re tekmet taqurla. ²⁵Ai dema Jon ket matna raqurla be sakka aip lua ip ke prleset ne aa rletki de qa taqen sagel uut taqurliani, ma',

“Nguia dai quasiaq ai nguia ip ngu iames nama qaqet navet ma Isrel. Maikka quasik ngen dru a ngen a qevap taqurla. I nguia, dai quasiaq ai luqa, i qurli ngen de ngenem ngim na na qa. Dap ka, dai qatias diip ka ren. Be qatias ka, dai aa dlek peviit, dap nguia, dai ama vuqa na nguia.”

²⁶Gua rluavik, i ngen navet ma Abram aa laanivas de ngen iari, i maikka ngene narliip sama Ngemumaqa dai maikka ngene narli. Ama Ngemumaqa dai sa qa nem aa lengi bareq auut mai ip ke iames nauut. ²⁷Dap sama Iesus dai qa men pet ma Jarusalem, dap lura navet ma Jarusalem te nauura barlta dai quasik tat drlem a qa. Dap maikka ra narli ama lengi sever a qa nev ama Ngemumaqa aa Langingka per ama Lautu mai dap kuasik tat drlem a qa. Dap maikka ra lenges nauura Barlka ma Iesus ip taquarl murl ama langing ngerel sil. ²⁸I quattaa, i quasiaq angama rarlimini ip te peleng ka dap ta taqen ne araa dlek sagel ma Pailat ip ke veleng ka. ²⁹Be saip ta rekmer ip taquarl ama langing ngerel sil sever a qa, de ra mer aa qetdingki namen ama Lalemka be ra mu qi mer ama demka. ³⁰Dav ama Ngemumaqa qa maarl na qa naver ama aapngipki. ³¹De ver iang ama niirl, i buup de baing sema Iesus gel lura, i mekai qe na ra, ra tit navet ma Galili savet ma Jarusalem. Be sa iara rel sil sever a qa bareq ama qaqet.

^{32,33}I iara uun men, i ngu nema Banabas iv uunel sil ba ngen sever ama Ngemumaqa aa lengi, i ngerel sil bareq auura murlta iv as laiv araa laanivas te lu qa, i qa raarl nema Iesus naver ama aapngipki. De saqiaskerlka murl ma King Daivit ka iil ama taing dai luqia ip ma quanasiim. Dai qa iil taqurliani, “Maikka ngi dai gualselaqa na ngi, be maikka iara dai nguaimka na ngi.”

Sng. 2.7

³⁴De saqiaskerlka iani raqurliani, i ama Ngemumaqa qa taqen sever aa maarlvitki naver ama aapngipki de diip kuasik mager ip sik te aa qetdingki samer ama demka. De qa taqen taqurliani ma',

Diip ngu qurl a ngen mai tama tekmeriirang ama seserl iirang, i ama revan-iirang. Taquarl murl nguia taqen ne gua revan sagel ma Daivit.”

Ais. 55.3

³⁵De saqiaskerlka iani, raqurliani ver iaiq ama taingki ma',

“Gia alselaqa, i ama atluqa dai diip kuasik lenges ne aa qetdingki samer ama demka.” Sng. 16.10

³⁶Dap liina dai quasiaq ai iini ngerel sil sevet ma Daivit. I ma Daivit dai murl ka tat naver aa seviraqi, i qa tit naser ama Ngemumaqa aa lengi. Baiv aa de ra mu qa mer ama demka de sik te aa qetdingki, taquarl aa murlta. ³⁷Dap luqa, i ama Ngemumaqa qel sil sever a qa dai quasiaq ai liina nge men per a qa, i raquarli luqa dai ama Ngemumaqa qa maarl na qa naver ama aapngipki be quasiaq ai sik te aa qetdingki.

^{38,39}“Guariqena, mager ip ngen drlem sevet liina. I maikka ma Iesus naik dai mager ip ke lemerl ngen te a ngen a viirang. De mager ip ngen drlem ai ariq aip nemta, i ding se ra mene ma Iesus dai diip ngerlangken per ama Ngemumaqa ne araa viirang. Dap lura, i ra tit naset ma Moses aa lengi dai quasik mager iv aa lengi ngere verleset ne araa viirang, dap katikka ma Iesus naik.
⁴⁰Dai maikka mager ip ngenet lu tik liirang aa, i ama Ngemumaqa Aamkina-ra ra taqen sever iirang ip kuasik mager ip liirang aa nge ren per a ngen.
⁴¹I ama Ngemumaqa qa taqen ma’,

“Ngen, i ai de ngen drlem sa muqut dai diip ngenem ngim de ngenet lu gua tekmeriirang ama dlek-pem-iirang. Hab 1.5

De maikka diip ngene nanses, dap diip lenges na ngen mas.

I raquarli ver a ngen a giqi dai diip ngut matna varlen me ngen.

Dap liirang aa, i ngu tekmet dai diip kuasik ngen dru a ngen a qevap sever iarang. I quattaa, i ariq iak ka teqerl a ngen ne liirang aa dap diip ngenen birling.”

⁴²Baip matmatmet na ra de buup ne iari ama qaqet ta ruqun ma Paulus ken ma Banabas taqurliani, ma’, “Saqiaskerlka uure narliip diiv uan den per ama Lautuqa ip saqiaskerlka uanel sil ne iang ama lengi raqurla. ⁴³Baip ta tit sev araa vet de buup nama Judaqena te ne iari, i ra Lautu nama revan sagel ama Ngemumaqa. Dai ra mit naset ma Paulus kene ma Banabas. De iane tekgel ta ip ta taarl ma alkuil men ama Ngemumaqa aa ngimsevetki.

⁴⁴Baip pet luqa ama Lautuqa dama qares ip padarli suquv ama qaqet mai vet luqia ama qerlingki ip te narli ama Ngemumaqa aa lengi. ⁴⁵Baiv ama Judaqena ret lu ama qaqer, i maikka ama buurlem na ra, de maikka ra tat mavik. I ra tat mavik, i raquarli ret lu ama buurlem nama qaqer, i re narliip sema Paulus kene ma Banabas. De ra taarl metna tene ma Paulus be maikka ra tuqut ka, i quasik te narliip te narli ma Paulus aa lengi. ⁴⁶Dap ma Paulus kene ma Banabas dai quasik ama qeleviam dav ian maarl varlen ama buurlem na ra. De ian deraqen nama dlek, ma’, “A revan, ama Ngemumaqa aa lengi dai mager ip nge ren sagel ama Judaqena nauirl, taqurla be uunel sil ba ngen nauirl. Dap kuasik ngene narliip se aa lengi de ver a ngen a tua-qevap, dai ngen dru a ngen a qevap ai quasik mager ip ngene taneng ama iames masmas. Taqurla be diiv uun diit namen a ngen iv uunel sil barek lura, i quasik ai ra navet ma Isrel. ⁴⁷I maikka raquarli ama Slurlka qa meraqen ne aa dlek sagelem uut ma’,

“Sa ngua mak na ngen ip ngen derat never ama qaqet mai, i quasik ai ra navet ma Isrel. Be diip ngen dai raquarl ama nirlaqi, i qi bingbing men ama arlenki. I diip ngene prleset nama luquviirang mai ver ama aivetki, ip ngen der a ra semen ama iames.” Ais. 49.6

Katikka verleser aa.

⁴⁸Baip prleset ma Paulus aa lengi de lura, i quasik ai ra navet ma Isrel dai ama uairlka ver a ra, i ra narli ai ama Slurlka qe narliip se ra. Be maikka ra tis ama Slurlka de re tuqun ai ama atluqa, i re narli aa lengi raqurla. Be lura, i ama Ngemumaqa qa mak na ra ip te taneng ama iames, i qurli nget masmas dai rerlas tem ta mene ma Iesus.

⁴⁹Be maikka ama Slurlka aa lengi nge mit pet luqia ama qerlingki mai.

⁵⁰Dap lura, i ama Judaqena araa barlta te tekgel ama ngerl-nanta de ngen

ama ngerl-mamta ip te nem ma Paulus kene ma Banabas iv ian diit nagel ta. Taqurla de ra tesna te na iam de re qirlvem se iam iv ian diit mas naver a ra qerlingki. ⁵¹Taqurla de ian diit de ian uadem per ian a ilaing tama aianemaqa never ian a ilaing. I ian tekmet ne liina iv ian a qumespik tat drlem ai ama Slurlka dai diip ka ruvet ba ra. Taqurla de ian diit be savet ma Aikoniam. ⁵²Dap lura, i rerlas tem ta mene ma Iesus dai maikka ama arlias per a ra. De maikka buup ta nama Qevepka ama Glasingaqa. Prleser aa.

Ma Paulus Kene Ma Banabas Iane Su Vet Ma Aikoniam

14 ¹Baip pet ma Aikoniam dema Paulus kene ma Banabas ian man sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki. Be ian deraqen nama Lengi ama Atlunget be maikka buup nama Judaqena ngen iari dai rerlas tem ta mene ma Iesus. ²Dav iari ama Judaqena, i quasik ta tu araa qevap sevet ma Iesus dai ra taarl ne iari araa rut, i lura, i quasik ai ra navet ma Isrel. I ra taarl ne araa rut ip tem ngim temanau nema Paulus kene ma Banabas. ³Be qurl iam aa sama ainkules dai de ian deraqen madlek nama Slurlka aa lengi dap maikka quasik ai ianeng ning. Dama Slurlka qe teqerl ama qaqer ai maikka aa ngimsevetki dai ama revan. Dai de qerl kurl aa iam te aa dlek iv iane tekmet nama tekme-riirang ama aakmenses-pem-iirang, taqurla be ian derat never iari ama qaqet. ⁴Dap pet luqia ama luqupki ma Aikoniam dai ama Slurlka aa lengi nge mat met ta. Be iari dai ra tit kur ama Judaqena araa lengi dav iari dai ra tit naser ama Slurlka aa lengi, i liiam aa ianel sil na nget.

Ianel Sil Vet Ma Laikonia

^{5,6}Baiv aa de iane narli ai diiv ian a qumespiq ama Judaqena de ngen ne lura, i quasik ai ra navet ma Isrel dai diip te ngiingdemna te ne araa barla ip te peleng iam nama dul. Baiv iane narli raqurla de sakka ian uaik savet ma Laikonia Provins. Be qurl iam pet luqia ama Provins de ian diit de ianet lu ama qaqet pet luqia ama qerlingki. Be ver iang ama niirl de qurli iam pet ma Listra qi nema Dabi. ⁷Be vet luqia ama qerlingki dai ianel sil nama Slurlka aa Lengi ama Atlunget.

⁸Be lua, i qurli iam pet ma Listra dai ian lu iaq ama ding ne aa ilaing, i qatikka murl aa nan kia sel a qa se liina. I maikka qa dai quasik mager ip ka tit. ⁹I luqa dai qatikka qurli qa, i qa mugun de qa narli ma Paulus aa lengi, i qat den. Dema Paulus dai qa ngim mas sagel ka de qat drlem ai luqa dai aa tuaqevap dai mager iv ama Slurlka qa raat never a qa. ¹⁰Be as lua, i qem ngim sagel ka de maikka qa nes slep sagel ka ma', "Maikka ngia raarlviit ne gia ilaing."

Baip ka narli raqurla de qa meranas piit de qa tit. ¹¹Baip lura, i ra navet ma Laikonia Provins, i ra iingdemna dai ret lu, i ma Paulus ka rekmet ne liina de re nanses de maikka res nes slep ne araa lengi ma', "Guariqenau, sa uur a slurliam ian men nev uusep be sa ian guirltik per a nas be iam taquarl ama qaqet."

¹²Taqurla de masna ra tis iam ai araa slurliam (I lura dai ai de re Lautu sagel ama ualdengaiam, i araa slurliam, i ma Suus kene ma Hemis.)

I ma Banabas dai ra tis ka ma Suus dema Paulus dai ra tis ka ma Hemis, i raquarli qa dai ama meraqen-pem-ka. ¹³Dama Lautu-vem-ka, i luqa iai de qe

uas tema Suus aa Lautu-vem-ki, i qurli qa darliik ne luqia ama luqupki. De qa lu liina, i ma Paulus ka mat navet luqa, i ama ding ne aa ilaing, de masna qa men sama bulmakau ngen ama qunam, i ra seabem nget. I qe narliip ta mai re Lautu sagel iam. De diip te veleng ama bulmakau bareq a iam.

¹⁴Dav aip ma Banabas kene ma Paulus iane narli sevet liina de maikka quasik iane narliip taqurla, de ian rlekmet ne ian a serlap maden. De ian uaik se varlen ama buurlemki nama qaqet de ianes nes slep ma',

¹⁵"Maikka quasik mager ip ngene tekmet taqurla. I uun dai ama qaqeraiam na uun. I saqikka uun dai naver ama aivetki. Dap sa uun men sasari sagel ngen iv uunel sil ba ngen ai mager ip ngenem ngim temana ne liirang aa ama kaaq-iirang. Dap ngenem ngim sagel ama Ngemumaqa, i luqa, i qurli qa masmas. I qa dai qa rekmet nama tekmeriirang per ama uusepka de ver ama aivetki. De qa rekmet ne ngen ama ruqanepka dama tekmeriirang pem ka.

¹⁶Dap maikka murl miaimek dama Ngemumaqa aa ding sama qaqer ip ta tit naser araa tuaqevap. ¹⁷Dap maikka quasiaq ai qa rerles ip kuasiaq uut drlem sever a qa. Maikka quasik. I maikka qa dai qe tekmet nama tekmeriirang ama atliirang bareq auut, i qe tekmet nama qaik bareq uut de qe riirl ama asmes bareq auut. A revan, i maikka qerl kurl auut tama asmes be maikka ama arlias per auut."

¹⁸Baip ma Paulus ka taqen be verleset de ra narligel aa lengi. Dap maikka ama qares ip padarli re lautu sagel iam de re peleng ama bulmakau bareq a iam. ¹⁹Baiv aa de iari ama Judaqena ra men navet ma Antiok de navet ma Aikoniam. Be vet luqia ama luqupki ma Listra dai re tekkel ama qaqet de re kiat mer araa tuaqevap ip ta raarl sev auura iam ian a qames. Ta rekmet taqurla de ra rlumet nema Paulus nama dul. Ta rlumet na qa nama dul be deng, i ret lu ai qa ngip, taqurla de ra rlut na qa ver ama aivet ip saver ama luqupki ara garli. ²⁰Dav aiv ama risura ra men be ra iingmirlek nema Paulus de masna qa maarlvit de qa guirl savet luqia ama luqupki. Baip bigia de qene ma Banabas ian mit savet ma Dabi.

Ma Paulus Kene Ma Banabas Ian Guirl Sevet Ma Antiok

²¹Be qurl iam pet ma Dabi de ianel sil nama Lengi ama Atlunget bareq ama qaqet. Be maikka buup ne iari ra guirltik per araa rut. Baip maget de ra guirl savet ma Listra dema Aikoniam be savet ma Antiok. ²²Be vet lungera ama luqup dai ian derat never ama risura de iane semadlek na ra de iane tekkel ta ip maikka ra tu araa qevap sever ama Slurlka.

De iane su ra raqurliani ma', "Ama aiska saver ama Ngemumaqa aa luqup dai diiv ama merlen-iirang nget den per uut."

²³De vet lungera ama luqup mai dai iane mak ne iari ip te uas tama Kris-tenkena. Taqurla de re tekmet taqurliani. I maikka ra tiirl ama asmes de re raring ip terl kuarl te lura bareq ama Slurlka, i luqa, i maikka ra tu araa qevap nama revan sagel ka. ²⁴Baiv ian prleset navet ma Pisidia Provins de ra men savet ma Pampilia Provins. ²⁵Be ian men be mas per a iam pet ma Perga de ianel sil nama Slurlka aa Lengi, i ama Atlunget. Baip maget de ian mit savet ma Aitalia.

²⁶Baiv ianai de ian mer ama sipki de ian guirl savet ma Antiok pet ma Siria. Be ian prleset luqia ama rletki ip taquarl ama Ngemumaqa qa meraqen na

iam. ²⁷Baiv ian men pet ma Antiok de ian iingdemna nama Kristenkena de ian sil ba ra sever ama rletki, i ama Ngemumaqa qa matna na iam. De ian sil ai ama Ngemumaqa qa rekmet nama aiska ip lura, i quasiaq ai ra navet ma Isrel dai ra tu araa qevap sevet ma Iesus. ²⁸Be maikka qurl iam sama ainkul pet ma Antiok iane nama risura.

Ama Lautu Angera Barla Te Kaivung Pet Ma Jarusalem

15 ¹Be, as lua, i ai de qurli ma Paulus kene ma Banabas pet ma Antiok de iari ama quatta ra men iinamuk navet ma Judia. I ra men be ra su ama Kristenkena. I ra su ra raqurliani, ma', "Ngen ama Kristenkena dai ariq aip kuasik ngen narligel ma Moses aa lengi ip ngen sik per a ngen uis ama quatta, dai ngen dai diip kuasik mager iv ama Ngemumaqa qe iames na ngen."

²Baiv ama Kristenkena ra narli sevet liina de buup nama tuaqevap nge men. Dap ma Paulus kene ma Banabas dai quasiaq ian dru ian a qevap ai liina dai iini nagel ama Ngemumaqa. Taqurla de ra taarl metna se liina, dai quasik mager ip te seserlvat liina. Taqurla de ra ruqun ip ma Paulus kene ma Banabas de ian ne iari navet ma Antiok dai mager ip ta iit savet ma Jarusalem ip te lu ma Iesus aa Aposelkena, te ne lura, i re uas tama Kristenkena, ip te lu ra, de re narligel ta se liina. ³Baiv aa dama Kristenkena ra ngim pe araa rleng de ra tit. Be ra tit, be ra tit be lua, i ra men pet ma Pinisia de vet ma Samaria. Dai rel sil bareq araa liinka ai lura, i quasiaq ai ra navet ma Isrel dai ra guirltik per araa rut sagel ama Ngemumaqa. De maikka araa rluavik ta narli liina de maikka ama uairlka ver a ra. ⁴Baip ta men pet ma Jarusalem de lura ianai ama Kristenkena dama Aposelkena de ngen ama barla dai ama arlias per a ra, i ret lu lura, i ra men na sangis. Be lura ra men dema Paulus kene ma Banabas ianel sil ba ra savet liirang aa, i ama Ngemumaqa qet matna, qe ne a iam.

⁵Baiv ian deraqen be verleset dav iari, i ra namen ma Iesus aa liinka, i ama Parasiqena na ra, dai ra maarl de ra taqen ma', "Lura, i quasiaq ai ra navet ma Isrel, dai maikka mager ip te narligel ma Moses aa Lengi de mager ip te sik per araa uis ama quatta."

⁶Baip per iaq ama nirlaqa, i ama Aposelkena re nama barla ta iingdemna ip te sil bana se liina. ⁷Baip ta sil bana raqurla ver ama ainkules dema Pita qa maarlvit de qa ruqun ma',

"Guariqena, ngen drlem ai as maikka murl ama Ngemumaqa qa mak na ngua never a ngen ip ngul sil nama Lengi ama Atlunget barek lura, i quasiaq ai ra navet ma Isrel ip mager ip te narli nget de ra tu araa qevap sever ama Slurlka. ⁸Dama Ngemumaqa, i luqa, i qat drlem ama qaqet mai araa rut dai qe teqerl a ra ai qe narliip se ra, de qa qurl a ra rama Qevapka ama Glasingaqa. I qa qurl a ra rama Qevapka ama Glasingaqa ip taquarl mekai qa qurl auut per ama Asmeski ama Pentikos. ⁹I maikka ama Ngemumaqa qa lemerl araa rut tama tekmeriirang ama viirang, i raquarli ra tu araa qevap sevet ma Iesus ip saqikka raquarl uut. Taqurla dai bama quanases mer uut. I quasiaq a qeni nge barl mer uut. ^{10,11}Dai ama Ngemumaqa, i sa qa rekmet nama aiska ama quanaska iv uut mai, uut tu auura qevap sevet ma Iesus, i auura Slurlka. Dai qatikka qa rekmet taqurla ne aa ngimsevetki, ip ke iames nauut never auura viirang. Dai qula ngen deraqen na uur ari, i quasiaq

ai ra navet ma Isrel, ip te narligel ma Moses aa lengi. I raquarli diip ngenen ban a ra rama merlenka naser ama Lo angera gamansena. I murl auura murlta, dai ama alkuil-ba-ra ip ta tit naser a nger ip te iames. Be saqikka uut, dai lenges nauut nama Lo angera dlek. Taqurla de qurla uure guirttik ama Slurlka aa ngimsevetki sagel uut ip ke serlin, i raquarli uure iames nevet ma Iesus arlem naik.”

¹²Baip naset ma Pita aa lengi de saqiaskerlka ma Paulus kene ma Banabas ian deraqen per ama kaivung. De ianel sil sever ama Ngemumaqa aa rleriirang, i ama dlek-pem-iirang, i qet matna ne a iam parlen lura, i quasiaq ai ra navet ma Isrel. Be lura, i qurli ra ver ama kaivung de re narli sevet liirang aa de maikka sung na ra be quasik ta taqen.

¹³Baiv ianel sil be verleset dema Jems ka maarl de qa taqen ma',

“Gua rluavik, ngene narli. ¹⁴Sama Pita qa sil bareq a ngen sever ama Ngemumaqa, i qa arles, i qes nes te iari navet lura, i quasiaq ai ra navet ma Isrel. I qe narliip se ra ip te barl aa rlenki.

¹⁵I murl ama Slurlka aa Aamki-na-ra, dai ra iil sevet liina be araa lengi dai ngerel sil nama revan sevet lura, i quasiaq ai ra navet ma Isrel. I ra sil taqurliani, ¹⁶Ama Slurlka qa taqen ma',

“Saqiaskerlka laip ngu guirl ip ngu rekmet nema King Daivit aa luqupki.

I mekai lenges ne aa vetki be sa verik sama dul ver ama aivet. Dap saqiaskerlka diip ngu iingdemna ne lungera ama dul ip saqiaskerlka diip ngu req ama vetki. ¹⁷Diip ngu rekmet taqurla ip deng, i iari naver ama qerleng mai te mali rem ngua, de ra tis ngua ai araa Slurlka na ngua. I lura, i ngua mak na ra ip ngua uis na ra.”

¹⁸I qatikka lungera ama lengi, i murl miaimek dama Slurlka qa reqerl auut. Amos 9.11-12

¹⁹Dema Jems ka rluses daa lengi raqurliani ma', “Ngua tu gua qevap ai quasiaq ai ama atlu raqurla iv uut tu ama merlenka vet lura, i quasiaq ai ra navet ma Isrel, i lura, i ra guirttik per araa rut sagel ama Ngemumaqa. ²⁰Dap maikka mager iv uur iil sagel ta taqurliani ma', ‘Kula ngen dres ama asmes, i sa ra quarl tem nget bareq ama laus ngen ama Sinap. De qula ngene tekmet nama ngerl-vem-iirang, i ngene-nanna ip naqatikka raquarl ama dang, i ngere-nanna maden maden. De qula ngen dres ama qerekkka. De qula ngen dres ama aurl ngen ama uaik, i re pesdet ser angera qenak be ngerep ngip. I raqurla dai diip ngen dres ser ama qerekkka. Dap liina dai quasik mager ip ngen dres ama qerekkka. I qatikka lungera ama lengi dai mager iv uur iil me nget. ²¹I sa rat drlem sevet lungera ama lengi, i raquarli auura Lautu dai sa murl nge men sagel ta ver araa luqup mai. Be ai de ver ama Lautu sademna de iari ama Judaqena ra tis pet ma Moses aa lengi, pama Lautu-vem-nget.’

Ama Kristenkena Araa Aamngimta Vet Ma Jerusalem Dai Ra Nem Ama Lengi Ip Ta Tat Never Ama Nangista

²²Baip maget dama Aposelkena re nama barlta de ngen ama Kristenkena dai ra mu araa qevap ip te mak ne iari never a ra ip te nema Paulus kene ma Banabas savet ma Antiok. Be qa mak ne iaiaam ama barl-iam naver a ra. I ra tis iam ma Judas, i aa iaiaq ama rlenki ma Basabas kene ma Sailas. ²³De ra iil ama Langingka iv iane tal ka. I ra iil taqurliani ma',

“Uut, ama Aposelkena dama Barlta, i a ngen a rluavik dai uur iil sagel ngen auura rluavik. I ama quatta, i quasiq ai ngen naver auut ama Isrelkena dap maikka uut taqen nama atlu sagel ngen, i qurli ngen pet ma Antiok dema Siria dema Silisia. ²⁴ Sa auut narli ama lengi sever iari, i ra mit naver auut be ra siquat na ngen a tuaqevap ne iang ama lengi be quasik ngen drlem sever ama lengi ama revan-nget. ²⁵ I uut narli sevet liina de uur iingdemna de sauut mak ne iaiaim iv uure nem iam sagel ngen. I diiv ian dren iane nauura iam ma Banabas kene ma Paulus. ²⁶ I iam dai sa ian kuarl temiis mai barek ma Iesus Kristus auura Slurlka.

²⁷ Taqurla de uurem nem iam, i ma Judas kene ma Sailas ip saqikka diiv ianel sil sevet liirang aa, i uure lil sagel ngen. ²⁸ I ama Qevepka ama Glasi-ngaqa dai maget gel ka de uur aa, iv uure lil sagel ngen taqurliani ma', ‘Diip kuasik mager iv uut tu ama merlenka ver a ngen, i quasik mager ip ngen diit naset ma Moses aa lengi mai. Dap mager ip ngene narligel lungera iara ama lengi, i nget taqen ma',

²⁹ “Kula ngen dres ama asmes, i sa ra quarl tem nget bareq ama Iaus ngen ama Tut ama qaak-nget. De qula ngen dres ama qerekka. De qula ngen dres ama aurl ngen ama uaik, i re pesdet ser angera qenak be ngerep ngip, i raqurla dai diip ngen dres ser ama qerekka. De qula ngene tekmet nama ngerl-vem-iirang, i ngene-nanna ip naqatikka raquarl ama dang, i ngere-nanna maden maden. Ariq aip ngene tekmet nama atliirang dai diip kurli ngen maget. Katikka verleser auura lengi aa. Maikka Atlumas.”

³⁰ Baip matmet ta dema Paulus-kena ra tit savet ma Antiok. Baip naser iang ama niirl de ra men pet ma Antiok de masna ra iingdemna nama Kristenkena mai. De ra qurl a ra rama Langingka. ³¹ De ra tis pem ka dai ra narli ama lengi de maikka ama uilas per araa rut de maikka ama arlias per a ra, i ra narli lungera ama lengi, i ngere tekgel ta. ³² De qerlka aiv aa dema Judas kene ma Sailas iane rluses de lungera ama lengi, i iane tekgel ta de ian deraarl na ra ip kuasik mager ip te rat. I ian drlem sa meraqen, i raquarli ama Slurlka qa qurl a iam te luqia ama rletki iv aa Aamki na iam. ³³ Baip kurli iam gelem ta sama ainkules de ra nem iam savet ma Jarusalem nama lengi ama uupka vem nget. ³⁴ (Dap naqatti aiv aa dema Sailas ka ruqun ip kurli qa vet ma Antiok.) ³⁵ Dap ma Paulus kene ma Banabas dai as kurli iam se iang ama niirl pet ma Antiok. De iane ne iari re su de rel sil bareq ama qaqet nama Slurlka aa Lengi ama Atlunget.

Ma Paulus Kene Ma Banabas Dai Barl Mer Iam Sevet Ma Jon Mak Aa Uuves

³⁶ Baip naser iang ama niirl dema Paulus ka ruqun ma Banabas ma', “Diiv uun diit de uunes pas te auun ari ver ama qerleng-iirang sagel mekai uunel sil nama Slurlka aa Lengi ama Atlunget. De diiv uunet lu lura, i rerlas tem ta mene ma Iesus aip kua qurli ra maget.” ³⁷ Dema Banabas ke dlek, i maikka qe narliip sema Jon Mak ip ke na iam. ³⁸ Dap ma Paulus ka tu aa qevap ai quasiq ai ama atlu raqurla, i mekai ma Jon Mak ka uaik namen na iam pet ma Pam-pilia, i qa uaik be quasik ke na iam ta verleset ne araa rletki. ³⁹ Taqurla dema Paulus kene ma Banabas ian deraarl metna sevet liina, be mat mer iam. I mat mer iam dema Banabas ka ruqun ma Mak ip ke na qa. Be ian mer ama sipki de ian mit savet ma Saipras. ⁴⁰ Dema Paulus ka ruqun ip ma Sailas ke na qa.

Baiv aa dama Kristenkena navet ma Antiok ta nem iam de re raring bareq a iam iv ama Slurlka qe uas tem iam ne aa ngimsevetki. ⁴¹ Dema Paulus kene iari ra mit pet ma Siria qi nema Silisia de qe tekgel ama Kristenkena de qa taarl na ra nama Lengi ama Atlunget.

Ma Paulus Kene Ma Sailas I Iane Nema Timoti

16 ¹ Baiv ianai dema Paulus kene ma Sailas ian mit savet ma Dabi qi nema Listra sagel kurli iaq ama Kristen ma Timoti. I saqikka aa nan dai ama Kristen na qi, i qi navet ma Isrel. Dap ma Timoti aa mam dai qa naver ama Grikenena. ² I ma Timoti dai maikka ama atluqa na qa. Taqurla bama Kristenkena navet ma Listra qi nema Aikoniam dai ra taqen taqurla. ³ De saqiaskerlka aiv aa dema Paulus ke narliip ka tit per iang ama luqup de qe narliip ma Timoti qe na qa. Dap ma Paulus kat drlem ai as kuasik ta sik pet ma Timoti, i raquarli aa mam dai quasisq ai qa navet ma Isrel. Taqurla dema Paulus ka sik per a qa, i raquarli ma Timoti dai aa nan navet ma Juda. ⁴ Dema Paulus kene lura, i re na qa ra tit per ama luquviirang. De rel sil bareq ama Kristenkena nama lengi nagel ama barlta dema Aposelkena navet ma Jarusalem, i ra muvem na nget sagel ta.

Be rel sil ba ra ip te narligel lungera ama lengi. ⁵ Taqurla bama Slurlka qe semadlek nama Kristenkena be ra tu araa qevap malkuil sever a qa. De ver ama niirl mai de buup ne iari re guirltik per araa rut.

Ma Paulus Aa Viinki I Qet Lu Ama Masidoniaqa I Qa Nes Tem Ka

⁶ Baiv ianai de quasisq ama Qevapka ama Glasingaqa qe narliip ma Pauluskena ra iit ip te sil nama lengi ama atlunget pet ma Aisia Provins. Dap ka uirl se ra ip tel sil nama lengi vet ma Prigia Provins ki nema Galatia. ⁷ Baiv aa de ra mit be ra men pet ma Masia Provins de re siquat ip ta tit savet ma Bitinia Provins. Dap ma Iesus ka nem ama Qevapka ip ke riktik dem ta ip kula ra tit savet ma Bitinia. ⁸ Baiv ianai de ra tit be ra aang pet ma Masia Provins ara garli dap ta mit be ra men pet ma Troas dengerlking. ⁹ Ta men be aip maa, men ama arlenki, dama Slurlka qa qurl ma Paulus tama viinki. Be qet lu ai iak navet ma Masadonia, i qa maarl de qa taqen a qa ma',

“Ngia ren iinamuk sagelem uut pet ma Masadonia ip ngia tat naver auut.”

¹⁰ Baip ma Paulus ka lu aa viinki be verleset de masna uut muvem nanas iv uut tit savet ma Masadonia. I sa uut drlem ai ama Ngemumaqa qa nes tem uut iv uurel sil ne aa Lengi ama Atlunget bareq ama Masadoniaqena.

Ma Lidia I Qia Men Nama Revan Sagel Ma Iesus

¹¹ Baiv ianai de uut mer ama sipki navet ma Troas de uut dik manau savet ma Samatris be mas per auut. Baip bigia de uut mit savet ma Niapulis. ¹² De ianai navet ma Niapulis de uut mit nauura ilaing savet ma Pilipai. I luqia ama luqupki dai ama barlki vet ma Masadonia. I qerlka qi, dai buup nama Romkena ver a qi. I qatikka araa tekmeriirang dai raquarl ai de vet ma Rom. De ver iang ama niirl de qurl uut pet luqia ama luqupki ma Pilipai.

¹³ Baip per ama Lautuqa de uut mit seruarl ne luqia ama luqupki saver ama kainaqi ara aam, i uut narli sever iari, i ai de re ngiingdemna de re raring. Uut mit be uut men gel iari ama nankina de uut mugun gel ta de uurel sil ba ra nama Lengi ama Atlunget.

¹⁴Be lura, i ra narli auura lengi dai iaik naver a ra, i ara rlenki ma Lidia, i qi navet ma Taiataira. I qi dai ai de qi bisnis nama luan, i ngerem ngim ip taquarl ama blu. I luqia dai qatikka ai de qi Lautu sagel ama Ngemumaqa sademna. De maikka ama Slurlka qa taarl ne ara tuaqevap be maikka qi taqa narli ma Paulus aa lengi. ¹⁵Baiv aa de uure ukmestem ki, ki ne ara liinka. Baip perleset de qia ruqun nauut ma',

"Ariq aip ngen dru a ngen a qevap ai ngua, i maikka ngua tu gua qevap marevan sagel ama Slurlka dai mager ip ngen den ip kurl ngen pe gua vetki." Taqurla de maikka qia reqestem per auut ip kurl uut na qi.

Ma Paulus Kene Ma Sailas Iane Karabus Pet Ma Pilipai

¹⁶Baip per iaq ama nirlaqa de uut tit iv uure ngiingdemna sagel ai de uure raring, dai uure ne iaiaq ama nanki uur raat metna. I luqia ama nanki dai qurl ama iauska de ara rlan. I luqa dai qe tekmet na qi ip kil sil sever ama tekmeriirang, i as diiv iirang nget den. I luqia dai qi tekmet ne liirang aa ip ki tal ama qelaing barek lura, i re uas tem ki. Dap kuasiq ai qi tal a qerang, be lura, i re uas tem ki dai maikka re bisnis na qi be re tal ama qelaing, i buup. ¹⁷Be luqia dai qia men naser auut, i uut nema Paulus de qis nes ma',

"Lura ama quatta dai maikka ama Ngemumaqa, i qa veviit dai aa maatpitta na ra. I rel sil ba ngen sever ama aiska ip diiv ama Ngemumaqa qe iames na ngen never a ngen a viirang."

¹⁸I luqia ama nanki dai qatikka ai de qia taqen taqurla, be sama niirl, i buup, be deng, i maikka ama neng nema Paulus se qi. Taqurla de qa ngim sagel ki de qa ruqun ama iauska ma',

"Maikka ngua taqen madlek sagel ngi nema Iesus Kristus aa rlenki ip ngia iit navet luqia ama nanki."

Aip ka taqen taqurla be verleset, de maikka masna ama iauska qa mit never a qi.

¹⁹Baip lura, i ai de re uas tem ki dai rat drlem ai sa diip kuasik mager ip te bisnis na qi, be diip kuasiq araa ngama qelaing. Taqurla de ra uurut per a iam de ra qiarlet mer iam saver ama maiirl sagel ama Kiapkena. ^{20,21}Be sa aip ta men se iam sagel ama Kiapkena, de ra ruqun ma',

"Liiaa aa dai quasiq ai, i iam naver auut pet ma Rom; dav iam navet ma Isrel. Dav iane su uut tama tekmeriirang, i quasik mager iv uut navet ma Rom uure tekmet niirang. Dav iane tekmet taqurla be maikka ian lenges nauut pet luqia ama luqupki."

²²De lura ver ama maiirl, ta iingdemna be re narli sever a iam. Baiv aa de res nes ai quasik te narliip se iam. Taqurla dama Kiapkena ra rlekmet nema Paulus kene ma Sailas ian a luan. De re tuqun ip te urlistik per a iam nama sekpet.

²³Baip ta urlistik per a iam per ama ainkules de ra nem iam sev ama karabus. Dama Kiapkena ra ruqun luqa, i qe uas tama Karabus ip maikka qe ding malkuil serem iam. ²⁴Taqurla dama Polis Woda qa mit se iam samer ama rumki, i maikka qi, dama vetki ara rlan. De qa quap se ian a ilaiaq parlen ama mengiam; i maikka ama merlenka vem baam. ²⁵Be qatikka qurli ma Paulus kene ma Sailas taqurla. Baip men ama arlenki, de qurl iam de iane raring de iane taing ama taing sagel ama Ngemumaqa. Be ai de iari ama karabuskena rem ngim de re narli iane taing.

²⁶Baip dama arlenki ara rlan dama qenkenki qia men, i maikka ama slurlki malai. Be maikka qia quip. Kia quip nama vetki. Taqurla de masna rattem mer ama tarl de veriktem sama sen naver ama karabuskena. ²⁷Baiv aa dama Woda qa ngim de qa lu, i ama qenkenki qia rattem mer ama tarl, de qa mu aa qevap ai sama karabuskena ta uaik. Be qat lu raqurla de qa mer aa sinki nade aa snaing de qe tekmer ip ke peleng nas.

²⁸Dap ma Paulus ket lu qa raqurla de qes nes slep ma',

“Kula ngi lenges nanas, i qatias kurl uut mai iara.”

²⁹Baip luqa; i ai de qe uas tama karabuskena; qe narli raqurla de qes nes te aa rluavik ip masna aqek ka ren sama qaarlka. Baip ka mer a qa de masna qa man sagel ma Paulus. Baip ka men sagel ma Paulus kene ma Sailas de qa aan aa buum de maikka ngeterl a qa. ³⁰Baiv aa de qa maarlviit de qa mit nanaiq iam sedarliik. De qa snanpet na iam ma',

“Gua barl-iam, ngu lu mager ip ngu sana ip ngu iames?”

³¹De ian guirltik ma',

“Maikka mager ip ngia tu gia qevap de rerlas tem ngi mene ma Iesus auura Barlka. Taqurla dai diip ngi, de ngen ne gia liinka dai diip ngene iames.”

³²Baiv aa; de iane su qa, ken aa liinka rama Slurlka aa lengi. ³³Be qatias-kerl vet luus aa dama arlenki ara rlan de luqa, i ai de qe uas tama karabuskena; ke lemerl mer ian a bias. Baip ka rekmet taqurla be verleset de ian ukmes tama Wodaqa qe ne aa liinka nama Slurlka aa rlenki. ³⁴Baiv ian ukmes tem ta be verleset, dama Wodaqa qa ruqun a iam iv iane na ra sev aa vetki. De qa qurl a iam tama asmes iv ian dres. Dema Wodaqa qe ne aa liinka dai maikka ama uairlka ver a ra. I sa raquarli iara dai ra tu araa qevap de rerlas tem ta men ama Ngemumaqa.

³⁵Baip se bingbigia dama Kiapkena ra nem ama Diitdiit-per-a-ra, ip te sil bareq ama Wodaqa, iv aa ding se iam iv ian diit. ³⁶Baiv aa dama Diitdiit-per-a-ra ra men sagel ama Wodaqa de ra sil ba qa savet ma Paulus kene ma Sailas. Taqurla dama Wodaqa qa ruqun ma Paulus ma',

“Sama Kiapkena ra nem ama lengi ip ngu nem uin, i ngi nema Sailas nep ma Karabus. Dai mager iv uan diit ip kurl uin maget.”

³⁷Dema Paulus ke narli raqurla de qa ruqun a ra ma',

“Uun, dai sa qurl a uun a rleniim gel ama Gaman pet ma Rom. Dap sama Kiapkena dai ra rekmet na uun mavik. De quasiai ai ra mit kur ama Gaman aa lengi ip te kot se uun, nauirl. Dap naqatti ra uamet na uun per ama maiirl dama qaqaq araa saqang, i maikka buup na ra.

Baiv aa de ra uan auun sev ama Karabus. Dav iara dai saqias te narliip te trles sam nem uun nanari. Dap maikka quasik mager iv uun diit taqurla, dap katikka mager ip ta ren ip te nem uun.”

³⁸Baiv aa dama Diitdiit-per-a-ra ra guirl sagel ama Kiapkena de ra sil ba ra ne lungera ama lengi. Baip ta narli ai ma Paulus kene ma Sailas dai ian arlenim gel ama Gaman Rom, de maikka reng ning. ³⁹Taqurla de ra mit sagelem iam de ra taqen ma', “Maikka ama arlem uut naver a uin, i uut lenges na uin.”

Taqurla de ra mit nanaiq iam nev ama Karabus de ra ruqun a iam iv ian diit navet ma Pilipai. ⁴⁰Taqurla de ian mit nev ama Karabus de ian mit sep ma Lidia ara vetki. Be qurli iam aa dai gel iari ama Kristenkena de ian semadlek na ra nama Lengi ama Atlunget.

Ama Tisalanikka-gena Re Siquat Ip Te Lenges Nema Paulus Kene Ma Sailas

17 ¹Baiv aa de ra mit be ra aang pet ma Ampipulis ki nema Apolonia, dap ta men savet ma Tisalanikka, sagel kurl ama Judaqena araa Lautu-vem-ki. ²Dema Paulus dai qatikka qe tekmer ip taquarl ai da, i qat dan sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki. De qurli ra sama Lautu ama depguas na nget dema Paulus ke taqa su ra nama Lengi ama Atlunget nev ama Langingka. ³De maikka qe taqa su ra sever ama Judaqena araa Iameska. I qe teqerl a ra, ai diiv ama Iameska, dai re lenges na qa, de saqiaskerlka diip ka raarl naver ama aapngipki. I qe su ra taqurliani ma',

“Luqa ma Iesus, i ngul sil ba ngen sever a qa dai ama Iameska.”

⁴Baip lura ra narli ama lengi de buup ne iari ra mu araa qevpe de rerlas tem ta mene ma Iesus ip taquarl ma Paulus kene ma Sailas. De qerlka buup ne iari ama Grikkena, i ai de re Lautu sagel ama Ngemumaqa, de ngen ama ngerl-nankina, i ama barlta, i saqikka buup na ra dai ra tu araa qevpe taqurla. ⁵De vet luus a de iari ama Judaqena ra tit na iam de ra iingdemna nama sairlda naver ama maiirl ip te lenges nema Paulus-kena. Baip maget de maikka ama qarliirang-met-ta, pet luqia ama luqupki. Baiv aa de ra uaik sep ma Jasin aa vetki ip te manaik tem iam ip ta taarl na iam per ama lengi. ⁶Dap te manaik tem iam dalkuil. Taqurla de naqatti ra qiarlet met ma Jasin kene iari ama Kristenkena sagel ama kiapkena. De res nes ma',

“Ai de uure narli sever iari, i re guirltik per ama Judaqena ara Lautu de re lenges nama qaqet per ama qerleng iirang dai sa ra men iara. ⁷Be ma Jasin ke uas tem ta ve aa vetki. Dap ta dai rem ngim temanau nema Sisa aa lengi de re tuqun iv uut tit naser iaq ama King, i aa rlenki ma Iesus.”

⁸Taqurla de lura ama qaqet te nama kiapkena ta iingdemna be re narli lungera ama lengi de ra taqen ma',

“Saqias kuasik mager iv a qeq ama King ke uas tem uut.” I ra mai ra taqen taqurla.

⁹Baiv aa dama kiapkena ra ruqun ma Jasin ke nama Kristenkena ip te van ama kot. Taqurla dema Jasin ka quarl tama qelaing ip per a qa, qe naa liinka. Taqurla de ra nem ta.

Ma Paulus Kene Ma Sailas I Iane Su Ama Bariaqena

¹⁰Baip dama arlenki-aris dama Kristenkena ra nem ma Paulus kene ma Sailas (dema Timoti) savet ma Baria. Baip ta men pet ma Baria de ra mit sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki. ¹¹Ama qaqet pet ma Baria dai quasiq ai ra raquarl lura vet ma Tisalanikka, i rem ngim temanau nama lengi. I qatikka quasik. Be re ngiingdemna de ra tis per ama lengi nev ama Langingka ip tat drlem aip kua ma Paulus ka taqen nama revan. ¹²Taqurla de buup ne iari ama Judaqena dai rerlas tem ta mene ma Iesus. De qerlka buup ne iari ama Grikkena, i ama quatta, i ama ngerl-mamta ngen ama ngerl-nankina, i rerlas tem ta mene ma Iesus.

¹³Dap nakka aip laip, dama Judaqena navet ma Tisalanikka ta narli ai ma Paulus ka sil nama Ngemumaqa aa lengi vet ma Baria. De ra men iasai be ra verik sama lengi ama vunget parlen ama qaqet, i buup, i ma Paulus aa qumespik na ra. ¹⁴Taqurla de masna ama Kristenkena ra nem ma Paulus sa

dengerlking. Dap ma Sailas kene ma Timoti dai qurli iam pet ma Baria. ¹⁵De lura, i ra tu vama Paulus aa rleng dai ra mit be savet ma Atens. Baip lua ip terl guirl, dema Paulus qa ruqun a ra ma', "Diip ngene sil barek ma Sailas kene ma Timoti ip masna ian den iv iane na ngua." Baiv aa de ra mit namen a qa.

Ma Paulus Ke Su Ama Adrlem-Per-A-Ra Vet Ma Atens

¹⁶Baip lua, i qurli ma Paulus pet ma Atens naa nema Sailas kene ma Timoti, dai qa lu ama qaqet, i re lautu sagel ama qaak-nget. I ama nem, i maikka buup na nget. Be qa lu liirang aa bama arlemigl na qa. ¹⁷Taqurla dai de qat dan sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki be qa taqen sagel ama Judaqena te ne iari, i ai de re Lautu sagel ama Ngemumaqa. De qerlka ver ama niirl mai dai de qa tit saver ama maiirl ip ka taqen sagel ama qaqet. ¹⁸De ver iaq ama nirlaqa de iari ra men sagel ka ama adrlem-pem-ta, i lura dai quasiaq ai re Lautu sagel ama Ngemumaqa. I lura dai ra tis ta ma', 'Epikurian' de iari dai ra tis ta ma', 'Stauik.' I lura ra men be ra snanpet taqurliani ma', "Ngu lu ama qaak-met-ka qa taqen per auut ne angama lengi aa nanaa?"

De iari ra narli ma Paulus kel sil sevet ma Iesus de ngene liina, i qa maarlviit naver aapngipki de ra taqen ma', "Ani qe narliip ke teqerl auut ne iari iv uure Lautu sever a ra."

¹⁹Taqurla de ra ruqun a qa ip ka iit saver ama damki sagel kurl ama Kaunsil-kena araa vet, be ra snanpet na qa ma',

"Maqa uut narliip ngi taqal sil bauut sevet lungera ama lengi ama aakmenses pem nget. ²⁰I maikka quasiaq uut drlem pe lungera ama lengi angera rleng, i ngil sil na nget bareq auut. I uut narli nget dai maikka nget muqas dai mager ip ngi sil bauut."

²¹Be qatikka vet ma Atens dai ama adrlem-pem-ta, te ne lura ama nangista dai maikka ai de quasiaq ai ret matna, dap kurli ra de ra taqen per a nade re su rama tuaqevv ama iames-nget sademna.

²²Baiv aa dema Paulus ka maarlviit de qa taqen sagel lura, i re uas tama Kaunsil, i qa taqen taqurliani ma',

"Katikka ngua taqen sagel ngen ama quatta navet ma Atens. I medu ngua men sagel ngen iara be sa ngua lu a ngen a mugunes, i maikka ngut lu ngen, i ngene Lautu sademna sagel ama Dul ama Slurlnget. ²³A revan, i ngu paikmet per a ngen a luqup de ngut lu a ngen a dul angera tekmeriirang. Be medu ngu paikmet taqurla dai ngua men sagel ama dulka, i ra iil ama lengi ver a qa. I ra iil taqurliani ma', "LUQA AMA DULKA IP SAGEL AMA NGEMU-MAQA I QUASIQ UUT DRLEM SE QA".

A revan, i ngene Lautu sever iak, i as kuasik ngen drlem se qa, dav iara ngu teqerl a ngen na qa.

²⁴I maikka luqa dai ama Ngemumaqa, i sa qa rekmet nama aivetki de qa rekmet nama tekmeriirang mai. De qatikka qa, dai ama Slurlka na qa be quasik mager iv uure tekmet na ngama vetki ip kurli qa vem ki. Maikka quasik. I raquarli qa dai qe uas tama tekmeriirang dama uusepka aa rlan de saqikka qe uas tama tekmeriirang per ama aivetki. ²⁵De saqikka quasiaq ai mager iv uut tat never a qa de uure tekmet ne aa tekmeriirang. Maikka quasik. I raquarli qa, dai ai de qe uas tem uut de qerl kurl auut tama

tekmeriirang mai de qe tekmet nauut iv uures neskenak de qerl kurl auut te auura asmes. ²⁶De maikka ama Ngemumaqa qa rekmet nauut mai ama qaqet per ama aivetki. I maikka uut muqas muqas de ngen auura lengi dai nget muqas muqas de ngen auura serlap dai nget muqas. Dap maikka iak dai ama rarlimini se uut mai. De qatikka qa mak nauura qerleng iirang ip kurl uut per iirang per ama aivetki mai. ²⁷Ama Ngemumaqa qa rekmet taqurla iv uure manaik tem ka, iv uuret lu qa de uuret taneng a qa. De ngene lu, i maikka ama Ngemumaqa dai quasisq ai qurli qa sangis nauut. ²⁸I maikka qe tal uut be qe tekmet nauura mugunes ip kurl uut maget per ama aivetki. A revan, i iari naver a ngen, i sa ra iil sever a qa raqurliani ma', "Katikka uut naver a qa, i maikka uut dai aa laanivas."

²⁹Arik kurl uut, i ama Ngemumaqa aa laanivas dai diip kuasisq uut tu auura qevep ai ama Slurika dai raquarl ama dul dap kuarl ama gol ngen ama silva. Maikka quasisq ai qa raquarl ama tekmeriirang, i uure tekmet niirang nauura ngerik. ³⁰I maikka murl be deng iara, i ama Ngemumaqa dai quasik ka qot se uut per ama aivetki. I raquarli quasisq uut drlem sever a qa. Dap sa iara dai qa taqen madlek iv ama qaqet mai ver ama aivetki dai diip masna re guirltik per araa rut de re ngim temanau ne araa viirang. ³¹I qa taqen taqurla, i raquarli sa qa mak ne iaq ama nirlaqa ip diip ka raarl nama qaqet mai ver aa kot. I maikka diip ke tekmet taqurla ne aa tuaqevet ama seserl nget. I diip ke tekmet taqurla ne iak. I qa mak na qa. Be sa qa reqerl auut mai na qa, i qa maarl na qa naver ama aapngipki."

³²Baip lura navet ma Atens ta narli ma Paulus ka su ra raqurla sevet luqa aa maarlvitki, de iari ra tuma se qa dav iari dai ra taqen ma', "Saqiaskerlika uut narliip ngi su uut te liina."

³³De raqurla dema Paulus ka mit namen a ra ver ama kaivung. ³⁴Dap ding se iari mene ma Paulus, be rerlas tem ta mene ma Iesus. I lura dai iak never a ra, i aa rlenki ma Diunisius, i qa naver ama Kaunsil-kena. De qerlka iaiq, i ara rlenki ma Damaris, de ngen iari ama qaqet.

Ma Paulus Kel Sil Nama Lengi Ver Ama Qerlingki Ama Barlki Ma Korin

18 ¹Baip ianai navet ma Atens dema Paulus ka mit sevet ma Korin. ²Baip ka men pet Korin de qe ne iak ian atmetna, i qa navet ma Juda. I luqa dai aa rlenki ma Akuila, i qa navet ma Pontas. Dav aa rluqa dai ara rlenki ma Prisila. I askerlika medu ian men navet ma Italia, i raquarli ama Romkena araa Barlka ma Klaudias ka ruqun ama Gaman ip te nem ama Judaqena namen a ra vet ma Rom. Baip maget dema Paulus ka mit ip ke lu iam. ³Baip ka men gel iam, de qurli qe na iam de qe na iam, tet matna. I ret kut per ama velam, i ra tis nget ama meimei angera qetdeng ip te tekmet nama vet na nget. Be qatikka ma Paulus dai ai de qet matna raqurla ip ke tal ama qelaing. ⁴Be qatikka ver ama Lautu mai, dema Paulus-kena rat dan sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki. De qe siquat ip ke guirltik per ama Judaqena ngen ama Grikkena ara tuaqevet.

⁵Baip pet luqia ama giqui dema Sailas kene ma Timoti ian men navet ma Masadonia. Dema Paulus ka verleset naver ama rletki, i ai de qet matna, dap katikka ver ama niirl mai, de qa tit de qel sil bareq ama Judaqena. I qel sil ai ma Iesus dai ama Iameska na qa. ⁶Baip maget de iari ama Judaqena dai ra

tuqut ka, i ra taqen nama lengi ama vunget sagel ka. Taqurla dema Paulus ka rles pe aa luan tama aianemaqa. I liina, i qa rekmet niini dai iini ngerel sil ai ama Slurlka dai diip ka ruvet ba ra. De qa ruqun a ra ma',

“Ariq aip lenges na ngen dai qatikka ama rarlimini na ngen se liina. I sa ngua sil ba ngen, dap kuasik ngene narligel. Be diip kuasik gua qeni sevet liina arleves. Maikka quasik. Dap diiv iara ngua tit ip ngul sil barek lura, i quasia ai ra navet ma Isrel.”

⁷Taqurla de qa mit namen a ra, be qa mit sev iaq aa vetki, i aa rlenki ma Taitus Jastas. I luqa dai ai de qat drlem sa Lautu sagel ama Ngemumaqa. I aa vetki dai qia maarl dama Judaqena araa Lautu-vem-ki ara snaing. ⁸De luqa, i ai de qe uas tama Judaqena araa Lautu-vem-ki qe ne aa liinka dai rerlas tem ta men ama Slurlka. De ngen iari, i buup na ra navet ma Korin, i ra narli ama lengi sevet ma Iesus de rerlas tem ta men a qa. De ra ukmes tem ta nama Ngemumaqa aa rlenki.

⁹Baip per iaiq ama arlenki, dema Paulus ka lu aa viinki. I ama Slurlka qa taqen sagel ka ma',

“Kuasik mager ip nging ning ama qaqet. Dap maikka mager ip katikka ngil sil madlek dap kuasik mager ip leklek pe gia ngerik. ¹⁰I maikka ngua dai qurli ngua, ngu na ngi. Be maikka quasik mager iv aqek ke lenges na ngi. I sa buup ne iari, i qurli ra vet luqia ama qerlingki, i ngua mak na qi.”

¹¹Ma Paulus dai qurli qa vet ma Korin sama ageski ngen ne iaiq ara garliqa. De qe su ama qaqet tama Ngemumaqa aa lengi.

¹²Baip pet luqia ama giqu dema Galiu qe uas tema Akaia, i ama Gaman na qa. De lura ama Judaqena, i quasik te narliip sema Paulus, dai ra iingdemna ver a qa de ra qiarlet met ka. Be ra mit se qa sagel ma Galiu ip te kot se qa.

¹³De ra sil ba qa ma',

“Katikka luqa iara dai qe su ama qaqet muqas ip te Lautu sagel ama Ngemumaqa. Dap quasia ai qe tekmer ip taquarl ma Moses aa lengi nge sil.”

^{14,15}Baip lua ip ma Paulus ka taqen saremiis dap ma Galiu qa maarl de qa taqen sagel ama Judaqena ma',

“Ngen ama Judaqena, ngene narli. Maikka quasik mager ip ngu kot se luqa, i raquarli quasik ka merarliq ama Gaman Rom aa lengi. I maikka arik lua, i qe suam, dap kua qa rekmet nama viini ama barliini dai mager ip kurli ngua; de ngu narli a ngen a lengi. Dap sa iara ngen maarl na qa nama lengi never a ngen a Lautu; de ngene ma Moses aa lengi; dai mager ip katikka diip ngen, ngene seserlvet liina.”

¹⁶Baip ka meraqen taqurla be verleset, de qa nem ta sedarliik nev ama Kot-pem-ki. ¹⁷Taqurla de naqatti ra met ma Sustanis, luqa, i ama Lautu-vem-ki ara Barlka de ra uamet na qa ver aa saqang. I re tekmet ne liina, i maikka ama qurek per a ra nema Galiu, i quasik ka qot sema Paulus. Dap naqatti ma Galiu dai quasik ka tu aa qevap sevet liina.

Ma Paulus Ka Guirl Sevet Ma Antiok Pet Ma Siria Provins

¹⁸Baiv aa de qurli ma Paulus ke nama Kristenkena pet ma Korin sama niirl, i buup. Baiv aa dema Paulus qene ma Prisila; ki ne ara ak ma Akuila ta mit navet ma Korin, be ra men savet ma Senkria. Be vet ma Senkria de ra rliimes pet ma Paulus aa ningaqa, i raquarli aa siiski sagel ama Ngemumaqa. Baiv aa

dama Kristenkena ra mu ve araa rlung dama sipki. ¹⁹Baip ta tit be ra men pet ma Epasas sagel ma Paulus ka mit namen ma Prisila ki ne ara ak ma Akuila. Dai qa mit be qa man sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki de qe siquat ip ke su ama Judaqena.

²⁰Baiv aa dama Judaqena te tuqun a qa iv askerlka qurli qa, ke na ra se a qeng ama niirl. Dap ka miirl. ²¹Dav aip lua ip ka tit de qa ruqun a ra ma', "Kurli ngen aa, dap ngua tit. Dav ariq ama Ngemumaqa qe narliip se ngua ip diip ngu guirl sagel ngen dai diip ngu guirl."

Baip maget de qa mit dama sipki navet ma Epasas ip savet ma Sisaria.

²²Baip lua, i qa men pet ma Sisaria de qa mit ne aa ilaing savet ma Jarusalem. Be qa taqen nama atlu sagel ama Kristenkena. Baip maget de qa mit savet ma Antiok.

Kurli Ma Paulus Pet Ma Antiok

²³Baip kurli ma Paulus pet ma Antiok se iang ama niirl, i buup gel ama Kristenkena, de qa mit namen a ra, i saqi qe rarles ip ka tit de qe semadlek nama Kristenkena pet ma Galatia qi nema Prigia. ²⁴Diiv iara ngul sil sevet ma Apolos, i ama Judaqa na qa, dap maikka qa navet ma Aleksandria. I luqa dai qa men savet ma Epasas. I luqa dai maikka qa drlem sal sil nama lengi. De maikka qa mugelnas nama lengi nep ma Langingka. ²⁵Dap luqa dai as mekai kurli qa ver aa luqup de iari, i ra tit naset ma Jon aa lengi dai ra ukmestem ka. De ra su qa raqurla, sevet ma Iesus. De maikka ma Apolos dai ai dama uilas per a qa ip kel sil sevet ma Iesus pama Judaqena araa Lautu-vem-nget.

²⁶De luqa qa men savet ma Epasas be qe rarles ip ke su ama Judaqena ve araa Lautu-vem-ki. I maikka qa taqen ne aa dlek de quasiq ai qeng ning. Baip ma Prisila ki ne ara ak ma Akuila iane narli aa lengi, i quasik ke taqat drlem sevet ma Iesus. Taqurla de ian tuqun na qa ip ke na iam. Be qurli qa gel iam de as maikka ian taqal sil ba qa sever ama Ngemumaqa aa aiska ama atluqa.

²⁷Baiv ianai dema Apolos ka mu aa qevap ip ka tit savet ma Akaia. Taqurla dama Kristenkena pet ma Epasas ta semadlek na qa ip ka tit ip ka tat naver ama Kristenkena vet ma Korin. De ra iil ama Langingka sagel ama Kristenkena pet luqia ama qerlingki. I re tuqun na ra ip diip ta tat naver a qa. Baip lua, i qa men pet ma Korin de maikka qa semadlek nama Kristenkena, i ama Ngemumaqa qa iames na ra ne aa arlem. ²⁸De qatikka ai de quasik mager ip tik dem ka, dap katikka qa taqen sagel ama Judaqena. Taqurla be maikka qa uirl se araa uang ama lengi. I qe teqerl ama qaqet mai nama lengi nev ama Langingka ai ma Iesus dai ama Judaqena araa lameska.

Ma Paulus Ke Rarles Ne Aa Rletki Vet Ma Epasas

19 ¹De qatiaskerl aip lua, i qurli ma Apolos pet ma Korin dema Paulus ka mit pama qevel be qa men pet ma Epasas. Baip ka men de qa lu iari ama Kristenkena. ²De qa snanpet na ra ma',

"Mekai lua, i rerlas tem ngen mene ma Iesus de quarl ama Qevapka ama Glasingaqa qa man seda ngen a rlan?"

Baiv aa de ra guirltik ba qa ma',

"Maikka quasiq uut drlem se qa. I maikka quasik ta sil be uut iv uut drlem sever a qa."

³Dema Paulus ka snanpet na ra ma', "Ngu lu ra ukmestem ngen ne nemka aa rlenki?"

De ra virliit ma', "Katikka uut ngim temanau nauura viirang; i uut narli ma Jon aa lengi."

⁴Dema Paulus ka ruqun ma', "Maikka murl ma Jon ka ukmes te lura, i rem ngim temanau ne araa viirang. De maikka qa sil bareq ama qaqet ip terlas tem ta men iaq, i diip kat den naser a qa. I luqa, i qat den naser a qa, dai ma Iesus."

⁵Baip ta narli liina dema Paulus ka ukmes tem ta nauura Slurlka ma Iesus aa rlenki. ⁶Baip ma Paulus ka ukmes tem ta be verleset, de qa mu aa ngerik per a ra bama Qevepka ama Glasingaqa qa raneng a ra. Taqurla be ra taqen nama lengi, i nget muqas muqas de rel sil nama lengi, i ama Ngemumaqa qa qurl a ra. ⁷I lura dai ama malepka ngen-a-iam na ra. ⁸De sama iaquan ama depguas dai qurli ma Paulus pet ma Epasas be qatikka ver ama Lautu mai de kat dan sev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki be maikka qa taqen ne aa dlek sagel ama qaqet, i qe taqa su ra rama Slurlka aa tekmeriirang mai. Katikka qa taqen ne aa dlek de maikka quasik keng ning. ⁹Dav iari ra maarl de ra taqen mavik sever ama Slurlka aa Aiska. De maikka quasik ta tu araa qevap de quasik te narligel ma Paulus aa lengi. Taqurla dema Paulus ke nama Kristenkena ta mit mas nev ama Judaqena araa Lautu-vem-ki. Be qatikka ver ama niirl sademna dema Paulus ke su ma Iesus aa risura pet ma Tiranasa aa risu-vemki. ¹⁰I qatikka ma Paulus ke su ve luqia ama risu-vemki sama agesiim ama quanasiim. Be maikka ama qaqet navet ma Aisia te narli ama Slurlka aa lengi. I lura dai ama Judaqena ngen iari, i quasiq ai ra navet ma Isrel.

Ma Skiva Aa Uis I Rem Nem Ama Iaus

¹¹De vet luqia ama giqi dama Ngemumaqa qe teqerl ama qaqet nama aakmenses-pem-iirang, i maikka iirang muqas, i qet matna nema Paulus. ¹²Be ariq aip ma Paulus ke taneng ama luanini dap kuarl ama luanki de qa nem liirang aa sagel ama arlem-per-a-ra, dai diip masna ama iaus nge tit naver a ra. De verleset ne araa arlem.

¹³De vet lungera ama niirl de qurl iari ama Judaqena, i ama Kuaindem-pem-ta. I ai de ra tit de rem nem ama iaus never iari ama qaqet. Dai saqikka re siquat ip tem nem ama iaus nama Barlka ma Iesus aa rlenki. I ariq aip te tekmet taqurla dai diip te ruqun ama iaus ma',

"I maikka ngum nem ngi nema Iesus aa dlek, i luqa, i ma Paulus kel sil sever a qa."

¹⁴De iak, i ama Barlka nev ama Judaqena araa Lautu, i aa rlenki ma Skiva. I aa uis ama quatta ama ngeriqit ngen-a-iam na ra. I qerlka ra dai ama kuaindem-pem-ta, be raqurla dai rem nem ama iaus, nema Iesus aa rlenki. ¹⁵De ver iaq ama nirlaqa de re siquat ip tem nem ama iauska naver iak. Dav ama iauska qa guirltik ba ra ma', "Ma Iesus dai nguata drlem sever a qa de nguata drlem sevet ma Paulus. Dap ngu lu nemta na ngen?"

¹⁶Taqurla de masna luqa, i ama iauska ver a qa, dai qa meranas, be qa lenges ne araa dlek be qa naver araa rleng. Taqurla de re quiaik nev aa vetki be re tal ama bias. De ra uaik, i ama qamesik ta, i luqa qa rlekmet ne araa luan.

¹⁷Baiv ama Judaqena ngene lura, i quasik ai ra navet ma Isrel, i qurli ra vet ma Epasas dai ra narli sevet liina de reng ning malai. De maikka ama

qaqet pet luqia ama qerlingki ta taarl nama Slurlka ma Iesus aa rlenki. ¹⁸De buup ne iari ama Kristenkena ra men sagel ma Paulus be ra sekdem mer araa viirang be re teqerl ne liirang aa, i ai de re kuaindem niirang. ¹⁹I lura dai iari never a ra dai ai de re tekmet nama qenaingki. Dai ra iingdemna ne araa langing de ra rlusep pem nget sekgames mer ama buurlem nama qaqet. I lungera ama langing, i ra rlusep pem nget dai ra van per a nget nama 7,500 Kina. ²⁰I qatikka raqurla be buup nama qaqet ta narligel ama Slurlka aa Lengi. De maikka ama Slurlka qa semadlek na ra ne aa lengi.

Ama Epasas-kena Ta Taqen Mavik Nema Paulus

²¹Baip naset liirang aa dema Paulus ka mu aa qevap ip diip ka tit savet ma Jerusalem. Dav as nauirl dai qe narliip kes pas te lura vet ma Masadonia qi nema Akaia. De qe tuqun ama Kristenkena vet ma Epasas ma', "Aip ngua mit savet ma Jerusalem de saqikka ngu narliip ngu iit ngu lu auur ari vet ma Rom."

²²Baiv aa de qa nem aa maatpiriam, i ma Timoti qene ma Erastas, iv ian uirl savet ma Masadonia. Dap ka dai as kurli qa se iang ama niirl vet ma Aisia.

²³De vet lungera ama niirl de buup nama qaqet navet ma Epasas ta tu araa qevap mavik de ra taqen maden sama Kristenkena, i ret dadem ma Iesus aa Aiska. ²⁴I iak navet lura, i ra tu araa qevap mavik dai aa rlenki ma', Dimitrias. I luqa dai ai de qet matna ver ama ain, i ra tis nget ai ama silva. I ai de qe tekmet nama veriirang ama giliirang ne lungera ama silva. I qatikka liirang aa ama veriirang dai qe tekmet niirang be iirang ngerem ngim ip taqurl iaiq ama Lautu-vem-ki, ama slurki. I luqia ama Lautu-vem-ki dai ma Atemiis ara Lautu-vem-ki. I qatikka ai dema Dimitrias ke tekmet ne aa bisnis ne liirang aa ama veriirang be maikka qa tat navet lura nama qelaing, i lura, i ai de ret matna gel ka. ²⁵Taqurla de qa iingdemna ne aa buaiskena ngen ne lura, i qe na ra tet matna ver araa lat taquarlina. De qa ruqun a ra ma', "Gua rluavik, ngene narli. I qatikka ai de uuret matna vet luqia ama rletki be uure tal ama qelaing. ^{26,27}Dap katikka ma Paulus dai diip ke lenges nauut de diip ke lenges nauura bisnis. I raquarli ai de qe su ai liirang aa, i uure lautu sagel iirang, i uur rekmet ne iirang nauura ngerik dai quasiai ai ama revan iirang. I sa qa su iari, i buup na ra ver auura qerleng, i ma Aisia dema Epasas. Be maikka buup na ra, i ra tit naset ma Paulus aa lengi. I lungera ama lengi dai diip ngere lenges nauut mai dap maikka diip ngere lenges maden nauura Slurki ma Atemiis. De maikka diip ngere lenges nauura Lautu-vem-ki ama barlki de ngene liirang aa ama giliirang. Dap sa iara dai ama qaqet per auura qerleng ngen ama aivetki mai dai sa ra Lautu sagel ma Atemiis be quasik mager ip lungera ama lengi ngere lenges na qi."

²⁸Baip ta narli ma Dimitrias aa lengi, de maikka araa rut nge taarl, i re serlin maden de maikka res nes, be res nes slep ma', "Maikka ma Atemiis, i qi navet ma Epasas dai qi veviit." ²⁹Katikka ai de re tekmet taqurla vet luqia ama luqupki be ra ngiingdemna bama buurlemki. De iari dai maikka re kabaing, i quasik tat drlem ai lu raqurla. Taqurla be aip tet lu ma Paulus aa rluaiam, i ai de mekai qurli ian ne na qa, i ma Gaius kene ma Aristakas, i iam navet ma Masadonia. Ta lu iam de ra qiarlet mer iam de ra mit se iam

sagel ai de re ngingdemna. ³⁰De qatikka ma Paulus dai qe narliip kat dan ip ka taqen sagel ama buurlemki dav ama Kristenkena dai quasik te narliip se qa ip kat dan. ³¹De iari ma Paulus aa rluavik, i ama barlta na ra vama Gaman dai masna ra nem ama lengi sagel ka ip kula qa ran sagel ama buurlemki.

³²Dav aip lua, i ra iingdemna de iari naver a ra res nes ip te kot se iam de qerlka iari res nes maden. Dap maikka buup ne iari dai re kabaing, i quasik tat drlem ama rarlimini. ³³Baip lua, i re tekmet taqurla de iari navet lura ama Judaqena dai ra lu iaq ama meraqen-pem-ka, i aa rlenki ma Aleksanda. De ra mak na qa ip ka taqen sagel ama buurlemki. Baip maget de ra ruqun a qa ip ka raarl varlen me ra ip ka taqen. Taqurla de qa maarl de qa quarl ne aa ngerik piit ip sung nama qaqet de qa taqen per a ra. ³⁴Dap ta ngim miqet na qa de ra lu aa sakngaqi de rat drlem ai qa navet ma Juda. De quasik te narliip se qa. Taqurla de res nes ma',

"Maikka ma Atemiis auura Barlki, i qi navet ma Epasas dai qiateviit."

I res nes, be res nes, be res nes be deng per ama quanasiam nama aua.

³⁵Taqurla dama kuskus nep ma Kaunsil ka riktik dem ta, i qa ruqun a ra ma',

"Gua rluavik, i ngen navet ma Epasas ngen narli. Ama qaqet mai dai maikka rat drlem ai uut pet ma Epasas dai uure uas te auura Barlki ma Atemiis ara Lautu-vem-ki. De saqikka uure uas te ara nemki nama dulka, i qa aat namen ama uusepka. ³⁶Be qatikka liina dai quasik mager iv aqek ka taqen ai liina dai ama kaaqiini. Taqurla dai maikka mager ip sung na ngen de qula ngen tekmet maden. ³⁷Dap sa ngen kiarlet met liiam aa dap kuasiq ai ian muqut auura Slurlki ma Atemiis de kuasiq ai ian suam nev ara Lautu-vem-ki. ³⁸Ngene lu, ariq aip ma Dimitrias kene lura, i ret matna gel ki dai re narliip te kot sama Kristenkena, dai mager ip te kot se ra gel ama Kiapkena. I qatikka mager iv ama Kiapkena dai re narli araa lengi. ³⁹Dap kuariq aip ngen narliip ngen kot se ra se a qeni dai diiv uure seserl ver iirang per ama kaivung arla luqup. ⁴⁰I ngen lu, luqia ama buurlemki dai maikka qi tekmet nama vu. Bama Gaman Rom dai mager ip ke kot se auura luqupki be maikka diip mavik bareq auut. I maikka kuasiq angama rarlimini se liina dai maikka quasik mager iv uure quarl te angama lengi ama atlunget pe liina, i angera rleng."

⁴¹I luqa ama kuskus ka taqen taqurla de qa nem ta ip ta iit sev araa vet.

Ma Paulus Ka Guirl Savet Ma Masidonia

20 ¹Baip prlesprlesdem nama buurlemki nama qaqet, dema Paulus ka nes tama Kristenkena ip te iingdemna. Baip ta iingdemna de qa semadlek na ra nama Slurlka aa lengi. Baip maget de qa mit namen a ra be qa mit savet ma Masadonia. ^{2,3}De qurli qa vet luqia ama qerlingki ma Masadonia de qe semadlek na ra nama lengi iirang, i buup ne iirang. Baiv aa de ra mit savet ma Akaia Provins, sagel kurli ra sama iaquan ama depguas. Baip lua, i qa tuvem nanas ip diip ka tit savet ma Siria Provins de iari ra sil ba qa ai ama Judaqena ra tuvem nanas ip diip te veleng ka. Taqurla dema Paulus ka mu aa qevap ip diip ke guirl ip ka iit pet ma Masadonia Provins.

⁴Kuasik ngua sil ba ngen, dap medu iari dai re nema Paulus, i araa rlen, ma', "Supater, i qa navet ma Biria, i aa mam ma Pirhus.

De iaiam navet ma Tisalanikka, i ma Aristakas kene ma Sikundas.

De iak navet ma Dabi, i aa rlenki ma Gaius, de iari ama depguas na ra navet ma Aisia Provins, i ma Timoti dema Tikikas dema Tropimas.”

⁵I lura ama ngeriqit ngen-a-iam na ra dai ra uirl savet ma Troas be qurlu ra re na uun. ⁶Dav as kurl uun aa vet ma Pilipai be qurl uun per ama Asmeski, i ra tis ki ma, “Ama Angeluqa-Qa-Ngim-Manep-Sagel-Ama-Qerekka.” Baiv aa de uun mit dama sipki navet ma Pilipai. Baip naser ama niirl ama ngeriqit ngen-a-iam de vuk se uun gel auun a rluavik, i medu ra uirl savet ma Troas. Be qurl uut pet ma Troas sama niirl ama ngeriqit ngen-a-iam.

Ma Itikas Kaat Naivuk Dav Ama Slurlka Qa Iames Na Qa

⁷⁻⁹Baip per ama Sandiqa dama Kristenkena ra iingdemna ip te bingmet nama bret de ra tes ip ta tu araa qevap sevet ma Iesus. I qurlu ra mer iaiq ama rumki vama vetki, i qatias ama slurlki. I qatias kia maarl saiviit. Be ve luqia ama vetki dai ama rum ama depguas, i nget daleng men na. Be ra iingdemna met luqia ama rumki, i qi de qurlu. Dema Paulus ke su ra nama lengi ama atlunget, i raquarli bigia de qa tit namen a ra. Be qe su ra be deng dama arlenki araa rlan dap katiaskerl ke su. Dap maikka met luqia ama rumki dai buup nama mudem, i ra mudem nget. Taqurla bama nangesaqi qia buuv ama rumki. Taqurla dav ai de iaq ama gilka, i aa rlenki ma Itikas dai ai de qa mugun mer ama vinduaqi, i ai de quasik tes pes met ki. I qa mugun aa mer ama vinduaqi dap ma Paulus dai qatiaskerl ka taqen per ama ainkules de luqa ma Itikas dai menep-menep ka baiv aa de maikka qe taqa brlaing. I qe taqa brlaing be maikka quasik ke narli. Taqurla be maikka qa mit, ka aat naiviit, be qatias ka aat imanep per ama aivet. De iari ret lu raqurla de qatias te quiaik naiviit saver ama aivet ip tet lu qa. Tat den be ret luqa, i qasa qa ngip. ¹⁰Dema Paulus ka meriirl be sagel ka. Be qa aan aa buum gel ka de qa uurut men a qa de qa taqen sagel aa rluavik ma', “Kula ngeneng ning, i maikka luqa dai as ama qeneqaqa-vem-ka.”

¹¹Baip maget de saqiaskerlka ma Paulus-kena ra sik samer ama rumki. De ra bingmet nama bret de ra tes ip ta tu araa qevap sevet ma Iesus. Dema Paulus ka rluses daa lengi be deng se bingbigia. De qa mit namen a ra. ¹²Taqurla de ra mit se luqa ama gilka ma Itikas, i sama atluqa. Taqurla be maikka ama uairlka ver a ra malai.

¹³Baip maget dema Paulus ka ruqun auut iv uure uirl dama sipki savet ma Aisia. Dap ka dai diip ka tit ne aa ilaing pama qevel naser auut. ¹⁴Baip kurl uut pet ma Asus dema Paulus ka men gel uut. De qen auut sedama sipki be uut mit navet ma Asus savet ma Mitilini. ¹⁵Baiv aa de uut mit dama sipki be uure brlaing per ama kaska. Baip bigia de uur aang pet ma Sios, de uut tit be saqiaskerlka uut brlaing dama sipki. Baip bigia de uut men pet ma Samos. De mas per auut. Baip bigia de uut tit be uut men pet ma Militis. ¹⁶Dap maikka ma Paulus dai ama qenken per a qa, i qe narliip masna qa ren pet ma Jarusalem ip kurli qa ver ama nirlaqa ama Pentikos. Taqurla dema Paulus ka angmespet ma Epasas, i quasik ke narliip kurli qa ver ama ainkules pet ma Aisia Provins.

¹⁷Baip kurl uut pet ma Militis dema Paulus ka nem ama lengi sagel lura, i re uas tama Kristenkena pet ma Epasas. De qa ruqun ip ta ren sagel ka pet ma Militis. ¹⁸Baip ta men sagel ka de qa ruqun a ra ma',

“Guariqena, sa ngen drlem sevet gua mugunes, i qurli ngua gel ngen. I mekai lua, i nge rarles, i ngua men per a ngen a Provins ma Aisia be qurli ngua gel ngen pet ma Epasas. ¹⁹I ngua dai ama Slurlka aa maatpitka na ngua, be ngua manep nanas. Dap maikka ama Judaqena, i ai de re siquat ip te lenges na ngua. Maikka ai dama merlenka ver a ngua be maikka nguk nak se liirang aa. ²⁰De ngen drlem, i quasia ai ama aamuu ngua sama Slurlka aa lengi. Dap maikka ngu teqerl a ngen de ngu taqa su ngen sever a qa. I ngu su varlen ama buurlem nama qaqet de ngu su ve a ngen a vet. ²¹A revan, i sa ngua reqerl a ngen ama Judaqena ngen ama nangista. I ngua su ngen taqurliani, ma’, ‘Maikka ngenem ngim temanau na ngen a viirang mai de maikka arlem ngen naver ama Ngemumaqa. De maikka rerlas tem ngen de ngen diit naser aaura Slurlka ma Iesus.’

²²Dap ngene lu, sa iara dai ama Qevepka ama Glasingaqa qa raneng a ngua ip diip ngua tit savet ma Jerusalem. Dap kuasik nguat drlem aip diiv a qerang nanaa nget den per a ngua. ²³Dap sa medu ama Qevepka ama Glasingaqa qa sil ba ngua ai lua, i ngu paikmet gel ama Kristenkena ver araa luqup. I qa sil ba ngua raqurliani ma’, “Diip ngi iit savet ma Jerusalem, be diip ta ru ngi vama Karabus de diiv ama merlen-iirang nget den per a ngi.”

²⁴Dap ngua dai quasik mager ip ngua tu gua qevap sever a nas be ariq aip ta veleng ngua dai quasia a qeni. Dap maikka ngu narliip ngu verleset nama rletki, i ama Slurlka ma Iesus ka nem ngua ip ngut matna. I gua rletki ip ngul sil nama lengi ama atlunget sever ama Ngemumaqa aa ngimsevetki.”

Ma Paulus Ka Sil Ai Qa Tit Mas

²⁵“De ngene lu. Sa mekai ngua tit gel ngen per a ngen a luqup mai de ngul sil sever ama Ngemumaqa aa tekmeriirang. Dav iara dai diip ngua tit mas namen a ngen be saqias diip kuasik mager ip ngene lu gua sakngaqi. ²⁶Taqurla dai vet luqa iara ama nirlaqa de ngu taqal sil ba ngen. Ai ariq aiv iak ka mit puuqas nama Slurlka aa Aiska dai quasia ai diip gua qeni sevet liina, i arleves. ²⁷I raqurli ngua dai ai de quasik ngua aang per a qeni arleves dap maikka ngua sil sever ama Ngemumaqa aa tekmeriirang mai bareq a ngen. ²⁸Dap maikka ngen, i ama Ngemumaqa qa mu ngen, i aa Qevepka ama Glasingaqa qa mak na ngen ip ngene uas te aa uis. Dai maikka mager ip ngene taqa uas temiis ngen aa uis. Be mager ip ngene taqa uas te aa uis ip taqurli ama durlaikki, i ai de qi taqa uas te are uis. I maikka ama Ngemumaqa dai qa vandem per auut ama Kristenkena ne aa uimka aa qerekka. ²⁹I maikka iara dai nguat drlem ai aip ngua mit namen a ngen de diiv iari ip taqurli ai dama serlik-pailaing, i ai de qe suam sama durlaik, i diip te siquat ip te lenges na ngen a tuaqevap. ³⁰De ngul sil ba ngen, ai qatiaskerlka diiv iari never a ngen ta raarlviit de re kaak te iari naver a ngen. Dap lura dai re lenges nama lengi, i maikka re narliip te kiat mer iari ama Kristenkena ip ta tit naser a ra. ³¹Taqurla dai maikka ngenem ngim miqet te liirang aa. De quasik mager ip ngerlangken per a ngen na ngua, i mekai ngut matna gel ngen sama ages ama depguas. I maikka raqurli gua arlem naver a ngen. Taqurla de maikka ngu semadlek na ngen iak de iak.

³²Be iara ngu kuarl tem ngen iv ama Ngemumaqa qe uas tem ngen. De diiv aa lengi ngen aa ngimsevetki dai diip ngere riirl ngen. De qatikka diip ke qurl

a ngen de ngene lura, i sa qa mak na ra te aa tekmeriirang ama atliirang per aa luqupki. ³³De ngene lu, mekai qurli ngua gel ngen de quasiai ai ngu kiat mer a ngen aa tekmeriirang ip taquarl ama qelaing, ngen ama luan. ³⁴Dap ngen drlem ai mekai ngut matna ne gua ngerik ip tama qelaing ip nge tat naver a ngua, ngu ne gua ari. ³⁵De sa ngua reqler a ngen ne gua rletki, i ngut matna madlek dai saqikka mager ip ngene tekmet taqurla. Taqurla be diip ngen derat never iari, i quasiai araa qerang. De mager ip ngen drlem sever auura Slurlka ma Iesus aa lengi, i qa su uut ma',

“Ariq aiv iak ka qurl a ngi dai diiv ama arlias per a ngi dav ariq aip ngia qurl iak te aqeni dai maikka diiv ama Ngemumaqa qe quarl tama arlias malai.”

³⁶Baip ma Paulus ka taqen be verleset de qa aan aa buum ke na ra de qe raring. ³⁷Baip ke raring be verleset de maikka ama qilqilem na ra de re rurut per a qa de ra taneng per a qa de re sarl araa ngerik te na qa. ³⁸I maikka re tekmet taqurla, i ama arlem ta, i raquarli qa sil ba ra ai saqias diip kuasik mager ip te lu a sakngaqi. Taqurla de ra mu ve aa rleng dama sipki.

Ma Paulus Aa Aatmitki Sevet Ma Jarusalem

21 ¹Baip maget de uut mit namen a ra vet ma Militis. Be uut mit dama sipki ma seserl be uut men pet ma Kuus. De mas per auut. Baip bigia de uut mit be uut men pet ma Raut. Baiv ianai de uut mit savet ma Patra. ²Be vet ma Patra dai uut lu iaiq ama sipki, i diip kia tit savet ma Pinisia Provins. Taqurla de uut pan sedem ki de uut mugun dem ki. ³De uut tit, be uut tit, be uur aang sere ma Saipras per ama ruarligl. Dav uut mit savet ma Siria. Baiv uut men pet ma Siria, de uur aang imanau dengerlking savet ma Taia, sagel diiv ama boskruqena ta ter ama quvang nadama sipki. ⁴De vet ma Taia dai uut lu iari ama Kristenkena de qurl uut gel ta sama niirl ama ngeriqit ngen-a-iam. Dama Qevepka ama Glasingaqa qa qurl a ra rama lengi ip tel sil barek ma Paulus ip kuasik mager ip ka iit savet ma Jarusalem. ⁵Baip perleset lungera ama niirl ama ngeriqit ngen-a-iam de uut mit. Dama Kristenkena te ne araa ngerlvik ngen araa uis ta mit se uut sedarliik ne luqia ama luqupki dengerlking. Be uur aan auura buum de uure raring. ⁶Baip maget de verlesperles nauut de uut sarl auura ngerik-kana. De uut sik sedama sipki dap ta dai ra guirl sev araa vet.

⁷Baiv aa de saqiaskerlka uut mit ianai navet ma Taia dama sipki be savet ma Tolmais. Baiv uut men pet ma Tolmais de uut nama Kristenkena uut sarl auura ngerik-kana. De mas per auut gel ta se iaq ama nirlaqa. ⁸Baip bigia ver iaq ama nirlaqa de uut mit dama sipki savet ma Sisaria. Baiv uut men pet ma Sisaria de qurl uut pema Pilip aa vetki. I luqa dai ai de qat drlem sal sil nama Lengi ama Atlunget. I qa navet lura ama ngeriqit ngen-a-iam na ra, i murl ama Maatpitta na ra, ra mak na ra ip ta tat naver ama sauakta vet ma Jarusalem. ⁹I luqa dai aa uis ama lugutta ama nankina ama rlatpes na ra. I ra dai sama Qevepka ama Glasingaqa qa mak na ra iv ama Slurlka Aamki-na-ra.

^{10,11}Be qatiaskerl aip kurl uur aa vet ma Tolmais se iang ama niirl de iak ka men sagel uut navet ma Judia. I luqa dai ama Slurlka aa Aamki-na-qa, i aa rlenki ma Agabas. De qa met ma Paulus aa liitki de qa iais per a nas. I maikka qa iais per aa ilaing ngen aa ngerik de qa taqen ma', “Iara ama Qevepka ama Glasingaqa qa ruqun a ngua raqurliani, ma', ‘Luqi iara ama liitki are mam

dai diip ka iit savet ma Jerusalem be diiv ama Judaqena re iais per a qa ip taquarl ngua iais per a nas. Be diip te kot se qa gel lura, i quasik ai ra navet ma Isrel.”

¹²Baiv uut narli liina de uut ne iari navet luqia ama luqupki dai uut taqen per a qa nama arlemigl ip maikka qula qa iit savet ma Jerusalem.

¹³Dap ma Paulus ka guirltik ba ra ma',

“Maikka! Kula ngenek nak de qula ama arlemigl na ngen. I raqurla be ngen dru ama merlenka ver a ngua. Dap diip ngua tit savet ma Jerusalem, i quasik ngung ning lura, i diip ta iais per a ngua. De ngua dai qatikka mager ip te veleng ngua, i raquarli ngut matna bareq auura Slurlka ma Iesus.”

¹⁴Baip kuasik ka narligel uut de naqatti a den uut se qa. De uur ruqun ma', “Katikka mager iv ama Slurlka qe uirl se uut se liina.”

Ma Paulus Ka Men Pet Ma Jerusalem

¹⁵Baip naser iang ama niirl de uut muvem nauura tekmeriirang de uut ne iari ama Kristenkena navet ma Sisaria, uut mit savet ma Jerusalem. ¹⁶Be lura navet ma Sisaria ra men se uut sep ma Nason aa vetki ip kurl uut gel ka. I qatikka luqa ma Nason dai qa navet ma Saipras. I naqasaqerl murl trlas tem ka mene ma Iesus. ¹⁷Baip puk se uut pet ma Jerusalem dama Kristenkena ra taqen nama atlu sagel uut. ¹⁸Baip bigia dema Paulus ke nauut iv uuret lu ma Jems kena, i auura barlta. I maikka ra mai dai ra iingdemna. ¹⁹Baiv aa dema Paulus ka maarl de qa taqen nama atlu sagel ta de qa sil ba ra sever ama tekmeriirang mai, i ama Ngemumaqa qet matna na qa varlen lura, i quasik ai ra navet ma Isrel.

Ma Paulus Aa Barlta Ra Nem Ka Sev Ama Lautu-Vem-Ki Ama Slurlki

²⁰Baip ta narli aa lengi be verleset de maikka ra taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa. Baip maget de ra ruqun ma',

“Aur akka, Paulus. Ngi lu. Katias buup nama tausen ne iari naver auut ama Judaqena dai sama Kristenkena na ra. De maikka rerlas tem ta mene ma Moses aa lengi. ²¹I sa ra narli sever a ngi, ai iai de ngi su ama Kristenkena, i ama Judaqena na ra, ip tem ngim temanau nema Moses aa lengi. Be ngi su ra ip kuasik mager ip te sesik per araa uis ama quatta be quasik mager ip ta tit kur ama Judaqena araa gamansena. ²²Dap mager ip ngi uas temiis, i diip lura re narli ai sa ngia men de diip te mali rem ngi. A revan diiv uure rekmet nanaa iv uur rat never a ngi. ²³Dap katikka mager ip ngi rekmet taqurliani. Iara dai, qurl iari aa ama quatta ama rlatpes na ra. I sa ra muvuusep ip te tekmet ne araa qerang sagel ama Ngemumaqa. ²⁴Dai diip ngi na ra sep ma Lautu-vem-ki ama Slurlki, de diip ngen mai ngene lemerl nas ip taquarl ma Moses aa lengi ngerel sil. De diip ngi van ama Lautu-vem-ta ip te rliimes pet lura ama rlatpes na ra araa ning. I ariq aip ngi tekmet taqurla, dai diip gia qumespik tet lu ai iai, de ngia tit naset ma Moses aa lengi. De diip ta tu araa qevap ai ama lengi, i medu ra narli sever a ngi dai quasik ai ama revanget. ²⁵Dap lura, i quasik ai ra navet ma Isrel, i sa rerlas tem ta men ma Iesus dai quasik mager ip ngia tu gia qevap maberl sever a ra. I sa uut nem ama Langingka sagel ta, iv uure tuqun a ra ip te tekmet taqurliani. “Maikka quasik mager ip ta tes ama asmes, i sa ra qurl ama Slurlnget ama qaak-nget

de ngen ama laus tem nget. Be quasik mager ip ta tes liirang aa. De quasik te srluuv ama qerekka, de quasik mager ip ta tes ama aurl, i ra vesdet ser angera qenak. De quasik mager ip te ngangses de re bingmet nama berlim de iarang taqurla ama viirang.”

Taqurla de qatikka verleser aa.

²⁶Baiv aa de matmet na ra. Baip bigia dema Paulus kene lura ama rlatpes na ra ta lemerl nas ip taqua ma Moses a lengi ngerel sil. Baip maget de qa man sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki ip ke sil bareq ama Lautu-vem-ta sever a ra, i ra rles, i ra lemerl nas. I qa sil ba ra ma', "Katikka diiv ama atlu uut dama Ngemumaqa aa saqang naser ama niirl ama ngeriqit ngen-a-iam. Baip naset lungera ama niirl de diiv uuren bandemiis ne iarang sagel ama Ngemumaqa.”

Ta Uurut Pet Ma Paulus

²⁷Dav aiv ama qares ip perlverleset ne lungera ama niirl ama ngeriqit ngen-a-iam, de iari ama Judaqena navet ma Aisia Provins ta lu ma Paulus pama Lautu-vem-ki ama Slurlki. De ra maarl nama qaqer araa rut, i ama a buurlemki na ra be ra uurut pet ma Paulus.

²⁸Taqurla de res nes ma', "Ai ngen navet ma Isrel, dai maikka mager ip ngen dat naver a uut. I uut mai uut drlem sever iak. I ai de qe su ama qaqet per ama luqup mai, i qa taken nauut mavik, de ngene ma Moses aa lengi, de ngene luqia iara, i auura Lautu-vem-ki ama Slurlki. I maikka luqa iara. I iara dai mager ip ngenet lu qa, i qe tekmet nama viirang, i raquarli qa men se iari ama qaqet, i quasiq ai ama Judaqena na ra. I qa men se ra sev auura Lautu-vem-ki ama Slurlki. Be sa iara dai ra lenges nauura Lautu-vem-ki, be vemki dai quasiq ai ama atlu, dama Ngemumaqa aa saqang.”

²⁹De lura, i re tekmet taqurla sagel ma Paulus, i raquarli medu ret luqa, i qene ma Tropimas, i iane paikmet. Dap luqa ma Tropimas dai quasiq ai qa navet ma Isrel. I ra tu araa qevap ai ma Paulus ka man se qa sev ama Lautu-vem-ki.

³⁰Baip taqurla de masna revik sama lengi sevet ma Paulus gel ama buurlemki mai nama qaqet pet ma Jerusalem. De masna ra iingdemna. De raqurla de ra uurut pet ma Paulus de ra rlutdem met ka per ama aivet be sedarliik nama Lautu-vem-ki ama Slurlki. Aip ta rlutdem met ka be sedarliik de masna ra ves mer ama tarl per ama Lautu-vem-ki.

Ama Soldiaqena Nevat Ma Rom Ta Mit Sema Paulus

³¹Taqurla de ai de re tekmer ip te peleng ma Paulus. Dap sa luqa ama Barlka, i ai de qe uas tama Amiqena, i qa nev ama Gaman pet ma Jerusalem, dai qa narli sever ama buurlemki nama qaqet, i ra iingdemna ip te peleng ma Paulus. ³²Taqurla de masna, qa mer iari, i ai de re uas tama Amiqena, de ngen iari ama Amiqena, de masna ra men sagel ama buurlemki nama qaqet. Baiv aa, dama buurlemki nama qaqet ta lu luqa ama Amiqena araa barlka qe ne iari ama Amiqena, de rik dem ta be quasiq ai re uamet nema Paulus.

³³De luqa, i ai de qerl uirl sama Amiqena dai qa aang imanau be qa uurut ma Paulus de qa ruqun iari ama Amiqena ma', "Ngen aar met ma Paulus aa ngerik nama sen iam.”

De qa snanpet ne lura ama qaqer aip nemka nema Paulus. De qa snanpet na ra aip ka rekmet ne angama viirang nanaa?

³⁴Taqurla, de lura ama qaqer ama buurlemki na ra, dai maikka ai de re karlu. Be ai de re karlu de iari res nes ne iang ama tuaqevap muqas de saqikka iari. Taqurla be luqa, i ai de qerl uirl sama Amiqena dai maikka quasik kat drlem aip ngu lu ama rarlimini nanaa? Taqurla, de qa ruqun iari ama Amiqena ip ta iit sema Paulus samer ama Amiqena araa baniski, i maikka ama dlek per a qi. ^{35,36}De raqurla dema Paulus ke nama Amiqena ra mit, ta tit be aiv ama qares ip tat dan samer ama Amiqena araa baniski de ama Amiqena ra ral ma Paulus da araa lang tik lura ama qaqet. I lura ama qaqet dai ai de ra tit naser ama Amiqena se ma Paulus, de ai de res nes slep ma', "Maikka mager ip ngene veleng luqa!" (Dap lura ama Amiqena dai quasik te narliip te veleng ma Paulus). De qerl taqurla de re tal ka da araa lang.

Ma Paulus Kel Sil Sever A Nas I Ama Slurlka Qa Qurl A Qa Te Aa Lengi

³⁷Baip lua iv ama Amiqena ta tit ip tat dan sema Paulus samer araa baniski, dema Paulus ka taqen nama Grikkena araa lengi sagel araa Barlka. I qa taqen ma', "Kua mager ip ngua taqen kuarla sagel ngi?"

De luqa dai ngemerl a qa navet ma Paulus, de qa ruqun ma',

"Ngu lu nanaa be ngiat drlem ama Grikkena araa lengi? ³⁸Ngua tu gua qevap ai ngi navet ma Isip, i murl ngia iingdemna ne iari ip gia Amiqena na ra ip ngen iing auura Gaman aa lengi. De ngia uaik ngi ne lura ama qaqer ama 4,000 na ra, be ai de re peleng ama qaqet, i quasiaq ai ra tit naser ama Gaman Rom. De ra mit be qurli ra ver ama qerlingki, i ama ausaqi na qi."

³⁹Dema Paulus ka guirltik ma', "Ngua dai qatti quasik tem ngua, dap naqatti ngua dai navet ma Juda. I maikka gua luquviini ma Tasas pet ma Silisia Provins. De gua rlenki dai qurli qi vama langing pet luqia ama qerlingki, dap iara dai ngu narliip ngu snanpet na ngi. I maikka ngu narliip ngua taqen sagel lura iara ama qaqet."

⁴⁰I ma Paulus ka meraqen taqurla de luqa, i ai de qerl uirl sama Amiqena qa ruqun ai mager ip ma Paulus ka taqen. Baip maget dema Paulus ka quarl ne aa ngerik piit ip sung nama qaqet de diip ka taqen. Taqurla, de maikka sung na ra ip diip ma Paulus ka taqen, i qatikka qa taqen sagel ta nama Judaqena araa lengi.

22 ¹Ma Paulus ka taqen sagel ta raqurliani ma', "Gua rluavik de ngene gua lavu, ngene narli. Ngu narliip ngu sil ba ngen ip ngen drlem ai quasiaq ai ngua lenges ne aqeni!"

²Baip te narli ma Paulus ka taqen sagel ta raqurla ne araa lengiqa, de maikka sung na ra de re taqa narli ma Paulus ka taqen. ³I ma Paulus ka taqen ma', "Maikka ngua dai navet ma Juda. I gunan kia sel a ngua ver ama qerlingki ma Tasas pet ma Silisia Provins. Dav as maikka murl lua, i ama a gilka na ngua de ngua iirl de ngua skul iara vet ma Jarusalem. I murl a ngen a barlta be iak ma Gamaliel ka su ngua. Be maikka murl ngua su re auura murlta araa lengi mai. De murl slep per a ngua ip ngua tit naser ama Ngemumaqa aa lengi, ip saqikka raquarl ai de iara ngene tekmer ip ngen diit naser aa lengi.

⁴De murl ngu lenges ne lura, i ra tu araa qevap sevet ma Iesus ip saqikka raquarl ngua iara, i ngua tu gua qevap sevet ma Iesus. I ai de ngu narliip ngu

peleng lura ama quatta ngen ama nankina. De ai de ngu kuap per a ra de ngua tu ra vama karabus. ⁵I auura barlka de ngen ama Kaunsil-kena nev ama Judaqena araa Lautu, dai saqikka mager ip te sil ba ngen sevet liina, i quasiq ai ngu kaak. I lura dai mekai ra iil vama Langingka de ra qurl a ngua rem ka ip ngua iit se qa sagel auur ari vet ma Damaskas.

Taqurla de ngua tit savet ma Damaskas ip ngu karabus ne lura ama qaqet, i ra tit naset ma Iesus. De ngu narliip nguat den se ra savet ma Jarusalem, i ra quap mer araa ngerik iv ama Judaqena re uamet na ra.

⁶De ngua tit, be aip sagel na nema Damaskas, dama nirlaqa qa guirltik sever a ngua de maikka masna ama nirlaqa qia men navuk be qia qut gua sakngaiam. ⁷Be ngu aat men ama aivet de ngu narli iak ka taqen sagel ngua ma',

“Saul, ngu lu ngi lenges na ngua ip nanaa?”

⁸De ngua snanpet ma', “Gua Barlka nema na ngi?”

De qa guirltik ma', “Ma Iesus na ngua, i ngua navet ma Nasaret. I ngua iai de ngi lenges na ngua.”

⁹Dap gua rluavik, i re na ngua dai ra lu ama nirlaqa de ra narli iak ka taqen dap kuasik tat drlem aa qenem. ¹⁰Baip maget de ngua snanpet na qa ma', “Gua Barlka ngi narliip ngu sana?”

Dama Slurlka qa ruqun a ngua ma',

“Ngi raarlviit de ngi iit savet ma Damaskas ip diiv iak ke sil ba ngi sever ama tekmeriirang mai, i ama Ngemumaqa qe narliip se ngi ip ngi tekmet niirang.”

¹¹I ngua dai maikka ngua meng, i luqia ama nirlaqa qia qut gua sakngaiam be lura, i re na ngua dai ra raneng de gua ngerik de ra mit nanaik ngua be savet ma Damaskas.

¹²Dap pet ma Damaskas dai qurl iak, i aa rlenki ma Ananias, i luqa dai maikka qa tu aa qevap sevet ma Iesus dai de qe narligel ma Moses aa lengi. Dama Judaqena vet ma Damaskas dai maikka ai de re palu gel ka. ¹³Dai qa men be qa maarl vet gua garli de qa ruqun ma',

“Guakka Saul, mager ip saqiaskerlka ngim ngim.”

De maikka vet luus aa de barl vet ngua ves, be ngum ngim. Baip maget de ngut lu qa. ¹⁴Baiv aa de qa ruqun a ngua ma',

“Luqa ama Ngemumaqa, i murl ke uas te auura murlta dai sa qa mak na ngi ip mager ip ngiat drlem se aa tekmeriirang de qe narliip ngit lu ama Iameska, i luqa, i qa nem ka. De qe narliip ngi narli aa lengi. ¹⁵De diip ngi teqerl ama qaqet na qa, i sa raquarli ngia lu qa, de ngi narli aa lengi. ¹⁶Dap kula ngi palu dap masna ngia raarlviit ip ngu ukmestem ngi. De mager ip ngi raring sagel ma Iesus dai diip ke suqup gia viirang mai.”

¹⁷“Baip maget de ngua guirl savet ma Jarusalem be ngua mit be ngua man sev ama Lautu-vem-ki ama Slurlki ip ngu raring. Baip lua, i ngu raring dai ngua lu gua viinki. ¹⁸I ngut lu ama Slurlka, i qa taqen sagel ngua. I qa taqen ma', “Ngi narli, maikka mager iv iara ngia iit navet ma Jarusalem, i raquarli ama qaqet nanari dai diip kuasik te narligel ngi, i ariq aip ngil sil sever a ngua.”

¹⁹De ngua guirltik ma', “Gua Slurlka, sa ra, dai re taqat drlem se ngua. I rat drlem ai mekai ngua tit de nguat dan sev ama Judaqena araa Lautu-vem-nget

de mekai ngua lenges ne lura, i rerlas tem ta men na ngi, i ngua karabus na ra, de ngua uamet na ra. ²⁰De murl lua, i re peleng ma Stiven, i luqa iai de qel sil sever a ngi dai murl aa de gel ngua. Be ngua dai vem ngua se liina, iai de qurli ngua, i ngu uas te lura, i araa serlap, i re rlumet nema Stiven nama dul ip te peleng ka.

²¹Dema Iesus ka ruqun a ngua ma', "Maikka mager iv iara ngia tit, i raquarli ngu narliip ngum nem ngi sa sangis ip ngia tat navet lura, i quasiaq ai ra navet ma Isrel."

²²De qatikka ama buurlemki, i re narli ma Paulus aa lengi be deng aa, dav aip ta narli liina ai diiv ama Iameska qe nem ka, ip ka tat naver ama nangista, de maikka res nes slep ma', "Aip luqa raqurla dai maikka mager ip ke verleset mas! Ngene veleng ka ip ke ngip mas. I luqa dai maikka ama vuqa malai be quasik mager ip kurli qa, qe nauut pet luqi iara ama aivetki."

Ma Paulus Dai Aa Rlenki Vama Langing Gel Ama Gaman Rom

²³De qatikka ai de res nes taqurla de ai de ra taqen nama lengi, i nget muqas muqas taqurla. De qatikka re tekmet nama tekmeriirang taquarl ai daa, i ama qurek per a ra. Taqurla de maikka re taneng ama serlap de ngen araa luan de re iam a nget. Be ai de iari dai ra ter ama ianemaqa de re rlu na qa maden. ²⁴De raqurla dama Amiqena araa barlka dai qa ruqun lura, i ai de qerl uirl se ra ma', "Ngen dan sema Paulus semer auura baniski. De ngene quap per a qa de ngen urlistik per a qa, ip mager ip ke sil bauut na ngama rarlimini aip maikka slep slev ama Judaqena ip te peleng ka, i qa rekmet nanaa."

²⁵Taqurla de ra quap pet ma Paulus mer araa baniski. De sa ra tuvem nanas ip diip te rurlistik per a qa. Dap ma Paulus dai qa maarl gelna ne iak, i ai de qerl uirl se iaq ama liinka ne iari ama Amiqena. Dai ma Paulus ka ruqun a qa ma', "Ngi lu ariq aip kurli iaq aa rlenki vama Gaman Rom aa Langingka, dai ama Gaman aa lengi nge taqen taqurliani ma',

'Mager ip ta raarl ver ama kot nauirl, ip te lu aip kua luqa qa rekmet na ngama viini, dap kua quasik?'

Dap ngene lu, iara dai ngene narliip ngene uamet na ngua naik."

²⁶Baip luqa, i ai de qe uas te luqa ama liinka ne iari ama Amiqena dai qa narli lungera ama lengi, de masna qa mit sagel luqa, i maikka ai de qe ruirl sama liin mai. De qa ruqun ma', "Mager ip ngi taqa mu gia qevap nauirl iv aip maget de ngi tekmet nama vu sagel luqa, i raquarli luqa dai aa rlenki vama Gaman Rom aa Langingka."

²⁷Taqurla de luqa, i ai de qe uas tama Amiqena mai dai qa mit sagel ma Paulus de qa snanpet na qa ma',

"Kuarl ama revan, i gia rlenki dai qi ve auura Gaman aa Langingka, dap kua quasik?"

Dema Paulus ka ruqun ma',

"Ii, maikka ama revan aa."

²⁸De luqa, i qe uas tama Amiqena dai qa ruqun ma', "Murl ngua van ama Gaman tama gelaing, i qatias peviit, be ra mu gua rlenki vama Gaman Rom aa Langingka."

De saqiaskerlka ma Paulus ka ruqun ma', "A revan, dap ngua dai guma-miam dai ian aa rleniim pama Gaman Rom aa Langingka, taqurla be sa qurli gua rlenki vama Gaman Rom aa Langingka.

²⁹De lura ama Amiqlena, i ra muvem nanas ip te rurlistik pet ma Paulus dai re snanpet na qa rama rarlimini ve liina angera rleng, i ama Judaqlena re narliip te peleng ka. Dai ra narli lungera ama lengi.

De maikka ngemerl a ra de araa ding sema Paulus ip naqatti qa iit. De qerlka luqa, i ai de qe uas tama Amiqlena dai maikka qeng ning malai, i raquarli qa ruqun lura, i ai de qe uas tem ta ip te quap pet ma Paulus nama sen. I maikka qat drlem ai maikka quasik mager ip te quap per aqek naik, i aa rlenki vama Gaman Rom aa Langingka.

Ama Judaqlena Araa Kaunsil Te Kot Sema Paulus

³⁰Baip bigia de luqa, i ai de qe uas tama Amiqlena dai qa verik pet ma Paulus de qatikka qurli qa mer araa baniski. De luqa, i ai de qe uas tama Amiqlena dai maikka qe narliip kat drlem ama rarlimini ve liina angera rleng, i ama Judaqlena re narliip te kot sema Paulus. Taqurla de qa ruqun ama Amiqlena ip te iit tama Barli-iam, i iam nev ama Judaqlena araa Lautu-vem-ki, i iane, ne lura naver ama Kaunsil nev ama Judaqlena araa Lautu. Be sa aip lura ra mai ra iingdemna, de luqa, i ai de qe uas tama Amiqlena dai qa mit sema Paulus savet lungera ama kaivung.

Ta Tar Sema Paulus Gel ama Barlta Nep Ma Lautu

23 ¹Dema Paulus ka maarl, de qe taqam ngim sagel lura ama barlta nep ma Lautu, de qa ruqun ma',

"Guariqlena. Ama Ngemumaqa dai qatikka ai de qem ngim de qet lu gua mugunes ngene gua tekmeriirang pet lungera aanameq ama niirl mai be deng iara. I maikka vet gua rutka dai nguut drlem ai iai de ngu tekmet nama atlu."

²Be ma Paulus ka taqen taqurla, de maikka ama barlka nev ama Lautu Juda, i aa rlenki ma Ananias, dai qa ruqun lura, i qurli ra gelna nema Paulus ma', "Ngene vukdeng met ka."

³Dap ma Paulus dai quasik kat drlem ai ma Ananias dai araa barlka be qa taqen sagel ka ma', "Diiv ama Ngemumaqa qe vukdeng met ngi. I naqerl kuatta iai de ngia tu ama luan ama atlunget, dav imuk de gia rlan dai maikka ama vu. De maikka ngi dai ngit lu ai ngi taqat mit naset ma Moses aa lengi de ngil sil se ngua nama aiska ama seserlka. Dap ngu lu nanaa be ngia merarlik ma Moses aa lengi be ngia ruqun luqa ip ke uamet na ngua?"

⁴Dav iak navet lura, i qa maarl gelna nema Paulus dai qa ruqun a qa ma', "Ngu lu nanaa be ngia tuqut luqa ama Barlka, i ama Ngemumaqa qa mak na qa?"

⁵Dema Paulus ka guirrtik ma', "Guariqlena maikka quasik nguut drlem ai luqa dai ama Barlka nep ma Lautu Juda. Dav arik nguut drlem dai vadarli quasik mager ip ngua taqen a qa raqurla. I raquarli nguut drlem ai vama Langingka dai ama lengi nge taqen taqurliani ma', "Kuasik mager ip ngen druqut a ngen a Barlta."

⁶Ma Paulus ka taqen taqurla baip maget de qa raqam ngim sevet lura ver ama kaivung dai qat drlem ai ama liiniam ama quanasiam na ra. Iaq ama

liinka dai nama Parasiqena, i araa tuaqevap dai nget taqarlina. De iaq ama liinka dai nama Sadusiqena, i saqikka araa tuaqevap taqarlina, dap katti nget muqas.

Taqurla dema Paulus kes nes slep per ama kaivung ma',

“Guariqena. Ngua dai naver ama Parasiqena. I gua murlta dai saqikka ama Parasiqena na ra. I iara ngua maarl varlen me ngen, i ngene narliip ngenel sil se ngua, i qatikka raquarli ngua tit naser ama Parasiqena araa tuaqevap. De raquarli uut tu auura qevap, ai as nasat dama Ngemumaqa qa raarl nama ngipta naver ama aapngipki.”

⁷Baip ma Paulus ka taqen be verleset, de lura ama Parasiqena ngen ama Sadusiqena re rarles, i re serlin a na be deng, i matmet liiam aa ama liiniam.

⁸I ama Sadusiqena dai ra tu araa qevap ai quasik mager iv ariq aqek ka raarl naver ama aapngipki. De re tuqun ai quasiq ama Angeluqena de ngen ama laus. I re tuqun ai diip naser ama aapngipki dai ama qaqet ta verleset mas. Dav ama Parasiqena dai ra tu araa qevap sever ama maarlvitki, de ra tu araa qevap ai nasat dama qaqet ta raarl naver ama aapngipki. De ra tu araa qevap ai qurl ama Angeluqena ngen ama ngipta araa nem. ⁹Dap liiam aa ama liiniam dai maikka re karlu de iari ama tiksiquena, i ra naver ama Parasiqena dai ra maarl de ra taqen madlek nada araa rlan ma', “Katikka luqa, dai maikka quasik ka rekmet na ngama viini. Kuasiq uut drlem aip kua ama Angeluqa dap kuarl ama qevepka qa sil ba qa?” ¹⁰Baip maget de ai de re lalangmet maden, i re serlin a nade luqa iai, de qe uas tama Amiqena, dai qet lu raqurla de qeng ning sema Paulus, i arik ma, ra qiarlet sena na qa. Taqurla de qa nem aa soldiaqena ip ta iit tema Paulus ne varlen me ra ip ta iit se qa semer araa baniski.

¹¹De ra mit se qa semer araa baniski. Baiv aa de dama arlenki ara rlan dama Slurlka ma Iesus ka maarl gel ma Paulus de qa taqen ma', “Maikka mager ip ngia taarl malkuil. I sa ngia sil sever a ngua bareq ama qaqet iara vet ma Jarusalem, dai saqikka mager ip diip ngi sil bareq ama qaqet taqurla vet ma Rom.”

^{12,13}Baip bigia de masna ama Judaqena ra iingdemna ip tel sil bana sema Paulus aip diip te sana na qa. De lura ama 40 na ra dai ra taqen madlek ip kuasik mager ip ta tes de re srluuv ip deng, i re veleng ma Paulus. ¹⁴Baip prleser araa kaivung de ra mit sagel ama Barlta nep ma Lautu ngene lura, i re uas tama Lautu, de ra ruqun ma', “Sa iara uut muvuusep iv uure veleng ma Paulus de qatikka quasik mager iv uut tes ip deng, i ma Paulus ke ngip. ¹⁵Taqurla dai mager iv iara ngen, de ngen ne lura, i re uas tama Lautu ngene snanpet ne luqa, i ai de qe uas tama Amiqena. I ngene snanpet na qa ip ke nem ma Paulus sagel ngen ip saqiaskerlka ngene narliip ngene narli aa lengi. Dav uut, dai diip kurl uut men ama aiska ip diiv uure veleng ka.”

Ma Paulus Aa Ningamki Are Uimka Qa Narli Ai Diip Te Veleng Ma Paulus

¹⁶Dap pet luqa ama nirlaqa dema Paulus aa ningamki are uimka qa narli liina ai diip lura te veleng ma Paulus. Taqurla de qa mit be qa man semer araa baniski de qa sil barek ma Paulus sevet liina.

¹⁷De masna ma Paulus ka nes te iaq, i qe uas te ama soldiaqena. De qa ruqun a qa ma', “Ngi iit se gua verliqa sagel gia barlka, iang ama lengi gel ka ip ke sil ba qa na nget.”

¹⁸Baiv aa de qa mit se qa sagel luqa, i qe uas tama soldiaqena, de qa ruqun ma',

“Ama karabuska ma Paulus ka ruqun a ngua ip ngua ren se luqa ama gilka sagel ngi. I qa dai ama lengi gel ka ip ke sil ba ngi.”

¹⁹Taqurla de luqa ama barlka qa raneng de luqa, i aa riq ama gilka de ngerek se iam ian mit. De qa snanpet ne luqa ama gilka ma', “Ngu lu ngi narliip ngi sil ba ngua na ngama lengi nanaa?”

²⁰Dema gilka qa ruqun ma', “Ngu narliip ngu sil ba ngi sever ama Judaqena araa Barlta. I sa ra kaivung de ra ruqun ip diip te ruqun na ngi ip bigia ngia ren sema Paulus saver araa kaivung. I diip te kaaq ai lura ver ama kaivung te narliip tet lu qa ip saqiaskerlka re snanpet na qa ne iang ama lengi. ²¹Dap gua barlka maikka qurla ngi narligel ta, i raquarli diip buup ne iari ama quatta, i ama 40 na ra, i diip te trles per ama aiska naa na qa. I sa ra muvuus-
sep ip diip kula ra tes de qula re srluup ip deng, i re veleng ka. I sa iara dai ra muvem nanas ip diip te tekmet taqurla. Dap kurli ra, de ver a ngi ip diip ngi nem ma Paulus.”

²²Baip luqa ama barlka qa narli raqurla de qa ruqun ma', “Diip kula ngi sil bareq aret ai sa ngia sil ba ngua sevet liina.” Ka meraqen taqurla de qa nem luqa ama gilka.

^{23,24}Baip ka nem luqa ama gilka de qa nes te iaiaam, i ai de iane uas te iaiaam ama liiniam. De qa ruqun a iam ma', “Ngu narliip ngu nem ma Paulus sagel ma Pilikis pet ma Sisaria, i luqa dai qe uas te araa qerlingki. Taqurla dai mager iv uan iingdemna nama soldiaqena ama 200 na ra, de ngen ne lura, i rat drlem sa mugun dama hos, i ama 70 na ra, de ngene lura, i ai de re tal ama qiiw ama 200 na ra. De diiv uane qurl ma Paulus te angama hoska ip ka ruqun per aa rleng. De diip ngene taqa uas tem ka ip deng gel ma Pilikis. I aip ngen muvem nanas be maget de diip ngen diit per ama 9 kilok dama arlenki-aris.”

²⁵Baip ka taqen be verleset de qa iil ama Langingka, i qa iil taqurliani, ma',

²⁶Atlu Pilikis, i ngi dai ngi taqa uas te auura Gaman. Katikka ngua ma Klaudias Lisias, i ngu lil sagel ngi. ²⁷Katikka luqa iara ma Paulus, i ngua nem ka sagel ngi dai medu ama Judaqena ta uuret per a qa, bama qares ip te peleng ka. Dap ngu narli, ai qa dai qurl aa rlenki ve auura Gaman aa Langingka. Taqurla de masna ngu ne gua maatpitta uut iames na qa. ²⁸De ngua mit se qa saver ama Judaqena araa Barlta araa Kaivung, i ngu narliip nguut drlem ama rarlimini aip ta taarl na qa ver ama lengi, i nanaa. ²⁹De qurli ngua ver araa kaivung, i ra taarl na qa nama lengi nep ma Moses aa Langingka, dap maikka quasik ngua lu a qeni, i mager ip te peleng ka, de qua ra tu qa vama Karabus sever iini arleves. ³⁰Dap ngu narli ama lengi ai diiv ama Judaqena te ratnas per ama aiska naa na qa. Taqurla de masna ngua nem ka sagel ngi. De ngua ruqun ma Paulus aa qumespik ip diip ta iit ip te sil se qa gel ngi. Katikka liina de verleset.”

³¹Baip maget dama Soldiaqena ta narligel araa barlka de ra tit sema Paulus dama arlenki ara rlan, de ra tit be ra men pet ma Antipatris. ³²Baip bigia dama soldiaqena ra guirl savet ma Jarusalem dap lura, i ra tuqun per ama Hos angera rleng, dai re nema Paulus ta tit. I ra tit, be ra tit, be savet ma

Sisaria. ³³Baip ta men pet ma Sisaria de ra qurl ama barlka ma Pilikis tama Langingka, de ra nem ma Paulus sagel ka. ³⁴Baip ma Pilikis ka mis pama Langingka be verleset de qa snanpet nema Paulus aip ka naver ama Qerlingki nemki. Dema Paulus ka virliit, ai qa navet ma Silisia Provins. ³⁵Dema Pilikis ka ruqun ma',

“Aip kurli ngi, ngi ne gia qumespik iara dai diip ngu rekmet nama lengi bareq a ngen. Dav as diip kurli ma Paulus pema Herot aa Karabus.”

Ma Paulus Ke Rarles I Qe Karabus

24 ¹De qurli ma Paulus pama Karabus. Baip naser ama niirl ama nge-riqit dema Ananias, i ai de qe uas tama Lautu, dai qa mit savet ma Sisaria kene aa rluavik be iari ama barlta, i re uas tama Lautu Juda. De ra nen iak, i ama lengi anger-arlim-na-qa, i aa rlenki ma Tatilis. Baip ta men pet ma Sisaria de ra mit sagel ma Pilikis, de rel sil ai ra sil sema Paulus. ^{2,3}Baip ta nes tema Paulus be qa men dema Tatilis ka maarl de qel sil se qa taqurliani ma'.

“Maikka atlumas malai auura Barlka ma Pilikis dai maikka ngi auura atluqa na ngi. A revan, i sa ngia rekmet be qurl uut maget pet gia arlim. I maikka gia tuaqevap dai ama atlunget. Maikka ngi taqa uas tem uut per auura qerlingki, be maikka uut taqen nama atlu sagel ngi navet liina. ⁴Dap kuasik ngu narliip ngua taqen per ama ainkules ip ngu lenges ne gia rletki dap ngu narliip gia arlem de ngi narli auura lengi.

⁵I qatikka luqa ma Paulus dai maikka ama vuqa na qa, i ai de qat drlem saatmat mer ama Judaqena ver ama aivetki mai. I qa dai qe uas te lura ama vura, i ra tis ta ma Nasarinkena. ⁶De maikka ama revan, i qa dai medu qe siquat ip ke lenges nauura Lautu-vem-ki ama Slurlki. Taqurla de uure uurut per a qa iv uure sil se qa, gel auura barlta, i ai de re uas tama Lautu. ⁷Dap luqa, i ai de qe uas tama Amiqena, ma Lisias dai qa men se aa dleq de qa rek gel aa liinka ip te qiat met ma Paulus nagel uut. ⁸De qa taqen ne aa dleq ai mager iv aa qumespik te sil se qa gel ngi. Dav ariq aip ngi snanpet na qa sevet liirang aa dai diip ngiat drlem ama rarlimini aiv uurel sil se qa, i nanaa.”

⁹Baip prleset ma Tatilis aa lengi de qerlka ama Judaqena ta maarl de ra taqen ai qerlka liina dai ama revan.

Ma Paulus Kel Sil Sever A Nas Gel Ma Pilikis

¹⁰Baip maget dema Pilikis ka quarl ne aa ngerik sagel ma Paulus ip ke taqen. Dema Paulus ka maarl de qa taqen ma',

“Maikka atlu gua barlka. Ngua dai ama arlias per a ngua ip ngua taqen sagel ngi. I nguap drlem ai ngi dai maikka ngi taqa uas te auura qerleng sama a ages, i buup. ¹¹Katikka diip ngi, ngiat drlem ai medu vet luqia iara ama iaqunki de ngua men savet ma Jarusalem ip ngu Lautu. Be sa luqa ama nirlaqa ip ma malepka ngen-a-iam. ¹²Dap medu lua, i ngu Lautu dai quasiaq ai gua qumespik tet lu ngua, i ngu serlin aret pama Lautu-vem-ki, dap kua ret lu ngua, i ngua iingdemna nama qaqet ip ta tesna. Maikka quasik ngu tekmet taqurla pe araa Lautu-vem-nget, dap kua vet ma Jarusalem. ¹³Dap lungera ama lengi, i ra sil se ngua na nget dai quasiaq ai ama revan-nget. I raquarli quasik mager ip te reqerl a ngen ne aqeni, i mager ip te sil se

ngua sever iini arleves. ¹⁴Dap diiv iara ngu reqerl a ngi ne liina iara, i ngua dai ngua Lautu sagel ama Ngemumaqa ip taquarl murl gua murlta te Lautu sever a qa. De qerlka ngua tu gua qevap sever ama tekmeriirang, i murl ma Moses ke nama Ngemumaqa Aamki-na-ra ta iil pama Langingka. Ai de ngu tekmet taqurla de ngua tit naset ma Iesus. Dap lura re tuqun ai luqa ama Aiska dai ama vuqa. ¹⁵De maikka ngua tu gua qevap ai diiv ama Ngemumaqa qa raarl nama qaqet mai naver ama aapngipki, i ama atlura ngen ama vura. De saqikka lura gua qumespik dai ra tu araa qevap taqurla. ¹⁶De saqikka ai de ngu siquat ip ngu tekmet nama atlu dama Ngemumaqa aa saqang ngene gua seviraqi.

¹⁷Dav iara ngul sil ba ngi ai sa medu ngua men savet ma Jarusalem naver iang ama qerleng sangis. I mekai qurli ngua vet lungera ama qerleng sangis sama ages, i buup. Dap katikka medu ngua guirl, i ngu tal ama qelaing barek lura, i lenges ne araa asmes naver araa sleng. De ngu narliip ngua tat naver ama Lautu vet ma Jarusalem. ¹⁸Baip ngu tekmet ne liirang aa, i sama Lautu nge lemerl ngua. Dai lura ra lu ngua vama Lautu-vem-ki, dap maikka quasiq ama buurlemki nauut. De quasiq ai uure lalangmet de uure karlu. ¹⁹Dav iari ama Judaqena navet ma Aisia Provins dai ngen na ra, ra man, be ret lu ngua. Dav ariq aip lura navet ma Aisia te narliip te sil se ngua dai mager ip ta ren ip te sil se ngua gel ngi. ²⁰Dap mager ip lura iara re reqerl a ngi ne gua viirang, i raquarli medu ngua maarl varlen me ra ver araa kaivung. ²¹Be qatikka liina, i ngua maarl varlen me ra de ngua meraqen slep ma', "As nasat dama Ngemumaqa qa raarl nama ngipta naver ama aapngipki. Dai ngen maarl na ngua sevet liina, i arleves."

²²Baip ma Pilikis ka narli ma Paulus aa lengi be verleset de qa ruqun ma', "As diip kurli ngi iv aip ma Lisias ka men de diip ngu verleset ne lungera ama lengi sever a ngi."

Be ma Pilikis ka taqen taqurla, i maikka qe taqat drlem sema Iesus aa Aiska, de masna qa nem ta. ²³De qa ruqun iaq ama Barlka ip ke uas tem ka, dav ariq aip ke narliip ke paikmet per ama luqup dai ama atlu, i mager iv aa rluavik ta tat naver a qa.

²⁴Baip naser iang ama niirl dema Pilikis kene aa rluaqi ma Darusila ian men. I ma Darusila dai qi navet ma Isrel. Dema Pilikis ka nes tema Paulus, be iane narli ama Lengi ama Atlunget iv ama qaqet ta tu araa qevap sevet ma Iesus Kristus.

²⁵Dap katiaskerl aip ma Paulus kel sil sever ama tekmeriirang ama atliirang, de ngene liina iv iak de iak ke uas temiis, de qel sil sever ama Ngemumaqa aa tuvutki de ngen ama Slurlka aa nirlaqa, i diip ka raarl nama qaqet mai. Dai maikka ma Pilikis ka narli liina de qeng ning de qa ruqun ma', "Katikka mager ip ngia tit. Dav ariq aiv iviit dai diip ngu nes tem ngi."

²⁶De qatikka ai de vet luus aa dema Pilikis ka tu aa qevap ai diip ma Paulus ke van a qa te angama qelaing. Dap ma Paulus dai quasik ka qurl a qa te angama qelaing. Taqurla de ai de vet ma Pilikis kes nes tema Paulus ip ket lu qa de qatikka qa taqen per a qa.

²⁷Baip naser ama agesiim dap katiaskerl kurli ma Paulus pama Karabus de iak ma Pasias Pestas ka qut naset ma Pilikis be qe tal aa rletki. Dap ma Pilikis

dai qe narliip ke tekmet nama Judaqena iv ama arlias per a ra naver a qa, de qa ruqun iv as kurli ma Paulus pama Karabus.

Ma Paulus Ke Nen Ip Ma Sisa Qe Narli A Lengi Ver Ama Kot Pet Ma Rom

25 ¹Baiv aa dema Pestas ka vin bama barlka na qa ip ke uas te luqia ama qerlingki. Baip naser ama niirl ama depguas, de qa mir ianai navet ma Sisaria be savet ma Jarusalem. ^{2,3}Baip kurli qa vet ma Jarusalem, dama Barlta nep ma Lautu ngene lura, i re uas tama Lautu arla tekmeriirang dai ra men sagel ka. I ra men sagel ka be rel sil se ma Paulus, i re narliip te sil se qa. De maikka ai de re nen ma Pestas ne araa dleq aip kua mager ip kene ma Paulus savet ma Jarusalem. Dap te trles liina ai re narliip te peleng ma Paulus, i aip kerl guirl nep ma aiska. ⁴Dap ma Pestas ka ruqun ma', "Ma Paulus dai diip kurli qa vet ma Sisaria. Be ngua dai diip ngua tir ip ngut lu qa. ⁵De mager iv a ngen a barlta re na ngua savet ma Sisaria. De mager ip ngene sil se qa, i ariq aip ngenet lu ai qa rekmet na ngama viini."

^{6,7}De qurli ma Pestas per aa rletki vet ma Jarusalem sama Lautu iam. Baip maget de qa mit savet ma Sisaria. Be qa men pet ma Sisaria, be aip bigia de qa nes tema Paulus ip ke sil se qa.

Baip ka mugun mer aa mugun-met-ki, de ngene lura ama Judaqena, i ra navet ma Jarusalem, be ra iingmirlek na qa. De ra taqen madlek nama lengi, i buup ip tel sil se qa. Dap kuasik mager ip te teqerl ma Pestas ne aqeni, i qa rekmet niini be rel sil se qa sever ini arleves. ⁸Dema Paulus ka narli aa lengi de qa guirltik ma',

"Ngua dai maikka quasik gua angama viini. I quasik ngua merarliq ama Judaqena araa Langingka, dap kua ngua lenges nama Lautu-vem-ki ama Slurli. De quasik ngua merarliq ama Gaman Rom aa Lengi. Maikka quasik."

⁹Baip ma Paulus ka taqen be verleset, dema Pestas ka tu aa qevap ip ka tat naver ama Judaqena. Taqurla be qa ruqun ma Paulus ma', "Ngi lu, quarik ngi narliip saqiaskerlka ngi guirl savet ma Jarusalem ip ngu sil se ngi barek lura gia qumespik?"

¹⁰Dema Paulus ka ruqun ma',

"Ngua dai qurli ngua iara ver ama Gaman Rom aa Lengi. Dai mager ip ngene seserl ver ama lengi se ngua iara. I maikka quasik ngua rekmet na ngama viini sagel ama Judaqena. Dai maikka ngiat drlem ai quasiq ai ngu kaak. ¹¹I arik ngene lu aip kua ngua merarliq ama Gaman aa lengi, de ngua rekmet na ngama viini dai mager ip ngene veleng ngua. Dav ariq aip lura rel sil se ngua, i re kaak, dai quasik ngu narliip ngi nem ngua sagel ta ip te veleng ngua. Maikka qurli. Dap ngu nen ngi ip ngi nem ngua sagel ma Sisa, i auura Barlka vet ma Rom."

¹²Baip ma Pestas ka meraqen sagel aa barlta be verleset, de qa ruqun ma Paulus ma', "Sa ngia nen ngua ip ngia iit sagel ama Gaman Rom, dai, be diip ngu nem ngi sagel ka.

Ma Pestas Kene Ma King Agripa Iane Snanpet Nema Paulus

¹³Baip naser iang ama iaquan dema King Agripa qe ne aa rluuqi ma Banisi ian men pet ma Sisaria, iv ianes pas tema Pestas iv ama arlias-per-a-qa.

¹⁴Baip kurli iam gel ka se iang ama niirl dema Pestas ka sil barek ma Agripa sevet ma Paulus. I qa sil ba qa ma',

“Medu ma Pilikis ka mit dap kurli iaq aa vama Karabus, i aa rlenki ma Paulus. ¹⁵Dap medu lua, i ngua mit savet ma Jarusalem, dama Barlta ngene lura, i re uas tama Lautu Juda dai ra ruqun a ngua ip ngu sil sema Paulus. De ra ruqun a ngua ip ngu veleng ka.

¹⁶Dap ngua sil ba ra raqurliani ma', “Auur a Gaman Rom dai qa taqen ai quasik mager ip te veleng aqek naik. Dap mager ip te sil nauirl de re taqa narli ama lengi. Baip luqa, i qa rekmet na ngama viini, dai mager ip ka taqen ip te narli qe sil. ¹⁷Baip ta men iara de masna ngua ruqun ip bigia de uure kot. Taqurla baip bigia de uur iingdemna de ngua ruqun ip ma Paulus ka ren ip ka raarl ver ama lengi. ¹⁸Baiv aa de lura navet ma Jarusalem ta maarl be rel sil se qa ne iang ama lengi. Dap kuasiq ai rel sil se qa nama lengi, i qa merarliq ama Gaman angama lengi. I ai de ngua tu gua qehev ai qa rekmet taqurla. Dai maikka quasik. ¹⁹Dap ta taarl metna ne iang ama lengi sever araa Lautu; de savet ngene iaq ama ngipka, i aa rlenki ma Iesus. Dap ma Paulus ka taqen ne aa dlek ai ma Iesus dai ama Iameska. ²⁰Baip ngua narli ra taqen taqurla de quasik ngut lu ai angama aiska raqurla ip diip ngu seserl ver ama lengi. Baip maget de ngua snanpet na qa aip kua mager ip ke narliip ka tit savet ma Jarusalem ip te sil se qa ver ama luqupki. ²¹Dap ma Paulus ka miirl de qa nen ngua ip ngu nem ka savet ma Rom ip ma Sisa Augastas ke seserl ver ama lengi se qa. Taqurla de ngua ruqun ama soldiaqena ip te uas tem ka ip deng, i ngu nem ka sa sangis sagel ma Sisa vet ma Rom.”

²²Dema King Agripa qa ruqun ma Pestas ma',
 “Dap maikka ngua dai ngu narliip ngu narli aa lengi.”
 Dema Pestas ka guirltik ma', “Naqerl bigia de ngi narli aa lengi.”

²³Baip bigia dema Agripa qene aa ruaqi ma Banisi ian men, i maikka ian muremiis nama luan ama ngarling per a nget. De iane nama Amiqena araa barlta de ngen ne lura ama barlta naver ama luqup te sisait samet ma Pestas aa vetki ama Seserlvet-pem-ki. Dema Pestas ka nes tema Paulus be qa men.

²⁴Dema Pestas ka ruqun a ra ma',

“King Agripa de ngen a ngen, i qurli ngen iara ngene nauut. Dai ngene lu luqa iara ma Paulus, i ama Judaqena vet ma Jarusalem de vet luqi iara ama luqupki dai rel sil se qa gel ngua, de ra mai re tuqun ai mager iv uure veleng ka. ²⁵Dap ngua dai quasik ngua lu angama viirang, i qa rekmet niirang be mager ip ngu veleng ka sever iirang arleves. Be qek nak ip ma Sisa qe seserlver ama lengi se qa. Taqurla de ngua ruqun ip diip ka iit savet ma Rom. ²⁶Dap kuasik ngut lu ai diip ngu iil taqurla vama Langingka sagel ma Sisa. Be raqurla de ngua men se qa sagel ngi ma King Agripa ip mager ip ngia tat never a ngua ip mager ip ngu taqa lil ama lengi savet ma Paulus. ²⁷I maikka quasik mager ip ngu nem ama karabuska naik dap kuasik ngu taqal sil sever angama viini, i ra taarl na qa sever iini arleves.”

Ma Paulus Ke Taqal Sil Sever Anas Barek Ma King Agripa

26 ¹Baiv aa dema King Agripa qa ruqun ma Paulus ma', “Katikka mager ip ngia raarl de ngia taqen sever anas.”

De raqurla dema Paulus ka maarl de qa quarl ne aa ngerik piit ip ka taqen.

²De qa taqen ma',

“Atlu King Agripa, maikka gua arlias ip ngua taqen sagel ngi iara. I maikka mager ip ngu taqal sil ba ngi sever ama Judaqena, i ra taarl na ngua ne iang

ama lengi. ³Maikka gua arlias never a ngi, i raquarli ngi, dai ngi taqat drlem sama Judaqena araa gamansena. De ngi taqat drlem sama lengi, i ai dama Judaqena ra taarl metna na nget. Be maikka ngu narliip ngi taqa narli gua lengi.

⁴“I maikka ama Judaqena dai re taqat drlem se gua mugunes, i as maikka murl, i ama gil ngua be deng iara. I maikka re taqat drlem se ngua vet gumam a qerlingki de saqikka ra drlem se gua mugunes pet ma Jarusalem.

⁵De qatikka ai da aanamek de re taqat drlem se ngua. Be qatikka ariq aip te narliip te sil ba ngi sevet gua mugunes dai mager ip te teqerl a ngi ai ngua dai ama Parasi na ngua, i maikka gua liinka dai mager iv uut tit naser ama Parasiqena araa lengi mai. ⁶Dav iara ngua maarl varlen me ngen, i lura ra sil se ngua, i raquarli ngua tu gua qevap sever ama Ngemumaqa aa Lengi, i murl ka meraqen ne aa revan sagel aaura murlta. ⁷I qa sil ai diip nasat dama qaqet mai ta raarl naver ama aapngipki. Taqurla be ai de uut mai navet ma Isrel, i ama malepka ngen-a-iam nama liin nauut dai ai de uure Lautu sagel ama Ngemumaqa ver ama niirl mai. I maikka ai de uure Lautu raqurla ip laiv uure ngip de uur raarl de uure raneng ama iames.

Gua King, katikka lura ama Judaqena te narliip te sil se ngua sevet liina, i arleves. ⁸Dav iari naver a ngen ama Judaqena dai quasik ta tu araa qevap ai diip kuasik mager iv ama Ngemumaqa qa raarl nama ngipta. (I iari naver a ngen ta tu araa qevap ai ma Iesus dai quasik ka maarlviit.)

⁹“Saqikka mekai ngua raqurla, i ngua tu gua qevap ip ngu lenges nema Iesus aa rlenki. Be ngu tekmet nama tekmeriirang ama viirang sagel luqa, i qa navet ma Nasaret. ¹⁰A revan maikka mekai ngu tekmet taqurla vet ma Jarusalem, i maikka ama barlta nep gua Lautu ta ruqun a ngua ip mager ip ngu kiat mer ama Ngemumaqa aa uis ip ngua tu ra vama Karabus. Baip ta sil se iari ip te peleng ta de maikka ama arlias per a ngua ip te tekmet taqurla. ¹¹De qatikka ai de ngua tit sev ama Judaqena araa Lautu-vem-nget, i ngu manaik tama Kristenkena. Baip ngut lu ra de ngu lenges na ra, i ngu uamet na ra ip ta tuma sema Iesus. I maikka ai de gua rutka qa taarl be maikka ai dama qurek per a ngua malai be ngua tit de ngu manaik tem ta per ama qerleng, i nget sangis.”

Ma Paulus Ka Sil Ai Ma Iesus Ka Mer A Qa

¹²“Be qatikka raqurla de ngua tit savet ma Damaskas, dai ama barlta nep ma Lautu ra nem ngua ne araa dlek de ra ruqun a ngua ip ngu lenges nama Kristenkena. ¹³Be qatiaskerl aiv uut tit nep ma aiska de ver ama rlaunka dama nirlaqi qia men navuk be qia iingmirlek na ngua, ngu ne lura, i re na ngua. Gua King, maikka ama revan. ¹⁴Be uut mai uur aat per ama aivet de ngu narli iak ka taqen sagel ngua, i qa taqen nama Judaqena araa lengi. I qa taqen ma’, “Saul, ngu lu ngi lenges na ngua ip nanaa? Katikka ngi tekmer ip ngi lenges na ngua dai quasiai ngi lenges na ngua dap katikka ngi lenges nanas.” ¹⁵De ngua virliit ma’,

“Gua Slurlka nema na ngi?”

Dama Slurlka qa ruqun ma’,

“Ma Iesus na ngua, i ai de ngi narliip ngi lenges na ngua. ¹⁶Dap ngia raarlviit. I sa ngua men gel ngi ip ngu mak na ngi ip gua maatpitka na ngi.

I gia rletki ip diip ngil sil bareq ama qaqet sever a ngua. I iara ngua iames na ngi de diip ngil sil sever ama tekmeriirang, i sa ngua reqlerl a ngi dama tekmeriirang, i diip ngu teqlerl a ngi. ¹⁷Maikka diip ngu iames na ngi nagel gia qumespik, i ra navet ma Isrel de ngen ne lura, i quasiaq ai ra navet ma Isrel, i ngua nem ngi sagel ta. ¹⁸I diip ngu nem ngi sagel ta, ip diip ngia tat naver a ra, ip ta tit namen ama bengaingki samen ama nirlaqa, de diip tem ngim temanau nema Satan aa dlek ip ta tit naser ama Ngemumaqa, i maikka diip ngu lemerl ta, te araa viirang. De diip kurli ra, te ne lura, i sama Ngemumaqa qa mak na ra, i ariq aip ta tu araa qevap sever a ngua.”

¹⁹“Gua King, katikka liina, dai ngu narligel aa lengi, i lua, i qa taqen sagel ngua nev uusep. ²⁰Be nauirl dai ngua mit savet ma Damaskas de ngua sil bareq ama qaqet ip te ngim temanau ne araa viirang de rerlas tem ta men ama Ngemumaqa. De mager ip te tekmet nama tekmeriirang, i ama atliirang ip te teqlerl ai sa ra ngim temanau ne araa viirang. De saqikka ngua sil taqurla vet ma Jarusalem de vet ma Judia Provins de ngua sil barek ngen ne lura, i quasiaq ai ra navet ma Isrel. ²¹I liina dai qatikka, i ama rarlimini, i ama Judaqena ra uuret per a ngua, i lua, i qurli ngua vama Lautu-vem-ki ama Slurlki de re narliip te peleng ngua. ²²Dap maikka ama Ngemumaqa qa semadlek na ngua vet lungera aanameq ama niirl be deng iara be sa iara dai mager ip ngu reqlerl a ngen mai. Dap gua lengi dai nget taquarl ama Slurlka Aamki-na-ra ngene ma Moses, i ra iil me nget pama Langingka. ²³I re tuqun ai diiv ama Judaqena araa Iameska qe ral ama getget de qe ngip, de diip ka raarl naver ama aapngipki. I luqa dai diip ka arles, i qa raarl naver ama aapngipki. Be diip ke teqlerl ama Judaqena ngen ne lura, i quasiaq ai ra navet ma Isrel ne aa aiska ip ta tit namen ama bengaingki.

²⁴Baip lua, i ma Paulus ka taqen taqurla dema Pestas ka dik men aa lengi, i qe karlu, de qes nes ma’,

“Paulus, maikka ngi kabaing. I maikka ngi su re liirang aa ver ama ainkul be ngi kabaing.”

²⁵Dema Paulus ka ruqun ma Pestas ma’, “Gua Barlka maikka quasiaq ai ngu kabaing. I maikka gua lengi dai ama revan-nget, de maikka ama seserl nget. ²⁶I maikka ma King Agripa dai qat drlem sevet liirang aa. Taqurla dai maikka ngua taqal sil ba ngen sever iirang. I maikka qat drlem sevet liirang aa mai, i maikka ama qaqet mai dai rat drlem sevet liirang aa mai.”

²⁷Dema Paulus ka ngim sagel ma King Agripa de qa ruqun ma’, “King Agripa kua ngia tu gia qevap ai ama Slurlka Aamki-na-ra rel sil nama lengi ama revan-nget? Ii, nguat drlem ai ngia tu gia qevap taqurla.”

²⁸Dema Agripa qa ruqun ma Paulus ma’, “Naqatikka qua ngia taqen per ama velu de ngi narliip ngi guirltik per a ngua iv ama Kristen na ngua?”

²⁹Dema Paulus ka virliit ba qa ma’, “Kuariq aip ngua taqen per ama velu dap kuarl ama ainkul dai maget, dap ngu nen sagel ama Ngemumaqa ip ngi ne lura iara, i sa ngen narli gua lengi dai mager ip ngen druqaen ngua. Dap maikka quasik ngu narliip ngene karabus ip taquarl ngua.”

³⁰Baip ma Paulus ka taqen be verleset dema King ma Agripa qa maarl kene ma Pestas dema Banisi de ngen iari, i qurli ra na ra. ³¹Baip maget de ra aang sedarliik de ra taqen, ma’, “Katikka luqa dai quasiaq ai qa rekmet na ngama viini be mager ip te veleng ka dap kua re karabus na qa sever iini arleves.”

³²Dema King Agripa qa ruqun ma Pestas ma', "Ma Paulus dai vadiip ka iit never ama karabus, i sa raquarli qa nen ip diip ka raarl ver ama lengi gel ma Sisa vet ma Rom."

Ta Nem Ma Paulus Dama Sipki Savet Ma Rom

27 ¹Baip maget de ra ruqun iv uut tit savet ma Rom pet ma Italia Provins. Taqurla de ra nem ma Paulus ke ne iari ama karabuskena sagel ma Julias, i luqa dai ama Opisa, i ama barlka na qa navet ma Rom, i qe uas tema Sisa aa soldiaqena. ²Baip maget de uut sik sedama sipki, i qi navet ma Adramitiam. I luqia ama sipki dai diip kia tit savet ma Aisia Provins, ip kit lu ama luquviirang dengerlking. Taqurla de uut mit dama sipki, de quasik nguut drlem dap ma Aris-takas, i qa navet ma Tisalanikka pet ma Masadonia Provins dai qe nauut.

³I uut tit be uut tit, baip bigia de uut men pet ma Saidan. Be vet luqia ama luqupki dema Julias dai qe tekmet nama atlu sagel ma Paulus be qa ruqun a qa ip mager ip ke paikmet gel aa rluavik ip ta tat never a qa. ⁴Baip uut mit ianai navet ma Saidan be sedama kaska aa rlan, dama laurlka ama slurlka qa men be qe sis auura sipki. Taqurla de uut mit per ama ailanki ma Saipras ara garli ip ki pesdet ser ama laurlka. ⁵Baip uur aang pet ma Saipras ara garli be naqatiaskerl uut tit dama kaska aa rlan be uut tit, be uur aang pet ma Silisia Provins dema Pampilia Provins de uut mit, be uut men pet ma Maira pet ma Laisia Provins. ⁶Baip pet ma Maira dai ma Julias ka lu ama Sipki, i qi navet ma Aleksandria. I luqia, i diip kia tit savet ma Italia Provins. Taqurla de qa mu uut dem ki. ⁷De uut mit navet ma Maira be maikka luqia ama sipki dai maikka qi taqa palu se uut, i raquarli ama laurlka qe sis sev auut kames. Taqurla be qatias iang ama niirl nge mit dap kuasiq ai masna uur aang pet ma Naidas. I qatikka ama laurlka qe tekmet taqurla be quasik mager iv uut tit ma seserl. Taqurla de uut mir imanep saver ama ailanki ma Kriit.

Baip uut men pet ma Kriit, de uut mit be uur aang pet ma Salmon Provins ara aamki, iv uure nging tiq ama laurlka. ⁸Be uut tit dengerlking dap maikka ama alkuil bareq auut, i maikka ama valeng ama slurlngel. Dav uut tit be baing se uut dama briski ara aam, i ra tis ki ma', "A Basiska ama Atluqa." I luqia ama briski gelnema Laisia.

⁹Baip iasai de qurl uut se iang ama niirl. Dav aip pet lungera ama niirl ama vunget, i lua, i ama laurl be nge taarl nama valeng be mager ip ngere lenges nama sipkina, dai sa nge men. Taqurla dema Paulus ka meraqen sagel uut ma', ¹⁰"Guariqena, ngene narli. Sa nguut drlem ai diiv uut tit nanari ver ama kaska dai diip mavik bareq auut, de diip lenges nama sipki ngen ama tekmeriirang dama sipki ara rlan. ¹¹Dap ma Julias, i luqa, i qe uas tema Paulus dai quasik ka narligel ma Paulus, dap ka narligel luqa, i qe tal ama sipki kene luqa ama sipki are mam. ¹²Dai maikka iane nama boskruqena te tuqun ai luqa ama basiska dai ama vuqa vet lungera ama iaquan, i aiv ama qaik ngen ama laurl. Taqurla de buup ne iari ra ruqun ip diiv uure siquar iv uut tit savet ma Pinikis. I maikka luqa ama basiska dai ai de qurl ama sipkina maget, i quasik ama laurl ngere lenges na nget. I luqa ama basiska dai qa vet luqia ama ailanki ma Kriit.

Ama Kaska Ngen Ama Laurlka Ian Lenges Na Ra

¹³Baip maget dama laurlka qe taqa sis be mager iv uut tit savet ma Pinikis. De maikka ama arlias per ama boskruqena, i ra tu araa qevap ai diip luqa

ama nirlaqa dai diiv ama atluqa. Taqurla de ra qiat nama sipki ara angka se dem ki de uut tit dama sipki gelna nama rlanges. ¹⁴Dap kuasiq ama ainkules dama laurlka ama slurlka qa men, i qa men nep ma qevel, i ra tis ka ma', A Lenges-ne-quvang-ka. ¹⁵Be maikka qe sis maden be qe sis ama sipki sedama kaska aa rlan, be ai de uure siquar iv uurerl guirl ama sipki saver ama ailanki ma Klauda dai quasik maget. Taqurla dama laurlka qa iis ama sipki be uut tit maden. ^{16,17}Uut tit maden taqurla, dai sagel ama ailanini, i ra tis iini ma Klauda. De uure tekmet sama sipki saver ama ailanini arla garli sagel kuasiq ai ama laurlka qe sis maden. Dav ama valeng ama slurlnget, de re tekmer ip te kiat nama baurarl sedama sipki dai maikka ama alkuil-ba-ra. Dap maikka ra reving ip te qiat mer aarl. Baip ta qiat mer aarl sedama sipki. De ra iais per ama sipki nama kasik ip kuasik mager iv ama valeng ngere rliingmet na qi. Dap maikka ama boskruqena dai maikka reng ning. I arik ma', ama sipki qia mit be qia nis ama quan pet ma Libia. Taqurla de ra revik sama asilki ama slurlki, i luqia, i ai dama laurlka qa tuqun pem ki. I ra revik se qi ip kuasik mager iv ama laurlka qa tit sama sipki savet ma Libia. Ai de uure tekmet taqurla dav ama laurlka qe sis ama sipki se uut navet liina ama ailanini. Taqurla be qurl uut maden dama kaska aa rlan. ¹⁸Dap katikka lungera ama qaik ama laurl vem nget dai as maikka nget den be maikka ama slurlnget. Taqurla baip bigia de ra rlu ne iang ama asmes nadama sipki. ¹⁹Be saqias-kerlka aip bigia ver iaq ama nirlaqa de ra rlu nama sipki ara tekmeriirang ne araa ngerik ip kuasiq ama merlenka ver ama sipki. ²⁰Be qatikka sama niirl, i buup dai quasik uut lu ama nirlaqa ngen ama ualdang, i maikka ama qaik, i ama laurl vem nget nge vesdet. Be maikka uut dai maget-maget nauut. I ai de uut tu auura qehev ai diip kuasik mager iv uure iames.

²¹Baiv uut miirl ama asmes sama ainkules dema Paulus ka maarl de qa taqen sagel ama boskruqena ma',

“Gua rluavik, katikka medu qurl uut pet ma Kriit de ngua sil ba ngen ai quasik mager iv uut tit. Arik medu ngene narligel gua lengi dai vadarli quasik ai lenges nauut ngen ama sipki. ²²Dav iara ngua taqen na ngen ma', Ai diip kuasik mager iv aqek naver auut ke ngip dap katikka diiv ama sipki naik dai lenges na qi. ²³I ama Ngemumaqa, i ai de ngu Lautu sagel ka de ngut matna aa rletki dai laa dama arlenki-aris de qa nem aa Angeluqa be qa maarl gel ngua. ²⁴De qa sil ba ngua ma', “Paulus maikka qula nging ning. I maikka mager ip laip ngia raarl gel ma Sisa vet ma Rom. Dama Ngemumaqa, i aa ngimsevetki be qa narligel gia raring be diip ke iames na ngen mai.” ²⁵Gua-riqena a revan, maikka mager iv uut taarl malkuil. I raquarli ngua tu gua qehev ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet bauut ip taquarl luqa qa sil ba ngua. ²⁶Dap diiv auura sipki qi nis angama ailanki.”

²⁷Baip naser ama niirl ama malepka ngen ama rlatpes, de qatiaskerl kurl uut dama kaska aa rlan, i ra tis ka ma Adria. I maikka ama valeng ngere uan auura sipki maden. Baip dama arlenki ara rlan de iari ama boskruqena ta narli ama valeng ngere uaigil. De ra tu araa qehev ai sa qurl uut gelna ne iaiq ama qerlingki. ²⁸Taqurla de ra serlek nama kasikka, i ra quap sama ainem da aam. De ra serlek na qa manep be deng per ama quan ip tet lu aip kua saimane-p. Be qatiaskerlka tet lu ai saimanep (40 mita). Baiv aa de ra aang imanau quarla de saqiaskerlka ra serlek nama kasikka ip te siquat. Ta siquat dai ra lu

ai quasiai ai saimanep (30 mita). ²⁹Taqurla de maikka ama boskruqena reng ning, i ariq auura sipki qi nis angama rlanges pet luqia ama qerlingki. Taqurla de ra serlek nama ainaav ama rlatpes na aap seq ama sipki ara rleng. De re raring, i re narliip masna ama nirlaqa qa ren. ³⁰Baip maget dama boskruqena ra serlek nama bauraarl dama sipki ara aam, i re narliip te quiaik nadama sipki. Dai ra qaak tem uut ai ra tit sedama sipki ara aam ip te serlek nama ainaap. ³¹Dap ma Paulus ka ruqun ma Julias ken aa Amiqena ma',

“Ariq aip lura, i re quiaik dai diip kuasik mager iv ama Ngemumaqa qe iames nauut.”

³²Baiv ama Amiqena ra narli liina de ra dik men ama kasikka sama bauraarl, be aarl nge mit naik per ama kaska. ³³Baip ma qares iv ama sipsipka, dema Paulus ka taqen na ra madlek ip mager ip ta tes angama asmes. I qa taqen na ra ma',

“Sa qurl uut per ama niirl ama malepka ngen ama rlatpes, i ngenem ngim dap kuasik ngen dres angama asmes. ³⁴Dai ngu tekgei ngen ip mager iv uut tes a qerang ip mager ip diiv ama Ngemumaqa qe iames nauut. De maikka diip kuasik mager ip lenges nauut bak.”

³⁵Baip ma Paulus ka taqen taqurla be verleset de qa mer ama asmes de qa taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa saver araa asmes. Baip maget de qa bingmet nama asmes de qa tes.

³⁶Baip tet lu qe tekmet taqurla de maikka ama arlias per a ra de ra mai ra tes. ³⁷I uut mai, i qurl uut dama sipki dai ama 276 nauut. ³⁸Baiv uut mai uut mes be maget nauut de iari ra rlu nama bikkina, i ama wit met nget, i lungera, i ai de re tekmet nama bret na nget. I ra rlu na nget sev ama kaska. I re tekmet taqurla iv ama seq ama sipki.

Lenges Nama Sipki Naik

³⁹Baip se bingbigia dama boskruqena rem ngim miqet dai ret lu ama qerlingki dap kuasik te taqat drlem se qi. Dav iari ret lu ama basiska de ret lu ama qunka dengerlking. De ra ruqun iv uure rekmet sama sipki saimuk.

⁴⁰Taqurla de iari ra verik sama puliim ip mager ip te taqa nging ama sipki samer ama basiska. Dav iari ra tu ama siilki iv ama laurlka qa tuqun pem ki. Dav iari ra dik sama ainaap, i ai de aap ngere taneng ama sipki. Taqurla de auura sipki qi quiaik sa dengerlking. ⁴¹Dav uut tit be iasai sagel ai dama valeng ngere raat metna. Dama sipki qia nis ama qunka be den pem ki. Bama sipki ara aamki dai rlan se qi be raqurla dama valeng ngere uaming per ara arlimbiit be rlingrlingmet nama sipki.

⁴²Taqurla dama Amiqena ra ruqun ip diip te peleng ama karabuskena ip kuasik mager ip te kiarl sa dengerlking ip te quiaik. ⁴³Dap ma Julias dai qe narliip ke iames nema Paulus, be qa qel ta ip kuasik mager ip te tekmet taqurla. Dap maitki qa ruqun ma',

“Lu ngen aa, i ngen drlem sarl kiarl dai mager ip ngen deranas nauirl ip ngenerl kiarl sa dengerlking. ⁴⁴Dap lu ngen aa, i quasik ngen drlem sarl kiarl dai mager ip diip ngene taneng ama palangaap de ngen ama mengaap never ama sipki, ip diip ngene taneng aap de ngenet kut naser a nas ip sa dengerlking.”

Be qatikka lua dai uut men taqurla be qurl uut maget dengerlking.

Kurli Ma Paulus Per Ama Ailanki Ma Malta

28 ¹Be sa aiv uut men be qurl uut maget dengerlking de iak ka sil bauut ai aa ailanki, i ra tis ki ma', "Malta." ²Dama qaquet navet luqia ama ailanki dai maikka ra raqat mat naver uut. Taqurla de re sis tama mengka iv uure tik, i raquarli ama qaik be maikka ama uis uut. De ra mai ra taqen nama atlu sagel uut. ³Dema Paulus ka mer iang ama meng, de qa rlu na nget samer ama altingki. Ka rekmet taqurla, dama qemki ama vuqi qia meranas nev iaq ama mengka, i qi narli ama uilas. I luqia qia meranas be qia nis pema Paulus aa riqigl. ⁴De lura navet ma Malta ret lu ama qemki, i qi kiarli ve ma Paulus aa riqigl de re tuqun a na ma',

"Katikka luqa dai ama peleng-pem-ka. I quattaa, i quasiaq ama kaska qa veleng ka, dap diip luqia ama qemki qi veleng ka."

⁵Dap ma Paulus ka rles aa riqigl sama qemki samer ama altingki. Dap kuasiq ai lenges na qa. ⁶Dap lura naver ama ailanki dai rat drlem ai diip bep per a qa de diip masna qe ngip. Be qurli ra de rem ngim per a qa ip diip te lu raqurla, dai naqatti quasik. Taqurla de naqatti masna guirltik per araa tua-qevpe de ra ruqun ma',

"Maikka qa; dai iaq ama barlka na qa nev uusep."

⁷Dap kurl iaq ama barlka, i qe uas te luqia ama ailanki. I aa rlenki ma Pablias. I luqa dai aa aiveraap dai buup ne aap pet luqia ama qerlingki. I luqa dai qa marl se uut de maikka qe taqa tekmet se uut. Be qurl uut gel ka sama niirl ama depguas. ⁸Dap ma Pablias aa mam dai maikka qe temarl maden, i maikka qe uilas be baingbaing sarliing per a qa. De aa rlauqa nama qerekka. Dema Paulus ka mit be qa man sev aa vetki. De qa mu aa ngerik per a qa, de qe raring, bama Slurlka qa rekmet de maget na qa. ⁹Baip lura ama arlem-per-a-ra navet luqia ama ailanki ra narli sevet liina de ra men sagel uut be saqikka ama Slurlka qa mat naver a ra. ^{10,11a}Taqurla de ra taqen nama atlu sagel uut de re kurl auut te iarang ama tekmeriirang.

Medu Qurl Uut Pet Ma Malta Sama Iaquan Ama Depguas

^{11b}Baiv uut tit dama sipki de ra ral ama asmes bareq auut ip nge tat naver auut dama sipki. I luqia ama sipki dai qi navet ma Aleksandria, i medu qia men be qurli qi vet luqia ama ailanki de ver ama qaik ip deng, i verleset na nget. I luqia ama sipki dai ra tis ki ma', "Kasta dema Polok." (I ama sineviim, i ama quiiriim ian aa rleniim aa.) ¹²I qatikka uut mit navet ma Malta de luqia ama sipki. Be uut tit be uut men pet ma Sirakrus de qurl uur aa sama niirl ama depguas. ¹³Baiv aa de uut mir ianai dama sipki be uut men pet ma Rigiium. Baip bigia dama laurlka qe rarles ip ke sis de uut tit de auura sipki. I uut tit taqurla be aip naser ama niirlaiam ama quanasiam de uut men pet ma Putoli. ¹⁴Baip kurl uut pet ma Putoli de uut lu iari ama Kristenkena de ra ruqun nauut ip kurl uut gel ta sama niirl ama ngeriqit ngen-a-iam. Baiv ianai de uut mit nauura ilaing savet ma Rom. ¹⁵Dav aiv ama Kristenkena vet ma Rom te narli sever auut ai diiv uur ren sagel ta. Taqurla de iari naver a ra tat den ip sev auura qames. Tat den be iari ra men be deng pet ma Apius aa Maiirl dav iari dai deng na ra vet ma Depguas-ne-ama-Vet. Dai uut tit, be aip baing se uut gel ta dema Paulus ka lu ra de maikka qa taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa. Dai maikka liina nge semadlek na qa.

¹⁶I uut tit, be uut tit, baiv uut men pet ma Rom. Dama Amiqena araa barlka qa ruqun ip mager ip kurli ma Paulus pe iaiq ama vetki, i ngerek se qa ke ne iaq ama amiqa ip ke uas tem ka.

Ma Paulus Kel Sil Nama Lengi Ama Atlunget Pet Ma Rom

¹⁷Baip naser ama niirl ama depguas dema Paulus ka nes tama Judaqena araa barlta, i lura, i qurli ra vet ma Rom. I qe narliip ke na ra, te kaivung. Baip ta iingdemna de qa ruqun a ra ma',

“Guariqena, mekai qurli ngua vet ma Jarusalem de auura barlta ta maarl na ngua gel ama Romkena. Dap maikka quasiaq ai ngua rekmet na ngama viini sagel auura barlta, i re uas te auura Lautu. De quasik ngua lenges nauura murlta araa tekmeriirang. ¹⁸Dap saiv ama barlta nep ma Gaman Rom ta narli gua lengi de ra ruqun ai quasik mager ip te veleng ngua, i raquarli quasik ta lu sever angama viini ip mager ip te veleng ngua sever iini arleves. ¹⁹Dav ama Judaqena dai maikka slep slep per a ra ip te veleng ngua. Taqurla be ra bing sareng ngua de ngua nes tama Gaman ip ke nem ngua sasari savet ma Rom sagel ma Sisa. Dap kuasiaq ai ngua men ip ngua taarl ne gua qaqet per ama lengi. ²⁰I qatikka lua, ngua nes tem ngen ip ngut lu ngen de ngu sil ba ngen sevet liina. Gua revan, i qatikka ngua maarl iara sama sen met gua ngerik, i raquarli ngua tu gua qevap sevet Luqa, i diip ke iames nauut ama Isrelkena.”

²¹Baip ma Paulus ka taqen be verleset; de ra ruqun a qa ma',
“Maikka quasiaq uut drlem sever a ngi, i ai de medu quasiaq ai ariq auur ari navet ma Judia te iil, ip te sil sever a ngi. De quasiaq ai ariq auura qaqet ba qek ka ren sama lengi sever a ngi de quarl angama lengi ai ngia rekmet nama vu. ²²Dap maikka uut narliiv uut narli gia angama lengi sevet liina, i raquarli uut drlem ai auur ari be iari ver ama luqup mai re tuqun ai lura, i re Lautu raqurla dai re Lautu mavik. Dai mager ip ngi teqerl auut.”

²³Baip ta taqen be verleset, de ra mak ne iaq ama nirlaqa ip saqiaskerlka diip te narli ma Paulus aa lengi.

Baip pet luqa ama nirlaqa de buup ne iari ra men iasai sagel kurli ma Paulus. Be maikka qa arles, i qe taqa su ra se bingbigia be deng, i ama nirlaqa qa mit ka man. I qe taqal sil ba ra nama lengi. De qe siquat ip ke guirtlik per araa tua-qevap sevet ma Iesus. I qe teqerl a ra nema Moses aa lengi de ngen ama lengi, i ama Slurlka aa Aamki-na-ra, ra iil me nget pama Langingka. ²⁴Taqurla, be iari ra narligel liina de ra tu araa qevap sevet ma Iesus. Dav iari dai quasik ta tu araa qevap. ²⁵Baip ma Paulus ka meraqen ne iang ama lengi nep ma Langingka, taqurla de ren birling metna se lungera ama lengi. Taqurla, be matmet ta. I ama lengi, i ren birling metna na nget dai nget taqurliani.

Maikka murl ama Qevapka ama Glasingaqa qa raneng ama Slurlka aa Aamki-na-qa, i aa rlenki ma Aisaia. Be qe taqal sil bareq a ngen ama murlta ne lungera iara ama lengi.

²⁶“Ngi iit ip ngi sil bareq ama qaqet taqurliani ma', “Diip ngene narli ama lengi dap maikka quasik ngen drlem pe aa lengi angera rleng. De diip ngene taqam ngim dap kuasik mager ip ngene lu ama rarlimini.

²⁷I raquarli lura ama qaqet dai ama semen ta. De maikka ra dai ama dengdeng per a ra, dama bengaingki ver araa saqang. I maikka quasik te

narliip tem ngim ne araa saqang. De quasik te narliip te narli mer araa asdem. De quasik te taqa mu araa qevap sever a ngua, de re guirl sagel ngua ip ngu iames na ra. Ais. 6.9

²⁸Dema Paulus ka meraqen ma', "Maikka mager ip ngen drlem ai ama Ngemumaqa dai diip ke iames ne lura, i quasiaq ai ra navet ma Isrel. I ra dai maikka diip te narligel aa lengi. ²⁹Baip ma Paulus ka taqen be verleset. Dama Judaqena ra narli lungera ama lengi de ren birling metna be deng, i mat met ta de ra mit.

³⁰Baip maget de qurli ma Paulus pe iaq aa vetki de qen ban per a qi nama qelaing, i qet matna ver aa bisnis naser a nget. De maikka ai dama arlias-per-a-qa, i aiv iari rat den sagel ka. I qatikka ai de qe tekmet taqurla be sama agesiim. ³¹Dai de vet, kel sil nama Ngemumaqa aa lengi sever aa tekmeriirang de qe su sever auura Slurlka ma Iesus Kristus. I maikka qa taqen nama dlek be quasik mager iv iari rel kel ka. Katikka verleset gua lengi aa sagel ngi ma Tiupilus.

Katikka Verleser Aa

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA KRISTENKENA VET MA ROM

Ma Paulus ka iil sagel ama Slurlka aa uis pet ma Rom. I luqia ama qerlingki dai ama Gaman Rom ke uas. I ve luqa iara ama langinka dai ma Paulus ke teqerl nama gamansena nagel ama Judaqena, i re siquat ip te iames nema Moses aa Lo naik dap ka sil ai mager iv ama qaqet te iames ip trlas tem ta mene ma Iesus, be diip ta tis ta ai ama seserlta na ra, qut ma Iesus aa gamansena. (Rom 5.10) I qatikka luqa iara ama langinka dai qa ip taquarl ama asmes ama alkuil-vem-nget.

1 ¹Ngua ma Paulus, i ngua iil sagel ngen pet ma Rom. I ngua dai ma Iesus Kristus aa Aposel na ngua. Dama Ngemumaqa qa nes tem ngua iv aa buaiska na ngua. I qa mak na ngua ip ngul sil ne aa Lengi ama Atlunget bareq ama qaqet. ²De murl ka muvuusep ip diip ke quarl te aa Lengi ama Atlunget bareq ama qaqet. De murl ka qurl Aamki-na-ra te aa Lengi ama Atlunget be ra iil me nget pama Langingka. ^{3,4}I lunger iara ama Lengi ama Atlunget dai sever aa Uimka ma Iesus Kristus auura Barlka. I lua, i qa men saver ama aivetki be qa men, i ama qaqeraqa na qa, mene ama barlka ma Daivit aa liinka. Dav ama Ngemumaqa aa Qevepka ama Glasingaqa dai qa reqerl aut ai ma Iesus Kristus dai ama Ngemumaqa aa Uimka. Ama Ngemumaqa qa maarl ne aa Uimka naver ama aapngipki be uuret lu ai ma Iesus Kristus dai auura Slurlka de maikka aa dlek peviit. ⁵I maikka ama Ngemumaqa qa semadlek nauut nema Iesus aa ngimsevetki iv uuret matna aa rletki ama atluqi. Be qa nem ngua, i aa Aposel na ngua, ip ngu ruirl sama qaqet mai ver ama aivetki ip ta tu araa qevap de re narligel ma Iesus aa Lengi. ⁶De qerlka ama Ngemumaqa qa nes tem ngen, ip ngen barek ma Iesus Kristus.

⁷I luqa iara ama Langingka dai sagel ama Kristenkena vet ma Rom. I sama Ngemumaqa qa nes tem ngen ip ngen bareq a qa, ip maikka ngen dru a ngen a qevap nama revan. I ngen dai maikka vem ka se ngen. Be ngu nen ka ip ke qurl a ngen te aa ngimsevetki dema uupka ip kurli ngen maget gel ka, ken aa Uimka ma Iesus Kristus.

Ma Paulus Ke Raring Sever A Ra

⁸Ngu raries, dai maikka ngua taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa nema Iesus Kristus never a ngen mai. I ngua taqen nama atlu sagel ka, i raquarli ama qaqet per ama aivetki mai dai rel sil sever a ngen a tuaqevap. I ngen dru a ngen a qevap sever ama Slurlka. ^{9,10}De qatikka ai de vet ngu

raring dai de vetpet ngua tu gua qevey sever a ngen. Be qatikka ama Ngemumaqa dai qat drlem ai liina iara dai ama revan. I qatikka qa dai ai de ngut matna bareq a qa nade gua rlan. I ngul sil bareq ama qaqet nama Lengi ama Atlunget sever aa Uimka. Be qatikka ngu raring aip kuarik mager ip ngua ren sagel ngen. I qatikka diip liina iara nge ren taqurla, i ariq aiv ama Ngemumaqa qe narliip taqurla.

¹¹ Dap maikka ngu narliip ngut lu ngen. De ngu narliip ngu raring bareq a ngen iv ama Ngemumaqa aa Qeveyka qe qurl a ngen te aa dlek ip ngene tekmet ne iarang ama rleriirang. De mager ip ngen deraarl malkuil. ¹² Be ariq aip lua, i qurli ngu na ngen dai diiv uut tat never ana nauura tuaqevy bareq a na. ¹³ Guariqena, maikka ngu narliip ngene taqat drlem. Ai, ai de vet ngua raqen ip ngua tit sagel ngen. I gua rletki dai qia mat never iari, i quasy ai ama Judaqena na ra. Taqurla dai saqikka ngu narliip ngua tat never a ngen. Dap katikka ai de iarang ngere pesdet mene gua aiska.

¹⁴ Maikka vem ngua sama Ngemumaqa, be ai de ngu narliip ngua tat never ama qaqet mai. I maikka mager ip ngu su ra mai, i ama Grikkena, i ama adrlem-per-a-ra, de ngene lura, i ra nep ma qevel, i ama semen ta. ¹⁵ Taqurla dai be qasa ngua muvem nanas ip ngul sil nama Lengi ama Atlunget bareq a ngen vet ma Rom.

Ama Lengi Ama Dlek-pem-nget Sevet Ma Iesus

¹⁶ Be maikka ngua dai ai de quasy ai ama qelep ngua sama Lengi ama Atlunget nagel ma Iesus Kristus. I liina dai ama Ngemumaqa aa dlek, i qet matna ip ke iames ne lura, i rerlas tem ta men a qa. I qe narliiv ama Judaqena re narli nauirl iv aiv aa de sagel iari, i quasy ai ama Judaqena na ra. ¹⁷ I ama Lengi ama Atlunget ngere teqerl auut ai ama Ngemumaqa aa ais-iirang dai ama seserl iirang mai. De qatikka ama aiska iv uut drlem sever a qa, dai mager iv uut narligel aa lengi, de rerlas tem uut men a qa, ip katikka raquarl ama lengi, i murl nge men nauirl dai nge taqen ma'.

'Lura, i ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang dai lura, i re narligel de ra tu araa qevy. Be lura dai diip te iames masmas.' Hab 2.4

Ama Rarlimini I Ama Ngemumaqa Qe Serlin

¹⁸ Kurl ama Ngemumaqa vuusep de qe teqerl ne aa serlinki sever ama qaqer araa viirang arleves. I maikka qe serlin sagel ama qaqet, i quasik ta tit kur aa gamansena. I maikka rat drlem se aa lengi ama seserl nget dap te lenges na nget be quasik ta tit kut nget. ¹⁹ I ama rarlimini, i qe serlin a ra, dai, i sa raquarli qa qurl a ra rama saikngias ip te taqat drlem se qa. ²⁰ I be uuret lu ama aivetki, i ama Slurlka qa matna ver a qi ne aa dlek, i baing se liirang aa sekgame ne aa dlek. De uut drlem ai ama Ngemumaqa dai maikka qa veviit daleng me uut. Be maikka ama tekmeriirang per ama aivetki, dai mager iv iirang ngere teqerl auut ai qa dai qurli qa. Be liirang aa dai iirang ngerel sil bauut sever a qa. Be quasik mager iv ama vura re tuqun ai quasik tat drlem se qa, de qerlka quasik mager ip ta taqen na qerang.

²¹ Dai ama rarlimini, i murl iari ama qaqet dai rat drlem se qa dap kuasy ai re palu gel ka. Dap per araa tuaqevy dai quasy ai ra taarl ne aa rlenki. I maikka quasy ai ra taqen nama atlu sagel ka sever ama tekmeriirang, i qen

ban a ra rem iirang. Be maikka ra, dai ama dul men araa ning. Be araa tua-
qevep dai ngere kabaing be qurli ra vama arlenki. ²²Be re tuqun ai ra dai
araa saikngias, dap ta, dai ama qabaing per a ra. ²³Dama Ngemumaqa, i qe
iames masmas, dai ver araa tuaqevep dai re kirlvem se aa ansinki, de sagel
araa tekmeriirang, i liirang aa, i re lautu sever iirang. Be ama Ngemumaqa,
i qurli qa masmas, dai quasiaq ai re lautu sagel ka. Dap te lautu sevet liirang
aa, i ai de quasiaq ai qurli iirang masmas. I liirang aa, i re lautu sagel iirang,
dai iirang ngerem ngim taquarl ama qaqet de ngen ama uaik, de ngen ama
auri, de ngen ama qem, i liirang aa, i re tekmet niirang.

Ama Tekmeriirang Ama Viirang I Iirang Muqas Muqas

²⁴Taqurla dama Ngemumaqa aa ding se ra ip ta tit de re tekmet nama
viirang. Be ama tekmeriirang ama viirang, i re narliip te lenges na na niirang
dai re tekmet niirang be re lenges nanas. ²⁵De lura ama qaqet dai ra qirlvem
sama Ngemumaqa aa lengi ama revan-nget, dap sagel ama tekmeriirang ama
qaq-iirang. De re lautu sagel liirang aa naver ama aivetki. Dap kuasik te
lautu sagel ama Ngemumaqa, i qa rekmet ne liirang aa. Dav uut, i aa uis, dai
mager iv uure barl aa rlenki masmas, a revan.

²⁶Ama qaqet te tekmet ne liirang aa raqurla, dama Ngemumaqa qa qirlvem
se ra de aa ding se ra ip ta tit de re tekmet ne liirang aa ama qeleves pem iirang
ip katikka raquarl te narliip. I ama nankina dai qasa quasiaq ai re nama quatta,
dap katikka ama nankina dai re-nanna. ²⁷Dai saqikka raqurla, i quasiaq ai ama
quatta te nama a nankina. De qatikka ama quatta dai nge rarles, i araa rut nge
taarl madlek sever a na. Be ama quatta dai re tekmet nama tekmeriirang ama
qelevs pem iirang, i re-nanna. Be ve araa qetdeng dai re taneng ama muvetki
muqas muqas sevet liirang aa, i arleves ama viirang, i re tekmet niirang.

²⁸Dama qaqet dai maikka quasik te narliip ta tu araa qevep sagel ama Nge-
mumaqa. Taqurla de qa qirlvem se ra, de aa ding se ra ip katikka ra tit kur
araa tuaqevep ama vunget. Taqurla be maikka qurli ra men ama viirang, i iirang
muqas muqas. ²⁹Be gel lura ama qaqet dai ama ngerl-vem-iirang ngere riirl de
ngene iarang ama viirang muqas muqas. I liirang aa dai re siquat ip te kiarlet ne
iarang nagel iari. De re serlin maden de re karlu, de re peleng, de re kaak, de ra
taqenses, i ra taqen nanaa mavik, de ra taqen sena, dap quasiaq ai re tekmet nama
revan. ³⁰Be maikka quasik pem ta sama Ngemumaqa. De qatikka ra tu araa
qevep ai ra dai ama barlta na ra, be re barlnas. De qatikka re mali rama ais ip te
tekmet nama viirang. De quasik te narligel araa lavu. ³¹Be ra dai ama qabaing
per a ra be quasik mager ip ta tu araa qevep sever ama tekmeriirang ama atlii-
rang. Be da araa rlan dai quasiaq araa ngama arlem naver iari. Baip te serlin nana
de saqias narevanau dai quasik mager iv araa atliini. De quasiaq araa ngimsevetki
naver iari. ³²De lura ama qaqet dai rat drlem sama Ngemumaqa aa tuvetki, i lura
dai rat drlem ai qa dai mager ip ke kot se ra ip tep ngip. Dap katikka ama arlias
per a ra ip te tekmet ne araa viirang. Be ra tu araa qevep ai saqikka lura, i re
tekmet ne liirang taqurla ama viirang, dai qatikka re tekmet nama atlu aa.

Ama Ngemumaqa Dai Qe Kot Sama Qaqet Mai

2 ¹Arik ngen dru a ngen a qevep ai mager ip ngene kot se iari ama qaqet,
dai ngene tekmet nama vu. Be qerlka ngen a ngen dai ama vura na

ngen. I ngenel sil se lura dap saqikka ngene tekmet nama viirang, i ra, re tekmet niirang. Taqurla be liina, i ngene kot se ra dai saqikka ngene tekmet nanas bama vura na ngen. ²Dai uut drlem ai ama Ngemumaqa dai diip ke kot se lura raqurla, i re tekmet nama viirang. Be qatikka aa kot dai maikka ama seserl nget. ³Dap ngen, i ai de ngen drlem sal sil se iari, i re tekmet nama viirang taqurla. Dap kerlka ai de ngen a ngen, ngene tekmet ne liirang aa ama viirang. Taqurla dai ngen drlem ai diiv ama Ngemumaqa qe kot se ngen a ngen. I quasik mager ip ngen iing tiq ama Ngemumaqa aa kot.

^{4,5}I ama Ngemumaqa dai qatikka ai de masmas dama atluqa bareq auut. De qatikka ai de quasiaq ai masmasna qe guirltiq ama vu bareq auut. Dap katikka ai de qa tu de ver a uut. I ai de qurli qa de ver auut iv ait de uut guirltik per auura rut. Dap kua quasik ngen drlem be qatikka ngenem ngim mas temanau namen a qa? Ama revan aa. I maikka da ngen a rlan dai ama alkuil be quasik mager ip ngene guirltik per a ngen a rut. Taqurla dai be ngene ngiingdemna na ngen a ranbandem ama vunget nagel ama Slurlka. I diip ngene taneng lungera ama ranbandem ama vunget pet luqa ama nirlaqa, i diip ke teqerl ne aa serlinki. I diip pet luqa ama nirlaqa dai diiv ama qaqet te lu ama Nge-mumaqa aa kot ama seserl nget. ⁶De diip ka raatmet sama qaqet mai de qatikka qe van a ra rama ranbandem kut liirang aa, i sa ra rekmet niirang. ⁷Dap nemta, i ai de slepslep per a ra sama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang, i re mali rama ais ip kurli ra, re na qa, de re riirl aa rlenki de re mali re ngen ama iames, dai quasik mager ip lenges na ra. Be ama Ngemumaqa dai diip ke van a ra rama iames masmas nagelemiis. ⁸Dap lura, i quasik ta tit kur aa gamansena ama seserl nget, de lura, i re teksenas, dai diip te raneng aa serlinki. De lura, i ra mugelnas nama tekmeriirang ama viirang, dai diip te lu ama altingki. Be liirang aa, i diiv iirang nge ren per a ra, dai ama merlen-iirang, i iirang muqas muqas. ⁹I diip teng ning de diiv ama arlemigl na ra. I liirang aa dai diiv iirang nge ren per ama qaqet mai. I diiv ama Judaqena nauirl baiv aa de sagel lura, i quasiaq ai ama Judaqena na ra. ¹⁰Dap lura, i ra mugelnas nama atliirang, dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a ra re aa ansinki de qa taqen nama atlu sagel ta. De qe tekmet na ra iv ama uupka da araa rlan. I diip ke tekmet taqurla bareq ama Judaqena nauirl baiv aa de sagel lura, i quasiaq ai ama Judaqena na ra. ¹¹I ama Ngemumaqa dai qe kot sama qaqet taquarlana.

¹²I lura, i quasiaq ai ama Judaqena na ra, i ai de re tekmet nama viirang, dai de quasik tat drlem sama Ngemumaqa aa Lo. Dai diip kuasik ka taarl na ra ne aa Lo, i saqikka raquarlai qa taarl nama Judaqena dap saqi diip ke lenges na ra. De saqikka lura ama Judaqena, i rat drlem sama Slurlka aa Lo dav ai de re tekmet nama viirang, dai diip ka taarl na ra qur aa Lo.

¹³De lura ama qaqet, i re narli ama Ngemumaqa aa Lo mer araa asdem naik, dai diip kuasik ai qa tis ta ai ama seserlta na ra. Dap lura, i maikka ra tit kur ama Slurlka aa Lo mai, dai diip ka tis ta, ai ama seserlta na ra. ¹⁴De lura, i quasiaq ai ama Judaqena na ra, de quasiaq ai rat drlem sama Slurlka aa Lo, dap per araa mugunes dai re tekmet nama tekmeriirang ip saqikka raquarl ama Lo ngerel sil. Ama revan, i quasiaq ai rat drlem sama Ngemumaqa aa Lo, dap katikka ra tit kur araa tuaqevap be qatikka araa tuaqevap dai araa Lo aa. ¹⁵Be qatikka da araa rlan, dai rat drlem aip ngu lu ama atliirang nanaa

de ngu lu ama viirang nanaa ip katikka raquarl ama Lo nge taqen. Be da araa rlan dai rat drlem aip kua ra tit kur ama atliirang dap kuarl ama viirang. ¹⁶Dav ama lengi dai diip ma Iesus Kristus ke kot se uut. Be diip ke reqerl auut nauura tekmeriirang ama viirang, i ai de uure trles iirang da auura rlan. I maikka diip ke tekmet taqurla vet luqa ama nirlaqa, i diiv ama Ngemumaqa qa taarl nama qaqet mai.

Ama Judaqena I Rerlas Tem Ta Men Ama Lo, Dav Ama Lo Nge Kot Se Ra

¹⁷Dap ngen ama Judaqena, i rerlas tem ngen mene ma Moses aa Lo, dap kuarl ai de ngen dru a ngen aa qevap marevan? I ai de ngene barlnas naver ama Ngemumaqa, i ngene tuqun ai ngen namen a qa. ¹⁸Be ai de ngen drlem aip ngu lu qe narliip se ngen ip ngene sana. De ngen drlem se aa tekmeriirang ama atliirang, i raquarli ngen diit kur aa Lo. ¹⁹De ngen dru a ngen a qevap ai ngen diit nanaik lura, i ama rlenta. De ngen dai ngene tuqun ai ngen dai ama nirlaqa barek lura, i qurli ra vama arlenki. ^{20,21}De ai de ngen dru a ngen a qevap ai ngen mugelnas ip ngene su lura ama sementa de ngen ama rluis tama Ngemumaqa aa Lengi ama Atlunget. Dap ngen, i ai de ngene su ama qaqet tama Slurlka aa lengi, dap kuarl ai de ngene sunas taqurla? Be ai de ver iang de ai de ngene tuqun ip kurl ama qaqet te suam dap kuarl ai de quasik ngene suam? ²²De ai de ngene su ip kula re tekmet nama vu, i re bing mer ama berlim, dap kuarl ai de quasik ai iari never a ngen te tekmet taqurla, i re bingmet nama berlim? De ngen, dai quasik ngene narliip sama 'god giaman' dap ngene lautu mavik pe aa ngen a Lautu-vem-nget. ²³I ai de ngene barlnas sama Ngemumaqa aa Lo dap ka dai ama qelep ka riq a ngen aa viirang. ²⁴I ama lengi nev ama Slurlka aa Langingka dai nge taqen ma',

Lura, i quasik ai ama Judaqena na ra dai ra taqen ama Ngemumaqa mavik, i qatikka qut ngen ama Judaqena. Ais. 52.5

Ama Ngemumaqa Aa Merlengaqa Ver Ama Judaqena

²⁵Ngul sil ba ngen ama Judaqena, i lu ngen aa, i ngene taneng ama Ngemumaqa aa merlengaqa. Dai liina dai maikka diip marevan iini bareq a ngen, i ariq aip ngen diit kur aa Lo mai. Dav ariq aip ngen diit puuqas ne aa Lo, dai liina dai raquarl ai quasik ai ama Ngemumaqa aa merlengaqa men a ngen. ²⁶Lura, i quasik ai ama Judaqena na ra, dai quasik ai ama Ngemumaqa qa mu aa merlengaqa men a ra. Dav ariq aip lura, i re tekmer ip taquarl aa Lo nge taqen, dai diip ta raquarl lura, i ra raneng aa merlengaqa. ²⁷Taqurla dai lura, i quasik ai aa merlengaqa men a ra, dap ta tit kur aa Lo dai diip te kot se ngen ama Judaqena. I quattaa, i ngene taneng ama Slurlka aa lengi de aa merlengaqa men a ngen, dap kuasiq ai ngen diit kut nget. Liina dai maikka ama revan.

^{28,29}Ama Ngemumaqa dai sa qat drlem se aa uis, i lura, i maikka ra tu araa qevap nada araa rlan. Dai ra tet liina, i qa rlanmerlang te aa uis, dai qet matna da araa rlan nama Qevapka. Be quasik mager iv uut tu auura qevap sevet luqa ama merlengaqa ver ama qetdingki naik. Be lura ama Judaqena, i ra tit kur araa murta araa gamansena nama qetdingki, dap maikka quasik ai nada araa rlan, dai quasik ai ama revan se ra. Be liina, i ama Ngemumaqa aa merlengaqa, dai quasik aip men ama qetdingki naik, dap liina dai maikka

ip dama qaqeraqa aa rlan. De lura ama Judaqena ama revan se ra, dai quasiaq ai re mali rama lengi ama atlunget nagel ama qaqet. Dap te narliip sama Lengi ama Atlunget nagel ama Ngemumaqa.

Ama Viirang Dai Quasik Mager Iv Iirang Sev Ama Atliirang Arleves

3 ¹Be ngu lu uut, i ama Judaqena dai quarl ama barl uut daleng iari ne liina, i re sesik per auure uis ama quatta, i ama Ngemumaqa aa merle-ngaqa? Kuasik. De quarl angama rarlimini ama atliini ve liina angera rleng? ²Ii, maikka ama tekmeriirang ama atliirang pe liina angera rleng bareq ama Judaqena. I liina dai maikka ama barliini dai raqurliani. Ama Ngemumaqa qa qurl ama Judaqena te aa lengi ip te teqerl ama qaqet per ama aivetki mai. ³Ama revan, i iari ama Judaqena dai quasik ta tu araa qevap sever ama Ngemumaqa. Dap liina dai qua diiv iini ngere riktik dama Ngemumaqa aa lengi, i qa muvuusep? Maikka quasik. ⁴I uut mai ama qaqet dai naqatikka ai de uut drlem sa kaak. Dav ama Ngemumaqa aa lengi dai ama revan nger ip taquarl ama lengi nev ama Langingka ngerel sil ma',

Diiv uut drlem ai gia lengi dai ama seserl nget. De maikka diip ngi uirl se gia qumespik, i aip ta taarl na ngi. Sng. 51.4

⁵Ariq aiv iak namene lura, i quasik ta tu aa qevap dai qa taqen taqurliani ma', 'Aiv uure tekmet nama vu dai liina ngere taqa teqerl, ai ama Ngemumaqa dai qa muqas, i qa dai ama seserlka.'

Dai qua mager iv uure tuqun, ai ama Ngemumaqa dai quasiaq ai ama atluqa na qa, i aip ke kot se uut? ⁶Maikka quasik. Dariq aip kuasiaq ama Ngemumaqa qa kot se uut, dai diip kuasiaq ai qe kot sama aivetki mai. ^{7,8}I iari ra taqen se ngua ai ama vuqa na ngua. I rel sil ai ngu tuqun iv uure tekmet nama vu ip diiv uure taqat lu ama Slurka aa atliirang tuarl. Aip ngu kaak dai liirang aa nge taarl nama Slurka aa rlenki, i aa lengi ngere ruirl se gua uang ama lengi ama qaak-nget.

Dap ngu lu nanaa be qe kot se ngua ai ama vuqa na ngua. Dap ngua taqen sagel lura, i ra taarl metna taqurla ma', 'I diiv ama Ngemumaqa qe kot se ngen sevet liina arleves.'

Ama Qaqet Mai Dai Ra Rekmet Nama Vu

⁹Taqurla dai nanaa? Kua mager iv uut ama Judaqena, dai uure tuqun ai ama atlura nauut? Dav iari dai quasik. Maikka quasik. I sa ngua reqerl a ngen nauut ama Judaqena, de lura, i quasiaq ai ama Judaqena na ra. Dai uut taquarlma. I uut mai, dai ama viirang sev auut pes. ¹⁰I ama lengi vama Langingka dai ngerel sil taqurliani ma',

'Ama qaqet mai ver ama aivetki, dai maikka quasiaq ama seserl a qek. Maikka quasik. ¹¹De maikka quasiaq aqek, i qat drlem sama Ngemumaqa aa gamansena. De maikka quasiaq aqek, i qe narliip ke mali ip kat drlem sama Ngemumaqa. ¹²Dama qaqet mai dai ra mit puuqas namen ama aiska ama atluqa. Be ra mai, dai qasa quasik maget na ra qur a qeni. I maikka quasiaq aqek, i qa rekmet na ngama atliini, maikka quasik. ¹³Be araa lengi, i baingbaing se nget nada araa rlan, dai nger ip taquarl ama qaqeraqa aa mas, i ra mu qa mer ama demka. De namet ta dai buup nama qaak-pem-iirang. Dama

lengi namet ta dai raquarl ama qenaingki never ama qem. ¹⁴De maikka buup ta nama lengi ama serlinki vem nget, de ngen ama gaingka-vem-nget. ¹⁵Be qatikka masmas ta tit ip te lenges ne iari de re peleng ta. ¹⁶Be qatikka quarl aip ta tit kuaridi de re lenges nama tekmeriirang. De re tekmet ne iari ama qaqet bama arlemigl na ra. ¹⁷Be qatikka lura ama qaqet, dai quasik tat drlem se liina ip te tekmer ip ma uupka gel iari ama qaqet. ¹⁸De ra dai quasik ai reng ning ama Ngemumaqa de quasik ai re palu gel ka.' Sng. 14.1-3; Ais. 59.7-8

¹⁹Be iara uut drlem ai aiv ama Lo nge taqen nanaa, dai ngere teqerl ne lura, i qurli ra vama Lo arlut. Be liina dai uut drlem ai ama vura nauut be quasik mager iv uure piirlit ama Ngemumaqa aa kot. A revan, i ama Ngemumaqa dai diip ke kot se uut mai ama qaqet per ama aivetki. ²⁰I raquarli liina, i ra tit kur ama Lo, dai quasik mager iv aqek ke reqerl nanas ai ama seserlka dama Ngemumaqa aa saqang. I ama Lo dai qatikka ngere teqerl auut nauura viirang.

Aip Trlas Tem Ngì Mene Ma Iesus Dai Ama Seserlka Na Ngì

²¹Dai ama Ngemumaqa dai sa qa reqerl auut ne aa aiska, i liina, i mager iv ama seserlta nauut. I sama Moses aa lengi de ngen ama Slurlka Aamkina-ra araa lengi, dai sa nge sil bauut ai ama Lo dai quasik mager ip nge tat navet. ^{22,23}Uut mai dai quasik mager ip matmatmet nauut. I qatikka uut mai dai raquarlina, i ama vura nauut. Be quasik mager iv uut tuaqen ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang. Be ama Ngemumaqa aa aiska ip ke tekmet nauut iv ama seserlta nauut dai qut liina, i rerlas tem uut mene ma Iesus Kristus. ²⁴Be qatikka iara dai mager iv ama Ngemumaqa qe seserl ver ama qaqet ne aa ngimsevetki dap kuasik mager iv aqek ke van. I qatikka ama Ngemumaqa qa vandem per auut nev ama karabus nema Iesus Kristus aapngipki. ²⁵Dama Ngemumaqa dai qa quarl te aa Uimka sekgames ip ke ngip sever auura viirang. Be maikka aa qerekka qa rletik sever auut ip ke lemerl uut. I qatikka ama Ngemumaqa qa rekmet taqurla ip ke teqerl auut ai iai de masmas ke tekmet nama tekmeriirang ama seserl iirang. De qatikka ama Ngemumaqa dai ai de aanamek de qe tekmet nama atlu, i ai de qa tu de ver ama qaqet dav ai de quasik ai masmasna qe guirltiq ama vu bareq a ra sever araa viirang arleves. ²⁶Pet luqi iara ama giqui dama Ngemumaqa qa reqerl auut ne aa tekmeriirang ama seserl iirang. I qe iames ne lura ama qaqet, i ra tu araa qevap sevet ma Iesus. Dama Ngemumaqa aa ding se ra ip tat den sagel ka, i raquarli ra dai ama seserlta na ra.

²⁷Taqurla dai qua mager iv aqek ke barlnas navet liina, i ama seserlka? Maikka quasik. I qatikka luqa ama aiska dai vesdet men a qa. I ngu lu, i nanaa? I qatikka liina dai uut tu auura qevap sevet ma Iesus, dap kuasik ai uut tit kur ama Lo naik. I quasik mager iv uure iames nanas. ²⁸I qatikka raquarli ama qaqeraqa, dai ama seserlka dama Ngemumaqa aa saqang nama tuaqevap naik. Dav iaq ama aiska, i ra tit kur ama Lo dai quasik maget na qa. ^{29,30}Dap katikka ama Ngemumaqa dai quasik ai qe uas tama Judaqena naik dap ke uas te ngene lura, i quasik ai ama Judaqena na ra. Dap katikka ama Ngemumaqa dai ama quanaska be qatikka diip ke uas tama qaqet, i qur

araa tuaqevap sevet ma Iesus. Dav iari, i ama Ngemumaqa aa merlengaqa men a ra, de iari, i quasiaq ai ama Ngemumaqa aa merlengaqa men a ra, dap ta tu araa qevap sevet ma Iesus dai diip te iames. ³¹ Taqurla dai qua diiv uure lenges nama Lo, i raquarli uut tit kut liina, i uut tu auura qevap sevet ma Iesus? Maikka quasik. Dap liina, i uut tu auura qevap dai uure teqerl ai ama Lo dai ama atlungat.

**Ama Ngemumaqa Qa Mis Ma Abraham Ke Nema Daivit
Ai Ama Sesarl Iam I Ian Dru Ian A Qevap**

4 ¹ Diiv iara ngua taqen sever auut ama Judaqena auura murlka ma Abraham. I liina, i ama seserlka dama Ngemumaqa aa saqang. Dai qua liina, i raquarli qa tit kur ama Ngemumaqa aa Lo dap kua nanaa? ² Arik liina, i ama seserl ma Abraham, i raquarli qa tit kur aa rleriirang naik dai mager ip ke barlnas. Dap ma Abraham dai quasik mager ip ke barlnas dama Ngemumaqa aa saqang. ³ Dav ama lengi nev ama Slurlka aa Langingka dai ngerel sil ma',

Ma Abraham dai qa tu aa qevap sever ama Ngemumaqa. Be nevet liina dai ama Ngemumaqa qa tis ka ai ama seserlka. Stat 15.6

⁴ I ngene lu, ariq aiv iaq, i qet matna gel ama mastaqqa, dai diip ke tal ama qelaing, i qur aa rletki. Dap kuasiaq ai ama mastaqqa qe tuqun ma', 'Ngun ban a ngi re lungera naiq ama qelaing, i gua arlem.' ⁵ Dap kuasiaq ai liina, i aiv iak ke tekmet nama rleriirang ama atliirang naik dai diiv ama Ngemumaqa qa tis ka ai ama seserlka. Dap lura, i ra tu araa qevap ai mager iv ama Ngemumaqa qe seserl vet lura ama vura, i ra tu araa qevap naik. Dai diip te iames. I lura dai diiv ama Ngemumaqa qa tis ta ai ama seserlta daa saqang. ⁶ De saqias-kerlka iak ma Daivit, i qa taqen nama atlu sagel lura, i ama Ngemumaqa qa tis ta ai ama seserlta na ra. I raquarli rerlas tem ta men a qa. Dap kuasiaq ai ra tu araa qevap sever ama ranbandem never araa rleriirang. ⁷ Dema Daivit ka taqen ma',

'Ama qaqet dai ama arlias per a ra, i ariq aiv ama Ngemumaqa qa lemerl te araa viirang nada araa rlan. De maikka diip ma uupka da araa rlan, i quasiaq ama Ngemumaqa qet lu araa ngama viirang.' Sng. 32.1-2

^{8,9} Dariq aiv iaq, i quasiaq ai ama Ngemumaqa qa kot se qa sever aa viirang arlevs dap ka tis ka ai ama seserlka, dai maikka mager ip ma arlias-per-a-qa malai.

Dap kua liina, i ama arlias dai barek lura naiq ama qaqet, i ama merlengaqa men a ra, i ra sik per a ra. Dap kerlka qaral ama arlias barek ngene lura, i quasiaq ai ama merlengaqa men a ra? Ii a revan. Dap sa uut narli ai ma Abraham dai ama seserlka, i qur aa tuaqevap. ¹⁰ Dap ngu lu qesnada liina nge men? Kua nauirl baiv aa dama Ngemumaqa qa mu aa merlengaqa men a qa, dap kua nasat? Kuasik. Dap ka mu aa qevap nauirl baiv aa dama Ngemumaqa qa mu aa merlengaqa men a qa. ¹¹ I as lua nauirl, i quasiaq ai qa mu aa merlengaqa men ma Abraham, dap kasa qa tu aa qevap. Baip laiv aa dama Ngemumaqa qa mu aa merlengaqa men a qa, i liina iv iini ngere teqerl ai qa, dai ama seserlka na qa. I maikka ama Ngemumaqa qa rekmet nema Abraham auura murlka taqurla ip barek lura, i quasiaq ai ra sik per a ra, dap ta tu araa

qevap sever a qa, dai diip ka tis ta ai ama seserlta. ¹²De qerlka ma Abraham auura murlka dai qa barek lura, i ra sik per a ra dap ta tuaqen aa tuaqevap, i rerlas tem ka men ama Ngemumaqa nauirl, i lua, i as kuasik ka raneng ama Ngemumaqa aa merlengaqa.

Lura I Ra Tu Araa Qevap Dai Diip Te Taneng Ama Atliirang

¹³As maikka murl miaimek dama Ngemumaqa qa muvuusep sagel ma Abraham ma',

'Ngi, gia laanivas dai diip te uas tama aivetki mai.' Stt. 17.4-6

I liina, i ma Abraham ka raneng ama lengi ama dlek-pem-nget nagel ama Ngemumaqa. Dai quasiaq ai liina, i qa tit kur aa Lo. Dap katikka ama Ngemumaqa qa qurl a qa, i raquarli ama seserlka daa saqang, i raquarli qa tu aa qevap. ¹⁴I ama Ngemumaqa dai quasiaq ai qa muvuusep ip barek lura, i ra tit kut ma Moses aa Lo naik. Dap ka muvuusep ip barek lura, i ra tu araa qevap nama revan. Dav arik liina, i ama Ngemumaqa qa muvuusep barek lura, i ra tit kur ama Lo naik, dai uut iara, i uut tu auura qevap naik dai ama alkuil bauut nevet liina. ¹⁵I liina dai raqurliani, ma Moses aa Lo, i quasiaq uuret taqat dadem nget dai be ngere riirl ama Ngemumaqa aa serlinki, i raquarli quasiaq ai uut tit kut nget. Dav ariq aip quasiaq angama Lo. Dai quasiaq ai a qeni iai iv uut tarliq iini iv uure tekmet nama vu.

Ma Abraham Dai Ama Seserlka I Qur Aa Tuaqevap

¹⁶Taqurla dai maikka ama Ngemumaqa qe iames nauut, i uut tu auura qevap. I ne aa ngimsevetki be qe iames nauut ama vura nauut per ama aivetki. I qa muvuusep nauirl ai diiv aa lengi nge tit nauirl ver ama aivetki mai. Be lungera ama lengi dai nge taarl ne lura ama qaqet, i ra tu araa qevap ip taquarl ma Abraham, i qa tu aa qevap. I ma Abraham dai auura murlka, i qa uirl nanaiq uut. ¹⁷De raquarl ama lengi nev ama Slurlka aa Langingka, i ngerel sil taqurliani ma',

'Sa ngua mak na ngi ip diiv ama qaqet naver ama qerleng-iirang, i buup niirang dai ara mam na ngi. Liina iara dai ama revan dama Ngemumaqa aa saqang. I ma Abraham ka mu aa qevap sever ama Ngemumaqa aa dlek, i luqa, i qe iames nama ngipta. Be aa lengi ngerel sil ai liirang aa, i as kuasik baing se iirang dai diiv iirang nge ren.' Stt. 17.5

¹⁸I ngene lu, murl ama Ngemumaqa qa meraqen ma Abraham taqurliani ma',

'Diip gia laanivas, dai raquarl ama ualdang, i maikka buup na nget.' Stt. 17.5

Dap ma Abraham dai qasa ama serluqa na qa. Dap kuasiaq ai qa virliit taqurliani ma',

'Ngu lu nanaa ip diip gua laanivas dai buup na ra?' Stt. 15.5

Dap katiaskerl ka maarl malkuil, i qa mu aa qevap ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet taqurla. Taqurla dai saqikka buup ne iari naver ama qerleng mai, i ra tu araa qevap ip taquarl ka. ¹⁹De vet lungera ama niirl de qasama Abraham dai aa ages ama 100. (De aa ngerlki ma Sara dai ara ages ama 90.) I maikka qa dai qasa ama serluqa. De saqikka aa ngerlki taqurla, i ama

serluqi. Be qasa quasik mager iv ianel sel angama rluis. ²⁰Dap ma Abraham dai qa tu aa qevap sever ama Ngemumaqa aa lengi, i qa muvuusep sever aa uis dap kuasik ka tu aa qevap maberl. Be maikka aa tuaqevap dai ngere riirl bama dlek-pem-nget. Dema Abraham dai maikka qa taarl nama Slurlka aa rlenki. ²¹Be maikka ma Abraham dai qa maarl malkuil, i qa tu aa qevap ai diiv ama Ngemumaqa qe qarll te liina, i sa qa muvuusep sever iini. ²²Be ma Abraham ka tu aa qevap taqurla bama Ngemumaqa qa mis ka ai ama seserlka na qa daa saqang. ²³Lungera ama lengi, i ra iil, ai ama Ngemumaqa qa tis ma Abraham ai ama seserlka daa saqang, dai quasiaq ai liina barek ma Abraham naik. ²⁴Dap kerlka ra iil lungera ama lengi ip barek ngen auut. I saqikka diiv ama Ngemumaqa qa tis uut ai ama seserlta nauut daa saqang. I raquarl uut tu auura qevap sever auut Mam, i qa maarl nauura Slurlka ma Iesus naver ama aapngipki. ²⁵I ma Iesus dai ra nem ka saver ama aapngipki ip ke ral auura viirang. Baiv aa de qa maarlviit naver ama aapngipki ip ke rekmet nauut iv ama seserlta nauut dama Ngemumaqa aa saqang.

Ding Se Uut Men Ama Ngemumaqa Ne Auura Tuaqevap

5 ¹Sa iara dai uut tu auura qevap sevet ma Iesus Kristus, taqurla bama Ngemumaqa qa tis uut ai ama seserlta nauut. Be ma Iesus Kristus auura Slurlka dai sa qa rekmet nauut iv ama uupka se uut gel ama Ngemumaqa. ²I uut tu auura qevap sever a qa, be qa men se uut samer aa baniski. Be sa iara dai ama arlias per auut never ama Ngemumaqa aa ngimsevetki. I maikka uut taarl malkuil, i uut drlem, ai laip kurl uut pama Ngemumaqa aa ansinki. ³De qerlka uut, dai ama arlias per auut, pelqes ama merlen-iirang naver ama aivetki. I quattaa uure teving, i uut drlem ai liirang aa ngere su uut, iv uut taarl malkuil. Be quasik mager ip lekkek pe auura ngerik. ⁴De uure teving dav uut taarl. Dama Slurlka qet lu uut de qe tuqun, ai ama revan se uut. Be liina ngere teqerl auut ai nasat de qurl uut gel ka. ⁵Be liina dai maikka quasiaq ama qelev uut. I uut drlem ai ama revan, i diiv uur raarl gel ka. I ama Qevapka ama Glasingaqa dai ama Ngemumaqa qa qurl auut, de qa buuv uut ne aa ngimsevetki ngen aa arlem.

⁶Ngene lu, uut dai quasiaq auur angama dlek iv uut tat never anas. Dav ama Ngemumaqa qa mu ama nirlaqa, be sama Kristus ka ngip sever auut ama vura. ⁷Ngene narli. Ani quasik mager iv iak ke ngip bareq iak ama seserlka. De saqikka ani quasik mager iv iak ke ngip bareq aa rluuqa ama atluqa ip ke iames na qa.

^{8,9}Dap ngene lu, katikka raqurla dai ama Ngemumaqa aa arlem malai never auut. I as lua, i as vura nauut dema Kristus ka ngip bareq auut ip ke iames nauut. I liina, i ma Kristus aa qerekka qa rletik bareq auut, dai liina bama Ngemumaqa qa tis uut ai ama seserlta nauut daa saqang. Dai bama revan, i liina raqurla be uure iames tiq ama Ngemumaqa aa serlinki. ¹⁰I murl uut dai aa qumespik nauut, dap ka mu aa Uimka ip ke ngip ip ke verleset ne aa serlinki sagelem uut. Dai liina, i qa verleset ne aa serlinki sagelem uut dai ama atliini. Dav as maikka liina, i iini veviit, dai liina, i ama Ngemumaqa qe iames nauut ne aa Uimka ma Iesus aa dlek, i qa maarl never ama aapngipki be qe iames masmas. Be uut dai ama quanases mer uut, uut nama Ngemumaqa. ¹¹De saqikka iani, i iini veviit, dai iara dai ama arlias per a uut. I ama

arlias per auut never ama Ngemumaqa, i qa rekmet nauut be aa rluavik nauut ne aa uimka ma Iesus Kristus auura Shurlka.

**Ma Adam Dai Ama Rarlimini Sama Aapngipki, Dap
Ma Iesus Dai Ama Rarlimini Sama Iames**

¹²Dai qatiaskerl diip ngua taqen ai ama viirang nge men per ama aivetki, i qur ama qaqeraqa ama quanaska ma Adam. I ma Adam ka arles, i qa rekmet ne liirang aa ama viirang bama Ngemumaqa qa arles, i qa rekmet nama aapngipki. Taqurla bama qaqet, i ra tit kut ma Adam, dai saqikka diip tep ngip. I maikka raquarli re tekmet nama viirang. ¹³As murl nauirl, i as kuasik ma Moses aa Lo nge men, dap kasa ama qaqet dai qurl ama viirang da araa rlan, dav arik kuasiq ama qaqet tat drlem ai ra tarliq ama Lo, dai quasioq ama Ngemumaqa qe kot se ra sevet liirang aa arleves. ¹⁴Dav ama qaqet, i nger rarlima navet ma Adam be deng nema Moses dai ra ngip mer araa viirang. Ama qaqet mai ra ngip mer araa viirang, i quattaa, i quasioq ai ra merarliq ama Ngemumaqa aa lengi ama dlek pem nger ip taquarl ma Adam. I ma Adam dai ama qasiquatka sevet ma Kristus, i as diip kat den.

¹⁵Dap luqa ama qasiquatka dai diip kuasiq aip taquarl ma Adam aa viirang, i verik se iirang, dap katikka liina, dai diiv ama Ngemumaqa qe quarl te aa ngimsevetki bareq ama qaqet. I ngene lu, maikka ama qaqet, i buup, i ra ngip, i ra mit naser iak, i qa merarliq ama Ngemumaqa aa lengi. Dap liina, i iini veviit, i uuret lu ama Ngemumaqa, i maikka aa ngimsevetki veviit sagel ama qaqet, i buup na ra, i re iames ne iak ma Iesus Kristus. ¹⁶I qatikka ma Adam ka rekmet nama viini mais be qa marl sama Ngemumaqa aa serlinki be qe kot sama qaqet be quasik mager ip ta taqen ne a qerang. Dav iara dai liina, i ama Ngemumaqa qa quarl tem iini dai muqas. I qatikka ama Ngemumaqa qet lu ama qaqer araa viirang, i buup niirang de qa nem liina be mager iv iini ngere tekmet nama qaqer iv ama seserlta daa saqang. ¹⁷I ngene lu. Katikka luqa ama quanaska ma Adam aa viini, dai ama rarlimini aa bama aapngipki qia uung ama qaqet mai. Dap liina, i maikka iini veviit dai ama Ngemumaqa qa qurl auut te aa ngimsevetki ngen aa arlem. De ngene liina, i mager ip ka ris uut ai ama seserlta nauut. De liina ama quanas-iini, i ama Ngemumaqa qa quarl tem iini, i mager iv iini ngere uirl se uut, be uure iames nema Iesus Kristus ama quanaska.

¹⁸(Maikka liina iara, dai gua lengi a nger arlim per iini). Taqurla dai ma Adam ama quanaska, i qa rekmet nama viini ama quanas-iini. Be liina dai iini nge marl sama Ngemumaqa aa serlinki be qe kot sama qaqet mai be quasik mager ip ta taqen ne a qerang. Dap saqikka raqurla, dai iaq ama atluqa ma Kristus ama quanaska, i qa rekmet nama atlu be mager ip ke iames nama qaqet masmas de qa tis ta ai ama seserlta daa saqang. I qa veriktem se ra katikka. ¹⁹Be luqa ama vuqa, i qa iing ama Ngemumaqa aa lengi dai be maikka buup nama qaqet, i ama vura. Dap saqikka raqurla, i ma Kristus ka narligel aa Mam dai be diip ke uirl sama qaqet, i buup na ra, i ra tis ta ai ama seserlta.

²⁰I murl ama Ngemumaqa qa qurl ma Moses te aa Lo ip ngere teqerl ai araa viirang ngere riirl. De saqikka ama Ngemumaqa aa ngimsevetki qi riirl ip kiat deng pet liirang aa ama qaqer araa viirang. ²¹I ama viirang da auura rlan dai

iirang ngere riirl se uut saver ama aapngipki. Dav ama Ngemumaqa dai qa qurl ama qaqer ama vura te aa ngimsevetki, ip mager iv aa ngimsevetki qi uirl sama qaqet ip mager iv ama seserl ta da aa saqang. I qatikka liina dai iini nge tarl sama iames masmas nagel auura Slurlka ma Iesus Kristus.

A Kristenkena Re Iames Gel Ma Kristus

6 ^{1,2}Ngene lu, ani diiv iari ra tu araa qevap taqurliani ma', 'Katiaskerl ani diiv uure tekmet nama viirang ip diiv ama Ngemumaqa aa ngimsevetki qi riirl sagelem uut.'

Maikka quasik maget! I sa uut meng per auura viirang nema Iesus Kristus aa aapngipki. Taqurla dai qatiaskerl ngu lu nanaa iv uure tekmet ne liirang aa ama viirang? ³Guariqena, kua ngerlangken per a ngen? Ai sa uut dai ding se uut mene ma Kristus. I lua, i ra ukmes tem uut ne aapngipki. ⁴Taqurla dai lua, i murl ta ukmes tem uut, dai liina ip taquarl ta qutserl ma Iesus. Be lua, i uuret lu, i ma Kristus ka maarlviit naver ama aapngipki dai qa maarlviit ne aa Mam aa dlek. Dai iara be auura mugunes ip taquarl ma Iesus Kristus, i qa maarlviit naver ama aapngipki be qe iames.

⁵Be auura mugunes dai sama iameses, i raquarli murl ma Kristus ka ngip dai uut dai ding se uut men a qa. Dema Iesus dai qa maarlviit naver ama aapngipki. Dai saqikka uut dai diip ke iames nauut taqurla. ⁶Be liina dai iini ngere teqerl auut ai murl ta uadem sema Iesus men ama lalemka. Dai ama Ngemumaqa qa lenges nama dlek nade auura rlan, i ai de ngere riirl ama viirang. I qa rekmet taqurla, ip kuasiq mager iv uut namen ama viirang. ⁷Dai lura, i sa ra ngip dai sa quasik mager iv ama viirang naver ama aivetki ngere kiat met ta.

^{8,9}I ma Iesus Kristus ka ngip dap kuasiq ai ama aapngipki sev aa uuves. I uut drlem ai ma Kristus, dai qa ngip de qa maarlviit de saqiaskerlka diip kuasiq mager ip ke ngip ip maiiram. Dai ariq aiv uut ngip, uut nema Kristus, dai uut drlem ai diip kuasiq ai uure ngip mas, dap diiv uure iames, uut na qa. ¹⁰Dai liina dai ma Kristus ka ngip mais sever auura viirang. Be iara dai qe taneng ama iames, be qe iames ke nama Ngemumaqa.

¹¹Taqurla dai mager ip ngen deraarl vet liina. I sa ngen perleset nama dlek, i ai de ngere riirl ama viirang. I ngen perleset nama viirang ip taqua luqa, i qa ngip. Dap mager ip ngenet lu ai ngen dai ngene iames gel ama Ngemumaqa nauura Slurlka ma Iesus Kristus. ¹²Dap kula a ngen a ding sama viirang iv iirang ngere kiat met ngen per a ngen a mugunes iara ver ama aivetki. De qula ngene narligel a ngen a rut, i ama vunger ip ngere riirl se ngen. ¹³De qula ngenerl kuarl tama tekmeriirang mai ver a ngen a qetdingki iv iirang ngere tekmet nama viirang. Dap liirang aa mai ver a ngen a qetdingki dai ngenerl kuarl tem iirang mai bareq ama Ngemumaqa. I ngene tekmet taqurla, ip taquarl lura, i ra maarlviit naver ama aapngipki be re tekmet nama tekmeriirang ama atliirang.

¹⁴Dap kurl ama viirang sev a ngen pes. I sa raquarli iara dai qurli ngen pama Ngemumaqa aa ngimsevetki, i qe uas tem ngen. Be sama Moses aa Lo dai quasiq ai ngere kiat met ngen saver ama kot. ¹⁵Taqurla dai ani aiv iari re snanpet taqurliani ma', "Dai ani mager iv uure tekmet nama viirang? I raquarli qurl uut pama Ngemumaqa aa ngimsevetki, i sa quasik ma Moses aa Lo ngerel sil se uut." Maikka quasik maget."

¹⁶I maikka ngiat drlem ai ariq aip ngia quarl temiis bareq iak dai diiv aa buaiska na ngi. Be maikka diip ngia tit kur aa lengi. Dai ariq aiv ama viirang ngere kiarlet met ngi be ngia tit kur iirang dai diip ngia ren per ama aapngipki. Dav ariq aip ngi narligel ama Ngemumaqa dai diiv ama seserl ngi daa saqang. ¹⁷Dav iara dai mager iv ama arlias per a ngen naver ama Ngemumaqa, i raquarli ngen guirtik per a ngen a rut. I mekai nauirl dai ngen mugelnas nama viirang, be ngene lenges nanas. Dav ama Slurlka qa su ngen tama Lengi ama Atlunget de ngen narligel ka nada ngen a rlan.

¹⁸Taqrula dama Ngemumaqa qa veriktem se ngen naver ama gamansena, i ama vunget, i nge iais per a ngen. De ngen manepnas be sa ngene narliip ngene narligel ama Slurlka aa gamansena ama seserl nget. De qurli ngen, i ama Ngemumaqa aa buaiskena.

¹⁹Katikka ngua taqen sevet liirang aa ip taquarl ama qasiquar-iirang, i raquarli auura qetdingki dai ara dlek ip ki lenges nauut. I ngen drlem ai mekai nauirl, i ama qetdingki ara dlek dai nget daleng me uut be uut mugelnas nama viirang, i buup niirang, be maikka ai de vet de uure lenges nama Ngemumaqa aa lengi, be liirang aa ama viirang dai iirang ngere riirl maden. Dap kurli. Dap mager ip ngene kuarl te a ngen a qetdingki sagel ama Slurlka iv aa uis na ngen. De mager ip ngen drugelnas ne aa gamansena, de ngen aa tekmeriirang ama seserl iirang. De diip baing sama Slurlka aa gamansena varlen me ngen. ²⁰I ngene lu, mekai nauirl dai ngene narligel ama qetdingki ara gamansena, de maikka quasik mager ip ngeneng ning ama Slurlka aa gamansena, i ama seserl nget. ²¹Dai qatikka ama asmes naver ama aivetki ara gamansena dai qi tal ama viirang, be maikka ama qelev uut tik liirang aa mai. I qatikka liirang aa dai iirang ngere ruirl se uut saver ama aapngipki. ²²Dav iara dai sama Ngemumaqa qa veriktem se ngen naver ama gamansena, i ama vunget, i nge iais per a ngen. Be sa qurli ngen, i ama Ngemumaqa aa buaiskena na ngen. De diip baing sama gamansena ama atlunget, be diip ngen drugelnas nama mugunes naver ama Slurlka aa tekmeriirang. Be diip ngene taneng ama iames masmas. ²³I ama gamansena naver ama aivetki dai ama aiska saver ama aapngipki masmas. Dav ama Ngemumaqa dai qerl kurl auut te aa ngimsevetki, dap kuasik mager iv uure van a qa. Dai mager iv ama qaqet te iames masmas, i ariq aip trlas tem ta men ma Iesus Kristus, auura Slurlka.

Ama Qasiquatka Nama Lo

7 ¹Gua seviraqi, diiv iara ngul sil ba ngen nema Moses aa Lo, i ngene taqat drlem se nget. Taqrula dai maikka ngen drlem ai ama Lo dai ngere uirl sama qaqeraqa, i as lua, i qe iames. ²Dai ngene narli sevet liina iara, i ngu siquat. Ariq aiv iaik, i qi ngerlvet, dai maikka mager ip kurli qi, ki ne ara ak, i as lua, i qe iames. Dav ariq aip lua, i ara ak ka ngip dai sa quasiq ai ama ngerlvet angera Lo nge quap per a qi. I sa qi dai ama sauaiikki. ³Dav ariq aip luqia, i qia ngerlvet ne iak dav ara ak dai as ke iames dai ama Lo ngere teqerl ai luqia qia angeses. Dav ariq aiv ara ak ka ngip dai sa quasiq ai ama ngerlvet angera Lo nge quap per a qi. Taqrula dai mager ip ki ngerlvet ne iak. I liina dai quasiq ai qia angeses.

⁴Guariqena, ngul sil vet liina raqurliani. Ama Ngemumaqa qe narliip se uut ip ding se uut men aa Uimka ma Kristus, i luqa, i qa maarl naver ama

aapngipki. De qe narliiv uure riirl ama rleriirang bareq aa Mam. I lua, i ma Kristus ka ngip dai verleset nama Lo angera dlek never auut. Dai saqikka ngen prleset ne liirang aa, i iirang angera dlek, i ai de iirang ngere uas tem ngen. ⁵Ai de aanamek de auura rut ngere riirl ama viirang da uura rlan. Dema Moses aa Lo ngere tekkel uut iv uure tekmet nama viirang, i raquarri ama qetdingki dai qiat drlem sa nging ama Ngemumaqa aa lengi. Be liirang aa ama viirang, i uure tekmet niirang dai iirang nge men sama aapngipki bareq auut. ⁶Dap ma Kristus ka ngip sever ama viirang, i ai de iirang ngere iais per auut be sa veriktem se uut namen ama Lo. Be sa iara dai ama iames-ta nauut. Be iara dai uuret matna bareq ama Ngemumaqa, i uuret dadem ama aiska ama iameska. Dap kuasiq ai uut tit kut ma Moses aa Lo, dav ama Qevepka ama Glasingaqa dai qe ruirl se uut.

Ama Lengi Sever Ama Lo

⁷Sa ngua iil, ai ma Moses aa Lo ngere tekkel uut iv uure tekmet nama viirang. Dai arik ma ngen dru a ngen a qevap ai ngu tuqun ai ama viirang ngen ama Lo dai iiram taquarlina. Dai maikka quasiq ai ama revan. Dap lungera ama Lo dai ngere teqerl a ngua ai ama vuqa na ngua. Dai diip ngul sil sever a nas. Arik kuasik nguat drlem liina, i ama Lo ngerel sil ma',

'Kula gia rutka qa taarl sevet giaq aa tekmeriirang.' Lo 5.21

Dai qatikka quasik mager ip nguat drlem aip kula gua rutka qa taarl sevet guaqa aa tekmeriirang. ⁸Liina ama dlek-pem-iini, i iini nge taqen ma',

'Kula ngi rarlik giaq aa tekmeriirang.'

I iini dai iini nge taarl ne gua rutka, be gua rutka dai qe ruirl se ngua saver ama viirang, i buup. Arik kuasiq ama Lo dai quasiq ama viirang angera dlek ip gua rutka qa taarl.

^{9,10}I as murl nauirl, i quasik nguat drlem sama Lo dai qurli ngua, i ngua tu gua qevap ai qurli ngua maget dav aip lua, i ama Lo nge men sagel ngua be nge rarlma, i gua rutka qa taarl saver ama viirang. Be iara dai ngut lu ai ngua lenges ne gua qevepka be diip ngu ngip. Be liina ama lengiini ama dlek-pem-iini dai iv iini ngere iames na ngua dap maikka quasiq ai raqurla. Dap lungera ama Lo dai nge veleng ngua.

¹¹Be gua viirang dai iirang ngere lenges na ngua nama Slurlka aa Lo, i ama viirang ngere kaak tem ngua nama Slurlka aa Lo be nge veleng ngua. ¹²Dai uuret lu, ama Slurlka aa gamansena, i maikka ama glasing a nget. De ngene aa Lo ama glasing a nget, dama seserl nget, de nget dai maikka ama atlu-nget mai. ¹³Be ngu lu nanaa, kua liina be mager ip liirang aa ama atliirang nge ren sama aapngipki ba ngua? Maikka quasik. Dap gua viirang ngere riirl navet liirang aa ama atliirang iv iirang nget den sama aapngipki bareq a ngua. I liina nge men taqurla ip maikka ngu taqat lu aip ngu lu ama viirang nanaa. Dama Slurlka aa Lo dai ngere teqerl a ngua ai maikka gua viirang dai iirang peviit.

Da Uura Rlan Dai Iaram Nge Taarl Metna

¹⁴Ama Ngemumaqa aa lengi ama dlek-pem-nget dai nagel aa Qevepka. I nger ip nge tat never ama qaqeraqa aa qevepka. Dap de gua rlan dai nguat drlem ai ngua dai ama vuqa na ngua. I ama viirang nge uirl se ngua be lenges

na ngua met liirang aa. ¹⁵Be qatikka quasik nguat drlem sama tekmeriirang, i ngu tekmet niirang. Ai de ngu narliip ngua tit kur ama Ngemumaqa aa gamansena ama atlunget, dap kuasiq ai ngu tekmet taqurla. Be liirang aa, i quasik pem ngua se iirang dai ai de ngu tekmet niirang. ¹⁶Dai ariq aip pet gua tuaqevap, i quasik ngu narliip ngu tekmet nama viirang dap ngu tekmet niirang, dai liina ngere teqerl a ngua ai ama Slurlka aa Lo dai ama atlunget. ¹⁷Dav ama viirang dai iirang ngere riirl de gua rlan. Dap pet gua tuaqevap dai maikka quasik ngu narliip ngu tekmet ne liirang aa. ¹⁸I maikka nguat drlem ai kuasiq angama atliini de gua rlan, i ama vuqa na ngua. Be qatikka ai de ngu siquat ip ngu tekmet nama atlu dap katikka quasik maget. ¹⁹I ama tekmeriirang ama atliirang, i ngu narliip ngu tekmet niirang dap kuasik maget. Dav ama viirang, i quasik ngu narliip ngu tekmet niirang, dai qatikka ngu tekmet niirang. ²⁰Dai ariq aip kuasik ngu tekmet nama tekmeriirang ama atliirang, i ngu narliip ngu tekmet niirang, dai maikka nguat drlem ai gua rutka dai ama vuqa be qerl uirl se ngua.

²¹Taqurla dai sa nguat drlem ai aip ngu narliip ngu tekmet nama atlu dav ama viirang, i ai de qurli iirang de gua rlan. ²²De vet gua tuaqevap dai ama arlias per a ngua never ama Ngemumaqa aa lengi ama dlek-pem-nget. ²³Dap pe gua qetdingki dai ngut lu aa iang ama dlek muqas, i ngeret matna. Be lungera ama dlek dai nge taarl sep liina arla qames, i gua tuaqevap ngere narliip se iini. I lungera ama dlek muqas, i ngeret matna ve gua qetdingki dai ama viirang be iirang ngere kuap per a ngua. ²⁴Taqurla be maikka ama arlemigl na ngua. Taqurla dai diip nemka qe iames na ngua namene luqia ama qetdingki ara dlek. I qi kiat na ngua saver ama aapngipki? ²⁵Katikka ma Iesus Kristus aaura Slurlka naik dai diip ke iames na ngua namet liirang aa. Taqurla be maikka ngua taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa. Be vet gua tuaqevap dai ngu manepnas ip ngu narligel ama Ngemumaqa aa Lo. Dap pe gua qetdingki dai qi narliip ki narligel ama viirang angera dlek.

Ama Qevepka Qa Quarl Tama Iames Nagelemiis

8 ¹Taqurla dai be ngene lu, iara ama qaqet, i rerlas tem ta mene ma Iesus Kristus dai kuasiq ai ama Ngemumaqa qa maarl na ra sever araa viirang arleves. ²I ama rarlimini nanaa be kuasiq ama Ngemumaqa qa maarl nauut sever aaura viirang arleves? I raquarli nauirl dai qurl uut pama viirang angera dlek de ngen ama aapngipki. I iara ma Iesus Kristus ka veriktem se uut nama Qevepka aa dlek nemet liirang aa. I ama Qevepka qerl kuarl tama iames nagelemiis. ³I ma Moses aa Lo dai quasik mager iv uure iames nagelem nget. I aaura qetdingki dai qi tekgei uut iv uut tarliq ama Lo. I luqia ama qetdingki dai ai de qi riirl ama viirang. Dav ama Ngemumaqa qa nem aa Uimka saver ama aivetki. I qa mu qa be qe taneng ama qetdingki ip taquarl uut. Dap katikka ma Iesus dai qa verleser ama viirang angera dlek ne aa qetdingki. ⁴I ama Ngemumaqa qa vandem per aaura viirang ne aa Uimka aa qetdingki. I qa rekmet taqurla ip ke sil maget mer ama Lo barek lura, i ra tit kur ama Qevepka. Be iara dai kuasiq ai uut tit kur ama qetdingki.

⁵Be lura ama qaqet, i ai de vet ta tit kur ama qetdingki ara dlek dai ra tu araa qevap sever ama viirang. Dap lura, i ra tit kur ama Qevepka ama Glasingaqa dai ai de vet te mali rama tekmeriirang ama atliirang. ⁶Dai uuret

lu, i ariq aiv iaq, i qe mali rama qetdingki ara tekmeriirang dai qatikka qe peleng nas. Dav ariq aiv iaq, i maikka slepslep per a qa ip ka tit kur ama Qevepka dai diip ke iames dama uupka daa rlan. ⁷I ngene lu, lura, i ra tit kur ama qetdingki dai quasiaq ai ama Ngemumaqa aa rluavik na ra mai iai de quasik te narliip se qa. De ver araa tuaqevap dai quasik mager ip te narligel aa Lo. Maikka quasik. ⁸I maikka lura, i ra tit kur ama qetdingki ara tekmeriirang ama viirang, dai maikka quasik mager ip te tekmet nama Ngemumaqa aa narliip iv ama arlias-per-a-qa.

⁹Dav ariq aiv iaq, i quasiaq ai ama Ngemumaqa aa Qevepka daa rlan dai quasiaq ai qa namene ma Kristus. Be ngen, i ama Qevepka da ngen a rlan dai qe uas tem ngen be sa quasiaq ai ngene narligel ama qetdingki ara dlek. ¹⁰De ngene lu, ariq aip kurli ma Kristus da ngen a rlan, dai diiv ama viirang dai quasik mager iv iirang ngeret matna da ngen a rlan. Dav ama Qevepka dai diip ken ban a ngen tama iames, i raquarli ma Kristus ka tis ngen ai ama seserlta na ngen dama Ngemumaqa aa saqang. ¹¹De saqiaskerlka iani, i ama Ngemumaqa aa Qevepka qa maarl nema Iesus never ama aapngipki. Dai saqikka ariq aip kurl ama Qevepka da ngen a rlan dai diip ka raarl na ngen naver ama aapngipki.

¹²Dai guariqena, sa quasik mager iv uut tit kur ama qetdingki ara ais, i sa quasiaq ai qi uas tem uut. ¹³Ariq aip ngen diit kur ama qetdingki ara ais dai diip ngene ngip. Dav ariq aip ngen dereng per ama viirang nama Qevepka aa dlek dai diip ngene iames. ¹⁴I lura, i ama Ngemumaqa aa Qevepka qe ruirl se ra, dai maikka ama Ngemumaqa aa uis na ra marevan. ¹⁵Dav ama Qevepka, i uure taneng a qa dai quasiaq ke tekmet nauut iv uureng ning. Taqurla be qa rekmet nauut bama Ngemumaqa aa uis nauut. Be quasik uureng ning, dav uures nes de uut taqen ma',

'Gumam, i maikka ngi nade gua rlan.'

¹⁶Dama Qevepka ama Glasingaqa dai qel sil mer auura tuaqevap ai ama Ngemumaqa aa uis nauut. ¹⁷Dai ariq aiv ama Ngemumaqa aa uis nauut dai diip kurl uut gel ka de qerl kurl auut tama mugunes nama atlu, i sa qa muvem na uus ip barek lura, i aa uis na ra. Be uut dai ama quanases mer uut, uut nauura Rarlimka ma Iesus Kristus. Be iara dai mager iv uure tal ama merlen sema Iesus aa rletki ip taquarl ka. Ariq aiv uure tal ama merlen taqurla dai laip ke barl uut gelna nanas per aa luqup pe aa ansinki.

¹⁸Iara dai maikka nguat drlem ai uure taneng ama getget, i ama qaqet te siquat ip te lenges nauut. Dai liina dai quasiaq ai iini malai. Dap liina, i ama mugunes per ama Ngemumaqa aa luqup dai maikka iini veviit. Liiram aa dai ama barl-iiram be quasik mager iv uure lu sever iiram anger angama arlim. De quasik mager iv uut drlem pe iiram angara rleng. Dap nasat dama Ngemumaqa qe reqerl a uut. ¹⁹Be ama tekmeriirang mai, i ama Ngemumaqa qa rekmet niirang per ama aivetki de ver ama uusepka dai iirang angara rut nge taarl. I iirang ngerem ngim naa ne luqa ama nirlaqa, i diiv ama Ngemumaqa qe teqerl ama aivetki aip ngu lu aa uis ne nem ta. ²⁰Dap murl lua, i naser ama viirang, i iirang nge men per ama aivetki dai ama Ngemumaqa qa guirltik per ama tekmeriirang, i qa rekmet niirang iv iirang ngerem ngim muqas. Be liirang aa ama tekmeriirang dai quasiaq ai iirang ngere narliiv iirang ngerem ngim muqas ip diip lenges niirang. Dav ama Ngemumaqa dai qe tuqun ip

kurli iirang taqurla ip saqias laip guirltik per iirang iv ama atliirang. ²¹Be diip ke lemerl iirang nev ama vesaing. De diip ke guirltik per iirang ip diiv iirang ngerem ngim nama atlu vama Ngemumaqa aa uis araa ansinki.

²²I qatikka uut drlem ai ama tekmeriirang mai, i ama Ngemumaqa qa rekmet niirang dai qatikka ai de iirang ngere teving be iirang ngerek nak nanas. I liina dai qasa murl nge rarles miaimek be deng iara. ²³Dai qatikka quasik ai liirang aa naik per ama aivetki, dap kerlka ngen nauut. I uurek nak nanas. I qurl uut de ver ama qetdingki ip deng, i qi serlap. Be iara dai uur rarles, i uure taneng ama Qevepka aa dlek ip taquarl ama mengka, i qa arles, i qa tu ama gam dai be qatikka laip ke taqa mu. Dai saqikka qurl uut de ver ama Ngemumaqa ip laip ka ra uut sagelemiis. ²⁴I sa qa iames nauut be qurl uut de ver aa giqi ip kat den. I quasik ai qurl uut naa ne liina, i sa uur raneng iini. I ariq aiv iak ke mali re liina, i sa liina, i qa lu iini, dai quasik ai mager ip kurli qa naa ne iini. ²⁵Dav iara dai qatikka qurl uut naa ne liina, i as kuasiq ai uut lu iini. Be qatikka qurl uut de uurem ngim nama arlias dap kuasiq ai ama ruirl mer uut.

²⁶De qerlka ama Qevepka dai ai de qa tat naver a uut. I uut dai quasik auur angama madlek iv uut taarl malkuil. Dai de uut narliiv uure raring dap kuasik uut drlem aip diiv uure raring nanaa. Dav ama Qevepka dai aa arlem slep be ai de qe nen ama Ngemumaqa bareq auut. Be ama Qevepka dai mager ip ke raring mer uut, i maikka ne aa dlek. I lungera ama raring dai quasik mager iv uut drlem pe angera rleng. ²⁷Dama Ngemumaqa dai qe taqat lu dama qaqa araa rlan de qat drlem ama Qevepka aa tuaqevap, i raquarli ama Qevepka qe nen ama Ngemumaqa bareq aa qaqet. I qatikka qe raring ip taquarl ama Ngemumaqa qe narliip.

²⁸Be uut drlem ai lura, i re rarliq ama Ngemumaqa dai qe tekmet nama atlu bareq a ra ve liirang aa mai angera rleng, i iirang nget den per araa mugunes. I maikka qe tekmet taqurla barek lura, i qa mer a ra qur aa tuaqevap. ²⁹I as murl, i quasik ama Ngemumaqa qa rekmet nama aivetki de qasa qa mu aa qevap sevet lura, i diip ta tu araa qevap sever a qa. I qa mer a ra ip diip ta raquarl aa uimka. Be luqa dai diiv araa Rarlimka ama Atluqa be diip ke ruirl se ra. Be lura, i aa ningambik dai maikka diip buup na ra. ³⁰Dai sa qa mu aa qevap de qa mer a uut, de qa rekmet nauut bama seserlta nauut daa saqang ip diip ka ru uut pe aa ansinki.

Ama Ngemumaqa Aa Ngimsevetki

³¹Taqurla dai ngu lu mager iv uut taqen nanaa sevet liirang aa, i ama Ngemumaqa qa rekmet niirang? Ariq aiv ama Ngemumaqa bareq auut dai ngu lu mager iv aqek nanaa qe lenges nauut? Maikka quasik maget!

³²I ama Ngemumaqa dai qa nem aa Uimka dap kuasiq ai qa qel ka. Dap ka ngip bareq auut mai. Taqurla be diiv ama Ngemumaqa qe qurl auut te liirang aa, i ma Iesus ka rekmet niirang bareq auut. Taqurla dai maikka ama revan.

³³Be ngu lu mager ip nemka qe sil sama qaqet, i ama Ngemumaqa qa mer a ra? Maikka quasik!

I qatikka ama Ngemumaqa naik dai qe tekmet ne aa qaqet bama seserlta.

³⁴De quasik mager iv aqek ke kot sama Ngemumaqa aa uis ai ama vura na ra. I maikka quasik a qek. I raquarli ma Iesus Kristus ka ngip bareq auut de

saqiaskerlka qa maarlviit naver ama aapngipki, be iara qurli qa vama Ngemumaqa aa merlmerliit. De qe raring sagel ama Ngemumaqa ver ama niirl sademna bareq auut.

³⁵I ma Kristus dai maikka qe rarliq uut, dai qua mager iv a qeni ngere qiat mer uut namene liina? Maikka quasik!

Be liirang iara, i ama arlemigl dama getget nagel iari, dap kuarl ama mera-qenses, dap kuarl ama niingki, dap kua quasiq ama luan ip sever auut, dap kuarl uut tit per ama vu, dap kua liina, i re peleng uut. Dai qua mager ip liirang aa ngere mel se uut namen ma Kristus aa arlem. Maikka quasik maget. ³⁶Dai ip taquarl ama lengi vama Slurlka aa Langingka, i ngerel sil taqurliani ma',

'Katikka ai de sademna de re siquat ip te peleng uut, i raquarli uut

namen a Ngi. I re siquar ip te peleng uut ip taquarl ai de re tekmer ip te peleng ama sipsip.' Sng. 44.22

³⁷Dap maikka liirang aa dai quasik mager iv iirang ngere mel se uut namen ma Kristus. I qatias ka quarl temiis bareq auut be qa semadlek nauut iv uut taarl malkuil ip kula liirang aa sev auut pes. ^{38,39}I ama Ngemumaqa dai maikka vem ka se uut be qa nem auura Slurlka ma Iesus Kristus be qa ngip bareq auut. Dema Iesus aa ngimsevetki sagelem uut, dai maikka qi veviit. Be maikka nguata drlem ai quasik mager iv aqeni dap kuarl a qek ke mel se uut namen ama Ngemumaqa. Dai ariq aiv uut ngip dap kuarl uure iames, dai diip kurl uut mas gel ka. I lungera ama iaus, de ngen ama Angeluqena, dama dlek naver ama uusepka dai liirang aa dai quasik mager iv iirang ngere mel se uut namen auut Mam. Be iara de nasat de liirang aa daleng me uut, dap kuarl liirang aa meseng, dai quasik mager iv aqeni navet liirang aa ngere qiat mer uut namen ama Ngemumaqa, i maikka vem ka se uut.

Ama Isrelkena Ra Ngim Temanau Nema Iesus

9 ¹I maikka de gua rlan dai maikka ama arlem ngua nevet gua lengiqi-met-ta, i ama Isrelkena. I ma Kristus dai qat drlem ai ngua taqen ne gua revan dama Qevepka ama Glasingaqa dai qat drlem. ^{2,3}Be maikka ama arlemigl na ngua nevet gua qaqet ama Isrelkena, i diip lenges na ra. Be qatikka ai de masmas ama ruirl met ngua, i gua arlem never a ra, i raquarli ra ngim temanau nema Kristus, i ama qaqaer araa Iameska. Be nguata drlem ai nasat, dama Ngemumaqa qe kot se ra be diip ta iit saver ama luqupki ama vuqi. Be ngua tu gua qevap ai vadiiv ama Ngemumaqa aa ding se ngua ip nguar ara luqupka. De mager ip ke qirlvem se ngua namen ma Kristus dap ta dai diip kurli ra maget. I maikka gua arlem never a ra. ⁴Be lura ama Isrelkena dai ama Ngemumaqa qa barl ta, i qa mat never a ra raqurliani.

Murl dai qa mer a ra iv aa uis na ra. Be ret lu aa ansinki vama aavulem. De qa muvuusep ip diiv ama qaqet ta tit kur aa lengi. De ver ama damki ma Sainai dai qa quarl te aa Lo ama dlek-pem-nget. De qa reqlerl a ra nama aiska ip te lautu nama revan sagel ka. De qa muvuusep bareq a ra ip diip ke van a ra re iak ip ke iames na ra. ⁵Lura ama Isrelkena, dai qatikka araa murlta, i murl ama Ngemumaqa qa mer a ra. I lura dai ma Abraham, Aisak dema Jekop. Be nevet lura ama qaqet, dai be ma Kristus ka men. I qa dai qa daleng ama tekmeriirang mai. Be qatikka mager ip ta taarl ne aa rlenki masmas. Maikka atlumas.

Ama Ngemumaqa Qa Mak Ne Aa Qaqet

⁶Ama Ngemumaqa aa lengi, dai qua nge mit puuqas nama Isrelkena, i raquarli ra ngim temanau? Katikka quasik. Dap lura, i ra tit kur ama Ngemumaqa aa lengi, dai ama seserl ta ip taquarl ma Jekop. Dap lura, i ra ngim temanau, dai quasik ai ra namen aa liinka. ⁷Dai saqikka ma Abraham aa laanivas dai iari dai quasik ai ra nemen ama Ngemumaqa aa liinka. Dama Ngemumaqa qa ruqun ma Abraham ai diiv aa dlek nge tit pet ma Aisaq aa liinka naik. ⁸Dai uut drlem ai lura, i ra tit kur ama Ngemumaqa aa lengi, i qa muvuusep na nget, dai ra nemen aa liinka marevan. Dap lura, i ra tit kur ama aivetki ara tekmeriirang naik, dai quasik ai ra nemen ama Ngemumaqa. ⁹I aa lengi, i qa muvuusep sagel ma Abraham ma',

'Diip gia ngerlki ma Sara qi sel ama rluimka vet luqia ama giqu, i ngua mu qi ip diip ngu guirl.' Stt. 18.10-14

¹⁰De saqiaskerlka iani dai ama Ngemumaqa qa mak ne aa uis. Be uut drlem sevet ma Rebeka, i qia sel ama quariam. Be luqa, i qia arles na qa dai ma Iso, de sagel ma Jekop. Be ama quariam iane mam ma Aisak, i qa dai auura murlka. ^{11,12}Dav as lua, i as kuasiq ai ma Rebeka qia sel are uimiam, dai as kuasiq ai ian drlem sama tekmeriirang ama atliirang de ngen ama viirang. Dama Ngemumaqa qa ruqun ma Rebeka ma',

'Luqa, i diip ngi sel a qa nauirl dai diip ke manepnas iv aa ningamka daleng me qa.' Stt. 25.23

Be naver a iam dai ama Ngemumaqa qa mak ne iak. I quasik ai ama Ngemumaqa qa mak ne luqa, i qur aa mugunes. Dap katikka qa mak na qa, ¹³ip taquarl ama lengi ngerel sil ma',

'Ngu rarlik ma Jekop, dap kuasik pem ngua se ma Iso.' Mal 1.2

¹⁴Dai sa uuret lu, i ama Ngemumaqa qe rarliq iak, dap kuasik pem ka se iak. Dai ngu lu uut tu auura qevap nanaa? Taqurla dai qua mager iv uure tuqun ai ama Ngemumaqa dai quasik ai ama seserlka? Maikka quasik.

¹⁵I ngene lu, murl ama Ngemumaqa qa sil barek ma Moses ma',

'Lura, i ngu narliip ngurl kurl a ra te gua arlem, dai diip ngurl kurl a ra rem nget. De nemta, i ngu narliip ngurl kurl a ra re gua ngimsevetki, dai qatikka lura dai diip ngu teqerl a ra. Dai qatikka ama Ngemumaqa qa sil taqurla ve aa Langingka.' Kisim Bek 33.19

¹⁶Taqurla dai qatikka uut drlem liina, i ama Ngemumaqa qe mak ne aa qaqet dai qatikka ne aa ngimsevetki. Dap kuasiq ai nama qaqer araa narliip dap kuarl araa dlek. ¹⁷Ngene lu vama Ngemumaqa aa Langingka dai qa sil sever ama Isip-kena araa barlka ma Parau. I qa sil ma',

'Sa ngua mu ngi iv ama barlka na ngi ip ngi uas tama qaqet pet ma Isip.

I ngu narliip ngua tu ama merlenka ver a ngen, ip diip ngu teqerl ne gua dlek gel ngen. Taqurla dai diiv ama qaqet per ama aivetki mai re narli sevet gua dlek, de diip tat drlem se gua rlenki.' Kisim Bek 9.16

¹⁸I ama Ngemumaqa qa meraqen taqurla dai uut drlem ai lura, i qe narliip kerl kurl a ra re aa arlem, dai qatikka diip ke tekmet taqurla bareq a ra. Dap lura, i qe narliip ka tu ra iv ama dul men araa ning, dai qatikka diip ke tekmet taqurla. ¹⁹Arik ma aqek never a ngen ka virliit ma', "Ariq aiv ama Ngemumaqa qe tekmer iv ama dul men auura ning, dap ngu lu nanaa be qa taarl nauut sevet liina, i arleves?"

²⁰De diip ngu virliit ba qa ma', "Ngi dai ama qaqeraqa naik, dap ngu lu nanaa be ngi snanpet sagel ama Ngemumaqa?"

Kua mager ip liina iini a ngere mam ke matna ver iini, dai iini ngere snanpet na qa ma', "Ngu lu nanaa be ngia matna ver a ngua raqurliani?"

²¹Dai uuret lu, luqa, i ai de qet matna ver ama supinkina nama qulek dai qatikka qet matna qur aa tuaqevap. Be mager ip kaar iaiq ama quleqi de qe bing men a qi. Be ne iaqam dai mager ip ke matna ver ama supinki, i ama atluqi, i ama qarlidang per a qi. Dav iaqam dai mager ip ke matna ver iani ip sagel ama semaning. ²²Ama Ngemumaqa dai qa raquarl luqa, i ai de qet matna ver ama supinkina. I qa rekmet nauut ama qaqet. Dai iari ama qaqet dai diip te raneng aa serlinki, i maikka diip ka tu ra qur aa tuaqevap pama aiska ip lenges na ra. Dai de quasiaq ai masmasna qe piirlit bareq a ra. Dav ai de qa tu de ver a ra. Ariq aiv ama Ngemumaqa qe tekmet taqurla ip ke teqerl ne aa dlek ngene aa serlinki, dai quasik mager ip ngene guirltik sagel ka ma', "Ngu lu nanaa be ngia matna ver a ngua raqurliani?"

²³I ama Ngemumaqa qa tu de ver a ra ip mager ip ke teqerl ne aa ansinki. I maikka qe narliip kerl kurl lura, i re taneng aa ngimsevetki. I qasa murl nauirl dai qa mak ne lura ip ta tit nep luqa ama aiska. ²⁴Dai qerlka ngen auut, i ama Ngemumaqa qa mak nauut. I uut dai iari dai ama Judaqena na ra dav auut be iari dai quasiaq ai ama Judaqena nauut. ²⁵Taquarl ama lengi vama Langingka, i murl ma Hosea qa iil ma',

Ama Ngemumaqa qa meraqen ma', 'Lura ama qaqet, i quasiaq ai ra nemene gua liinka, dai diip ngua tis ta ai gua qaqet na ra. De lura, i murl kuasiaq ai ngu rarlik ta, dai diip ngu tuqun ai ngu rarlik ta.'

Hos 2.23

²⁶De saqikka lua sagel murl ama Ngemumaqa qa sil, ai lura dai quasiaq ai gua qaqet. Dai saqikka lua dai diip ngua tis ta ai ra dai ama Ngemumaqa aa uis, i qe iames na ra masmas.

^{27,28}De saqiaskerlka iani, i murl ma Aisaia ama Ngemumaqa Aamki-na-qa qes nes ma',

'Kuaatta, i buup nama qaqet pet ma Isrel ip taquarl ama quan per ama ruqanepka aam. Dap diip kuasiaq ai buup na ra re iames. Ii a revan, ama Slurlka dai maikka diip ke bing masairl, i qa tuvap bareq ama qaqet per ama aivetki.'

²⁹De saqiaskerlka iang, i ma Aisaia qel sil sevet liina ma',

'Uuret lu auura Slurlka, i ama dlek mai gel ka. Be quatta, i quasik ka iames ne iari ama langas na ra never aa liinka, dai diip lenges ne aa liinka mai. Be iara dai qurl uut ip taquarl ama luquviim, i ma Sodom ki nema Gomora. I liim aa ama luquviim dai ian mang, i ver ama Slurlka aa tuvapki.'

³⁰Dai ngu lu lungera ama lengi ngere su uut nanaa? Ngene lu, lungera ngere su uut taqurliani. Lura, i quasiaq ai ama Judaqena na ra, dai quasiaq ai slepslep per a ra, i re mali rama mugunes ip ma seserlta dama Ngemumaqa aa saqang. Dav iari never a ra dai ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang, i raquarli ra mu araa qevap sevet ma Kristus. ³¹Dav ama Isrelkena dai slepslep per a ra, i re mali rama mugunes iv ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang. I ai de

re siquat ip ta tit kur aa Lo dap te tekmet dalkuil. ³²I ngu lu ai de nanaa be re tekmet dalkuil? Ai de re tekmet dalkuil, i raquarli ra tu araa qevap ai mager ip te iames, i qur araa rleriirang. Dap kuasiq ai ra tu araa qevap ai aip trlas tem ta men ama Ngemumaqa dai diiv ama seserl ta na ra. I ai de re tekmet taqurla be raquarl ai da, i aip te serlmen se ma duka be re rat. ³³Dai saqikka ra tekmet taqurla sagel ma Iesus. Dema Langingka dai qe siquat sevet luqa ma', 'Ngene lu, ngua mu ama duka ver ama luqupki ma Saion. Be diiv ama qaqet te serlmen se qa be re rat. Dap nemta, i rerlas tem ta men a qa, dai diip kuasik ta tit nama qeleves.' Ais. 8.14 dema 28.16

Ama Isrelkena Ra Guirltik Per Ama Ngemumaqa Aa Gamansena

10 ¹Guariqena, maikka liina, i ama barliini de gua rlan dai ngu narliip sama Judaqena, i ra never a ngua ip te iames. Be qatikka ai de ngu raring taqurla sagel ama Ngemumaqa. ²Be mager ip ngul sil taqurliani sever a ra. Maikka re siquat ip ta tit naser ama Ngemumaqa. Dap katikka quasik te taqat drlem aip ngu lu ra tit nanaa sagel ama Ngemumaqa. ³I ama aiska, i ai de qe tekmet nama qaqer iv ama seserl ta daa saqang, dai maikka quasik tat drlem se qa. De qatikka ai de re siquat ip te tekmer iv ama seserl ta dav ai de quasiq ai ra quarl temiis bareq ama Ngemumaqa ip mager ip ka tis ta ai ama seserlta. ⁴I ma Kristus dai qa verleset nema Moses aa Lo angera dlek. Taqurla be lura mai, i rerlas tem ta men a qa, dai ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang.

⁵I murl ma Moses ka iil sevet liina, i mager iv ama qaqet te tekmet ne iini ip ta tit kur ama Lo ip mager iv ama Ngemumaqa qa tis ta ai ama seserlta. I qa meraqen ma',

'Luqa, i maikka qe taqat dan dama Lo dai diip ke iames.' Livai 18.5

⁶Dav ama Lengi dai ngerel sil taqurliani sevet liina ai aiv uut tu auura qevap dai diiv ama seserlta nauut. De mager ip de gia rlan dai qula ngi snanpet ma', "Diip nemka qa iit sev uusep?"

I liina raqurliani aip diip nemka qa iit sev uusep ip tema Kristus ip ka ren se qa saver ama aivetki. ⁷De qula ngi snanpet ma', "Diip nemka qa ran manep sev ama aivetki?"

I liina ip ka at ma Kristus naver ama aapngipki. ⁸Ama lengi nev ama Langingka dai ngerel sil taqurliani ma',

'Ama Ngemumaqa aa lengi dai qurli nget gelna na ngi, de qurli nget de gia rlan, dai de ngia taqen na nget met gia Aamki. I lungera ama lengi, i ai de uurel sil bareq ama qaqet na nget, dai sever ama muaqevap.' Lo 30.12-14

⁹Ariq aip ngil sil sekgames, i ngi tuqun ma', "Ma Iesus dai gua Slurlka." Dariq aip ngia tu gia qevap ma', "Ai ama Ngemumaqa qa maarl nema Iesus never ama aapngipki bareq a ngua." Dai diip ngi iames.

¹⁰Maikka nade auura rlan dai ai de uut tu auura qevap. Taqurla be ai dama Ngemumaqa qa tis uut ai ama seserl ta nauut daa saqang. Dai de mer ama buurlem nama qaqet dai de uurel sil ai ma Iesus dai ama Slurlka na qa. Taqurla bama Ngemumaqa qe iames nauut namer ama viirang. ¹¹I ama lengi ngerel sil ma',

‘Aiv iak, i qa tu aa qehev sevet ma Kristus, dai diip kuasiq ai qa tit nama qeleves.’ Ais. 28.16

¹²I uut ama Judaqena de ngene lura, i kuasiq ai ama Judaqena na ra, dai qatikka uut mai raquarlana. I ama Slurlka dai qatikka qa bareq auut mai. Be lura mai ama qaqet, i rek nak ip trlas tem ta men a qa, dai maikka qa tat never a ra veviit. ¹³Dai maikka ama revan, i ama Lengi ngerel sil ma’,

‘Lura mai ama qaqet, i rek nak sagel ama Slurlka, dai diip ke iames na ra.’ Joel 2.32

¹⁴Dap taquarl lura, i quasik trlas tem ta men ama Slurlka, dai ngu lu mager ip tes nes sagel ka nanaa ip ke iames na ra? Katikka mager ip ke nem aa lengi-met-ta ip tel sil sever a qa. Dai diiv ama qaqet te narli ama lengi nemet ta, i rel sil sever a qa. ¹⁵Dai diiv ama qaqet te narli ama lengi dai be diip trlas tem ta men a qa. Dap sama Ngemumaqa qa nem aa lengi-met-ta se aa lengi, i murl ta iil sevet liina ma’,

Ama qaqet dai ama arlias per a ra, i ret lu lura, i ra tit sama lengi ama uupka vem nget per ama luquviirang.’ Ais. 52.7

Ama Isrelkena I Ra Miirl

¹⁶Dap kuasiq ai ama Isrelkena mai ra mer ama lengi ip taquarl murl ma Aisaia qa iil ma’,

‘Gua Slurlka, sa uut sil ne gia lengi dap kuasiq ai ra mai ra mer a nget.’

Ais. 53.1

¹⁷Dai uut drlem ai ama qaqer araa tuaqevip nge taarl, i re narli ama Lengi ama Atlunget. I maikka ama qaqet te taqa narli ama rarlimini ve angera rlang sevet ma Kristus. ¹⁸I ngu snanpet taqurliani. Kuarl ama Isrelkena ra narli ama lengi sevet ma Kristus? Ii qasa ra narli nget. De raquarl ama Slurlka aa lengi, i ngerel sil ma’,

‘Ama tekmeriirang, i ama Slurlka qa rekmet niirang, dai iirang ngere teqerl ver ama aivetki mai sever ama Ngemumaqa aa dlek. Ii maikka ama revan, i ama lengi nge mit per ama qerleng mai ver ama aivetki.’ Sng. 19.4

¹⁹De saqiaskerlka ngu snanpet ma’, “Kua kuasiq ama Isrelkena rat drlem lungera ama lengi?”

Maikka re taqat drlem se nget. I ma Moses ka iil aa Slurlka aa lengi raqurliani ma’,

‘Diip ngu tekmer ip ngene slauarl vet lura, i kuasiq ai ama Isrelkena na ra. De diip ngut matna ne lura ama sementa be raqurla be diip ngene serlin.’ Lo 32.21

²⁰De saqikka ma Aisaia dai qa taqen ne aa dlek, i quasik ke kelep, i qa iil ama Slurlka aa lengi ma’,

‘Lura, i ra men sagel ngua dai lura, i ai de quasik te mali rem ngua. De ngua reqerl nanas barek lura, i ai de kuasiq ai re mali de re snanpet tem ngua.’ Ais. 65.1

²¹Dav ama Ngemumaqa qa taqen sever aa liinka nama Isrelkena ma’,
‘Ai de ver ama niirl mai de ngu kuain a ra ip tat den sagel ngua, dap katikka ama rebirl araa aam na ngua. I quasik te narliip se ngua.’
Ais. 65.2

A Slurlka Aa Arlem Sagel Aa Qaqet

11 ¹Dai ngu snanpet ma', "Sa quarl ama Ngemumaqa qa qirlvem se aa qaqet ama Isrelkena?" Maikka quasik!

I ngene lu, qerlka ngen a ngua nevet ma Isrel. De ngua dai nemen ma Abraham aa laanivas, de ngua nemen ngene ma Benjamin aa liinka. Be ngua dai quasiq ai qa qirlvem se ngua. ²Be uut, i ama Ngemumaqa aa liinka nauut dai quasiq ai qa qirlvem se uut. I as murl, i as kuasik ta men dap ka mak na ra iv aa uis na ra. I quattaa, i ma Ilaija qe narliip ke kot se ra daa saqang. I ama lengi ngerel sil sever a qa, i qa kot sama Isrelkena, i qe tuqun ma', ³'Gua Slurlka, sa gia qaqet ta veleng gia Aamki-na-ra. De ra lenges nama alta-iirang pe gia Lautu vem iirang. Be ngua de dengdeng, i saqikka re narliip te peleng ngua." 1 King 19.10

⁴Dav ama Ngemumaqa qa virliit ba qa nanaa? Katikka qa sil ma',

'As kuasik, dav as ngu uas tama quatta ama 7,000 na ra. I lura, i quasiq ai re lautu sagel ama qaak-ka ma Bal. I maikka lura dai saqikka ra nemen a ngua.' 1 King 19.18

⁵Be saqikka iara dai iari ama langas na ra, i ama Ngemumaqa qa mak na ra. I qatikka qa mak na ra ne aa ngimsevetki. ⁶I qatikka qa mak ne aa qaqet ne aa ngimsevetki naik. Bama rleriirang, i re tekmet niirang dai quasiq ai iirang ngere tekmet na ra iv ama Slurlka aa uis na ra. Dai qatikka ai de masmas ama Ngemumaqa qen ban auut te aa ngimsevetki naik.

⁷Dai ngene lu, liina nge men taqurliani. Gua qaqet ama Isrelkena dai slep-slep per a ra iv ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang. Dap maikka quasik ta rekmet de maget. Dap lura, i ama Ngemumaqa qa mak na ra dai ama seserlta daa saqang. Dav iari never a ra dai ama alkuil-ba-ra be quasik te narligel. ⁸I ama lengi nev ama Langingka ngere taqal sil ma',

'Ama Ngemumaqa qa rekmet na ra ip kuasik te taqat drlem. De qa rekmet na ra ip taquarl ama rlenta.' Lo 29.4 Ais. 29.10

Be qatiaskerl liirang aa ama tekmeriirang dai qatiaskerl iara qurli iirang taqurla. ⁹De saqikka ma Daivit ke raring sever aa qumes-ta ma',

'Lura, i re tekmet nama talak de re ngiingdemna ver ama asmes, dai mager ip lenges na ra se liirang aa, i iirang ngere kaak tem ta. Be laip te raneng ama tuvetki.

¹⁰'Be mager ip tat deng ip kuasik mager ip tet lu ama aiska ama revanka.

De qatikka mager ip te teving mer araa merlen-iirang per ama niirl mai.'

Sng. 69.22-23

Ama Slurlka Qa Iames Ne Lura I Quasik Ai Ra Nevet Ma Isrel

¹¹Dai diip ngu snanpet te iani ama barliini ma', "Ama Isrelkena ra qirlvem sema Iesus Kristus de re tekmet nama viirang be re rat. Be maikka qua diip lenges na ra mas. Maikka quasik!

Dap liina, i ra qirlvem se ma Iesus, dai be qa rekmet nama aiska ip lura, i quasiq ai ama Judaqena na ra dai mager ip trlas tem ta men a qa. I liina nge men taqurla bama Judaqena re slauarl. ¹²Liina, i ama Judaqena ra rekmet ne iini dai be iini nge rekmet nama aiska bama Ngemumaqa aa mugunes nge mit per ama aivetki. Be liina, i ama Judaqena ra lenges ne iini dai be mager

iv ama qaqet mai ver ama aivetki re taneng iini. Dav aip nasat, i lua, i diiv ama Judaqena re guirltik per araa rut, dai diiv uure taneng ama Slurlka aa mugunes, i maikka ama atlu.

¹³Iara dai ngu lil sagel ngen, i ngen naver iang ama qerleng, i quasiaq ai ngen navet ma Isrel. I ma Kristus ka mak na ngua iv ama Aposel na ngua bareq a ngen. Be maikka diip ngu dlek ip ngua taarl ne luqia ama rletki. ¹⁴I maikka ngu narliip ngu tekmet nama Isrelkena ip tet lu, i ngene iames de diip te slauarl ver a ngen. I maikka gua dlek taqurla ip diiv iari never a ra re iames. ¹⁵Dai ngene lu liina, i ama Ngemumaqa qa qirlvem sama Isrelkena, dai naset liina, be qa iingdemna ne lura, i quasiaq ai ama Judaqena iv aa rluavik na ra. Dap liina, i saqiaskerlka aip ka guirl ama Judaqena, dai be diiv ama arlias per auut ip taquarl navet luqa, i qa maarl naver ama aapngipki. ¹⁶Ngene narli ama qasiquatka sever ama Judaqena. I qua ariq aiv ama mengka aa snagut bareq ama Ngemumaqa, dai saqikka ama mengka mai dai bareq a qa. Dariq aiv uut mak ne iang ama asmes bareq a qa, dai diip lungera mai ama asmes bareq a qa. I ariq ama denes na ra nauirl bareq a qa, dai mager ip laip ta mai bareq a qa.

Ama Judaqena Dai Raquarl Iaq Ama Mengka

¹⁷Ama Isrelkena dai raquarl iaq ama mengka. I luqa aa iauaap ama arlkenaap dai ra min-ges aap, de ra men se iauaap nep ma qevel be ra ding se aap pe laav aa, i angera luqup. Dai ngen, i quasiaq ai ama Isrelkena na ngen, dai ngen taquarl laav aa ama arlkenaap nep ma qevel. I iara dai ngene taneng ama dlek ip taquarl laav aa ama arlkenaap, i aap ngere riirl never ama snagut. ¹⁸Dai qula ngene barlnas ai ngen kut naset lura, i ama Ngemumaqa qa qirlvem se ra. I ngu lu ngene barlnas ip nanaa? I ngen drlem ai ama snagut dai ama rarlimini sama arlkenaap angera dlek. ¹⁹Dap diiv a ngen be iari ra taqen ma', "Ama Ngemumaqa qa min-ges ama arlkenaap ip mager ip ding se ngua mene luqa ama mengka." ²⁰Naqerl ama Ngemumaqa qa qirlvem se ra, i raquarli quasik ta tu araa qevap. Be ngen dai qatikka ngen namene luqa ama mengka, i raquarli ngen dru a ngen a qevap. Taqurla dai qula ngene barlnas, dap mager ip ngeneng ning. ²¹Ngene lu, arik kuasiaq ama Ngemumaqa qe narliip ke min-ges laav aa ama arlkenaap ama revanaap (i ama Judaqena), dai ngen, i arik kuasik ngen dru a ngen a qevap, dai mager ip ke qirlvem se ngen. ²²Dai ngene narli, ama Ngemumaqa dai ai de qe tekmet nama atlu sagelem uut. Dap maikka ai de ver iang de qat drlem sa serlin. Be ai de qa tuvut barek lura, i quasiaq ai ra tit naser a qa. Dap katikka ngen, i ngen diit naser a qa, dai diip ke teqerl ne aa arlem bareq a ngen. Dav arik kuasik, dai diip ke mel a ngen. ²³Dai saqiaskerlka ariq aiv ama Isrelkena ra tu araa qevap sever ama Ngemumaqa, dai saqiaskerlka rerlas tem ta men a qa. Dai qatikka diip ne aa dlek dai saqiaskerlka diip ke ding se ra sagel murl kurli ra. ²⁴Ngene lu, katikka quasik mager iv ama aurlka ama mengka dai ding se aa arlkenem men ama mengka ama atluqa. Dav uuret lu, i ngen, i quasiaq ai ngen navet ma Isrel dai sa ding se ngen men ama Isrelkena, ip taquarl ama mengka ama aurlka aa qenem, i ding se uum men ama mengka ama atluqa. Dai saqiaskerlka quasiaq ama aingdebis iv arik ding se laav aa ama arlkenaap sagel murl min-ges aap.

A Slurlka Qa Iames Nama Isrelkena

²⁵ Gua rluavik, kuasik ngu narliip ngene semen se liini iara ama revan iini. De qula ngen dru a ngen a qehev ai ngene taqat drlem sama Isrelkena araa tekmeriirang mai. I liina ama revan iini dai raqurliani. Iara dai iari nevet ma Isrel dai ama dul men araa ning be ra ngim temanau nama Ngemumaqa. Be qatikka diip kurli ra raqurla ip deng pet luqia ama giqu, i qe iames ne iari ama qaqet, i qa mak na ra never ama qerleng iirang mai. ²⁶ De diip pet luqia ama giqu dai diiv ama Isrelkena re iames. I ama Slurlka aa Lengi ngerel sil ma',

'Diiv auura Iameska qa ren naver ama damki ma Saion. Be diip ke lemerl ma Jakop aa laanivas te araa viirang. ²⁷ Be diip ngu suqup araa viirang mai, ip taquarl murl ngua muvuusep' Ais. 59.20

²⁸ Be iara dai ama Isrelkena dai quasik ta mer ama Lengi ama Atlunget, taqurla be re serlin auut Mam. I liina nge men taqurla ip lura, i quasisq ai ama Judaqena na ra dai mager ip ke iames na ra. Dav as murl, i ama Ngemumaqa qa mak nama Isrelkena araa murlta, de as maikka qe rarlik ta, i raquarli murl ka muvuusep ne aa lengi bareq a ra. ²⁹ Ama Ngemumaqa dai ai de quasik ke guirtlik per aa tuaqevap. I aip ka nes te iari de qa tuvuusep ip kerl kurl a ra re iirang de saqias kuasik mager ip ke bunu ra. ³⁰ Murl dai quasik ngen narligel, dav iara dai quasisq ama Isrelkena re narligel. Taqurla be ngene taneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki. ³¹ Dai saqikka ra, i ra ngim temanau nama Slurlka aa lengi, be qurli ra, i ra muvem nanas iv ama Ngemumaqa aa arlem never a ra. I ngen taneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki nauirl be diip nasat de saqikka ra, raar aa ngimsevetki. ³² I ngene lu, ama Ngemumaqa dai sa qa mis uut ai ama vura nauut per ama aivetki mai. I quasisq aqek, i ama atluqa. I qatikka qa rekmet taqurla iv aa ngimsevetki, dai bareq uut mai.

Diiv Uut Taarl Nama Ngemumaqa Aa Rlenki

³³ Guariqena, ama Ngemumaqa aa tuaqevap, de aa drlem, de aa saikngias, dai maikka nget peviit. Maikka nget peviit, be nget peviit.

Be uut dai quasisq uut drlem ama rarlimini se iirang. I maikka aa ais-iirang dai quasik uut drlem ama rarlimini se iirang. I maikka aa ais-iirang dai quasik mager iv uut drlem iirang. I qatias aa rleriirang muqas muqas be quasik uut drlem se liirang aa. ³⁴ I maikka quasisq aqek, i ama saikngias-pem-ka, i mager ip kat drlem ama Ngemumaqa aa tuaqevap. De saqikka quasik mager iv uure quarl tama saikngias bareq ama Slurlka. Ais. 40.13

³⁵ Kua mager iv iak ke quarl te aqeni bareq a qa de diiv ama Ngemumaqa qe virliit ba qa niini? I qatikka quasik. Job 41.11

³⁶ I qatikka qa dai maikka ama rarlimini sama tekmeriirang mai. De qa dai qa quarl tama dlek se liirang aa mai. Be liirang aa dai aa tekmeriirang mai. Dai mager iv uure barlbarl aa rlenki iara, be masmas. Ama revan. Maikka Atlumas.

Uure Kuarl Temiis

12 ¹ Guariqena, sa ngua reqerl nama Ngemumaqa aa ngimsevetki, i qa rekmet nauut iv ama seserlta nauut daa saqang. I qa rekmet taqurla bareq auut dai be maikka ngu tekkel ngen ip ngenerl kuarl temiis mai bareq

a qa. I murl auura murlta dai ai de rerl kuarl tama aurl ama ngip nget bareq ama Ngemumaqa. Dap ngen dai muqas, i ngenerl kuarl temiis mai bareq a qa, i ama iames ngen. I sa raquarli qa mel se uut ip bareq anas nemen iari. Be ai de qet lu raqurla, i uurerl kuarl temiis mai dama arlias-per-a-qa. Dai liina dai maikka mager ip ngene lautu sagel ka nama revan.

²Taqurla dai qula ngene ding senas men ama aivetki ara gamansena. Dap ngen iingkana na ngen a gamansena ngene nema Iesus. Be diiv a ngen a tua-qevap dai nget muqas, i ama atlunget. Be raqurla dai diip ngen drlem aa tua-qevap ama atlunget, de raqurla dai be maikka diiv ama arlias-per-a-qa never a ngen. Be diip ngenet lu aa tekmeriirang ama atliirang de ngen ama seserl iirang de ngene liirang aa, i maikka maget niirang.

³Be ngene narli, ama Ngemumaqa qa mak na ngua ne aa ngimsevetki, be ngua taqen sagel ngen mai. Be qula ngene tuqun ai uut peviit dav iari dai quasik. Dap mager ip ngene taqa uas temiis. De ngen, i iak de iak, dai mager ip ngene taqat mit kut lungera ama tuaqevap, i ama Ngemumaqa qa sikmet bareq a ngen. ⁴I ngene lu, ama qasiquatka dai nama qaqeraga aa qetdingki, i buup nama tekmeriirang ver a qi, i iirang ngeret matna muqas.

⁵Dai saqikka raqurla uut, i buup nauut, i rerlas tem uut mene ma Iesus. Be uut dai ama quanases mer uut men a qa. ⁶Be uut mai dai ama Ngemumaqa qa qurl auut tama Qevapka aa rleriirang ama dlek-pem-iirang. I qatikka liirang ai dai iani muqas de iani. I qatikka qa matmet ne liirang aa bareq auut ne aa ngimsevetki. Dai ngene lu, ariq aiv iaq, i ama Ngemumaqa qa qurl a qa te aa dlek ip ka taqen ne aa lengi, dai mager ip ke tekmet taqurla nama tuaqevap, i ama Ngemumaqa qa qurl a qa. ⁷Dav ariq aiv iak ke taneng ama dlek iv ama maatpitka na qa, dai mager ip ke taqat matna raqurla. De saqikka ariq aiv ama Ngemumaqa qa qurl iak ip kat drlem sa su ne aa lengi, dai maikka mager ip ke taqa su. ⁸De iak ip kat drlem sa semadlek nama qaqet, dai mager ip ke tekmet taqurla. De luqa, i qe taneng ama dlek ip kerl kuarl, dai maikka mager ip ka rugelnas ne liina. De iak ip kat drlem sa ruirl sama qaqet dai maikka mager ip ket matna madlek taqurla. De iari dai re taneng ama dlek ip te sek de araa arlem sagel iari ama qaqet. Dai mager ip te tekmet taqurla nama arlias.

⁹Maikka mager iv a ngen arlem never a ngen ari nama revan. Dap kuasik pem ngen sama viirang. De maikka ngene taneng ama atliirang merep. ¹⁰De maikka mager iv a ngen arlem never ana ip taquarl lura, i ama quanases met ta. De maikka ngen, i ama quanases met ngen dai mager ip ngi barl gia ari de ngi teqerl a ra ai ngi rarlik ta. ¹¹De qula ngene nengnas, dap slepslep per a ngen ip ngenet matna ama Slurlka aa rletki. De maikka mager ip ma uilas da ngen a rlan de ngenet matna. ¹²De maikka ama arlias per a ngen, i ngen drlem ai qurlu ngen de vet luqia ama Slurlka aa giqu, i diip kia ren. De mager ip ngene teving, i aiv ama merlen-iirang nget den per a ngen. De mager ip masmas de ngene raring. ¹³De ngenerl kurl a ngen a rluavik, i lura, i quasiaq araa qerang, de ngen derarl se ra sagelemiis.

¹⁴De maikka mager ip ngene kuarl tama Lengi ama Atlunget barek lura, i re lenges na ngen. De ngene raring bareq a ra dap kula ngen druqut ta.

¹⁵Baiv ama arlias per iari de saqikka mager ip gia arlias, ngi na ra. De aiv

ama arlemigl ne iari de saqikka mager iv ama arlemigl ne ngen a ngi. ¹⁶De maikka mager iv a ngen arlem never ana. De ngen daarl ip taquarl ama meng, i nge taarl pambes. De qula ngene barlnas. De mager ip ngene manepnas de ngenet matna remna ngene ne lura, i quasik ai ra veviit. De qula ngen deraarl na ngen a saikngias.

¹⁷Ariq aiv iak ka rekmet nama vu sagelem ngi, de qula ngi guirltik ba qa nama vu. De mager ip gia mugunes dai ama atlu dama qaqet mai araa saqang. ¹⁸De mager ip ngi perik sama uupka gel ama qaqet mai. ¹⁹Guariqena, qula ngene siquat ip ngen druvet bareq ama qaqet, i ra rekmet nama vu sagel ngen, dap kurli, ip katikka diiv ama Ngemumaqa qa ruvet ba ra, ne aa serlinki. I ama Lengi ngerel sil ma',

I ama Slurlka qa ruqun ma', 'Katikka ngua dai mager ip diip ngu serlin.

I diip ngua tuvet bareq ama qaqet.' Lo 32.35

²⁰ 'Ariq aiv ama getki ve gia qumeska de mager ip ngi van a qa rama asmes. Dap kua ariq aip dingding sep ka de mager ip ngi uk ba qa. Be ariq aip ngi tekmet taqurla dai diiv ama qelepka.' Sindaun 25.21

²¹De qula a ngen a ding sama viirang iv iirang sev a ngen pes. Dap mager ip ngene tekmet nama atliirang iv iirang sev ama viirang arleves.

Mager Iv Uut Narligel Ama Gaman

1 Pita 2.13-14

13 ¹Diiv iara ngua taqen sevet lura ama qaqet nev ama Gaman. I qatikka lura mai vama Gaman, i re ruirl, dai ama Ngemumaqa qa qurl a ra rama dlek. Dai be maikka mager iv uut narligel lura, i re ruirl. Be iara ama Ngemumaqa qa qurl a ra rama dlek ip te ruirl. ²Dai be lura, i quasik te narliip ta tit kur ama Gaman aa Lo, dai quasik te narliip se lungera, i ama Ngemumaqa qa mu nget. Dai qatikka lura, i re tekmet taqurla, dai qatikka ra res nes tama tuvetki bareq anas. ³Dai lura ama qaqet, i re tekmet nama atlu, dai quasik mager ip teng ning. Dap lura, i rat drlem sa tekmet nama vu, dai diip teng ning lura, i re ruirl. Dai ani quasik ngi narliip nging ning? Ariq aip taqurla dai maikka mager ip ngi tekmet nama seserl iirang. I ariq aip ngi tekmet nama seserl iirang, dai diip lura ama barlta ra taarl ne gia rlenki. ⁴I lura dai ama Ngemumaqa qa mu ra ip ta tat never a ngi. Dav ariq aip ngi tekmet nama vu, dai diip nging ning. I quasiai ai naqatikka luqa qe taneng ama dlek naik, dav ip ka tuvet bareq ama qaqet. I ama Ngemumaqa qa mu qa ip ka tuvet barek lura, i re tekmet nama vu.

⁵Taqurla dai mager ip ngi narligel ama Gaman. I arik kuasik ngi narligel dai diip ngi raneng ama tuvetki. De mager ip ngi narligel, i ngiat drlem ai maikka ama atlu raqurla. ⁶Dai be qerlka liina be ai de ngene kuarl te ngen ama takkis. I lura, i ret matna vama Gaman, dai qatikka ret matna bareq ama Ngemumaqa be qatikka ai de masmas te dlek, i re uas te luqia ama rletki. ⁷Be mager ip ngia tat never ama barlta, i ra muqas muqas. I lura, i ra ter ama takkis, dai ngi kurl a ra rama takkis. De lura, i re uas tama luquviirang dai saqikka ngin ban a ra te araa qelaing. De qua ariq aiv iak ka rekmet nama atlu bareq ama luqupki dai mager ip ngene barl aa rlenki. De mager ip ngene manepnas, i qurli ngen gel lura, a ngen a barlta.

Maikka Mager Ip Kurli Ngen Pama Ngimsevetki

⁸Maikka mager ip masmasna ngene piirlit a ngen a dinau. Dap katikka mager iv uure piirlit ama ngimsevetki bareq a na. Dap nemka, i aa arlem naver iari ama qaqet, dai qa tit kur ama Ngemumaqa aa Lo mai, i murl baing se nget met ma Moses. ⁹I maikka murl ma Moses ka iil ama Slurlka aa Lo raqurliani.

‘Kula ngene ngangses namene iari, de qula ngene peleng, de qula ngene suam, de qula ngene narliip se iari araa quvangiirang.’

Kisim Bek 20.13-17

Lungera iara ama Lo de iang, i nger aa, dai lungera nget den per iani ama quanas-iini, i iini raqurliani,

‘Gia arlem naver iari ip taquarl gia arlem naver a nas.’ Livai 19.18

¹⁰Luqa, i aa arlem never aa rluaqa, dai quasik mager ip ke tekmet nama vu sagel ka. Taqurla dai luqa, i ai de aa arlem, dai maikka qe narligel ama Ngemumaqa aa Lo mai.

¹¹I ngua taqen ne liirang iara, i raquarli ngen drlem ai vet luqi iara ama giqi, i qurl uut per a qi dai qi seviit. Ii, be iara dai mager ip ngenem ngim dap kula ngene brlaing. I ngen drlem, ai murl lua, i nge rarlma, i uut tu auura qevap sevet ma Kristus, dama giqi iv ama Ngemumaqa qe iames nauut, dai qatiaskerl kurli qi sangis. Dav iara dai qat kat na qi. ¹²De nasaqerlka iara dai ama qares ip bingbing dama arlenki, de nasaqerlka iara ngilngil iv ama nirlaqa. Dai maikka mager iv uure kelnas tama arlenki ara quulem. Dap mager iv uut tuvem nanas nama Slurlka aa gamansena.

¹³De maikka mager iv uure taqa tekmet senas iv uut taquarl lura, i ra nemen ama nirlaqa. De quasik mager iv ama dul men auura ning, de uure srluup ama qerlap ip ngere tekmet nauut iv uure kabaing. De quasik mager iv uure ngangses dap kuarl uure tekmet nama viirang nauura qetdingki. De qula uure serlin de qula uut taqenses iv uure lenges ne auur ari araa quvangiirang. ¹⁴Dap maikka mager ip ngen der auura Slurlka ma Iesus Kristus aa gamansena ama atlunget, de ngene uungnas na nget. De qula ngen dru a ngen a qevap, ip ngene mali re iarang ama ais-iirang ip ngene tekmet nama viirang, i qur ama qetdingki ara narliip.

Kula Uut Taqenses

14 ¹Guariqena, diiv iara ngua taqen sevet lura, i ra tu araa qevap maberl sevet ma Iesus. Ariq aiv iaq, i qa quarl temiis barek ma Iesus dap maikka quasiq ai qa tu aa qevap madlek, dai qula ngene kirlvem se qa. Dap mager ip ngen darl se qa ip kurli qa men na ngen per ama lautuqi. De qula ngene serlin a qa se aa tuaqevap, i quasiq ai ama revan-nget. ²Ngene lu, lura, i ra tu araa qevap nama revan dai ra tu araa qevap ai ama Ngemumaqa qa quarl tama asmes-iirang mai be mager ip ta tes iirang. Dap lura, i maikka quasiq ai re taqa mu araa qevap sevet ma Kristus, dai maikka ra mu ama lengi ama dlek pem nger ip kula ra tes ama serlik. Dap katikka ra tes ama asmes naver ama sleng naik. ³Dai lura, i ra tu araa qevap ai ama Ngemumaqa qa quarl tama tekmeriirang mai be mager ip ta tes iirang mai. Dai quasik mager ip ta tu araa qevap ai ra dai ama atlura na ra, dap lura, i re tek

sasmes liirang aa naver ama sleng naik dai ama vura. Dai saqikka lura, i re tek sasmes liirang aa naver ama sleng naik dai quasik mager ip ta taqen sagel lura, i rat drlem sasmes ama asmes-iirang mai dai ama vu ra na ra. I qatikka ama Ngemumaqa dai qa marl se lura mai sagelemiis. ⁴De maiqatti ngu lu nanaa ip ngil sil se iaq aa buaiska aip kua qe taqat matna dap kua quasik? Dai liina, i ariq aiv ama buaiska qe taqat matna dap kua quasik, dai qatikka diiv aa Mastaqa qe sil maget se qa. De luqa, i qet matna bareq ama Slurlka dai diiv ama atluqa na qa, i qatikka ama Ngemumaqa qa rekmet na qa ip ka raarl malkuil.

⁵De saqiaskerlka ngene lu, arik ma iak ka tu aa qevap ai ama nirlaqa ama quanaska dai qa veviit dav iang ama niirl dai quasik. Dav arik ma iak dai qa tu aa qevap ai ama Ngemumaqa aa niirl aa mai dai nget taquarlina. Taqurla dai qatikka mager iv iak de iak ka tit kur aa tuaqevap, de qula qa tu aa qevap mavik de qe tuqun ai aa rluqa qe tekmet nama vu. ⁶Luqa, i qa tu aa qevap ai ama nirlaqa ama quanaska dai ama barlka dav iang dai quasik, dai qatikka luqa qe narliip ka taarl nama Slurlka aa rlenki. De luqa, i qa tes ama asmes-iirang mai, i qa tu aa qevap ai ama Ngemumaqa qa quarl te liirang aa mai, de qa taarl nama Ngemumaqa aa rlenki de qa tes. Dav ariq aip iaq, i qa tiirl ama serlik dap kua iarang taqurla. Dai saqikka luqa dai qa taarl nama Slurlka aa rlenki. ⁷I qatikka quasiq ai uure iames kur auura narliip. De saqikka quasiq ai uurep ngip, i qur auura narliip. ⁸Dai ariq aiv uure iames dai qatikka qur ama Slurlka aa narliip. De saqikka ariq aiv uut ngip dai qatikka qur ama Slurlka aa narliip. Taqurla dai be aip lua, i uure iames dap kuarl uut ngip, dai qatikka uut bareq ama Slurlka.

⁹Dai liina be ma Kristus ka ngip de saqiaskerlka qa maarlviit never ama aapngipki. I qa rekmet taqurla ip mager iv ama Slurlka na qa, barek lura ama qaqet, i sa ra ngip de barek ngene lura, i as te iames. ¹⁰De giak, i uin namene ma Kristus, dai ngu lu ai de ngil sil se qa ip nanaa? De ngu lu ai de ngi veviit daleng iari ip nanaa? As laiv uut mai uur raarl dama Ngemumaqa aa saqang ip ka ruvet bareq auut mai. ¹¹Ip taquarl ama Lengi nev ama Langingka nge taqen ma',

'Ngua dai ama Slurlka, i qurli ngua masmas. Be gua lengi dai ama revan-nget. Be diiv ama qaqet mai re nan araa buum de ra taqen ma',

'Maikka ama revan, i ngi dai ama Ngemumaqa.' Ais. 45.23

¹²Taqurla dai uut drlem, ai uut mai, i iak de iak dai maikka diiv uure sil vama tekmeriirang mai angera rlang bareq ama Ngemumaqa, i ai de uure tekmet niirang.

Kula Ngia Tit Se Giari Ip Te Tekmet Nama Vu

¹³Taqurla dai saqias kuasik mager iv uut tu auura qevap mavik sever aur ari araa mugunes. Dap mager iv uut tu auura qevap ma', "Kula uure tekmet ne liirang aa ama tekmeriirang, i mager iv iirang ngere tekmet ne aur ari ip te tekmet nama viirang."

¹⁴A revan, i ngua dai nemen ama Slurlka ma Iesus. Be ngu taqat drlem ai ama asmes-iirang mai dai mager iv uut tes iirang mai. Dav ariq aiv iak ka tu aa qevap sever iani ai quasiq ai ama atliini, dai sa liina dai sama viini bareq a qa. ¹⁵Ariq aip ngi lenges ne giak, i raquarli ngia tes iarang ama asmes-iirang,

dai quasiaq ai gia arlem be ngi tekmet taqurla. Dai qula ngi lenges ne giaq aa tuaqevap, i ngia tes liirang aa, i ai de qa tu aa qevap ai ama viirang. I ma Kristus dai qa ngip barek luqa. ¹⁶De qula gia ding se liirang aa, i ngia tu gia qevap ai ama atliirang aa, i iari ama qaqet te tuqun ai ama viirang. ¹⁷Dai uut, i qurl uut per ama Ngemumaqa aa arlim, i qe uas tem uut, i liirang aa, i uut tes de uure srluup dai quasiaq ai iirang peviit. Dap liirang aa dai iirang peviit, dai ama seserl ama mugunes, dama uupka da auura rlan, dama arlias nagel ama Qevapka ama Glasingaqa, dai liirang aa veviit. ¹⁸Dai ariq aip ngia tit kut ma Kristus aa lengi raqurla, dai diiv ama arlias per ama Ngemumaqa never a ngi. De diiv ama quatta ngen ama nankina dai saqikka re narliip padiiv araa mugunes taqurla raquarl ngi.

¹⁹Taqurla dai maikka mager iv uure dlek, i uure siquar iv uure tekmet nama tekmeriirang, i liirang aa, i mager iv iirang ngere tekmer iv ama uupka. De maikka mager iv uure siquar iv uure tekmet taqurla, i mager iv uut tat never ana nama atliirang. ²⁰De qula a ngen a ding se liina, i ra tes ama asmes iv iini ngere lenges nama qaqer araa mugunes. I ama asmes-iirang mai dai ama atliirang be mager iv uut mai uut tes iirang. Dav ariq aiv iani, i ngua rekmet ne iini, be ini nge mit se guak puuqas be qa aat, i qa rekmet nama vu, dai liina dai gua viini. ²¹Dai qula ngia tes ama serlik, dap kua ngi srluup ama wain, de iirang muqas, i liirang aa, i mager iv iirang ngere tekmet ne giak ip ke raat ip ke tekmet nama vu.

²²De mager ip katikka ngia tu gia qevap ai gia tuaqevap sevet liirang aa dai qatikka varlen me uin, ngi nama Ngemumaqa naik. Dariq aiv iak ke tekmet ne iani dav aa tuaqevap de da aa rlan dai quasiaq ai maikka ngerek kutgil sevet liina, i arleves, dai mager iv ama arlias-per-a-qa. ²³Dav ariq aiv iak ka tes iani ama asmesini dav aa nigilka qa taarl, i qa rekmet nama vu, dai luqa qe tekmet bama vuqa na qa. I raquarli quasiaq ai qa tu aa qevap ai liina, i qa tes iini dai ama atliini. Dai ariq aiv iak ke tekmet ne iani dap kuasiaq ai qa tu aa qevap ai liina dai ama atliini, dai liina dai ama vu.

Maikka Mager Iv Uut Tuaqen Ma Iesus

15 ¹Uut, i ai de uut taarl malkuil mene ma Kristus, dai auura rletki iv uut tat nevet lura, i araa tuaqevap dai quasiaq ai ama dlek-pem-nget. Be liina, i aip te taneng ama merlen-iirang de mager iv uut tat never a ra. De qatikka qula uut tit kur auura narliip. ²De mager iv uut, iak de iak, dai uut tat never auur ari nama mugunes, i ama atlu. Taqurla dai diiv uure semadlek ne araa tuaqevap. ³I ngene lu, ma Kristus dai saqikka murl kuasiaq ai qa tit kur aa narliip katikka; ip taquarl murl ama lengi, i ngerel sil vama Langingka, i ma Kristus ka taqen sagel aa Mam ma',

'Lura, i ai de ra taqen a ngi mavik, dai lungera araa meraqen mavik dai ngere uung ngua.' Sng. 69.9

⁴Dama lengi mai nev ama Langingka dai murl ta iil me nger, ip mager ip ngere su uut. I lungera ama lengi, ip ngere semadlek nauura rut de ngere tekmet nauut iv uut taarl malkuil. De mager iv uut tu auura qevap de qurl uut de ver ama Ngemumaqa ip diip kar auut.

⁵Dai ngu nen ama Ngemumaqa ip ke semadlek na ngen. I qa dai maikka qe palu de ver auut. Dai qatikka ngu raring ip mager iv ama Ngemumaqa qa tat

never a ngen mai ip ngen mai ngene tarlisdem taquarlina qut ma Iesus Kristus aa narliip. ⁶ Taqurla be diip kurli ngen mai remna. Be diip ngen mai a ngen a qenem ama quanasem, i ngen deraarl nama Ngemumaqa aa rlenki, i auura Slurlka ma Iesus Kristus aa Mam.

Sama Kristus Ka Mat Never Ama Judaqena Ngene Iari

⁷ De qatiaskerl diip ngua taqen taqurliani. Ma Kristus dai sa aa ding se uut iv uur ren sagel ka. Taqurla dai saqikka mager ip ngen derarl sa ngen ari sagelemiis, ip mager ip ngen deraarl nama Ngemumaqa aa rlenki. ⁸ Ngene lu, ma Kristus ka men be qet matna ip ka tat never auut, be qa mat never auut, i ama Judaqena nauut, auura liinka. Taqurla ip mager iv uut drlem ai ama Ngemumaqa aa lengi dai ama revan-nget. De liina iv iini ngere verleset mer ama lengi, i murl ama Ngemumaqa qa muvuusep na nget bareq ama Judaqena araa murlta. ⁹ I qa meriirl ip mager ip ngene iang ama liin nge taarl nama Ngemumaqa aa rlenki never aa ngimsevetki; ip taquarl ama lengi nev ama Langingka nge taqen, i diip ma Kristus ka taqen taqurliani, ma',

‘Taqurla be diip ngul sil, i ngua taarl na ngi gel lura, i quasiaq ai ama Judaqena na ra. De diip ngu taing, i ngua taarl ne gia rlenki.’

Sng. 18.49

¹⁰ De qerlka ama lengi nev ama Langingka, i murl ka nauirl dai nge taqen ma',

‘Ngen, i quasiaq ai ama Judaqena na ngen dai mager iv ama arlias per a ngen, i ngen de ngen nama Ngemumaqa aa liinka.’ Lo 32.43

¹¹ De qerlka iang ama lengi nev ama Langingka nge taqen ma',

‘Ngen mai, i quasiaq ai ama Judaqena na ngen dai maikka mager ip ngen deraarl nama Slurlka aa rlenki. De ngen ama qaqet naver ama qerleng mai dai mager ip ngen deraarl nama Slurlka aa rlenki.’

Sng. 117.1

¹² De qerlka ma Aisaia qa sil ma',

‘Diiv iak ka ren namen ma Jessi aa liinka. I diip luqa qa ren iv ama King na qa ip ke uas te lura, i quasiaq ai ama Judaqena na ra. Be lura dai diip ta tu araa qevap sever a qa de qurli ra de ver a qa ip diip ke sem mamerl na ra.’ Ais. 11.10

¹³ Dama Ngemumaqa qa qurl auut tama lengi, i qa muvuusep na nget be lunger aa dai mager ip kurl uut per a nget. De ngu raring sagel ka ip mager ip ngen dru a ngen a qevap malkuil, taqurla ip diip mager ip ke buup ngen nama arlias peviit de ngen ama uupka. De mager iv ama Qevapka ama Glasingaqa qe semadlek na ngen ip diip kurli ngen de ver a qa ip ke sem mamerl na ngen.

Ma Paulus Aa Rletki

¹⁴ Guariqena, sa ngu taqat drlem ai maikka buup ngen nama atliirang, de aa ngen adrlem dai nget peviit, be mager ip ngene su na. ¹⁵ Dap sa ngua raqa teqerl a ngen sever iarang, i qatikka ngu narliip ngen drlem sever iarang. I quasiaq ai ama qelep ngua, i raquarli ngut matna nama a ngimsevetki, i ama Ngemumaqa qa qurl a ngua. ¹⁶ I qa rekmet na ngua ip ma Iesus Kristus aa maatpitka na ngua ip ngut matna barek lura, i quasiaq ai ama Judaqena na ra. I ngut matna bareq ama Ngemumaqa, i ngu su ne aa Lengi ama Atlunget.

I ngu narliip ngu at den se lura, i quasia ai ama Judaqena na ra sagel ama Ngemumaqa, dama Qevepka ama Glasingaqa dai mager ip ke tekmet na ra iv ama seserlta. De ngurl kuarl tem ta bareq ama Ngemumaqa ip taquarl ama ranbandemiis, i maikka vem ka se nget.

¹⁷Taqurla dai be maikka ama arlias per a ngua malai never ama tekmeriirang, i ma Iesus ka semadlek na ngua be ngut matna ver aa rletki bareq ama Ngemumaqa. ¹⁸Diip kuasik ngul sil sever a qerang, i qatikka ngua matna ver iirang ne gua dlek. Dap katikka diip ngul sil sevet liirang aa, i ma Kristus ka semadlek na ngua be ngua rekmet niirang. Be qatikka ne aa dlek be ngua men se lura, i quasia ai ama Judaqena na ra be ra narligel ama Ngemumaqa. I ra narligel ka, i raquarli ra tit kur ama lengi, i ngua meraqen na nget de ngen liirang aa, i ngua rekmet niirang. ¹⁹De re narligel ama Ngemumaqa, i raquarli ret lu ama rleriirang de ngen ama tekmeriirang ama barl-iirang muqas muqas, i iirang nget den nama Ngemumaqa aa dlek. I ama Qevepka ama Glasingaqa qa semadlek na ngua be ngut matna iirang. Be ngul sil ba ra nama Lengi ama Atlunget sevet ma Kristus aa tekmeriirang mai. I ngu rarles pet ma Jarusalem be ngua tit de ngul sil be savet ma Ilirikam. ²⁰De qatikka vet gua rletki dai ai de masmas ngu narliip ngul sil nama Lengi ama Atlunget bareq ama qaqet pet lungera ama luqup, i as kuasik tat drlem sema Iesus. I ama rletki, i qasa iak ka arlma qi dai quasia ngu narliip ngua tat nada aa run ip ngut matna. ²¹Dav ama Lengi, i sa ra iil me nget dai sevet gua rletki, ma',

‘Lura ama qaqet, i quasia aqek ka sil ba ra sevet ma Kristus dai diip tet lu qa. De lura, i quasia te narli sever a qa dai diip te taqat drlem.’

Ais. 52.15

Ma Paulus Ke Narliip Ka Tit Savet Ma Jarusalem, Dema Rom, Dema Spain

²²Taqurla be qatikka luqia ama rletki dai ai de qi tekmet be quasia mager ip ngua tit sagel ngen. ²³Dav iara dai ngua verleset ne gua rletki vet lungera iara ama qerleng. De qatikka sama ages, i buup dai ai de ngu narliip ngua tirl ip ngus pas tem ngen. ²⁴Taqurla dai aip lua, i ngua tit savet ma Spain dai diip ngu aang de ngu vas tem ngen, i ngua tu gua qeveh taqurla. De nakka ngu narliip kurli ngu na ngen. I ngu at drlem ai diip gua arlias, i qurli ngu na ngen, iv aip maget de diip ngen tat never a ngua, i ngen reqler a ngua nama aiska savet ma Spain. ²⁵Dav iara dai ngua tit savet ma Jarusalem ip ngua tat never ama Ngemumaqa aa qaqet, i ngut matna gel ta. ²⁶I iara ama Ngemumaqa aa qaqet pet ma Jarusalem dai quasia araa qerang. Bama Kristenkena navet ma Masidonia dema Akaia dai ama arlias per a ra de ra quarl te araa ranbandem ip ta tat nevet lura ama qaqet pet ma Jarusalem. Taqurla de ngu tal araa qelaing. ²⁷Ii, ama revan, i ama arlias per a ra de re tekmet taqurla, dai maikka mager ip te tekmet taqurla ip ta tat naver ama Kristenkena navet ma Jarusalem, i raquarli araa dinau gel ta. I raquarli ama Judaqena dai sa mekai ra qurl lura, i quasia ai ama Judaqena na ra re liirang aa iv iirang nge tat never ama qevehpka. Taqurla be lura, i quasia ai ama Judaqena na ra dai araa dinau ip ta tat never ama Judaqena se liirang aa iv iirang nge tat never ama qetdingki. ²⁸Dai maikka diip ngu taqat lu iv ama qaqet pet ma Jarusalem, i quasia araa qerang dai raat lungera ama qelaing, i sa ra quarl tem nger

ip bareq a ra. Baip ngua verleset ne luqia ama rletki, de diip ngua tit savet ma Spain. Be lua ip diip ngua tit savet ma Spain dai diip mas per a ngua gel ngen ip ngus pas tem ngen. ²⁹I nguats drlem ai aip ngua men sagel ngen, dai diip ngua ren sema Iesus aa arlias sagel ngen, i maikka nget peviit.

³⁰Guariqena, nauura Slurlka ma Iesus Kristus aa rlenki de ne ngen ama arlem, i ama Qevepka ama Glasingaqa qa qurl auut dai maikka ngu snanpet na ngen ip maikka ngene raring madlek bareq a ngua vet gua rletki. ³¹De ngene raring ip mager ip ngua tit meres ne lura navet ma Judia Provins, i quasiq ai ra tu araa qevap. De ngene raring ip lunger iara ama ranbandem, i ngua tit se nget bareq ama Ngemumaqa aa uis pet ma Jarusalem, dai mager iv ama arlias per a ra ip ta ter a nget. ³²Taurla dai qatikka ariq aiv ama Ngemumaqa qe narliip, dai qatikka diip gua arlias de ngua tit sagel ngen. De mager ip mas per a ngua quarla gel ngen. ³³Ama Ngemumaqa, i ai de qe tekmer iv ama uupka da auura rlan, dai qatikka mager ip kurli qe na ngen mai. Ii maikka a revan.

Ma Paulus Ka Taqen Nama Atlu Sagel Iari Ama Kristenkena

16 ¹Guariqena, ngu narliip ngen drlem ai auur aik ma Pibi dai maikka ama nanki ama atluqi. I qi dai sama barlki na qi varlen iari ama Kristenkena ver ama lautuqi vet ma Senkria. ²I ngen dru a ngen a qevap sever ama Slurlka dai ngu narliip ngen derarl se ma Pibi ip kurli qi, qi na ngen. I uut, i ama Ngemumaqa aa uis dai maikka mager iv uure tekmet taurla. De qerlka ariq aip ki narliip ngen derat never a qi se a qerang nanaa, dai qatikka mager ip ngen derat never a qi. I raquarli qi dai ai de medu qia tat never a ngua de qerlka ngene iari, i ama quatta ngen ama nankina.

³De ngene sil barek ma Prisila qi nema Akuila ai ngua quarl te gua arlem sagel iam. I iam dai gua rluaiam na iam, i uuret matna ma Iesus Kristus aa rletki. ⁴I ai de iane ding senas bama qares ip padai de ra veleng iam iv ian dat pet ngua ves, ip ngua dai ngu iames. Be maikka ngua taqen nama atlu sagel iam. De qerlka ngene lura nev ama lautu iai de re ngiingdemna ve araa vet, i quasiq ai ama Judaqena na ra, dai ra taqen nama atlu sagel iam.

⁵De ngen daqen nama atlu sagel lura naver ama lautuqi, i ai de re ngiingdemna ve ian a vetki. De ngen daqen nama atlu sagel ma Epinitas, i maikka guaq aa. I ver ama qerlingki ma Asia dai mekai nge arlma na qa, i qa tu aa qevap sevet ma Iesus be qa tit naser a qa.

⁶De ngen daqen nama atlu sagel ma Maria, i luqia, i sa qia matna madlek bareq a ngen.

⁷De ngene sil ne gua arlem sagel ma Andronikas kene ma Junias. I iam namen gua qemuligl de mekai qurli iane na ngua vama karabus. De iam peviit men ama Aposelkena. De iam dai murl trlas tem iam mene ma Iesus nauirl dap ngua dai nasat.

⁸De gua arlem sagel ma Ampliatas, i maikka guak, i uun namen ama Slurlka.

⁹De ngene sil ai gua arlem sagel ma Ebanas. I guak na qa, i uunet matna raquarlina barek ma Kristus. De ngene sil ai gua arlem sagel guak ma Stakis, i maikka qa nade gua rlan.

- ¹⁰ De ngene sil ai gua arlem sagel ma Apelis. I maikka uut lu aa mugunes, i qa tit naset ma Iesus dai ama revan se qa. Dama atlu sagel ma Aristubulus aa liinka.
- ¹¹ De mager ip ngene sil barek ma Herudiun ai ngua meraqen nama atlu sagel ka. I qa namene gua liinka. Dama atlu sagel ma Nasisas aa liinka, i lura, i ra namen ama Slurlka.
- ¹² De mager ip ngene sil barek ma Traipina qi nema Traiposa, i liim aa, i ianet matna bareq ama Slurlka. Dama atlu sagel ma Pesis, i saqikka qi dai qia matna madlek bareq ama Slurlka.
- ¹³ De ngene sil barek ma Rupas ai ngua meraqen nama atlu sagel ka. I qa dai ama atluqa, i qa tit naser ama Slurlka, dama atlu sagel ngen aa nan, i maikka qi dai raquarl ai uun mai a uune nan.
- ¹⁴ De maikka mager ip ngene sil barek lura iara, i diip ngua tis araa rlen ai ngua mis ama atlu sagel ta. I ra, i ma Asinkritas, dema Pligon, dema Hemis, dema Patrubas dema Hemas de ngen auur ari ama Kristenkena, i qurli ra, re na ra.
- ¹⁵ De mager ip ngene sil barek ma Pilologas ai ngua taqen nama atlu sagel ka, qene ma Julia, dema Nerias ken aa qelatki. Dama atlu sagel ma Olimpas de ngen ama Ngemumaqa aa uis, i ai de qurli ra, re na ra.
- ¹⁶ Baip lua, i ngenet lu saver a nade maikka mager ip merlmerl vem ngen temna; de ngene sarl a ngen a ngerik-kana nama atlu. De lura nep ma Kristus aa lautu-vem-nget mai nanari dai ra nem araa arlias sagel ngen.

Iari I Ai De Re Lenges Nama Lautuqi

¹⁷Guariqena, maikka ngu tekge ngen ip maikka ngenet lu rik lura, i ai de re barlmet nama lautu, dai de re kirlvem sama lengi, i mekai ngen mer a nget. Ai de re tekmet taqurla bama qaqeraqa qe rat be lenges lenges na qa. Dai maikka mager ip ngene ngim temanau ne lura ama qaqet. ¹⁸Lura raqurla, dai ai de quasiaq ai ret matna auura Slurlka ma Kristus aa rletki. Kuasik. Dap katikka ret matna vet liirang aa ip te barlnas. De araa lengi ama treska vem nget, dai ngere kaak te lura, i quasiaq araa ngama aa drlem. ¹⁹Dap ngen, dai sama qaqet mai ra narli sever a ngen, i ngene narligel ama lengi sever ama Slurlka ma Iesus Kristus. Taqurla bama arlias per a ngua never a ngen. Dap maikka ngu narliip ngene taqat drlem sama mugunes nama atlu. De quasik ngu narliip ngen drlem sama viirang.

²⁰Dama Ngemumaqa, i qa uirl se uut be qurl uut maget, dai ama qares ip diip ke vin ma Satan manep de qe van a ngen tama dlek ip ngen daleng me qa.

Iari I Ra Taqen Nama Atlu Sagel Lura Vet Ma Rom

²¹Gua rluaqa ma Timoti, i uun never ama rletki raquarlina, dai qa nem aa lengi nama atlu sagel ngen. Dema Lusius, dema Jesun dema Sosopata, i ra dai nevet gua garliqa, dai ra nem araa lengi nama atlu sagel ngen.

²²De ngua ma Tetias, i ngua mer ama lengi namet ma Paulus de ngua iil me nget pe luqa iara ama Langingka, dai ngua nem ama lengi nama atlu sagel ngen nama Barlka aa rlenki.

²³Dema Gaius ka nem aa lengi nama atlu sagel ngen. I ai de uure ngiing-demna ve aa vetki iv uure lautu. Dema Erastas, i ai de qe uas tama Gaman nanari aa qelaing, dai qa, qene ma Kuatas ian nem ama lengi nama atlu sagel ngen. ²⁴De ngu nen auura Slurlka ma Iesus Kristus ip ke kurl a ngen mai te aa ngimsevetki. Maikka mager ip taqurla ba ngen.

Maikka Mager Iv Uut Taarl Nama Ngemumaqa Aa Rlenki

²⁵Maikka mager iv uut taarl nama Ngemumaqa aa rlenki. I qa dai mager ip ke semadlek na ngen nama Lengi ama Atlunget, i ai de ngul sil na nget, i lungera ama lengi dai sevet ma Iesus Kristus. I lungera ama Lengi ama Atlunget, i as murl aanamek dai ama trleses pem nget. Dap sa iara dai vuk se nget sekgames. ²⁶I murl ama Ngemumaqa Aamki-na-ra ra iil sevet liina, be iara dai uurel sil bareq ama qaqet per ama qerleng mai. I raquarli ama Ngemumaqa, i luqa, i qe iames masmas, dai qe tuqun iv uure tekmet taqurla. De qatikka diip lura, i quasiaq ai ama Judaqena na ra dai diip mager ip ta tit kur aa gamansena. ²⁷Katikka Luqa iara ama Ngemumaqa dai qatikka qa; dai, i ama quanaska, i aa drlem peviit. Be qatikka mager iv uut taarl ne aa rlenki nema Iesus Kristus masmas be quasik mager ip perlverleaset.

Maikka a revan.

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA KRISTENKENA VET MA KORIN

Ma Paulus ka iil sagel ama Kristenkena vet ma Korin ip ke seserl ver araa tuaqevap, i raquarli ai de matmat met ta, i re barlnas. De qerlka qe su ra sever ama rangerlvet, i raquarli ver araa luqup dai ai de iari never a ra re-nanna maden maden. De qerlka qe teqerl a ra nama Qevapka ama Glasingaqa aa dlek, i qe uas tema Iesus aa Lautuqi. De qe su sevet liina ai diip nasat dama Kristenkena ta raarl naver ama aapngipki.

1 ^{1,2}Ngua ma Paulus, i ngua iil sagel ngen ama Slurlka aa uis pet ma Korin. I ama Slurlka, i murl ka mu ngua ip ngua dai aa Aposel na ngua. I maikka aa narliiv ip ngua tit naset ma Iesus Kristus aa tuaqevap. De ngua, i ngua iil, i qurli guak ma Sustanis ke na ngua, de uun deraqen nama atlu sagel ngen. I mekai auura Slurlka ma Iesus Kristus ka mu ngen ip ngen dai diiv aa qaqet na ngen. Taqurla be ngen a ngen, i lu ngen a mai ver ama qerleng mai, i ngen diit naset ma Iesus Kristus auura Slurlka, dai maikka ngen drlem ai qa dai ama Slurlka bareq a ngen de qerlka ngen auut, auura Slurlka qatias.

³De maikka ngu nen ama Slurlka iv aa arlem ama slurlnget bareq a ngen. De maikka ngu narliip ke rekmer iv ama uupka da ngen a rlan. I ngu narliiv auut Mam ngen auura Slurlka ma Iesus Kristus, dai diiv iane qurl a ngen te liirang aa. ⁴I ngua, dai maikka ai de vetpet ngua taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa bareq a ngen. I gua arlias naver a ngen, be maikka ngua taqen nama atlu sagel ka, i raquarli qa quarl te aa arlem, i nget peviit bareq a ngen, i raquarli qurli ngen mene ma Iesus Kristus. ^{5,6}I maikka ma Iesus dai sa qa rekmet ba ngen iv a ngen atmires dai buuves nama Ngemumaqa aa tekmeriirang; be maikka quasiq ai ngen mit puuqas ne a qerang ama atliirang nagel ama Ngemumaqa. I maikka qa qurl a ngen tama atdrlem, be maikka mager ip ngen su ama qaqet sevet liirang aa nama saikngias nagel ama Ngemumaqa. I ama lengi nagel ma Kristus, i sa ngua sil na nget bareq a ngen, dai sa ngen daneng a nget be maikka ngen druqaen ka ver a ngen a mugunes. ⁷Taqurla, be sa ngen daneng ama dlek iirang, i iirang peviit de ngen ama saikngias nagel ama Qevapka ama Glasingaqa be maikka qurli ngen maget de quasiq ama ngilka ver a ngen a tuaqevap sevet liirang aa; be qurli ngen, de ngenem ngim ip ngenet lu auura Slurlka ma Iesus Kristus aa nirlaqa ip diip ke guirl. ⁸Be diip ma Iesus Kristus ke raneng a ngen be diip ke semadlek na ngen per ama niirl mai ip deng pet luqa ama nirlaqa, i diip ke guirl, de diiv uuret lu

qa. De vet luqa ama nirlaqa dai diip ke lu ngen ai ama seserl ngen be diip kuasik ka raarl na ngen per ama lengi. ⁹I ama Ngemumaqa dai qatikka ama revanka, be quasik mager ip ke guirltik per a nas dap mager iv uut tu auura qevap sever a qa. I maikka qa, qe ruirl se uut de qa mu uut, iv uure iames, i uut ne aa Uimka, i auura Slurlka ma Iesus Kristus.

Iari Ra Tit Puuqas

¹⁰Gua rluavik, maikka ngu narliip ngene narli gua lengi. I maikka nema Iesus Kristus auura Slurlka aa dlek dai ngu nen ngen ip mager ip ngene tekmet nama Slurlka aa rletki nama tuaqevap ama quanas nget. I quasik ngu narliip ngene sikmet nanas, i raquarli buup buup nama lengi iirang peleqes na ngen. Dap ngu nen ngen ip kurli ngen, i ama quanases met ngen de ngen a ngen a tuaqevap ama quanas nget be maikka aiv ama rleriirang dai ngene iingdemna niirang iv ama rletki ama quanaski kur ama Slurlka aa Lengi, i qa qurl a uut. ¹¹Gua rluavik, ngua taqen taqurla, i raquarli medu iari ra men navet ma Klauqi ara liinka, be ra sil ba ngua sever a ngen. I re tuqen ai ngen deraarl metna ne iarang ama lengiirang. ¹²Dai maikka diip ngu reqlerl a ngen ne lunger iara ama lengi. I sa ngu narli ai ngen mai ngen deraarl, i aiv iak dai qa ruqun ma', "Ngua, dai gua barlka ma Paulus be ngua tit kur aa lengi." De saqikka aiv iak dai aa lengi madlek ma', "Dap ngua dai gua Barlka ma Apolos be ngua tit kur aa lengi."

Dav aiv iak dai aa lengi ama dlek-pem-nget be qa taqen ma', "Ngua, dai ngua tit kut ma Pita aa lengi, i maikka qa dai auura barlka."

De iari dai re tuqun ma', "Dav uut, dai uut tit kut ma Kristus." ¹³Kua mager iv uure sikmet nema Kristus aa Lautuqi ip buup buup nama liin-iirang? Kuasik maget. De ngu lu, qua ngua ma Paulus, i mekai ra uadem se ngua men ama lalemka bareq a ngen? Kuasik. Dap kua medu re qukmes tem ngen mer ama kaina ne gua rlenki ma Paulus? Kuasik! ¹⁴Be de gua rlan dai maikka ama arlias per a ngua, i quasiq ai ngua ukmes tem ngen mer ama kainaqi, dap ngua ukmestem ma Krispas kene ma Gaius naik. ¹⁵Taqurla dai ama arlias per a ngua, i raquarli iara dai quasik mager iv iari never a ngen te tuqun ai ngua ukmes tem ta mer ama kainaqi ne gua rlenki, i maikka ngung ning. ¹⁶(Dap ngua ukmestem ma Stepanas aa liinka. Dap ngerlangken per a ngua, i quasik nguat drlem aip kua mekai ngu qukmes te iari dap kua quasik. Kuasik nguat drlem.) ¹⁷I ma Kristus dai quasiq ai qa nem ngua se luqia ama rletki ip ngu qukmes tama qaqet. Kuasik. Dap ma Kristus dai qa qurl a ngua rama rletki ip ngu su ama qaqet mai re aa lengi ama atlunget. Dap quasiq ai ngu su ip taquarl lura ama saikngias-pem-ta, i re su ip te barlnas. I maikka ngu su ne gua revan nevet gua qevapka ip te narli sevet ma Kristus naik, i qatikka qa, qa ngip men ama lalemka. I maikka ngu narliip te narli sevet ma Kristus aa dlek ip ke iames nauut.

Ma Kristus Aa Aapngipki Dai Ama Ngemumaqa Aa Saikngias

¹⁸I lungera ama lengi, i uure su ama qaqet sevet ma Kristus aa aapngipki men ama lalemka, dai maikka buup nama qaqet te narli dap ta tuma, de maikka ra taqenses sevet liina. Dap lura, i ai de ra taqenses taqurla dai diip lenges lenges na ra. Dav uut, i ama Slurlka qa iames nauut ne aa dlek dai sa

uut drlem ai lungera ama lengi dai ama revan, i ama Ngemumaqa aa dlek.

¹⁹I raquarli murl ta iil vama Slurlka aa Langingka ma',

'Diip Ngu lenges ne lura, i ai de re barlnas de ra tu araa qevap sever araa saikngias naik dai diip ngu lenges na nget. De maikka diip Ngu lenges ne lura araa atdrlem, i re ruirl sama lengiirang, be diip kurli ra naik, i diip kuasik tat drlem.' Ais. 29.14

²⁰Ngu lu, qua mager iv ama saikngias per a ra, dai re ruirl se uut? Maikka quasik. Dap kua lura ama Barlta, i ra mugelinas nama Lo de re su, dai diip te ruirl? Maikka quasik. Dap kua lura, i ama lengi-met-ta, de ra mugelinas ip ta taarl metna nama lengi ama dlek-pem-nget dai re ruirl se uut? Maikka quasik. I ama Ngemumaqa dai sa qa rekmer iv ama qaqer araa saikngias never ama aivetki dai diip nger ip taquarl ama qabaing per a ra araa saikngias. ²¹I maikka ama Slurlka dai aa saikngias, be qa rekmet ne aa aiska ip lura, i ai de ra tu araa qevap ai diip te iames ne araa saikngias, dai maikka re ming pet liirang aa, i raquarli quasik tat drlem se qa. Dav ama Ngemumaqa aa drlem, de aa narliiv ip maikka uure su ne aa lengi naik, be ai de re tuqun ai quasiai ai nget peviit. Dap mager iv ama qaqet ta tu araa qevap sever aa Lengi ama Atlunger ip diip te iames masmas. ²²I ama Judaqena dai maikka re mali rama Slurlka aa dlek-pem-iirang, i re narliip te lu aa dlek sekgames. Dap lura, i quasiai ai ama Judaqena na ra, dav ama saikngias-pem-ta, dai re mali rem ka peleques nama saikngias pem iirang. ²³Dav auut, dai auur aiska ama quanaska, i uurel sil sevet ma Iesus Kristus aa aapngipki men ama Lalemka bareq auut, dai ama lengi ama quanas nget. Taqurla, dama Judaqena dai maikka ama qelep ta rik lungera ama lengi. De lura, i quasiai ai ama Judaqena na ra, dai ra tu araa qevap ai ama lengi aa dai quasiai ai ama revanngat. ²⁴Dav uut, i sama Slurlka qa mu uut, i uut nevet ma Juda, de ngen auut be iari, i quasiai ai ra nevet ma Juda; dai uut tu auura qevap ai luqa ma Kristus dai ama Ngemumaqa aa dlek de qa dai ama Ngemumaqa aa saikngias be qe iames nauut ne aa saikngias, i nget peviit. ²⁵Kuariq aiv ama Ngemumaqa dai qe siquat ip ke manepnas ip kuasik ke raneng ama saikngias. I ariq aip taqurla, dai liina dav as aa saikngias ngere ruirl sama a saikngias nagel ama qaqet, i ama adrlm-per-a-ra. I ariq ma', ama Ngemumaqa dai maikka qa mu a dlek ip leklek pe aa rik, dav as maikka diiv aa dlek ngere uirl se uut ama qaqet mai.

²⁶Maikka gua rluavik, katas ngu narliiv ip puktik per a ngen sevet luus aa, i ama Ngemumaqa qa arles, i qa nes tem ngen never a ngen a viirang. I ngene lu, i quasik buup na ngen, i ama saikngias-pem-ta na ngen. Maikka quasiai ai ama barlta na ngen. De maikka quasik buup na ngen, i ngen never ama barlta araa liinka. ²⁷Dav ama Ngemumaqa, dai maikka qa mak, de qe narliip se lura raqurla ver ama aivetki, i ama qaqet naik, de maikka quasiai ai qet lu re araa saikngias. Kuasik. Dap ke tekmet taqurla iv ama saikngias-pem-ta naver ama aivetki, dai diiv ama qelep ta, i ret lu, i qe iames ne lura. Maikka qa mak ne lura ama qaqet, i quasiai araa ngama dlek, ip diip laip lura dai re tuqun ai ra dai araa dlek peviit. Dap diiv ama qelep ta, i ra taarl gel ka. ²⁸Ama Ngemumaqa dai maikka qa mak ne aa qaqet naver ama aivetki, i lura, i maikka ama qaqet, i quasik te palu gel ta, de maikka lura never ama aivetki araa atmires be ai de ra tuqut ta, i raquarli araa mugunes dai quasiai ai ama

atluus. De qa raneng lura, i quasiaq araa ngama tekmeriirang, be quasiaq araa ngama dlek ip diip lura re ruirl, be diiv ama Ngemumaqa qe lenges ne lura, i ai de re barlnas sama saikngias never ama aivetki. ²⁹I qatikka qe tekmet taqurla ip diip kuasik mager iv iak naver ama aivetki dai mager ip ke barlnas daa saqang. ³⁰I maikka ama Ngemumaqa qa rekmet taqurliani, ip ngen dai rerlas tem ngen mene ma Iesus Kristus be maikka mager ip ka, dai qurli qa qe na ngen, i qa dai a ngen aa saikngias aa nagel ama Ngemumaqa. De sa qa iames nauut, ip kurl uut na qa. Be qatikka nema Kristus dai ama Ngemumaqa qa rekmet nauut bama seserlta nauut. De qa rekmet nauut be uut tit pe aa gamansena. Be qatikka nema Kristus aa rletki dai ama Ngemumaqa qa van per auut ip ke guirl auut bama viirang dai saqias kuasik iirang ngere uas tem uut. ³¹I liina nge men, i raquarli ama Slurlka aa lengi, i murl ta iil ma',

'Ariq aiv iak ke narliip ke siquat, i qe barlnas dai maikka mager ip ke barl ama Slurlka aa rlenki naik.' Jer 9.24

Ma Paulus Ka Manepnas

2 ¹Gua rluavik, medu, i ngua arles, i ngu paikmet gel ngen; i ngua men ip ngu su ngen sever ama Ngemumaqa aa Lengi ama Atlunget. Dav ama revan, i quasik ngu barlnas, de maikka quasiaq ai ngu su ngen nama lengi ama slurlnget, i ama saikngias pem nget. ²I as kuasik baing se ngua gel ngen dap maikka ngua muvem nanas ip ngul sil ba ngen nama lengi ama quanas nget sevet ma Iesus Kristus. De ngua reqerl a ngen sever aa aapngipki men ama lalemka. ³De vet luus aa, i ngua arles, i ngul sil ba ngen, i quasiaq ai ngua men ne gua dlek, dap maikka ngeterl a ngua, de maikka quasik gua angama dlek ip ngu taqa meraqen. ⁴I medu dai gua siit, de ngen ama lengi, i ai de ngu su ngen, dai maikka quasiaq ai ama lengi ama dlek-pem-nget. De quasiaq ai ngu su ngen nama lengi ama saikngias pem nger ip ngu teqestem ngen. Dav ai de ngu su ngen nama a dlek nagel ama Qevepka ama Glasingaqa, i qatikka qa, qa reqerl a ngen. ⁵Taqurla, de ngu narliiv a ngen a tuaqevap ngere riirl nama Ngemumaqa aa dlek naik, de quasik ngen dru a ngen a qevap sever ama qaqe-raqa aa lengi, i ama saikngias pem nget never ama aivetki.

Ama Ngemumaqa Aa Saikngias

⁶Ngul sil, i ama revan, i ai de uure su lura, i re dlek, i ra tit kur ama Ngemumaqa aa gamansena, be ai de rat drlem lungera ama saikngias, i uure su rem nget. Dap lungera ama saikngias dai quasiaq ai nget nagel ama qaqet, i ra naver ama aivetki. De quasiaq ai lungera ama saikngias dai nagel ama barlta, i ai de re uas tama qerleng iirang per ama aivetki. I lura mai, i diip te verleset naik. ⁷Dav uut taqen nama lengi, i ama trleses pem nget sever ama Ngemumaqa aa saikngias. I lungera ama lengi ama saikngias pem nget, dai murl miaimeq ama Ngemumaqa qa mu ama aiska bareq auut, ip diip ke teqerl auut nanas iv uure taqat mit pe aa nirlaqi, i aa ngimsevetki daleng me uut. ⁸De lura, i ai de re uas tama qerleng-iirang, i ama barlta ver ama aivetki, dai quasik tat drlem liirang aa. Dav arik tat drlem, dai vadai de quasik ta uadem se auura Barlka men ama lalemka, i maikka qa dai maikka ama atluqa malai de qurli qa veleqes nama nirlaqi. ⁹Dap murl ta iil vama Slurlka aa Langingka sevet liirang aa raqurliani, ma',

‘I as kuasiq ama qaqet ta lu liirang aa, de qerlka quasik ta narli sevet liirang aa.

De ngen ama qaqet mai, dai as kuasik tat drlem liirang aa.

Dap liirang aa, i diiv iirang nge ren dai ama Ngemumaqa qa mu iirang ip barek lura, i ai de re narliip se qa, i maikka re rarlik ka.’ Ais. 64.4

¹⁰Dav uut, dai sama Ngemumaqa qa reqerl auut ne liirang aa. I qa reqerl auut ne liirang aa nama Qevepka ama Glasingaqa aa dlek.

I maikka ama Qevepka ama Glasingaqa dai ai de qe taqat drlem sama Ngemumaqa aa saikngias, i nget saimanep. Dai de qe taqat drlem aa tuaqevap de atmires de ngen aa gamansena. ¹¹Ngene lu, ama qaqeraqa dai daa rlan, dai ngu lu, nemta, i mager ip tat drlem se aa tuaqevap? Kuasik, dap ngerek se qa, qat drlem se aa tuaqevap daa rlan. Katikka. Dai saqikka ama Ngemumaqa aa Qevepka dai qa drlem sever aa tuaqevap, be maikka ngerek se qa, qa drlem se nas. ¹²I ama Slurlka qa mu aa Qevepka de auura rlan, be kuasiq ai uur raneng ama tekmeriirang naver ama aivetki, dap ka mu aa Qevepka da auura rlan ne aa ngimsevetki ip maikka uure taqat drlem se liirang aa, i ama Slurlka qa qurl auut tem iirang ne aa arlem. ¹³Taqurla be uure su auur ari tama lengi, i ama saikngias pem nget, dap kuasiq ai ama saikngias, i nget nagel ama qaqet per ama aivetki. Dav uure su rama lengi nagel ama Qevepka ama Glasingaqa. Be maikka qe guirltik ama tekmeriirang bareq auut, nagel ama Qevepka, be mager iv uure su lura, i ama Slurlka aa Qevepka gel ta. ¹⁴Dap lura, i kuasiq ama Ngemumaqa aa Qevepka gel ta, dap maikka re uas temiis; dai diip kuasik mager ip tat drlem sevet liirang aa nagel ama Qevepka ama Glasingaqa, i raquarli quasik ta drlem se aa rleriirang. I maikka ama Qevepka naik dai qe teqerl ama qaqet ne aa rleriirang. ¹⁵Dap lura, i ama Slurlka qe iames na ra ne aa Qevepka, dai mager ip te taqat lu liirang aa ama atliirang nagel auut Mam.

Be quasik mager iv iari re taqat lu araa tekmeriirang. ¹⁶I ama Slurlka aa Langingka qa taqen ma’

‘Maikka quasik mager iv ama qaqet tat drlem sama Slurlka aa tuaqevap, i maikka nget peviit. De qerlka quasik mager iv uur ruirl se qa se iarang ama rleriirang.’ Ais. 40.13

Dap sama Kristus ka raneng auut be maikka qurl aa tuaqevap da auura rlan.

Ma Paulus Ke Seserl Ver Ama Lautuqi Araa Barlta

3 ¹Dai gua rluavik, ngu sil ba ngen, mekai lua, i baing se ngua gel ngen dai quasik mager ip ngu su ngen tama lengi ip taquarl ai de ngu su lura, i ra tit kur ama Slurlka aa Qevepka ama Glasingaqa, i raquarli quasik ngen mugelnas na qa. Dap mekai ngua su ngen tama lengi dai ngua su ngen ip taquarl ai de ngu su lura, i ra tit kur ama mugunes ama murlases angera gamansena. I qatiaskerl murl vet lungera ama niirl de a ngen a tuaqevap sevet ma Kristus dai as taquarl ama rluis. ²Be maikka ngua arles, i ngu su ngen, dai ai de ngu su ngen nama lengi, i kuasiq ai ama dlek-pem-nget. I ngu tekmer ip taquarl ama nanki, i ai de qi kuarl tama qumek bareq are uimini. I quasik mager ip ngen dres ama asmes, i ama alkuil-nget. I maikka quasik ngene riirl, i murl ngen ip taquarl ama rluis, i rek nak tama qumek be quasik

mager ip ngu su ngen tama lengi ama dlek-pem-nget. ³I qatikka iara, dai as kuasik ngen mugelnas nama Qevepka aa gamansena. I ngen deraqenses, de ngen deraarl metna, i ngene lenges nanas. I liirang aa ngere teqerl ai ngen dai as kurli ngen men ama aivetki araa tekmeriirang.

⁴I ngu at drlem sevet liina, i raquarli iari never a ngen dai re dlek be ra taqen ma', "Ngu a, dai ngu tit naset gua barlka ma Paulus."

Dav iari dai re dlek be ra taqen ma', "Ngu a dai gua barlka ma Apolos, be ngene taqat dadem ka."

Dai be lungera ama lengi dai ngere teqerl ai ngene tekmet nama Lautu nama aivetki araa dlek.

⁵Ngu lu nanaa? Kua ma Apolos dai ama barlka? Kuasik!

Dap kua ngu a ma Paulus dai ama qaqer araa barlka? Kuasik! Dav uun, dai ma Iesus aa maatpiriam na uun.

De maikka qa nem uun sagel ngen be ngen mu a ngen a qevep sever a qa, de qa qurl auut iak de iak te aa dlek. ⁶Ii, a revan, i raquarli ngu kutserl ama Slurlka aa asmes, dema Apolos ka men naser a ngu a be qe uas tama sleng iv ama asmes ngere riirl. Dav ama Ngemumaqa naik dai maikka qe iames ne lungera ama gam be maikka ngere riirl ver ama sleng. ⁷Taqurla, dai luqa, i qa qutserl ama asmes, de luqa, i qe qukmestem de qe uas tama sleng, dai maikka quasiaq ai ian a rleniim ama barl iim; dap maikka ama Barlka dai ama Ngemumaqa naik. I luqa, i qa quarl tama iames sagel ama asmes mai ver aa sleng. ⁸I luqa, i qa qutserl ama asmes de luqa, i qe qukmestem de qe uas; dai qurli iam maget. De mager iv iane tal ian a ranbandem per ian a rleriirang, i ian tekmet niirang. ⁹Dav uun, dai ama Ngemumaqa aa maatpiriam na uun, iv uunet matna remna bareq a qa. De ngen dai raquarl aa sleng.

De saqiaskerlka ama qasiquatka. I ngen dai ama Ngemumaqa aa vetki na ngen, i qe tekmet na qi bareq anas. ¹⁰Dap ngu a dai ama Ngemumaqa qa mu ngu a ip ngut matna bareq a ngen ip taquarl ama Kamda, i qa uirl be qe taqat matna. I murl nauirl dai ngu a arles, i ngu a qutserl ama venaik ama barl-nget iv aiv aa de iari ret matna naser a ngu a, dai diip te taqa teq ama vetki dema venaik. Taqurla dai mager ip lura, i ret matna naser a ngu a dai mager ip te taqat matna.

¹¹I sa ngu a mu ama venaik sagel ama Slurlka aa Lautuqi. I ngu a sil sever ama lengi ama quanas nget, i liina dai ma Iesus Kristus auura Barlka ama quanaska.

¹²Iara dai diiv uure lu ama qasiquatka. I ma Iesus Kristus dai auura Venikka, be mager iv uure teq ama vetki dem ka. De qurli iarang aa ama quvang iirang iv uuret matna bareq a qa. I liirang aa dai ama kaap, i ra tis nget ma', 'Gol', de saqikka ngen iang ama kaap, i ra tis nget ma', 'Silva', de ngen iang ama dul ama atlunget, i ngerem ngim nama atlu. De qua ngi teq ama vetki nama meng, de ngen ama takanaut, de ngen ama qevik, i liirang aa, i diip masna rlev iirang. ¹³I as maikka laiv uut mai, dai diiv uur raarl gel auura rleriirang. De diiv ama Slurlka qet lu uut se auura rleriirang. I diip pet luus aa, i baing se aa nirlaqa. Be diiv ama altingki dai diip ki siquat ne liirang aa, i sa uur rekmet nauura rleriirang. ¹⁴Be quarl aiv iaq, i quasik ama altingki qia lenges ne aa rleriirang. Dai diip ma Kristus ke qurl a qa rama ranbandem, i ama atlunget. ¹⁵Dav ariq aiv ama altingki qia iin me nget nevet liirang aa, i qet

matna niirang dema Iesus Kristus aa venikka aa, dai diip kuasiq ama Slurlka qe quarl tem ka. I diip lenges ne lungera mai, dap diiv ama Slurlka qe iames na qa naik ip taquarl iak, i ra iames na qa never ama altingki.

Uut Dai Ama Ngemumaqa Aa Lautu-Vem-Ki

¹⁶Kua quasik ngen drlem ai ngen dai raquarl ama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki na ngen. Be maikka aa Qevepka dai qurli qa da ngen a rlan. A revan. ¹⁷Dap kua ariq aiv iari re siquat ip te lenges nama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki, i (aa qaqet) araa qetdeng, dai diiv ama Ngemumaqa qe lenges na ra. I raquarli, ama Ngemumaqa aa vetki ama Glasingaqi, dai maikka ama iameski. De qerlka ngen, dai qurli ngen, i ama Lautu-vem-ki na ngen, i ngen ip taquarl ama Ngemumaqa aa vetki.

Kula Uut Taarl Nama Qaqet Araa Rlen

¹⁸Maikka qula ngene kaak temiis. Kuariq aiv iak never a ngen, i qa tu aa qevep, i qa dai maikka ama saikngias-pem-ka, be maikka gel aa seviraqi dai ama barlka na qa. Dai mager ip ke manepnas ip taquarl ama qabaing-per-aqa, be raqurla de diip mager iv ama Slurlka qe rluses ne aa saikngias nagelemiis. ¹⁹I raquarli ama saikngias naver ama aivetki, i ai de re su, dai liina dai maikka ama semaning dama Ngemumaqa aa saqang. Ama Slurlka aa Langingka qe su uut ma',

'Ama Slurlka dai diip ke iais pet lura, i araa saikngias peviit, dap katikka araa segenaqi dai diip ki iais per a ra, i lura, i ai de re tekmet nama viirang.' Job 5.13

²⁰De saqikka ama Langingka qa sil ma',

'Ama Slurlka dai qat drlem dama Saikngias-pem-ta araa rlan, de qat drlem ai diiv araa rleriirang dai re tekmet duqup.' Sng. 94.11

²¹Dai be quasik mager ip ngene barl nama qaqer araa rlen per ama aivetki. De mager ip ngen drlem ai ama Slurlka qa qurl a ngen tama tekmeriirang mai. ^{22,23}De maikka ngua ma Paulus, dema Apolos, kene ma Pita, dai uut dai uuret matna bareq a ngen. Kuariq aip ngen dru a ngen a qevep sever ama aivetki, dap kua sever ama iames, i uure iames iara dav ait laip, i uurep ngip, de maikka naser ama aapngipki, de diip sagel ama Slurlka aa luqup dai liirang aa mai, dai diip kurli iirang per a ngen a arlim. I ngen dai qurli ngen pet ma Kristus aa arlim dema Kristus dai qurli qa ver ama Ngemumaqa aa arlim.

Katikka Ai De Ama Slurlka Qa Tatmet Se Aa Maatpitta

4 ¹Maikka mager ip ngen dru a ngen a qevep taqurliani ai uut dai ma Kristus aa maatpitta. Be auura rletki iv uure taqa uas tama Ngemumaqa aa lengi ama trleses pem nget. ²Dai be luqa dai raquarl iaq, i qet matna bareq iak, dai maikka mager ip ke taqat teqerl ne aa barlka aa lengi. ³Dai be ariq aip ngene narliip ngen deraatmet se gua atmires, dap kuariq ama qaqet ta taarl na ngua ver ama lengi de ra tatmet se gua atmires, dai maikka quasik mager ip ngua tu gua qevep maberl. I ngen a ngua dai qatikka ai de quasik ai ngua tatmet se gua atmires. ⁴Be ama revan, i quasik nguut drlem se angama viini, i ngua rekmet niini. Dap kuasik mager ip ngu ruqun ma', "Ngua dai ama seserlka na ngua."

I liina ip ta tatmet se ngua, dai qatikka ama Slurlka aa rletki aa. ⁵Dai bama giqi ip ta tatmet sama qaqet dai as kuasik kia men. Taqurla dai be quasik mager ip ngen deraatmet se iari ama qaqet. Dap mager ip kurli de ver ama Slurlka ip diip ka ren. I diip ka aar ama tekmeriirang mai, i iirang nge rerles pama arlenki de qa ru iirang men ama nirlaqa. De diip ka ru ama qaqet mai araa tuaqevap sekgames. De diip pet luqia ama giqi de diiv ama Ngemumaqa qa raqen auut mai, i iak de iak sever auura rleriirang aip kuarl ama atlu dap kua quasik.

Katikka Lura Navet Ma Korin Ta Taarl Nanas

⁶Gua rluavik, ngu narliip ngua tat naver a ngen a tuaqevap. Taqurla be ngua taqen, i ngu siquat sever a uun ngu nema Apolos ip mager ip ngen dru a ngen a qevap sever a uun de ngen diit kur ama gamansena ama seserl nget, ip taquarl ama Ngemumaqa aa lengi vama Langingka nge taqen sever a nget. Taqurla de quasik mager ip ngen deraarl ne iaq aa rlenki dav iak dai ngene manep ne aa rlenki. ⁷De ngu lu, nemka, i qa sil ai ngi dai maget na ngi daleng iari ama qaqet? I qatikka liirang aa mai gel ngi dai ama Ngemumaqa qa qurl a ngi. Dai aip liirang aa mai gel ngi, i ama Ngemumaqa qa qurl a ngi, dai ngu lu nanaa ip ngi barlnas. I ngi tekmet taqurla ip taquarl ai ngia met liirang aa ne ngi gia dlek.

⁸Ii, dai sa ani buup ngen nama tekmeriirang ama atliirang. De ani ama tekmeriirang mai gel ngen be maikka qurlu ngen maget. De sa ani ngen uirl se uut be ngen ip taquarl ama Kingkena. Ai guari, maikka ngu narliip padiiv ama revan, i ama Kingkena na ngen, ip mager ip ngen auut dai ama kingkena nauut, uut na ngen. ⁹Dap kuasik. I ngua tu gua qevap taqurliani, ai ama Ngemumaqa qa mu uut ama maatpitta vet luqa ama luqupka, i maikka qa de dengdeng. Be qurl uut ip taquarl lura ama qaqet, i sama Kot nge sil ai diiv uure ngip. I diiv uut ip taquarl lura, i diip te ngip dama qaqet mai araa saqang, de ngen ama Angeluqena de maikka, i diip te lenges nauut de re veleng uut per ama Gaman Rom araa Talak, be diiv ama qaqet per ama qerleng-iirang mai naver ama aivetki, dai diip tem ngim. Dama Angeluqena menarevuk, dai diip te lu auura aapngipki. ¹⁰Dai be uut, i raquarl uurel sil bareq ama qaqet sevet ma Kristus, dai ama qaqet ta tu araa qevap ai uut dai raquarl lura, i re kabaing. Dap ngen dai ngen dru a ngen a qevap ai sa ngen drlem ama tekmeriirang mai. Dav uut dai ama qaqet ta tu araa qevap ai quasiaq auur angama dlek. Ii, be ngen dai ama qaqet mai ra taqen ai ngen dai ama atlura na ngen, dav uut dai ama qaqet mai dai ra tu araa qevap ai uut dai quasiaq ai uut peviit. ¹¹Dai qatikka murl be deng iara, dai dama getki vem uut, de maikka ai de dingding sev uut. De ai de uut tu ama luan, i rlekrlek met na nget. De ai de re uamet nauut maden. De uut dai quasiaq auur angama luqup iv uure taqa mugun. ¹²De qatikka ai de uuret matna madlek nauura ngerik. De ai de ra taqen maden nauut, dav ai de uure nen ama Ngemumaqa ip ke tekmet nama atlu ba ra. De ai de re tekmet nama vu sagel uut, de qatikka ai de sung pet nauut, de qatikka uure tal lungera ama merlen. ¹³De maikka ai de ra tuqur uut maden, dav ai de uure guirtlik ba ra nama lengi ama atlunget. Be uut dai raquarl ama qelaneng, i ama qaqet te suquv a nger ip te rlu. De dama qaqet mai araa saqang dai uut dai maikka raquarl ama semaning. I qatikka mekai qurl uut taqurla be deng iara.

Ma Paulus Ke Narliiv Ama Korinkena Ra Tit Kur Aa Gamansena

¹⁴Kuasiq ai ngua iil lunger iara ama lengi ip ngu sem kelep ngen. Kuasik. Dap ngua iil, i raquarli ngua uis na ngen, i maikka ngu narliip se ngen. Be ngu narliip ngua tu ama ngilka men a ngen a ning. ¹⁵Kuatta, i maikka, i arik buup ne iari ip ta tat never a ngen sema Iesus aa gamansena, dap kuasiq a ngen angama lavu. Kuasik. I qatikka ngua, i ngua arles, i ngua rekmet na ngen be ngen mu a ngen a qevap sevet ma Kristus. I ngua sil ba ngen nama Lengi ama Atlunget. ¹⁶Taqrula dai be maikka ngu snapet na ngen madlek, ai ngu narliip se ngen iv a ngen atmires dai ngen diit nep ma Kristus aa ais-iirang, ip saqikka raquarl ai de ngua. ¹⁷Taqrula be qerl lu ngum nem ma Timoti aa ip ke paikmet gel ngen. I maikka qa ip taquarl ai nguaimka, i maikka ngu narliip se qa. I ai de qe taqa uas tama Slurlka aa rletki ip taquarl ngua. Baip lua, i baing se qa gel ngen, de diip ka taarl na ngen a tua-qevap sevet ma Kristus aa gamansena, i ai de ngu tekmet na nget. I ai de ngut dade lungera ama ais, i raquarli rerlas tem ngua mene ma Kristus. I diip ke vuktik per a ngen ne liina, i ai de ngu su re liirang aa ama ais-iirang per ama qerleng iirang mai sagel ai dama Kristenkena re ngingdemna.

¹⁸Dap sa iari never a ngen te barlnas. I ngene barlnas, i ngen dru a ngen a qevap ai saqias diip kuasik ngua ren sagel ngen. ¹⁹Dap kuasik. I qatikka ariq aiv ama Slurlka qe narliip, dai maikka diip masna ngua ren sagel ngen. Baip lua, i diip ngua ren sagel ngen, dai diip kuasiq ai ip ngu narli araa lengi naik, i lura, i ra taqen se ngua. Be diip ngut lu aip kua araa nge madlek dap kua quasik. ²⁰I raquarli ama Ngemumaqa qe qarul tama dlek barek lura, i aa liin ama qaqet, be ret matna na nget. Dap lura, i slep slep ta sama lengi naik dai quasik kurli qa gel ta. ²¹Dai be ngen, i ngene barlnas, dai ngu lu ngene narliip ngu rekmet ne aqeni nanaa? Kua ngene narliip ngua ren, i ngu tal ama sekpetka ip ngu seserl ver a ngen a tuaqevap? Dap kua ngene narliip ngua ren, i ngu taqa meraqen per a ngen de ngu teqerl a ngen ai maikka ngen peviit pet gua tuaqevap?

Liina I Re Nanna Maden Maden Pet Ma Korin

5 ¹Iara dai sama qaqet ta sil ba ngua sever ama ngerl-vemini, i iini nge men peleqes na ngen. I liina dai maikka ama vu malai. I ngene lura, i quasiq ai ra tu araa qevap dai ai de quasik mager ip te tekmet ne liina. I liina dai raqurliani, iak kene aa mam aa ngerlki. ²Dap ngen dai qurli ngen aa, de qatiaskerl ngen dru a ngen a qevap ai ngen peviit. Dai liina, i ngene barlnas dai ani mager ip ngene qikdem iini dap mager iv ama arlem ngen de ngenek nak. De luqa, i qa rekmet ne liina dai ani mager ip ngene nem ka ip kula qurli qe na ngen. ³Dav ama revan, i qurli gua qetdingki sangis na ngen, dap ne gua tuaqevap dai qurli ngu na ngen. Be maikka raquarl ai qurli ngu na ngen, be sa ngua matmet se luqa, i qa rekmet ne liirang aa. ⁴Taqrula be ngu tuqun ma', " I aip ngene ngingdemna ne auura Barlka ma Iesus aa rlenki, dai qurli ngu na ngen nade gua rlan. De maikka qurli ma Iesus aa dlek peleqes na ngen. Katikka."

⁵Be mager ip ngene qarul te luqa ama vuqa barek ma Satan ip mager ip ke lenges na qa, ip ke ral ama getget iara ver aa mugunes per ama aivetki.

I ngua mu gua qevap iv uure rekmet taqurla ip diip mager iv ama Slurlka qe iames na qa never aa viirang; ip kuasik mager ip diip ke karabus pet luqa ama nirlaqa, i diiv auura Slurlka qerl guirl ip ka taarl nama qaqet mai.

Ama Korinkena Dai Mager Ip Te Kirlvem Se Luqa I Qe Tekmet Nama Vu

⁶De qatikka ai de ngene barlnas dai quasiai ai maget taqurla. Dap ngu lu nanaa? Kua quasik ngen drlem taqurliani, ai qua quasik ngen drlem ai ama viini, i ama langas dai iini ip taquarl ama Yis ama langas, i ai de ngere riirl ama bretki mai bama slurlki? ⁷Taqurla be mager ip ngene qirlvem sama viirang ip taquarl ai de re kirlvem sama Yis ama murlas-nget; ip mager ip kurli ngen ip taquarl ama bretki ama iameski. I sa nguata drlem ai qurli ngen ip taquarl ama bretki, i ama iameski. I raquarli, sama Kristus ka ngip men ama lalemka ip mager iv ama Ngemumaqa qe iames nauut never ama viirang. I qa ngip ip taquarl ama sipsip, i ai de uure peleng ki ver ama nirlaqa ama barlka iv uut drlem sever ama nirlaqa, i ama Ngemumaqa aa ding sama Isrelkenena ip kurli ra maget. ⁸Taqurla dai be maikka mager iv auura atmires ip taquarl lura, i ai de ra tuvem sevet luqa ama nirlaqa ama slurlka ip te lautu. I maikka mager iv uure qirlvem sama viirang mai nagelemiis; ip taquarl lura, i ai de re lemerl tama Yis mai ama murlas-nget nev araa vet, i ai de lua, i ra tuvem sevet luqia ama asmeski ama slurlki. De mager iv auura rut dai ama mening nget. De mager iv auura lengi dai ama revan-nget.

⁹I ve iaq ama Langingka dai ngua iil sagel ngen de ngua ruqun ma', "Kuasik mager ip kurli ngen ne lura, i re tekmet nama vu, i re tekmet nama ngerlvem-iirang."

¹⁰Dap kuasik ai ngua ruqun a ngen ip maikka ngen diit nemen ne lura never ama aivetki, i quasik ta tu araa qevap be ai de re tekmet nama ngerlvem-iirang; de lura, i ai de re rarliq iari araa tekmeriirang, de lura, i ai de re suam; de lura, i ai de re lautu sagel ama god ama qaak-ta. Kuasik. I maikka ariq aip ngene narliip ngen diit nemene lura raqurla, dai quasik mager ip ngene rerles, i qatikka qurli ra ver ama aivetki mai.

¹¹Dap lungera ama lengi, i ngua iil dai raqurliani. Ariq aiv iaq, i ai de ngen dris ka ai a ngen a rluqa mene ma Kristus, i qa rekmet nama ngerlvem-iirang, dap kua qe rarliq iari araa tekmeriirang, dap kua qe Lautu sagel ama god ama qaak-ta, dap kua qa taqenses, dap kua qe srluuv ama dlek-pem-nget be qe kabaing, dap kua qe suam se iari araa tekmeriirang; dai quasik mager ip kurli ngene na ra. Kurli. De qerlka quasik mager ip ngen dres ngene ne lura raqurla. ¹²I nanaa? Ani gua rletki ip ngua tatmet se lura araa gamansena, i quasiai ai ra nep ma Lautu? Maikka quasik. Dav ama rletki ip ta tatmet se lura araa gamansena, i ra nep ma lautu, dai maikka a ngen a rletki aa. ¹³Dap lura, i quasiai ai ra nep ma lautu, dai qatikka diiv ama Ngemumaqa qa raatmet se araa gamansena. Dav ama Ngemumaqa aa Langingka dai qa sil ma',

'Maikka mager ip ngene qirlvem se luqa ama vuqa ne veleqes na ngen.'

Lo 17.7 dema 19.19 dema 21.21

Kula Ama Kristenkena Re Kot Sena

6 ¹Ariq aiv iak peleqes na ngen, i aa lengi iini gel iak, dai quasiai ai maget taqurla ip ke kot se qa gel lura ip te seserlvvet, i quasiai ai ra tu araa

qevap sever ama Ngemumaqa. Dap mager ip ke snanpet nama Ngemumaqa aa uis ip te seserlvet. ²I qua quasik ngen drlem, ai uut, i ama Ngemumaqa aa uis dai diiv uur raatmet sama qaqet mai naver ama aivetki? Dai ariq aiv ama revan ip diiv uure rekmet taqurla, dai ngu lu nanaa be quasik mager ip ngen deraatmet se liirang aa raqurla ama lengi iirang ama giliirang, i qatikka iirang nget den peleqes na ngen? ³De ani quasik ngen drlem ai diiv uur raatmet se ngen ama Angeluqena qerlka? Dai ariq aip liina, i diiv uure rekmet taqurla, dai ani mager ip ngene seserl ver ama merlen-iirang ama giliirang iara ver ama aivetki. ⁴Taqurla dai be aiv a ngen a lengi veleqes na ngen, dai ngu lu ai de ngene tekmer ip lura, i quasik ai ra tu araa qevap sever ama Ngemumaqa ip ta tatmet se lungera ama lengi, ip nanaa? ⁵I ngua taqen ne lungur iara ama lengi ip ngu sem kelep ngen. I veleqes na ngen dai aiv iaq, i aa saikngias, dai ariq aiv iak peleqes na ngen taqurla dai mager ip ka rat nevet liiam aa raqurla ip maget nama lengi veleqes na iam. ⁶Dap ngen dai quasik ai raqurla, dap taqurliani. Liiam aa, i ian dru ian a qevap dai iak ka tit se aa rluaqa sever ama kot, iv iane seserl ver ian a merlenka. Dai be liina, i iini ngere tekmet bama vu raqurliani. Luqa, i qe tekmet taqurla, dai qe snanpet ne lura, i quasik ai ra tu araa qevap sevet ma Kristus ip te seserlvet ken aa rluaqa, i saqikka qa tu aa qevap, i ian a merlenka.

⁷Ii, ai de ngen diit se iari never a ngen sever ama a kot. Dai be liina ngere teqerl ai a ngen atmires naset ma Kristus dai sa ngen aat. De vadai de a ngen a ding se iari ip te tekmet nama vu sagel ngen. De vadai de a ngen a ding se iari ip te kiat na ngen a tekmeriirang. ⁸Dap kuasik ai ngene narliip ngen diit kut lungur iara ama gamansena ama atlunget. Kuasik. Dap katikka ngen dai ai de ngene tekmet nama vu sagel iari. De ngene kiat ne araa tekmeriirang. De ai de ngene tekmet ne liirang aa sagel a ngen a rluaviq ama Kristenkena, katikka. ⁹Lura, i ai de re tekmet nama viirang, dai quasik mager ip ta namene luqa ama liinka, i diiv ama Ngemumaqa qe uas tem ka nasat. Dai ngu tuqun a ngen ip kula ngen dru a ngen a qevap ai ama viirang, i ngene tekmet niirang dai quasik ai ama vu aa. I lura, i re tekmet nama ngerl-vem-iirang maden maden, de lura, i ai de re lautu sagel ama god ama qaak-ta, de lura, i ai de re nama nankina, i re ngerlvet, de lura ama barlta de ngen ama gilta, i ai de araa ding se iari ama quatta ip te na ra, i re tekmet nama qeleves pem iirang sagel ta, dama quatta re-nanna. ¹⁰De lura, i ai de re suam se iari araa quvang iirang, de lura, i ai de re rarliq iari araa quvang iirang de ra ter iirang, de lura, i ai de re srluuv ama qerlap be re kabaing, de lura, i ai de ra tuma se iari, de lura, i ai de re kiarlet ne iari araa quvang iirang, dai lura raqurla mai dai diip kuasik ai ra nemene luqa ama liinka, i diiv ama Ngemumaqa qe uas tem ka nasat. ¹¹Dai mekai dai ai de qurl a ngen be iari raqurla. Dap sama Ngemumaqa qa mening ngen, de qa rekmet na ngen be maikka ngen bareq a qa naik. Be sa ngen daneng ama a rlenki, ai ama seserlta na ngen. De nama Slurika ma Iesus Kristus aa rlenki de qatikka nama Ngemumaqa aa Qevapka aa dlek, dai ama Ngemumaqa qa rekmet na ngen bama seserlta na ngen daa saqang.

Auura Qetdingki Dai Ama Qevapka Ama Glasingaqa Aa Vetki

¹²Ai de iari ama qaqet dai re tuqun ma', "Ama tekmeriirang mai dai mager ip ngu tekmet niirang."

Ii, liina dai ama revan, dav ai de quasia ai ama tekmeriirang mai nge tat never a ngi ip kurli ngi maget. Ama tekmeriirang mai dai mager ip ngu tekmet niirang, dap kuasik mager ip gua ding se a qeni iv iini ngere uas tem ngua.

¹³De iari dai ai de re tuqun ma', "Ama asmes dai ip ngere sem a rlan ama rutka, dama rutka ip ka ter ama asmes." Dai lungera ama lengi dai ama revan. Dav ama Ngemumaqa dai diip ke verleset nama asmes de ngen ama qetdingki. De auura qetdingki, dai quasia ai qi ip bareq ama ngerl-vem-iirang maden maden. Kuasik.

Dav auura qetdingki ip bareq ama Slurlka ma Iesus Kristus ip ket matna na qi, de qe uas tem ki ip bareq anas. ¹⁴De aip lua, i uut ngip, de qatikka ama Ngemumaqa dai saqiaskerlka diip ka raarl nauut ne veleqes nama ngipta ne aa dlek; ip saqikka raquarl murl, i saqiaskerlka qa maarl nama Slurlka ma Iesus ne veleqes nama ngipta.

¹⁵Dai ani quasik ngen drlem taqurliani, ai a ngen a qetdeng dai ama garli-iirang pet ma Kristus aa qetdingki? Taqurla be ariq aip ngua met ma Kristus aa iani ama garli-iini de ngua mu iini mene luqia, i ai de qi ne iari maden maden, dai qua liina dai ama atlu iini? Maikka quasik!

¹⁶Dai be luqa, i ding se qa mene luqia, i ai de qi ne iari maden maden, dai be qe na qi dai ian a qetdingki dai ama quanaski. Dai qua quasik ngen drlem liini iara? I ama Ngemumaqa aa Langingka dai qa sil taqurliani,

'Ama ngerl-ver-aiam dai diiv ian a qetdingki ama quanaski qatikka.'

Stt. 2.24

¹⁷Dav ariq aiv iaq, i nama Qevepka dai ding se qa men ama Slurlka, dai qe nama Slurlka dai ama quanases mer iam ne aa qevepka.

¹⁸Dai maikka ngua taqen a ngen madlek taqurliani.

Maikka mager ip ngene nging tik liina, i re-nanna maden maden, i liina, i ama Ngemumaqa qa sil ai ama viini. I iarang ama viirang mai iai dama qaqet te tekmet niirang dai ai de iirang nget den tevanau nama qetdingki. Dap luqa dai qe lenges ne aa qetdingki qatikka. ¹⁹Dai ani quasik ngen drlem taqurliani, ai a ngen a qetdingki dai ama vetki sagel ama Qevepka ama Glasingaqa ip kurli qa. I sama Ngemumaqa qa qurl a ngen tama Qevepka, be qurl qa da ngen a rlan. Dai be qatikka quasia ai ngen bareq anas, dap ngen bareq ama Ngemumaqa. ²⁰I sama Ngemumaqa qa vandem per a ngen nama ranbandem, i qatias nget peviit. Taqurla be ver ama tekmeriirang mai, i ngene tekmet niirang na ngen a qetdingki, dai mager ip ngene baarl ama Ngemumaqa aa rlenki.

Ma Paulus Ka Taqen Sever Ama Rangerlvet

7 ¹I vama Langingka, i ngen nem ka sagel ngua, be ngene snanpet na ngua aip ngu lu angama ais-iirang nanaa, i mager ip ngene tekmet niirang. Dai be liina, i ngen arles dai ngen snanpet aip kua maget dap kua quasik, ai mager ip luqa, i qa tu aa qevap dai qe ngerlvet. Dai lu ngu piirlit taqurliani. Ii, ama atlu raqurla, maikka ariq aip luqa dai quasik mager ip ke ngerlvet. ²Dap liina, i re tekmet nama vu, i re-nanna maden maden dai iini ngere riirl ver a ngen a luqup. Be arik ma', ama qasiquatka qa men per aqek be qe ne angama nanki, i quasia aqek ka ngerlvet na qi; dai be qatikka mager

iv ama quatta, i iak de iak dai qe ngerlvet ip katikka aa uaiq ama ngerlki. De mager iv ama nankina, i iaik de iaik ara uaq ama ngerlka. ³I liina sevet lura, i re ngerlvet. Ama quatka aa qetdingki dai bareq aa ngerlki, be quasik mager ip ke nin tem ki. Dai saqikka raqurla, i ama nanki ara qetdingki dai qi bareq ara ngerlka. Dai be saqikka quasik mager ip ki nin te ara qetdingki. ⁴I ama ngerl-veraqi dai qatikka quasik ai qi, qi uas te ara qetdingki. Kuasik. Dav ara ak dai qe uas. Dai saqikka raqurla, i ama quatka dai quasik ai qa, qe uas te aa qetdingki qatikka. Kuasik. Dav aa ngerlki dai qi uas. ⁵Dai be ariq aiv uan ngerlvet, dai quasik mager iv iak ke ngim temanau ne iak de qe nin te aa qetdingki. Ama revan, i ariq aiv uane narliiv uane kelnas te liirang aa sama veluus, ip mager iv uanet matna, i uane raring, dai liina dai maget. Dap saqiaskerlka aiv aa de mager ip masna uan iingdemna, i arik ma', ma Satan ka siquat na ngen ip ngene tekmet nama vu. I raquarli ngen dai quasik ama dlek per a ngen ip ngene taqa uas temiis ip kula ngene tekmet nama vu.

⁶Lunger iara ama lengi, i ngua taqen a nget, dai ip nge tat never a ngen katikka. I lungera dai quasik ai ama Lo aa ip ngen diit kut nget.

⁷Dai be ngu narliiv ariq iv ama qaqet mai dai qula re ngerlvet ip taquarl ngua. Dav ama Ngemumaqa dai qa qurl ama qaqet mai, i iak de iak tama rleriirang muqas muqas ama dlek-pem-iirang, i iak ke taneng iani muqas de iak. ⁸Dav ama lengi sagel lura ama quatta, i quasik ta ngerlvet de sagel lura ama nankina, i ara ngerlviq ama quatta ra ngip, dai ngu tuqun taqurliani. Ariq aip kurli ra, i quasik ta ngerlvet ip taquarl ngua dai maget taqurla. ⁹Dap katikka ariq aip kuasik te taqa uas te araa qetdingki ara narliip, dai maikka mager ip te ngerlvet; i arik ma araa rut nge taarl ip te tekmet nama vu ip te ne iari maden maden.

¹⁰Ngua taqen nama lengi sagel lura, i sa ra ngerlvet. I maikka ngua taqen madlek ip ngene tekmet taqurliani. I quasik ai ngua senas be ngua taqen madlek sagel ngen. Dap katikka ama Slurlka ma Iesus, i sa qa meraqen ne lungera ama lengi. I nget ma; ama nanki dai quasik mager ip kia tit nemen ara ngerlka. ¹¹De sa ariq aip kia mit nemen ara ak, dai mager ip kurli qi naik. Dav ariq aip kuasik, dai mager ip saqiaskerlka qi guirl iv ian atlu, i qi ne ara ak. Dema quatka dai saqikka quasik mager ip ke qirlvem se aa rluaiq.

¹²De qatikka ngua, gua lengi sagel iari. I lunger iara ama lengi dai as kuasik ai ngua narli nget nagel ama Slurlka. I ngu tuqun ma; ariq aiv iaq, i rerlas tem ka mene ma Kristus dav aa ngerlki dai quasik kia tu ara qevap sevet ma Kristus. De ariq aiv aa ngerlki, i qi narliip kurli qi men a qa, dai quasik mager ip ke nem ki. ¹³Dariq aiv iaq ama nanki, i rerlas tem ki mene ma Kristus dav ara ngerlka dai quasik ka tu aa qevap sevet ma Kristus, dai quasik mager ip ki qirlvem se qa. ¹⁴I ngua taqen taqurla, i liina raqurliani. Aip luqa, i quasik ka tu aa qevap, dav aa ngerlki dai qia tu araa qevap, dai be qurli iam mai vama Ngemumaqa aa raatmaat-nevet. I raquarli ding se qa mene luqia, i qia tu ara qevap. Dai saqikka raquarlina, i aip luqia, i quasik kia tu araa qevap dav ara ak dai qa tu aa qevap, dai be qurli iam mai vama Ngemumaqa aa raatmaat-nevet. I raquarli qi dai ding se qi mene luqa, i qa tu aa qevap. Dai be ariq aip kuasik ai ama revan taqurla, dai be iane uis dai quasik ai mager ip ta muqas nemene lura, i araa uis, i ai de quasik ai re Lautu sagel ama Ngemumaqa ama revanka. Dap taqurla be qurli ra vama Ngemumaqa aa raatmaat-nevet.

¹⁵Dav iani, i ariq aip luqa, i quasik ka tu aa qevap dai qe narliip mat mer iam, dai mager ip ke tekmet taqurla. Baip liina nge men taqurla pet lura, i ra tu araa qevap dai veriktem se ra nemen ama ngerlvet. I ama Ngemumaqa dai qa rekmet bama uupka da ngen a rlan lua, i qa nes tem ngen sagelemiis. ¹⁶Dai ngi ama nanki, kua mager ip ngia rat nevet giak iv ama Kristen na qa, dap kua quasik? Liina dai quasik ngiat drlem. De ngi ama quatka, qua mager ip ngia rat nevet giaik iv ama Kristen na qi, dap kua quasik? Liina dai saqikka quasik ngiat drlem.

Mager Ip Kurl Uut Per Ama Mugunes I Ama Ngemumaqa Qa Nes Tem Uut

¹⁷De qatikka uut iak de iak dai qatikka mager ip kurl uut pet luus aa ama mugunes, i sama Slurlka qa qurl a uut. De angama mugunes nanaa, i ama Ngemumaqa qa nes tem uut, i qurl uut per a uus, dai qatikka mager ip kurl uut pet luus aa ama mugunes.

I qatikka ai de ngua tu lungera ama Lo gel lura, i ra tu araa qevap per ama luquviirang mai. ¹⁸Dai diiv iara ngu sil ba ngen ai lu ngua taqen taqurla. I ariq aiv iaq, i ama Ngemumaqa qa nes tem ka dap sa ra sik per a qa, i ama Ngemumaqa aa merlengaqa men a qa, dai quasik mager ip ke tekmer ip ke seserlvet dap kua qe trles liina. Dav ariq aiv iaq, i ama Ngemumaqa qa nes tem ka, i quasiq ai ama Ngemumaqa aa merlengaqa men a qa, dai quasik mager ip te sik per a qa. ¹⁹I liina, i ra sik per a ra, dai quasiq ai liina veviit. De liina, i quasiq ai ra sik per a ra dai saqikka liina dai quasiq ai iini veviit. Dap liina, i ra tit kur ama Ngemumaqa aa Ais-iirang dai maikka liina veviit. ²⁰Dai angama mugunes nanaa, i mekai qurl uut per a uus dama Ngemumaqa qa nes tem uut, dai qatikka mager ip kurl uut taqurla vet luus aa ama mugunes. ²¹De saqiaserlka iani, i ngul sil, i ngu siquat. Ariq aip ngi, i ai de ngit matna naik, i quasiq ai ngi tal a qerang, dama Ngemumaqa qa nes tem ngi sagelemiis, dai quasik ngu narliiv ama merlenka ver a ngi se liina. Dav ariq aiv angama aiska ip periktem se ngi ip saqias kula ngit matna naik, dai mager iv arik ngia iit kut luqa ama aiska. ²²Dap luqa, i qet matna naik, i quasik ke tal a qerang, dama Slurlka qa marl se qa, dai iara dai qa bareq ama Slurlka. Be dama Slurlka aa saqang dai saqias kuasiq ai luqa qet matna naik. Dai raqurla, i luqa, i ma Kristus ka nes tem ka, i qurli qa naik, i quasiq ai a qerang nge quap per a qa, dai iara dai qet matna naik barek ma Kristus. ²³I sama Ngemumaqa qa van per a ngen nama ranbandem, i nget peviit. Taqurla dai be mager ip ngenet matna bareq ama Ngemumaqa dap kuasik ngen diit kur ama qaqeraqa aa narliip. ²⁴Guariqena, angama mugunes nanaa, i mekai qurl uut per a uus, dama Ngemumaqa qa nes tem uut, dai maikka mager ip katikka qurl uut pet luus aa ama mugunes uut nama Ngemumaqa.

Ma Paulus Ke Kurl Ama Lugutta Rama Lengi

²⁵Iara dai ngu narliip ngua taqen sever ama lugutta. I quasiq angama Lo gel ngua nagel ama Slurlka ip ngu kurl ama lugutta. Dap katikka gua tua-qevap, i ngu narliip ngu kuarl tem nget, i raquarli, ama Ngemumaqa dai aa ngimsevetki sagel ngua. Be qa rekmet na ngua ip ngua dai ngul sil nama lengi, i qatikka ama revan-nget. ²⁶I vet hunger iara ama niirl dai ama merlen ama slurlnget, i nget den. Taqurla dai be mager ip ngen mai dai qurli ngen

ip taquarl iara, i quasik ngen ngerlvvet. ²⁷Dap sa ariq aip ngia ngerlvvet nama nanki, dai quasik mager ip ngi mali re angama aiska ip mat mer uin. De as ariq aip kuasik ngia ngerlvvet, dai quasik mager ip ngia tu gia qevet ip ngi ngerlvvet. ²⁸Dav ariq aip ngia mer ama nanki, dai quasia ai ama vu. Dariq aiv ama lugutki qia ngerlvvet, dai quasia ai qia rekmet nama vu. Dap lura ama qaqet, i ra ngerlvvet, dai diiv ama merlen, i buup, nget den per a ra ver araa mugunes. Dai quasik ngu narliiv ama merlen nget den per a ngen. Taqurla be qerl mager ip kurli ngen naik, i quasik ngen ngerlvvet.

²⁹Gua rluavik, liina, i ngua taqen, dai raqurliani. Lunger iara ama niirl, i qurl uut per a nget dai diip kuasia ai qurli nget sama ainkules. Taqurla dai be mager ip ngenet matna ama Slurlka aa rletki ip taquarl lura, i quasik te ngerlvvet. ³⁰Dariq aip lua, i ama qilkiem na ngen, dai diip kuasia ai ama arlemigl na ngen, de lura, i ama arlias per a ra, dai diip masna verleset nama arlias, de lura, i ren bandem per ama tekmeriirang dai quasia ai araa tekmeriirang aa marevan.

³¹Dariq aip ngenem nem ama tekmeriirang ip tama qelaing, dai quasik mager ip ngen dering a ngen a niirl mai, i qatikka ngene tekmet ne liina naik. Dai be ngu tuqun a ngen ip ngen diit kut liirang aa, i raquarli, uut drlem ai ama tekmeriirang iara ver ama aivetki dai ai de masmasna ververleset ne iirang.

³²De liina, i ama tuaqevet maberl dai quasik ngu narliiv iini ngere kiat na ngen a tuaqevet maden maden. I luqa, i quasik ka ngerlvvet, dai ai de masmas ka tu aa qevet sever ama Slurlka. I qe narliip ke tekmet nama tekmeriirang, i ama Slurlka qe narliip siirang. ³³Dap luqa, i qa ngerlvvet, dai ai de masmas ka tu aa qevet sever ama tekmeriirang, i iv iirang sever ama mugunes iara ver ama aivetki. I raquarli qe narliip ke tekmer iv ama arlias per aa ngerlki ver ama tekmeriirang mai. ³⁴Taqurla be aa tuaqevet dai matmet nget. Bama nankina, i quasia araa ngama ngerlvvet ama quatta, dai ai de masmas ta tu araa qevet sever ama Slurlka ma Iesus. Be re narliip te kuarl temiis mai bareq ama Slurlka. De saqias kuasik mager ip ta tu araa qevet ip te tekmet ne a qerang muqas. Dap luqia ama nanki, i qia ngerlvvet, dai ai de masmas kia tu araa qevet sever ama tekmeriirang never ama aivetki. I raquarli qi narliip ki tekmer iv ama arlias per ara ngerlka ver ama tekmeriirang mai. ³⁵Ngua taqen ne lunger iara ama lengi ip nge tat never a ngen ip kurli ngen maget. Dap kuasia ai ip ngu kel ngen. Kuasik. Ngu narliip ngen diit kur ama gamansena ama seserl nget, de ngenarl kuarl temiis, i ngenet matna ama Slurlka aa rletki masmas. I quasik ngu narliiv ariq aqeni ngere kiat mer a ngen a tuaqevet maden maden.

³⁶Dai ariq aiv iaq, i aa uimki ama lugutki dai qa ruqun ai quasik mager ip ki ngerlvvet. Dai be sa ariq aip ki ngaang per ama nankina araa ages, i ai de re ngerlvvet per a nget, dai be ariq ka tu aa qevet ai qe tekmet nama vu sa gel ki, de qa tu aa qevet ai mager ip ki ngerlvvet, dai mager ip ke tekmet kur aa tuaqevet, i qet lu ai ama atlunget. I quasia ai qe tekmet nama vu. I maget ne liina iv aa ding se qi ip ki ngerlvvet ne aqek.

³⁷Dap sa ariq aiv, i qa rekmet ne aa tuaqevet be maget, i quasia ai aqek ke tekget ka ip ka iit kur aqek nanaa ama aiska. Dai qatikka maget, i qe tekmer ip sa raquarl ka mu aa qevet ai lu diip ke tekmet taqurla. Dai sa ariq aiv, i sa

qa mu aa qevap ip ke rekmet taqurliani, ai diip ke uas te aa uimki ip kula qi ngerlvet, dai ariq aip ke tekmet taqurla, dai qe tekmet nama atlu aa. ³⁸Dai liina, i nama lengi ama velunget dai nget taqurliani.

Ama revan, i luqa, i qatikka qa qe tekmer iv aa uimki qi ngerlvet, dai qe tekmet nama atliini aa. Dap luqa, i quasiaq ai qa, qe tekmer ip ki ngerlvet, dai maikka qe tekmet nama atlu malai. ³⁹Ariq aiv iaiq ama nanki, i as kuasiaq ara ngerlka qa ngip, dai qatiaskerl mager ip kurli qi, i as ara aq aa. Dav ariq aiv ara ngerlka qa ngip, dai quasiaq ai liina nge quap per a qi. Be ariq aip ki narliip ki ngerlvet ne a qek, dai mager ip ki ngerlvet na qa. Dap mager ip ki ngerlvet ne luqa, i qa tu aa qevap sever ama Slurlka ma Iesus. ⁴⁰Dap ngua dai qatikka ngua tu gua qevap taqurliani. Ai saqiaskerlka ariq aip kuasik kia ngerlvet, dai diip kurli qi, i maikka ama arlias per a qi malai. Dai ngua tu gua qevap ai qurl ama Ngemumaqa aa Qevapka qe na ngua, de ngua taqen ne lunger iara ama lengi.

Ma Paulus Ka Taqen Sever Ama Serlik I Ra Quarl Tem Nget Bareq Ama Iaus

8 ¹De saqiaskerlka iani, i ngene snanpet na ngua, aip kua mager ip luqa, i qa tu aa qevap, dai qa tes ama serlik, i ra quarl tem nget bareq ama Iaus ngen ama Sinap. Dai lu ngu guirltik iara. Ama revan ip taqua lu ngen meraqen taqurla, dav uut drlem taqurliani. 'Lura, i ra tu araa qevap, dai rat drlem sama Ngemumaqa aa dlek dap lura, i quasik ta tu araa qevap, dai quasik tat drlem se liina.'

Lungera ama lengi dai ama revan, dap liina, i ama saikngias naik dai ai de liina nge taarl ne luqa, i qa tu aa qevap be qa taarl nanas. Dav aip luqa, i qa tu aa qevap aa arlem never iari, i ra tu araa qevap, dai be qe tekmet nama atlu sagel ta ip mager ip ta dai ama dlek per a ra. ²Dai ngene lu, aip luqa, i qa tu aa qevap, i qa tu aa qevap ai sa qat drlem se iani angera tekmeriirang, dai as kuasiaq ai as ka arles ip kat drlem se liirang aa mai, i mager ip kat drlem iirang sevet liina. ³Dav ariq aip luqa, i qa tu aa qevap, be aa arlem never ama Ngemumaqa, dai maikka ama Ngemumaqa qat drlem se luqa.

⁴Dai sevet liina, i ra tes ama serlik, i ra quarl tem nget bareq ama Iaus ngen ama Sinap, dai gua lengi dai taqurliani. I uut drlem, ai lungera, i iari reng ning me nget, dav uut drlem ai quasiaq angera dlek iv uureng ning me nget. Dav uut, dai uut drlem, i ama Ngemumaqa dai ama quanaska. ⁵Dai diip ngu sil vet ai lu ngua taqen taqurla. Kuatta, i iarang aa nadama uusepka aa rlan, dap kua never ama aivetki, i ai de ra tis iirang ai ama Iaus ngen ama Sinap. Dap liirang aa dai quasiaq ai iirang ip taquarl ama Ngemumaqa, i ama Revanka.

⁶Dav uut dai uut drlem sever ama quanaska, i auut Mam ama Ngemumaqa. I qa dai ama rarlimini sama tekmeriirang mai, de qa rekmet nauut iv uuret matna bareq a qa. De maikka uut drlem sever auura Slurlka ma Iesus Kristus, i ging se qa bareq auut. Be ama tekmeriirang mai nge men ne luqa naiq aa dlek, katikka. De ne aa dlek dai uure iames.

⁷Dav iari dai quasik tat drlem liirang iara. Be iari, i ai de mekai ra tit kur ama Iaus ngen ama Sinap. Taqurla be aip lua, i ra tes lungera ama serlik, i sa ra quarl tem nget bareq ama Iaus ngen ama Sinap, dai ai de araa tuaqevap ngererl guirl. Dai be qerl aip ta tes nget, dai araa tuaqevap dai ngeterl a nget

de ngerel sil ba ra ai re tekmet nama vu. ⁸Dai ama revan, i ama asmes dai quasik mager ip nger iit se uut sagelna nama Ngemumaqa. De liina, i ariq aip kuasiq uut tes ama asmes, dai kuasiq ai liina ngere tekmet nauut bama vu uut dama Ngemumaqa aa saqang. Dariq aiv uut tes, dai kuasiq ai liina ngere tekmet be qurl uut maget dama Ngemumaqa aa saqang.

⁹Dai ama revan, i liirang aa dai ama revan. Dap maikka mager ip ngene taqam ngim. I ngen drlem taqurliani, ai mager ip ngen dres angama asmes nanaa, i ngene narliip se nget. Dav arik ma liina, i ngene tekmet niini, dai arik ma lura, i quasik ta taarl madlek, dai arik ma ra rekmet nama vu be raat. ¹⁰Dai ariq aiv iak never a ngen, i leklek pe aa rik de aa drlem dai kuasiq maget, dai qua qa lu ngi, i ngia tes ama asmes per ama Iaus angera luqup dai qua diip ngi tekmet taqurla be diip luqa dai aa dlek ip ka tuaqen ngi, dap per aa tuaqevap dai diip lenges na nget naser ama asmes, i sa ra quarl tem nget barek ma Satan aa tekmeriirang ama qaaq-iirang. ¹¹Dai be liina, dai gia saikngias dai nge uas tem ngi, dap ne liina dai ngi lenges ne luqa, i aa tuaqevap, i as kuasiq ai qa taarl madlek. Dap ma Kristus ka ngip ip kar a qa nemer ama viirang. ¹²Dai ngene narli. Auur ari be iari dai araa tuaqevap dai kuasiq ai ngil ver araa saqang, i raquarli kuasiq ai ra maarl madlek. Dai be ariq aip ngene tekmet ne liini iara ama viini sagel ta, be ngene lenges ne araa tuaqevap, dai liina dai ngene tekmet nama vu sagel ma Kristus.

¹³Be ariq aiv ama asmes, i ai de ngere tekmet ne gua rluaqa be qe raat, i qe tekmet nama vu, dai maikka quasik mager ip saqias ngua tes ama serlik pet gua mugunes. I arik ma, ngua rekmet ne gua rluaqa be qa rekmet nama vu be qa aat.

**Arlias Pet Ma Paulus I Quasik Ke Taneng Ama
Ranbandem Per Aa Rletki I Ama Aposel Na Qa**

9 ¹Ngua dai kuasiq a qerang nge quap per a ngua, be qatikka mager ip ngu tekmer ip taquarl gua tuaqevap ngerel sil ba ngua, ai lu mager ip ngu tekmet taqurla. I raqurliani, ma Kristus dai maikka qa nem ngua iv aa maatpitka na ngua. I quattaa, i iara veleqes na ngen dai re tuqun ai quasik ka nem ngua. Dai diip ngu sil ba ngen ai maikka ama revan ai lu raqurla.

I qatikka ne gua sakngaiam dai ngua lu ma Iesus auura Slurlka. De iani, ngen dru a ngen a qevap, i raquarli ma Iesus ka nem ngua ip ngut matna aa rletki. ²Be quattaa, i ariq aiv iari ra taqen ai kuasiq ai ma Kristus ka nem ngua sagel iari. Dap maikka mager ip ngen drlem ai qa nem ngua sagel ngen. I ngua taqen taqurla sagel ngen, i raqurliani. Liina, i ngen dru a ngen a qevap dai ama Slurlka qe teqerl ai ngua dai ama Slurlka aa maatpitka na ngua. I raquarli ngua sil ba ngen sever a qa.

³Dai iari ama qaqet dai ra taqen se ngua se gua rletki, i re tuqun ai kuasiq ai ama maatpitka na ngua. Dai ngu piirlit ba ra raqurliani. ⁴Uut, i ama Slurlka aa maatpitta nauut, dai aip kem nem uut iv uuret matna veleqes na ngen, dai qatikka mager iv uut drlem ai mager ip ngenen ban auut te liirang aa, i ama ruus per auut tem iirang, i ama asmes bama qerlap iv uure srluup. ⁵De qatikka mager iv uur ama barlta dai uut ne uur a ngerlvik, i rerlas tem ta men ma Iesus dai mager ip te nauut sama Slurlka aa rletki; ip taquarl iari ama Aposelkena, i ama Slurlka aa ningambik, dema Pita qen aa ngerlki; i ai de re

tekmet taqurla ver araa aatmitki? ⁶De ai ngene tuqun ai ngu nema Banabas naik dai maikka uunet matna rama qelaing ip nge tat never a uun katikka, dav iari dai quasik? Liina dai quasiq ai ama revan.

⁷Dai ngu lu ai de angama nemka, i ai de qet matna, i qa ip sever ama arasmesna de qatikka ai de qe mali re aa asmes? Maikka quasik. De ngu lu ai de nemka, i ai de qet matna ama sleng de quasiq ai qa ter ama asmes never a nget? De ngu lu ai de nemka, i ai de qe uas tama sipsip dap kuarl ama meimei de ai de quasiq ai qe srluup angera qumek? Kuasik taqurla. ⁸Dai arik ma ngen dru a ngen a qevap ai ngua tit kur ama qaquer araa tuaqevap katikka be ngua taqen ne lunger iara ama lengi. Kuasik. I saqikka ama Ngemumaqa aa Lo dai ngerel sil taqurla. ⁹I iani never ama Lo, i ama Ngemumaqa qa qurl ma Moses ip ke iil, dai raqurliani.

‘Kula ngene rarlvat mer ama kauqi ara aamki, i aip lua, i qi mainmet pama rais ip kia tat per a nget tama qetdeng.’ Lo 25.4

Dai quarl ama Ngemumaqa qa tu aa qevap sever ama kauqi naik de lu qa taqen taqurla? Kuasik.

¹⁰Dap ka tu aa qevap sever a uut. Ii, lungera ama lengi dai bareq auut, i raquarli ama Ngemumaqa dai qe narliiv uure tekmet taqurliani. Luqa, i qe kut sagel ama asmes per ama sleng de luqa, i qa ter ama asmes never ama sleng, dai ianet matna raquarlina, be ian drlem ai diiv ian der iang ama asmes per ian a rletki. Taqurla dai lura, i ret matna bareq ama Ngemumaqa dai mager ip ta tu araa qevap ai mager ip ta ter ama ranbandem per araa lat.

¹¹Dai sa uut sil ba ngen nama Ngemumaqa aa lengi ama atlunget sevet ma Kristus, ip taquarl luqa, i ai de qe kutserl ama asmes. Dai be ariq aip ngene kurl auut tama tekmeriirang iv iirang nge tat never ama qetdingki, dai qua liina dai quasiq ai maget? I uut ter ama asmes ip taquarl luqa, i qa ter iang ama asmes nevet lungera aa sleng, i sa mekai qa kutserl ama asmes per a nget. ¹²I arik ngene kurl iari tama tekmeriirang, i ama ruus per a ra, dai saqikka maget gel ngen se uut taqurla.

Dap kuasiq ai uut tu ama merlenka ver a ngen ip ngene tekmet taqurla. Dap katikka qurl uut naik, i quasiq uure narliiv uure pesdet ser ama Lengi ama Atlunget, i ma Kristus ka qurl auut. ¹³Dai qua quasik ngen drlem liini iara? I ai de lura, i ret matna vama Ngemumaqa aa Vetki, i ama Lautu-vem-ki ama Slurlki, dai ai de ra ter araa asmes nevet lungera ama asmes, i ai dama qaqet terl kuarl tem nget bareq ama Ngemumaqa.

¹⁴Dai saqikka raqurla, i aip lura, i ret matna bareq ama Ngemumaqa, i rel sil ne aa Lengi ama Atlunget; dai ama Slurlka qa meraqen madlek ip lura dai rerl kurl a ra rama tekmeriirang, i ama ruus per a ra rem iirang, ip sever araa mugunes.

¹⁵Dap katikka ngua dai ai de quasiq ai ngu tekmet ne liina, i ama Slurlka qa ruqun a ngua ai mager ip ngu tekmet niini. De iara dai quasiq ai ngua iil lunger iara ama lengi ip mager iv ait de ngua mer aqeni nagel ngen. Maikka quasik. Dap maikka ani mager ip ngu ngip, dap kuasik te liina, i aip ngua ter ama ranbandem pet gua rletki. Dap katikka ai dama arlias per a ngua nevet liina, i ngu tekmet niini. Dai quasik ngu narliiv aqek ke verleset ne liina nagel ngua, i ai dama arlias per a ngua never iini. ¹⁶Dai diip ngu sil ba ngen taqurliani. Lua, i ai de ngul sil nama Lengi ama Atlunget, dai quasik

mager ip ngua taarl nanas, dama arlias per a ngua de ngu tuqun ma', Maikka ngu tekmet nama gamansena ama atlunget. 'Kuasik.' I liina, i rel sil nama Lengi ama Altunget dai ama Slurlka aa rletki, i qa qurl a ngua, be maikka mager ip ngut matna qi. Be quasik mager ip ngu serlek ne luqi iara ama rletki. I ariq aip kuasik ngul sil nama Lengi ama Atlunget, dai maikka diiv ama Slurlka qa ru ama merlenka ver a ngua. ¹⁷Dai quasik mager ip ngu tal ama ranbandem pet luqia ama rletki, i raquarli quasik ai ngut matna qut gua narliip. Kuasik. Dav ama Slurlka qa qurl a ngua re luqi iara ama rletki be ngut matna. ¹⁸Taqurla be diip ngu tal angama ranbandem nanaa? Ama tekmeriirang, i mager ip ngu taneng iirang pet luqi iara ama rletki, i ngul sil nama Lengi ama Atlunget, dai ai de quasik ngua ter iirang. I qatikka ai dama arlias per a ngua ip ngul sil nama Lengi ama Atlunget bareq ama qaqet, i quattaa, i quasik ten ban a ngua. I lungera ama arlias, i ai de ngu taneng a nget, dai gua ranbandem aa.

Ma Paulus Dai Qet Matna Naik Bareq Ama Qaqet Mai

¹⁹Kuasik ai ngua ter ama ranbandem pet gua rletki nagel a qek. Taqurla be quasik ai aqeni nge quap per a ngua, de quasik aqek ke uas tem ngua. Dap sa ngua dai ngut matna naik bareq ama qaqet mai, i ra tit kur ama ais-iirang, i iirang muqas muqas ip mager ip ngua rarl se ra sagel ma Kristus. ²⁰Aip lua, i qurli ngu nama Judaqena dai qatikka ngua tit kur araa tekmeriirang per araa mugunes. Taqurla be ariq aip ngua taqen per a ra dai diip te narli gua lengi, de ra tu araa qevap. Be lungera ama lengi, i ngerel kal, i nget gel ma Moses dai quasik ai ngere uas tem ngua. Dav aip lua, i qurli ngu ne lura, i re taqat lu gel lungera ama Lo nagel ma Moses, dai saqikka diip ngen a ngua, ngu taqat lu gel nget. Dai be aip ngua taqen nanaa, de diip lura re narli gua lengi, de diip ta tu araa qevap. ²¹Dai saqikka raquarlina, i aip kurli ngua, ngu ne lura, i quasik ai ama Judaqena na ra, dai ngua tit kur araa mugunes. Dai be aip ngua taqen nanaa dai diip te narligel ngua de ra tu araa qevap. Ii, be ngua tuaqen araa mugunes dap kuasik ai ngua tarliq ama Ngemumaqa aa Lo. Dap katikka ma Kristus dai qe uas tem ngua, be qatikka ngua tit kur aa narliip. ²²De aip kurli ngu ne lura, i as kuasik ai ama dlek per araa tuaqevap, dai liirang aa, i quasik ai re taqat drlem siirang dai quasik ai ngua taqen se ra. Dap ngu taqa palu gel liirang aa raqurla iv aip ngua taqen, de mager ip te narligel ngua de diip ta tu araa qevap. Dai ngua mer ama qaqet mai araa gamansena, i raquarli ngu narliip ngu siquat nama ais-iirang mai iv ait de ngua marl se iari ama qaqet ip ta ren sagel ma Kristus ip tet lu sever ama iames. ²³Ai de ngu tekmet ne liirang aa mai ama rleriirang ip ngu tekmer ip ma Kristus aa lengi ama atlunget dai mager ip ngere riirl madlek; ip mager ip ngen a ngua ngu raneng ama tekmeriirang ama atliirang, i sama Slurlka qa muvem niirang ip barek lura, i ra tu araa qevap sever ama Lengi ama Atlunget.

Slepslep Per A Ngen I Ngene Qiuaik Ip Diip Ngene Raneng Ama Ranbandem

²⁴Kua quasik ngen drlem liini iara? I aip lura, i re qiuaik ip te ruirlina, dai quattaa, i ra mai re qiuaik iasai sagel diip dengdeng na ra, dap kuasik ai diip ta mai ra ter ama ranbandem. Dai mager ip slepslep per a ngen, i ngene

qiuaiik ip diip ngene raneng ama ranbandem. ²⁵Be lura, i re narliip te ruirl ver ama raqiuaiik, dai ai de ren bin ama qetdingki ara gamansena manep. De slepslep per a ra ip diip te raneng ama ranbandem. I lungera ama ranbandem, i re taneng a nget, dai diip lenges na nget. Dap lungera ama ranbandem, i uut tu auura qevap iv uure taneng a nget, dai ai de quasiai ai lenges lenges na nget. ²⁶Taqurla dai be ngu tekmer ip taquarl luqa, i qe qiuaiik slep, dap kuasiai aip taquarl iai, i qe qiuaiik nama qabaing. Be ngu tekmer ip taquarl luqa, i qe taqa uamet nama Voli Bal. I quasiai ai qe uan aa ngerik maden be qe uamet naik mer ama serliqis. ²⁷Kuasik. Dap maikka ai de ngun bin gua qetdingki ara gamansena de ngu tekmet na qi ip kia tit kut gua narliip. I arik ma ngul sil nama Lengi ama Atlunget bareq iari dap katikka ngua dai arik ma quasik ngua raneng ama ranbandem.

Kuasik Mager Iv Uure Narligel Ama Qasiquar Iirang

10 ¹Gua rluavik, ngu narliip ngene taqat drlem taqurliani. I murl vet lungera ama niirl, i qurli ma Moses per a nget, dai auura murlta mai dai qurli ra ve luqia ama aavulki-ruut, i ama Ngemumaqa qa mu qi ip ki teqerl a ra nama aiska. De ra mai rat den be ra merarlik men ama kaska ama Mariaqa. ²Dai be qurli ra mai vama aavulki-ruut de ra mai ra merarlik ama kaska be ra mai, dai ama quanases met ta, be ra dai namene ma Moses aa liinka. ³De ra mai ra mes nevet lungera ama asmes, i ama Ngemumaqa aa Qevapka qa qurl a ra rem nget. ⁴De ra mai ra srluup nevet luqia ama aiki, i ama Ngemumaqa aa Qevapka qa qurl a ra. Be qatikka lua, i ai de ra tit, dai de re srluup luqia ama kainaqi, i ma Kristus ka rekmet be baing se qi men ama dulka ama kuilka ip bareq a ra. Be qatikka ai de qe na ra, ra tit. ⁵Dav ama Ngemumaqa dai quasik ke narliip sama buurlem na ra nevet lura, i raquarli araa tekmeriirang dai ama viirang. Taqurla be ra ngip iasai sevet luqia ama qerlingki, i ama ausaqi na qi.

⁶Dai mager iv uurem ngim sagel lura de uuret lu aiv a qerang nanaa nge men per a ra. De mager iv uuret lu ip saqikka qula liirang aa nget den per a uut. Dai aiv uuret lu liirang aa dai uut drlem ai ama Ngemumaqa dai quasik ke narliiv uure tekmet nama viirang, ip saqikka raquarl lura, i ra rekmet niirang. ⁷I raqurliani. Kuasik mager ip ngene lautu sagel ama Iaus ngen ama Sinap ip saqikka raquarl iari never a ra, ra rekmet. I ama Ngemumaqa aa Langingka dai ama lengi nge sil ma',

'Ta mugun de ra tes de re srluup, baiv aa dama quatta ra tit ip te talak per ama nankina.' Kisim Bek 32.6

⁸Be quasik mager iv uure tekmet ne liina, i uure nama nankina maden maden, ip taquarl iari never a ra, i ra rekmet. Be naqatikka ver ama nirlaqa ama quanaska, dai ama 23,000 na ra dai ra ngip. ⁹Dai saqikka quasik mager iv uure siquat nema Kristus, ip taquarl iari never a ra, ra rekmet. Taqurla bama qem ama vunget nge nismet na ra be ra ngip. ¹⁰De qerlka quasik mager ip ngen deraqen, i ngene serlin ama barlta, i ama Slurlka qa mu ra ip ta tat never a ngen ip saqikka raquarl iari never a ra, ta rekmet, i ra meraqen, i re serlin sagel araa barl-iam, i ma Moses kene ma Aaron. Taqurla, bama Slurlka qa nem ama Angeluqa, i luqa ip ke lenges be qa veleng ta.

¹¹Dai be liirang aa, i iirang nge men per a ra, dai liina iv iini ngere teqerl auut. Ai aiv uure tekmet taqurla dai diip liirang aa nge ren per auut saqikka

ip taquarl lura ama murlta. Dai be murl ama Ngemumaqa qa ruqun aa qaqet ip te iil lungera ama Lengi raqurliani, ip mager ip ngerel kel uut ip kula uure tekmet ne liirang aa. I raquarli, qurl uut pet lungera ama niirl, i ama qares iv ama verlverleser iini sama aivetki. ¹²Dai ariq aiv iaq, i qa tu aa qevap ai qa dai qurl q maget dama Ngemumaqa aa saqang, dai mager ip ket lu iv ait de qula qa aat. ¹³Dav aip lua, i ama qasiquatka qa men per a ngi ip ngi tekmet nama vu, dai mager ip ngiat drlem ai luqa ama qasiquatka dai saqikka qat den per iari. Taqurla dai quasik mager ip ngene narligel de ngene tekmet nama vu. I mager ip ngen diit kur ama Ngemumaqa, i raquarli diip ke tekmer ip taquarl kel sil ai lu diip ke tekmet taqurla. I diip ke tekmet de mager ip ngene narligel ka per angama qasiquat nanaa, i nget den per a ngen. Be diip ke reqerl a ngen nama aiska be diip ngen diit nemen a nget. I diip ke tekmet taqurla, i qe semadlek na ngen ip ngen deraarl madlek pama qasiquat.

Uure Lautu Sever Ama Ngemumaqa Dap Kurl Ama Qevap Ama Vu Nget

¹⁴Dai gua rluavik, diiv iara ngu sil ba ngen aip ngu lu nanaa be medu ngua taqen taqurla sevet liina, i re Lautu sagel ama Iaus ngen ama Sinap. Maikka ngua taqen a ngen madlek ip ngene ngim temanau ne a qerang nanaa, i re tekmer ip te Lautu sagel iirang. ¹⁵I ngua taqen sagel ngen, i raquarli ngene taqat drlem. Dai qatikka ngu narliip ngen diit kur a ngen a tuaqevap, aip kua ngua taqen ne gua revan dap kua quasik. ¹⁶Dai mager ip ngene taqa narli. I ngen drlem ai aip lua, i uure tekmet nama Slurlka aa Asmeski, de uut ter ama Kapka. De uure raring, i uut taqen nama atlu sever a qa. Baiv aa de uure srluup nemet ka. Dai raqurla dai uure teqerl ai uut dai ama quanases mer uut, i ma Kristus ka quarl te aa qerekkka bareq auut. Baip maget de uure taneng ama bretki de uure bingmet na qi de uurerl kurl iak de iak. Baip maget de uut tes. Taqurla dai uure teqerl ai uut dai ama quanases mer uut, i ma Kristus ka quarl te aa qetdingki bareq auut. ¹⁷Dai mager iv uut drlem liina, ai ama bretki dai ama quanaski. Dai aiv uut tes nemen a qi, dai quattaa, i buup nauut, dav uur iingdemna, bama quanases mer uut. Dai ngua taqen, i lu raquarliani. Aiv uut mai uut ter ama langas nemene luqia ama bretki de uut tes, taqurla dai uure teqerl ai uut dai uur iingdemna, uut nema Kristus.

¹⁸Dai ngu narliip ngen drlem ai saqikka murl liina raqurla gel ama Isrel-kena. I lua, i rerl kuarl tama ranbandemiis dai lura, i ret matna ver ama Lautu dai saqikka ra tes iang naver a nget. Dai raqurla be re teqerl ai ra, ta iingdemna re nama Ngemumaqa. ¹⁹Dap nevet liina dai qua ngen dru a ngen a qevap ai ngua taqen sevet lura, i rerl kuarl tama asmes bareq ama Iaus de ngen ama Sinap, i ai de re lautu sever a nget? Dai qua qurl liirang aa daleng me uut? Katikka quasik. ²⁰Dap ngi lu, ngua taqen taqurliani. Aip lua, i lura, i re lautu sagel ama Iaus de ngen ama Sinap, dai aip tat den se araa ranbandemiis de ra tu nget pet liirang aa angera arlim, dai maikka ren bandemiis sagel liirang. Dap kuasiq ai re tekmet sagel ama Ngemumaqa. Taqurla be quasik ngu narliip ngene ngiingdemna ngene liirang aa, i ama Ngemumaqa aa qumes-iirang. ²¹Katika quasik mager ip ngip suuv ama aiqu nemer ama Ngemumaqa aa kapka, de ngen ama aiqu nemer aa qumes-iirang angera kapka. De saqikka quasik mager ip ngia tes ama Slurlka aa asmeski (ama Sakramen) dap per iang de ngia tu gia qevap maberl de ngia tes ama asmes,

i ra quarl tem nget bareq ama laus. ²²Kua ngene narliiv auura Slurlka qa tu aa qevap mavik dama qurek-per-a-qa nauut? Kurli! I maikka aa dlek peviit katikka, dav uut dai quasik.

Mager Iv Uut Taarl Nama Ngemumaqa Aa Rlenki Masmaz

²³Dai saqiaskerlka ngua taqen ne lunger iara ama lengi, i sa iari ra sil na nget ma', 'Ama tekmeriirang mai dai mager iv uure tekmet niirang.'

I liina dai ama revan. Dap kuasiq ai liina ai ama tekmeriirang mai, i mager iv iirang nge tat never auut, i aiv uure tekmet niirang. Ama tekmeriirang mai dai mager iv uure tekmet niirang. Dap katikka quasik mager iv uure tekmet ne iarang iv uure lenges ne iari araa tuaqevap. ²⁴De uut, i uut tu auura qevap dai quasik mager iv uut tu auura qevap ip katikka uut tat never anas. Kuasik. Dap mager iv uut tu auura qevap iv uut tat never iari.

²⁵Aip lua, i ngenet lu ama serlik, i rat den se nget nagel iari, i rem nem nget, de qatikka ngenen ban per a nget de ngen dres. I quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap maberl de ngene snanpet maden maden aip lungera ama serlik nge men naqua. ²⁶I quasik mager ip ngene snanpet sama serlik, i raqurliani. Ama Ngemumaqa aa Langingka qa taqen taqurliani;

'Ama aivetki, de ngen ama tekmeriirang mai ver a qi, dai qatikka ama Ngemumaqa aa tekmeriirang aa mai.' Sng. 24.1

²⁷De saqikka, ariq aiv iaq, i kuasiq ai qa tu aa qevap sevet ma Iesus, dai qa snanpet na ngen ip ngen dres ngene na qa ve aa vetki. Dariq aip ngene narliip ngen diit, dai maget. De qattiqerlka mager ip ngen dres ama tekmeriirang mai, i qerl kurl a ngen. De quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap maberl de ngene snanpet aip lungera ama asmes nge men naqua. ²⁸Dav ariq aiv iak ka sil ba ngen ma',

"Ai, lungera ama serlik dai sa ra quarl tem nget, be ra men se nget namer ama laus ngen ama Sinap angara vet."

Dai be mager ip kula ngi as lungera ama asmes. I raquarli qa reqerl a ngi ne lungera ama lengi, i qa, dai as maikka quasik ke taqat drlem aip ngu lu angama atliini nanaa, de angama viini nanaa. I arik ma ngia lenges ne aa tuaqevap sevet liina. ²⁹Dai kuasiq ai ngu tuqun a ngen ip kula ngen dres lungera, i raquarli ngen, ngen dru a ngen a qevap ai ama vu. Dap ngu tuqun ai ip, 'Kurli', i raquarli qatti iak dai diip ka tu aa qevap ai ngene tekmet nama vu.

Dav ariq aip kuasiq aqek ka taqen taqurla, dai mager ip ngia tes a qerang nanaa qut gua narliip. I qatti quasik mager ip ngua tit kur iaq aa tuaqevap se liirang aa, i gua reving iirang be quasik mager ip ngu tekmet niirang. ³⁰Dai ariq aip ngua meraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa de ngua tes, dai ngu lu nanaa be diiv iak ka taqen a ngua mavik sevet liina, i ngua meraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa de ngu tekmet ne iini?

³¹Dai aip ngen dres dap kua ngene srluup dap kua ngene tekmet ne a qerang nanaa, dai maikka mager ip ngene taqa tekmet niirang ip mager iv ama qaqet tet lu de ra taarl nama Ngemumaqa aa rlenki. ³²De ngu narliip ngen dru a ngen a qevap sever ama qaqet mai, i ama Judaqena dama Grikenena de lura, i ra never ama Ngemumaqa aa Lautuqi, i quasik mager ip ngene tekmet nama tekmeriirang maden maden ip ngene tekmet na ra ip te serlmen

ip te raat. ³³I saqikka ngen a ngua, i ai de ngu tekmet nama tekmeriirang mai, i mager iv ama qaqet mai re narliip se iirang. I qatikka ai de quasiai ai ngua tat never anas. Dav ai de ngua tat never iari ama qaqet, ip mager iv ama Ngemumaqa qe iames na ra.

11 ¹De maikka mager ip per a ngen atmires dai mager ip ngen druqaen ngua, ip saqikka raquarl ngua, i ai de ngua tuaqen ma Kristus.

Ma Paulus Ka Taqen Sevet Liina I Re Ngung Ama Ning

²Iara dai ngua taarl na ngen, i ai de vem ngen se ngua, de ngene taneng ama lengi merep, i sa ngua su ngen tem nget. I lungera ama gamansena, i sa ngua qurl a ngen dai maikka ngen diit kut nget.

³Dap kerlka ngu narliip ngen drlem ngen iang ama lengi raqurliani. Ma Kristus dai qurli qa daleng lura mai ama qaqet, i ra nemen a qa. Dai ama quatka dai saqikka raqurla, i qurli qa daleng aa ngerlki. Dama Ngemumaqa dai qurli qa daleng ma Kristus. ⁴Dai aiv iaq ama quatka, i qa uung aa ningaqa de qe raring de qel sil nama lengi, i ama Ngemumaqa qa qurl a qa rem nger ip bareq iari, dai qe semkelep ma Kristus, i raquarlai qa daleng me qa. ⁵Dav aiv iaiaq ama nanki, i quasik kia uung ara ningaqa, de qi raring de qil sil ne ngen ama lengi, i ama Ngemumaqa qa qurl a qi, dai qi semkelep ara ngerlka, i qa daleng me qi. Dai be diip ki ip taqua luqia, i ra rliimes per ara ningaqa rama qesing. ⁶Dai qerl be ngu tuqun, ai ariq aip kuasiaq ama nanki qia uung ara ningaqa, dai mager ip te dik sev ara qesing iv ama velunget. Dariq aiv ama qelepki sa dikdik sev ara qesing ip ma velunget, dap kua liina ip te rliimes a nget mai, dai qerl mager ip ki uung ara ningaqa. ⁷Dav ama quatka dai quasik mager ip keng uung aa ningaqa. I raquarlai, qa dai ama nemki na qa, i qe teqerl nama Ngemumaqa aa rlenki, i qi vevit de ngen aa dlek. Dav ama nanki dai qia men nemen ama quatka ip kia taarl ne aa rlenki. ⁸I raquarlai ama quatka, i ngere rarlma qa, dai quasik ai qa men nemen ama nanki. Dav ama nanki ma Iva dai qia men nemen ara ak a Adam.

⁹De qerlka quasiai ai ama Ngemumaqa qa rekmet nama quatka ip bareq ama nanki, dap ka rekmet na qi ip ki bareq ara ak. ¹⁰Kerl taqurla, be lu mager iv ama nanki qi tekmet ne liirang aa ip ki teqerl ai qi, dai ara ak daleng me qi. Dai be raquarlai qi tekmet taqurla, dai bama Angeluqena rem ngim de ret lu qi tekmet taqurla dama arlias per a ra.

¹¹Dap lua, i men ama Slurlka aa liinka, dai ama nankina dai quasiai ai qurli ra iai, i ngerek se ra. Dama quatta dai quasiai ai qurli ra iai, i ngerek se ra. Kuasik. Ama nanki dai ip kia tat never ama quatka, dama quatka dai ip ka tat never ama nanki. ¹²Murl dai ama Ngemumaqa qa rekmet nama nanki nemen ama quatka aa qetdingki. Dav iara dai ai dama quatta ra den men ama nankina. Dap katikka liina dai ama Ngemumaqa qa matna vet liirang aa mai. ¹³Dai maikka ngua taqen na ngen madlek ip maikka mager ip ngen deraatmet se lungera ama lengi. Aip kua mager iv ama nanki qi raring sagel ama Ngemumaqa, i quasik kia uung ara ningaqa? Katikka quasik. ¹⁴I qatikka uur ama qaqet, dai auura tekmeriirang ngere teqerl a ngen taqurliani, ai aiv ama ainkul ama quatka aa qesing, dai quasiai ai ama atlu raqurla be liina dai ama qeleves. ¹⁵Dariq aiv ama nanki, i ama ainkul ara qesing, dai nge rekmet be qim ngim nama atlu. Be diiv ama qaqet ta taarl ne ara rlenki nevet

liina. I raquarli, ama Ngemumaqa qa qurl a qi rama qesing ama ainkul nger ip ngere ngung per ara ningaqa. ¹⁶ Dav ariq aiv iak ke narliip ka taqen sep lungere aa gua lengi arlkames, dai as mager ip ke taqat drlem taqurliani. Ama Ngemumaqa aa liinka ver ama qerleng mai, de ngen auut dai uuret dadem lungera ama lengi, i sa ngua sil na nget. Katikka verleser aa.

Ama Korinkena Re Lenges Nama Slurlka Aa Asmeski

¹⁷ Dai iara ngu narliip ngu sil ba ngen ne iarang, i mager ip ngenet dadem iirang. De sevet ngene liina, i ngu narliip ngua taqen sever iini. I quasik mager ip ngua taqen nama arlias nevet liirang aa, i ai de ngene tekmet niirang. Kuasik. I aip lua, i ngene ngiingdemna ip ngene Lautu, dai ai de quasik ai ngene tekmet nama atliirang. Kuasik. I a ngen a tekmeriirang dai quasik ai ama atliirang. ¹⁸ Dai nauirl dai ngu narliip ngua taqen sevet liini iara. I ngu narli ama lengi raqurliani. Aip lua, i ngene ngiingdemna ip ngene Lautu, dai ai de matmatmet na ngen. De qatikka ngen, ngen deraarl metna nama lengi. Be naqerl ngua tu gua qevap ai ani iang ama lengi dai ama revan-nget. ¹⁹ I raquarli, ngua tu gua qevap ai nakka ani matmet na ngen per a ngen a lautuqi. Taqurla dai diip ngene raqat drlem sevet lura, i raat drlem saatmit kur ama Ngemumaqa aa narliip. ²⁰ Taqurla dai be aip ngene ngiingdemna ip ngene tekmet nama asmeski ip taquarl luqia, i mekai ma Iesus ken aa risura ra rekmet na qi. Dai ai de quasik ai ngene tekmer ip taqua lura, i ra tes per ama asmeski, i re taqa tekmet sagel ama Slurlka. ²¹ I raquarli ngen, i iak de iak dai aiv ama getki-vem-ngen dama qenken per a ngen sasmes a ngen asmes. Be iari dai ai de qurli ra, i ama getki vem ta. Dav iari dai ai de re srluup ama wain, i buup be re kabaing. ²² Dai ngu lu nanaa? Kua quasik a ngen angama vet ip ngen dres de ngene srluup pem nget? De qua ngen dru a ngen a qevap ai liina, i ngen nemen ama Ngemumaqa aa liinka dai quasik ai ama barliini? De qua ngen dren ip ngene semkelev a ngen a rluavik, i quasik araa ngama asmes? Dai ngu lu diip ngua taqen a ngen nanaa? Kua diip ngua taqen nama arlias never a ngen a tekmeriirang? Maikka quasik.

Ama Bretki Iara Dai Ip Taquarl Ma Iesus Aa Qetdingki

Matiu 26.26; Mak 14.22; Luk 22.19

²³ Lungera ama lengi, i sa ngua qurl a ngen tem nget dai ngua mer a nget nagel ama Slurlka qatikka. I lungera ama lengi dai nget taqurliani. Lua, i se rletrlet iv aiv aa dema Judas ke kuitkulbaing sema Iesus bareq aa qumespik, dama Slurlka ma Iesus ka mer ama bretki be qa raneng a qi. ²⁴ De nauirl dai qa meraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa sever a qi. De qa bingmet na qi de qa ruqun ma',

'Ama bretki iara dai ip taquarl gua qetdingki, i ngurl kuarl tem ki ip kia tat never a ngen. Dai maikka mager iv ait de ngene tekmet taqurla ip pukpuktik per a ngen na ngua.'

Ama Wain Dai Ip Taquarl Ma Iesus Aa Qerekkka

Matiu 26.27; Mak 14.24; Luk 22.20

²⁵ Baip ta mes be verleset, de qa mer ama kapka be qa raneng a qa. De qa rekmet ne liina ip taqua qa rekmet sama bretki. De qa ruqun ma',

‘Luqi iara ama qerlapki dai gua qerekka, i qe rletik bareq a ngen. I qatikka ne liina dai ngu rarles nama Aiska ama Iameska iv ama Ngemumaqa qe iames ne aa qaqet masmas. Dai qatikka mager ip ngene srluup ama wain, i ngene tekmet taqurla aaviit, ip katikka mager ip pukpuktik per a ngen na ngua ai lu ngua rekmet taqurla ip ngua tat never a ngen.

²⁶Dai lungera ma Iesus aa lengi dai ngere teqerl taqurliani. Katikka aip lua, i ngen dres ama bret de ngene srluup met luqa ama kapka, dai ngenel sil sever ama getget de ngen auura Slurlka aa aapngipki. I qatikka diip taqurla ip deng, i saqiaskerlka qe guirl.

Uure Taqam Ngim Sede Auura Rlan De Uut Ter Ama Slurlka Aa Asmes

²⁷Taqurla dai be ariq aiv iaq, i quasik ke taqa mu aa qevap, lua, i qa tes ama brerigl de qe srluup mer ama Slurlka aa Kapka, dai qe tekmet nama vu sagel ama Slurlka aa qetdingki de sagel ngen aa qerekka. ²⁸Maikka mager ip katikka ama qaqeraqa qe raqam ngim miqet se daa rlan nauirl, iv aiv aa de qa tes lungera ama bret de qe srluup nemet luqa ama Kapka. ²⁹I raquarlri, i aip luqa, i quasik ke taqa mu aa qevap sever ama Slurlka a qetdingki, iv aiv aa de qa tes de qe srluup, dai qatikka qa, qa tarl sama Slurlka aa tuvetki sagelemiis. ³⁰I raqurla be qerl buup ne iari veleqes na ngen, i quasiaq araa ngama dlek dap kua re temarl. Be iari dai sa ai de rep ngip. ³¹Dap mager iv uure taqam ngim sede auura rlan de uure narliiv uure ngim temanau ne liirang aa ama viirang, i ai de uure tekmet niirang sagel ama Ngemumaqa, de sagel iari ama qaqet. Dai be quasik mager iv ama Slurlka qen ban auut tama merlen taqurla. ³²Dav aiv ama Slurlka qet lu auura tekmeriirang, i quasiaq ai ama atliirang, de lu qen ban auut tama merlen taqurla. I qe tekmet taqurla ip ke seserl ver auut ip maikka mager iv auura mugunes ip taquarl ke narliip. I ama Slurlka qe tekmet taqurla iv aip lua nasat, i uut ngip de quasik mager ip diip ke karabus nauut, i qe nem uut semer ama altingki, ip taquarl lura, i quasik ta tu araa qevap, i diip ke nem ta semer ama altingki.

³³Taqurla, dai be maikka gua rluavik, aip lua, i ngene ngiingdemna ip ngen dres ip taquarl murl ama Slurlka qe ne aa risura, dai maikka ngua taqen a ngen madlek ip kurli ngen de ver a na. ³⁴Dai ariq aiv iak, i ama getki-vem-ka maden, dai mager ip ka tes pe aa vetki, iv aiv aa de qat den. I mager ip ngene tekmet taqurla, i raqurliani. Taqurla ip diip kuasik mager iv ama Slurlka qe rekmet nama vu sagel ngen sevet liirang aa arleves, i aip ngene ngiingdemna de ngene tekmet niirang.

De as iang aa ama lengi sevet liina, i ngene Lautu. Dap diip ngu seserl ver a nget, i aip ngua men.

Ma Paulus Ka Taqen Sever Ama Dlek Muqas

Muqas I Ama Qevapka Qen Ban Auut

12 ¹De saqikka ngen snanpet na ngua sever ama dlek muqas muqas, i ama Qevapka ama Glasingaqa qen ban a uut. Dai gua rluavik, maikka ngu narliip ngene taqat drlem niirang aa. ²De ngen drlem ai liirang aa dai ama revan iirang. I as murl lua, i ngen, i quasik ngene Lautu sagel ama Ngemumaqa, de qatikka ai de ngenet dan de lura araa gamansena, i ai de re Lautu sagel ama Iaus ngen iarang, i quasiaq iirang nge taqen. Be qatikka ai de

liirang aa nge tit se ngen puuqas nev ama ais ama vunget. ³Dai ngu narliip ngene taqa mu a ngen a qevap sever iang ama lengi raqurliani. Aip kurl ama Ngemumaqa aa Qevapka gel iak, de qerl kurl a qa rama lengi, dai quasik mager ip luqa qa taqen ma',

“Mager ip ngi lenges nema Iesus.”

De saqikka, luqa, i quasik kurl ama Qevapka ama Glasingaqa gel ka, dai quasik mager ip ke tuqun ma',

“Ma Iesus dai gua Slurlka.”

⁴Dai ngu narliip ngene taqat drlem taqurliani. Ai quattaa, i buup nama rleriirang ama dlek-pem-iirang muqas muqas nagel ama Qevapka ama Glasingaqa. Dap katikka luqa ama Qevapka, i qerl kuarl te liirang aa dai qatikka ama quanaska. ⁵De saqikka, quattaa, i buup nama rleriirang, i ama Ngemumaqa aa qaqet te tekmet niirang, dai dap katikka lura mai ret matna bareq ama Slurlka ama quanaska. ⁶De saqikka, quattaa, i quasik ama qaqet te tekmet ne araa rleriirang taqurlina, dap katikka ama Ngemumaqa ama quanaska qerl kurl ama Kristenkena rama dlek. Be mager ip tet matna liirang aa ama rleriirang.

⁷Dai be qatikka ai dama Qevapka ama Glasingaqa qerl kurl ama qaqet, i iak de iak tama dlek, i nget muqas muqas, ip mager ip ta tat never iari. ⁸Dama Qevapka ama Glasingaqa dai qe tekmet ne iak be mager iv aa saikngias, be qa taqen sevet liirang aa, i ama Ngemumaqa qa tu aa qevap sever iirang. De saqikka qe tekmet ne iaq ip ke teqerl ama qaqet nama adrlem sever ama Ngemumaqa aa ais-iirang. ⁹De qatikka luqa ama Qevapka ama Glasingaqa dai qatti qerl kurl iak tama dlek ip ke taneng ama tuaqevap sagel ama Ngemumaqa ip ke raring ne aa dlek ip baingbaing sama dlek-pem-iirang. De saqikka bareq iak, dai qatikka luqa ama Qevapka ama Glasingaqa dai qatti qerl kurl iak tama dlek ip ke lemerl tama arlem, i nget muqas muqas. ¹⁰De qatikka luqa dai qatti qerl kurl iak tama dlek ip mager ip ke tekmet nama tekmeriirang, i quasik mager iv aqek never ama aivetki qe tekmet niirang. De qatikka luqa ama Qevapka ama Glasingaqa dai qatti qerl kurl iak tama dlek ip mager ip ka ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de qel sil na nget bareq iari ama qaqet. De qatikka luqa ama Qevapka ama Glasingaqa dai qatti qerl kurl iak tama dlek ip ka drlem sal sil sevet lura, i re taneng ama dlek nagel ama Slurlka de ngene lura, i araa dlek nagel ama Kaak-ka. De qatikka luqa ama Qevapka dai qatti qerl kurl iak tama dlek ip mager ip ka taqen ne iaq ama lengiqa, i quasik ai qa su nas tem ka. De qatikka luqa ama Qevapka ama Glasingaqa dai qatti qerl kurl iak tama dlek ip mager ip kat drlem aiv iak ka taqen nama lengi, i qi muqas nama lengiqa. Dai qe tal ama aa drlem ip ke guirltik lungera ama lengi bareq ama lautuqi. ¹¹I qatikka liirang aa ama rleriirang muqas muqas, dai iirang nagel ama Qevapka ama Glasingaqa, i ama quanaska. I qatikka qerl kurl iak te iang ama dlek muqas de saqikka iak te iang. I qatikka qe tekmet taqurla qur aa tuaqevap ama atlunget.

Uut Mai Dai Raquarl Ama Qetdingki Ama Quanaski

¹²Dai ama qaqeraqa aa qetdingki dai qatikka ama quanaski, dap buup ne ara garli-iirang. Dai saqikka ma Kristus aa qetdingki dai raqurla. I quattaa, i buup nauut ama qaqet, dap kurl uut men ana dai ama qetdingki ama quanaski. Be

luqa ama liinka dai ma Kristus aa qetdingki. ¹³I ngen drlem ai ver ama Ngemumaqa aa liinka, dai iari never auut dai ama Judaqena na ra. De iari never auut dai quasia ai ama Judaqena na ra. De iari never auut dai lura, i ret matna naik, i ama maatpitta na ra, de iari never auut dai quasia ai raquarl lura, i ama maatpitta na ra. Dai be quattaa, i uut never ama liin, i nget muqas muqas dap mekai lua, i ra ukmestem uut, de vet luus aa dama Qevepka ama Glasingaqa qa rekmer iv uut dai nemen ama liinka ama quanaska. Dama Ngemumaqa qa mu ama Qevepka ama Glasingaqa ama quanaska da auura rlan.

¹⁴Dai uut drlem, ai ama qetdingki dai quasia ai qi nama garli-iini ama quanas-iini naqatikka. Kuasik. Dap buup ne ara garli-iirang. ¹⁵Dariq aiv ama ilaingiit nge ruqun ma', "Ngua dai quasia ai ama ngeriqit. Taqurla be quasia ai ngua nemen ama qetdingki."

Dai quattaa, i iit nge taqen taqurla dap katiaskerl iit nemen ama qetdingki. ¹⁶Dariq aiv ama asdemki qia ruqun ma', "Ngua dai quasia ai ama sakngaqa, taqurla be quasia ai ngua nemen ama qetdingki."

Dai quattaa, i qia taqen taqurla dap katiaskerl ki nemen ama qetdingki. ¹⁷Dai ariq aiv ama qetdingki mai dai ama sakngaqa naik, dai ngu lu diip ke narli ama lengi nanaa? Kuasik maget.

Dariq aiv ama qetdingki mai dai ama asdemki naik, dai ngu lu diip ki rarlen sever iarang nanaa? Kuasik maget.

¹⁸Dav ama qetdingki dai quasia ai raqurla. Kuasik.

I qatikka ama Ngemumaqa dai murl ka mu ama garli-iirang, i iani de iani ver ama qetdingki, i qatikka qur aa narliip.

¹⁹Dai qatikka ariq aip kurli iani aa ama garli-iini, i ngerek se iini, dai liina dai maikka quasia ai ama qetdingki aa ama revan ki. ²⁰Dav ama qetdingki dai quasia ai raqurla. Kuasik.

I ama qetdingki dai buup ne ara garli-iirang, be iirang dai ama qetdingki ama quanaski.

²¹Dama sakngaqa dai quasik mager ip ke ruqun ama ngeriqit ma', "Ariq aip kuasik kurli ngi na ngua, dai qatikka ngerek se ngua dai diip kurli ngua maget."

Dama ningaqa dai quasik mager ip ke ruqun ama ilaingiit ma', "Ariq aip quasia a ngi, dai qatikka ngerek se ngua dai diip kurli ngua maget." ²²Kuasik. I iarang ama garli-iirang per ama qetdingki, i ai de uut tu auura qevap ai quasia ai iirang anger angama dlek. Dai ariq aip quasia iirang, dai ama qetdingki dai quasik mager ip kurli qi maget. ²³De ai de uut tu auura qevap ai quasia ai iarang ngerem ngim nama atlu, dai maikka ai de uure taqa uas tem iirang. De iarang aa ama garli-iirang per ama qetdingki, i quasik mager ip kurli iirang sekgames. I be maikka ai de uure taqa ngung per iirang.

²⁴Dav iarang ama garli-iirang, dai ai de qurli iirang sena. I qatikka murl ama Ngemumaqa qa mu ama garli-iirang mai men ana ver ama qetdingki. Be liirang aa, i quasia ai iirang ngerem ngim nama atlu dai maikka ai de qe taqa tekmet siirang. ²⁵I qa rekmet taqurla, iv ama qetdingki dai quasik mager ip matmatmet na qi. Kuasik. Dap mager ip katikka iirang nge tat never ana nama gamansena ama atlunget.

²⁶Taqurla be aiv iani ama garli-iini ngere taneng ama getget, dai qatikka ama garli-iirang mai dai diiv iirang ngere taneng ama getget. Dariq aip ta

raqa tekmet se iani bama arlias per iini dai saqikka diiv ama arlias per iirang mai. ²⁷De saqikka ngen mai raqurla. I ngen mai dai ip taquarl ai ma Kristus aa qetdingki. Be ngen dai ama garli-iirang per ama qetdingki. ²⁸Bama Ngemumaqa dai sa qa mu ama qaqet ip tet matna veleqes ne aa Lautuqi. Be lura, i re rarles dai lura, i ma Kristus aa Aposel na ra. De lura vama luqupka ip ma udiiram, dai Aamki-na-ra. De lura vama luqupka ip ma depguas, dai lura, i ama Ngemumaqa qa mu ra ip te su ama qaqet ip tel sil ve aa Lengi angera rleng barek lura, i ra tu araa qevap. De qerlka ama Ngemumaqa dai sa qa qurl iari tama dlek ip mager ip te tekmet nama tekmeriirang, i quasik mager iv ama qaqet te tekmet niirang ne araa dlek. De iani, i ama Ngemumaqa qa qurl iari tama dlek ip mager ip te tekmet de maget sama arlem-per-a-ra. De iani, i ama Ngemumaqa qa qurl iari tama dlek ip mager ip ta tat never iari. De iani, i ama Ngemumaqa qa qurl iari tama dlek ip te ruiil sama Ngemumaqa aa liin. De iani, i ama Ngemumaqa qa qurl iari tama dlek ip ta taqen ne iang ama lengi, i quasik ai ra su nas tem nget.

²⁹Dai ngu lu nanaa? Kuarl ama qaqet mai dai ma Kristus aa Aposel na ra? Kuasik. De quarl ama qaqet mai dai ip ta ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de rel sil na nget bareq iari? Kuasik.

De quarl ama qaqet mai dai Aamki-na-ra? Kuasik. De quarl ama qaqet mai dai mager ip te tekmet nama rleriirang, i quasik mager iv ama qaqet te tekmet niirang ne araa dlek? Kuasik.

³⁰De quarl ama qaqet mai dai mager ip te tekmet de maget sama arlem-per-a-ra? Kuasik.

De quarl ama qaqet mai dai mager ip ta taqen nama lengiqa, i quasik ta su nas tem ka? Kuasik.

De quarl ama qaqet mai dai mager ip te guirltik pet lungera ama lengi, i nget muqas muqas, i iari ra taqen na nget? Kuasik.

I qatikka ama qaqet mai dai iaq a uaiq ama rletki de saqikka iak. ³¹Dap maikka mager ip ngene dlek, i ngene narliip ngen deret lungera ama dlek, i maikka nget peviit nagel ama Qevapka ama Glasingaqa.

A Slurlka Aa Ngimsevetki

13 De diip ngu teqerl a ngen nama mugunes, i maikka ama atluus, i mager ip kurli ngen taqurla.

¹Ariq aip ngua, i mager ip ngua taqen nama qaqer araa lengi, i nget muqas muqas de ngen ama Angeluqena araa lengi, dap kuasik ai gua arlem never iari, dai ngu tekmet naik, be ngua dai ip taquarl ama dramki, i quasik met ki, i qik nak, dap kuarl ama geramutki, i qik nak naik, i aiv iak ke uaming ki.

²Dariq aip ngua, i mager ip ngua ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de ngul sil na nget bareq ama qaqet, dav ariq aip kuasik gua arlem dai ngut matna naik. De arik nguat drlem liirang aa mai, i quasik ama Ngemumaqa qa sil bareq iari niirang, de arik lua, i ngu taqat drlem sama Ngemumaqa aa lengi mai, be mager ip ngu su iari, dap kuasik gua ngama arlem, dai ngut matna naik. Dariq aip ngua, i ngua tu gua qevap madlek sagel ama Ngemumaqa ip ke tekmer ip taquarl ngu nen ka, be mager ip ngu tekmer iv ama dam nge tir ianai de saqi miasaimuk, dap kuasik gua ngama arlem dai ngut matna naik, i quasik maget na ngua qur aqeni.

³Dariq aip ngua, i ai de ngun ban per ama asmes de ngurl kurl lura, i quasiaq araa qerang, de quattaa, i ariq aip ngua quarl temiis bareq ama qaqet ip te veleng ngua nama altaing taqurla, dav ariq aip kuasik gua arlem never iari, dai liina, dai diip quasiaq ai ama Ngemumaqa qe van a ngua, i raquarli ngu tekmet ne liirang aa.

⁴Aiv iaq aa arlem never iak, dai quasiaq ai masmasna ama qurek-per-a-qa na qa, i aip ket tekmet nama vu sagel iari. De diip ke tekmet nama atlu sagel ta. De ai de quasiaq ai ama vu aa rutka ne lura, i buup ne araa tekmeriirang. De ai de quasiaq ai qa taarl nanas de quasik ke manep ne iari.

⁵Dama tekmeriirang, i quasiaq ai ama atliirang dai quasik mager ip ke tekmet niirang sagel iari. De quasik mager ip ka ter ama tekmeriirang, ama atliirang ip bareq anas, dap kuasik ka tu aa qevap sever iari. De quasik mager ip masmasna rletrlet per a qa ne iari. De quasik mager ip kat drlem sever ama viirang, i ai de iari re tekmet niirang sagel ka.

⁶De ai de quasiaq ai ama arlias-per-a-qa never ama tekmeriirang, i quasiaq ai ama atliirang. Kuasik. Dav ai dama arlias-per-a-qa never ama tekmeriirang ama atliirang.

⁷De quasik mager ip kel sil sever ama tekmeriirang ama viirang, i iari ra rekmet niirang sagel ka. De qatikka diip ka tu aa qevap ai iari re tekmet nama atlu iirang. De qatikka diip ka tu aa qevap ai diiv ama Ngemumaqa qa tat never iari ip ta tit kut ma Iesus Kristus aa ais. De quattaa, i aiv a qerang nanaa nget den per a qa dap katikka diiv aa arlem never iari.

⁸Dai liina, i iv auura arlem never iari, dai qatikka quasik mager ip diip perleset ne liina. Maikka quasik maget.

Dap liina, i ai dama Qevapka ama Glasingaqa qerl kurl iari rama dlek ip ta ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de rel sil na nget bareq iari, dai diip perleset niini. De liina, i ai dama Qevapka ama Glasingaqa qerl kurl iari rama dlek ip ta taqen ne iang ama lengi, i nget muqas muqas, i quasiaq ai ra sunas tem nget, dai diip perleset ne liina. De ngene liina, i ai dama Qevapka ama Glasingaqa qerl kurl iari rama saikngias. Dap nasat dai saqikka diip prleset ne liina.

⁹Dai iara dai naqatikka uut drlem ama garli-iirang nevet liirang aa ama tekmeriirang. De ai dama Ngemumaqa qerl kurl auut tama lengi iv uurel sil bareq iari, dai ai de qel sil bauut nama garli-iirang nevet liirang aa, i nasat de qe rekmet niirang bareq auut.

¹⁰Dap lua, i aip liirang aa nge men, i maikka maget niirang, de diip pet lungera ama niirl de liirang aa mai, i iara dai ama garli-iirang, i uut drlem iirang, dai diip perleset niirang.

¹¹De murl lua, i as ama rluimka na ngua, dai ai de ngua taqen ip katikka raquarl ama rluimka qa taqen. De qatikka ai de ngua tu gua qevap sever ama tekmeriirang ip taquarl ama rluimka. De ai de nguut drlem be nguut tatmet sama tekmeriirang ip taquarl ama rluimka.

Dav aip lua, i sama barlka na ngua, de sa ngua verleset never ama rluimka aa tekmeriirang. ¹²De iara dai naqatikka uut drlem ama garli-iirang never ama Ngemumaqa aa tekmeriirang; ip taquarl ai da, i iak ket lu aa rluaqa vama nanges-aap. Dav aiv aap nge mit dai qet lu aa rluaqa sekgames. Dap lua, i nasat, dai diiv uuret taqat drlem ama Ngemumaqa. Be iara dai naqatikka

nguat drlem ama garli-iini. Dap lua, i nasat dai diip nguat drlem ama tekmeriirang mai, ip taquarl ama Ngemumaqa, i qe taqat drlem a ngua.

¹³Be iara dai ama tekmeriirang aa ama depguas, i quasik mager ip prleset niirang, i ama Ngemumaqa qe narliip se uut iv uure tekmet niirang. Maikka mager iv uut tu auura qevap sever ama Ngemumaqa ip ka tat never auut. De mager ip kurl uut de uurem ngim de uut drlem ai diiv uure raneng ama tekmeriirang, i maikka ama atlu iirang, i sama Ngemumaqa qa sil ai diip ke qurl auut tem iirang pe uusep. De qatikka mager iv auura arlem never iari. Be liina, i maikka iini veviit nemene liirang aa, i maikka mager ip katikka uure tekmet niini, dai liina ma'. Maikka mager ip katikka auura arlem never iari.

Mager Ip Ngene Narliip Ngenel Sil Nama Ngemumaqa Aa Lengi

14 ¹Dai be raquarli liina dai iini veviit, i mager iv uure tekmet niini, dai be maikka ngu tuqun a ngen ip slepslep per a ngen iv a ngen arlem never iari ama qaqet. Dap kerlka mager ip ngenek nak madlek ip ngene taneng ngen ama dlek, i nget muqas muqas, i ai dama Qevapka ama Glasingaqa qerl kurl lura, i ra tu araa qevap. Dai be liina, i maikka mager ip ngene narliip siini, dai liina, i mager ip ngene nen ama Qevapka te aa dlek ip ngen deret ama lengi nagel ama Ngemumaqa de ngenel sil na nget bareq iari. ²Dai ngua taqen a ngen ip ngene tekmet taqurla, i raquarli, aiv iak ka taqen nama lengiqa, i quasiaq ai qa sunas tem ka, dai quasiaq ai qa taqen sagel ama qaqet. Kuasik. Dap ka taqen sagel ama Ngemumaqa naik. Dai mager ip ngen drlem ai ama revan taqurla, i raquarli; quasiaq aqek kat drlem aip ka taqen nanaa. I qatikka qa taqen nama Slurika aa lengi, i ama trleses pem nget, i nget nagel ama Qevapka ama Glasingaqa.

³Dap luqa, i qa ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de qel sil na nget bareq iari, dai qa taqen sagel ama qaqet. Taqurla dai be rat drlem ama Ngemumaqa aa lengi de ngere semadlek ne araa tuaqevap. De rat drlem ai lungera ama lengi dai ngere semadlek na ra ip maikka mager ip ta tit kut ma Iesus Kristus aa ais-iirang. De lungera ama lengi dai diip nge tat never a ra be mager ip te dlek pe ama merlen.

⁴De aiv iaq, i qa taqen ne iaq ama lengiqa, i quasiaq ai qa sunas tem ka, dai qatikka qa tat never anas. Dav aiv iaq, i qa ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de qel sil na nget bareq iari, dai qa tat never ama Ngemumaqa aa liinka mai.

⁵Dai ngu narliip ngen mai ngen deraqen ne iang ama lengi muqas, i ai de quasiaq ai ngen sunas tem nget. Dap liina, i nakka iini veviit, dai ngu narliip ngen deret ama lengi nagel ama Ngemumaqa naik de ngenel sil na nget bareq iari. Dai be luqa, i qa ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de qel sil na nget bareq iari, dai aa rletki veviit. Dap luqa, i qa taqen nama lengiqa, i ai de quasiaq ai qa sunas tem ka, dai aa rletki dai nakka qi re navuk. Dav arik ka taqen nama lengiqa muqas dai mager ip ke guirttik pet luqa ama lengiqa bareq iari ip mager ip ta mai raat drlem, be diip ka tat never ama Ngemumaqa aa liinka mai. ⁶Dai gua rluavik, ariq aip lua saqi ngus pas tem ngen be ngua taqen per a ngen nama lengiqa, i ama Qevapka qa qur a ngua, dai diip quasiaq aqek ke guirttik pet luqa ama lengiqa. Dav ariq aiv ama Ngemumaqa qa reqerl a ngua nama trleses pem iirang; de ariq aip ka qurl a ngua te aa saikngias de aip ngen a ngua, ngua sil nama lengi, i ngua mer a nget nagel ka dai diip mager ip ngua raat never a ngen.

⁷De iara ngu siquat sevet liirang aa, i quasiaq iirang ngere iames, i liirang aa ip taquarl ama aillekmetka dama gitaqi, dai saqikka quasik mager iv iirang ngere taqat matna angera lat, i ariq aip kuasiaq iirang ngere taqak nak. I aip kuasiaq iirang ngere taqak nak, dai quasik mager iv uuret lu ai uure taing taqurla.

⁸Dariq aip kuasiaq ama rlaunka qe taqak nak, dai lura, i ai de ra tes, dai quasik mager iv aqek ka tuvem ip ka tit sever ama arasmesna.

⁹Dai saqikka ngen taqurla. I ariq aip ngen deraqen ne iang ama lengi nagel ama Qevepka sagel ama qaqet, i quasik tat drlem a nget, dai quasik mager ip tat drlem pe lungera ama lengi angera rlung. Be a ngen a lengi dai diip nge tit naik.

¹⁰Dai naqerl ama revan, i buup nama lengiqa, i qa muqas muqas per ama aivetki. Be lungera ama lengi, i nget muqas muqas dai mager iv iari re sil bana. ¹¹Dav ariq aiv iak ka taqen per a ngua de quasik nguat drlem, dai be diiv uun dai raquarl ama nangis-iam na uun sagel na.

¹²Dav ama revan, i maikka ngene narliiv ama Qevepka qerl kurl a ngen tama dlek, i nget muqas muqas. Dai mager ip ngen dugelnas ne lungera ama dlek ip ngene tekmet ne liirang aa, i maikka mager iv iirang ngere taqat mat never ama lautuqi.

Ma Paulus Ka Taqen Sevet Liina I Ra Taqen Nama Lengiqa I Qa Muqas Muqas

¹³Dai be aiv iaq, i qe taneng ama dlek ip ka taqen nama lengiqa, i ai de quasiaq ai qa sunas tem ka, dai mager ip ke raring sagel ama Ngemumaqa ip mager ip kerl kurl a qa rama dlek ip mager ip ke guirltik pet luqa ama lengiqa.

¹⁴I ariq ngu raring nama lengiqa, i ama Qevepka qa qurl a ngua, dai ngu raring dap kuasik nguat drlem ama rarlimini ve angera rlung. ¹⁵Dai ngu lu diip ngu sana? Diip ngu raring nama Qevepka aa dlek de qerlka diip ngu raring ne ngene gua tuaqevap. De diip ngu taing nama Qevepka aa dlek de qerlka diip ngu taing ne gua tuaqevap.

¹⁶Dai ariq aip ngi raring nama lengi muqas, dap kurl iak de gia snaing, dap kuasik kat drlem aip ngi raring nana, dai quasik mager ip ka taqen nama atlu sagel ama Slurlka pet gia raring sagel ama Ngemumaqa. ¹⁷I ama revan, i ngia taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa, dap luqa de gia snaing dai quasik ke taqat drlem, de maikka quasiaq ai ngia tat never a qa.

¹⁸Ngua taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa, i raquarli, ai de ngua taqen ne iang ama lengi, i nget muqas muqas. Be maikka ngua uirl se ngen. ¹⁹Dap ngu narliip ngua taqen sagel ama Lautuqi nama lengi, i ama seserl nget. I aip ngu taqen nama lengi, i buup per ama ainkul nama lengi muqas muqas dai liina dai quasiaq ai ama atliini, i quasik ai ngua tat navet. Dap kuattaa, i ngua taqen nama langas dap ngen daqat drlem ama rarlimini ve angera rlung dai liina seviit.

²⁰Gua rluavik, kula ngen dru a ngen a qevap ip taquarl ama rluis, i quasiaq araa ngama adrlem. Kurli. Dap liina, i ngen dru a ngen a qevap sever ama viirang dai mager ip ngen ip taquarl ama rluis, i as kuasik tat drlem sama viirang. Dap liina, i ngen dru a ngen a qevap sever ama tekmeriirang dai mager ip ngen dru a ngen a qevap ip taquarl ama barlta. ²¹I vama Ngemumaqa aa Langingka dai qa meraqen ma',

‘Diip ngu nem ama nangista ip te qurl gua qaqet tama lengi. I diip ta taqen per a ra nama lengiqa, i quasik tat drlem a qa. Dap katiaskerl diip kuasiq ai re narligel gua lengi.’ Lo 28.49 Ais. 28.11-12

I qatikka ama Slurlka qa meraqen taqurla.

²²Taqurla dai be liina, i ra taqen ne iaq ama lengiqa muqas, dai liina, i ama Ngemumaqa qe teqerl ne aa dlek. I kuasiq ai qe teqerl lura, i sa ra tu araa qevap sever a qa. Kuasik. Dap ke teqerl lura, i quasik ta tu araa qevap sever a qa.

Dav ama Lengi, i ama Aamki-na-ra, i ai de ra taqen na nget bareq iari, dai liina, i ama Ngemumaqa qerl kurl lura, i ra tu araa qevap sever a qa. I liina dai kuasiq ai barek lura, i quasik ta tu araa qevap.

²³Taqurla dai be aiv ama qaqet mai nev ama Lautu ra iingdemna, de ngen mai ngen deraqen nama lengiqa, i qa muqas muqas; dav ariq aip ngene iari ra man, i kuasiq ai ra tu araa qevap de ngene lura, i quasik tat drlem; taqurla dai be diip te tuqun ai ngene kabaing. ²⁴Dav ariq aip ngen mai ngen deret ama lengi nagel ama Ngemumaqa de ngenel sil na nget bareq iari, be ariq aip luqa, i quasik ka tu aa qevap, dap kua iak ka men be qa man, i luqa, i quasik kat drlem, dai diip ngen mai ngene sil bana nama Slurlka aa lengi na ngen a lengiqa, dai diip ngere qutgil de luqa. I diiv ama lengi ngere reqerl a qa ai qa dai qat drlem sa tekmet nama viirang. ²⁵I ama tuaqevap mai ama vunget, i ai de ngere trles imuk daa rlan, dai diip kurli nget sekgames. Be qa dai diip ka aan aa buum, de qe Lautu sagel ama Ngemumaqa. Be qa dai diip ke sil ma, “Maikka ama revan, i qurli ama Ngemumaqa veleqes na ngen.”

Mager Iv Reriirang Ngere Taqat Mit Naser Ana Ver Ama Lautu

²⁶Dai be gua rluavik, aip lua, i ngene ngiingdemna ip ngene lautu, dai ngu lu mager ip ngene sana?

Diip ngene tekmet taqurliani.

Iari dai diip te ruirl sama taing.

De iak dai diip ka taqen ne iang ama lengi ip ka tat never iari ip te taqat drlem sama Ngemumaqa aa Lengi.

De iak dai diip ke su re iang ama lengi, i ama Ngemumaqa qa reqerl a qa na nger ip kel sil bareq iari.

De iak dai diip ka taqen nama lengiqa, i ai de kuasiq ai qa sunas tem ka.

De iak dai diip ke guirltik pet luqa ama lengiqa bareq ama qaqet ne araa lengi.

Dai liirang aa, i ngene tekmet niirang, dai mager ip ngene tekmet niirang iv iirang nge tat never ama Ngemumaqa aa qaqet imuk per ama lautu.

²⁷Dariq aiv iari imuk, i re narliip ta taqen nama lengiqa, i ai de kuasiq ai ra su nas tem ka, dai mager iv ama udiam ian deraqen. Dap kuariq aiv ama depguas na ra, de qatikka deng aa. De mager ip ta taqen, i iak nauirl baiv aa de sagel iak. De qerlka mager ip kurli ngene iaq aa, i mager ip kel sil vet lungera ama lengi, i lura ra taqen na nget.

²⁸Dav ariq aip kuasiq aqek ip ke guirltik per ama lengi, dai lura, i ip ta taqen nama lengiqa, i ai de kuasiq ai ra sunas tem ka, dai mager ip sung na

ra imuk per ama lautu. De qatikka mager iv iak de iak ka taqen kuarla de ra taqen sagel ngen ama Ngemumaqa.

²⁹De saqikka iani, i ariq aiv iari, i re taneng ama lengi nagel ama Ngemumaqa ip tel sil bareq iari, dai naqatikka mager ip ma udiam dap kuarl ama depguas na ra dai mager ip ta taqen. De mager iv iari dai mager ip te taqa mu araa asdem te lura araa lengi de mager ip te taqam ngim per a nget aip maikka qua nget nagel ama Ngemumaqa.

³⁰De iani qerlka, i aiv ama Ngemumaqa qa reqerl iaq imuk per ama Lautuqi ne iang ama lengi, dai luqa, i sa laira qa arles ip ka taqen, dai mager ip sung na qa. De qatti aa ding se luqa ip ke sil ne lungera ama lengi, i askerlka ama Ngemumaqa qa reqerl a qa na nget.

³¹I ngu tuqun a ngen ip ngene tekmet taqurla, i raquarli mager ip ngen mai imuk per ama Lautuqi dai mager ip ngen deret ama lengi nagel ama Ngemumaqa de ngenel sil na nget bareq iari ver ama Lautuqi. Dap mager ip ngene tekmet ne liirang aa, i ngene tekmet niirang, i aiv iak ka arles de sagel iak. Taqurla ip mager ip ngen mai ngene sunas nevet lungera ama lengi. De mager ip ngen mai ngene dlek, i ngen diit kut ma Iesus aa ais.

³²De iani, i luqa, i qe taneng ama Qevepka aa dlek ip ka ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa de qel sil na nget bareq iari, dai saqikka qe taneng ama dlek ip mager ip ke rarles de riktik dem ka sa meraqen, i aip lua, i qe rarles ip ka taqen de lua ip tiktik dem ka.

³³Dai ngen drlem ai ama revan taqurla, i raqurliani. Ama Ngemumaqa dai quasiaq ai, i ai de qe tekmet nama tekmeriirang, i qe tekmet maden maden, i quasiaq ai qe tekmet niirang nademna. Dap ke narliip se uut iv uure taqa tekmet nama tekmeriirang nademna de nama uupka.

Dai aip lua, i ngene ngiingdemna de maikka mager ip ngene tekmet nama tekmeriirang ip taquarl ama Ngemumaqa aa iang ama liin ngere tekmet.

³⁴De aip lua, i ngene ngiingdemna ip ngene Lautu, dai quasik mager iv ama nankina re su. I ama nankina dai quasik mager ip ta daleng ama quatta. Dap mager iv araa ding sama quatta iv araa dlek daleng me ra. I qatikka lungera ip taquarl vama Ngemumaqa aa Langingka, i ma Moses ka meraqen.

³⁵De qerlka ariq aiv a qeni nanaa, i ama nankina re narliip tat drlem, dai mager ip kurli iv aip samuk sev araa vet, de qatikka mager ip te snanpet ne araa ngerlvik. I raquarli quasiaq ai maget taqurla iv ama nanki qia taqen per ama Lautu.

³⁶Dai ngu lu nanaa? Kua ngen dru a ngen a qevap ai ngen, i murl ngen arles, i ngen sil bareq ama qaqet nama Ngemumaqa aa lengi? Maikka quasik. De qua ngen aa naik, i ngen mer ama Ngemumaqa aa lengi, dap kuasik te iari ama qaqet? Maikka quasik.

³⁷Aiv iak peleqes na ngen, i qa tu aa qevap ai qe taneng ama dlek nagel ama Qevepka ip ka ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa ip kel sil na nget bareq iari, dap kua iang nanaa ama dlek, i nget nagel ama Qevepka ama Glasingaqa, dai mager ip ke rarlis gel aa tuaqevap sevet liina, i iara ngua iil sagel ngi. I qatikka lungur iara, i ngu lil sagel ngen, dai qatikka ama Slurlka aa tekgelem aa, i qa qurl a ngua.

³⁸Dav ariq aiv iak ka tiirl, i quasik ke narliip ke narligel lungera, i lu ngua iil iara, dai saqikka quasik mager ip maikka ngene narligel ka.

³⁹Dai be gua rluavik, diip ngu perleset ne lunger iara ama lengi, i iara ngua taqen a ngen taqurliani. Maikka mager ip ngene nen ama Slurlka ip tama Qevepka aa dlek ip mager ip ngen deret ama lengi nagel ama Ngemumaqa de ngenel sil na nget bareq iari. De qerlka ariq aip lura, i ra tu araa qevep te narliip ta taqen per ama Lautuqi nama lengi, i ai de quasiai ai ra sunas tem nget, dai quasik mager ip ngene kel ta. ⁴⁰Dap mager ip ngene taqa lautu ngen ama tekmeriirang mai ama atliirang de maikka ngene tekmet niirang ma seserl nademna.

Sama Kristus Ka Ngip De Qa Maarlviit

15 ¹Dai gua rluavik, ngu narliip puktik per a ngen iara nama Lengi ama Atlunget. I lungera, i sa ngua sil ba ngen na nget, i lua, i ngua arles, i baing se ngua gel ngen. I lungera ama lengi, i sa ngen mer a nget kerlka. De sa ngen maarl malkuil ne lungera ama lengi angera dlek. ²I be ariq aip ngene taneng lungera ama lengi merep, i ngua su ngen, dai diiv ama Ngemumaqa qe iames na ngen. Dai ariq aip ngen dru a ngen a qevep maberl dai diip ngene mali dalkuil tama aiska ama atluqa.

³Saqikka ngua sil ba ngen ip saqikka raquarl ama Slurlka qa sil ba ngua. I maikka lunger iara ama lengi dai nget peviit ip katikka raquarl ta iil vama Ngemumaqa aa Langingka ai ma Kristus dai qa ngip bareq auura viirang. ⁴De ra mu qa mer ama demka men ama dul. Baip naser ama niirlaam de luqa ip ma depguas dai ama Ngemumaqa qa rekmet na qa be qa maarlviit never ama aapngipki. I raqurla ip katikka raquarl murl ta iil vama Ngemumaqa aa Langingka.

⁵Baiv aa de qa mit sagel ma Pita be qa reqerl a qa nanas. Baip maget de qa mit sagel aa risura, i lura, i ai de ra tis ta ai ama malepka ngen-a-iam na ra.

⁶Baiv aa de qa mit sagel aa rluavik, i ama 500 na ra be ra lu qa. I maikka buup ne iari nevet lura dai re iames dap naqatikka iari never a ra, ra ngip.

⁷Baiv aa de baing se qa gel ma Jems be qa lu qa. Baip maget de baing se qa gel aa Aposelkena de ra lu qa. ⁸Be maikka aip nasat de qa men sagel ngua be qa reqerl a ngua nanas. Dap kuasiai ai qa men sagel ngua ip taquarl sagel iari. Dav ip taquarl ama rluimka, i qa men tenavuk ne aa nirlaqa be quasiai aqek kat drlem ai diiv aa qat den. Be quasiai aqek ka tu aa qevep ai diip ke iames. Dai quasiai ai mager iv aqek ka tu aa qevep ai ma Iesus dai mager ip baing se qa gel ngua. Dai saqikka raquarl liina, i maikka masna qa mer a ngua iv aa Aposel na ngua be quasik mager iv aqek ka tu aa qevep ai mager ip taqurla sagel ngua. ⁹Dai ngua, i ngua veleqes nema Kristus aa Aposelkena, dai ngua re navuk. Dap ngua dai quasiai ai ama atluqa na ngua ip mager iv ama qaqet ta tis ngua ai ma Kristus aa Maatpitka na ngua. I raquarli mekai ngu lenges nama Ngemumaqa aa qaqet be re tal ama merlen.

¹⁰Dap kurli ngua mager aiara, i raquarli ama Ngemumaqa dai vem ka se ngua ne aa ngimsevetki. I maikka ama Aposelkena dai ai de ret matna maden, dav ama Ngemumaqa qa qurl a ngua rama dlek be ngu ruirli se ra nama rleriirang mai. I qatikka, quasik gua ngama dlek dav ama Ngemumaqa aa dlek ngen aa arlem de gua rlan. ¹¹Dai be qua ngua, i ngua sil ba ngen nama lengi, dap kua iari ama Aposelkena ra sil ba ngen na nget. Dai qatikka lungera ama lengi, i ai de uurel sil na nget bareq ama qaqet dai nget taquarlina. Taqurla, be mekai ngene narli lungera ama lengi de ngen dru a ngen a qevep sever a nget.

Ama Qaqet Dai Nasat De Saqias Ta Raarlviit Never Ama Aapngipki

¹²Dai iara ngu narliip ngen dru a ngen a qevap sevet liini iara. Aip lua, i uurel sil dai uurel sil taqurliani. ‘Ama Ngemumaqa dai sa qa maarl nema Kristus ne veleqes nama ngipta.’ Dai quasik mager iv aqek never a ngen ka taqen ma’, “Ai diip kuasik mager iv ama ngipta ra raarlviit never ama aapngipki ip te iames.”

¹³Dap ngen dru a ngen a qevap sevet liini iara. Ariq aip liina, i ama revan, ai saqias kuasik mager ip diiv ama qaqet ta raarlviit ip te iames. Dai raqurla dai quasik mager iv ama Ngemumaqa qa raarl nema Kristus ne veleqes nama ngipta. ¹⁴De qerlka raqurliani. Arik liina, i quasiq ai ama Ngemumaqa qa maarl nema Kristus never ama aapngipki, dai ama lengi, i uurel sil sevet ma Kristus, dai quasik mager ip nge tat never aqek maikka. De qerlka iani raqurliani. Liina, i ngen dru a ngen a qevap sevet ma Kristus dai quasiq iini nge tat never a ngen.

¹⁵Dai ariq aip taqurla, dai ngene liina ngere teqerl ai uurel sil nama tekmeriirang sever ama Ngemumaqa dai quasiq ai ama revan iirang. I raquarli uurel sil dai qatti muqas ne liirang aa, i ai dama Ngemumaqa qe tekmet niirang. I uurel sil ai qa iames nema Kristus never ama aapngipki. Dai ariq aiv ama revan, i quasiq ai mager iv ama qaqet ta raarlviit never ama aapngipki, dai liina dai be quasik mager ip ma Kristus ka raarl never ama aapngipki.

¹⁶Ii, dai ariq ama revan, i ama Ngemumaqa dai saqias diip kuasiq ai qe iames nama qaqet never ama aapngipki, dai ama Ngemumaqa dai quasiq ai qa maarl nema Kristus never ama aapngipki. ¹⁷Dai ariq aiv ama revan, i quasiq ai ama Ngemumaqa qa maarl nema Kristus, dai a ngen a tuaqevap sever a qa dai diip nge tit naik. Dai be qatiaskerl kuasik mager ip ma Kristus ke iames na ngen nemer a ngen a viirang. ¹⁸Dai ariq aiv ama revan taqurla, dai saqikka liina iara, i ngul sil ba ngen dai ariq ama revan. I lura ama qaqet, i ra ngip, dap ta tu araa qevap sevet ma Kristus, dai sa ra mit puuqas.

¹⁹Be arik ma Kristus dai mager ip ke raneng auut a iara ver ama aivetki naik, de quasik mager iv uur raarl never ama aapngipki. Dai maikka uut dai diiv ama arlemigl nauut malai, ver auur atmires dama qaqet mai dai maikka diiv araa arlem never auut malai.

²⁰Dap katikka quasiq ai raqurla, i raquarli ma Kristus dai sa qa maarlviit never ama aapngipki. A revan. I qa dai qa arlma, i qa maarlviit never ama aapngipki. Taqurla be aa liinka mai dai saqikka diip ta raarl never ama aapngipki.

²¹Dai uut drlem ai raquarli ma Kristus ke iames, dai saqiaskerlka diiv ama Ngemumaqa aa qaqet te iames, i raqurliani. I qatikka ama quanaska ma Adam qa rekmet taqurla be ai dama qaqet tep ngip. Dai saqikka raqurla, i iaq ama qaqeraqa qa rekmet bama qaqet dai saqiaskerlka diip te iames naser ama aapngipki.

²²Dai lu ngua taqen, i raqurliani. I qatikka raquarli ma Adam dai quasik ka narligel ama Ngemumaqa, dai qa rekmet be aa laanivas dai be diip te ngip. Dai saqikka raqurla, i ma Kristus dai maikka qa narligel ama Ngemumaqa, de qa rekmet be aa qaqet dai saqiaskerlka diip te iames nama qetdingki ama iameski.

²³Be sevet liina, i diiv uur raarlviit never ama aapngipki, dai ama Ngemumaqa dai sa qa muvuusep ip ma Kristus dai diip ka arlma. Baip laip, i diip pet luqia ama giqi, i diip ma Kristus ke guirl sasari dai diip ka raarl nauut, i aa liinka mai never ama aapngipki, ip ke iames nauut masmas. ²⁴Be diip ke lenges nama qaqer araa barlta araa dlek. I lura, i ai de re uas tama Gaman, de lura, i ama barlta ip taquarl ama Kiapkena, de ngen ama barlta ver ama bisnis mai. Baip ka verleset, i qe tekmet ne liina, de diip ke qurl aa Mam ama Ngemumaqa rama tekmeriirang mai iv aa Mam ke uas tem iirang mai. ²⁵I raquarli ma Kristus dai mager iv ama King na qa ip deng, i qe uirl se aa qumes-ta. ²⁶Be sa aip ka uirl se aa qumes-ta, de diip ke uirl se ngen ama aapngipki qerlka. ²⁷I ama Langingka dai qa sil ma,

‘Ama Ngemumaqa qa mu Qa ip ke uas tama tekmeriirang mai.’ Sng. 8.6

I lungera ama lengi dai nge reqerl auut ai ma Kristus dai qe uas tama tekmeriirang mai. Dap katikka quasik mager ip ke uas te ngen ama Ngemumaqa, i raquarli ama Ngemumaqa qa qurl a qa rama tekmeriirang mai.

²⁸Dav aip lua, i sama Kristus ke uas tama tekmeriirang mai, de diip ma Kristus dai qa runas per aa Mam ama Ngemumaqa aa arlim. Dap nauirl dai aa Mam ka mu ama tekmeriirang mai ver aa Uimka aa arlim. Dav aip lua, i ama Ngemumaqa aa Uimka qa mu nas per aa Mam aa arlim, dai diiv ama Ngemumaqa qe uas tama tekmeriirang mai.

²⁹I ngu siquat nama snanpet, ma’, “Dai ariq ama revan, i quasik mager ip saqias diiv ama Ngemumaqa qe iames nama qaqet never ama aapngipki, dai ngu lu angama rarlimini nanaa iv iari re qukmes te iari ip ta tat nevet lura, i sa ra ngip?”

Dai ariq aip liina, i saqias diip kuasiq ai ra raarlviit; dai ngu lu nanaa iv iari re qukmes te iari ip ta tat nevet lura?

³⁰De ngu lu sever auut dai nanaa? Ai de buup nama qaqet te serlin auut, i uuret matna luqi iara ama rletki. Be ai de masmas te narliip te lenges nauut.

³¹De gua rluavik, maikka ngua taqen ne gua revan, i ai de ver ama niirl mai de qurli ngua dama aapngipki ara aam. I ngul sil ba ngen, i raquarli maikka ama arlias per a ngua malai, i iara dai qurli ngen mene ma Iesus Kristus auura Slurlka. ³²I murl vet ma Epasas dai ngu ne gua qumes-ta dai re siquat ip te lenges na ngua ip taquarl ama aurlka, i qes nismet ne luqa, i qe serlikpet be ian dresna vama qevel. Dai ngu lu nanaa, be ngua maarl malkuil pet lungera ama merlen, i ariq aip kuasiq ai diiv ama Slurlka qa raarl na ngua never ama aapngipki? Dai saqikka ani mager iv uure tuqun ma’,

‘Katikka mager iv uure dlek iv uut tes ama asmes de uure mali rama qerlav iv auur arlias navet liina naik, i raquarli ama qares ip diiv uure prleset naver ama aivetki.’ Ais. 22.13

³³Dai quasik mager iv a ngen a ding se iari ama qaqet ip te kaak tem ngen. I ngen drlem lungur iara ama lengi ma’, “Ariq aip ngene paikmet ngene ne lura, i ai de quasiq ai re tekmet nama atlu, dai diip te rekmet na ngen be ngene lenges na ngen a tekmeriirang ama atliirang.”

³⁴Dai mager ip ngene taqa mu a ngen a qevap de ngenerl guirl sev ama Ngemumaqa aa aiska ama revanka. I as iara dai ngenet dadem lura, i quasik ta tu araa qevap sever ama Slurlka aa dlek, i diip ke iames nauut naser ama aapngipki de ai de ngene tekmet nama viirang. Dai qula ngene tekmet

taqurla. I maikka ngu sek de lungera ama lengi iv ama qelep ngen, i raquarli quasik iari never a ngen tat drlem sama Ngemumaqa.

Ama Qetdingki I Qia Maarlviit Never Ama Aapngipki Dai Qi Muqas

³⁵ Dav ariq aiv aqek never a ngen ke snanpet ma', "Ngu lu ama qaqet, i sa ra ngip dai diip te iames nanaa? De ngu lu diiv araa qetdeng dai nget nanaa, i aip ta maarlviit never ama aapngipki?"

³⁶ Arik te snanpet, i raquarli quasik ta tu araa qevrep, dai liina dai ama qabaing. I diip ngu su ngen nama qasiqatka raqurliani. Aip ngia qutserl ama gambem pama aivet, baiv aa de vurl vuum arleves be uum ngere iames de sik te uum angera qetdingki, i qatikka mager ip taqurla vuum arleves be uum ngere iames.

³⁷ Be luqa ama gamka, i ngia qutserl ka vama aivet dai qatikka ama gamka naik. Dai be luqa, i ngia qutserl ka dai aip purl ve a uuves dai diip kuasik ai aa qetdingki ip taquarl luqa, i ngia qutserl ka. Kuasik. I naqatikka ngia qutserl ama gamka naik. I qua ariq ama lagat dap kuarl angama gam nanaa, i ngia qutserl nget.

³⁸ Dai be angama gamka, i qa nanaa, dai qatikka ama Ngemumaqa qe tekmet na qa ip ke riirl ip katikka nger ip taquarl ke narliip lungera ngere riirl taqurla. De qatikka qe tekmet ne lungera ama gam be ngere riirl, i qatikka iak muqas de iak. ³⁹ Dama tekmeriirang angera qetdeng per ama aivetki dai quasik ai nget taquarlina. Kuasik. I ama qaqet dai araa uaik ama qetdingki dai qi raquarlina. Dama velam, i nget muqas muqas dai a nger aa uaik ama qetdingki dai qi raquarlina. De saqikka ama uaik angera qetdingki dai qi raquarlina. De saqikka ama lubi angera uaik ama qetdingki raquarlina.

⁴⁰ De iani, i saqikka liirang aa ver ama uusepka dai saqikka iani ngerem ngim taquarlina, de saqikka iani. De saqikka liirang aa ver ama aivetki dai iani ngerem ngim taquarlina de saqikka iani. Dai ngen du a ngen a qevrep sevet liirang aa ai lu iani ngerem ngim muqas taqurla de iani. I liirang aa ver ama uusepka dai iirang nge raqan-men iv iirang ngerem ngim per ama uusepka. De liirang aa iara ver ama aivetki dai ama atliirang ip sasari sever ama aivetki. ⁴¹ I ama nirlaqa dai aa ramuremiis dai nget muqas, dama iaqunki dai saqikka ara uang ama ramuremiis, dai nget muqas, dema ualdang dai saqikka angera uang ama ramuremiis dai nget muqas. De qatikka ama ualdang, i iak de iak dai saqikka aa uang ama ramuremiis dai nget muqas. ⁴² Dai saqikka lu diip taqurla, i diiv ama Ngemumaqa qe rekmet ne aa qaqet ip saqiaskerlka re iames never ama aapngipki. I diip te raneng iaiaq ama qetdingki, i qi muqas. I ama qaqeraqa aa qetdingki, i aip kia ngip de ra qutserl ki dai ai de sesik tem ki, ip taquarl ama gamka, i aiv ama qaqeraqa qa qutserl ka vama aivet. Dap saqiaskerlka aiv ama Ngemumaqa qa rekmet ne luqia ip ki iames, dai be luqia dai saqias kuasik mager ip sik tem ki.

⁴³ I luqia ama qetdingki, i ra qutserl ki imek dai quasik ai ama atluqi. Dav ama qetdingki dai ama Ngemumaqa qa rekmet na qi be saqiaskerlka qi iames, dai maikka diiv ama atluqi malai. I luqia ama qetdingki, i ra qutserl ki imek dai quasik ara angama dlek. Dav aiv ama Ngemumaqa qa rekmet na qi ip saqiaskerlka qi iames, dai maikka diiv ama dlek per qi malai.

⁴⁴ Dama qetdingki, i ra qutserl ki imek dai ama qetdingki, i ama Ngemumaqa qa rekmet na qi ip kurli qi iara ver ama aivetki. Dav aiv ama Ngemumaqa

qa rekmet na qi ip saqiaskerlka qi iames, dai diip luqia ama qetdingki, i qa rekmet na qi ip kurli qi vuusep.

I qatikka mager ip taqurla, i raqurliani. I auura qetdeng, i ama Ngemumaqa qa rekmet na nger ip sasari sever ama aivetki. De saqikka auura qetdeng, i ama Ngemumaqa qa rekmet na nger ip kurli nget pe uusep.

⁴⁵De qerlka ama Ngemumaqa aa Langingka dai qa taqen ne iang ama lengi, raqurliani.

'Ama Ngemumaqa qa arles, i qa rekmet nema Adam de qe iames ne aa qetdingki.' Stt. 2.7

I luqa dai qurli qa ver ama aivetki. Dav ama Ngemumaqa qa nem ma Iesus ip saqikka raquarl ma Adam, i qe iames, de qa arles, i qa qurl auut te aa Qevepka be uure iames ne aa dlek. ⁴⁶Dav ama qetdingki, i ama Ngemumaqa qa qurl auut nauirl dai quasiaq ai luqia ama qetdingki, i qa rekmet na qi ip kurli qi vuusep. Kuasik. I qa qurl auut te luqia ama qetdingki ip mager iv uure taneng a qi de qurl uut iara ver ama aivetki. Baip laip de diip ke qurl auut te luqia ama qetdingki ip mager ip kurl uut per ama Ngemumaqa aa luqupki, i qi vuusep.

⁴⁷Murl ama Ngemumaqa, i qa arles, i qa rekmet nema Adam dai qa rekmet ne aa qetdingki nama qerlik never ama aivetki. Dap ka nem ma Iesus ip saqikka raquarl ma Adam. Dap luqa dai qa men manarevuk nev uusep. ⁴⁸Dai be raquarli ama qaqet mai ra men nevet ma Adam, i ama Ngemumaqa qa rekmet na qa nama qerlik, dai be re taneng ama qetdingki, i qi never ama aivetki ip taquarl ka. De saqikka raqurla, i lura, i ra nemen ma Kristus dai diip te ngim muqas, i raquarli diip te raneng ama qetdingki nagel luqa, i qa men manarevuk. ⁴⁹I iara dai uure taneng ama qetdingki ip sasari sever ama aivetki ip maikka raquarl luqa ma Adam aa qetdingki. De saqikka laip dai diiv uure raneng ama qetdingki, i maget kur ama luqupki, i qi vuusep. I maikka diip ki ip taquarl ma Kristus aa qetdingki.

⁵⁰Gua rluavik, diip ngu reqerl a ngen ne liina. Luqia ama qetdingki, i qi ip sasari sever ama aivetki, dai quasik mager ip kia ran savet luqia ama luqupki sagel diip nasat dama Ngemumaqa qe uas masmas. I maikka diiv uut mai dai diiv uur ngip iara ver ama aivetki. I quasik mager ip luqi iara ama qetdingki qi iames masmas ip taquarl maravuk.

⁵¹Dai be ngene narli! Diip ngu sil ba ngen nama trleses pem iini. I liina dai raqurliani. Uut, i uut tu auura qevep dai diip kuasiaq ai uut mai uure ngip. I raquarli lura, i as diip kurli ra vet luus aa, i ma Kristus kerl guirl, de qurli ra naa na qa, dai diip ke guirltik pet ngen araa qetdingki.

⁵²I diip liina nge ren taqurla nama serlmenes. I aip luqa ama nirlaqa qa men, de diiv ama Angeluqa qe iis aa rlaunka ip ke sil ai ma Kristus aa nirlaqa qa men. I lu ngua taqen taqurliani. Aip lua, i ama rlaunka qa nak, de lura, i murl ta ngip, i ra mu araa qevep dai diip masna ra raarl de guirltik per araa qetdeng ip ma iames-nget. Dai be uut, i uut tu auura qevep, i as uure iames pe liina, dai qerlka diip guirltik per auura qetdeng ip sevet lungera ama qetdeng, i mager ip kurli nget pe uusep.

⁵³Dai be ngul sil ba ngen ai diip liina nge ren taqurla, i raqurliani. Lunger iara ama qetdeng, i uure taneng a nget dai diip ngere ngip de sik tem nget, de diip guirltik per a nget sevet lungera ama qetdeng, i quasik mager ip diip ngere ngip de sik tem nget.

⁵⁴Dai be aip liirang aa nge men taqurla, i diip guirltik per auura qetdeng dai iirang nge men ip taquarl murl ta iil. I nget taqurliani.

‘Ama Ngemumaqa dai sa qa verleset nama aapngipki araa dlek. A revan! Ais. 25.8

⁵⁵De saqikka ra iil ma’,

‘Kuarl ama aapngipki sev auut pes, i qia uung per auut? Sa quasik ai raqurla!

Dap kuarl ama aapngipki sev auut pes, i mager ip ki lenges nauut ip taquarl ama qenaingki? Katikka quasik maget! Hos 13.14

⁵⁶I ama viirang nade auura rlan dai ip taquarl ama qenaingki, i diip ki peleng uut. De saqikka ama Slurlka aa Lo dai lungera angara dlek ip ngere peleng uut sever ama viirang arleves, i sa uur rekmet niirang.

⁵⁷I maikka auura Slurlka ma Iesus Kristus dai sa qa uirl se liirang aa, i iirang sev auut pes. Be diiv uut na qa, uure uirl. Taqurla dai uut taarl ne aa rlenki nama atlu malai.

⁵⁸Dai be gua rluavik, maikka mager ip ngene dlek per a ngen a tuaqevap. I quasik mager iv a ngen a ding se aqek ip ke guirltik per a ngen a tuaqevap. Dap maitki, mager ip katikka masmas ngenet matna madlek bareq ama Slurlka. I raquarli ngen drlem, ai iai de ngenet matna bareq a qa, dai diip kuasiq ai a ngen a rleriirang nge tit naik.

Ma Paulus Ka Taqen Sever Ama Qelaing Ip Tem Nem Nget Sevet Ma Jarusalem

16 ¹De qerlka ngene snanpet sevet liina ip te ngiingdemna nama qelaing ip nge tat never ama Ngemumaqa aa qaqet pet ma Jarusalem. Dai lu ngu guirltik taqurliani. Katikka mager ip ngenet dadem ama lengi, i mekai ngua iil sagel lura, i ama Ngemumaqa aa liinka vet ma Galatia Provins. ²I mekai ngua iil ip te tekmet taqurliani; Aip lua, i ngene ngiingdemna ver ama Sandi dai mager ip ngen dru iang ama qelaing pet garli. I qatikka mager ip ngen deraatmet lungera ama qelaing, i ngen matna be rem nget pet luqa ama Lautuqa. De mager ip katikka ngene uas te liirang ama garli-iirang pe a ngen a vet, de qatikka ngen dru iarang ama qelaing iirang ip nakka mager ip buup ne iirang. I mager ip ngene tekmet taqurla be sa aip diip kurl ama qelaing pet garli dai be saqias kuasik mager ip diip ngene ngiingdemna nama qelaing, i aip ngua men sagel ngen. ³I ngu narliip ngene nem lungera ama raatmaat-nevet savet ma Jarusalem, ip nge tat nevet lura, i quasiq araa qerang. De qerlka mager ip ngen der iari ama quatta, i ama atlura ip ta iit se nget.

Baip lua, i sa baing se ngua imuk de diip ngu qurl lura ama quatta rama langing, iv ama Jarusalemkena dai rat drlem sever a ra. ⁴Dav ariq aip ngua mu gua qevap ai mager ip ngen na ngua, ngua tit, dai diip mager ip te na ngua uut tit.

Ma Paulus Ke Narliip Ket Lu Ama Qaqet Pet Ma Korin

⁵I ngene lu, naqatikka diip ngu ngang de ngut matna vet ma Masidonia, i maikka diip kuasiq ai qurli ngua imuk. De diip ngua ren ip ngu paikmet sagel ngen. ⁶De mager ip ngen derat never a ngua, i aip ngua mu gua qevap ai saqi lu diip ngua tir iasai. ⁷Maikka quasik ngu narliip kurli ngu na ngen

sama veluus. Dap maikka vem ngua se ngen ip kurli ngua gel ngen sama ain-kules, i ariq aiv ama Slurlka dai aa narliip taqurla. ⁸Dap diip kurli ngua iara vet ma Epasas ip deng, i sa verleset nama Judaqena araa asmeski, i ra tis ki ma Pentikos. ⁹I ngu narliip kurli ngua iara vet luus iara, i raqurliani. Ama Slurlka dai sa qe tekmer ip ma mereqes ba ngua ip ngul sil de ngu su vetpet ne aa Lengi ama Atlunget. Dap buup nama qaqet, i re siquat, i rel kel ngua ip kula ngu tekmet taqurla.

¹⁰Dai ariq aip baing se ma Timoti gel ngen ip ke paikmet, dai ngu narliip ngene tekmer ip kurli qa maget, i lua, i qurli qa gel ngen. I ngen drlem, ai qet matna bareq ama Slurlka, ip saqikka raquarl ngua. ¹¹Dai ait de qur a ngen ba qek ka ngim temanaa na qa. Dap ngene uas tem ka iv ama uupka daa rlan, de diip ngene nem ka sagel ngua nama uupka nagel auut Mam. I ngene lu, kurli ngua, naa na qa ip ke guirl, i qe ne aa rluavik, i ra, i ret matna.

¹²De iani, i ngen snanpet na ngua sevet ma Apolos auura rluaqa, i ai de uuret matna. Katikka ai de ngu teqestem per a qa, i ngu snanpet na qa ip ka tit sagel ngen, i qe ne aa rluavik, i ret matna. Dap kuasiq ai aa narliiv aa, ip kat den iara. Dap naqerl diip ka ren, i aiv, i mager ip lua qat den.

Iang Ama Lengi I Ma Paulus Ke Perleset Ne Aa Langingka Na Nget

¹³Maikka mager ip ngene taqa uas temiis. De mager ip ngene dlek, i ngen dru a ngen a qevap sevet ma Kristus. De ngen deraarl malkuil ip taquarl ama quatta ama dlek per a ra, i quasik mager ip teng ning a qerang. De quasik mager iv a ngen a ding se angama viirang muqas muqas iv iirang ngere uas tem ngen. ¹⁴Dai aip ngene tekmet ne angama tekmeriirang nanaa, dai qatikka mager ip ngene tekmet niirang, i raquarli a ngen arlem never ama Ngemumaqa de ngen ama qaqet.

¹⁵Dai ngen drlem liirang iara sevet ma Stepanas ken aa liinka. I ra nevet ma Akaia Provins dai ra arlma, i ra tu araa qevap sevet ma Kristus. De qerlka ra rekmer iv araa rletki ip ta tat never ama Ngemumaqa aa qaqet. Dai be gua rluavik, maikka ngua taqen a ngen madlek, ¹⁶ip mager ip kerlka ngenem ngim sagel lura ama qaqet taqurla de ngen diit nasar a ra. De mager ip ngene palu gel lura mai, i ra iingdemna vet luqi iara ama rletki, de ret matna madlek ip te prleser a qi. ¹⁷Dap maikka ama arlias per a ngua iara, i raquarli baing se ma Stepanas kene ma Potunatas dema Akaikus gel ngua iara vet ma Epasas. Dai lua, i kuasiq ai qurli ngen iara, be ra mat never a ngua ip kuasiq ama arlem ngua, i raquarli kuasiq iara ngut lu ngen. ¹⁸De ra rekmet na ngua be gua rutka qa raqa mugun de saqikka da ngen a rlan taqurla. Dai be mager ip ngene palu gel ta de ngene taqa mu a ngen a qevap sevet liirang aa, i lura ra taqen niirang.

¹⁹Ama Ngemumaqa aa liin nama qaqet per ama luquviirang iara vet ma Aisia Provins, dai ra nem araa lengi nama atlu sagel ngen. Dema Akuila kene ma Prisila, i ian nem ama lengi ne ama atlu, i buuv iam nama Slurlka aa ngimsevetki. Dama Ngemumaqa aa qaqet, i ai de re ngiingdemna ve ian a vetki dai saqikka ra nem araa lengi nama atlu sagel ngen. ²⁰De a ngen ari mai iara, dai ra nem araa lengi nama atlu sagel ngen. Dai aip lua, i ngeneng iingdemna, de qatikka mager ip ngene tekmet nama atlu sagelna, i ngene sarl a ngen a ngerik-kana ip liina ngere teqerl ai a ngen arlem never ana.

²¹Diiv iara ngu iil lunger iara ne gua ngerik katikka. *Ama lengi nama atlu nagel ngua, i ngua ma Paulus.*

²²Ariq aiv iaq, i quasik ke narliip ke quarl temiis bareq ama Slurlka, dai mager iv ama Ngemumaqa qe rekmet nama vu sagel ka. Auura Slurlka, Ngia ren!

²³De mager iv ama Slurlka ma Iesus aa ngimsevetki sagel ngen. ²⁴De ngu narliip ngu sil ba ngen ai gua arlem never a ngen. I raquarli ama quanases mer uut mene ma Iesus Kristus. *Katikka verleser aa.*

MA PAULUS KA IIL IP ME IIRAM SAGEL AMA KRISTENKENA VET MA KORIN

Ma Paulus ka iil ip maiiram sagel lura vet ma Korin, i raquarli iari never a ra dai re barlnas ip te qirlvem sema Paulus nev aa luqupka, i qe uas, i ama Aposel na qa. I lura, i re narliip te barlnas, dai ai de ra tuqut ka gel ama Korinkena, i re narliip te ruirl ka. Taqurla dema Paulus dai qa iil ip ke teqerl, ai ama Slurlka qa mu qa ip ke uas tem ta. Be maikka qa quarl temiis bareq a ra. I qerlka qa sil sever anas ai qa dai ama Aposel na qa marevan.

1 ¹Ngua ma Paulus, i ngua iil sagel ngen pet ma Korin. I ama Ngemumaqa qa mu ngua iv aa Aposel na ngua, i qatikka qur aa narliip. Dema Timoti, i auura rluaqa dai qurli qe na ngua, be uun deraqen nama atlu sagel ngen, i auut Mam a uis na ngen. Be mager ip ngenem nem lungera ama lengi sagel ngen ama Slurlka aa uis per a ngen a qerlingki mai ma Akaia.

²Dama Ngemumaqa, i auut Mam, i aa arlem sagel uut ama vura dai mager ip kerl kurl a ngen tem nget. Dama Slurlka ma Iesus Kristus dai mager ip ke tekmer ip ma uupka da ngen a rlan.

Liina I Ama Ngemumaqa Qe Semadlek Ne Aa Uis

³Maikka mager iv uut taarl nauut Mam aa rlenki. I qa dai auura Slurlka ma Iesus Kristus aa Mam. I qa dai ama rarlimini na qa sama arlem be qa tat never auut. Dama Ngemumaqa dai auura maatpitka, i ai de masmas de qe semadlek nauut pama merlen. ⁴De qatikka ai de qe semadlek nauut, i aiv ama merlen-iirang muqas muqas ngere lenges nauut. I ai de qe semadlek nauut taqurla ip saqikka mager iv uut tat never iari, i re tal ama merlen-iirang taqurla; i re tal liirang aa, i saqikka, i raquarli ra raquarl uut, i ma Iesus aa liinka.

⁵Dai qatikka raquarli murl ma Kristus ke tal ama merlen, i buup, dai saqikka iara uure tal nget, i raquarli uut nemen a qa. Dav ama Ngemumaqa aa raat-maat-nevet sagel uut dai nget peviit, i ma Kristus ke semadlek nauut. ⁶Dai aip lua, i ama merlen nget den per auut, i uuret matna bareq ama Ngemumaqa, dai uure tal lungera iv uut tat never a ngen de uure semadlek na ngen ip kuasiq ama ruirl met ngen. I qe iames na ngen taqurla, ip kuasik mager ip lenges na ngen. I aiv ama Ngemumaqa qe semadlek nauut taqurla dai saqikka diip ke semadlek na ngen, i raquarli ngen lu qa mat never auut. I diip ke

semadlek na ngen ip kuasiq ama vu a ngen a rut pe lungera ama merlen dap ngen deraarl malkuil ip taquarl ai de uut, i uut maarl malkuil. ⁷Be uut tu auura qevap madlek ai diip ngene uirl se liirang aa, i raquarli uut drlem ai ngene tal ama merlen ip taquarl uut be diiv ama Slurlka qe semadlek na ngen ip taquarl ke tekmet bareq auut.

⁸Gua rluavik, ngene narli, mager ip ngene taqat drlem ai maikka ama merlen, i buup na nget, i nget den per auut pet ma Aisia Provins. I lungera ama merlen ngere tekmet nauut be maikka maget maget nauut. ⁹Be uut narli ai ani auura taim aa iv uure prleset. Maikka. I ama Ngemumaqa aa ding se liirang aa raqurla iv uut, dai quasik mager iv uure uas temiis dap mager iv uure kuarl temiis bareq ama Slurlka de uut taarl ne aa dlek naik. ¹⁰I uut drlem ai murl aanamek dai ai dama qares ip lenges lenges nauut dap ka iames nauut nemet liirang aa. Dai uut drlem ai aiv ama merlen ngere ngung uut dap diip ke iames nauut. Be liirang aa ama merlen-iirang pe auut kames dai uut drlem ai diip ke iames nauut namer iirang. ¹¹De maikka uure narliip ngene raring ip ngen derat never auut. I aip buup nama qaqet te raring bareq auut, dai be diip buup nama qaqet ta taarl nama Ngemumaqa aa rlenki, i ret lu, i qe piirlit bareq auut, i qe iames nauut pama merlen. ¹²“Ngu ne ma Timoti, dai da auuna rlan, dai maikka uun drlem ai ama revan, i uun mit kur ama Slurlka aa narliip. I ver auun a mugunes dai ama qaqet tet lu ai uune tekmet nama atlu sagel ta. I maikka liirang aa dai uun dekmek ne iirang peviit sagel ngen. I maikka uun dekmek ne liirang aa nama revan sagel ama Ngemumaqa. I kuasiq ai uune tekmet ne liirang aa nama saikngias never ama aivetki, dap nama saikngias nagel ama Ngemumaqa, i maikka aa arlem peviit.

¹³Be lungera ama langing, i mekai ngua iil sagel ngen dai mager ip ngene taqas mis pem nger ip ngene taqat drlem. Dai iara dai nguat drlem ai ngen drlem se gua lengi quarla, ¹⁴dap nguat drlem ai diip ngene raqat drlem ai ama revanka na ngua. Baip pet luqa ama nirlaqa, i diiv ama Slurlka qerl guirl dai diiv ama arlias per a ngen never a ngua, de saqikka diiv ama arlias per a ngua never a ngen.

^{15,16}A revan, i maikka de gua rlan dai ama arlias per a ngua nevet liirang aa. Taqurla be qerl ngua mu gua qevap ip ngu vas tem ngen nauirl, i lua, i ngua tir iviit savet ma Masidonia. De mene gua aiska, i ngurl guirl dai diip ngu vas tem ngen ip maiiram, i qatikka ip ngua tat never a ngen. Katias. Baip lua, i ngua men sagel ngen de ngu narliip ngen iingdemna se ngua ip ngene van a ngua rama asmes ngen ama qelaing. ¹⁷Ani ngen dru a ngen a qevap ai ngu kaaq ai diip ngu tekmet taqurla. Kua ngen dru a ngen a qevap ai diip ngu sek pe gua giqu ip taquarl ama qaak-met-ta? Guariqena, kuasiq ai ngua raquarl lura, i aip te tuqun ma’, “Ii, diiv uure tekmet taqurla.” Dap katikka diip te sek pe araa gi.

¹⁸I ama Ngemumaqa dai ai de masmas ke tekmer ip taquarl ka taqen. Dai saqikka ngua, dai ai de ngu tekmer ip taquarl ngua taqen. I ama lengi, i ngua sil ba ngen na nget dai ama quanas-nget, i quasik rlingmet na nget.

a 1.12 Ama lengi, i nge rarles pet ma 1.12 be deng pet ma 2.11 Ma Paulus ke teqerl a ra ne aa rletki ai ama Ngemumaqa qe mel seqa ip ket matna aa rletki. De qe narliip ke seserl ver ama lengi, i lungera, i ra taqen seqa na nget. Dap maikka qe rarlik ta be qe narliip ke seserl ver ara viirang. Dap saqi ma Paulus ka sek pe aa giqu.

¹⁹I ngua taqen taqurla, i raquarli ama lengi sevet ma Iesus Kristus ama Ngemumaqa aa Uimka dai ai de quasiai ai rlingmet na nget. I murl ngu nema Sailas dema Timoti uure su ngen taqurla. I ai de quasiai ai ma Kristus ka rarlisdem gel aa Mam naik. Dap katikka ai de qe tarlisdem de qe tekmet taquarl aa Mam ka taqen. ²⁰I uut drlem liina, i raquarli ma Kristus ke perle-set met liirang aa mai, i ama Ngemumaqa qa muvuusep niirang bareq aa qaqet. Dai be liirang aa mai, i ma Kristus ka rekmet niirang dai mager iv uut taqen ma', "A Revan!" De maikka mager iv uut taarl nama Ngemumaqa aa rlenki. ²¹I qatikka ama Ngemumaqa naik dap kuasiai aqek ke tekmet na uun iv uun deraarl malkuil de ngen a ngen, ngen deraarl malkuil. I uut mai uut taarl mene ma Kristus, i qatikka ama Ngemumaqa qa mel se uut ip sever aa rletki. ²²De qa rlanmerlang tem uut iv uut bareq a qa. I qa mu ama Qevepka ama Glasingaqa da auura rlan iv uut drlem ai maikka diiv uure raneng liirang aa, i sama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl auut tem iirang.

²³I qatikka ama Ngemumaqa qem ngim, dai qet lu ai ngua taqen nama lengi ama revan-nget. Ai de ngen dru a ngen a qevap maberl, i quasik ngua guirl ip ngut lu ngen pet ma Korin, dap katikka liina, i quasik ngua guirl sagel ngen, dai liina, i quasiai ai ngu narliip ngu lenges na ngen. De ngua taqen madlek sagel ngen sever a ngen a viirang arleves. ²⁴De quasiai ai liina ip ngu teqes-tem per a ngen ip ngua dai a ngen a Mastaqa ip ngu teqestem ngen ip ngen dru a ngen a qevap. I sa raquarli nguat drlem ai ngen maarl malkuil mene ma Kristus, i ngen dru a ngen a qevap sever a qa. Dap ngu na ngen uuret matna ip katikka uut tu auura qevap de diiv ama arlias per a ngen.

2 ¹Dai sa maget gel ngua ip diip kula ngua tit sagel ngen ip ngu serlin a ngen, i diiv ama qelep ngen tik gua lengi ip taquarl mekai, i ngus pas tem ngen. ²I ariq aip ngua rekmet na ngen be quasiai ama arlias per a ngen, dai ngu lu diip nemka qe tekmet na ngua iv ama arlias per a ngua? Katikka quasik!

³Taqurla de quasik ngua mit dap ngua iil ama lengi ip ngen drlem ai quasiai ama arlias per a ngua, i raquarli nguat drlem ai mager ip ngene guirl namen ama viirang semen ama aiska ama atluqa. I quasik ngu narliiv a ngen a gamansena ngere lenges na ngua, i raquarli a ngen a gamansena dai mager ip ngere tekmet na ngua iv ama arlias per a ngua. Taqurla dai ngu taqat drlem ai diip ngene taqat dadem ama lengi, i sa ngua iil me nget. I ngene tekmet taqurla be diiv ama arlias per a ngua de saqikka diiv ama arlias per a ngen. ⁴I lua, i ai de ngu lil sagel ngen de ai de nguk nak, i maikka ama arlem ngua never a ngen. De ngu lil, i maikka ama aleng pet gua saqang, i raquarli quasik ngu narliip ngu lenges na ngen iv ama arlemigl na ngen. Dap ngu narliip ngen drlem ai maikka vem ngua se ngen marevan!

Mager Ip Te Lemerl Iaq Aa Viirang

⁵Luqa, i qa rekmet nama viirang peleqes na ngen, dai ngu narliip ngua taqen sever a qa. I qa rekmet bama merlenka ver a ngua, dap maikka sagel ngen, dai ama merlenka veviti. Taqurla be maikka ngen mai dai ngene narli luqa ama merlenka. I quasik ngu narliip ngu riirl liina iv ama barliini.

⁶I raquarli buup na ngen, dai sa ngen maarl na qa be qe tal ama getget be sa qa mit nep liirang aa arleves. ⁷Dai iara dai sa quasik mager ip ngen deraarl

na qa. Dap ngene seserl ver aa viirang, de ngene semadlek na qa. Taqurla ip diip kuasiq ama merlenka qa iit se qa vuuqas iv ama arlemigl na qa malai.

⁸Taqurla dai maikka ngu nen ngen madlek ip maikka mager ip ngene rarlik ka nade a ngen a rlan. ⁹De iani ama rarlimini, i ngua iil sagel ngen dai raqurliani. I ngu narliip ngut lu aip kua ngen diit kut liirang aa mai, i mekai ngua sil ba ngen ne iirang ip ngene tekmet niirang. ¹⁰Dai qatikka aip ngene seserl ver iari araa viirang, dai saqikka ngu na ngen, dai diiv uure seserl ver araa viirang. I luqa, i qa rekmet nama vu sagel ngua, dai quasiq ai ama barliini. Dap sa ngua seserl ver aa viirang, i mekai qa lenges na ngua. I sa ngua seserl ver a qa dema Kristus aa saqang ip mager ip saqi ama atlu a ngen a mugunes ip kurli ngen pembed. ¹¹I ngua rekmet ne liina raqurla ip ngu pesdet sere ma Satan. I maikka qe narliip ke lenges, i qat dan sede liirang aa raqurla angera rlan. I qatikka uut drlem ai iai de vetpet ma Satan ke narliip ke lenges nauut.

Ma Paulus Ka Sil Sever Aa Aiska I Qa Mit Savet Ma Masidonia

¹²Lua, i ngua mit nevet ma Epasas pet ma Troas dai ngua lu ama qaqet, i re narliip te narli ama Lengi ama Atlunget sevet ma Kristus. ¹³Dap taquarl, i quasik ngua lu guak ma Taitus ip ke sil ba ngua sever a ngen a mugunes dai maikka de gua rlan dai quasiq ai ama arlias per a ngua. Taqurla de qurli ngua sama veluus gel ta, de ngua mit savet ma Masidonia ip ngu mali re ma Taitus.

Katikka liina de verleser aa.

Ama Mugunes Ama Iameses I Ama Ngemumaqa Qa Quapdemna Nama Lengi Veleqes Nauut, Uut Na Qa

¹⁴Maikka ama atlu sagel ama Ngemumaqa! I raquarli uut nemene ma Kristus, i ai de vet, ama Ngemumaqa qe tekmet nauut be uut tit nemen ama viirang mai. Be ai de uure tekmet taqurla, be liirang aa ngere teqerl ai qurl uut pet ma Iesus aa arlim. Be iara ver ama qerleng iai de uut tit per a nget, be ai de uure su ama qaqet, bama Ngemumaqa qe tekmet na ra ip tat drlem sever a qa. I lungera ama lengi sevet ma Kristus dai ai de verikperik se nget gel ngen taqurla be ngen drlem sever a qa. ¹⁵Be ama Ngemumaqa dai ama arlias-pera-qa never auut, i raquarli uure perik sama lengi sevet ma Kristus. Be iari ama qaqet dai ama arlias per a ra; i re narli ama lengi ama treska vem nget. Dav iari dai diip lenges na ra. ¹⁶Be lura, i ama arlias per a ra never aa lengi dai diip te iames, i raquarli re narli ama lengi ama treska vem nget. Dap lura, i rem ngim temanau nauura lengi, i ama treska vem nget, i ra tu araa qevap ai lungera ama lengi dai diip ngere lenges na ra. Ngene lu. Katikka quasik mager iv aqek ke su ne lungera ama lengi ne aa dlek. Katikka quasik. ¹⁷Dap katikka uut dai maget nauut iv uure su re lungera ama lengi. I quasiq ai uut ip taquarl iari, i qatikka ai de rel sil sevet ma Kristus, ip te kiat nama qelaing nagel ngen. Dap katikka uut dai quasiq ai uut taquarl lura. Dav uut, i ma Iesus aa maatpitta nauut dai uure tekmet sagel ngen nama revan dama Ngemumaqa aa saqang. De uure su ngen tama Ngemumaqa aa lengi nama revan.

Ma Paulus Ka Iil Ai Maget Na Qa Ip Ke Su

3 ¹Murl nauirl dai ngua iil gua langing sagel ngen. Dai ngu lu nanaa, kua ngen dru a ngen a qevap ai ngu barlnas? Maikka quasik!

Ngua, dai quasik mager iv aqek ke lil sever a ngua bareq a ngen ip mager ip ngua dai a ngen a Tiksiqa. Dav iari veleqes na ngen, dai re dleq ai mager ip tem nem ama lengi nauirl sagel ta ip tat drlem aip kuarl ama atlura na ra.

²Dap kuasik mager ip ngum nem ama lengi sever a nas. I nguut drlem ai ngen dai ip taquarl gua Langingka. I uut drlem ai murl lua, i ngut matna gel ngen dai ngen guirltik per a ngen a rut be ngen diit naset ma Iesus. Be nemta, i re taqat drlem se liina dai rat drlem, i sa ngut matna gel ngen nama atlu.

³Be ama lengi, i ngu tal nget nagel ma Iesus dai ngua men se nget sagel ngen be ngua iil me nget de a ngen a rlan. I quasiq ai ngua iil lungera nama arlimaqa, dap katikka ama Ngemumaqa, i qe iames masmas, dai qa mu lungera ama lengi da ngen a rlan ne aa Qevepka ama Glasingaqa. I quasiq ai qa nem aa lengi ip taquarl murl, i qa mu nget pama duliam de qa qurl ma Moses.

Ma Paulus Ka Iil Ai Ama Ngemumaqa Qa Rapdemna Nama Lengi Veleqes Nauut

^{4,5}I qatikka quasiq ai ngut matna qut gua narliip, dap ma Iesus Kristus ka ding se ngua men ama Ngemumaqa, be rerlas tem ngua men a qa be ngut matna aa rletki. I quasiq ai maget na ngua dav ama Ngemumaqa qa rekmet na ngua ip maget na ngua qut luqia ama rletki. ⁶I qatikka quasiq ai ngua, ngu tal luqia ama rletki qut gua narliip, dav ama Ngemumaqa qa rekmet na ngua be maget na ngua iv aa langing-parik na ngua ip mager ip ngul sil sever a qa, i qa rapdemna nauut nama lengi ama iames-nget. I lungera ama lengi, i ngu su rem nget, dai quasiq ai nget nagel ma Moses. I quasiq ai uurel sil ba ra sever ama Lo, i raquarli ama Ngemumaqa qa taarl nama qaqet sever ama Lo arleves. Dav uurel sil ba ra sever ama Ngemumaqa, i qe narliip ke iames nauut ne aa Qevepka ama Glasingaqa. I raquarli ama Qevepka dai qe iames ne lura, i re narligel ka.

⁷Ama Ngemumaqa aa Lo, i qa iil me nget pama duliam dai ngerel sil sama qaqet ip tep ngip, i raquarli quasik mager ip ta tit kut nget. I murl lua, i qa qurl ma Moses te aa Lo, dai baing sama Ngemumaqa aa ansinki gel ka. Be aa sakngaqi qia sin malai. Be maikka quasik mager ip tet lu aa sakngaqi, i raquarli qin sin malai. Dav aiv aa de qi saasik never a qa. ⁸Dav ama Qevepka aa rletki dai qi veviit, de aa rletki dai qia uirl se liirang aa, i iirang nge men pet ma Moses.

⁹I lua, i murl ka qurl ma Moses te aa Lo, de qa reqerl ne aa ansinki ngen aa dlek. Dap nevet liina dai iini ngerel sil sama qaqet ip tep ngip sever araa viirang arleves. Dap liini iara, i uurel sil ba ngen ai mager iv ama Ngemumaqa qe verik per a ngen te a ngen a viirang, dai liina dai iini veviit daleng liina, i ama Ngemumaqa qa reqerl ma Moses. ¹⁰I murl nauirl dai ma Moses ke tal ama rletki ama slurlki, dap sa iara dai quasiq ai raqurla. Dap liina, i ama Ngemumaqa qa rapdemna nama qaqer ama iames iini, dai maikka iini veviit.

¹¹I ama Lengi-i-Murl-na-Uirl, i ama Ngemumaqa qa rapdemna ne aa qaqet met ma Moses aa ngerik dai sa quasiq ai iini veviit. Dap liina, i ama iames iini, i ama Ngemumaqa qa rapdemna ne aa qaqet dai diip kuasik priset ne iini. I qatikka iini dai iini veviit. I maikka ama atliini malai.

¹²Taqurla be ai de uure su ama qaqet, i ai de quasiq ama qelev uut dap slep-slep per auut, i uurel sil nama lengi, i ama Ngemumaqa qa rapdemna na nget. I maikka uure taqat drlem se liina, be uurel sil. ¹³I quasiq ai ama qelev uut

iv uurel sil bareq ama qaqet. I quasisq ai uut ip taquarl murl ma Moses, i ama qelepka, i lua, i ama ansinki ver aa saqang, i qi saasik. Taqurla be qa uung per aa saqang nama luaniit. I raquarli quasik ke narliiv ama Isrelkena ret lu ama ansinki, i qi saasik naver aa saqang. ¹⁴Dap kuaatta, i lura ret lu liina, dap ta dai ama dul men araa ning. Be qatiaskerl iara, i quattaa, i ai de ra tis pet ma Moses aa Lo, dap kuasik te taqat drlem. Be liina dai be raquarl ai ama luaniit nge vesdet per araa saqang. Be liina ip taquarl ama luanini, i iini nge vesdet per araa saqang dai qatikka ama aiska ama quanaska ip mager iv iini ngere iing, i aip trlas tem ta mene ma Kristus. ¹⁵Dai be qatiaskerl iara, i aip ta tis per ama lengi, i ma Moses ka iil, dai be qurlr ra ip taquarl ama luanki, i qia vesdet ser araa tuaqevap.

¹⁶Dav ip taquarl murl ma Moses, i aip lua, i ip ka taqen sagel ama Slurlka de diip ke verik te liir aa ama luaniit never aa saqang. Dai iara, i aiv iak never a ra, ka guirl sagel ama Slurlka dai sa raquarl ai quasisq ama luaniit never aa saqang. Be mager ip ke taqat drlem sever a Qa.

¹⁷I liina, i ngua mis ka, ai ama Slurlka, dai ama Qevapka ama Glasingaqa na qa. Be lura, i ama Qevapka da araa rlan, dai diip ta tit meres nama Lo angera dlek. I raquarli re iames nama Qevapka aa tekmeriirang. ¹⁸Be liirang aa dai ama dlek-pem-iirang, i iirang nagel ama Slurlka, i qa dai ama Qevapka na qa. Be ama Ngemumaqa dai qa guirltik per auut ip taquarl ka, i uuret dadem aa gamansena. Be lungera ama dlek, i uure taneng a nget, dai quasisq ai uure trles nger ip taquarl murl ma Moses, i qa uung per aa saqang. Be mager iv ama qaqet tem ngim de ret lu ama Slurlka aa dlek gel uut. Be raqurla be qatikka diiv uure teqerl nama Slurlka aa dlek, be qatiaskerl diip ngere riirl, katikka!

Maikka Uuret Dadem Ama Slurlka Nama Revan

4 ¹Dai ngene lu, ama Ngemumaqa dai maikka aa arlem peviit sagel uut. Be qa qurl auut te aa rletki iv uurel sil nama Lengi ama Atlunget. Taqurla be quasisq ai leklek pe auura ngerik dap katikka uuret matna madlek. ²I sa uut ngim temanau ne liirang aa ama tekmeriirang ama viirang, i liina, i ama qaqet te trles, i raquarli ama qelepka se araa viirang. Be quattaa, i iari ra taqen se uut, dap katikka quasisq ai ama revan. I maikka quasisq ai uure kaak, dap katikka uut taqen nama revan. Dai de quasisq ai uure perik sama Slurlka aa lengi mavik. Dap maitki muqas, i maikka ai de uure taqa su nama Slurlka aa lengi gel ama qaqet mai, ip mager ip lura, i re narli auura lengi, i uure su, dai rat drlem ai uure su nama revan. ³Dav iari never a ngen te tuqun ai quasik te taqat lu mamerl sama lengi, i uurel sil ba ngen na nget. Dai aip lura raqurla, dai ra nemen ama liinka ne lura, i diip lenges na ra mer ama altingki. I raquarli quasik te narliip ta tu araa qevap sevet ma Iesus. ⁴Ngene lu, taquarl, i ama Slurlka ma Satan, i luqa, i aa dlek daleng ama qaqet mai ver ama aivetki, dai sa qa vesdet sere lura, i araa tuaqevap, i lura, i quasik trlas tem ta men ama Ngemumaqa. I ma Kristus dai qe teqerl auut nama Ngemumaqa aa gamansena de aa dlek mai. I qatikka ma Kristus ka nem lungera ama Lengi ama Atlunget, i nger ip taquarl ama nirlaqi. I maikka ma Iesus dai qa namen ama Ngemumaqa. Dap lura, i quasik tet lu, dai ma Satan ka vesdet per araa saqang. ⁵I aip lua, i ngene ngingdemna, dai quasisq ai uure su ngen

sever a nas. Dap katikka uure su ngen sevet ma Iesus Kristus naik. I maikka qa naik, dai ama Slurika veviit. I qatikka uure manepnas, de uuret matna bareq a ngen, i ma Iesus ka nem uut iv uure tekmet taqurla. ⁶Dap katikka uure tekmet taqurla, i sa raquarli qa guirltik per auura rut ip taquarl ama nirlaqi, i ai de qi bingbing men ama arlenki. I qatikka qa rekmet taqurla sagel uut ip taquarl murl aa lengi nge taqen, ma',

'Mager iv ama nirlaqi qi bingbing men ama arlenki.' Stt 1.3

Taqurla, be qatikka murl ka nem aa uimka ma Iesus Kristus, be qa ip taquarl ama nirlaqi. Be mager iv ama qaqet mai rem ngim sagel ka ip ke reqerl a ra ne aa Mam aa ansinki. Be diip tat drlem ai ama Ngemumaqa dai aa dlek peviit de ngen aa ansinki dai maikka ama atluqi veviit.

Ama Ngemumaqa Dai Aa Dlek Dav Ama Qaqet Dai Quasiq Ai Araa Angama Dlek

⁷I liirang aa, i ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang, dai sa qa qurl auut tem iirang. I maikka liirang aa dai iirang peviit daleng liirang aa, i ai de ren ban per iirang. I liirang aa, dai ma Iesus aa ansinki de ngen aa dlek, i qurl iirang per auut. Dai ngu siquat ai auura qetdingki dai ip taquarl ama tinki, i iak ke trles aa qelaing, dai qa mu nget met ki de qa qutserl ki. Dap luqia dai quasiq ai ama dlek per a qi, i ai de qia terl veranas. Dai auura qetdingki, dai quasiq ara ngama dlek, dav ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang dai qurli iirang pe luqia ama qetdingki. Dap katikka ama Ngemumaqa aa dlek naik, dai ngere tekmet nauut, be uurel sil bareq iari.

⁸Be qatikka ai de re ngiingdemna de re uamet nauut. Dap katikka quasiq ai re tiktik dem uut ip kuasiq uure su nema Iesus aa lengi. Be qatikka ai de quasiq uuret lu ai diiv uure tekmet taqurla ve iang ama merlen, be qatikka ai de quasiq ai uure nging nep lungera ama merlen.

⁹De qatikka ai de masmas dama qaqet te narliip te uamet nauut. Dav ai de quasiq ai ama Ngemumaqa qa tit namen auut. Be ai de ver iang de re tekmet bama bias per auut. Dap kuasiq ai re peleng auut.

¹⁰Dai be qatikka ai de uut tit se luqia ama rletki gel ama qaqet, dav uut drlem ai mager iv ama qaqet te peleng auut ip taquarl murl ta veleng ma Iesus. Be quattaa, i re lenges nauura qetdingki, dap kuasiq a qeni, i raquarli uure teqerl a ra nama iames nagel ma Iesus. Be diip ta drlem ai qe semadlek nauut. ¹¹Be as lu iara, i qurl uut, i uure tal ama Slurika aa lengi, dai ai de vet te siquat ip te peleng uut, i raquarli uuret matna barek ma Iesus. Dap katikka ai de ver auura mugunes dai raqurla iv ama qaqet tet lu ai uut taarl nema Iesus aa dlek. I quattaa, i ai de re lenges nauura qetdingki, be uut ip taquarl luqia ama tiinki, i ai de qia terl veranas.

¹²Be ngen pet ma Korin, dai ngene iames nagel ama Qevepka aa rletki, dav uut dai qurl uut pet liina, i mager iv uurep ngip.

¹³I rerlas tem uut men ama Ngemumaqa ip taquarl iak ka iil vama Langingka ma',

'Mekai ngua tu gua qevep sever a ngi de ngu nen ngi, be ngia iames na ngua tik gua qumespik.' Sng. 116.10

Dai be saqikka uut tuaqen luqa aa tuaqevep. I qatikka ai de uurel sil sevet ma Kristus. ¹⁴I uut drlem ai ama Ngemumaqa qa maarl nema Iesus never ama

aapngipki. Dai saqikka diip ka raarl nauut never ama aapngipki ip kurl uut, uut na ngen gel ma lesus. ¹⁵Dai liirang aa, i ngua sil sever iirang, dai iv iirang nge tat never a ngen ip ngen drlem sama Ngemumaqa. I ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai maikka mager ip perik perik se qi gel ama qaquer, i buup ip mager ip tat drlem, ai mager ip ke lemerl ta, te araa viirang. De maikka buup na ra, dai diip ta taqen nama atlu malai sagel ama Slurlka. De diip ta taarl ne aa rlenki, de re manepnas per aa arlim.

¹⁶I uut drlem ai diip buup nama qaqet te iames nagel luqia ama rletki. Taqurla be quasiaq ai leklek pe auura ngerik. Be quattaa, i ai de re lenges nauura qetdingki nama merlen dap kuasiaq a qeni. I qatikka da auura rlan dai ai de qe semadlek nauut per ama niirl mai. ¹⁷Be liina, i uure tal ama merlen iara dai quasiaq ai ama barl-nget, be diip kuasiaq ai ama ainkules de diip perle-set na nget. Dap nasat dai diip ke van auut tama raatmaat-nevet de ngen ama tekmeriirang, i liirang aa, i diip kurli iirang masmas. Taqurla, be lungera ama merlen dai ama giliirang aa. ¹⁸Taqurla, be qatikka vem uut se liirang aa nev uusep, i liirang aa, i quasik mager iv uuret lu iirang nauura saqang. I raquarli ama tekmeriirang, i ai de uuret lu iirang nauura saqang, dai ai de qurli iirang sama veluus. Dap liirang aa, i diiv uure taneng iirang pe uusep, i as kuasiaq uuret lu iirang dai diip kurli iirang masmas gel uut.

Liina I Ra Taarlviit Never Ama Aapngipki

5 ¹I nguat drlem ai gua qetdingki dai ip taquarl ama menderlki, i diip kuasiaq ai qurli qi mas. Dai be nguat drlem ai aip ta veleng ngua, dai diip ngu raneng ama qetdingki ama iameski, be diip kurli ngua met luqia gel ama Ngemumaqa vuusep. I diiv ama Ngemumaqa qe rekmet ne luqia ama qetdingki ba ngua, de barek ngen a ngen saqikka. ²Dav iara dai qatiaskerl uure teving, i lenges lenges na auut pe luqi iara ama qetdingki. Dav uure narliiv uur ran sep luqia ama qetdingki, i qi nev uusep. ³I raquarli uure narliiv ama Ngemumaqa qe uung uut pe luqia ama qetdingki be diip kuasik kurl uut naik. ⁴Taqurla be qatiaskerl iara dai uurek nak, i uure narliip sama qetdingki ama iameski, i qi nev uusep. I uure teving dap kuasiaq uure narliip te veleng uut ip masna uure verleset nanari. Dap katikka da auura rlan, dai uure narliiv uure serlaap iv uure raneng luqia ama qetdingki ama iameski. ⁵I qatikka liina, i murl ama Ngemumaqa qa rekmet nauut, i qe narliiv uure iames gel ka vuusep, i be sa qa rlanmerlang tem uut iv uut bareq a qa, be qa reqerl auut ai qa qurl auut te aa Qevepka. Be liina dai iini ngere siquat ai nasat de uure raneng aa tekmeriirang mai, i iirang pe uusep.

⁶I ngene lu, katikka ai dama Qevepka dai qe semadlek nauut iv uut drlem ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet taqurla. Be uut drlem ai qurl uur iara ve luqi iara ama qetdingki dai be uurem ngim naa ne liina ip diip baing se uut per ama Slurlka aa luqupki. ⁷Be qatikka iara dai qurl uut, i uut taarl malkuil, i ding se uut men a qa. I quattaa, i quasiaq uuret lu qa, dai quasiaq a qeni. ⁸Dap maikka uure taqat drlem ai diiv ama Ngemumaqa qe tekmet taqurla ip taquarl ka sil. I ama mugunes iara ver ama aivetki dai quasiaq ai ama barliini. Dap liina, i maikka iini veviit, dai, i uut narliip kurl uut per auura luqupki gel auut Mam pe uusep. ⁹Dav ariq aip kuasik masna auura Slurlka qa mer auut, dai quasiaq a qeni. De quattaa, i aip kurl uut iara ver ama aivetki dap kua qa

tit se uut sevuusep, dav auura tuaqevap dai ama quanas nget. I qatikka uure narliiv uut tit kur aa narliip. Taqurla, ip ma arlias-per-a-qa. ¹⁰I raquarli diiv uut mai uur raarl vet ma Kristus aa saqang, i qurli qa ve aa luqupka ip ka taatmet se uut aip kuarl auura mugunes nge rekmet bama arlias-per-a-qa, dap kua quasik. De diiv uut iak de iak ke raneng liirang aa, i maget kur aa rletki, i lua, i qurl uut iara ver ama aivetki. Be lura, i ra rekmet nama atlu sagel ma Kristus dai diip te raneng ama ranbandem. Dap lura, i ai de quasik ai re tekmet nama tekmeriirang kur ama Slurlka aa narliip, dai diip kuasik te raneng a qeni.

Ama Aiska I Ama Ngemumaqa Qa Rapdemna Nauut

¹¹I ngene lu, sa uut drlem ai diiv uur raarl ver ama Slurlka aa saqang be uure taqa palu gel ka ip mager ip ma arlias-per-a-qa, i raquarli aa dlek ip ke uas dai nget peviit. Be qatikka uure siquar iv uurel sil bareq ama qaqet ne lunger iara ama lengi, i ama revan-nget, i quasik ai ama qaak-nget. I ama Ngemumaqa dai qe taqat drlem ai ngua taqen nama lengi ama seserl nget. I maikka ngu taqat drlem, ai lungera dai ama seserl nget. De qerlka ngua tu gua qevap ai da ngen a rlan dai ngen dru a ngen a qevap ai lungera dai ama seserl nget. ¹²I quasik ai ngu siquat ip ngua taarl nanas ip ngen deraarl ne gua rlenki. Kuasik. I lura veleqes na ngen, i ai de re siquat ip te lenges na ngen, i lura, i re su muqas, dai re barlnas, i re su te araa serlura araa gaman-sena. Dap kuasik ai re seserl ver araa rut dama Ngemumaqa aa saqang. I sa ngua iil sever a nas ip mager ip ngene piirlit barek lura ama vura ai ngua dai ngu taqa tekmet nama Slurlka aa rletki. I maikka de gua rlan dai ama atlu dama Ngemumaqa aa saqang. ¹³Dai quattaa, i iari, i re tuqun ai uure kabaing, dai quasik a qeni. Dav as diiv uuret matna bareq ama Ngemumaqa. De saqikka ariq aiv iari never a ngen ta tu araa qevap ai uuret matna nama saikngias ama atlungat, dai qatikka liirang aa mai, i uure tekmet niirang, dai ip bareq a ngen. ¹⁴I ama dlek, i uuret matna na nget, dai nget nep ma Kristus aa ngimsevetki. I qatikka qe teqestem uut iv uure tekmet taqurla. I raquarli uure taqat drlem sever a qa, i qatikka qa dai ama quanaska, i qa ngip bareq ama qaqet mai. I qatikka ne aapngipki dai qa rapdemna nauut, be mager ip ke suquv auura viirang.

¹⁵A revan, i ma Kristus ka ngip bareq auut, ip ke iames ne lura, i ai de ra tu araa qevap. Taqurla ip kurl uut per aa arlim dap kuasik uut tit kur auura narliip, dav uure tekmer iv ama arlias-per-a-qa. I luqa, i qa ngip, i qa mer auura luqupka dav aiv aa de qa maarlviit naver ama aapngipki.

¹⁶Dai be iara dai lura, i ai de quasik tat drlem sema Iesus, dai ai de ra tatmet sama qaqet kut liirang aa, i ret lu re tekmet niirang. Dai ai de murl uure tekmet taqurla dav iara dai quasik. Dai saqikka murl ngu lenges nema Kristus taqurla. Be ai de gel ngua dai quasik ai ama barl aa rlenki, dav iara dai nguat drlem ai aa rlenki dai qi veviit.

¹⁷Dai aiv iak, i rerlas tem ka mene ma Kristus, dai ama Ngemumaqa qa rekmet ne aa rutka bama iameska, be iara dai qa muqas. I ama rutka ama murlaska aa dlek dai verleset na nget, dap baing sama a rutka ama iameska aa dlek, be sa mager ip ka tit kur ama Ngemumaqa aa narliip. ¹⁸I liirang aa ama dlek-pem-iirang, i iirang nge guirltik per auut, dai iirang nagel ama

Ngemumaqa. I nema Kristus aapngipki dai qa verleset ne aa serlinki sagelem uut, i qa rapdemna nauut, uut na qa. De qa van auut tama lengi iv uurel sil sevet liina bareq ama qaqet mai. Be mager ip tat dan sagel ka ip ke seserl ver a ra, de qerl kurl a ra rama uupka.

¹⁹De qerlka lungera ama lengi, i uurel sil na nget, dai qe narliiv ama qaqet per ama qerleng mai ver ama aivetki, dai rat drlem ai sa qa rekmet nama aiska ip ke verleset aa serlinki sagel ta sever araa viirang arleves. I qa verleset ne aa serlinki nema Kristus aapngipki. Be lura, i ding se ra men a qa, dai quasik kem ngim sagel ta, te araa viirang. I ama Ngemumaqa qa nem uut iv uurel sil taqurliani, ma Iesus Kristus ka ral auura viirang. Taqurla bama Ngemumaqa dai quasiai ai qa tu aa qevap sever auura viirang, de qe narliip ke rapdemna na ngen, ngene na qa.

²⁰I qatikka raqurla be uurel sil ne lungera ama lengi bareq ama qaqet per ama qerleng-iirang mai. I uut dai ma Kristus aam na ra nauut. I aip lua iv uut taqen dai ama Ngemumaqa qa tu aa lengi mer uut, iv uure dlek iv uurel sil bareq a ngen. I uut tet ma Kristus aa luqupka, i raquarli aa arlem never ama qaqet, i qe narliip nge rapdemna nama qaqet, te na qa. ²¹I ama aiska, i qa rekmet na qa bareq auut iv uut den sagel ka, i qa mu auura merlen nama viirang mai vet luqa, i aa Uimka, i quasiai ai qa rekmet ne angama viini. I qa rekmet taqurla nema Iesus aapngipki, taqurla be uut tit meres nama viirang, i quasik mager ip ka taarl nauut sever iirang arleves. Liina be mager iv ama Ngemumaqa qa tis uut, ai ama seserl uut.

Ma Paulus Kel Sil Ai Re Tal Ama Merlen I Ret Matna Ma Kristus Aa Rletki

6 ¹Ai de uuret matna, uure nama Ngemumaqa, be maikka ngua taqen sagel ngen madlek ma', 'I sa ngen daneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki, dai be quasik mager ip ngene serlek ne liina.' ²I raquarl ka taqen pe aa Langingka ma',

'I liina, i ngua mu ama giqu ip ngua tat never a ngi, dai qatikka ve liina de ngua narligel ngi be ngua iames na ngi.' Ais. 49.8

Dai ngul sil ba ngen ai sa iara, dai ama giqu qia men iv ama Ngemumaqa qa tat never ama qaqet. Be qatikka iara dai ama Ngemumaqa qe narliip ke iames nama qaqet never araa viirang. ³Dai be ver auura mugunes, dai mager iv uure taqa tekmet sagel ama qaqet mai. I ariq aiv uure tekmet nama vu, dai diiv uure tekmet nama qaqet be re raat. Be diip te tuqun ai auura lengi dai quasiai ai ama revan-nget. ⁴Dap maitki mager ip ma qaqet tet lu uut de re tuqun ai ama Ngemumaqa aa uis nauut. Dai diiv iara ngu teqerl a ngen ne liirang aa, i qurl uut per iirang. I aiv ama qaqet te tekmet nama vu sagel uut dap katikka mager iv uut taarl malkuil iv uut sep liirang aa arleves. I liirang aa dai, i ama merlen nagel ama qaqet, de liina, i re tekmer ip madlek bareq auut, de ver auura atmires dai iang ama merlen ngere lenges nauut, de liina, i re rurlistik per auut, ⁵de re karabus nauut, de re ngiingdemna ver auut ip te peleng uut, de iarang dai, i uuret matna madlek be uure taneng ama getget, dai de ver iang dai quasiai ai uure taqa brlaing, de ver iang de maikka ai dama getki vem uut maden. ⁶Dap per auura tuaqevap dai uure dlek iv uut tit kur ama Qevapka aa gamansena, i ama atlungat. I uure taqat drlem sama Ngemumaqa aa gamansena, i nget taqurliani. Liina, i ai de quasiai ai

masmasna rletrlet per ama qaqeraqa, de liina, i ra tat never iari, de re tekmet nama atlu sagel ta. De liina, i maikka uure rarliq ama qaqet mai nama revan. I qatikka uure tekmet taqurla iv ama mening uut daa saqang. ⁷Taqurla de ai de uure su nama lengi ama revan-nget sevet ma Kristus. I uure taneng ama Ngemumaqa aa dlek be uure tekmet taqurla. I ai de uure taneng ama Slurlka aa lengi, i nger ip taquarl ama sinki, i ama gerli sepna na qi. De ai de uure su nama Slurlka aa lengi ip mager ip ngere kutgil dama qaqeraqa. Dai qatikka ai de uure ruirl se auura qumes-ta ne liiram aa. ⁸I uure tekmet taqurla be quattaa, i ama qaqet te barl auura rlen, dap kua ra tis uut ai ama sementa nauut, de quattaa, i ama qaqet ta taqen ai ama atlura nauut dap kuarl iari dai ra taqen ai ama vura nauut. De iari dai re tuqun ai uure kaak, dap katikka uut taqen nauura revan. ⁹De iari re tuqun ai quasiq ai ma Kristus aa aamki na ra nauut. Dav iari dai rat drlem ai uut dai qa nem uut. De qatikka ai de masmas iari re siquat ip te peleng uut, dap katiaskerl uut dai uure iames. De quattaa, i ai de re rurlistik per auut be ai dama qares ip te peleng uut. Dap katikka uut maarl. ¹⁰De quattaa, i ai dama arlemigl nauut, i re lenges ne iari never auut, dap da auura rlan dai ama arlias per auut. I raquarli ama Ngemumaqa dai ai de qurli qa qe nauut. De quattaa, i ai de ver iang de quasiq auura qerang, dav uure kurl ama qaqet tama Qevepka aa tekmeriirang, i buup ne iirang, iv ama arlias per a ra. Ii, be quattaa, i quasiq auura qerang dav uure taneng liirang aa, i sama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl aa uis tem iirang.

¹¹Katikka ngen pet ma Korin, i ngua iil lunger iara sagel ngen ne gua revan. I sa ngua sekdem met liirang aa mai sever auura mugunes. ¹²I qatikka quasiq ai uut, i quasik pem uut se ngen, dap katikka ngen, i quasik pem ngen se uut. ¹³Dap katikka ngen dai maikka raquarl ai ngua uis na ngen. I maikka vem ngua se ngen malai. Dai saqikka mager ip ngene guirltik a ngen arlem na ngen iang ama qelaing sagel ngua, de ngene taqa meraqen per a ngua.

Ama Kristenkena Dai Qula Dingding Se Ra Mene

Lura I Quasik Ta Tu Araa Qevep

¹⁴Dai qatikka ver a ngen a mugunes, dai quasik mager ip dingding se ngen mene lura, i quasik ta tu araa qevep. De qula ngen diit kur araa gamansena ip te tuqun ai ngen namen a ra. I raquarli ngen, dai ip taquarl ama nirlaqi, i qi nagel ma Iesus. I maikka quasik mager ip ngene tekmet nama viirang, i iirang nep ma bengaingki. I ama Slurlka aa gamansena dema Satan aa uang ama gamansena dai quasik mager ip ngere ngingdemna. Liina dai maikka quasik maget. ¹⁵I qua mager ip ma Kristus ken aa qumeska ma Satan, ian deraarl vembes de iane taing? Maikka quasik maget. De ngu lu nanaa? Kua mager ip ding se ngen mene lura araa gamansena, i quasik ta tu araa qevep? Maikka quasik maget!

¹⁶De ngu lu nanaa? Kua mager iv ama Ngemumaqa aa ding sama iaus ip ngere main pe aa Lautu-vem-ki ama Slurlki? Maikka quasik maget!

I murl dai ai de qurl ama Slurlka aa Qevepka ve aa Lautu-vem-ki. Dai iara dai uut, i uut tu auura qevep sever a qa, dai uut ip taquarl aa Lautu-vem-ki, i raquarli qa mu aa Qevepka da auura rlan. I murl ama Ngemumaqa qa sil sever aa qaqet taqurliani, ma',

‘Diip kurli ngu na ra, de diip ngu paikmet ngu na ra. Be ngua dai diiv araa Ngemumaqa na ngua, de ra dai diip ngua uis na ra.’ Livai 26.12

¹⁷Dai be qatikka ama Ngemumaqa qa ruqun a ra ma’,

‘Maikka mager ip ngene iing namene lura, i quasik tat drlem se ngua. De quasik mager ip dingding se ngen men a ra. De quasik mager ip ngene tek per araa tekmeriirang ama viirang. I ariq aip ngene tekmet taqurla, dai diip ngua taarl na ngen.’ Ais. 52.11

¹⁸De saqikka iang ama lengi ma’,

‘Ngua, i ama Slurlka na ngua daleng ama tekmeriirang mai. Dai diiv a ngene Mam na ngua. De ngen dai diip ngua uis na ngen, i ama quatta ngen ama nankina. I maikka vem ngua se ngen.’ Ais. 46.3

7 ¹Dai gua rluavik, i maikka vem ngua se ngen. Ngene lu, sama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke tekmet nama atlu bareq auut ne lungera ama lengi. Taqurla, dai be mager iv uure kelnas tama viirang. De uure lemerl auura rut tama viirang. De uure dlek iv uure taneng ama tuaqevap ama mening nget. I qatikka mager iv uure lemerl nas masmas nama Qevpeka aa dlek, i raquarli mager iv uure palu gel ka, i qa dai aa dlek peviit.

Maikka Ama Arlias Pet Ma Paulus Never Ama Korinkena

²Maikka mager iv a ngen a ding se uut sagelnas, i raquarli ai de quasiai ai ama vu gua rutka sagel ngen, de quasiai ai ngua lenges ne iari never a ngen, i ngua taqen se ra. De ai de quasiai ai ngu suam sama dlek nagel ngen ip ngu barlnas na nget. ³I quasiai ai ngua quarl te lungera ama lengi ip ngu lenges na ngen. I sa ngua sil ba ngen ai maikka vem ngua se ngen. Be qatikka diip ngu na ngen dai ama quanases mer uut masmas, i uure iames ip deng, i uure ngip. ⁴I maikka nguut drlem ai iai de ngen deraarl malkuil de vem ngen se uut. De ai dama arlias per a ngua never a ngen, i qurli ngen taqurla. Be ngene semadlek na ngua ne liirang aa. Be quattaa, i ai dama merlen nget den sagel ngua, dap ngua dai ama arlias per a ngua veviit.

Ma Paulus Kel Sil I Lua I Qa Lu Ma Taitus Pet Ma Masidonia I Qa Men Sama Lengi Ba Qa

⁵Lua, i uut men pet ma Masidonia iv uure mali re ma Taitus, dai maikka buup ne iari, i lura, i quasik te narliip sama Slurlka dai re siquat ip te lenges nauut. Taqurla be quasiai ai masmas per auut. I rerl kirl na auut maden maden, i lura, i iari dai ama Judaqena na ra, dav iari dai quasiai ai ama Judaqena na ra. Dap katikka da auura rlan dai auur arlem malai never a ngen. Be maikka lenges lenges nauut never a ngen. ⁶Dap ngene lu, dai qa maarl ne gua rutka, i qa nem ma Taitus sagel uut. ⁷De maikka ama arlias per a ngua, i ngut lu qa, dap liina, i iini veviit, dai qa sil ba ngua sever a ngen. I qe tuqun ma’, “Ama Korinkena, dai sa ra guirltik per araa rut be maikka vem ta ip tet lu ngi. Be re narliip ta taarl men na ngi ip ta taarl sep lura araa qames. De qatikka re narliip ta tit kut gia lengi.”

Dai qatikka ngu narli ma Taitus ka sil taqurla dai maikka ama uilas de gua rlan, i maikka ama arlias per a ngua malai.

⁸Dai ama revan, i mekai ngua iil ama Lengi ama dlek-pem-nget sagel ngen, dai be maikka lungera nge rekmet bama arlemigl na ngen. Be saqikka ngua

dai ama arlemigl na ngua never a ngen. Dav aip baing se ma Taitus de ngua narli sever a ngen ai masna verleset ne liina, i ama arlemigl na ngen.

⁹Be iara dai ama arlias de gua rlan. Dap kuasiq ai ama arlias per a ngua, i raquarli ngene tal ama merlenka. Kuasik, dav ama arlias per a ngua, i raquarli luqa ama merlenka qa rekmet be ngen ngim temanau na ngen a viirang. I qatikka ama Ngemumaqa qa rekmet taqurla ip mager iv a ngen arlem, i ngen dekmet nama viirang. Taqurla be gua lengi ip ngu seserl ver a ngen dai maikka nge mat never a ngen, dap kuasiq ai nge lenges na ngen.

¹⁰Dav ama qaqet, i quasik tat drlem sama Slurlka, i ai dama arlemigl na ra never araa viirang, dap kuasik ta guirltik per araa rut, dai diip tep ngip. Dav aiv iaq, i ama Ngemumaqa qa qurl a qa rama arlemigl be qe kuarl temiis ip ke ngim temanau ne aa viirang, dai diip ke iames masmas. Be saqias diip kuasiq ai qa tu aa qevap sever a qerang. ¹¹I qatikka liina, i ama arlemigl na ngen dai nagel ama Ngemumaqa. Dai be mager ip ngenem ngim sagel liina, i ama Ngemumaqa qa rekmet niini sagel ngen. Taqurla be qatikka ngene dlek, i ngenel kel ama qaqet ip kula ra tarliq ama Slurlka aa lengi. De qatikka ai de ngene dlek ip ngene teqerl a ngua ai sa ngen seserl ver ama merlen peleques na ngen. De maikka quasik ai ama arlias per a ngen nevet luqa, i qe tekmet nama vu. Be maikka ngeterl a ngen se liina. Taqurla be ngene dlek ip masna ngua ren sagel ngen. De maikka ngene dlek ip ngene seserl vet luqa aa viini, i liina, i iini nge lenges na ngen. De ngene tekmer ip ngen deraarl ne luqa. Dai be qatikka ne liirang aa mai, i ngene tekmer ip ngene seserl vet luqa ama merlenka, dai ngene teqerl ai maikka ama atlura na ngen. I ngenet dade gua lengi be quasik a ngen angama lengi sever a qerang arleves.

¹²Dai ngene lu, lua, i ngua iil sagel ngen dai kuasiq ai ip ngu piirlit barek luqa, i qa lenges na ngua. De kuasiq ai ngua iil ip ngu seserl vet gua rlenki. Dap maikka ngu narliip ngen drlem sever a nas, ai maikka ngene rarlik ngua de ngene palu gel ngua, i raquarli ngene tekmet ne liirang aa dama Ngemumaqa aa saqang. ¹³Taqurla be ngut lu, i ngen diit kur auura lengi be maikka ama arlias per auut nevet liina.

Dai qatikka raqurla, be maikka ama atlu de gua rlan never a ngen. De iani dai maikka ama arlias per auut, i ma Taitus ka men sama arlias malai, i raquarli ngen semadlek na qa na ngen arlem. Be maikka ama uilas daa rlan.

¹⁴I lua, i ngua nem ma Taitus sagel ngen dai ngul sil ba qa ai maikka ngen mugelnas nama Slurlka aa gamansena. Dai be qatikka qet lu ngen, i ngene tekmer ip taquarl ngua meraqen. Dai be ngen seserl vet liirang aa, i ngua iil sever iirang. Taqurla be quasik ai ngen lenges ne gua rlenki. ¹⁵De ngene narli-gel ma Taitus de ngene palu gel ka, i qa dai qa met gua luqupka. Be iara dai qat drlem sevet liina, i meikai qurli qa gel ngen, be aa arlias dai nget peviit.

¹⁶Dai qatikka liini iara dai iini veviit. I maikka vet gua tuaqevap dai maget na ngen ip ngene tekmet nama tekmeriirang kur ama Slurlka aa narliip.

Ama Qelaing I Ra Iing Demna Na Nget Barek

Lura I Ama Niingki Qia Lenges Na Ra

8 ¹Dai gua rluavik, ngu narliip ngu sil ba ngen sever ama tekmeriirang ama atliirang, i lura vet ma Masidonia ta rekmet niirang. I lura dai ama Ngemumaqa qa mu aa arlem da araa rlan ip ta tat navet. ²I qatikka lura dai

re teving, i quasiaq araa qerang. Dap da araa rlan dai maikka ama arlias per a ra, be re tekmet ne araa dlek ip te kurl lura tama qelaing, i ra vet ma Judia, i ama niingki qi lenges na ra. ³I quattaa, i quasik buup ne araa qerang dap ta quarl tama qelaing, i buup. I quattaa, i re teving, i quasik buup ne araa ngama qelaing, be maikka ra ip taquarl lura, i ama ruus per a ra. I qatikka ra, re tekmet ne liirang aa, qurl araa narliip. ⁴I qatikka lura vet ma Masidonia, dai re tuqun a ngua ma', "Kula ngi kel uut, dap mager iv uure kurl lura tama qelaing. I mager iv uut tat nevet lura vet ma Judia, i lura, i ama Ngemumaqa aa uis."

⁵Dai maikka uure nan se araa gamansena, i maikka re tekmet nama tekmeriirang, i buup. I nauirl dai rerlas tem ta men auura Slurlka ma Iesus. Baiv aa de rerlas tem ta men a uut, iv uut maqas uut tit naser ama Ngemumaqa.

⁶Taqurla be ngua ruqun ma Taitus ma', "Guakka, saqiaskerlka diip ngia tit sagel ama Korinkena ip ngia ter ama qelaing nagel ta ip taquarl mekai, ip mager ip ngi prleset luqia ama rletki veleqes na ra iv uut drlem ai araa arlem.

⁷Taqurla dai ama revan, i ngen pet ma Korin, dai maikka ngen uirl se iari ama qaqet, i maikka buup na ngen a tekmeriirang. I liina, i maikka ngen dru a ngen a qevap sevet ma Kristus. De liina, i ai de ngene taqa su rama Lengi ama Atlunget. De maikka ngene taqat drlem sama Ngemumaqa aa tekmeriirang. De qatikka ai de ngen derat navet, kur aa narliip, de qerlka vem ngen se uut. Taqurla dai mager ip ngene ruirl se iari, i ngene kuarl tama qelaing bareq ama Slurlka aa uis, i ama ruus per a ra.

⁸Dai quasiaq ai ngu teqestem per a ngen ip ngene kuarl tama qelaing. Dap ngu narliip ngut lu, aip kuarl ama revan, i a ngen arlem ip taquarl iari ama Kristenkena be diip ngen derat nevet lura, i ama getki vem ta. ⁹I ngen drlem sever auura Slurlka ma Iesus Kristus, i qa dai maikka aa arlem peviit never ama vura. I quattaa, i maikka qe ruirl sama tekmeriirang mai, dap ka qik de liirang aa mai be qa ip taquarl luqa, i quasiaq aa qerang. I qatikka qa rekmet ne liina ip ke iames na ngen. I qa lenges nanas taqurla ip bareq a ngen, ip ke guirltik per a ngen ip diip ngene raneng ama tekmeriirang mai nagel auut Mam.

Mager Iv Uure Kuarl Te Auura Tekmeriirang Ip Diiv Ama Ngemumaqa Qe Qurl Auut Te Aa Tekmeriirang

¹⁰Dai ngu narliip ngul sil ba ngen, aip ngu lu diip ngenerl kuarl te a ngen a qelaing nanaa? Mekai vet luqia aanameq ama ageski dai ngen uirl, i ngenerl kuarl tama qelaing ip bareq lura, i lenges na ra mer ama niingki. I ngen uirl se iari, i maikka ngene narliip taqurla. ¹¹Dai iara dai mager ip ngene perleset luqia ama rletki, i ngenerl kuarl ip diiv ama qaqet mai tet lu ai ngen dai uilas uilas per a ngen ip ngene tekmet ne liina. I qatikka mager ip ngenerl kuarl kut liirang aa, i iirang gel ngen. ¹²I qatikka aiv ama arlias per a ngen ip ngenerl kuarl nevet liirang aa, i iirang gel ngen, dai ama Ngemumaqa, dai diiv ama arlias-per-a-qa navet liirang aa, i ngenerl kuarl tem iirang. De gel ama Ngemumaqa dai quasiaq a qeni, i aiv iaq, i quasik ka quarl, i luqa, i quasiaq aa qerang.

^{13,14}Dai quasiaq ai ngu tuqun ip ngene prleser a ngen a qelaing, i ngenerl kurl lura, i quasiaq araa qerang. Kuasik. Dav iara, dai buup na ngen a

tekmeriirang. Dap ta dai maikka ama ruus per a ra. Taqurla be mager ip ngen derat never a ra. Taqurla ip saqikka aip lua, i quasiaq a ngen a qerang, dai saqikka mager ip te guirltik, i rerl kurl a ngen. I liina dai mager ip ngen derat never ana raqurla iv ama quanases met ngen. ¹⁵I vama Ngemumaqa aa Langingka dai ama lengi nge taqen sevet liina. I lua, i qa quarl tama asmes manarevuk, i nget ma',

'Aiv iak, i qe tekseas, dap ke narliip ke kiarlet dama asmes, i buup.

Dap katikka quasik mager ip kas de a qeng ama asmes. Dap luqa, i qa tu aa qevap sever iari, de qa ter ama asmes ama langas. Dai qatikka ama Ngemumaqa qa rekmer ip maget nama asmes ip maget kur aa liinka.' Kisim Bek 16.18

Ma Paulus Ke Nema Depguas Na Ra Savet Ma Korin

¹⁶Dai maikka ngua taarl nama Ngemumaqa aa rlenki, i qa maarl nema Taitus aa rutka be qatikka aa tuaqevap ip taqua ngua, iv uun derat never a ngen. ¹⁷Be lua, i ngua snanpet na qa ip ka tit sagel ngen, dai maikka qa rarlisdem nadaa rlan. I maikka qa dai uilas uilas per a qa ip ka tit sagel ngen. ¹⁸Be diip ngum nem ngene iaiaam iv ian ne na qa. I liiam aa dai maikka ama atlu iam. Be diiv iara ngul sil sever iak. I qatikka luqa, dai maikka ai de qat drlem sal sil nama Lengi ama Atlunget. Taqurla bama Slurlka aa uis never ama qerleng-iirang iara dai ra tis ka ai ama atluqa. ¹⁹Taqurla be ra mu qa ip diip ke tal a ngen a qelaing, i aip lua, i uut tit savet ma Judia, i uure taneng ama qelaing. I diiv uure tal nget barek lura, i ama ruus per a ra. Taqurla be diip lura ret lu raqurla, de diip ta taarl nama Slurlka aa rlenki never a ngen. ²⁰I uure tekmet taqurla, i quasiaq uure narliiv aqek ka taqen se uut se auura rletki, i uure ngiingdemna nama qelaing. I mager iv uure taqa uas te a ngen a qelaing, i buup, i ngen kuarl tem nget. ²¹I maikka uure dlek iv uure taqa uas de uure tekmet nama atlu se luqia ama rletki. I mager iv uure tekmet taqurla iv ama arlias per ama Slurlka dama arlias pet ngen ama qaqet.

²²Dai liiam aa, i iane nema Taitus, dai saqi diiv iara ngul sil sever iak. I luqa dai uut lu, i qa dai iai de vet ket matna, be iara dai aa rutka qa maarl, i qe narli sever a ngen. Taqurla be qat drlem ai diip ngene taqat mat nevet. Taqurla be maikka ama arlias-per-a-qa never a ngen. ²³I ma Taitus, i gua maatpitka, de gua rluaqa, dai ngua nem ka ip ma ngua. Dap liiam aa, i iane na qa, dai ama Lautuqi qia nem iam. I liiam aa ian a gamansena dai maikka ama atlunget. Be ama qaqet ta taarl nema Kristus aa rlenki never a iam. ²⁴Taqurla dai be maikka mager ip ngene taqa tekmet se lura ama depguas na ra. Taqurla be diip ngene teqerl ai ngene rarliq ama Ngemumaqa qe ne aa qaqet. Taqurla be diiv ama Slurlka aa uis tat drlem ai liina, i uure barl a ngen a rlen petpet, dai ama revan.

Te Ngingdemna Nama Tekmeriirang Barek Lura I Quasiaq Araa Qerang

9 ¹Dai lura, i ama Ngemumaqa aa uis pet ma Judia, dai sa ngen drlem ai diiv uure ngiingdemna nama qelaing iv uurem nem nget ba ra. Taqurla be quasik mager ip ngua tat nade lungera ama lengi vapiit papiit. ²Dai nguut drlem ai ngene narliip ngenem nem ama qelaing bareq a ra. Taqurla be iara dai ngua taarl na ngen a rlen gel lura iara ama qaqet, ama Masidoniaqena.

I ngul sil ba ra ma', "Aaur a rluaviq ama Kristenkena vet ma Akkaia, dai medu vet luqia aanameq ama ageski de ra rarlisdem ip te ngiingdemna nama qelaing ip ta tat navet lura, i ama ruus per a ra, per ama qerlingki ma Judia." Taqurla be ngu barl ngen, gel ama Masidoniaqena, be re narli sever a ngen, dai de ret dade a ngen a gamansena, i re ngiingdemna nama qelaing.

³Dai be iara, ngum nem lura ama depguas na ra. Dai be mager ip ngene ngiingdemna nama qelaing nauirl, iv aiv aa de baing se ngua. I ariq aip kuasik ngen iingdemna na nget dai diiv ama qelep ngua tiq ama Masidoniaqena, i raquarli quasik ngen narligel gua lengi. ⁴I sa raquarli ngua sil nauirl, ai diip ngene ngiingdemna ne lungera ama qelaing. Be ariq aiv iari ama Masidoniaqena, i re ne ngua, dai quasik ngu narliip baing se uut, dap kuasik ngen iingdemna nama qelaing. I ariq aip taqurla dai diiv ama qelev uut mai, uut na ngen. Dap maikka ngen, dai nakka, diiv ama qelep ngen malai. ⁵Taqurla be qerl liina, be ngua nem lura, i ama depguas na ra nauirl sagel ngen ip mager ip ta raat never a ngen ip ngen iingdemna ne lungera ama qelaing, i murl ngen muvuusep ip diip ngene qaral tem nget. I ariq aip ngene iingdemna na nget iv aiv aa de baing se ngua, dai diiv uut drlem ai ngen kuarl aa, qur a ngen a narliip. Dap kuasiq ai ngenerl kuarl, i raquarli qurli ngua gel ngen de ngu teqestem per a ngen.

Lura I Ra Mugelnas I Rerl Kuarl Dai Diiv Ama Ngemumaqa Qe Virliit Ba Ra

⁶I diip ngu siquat, i ngul sil taqurliani. Aiv iaq, i qe raat ama arlim, i buup, dai diip ka ter ama asmes, i buup na nget. Dap luqa, i ama neng na qa, be quasik ket matna maden, dai diip kuasik buup ne angama asmes. ⁷I ama Ngemumaqa dai ai de vem ka se luqa, i qerl kuarl nama arlias. Taqurla dai be quasik mager ip ngenerl kuarl, i raquarli iak ke tuqun a ngen. I aiv iaq, i qerl kuarl de qa tu aa qevpe pe aa qelaing angera rleng, dai quasiq ai ama atlu raqurla. Taqurla dai be qatikka mager ip ngene taqa mu a ngen a qevpe. I liirang aa, i ngenerl kuarl, dai mager iv ama arlias da ngen a rlan de ngenerl kuarl. ⁸I ariq aip ngene tekmet taqurla nade a ngen a rlan, dai mager iv ama Ngemumaqa qe taqa uas tem ngen de qerl kurl a ngen tama tekmeriirang. I diip per ama niirl mai de qe uas tem ngen. Be quasik mager iv ama ruus per a ngen te aqeni. Be diip ngene tekmet nama tekmeriirang, i buup ip ngen derat never iari, qatikka. ⁹I aiv iaq, i qerl kurl iari tama tekmeriirang, dai diip ka ip taquarl luqa, i ama Ngemumaqa aa Langingka qa sil sever a qa ma',

'Luqa, i qa tit naser ama Ngemumaqa dai ai de qerl kuarl tama

tekmeriirang barek lura, i ama ruus per a ra. Be ama Ngemumaqa

dai diip kuasik ngerlangken per a qa ne liirang aa ama atliirang, i qe tekmet niirang. Be qatikka luqa dai diip kurli qa masmas.' Sng. 112.9

¹⁰I ama Ngemumaqa dai ai de qerl kuarl tama asmes iv ama qaqet te kutserl nget. Taqurla de qerl kurl lura, i ama getki vem ta rama asmes. Taqurla be ver a ngen a mugunes dai diip kerl kurl a ngen tama tekmeriirang mai. Be qatikka mager ip ngen derat never iari vapiit papiit nama tekmeriirang ama atliirang. ¹¹I nama ais-iirang, i buup, dai diiv ama Ngemumaqa qa tat never a ngen nama tekmeriirang, i buup. Be mager ip diip ngenerl kurl iari te lungera ama raatmaat-nevet, i buup. Taqurla dai be liirang aa ama tekmeriirang, i ngen kuarl tem iirang, i buup, dai diiv uure tal iirang savet ma

Jarusalem. Be maikka diip buup ne iari ta taarl nama Ngemumaqa aa rlenki navet liirang aa.

¹²Dai be liina, i ngen derat never iari raqurla, dai be lura, i ama Ngemumaqa aa uis, dai diip kuasiq ama ruus per a ra, re a qerang. Dap kerlka iani, dai buup nama qaqet, dai maikka diip ta taqen nama atlu malai sagel ama Ngemumaqa de ra taarl ne aa rlenki ne iarang. ¹³I qatikka liina, i ngenerl kuarl, dai diip ngene teqerl ai maikka vem ngen sama Ngemumaqa, i ngene tekmet nama tekmeriirang ama atliirang kur aa narliip. I diiv ama qaqet ta taarl nama Ngemumaqa aa rlenki, i raquarli ngene narligel ka. De ngene tekmer ip taquarl ai de ngene su ne aa Lengi ama Atlunget. De diip ta taarl ne aa rlenki, i raquarli kuasiq ai ngene teksenas dap ngenerl kurl iari, de ngen derat never ama qaqet mai. ¹⁴Be lura, i ai de ra ter ama tekmeriirang nagel ngen, dai diip te raring ba ngen, de rerl kuarl te araa arlem sagel ngen. I raquarli ama Ngemumaqa qe tekmet na ngen iv a ngen arlem de a ngen a ngimsevetki sagel ta. ¹⁵Dai be qatikka mager iv uut mai, uut taqen nama atlu malai sagel ka nevet liina, i iini veviit, i aa arlem malai, be qa qurl auut te aa Uimka, i maikka liina dai iini veviit, be quasik mager iv uure taqal sil sever a qa. Maikka atlu malai.

Ma Paulus Ke Teqerl A Ra Ai Ama Ngemumaqa Qa Mu Qa Iv Ama Aposel Na Qa

10 ¹Katikka ngua ma Paulus dai ai de ngua tuaqen ma Kristus aa gamansena. I qa dai ai de kuasiq ai qe barlnas, dai de kuasiq ai masmasna ama qurek-per-a-qa. Dai be ngu nen ngen ip ngene narligel gua lengi. I nguut drlem ai iari never a ngen dai re kaak sever a ngua. I ai de re tuqun ma', "Aip lua, i qurl q gel uut dai qa ip taquarl ama mumki na qa. Dav aip kurl q sangis na auut de qe dlek, i qe teqestem per auut." ²Dai maikka ngu nen ngen madlek ip ngene uuvup lura araa lengi. Taqurla be aip lua, i ngua men sagel ngen dai sa diip kuasik ngu serlin a ngen. Dap diip ngua taarl ne lura, i ai de re tuqun ma', "Ma Paulus, dai ai de qe kerlaapki, ip taquarl iari, i ai de re barlnas, i lura, i quasik tat drlem sama Ngemumaqa."

Be ai de ra tuqut ngua raqurla dap kuasiq ai ngung ning me ra. ³Be quattaa, i uut men de auura qetdingki never ama aivetki dap liina, i ai de uut tesna, uure nema Satan aa seviraqi, dai iini muqas. I kuasiq ai uut tes ip taquarl lura, i quasik tat drlem sama Ngemumaqa. ⁴I qatikka liirang aa, i ra tes niirang dai iirang muqas. Dav uut, dai kuasiq ai uure taneng liirang aa. Kuasik. Dap katikka uut tes, i uut tit kur ama Ngemumaqa aa ais-iirang manarevuk, be mager iv uure lenges nema Satan aa seviraqi ara dlek. ⁵I quattaa, i ra taarl sev auura qames dap katikka diiv uure vin mera manep. I uut taarl sep lura araa games, i ai de re pesdet ser ama qaqet ip kula rat drlem sama Ngemumaqa. I qatikka uure ruir se lura nama Ngemumaqa aa saikngias. Be qatikka mager iv uure kiat ne araa tuaqevap sagel ma Kristus ip ta tit kur aa narliip.

⁶Baip lua, i ngene narligel ma Kristus, de ngen drlem ai ngua dai a ngen a Uaska (Aposel), dai diip mager ip ngua ren de ngu urlistik lura mai iai de re lenges nema Kristus aa lengi, i re tekmet nama viirang maden maden.

⁷Dai mager ip ngene taqam ngim te liirang aa, i ngua sil sever iirang. I iari aa, veleqes na ngen, i maikka ai de re tuqun, ai ma Kristus ka nem ta, dap kuasiq ai qa nem ngua. Dap katikka mager ip te taqat drlem ai ma Kristus

ka nem ngua ip taquarl lura, i aamki na ra. ⁸Be ngua dai quasiaq ama qelep ngua ip ngul sil sever a nas. Be mager ip ngu barlnas kuarla, i ngul sil ai ama Ngemumaqa qa qurl a ngua rama dlek. I qatikka ngu tekmet taqurla ip ngu semadlek na ngen. I quasiaq ai ngua raneng ama dlek ip ngu tekmet na ngen ip ngene rat. ⁹Dai iara dai quasik mager ip ngua taqen vapiit papiit sevet liina. I raquarli quasik ngu narliiv iari re tuqun ai ngu tekmet taqurla ip teng ning me ngua. ¹⁰I ngua taqen taqurla, i raquarli iari ra taqen sevet gua langing, i ngua iil ma',

“Ma Paulus aa lengi, i qa iil dai ngere kutgil dem uut malai. Dav aip ka men sagel uut de qa taqen dai quasiaq ai qe lalangmet, dap ka ip taquarl ama mumki na qa.”

¹¹Dai lura, i ra taqen taqurla dai mager ip te taqat drlem ai aip kurli ngua sangis de ngu lil, dai aip ngua men, de diip ngu dlek ip ngu tekmer ip taquarl ai de ngu lil.

¹²Dai aip kuasiaq ama arlias pet lura never a ngua, dap katikka re barlnas be re tuqun ai quasiaq ai ma Kristus ka nem ngua, dai qatikka ama neng na ngua. Be quasik mager ip ngu na ra, uut taarl metna ne lungera ama lengi. I raquarli ra dai ra vet gua arlim, i qatikka ai de re barlnas be re tuqun ai ama atlura na ra. Dap kuasiaq ai re siquat nanas se qur iari araa mugunes. Be qatikka lura, i ai de re barlnas dai re uas temiis. Dai liina be re teqerl ai quasiaq ai re taneng ama saikngias ama atlunget. ¹³Dap ngua dai quasik mager ip ngu tuqun, ai gua rletki qia uung per ama qerleng iirang mai. Katikka quasik. Dap katikka ngen dai qurli ngen imuk per ama qerlingki, i ama Ngemumaqa qa nem ngua ip ngut matna ver a qi. Taqurla be mager ip ngu barl gua rlenki nevet liina naik.

¹⁴I ngua taqen ne liina ip ngu uuvup lura, i ra taarl sep gua qames. I raquarli nauirl dai qatikka ngua, ngua men sama Ngemumaqa aa lengi. I lua, i vadi quasik ngua men sagel ngen dai mager ip ta raarl na ngua. Dap katikka uut men sema Iesus aa lengi ama atlunget sagel ngen.

¹⁵Taqurla, i qatikka ngua, dai ngua matna gel ngen nauirl. Dap lura, i ai de re barlnas dai re kaaq ai qurli ngen maget nagel araa lengi. Taqurla dai be maikka mager ip ngua taqen slep sevet gua rletki. I ngu taqat drlem ai ama Ngemumaqa dai diip ke semadlek na ngen a tuaqevap. Be ama Slurlka aa rletki dai diip ki riirl gel ngen. De diip perik perik se qi, i diiv uuret matna veleqes na ngen.

¹⁶Taqurla be diiv uut tit de uure su nama Lengi ama Atlunget pet ngene iarang ama qerleng iirang pe ngera rleng. Dap kuasiq uure narliiv uure barlnas never a qeq aa rletki ver a qik ama qerlingki. ¹⁷I quasik mager ip ngua taarl nanas, i ama lengi vama Langingka dai nge taqen taqurliani ma',

‘Kuasik mager iv aqek ke barlnas, dap mager ip ke barl auura Slurlka naik.’ Jer 9.23

¹⁸I mager ip ngen derarl se luqa, i ama Ngemumaqa qa reqerl a ngen ai ama atluqa na qa. Dap kuasik ngen derarl se luqa, i ai de qe barlnas. I raquarli quasiaq ama arlias per ama Ngemumaqa nevet luqa raqurla.

Ma Paulus Ke Sesarlvat Lura Ama Kaak-met-ta

11 ¹Guariqena, diip ngul sil ba ngen nama lengi, dai ip taquarl luqa, i qa tuma. I qa taqen ne iang ama lengi ip ka taarl nanas. Dai quasik ngu

narliiv ama neng na ngen se lunger iara ama lengi, i ngua iil me nget. I iara dai nguat drlem ai a ngen a ding se ngua ip ngua taqen. ²Dai ngu rarles, i ngu siquat, i iak, i qe narliip ke ngerlvet ne iaiq ama lugutki, i ama atluqi, i luqia dai maikka ai de quasik kia rekmet ne angama viini. I ai de are mam dai ai de qe taqa uas tem ki, iv ait de qula aqek ka lenges na qi. I luqa, i ip ke ngerlvet dai qa ip taquarl ma Kristus. Dap ngua dai ip taqua luqa, i ama nanki are mam. Dai ngen dai ip taquarl ama nanki, ama lugutki. Dai maikka vem ngua se ngen, i quasik ngu narliiv iari re lenges na ngen. Dai ngu kuarl tem ngen ip ma mening ngen barek ma Kristus. I ngua dai ama qurek per a ngua, i quasik ngu narliiv aqek ke lenges na ngen. ³Dap ngung ning se ngen, i arik ma lura, i ama barlta ama qaak-met-ta, dai arik ma re kaak tem ngen, be re lenges na ngen a tuaqevap sevet ma Kristus. I qatikka ngen drlem, i murl miaimek dai ma Satan ka qaak tema Iva. Be qa lenges ne araa tuaqevap sagel ama Slurlka. ⁴Taqurla be aiv iaq, i qa men sagel ngen, be qe su ngen te iang ama lengi, i nget muqas, i quasiaq ai ama lengi ip taquarl lungera ama lengi, i ma Iesus ka qurl auut, dai ai da ngen a ding se ra, dap kuarl aiv iari, i ai de re kaaq ai re kuarl tama Qevapka aa dlek. Dap katikka re kuarl te iak muqas. Dai saqikka ai da ngen a ding se lura raqurla. ⁵Dai ngene narli gua lengi, i ngua taqen na nger ip taquarl iak, i qa tuma. Dap nguat drlem, i lura ama Aposelkena, i ai de re tuqun ai ra veviit, dai maikka quasiaq ai ra daleng me ngua. I quasiaq ai ngung ning me ra. ⁶I quattaa, i quasiaq ai ngua sunas ip ngua taqen, dap maikka ngu taqat drlem ama Slurlka aa Lengi. I qatikka liirang aa mai iai de ngu tekmet niirang, dai iirang ngere teqerl a ngen sever a ngua.

Kuasik Ma Paulus Ke Nen Tama Qelaing Ip Per Aa Rleriirang

⁷Ai de ngene kurl ama Aposelkena ama qaak-ta rama qelaing per araa rleriirang. Dap lua, i ai de qurli ngua gel ngen, dai ai de quasiaq ai ngu snanpet na ngen tama qelaing ip pet gua rleriirang. Dav ai de ngu manepnas ip ngua tat never a ngen ip ngen deraarl malkuil men ama aiska ama revanka. Dap lura, i ai de re barlnas, dai re tuqun ai ngu tekmet nama vu, i ngu tekmet taqurla. ⁸Katikka ngu narliip ngen drlem sevet liini iara. I lua, i ai de ngut matna gel ngen, de quasiaq ai ngua ter ama qelaing nagel ngen, dav ai de ngua ter ama qelaing, i nagel iari ama Kristenkena. Dai be liina, dai raquarl ai ngu suam se araa qelaing ip ngu uas tem ngen.

⁹Dap lua, i ai de mekai qurli ngua gel ngen, de ver iang, de quasik gua qerang. Dap quasiaq ai ngua tu ama merlenka ver a ngen, i ngu nen ngen tama qelaing. Dav ama Kristenkena nevet ma Masidonia dai rat den sama qelaing bareq a ngua. I maikka vet liirang aa mai, dai ai de quasik ngua mu angama merlenka ver a ngen. Dai qatikka ngu narliip diip ngu tekmet taqurla gel ngen. ¹⁰De qatikka quasik mager iv aqek never a ngen, ama qerlingki ma Akaia dai mager ip ke kel ngua ip kula ngua taarl ne gua rlenki sevet liina. I maikka ai de quasiaq ai ngua taarl met ngen, ip ngene kurl a ngua rama qelaing. I qatikka liina dai ama revan, i raquarli ma Kristus dai ai de qa taqen ne aa revan.

¹¹Dai qua ngen ngim se liina, be ngen dru a ngen a qevap ai quasiaq ai ngu rarlik ngen? Kuasik. I qatikka ama Ngemumaqa dai qat drlem ai maikka vem ngua se ngen. ¹²Dai qatikka liina, i ai de quasiaq ai ngua ter ama qelaing

nagel ngen, dai, i ip ngu pesdet se re lura, i lura, i ama barlta veleqes na ngen, i ai de re siquat ip ta tet gua luqupka. Dai quasik ngu narliip ta taqen ma', 'Ama tekmeriirang mai, i ai dema Paulus ke tekmet niirang, dai mager iv uure tekmet niirang.'

Dai qatikka ai de re narliip te barlnas ne liina.

¹³Dai lura raqurla dai ama qaak-ta ama Aposelkena. Be ai de re kaak temiis dama Ngemumaqa aa saqang. I ai de re guirltik per a nas ip ta ter ama Aposelkena araa luqupka, dap te kaak. ¹⁴Dap kuasiq ai ngemerl a ngua nevet liina. I raquarli ma Satan dai ai de qe paikmet parlen me uut. Be qatikka ai de qe guirltik per a nas be qem ngim ip taquarl ama Angeluqa, i qen sin maden. ¹⁵Dai be quasik mager ip ngeterl a ngen. I aip ma Satan aa uis ta tit peleqes na ngen de re guirltik per a nas be rem ngim ip taquarl ama Ngemumaqa aa maatpitta. Dap nasat dai diiv ama Ngemumaqa qa raarl na ra. Taqurla be diiv ama vu ba ra sever araa viirang arleves.

Ama Merlen I Ngere Siquat Nema Paulus

¹⁶Dai saqiaskerlka ngua taqen sever a nas ip taquarl ai ngua tuma. Dap kurli ngua gel ngen de quasik ngu narliip ngen dris ngua ai ama dengenengka na ngua. Dav ariq aiv iari ra tu araa qevap ai ngua taqen ip taquarl ama dengenengka; dai mager ip te narli gua lengi ip taquarl ai de re narli ama qaak-met-ta ra taqen. I lura, i re guirltik per a nas iv ama barlta na ra. Dap maitikka ra dai raquarl ai ama dengenengta. Dap mager iv a ngen a ding se ngua ip nakka ngua taarl nanas marlik ip taquarl lura. ¹⁷I liina, i diip ngu barl gua rlenki, dai diip ngu tekmer ip taquarl luqa, i quasik angama adrlem. Dap liini iara dai quasik ai ma Yesus ke tekmet taqurla. ¹⁸I ai de iari re barlnas, dai re tekmet kur ama aivetki ara gamansena. Dai saqikka ngua, dai mager ip diip ngua taarl nanas nevet gua rletki. ¹⁹Dai ngu lu nanaa? Kuarl a ngen a saikngias dai nget peviit? De quarl a ngen a ding sama dengenengta ip te ruirl se ngen? Dai qua maget taqurla? ²⁰Dai ama revan, i ngene lu, sa ngene narligel iari be ra tit se ngen maden maden. Be ai de re kiat nama qelaing nagel ngen. De ai de ret matna na ngen naik. De ren bin me ngen manep. De ver iang de re pukdeng met ngen. ²¹Dai ngu lu nanaa? Kua ngen dru a ngen a qevap ai quasik gua angama lan? De quasik ai ama atluqa na ngua, i raquarli quasik ai ngu tekmer ip taquarl lura iara? De qua ngen dru a ngen a qevap ai mager ip ma qelep ngua rik liirang aa? Guari, arlem ngua. I quasik ai ngua raqurla.

I qatikka iara dai ai de ngu barlnas, ip taquarl luqa, i quasik angama drlem. Kuaatta, i ngut dade lura, i a ngen a barlta veleqes na ngen. Dap katikka ngene narli, diip ngu barlnas. ²²Kuatta, i lura, i ai de re barlnas, be re tuqun ai ra nevet ma Abram aa laanivas, dai ra dai quarl ama Hibruqena na ra. Dai saqikka ngua raqurla.

De quattaa, i re barlnas ai ra never ama qerlingki ma Isrel.

Dai saqikka ngua dai raqurla.

²³De re barlnas, ai ret matna barek ma Kristus, dap liina dai maikka ngua uirl se ra, i ngut matna barek ma Kristus. (I ngua taqen taqurla, i maikka ngen maarl ne gua tuaqevap.) I ngene narli. Ngua, dai ngua matna madlek, be ngua uirl se ra. Dai be qatikka raquarli ai de ngut matna barek ma Kristus,

dai be qatikka ai de vet ngu karabus. De ai de re rurlistik per a ngua. Be ai de ngu tal ama getget, i nget peviit. Dap lura dai quasik. De qatikka ai de vetpet dai ama qares ip ngup ngip.

²⁴Dai diip ngu reql a ngen sevet liina. I ama Judaqena ama Barlta, dai ra maarl na ngua de ra urlistik pet gua rlengait ma malev ama depguas ngen ama ngeriqit ngen ama rlatpes ne iirang nama liit, i ama dul ver a nget. I ra rekmet ne liina ver ama luquv ama ngeriqit.

²⁵De ver iang per ama luquv ama depguas, dai ama barlta nep ma Gaman, dai re rurlistik per a ngua nama vuqal.

De qatikka ver iak de re siquat ip te peleng ngua nama dul. De vet gua ais per ama kaska dai lenges nama sip ama depguas se ngua. Be nade iaiq ama sipki, i lenges na qi, dai qurli ngua ver ama mengarl angera rleng, i ngurl kiarl. Be qurli ngua sama nirlaqa qe nama arlenki.

²⁶Dai be qatikka lua, i ai de ngua tit sema Iesus aa rletki, dai ai de ngua tit sangis be ai dama qares ip padai de lenges na ngua, i ngua tarliq ama kaina. De saqikka vadai de lenges na ngua, i ngua tit dama raskelkena ret lu ngua. De ver iang dama Judaqena, i ra nevet gua laanivas dai re siquat ip te peleng ngua. De qerlka lura, i quasiq ai ama Judaqena na ra, dai qerlka ai de re tekmet taqurla. Dai lungera ama merlen, dai ai de nget den per a ngua per ama qerleng ama slurlngat de ve ngen ama qevel, de aip lua, i ngua tit dema sip. De lura, i ai de re kaaq ai ra tit naset ma Kristus, dai vadarl ai de ra veleng ngua.

²⁷De ver iang de ngut matna madlek ip ngun ban pet gua asmes. De ai de ver iang ama arlen, dai quasiq ai ngu brlaing. De qatikka ver iang, dai de quasik ngua tes, de ai de quasik ngu srluup. I qatikka ai de lenges lenges na ngua, i ngu mali rama asmes. De qatikka ai de ver iang dama uis ngua, i ai de quasik ngu rlaatemiis.

²⁸Dap liina, i iini veviit, dai qatikka gua merlenka ip ngu uas tama Kristen-kena ver ama qerleng mai, i ama Ngemumaqa qa nem ngua ip ngut matna bareq a ra. ²⁹De aiv iak never a ngen, i qe tuqun ai quasiq aa angama dlek, dai qua ngen dru a ngen a qevap ai quasik nguat drlem sevet liina? Dai aip ngu narli ai iari ra tit se iari sever ama viirang, dai maikka diip gua rutka qa taarl, be diip ma uilas de gua rlan, i maikka ngu narliip ngu taqa uas te gua seviraqi.

³⁰Dai quattaa, i ngen dekmet be ngu barlnas, dai diip ngu barlnas nevet liirang aa, i iirang ngere teqerl ai quasik gua ngama dlek, iv iari re barl gua rlenki. ³¹I ama Slurlka ma Iesus, i aa Mam ama Ngemumaqa, dai ai de ra taarl ne aa rlenki masmas. Dai qatikka qa, dai qat drlem ai quasiq ai ngu kaak, i ai de ngul sil sevet liirang aa. ³²I lua, i murl guirtik pet gua rutka pet ma Damaskas, dai ma King Aritas aa Kiap, i qe uas te luqia ama qerlingki, dai qe narligel ama King ip ke uurut per a ngua. ³³Dap bertlik per a ngua nemer aa ngerik, taqurliani. Gua rluavik ta mer araa ngerik se ngua nama kasik mer ama vinduaqi be saimanep semen ama aivet. I qurli ngua mer ama siaingki. Taqurla be ngua uaik namen a qa.

Ma Paulus Ka Lu Ama Ngemumaqa Aa Luqupki Ve Uusep

12 ¹Katikka ai de ngene dlek iv ama barlta veleqes na ngen te barlnas. De ngene dlek ip ngu barlnas, dap kuasik nguat drlem aip kua diip liina nge raat never auut dap kua quasik.

Taqurla dai diip ngu rluses nade gua lengi, i diip ngul sil sevet liirang aa, i iirang ip taquarl ama veng de ngene liirang aa, i ama Ngemumaqa qe teqerl a ngua sever aa dlek. I liirang aa dai maikka ama dlek nagel ka. ^{2,3}I murl ma Kristus ka mer a ngua de qa mit se ngua sev uusep sever ama Ngemumaqa aa luqupki. I liina dai qasa ama ages ama malepka ngen ama rlatpes nge mit. Dai qatikka ngul sil, i murl ngua lu luqia ama luqupki. Dai quasik nguat drlem aip kua qa met gua qetdingki dap kua gua qevepka naik, be ngut lu luqia ama luqupki. Liina dai qatikka ama Ngemumaqa qat drlem. I qatikka qa naik dai qat drlem aip kua ma Kristus ka met gua qetdingki dap kua quasik. ⁴I ma Kristus ka mer a ngua sever ama luqupki, i maikka ama Galasingas per a qi. Be ngu narli ama lengi sever iarang, i ama Ngemumaqa qa qel ngua ip kuasik ngul sil sever iirang. ⁵Dai liina, i iini nge men per a ngua, dai ama barliini bareq a ngen. Dap katikka quasiai ai ngu barlnas nevet liina. Dai liina, i ama barliini, i mager ip ma qaqet tet lu ai ngua dai quasik gua ngama dlek, dai be quasik mager ip te barl gua rlenki. ⁶I quattaa, i ngu barl gua rlenki ip taquarl lura veleqes na ngen, dai ama revan, i quasiai ai ngu kaak ip taquarl ama dengenengta, dap ngua taqen ne gua revan. I quasik ngu narliip ngua taarl nanas. I quasik ngu narliip ngene barl gua rlenki, i raquarli ama Slurlka qa mer a ngua. Dap muqas, i mager ip ngenem ngim te gua tekmeriirang, i ngu tekmet niirang de ngene gua lengi, i ai de ngu su ngen.

⁷I murl ama Ngemumaqa aa ding sema Satan ip ka ru ama merlenka vet gua qetdingki. Be ma Satan ka nem iaq ip ke siquat ip ke lenges na ngua. I ama Ngemumaqa aa ding se liirang aa sagel ngua, i raquarli quasik ke narliip ngu barlnas nevet liirang aa, i ngut lu iirang pe uusep. I luqa ama merlenka, i ngu teving met ka dai ip taquarl iak, i qe tal ama getget, i ama airungka qa man men a qa. ⁸Taqurla be ngu nen ama Slurlka ip ke verleset ne luqa ama merlenka never a ngua. I qatikka ngu raring taqurla ne gua dlek ma depguas ne iirang. ⁹Dap katikka quasiai ai qa rarlisdem, dap ke tuqun ma', **"Maikka diip ngua raat never a ngi, de ngu raneng a ngi ne gua ngimsevetki. Dai qatikka liirang aa, dai diip maget kut ngi. I raquarli, aip kuasik gia angama dlek, de maikka diip ngua tat never a ngi ne gua dlek."**

Taqurla dai mager ip ngu barlnas nevet liina naik. I maikka ngua dai quasik gua ngama dlek. I nguat drlem ai ariq aip taqurla, dai ma Kristus dai aa dlek daleng me ngua masmas.

¹⁰Dai qatikka nevet liirang aa mai, dai ama uupka de gua rlan, i ngua tit kut ma Iesus aa narliip. I quattaa, i quasiai ama dlek pet gua qetdingki, dap kuarl, i aiv iari ra tuqut ngua, dap kuarl ama merlen nget den per auut per auura mugunes, dap kuarl iari re uamet nauut, de iarang taqurla ama merlen-iirang. Dai qatikka ma Kristus, dai qe taneng auut pe liirang aa. I raquarli nguat drlem ai aip lua, i quasik gua ngama dlek, dap diip ngua taarl malkuil. I ama Ngemumaqa qa tat never a ngua.

Ma Paulus Dai Quasiai Ai Qe Bunu

¹¹Ama revan, i ama lengi, i ngua taqen na nget, dai ip taquarl ama dengenengka, i qe narliip ke barlnas. Dap katikka ngen teqestem per a ngua ip ngua taqen taqurla. I raquarli ngene barl iari veleqes na ngen. I lura, i re tuqun ai ra dai ama Aposelkena ama atlura. Dap katikka quasiai re ruirl

se ngua. Dap kurli ra vet gua arlim. I quattaa, i ra tu araa qevap ai ngua dai quasik gua ngama dlek. Dap ngene taqat drlem se ngua be mager ip ngene taqal sil sever a ngua bareq iari. I mager ip ngene barl gua rlenki, i mager ip ngen dru a ngen a qevap ai ngua vevit. I raquarli quattaa, i re siquat ip te peleng ngua, dap maikka ngu dlek ip ngu tekmet nama Ngemumaqa aa tekmeriirang.

¹²Dai liirang aa ngere teqerl ai ngua dai ama Aposel na ngua marevan. Taqurla be veleqes na ngen dai ngenet lu ama Ngemumaqa aa rleriirang ama dlek-pem-iirang. I maikka ama Ngemumaqa qet matna na ngua be ngum nem ama arlem never ama qaqet.

¹³Dai ani ama merlenka ver a ngen se liina, i quasik ai gua ding se ngen ip ngenen ban a ngua. Dai qua gua viini sevet liina, i arleves? Guari, maikka quasik!

¹⁴Dai iara dai sa ngua muvem nanas ip nguat den sagel ngen ip ma depguas niirang. Dai saqikka lua, i aip ngua men sagel ngen dai quasik ai diip ngua tu ama merlenka ver a ngen ip ngenen ban a ngua vet gua rletki. I raquarli quasik ai vem ngua se a ngen a tekmeriirang dap kua se a ngen a qelaing. Dap pem ngua se ngen ip ngua uis na ngen. I qatikka ip taquarl ama lavu, i ai de re uas te araa uis, i ai de ra tuvem nama tekmeriirang bareq a ra. Dap kuasik mager iv ama rluis ta tuvem nama tekmeriirang bareq araa lavu. Katikka quasik. ¹⁵Dai qatikka diiv ama arlias per a ngua ip ngurl kuarl te gua tekmeriirang bareq a ngen. De maikka diip ngu prleset ne gua dlek bareq a ngen. I quasik ngu narliip lenges na ngen. I maikka vem ngua se ngen malai. Dap kua diiv a ngen arlem never a ngua quarla?

¹⁶Dap ngul sil sever iari never a ngen. I ai de ra taqen se ngua. I re tuqun ma', "Uut drlem, ai mekai ma Paulus ka mer ama qelaing nagel ngen ip kerl kurl iari ama Kristenkena. Dap maikka ma Paulus dai ai de qe sembal tem ngen. Dap kuasik ngen drlem dap ke suam se a ngen a qelaing."

¹⁷Dai ngu piirlit lungera ama lengi, i ra taqen se ngua. I maikka ngene taqat drlem se liina, i quasik ai ngu suam se a ngen a qelaing. I mekai ngua nem iari sagel ngen ip ta ter ama qelaing. ¹⁸I mekai ngua nem ma Taitus de qe ne iaq, i ngene taqat drlem se qa. Dai ngu lu, kua ma Taitus ke lenges na ngen, i qe suam se a ngen a qelaing, ip kerl kurl a ngua? Maikka quasik. Dai qatikka ngene taqat drlem ai auun a tuaqevap dai ama quanas nget. I uune narliiv uune taqa tekmet, i uune uas tama qelaing ip bareq iari.

Ma Paulus Ke Narliip Te Guirltik Per Araa Rut

¹⁹Gua rluavik, lungera ama lengi, i ngua iil sagel ngen, dai iv ama Slurlka qe semadlek na ngen. Dama tekmeriirang, i uure tekmet niirang, dai ip bareq a ngen. I ma Kristus dai qerl uirl se ngua ip ngua taqen ne lungera ama lengi. Be lungera gua lengi dai qurli nget sekgames dama Slurlka aa saqang. Dai qula ngen dru a ngen a qevap, ai ngu lil lungera ama lengi ip ngere pesdet serem uut. Kuasik. ²⁰Dap ngua iil taqurla, i raquarli quasik ngu narliiv aip baing se ngua gel ngen, de ngut lu ngen, i quasik ai qurli ngen taquarl ngu narliip. De diip ngenet lu ngua, i quasik ai ama arlias per a ngua never a ngen. I ama merlenka ver a ngua, i arik ma, ngut lu liirang aa raqurliani. Iari dai ra taarl metna de liina, i re rarliq iari araa quvang iirang. De liina, i ama

quirek nana. De qatikka liina, i re rarlik nas. De liina, i ra tuqut na. De liina, i ra taqen se na. De liina, i re dlek ip te tekmet nama vu. Dai qatikka liirang aa dai diiv iirang ngere tekmet na ngen be barlbarl met na ngen.

Dai Ne Lungera Ama Lengi, I ngu Narliip Ngu Semadlek Na Ngen

²¹Dai bama merlenka ver a ngua, i ariq aip ngua men sagel ngen, dai diip gua Ngemumaqa qe tekmet bama qelep ngua gel ngen. Dai be maikka diiv ama arlemigl na ngua nevet lura, i ai de medu re tekmet nama vu. Dav as kuasik ta guirltik per a nas never araa viirang. I liina, i re-nanna maden maden, de re ngelanges, i re tekmet nama viirang maden maden. I quasiq ai ama qelepta sa tekmet ne liirang aa dama qaqer araa saqang.

Maikka Mager Ip Ngene Taqam Ngim Sagel Nas

13 ¹Iara dai ngu narliip nguut den sagel ngen ip ma depguas niirang. Dai ngu narliip ngen drlem sever ama lengi, i nget nep ma Langingka ma',

'Kuasik mager iv ama Kiap ka raarl ne aqek nama lengi nagel iaq ama quanaska. I ariq aiv ama udiam dap kuarl ama depguas na ra, dai araa lengi raquarlina. Dai mager iv ama Kiap ka raarl na qa de maget.'
Lo 19.15

Dai sa ngua nem gua lengi maiiram sagel ngen ip ngua taarl na ngen. ²I sa mekai ngua men sagel ngen ip maiiram, dai sa ngua maarl na ngen sevet liirang aa arleves. Dai saqiaskerlka ngu narliip ngua taqen na nger ip maiiram. I lura, i mekai re tekmet nama vu de ngen iari dai mager ip te narli lungera ama lengi. I lua, i diip ngua ren sagel ngen, dai quasik mager ip ngu rledeng, dap diip ngu nem ta nep ma Lautu. ³I diip ngu tekmet taqurla; ip ngu teqerl a ngen ai ma Kristus dai qa taqen met ngua. Be maikka ngua dai aa Aposel na ngua. I qatikka ngu tekmet taqurla, i raquarli ai de ngene tekgel ngua. I ma Kristus ket matna gel ngen dai qet matna ne aa dlek dap kuasiq ai qa tu nget.

⁴Dai iara dai diip ngu taqal sil vet, ai ma Kristus dai qa manepnas. I quasiq ai qa mu aa dlek, i lua, i ra uadem se qa men ama lalemka. Be iara dai qe iames nagel ama Ngemumaqa aa dlek, be qet matna veleqes na ngen. Dai uut, i uut namene ma Kristus dai uut taquarl ka. I quasiq auur angama dlek. Dav ama Ngemumaqa aa dlek naik nge iames nauut. Be mager iv uut tat never a ngen.

⁵Dai mager ip ngene taqam ngim per a ngen a tuaqevap, aip kuarl ama Kristen na ngen marevan, dap kua quasik? I qua ngen, i iak de iak dai ngen drlem ai ma Kristus dai qurli qa da ngen a rlan? I mager ip ngene taqam ngim, i arik ma lenges na ngen.

⁶Dai ngua tu gua qevap ai ariq aip ngene taqam ngim sagel uut dai diip ngene taqat drlem, ai uuret matna barek ma Kristus. De ngua dai aa Aposel na ngua. ⁷Dai maikka ngu nen ama Ngemumaqa ip ka tat never a ngen ip kula ngene tekmet nama viirang. I sa raquarli ngua iil ip ngu kel ngen. I quattaa, i quasik ngenet lu gua dlek, i ngu seserlvet lura, i re tekmet nama vu. Dap maikka ngua, dai a ngen a Aposel na ngua. Dap ngu narliip ngene taqa tekmet nama tekmeriirang ama atliirang. ⁸I ariq aip ngene narligel ama lengi ama revan-nget, dai quasik mager ip ngu seserl ver a ngen. I quasik

mager ip ngua rarliq ama lengi ama revan-nget. I qatikka mager ip ngua tat never a ngen, ip ngene narligel ama Slurlka aa lengi ama revan-nget. ⁹Dai aip ngen deraarl nama Slurlka aa dlek, dai diip ma arlias per a ngua. I quattaa, i aip kuasik gua qumespik tet lu gua ngama adrlem. Dap maikka nade gua rlan dai ngu raring ip ngene taqat matna remna.

¹⁰Dai ama rarlimini, i qurli ngua sangis de ngua iil luqa iara ama Langingka, dai, i mager ip ngene seserl ver a ngen a mugunes ip ngenet matna remna. Taqurla iv aip lua, i ngua men sagel ngen, dai quasik ngu narliip ngu tekkel ngen nama dlek, i ama Ngemumaqa qa qurl a ngua. I qatikka lungera ama dlek, i ama Ngemumaqa qe narliip ngu semadlek na ngen na nget. Dap kuasik ke narliip ngu lenges na ngen ip kuasik ngen diit naser a qa.

Liirang Aa De Dengdeng

¹¹Gua seviraqi, liina, i ngu lil de dengdeng, dai maikka ngu narliip ngua taqen nama atlu sagel ngen. I maikka ne gua dlek dai ngu narliiv ama quanas met ngen. De ngu narliip ngene seserl ver a ngen a mugunes, de ngenet matna remna. Taqurla ip mager ip kurli ngen, i ama arlias per a ngen. Dai qatikka mager ip ngene narligel lungera, gua lengi. I ariq aip ngene tekmet taqurla, dai diiv ama Ngemumaqa qe tekmer iv a ngen arlem never ana, de diip kerl kurl a ngen te aa uupka.

¹²Dai aip lua, i ngene ngiingdemna de mager ip ngen sarl a ngen a ngerik-kana nama Ngemumaqa aa gamansena ama atlunget. ¹³Ama Ngemumaqa aa uis iara, dai ra nem araa lengi nama arlem sagel ngen.

¹⁴I auura Slurlka ma Iesus Kristus, dai aa ngimsevetki sagel uut ama vura. Dai ngu narliip ke taneng a ngen dama Ngemumaqa, i vem ka se uut, dai mager iv aa arlem never a ngen, dama Qevepka ama Glasingaqa dai mager ip ke tekmer iv ama quanas met ngen nama arlias, masmas.

Katikka verleser aa.

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA GALATIAQENA

Ma Paulus ka iil sagel ama Kristenkena vet ma Galatia Provins, i raquarli iari naver ara dai re dlek iv ama qaqet ta tit kut ma Moses aa Lengi ama Dlek-pem-nget. I maikka re dlek ip te sesik per ama quatta. Dap ma Paulus ke su ra ai mager iv ama qaqet te iames nama tuaqevap naik savet ma Iesus Kristus. De qe su ra rama Qevapka ama Glasingaqa aa dlek, i ai de qe ruirl se aa qaqet, de qe qurl a ra rama dleq ip taquarl ama mengka, i de qa tu ama asmes.

Ama Slurlka Qa Mak Nema Paulus Iv Ama Aposel Na Qa

1 ^{1,2} Ngua ma Paulus, i ngua iil sagel ngen ama Kristenkena vet ma Galatia. I ngua de lura iara, i gua rluavik dai uut taqen nama atlu sagel ngen. I ngua dai ma Iesus aa Aposel bareq a ngen.

Kuasiq ai ngu tal luqia ama rletki ne a qeq aa dlek de maikka quasiq ai a qeq ama qaqeraqa qa mak na ngua ip ngut matna raqurla. Dap ngut matna, i ma Iesus Kristus naik ka nem ngua. De ne aa Mam ama Ngemumaqa aa dlek dai qa iames na qa naver ama aapngipki.

³ I ngu nen auut Mam ama Ngemumaqa de aa Uimka ama Slurlka ma Iesus Kristus ip ngene narli ama upka de ngen ama ngimsevetki da ngen a rlan.

⁴ I maikka ma Iesus dai sa qa narligel auut Mam ama Ngemumaqa aa narliip, be qa quarl temiis de qa ngip bareq auura viirang. I maikka aa rletki ama slurlki be sa qa iames nauut never ama viirang angera dlek per ama aivetki.

⁵ Be maikka liina dai ama barliini be qatikka mager iv uure kuarl tama lengiirang ama atliirang sagel auut Mam aaviit be aaviit be quasik perlverleset. A revan.

Ama Lengi Ama Atlunget Dai Ama Quanas Nget

⁶ Dap ngua tu gua qevap maberl sever a ngen, i ngene rledeng namen ma Iesus Kristus dap ka mer auut ne aa ngimsevetki. Dav iara dai sa ngen mit puuqas nequrl iang ama lengi, i iari ra sil na nget, i re tuqun ai araa lengi dai ama atlunget. ⁷ Dav ama lengi ama atlunget nagel ma Iesus dai maikka ama quanas nget. Dav iari, i re siquat ip te guirltik pet ma Iesus Kristus aa lengi ama atlunget de maikka re lenges na nget be re siquat ip te surliip na ngen a tuaqevap. ⁸ Ngene narli. Ma Iesus aa lengi ama atlunget dai ama quanas nget. Dap kuarl ariq aiv uut, dap kuarl ama Angeluqa manarevuk, i uure guirltik

pet ma Iesus aa lengi, be uure kaak tem ngen, dai mager iv ama Slurlka qe qirlvem se uut de qem nem uut samer ama altingki.

⁹I murl ngua sil ba ngen nauirl sevet liina. Dai saqiaskerlka ngul sil. I sa uur reqlerl a ngen nama lengi ama atlungel de ngen drlem sever a nget. Dap kuarl aiv iak ka men sagelem ngen de qe tekmer ip ke guirltik pet lungera ama Lengi ama Altungel dai mager iv ama Slurlka aa tuvetki ba qa masmas. ¹⁰Dap kua ngen dru a ngen a qevap ai ngu narliip ngu tekmet nama qaqler iv ama arlias per a ra naver a ngua? Maikka quasik.

De quariq aip ngu tekmet nama aivetki ara gamansena dai quasik mager ip ta tis ngua ai ma Kristus aa maatpitka.

Aiv Ama Aposel Nema Paulus Nana?

¹¹Dap gua rluavik, maikka ngua reqlerl a ngen ne lungera ama lengi ama atlungel, i murl ngua men se nget. I maikka lungera ama lengi dai quasik ai nge men never ama qaqlerl aa saikngias. ¹²I quasik nge men sagel ngua nama qaqlerl aa saikngias. De maikka quasik ai aqek ka su ngua re lungera ama lengi ama atlungel. Dap maikka ma Iesus Kristus naik ka reqlerl a ngua ne aa lengi.

¹³I sa murl ngene narli sever a ngua. I murl kurli ngua, i ama barlka na ngua ver ama Judaqla araa lautu. I maikka ai de ngu serlin lura ama Kristenqla, i ai de vetpet ngu lenges ne lura, i ama Ngemumaqla aa liinka. I ai de gua nigilki qia taarl ip ngu perleset ma Iesus aa liinka. ¹⁴De ngene narli, murl ngu ruirl se lura navet gua rlaaska iv ama barlka na ngua varlen gua lengiqi-met-ta ver ama lautu. I maikka ngu dlek, i ngu siqlat ip ngu barl gua murlta araa gamansena ip gua mugunes per ama lautu dai ngu barlnas.

¹⁵⁻¹⁶Dav ama Ngemumaqla aa tuaqevap nge men bareq a ngua. I maikka murl ka mu ngua de gunan ara rlan de qa muvem na ngua ip ngu raneng aa ngimsevetki. I maikka aa ngimsevetki dai ama rarlimini, i qa mak na ngua, ip ngua ba qa. De qa reqlerl a ngua ne aa Uimka ma Iesus Kristus, de qa nem ngua ip ngul sil sever a qa bareq ama qaqlerl, i quasik ai ra never ama Judaqla. I lua, i qa nem ngua se aa rletki dai de quasik ai ngu mali re a qeq ama qaqlerl aa tuaqevap ip ke semadlek na ngua. Kuasik. ¹⁷De maikka quasik ngua mit savet ma Jarusalem, sagel lura ama Aposelqla, i qa nem ta nauirl. Dap ngua mit sever ama qerlingki, i ama ausaqi na qi, i ra tis ki ma Arabia. Baiv aa de ngua guirl savet ma Damaskas saqiaskerlka.

¹⁸Baip perleser ama ages ama depguas de ngua mit sagel ma Pita ip ngut lu qa vet ma Jarusalem. De qurli ngua gel ka sama niirl ama 15 na nget naqlatika. ¹⁹De vet lungera ama niirl dai quasik ngua lu iari ama Aposelqla. Dap katikka ngua lu iak ma Jems, i auura Slurlka ma Iesus aa ningamka. ²⁰(Ngene lu, lungera ama lengi, i ngua iil iara sagel ngen dai maikka gua lengi dai ama revan. I maikka quasik ai ama qaak-nget, i ama Slurlka qet lu ngua, i quasik ai ngu kaak tem ngen.) ^{21,22}Baip nasat de ngu tekmet ne gua rletki ver ama qerlengiim, i ma Siria dema Silisia. Dap lura ama Kristenqla vet ma Jarusalem dema Judia Provins dai as ai de quasik ta lu gua sakngaqla. ²³Dap sa re narli ama lengi sever a ngua ma, 'Luqa ma Paulus, i murl ke dlek ip ke peleng uut dai sa qa guirltik per aa rutka be maikka qe dlek ip ke su nema Iesus aa lengi. Dap murl ke siqlat ip ke lenges nama Lengi ama Atlungel.' ²⁴De lura ama Kristenqla dai ra maarl nama Ngemumaqla aa rlenki never a ngua.

Ama Aposelkena I Ama Arlias Per A Ra Te Nema Paulus

2 ¹Baiv aa de verleser ama ages ama malepka ngen ama rlatpes de saqias-kerlka ngua mit savet ma Jarusalem. I ngu nema Banabas dema Taitus. ²I ama Ngemumaqa naik dai qa reqerl a ngua de qa nem ngua ip ngua tit taqurla, de qa nem ngua ip ngul sil ba ra nama Lengi ama Atlunget. I lungera ama lengi dai raquarl lungera ama lengi, i ngua sil na nget barek lura ver ama qerleng mai, i ra, i quasiaq ai ra naver ama Judaqena. Dap maikka ngua taqen per a ra vama trleses, i quasik ngu narliip ngua taqen per ama buurlem nama qaqet. Dap maikka ngu dlek ip ngua taqen pet lura, i auura barlta naik. I qatikka ngu narliip ngu seserl ver ama lengiirang pet gua rletki, i sa ra narli sever a qi, nagel iari. I quasik ngu narliip gua rletki dai lenges na qi. ³De vet luus aa, i uure kaivung dai qurli ma Taitus ke na ngua. Be qa dai maikka quasiaq ai qa never ama Judaqena dap ka never ama Grik. Taqurla bama Aposelkena rat drlem ai murl kuasik ta sik per a qa. Dap kuasiaq ai re teqestem per a qa ip te sik per a qa ip taquarl ama Judaqena araa gamansena. ⁴Dav ama merlenka qa men per auut, i raquarli iari ra men se varlen me uut, i ama qaak-met-ta. I re kaaq ai ama atlura na ra, dav araa narliiv ip te kiat mer auura tuaqevap namene ma Iesus Kristus iv uut tit kur ama Judaqena araa Ais iirang. ⁵Dap maikka quasik mager iv uut narligel ta quarla iv uut tit kur ama Judaqena araa Lo. Maikka quasik maget gel uut. Dav uure dlek iv ama Slurlka aa lengi ama revan-nget, nge tit sagel ngen mai.

⁶De ngua tu gua qevap ai uut dai ama quanasas mer uut dama Ngemumaqa aa saqang, dap kuasiaq ai aqek peviit. Taqurla be quasiaq ai ama qelep ngua riq ama barlta, i raquarli quasiaq ai mager ip te rluses ne a qeng ama lengi nade lungera ama lengi ama atlunget, i ngua sil na nget.

⁷Dap katikka muqas. I ret lu ama Ngemumaqa aa dlek pet gua rletki, i ngul sil nama Lengi ama Atlunget bareq ama qaqet per ama aivetki, i lura, i quasiaq ai ama Judaqena na ra. I ip taquarl ma Pita aa rletki ip ka taqen nama lengi ama atlunget barek lura ama Judaqena naik. ⁸Ngene lu, ama Qevapka ama Glasingaqa qet matna nema Pita de qa nem ka ip ka iit sagel aa lengiqi-met-ta, ama Judaqena. Dai saqikka qet matna de gua rlan de qa nem ngua sagel ama nangista, i lura, i quasiaq ai ra never ama Judaqena. ⁹Baiv aa de ra taqen be verleset dema Jems, dema Kepas (Pita), dema Jon, ta taqen per auut. (I lura ama depguas na ra dai maikka ra raquarl ama vetki ara venaik, bareq ama Kristenkena.) I re taqa meraqen de ra rarlisdem iv uut tit sagel lura, i quasiaq ai ama Judaqena na ra. Dap ta, dai as diip ta taqen nama Slurlka aa lengi bareq ama Judaqena. I ra rekmet taqurla, i raquarli sa rat drlem ai ngu nema Banabas dai sama Slurlka qa qurl auun te aa arlem. De maikka ama arlias per a ra never auun. Taqurla de uure sangarl auura ngerik-kana navet liina. ¹⁰Dema Pita-qena ra semadlek na uun iv uun derat nevet lura, i quasiaq araa qerang. Dai maikka ngua mugelnas ne liirang aa de maikka gua tuaqevap taquarl ta.

Ma Paulus Ka Taqen Sagel Ma Pita

¹¹Dav aip lua, i ma Pita qe paikmet sagel uut pet ma Antiok, de vet luus aa de maikka ngua maarl na qa ne iang ama lengi sevet liina arleves, i qa rekmet nama vu. Be maikka quasik mager ip ke guirltik ba ngua. ¹²I as lua, i ma Pita qa men pet ma Antiok de maikka qa tes, ke nama nangista, i quasiaq

ai ra naver ama Judaqena. Dap naser iang ama niirl dema Jems aa liinka ra men navet ma Jarusalem. Dema Pita qeng ning me ra, be saqi quasiai ai qurli qa gel ama Kristenkena ama nangista, i raquarli ma Jems aa liinka dai re dlek se liina ip te sesik per ama quatta. ¹³Be maikka lura ama Kristenkena, i ama Judaqena na ra, dai re nema Pita ta tit kur ama Judaqena araa gamansena. I maikka re kaak temiis ne liina dap ta taqen ne araa saikngias be ma Banabas ka tu aa qevap maberl de qa mit naser a ra.

¹⁴Dap lua dai maikka ngut lu, i re kaak de maikka quasiai ai re tekmet taquarl ma Iesus aa Lengi ama Revan nget. De ngu kaivung gel ta be ngua maarl nema Pita varlen me ra. De ngu tuqun a qa, ma', "Pita, katikka ngi never ama Judaqena. Dap pet gia mugunes dai gia gamansena ip taquarl lura ama nangista. I quasiai ai ngi tekmet taquarl ama Judaqena araa gamansena. De ngu lu nanaa be ngi teqestem pet lura ama nangista ip ta tit kur ama Judaqena araa gamansena?"

Ama Qaqet Te Iames I Ra Tu Araa Qevap

¹⁵Dema Paulus ka taqen sagel ma Pita ma',

"De maikka uun, ne auun a qetdingki dai uun navet ma Juda. De quasiai ai auun a lavu naver ama nangista ama vura. ¹⁶De uun drlem ai quasik mager iv ama qaqeraqa qe iames dama Ngemumaqa aa saqang ne aa gamansena, i qa tit kur ama Murlta araa Lo naik. Dav ama aiska masarevuk dai mager iv ama qaqeraqa qa tu aa qevap de rerlas tem ka mene ma Iesus Kristus. Kerl taqurla be sa uun dru a uun a qevap sagel ma Iesus Kristus iv ama seserl iam na uun dama Ngemumaqa aa saqang, i uun dru auun a qevap sevet ma Kristus naik. Dap kuasiai ai uune iames nagel ma Moses aa Lo naik. A revan, i quasik mager iv ama Slurlka aa Lo naik ngere tekmet nama qaqeraqa iv ama seserlka dama Ngemumaqa aa saqang."

¹⁷Sa ariq aip uun perleset never ama ais-iirang, i ama Judaqena araa Lo nge taqen sever iirang, de ariq uune siquar iv ama seserl iam na uun dama Ngemumaqa aa saqang nema Kristus aa dlek naik, dai diiv iari ama Judaqena ra tis uun ai ama vu iam na uun. Ngu lu nanaa, qua ma Kristus aa ding se uune iv uune riirl ama viirang per auun a mugunes? Maikka quasik! ¹⁸I maikka quasiai ai ngu iames nagel ama Slurlka aa Lo naik. Dav arik ngurl guirl ip ngu siquar iv aa Lo naik ngere iames na ngua dai saqiaskerlka ngua rekmet nama viirang. ¹⁹I maikka ama Slurlka aa Lo ngere teqerl a ngua ne gua viirang, i quasik mager ip ngere iames na ngua. Taqurla be ngua ngim temanau na nget. Dap ma Iesus naik dai mager ip ke iames na ngua ip katikka ngua bareq ama Ngemumaqa naik.

²⁰Be iara ngu iames, i qurli ma Kristus de gua rlan. I murl ma Kristus ka ngip men ama lalemka be ngua ngip. I ngu na qa, i ngua veleng pet gua viirang mai. Be iara ngu iames pe gua qetdingki dai muqas. I ngu iames, i raquarli ngua tu gua qevap de rerlas tem ngua men ama Ngemumaqa aa Uimka. I qe rarlik ngua de aa ngimsevetki sagel ngua be qa ngip bareq a ngua.

²¹I maikka quasiai ai ngu kirlvem sama Ngemumaqa aa ngimsevetki. I ngene lu, kuarik mager iv ama Ngemumaqa aa Lo naik ngere iames nauut dai ma Kristus dai qa ngip naik.

Iari Dai Quasik Ta Tu Araa Qevep Ip Taquarl Murl

3 ¹Kua ngen ama qaqet pet ma Galatia dai ama dul men a ngen a ning? De qua iari dai re kuaindem be ra lenges na ngen a tuaqevap? Dap mekai dai ra su ngen tama Lengi ama Atlunget. Be ngen drlem ama rarlimini, i ma Iesus Kristus ka ngip men ama lalemka. Dap murl nauirl dai ngene taqat drlem sever a qa, i maikka murl ngene taqat drlem.

²Diip ngu snanpet na ngen ip puktik per a ngen, nama Qevepka ama Glasingaqa aa dlek. Kuarl ama Qevepka ama Glasingaqa qa man seda ngen a rlan, i raquarli ngene narligel ama Slurlka aa Lo? Maikka quasik! Dap mekai ama Lengi ama Atlunget nge men nauirl, be ngen dru a ngen a qevap sevet ma Iesus Kristus de ngen tal ama Qevepka aa dlek. ³Kua ngen siquat iara iv a ngen a mugunes ip taquarl ama sementa? Kurli!

I murl nauirl dai ngene taqat mit naser ama Qevepka aa dlek, dav iara ngene mali re liirang aa nama qetdingki ara dlek. I ngu lu nanaa? ⁴Kua murl nge rarles, i re uamet na ngen, i ngen maarl malkuil, dav iara dai ngen serlek? Dap ngua tu gua qevap ai quasiaq ai liirang aa ama merlen-iirang nge mit naik? ⁵De saqikka ngu snanpet. Kuarl ama Ngemumaqa qa qurl a ngen tama Qevepka ngen ama dlek ip ngene tekmet nama nanses-pem-iirang bareq ama qaqet? Ii a revan, dap kuarl ama Ngemumaqa qa qurl a ngen, i raquarli ngenet dadem ama Lautu angera Lo? Kuasik.

Ama dlek nge men, i raquarli ngene narli ama Lengi ama Atlunget nagel ma Kristus de ngen dru a ngen a qevap sever a qa.

A Qasiquatka I Ma Abraham Ka Tu Aa Qevep

⁶Ngen drlem sever auura murlka ma Abraham, i maikka qa tu aa qevap naik de rerlas tem ka men ama Ngemumaqa be maikka maget na qa, bama Slurlka qa tis ka ai ama seserlka daa saqang. ⁷I maikka lungera nge su uut, aip kuarik uut tu auura qevap de rerlas tem uut men ama Ngemumaqa ip taquarl ma Abraham dai maikka diiv uut dai aa uis nama revan. ^{8,9}A revan, ama qaqet mai ver ama aivetki, i ra tu araa qevap de rerlas tem ta men ma Kristus dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a ra rama atliirang taquarl murl miaimek, i qa taqen ne aa revan sagel ma Abraham. I murl ama Ngemumaqa qa reqerl ma Abraham nama lengi ama atlunget. I lungera dai ra iil vama Slurlka aa Langingka ma',

'Diiv ama qaqet per ama aivetki mai dai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet nama atliirang sagel ta. I raquarli ma Abraham ka mu aa qevap sever ama Ngemumaqa.' Stt 12.3 dema 18.18

Taqurla dama Ngemumaqa qe iames ne iari naver ama qerleng mai ver ama aivetki. I maikka ama nangista, i quasiaq ai ra navet ma Isrel dai diiv ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang, i ariq aip ta tu araa qevap naik sevet ma Kristus. ¹⁰Dap saqi iang muqas, i lura, i ra tu araa qevap de rerlas tem ta mene ma Moses aa Lo ip te iames nagel nget, dai quasik maget. I ama Slurlka aa tuvetki dai diip ki lenges na ra. I ama Slurlka aa Langingka dai qa sil, ma',

'Ama Slurlka aa tuvetki dai barek lura, i quasik ta tit masmas kur ama Slurlka aa Lo, i ra iil me nget pama Langingka.' Lo 27.26

¹¹Be maikka uut drlem ai quasik mager ip ta tis uut ai ama seserl ta nauut dama Ngemumaqa aa saqang, i raquarli uut tit kur aa Lo. Katikka quasik. I murl ta iil ma',

'Ta tis ama qaqer ai ama seserlta na ra dama Ngemumaqa aa saqang, i raquarli ra tu araa qevap sagel ka.' Hab 2.4

¹²Dap maikka ama Lo angera uaq ama aiska dai qa muqas namen ama tua-qevap angera uaq ama aiska.

'Arik ngi narligel ama lengi ama dlek-pem-nget per ama niirl mai dai diip ngi iames.' Livai 18.5

¹³Dap ma Iesus dai sa qa iames nauut naver ama aiska, i ama Lo ngere lenges nauut. I sa qa van per auura viirang, be qa ral auura tuvetti. I maikka ama Lo angera tuvetti dai qia aat per a qa bareq auut. I ama Lengi nge sil, ma',

'Ama Ngemumaqa aa tuvetti barek lura, i ra uadem se ra men ama mengka. Lo 21.23

¹⁴I ma Iesus Kristus dai ama rarlimini be mager iv ama Slurlka aa raat-maat-nevet sagel ma Abraham, dai maget kur ama nangista ver ama aivetti mai. Be mager iara ip lura, i ra tu araa qevap sever a qa dai diip te raneng ama Qevapka ama Glasingaqa, i murl ka meraqen ne aa revan.

Ama Slurlka Aa Lengi I Qa Muvuusep

¹⁵Gua rluavik, diip ngu reqerl a ngen nama qasiquatka. Aiv iak ka muvuusep sagel iak de ra iil liina vama langinges be ra tu araa rlen dama kiap aa saqang, baiv aa de quasik mager iv iak ke rluses dap kua qe bingmet lungera ama lengi varlen me iam. ¹⁶Taqurla, de murl miaimek ama Ngemumaqa qa muvuusep sagel ma Abraham ken aa Uimka iv aa Uimka dai diip ke raneng ama raatmaat-nevet. Dap maikka quasik ai qa tis ma Abraham aa laanivas, (i ama Judaqena). Dav ama Langingka qa sil sever iaq ama quanaska. I qatikka aa Uimka naik. I luqa, i aa Uimka dai ma Kristus, dap kuasiq ai a qek. ¹⁷Ngu narliip ngu taqa su ngen sevet liina. I ama Ngemumaqa aa Lo nge men per ama ages ama 430 naset ma Abraham. Dap kuasik mager iv aa Lo ngere guirliq per ama lengi, i qa muvuusep sagel ma Abraham. I maikka aa lengi, i qa muvuusep dai qurli nget masmas. ¹⁸I ama Slurlka qa qurl auut te aa atliirang kur aa lengi, i qa meraqen ne aa revan. Dav arik uure mali te liirang aa kur ama Lo naik, dai diiv uure lenges ne aa lengi, i murl ka muvuusep. Dav ama Slurlka qa qurl ma Abraham tama tekmeriirang ama atliirang ip taquarl murl ka muvuusep.

A Slurlka Qa Muvuusep Sagel Ma Abraham Dav Ama Lo Nge Men Gel Ma Moses

¹⁹Taqurla dai ngu lu qurl ama Lo ip nanaa? Liina dai raqurliani. Ama Ngemumaqa dai qe narliiv ama rarlimini sama viirang dai qurli iini sekgames. Taqurla be murl ka mu ama Lo mer ama Angeluqena, dama Angeluqena ra qurl iak, i qurli qa, i ama Velequeska (i luqa dai ma Moses). Dama Lo dai ip kurli nger ip deng, i luqa ama Rluimka qe baingses, i murl ama Ngemumaqa qa muvuusep sever a qa. ²⁰Dap pet luus aa, i ama Ngemumaqa qa tuvuusep sagel ma Abraham nama Lengi ama Atlunget dai qatikka qa ama quanaska, i qa maarl vet ma Abraham aa saqang. I quasik kurl aqek peleques na iam.

Ama Lo Ip Ngere Kirlvem Uut Sagel Ma Kristus

²¹Kua ma Moses aa Lo dai nget muqas ip ngere ruirl sama Lengi ama Altu-nget, i ama Ngemumaqa qa muvuusep na nget barek ma Abraham? Maikka quasik. I ariq a qeni nevet lungera ama Lo, i mager iv iini ngere van auut tama iames, dai mager iv ama seserl ama mugunes, i liina, i mager ip maikka re taqat mit kur ama Lo. ²²Dav iara dai ama Slurlka aa Langingka qa taqen ma',

'Ama viirang dai iirang nge karabus nama qaqet mai.'

I qa rekmet taqurla iv uut, i uut tu auura qevap sevet ma Iesus Kristus, dai mager iv uure raneng liirang aa, i murl ama Ngemumaqa qa muvuusep barek lura, i ra tu araa qevap. ²³I as murl, i as kuasiq ama aiska qa men iv ama qaqet ta tu araa qevap, dama Lo dai nge karabus nauut. Be nge karabus nauut be deng, i ama tuaqevap sevet ma Kristus. ²⁴Be ama Lo dai raquarl ai auura matka, i qe uas tem uut, ip nget den se uut sagel ma Kristus. Be mager iv uut tu auura qevap sever ama Lengi ama Atlunget de mager iv ama Ngemumaqa qa tis uut ai ama seserlta nauut. ²⁵Dap sa iara dai sama giqu iv ama qaqet ta tu araa qevap. Taqurla, dai bama Lo ip taquarl auura matka, i qe uas tem uut dai sa kuasiq ai qurl uut per aa arlim. ²⁶Be ngen mai dai ngen dru a ngen a qevap sevet ma Iesus Kristus. Be ne lungera ama tuaqevap, dai qurlu ngen, i ama Ngemumaqa aa uis na ngen. ²⁷Be ngen, i murl ta ukmestem ngen nema Kristus be ding se ngen men a qa, dai be ngen muremiis na qa. Be ngen ip taquarl ka, i ngen muremiis na qa ip taquarl nama luanki. ²⁸Be iara dai kuasiq ai ama Ngemumaqa dai qet lu ai ngi dai qatti ngi never ama Judaqena dap kua ngi never ama Grikkena. De kuasiq ai qet lu ai ngi dai luqa, i ra vadem per a qa iv ama maatpitka dap kuarl luqa dai, i kuasiq ai ra vadem per a qa iv ama maatpitka. De kuasiq ai qa tatmer ip ngi dai qatikka ama quatka de qatikka ama nanki. I ngen dai ama quanases met ngen mene ma Kristus. ²⁹Dariq aip ngen dai nemen ma Kristus, dai saqikka ngen dai ma Abraham aa uis. Be ngen dai diip ngen det liirang aa, i murl ama Ngemumaqa qa mak niirang ip barek ma Abraham.

A Ngemumaqa Aa Uis

4 ¹Saqi ngu narliip ngu sil ba ngen ma', Ama rluimka dai diip ka ter ama tekmeriirang mai nagel aa mam. Dav as murl, i ama gil ama rluimka dai qa ip taquarl ama buaiska, i quasik mager ip ke raneng a qeni. ²De qatiaskerl mager ip kurli qa vet lura araa arlim, i re uas de lura, i re ruirl. I diip kurli qa raqurla ip deng pet luqia ama giqu, i aa mam ka mu qi.

³Dai saqikka uut taqurla. I saqikka murl uut ip taquarl ama rluis. I murl ama aivetki ara iaus ama vunget ngere karabus nauut.

⁴Dav aip lua, i ama giqu qia men, i ama Ngemumaqa qa mu qi, de qa nem aa Uimka. Be aa Uimka dai ama nanki qia sel a qa. De qatikka aa Uimka qa men be aa atmires ip taquarl ama Judaqena araa Lo nge taqen. ⁵I ama Ngemumaqa qa rekmet taqurla ip ke vadem per auut nev ama Lo. Taqurla be uut dai iara qurl uut, i ama Ngemumaqa aa atmer-ara nauut.

⁶Be uut, dai iara aa uis nauut. Taqurla bama Ngemumaqa qa nem aa Uimka aa Qevapka sede auura rlan. Be ai dama Qevapka qe tekmet nauut be uures

nes ma', "Auut Mam." ⁷Taqurla be ngi dai quasiaq ai ama buaiska na ngi naik. Kuasik. Dap ngi dai aa uimka na ngi. Dai ariq aiv ama Ngemumaqa qa mer a ngi, be ngi dai aa uimka na ngi, dai be ngi ip diip ngia aar aa tekmeriirang.

Ma Paulus Ka Tu Aa Qevap Maberl Sever Ama Galatiaqena

⁸Dav ama revan, i murl kuasik ngen drlem sama Ngemumaqa, dap ngenet matna, i ngene karabus bareq ama iaus ama vunget, i quasiaq ai angera dlek ip taquarl ama Ngemumaqa.

⁹De iara dai sa ngen drlem sama Ngemumaqa ama revanka. Be mager ip ngu tuqun ai sama Ngemumaqa qat drlem se ngen. Dap saqias ngu lu nanaa be ngen guirl ip ngen diit kut lungera ama iaus ama vu nger ip taquarl murl? Saqias kua ngene narliip liirang aa ngere karabus na ngen?

¹⁰De qatikka ai de masmas ngenem ngim sagel ama niirl ama slurlnget, dama iaquan, dama lautu ama slurl-nget dama ages. ¹¹Be ngua tu gua qevap sever a ngen be ngung ning. I ngung ning, i ngua matna gel ngen dai be naqatti gua rletki qia mit naik.

¹²Gua rluavik, murl vet luus aa, i baing se ngua gel ngen dai ngu tekmer ip taquarl ngen.

Taqurla be iara nguk nak ip maikka ngen druqaen ngua. De quasiaq ai ngen dekmek ne angama vu sagel ngua. ¹³I sa ngen drlem ai murl dai ngut temarl vet gua qetdingki. Taqurla de ngul sil nama Lengi ama Atlunget bareq a ngen, i lua, i ngere rarlima. ¹⁴Be ama revan, i lua, i quasiaq ai ama atlu sever a ngua, dai liina ngere siquat na ngen.

Dap kuasiaq ai ngen ngim temanau na ngua, de quasiaq ai ama neng na ngen se ngua. Maikka quasik. Dap ngen mer a ngua ip taquarl ai ngen mer angama Ngemumaqa aa Angeluqa dap kua raquarl ai qatikka ngen met ma Iesus Kristus.

¹⁵Ai de medu ama marl na ngen. Dai ngu lu a ngen arlias kua? I maikka ngua taqen nama revan sever a ngen a tekmeriirang ama atlu iirang. De vadai de vet luus aa de ngen berltik per a ngen a saqang de ngen kurl a ngua. ¹⁶Be iara dai nanaa? I sa ngua sil ba ngen nama revan. Be ani ngua dai a ngen a qumeska na ngua?

¹⁷Ngene narli. Lura, i ra taqen per a ngen ip ngenem ngim sagel ta, dap kuasiaq araa ngama tuaqevap ip ta tat never a ngen. Maikka quasik. I re narliip te pesdet sareng ngen, ip ngen dru a ngen a qevap ip ngen derat never a ra.

¹⁸Ariq aiv uut tu auura qevap madlek iv uut tat never iari, dai maikka mager iv uut tat never a ra. Dai qatikka mager ip masmas ngene tekmet ne liina. De qatikka quasiaq ai lua, i aiv, i saqikka qurli ngu na ngen de ngene tekmet ne liina.

¹⁹Gua rluis, saqi ngu narli ngu tal ama getget, i nger ip taquarl ai dama nanki qi tal nget, i aip kia tu ama rluimka. I maikka raquarli ngu narliip ngen dai rerlas tem ngen mene ma Kristus.

²⁰Guarii, maikka ama arlem ngua, i quasiaq ai qurli ngu na ngen iara. Dav arik kurli ngu na ngen dai arik mager iv uure taqal sil bana de ngurl kurl a ngen tama Lengi ama Atlunget. Be maikka ngua tu gua qevap maberl sever a ngen. Be quasik nguata drlem aip diip ngua raat never a ngen nanaa.

A Qasiquatka Sevet Ma Haiga Qi Nema Sara

²¹Dap ngen, i ngene narliip ngene narligel ama Lo, dai mager ip ngene sil ba ngua iara. Kua ngen drlem aiv ama Lo nge taqen nanaa? ²²Dama lengi vama Ngemumaqa aa Langingka dai ngerel sil ma',

'Abraham dai aa uimiam ama quariam. I ama buaiski, i ai de qit matna naik, ma Haiga dai qia sel iak. De luqia, i aa ngerlki ma Sara dai qia sel iak.

²³Be luqia, i ma Abraham aa buaiski, dai are uimka, i qia sel a qa ip katikka raquarl ai dama nankina rel sel ama rluis. Dap luqia, i aa ngerlki ma Sara, dai are uimka, i ama Ngemumaqa qa muvuusep de baing se qa. ²⁴Dai ama qasiquatka ne luqa ama siitka, ai liim aa ama naniim dai iane siquat, i iane teqerl nama Ngemumaqa aa aisiam, i ianet matna gel Aa qaqet. I ma Haiga dai qi siquat te liina ver ama damki ma Sainai. De are uis dai raquarl ama liin nama buaiskena, i ret matna naik. ²⁵Dema Haiga dai qi siquat tama damki ma Sainai, i luqia ama damki, i murl ma Moses ka mer ama Lo, i qurli qa ve reves. I luqia ama damki dai qi ver ama qerlingki ma Arabia. De qi siquat te ngene ma Haiga are uis, i qurli ra iara vet ma Jarusalem. I lura, i qurli ra vet ma Jarusalem dai raquarl ai qurli ra vama karabus, i ret matna naik. I ama lengiqi ama dlek-pem-ki nevet ma Jarusalem dai ai de vet ki lenges na ra.

²⁶Dav auura luqupki ama iameski dai ip taquarl iaiq ama Jarusalem, i qi vuusep, i diiv uure iames de qurl uut maget per a qi. ²⁷Dama Ngemumaqa aa Langingka dai qa taqen ma',

'Ngi ama nanki, i ai de quasik ngil sal ama rluis, dai mager iv ama arlias per a ngi. De ngi, i ai de quasik ngia ral angama getget ip ngil sal ama rluis, dai mager iv ama atlu gia rutka. De mager ip ngi taing ama taing dama arlias per a ngi de ngis nes nama arlias. I raquarl ngi dai maikka diip buup ne gia rluis. I maikka diip buup na ra dap luqia, i qia ngerlvet dai naqatikka diiv ama langas ne araa ri ama rluis.' Ais. 54.1

²⁸Gua rluavik, maikka ngen taquarl ma Aisak, i ma Sara are uimka. I ne liina, i ama Ngemumaqa qa muvuusep dai ngen dai aa uis na ngen. ²⁹Dap luqa ama rluimka, i qa men ne luqa ama aiska, i ai dama qaqet ta tu ama rluis, dai qa rekmet nama vu sagel luqa ama rluimka, i qa men nama Qevepka ama Glasingaqa aa narliip. Dai be qatikka ai iara dai qurli liina ama arasmesini veleqes nama liiniam ³⁰Dap ngu lu ama Ngemumaqa aa Langingka dai qa taqen nanaa? Ka taqen ma',

'Ta nem luqia, i ai de qit matna naik, ki ne are uimka. I quasik mager ip luqia, i ai de qit matna naiq are uimka qat aa mam aa tekmeriirang angera garliqa de ngene luqia are uimka, i maikka a ngerlki marevan.' Stt. 21.10

I qatikka diip liirang aa mai nger iit barek luqia ma Sara are uimka. I ama Ngemumaqa aa Langingka qa taqen taqurla. ³¹Dai guariqena, uut drlem, ai uut dai quasiq ai ma Haiga are uis nauut ip ma Moses aa Lo ngere uas tem uut. Maikka quasik. Dav uut dai ma Sara are uis nauut be qurl uut per ama Slurika aa arlim, i qa veriktem se uut.

Maikka Veriktem Se Uut Marevan

5 ¹Ma Kristus dai sa qa veriktem se uut be qurl uut per aa arlim, ip kuasik mager iv ama Lo ngere uas tem uut. Taqurla dai be maikka mager ip

ngen deraarl malkuil. De saqias kuasik mager iv a ngen a ding sama tekmeriirang iv iirang ngere kuap per a ngen.

²Ngene narli. Ngua ma Paulus, i ngul sil ba ngen, ai ariq aiv a ngen a ding se liina ip te sesik men a ngen a qetdengiit, dai ma Kristus aa rletki dai maikka quasik mager ip kia raat never a ngen. Maikka quasik. ³I ngen ama quatta mai, i a ngen a ding se liina, i ip te sesik per a ngen, dai ngu narliip saqiaskerlka ngu raqal sil ba ngen ma', 'Ariq aip ngene tekmet ne liina raqurla, dai saqikka mager ip maikka ngene taqat mit kut ngen ama Lo mai.'

⁴Dariq aip ngene narliip ngen diit kur ama Lo, i ne liina, i ngene narliiv ama Ngemumaqa qa tis ngen ai ama seserlta na ngen, dai sa ngen mit nemen ma Kristus. De ngen mit nemen ama Ngemumaqa aa ngimsevetki.

⁵I qatikka nama Qevepka ama Glasingaqa aa dlek dai uut tu auura qevap sever ama Ngemumaqa. De qurl uut de ver a qa ip ka tis uut ai ama seserlta.

⁶Dariq aiv iaq, i qurli qa men ma Kristus, dai liina, i re sesik men aa qetdengiit dai quasiq a qeni. De luqa, i aa tekmeriirang, i quasik ta sik per a qa dai saqikka quasiq a qeni. Dap luqa, i aa tekmeriirang, i qa tu aa qevap de rerlas tem ka mene ma Kristus, dai liina nge taarl na qa ip maikka qe rarliq iari, dai liina dai maikka ama barliini.

⁷Mekai dai ai de ngene taqat dadem ma Kristus aa aiska. Dap nemka qa vesdet men ama aiska be sa quasiq ai ngen diit kur ama lengi ama revanget? ⁸Lunger iara ama tuaqevap, i iara ngen diit kut nget, dai quasiq ai nget nagel ama Ngemumaqa. I ngen, dai ai dama Ngemumaqa qes nes tem ngen.

⁹Be ngen drlem, ai iang ama lengi muqas dai nger ip taquarl ama Yis, i ama langas na nget dap mager ip ngere tekmet nama plaua mai ip ngere riirl ama bret. ¹⁰Dap ngua tu gua qevap ai diiv ama Slurika qa tat never a ngen be diip kuasik ngene taneng a qeng ama tuaqevap muqas. I quasik nguati drlem aip nemka qa tit se a ngen a tuaqevap puuqas. Dap kuasiq a qeni, i qatikka luqa dai diip ke raneng ama ranbandem sever ama viirang arleves.

¹¹Gua rluavik, ariq ama revan, i qatiaskerl ai de ngul sil nama lengi bareq ama qaqet ip maikka mager ip te sesik per ama quatta, dai dap katiaskerl ngu lu nanaa be re tekmet nama vu sagel ngua? Dai ariq aip ngu tuqun a ra ip te sesik men ama qetdengiit per ama quatta, dai ama lengi sever ama lalemka, dai liina dai quasiq ama dlek-pem-iini de diip kuasik te serlin sever iini arleves. ¹²Dai lura ama qaqet, i ra tit se a ngen a tuaqevap puuqas, de re dlek se liina ip te sesik men ama qetdengiit. Dap katikka ani mager ip te sesik per a nas de re sik naset ngen araa quvel mai.

¹³Guariqena, maikka ama revan, i sama Ngemumaqa qa nes tem ngen ip mager ip kurli ngen per aa arlim. Dav arik ma, ngen dru a ngen a qevap ma', "Uut dai sama Kristus ka veriktem se uut. Taqurla dai be qua mager iv uure tekmet nama rutka ama murlaska aa tekmeriirang?" Kuasik.

Maikka quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap taqurla. Dap ngen, i iak de iak dai qatikka mager ip ngen derat never iari ama qaqet, i ama Ngemumaqa aa uis. De mager iv a ngen arlem never ana.

¹⁴I ama Lo mai, dai nget mai ve liini iara ama lengi iini mai,

'Maikka mager ip ngi rarlik gia ari ip katikka raquarl ai de ngi rarlik nas.'

¹⁵Dap katikka arik parlen me ngen dai ngene serlin de ngene uamet nanaa maden, dai mager ip ngenet lu. I qatikka arik ma ngen lenges nanas mai.

A Qevepka Ama Glasingaqa Dama Rutka Ama Murlaska Ian A Gamansena

¹⁶ De gua lengi dai raqurliani, maikka mager iv a ngen a ding sama Qevepka ama Glasingaqa ip ke ruirl sa ngen atmires. I ariq aip ngene tekmet taqurla, dai quasik mager ip ngen diit kur ama atmires ama murlases angera narliip. ¹⁷I uut drlem, ai ama rutka ama murlaska dai qe narliip ka sev ama Qevepka ama Glasingaqa aa uuves.

Dama Qevepka ama Glasingaqa dai qe narliip ka sev ama rutka ama murlaska aa uuves. I iam dai ian a qumes-iam nana.

Be liirang aa, i ngene narliip ngene tekmet niirang, dai quasik mager ip ngene tekmet niirang. ¹⁸Dai be arik ngen diit naser ama Qevepka ama Glasingaqa, dai quasiq ai ama Lo ngere uas tem ngen.

Ama Tekmeriirang Nade Auura Rlan I Ama Viirang

¹⁹Dai sa ngen drlem sama rutka ama vuqa aa gamansena.

I ama tekmeriirang dai iirang muqas muqas taqurliani;

Liina, i re-nanna maden maden, de liina, i ra tu ama qevey sever ama viirang taqurla.

De liina, i ama rutka qa taarl ip sever ama viirang.

²⁰⁻²¹ De liina, i re lautu sever ama Sinap ngen ama iaus de ngen iang ama lautu ama qaak-nget.

De liina, i re tekmet nama qenang muqas muqas.

De liina, i ama qumespik nana, dama qurek per ama rutka, Dama vu ama rutka,

De liina, i re rarliq iari araa quvang iirang.

De liina, i qatikka re rarlik nas,

De liina, i ra taqen sagelna maden be re barlmet nama qaqer araa liin.

De liina, i maikka ama vu ama rutka sevet lura, i qurli ra maget, de liina, i re srluuv ama qerlap be re kabaing,

De liina, i re ngelanges, de liina, i res nes slep maden maden,

De qatikka liirang aa maden maden taqurla.

De qasa mekai ngua sil ba ngen, dap saqiaskerlka ngua tit pet lungera ama lengi. Be lura mai, i re tekmet ne liirang aa raqurla, dai quasik mager ip diip ta ran sever ama Ngemumaqa aa luqupki maravuk.

Ama Qevepka Ama Glasingaqa Dai Aa Tekmeriirang, i Qa Qurl Auut

²²Dav ama Qevepka ama Glasingaqa dai ai de qa taarl nauura rut iv uure tekmet nama tekmeriirang ama atliirang taqurliani;

Liina, i maikka ke buuv uut ne aa ngimsevetki.

De liina, i ama Slurlka aa arlias dama rlan.

De liina, i ama uupka dama rlan.

De liina, i quasiq ai masmasna rletrlt per ama qaqeraqa.

De liina, i ra tat never iari de re tekmet nama atlu sagel ta.

De liina, i maikka uure rarliq ama qaqet mai nama revan.

De liina, i qatikka ama seserl ama atmires masmas.

²³ De liina, i ama sungsung nama qaqeraqa.

De liina, i ren bin ama rutka ama murlaska aa gamansena manep.

Dai maikka quasiaq a qeni never ama Lo nge qel a qeni nevet liirang aa ama tekmeriirang. ²⁴Be lura mai, i ama quatta ngen ama nankina, i ra nemen ma Iesus Kristus aa liinka, dai ra miirl ama atmires ama murlases de ngen ama a narliiv ama vunget, i lungera, i re narliip se iari araa tekmeriirang. Dai sama Kristus ka ngip men ama lalemka sevet liirang aa.

²⁵Dama Qevepka ama Glasingaqa dai qa qurl auut tama iames. Taqurla dai maikka mager iv auura ding sama Qevepka ama Glasingaqa ip ke ruirl se auur atmires mai.

²⁶De maikka quasik mager ip naqatikka uut taarl ne iari araa rut ip te uamet. De quasik mager iv uure narliip se iari araa quvang iirang.

Ngen Derat Never A Na

6 ¹Gua rluavik, ariq aip ngen drlem ai iak never a ngen dai sa qa rekmet nama vu, dai ngen, i ngen diit kur ama Qevepka ama Glasingaqa, dai mager ip ngene taqat lu gel ka. De ngen derat never a qa ip ke seserl ver aa mugunes. Dap katikka mager ip ngene taqat lu gelnas. I arik ma', ma Satan ke siquat na ngen be arik ma ngen aat be saqikka ngen dekmet nama vu.

²De mager ip ngen derat never iari, i ngene tal araa merlen. I ariq aip ngene tekmet taqurla dai maikka ngene taqat mit kut ma Kristus aa lengi ama dlek-pem-nget. ³Dariq aiv iaq, i qa tu aa qevap ai qa veviit, dap kuasiq ai ama revan ai qa veviit, dai luqa dai qatikka qe kaak temiis.

⁴De qatikka mager iv ama qaqet mai re taqam ngim per araa rleriirang aip kuarl ama atlu dap kua quasik. Dai ariq aiv iak ke tekmet taqurla, dai mager ip katikka ama arlias-per-a-qa nevet liina, i qe tekmet niini. De quasik mager ip ke siquat ne aa mugunes sequ iaq aa qas ama mugunes. ⁵I qatikka raquarli mager iv iak de iak ke tal aa rleriirang, i qe tekmet niirang.

⁶De nemka, i qa su rama Ngemumaqa aa lengi, dai mager ip kerl kurl luqa, i qe su qa re aa iarang ama tekmeriirang nagelemiis.

⁷De quasik mager iv a ngen a ding se iari ip te kaak tem ngen. I quasik mager iv aqek ke sembal tama Ngemumaqa. Maikka quasik maget na ngen. I aip ngi kutserl angama asmes iini nanaa, dai qatikka diip liina raqurla ngere iirl vet gia sleng. ⁸Taqurla dai be ariq aiv iaq, i qatikka qa tit kur aa rutka ama murlaska aa narliip, dai luqa ama rutka ama vuqa dai diiv aa tekmeriirang ngere baing sama asmes ama vunget. Be diip ngere lenges ne luqa. Dav ariq aiv iak ka tit kur ama Qevepka ama Glasingaqa aa narliip, dai diiv ama Qevepka ama Glasingaqa qe baing sama iames gel luqa ama qaqe-raqa. Be qa dai diip kurli qa maget masmas. ⁹Taqurla dai be quasik mager iv ama neng nauut sa tekmet nama tekmeriirang ama atlu iirang. I ariq aip kuasik tiktik dem uut dap katikka uuret matna, dai diiv uut ter ama asmes, de maikka diiv uure taneng ama asmes ama atlunget. ¹⁰Taqurla dai ngu lu diip kesnada de mager iv uure tekmet nama atlu sagel iari? Maikka mager ip masmas uure tekmet taqurla, i aiv uuret lu iaq, i ama ruus per a qa re iarang. De maikka mager iv uure dlek iv uure tekmet nama tekmeriirang ama atliirang sagel ama quatta ngen ama nankina mai, i ra tu araa qevap sever ama Slurka de qerlka ngene iari.

Arlas Pet Ma Paulus Se Ma Kristus Aa Lalemka

¹¹Liini iara ama lengiini dai qatikka ngua, ngua iil. I ngene lu lunger iara ama qarlidang ama barl-nget, i ngua rekmet na nger ip ngu iil ama lengi.

¹²De ngene narli. Lura iara ama qaqet, i maikka re dlek ip te sesik per a ngen, dai re tekmet taqurla, i raquarli re narliip te taneng ama a rlenki ama barlki de iari ama qaqer araa saqang. I ai de reng ning, i arik iari ra tuqut ta, i raquarli ra tu araa qevap sevet ma Kristus aa lalemka. De diip te tekmet nama vu sagel ta. ¹³Be lura, i sa ra mer ama Judaqena araa merlengaqa be sa qurli qa men a ra, dai qatikka ra dai ai de quasiaq ai re taqat mit kur ama Lo. Dap katikka re narliip te sesik men a ngen a qetdeng, ip mager ip ta ter ama a rlen ama barl-nget nevet liirang iara, i sa ra rekmet niirang per a ngen a qetdeng.

¹⁴Dap maikka quasik mager ip katikka ngua taarl nanas dap kuarl a qeq ama qaqeraqa. Kuasik. Dap katikka diip ngua taarl nama Slurlka ma Iesus Kristus naik, i qa ngip men ama lalemka. Be qatikka ama marl na ngua nevet liina naik. I ama rletki, i ma Kristus ka rekmet na qi men ama lalemka, dai ama aivetki ara tekmeriirang dai iirang nge ngip nevet gua tuaqevap. Be qatikka raquarl ai ngua, ngua ngip men ama lalemka. Be saqias kuasiaq ai ngua tit kur ama aivetki ara tekmeriirang.

¹⁵Be iara dai liina, i re sesik per ama a qaqeraqa dai liina dai quasiaq a qeni, de liina, i quasik ta sik per ama qaqeraqa dai saqikka quasiaq a qeni. Dav ama Ngemumaqa qa rekmet nauut bama iames-ta nauut, dai liina dai maikka ama revan iini.

¹⁶Dai ama Ngemumaqa dai mager iv aa ngimsevetki never ama qaqet mai, i ama quatta ngen ama nankina, i lura, i re taneng lungera ama tuaqevap de ra tit kut nget. De mager ip ke tekmet ne araa rut ip kurli nget, i ama uupka. Be lura iara dai maikka ama Isrelkena na ra, i ama Ngemumaqa aa liinka na ra marevan.

¹⁷Dai sa quasik ngu narliiv aqek ke van a ngua re angama merlenka saqias. Kuasik. I sama verliit pet gua qetdingki, i liina ngere teqerl ai maikka ngut matna barek ma Kristus. ¹⁸Gua rluavik, auura Slurlka ma Iesus Kristus aa ngimsevetki dai mager ip kurli qi da ngen a rlan. A revan.

Katikka Verleser Aa.

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA EPASAS-KENA

Ma Paulus ka iil sagel ama Kristenkena vet ma Epasas ip ke semadlek na ra. I qa reqerl a ra nema Iesus Kristus aa dlek mai, i raquarli qa verleset ne aa rletki de qa mugun pa Mam aa merlmerliit. De qa sil sevet ma Iesus Kristus aa ngimsevetki bareq ama qaqet mai, i ama vura na ra. De qe taqal sil sever ama Slurlka aa dlek, i qa qurl lura ip te ruirl sama Lautu. De maikka qa raqal sil sever ama Kristenkena araa arasmesna, i re nema Satan. I ma Paulus ka iil luqa iara ama langingka, i lua, i qurli qa vama Karabus.

Ma Paulus Ke Teqerl Ma Iesus Aa Liinka Nama Ngemumaqa Aa Dlek

1 ¹Ngua ma Paulus, i ngua iil luqa iara ama Langingka sagel ngen ama Ngemumaqa aa uis, i qurli ngen per ama qerlingki ama slurlki ma Epasas. I nama Ngemumaqa aa narliip dai qa mu ngua ip ma Iesus Kristus aa Aposel na ngua. Dai ngu lil sagel ngen, i ngen diit naset ma Iesus Kristus nama revan. ²De ai de vet de ngu raring sagel auut Mam ama Ngemumaqa, de ngen auura Slurlka ma Iesus Kristus, ip mager iv aa ngimsevetki dai qe tekmet na ngen a rut iv ama uupka da ngen a rlan.

Ama Ngemumaqa Aa Raatmaat-Nevet Nema Kristus

³De uut taarl nama Ngemumaqa aa rlenki, i qa dai auura Slurlka ma Iesus Kristus aa Mam. Be nema Kristus dai sa qa qurl auut tama tekmeriirang mai ama atliirang nev uusep, iv iirang nge tat never auura tuaqevap. ⁴As murl lua, i as kuasiq ama Ngemumaqa qa rekmet nama aivetki, dap sa qa mak nauut ip diip trlas tem uut mene ma Kristus, ip mager iv ama seserl ta nauut. Be mager ip kurl uut, i ama seserl ta nauut. De mager iv ama mening uut daa saqang. ⁵I qatikka murl dai maikka qe narliip se uut, de qatikka qa mel se uut bareq anas iv uut dai atmer-ara nauut. I ama Ngemumaqa dai aa arlias ip ke tekmet ne luqia ama rletki raqurla qur aa narliip nema Iesus Kristus. ⁶I qatikka qa rekmet ne liina bareq auut iv uut taarl ne aa rlenki, i raquarli aa arlem peviit, i maikka qa ding se uut men aa Uimka, i maikka vem ka se qa. ⁷Dama Ngemumaqa aa arlem dai maikka maget na nget. Dema Kristus dai sa qa ngip ip ke vandum per auut ip ke guirl auut. Be qatikka ne aa qerekka, dai ama Ngemumaqa qa veriktem se auura viirang mai. ⁸Dama Ngemumaqa dai qerl kuarl te aa ngimsevetki veviit sagelem uut. De qerl kuarl tama adrlem, i nget muqas muqas de ngen ama saikngias iv uure taqat drlem se ais-iirang.

⁹I qasa murl ama Ngemumaqa qa tu aa qevap sevet liini iara, i qe narliip ke tekmet niini nema Kristus aa rletki. Dap lunger iara ama saikngias dai murl kurli nget pama trleses. Dap sa iara dai sa qa reqerl auut ne lungera. ¹⁰I liini iara, i qe narliip ke tekmet niini dai raqurliani. Ke narliip katikka ma Iesus ke ruirl sama tekmeriirang mai. De qatikka vet lunger iara ama niirl, i sa qa mak na nget dai diip ke iingdemna nama tekmeriirang mai gel ma Kristus; i ama tekmeriirang nev uusep de nevet ngen ama aivetki. Dema Kristus dai diip kurli qa, i ama barlka na qa, i qe ruirl se liirang aa mai. ¹¹Ama Ngemumaqa dai qatikka ai de qa tit kur aa narliip de aa tuaqevap de qe tekmet nama tekmeriirang, be iirang nget den. De qatikka ne aa narliip, dai murl ka mak nauut ama Judaqena ip ding se uut men ma Kristus, ip maikka uut dai ama Ngemumaqa aa liinka marevan nauut. ¹²Be uut ama Judaqena, dai maikka murl uur rarlma, i uut tu auura qevap sevet ma Kristus, de uut tit naser a qa. Dama Ngemumaqa qa mak nauut iv uut tu auura qevap masmas sever aa ansinki, de aa dlek, de uut taarl ne aa rlenki.

¹³De ngen ama qaqet, i qatti never iang ama liin, dai sa ngen narli ama lengi ama revan-nget saqikka. I lungera ama Lengi ama Atlunget dai nge guirl a ngen. Be sa ngen mu a ngen a qevap sevet ma Kristus. Taqurla be ding se ngen men a qa. Dama Ngemumaqa dai qa qurl a ngen te aa Qevapka ama Glasingaqa, i qatikka qa tit kur aa lengi, i sa murl ka muvuusep. I liina men a ngen dai ama merlengaqa ip ngen drlem ai ngen dai maikka bareq a qa qatikka. ¹⁴I sa uut mer ama Qevapka ama Glasingaqa, be raqurla dai be uut drlem, ai laip nasat de saqikka uure raneng iarang mai ama tekmeriirang ama atlu iirang, i murl ama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl a uut. Be lua, i qurl uut de uurem ngim na ne liirang aa ip diiv uure raneng iirang, dai nge rarlma ianai, i ama Ngemumaqa qa guirl auut. De uut dai diiv uut taarl ne aa rlenki.

Ma Paulus Aa Raring

¹⁵Ngu narli ama lengi sever a ngen, i maikka ngen dru a ngen a qevap sever ama Slurlka ma Iesus, de ai de a ngen arlem never ama Ngemumaqa aa uis mai. ¹⁶Taqurla be qatikka ai de masmas ngua taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa never a ngen. I qatikka ai de quasiq ai arik ngerlangken per a ngua. De qatikka vet gua raring, dai ai de masmas ngua tu gua qevap sever a ngen de ngu raring iv ama Ngemumaqa qa tat never a ngen. ¹⁷De ai de ngu raring sagel ama Ngemumaqa, i qa dai auure Mam, i luqa, i qen sin, i qatikka uura Slurlka ma Iesus Kristus aa Ngemumaqa, i maikka qa veviit pe uusep, i aa ansinki de ngen aa dlek. I mager ip ke qurl a ngen te aa tuaqevap ama atlunget de qe tekmet na ngen ip ngene taqat drlem ama rarlim-iirang pe aa lengi angera rlang, ip mager ip ngen drlem se qa qatikka.

¹⁸De ngu narliip ngene taqat lu mamerl iv a ngen a saikngias ip taquarl ama nirlaqi, i qi bingmet nama arlen ip mager ip ngene taqat drlem se liirang aa, i qes nes tem ngen ip diip ngene raneng iirang puusep. I liirang aa, i qurli ngen nane iirang. I liirang aa, i maikka buup ne iirang, i sama Ngemumaqa qa mak niirang bareq auut, i aa uis nauut. ¹⁹Dai be mager ip ngen drlem taqurliani; lungera ama Ngemumaqa aa dlek dai qatikka ai de masmas de nge tat never auut, i uut tu auura qevap sever a qa, i qa dai maikka ama Slurlka

veviit. Be lungera ama Ngemumaqa aa dleq ama slurl-nget, dai ai de ngeret matna da auura rlan. ²⁰I lungere aa, i murl ngeret matna dema Kristus aa rlan. Dema Kristus dai sa qa ngip, dap katikka ne lungera ama Ngemumaqa aa dleq ama slurl-nget, dai qa maarl na qa. De qa mit se qa, be qa mugun a qa ve aa merlmerliit pe uusep. ²¹Taqurla bema Kristus dai maikka qa daleng ama iaus, i ama dlek per a nget, i nget muqas muqas. De qa daleng ama barlta mai, de daleng ama Gamankena mai, de daleng liirang a mai, i iirang angera dlek. De qa daleng lura mai, i iara dai araa rlen, i ama barlta vet lungere iara ama niirl, de qerlka lua, i laip nasat. ²²De murl ama Ngemumaqa qa mu ama tekmeriirang mai vema Kristus aa dleq arlut de qa rekmet na qa ip maikka ama barlka na qa ip ke ruirl sama tekmeriirang mai. Be qatikka ne liina dai ama barlka na qa, i qe ruirl sama Lautuqi. ²³I ama Lautuqi dai ma Kristus aa liinka. Dema Kristus dai qurli qa vama tekmeriirang mai ve aa Lautuqi, be maikka qurli qa ve aa tekmeriirang mai.

Ama Ngemumaqa Qa Iames Nauut

2 ¹Murl dai ai de ngene tekmet nama viirang, i iirang muqas muqas. Be liirang aa dai iirang nge veleng ngen. ²Be ai de vet lungera ama niirl dai de ngen diit pama aivetki ara tekmeriirang ama viirang. I murl ngen diit naser ama iaus ama vunget angera Barlka, i luqa, i qe ruirl, i qurli qa mer ama serliqis. I luqa dai ama Semka, i qatiaskerl iara qet matna de lura araa rlan, i ai de re nging ama Ngemumaqa aa lengi. ³De murl uut mai uut men taquarl lura iara ama qaqet. De uut mit kur ama aivetki ara gamansena, i ama vunget. Ii, be uut mai uut mit kur ama tekmeriirang mai, i ama qetdingki qi narliip ki tekmet niirang de ngen ama gamansena, i ama vunget, i baing se iirang never auura tuaqevap. I qatikka qur auura gamansena ip taquarl ama rluis, i ama vura, i qurli ra na ne ara mam ama Ngemumaqa aa serlinki.

^{4,5}Ii, uur rekmet nama viirang, i buup be ver ama Ngemumaqa aa tuaqevap dai uut ip taquarl ama ngipka ama qaqeraqa, i qur aa viirang. Dap maikka qe rarliq uut malai de maikka aa arlem never auut. Taqurla be qa rekmet nauut ip ke iames nauut nema Kristus. Ii, ama Ngemumaqa qa rekmet nama gamansena ama atlunget sagel uut, de qa guirl auut. ⁶I liina raqurliani, ama Ngemumaqa qa maarl nauut, be uure iames, uut nema Iesus Kristus. Be nema Kristus, dai ama Ngemumaqa qa sil ai mager ip kurl uut gel ka be diiv uut na qa uure uas tama tekmeriirang mai vuusep. ⁷Ii, ne luqi iara ama rletki, i ma Iesus Kristus ka rekmet na qi ip ke guirl auut, i qa van per auut, dai ama Ngemumaqa qa reqlerl auut ai maikka qe rarliq ama qaqet mai ne aa arlem ama slurlnget. I qa rekmet ne liini iara ip ke reqlerl ama qaqet mai naa ngimsevetki bareq auut per ama giqu mai vapiit papiit.

⁸I maikka ama Ngemumaqa dai qatias ne aa arlem naik dai ama rarlimini, i qe iames na ngen. I aa aiska dai raqurliani, ip ngen dru a ngen a qevap naik sevet ma Kristus. I liina dai ama ranbandem nagel ka, be quasik mager iv ama qaqet te iames ne araa dlek. Kuasik. ⁹De liina iara dai quasik ai ngene iames, i raquarli ngene tekmet nama atlu, i ngene dleq, i ngenet dadem ama Slurlka aa Lo. I qatikka qe tekmet taqurla ip kuasik mager iv iak ke barlnas dama Ngemumaqa aa saqang. ¹⁰I qatikka raquarli ama Ngemumaqa qa matna

ver auut bareq anas. Be nama rletki, i sama Iesus Kristus ka rekmet na qi, dai ama Ngemumaqa qa rekmet nauut be saqiaskerlka ama iames uut. I qa rekmet taqurla ip mager iv uure tekmet nama tekmeriirang ama atliirang, i murl ka muvem bareq auut.

Ma Kristus Ka Iingdemna Nama Liiniam

¹¹I mager ip puktik per a ngen na ngen a mugunes, i murl. I ai de qurli ngen ip taquarl ama nangista, i quasik ngen men, namen ama Judaqena araa laanivas. Be ai dama Judaqena dai ra tis ngen ma', 'Lura ama qaqet, i ai de quasik te sesik per araa quatta.'

¹²I murl vet lungera ama niirl de quasik ai ding se ngen men ma Kristus, i luqa, i ama Ngemumaqa qa mel se qa bareq ama aivetki. Dap kurli ngen darliik nama Isrelkena araa liinka, i luqa ama liinka dai qatikka ama Ngemumaqa qa mu qa bareq anas. I qa qurl a ra rama Lengi, i qa muvuusep, ai diip ke guirl a ra ip taquarl murl ka sil. Dav ama revan, i qurli ngen per ama aivetki, i quasik ngen drlem sama Ngemumaqa, be quasik ngenem ngim naa na qa ip ka raat never a ngen. I maikka lenges na ngen. ¹³I murl, dai iari never a ngen, i qurli ngen sangis. Dav iara dai ma Iesus Kristus aa qerekka qa men se ngen be rerlas tem ngen men a qa. Be nema Iesus Kristus dai maikka qurli ngen gelna nama Ngemumaqa.

¹⁴I qatikka ma Kristus ka rekmet nama qaqet mai be qurli ra, i ama rutka ama quanaska. I nanaa? Murl ama Judaqena dai araa qumespik nana, re ne iari, i quasik ai ama Judaqena na ra. Be lungera araa tuaqevap dai nge men be raquarl ai ama surliit parlen me uut. Dap katikka ma Kristus ne aa qet-dingki dai qa bungmet ne liir aa ama surliit, i qa verleset nama qurek. De qa iingdemna nama liiniam de qa rekmet nauut bama liinka ama quanaska. ¹⁵De sa qa uirl sema Moses aa Lo de ngene iarang mai ama lengi iirang mai, iai de qurli iirang mene lungur iara ama Lo. I qa rekmet taqurla ip ke iingdemna nama qaqet, i ra nevet ma Juda de lura, i quasik ai ra nevet ma Juda. I qa rekmet taqurla be ding se ra men a qa, be mager ip ta dai ama quanases met ta. Be qatikka ne liina, i qa rekmet niini dai be qatikka uut dai ama rutka ama quanaska.

¹⁶Be qa iingdemna na nauut, i ama Judaqena de qerlka ngen a ngen, i quasik ai ngen never auut ama Judaqena. I ma Iesus ka ngip men ama lalemka bareq auut maqas, be qa mu uut temna men ama Ngemumaqa, ip diip ke iames nauut iv ama liinka ama quanaska. I qatikka lua, i qa verleset nama serlinki veleques ne auut na qa.

¹⁷I qatikka murl ka men sever ama aivetki be qa sil nama Lengi ama Atlunget ma', 'Ngen ama qaqet mai. Iara dai mager ip kurli ngen, i ama rutka ama quanaska.'

Be lungur iara ama Lengi ama Atlunget dai sagel ngen, i quasik ngen drlem sama Ngemumaqa aa Lo de sagel ngen ama Isrelkena, i ngene taneng aa Lo be ngen drlem se nget. I murl dai iari never a ngen, i qurli ra sangis. ¹⁸I qatikka nema Kristus dai uut mai, i mager iv uut dan sagel auut Mam ama Ngemumaqa. I maikka aa Qevapka dai ama quanaska be qat dan se uut mai, i ama liiniam, i ama Judaqena de ngen a ngen, i quasik ai ama Judaqena na ngen.

Uut Ama Kristenkena Dai Ama Ngemumaqa Aa Vetki

¹⁹Taqurla dai sa iara dai quasiaq ai qurli ngen ip taquarl ai lura, i ama nangista, i quasiaq araa ngama aiverem. Kuasik. Dap ngen dai sama quanases met ngen, ngene nama Ngemumaqa aa uis. De ngen dai maikka ama Ngemumaqa aa liinka na ngen.

²⁰De ngen, i ngen dru a ngen a qevap dai raquarl ai ama Ngemumaqa aa vetki na ngen. I murl ka mu uut ama Aposelkena de ngen ama Rasuvemta ip taquarl ama venaik se luqia ama vetki. Be luqa ama venikka, i maikka qa veviit, dai ma Kristus. ²¹De luqia ama vetki dai qatikka qia maarl be maget demna mene ma Kristus. De qatiaskerl ke riirl luqia ama vetki, be qi dai qatikka diiv ama Slurlka aa Lautu-vem-ki ama Atluqi. ²²Dai saqikka ngen dai rerlas tem ngen men nema Kristus. Dama Ngemumaqa qa iingdemna na ngen, ngene ne iari, i ama quatta ngen ama nankina, i aa uis. Be ngen dai maikka ama Ngemumaqa aa vetki na ngen, ip kurli qa qe ne aa Qevapka ama Glasingaqa vem ki.

Ma Paulus Ket Matna Bareq Iari

3 ¹Taqurla dai be ngua ma Paulus ngu karabus, i raquarli ai de ngut matna barek ma Iesus Kristus. I ai de ngut matna ip ngua tat nevet lu ngen aa, i quasiaq ai ama Judaqena na ngen. ²De ngua tu gua qevap ai sa ngen narli, ai ama Ngemumaqa dai aa ngimsevetki never a ngua. De qa mu ngua ip ngut matna luqi iara ama rletki, i qa rekmet na qi, ip saqikka aa ngimsevetki sagel ngen. ³Dai lunger iara ama lengi sevet liina, i ama Ngemumaqa qa rekmet niini, i murl kurli iini vama trleses. Dap katikka ama Ngemumaqa dai sa qa reqlerl a ngua niini, ip sa raquarl ngua sil sever iini quarla bareq a ngen. ⁴Dai ariq aip lua, i ngen dris pet lunger iara ama lengi, dai diip ngen drlem. Ai maikka ngu taqat drlem se lunger iara ama lengi ama trleses pem nget sever ama rletki, i ma Kristus ka rekmet na qi.

⁵De qatikka ai de murl gel ama qaqet de aanamek, dai de quasiaq ai ama Ngemumaqa qa raqa teqlerl ne lunger iara ama lengi ama trleses pem nget. Dav iara nama Qevapka ama Glasingaqa, dai ama Ngemumaqa qa raqal sil vet bareq auut, i aa Aposelkena de aa Rasuvemta.

⁶I lungera ama lengi ama trleses pem nget dai raqurliani. Be ngen, i quasiaq ai ama Judaqena na ngen, dai ngene nauut, i uure iingdemna bama quanases mer uut nama Lengi ama Atlunget per auura Lautuqi ama quanaski. Be ai de ngene nauut, uut ter ama tekmeriirang mai, i murl ama Ngemumaqa qa mak niirang bareq auut gel ma Kristus. ⁷Dama Ngemumaqa qa mu ngua ip ngut matna, i ngul sil nama lengi ama atlunget. I ama Ngemumaqa qa rekmet taqurla, i raquarli aa arlem never a ngua. Be qatikka ne aa dlek, dai qa qurl a ngua re liina ip ngua taarl nama qaqer araa tuaqevap. Dai luqia ama rletki, i ai de ngut matna qi.

⁸Ngua, dai naqatikka nevet garli namen ama Ngemumaqa aa qaqet. Dap katikka aa arlem never a ngua de qa mu ngua ver ama rletki ip ngul sil nama Lengi ama Atlunget bareq ama qaqet, i quasiaq ai ra nevet ma Juda. I ngul sil sevet ma Kristus naik, i maikka aa tekmeriirang dai maikka ama merliirang malai be quasik mager iv uure sil sevet liirang aa mai. ⁹I murl ama

Ngemumaqa qa rekmet nama tekmeriirang mai de murl vet lungera ama niirl de qa rerles aa tuaqevap sama tekmeriirang mai, i liirang aa, i as diip ke rekmet niirang. Ii, i lungera ama tuaqevap, i murl nge rerles be deng iara. Dav iara, dai qa mu ngua ver aa rletki ip ngut matna, i ngul sil, i ngu taqa teqerl ne lungur iara ama tuaqevap.

¹⁰I murl ka rerles nget, dav iara dai sa qa rekmet ne aa Lautuqi be qia maarl, be ne liina dai qa rekmet ne aa tuaqevap ama atlunget, i nget muqas muqas be aa drlem dai baing se nget sekgames. I qa rekmet taqurla, iv ama Angeluqena ama dlek per a ra de ngen ama Uasta nev uusep, dai mager ip tat drlem sama Ngemumaqa aa tuaqevap. ¹¹Dai qatikka ai de liina nget den de iini nge tit kur ama Ngemumaqa aa tuaqevap, i murl ka raneng a nget. De qa tu aa qevap ip ke tekmet ne liina nauura Barlka ma Iesus Kristus aa rletki.

¹²De nauura tuaqevap dai uut maarl mene ma Kristus. I ma Iesus dai ama aiska iv uut nep ka sagel ama Ngemumaqa. Taqurla dai quasik mager iv uureng ning sanmen sagel ka. Kurli. I uut drlem, ai diiv ama arlias-per-a-qa, i aiv uut den sagel ka. ¹³Taqurla dai be iara ngul sil ba ngen, ai lungur iara ama getget, i ngu tal nget, i raquarli ngul sil nama Lengi ama Atlunget barek lu ngen aa, i quasia ai ama Judaqena na ngen. Dap kuasik mager iv ama merlenka ver a ngen de ngen dru a ngen a qevap maberl sevet liina. Kurli. Dap liina ip mager ip kurli ngen maget men ama Slurlika.

Ma Paulus Aa Raring

¹⁴Taqurla de ngu aan gua buum de ngu raring sagel auut Mam. ¹⁵I luqa, i ama rarlimini sama liin mai. Be ama liin mai arle Mam dai ai de nge ter ama a rlen nagel ka. I qa, dai uut tis ka ma', 'Auut Mam.'

¹⁶Ii, be ngu aan gua buum de ngu raring, sagel ama Ngemumaqa, i qatias aa tekmeriirang, i buup. Dama dlek mai gel ka. Taqurla be ngu narliip ke semadlek na ngen a rut ne aa Qevapka ama Glasingaqa aa dlek. ¹⁷Taqurla ip mager ip ngen dru a ngen a qevap madlek sevet ma Kristus, ip katikka mager ip kurli qa masmas da ngen a rlan. De ngu raring ip mager iv ama Ngemumaqa aa arlem ngere semadlek na ngen. Taqurla ip mager ip ngen deraarl malkuil, ip taquarl ai dama mengka, i qa maarl malkuil, i aa snagut nge raneng malkuil vama aiverem se qa.

¹⁸I gua narliip katikka ama Ngemumaqa qe qurl a ngen tama dlek, be mager ip ngene raneng aa ngimsevetki merep. I mager ip ngen dama Slurlika aa uis mai, i ngenet lu aa ngimsevetki, de qatias ki saimanau, de katias ki saiviit, de qatias ki saimanep; be maikka quasia angama garli. ¹⁹Ii, dai be maikka ngu narliip mager ip ngen drlem sema Iesus aa ngimsevetki. I qi dai qi ruirl sama tekmeriirang mai iai dama qaqet ta drlem se iirang. De ngu narliiv ama Ngemumaqa dai mager ip ke buup ngen ne aa tekmeriirang mai, i mager ip ka ru iirang da ngen a rlan, ip mager ip buup ngen niirang.

²⁰De aa dlek dai ngeret matna da auura rlan. I lungera iara ama dlek dai mager ip ngere ruirl se auura raring de ngen auura tuaqevap. Be mager ip ngere tekmet nama rleriirang, i maikka iirang peviit, i quasik uut drlem se iirang. ²¹Taqurla dai be qatikka mager iv ama qaqet never ama Lautuqi iara, de ver ama liin naser auut, dai ra taarl nama Ngemumaqa aa rlenki vapiit papiit be quasik perlverleset. A revan.

Ama Kristenkena Dai Mager Iv Ama Quanases Metta

4 ¹Ngua ma Paulus, i qurli ngua vama Karabus, i raquarli ai de ngut matna ama Slurlka aa rletki. De ngua tu gua qevap sevet liina, i murl ama Ngemumaqa qa nes tem ngen ip maikka ngen diit naser a qa. Taqurla dai ngu narliip ngua taqen madlek sagel ngen ip per a ngen atmires dai mager ip ngen diit kur aa gamansena ama atlungat.

²De maikka mager ip ngene narligel iari ama Kristenkena de ngene tekmet nama atlu sagel ta. De quasik mager ip masmasna rletlet per a ngen, i lua, i re tekmet nama vu sagel ngen. De ngen, i iak de iak dai qatikka mager iv a ngen arlem never ana, de ngene tal ama merlen, i rerl kurl a ngen tem nget. ³I ama Qevapka ama Glasingaqa qe tekmet nauut be uut dai ama rutka ama quanaska. Be liina iara, i qe tekmet niini, dai be raquarl ama kasikka, i qa aar se uut men ana bama buurlemka ama udekka. Taqurla dai mager ip ngenet matna madlek ip ngene taneng liina iara. ⁴De uut, i ama Ngemumaqa aa liinka dai qatikka raquarl ama Lautuqi ama quanaski. De qatikka ama Qevapka ama Glasingaqa ama quanaska, i qurli qa aa. De qerlka iani ama barliini, i ama Ngemumaqa qa mu uut iv uut mai, dai qurl uut de ver iini ip diiv uur iini nev uusep. I iini dai ama iames, i qurli nget masmas. ⁵De qatikka auura Slurlka ma Kristus dai ama quanaska. Be qatikka liina, i ama tuaqevap sevet ma Iesus dai saqikka ama quanaska. De ne liina, i re qukmes tem uut dai saqikka ama quanas-iini.

⁶De qatikka ama Ngemumaqa dai ama quanaska, i uut mai auut Mam. I qa veviit daleng ama qaqet mai, be qet matna varlen me uut mai, de qurli qa da auura rlan.

⁷A revan, i uut mai dai ama quanases mer uut mene ma Kristus. I ama Ngemumaqa aa ngimsevetki veviit sagelem uut iak de iak. Taqurla be qa qurl auut mai, i iak de iak te aa rleriirang iirang peviit. ⁸I qatikka aip taquarl ama Slurlka aa Langingka qel sil ma',

'Ma Kristus ka uirl sama arasmesna, i qa maarlviit de qa mit sev uusep de qa lenges ne aa qumespik. De qa qurl aa qaqet tama dlek, i ra ver ama aivetki mai.' Sng. 68.18

⁹Be liini iara ama lengiini ma', 'Ka mit sev uusep.' Dai ve liina angera rlang taqurliani, ka dai murl nauirl dai qa meriirl navuk be sever ama aivetki.

¹⁰Dai be luqa iara, i murl ka meriirl, dai saqikka qa mit piit. I maikka qa mit piit sedama uusepka aa rlan, ip ke tekmet nama tekmeriirang iv iirang nget den ip katikka raquarl ke narliip.

¹¹De qatikka qa, qa qurl ama qaqet tama rleriirang iirang peviit. I liirang aa dai iirang taqurliani. I qa qurl iari rama rletki iv ama Aposel na ra, dav iari dai iv ama Rasuvemta. De iari dai ip tat drlem sal sil nama lengi. De iari dai qa qurl a ra rama rletki iv ama Pasta na ra, de qa qurl iari rama rletki iv ama tiksiquena na ra, ip te su nama Lengi ama Atlungat. ¹²I ma Kristus ka qurl auut te liirang aa ama rleriirang iv iirang nge tat naver aa Lautuqi. Taqurla ip mager iv uuret matna remna. De raqurla, i mager iv uut, i ma Kristus aa liinka, dai aa Lautuqi ama atluqi nauut. ¹³Be luqi iara ama rletki dai qatikka mager ip kia tit, kia tit. Taqurla ip deng, i maikka uut mai dai ama quanases mer uut, de uut tu auura qevap. De mager iv auura tuaqevap de auur adrlem

dai ama quanas nget sever ama Ngemumaqa aa Uimka. Be diiv uure raneng ama saikngias peviit ip taquarl auura Slurlka ma Iesus Kristus.

¹⁴Arik kurl uut taqurla, dai nauura tuaqevap dai saqias kuasik mager ip kurl uut ip taquarl ama rluimini. De quasik mager iv uure guirltik per a nas ip taquarl ama sipki, i ama valeng ngere tal ki be ngere uan a qi imanau, iinamuk. Be lura, i re siquat ip te kaak tem uut, dai quasik mager iv araa lengi, i uut narli nget, de ngere guirltik per a uut. I lura ama qaqet dai re tekmet nama ais-iirang de re siquat, i re tekmet nama qaak-pem-iirang, i iirang muqas muqas ip te kaak tama qaqet ip tat tit kur ama ais ama vunget. ¹⁵Dai qatikka mager iv uure rarliq ama qaqet de qatikka uut tit kur ama lengi ama revan-nget, iv uut taarl malkuil. De diiv uure taqat mit kur ama tuaqevap ama atlunget. I diip ding se uut men ma Kristus, i qa dai qe ruirl se uut, i aa Lautuqi nauut, de uure riirl nauura tuaqevap. ¹⁶Be ma Kristus aa liinka ne aa qaqet dai araa dlek na qa. Be qe semadlek nauut, i iak de iak per auura rleriirang, iv uuret matna iv uut tat naver a na. Be maikka qe ding se uut per ana iv aa Lautuqi dai qi riirl de qurli qi remna. I ma Kristus ke semadlek nauut de qerl kurl auut te aa ngimsevetki iv uure tekmet ne liirang aa.

Mager Iv Ama Kristenkena Ra Tit Kur Ama Gamansena Ama Atlunget

¹⁷Taqurla dai ngu narliip ngurl kurl a ngen te iang ama lengi ma',

Ai quasik mager iv a ngen a mugunes ip taquarl lura, i quasia ai ra tu araa qevap, de ai de ra tu araa qevap sever ama tekmeriirang, i ama vu naik. ¹⁸I vet lura araa tuaqevap de araa rut dai quasia araa ngama adrlem sama Ngemumaqa aa tekmeriirang. Be ra aip taquarl luqa, i qa tit men ama arlen, i quasik ke tal angama qaarlka ip ka tit dem ka. Ii, maikka quasia araa ngama adrlem. De maikka vesdet da araa rlan be quasik te narliip sama Ngemumaqa aa lengi. Taqurla be qurli ra sangis nama iames, i ama Ngemumaqa qa qurl iari ama qaqet. ¹⁹De qasa ai de quasia ai ama qelep ta, i re tekmet ne liirang aa. I qasa ra man sedama viirang angera rlan, maikka. De araa rut dai maikka nge taarl ip te tekmet nama viirang, i iirang muqas muqas. ²⁰Dap ma Kristus aa tekmeriirang, i sa ra su ngen tem iirang, dai quasia ai iirang taqurla. Kuasik. ²¹I nguata drlem ai sa ngen narli ma Kristus aa lengi, i ama revan-nget. De sa ra su ngen tama tekmeriirang ama atliirang, i iirang muqas muqas, i qe narliip se ngen ip maikka ngen diit kur iirang. ²²Dai lunger iara ma Kristus aa lengi dai raqurliani. murl dai saqikka ngen diit kur ama qet-dingki araa narliip naik. I liina, i re kaak de liina, i ama rutka qa taarl ip te tekmet nama viirang. Dai liirang aa iv iirang nge tit sama qaqeraqa nep ma aiska sever ama vu. Taqurla dai maikka ngene qirlvem se liirang aa ama murlas-iirang nada ngen a rlan. ²³De mager iv a ngen a tuaqevap ngere serlaap tama gamansena never ama aivetki ip never ama gamansena ama iames-nget, i ama Ngemumaqa qa mu nget. ²⁴I qasa ngen narli ai mager ip ngene serlaav iv ama iames-ta na ngen be ngen diit kur ama Ngemumaqa aa gamansena. I aa gamansena dai ama seserlnget de maikka ama glasing a nget.

²⁵Taqurla, dai saqias kuasik mager ip ngene kaak. Maikka qurli. Dap maikka mager ip ngen deraqen na ngen a revan sagel a ngen ari ama qaqet. I raqurli ngen dai sama liinka ama quanaska na ngen. ²⁶De qerlka ariq aiv

ama qurek per a ngen sever iarang arleves, dai maikka mager ip ngenet lu. I arik ma', ama qurek per a ngen be ngen dekmeter nama vu. Dap mager ip masna ngene verleset ne luqia ama serlinki iv aiv aa dama nirlaqa qat dan dap sa qurl ama uupka da ngen a rlan. ²⁷De qula ngene tarlisdem sema Satan aa narliiv, i qe narliip ke ruirl se ngen.

²⁸De iani ama lengiini. I ama suamta dai saqias kuasik mager ip te suam. Kurli. Dav iara dai maikka mager ip tet matna ama rleriirang ama atliirang ne araa ngerik. Taqurla ip diip buup ne araa tekmeriirang, de mager ip diip terl kurl lura, i quasiq araa qerang. ²⁹De qula ngen deraqen mavik ne iarang ama lengiirang. Maikka qurli. Dap lungera ama lengi, i mager ip nge tat never ama qaqet, dai mager ip baingbaing se nget met ngen. I lungera, i mager ip nge tat navet lura, i quasiq araa ngama dlek. De lungera raqurla ama lengi dai ai de nget den sama Ngemumaqa aa ngimsevetki sagel lura ama qaqet, i re narli nget.

³⁰Dama Ngemumaqa qa qurl auut te aa Qevepka ama Glasingaqa be qa dai ama merlengaga na qa, i qe teqerl ai ngen dai ama Ngemumaqa aa uis na ngen. Be diip per aa Nirlaqa, i qerl guirl dai diip ke iames na ngen. Taqurla dai be quasik mager ip ngene sem kelep ama Slurika aa Qevepka.

³¹Taqurla dai maikka mager ip ngene qirlvem se liirang aa ama viirang. I ama vu da ngen a rlan ne iari, de ngen ama qurek, de maikka ama uilas da ngen a rlan be ngene lalangmet, dama lengi nama serlin, dama a-meraqenses, dama a-rauamet nana de ngen iarang muqas muqas ama viirang dai quasik mager ip ngene tekmet niirang. ³²Dap mager ip ngene tekmet nama atlu sagelna da ngen arlem never ana. De mager ip ngene teviktem sama viirang ne varlen miis, ip saqikka raquarl ama Ngemumaqa, i qa reviktem se a ngen a viirang nema Kristus aa aapngipki.

Mager Ip Kurl Uut Men Ama Nirlaqa

5 ¹Ama Ngemumaqa dai maikka ai de qe rarlik ngen be ngen dai aa uis na ngen. Taqurla dai maikka mager ip ngen druqaen ka. ²De liina ip te rarliq iari ama qaqet dai maikka mager iv iini ngere uas te a ngen a mugunes, ip saqikka raquarl murl iini nge uas tema Iesus aa mugunes. Be maikka murl aa arlem never auut, de qatikka qa quarl temiis ip ka tat never auut. Be qa ngip, i qa quarl temiis bareq ama Ngemumaqa ip taquarl ama ranbandemiis, i maikka angera mas nama atlu, taqurla be qa verleset nama Ngemumaqa aa serlinki.

A Lengi Ip Te Sunas Per Araa Mugunes

³I ngen dai ama Ngemumaqa aa uis na ngen. Dai be quasik mager ip ngene tekmet ne angama viirang, i raquarli liina, i re-nanna maden maden de ngene iarang taqurla ama viirang de ngene liina, i re rarliq iari araa tekmeriirang. Dai maikka quasik mager iv iirang nget den parlen me ngen. Maikka qurli! ⁴De qerlka quasik mager ip kurl ama lengi ama vunget parlen me ngen. De maikka quasik mager ip ngen deraqen nama lengi, i ama qeleves pem nget se liina, i re-nanna maden, de ngen ama mumas-pem-iirang, i quasiq ai ama atlu iirang. Liirang aa dai quasik mager ip ngene tekmet niirang. Dap maikka mager ip ngen deraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa, i qa qiat na

ngen nemene liirang aa. ⁵De maikka mager ip ngene taqat drlem taqurliani. Ai lura ama qaqet, i ama ngerl-met-ta, de ngene lura, i araa gamansena ip taquarl ama dang, de lura, i ai de re rarliq ama tekmeriirang ip katikka bareq anas, dai ai de iirang ngere kut naser ama Ngemumaqa da araa rlan. Dai lura raqurla dai quasik mager ip ta ran semen ma Kristus aa liinka ip diiv ama Ngemumaqa qe uas tem ta ver aa luqupki.

⁶Dai maikka mager ip ngenet lu. I arik ma, ngen mit kur ama lengi ama qaak-nget, i lura ama qaqet te kiat met ngen ip ngen diit kut liirang aa, i sa ngua sil sever iirang. I raquarli, ama Ngemumaqa dai ama qurek-per-a-qa ne lura ama qaqet, i re nging aa lengi de ra tit kut liirang aa raqurla ama viirang. ⁷Taqurla dai quasik mager ip ngene tekmet ne liirang aa, ngene na ra. Maikka qurli. ⁸I saqikka murl kurli ngen men ama arlenki, dav iara dai sa buup ngen nama tekmeriirang ama atliirang, i ama Slurlka qerl kurl a ngen. Dai mager ip kurli ngen ip taqua lura, i ra nemen ama nirlaqa. ⁹Dama Ngemumaqa aa nirlaqa dai ai de qe baing sama tekmeriirang ama atliirang, i iirang muqas muqas, dama mugunes ama seserles, de liina, i ra taqen nama revan.

¹⁰Ii, de maikka mager ip ngene mali re liirang aa, i ama Slurlka qe narliip se iirang. De maikka mager ip ngen diit kur iirang. ¹¹De qula ngene tekmet nama tekmeriirang ama viirang, i ai dama qaqet, i ra nemen ama bengaingki re tekmet niirang. I liirang aa raqurla, dai ai de quasiq ai iirang ngere tal ama asmes ama atlunget. Dap maikka mager ip ngene baing se araa viirang de ngene seserlvet lura, i ai de re tekmet ne liirang aa. ¹²Ii, i ama tekmeriirang, i ai de re trles de re tekmet niirang, dai maikka ama vu malai. Be ama qelep ngua sal sil ba ngen sevet liirang aa, i ai de re tekmet niirang. ¹³Dav ama Ngemumaqa aa nirlaqa dai ai de qe teqerl nama rarlim-iirang pama tekmeriirang mai angera rleng. De qerlka ama Ngemumaqa aa nirlaqa dai mager ip ke guirltik per ama qaqet, i qurli ra vama bengaingki araa mugunes be mager ip tat tit men aa nirlaqa, de buup ta ne aa tekmeriirang ama atlu iirang.

¹⁴Taqurla bama Slurlka aa Langingka, i qa taqen ma,

‘Ngi, i iara ngi brlaing, dai mager ip ngia raarlviit. De ngia raarl never ama ngipta araa luqup, de diip ma Kristus ke qurl a ngi re aa nirlaqa.’
Ais. 26.19

¹⁵Taqurla dai mager ip per a ngen atmires dai maikka ngene taqat lu gelnas. De qula ngene tekmer ip taquarl lura, i re kabaing. Dap mager ip ngen deraarl nama saikngias, i ama atlunget per a ngen a mugunes. ¹⁶I raquarli, iara dai qurl uut pet lunger ama niirl, i maikka, i buup nget nama viirang. Taqurla dai mager ip ngene tekmet nama tekmeriirang ip taquarl lura ama qaqet, i re taqat drlem sama Ngemumaqa, de ngene tekmet nama tekmeriirang, i qe narliip se iirang. I arik ma lunger iara ama niirl nge tit naik. ¹⁷De qula ngen diit kur ama qaqet, i quasiq araa ngama adrlem. Kurli. Dap maikka mager ip ngene taqat drlem sama Slurlka aa narliip de qatikka ngen diit kut nget. ¹⁸De qula ngene srluuv ama qerlap ama dlek pem nger ip ngene kabaing. I diip taqurla be liina ngere lenges na ngen. Dap maikka mager iv a ngen a ding sama Qevepka ama Glasingaqa ip ke buup ngen nanas.

¹⁹De mager ip ngene ngiingdemna de ngene taing ama taing, i lungera nev ama Ngemumaqa aa Langingka. De ngen iang, i ama Ngemumaqa aa Qevepka

qe raarl ma nget da ngen a rlan. Ii, dai be qatikka mager ip masmas ngen derer ama taing sever ama Slurlka, mer a ngen aam de maikka nada ngen a rlan kerlka. ²⁰De qatikka mager ip masmas de maikka ngen deraqen nama atlu sagel auut Mam ama Ngemumaqa never ama tekmeriirang mai. I raquarli, ding se ngen mene ma Iesus Kristus auura Slurlka.

A Lengi Bareq Ama Ngerl-Ver-A-Ra

Kolosi 3.18-19

²¹Be maikka mager ip ngen derat never ana de ngene manepnas gelna, i raquarli qurli ngen masmas pet ma Kristus aa arlim, i ngene palu gel ka. ²²De ngen ama nankina dai maikka mager ip kurli ngen per a ngen a ngerlvik araa arlim. I qatikka mager ip ngene tekmet taqurla, ip taquarl ai da, i ngene narligel ama Slurlka aa lengi. ²³I raquarli ama quatika dai aa dlek ip ke ruirl se aa rluai, ip taquarl ma Kristus, i aa dlek ip ke ruirl sama Ngemumaqa aa qaqet. Be lura, i ama Ngemumaqa aa qaqet, dai ma Kristus aa liinka na ra, i mekai ma Kristus ka iames na ra. ²⁴Dai ama Ngemumaqa aa qaqet dai ai de re narligel ma Kristus. Dai ngen ama nankina, i saqikka raqurla, i mager ip ngene narligel a ngen a ngerlvik.

²⁵De ngen, i ama quatta, dai maikka mager ip ngene rarliq a ngen a ngerlvik ama nankina. I ngene rarlik ta ip saqikka raquarl ma Kristus, i maikka qe rarliq ama Ngemumaqa aa qaqet be qa ngip ip ka tat never a ra. ²⁶I liina ip ke lemerl ta te araa viirang iv ama seserlta daa saqang. Ai de qe lemerl ta, i qe kukmes tem ta, dai ne aa lengi, i qe semadlek na ra. ²⁷I raquarli, qe narliiv sama Lautuqi dai maikka qim ngim nama atlu daa saqang. Dama Lautuqi dai quasik mager iv ama guvang na qi de quasiq ama quiraing per a qi de iarang taqurla. Maikka quasik. ²⁸Dai saqikka raqurla dai ngen ama quatta, dai maikka mager ip ngene rarliq a ngen a ngerlvik ama nankina. Maikka ip katikka raquarl ai de ngene rarlik nas. I aiv iaq, i qe rarliq aa ngerlki, dai saqikka, i qe rarlik nas. ²⁹I uut drlem ai iai de quasiq a qeq aa qumeski ne aa qetdingki qatikka. Maikka quasik. I ai de qen ban a qi rama asmes de maikka qe taqa uas tem ki, ip taquarl ai dema Kristus ke tekmet sagel ama Lautuqi. ³⁰I raquarli uut ama qaqet dai raquarl ama ilaing, de ama ngerik, de ama saqang taqurla vet ma Kristus aa qetdingki. Be maikka ai de qe taqa uas tem uut.

³¹Dama Ngemumaqa aa Langingka qa taqen ma',

'Kerl taqurla be diiv ama quatika qa iit nemen aa mamiam ip ding se qa men aa ngerlki. Be diiv iam, dai raquarl ama qetdingki ama quanaski.' Stt. 2.24

³²Dai liini iara ama Lengiini ama trleses-pem-iini ama revan iini, dai maikka iini veviit. I ngul sil sevet ma Kristus ken aa liinka mai, i ama Lautuqi.

³³Dai ngen, i iak de iak dai maikka mager iv a ngen arlem never a ngen a ngerlvik ip katikka raquarl ai de a ngen arlem never anas, i iak de iak. Dama nankina, i lura, i re ngerlvet dai maikka mager ip te taqa palu gel araa quatta.

Ama Lengi Bareq Ama Rluis Te Nama Lavu

Kolosi 3.20-21

6 ¹Arluis, maikka mager ip ngene narligel de ngen diit kur a ngen a lavu araa lengi. I raquarli ngen, dai ngen bareq ama Slurlka. Be liina dai

maget gel ka ip ngene tekmet taqurla. ²I ama Slurlka aa Langingka dai qa taqen ma',

'Maikka mager ip ngi taqa narli de ngia tit kur ama lengi mai, i gi mamiam ian deraqen na nget.' Kisim Bek 20.12

I lunger iara ama lengi, i ama Ngemumaqa qa muvuusep, i qe rarles ne lungera ama lengi ama dlek-pem-nget, ip nemta, i ra narligel araa lavu, dai diiv ama Ngemumaqa qe virliit ba ra nama atlu. ³I liina raqurliani ma',

'Ariq aip ngi tekmet taqurla, dai diip kurli ngi maget de diip kurli ngi sama ainkules pet luqi iara ama aivetki.' Lo 5.16

⁴De ngen, ama ngerl-mamta, dai qula ngene serlin a ngene uis maden ip ma qurek per a ra, de ra tu ara qevap mavik sagel ngen. Dap mager ip ngene taqa uas tem ta. De ngene su ra rama Slurlka aa lengi.

Ama Lengi Bareq Ama Buaiskena De Ngen Ama Mastaqena

Kolosi 3.22-23

⁵De ngen, ama buaiskena, dai maikka mager ip kurli ngen per a ngen a mastaqena araa arlim. De mager ip ngen diit kur araa lengi. De quasik mager ip ngene kaak, i ngene tekmet taqurla. Kurli. Dap mager ip ngen diit kur araa lengi ip taquarl ai de ngen diit kut ma Kristus aa lengi. ⁶De arik ma ngene taqat matna, i da ngen a Mastaqena araa saqang, i ip ngene tekmer iv ama arlias per a ra. Dav aip kuasik tem ngim sagel ngen de naqatti diip kuasiq ai ngene taqat matna. Kuasiq ai mager ip taqurla. Dap mager ip ngenet matna ip taquarl luqa, i qet matna barek ma Kristus. I qatikka diip taqurla dai ngen diit kur ama Ngemumaqa aa narliip nada ngen a rlan. ⁷Ii, dai mager ip ngenet matna a ngen a rleriirang dama arlias per a ngen de ngenet matna. I kuasiq ai ngenet matna ama rleriirang bareq ama qaqet naik. Kuasik. Dap ngenet matna liirang aa ama rleriirang barek ngen ama Slurlka. ⁸I raquarl ngen drlem, ai lura ama qaqet, i ret matna dai diiv ama Slurlka qe van a ra, kur araa rleriirang. I diip ke rekmet taqurla sagel lura ama buaiskena de ngene lura, i re uas temiis.

⁹De ngen, ama Mastaqena, dai mager ip ngen a ngen, ngene tekmet nama tekmeriirang ama atliirang sagel a ngen a buaiskena. De quasik mager ip ngene sem-angning sep ta. I ama Slurlka, i qa vuusep, dai a ngen a Slurlka de saqikka araa Slurlka. Be ai de qa tatmet sama qaqet mai araa tekmeriirang nama gamansena, i saqikka nget taquarlina.

Diiv Uut Taarl Malkuil

¹⁰Dai ngu narliip ngu verleset ne gua lengi raqurliani. Ngen dai qurli ngen men ama Slurlka. Taqurla dai be maikka mager ip ngen dru a ngen a qevap sever aa dlek mai ama slurlnget. De maikka mager ip ngen deraarl malkuil.

¹¹De maikka mager ip ngen duremiis ne liirang aa mai, i iirang sever ama arasmesna. I liirang aa, i ai dama Ngemumaqa qerl kurl auut. Taqurla ip mager iv uut taarl madlek de uure kirlvem se liirang aa, i ai dema Satan ke siquat ip ke lenges nauut ne aa saikngias. ¹²I ngen drlem; ai kuasiq ai uut tesna, uure nama qaqet. Kuasik. Dav uut tesna, uure nama iaus ama vunget, i nget mer ama serliqis. I uut taarl sev ama iaus, i nget muqas, i ama dlek per a nget arlkames, de ngene ma Satan aa liinka, i ama barlta, i re ruirl sama

viirang angera dlek. I liirang aa, i ai de iirang ngere uas te liirang aa ver ama aivetki mai be maikka qurli nger aa vama arlenki.

¹³Taqurla dai be mager ip ngen det liirang aa mai, i iirang ip sever ama arasmesna, i liirang aa, i ai dama Ngemumaqa qe kuarl tem iirang. Baip lua, i ver ama niirl ama vunget dai diip ngen deraarl malkuil ver ama arasmesna. De aip lua, i sa verleset nama arasmesna, de qatiaskerl diip ngen deraarl malkuil.

¹⁴Dai maikka mager ip ngen deraarl malkuil. I ngen aatik men anas nama Ngemumaqa aa lengi ama revan nger ip taquarl ngen aatik men anas nama liitki. De ngen diit kur ama gamansena ama seserl nger ip taquarl ama kavarl iv aarl ngere pesdet ser a ngen a lemeng.

¹⁵De liina, i ip tel sil nama Ngemumaqa aa Lengi ama Atlunget iv aa uupka varlen me ngen. Dai liina ip taquarl ngen dru ama luut per a ngen a ilaing de ngen diit sever ama arasmesna.

^{16,17}Ii, dai maikka mager ip ngen det liirang iara na ngen a tuaqevap dai ip taquarl ama palangarl, i ngia quariq, i aarl de gia lang. Be ne larl aa ama palangarl dai mager ip ngiat deng ama vuqa ma Satan aa qiip ama aulairlki dem nget. De maikka mager ip ngen dru a ngen a qevap ai sama Ngemumaqa qa guirl a ngen. Dai be lungera ama tuaqevap dai maikka mager ip ngen dru nger ip taquarl ama ningaqa, i ama kaap per a qa. I qa ip ke ngung per a ngen a ning. De maikka mager ip ngen deret ama lengi mai iai dama Ngemumaqa aa Qevapka qerl kurl a ngen. I lungera ama lengi dai diip nger ip taquarl ama sinki, i mager ip ngene taneng a nget pe a ngen a ngerik ip ngen dereng per ama qumeska aa lengi.

¹⁸Dai liirang iara, i ngene tekmet niirang, dai mager ip ngene tekmet niirang nama raring. Ii, dai mager iv a ngen a ding sama Ngemumaqa aa Qevapka ama Glasingaqa ip ke ruirl se ngen. De ne aa dlek, dai maikka mager ip ngene raring sever ama tekmeriirang mai, i ngene tekmet niirang. De qerlka mager ip maikka ngene taqam ngim, de quasik mager ip masmas per a ngen. Kuasik. De qatikka mager ip maikka masmas de ngene raring ip ngen derat never ama Ngemumaqa aa qaqet.

¹⁹De mager ip ngene raring ip ngen derat nevet ngen a ngua. I ngu narliip ngene raring ba ngua ip mager iv ama Ngemumaqa qa tu ama lengi met ngua. De quasik mager ip ngung ning sa lsil ne lungur iara ama Lengi ama Atlunget, i murl ama Ngemumaqa qa rerles nget tiq ama qaqet. ²⁰I qatikka ama Ngemumaqa qa nem ngua ip ngul sil ne lungur iara ama Lengi ama Atlunget. Dai qatikka liina be qurli ngua vama karabus. I gua rletki ip ngul sil nama Lengi ama Atlunget. Taqurla be maikka mager ip ngene raring sagel ama Ngemumaqa ip ke semadlek na ngua, ip ngul sil ne aa lengi madlek.

Iang Ama Lengi De Dengdeng

²¹Ngum nem ma Tikikas sagel ngen. Be diip ke sil ba ngen sever ama rleirang mai, i ngu tekmet niirang. I ma Tikikas dai maikka auura rluuqa marevan, i uure rarlik ka. De qa, dai maikka qe taqat matna bareq ama Slurlka. ²²I ngua nem ka ip ka ren sagel ngen ip mager ip ngen drlem, aip kurl uut nana. De mager ip ke semadlek na ngen a rut.

²³I ngu narliiv ama Ngemumaqa qe nama Slurlka ma Iesus Kristus, dai iane tekmer iv ama uupka da ngen a rlan. I ngen dai gua rluavik na ngen.

De qerlka mager iv iane tekmet na ngen ip ngene rarliq iam malai, de ngene rarlik ngene iari ama qaqet. De mager iv ian semadlek na ngen a tuaqevap sever a iam. ²⁴I ngu nen ama Ngemumaqa iv aa arlem ama slurlngat dai verikt se nget bareq a ngen mai. I ngu at drlem ai ngene rarliq auura Slurlka ma Iesus Kristus nada ngen a rlan.

Katikka Verleser Aa.

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA KRISTENKENA VET MA PILIPAI

Ma Paulus ka iil sagel ama Kristenkena vet ma Pilipai ip ke semadlek na ra. I qe teqerl a ra nema Iesus Kristus, i aa dlek dai nget peviit. Dap ka meriirl nev uusep be qa mer ama qaqeraqa aa qetdingki. De aa ding sama qaqet ip te uandem se qa men ama lalemka. Baiv aa de aa Mam ka mer a qa, de qa mu qa ip kurli qa veviit daleng ama tekmeriirang mai. Dema Paulus ka sil sevet ma Iesus Kristus aa gamansena ama atlunger ip mager iv ama qaqet te taneng a nget. I ma Paulus ka iil luqa iara ama Langingka, i lua, i qurli qa vama Karabus.

1 ¹Ngua ma Paulus, i ngu nema Timoti, i uunet matna barek ma Iesus Kristus. I uun iil luqa iara ama Langingka sagel ngen mai, i ngen nevet ma Pilipai, i ngen nemen ma Iesus Kristus. I uun deraqen nama atlu sagel ngen, i ai de ngene uas de ngenerl uirl sama lautuqi ver a ngen a luqup. ²De ai de uure nen sagel auut Mam ama Ngemumaqa, de ngen auura Slurlka ma Iesus Kristus, iv iane tekmet na ngen a rut iv ama uupka de ngen a rlan de mager ip ngene iames ne aa ngimsevetki.

Ma Paulus Ka Taqen Nama Atlu Sagel Ama Ngemumaqa

³Liirang aa mai, i nguat drlem se ngen be ngua tu gua qevap sever iirang dai liirang aa ngere tekmet be maikka ama arlias per a ngua malai, be ngua taqen nama atlu sagel gua Ngemumaqa. ⁴De qatikka ai de ver ama giqu mai de ngu raring sagel ama Ngemumaqa ip ka tat never a ngen. I maikka ai dama arlias per a ngua malai de ngu raring. ⁵Ii, maikka ai dama arlias per a ngua malai. I raquarli, ngene na ngua uuret matna iv uurel sil nema Kristus aa lengi ama atlunget. I murl nge rarlma, i ngenet matna luqia ama rletki, dai murl ngen arles nevet luqa ama nirlaqa, i ngene narli ama lengi ama atlunget, be qatikka deng iara. ⁶De qerlka, ngua taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa dama arlias per a ngua nevet liini iara. I sa nguat drlem, ai ama Ngemumaqa qa arlma aa rletki da ngen a rlan. Be qatikka diip ket matna, be qet matna ip ke verleset ne luqia aa rletki vet luqa ama Nirlaqa, i diip ma Iesus Kristus ke guirl.

⁷Maikka ngu rarlik ngen malai. Taqurla be qatikka maget taqurla iv ama arlias per a ngua never ama Ngemumaqa never a ngen. I raquarli, ngen mai dai sa ngene na ngua uuret matna remna vet luqi iara ama rletki. I mekai ama Ngemumaqa qa qurl auut de qa tat never auut iv uuret matna. Ii, mekai

ngen derat never a ngua, i lua, i qurli ngua ver ama karabus. De lua, i qurli ngua darliik de ngua tat never ama qaqet ip tat drlem lunger iara ma Kristus aa Lengi ama Atlunget. I maikka ama revan-nget dama dlek-pem-nget be ngul sil ba ra na nget.

⁸Ii, be maikka ama Ngemumaqa qat drlem. Ai maikka ngu rarlik ngen mai ip taquarl ma Kristus, i maikka qe rarlik ngen.

⁹De ngu raring sagel ama Ngemumaqa bareq a ngen taqurliani. Liina ip te rarliq iari ama qaqet mai dai mager iv iini ngere riirl iv ama barliini malai gelem ngen. Be liina dai maikka diiv iini nge tat never a ngen ip maikka ngen drlem sama tekmeriirang, i liirang aa, i mager ip ngene tekmet niirang.

¹⁰Taqurla ip maikka mager ip ngene taqat matmet sama gamansena ip ngen diit kut lungera, i maikka ama revan-nget. Ariq aip ngene tekmet taqurla, dai be ariq aip laip per ama nirlaqa, i saqiaskerlka ma Kristus kerl guirl sever ama aivetki, be diiv a ngen a mugunes dai maikka ama atlu. Be quasik mager iv ariq aqek ke tuqun ai ngen dekmek nama vu. Kuasik.

¹¹Ii, bama gamansena ama seserl nget mai, i ma Iesus Kristus ke baing se nget, dai ngu raring, ip ke buup ngen na nget. De mager iv ama qaqet mai never ama aivetki dai ret lu ama tekmeriirang, i diip ngene tekmet niirang. De mager ip ta taarl nama Ngemumaqa aa rlenki de re barl na qa.

Kurli ma Paulus Pama Karabus Dap Katiaskerl Ama Lengi Ama Atlu Nget Nge Tit

¹²Gua rluaviq ama Kristenkena, ngu narliip ngen drlem, ai maikka marevan, i iara dai qurli ngua vama karabus. Dap liina, i sa iini nge men per a ngua dai quasiq ai iini nge vesdet mene ma Kristus aa Lengi ama Atlunget angera aiska. Kuasik. I qatiaskerl buup buup nama qaqet, i re narli ama Lengi ama Atlunget . ¹³Ama soldiaqena mai, i qurli ra iara dai re uas tama Gaman ama slurlka ma Sisa aa rleriirang, de ngene iari ama qaqet, i qurli ra aa, dai rat drlem taqurliani. Ngua sil nema Kristus aa Lengi ama Atlunget . Taqurla be lura ra kot se ngua, be qurli ngua vama karabus. ¹⁴De buup ne guari ama Kristenkena, i ra tu araa qevap sever ama Slurllka, dai ra tu araa qevap sever a ngua, i qurli ngua vama karabus. De rat drlem ai ama Ngemumaqa dai qa tat never a ngua. Taqurla be araa rut ngere dlek de ra ngim temanaui nama angningka. Be as maikka re dlek, i rel sil nama Ngemumaqa aa lengi. ¹⁵Ama revan, i iari ama Kristenkena dai ama vu araa rut na ngua. I raquarli ngu tal ama rletki ama barlki, i ngul sil nema Kristus aa lengi. Taqurla be re siquat ip te tu ama merlenka ver a ngua de rel sil nema Kristus aa lengi ama atlunger ip ta manep na ngua. Dav iari dai ama arlias per a ra, be rel sil ne lungera ama Lengi ama Atlunget . ¹⁶I lura ama Kristenkena dai ai de rel sil nema Kristus aa Lengi, i raquarli maikka re rarlik ngua. De rat drlem ai sama Ngemumaqa qa mu ngua ip ngu uas tema Kristus aa lengi. Ii, maikka re rarlik ngua malai. ¹⁷Dap katiaskerl iari dai re tekmet ne araa rlen iv ama barl-nget. Taqurla be rel sil nema Kristus aa lengi. I araa tuaqevap dai quasiq ai ama seserl nget, lua, i ret matna. Kuasik. I qatikka ret matna iv askerlka re rluses ne iang ama merlen sagel ngua, i lua, i qurli ngua vama karabus.

¹⁸Dap ngua, dai quasiq a qeni, i diip te tekmet ne liirang aa sagel ngua. Dap ngua tu gua qevap taqurliani. I ariq araa tuaqevap ama atlunget, de

rel sil nama lengi ama atlunget, dap kua araa tuaqevap nge tit puuqas ip te lenges ne gua rlenki; dai qatikka ra, rel sil nema Kristus aa lengi ama atlunget bareq ama qaqet. Dai be qatikka liini iara dai bama arlias per a ngua. De laip nasat dai maikka diiv ama arlias per a ngua malai.

Ariq Aip Ngu Iames Dai Diip Ngu Taarl Nema Kristus Aa Rlenki

¹⁹Ii, maikka diip kurli ngua, i gua arlias malai. I raquarli, sa nguat drlem taqurliani. I ngen raring sagel ama Ngemumaqa ip mager ip ka tat never a ngua. Dama Qevapka ama Glasingaqa, i sama Iesus Kristus ka nem ka iinavuk, dai qa semadlek ne gua tuaqevap. Taqurla be sa nguat drlem, ai liini iara, i iini nge men per a ngua, dai diiv iini ngere iames na ngua ip kurli ngua maget.

²⁰Taqurla be maikka ama arlias per a ngua de nguat drlem taqurliani; ai quasik mager iv aqek ke rekmet na ngua iv ama qelep ngua ver ama kot. Dai qatikka mager ip ngua tit kur ama gamansena, i ai de ngu tekmet na nget. I diip ngu taqal sil de ngua taarl nema Kristus aa rlenki. De qerlka, ariq aip ngua uirl sama kot de ngu iames, dai diip ngu taarl nema Kristus aa rlenki. Dav arik te veleng ngua dai saqikka diip ngua taarl nema Kristus aa rlenki se liina.

I ngu narliiv ama tekmeriirang mai, i ngu tekmet niirang nama qetdingki dai mager iv iirang nge taarl nema Kristus aa rlenki. ²¹Ii, ai de ngua tu gua qevap taqurliani. Aip lua, i ngu iames, dai ama tekmeriirang mai, i ngu tekmet niirang nama qetdingki dai ngu tekmet niirang ip ngua taarl nema Kristus aa rlenki. Dav ariq aip ngua ngip, dai diip ngu at liina, i maikka iini veviit, i iini nge uirl se lungier iara ama iames, i qurli ngua ver a nget.

²²De qatiaskerl ariq aip ngu iames, dai nguat drlem ai mager ip diip ngua raat never ama qaqet, i buup na ra ip tet dadem ma Kristus aa lengi. Taqurla dai be diip ngu ran da qek nanaa ama aiska? Kua diip ngu iames dap kua diip ngu ngip? Kuasik nguat drlem aiv a qeni nanaa, i iini veviit ba ngua. ²³Ii, maikka ngut matna maden se liina. I raquarli, qurli gua tuaqevap iam aa ama udiam. Iaq ama tuaqevapka dai raqurliani. Ngu narliip ngu ngip de ngua iit ip kurli ngu nema Kristus. I liini iara dai iini veviit, i iini nge uirl se liina, i ngu iames iara ver ama aivetki. ²⁴Dap mager ip kurli ngua iara ver ama aivetki. I raquarli, i as a ngen a tuaqevap dai quasik ai ama dlek per a nget. Taqurla be qatiaskerl gua rletki aa ip ngua tat never a ngen.

²⁵Ii, maikka ngua tu gua qevap madleq ai ama Ngemumaqa qe narliip katiaskerl ngu iames ip ngua tat never a ngen. Taqurla be qatiaskerl nguat drlem ai diip kurli ngua iara ver ama aivetki. De ngut matna ngu na ngen ip ngua tat never a ngen ip ngen dru a ngen a qevap madleq de a ngen arlias pet lungera ama tuaqevap. ²⁶Taqurla be saqiaskerlka aip laiv, i ngua men gel ngen, de diiv ama arlias per a ngen never a ngua. De ngen deraarl nema Iesus Kristus aa rlenki.

Ama Ngemumaqa Aa Ding Se Ra Ip Te Tal Ama Merlen

²⁷Dai quasik a qeni, i ariq aiv a qeni nanaa nge men. Dap katikka ngen, dai maikka mager ip ngenet dadem ama gamansena ama seserl nget. De ngen diit kut ma Kristus aa Lengi ama Atlunget. I raquarli, arik ngua ren ip ngut lu

ngen dap kua qurli ngua sangis de qatikka ngu narli ama lengi naik, dai diip nguat drlem taqurliani. Ngen dai qurli ngen madlek, i ama rutka ama quanskas, dai ngen diit kut ma Kristus aa lengi ama atlungset. De qatikka ngenet matna remna, i ngene pileng ama qaqet ip ta tu araa qevap sevot lungur iara ama Lengi ama Atlungset.

²⁸De qerlka, ngu narliip ngu narli ama lengi raqurliani. Ama qumes-ta dai quasik mager ip te tekmet na ngen ip ngeneng ning. Kuasik. I ariq aip kuasik ngeneng ning ama qumes-ta, dai liina ngere teqerl a ra raqurliani. Ai diip lenges na ra. De liina ngere teqerl a ngen taqurliani. Ai diiv ama Ngemumaqa qa tat never a ngen ip diip ngene iames ngene na qa. Ii, diiv ama Ngemumaqa qe rekmet ne liini iara.

²⁹I raqurli, sa qa qurl a ngen tama gamansena ama atlungur ip ngenet matna ma Kristus aa rletki. Ii, sa qa qurl a ngen te liina, i ngen dru a ngen a qevap. De qerlka, aa ding se ngen ip ngene tal ngen ama merlen sever aa rlenki reves. ³⁰Be iara dai mager ip ngene na ngua, i slepslep per auut iv uut tit kut ma Kristus aa lengi ama atlungset. Ii, liini iara, i murl ngenet lu ngua, i slepslep per a ngua se iini. De ngene narli ama lengi sever a ngua, i qatiaskerl slepslep per a ngua se iini.

Maikka Mager Iv Uure Manepnas De Maikka Uure Rarliq Auur Ari Ama Kristenkena

2 ¹“Kua qurli ngen maget de ngen deraarl malkuil, i raqurli rerlas tem ngen mene ma Kristus?” Ii! A revan!

“De ngu lu nanaa, ama Slurlka aa ngimsevetki dai auura dlek, daa?”

“De ngu lu nanaa, kuarl ama Qevapka ama Glasingaqa dai qe ngiingdemna nauut iv ama qanases mer auut?” Ii!

“De ngu lu, kua quasiaq ngen drlem sever ama Slurlka aa arlem ngen aa ngimsevetki?” Ii!

Maikka ngen drlem sevot liirang aa mai.

²Dai, ariq aip taqurla, dai maikka mager ip ngene tekmet na ngua iv ama uilas de gua rlan never a ngen. I maikka mager ip peleqes na ngen dai ama rutka ama quanskas. De ngene taneng ama tuaqevap, i nget taqurliina. De maikka mager ip ngene rarliq ama Ngemumaqa de ngen ama qaqet, i ra never a ngen. ³De quasik mager ip katikka ngen dru a ngen a qevap maberl sever a nas de ngene tekmet nama tekmeriirang ip ngen deraarl nanas. Kurli. Dap mager ip kurli ngen per iari ama qaqer araa arlim de ngen deraarl na ra.

⁴I quasik mager ip ngene tekmes, i ngene uas te a ngen a tekmeriirang, dap ngenem ngim temanau ne iari ama qaqer araa rang ama tekmeriirang. Kurli. Dap mager ip kerlka ngene uas te ngene iari ama qaqer araa rang ama tekmeriirang.

Ma Kristus Ka Manepnas Be Ama Ngemumaqa Qa Mer A Qa Viit

⁵Ii, maikka mager ip ngene taneng ama tuaqevap, i murl ma Iesus Kristus ke taneng a nget. I nget taqurliani.

⁶Ma Iesus dai qat drlem ai qa dai ama Ngemumaqa na qa. Dap quasiaq ai qa tu aa qevap ip ke taneng ama dlek ip taqurli aa Mam. Kuasik. ⁷Be liina, i qa ip taqurli ama Ngemumaqa, dai qa qikdem iini. Dap ka tit kut liina, i qa,

ip taquarl ai angama buaiska aa naik, de qa men bama qaqeraqa na qa. Be qa raneng ama qetdingki ip taquarl ama qaqeraqa. ⁸Ii, bama qaqet ta lu qa, i maikka ama qaqeraqa. Baiv aa, de as maikka qa manepnas taqurliani.

Ka mit kur ama Ngemumaqa aa lengi be qa ngip. Ii, qatikka, qa mit kur aa lengi be qa ral ama qeaves, i lua, i qa ngip men ama lalemka, i maikka liina dai maikka ama vu aa. ⁹Ii, ma Iesus dai qa rekmet taqurla. Be liini iara dai be as maikka ama Ngemumaqa qa met ma Iesus ip maikka qa veviit. Ii, ama Ngemumaqa qa mer a qa be qurli qa, qe na qa. Dama Ngemumaqa qa qurl a qa re iaiq ama a rlenki, i qi veviit, daleng ama a rlen mai. De aa ding sema Iesus ip ke uas tama qaqet mai. ¹⁰Ii, ama Ngemumaqa qa rekmet ne liini iara iv ama tekmeriirang mai dai qurli iirang pet ma Iesus aa arlim, i maikka aa rlenki dai qi veviit. I diip lura mai vuusep dai diip te nan araa buum, de saqikka ngen ama qaqet mai, de ngen ne liirang aa mai dama aivetki ara rlan. I lura mai dai diip ta taarl nema Iesus aa rlenki. ¹¹Be diip ta mai ra taarl ne aa rlenki de ra taqen taqurliani. 'Ma Iesus Kristus dai auura Slurlka.'

De diip ta taarl nauut Mam ama Ngemumaqa aa rlenki.

Maikka Mager Ip Kurl Uut Ip Taquarl Ama Nirlaqi Iv Uure Teqerl Ama Qaqet Nama Ngemumaqa Aa Aiska

¹²Ngen, i maikka gua rluavik marevan. Mekai qurli ngu na ngen be ngen narli gua lengi de ngen mit kut nget. Dav iara dai quasiq ai qurli ngu na ngen. Kuasik. Dap kurli ngua sangis. Dap ngul sil ba ngen taqurliani. Maikka mager ip ngen diit kut lunger iara ama lengi, i iara ngua iil me nget sagel ngen. I ma Kristus dai ama qasiqatka ne liirang aa, i sa qa mit kur iirang, bama Ngemumaqa qa guirl a ngen. Taqurla be maikka mager ip ngeneng ning de ngenet matna madlek ip te liina, i sama Ngemumaqa qa mak niini ip diip ke qurl a ngen.

¹³I uut drlem, ai iai dama Ngemumaqa qet matna da ngen a rlan. I qatikka qa taarl ne a ngen a narliiv ip ngene tekmet nama tekmeriirang, i qe narliip se iirang. De qen ban a ngen tama dlek ip ngene tekmet ne liirang iara.

¹⁴Be nama tekmeriirang mai iai de ngene tekmet niirang, dai quasik mager ip ngen deraqen, i ngene serlin. Kuasik. Dap maikka mager ip ngene tekmet niirang katikka. ¹⁵I raquarli, quasik ngu narliip ngene tekmet mavik dama qaqet mai araa saqang. I ngu narliiv a ngen a mugunes dai maikka ama atlu. Be quasik mager iv ariq aqek ke tuqun, ai ngen dekmet nama vu. Taqurla ip ngen dai ama Ngemumaqa aa uis. I aip lua, i qurli ngen peleqes nama qaqet never ama aivetki, i ai de re tekmet nama vu. De ngen dai ip taquarl ama altingki ama atluqi, i qin sin men ama arlen. ¹⁶Ii, ai de ngenel sil nama Ngemumaqa aa Lengi ama Atlunger ip nge tat never ama qaqet ip maikka re iames marevan. Dai ariq aip ngene tekmet taqurla, dai aip laip nasat, i diip ma Iesus kerl guirl saqiaskerlka sevet luqi iara ama aivetki, dai diip ma arlias per a ngua. I raquarli, diip nguat drlem taqurliani. Ama rleriirang mai, i ngua rekmet ne iirang gel ngen, dai quasiq ai iirang nge mit naik, dap maikka ama barl-iirang. ¹⁷I quasik nguat drlem aip kuarik laip, de lura iara ama qaqet te veleng ngua, dap kua quasik. I raquarli sa ngua sil nema Kristus a lengi ama atlunget. Be ngen, de ngene iari ama qaqet, i buup, dai ngen diit naser a nget.

Dai ariq aiv, i diip liina nge ren ip taquarl ngua sil, dai ngua tu gua qevap taqurliani. Gua qerekka, i qa arletik dai mager ip ka ip taquarl ama wain, i ai dama Priskena re rletik na nget, i ama ranbandemiis de re kuarl tem nget bareq ama Ngemumaqa. I ai de re rletik na nget per ama ranbandemiis. Be lungera ama ranbandemiis dai a ngen a tuaqevap aa. Taqurla bama arlias per a ngua nevet liina, i qurli iini gel ngua. Dama arlias per a ngua nevet liina, i iini nge men per a ngen. ¹⁸Dai saqikka raqurla, i ngu narliip kurli ngen, i ama arlias per a ngen.

Ngul Sil Sevet Ma Timoti

¹⁹Ariq aiv ama Barlka ma Iesus aa narliip, dai diip kuasiq ai diiv ama ainkules de diip ngu nem ma Timoti sagel ngen. De saqiaskerlka aip lua, i qa guirl, dai diip ke sil ba ngua aip kurli ngen nanaa. Be diip lungera ama lengi dai diip ngere rekmet bama arlias pet gua rutka. ²⁰Dai saqias kuasiq aqek gel ngua, i qa ip taquarl ma Timoti. I qa dai aa tuaqevap ip taquarl ngua. De qa tu aa qevap petpet ip ka tat never a ngen. Taqurla be ngua mu ma Timoti ip mager ip ka iit sagel ngen. ²¹I iari mai ama qaqet dai qatikka ai de ra tu araa qevap sever araa tekmeriirang. I ai de quasiq ai maikka ra tu araa qevap ip te uas tema Iesus Kristus aa rletki. ²²Dap ngen drlem se ma Timoti. I qa dai maikka ama atluqa na qa. I quasiq ai qatikka qa tu aa qevap sever a nas, kuasik. I qa tu aa qevap sever a ngen naik. I qa tat never a ngua be uunel sil nama Ngemumaqa aa lengi ama atlunget. Ii, i maikka qa tat never a ngua ip taquarl ai dama rluimka, i qe taqat mat never aa mam. ²³I sa ngua mu gua qevap ip diip masna ngu nem ma Timoti sagel ngen. I diip ngu nem ka, i sa aip nguat drlem aip diiv a qerang nanaa nget den per a ngua. ²⁴De ngua tu gua qevap ai diiv ama Barlka qa raat never a ngua be diip ngua iit nev ama karabus. Dai ariq aip liina nge men taqurla, dai diip ngen a ngua, ngua iit ip ngu lu ngen.

Ngul Sil Sevet Ma Epaprodaitas

²⁵Dap ngua tu gua qevap ai mager ip ngu nem ma Epaprodaitas iara sagel ngen. I qa dai auura negenika de qa dai gua rluaqa vet lunger iara ama arasmesna. I uunel sil nema Kristus aa lengi ama atlunget. I mekai ngen nem ka be qa men sagel ngua. Be maikka qa tat never a ngua. ²⁶Be iara dai ngu narliip ngum nem ka ip ke guirl sagel ngen. I qe narliip ke guirl sagel ngen, i raquarli, qat drlem ai sa ngen narli ai sa qa ral ama arlemki ama slurlki. ²⁷Dai maikka ama revan, i medu qa remarl maden, bama qares ip kep ngip. Dav ama Ngemumaqa aa arlem never a qa be qa mat never a qa be verleset ne aa arlemki. Be lua, i ama Ngemumaqa qa rekmet de maget nema Epaprodaitas, dai saqikka aa arlem never a ngua. I raquarli, sa arik ma Epaprodaitas ke ngip dai vadarli ngua ral ama merlenka veviit iara vama karabus. Dap kuasik. I ama Ngemumaqa qa rekmet de maget na qa be qe iames.

²⁸Taqurla be maikka ngu narliip ngu nem ka sagel ngen. I raquarli, mager ip saqiaskerlka ngene lu qa ip mager ip kurli ngen, i ama arlias per a ngen. De qerlka, gua rutka dai mager ip kurli qa maget. I raquarli, ma Epaprodaitas dai diip kurli qa qe na ngen be gua merlenka dai mager ip perleset na qa. ²⁹Taqurla be aip laiv, i ma Epaprodaitas ka mit ka baingses gel ngen, de maikka mager ip ngen darl se qa dama marl na ngen never a qa, ip taquarl a

ngen a rluavik be iak, i maikka qa tu aa qevap sever ama Slurlka. Ii, maikka mager iv aip luqa raqurla de ngene barl aa rlenki. ³⁰I raquarli, quasik ai qa tu aa qevap sever a nas ai maikka mager ip ke iames. Kuasik. I qa tu aa qevap sever ama rletki, i quasik mager ip ngenet matna ip ngen derat never a ngua, de qe narliip ke perleset ne luqia. Taqurla bama qares ip kep ngip sevet ma Kristus aa rletki, i qet matna.

Luqa I Qa Tu Aa Qevap Sevet Ma Kristus Dai Maikka Ama Sesarlka

3 ¹Dai gua rluavik ama Kristenkena, katiaskerl iang aa ama lengi gel ngua. I nget taqurliani. Katikka mager ip kurli ngen, i ama arlias per a ngen never ama Slurlka. I quasik ai ama merlenka ver a ngua, i saqiaskerlka ngu lil lungera ama lengi sagel ngen. Dap ngu lil me nger ip nge tat never a ngen.

²Dap mager iv aitaap ngen tama qaqet, i ra tit se a ngen a tuaqevap puuqas, dai re dlek se liina ip te sesik per ama quatta. I maikka ama vu araa gamansena. ³Dap katikka uut dai uur raneng ama merlengaqa nagel ama Ngemumaqa. I maikka uure lautu sagel ama Ngemumaqa nama Qevapka ama Glasingaqa aa dlek. De maikka uure dlek iv uut taarl nema Iesus Kristus. Dap kuasik ai uure dlek iv uut taarl ne lungera ama gamansena peleqes nama Lautu, i nger ip nge taarl nama qetdingki. ⁴Dap lua, i murl ngua, dai ngua mugelnas nama Judaqena araa gamansena. Taqurla be aip te tuqun ai ra mugelnas ne luqa ama aiska, dap maikka ngua, dai ai de murl ngu ruir se ra.

Ma Paulus Ka Sil Sever Aa Gamansena I Murl I Ama Barlka Ver Ama Judaqena Araa Lautu

⁵I raquarli, liina dai raqurliani. Per ama nirlaqa ama ngeriqit ngen a depguas naset luqa ama nirlaqa, i gunan kia sel a ngua, dai ama Priskena ra sik mene gua qetdeng-igl. De qerlka, ngua dai nevet ma Isrel, be gua liinka dai ma Benjamin. Ii, de qerlka ngua dai ngua never ama Slurlka aa liinka, i ama Hibruqena. Be ngu nama Hibruqena dai ama qerekkka ama quanaska. Be ngua dai ai de ngua tit kut ma Moses aa Lo. I raquarli, ngua dai never ama Parasiqena, i lura, i ai de re uirl sama Lautuqi. ⁶De ai de ngu dlek, i ngut matna ama Lautuqi ara rletki. Taqurla be maikka ngu lenges ne lura ama qaqet, i ra tu araa qevap sevet ma Kristus. De qerlka, aip lua, i ama qaqet ta tatmet se gua mugunes, i ngua tit kut ma Moses aa Lo, dai diip tet lu ai quasik ngua mit mavik.

⁷Dap ngua mu gua qevap sevet ma Kristus, be liirang aa dai gua rlenki vevit se iirang, be ai de murl ngua tu gua qevap ai diiv iirang nge tat never a ngua, be diiv ama Ngemumaqa qa tis ngua ai ama seserlka na ngua. Dai iara dai ngua tu gua qevap ai liirang aa dai naqatikka iirang maden.

⁸Ii, ngua tu gua qevap ai liirang aa, i ngu narliip ngu tekmet niirang dap kua ngua tit kur iirang ip mager iv ama Ngemumaqa qa tis ngua ai ama seserlka. Dai liini iara dai maikka quasik ai iini vevit.

I raquarli nguat drlem sema Iesus Kristus ai gua Slurlka. Be vet gua tuaqevap dai ngut lu ai lungur iara ama adrlem dai maikka nget pevit. Be vet gua tuaqevap dai liirang aa, i ai de murl ngu tekmet niirang, dai maikka raquarl ai ama semaningki be ngua rlu ne iirang.

I qatikka ngua, ngu taneng ma Kristus naik. ⁹De ngu narliip kurli ngua men ma Kristus de ngua bareq a qa. Taqurla be quasik ngu narliip ngu siquat ip ngua tit kut ma Moses aa Lo ip mager iv ama Ngemumaqa qa tis ngua ai ama seserlka na ngua. Kuasik. Dap ngu narliip ngua tet luqi iara ama aa rlenki nagel ama Ngemumaqa ai ama seserlka na ngua, i qatikka qut lungera iara ama gamansena. Ngua tu gua qevap sevet ma Kristus naik. Be ne lungera iara ama tuaqevap dai diiv ama Ngemumaqa qa tis ngua ai ama seserlka na ngua. ¹⁰I raquarli, maikka ngu narliip nguat drlem sema Iesus, i luqa, i qa ngip de saqiaskerlka qa maarlviit never ama aapngipki. Be ne liina aa be ngua lu ma Kristus aa dlek. Taqurla be ngu narliip ngu narli sevet lungera ama dlek pet gua mugunes. De qerlka, ngu narliip ngua nemen a qa se liina, i qa ral ama getget. Be ariq aip ngua ngip ip taquarl ka, dai saqikka liina dai maget. ¹¹I ngu narliip ngu tekmet taqurla. I raquarli, ngua tu gua qevap ai saqikka nasat dama Ngemumaqa qa raarl na ngua never ama aapngipki.

Ai Dema Paulus Ket Matna Madlek Ip Kaar Ama Ranbandem

¹²Kuasig ai ngua tu gua qevap taqurliani. “Sa ngua raneng ma Kristus aa gamansena, be sa maget na ngua. Be quasig ama Ngemumaqa qet lu angama viini men a ngua.” Kuasik. Dap katiaskerl ngut dadem liina ip ngu taqat drlem sema Iesus. I raquarli, qa mu ngua ip ngu tekmet ne liina raqurla, i lua, i qa mu ngua ip ngua bareq a qa.

¹³Gua rluavik, ngua tu gua qevap ai as maikka quasig ai ngua met lungera ama gamansena, i lungera ip maikka rat drlem sema Iesus Kristus. Dap ngua tu gua qevap taqurliani. Taquarl ai qurli ngua vet liina, i re qiuaik ip te ruirlna. I quasig ai ngua tu gua qevap sevet liirang aa, i ai de murl ngu tekmet niirang. Dap ngua tu gua qevap madlek sevet liirang aa mai, i diiv iirang nge ren nasat. ¹⁴I qatikka ngu qiuaik ne gua dlek mai ip nguat den pe luqa ama luqupka de ngua tet lungera ama ranbandem. Lungera ama ranbandem dai ama gi? Nget taqurliani. Maikka ngu narliip nguat drlem sema Iesus, de aa rletki, i qa matna ip ke guirl auut. Ne liina, i sama Ngemumaqa qa qiar auut de qa mu uut iv uut na qa sev uusep, ip maikka qurl uut na qa masmas.

¹⁵I mager iv uut mai, uure taqat drlem sama Ngemumaqa aa gamansena, de uut tit kut lungera ama quanas nget. Dariq aiv iari veleques na ngen, i araa tuaqevap muqas, dai diiv ama Ngemumaqa qe seserlver araa tuaqevap. Be mager ip ta tit kur aa narliip. ¹⁶Dap lua iara, dai a qerang nanaa, i ai de uut tit kur iirang, dai liirang aa ama tekmeriirang ama atliirang dai maikka mager iv uure raneng iirang merep, de uuret dadem iirang.

¹⁷Gua rluavik, maikka mager ip ngenet dadem liirang aa, i ai de ngu tekmet niirang. De mager ip maikka ngene taqam ngim ip ngen druqaen lura, i ai de ra tit kur auura tuaqevap. ¹⁸Ii, dai maikka mager ip ngene taqam ngim sagel lura ama qaqet. I raquarli liina dai raqurliani. Katikka ai de vet ngu sil ba ngen sevet lura, i rem ngim temanau nema Iesus Kristus. I ra tu araa qevap ai ma Iesus aa aapngipki men ama lalemka, sever auura viirang dai quasig ai iini vevit. I maikka ai de vet te lenges nema Iesus aa gamansena ver araa mugunes. I qatikka murl ngul sil sever a ra, be iara dai nguk nak, i raquarli ra raneng ama luqupka ip ma Iesus aa qumespik na ra. ¹⁹I qatikka araa qetdingki ara narliip dai raquarl ai ara Ngemumaqa, be liina ngere uas te araa

tuaqevap. Be ra tu araa qevap sever ama tekmeriirang never ama aivetki. De qerlka re tekmet nama tekmeriirang, i mager iv ama qelep ta riqim iirang. Dap kuasik. I ra taarl nanas nevet liirang aa, i ama viirang. De qatikka ai de ra tu araa qevap sever ama aivetki ara tekmeriirang naik. Be ama Ngemumaqa dai diip ke lenges na ra, be diip lenges na ra mer ama altingki.

²⁰Taqurla dai be maikka mager ip ngen diit kut lungera ama gamansena, i ngen drlem ai ngu tekmet na nget. I raquarli, quasiaq ai uur ip taquarl lura, i diip lenges na ra. Kuasik. Uut dai uut nev uusep de qurl uut naa nauura Iameska, i ama Slurlka ma Iesus Kristus, luqa, i saqias kerlka diip ke guirl auut, i qa vandum per a uut. I diip ka ren nev uusep sever ama aivetki, ip ka taarl se uut. ²¹De diip ke guirltik per auura qetdingki, i luqia never ama aivetki, i quasiaq ai ara ngama dlek. De diip ke tekmet nauut iv uur ran sama qetdingki, i qi muqas. I diiv uurem ngim ip taquarl aa uaiq ama qetdingki, i maikka qin sin. I qatikka diip ke rekmet taqurla ne aa dleq, i ama slurlngat. I maikka ne lungera ama dlek dai ai de qe uas tama tekmeriirang mai vuusep de ver ama aivetki mai.

Mager Ip Kurl Uut Temna Nama Slurlka Aa Arlias

4 ¹Dai gua rluaviq ama Kristenkena, maikka ngu rarlik ngen de maikka gua merlenka ai vadiip ngu lu ngen. I ngen dru a ngen a qevap sevet ma Kristus be maikka ama arlias per a ngua malai. I raquarli, liina ngere teqerl ama qaqer ai maikka ngut matna bareq ama Slurlka be diip nasat de qe qurl a ngua rama ranbandem ama atlunget. Taqurla be maikka mager ip ngen deraarl malkuil mene ama Slurlka ip sa raquarl iara ngua sil.

²I maikka gua dlek ip ma Ivudia ki nema Sintikki, iv ama uupka veleqes na iim. De mager ip kurl iim pambes per auura Slurlka aa arlim. ³De ngi ma Tikikas, dai maikka ngi, dai qurl uun temna, i uunet matna raquarlina. Taqurla be ngu nen ngi ip ngia tat nevet liim aa ama naniim iv ian a rutka ama quanaska. I raquarli, iane na ngua uuret matna madlek, i uurel sil nema Kristus aa Lengi ama Atlunget. De qerlka, ianet matna iane nema Klemen de iari, i ai de re na ngua uuret matna. Ii, lura araa rlen dai nget pama Ngemumaqa aa Langingka, i qel sil ai diip te iames masmas.

⁴Maikka mager iv ama arlias per a ngen masmas, i ngen bareq ama Slurlka. I saqiaskerlka ngua raqen. Maikka mager iv ama arlias per a ngen. ⁵De maikka mager ip ngene tekmet nama tekmeriirang, i ngene palu ver ama qaqet. Taqurla ip mager ip tat drlem ai ngen ama qaqet dai lu ngen taqurla qatikka. I maikka mager ip ngene tekmet taqurla. I raquarli, ama Slurlka dai ama qares ip diip kat den sever ama aivetki saqiaskerlka. ⁶De qerlka, quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap maberl. I ariq aip lenges na ngen dap kua iang ama merlen, i ngere narliip nget sev a ngen pes, dai a den. Dap maikka mager ip ngene nen ama Ngemumaqa sevet liirang aa, i ngene narliip se iirang. Dai aip lua, i ngene tekmet taqurla, de qerlka mager ip maikka ngen deraqen ne ngen ama atlu sagel ama Ngemumaqa. ⁷Ariq aip ngene tekmet taqurla, dai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet na ngen a rut ip kurli nget maget. I raquarli ngen dai ngen barek ma Kristus. Be luqa ama uupka, i qa qurl a ngen dai quasik mager ip ngene taqat drlem pe aa rlung. Be luqa ama uupka dai diip kurli qa gel ngen. Be quasik mager ip ngen dru a ngen a qevap

maberl sever a qeni. Kuasik. I nema Iesus Kristus aa rlenki dai luqa ama uupka dai diip ke taqa uas te a ngen a rut de ngen a ngen a tuaqevap.

⁸Gua rluavik, saqiaskerlka ngu narliip ngu sil ne iani ama lengi iini. Maikka mager ip katikka masmas de ngen dru a ngen a qevap sever ama gamansena, i maikka ama revan-nget. De ngen ama tekmeriirang ama atliirang, i mager iv ama qaqet te tekmet niirang, de ngen ama gamansena ama seserl nget, dama gamansena ama glasing a nget. Dama tekmeriirang, i maikka ama atliirang de ngene liirang aa mai iai dama arlias per auut iv uuret lu ama qaqet te tekmet niirang. ⁹Ii, dai maikka mager ip ngen diit kur ama gamansena, i sa ngua su ngen tem nget, be sa ngen mer a nget. Dama gamansena mai, i sa ngen narli nget de ngen lu ngua rekmet na nget, dai saqikka mager ip ngen diit kut nget. I ariq aip ngene tekmet taqurla, dai diiv ama Ngemumaqa qe tekmet nauura rut ip kurli nget maget, de diip kurli qa, qe na ngen.

**Ama Arlias Pet Ma Paulus Never Ama Pilipai-qena
I Ra Quarl Tama Ranbandemiis Bareq A Qa**

¹⁰Sa iara dai ngen nem ama qelaing bareq a ngua be liini iara dai saqiaskerlka iini nge maarl ne gua tuaqevap sevet liina, i ngen derat never a ngua. Taqurla bama arlias per a ngua never ama Slurika nevet liini iara, i ngen dekmek ne iini sagel ngua. Ama revan, i mekai ngen dru a ngen a qevap sever a ngua dap kuasiq a ngen angama aiska ip ngen derat never a ngua. ¹¹Kuasiq ai ngu tekmet ne lunger ama lengi ip ngu kiat na ngen a tuaqevap, i raquarli ama ruus per a ngua rama tekmeriirang. Kuasik. Liina dai kuasiq a qeni. I sa ngua mer ama ngilka raqurliani. Ariq aip buup ne gua tekmeriirang dap maikka quarl ama ruus per a ngua, dai quasik mager ip ngua tu gua qevap maberl. I qatikka gua tuaqevap dai ai de qurli nget maget se liirang aa mai.

¹²Dai ariq aip ngua, i maikka quasik gua qerang dap kua ngua raneng ama tekmeriirang, i buup, dai liina dai kuasiq a qeni. Dariq aip buup ne gua asmes bama rlan ngua dap kua qurli ngua, i ama getki vem ngua. Dai saqikka liina dai kuasiq a qeni. Ii, nguat drlem se liina ip te taneng ama tekmeriirang, i buup de qerlka ngen ama ruus tama tekmeriirang. Be ver ama niirl mai de ver ama qerleng-iirang mai, dai qatikka ai de qurli ngua maget pet liirang aa mai, i ama uupka de gua rlan. ¹³I raquarli, ma Kristus dai ai de qe semadlek na ngua, be ne lungera aa dlek, dai ai de qurli gua rutka maget pe liirang aa mai iai de iirang nget den per a ngua. ¹⁴Ngua taqen ai ama arlias per a ngua never ama tekmeriirang, i ngene tekmet niirang ip ngen derat never a ngua. I raquarli sa ngen mu a ngen a qevap ip kurli ngen men a ngua, i ngu tal ama merlen.

¹⁵Dap katikka ngen ama Pilipai-qena, i ngen drlem ma. Mekai lua, i ngua arles, i ngul sil nema Kristus aa lengi ama atlunget, dai ngua sil na nget nauirl vet ma Masidonia Provins. Baip lua, i ngua verleset, de ngua mit nevet ma Masidonia, dai ai de kuasiq ai aret never a qik ama Lautuqi dai ai de araa rluaqa na ngua ip terl kuarl tama qelaing ip nge tat never a ngua. Kuasik. Dap katikka ngen dai mekai ngene tekmet taqurla. ¹⁶Be as mekai lua, i qurli ngua vet ma Masidonia Provins per ama qerlingki ama barlki ma Tisalanikka, de ngen nem ama qelaing sagel ngua ver iang ip ngen derat never a ngua. ¹⁷Arik ma ngua taqen taqurla dai ngen dru a ngen a qevap ai saqiaskerlka

ngus nes tama rarlkuarl naik nev a ngen a ngerik. Kuasik. Dap ngu narliiv a ngen a gamansena ama atlunget dai as maikka ngere riirl. Taqurla de diiv ama Ngemumaqa qe rekmet nama gamansena ama atlunget sagel ngen nevet liirang aa.

¹⁸De ngu narliip ngen drlem taqurliani. Sa iara ngua mer ama tekmeriirang mai nagel ma Epaprodaitas, i medu ngen nem iirang. Be iara dai buup ne gua tekmeriirang. Be lungera ama rarlkuarl dai raquarl ai ama ranbandemiis, i angera mas nama atlu, i ngen kurl ama Ngemumaqa. Dama Ngemumaqa dai ai de vem ka se lunget taqurla ama ranbandemiis be qa dai ama arlias-per-a-qa never a ngen. ¹⁹De diip gua Ngemumaqa qe tekmet de maget na ngen, i qerl kurl a ngen te liirang aa, i ama ruus per a ngen tem iirang. De diip ke tekmer ip ma Iesus Kristus ke qurl a ngen te liirang aa. I raquarli, ama Ngemumaqa aa tekmeriirang mai ama atlu iirang, dai iirang gel ma Iesus Kristus.

²⁰I ama Ngemumaqa dai auut Mam. Taqurla be ngu narliiv uut mai ama qaqet dai maikka mager iv uut taarl ne aa rlenki masmas. A revan.

Ma Paulus Ka Taqen Ne Aa Arlem Sagel Ama Pilipai-Qena

²¹Maikka mager ip ngia taqen nama atlu sagel lura, i ra nemen ma Iesus Kristus, i lura, i re kuarl temiis. Dama Kristenkena, i qurli re na ngua iara, dai qerlka ra quarl te araa lengi nama atlu sagel ngen. ²²De qerlka, ama Ngemumaqa aa qaqet mai, i qurli ra iara dai ra nem araa lengi nama arlem sagel ngen. De qerlka iari, i ret matna vama King ma Sisa aa vetki, dai maikka re dlek, i ra nem araa arlem sagel ngen.

²³I auura Slurlka ma Iesus Kristus dai aa ngimsevetki sagel uut. Dai ngu narliip ke taneng a ngen a qevap iak de iak.

Atlumas!

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA KRISTENKENA VET MA KOLOSI

Ma Paulus ka iil sagel ama Kristenkena pet ma Kolosi ip ke semadlek na ra. I qa reqerl a ra nema Kristus aa dlek dai nget peviit. Dap ke narliip ke seserl ver a ra se liina, i re lautu sagel ama Angeluqena de re dlek ip ta tit kur ama Judaqena araa Lo. I qe narliip ding se ra mene ma Kristus de re mali rama tekmeriirang nev uusep, de qe su ama lavu tama gamansena ama atlunget. I ma Paulus ka iil ama Langingka, i lua, i qurli qa vama Karabus.

1 ¹Ngua ma Paulus, i ma Iesus Kristus aa Aposel na ngua. I ama Ngemumaqa aa narliip be qatikka qa mu ngua iv ama Aposel na ngua. Be ai de ngua tit de ngul sil nama Lengi ama Atlunget sevet ma Iesus Kristus. De luqa iara ama Langingka dai nagel ngu ne auura rluqaqa ma Timoti, i qerlka qa namen ma Kristus. ²I uune lil sagel ngen ama Ngemumaqa aa uis pet ma Kolosi. Dai be ngen dai auura nenggeni-ra na ngen, i raquarli ngen dru a ngen a qevap sevet ma Kristus. Dai uure narliiv auut Mam ama Ngemumaqa dai mager ip ke tekmet nama atlu sagel ngen de qe tekmet na ngen a rut ip kurli nget maget.

Ama Ngemumaqa Qa Maarl Nama Kolosiqena Araa Tuaqevap

³De aip lua, i uune raring bareq a ngen, dai qatikka ai de masmas uun deraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa, i qa dai ma Iesus Kristus aa Mam. ⁴⁻⁶Ai de uun deraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa, i sa raquarli uun narli sever a ngen taqurliani.

Sa mekai ama Lengi ama Atlunget nge men sagel ngen be ngen narli nget. Taqurla be ngen dru a ngen a qevap ai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a ngen te liirang aa, i sa qa mak niirang ip bareq a ngen de qurli iirang ivuk pe uusep naa na ngen. Taqurla be maikka ai de ngen dru a ngen a qevap marevan sevet ma Iesus Kristus. De maikka ai de ngene rarliq ama Ngemumaqa aa uis, i ama quatta ngen ama nankina. Lungera ama Lengi ama Atlunget, dai nge tit per ama aivetki mai. Be ngere tekmet nama qaqet be re tekmet nama tekmeriirang ama atliirang, de ngene iari ama qaqet, i buup na ra, ta tu araa qevap, ip saqikka raquarl ngeret matna varlen me ngen. I nge rarles ianai, i ngen narli nget be maikka ama revan, i ngene taqat drlem ai ama Ngemumaqa dai qe tekmet nama tekmeriirang, i maikka iirang peviit. ⁷I sama Epapras ka su ngen te lungera ama Lengi ama Atlunget. Be ama tekmeriirang ama atliirang dai sama Ngemumaqa qa rekmet niirang. I ma Epapras dai iaq ama atluqa

vet ma Kristus aa rletki. Be qa, dai namen auut, i uuret matna ma Kristus aa rletki, be maikka uure narliip se qa. I ai de qa tat never auut de qe taqa uas tema Kristus aa rletki gel ngen. ⁸Dema Epapras ka sil bauut sevet lungera ama arlem, i ama Qevepka ama Glasingaqa qa mu nget da ngen a rlan be a ngen arlem never ama Ngemumaqa aa uis.

Ma Paulus Ke Raring Iv Ama Ngemumaqa Qe Semadlek Nama Kolosiqena

⁹De vet luqa ama nirlaqa, i nge rarles, i uut narli liirang aa sever a ngen, de qatikka nge rarlima ianai, i qatikka masmas uure raring ba ngen. I ai de uure raring sagel ama Ngemumaqa, ip mager ip ka tat naver a ngen, ip ngene taqat drlem sama tekmeriirang, i qe narliip ngene tekmet niirang. Be mager iv ama Qevepka ama Glasingaqa qerl kurl a ngen tama adrlem ama atlunget, i nget muqas muqas de ngen ama tuaqevap. Be liirang aa dai maikka mager ip buup niirang gel ngen. ¹⁰De uure raring ip mager iv a ngen a mugunes ip taquarl luqa, i maikka qa namen ama Slurlka. De diip ke narliip sama tekmeriirang, i ngene tekmet niirang. De diip ngene riirl ama rleriirang ama atliirang. De maikka mager ip slepslep per a ngen sama Ngemumaqa aa drlem ip maikka ngene taqat drlem se qa. ¹¹De mager ip katikka ama Ngemumaqa qe semadlek na ngen ne aa dlek, i maikka nget peviit. De qatikka ne lungera aa dleq ama atlunget, dai mager ip ngen deraarl malkuil pama merlen. De quasik mager ip ngeterl a ngen a rut. De mager iv ama arlias per a ngen. ¹²I mager iv ama arlias per a ngen, de ngen deraqen nama atlu sagel auut Mam ama Ngemumaqa. I sa qa rekmet na ngen ip ngene tekmet nama tekmeriirang ama atliirang ip mager ip ngen det ama tekmeriirang, i sa qa mak niirang bareq a ngen pe uusep. I diip ngen det liirang aa, i ngene nama Ngemumaqa aa uis mai, i lura, i qurli ra men ama Ngemumaqa aa nirlaqa. ^{13,14}I ama Ngemumaqa qa mer auut nemet ma Satan aa ngerik, i ai de murl kurl uut pama arlenki. De qa mu uut mene luqa ama Rluimka aa liinka, i maikka vem ka se qa. Be sa qa vandem per auut de qa lemerl auura viirang, ne aa Uimka aa rletki men ama lalemka.

Aiv Uurem Ngim Sagel Ma Iesus Dai Uuret Lu Ama Ngemumaqa

¹⁵Maikka quasik mager iv aqek ke lu ama Ngemumaqa. Dap ma Iesus dai maikka qa ip taquarl ama Ngemumaqa.

Dema Iesus dai qe ruirl sama tekmeriirang mai, i ama Ngemumaqa qa rekmet niirang. ¹⁶I raquarli ma Iesus dai qa rekmet nama tekmeriirang mai. I qa rekmet nama tekmeriirang per ama aivetki, i ai de uuret lu iirang.

De ngene liirang aa vuusep, i ai de quasik uuret lu iirang. De qerlka qa rekmet ne ngen ama Angeluqena ama barlta. De nema Kristus dai ama Ngemumaqa qa rekmet nama tekmeriirang mai. Be liirang aa mai dai aa tekmeriirang aa.

¹⁷As murl, i as kuasiq ama tekmeriirang nge men, dap ma Kristus dai qasa qurli qa aa. Be ne aa dlek dai qa rekmet nama tekmeriirang mai be qatikka qurli iirang maget nademna.

¹⁸Ma Kristus dai ama Barlka, i qe ruirl sama qaqet per ama Lautuqi. Be ama qaqet dai aa liinka na ra. I raquarli qa dai ama rarlimini sama iames barek luqa ama liinka ver ama Lautuqi. De qa dai qa arlma, i qa maarl naver

ama aapngipki varlen lura ama qaqet, i sa ra ngip. Dai mager ip ka dai raquarl ama Barlka, i qe ruirl se liirang aa mai.

¹⁹I ama Ngemumaqa qa mu aa qevap ip liirang aa mai, i iirang gel ka dai qurli iirang gel luqa ama Rluimka. Taqurla bama Ngemumaqa qa qurl ma Kristus tama iames ngen ama dlek.

²⁰Ama Ngemumaqa dai qa mak ne aa Uimka ip ka dai ama Barlka ip ke ruirl se uut. I raquarli ma Kristus aa qerekka qa rletik men ama lalemka. I ama Ngemumaqa dai ama arlias-per-a-qa ip saqias ke guirl ama tekmeriirang mai sagelemiis. I ama tekmeriirang naver ama aivetki de qerlka nev uusep. I ama Ngemumaqa qa rekmet nama uupka varlen mis, ke nama qaqet nema Kristus aa aapngipki men ama lalemka.

²¹Be saqikka ngen dai qurli ngen maget ngene nama Ngemumaqa. Dap mekai dai qurli ngen sangis nema Kristus, i maikka a ngen a qumeska nama Ngemumaqa. I raquarli a ngen a tuaqevap dai angera qumeska nama Ngemumaqa be ngen dekmet nama viirang.

²²Dav iara dai saqiaskerlka ma Kristus ka rekmet na ngen bama Ngemumaqa aa rluavik na ngen. I ma Kristus ka rekmet taqurla ip mager ip kat den se ngen sagel ama Ngemumaqa. Be diip mager ip ngen dai ama seserlta na ngen, i quasiq angama viirang men a ngen. De ngene liirang aa, i quasik mager iv ama Ngemumaqa qa raarl na ngen sever iirang arleves.

²³I diip nge ren taqurla, i ariq aip ngene taneng ama tuaqevap merep, de maikka ngen deraarl madlek. De quasik mager iv a ngen a ding se a qerang iv iirang ngere kiat met ngen. Taqurla ip ngen diit namene lungera ama tuaqevap madlek sevet lungera ama Lengi ama Atlunget. I lungera, i sa ra sil na nget bareq ama qaqet per ama aivetki. I ngua ma Paulus dai sa qurli ngua vet luqia ama rletki, i ngul sil ne lungera ama Lengi ama Atlunget. Be uurel sil na nget bareq ama qaqet per ama aivetki.

Ma Paulus Ka Tat Never Ama Lautuqi

²⁴Be iara dai ama arlias per a ngua, i ngu tal ama merlen bareq a ngen. I liina dai iini nge tat never a ngen. I liina dai sama Kristus ka sil ai diip ngu tal ama merlen, lua, i aip ngu narliip ngul sil nama Lengi ama Atlunget, ip nge tat never ama qaqet per ama Lautuqi. Be luqia ama Lautuqi dai ip taquarl ma Kristus aa qetdingki. Taqurla be ngu narliip ngu verleset ne lungera ama getget, i ma Kristus ka mak na ngua ip ngu verleset na nget. Be ngua tat never ama qaqet per ama Lautuqi. ²⁵De ngua dai qatikka ama Ngemumaqa qa mu ngua ip ngut matna bareq ama Lautuqi. I luqia ama rletki ip kia tat navet lu ngen aa, i quasiq ai ngen nevet ma Isrel. De gua rletki ip ngul sil mer ama Ngemumaqa aa lengi mai. ²⁶I qatikka ai de murl vet lungera ama niirl dai dama Ngemumaqa qe trles lungera ama lengi riq ama qaqet mai. Dav iara dai sa qa reqerl na nget sekgames bareq aa qaqet. ²⁷Ama Ngemumaqa dai qe narliip ke teqerl aa qaqet ip mager ip tat drlem se lungera ama lengi ama trleses pem nget. I maikka ama atlunget. Be mager ip nge tat naver ama qaqet mai, i ngene lura, i quasiq ai ama Isrelkena na ra. I lungera ama lengi dai raqurliani. Ma Kristus dai qurli qa da ngen a rlan. Be qurli ngen de naa na qa, ip diip ka iit se ngen ip kurli ngene na qa vuusep.

²⁸Taqurla be ai de uurel sil nama Lengi ama Atlunget sevet ma Kristus bareq ama qaqet mai. I ai de uure su ra ne aa saikngias ama atlunget, i uur

raneng a nget. De uurel sil ba ra ip te taqam ngim de ra tit kur ama Ngemumaqa aa lengi mai. I raquarli uure narliiv uut den sama qaqet mai, i iak de iak sagel ama Ngemumaqa; iv aip ta men sagel ka, de uut narliip ta dai ama seserlta ip taquarl ma Kristus. ²⁹Uure narliip liina nge ren taqurla, be ne gua dlek, dai ai de ngut matna maden. I qatikka ma Kristus ka qurl a ngua re lungera ama dlek. Be lungera ama dlek dai ngeret matna gel ngua.

Maikka Mager Ip Ta Tu Araa Qevap Madlek

2 ¹Ngu narliip ngen drlem ai maikka ai de ngut matna madlek ip ngua tat never a ngen ama Kolosiqena, de ngen ama qaqet mai, i lura, i as ai de quasik ta lu gua sakngaqi. ²De ngut matna madlek, i raquarli, ngu narliip ngene dlek, i qurli ngen me nana nama Slurika aa ngimsevetki. Ai de ngut matna madlek be diip liina ngere semadlek na ngen a tuaqevap. Be maikka mager ip diip ngene taqat drlem pama Ngemumaqa aa lengi angera rleng, i ama trleses pem nget. I qatikka lungera ama lengi ama trleses pem nget dai nema Kristus. ³I qatikka ama saikngias ama atlunget de ngen ama tuaqevap ama trleses pem nget dai maikka nget mai gel ma Kristus, i maikka liirang aa dai iirang peviit, i iirang nge uirl sama qelaing.

⁴Ngua taqen taqurla, i raquarli quasik ngu narliiv aqek ke qaak tem ngen ne a qeng ama lengi ip ka iit se ngen puuqas. I lungera ama lengi, i quasiq ai nget nagel ma Kristus. ⁵Ama revan, i nama qetdingki dai quasiq ai qurli ngu na ngen. Dap ne gua tuaqevap dai ai de ngua tu gua qevap sever a ngen masmas. Dama arlias per a ngua, i ngut lu ngene taqat matna, de ngen dru a ngen a qevap madlek sevet ma Kristus.

Maikka Mager Ip Kurl Uut Mas Men Ma Kristus

⁶Sa ngen mer auura Barlka ma Iesus Kristus seda ngen a rlan. Taqurla dai be maikka mager ip ding se ngen ip kurli ngen masmas men a qa ip ngen diit kut ka. ⁷Be qatikka mager ip mene ma Kristus naik dai ngen deraarl men a qa. I qatikka ama iames dama dlek dai nagel ka. Be maikka mager ip ngen dru a ngen a qevap malkuil sevet lungera ama Lengi ama Atlunget, i sa uut su ngen tem nget. De qatikka mager ip masmas ngen deraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa sever ama tekmeriirang ama atliirang, i qe tekmet niirang sagel ngen.

⁸Maikka mager ip ngenet lu, iv ait de qula aqek ka rekmet na ngen ip ngen diit kur aa lengi, i qe su na nget. I qe su ngen te lungera ama tuaqevap, i quasiq ai ama revan-nget. I qatikka ngerel sil sevet liirang aa ama tekmeriirang, i ama qaqet naik ta tu araa qevap niirang. I lura raqurla dai ai de ra taqen sever ama serlura araa gamansena de ngen ama ais-iirang muqas muqas. ⁹I ngen drlem, ai ama Ngemumaqa aa iames mai dai qa qurl ma Iesus tem nget, lua, i qurli qa iara varlen me uut per ama aivetki. ¹⁰Be ma Kristus aa tekmeriirang ama atliirang dai maget niirang gel ngen. I raquarli rerlas tem ngen men a qa. Be qa dai qa veviit daleng lura, i re ruirl. De qe ruirl se ngen ama dlek mai. ¹¹Be raqurla bama quanases met ngen, ngene na qa. I ma Kristus dai quasiq ai qa sik per a ngen ip taquarl ai dama Judaqena re tekmet. Dap ke sesik per a ngen te a ngen a viirang angera dlek. De qe periktem se ngen namen ama viirang angera dlek. ¹²De murl lua, i ra uk ngen

pama qerlap, dai raquarl ai ama Ngemumaqa qa qutserl ngen, ngene nema Kristus. Baip lua, i ngen maarl nep ma qerlap dai raquarl ai ama Ngemumaqa qa maarl na ngen, ngene nema Kristus. I qatikka liina nge men taqurla, i raquarli ngen dru a ngen a qevap ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet taqurla ne aa dlek.

¹³As mekai nauirl ver a ngen a tuaqevap dai ngen ngip. I ngen ngip mer a ngen a viirang, i raquarli quasik ai ama Ngemumaqa aa uis na ngen de quasik ai ngen mit kur ama Lo, i ama Ngemumaqa qa qurl ma Moses. Dav iara dai saqias ama Ngemumaqa qa iames na ngen ip saqiaskerlka raquarl ka iames nema Kristus. I qa rekmet taqurla ne liina, i aa arlem never auut de qa suquv auura viirang. ¹⁴Ama qarlidang mai vama langinges, i lungera, i ngere narliip nget sev auut pes sever auura viirang arleves, dai sama Ngemumaqa qa verleset na nget. I ama Ngemumaqa qa verleset ne liina raqurliani. Lua, i ma Iesus Kristus ka ngip men ama lalemka, dai raquarl ai ama Ngemumaqa qa met luus aa ama langinges de qa uadem se uus men ama lalemka. Be ama qarlidang nama Lo ve luus aa ama langinges dai verleset na nget. ¹⁵Be nema Kristus aapngipki men ama lalemka, dai qa reqerl ama qaqet mai ai sa qa mer ama iaus arla dlek, i mekai ngere ruirl se uut de ngere uas tem uut.

Kula Ngen Diit Kur Ama Lo I Ama Qaqet Ta Mu Nget

¹⁶Dai quasik mager iv a ngen a ding se aqek ip ke tekmet ne angama ais-iirang, i qe tuqun ai ngene tekmet nama vu se liirang aa, i ngen dres ama asmes, i nget muqas. Dap kuarl angama qerlap, i nget muqas. Dap kua raquarli quasik ngene tekmet nama talak per ama ages. Dap kuarl, i aip baing-baing sama iaquunki de quasik ngene tekmet nama talak. Dap kuarl, i aiv ama nirlaqa ma Sabat de quasik ngene tekmet nama talak. ¹⁷I murl dai liirang iara dai raquarl ai ama nemki niirang, i iirang ngere teqerl ne liirang aa, i as diiv iirang nget den. Dav iara dai sa liirang aa nge men. I liirang aa ngere siquat tama a raatmaat-nevet, i nget gel ma Kristus.

¹⁸Dariq aiv iak ka taqen sevet liirang aa, i qa lu iirang per ama veng, de ariq aip kel sil ai, iai de qe manepnas de qe lautu sagel ama Angeluqena, dai quasik mager iv a ngen a ding se luqa raqurla ip ka sev a ngen pes. I lura raqurla dai buup ta ne liirang aa ip ta taarl nanas. I raquarli, ama mugunes ama murlases dai qatiaskerl ai de uus ngere uas tem ta. ¹⁹Dai de quasik ai maikka rel sil nema Kristus aa lengi ama revan-nget. I ma Kristus dai auura Barlka, de uut dai raquarl ai aa qetdingki nauut. Be ai de qe uas tem uut ama qaqet per ama Lautuqi, be ai de uure riirl ip taquarl ama Ngemumaqa qe narliip.

²⁰I ngen drlem ai sa ngen ngip ngene nema Kristus. Be ngen dai sa verik tem se ngen namen ama Lo, i nget muqas muqas naver ama aivetki. Dap ngu lu nanaa be ai de a ngen aatmitki ip taquarl lura, i ra naver ama aivetki? De ngu lu ai de nanaa be ngen diit kur ama Lo raqurliani.

²¹“Kula ngene taneng liina, de qula ngen dres liina, de qula ngenep kuap ama tekmeriirang per a ngen a ngerik?” *Aisaia 29.13*

²²De lungera ama Lo dai nge taqen sevet liirang aa, i aiv uur rekmet niirang baip maget de lenges niirang, i qatikka liirang aa never ama aivetki. I qatikka ama qaqet ta mu lungera ama Lo dap kuasik ai ama Ngemumaqa, de re su uut

tem nget. ²³Lungera ama Lo dai naqerl taquarl ai sever ama saikngias ama atlunget. Dap lungera ama Lo dai nget namene lungera, i ama qaqet naik ta tu nget. De ngere tekmet nama qaqet be re kaaq ai re manepnas, de ngere tekmet na ra be re sair senas. Dap lungera ama Lo dai quasik mager ip ngere tiktik da auura mugunes ama murlases angera narliip.

Ngene James Ngene Nema Kristus

3 ¹Dai ama Ngemumaqa dai qa qurl a ngen tama iames, dai be raquarl ai qa maarl na ngen never ama aapngipki. Taqurla dai mager ip slep-slep per a ngen, i ngene mali rama tekmeriirang nev uusep. I vet luqia ama luqupki, dai qurli ma Kristus, i ama King na qa vama Ngemumaqa aa merl-merliit, i qe uas tama tekmeriirang mai. De qerlka ama Ngemumaqa qa taarl ne aa rlenki. ²De qatikka mager ip masmas ngen dru a ngen a qevap sever ama tekmeriirang nev uusep. De maikka mager ip ngene rarlik liirang aa veviit. De qula ngen dru a ngen a qevap sever ama tekmeriirang ama viirang, i ai dama qaqet te tekmet niirang. ³I raquarli quasik ai ngen diit kur ama aivetki ara tekmeriirang ip taquarl murl. I sa ngen dai raquarl luqa, i qa ngip. Be liirang aa never ama aivetki, dai quasik mager iv iirang ngere kiat mer a ngen a tuaqevap. Dai lungera ama iames, i ngene nema Kristus ngene taneng a nget, dai quasik ai ariq ama qaqet naver ama aivetki ret lu nget. Maikka quasik. I qurli nget gelna nama Ngemumaqa, be da araa saqang dai nge rlerles. ⁴Ma Kristus dai ama rarlimini na qa se auura iames. Baip lua nasat, i diip ke guirl de diiv ama qaqet te lu qa. De diip te lu ngen a ngen, i baing se ngen sekgame ngene na qa. Be diip ngen a ngen, ngene raneng lungera ama iames ama atlunget, i nger ip taquarl ama Ngemumaqa ansinki.

Sama Iames-ta Nauut

⁵Ngen dai sa raquarl ai ngen ngip ngene nema Kristus. Taqurla dai quasik mager ip ngene tekmet nama viirang. Maikka qurli. De maikka mager ip ngene veleng per ama aivetki ara tekmeriirang mai, i liirang aa, i qurli iirang per a ngen a tuaqevap. I liirang aa, i ngua taqen sever iirang, dai, i iirang taqurliani. Liina, i re-nanna maden maden de iarang, i quasik ai ama atliirang. De liina, i ama rut nge taarl sevet liina ip te-nanna, de liina, i re rarliq ama viirang de re rarliq iari araa quvang iirang. Liina, i re rarliq ama tekmeriirang, dai liirang aa never ama aivetki, dai ai de iirang ngere kut naser ama Ngemumaqa da ngen a rlan.

⁶Kuasik mager ip ngene tekmet taqurla. Maikka qurli. I raquarli diiv ama Ngemumaqa qe guirltik nama vu bareq ama qaqet mai iai de re tekmet ne liirang aa raqurla, dai de quasik ai ra tit kur aa lengi. ⁷Saqikka murl ngen dai quasik ai ngen diit kur ama Ngemumaqa aa lengi. De saqikka ngene tekmet ne liirang aa ama tekmeriirang.

⁸Dav iara dai mager ip ngene serlek ne liirang aa raqurliani.

Kuasik mager ip ngene serlin iari de maikka rletrlet per a ngen na ra.

De quasik mager ip ngen druqut iari, dap kua ngen deraqen nama lengi ama vunget.

⁹De quasik mager ip ngene kaak te a ngen ari, be iari ama Kristenkena. I sa raquarli, gelem ngen dai sa ngen kirlvem sama mugunes ama murla-ses nagelemiis.

¹⁰Be ngen dai sama iames-ta na ngen. I qatikka luus aa ama mugunes ama iameses dai ama Ngemumaqa qa rekmet na uus. Be qatikka ai dama Ngemumaqa qerl kurl a ngen tama adrlem ip ngen drlem se qa, de qe tekmet na ngen iv ama iames-ta na ngen. Be luus aa ama mugunes dai qatikka mager ip maikka raquarl ka.

¹¹Taqurla dai ariq aip pet luus aa ama mugunes, dai ariq aip ngi, i quasik ai ngi navet ma Isrel dap kua naver iang ama liin, dai liina dai quasik a qeni. Dap kuarik ngia tit kut liina, i ai de re sesik per ama quatta dap kua quasik, dai quasik a qeni. Dap kuarik ngi never iaq ama lengiqa qatti sangis, dap kua ngi nep ma qevel, i quasik gia angama adrlem, dap kua ngi, i qurli ngi mer iaq aa ngerik, dap kua ngi dai verik tem se ngi be qurli ngi naik, dai saqikka liina dai quasik a qeni. Dap liina, i ama barliini dai raqurliani. Ma Kristus dai qa rekmet nama tekmeriirang mai. Dema Kristus dai qurli qa dama qaqet mai araa rlan bama quanases met ta.

Maikka Mager Ip Gia Arlem

¹²Dama Ngemumaqa dai sa qa mak na ngen bareq anas. Be ngen dai aa qaqet na ngen be maikka ai de qe rarlik ngen. Taqurla dai mager ip ngene tekmet taqurliani. Maikka mager iv a ngen arlem naver ama qaqet mai de ngene taqa tekmet se ra. De mager iv a ngen a narliip dai ngene manep nget, de mager ip ngene tekmet nama uupka vem iirang sagel ama qaqet de mager iv a den ngen se ra de re tekmet nama vu sagel ngen, dap kuasik ngene piirlit ba ra.

¹³Dariq aiv iari never a ngen, i araa ngama lengi, i iari ra rekmet nama vu sagel ngen, dai quasik mager ip ngene piirlit liirang aa ama viirang nama vu. Kurli, dap mager iv a ngen arlem naver a ra, de ngerlangken per a ngen ne araa viirang. I sama Kristus dai sa qa lemerl a ngen a viirang, dai be saqikka mager ip ngene tekmet taqurla. ¹⁴Mager ip ngene tekmet ne liirang aa. Dap liina, i maikka iini veviit, dai ama arlem naver a na. I liina, i ama arlem naver a na dai ai de iini ngere sem mamerl ver a ngen a rut be qurli ngen temna nama atlu. ¹⁵Ai dema Kristus kerl kurl a ngen tama uupka. Taqurla dai mager iv a ngen a ding se luqa ama uupka ip ke ruirl nanaiq a ngen a tuaqevap per ama tekmeriirang, i ngene tekmet niirang. I raquarli ama Ngemumaqa qa mak na ngen bareq anas, ip mager ip ngen dai ama quanases met ngen per ama liinka ama quanaska. De qerlka mager ip ngen deraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa sever ama tekmeriirang mai.

¹⁶Dema Kristus aa lengi dai maikka mager ip kurli nget da ngen a rlan. De mager ip ngene su nama saikngias, i nget muqas muqas, ama atlunget, de ngene semadlek nana. De mager ip ngene taing ama taing nev ama Ngemumaqa aa Langingka. De ngen ama taing, i nget sevet ma Iesus. De ngen ama taing, i nget nagel ama Qevapka. I maikka mager ip ngene taing nada ngen a rlan nama arlias sagel ama Ngemumaqa.

¹⁷Dama tekmeriirang mai, i ngen deraqen de ngene tekmet niirang, dai ip ngenet dadem liirang aa, i ai dama Slurlka ma Iesus aa qaqet te tekmet niirang. De qerlka mager ip maikka ngen deraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa sever ama tekmeriirang mai. De auura Slurlka dai diip ke tal liina, i uut taqen nama atlu de qerl kurl auut Mam ama Ngemumaqa.

A Lengi Bareq Ama Lavu Ngen Ama Rluis

¹⁸Ngen ama nankina, dai mager ip ngene narligel de ngen diit kur a ngen a ngerlviq ama quatta. I raquarli ngen dai namen ama Slurlka be liina dai ama barliini daa saqang.

¹⁹De ngen ama quatta, dai maikka mager ip ngene rarliq a ngen a ngerlviq ama nankina. De maikka mager ip ngene taqa uas tem ta de ngene taqa tekmet se ra, i arik ma lenges ne araa tuaqevap.

²⁰De ngen ama rluis, dai maikka mager ip ngene narligel a ngen a lavu, i mager ip ngen diit kur ama lengi ver ama tekmeriirang mai. I ama Slurlka qe narliip se ngen ip ngene tekmet ne liina raqurla. ²¹De ngen ama lavu ama quatta, dai quasik mager ip ngene serlin a ngene uis maden. I arik ma, raqurla be lenges na ra be quasik te siquat ip ta tit naser ama Slurlka.

Ama Lengi Bareq Ama Buaiskena De Ngen Ama Mastaqena

²²A buaiskena, maikka mager ip ngene narligel a ngen a mastaqena ver ama tekmeriirang mai. De quasik mager ip ngene tekmet ne liina, i ngenet matna maden, i aiv a ngen a mastaqena rem ngim sagel ngen. Kuasik maget. Dap mager ip ngeneng ning ama Slurlka, de qatikka qurli ngen maget per ama lat, i ngenet matna masmas. I raquarli ngenet matna bareq ama Slurlka. ²³Dama tekmeriirang mai, i ngene tekmet niirang, dai qatikka mager ip ngenet matna madlek na ngen a revan. I quasiai ai ngenet matna bareq ama qaqet. Kuasik. Dap ngenet matna bareq ama Slurlka.

²⁴I ngen drlem, ai nasat dama Slurlka qe qurl a ngen te lungera ama ranbandem, i sa qa mak ne lungera ama ranbandem bareq a ngen. I ama buaiskena na ngen barek ma Kristus, i a ngen a Slurlka. ²⁵De lura, i re tekmet nama viirang, dai diiv ama Slurlka qa raarl na ra sevet liirang aa arleves, i sa ra rekmet niirang. De qatikka ama Ngemumaqa dai qe tekmet taquarlina sagel ama qaqet mai.

4 ¹De ngen ama mastaqena, dai qatikka mager ip ngenerl kurl a ngen a buaiskena rama tekmeriirang ama atliirang dama seserl iirang. I ngen drlem, ai saqikka a ngen a Slurlka vuusep, i qe uas.

Liina Ip Te Raring Madlek Dama Mugunes Nama Atlu

²De qatikka mager ip masmas ngene raring. Be ver a ngene raring, dai mager ip ngene taqa mu a ngen a qevap de masmas ngene raring sagel ama Ngemumaqa. ³De qerlka mager ip ngen deraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa ip ka tat never auut taqurliani. Mager ip ke tekmet nama aiska bareq auut iv uurel sil ne aa lengi. I lungera ama lengi, dai ama lengi ama trleses pem nget sevet ma Kristus. I ai de ngul sil ne lungera ama lengi ama revan-nget, taqurla be qurli ngua vama karabus. ⁴De ngene raring ip mager ip ngu taqal sil vet lungera iara ama lengi ama trleses pem nget bareq ama qaqet. I qatikka raquarli ama Ngemumaqa qa qurl a ngua re luqia ama rletki be maikka mager ip ngut matna qi.

⁵De ver a ngen atmires parlen lura, i quasiai ai ra tu araa qevap, dai mager ip ngene taqa tekmet senas. De quasik mager ip ngen dering pet liirang aa, i ama Slurlka qa matna.

⁶De a ngen a lengi, i ngen deraqen dai qatikka mager ip masmas de maikka ama atlunget dema treska vem nget. Taqurla dai diip ngene taqa su ai lu mager ip ngene taqa guirltik taqurla barek lura, i quasik ta tu araa qevap.

Ma Paulus Ka Nem Ma Tikikas Ke Nema Onisimas

⁷Ma Tikikas, i maikka gua negeniqa, de qa dai ai de qe taqat matna bareq ama Slurlka. De qa dai gua rluuqa, i uunet matna remna. Dai diip ke sil ba ngen sever ama lat mai, i ngut matna. ⁸I qatikka lu ngum nem ka sagel ngen se liina, ip mager ip ngen drlem ai lu auura mugunes dai raqurla. De mager ip ke semadlek na ngen. ⁹De diip ngum nem auura negeniqa ma Onisimas ip kene ma Tikikas. I qa dai maikka auura negeniqa ama atluqa. De qa dai a ngen a lengiqi-met-ka, i qa nagel ngen pet ma Kolosi. Be diiv iane sil ba ngen sever ama tekmeriirang mai, i iirang ngere baingses iara gel uut.

Ma Paulus Kem Nem Ama Atlu Sagel Ama Kolosiqena

¹⁰Dema Aristakas, i qe karabus ke na ngua, dai qem nem aa lengi nama atlu sagel ngen. Dema Mak, i aa verliqa ma Banabas, dai qerlka ngen a qa, qa nem aa lengi nama atlu sagel ngen. Dai ariq aip ka men gel ngen, dai mager ip ngen darl se qa, ip sa raquarl medu ngua nem ama lengi sagel ngen. ¹¹Dema Iesus, i qerlka ra tis ka ma Jastas, dai qerlka ngen a qa, qa nem aa lengi nama atlu sagel ngen. I lura naik naqatikka never ama Judaqena, i lura, i ra tu araa qevap. I re na ngua, uuret matna remna, i uurel sil bareq ama qaqet ip ta tet ma Iesus seda araa rlan iv araa Barlka na qa de diiv ama Nge-mumaqa qe uas tem ta. De lura dai maikka re taqat mat naver a ngua.

¹²De qerlka ma Epapras kem nem aa lengi nama arlem sagel ngen. I qa dai ma Iesus Kristus aa maatpitka. De qatikka ai de masmas ke raring madlek bareq a ngen. Dai de qe raring sagel ama Ngemumaqa ip mager ip ke tekmet na ngen ip ngene riirl ip ma revan se ngen. De mager ip ngen drlem sama Ngemumaqa aa narliip mai. ¹³I sa nguut drlem se qa be ngul sil ma, ai de qet matna maden ip ka tat never a ngen, ngene nama qaqet navet ma Laiudisia dema Hirapolis.

¹⁴Dema Luk, i luqa, i ama doktaqa, i maikka ai de uure rarlik ka, dai qene ma Dimas ianem nem ian a lengi nama atlu sagel ngen. ¹⁵De mager ip ngene quarl te gua lengi nama atlu sagel ma Nimpa de sagel ngen ama Lautuqi, i ai de qi ngiingdemna ve ara vetki. ¹⁶Be sa aip ngen mis pe luqa iara ama Langingka, de mager ip ngene nem ka sagel ama Lautuqi vet ma Laiudisia ip saqikka mager ip ta ris pem ka. Dama Langingka, i ngua iil vem ka savet ma Laiudisia, dai saqikka mager ip ngen dis pem ka. ¹⁷De ngene sil barek ma Akipas ma, "Maikka mager ip ngi taqa uas te luqia ama rletki, i ama Slurlka qa qurl a ngi, de maikka ngi taqat matna."

¹⁸I qatikka ngua ma Paulus, i ngua iil lungera iara ama lengi nama atlu sagel ngen. Maikka mager ip ngen dru a ngen a qevap sever a ngua, i as kurli ngua vama karabus. Ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai mager ip kurli qi, qi na ngen.

Katikka verleser aa.

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA TISALANIKKA-QENA

Ma Paulus ka iil sagel ama Kristenkena vet ma Tisalanikka, i qurli luqia ama luqupki vet ma Masidonia Provins. I maikka qe narliip ke semadlek na ra, i qurli ra vama merlen, i lua, i ama qarles ip diip ma Iesus ke guirl. Taqurla de qe tekkel ta iv ama mening ta, de ra tit kur ama slurlka aa lengi. De qe teqerl a ra sevet ma Kristus aa anmenki.

1 ¹Ngua ma Paulus, i ngua iil, dema Sailas dema Timoti, i uut taqen nama atlu sagel ngen, i ma Kristus aa liinka vet ma Tisalanikka. I maikka qurli ngen men ama Ngemumaqa, i auut Mam de men ama Slurlka ma Iesus Kristus. I uure raring iv ama Slurlka qe tekmet de maget na ngen iv aa uupka dai qurli qa, da ngen a rlan, de maikka mager ip buup ngen ne aa ngimsevetki.

Ma Paulus Dai Ama Arlias Per A Qa Never Araa Tuaqevap

²De maikka ai de vet, uut taqen nama atlu malai sagel ama Ngemumaqa never a ngen, i lua, i aiv uure raring sagel ka. ³De uure raring bareq a ngen, i raquarli ngen dru a ngen a qevap marevan de ngenet matna madlek. De uure raring, i uuret lu a ngen a ngimsevetki be quasik lekkek pa ngen a ngerik dap ngen deraarl malkuil. De uur raring, i uuret lu ngen, i ngene dlek be quasiq ngene raat dap kurli ngen naa nama Slurlka ma Iesus Kristus, i diip ka ren tem uut. I maikka ai de qurl uut mai dama Ngemumaqa aa saqang, i auut Mam. ⁴I uut drlem ai ama Ngemumaqa dai qa mel se ngen de maikka qe rarlik ngen. ⁵I raquarli lua, i uut men sama Lengi ama Atlunget se veleqes na ngen dai ngen ngim sagel aaura gamansena be ngen drlem se uut. I maikka quasiq ai uut men sama lengi naik, dav ama Ngemumaqa aa Qevepka ama Glasingaqa dai qa men se aa dlek, be maikka qe teqerl auut nama revan-irang. ⁶Taqurla be ngen druqaen uut de ngen ama Slurlka aa gamansena, i ngen dru a ngen a qevap, i quattaa, i ama Slurlka aa qumespik te lenges na ngen maden. Dav ama Qevepka ama Glasingaqa dai ai de qe tekmet na ngen a rut iv ama arlias per a ngen malai. ⁷I maikka ai de ngen maarl malkuil bama qaqet nevet ma Masidonia Provins dema Akkaia Provins, i lura, i rlerlas tem ta mene ma Kristus, dai maikka ra tuaqen a ngen a gamansena.

⁸De ngen dru a ngen a qevap sever ama Ngemumaqa. Be nevet liina, be verikperik se aa lengi ver ama qerleng-iirang mirlek na ngen, pet ma Masidonia Provins, dema Akkaia Provins, de imanau. I sa lura, i re narli ama

lengi, i ngen daqal sil ba ra, dai be sa quasik mager iv uure su ra. ⁹I qatikka ra dai maikka ra sil sever auur aatmitki, i lua, i baing se uut gel ngen. De ra sil sevet liina, i lua, i ngen guirltik per a ngen a rut sagel ama Ngemumaqa ip kurli ngen per aa arlim. I luqa dai ama Revanka, i qe iames masmas. De ngenem ngim temanau ne lungera, i ai de mekai qurli ngen per angera arlim, i lungur aa dai ama iaus de ngen ne iarang. ¹⁰De qurli ngen nama atlu, i ngen, ngenem ngim na nama Ngemumaqa aa Uimka, i diip ka ren manarevuk. I ma Iesus, i murl ka maarl na qa never ama aapngipki, dai saqikka qa reviktem se uut tik ama Serlinki, i diip kia ren sever auura viirang arleves.

Puktik Pet Ma Paulus Ne Aa Mugunes I Murl Kurli Qa Gel Ta

2 ¹Dap gua rluavik, ngen drlem ai medu, i nge rarles, i uut men nauril sagel ngen dai maikka auur atmires nama atlu malai. I quasiaq ai uus nge mit naik. ²I quattaa, i medu uut men sagel ngen dav ama qaqet pet ma Pilipai dai ra mu ama merlen-iirang per auut de re sem kelev uut ip te lenges nauut. Dap katikka ama arlias per auut iv uut dan se veleques na ngen iv uurel sil ba ngen nama Lengi ama Atlunget nagel ama Ngemumaqa be quattaa, i iari dai re dlek ip tel kel uut. ³I maikka ngen drlem ai quasiaq ai uure su ngen, i uure kaak, de quasiaq ai uure teqestem ngen iv a ngen a gamansena dai ip ngene tekmet nama vu, dap kuarl ip ngene ngelanges. ⁴Dav ai de vet de uurel sil ip taquarl ama Ngemumaqa aa aam nauut de uure su nama Lengi ama Atlunget, i ama revan-nget. I ariq uure su, dai uure narliiv uuret dadem ama Ngemumaqa aa narliip. I quasiaq ai uuret dade lura, i araa narliip dai nget muqas. Dap mager iv uure tekmet kur auut Mam aa narliip, i luqa, i qet taqat lu da auura rlan. ⁵Taqurla be quasiaq ai uut taqen nama lengi ama treska vem nget iv uure kiat met ngen iv aiv aa de ngenerl kurl auut tama qelaing de ngen iarang aa. De qerlka ama Ngemumaqa, dai qat drlem liina veleques nauut. ⁶I ai de quasiaq ai uure siquar iv uure barlnas iv ama qaqet ta tis uut ai ama atlu uut, dap kua re barl auura rlen.

De saqikka quasiaq ai uure paikmet sagel iari ip te barl auura rlen. I ngen drlem ai ma Kristus dai murl, i qa mel se uut iv aa Aposel nauut, be mager ip ngenen ban auut pet luqia ama rletki. Dap kuasik uut tu ama merlen se liina. ⁷Dap maikka muqas, i ai de uure palu gel ngen, i lua, i qurl uut gel ngen. I qatikka uure uas tem ngen ip taquarl ama ngerl-nanki, i ai de qi taqa uas te are uis. ⁸I maikka vem uut se ngen, be ai de uure kurl a ngen tama Lengi ama Atlunget de saqikka maikka ama arlias per auut iv uure kuarl te auur qetdingki mai, i quattaa, i re lenges nauut. I qatikka raquarli uure rarlik ngen malai. ⁹I auura rluavik, ngen drlem, ai lua, i qurl uut gel ngen, dai de masmas uuret matna ama rleriirang ip tama qelaing. Be ne liina, be uure tal ama getget. I uuret matna gel ama nirlaqa, de saqikka ver ama arlen. I vet luus aa dai quasiaq uure narliiv uut tu ama merlen per a ngen be a qek. I ai de uurel sil ba ngen taqurla nama Lengi ama Atlunget nagel ama Ngemumaqa.

¹⁰Be mager ip ngene sil ai ama revan sevet liina, i ai de ngul sil.

Dama Ngemumaqa dai qet lu auura mugunes peleques na ngen. I qatikka mekai, i qurl uut gel ngen ma seserl, de maikka auura gamansena dai ama glasing a nget, de quasiaq angama viirang iv iari ra taqen se uut. I murl auura gamansena raqurla, veleques na ngen, i ngen dru a ngen a qevap sever ama

Slurlka. ¹¹I ngen drlem ai uure uas tem ngen ip taquarl ama ngerl-mamka, i qe uas te aa uis. ¹²De ngu dlek, i ngu semadlek na ngen ip ngen diit kur ama Ngemumaqa aa lengi, de ngenet dade aa gamansena nama atlu. I maikka luqa, i qa nes tem ngen ip kurli ngen masmas per aa qerlingki revuk de diiv aa ansinki dai qurli qi mirlek na qi.

¹³De iani, i ama barliini, i ai de masmas de uut taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa, i raquarli ngen daneng merep lungera ama lengi, i uut men se nget. Dap kuasiq ai ngen dru a ngen a qevap ai ama lengi nagel ama qaqet naik, dap ngen mer a nget, i ama lengi nagel ama Ngemumaqa, i nget dai ama revan. De qerlka lungera ama lengi dai ai de ngeret matna da ngen a rlan, be ngen dru a ngen a qevap sever a qa.

¹⁴Be gua rluavik, per a ngen a mugunes dai sa ngen taquarl lura ama Kristenkena vet ma Judia ver araa Lautuqi. I ver araa qerlingki dai lura, i ra tit kut ma Iesus Kristus, be maikka lenges lenges na ra nagel araa lengiqi-met-ta. De qerlka ngen a ngen, dai ngen drlem se liina gel a ngen a lengiqi-met-ta.

¹⁵De murl vet ma Judia, dai ra veleng ama Slurlka ma Iesus, de ngen ama Slurlka Aamki-na-ra, de maikka ra ingarl se uut. I lura raqurla dai re tekmet be quasiq ama arlias per ama Ngemumaqa, dap maikka re tekmer iv aa qaqet mai dai araa qumespik na ra. ¹⁶I quasik te narliiv uure sil ne lungera ama lengi sagel ama qaqet, i quasiq ai ama Judaqena na ra. I quasiq te narliiv ama qaqet per ama qerleng mai re iames. I re tekmet nama vu raqurla be maikka da araa rlan dai buup ta nama viirang. Be ama Ngemumaqa aa serlinki dai qia aat per a ra. Be sa quasik mager ip te virliir a qeni.

¹⁷Dap gua rluavik, lura, i auura qumes-ta ra verik se uut nemen a ngen sama veluus, dai be maikka arlem uut. I qurl uut sangis, i nauura qetdeng dap da auura rlan dai maikka auur arlem, i uut narliip kurl uut pembed, uut na ngen.

¹⁸I maikka ai de uure dlek iv uut den sagel ngen. I ngua ma Paulus dai qatikka ai de ngu dlek ip ngua tit, dap ma Satan dai qe pesdet mene gua aiska. ¹⁹I laiv, i aip pet luus aa, i auura Slurlka ma Iesus Kristus kerl guirl, de diiv uuren bandem nama gi iv ama arlias-per-a-qa? I qatikka diip uure kuarl tem ngen ip bareq a qa, be diiv auur arlias malai never a ngen. I qatikka diiv uut den se ngen. I diiv uut taarl ne aa rlenki never a ngen. ²⁰A revan, i diiv ama uilas da auura rlan, de iari dai diip ta taqen nama atlu sagel uut, i raquarli ngene iames.

3 ¹I qatikka ama uilas da auura rlan never a ngen, de maikka auura arlem slep, be raqurla be medu uut drlem ai mager iv as kurl uut pet ma Atens, ²dap masna uun nem ma Timoti, auura rluaqa, ip ka iit sagel ngen, dav as kurl uun naiq aa iara. I luqa dai qe taqat drlem saatmit maden maden sema Iesus aa Lengi ama Atlunget. Be mager ip ke semadlek na ngen a tuaqevap, i lua, i aiv iari ra tu ama merlen per a ngen. ³I quasik ngu narliiv iari re nging nep lungera ama merlen. I qatikka ngen drlem ai diiv ama merlen nget den, i ama Slurlka qat drlem lungera ve auut kames. ⁴I qatikka, mekai, i qurl uut gel ngen de sa ngua sil ba ngen ai diiv uure tal ama merlen. Be sa ngen drlem, i lunger iara ama merlen nget den per auut mai. ⁵Dai nguut drlem ai baing se lungera gel ngen be maikka gua arlem malai de ngu tal ama merlenka ngu na ngen. Taqurla be ngua nem ma Timoti sagel ngen ip maikka qet lu ngen aip ngen deraarl nanaa, i arik ma', ma Satan ka vin me ngen manep, dap kua gua rleriirang nge tit naik gelem ngen.

⁶Dema Timoti dai qa mit de sa qa guirl nagel ngen be maikka qa sil ai ama atlu daa rlan never a ngen. I ngen deraarl malkuil na ngen a tuaqevp. De maikka vem ngen se uut de a ngen arlem peviit. De ai de vet ngene raring bareq auut, i qatikka ngene narliip ngenet lu uut. I saqikka uut, dai uut narliiv uut tit iv uuret lu ngen. ⁷Dai be gua rluavik, i ne lungera ama merlen, i uure tal nget, de ra tu ama getget per a uut, dap ma Timoti qa men be qa semadlek nauut, i qel sil bauut ne lungera ama lengi ai ngen deraarl malkuil, i ngen dru a ngen a qevp. ⁸I qatikka arik ngen deraarl malkuil taqurla, dai be saqikka uut, dai diiv uut taarl, i uut drlem ai auura tuaqevp dai nge tat never ana. ⁹I qatikka ama Ngemumaqa dai qa rekmet nauut iv ama arlias per auut never a ngen. Dai be ngu lu diiv uure virliit nanaa, i qatias lungera ama arlias dai nget peviit? ¹⁰Ai de vet, uure raring madlek per ama niirl de ngen ama arlen. I da auura rlan, dai uut narliiv uuret lu a ngen a saqang. I ngu narliip ngu seserl ver a ngen a tuaqevp se liirang aa, i as kuasik ngene taqat drlem iirang.

¹¹I qatikka mager iv auut Mam ama Ngemumaqa de ngen auura Slurlka ma Iesus Kristus dai mager iv iane uirl se uut sagel ngen. ¹²De mager iv a ngen arlem naver a na dai ngere riirl. De mager iv a ngen arlem peviit sagel ama qaqet mai, ip taquarl ai de auura arlem sagel ngen. ¹³Dai be mager ip ke tekmet taqurla be diip ngen deraarl malkuil, de mager ip ke tekmer iv ama mening ngen marevan, i lua, i diiv uuret lu ma Iesus Kristus auura Slurlka aa nirlaqa. Taqurla de diip ke iingdemna ne aa liinka mai, i ama mening ta, be diip kurl uut dama Ngemumaqa aa saqang.

Mager Iv Ama Mening Ngen

4 ^{1,2}Dai be qatikka raqurla de ngu narliip ngu tekgel ngen ip ngen diit kut lungera ama Lengi, i murl auura Slurlka ma Iesus Kristus ka reqerl a ngen na nget. I maikka lungera ama Lengi dai ngere teqerl auut ip per auura mugunes, dai uure tekmet nama atlu sagel ama Ngemumaqa iv ama arlias-per-a-qa. I nguat drlem ai ngenet dade lungera gua lengi, dav as maikka ngu narliip ngene taqa tekmer iv ama atlu ngen malai, ip ngene narligel ma Iesus auura Slurlka aa Lengi.

³I maikka ama Ngemumaqa dai qatikka aa narliip be qa mel se ngen ip bareq anas iv ama mening ngen. Dai be qula ngene tekmet nama vu, i ngene ngangses. ^{4,5}De mager ip ngene taqa uas te a ngen a qetdingki ara narliip, i arik ma', a ngen a rut nge taarl ip ngene tekmet nama vu ip ngene ne iari maden maden. I lura, i quasik te Lautu de quasik tat drlem sama Ngemumaqa dai ra mugelnas nama qetdingki ara dlek. Dap kurli! I maikka mager iv ama mening ngen, i a ngen a qetdingki dai qi bareq a ngene Mam naik.

⁶Dai liina, i ama rangangses, dai qurla ngi lenges ne gia rluaqa. I maikka ama Slurlka aa tuvetki dai diip sagel lura, i ai de re tekmet taqurla. I sa mekai ngua men sagel ngen be sa ngua maarl na ngen sevet liirang aa arleves nama lengi ama dlek-pem-nget. ⁷I maikka ama Ngemumaqa dai qa mel se uut iv ama mening uut. I quasiq ai qa mel se uut iv uure ngelanges maden maden. ⁸Dap nemta veleqes na ngen, i re nging lungera ama lengi, i ai de ngu su ngen, dai maikka quasiq ai re nging ama qaqeraqa aa lengi, dap maikka re nging ama Ngemumaqa aa lengi, i luqa, i qerl kuarl te aa Qevpka ama Glasingaqa ip ke mening uut.

⁹De iani, i quasik mager ip ngu su ngen te liina, i a ngen arlem never ana. I raquarli ama Ngemumaqa naik dai ai de vetpet ke su ngen te liina.

¹⁰I raquarli uut drlem ai iai de a ngen arlem sagel ama Slurlka aa liinka mai ver a ngen a qerlingki ma Masidonia. Dap maikka mager ip ngenet tekmet taqurla vaapiit papiit.

¹¹De qatikka mager ip ngene dlek ip ngene palu gel a ngen a rluavik, de qula ngen deraqenses. Dap mager iv iak de iak dai qe taqa uas taa lat, de qet matna ne aa ngerik tama qelaing, ip taquarl ai de mekai, i uure su ngen nauirl. ¹²Be lura, i quasiq ai ama Kristen na ra, dai diip tat drlem se a ngen a gamansena, de diip te palu gel ngen. De diip kuasiq ai ama ruus per a ngen te aqeni.

Ama Slurlka Aa Lengi Sever Ama Ngipta

¹³Gua rluavik, diip ngul sil sevet lura, i ai de rep ngip. I maikka ngu narliip ngu teqerl a ngen ip ngenet taqat drlem. I quasik ngu narliip ngene lenges nanas nama arlemigl nevet lura, i ra verleset. I quasik ngene tekmer ip taquarl lura, i quasik ta tu araa qevap sever ama Ngemumaqa. Kurli!

¹⁴I maikka uut drlem ai ma Iesus dai ra veleng ka be qa ngip. Baiv aa de qa maarlviit never ama aapngipki. Taqurla be uut drlem ai lura, i rerlas tem ta mene ma Iesus, dai aip ta verleset nanari, dap nasat, i lua, i diip ma Iesus kerl guirl, de diiv ama Ngemumaqa qa at lura, i aa liinka, i murl ta ngip.

¹⁵I qatikka ama Slurlka dai murl ka mu lunger iara ama lengi ver a ngua ip ngul sil na nget. I liina ma'.

Aip lua, i baingbaing sema Iesus gel lura, i re iames, dai diip kuasiq ai re uirl sagel ka. Dav aa qaqet, i murl ta ngip dai diip te uirl sagel ma Iesus. ¹⁶Be lua, i diip kat den manarevuk, dai diiv ama asneski ama slurlki qia ren sevet liina, i baingbaing se qa. I diiv ama Angeluqena araa Barlka dai diip kes nes slep, de diiv aqek ke iis ama rlaunka manarevuk nagel ama Ngemumaqa. Taqurla dema Iesus dai diip baing se qa, i qat den manarevuk de diip masna ama Kristenkena, i murl ta ngip per ama aivetki mai, dai diip ta raarlviit de ra iit nauirl sagel ka. ¹⁷Baip lua, i ra tir iviit mer ama serliqis pama aavul, de saqikka uut, i uurem ngim, dai diiv uut tit nasar a ra be diiv uut maqas uure nema Iesus uur atmetna mer ama serliqis pevanau. Be diip kurl uut na qa masmas be quasik perlverleset. ¹⁸Dai be mager ip ngen dru a ngen a qevap sevet liirang aa, de ngen derat nevet lura, i ama arlemigl na ra never araa rluavik, i rep ngip.

Diip Kesnada Dema Iesus Ka Ren?

5 ¹Ngu lu, diip kesnada dema Iesus ke guirl? Maikka gua rluavik, kula ngene snanpet taqurla. ²I raquarli ngene taqat drlem sa su sever ama Slurlka aa nirlaqa, i diip ka ren. I diip ka ren ip taquarl ama suamka aa giqi, i quasik mager ip ke sil sever a qi. ³Dap diip ka ren pet liina ama qeleq iini, i aip ngen dru a ngen a qevap ai quasik mager ip ka ren. I vet luqia ama giqi, i diip buup nama qaqet ta taqen ma',

“Aur a mugunes dai nama atlu de maikka qurl uut nama arlias.”

Dai diip liina nge ren nama sermenes. Be diip masna lenges nama qaqet, i qatikka ip taquarl ama nanki, i qi rarles ip kil sal are uimini be qi narli

ama getget. I luqia dai quasik mager ip ki iing tik liina. De saqikka ama qaqet pet liina ama qeleq-iini dai quasik mager ip te iing tik luqa ama nirlaqa. ⁴Dap maikka ngen, i gua rluavik, dai qatikka quasik ai ama dul men a ngen a ning, be qurli ngen men ama arlenki be diip ngene aakmen se liina, i aa nirlaqa qat den. I quasik mager ip ngen aakmenses ip taquarl iaq, i qa aakmen sama suamka, i qa men. ⁵Katikka quasik! I ngen mai dai ngen nemene ma Iesus aa liinka, i qurli ngen men ama nirlaqa. De quasik ai uut nemen ama liinka, i ai de qurli ra vama bengaingki. I quasik ai uut nemen ne lura, i ama rlenta dema bengaingki qia uung per a ra. ⁶Taqurla dai maikka qurla ama neng nauut. Dap slep slep per auut de mager iv uurem ngim naa na qa dap kula uure brlaing. ⁷I lura, i re brlaing, dai ai de re brlaing per ama arlenki, de lura, i ai de rep suuv ama qerlav ama dlek-pem-nget, dai saqikka ai de re srluup men ama arlen. ⁸Dav uut, i ama Slurlka aa nirlaqa gel auut dai mager iv uuret lu gelnas. Taqurla dai be mager ip ngen det liirang aa mai, i iirang ip sever ama arasmesna, i liirang aa, i ai dama Ngemumaqa qe kuarl tem iirang. Be mager iv uure taneng aa ngimsevetki ip taquarl ama kavarl, i ai de aarl iv aar ngere pesdet ser a ngen a lemeng. Dama tuaqevap dai maikka mager ip ngen dru nger ip taquarl ama ningaqa, i ama kaap per a qa. I qa ip ke ngung per a ngen a ning. ⁹I raquarli ama Ngemumaqa dai quasik ai qa mel se uut ip ke lenges nauut ne aa tuvetki, dap sa qa mel se uut iv uure iames mene ma Iesus Kristus auura Slurlka. ¹⁰I qatikka luqa dai qa ngip bareq auut ip ke iames nauut. Dai be quasik a qeni, i aiv uut ngip dap kuarl uure iames. Dav aip lua, i qat den dai diip kar auut mai. ¹¹Dai qatikka mager ip ngen derat never ana ne lungera ama lengi. I nguats drlem ai iai de vet ngene tekmet taqurla.

Liina Ip Te Tekmet Nama Atlu Sagel Araa Barlta

¹²Dai gua rluavik, katikka raqurla, be ngu narliip ngu tekkel ngen ip ngene palu gel lura, i a ngen a ngerl-mamta, i lura, i ama Slurlka qa mu ra ip te uas tem ngen. Be ai de ret matna bareq a ngen, i re su ngen tama Slurlka aa rletki. ¹³I qatikka araa rletki dai ama slurli, taqurla be mager ip ngene narli-gel araa lengi, de a ngen arlem malai never a ra. De qula ngen deraarl metna dap mager iv ama uupka da ngen a rlan never ana.

¹⁴Dai gua rluavik, uut tu lungera ama lengi ver a ngen ip ngene kel lura, i ama mingiasta. De ngene semadlek ne lura, i ama angning-met-ta. De lura, i quasik araa ngama dlek, dai ngen deraarl na ra. De maikka mager ip ngene taqa palu gel ama qaqet mai ip ngen derat never a ra.

¹⁵De qula a ngen a ding se lura, i ai de re narliip te piirlit nama vu sagel araa qumes-ta, i ai de re tekmet nama vu sagelem ta. Dap mager ip ngene tekmet nama atliirang sademna varlen me ngen de sagel ama qaqet mai.

¹⁶De mager iv ama Slurlka aa arlias da ngen a rlan sademna. ¹⁷De mager ip ngene raring petpet.

¹⁸De mager ip ngen deraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa ver ama niirl mai, i quattaa, i ama atliirang nget den dap kua muqas, i ama merlen nget den per a ngen. I maikka ama Ngemumaqa dai qe narliip ngene tekmet ne liirang aa nema Iesus Kristus aa dlek.

Ama Lengi De Dengdeng

¹⁹De qurla ngen dereng per ama Qevepka ama Glasingaqa aa dlek. ²⁰De qula ngen deraqen se aa dlek, i qerl kuarl tama Ngemumaqa aa lengi mer iari, i aa aamki-na-ra be ra taqen per ama Lautu. ²¹De saqikka mager ip ngene taqa siquat ne lungera ama lengi, i lura rel sil na nget, aip kuarl ama revan-nget dap kua quasik. Baip ngene narli ai ama lengi ama merl nget, dai maikka ngene taneng a nget. ²²Dap mager ip ngenem ngim temanau nama viirang mai, i liirang aa iirang nget den maden maden.

²³De ngu nen ama Ngemumaqa, i luqa, i ama rarlimini na qa sama uupka ip ke mening ngen, de qe tekmet na ngen ip ngen dai maikka bareq a qa naik. De mager ip ke tekmet na ngen iv ama merlta na ngen. I mager ip ke uas te a ngen a qevap, de ngen a ngen a qetdeng, de a ngen a rut. I aip lua, i ma Iesus Kristus auura Slurlka qat den tem uut, dai diip kurli ngen nama atlu. ²⁴I luqa ama Ngemumaqa dai qatikka ama revanka, be quasik mager ip ke guirltik per a nas, dai luqa qes nes tem ngen, be mager ip ke tekmet sagel ngen ip saqikka raquarl ka meraqen.

²⁵Gua rluavik, mager ip ngene raring bareq auut.

²⁶De mager ip ngene tekmet nama atlu sagelna, i ngene sarl a ngen a ngerik-kana ip liina ngere teqerl ai auura arlem never ana.

²⁷Be maikka ngu tekgel ngen nama Slurlka aa dlek, ip ngen dris pe luqa iara ama Langingka bareq ama Slurlka aa liinka mai, i qurli ra veleqes na ngen. ²⁸De mager iv ama Slurlka ma Iesus Kristus dai aa ngimsevetki sagel ngen.

Katikka verleser aa.

MA PAULUS KA IIL IP MAIIRAM SAGEL AMA TISALANIKKA-QENA

Ma Paulus ka iil sagel ama Kristenkena vet ma Tisalanikka ip me iiram, ip ke seserl ver araa tuaqevap, i medu qa iil sevet liina, i ra taarlviit naver ama aapngipki. De qa rekgel ta iv ama mening ta de ra tit kur ama Slurlka aa lengi, i lua, i ama qares ip diip ma Iesus ke guirl. De qa nen ta ip te raring bareq a ra, de ver araa mugunes dai mager ip tet matna maden ip ta araa asmes.

1 ¹Ngua ma Paulus, i ngu ne gua iam ma Sailas kene ma Timoti uure lil sagel ngen, i ma Kristus aa liinka vet ma Tisalanikka. I maikka qurli ngen mene ama Ngemumaqa, i auut Mam de men ma Iesus Kristus auura Slurlka. ²I uure raring iv ama Ngemumaqa, i auut Mam de ngene ma Iesus Kristus auura Slurlka dai iv ianerl kuarl te ian arlem ama slurlngel sagel ngen, de saqikka mager ip ke tekmet nama auupka da ngen a rlan.

³Gua rluavik, maikka ai de vet uure dlek iv uut taqen nama atlu malai never a ngen, sagel ama Ngemumaqa de uut taarl ne aa rlenki never a ngen, i raquarli ngen dru a ngen a qevap nama revan de ngene riirl nama tekmeriirang, i ama atliirang. I a ngen arlem never ana veviit de maikka ngene taqa tekmet sena. ⁴Be ne liina dai ai de uurel sil sagel ama Ngemumaqa aa Lau-tuqina mai sever a ngen a gamansena, i ai de ngen deraarl malkuil, i quasik leklek pa ngen a ngerik. I lua, i iari re siquat na ngen nama vu dap ngenerl uirl se lungera ama merlen, i buup, de ngene taneng ama tuaqevap merep. Taqurla bama arlias per auut never a ngen.

⁵I ama qaqet mai, dai ret lu ngen, be rat drlem ai ama Ngemumaqa dai ama seserlka, i ai de qa taarl nama qaqet mai sever araa viirang arleves. Be diip ke iames na ngen per aa luqupki, i raquarli ama atlu ngen daa saqang, i quasik ngenen birling ama merlen. ⁶Be diiv ama Ngemumaqa qe seserlvet de diip ke virliit nama vu sagel lura, i ai de re tekmet nama vu sagel ngen. ⁷De diip ke rekmet nama maspetki bareq a ngen, de saqikka bareq auut mai, i iara, i lenges lenges nauut mer ama merlen-iirang. I diiv uure raneng luqia ama maspetki, i lua, i baing sema Iesus auura Slurlka manarevuk. Be diip kat den, ken aa Angeluqena dai ne araa dlek peviit. ⁸I diip ka ren ip taquarl ama altingki, i rleprlep ama varlii, de diip ka taarl ne lura, i quasik tat drlem sama Ngemumaqa de quasik te narligel ama Lengi ama Atlunget sever auura

Slurlka ma Iesus Kristus. ⁹De diiv ama tuvetki ba ra, dai quasik mager ip perlverleset. I diip lenges na ra be quasik mager ip tet lu ama Slurlka aa sakngaqi, de diip kuasik mager ip tet lu aa dlek ngen aa ansinki. ¹⁰I diip liirang aa dai raquarl lua, i aip baingbaing sema Iesus per aa nirlaqa, i diip kat den te aa liinka. De diiv uut mai, i uut never aa liinka, i uut tu auura qevap marevan, dai diiv uurem ngim nama atlu sagel ka de diiv uut taarl ne aa rlenki malai. De diip ngen, dai ngene na qa, i raquarli ngen dru a ngen a qevap ip ngenet dadem ama lengi, i uut sil ba ngen. ¹¹Katikka ai de uure raring petpet bareq a ngen ip ngen deraarl malkuil ip ngene taqa tekmet ne aa rleriirang iv aa uis na ngen, i qa mel sa ngen, be diiv aa arlem never a ngen. De uure narliip ke tekmet de maget se a ngen aa lat, i qa qurl a ngen. Be mager ip ngene tekmet nama tekmeriirang kur aa gamansena, i ngen dru a ngen a qevap sever a nget ne aa dlek. ¹²Ai de uure raring ip ngen deraarl nama Slurlka aa rlenki varlen miis per a ngen a mugunes, de saqikka mager ip ka taarl na ngen a rlen, i raquarli rerlas tem ngen men a qa. Be qatikka mager iv ama Ngemumaqa de ngen auura Slurlka ma Iesus Kristus, i mager iv ian arlem bareq a ngen.

Ma Iesus I Diip Kerl Guirl

2 ^{1,2}De guariqena, maikka ngua taqen ne gua dlek ip kula ngeterl a ngen, i aiv iari re kaak, i re tuqun ai ama Slurlka aa nirlaqa dai sa qa men. I raquarli diiv uut mai uure iingdemna, i uut na qa. De qurla ngene nanses, i aiv iari rel sil ai ra tis pama Langingka nagel uut, dap kua ra tis pema langing nagel iari, de rel sil ai ama Qevapka qa sil ba ra sever iini. Dav iari dai diip tat den sama lengi be ra taqen taqurla. De maikka qurla ngene narliigel lungera ama lengi, i nget maden maden taqurla. ³De qurla a ngen a ding se lura, i re kaak taqurla. Maikka qurla. I raquarli diiv ama qaqet per ama aivetki mai dai diip tet lu ama merlen-iam, i diiv ian den nauirl. I diip buup nama qaqet dai rem ngim temanau nama Ngemumaqa iv araa qumeska na qa. De diiv iaq ama Barlka dai diip ke uirl se ra, i luqa dai qat drlem ama rarlimini sama viirang be diip ke ral ama Slurlka aa tuvetki. ⁴I aa qumeska dai ama Ngemumaqa, qe ne aa uis, de quasik mager iv aa ding sama qaqet ip te lautu sagel iarang ama tekmeriirang. De diip kuasiq ama qelepka ip ka tuqun pama Ngemumaqa aa Luqupka vama Lautu-vem-ki ama Slurlki. I diip ke siquat ip ke nama Ngemumaqa ian ingna iv ama Ngemumaqa na qa.

⁵Dai be mager ip puktik per a ngen ne liina, i murl kurli ngua gel ngen de ngua sil taqurla. ⁶De ngen drlem, i diip baing se qa ver aa giqi, dav as ama Slurlka qe pesdet ser aa anmenki ip diip ka ren kur ama Ngemumaqa aa narliip. ⁷I iara dai ama viirang, i iirang muqas ngere riirl, i quasiq uut drlem angama rarlimini se iirang. Dap luqa ama Atluqa, i qe pestik men aa aiska dai as kuasik ka rarlisdem iv ama Semka aa giqi qia ren. Dav aiv ama Atluqa qa rarlisdem dai diiv uuret lu ama vuqa, i baing se qa. ⁸Baip luqa ama Qumeska ama Barlka, i baing sa qa mesairl, dap nasat de auura Slurlka ma Iesus dai diip kat den manarevuk se aa ansinki. De diip ma Iesus ke serlin luqa ama Qumeska ama barlka, de qe lenges na qa, de qe aar ama dlek mai never a qa.

⁹Dap lua nauirl, i aip baing sama Qumeska ama Barlka, dai diip ke raneng ama dlek nagel aa Slurlka ma Satan. Be diip ke baing sama dlek-pem-iirang gel

ama qaqet de diip ta taarl niirang peviit. Be diip te tekmet nama rleriirang ama slurl-iirang. Be diiv ama kuaindem-pem-ta araa gamansena ngere riirl, de ngen iarang, i rem ngim se iirang. ¹⁰Be lura, i araa rlen mene ma Satan aa liinka, dai masmasna re taneng liirang aa ama qaaq-iirang, i raquarli quasik te narliip trlas tem ta men ama lengi ama Revan-nget ip te iames. ¹¹Taqurla dai ama Slurlka aa ding se ra ip te tekmet ne liirang aa raqurla be rat dan sede iirang angera rlan. I ra tu ara qevap ai luqa, i qe kaak tem ta dai maikka ama revanka. ¹²Baip laip, lura, i quasik trlas tem ta men ama lengi nama revan, dap katikka araa arlias dai never ama viirang, dap diip te ral ama tuvutki sever araa viirang arleves.

Ama Ngemumaqa Qa Mer A Ngen Ba Nas

¹³Gua rluavik, auura Slurlka dai vem ka se ngen malai, de uut iara dai uut taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa never a ngen. Dai maikka lu ngen aa, i ama Ngemumaqa, i murl miaimek dai qa mel se ngen iv aa liinka na ngen peleques na ngen a lengiqi-met-ta. Taqurla dama Qevapka ama Glasingaqa dai qet matna, i qe lemerl ngen, dama Slurlka qa iames na ngen, i raquarli qe teqerl a ngen nama lengi nama revan, be ngen dru a ngen a qevap sever a nget. ¹⁴I ama Ngemumaqa qa mel se ngen ne lungera ama Lengi ama Atlu-nget, sevet ma Iesus Kristus. Be ait laip de ngen ne na qa vama Ngemumaqa aa ansinki ver aa luqupki.

¹⁵Taqurla, be gua rluavik, ngu tekkel ngen ip ngen deraarl malkuil, de ngene taneng lungera ama gamansena, i ai de uure su ngen aanamek tem nget, i lungera, i uut taqen na nget, be lungera, i uure lil sagel ngen na nget.

^{16,17}Ngu nen auura Slurlka ma Iesus Kristus, dama Ngemumaqa auut Mam iv iane semadlek na ngen per a ngen a lat. De maikka ian arlem de ian a ngimsevetki sagel uut dai qi veviit, be uuret lu, i qi tekmet nauut iv uut taarl madlek, be qi semadlek nauut ip kurl uut naa na qa nama atlu.

Mager Iv Ama Qaqet Te Raring Bareq A Na

3 ¹De gua rluavik, i ani ama lengiini, i ngu narliip ngene raring bareq auut ip perik sama Slurlka aa lengi ver ama qerleng-iirang mai. De mager iv ama qaqet te narli de re raneng a nget nama revan ip taquarl murl gel ngen nauirl. ²De mager ip ngene raring iv ama Ngemumaqa qe tekmet na auut iv uure nging tik lura ama nguarlurangta, i ama Semka aa liinka. I ngua tis ta raqurla, i raquarli quasik ai ama qaqet mai, i ra tu araa qevap marevan. ³Dav auura Slurlka dai ama Revanka, i quasik mager ip ke ngim imanau nauut. I diip ke semadlek na ngen be diip ke uas tem ngen tiq ama viirang, i iirang nget den. ⁴De uure taqat drlem ai auura Slurlka dai quasik mager ip ke ngim imanau na ngen. De ne lungera ama lengi, i uurel sil na nget dai diip ngenet dadem nget. I uut drlem ai iara ngene tekmet taqurla dai diip taqurla vapiit papiit. ⁵Be mager iv ama Slurlka qe seserl ver a ngen a tuaqevap ip ngene raneng ama Ngemumaqa aa arlem malkuil be mager iv ama Slurlka qet matna na ngen a tuaqevap ip trlas tem ngen mene ma Kristus ip kula ngenarl guirl.

Ama Lengi Ip Ngere Seserl Ver Ama Neng-Na-Ra

⁶Guariqena, ngu tekkel ngen nema Iesus Kristus aa rlenki, i auura Slurlka, ip kula ngenet dadem na ngene ne lura, i ama nengnas-pem-ta be re serlek

nama gamansena ama atlunget, i murl kurli ngu na ngen de ngu su ngen. ⁷I qatikka ngen drlem ai mager ip ngen druqaen auur atmires peleqes na ngen. I lua, i qurl uut na ngen dai quasia ai ama neng nauut. ⁸I ai de quasia ai uut, uut ter ama asmes naik nagelem ngen, dav uuren ban per a nget nama qelaing. I maikka ai de uuret matna madlek tama qelaing ba nas. I ai de uuret matna ver ama niirl de vet ngen ama arlen. I maikka quasia uut narliiv uut tu ama merlen per a ngen. ⁹I uure tekmet taqurla, iv uure teqerl a ngen nama gamansena ip ngenet matna nama atlu, dai be mager ip ngen druqaen uut. I quattaa, i mager ip ngenerl kurl auut dap kurli, i mager iv uure teqerl a ngen nama ais. ¹⁰Ii, a revan, i lua, i qurli ngua gel ngen dai uure tekkel ngen ne lungera ama lengi ma',

“Ariq iaq, i qa tiirl ip kula qe tekmet nama a rletki dai diip kuasik ngene kurl a qa re angama asmes.”

¹¹Dav iara uut narli ai iari never a ngen dai ama mingiasta, i quasik tet matna dap katikka ama ingeremki-met-ta, i lura, i ai de ra taqenses.

¹²Taqurla dai ngu tekkel lura raqurla nema Iesus Kristus aa rlenki, i auura Slurlka, ip ta taarl de ret matna de sung pet na ra, dap te mali re araa qelaing.

¹³Gua rluavik, kula ama neng na ngen sa tekmet nama atlu.

¹⁴I ariq iaq, i qen birling pet lunger iara ama langing, dai ngi taqat mer a qa, de qula ngi ding senas per a qa. Dai liina dai mager iv ama qelep ka tiq aa gamansena. ¹⁵I quasia ai ngul sil ba ngi ip gia qumeska na qa. Kuasik. Dap ngi tekgelem ka, i gia rluqa na qa.

¹⁶Dai be ngu raring, i quattaa, i ariq aiv a qerang nanaa nget den, dap mager iv ama Slurlka qe uas tem ngen. I luqa dai ama rarlimini na qa sama uupka. Be mager ip ke uung ngene aa uupka. ¹⁷I ngua ma Paulus, i ngua nem gua arlem sagel ngen ne gua ngerik ne lungera ama qarlidang, i ngua iil me nget. I vet gua langing mai dai ngu perleset ne lungera ne gua qarlidang. ¹⁸Be mager iv auura Slurlka ma Iesus Kristus ke qurl a ngen te aa arlem, i nget peviit.

Katikka verleset aa.

MA PAULUS KA IIL SAGEL MA TIMOTI

Ma Paulus ka iil sagel ma Timoti, i qa mu qa ip ke uas tama Lautu vet ma Epasas de ngene iarang ama luquviirang pet ma Aisia Provins. I qa qurl a ra rama lengi ip ta drlem sama Ngemumaqa aa narliip ip ta ter iari ama barlta ip te tal ama Lautuqi araa rleriirang. De qe su ra ip tet lu riq ama qaak-met-ta, i re su ra nama tekmeriirang ama viirang

1 ^{1,2}Guakka Timoti, ngi dai raquarl ai nguaimka marevan. Ngua ma Paulus, i ngua iil sagel ngi. I ma Iesus Kristus ka mu ngua iv aa Aposel na ngua. I ama Ngemumaqa qa nem ngua, i qatikka qa dai auura Iameska. Dema Iesus Kristus auura Slurlka dai saqikka qa nem ngua. Dai maikka uut tu auura qevap nama revan sagel ka, i qe ruirl se liirang aa ve auut kames. Be ai de ngu nen iv ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai bareq a ngen mai. De mager ip ke qurl a ngen te aa arlem ip ke iames na ngen tiq aa tuvetki. De mager ip ken ban a ngen tama uupka. I liirang aa nagel auut Mam ama Ngemumaqa de auura Barlka ma Iesus Kristus.

Ngene Qirlvem Sama Kaak-Met-Ta

³Mekai lua, i verlesperles na uun de ngua mit savet ma Masidonia, de ngua ruqun a ngi iv as kurli ngi vet ma Epasas. De ngua ruqun a ngi ip ngi qel lura, i re su nama lengi, i quasiq ai ama revan-nget. ⁴De ngil kel ta ip kula re narligel ama siit ama qaak-nget nagel iari, i lura, i ra tisavet nama murlta araa rlen. I qatikka liirang aa dai iirang nget den maden, i quasiq iirang angera arlim. Dap mager iv ama Tiksiqena re semadlek nama qaqet nama Ngemumaqa aa tuaqevap.

^{5,6}Dav iari dai sa ra ming per ama lengi ama atlunget. I lungera, i mager iv a ngen arlem nama revan. De ver a ngen a tuaqevap dai ngene narli ama atlu. Be maikka quasik ngen dru a ngen a qevap maberl. Dap lura dai sa iari ra ming pet lungera. Be rerlas tem ta mene liirang aa ama qaak-pem-iirang. ⁷De lura dai re narliiv ama Tiksiqena na ra ip te su nama Lautu arla ais, dap katias lura dai maikka quasik te taqat drlem se liirang aa dap te teqes tama qaqet ip te narligel ama lengi. ⁸Dav uut drlem ai ama Slurlka aa Lo dai ama atlunget, i ariq aiv uure taqat mit kut nget. ⁹De qerlka mager iv uut drlem ai ama Lo dai quasiq ai bareq ama atlura. Dap lungera ama Lo ip barek lura, i ra tarliq a nget. De lungera dai barek lura, i rem ngim temanau nama Ngemumaqa de re tekmet nama vu. De lura, i quasiq ai ama seserlta de lura, i ai de

re peleng araa lavu, de lura, i ai de re peleng iari. ¹⁰De lura, i ai de re-nanna maden maden, de ngene lura ama quatta, i ai de re-nanna, de ngen lura, i re suam sama rluis. De lura, i ai de re kaak, de lura, i ra taqenses, de ngene lura, i re tekmet ne iarang muqas muqas, i quasiaq aip taquarl ama Ngemumaqa aa lengi ama revan-nget ngerel sil. ¹¹I lungera ama lengi ama atlungel dai nget pama Langingka, i ama Ngemumaqa qa qurl a ngua ip ngul sil na nget. De lungera ama lengi ama atlungel dai ngerel sil ai ama Ngemumaqa dai maikka qa veviit, be qa dai ama rarlimini sama arlias.

Ama Ngemumaqa Aa Arlem

¹²Maikka ngua taqen nama atlu sagel auura Barlka ma Iesus Kristus, i qa mu ngua ip ngul sil ne aa lengi. De qa qurl a ngua te aa rletki ip ngut matna bareq a qa. De qatikka qa, qen ban a ngua rama dlek ip ngut matna. ¹³I quattaa, i ai de mekai ngua taqen mavik nema Iesus be ngu lenges ne lura, i ra tit naser a qa, i ai dama darletka na ngua be ngun ban a ra rama getget. I ai de ngu tekmet ne liirang aa, i quasik nguat drlem, de quasiaq ai ngua tu gua qevap. Dav ama Ngemumaqa aa arlem never a ngua, be qa iames na ngua tiq aa tuvvetki. ¹⁴De maikka auura Slurika qa rekmet nama atlu sagel ngua, i qa rekmet na ngua be ngua tu gua qevap de qa buup ngua nama arlem nagel ma Iesus Kristus.

¹⁵I ma Iesus Kristus dai murl ka men saver ama aivetki ip ke iames nauut naver auura viirang. Be liina dai maikka ama revan iini be maikka mager iv ama qaqet mai re narli de ra tu araa qevap. Dap mekai dai ngua uirl sama vura mai. ¹⁶Dap na ngua nauirl, dai ma Iesus Kristus ke narliip ke sek de aa arlem mai sekgames, ip diip ngua dai ama qasiquatka iv arik lura mai nasat, dai mager ip tet lu ngua, dai mager ip ta tu araa qevap saqikka sever a qa, de mager ip te taneng ama iames masmas. Taqurla be qa tu de ver auut per ama ainkules katias, iv uure guirltik per auura rut. ¹⁷Dama Ngemumaqa dai ama King na qa masmas. De qa dai quasik mager ip ke ngip, de quasik mager iv aqek ke lu qa. De qatikka qa naik dai ama Ngemumaqa ama Revanka dap kuasiq a qek. Be mager iv uut taarl na qa veviit iv uure palu gel ka iara de aaviit be aaviit, be quasik perlverleset. A revan.

Ma Timoti aa Rletki

¹⁸Nguaimka ma Timoti. Maikka ngu tekgel ngi, ip ngia tit nep ma ais mai, i murl ama Ngemumaqa qa qurl a ngi. Dai mager ip ngia ra nget de ngia raarl madlek ip taquarl ama amiqa, i qa tes ip ke ruirl. ¹⁹De mager ip ngi taneng gia tuaqevap merep de ngen ama tekmeriirang ama atliirang. I sa mekai iari ra ngim temanau ne liirang aa ama atliirang. Taqurla, be araa tuaqevap dai lenges na nget. ²⁰I ma Haimanias kene ma Aleksanda dai ian dekmet taqurla. De ngua mu iam met ma Satan aa ngerik, ip mager iv iane raqat mer ama adrlam, ai quasik mager iv ian druqut ama Ngemumaqa aa rlenki.

Liina Ip Te Raring

2 ¹Iara dai ngu narliip ngu teqerl a ngi ip ngene raring taqurliani. Liina, i iini ngere rarles dai ngu tuqun a ngen ip ngene raring bareq ama qaqet

mai. I ngene nen ama Ngemumaqa re liirang aa iv iirang nge tat never ama qaqet de ngen deraqen nama atlu sagel ka. ²De mager ip ngene raring bareq ama Kingkena de ngen ama barlta nep ma Gaman. De ngen deraqen nama atlu sagel ama Slurlka sever a ra. De ngene raring ip mager iv uut mai dai ama uupka da auura rlan. De mager iv uut tit kur ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang. ³Lungera raqurla ama raring dai ama atlunget dama Ngemumaqa aa saqang, i luqa, i qe iames nauut dai maikka vem ka se nget. ⁴De maikka vem ka sama qaqet mai ip te iames. De vem ka se ra ip maikka rat drlem se liirang aa ama revan-iirang. ⁵De uut drlem ai qatikka ama Ngemumaqa dai ama quanaska. De qatikka iaq ama quanaska, i qa maarl peleqes nama Ngemumaqa qe ne aa qaqet (ip ke ngiingdemna nauut, uut na qa). I luqa dai ma Iesus Kristus.

⁶Dema Iesus Kristus dai qa quarl temiis ip ke vandem per ama qaqet mai naver araa viirang. Be liina, dai ai dama Ngemumaqa qe narliip sama qaqet ip te iames. De qatikka qa men pet lungera ama niirl, i murl ama Ngemumaqa qa mu nget. ⁷De qatikka ama Ngemumaqa qa mu ngua iv ama Aposel na ngua, ip gua rletki ip ngul sil ne aa lengi. Be liina dai maikka gua revan, i quasiq ai ngu kaak. De qa mu ngua iv ama tiksiaq na ngua barek lura, i quasiq ai ama Judaqena na ra, ip mager ip ta tu araa qevap sevet lungur iara ama lengi ama revan-nget.

⁸Taqurla dai be ngu narliiv ama quatta naver ama aivetki mai re raring ne araa tuaqevap ama quanas nget, de rerl kuarl ne araa ngerik piit sagel ama Ngemumaqa. I lura dai maikka ngu narliiv ama seserlta na ra de mager ip te ngim temanau nama raserlin.

Ama Lengi Sagel Ama Nankina

⁹De saqikka ngu narliiv ama nankina re rurlisnas nama luan ama atlunget, i lungera, i qatikka maget kut ta. De quasik mager iv ama nankina re ngelanges, i ra tu iarang per araa qesing de ngen araa qetdingki nama qunam, i nget muqas muqas, de ngen ama gol de ngen ama luan, i nget peviit. ¹⁰Kuasik. Dap lura ama nankina, i re narliiv ama Ngemumaqa aa uis na ra, dai maikka mager ip te tekmet nama rleriirang ama atliirang. I raqurla, dai diip tem ngim nama atlu, i ama Ngemumaqa aa uis na ra.

^{11,12}Dama nanki dai qatikka mager ip sung na qi ip kula qia taqen de qia ter ama lengi. Katikka mager ip kurl ama nanki, i ding per a qi. Taqurla de quasiq ai gua ding sama nanki ip ki su ama quatta. De quasiq ai gua ding se qi ip ki taneng ama dlek daleng ama quatta. De mager ip katikka qurl ama nanki, i ding per a qi. ¹³I qatikka raquarli murl ama Ngemumaqa qa matna vet ma Adam nauirl, baiv aa de sagel ma Iva. ¹⁴De saqikka ma Adam dai quasiq ai qa uirl, i qa narligel ama lengi, i ma Satan ke kaak. Dap katikka ama nanki dai qia uirl, i qia mit kut ma Satan aa lengi be qi, dai ama rarlimini sama viirang. ¹⁵Taqurla dai bama nankina dai diip te teving mer ama getget, i lua, i rel sel ama rluis. Dai qatikka re tekmet taqurla dav ariq aip ta tu araa qevap masmas sever ama Ngemumaqa, de araa arlem, de maikka re taqa tekmet senas iv ama seserlta na ra, de araa tuaqevap ama atlunget, taqurla, dai diiv ama Ngemumaqa qe iames na ra ver ama getget.

A Lengi Bareq Ama Barlta I Re Uas

3 ¹Maikka ngua taqen iara ne gua revan. I ariq aiv iak ke narliip ke uas tama Lautu dai qe narliip sama rletki ama atluqi. ²Taqurla dai luqa, i qe

uas tama Lautu, dai maikka mager ip kurli qa mager ip kuasiq ama qaqet tet lu angama viirang, i qe tekmet niirang. De qatikka mager iv aa ngerlki ama quanaski be mas. De qatikka mager iv aa mugunes dai ama atlu. De maikka mager ip ka tit kur ama tuaqevap ama seserl nget de qe tekmet nama tekmeriirang ama seserl-iirang. De mager ip ke tekmet nama qaqet mai iv aa rluavik na ra. De mager ip ke taqa su. ³De quasik mager ip ke srluup ama qerlap ip ke kabaing. De quasik mager ip masmasna aa rutka qa taarl iv ama qurek-per-a-qa. Kuasik. Dap mager ip ke palu gel ama qaqet. De quasik mager ip ke uamet. De quasik mager ip ka tu aa qevap sever ama qelaingka mas. ⁴De maikka mager ip ke taqa uas te aa rluapi de ngen aa uis katikka. De qe taqa su aa uis ip te narligel. ⁵I ariq aip luqa, i quasik ke taqa uas te aa liinka qatikka, dai be quasik mager iv ama barlka na qa ip ke uas tama Ngemumaqa aa uis, i qe su ra. ⁶Dama iameska ama Kristen, dai quasik mager iv ama Pasta na qa. I arik ma raqurla dai qe barlnas navet liina. Dai arik taqurla dai ama Ngemumaqa qe qirlvem se qa ip taquarl murl ka qirlvem sema Satan. ⁷De qerlka lura na darliik nama Lautu dai qerlka mager iv ama arlias per a ra naver a qa. Arik taqurla dai quasik mager ip ma Satan ke quap per a qa nama luquv arla gamansena.

A Lengi Berek Lura Ama Barlta I Re Ruirl Sama Lautu

⁸Taqurla dai saqikka lura, i ama Aamngimta vama Lautu dai maikka mager ip lura ama qaqet te palu gel ta. De lura dai quasik mager iv araa aambim ama udiim. De quasik mager ip te srluup ama qerlap ama dlek pem nger ip te kabaing. De quasik mager ip ta tu araa qevap ip te kiat nama qelaing nagel ama qaqet. ⁹De maikka mager ip masmas te tekmet nama tekmeriirang ama seserl iirang. De maikka mager ip te taneng ama tuaqevap sevet ma Iesus malkuil, i lungera, i sama Ngemumaqa qa reqerl auut. ¹⁰Dai nauirl dai mager ip ngene siquat ne lura araa rletki, iv ariq aip te taqat matna, i quasiq ai ret matna mavik, dai mager ip ngen dru ra ip te uas tama Lautu.

¹¹Dai saqikka raqurla, i mager iv araa ngerlvik ta tu araa qevap ma seserl sever ama tekmeriirang, i re tekmet niirang. De quasik mager ip ta taqenses. De maikka mager iv araa mugunes dai maikka ama atlu. De qatikka mager ip masmas te tekmet nama tekmeriirang ama atliirang.

¹²De lura, i re uas tama Lautu dai qatikka mager iv iak de iaq aa ngerlki ama quanaski be mas. De qatikka mager ip te taqa uas te araa ngerlvik de ngen araa rluis katikka. ¹³Lura, i ret matna vama Lautu be re taqat matna, dai diiv ama atlura na ra. Be lua dai diip ta taarl madlek de rel sil nama Lengi ama Atlunget sevet ma Iesus Kristus.

¹⁴Iara ngu lil sagel ngen dap ngu narliiv ariq ip masna ngua ren sagel ngen. ¹⁵Be quattaa, i ariq aip kuasik masna ngua men, dai dap iara ngua iil ama lengi sagel ngi ip ngi teqerl ama qaqet nama tekmeriirang, i ama Ngemumaqa aa liinka re tekmet niirang. I luqa ama liinka dai ama Ngemumaqa, i qe iames masmas, dai aa Lautuqi na ra. Be qa mu aa liinka ip taquarl ama venaik, i ngere tal ama vetki. Dai lura dai re taqa uas te aa lengi ama revanget. ¹⁶Ii, dai be liina sever ama Ngemumaqa aa gamansena dai iini veviit, be quasik mager iv a qeq aa qeng ama lengi nge rangmes pet lungera arleves ama lengi. I liina dai raqurliani ma',

Ka men be maikka ama qaqeraqa na qa, i baing se qa sekgames. Dama Qevepka ama seserlka qa reqlerl auut ai qa dai ama seserlka.

Dama Angeluqena ra lu qa.

De aa lengi nge mit gel ama qaqet mai, dama qaqet naver ama aivetki ra tu araa qevep sever a qa.

Dama Ngemumaqa qa mit se qa sev uusep.

A Lengi Sever Ama Kaak-met-ta

4 ¹Dav ama Qevepka ama Glasingaqa dai qe taqal sil ai laip nasat per ama ningiini dai diiv iari ama Kristenkena dai diip kuasik ta tu araa qevep sevet ma Kristus. De lura dai diip ta tit kut ma Satan aa iaus ama vunget angera lengi. ²De lura, i ama qak-met-ta dai diip te tekmet nama tekmeriirang ama kaaq-iirang de ra taqen nama lengi ama qak-nget. De lura araa tuaqevp dai lenges na nget be quasik tet lu ai ama atliirang taqurla, dama viirang taqurla. ³De lura dai diip tel sil ai quasik mager iv ama qaqet te ngerlvet. De lura dai diip tel sil ai iang ama asmes dai ama qaqer araa reving-nget. Dav ama Ngemumaqa dai qa rekmet ne liirang aa. Be lura, i ra tu araa qevep de rat drlem ama lengi ama revan-nget, dai mager ip ta taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa de ra tes liirang aa. ⁴Dai uut drlem ai ama tekmeriirang mai dai ama Ngemumaqa qa rekmet ne iirang dai be qatikka ama atliirang. Dai be quasik mager iv uut tiirl liirang aa, dap mager iv uut taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa de uut ter iirang. ⁵I ama Ngemumaqa aa lengi de ngen ama raring, dai ai de ngere tekmet ne liirang aa ama asmes-iirang bama atliirang.

Timoti Maikka Ngi Taqat Matna

⁶Ariq aip ngi taqal sil ne lunger iara ama lengi bareq iari dai diip gia rletki dai ama atluqi sagel ma Iesus Kristus. De diip ngi teqerl ai ngi taneng ama dlek nagel ama lengi ama revan-nget de ngen ama lengi ama atlungel, i sa ngia mit kut nget. ⁷Dav ama siit, i ai dama ngerl-mamta rel sil na nget, i quasik ai nge tit kur ama Ngemumaqa aa lengi ama revan-nget, dai quasik mager ip ngia tit kut lungera. Dap maikka mager ip ngi taqa sunas ip ngit matna nama revan bareq ama Ngemumaqa. ⁸I liina, i ngi su gia qetdingki tama rleriirang dai naqatikka liina nge tat naver a ngi se iarang. Dav ama Ngemumaqa aa gamansena dai nge tat naver a ngi sama ais-iirang mai. I lungera dai nge tat navet gia mugunes iara ver ama aivetki, de nge tat navet gia mugunes maravuk dama uusepka aa rlan. ⁹Lunger iara ama lengi dai maikka ama revan-nget, be maikka mager iv ama qaqet mai re narli nget de ra ru araa qevep saver a nget.

¹⁰Dama Ngemumaqa dai ai de qat drlem sarl guirl ama qaqet mai. Be maikka qa guirl auut, i uut, i maikka uut tu auura qevep sever a qa. I maikka uut tu auura qevep sever ama Ngemumaqa, i qe iames. De qurl uut naa na qa ip diip ka ra uut. Taqurla, be qerl, uuret matna madlek. ¹¹Dai maikka mager ip ngi qarl te lungera ama lengi bareq ama qaqet, de ngi su ra ip ta tit kut nget. ¹²Ngi dai ama gilka na ngi. Dap kuasik mager ip gia ding se iari ip te tekmet na ngi ip taqurl ai quasik ai ngi tal ama rletki ama slurki. Dap mager ip ngi, dai ama qasiquatka na ngi barek lura, i ra tu araa qevep, i mager ip

ma qasiquatka na ngi, i ne gia lengi, i ngia taqen, de ne gia mugunes. De ngi teqerl a ra ne gia arlem, de ne gia tuaqevap, de ngen ne gia mugunes nama atlu. ¹³De qatikka ngia tit maden de ngia tis per ama Slurlka aa Lengi bareq ama qaqet ip ngi semadlek na ra de ngi su ra rama Ngemumaqa aa lengi. Ngi tekmet ne liirang aa ip deng, i ngu guirl.

¹⁴De qatikka ngiat drlem ip kula masmas per a ngi dap ngit matna ne lungera ama dlek, i ama Ngemumaqa qa qurl a ngi vet luus aa, i lura, i re ruirl sama Lautu ra mu araa ngerik per a ngi, de re raring, de rerl kurl a ngi rama Ngemumaqa aa lengi ama dlek-pem-nget. ¹⁵De qatikka mager ip masmas de ngi taqa uas te luqia ama rletki de qurli ngi mas per a qi. Dai diiv ama qaqet mai ret lu gia rletki, i qatikka qia tit, i ama atluqi. ¹⁶De qatikka mager ip ngi taqat lu gelnas de ngen liina ip ngi taqa su ama qaqet. Dai qatikka mager ip ngit matna madlek taqurla. Dai ariq aip ngi tekmet taqurla, dai qatikka diip gia rletki qia tat naver a ngi de saqikka ngen lura, i re narli ama lengi namet ngi.

Liina Ama Atliini Ip Te Sesarl Ver Ama Qaqet

5 ¹Kula ngia taqen nama qurek sagel lura, i ama serlura. Dap ngia taqen per a ra ip taquarl ai gi mam. De ngi taqa tekmet sama lugutta ama quatta ip maikka raquarl ai gia qelatpik. ²De ngi taqa tekmet sama serlura ama nankina ip taquarl ai gia lavu. De ngi taqa tekmet sama lugutta ama nankina ip taquarl gia nankina. De qatikka mager ip masmas de ngi tekmet nama atlu sagel ta.

A Lengi Sagel A Sauakta Ama Nankina

³Ariq aiv iaiq, i arla ngerlka qa ngip be qurli qi, i ngerek se qi, dai maikka mager ip ngi taqa uas tem ki. ⁴Dav ariq aip luqia ama sauaiikki ara angama rluis dap kuarl are uis, i ara alselara, dai maikka mager ip tat drlem taqurliani. Liina, i iini nge rarles dai ip ta tat naver a qi, ip te guirltik ba qi. Dai liina dai maikka vama Ngemumaqa se iini. ⁵Dariq aiv ama sauaiikki dai qurli qi, i maikka ngerek se qi, i quasiq a qeq ip ka tat never a qi, de qim ngim sagel ama Ngemumaqa, i qiat drlem ai diip ka tat never a qi. Be luqia dai qatikka ver ama arlen de ngen ama niirl mai de qi raring iv ama Ngemumaqa qa tat never a qi. ⁶Dap kua ariq aip iaiq ama sauaiikki, i qia tit kur ara narliiv ip kia taarl nanas dai naqerl kuatta, i ara qetdingki qi iames dap kia veleng per ara qevapka. ⁷De maikka mager ip ngi su ama qaqet ne lungera ama lengi ip deng, i quasiq a qeni nge ren per a ra. ⁸De qua ariq iaiq, i quasik ka tat never aa nengeni-ra de qem ngim temanau ne aa qelatpik, dai luqa qa ming aa tuaqevap sagel ama Slurlka be diip ke raneng ama tuvutki, i qi vevit daleng lura, i quasik ta tu araa qevap sagel ama Slurlka.

^{9,10}Lura ama sauakta dai mager ip ngia tu araa rlen mene iari araa uang dai mager ip lura, i araa ages ama 60 de iivit. De qatikka luqia, i murl ki taqa uas ta ara ngerlka, de mager ip luqia, i re taqat drlem se qi, i ai de qiat drlem sa tekmet nama tekmeriirang ama atliirang, i liirang aa, i qi taqa uas te are uis. De qia tarl sama nangista sagelemiis, de qi nin bareq ama Ngemumaqa aa uis, de qia tat navet lura, i re taneng ama merlen-iirang. De qatikka ver ara mugunes dai qia rekmet nama tekmeriirang ama atliirang, i iirang muqas muqas. (Dai mager ip ngia tu araa rlen.)

¹¹Dap kula ngia tu ama sauakta, i lura, i saqiaskerlka mager ip te ngerlvet mene lura araa rlen. I ariq aiv araa rut nge taarl ip saqi re ngerlvet dai ra ngim temanau nema Kristus. ¹²Be raqurla dai diip te rekmet nama vu, i ra rarlik liina, i medu ra muvuusep sagel ma Iesus. ¹³De qerlka lura ama sauakta ara iani, i re tekmet niini, i ra raneng liina, i ama nengnas be reng ingerlem maden maden. De iani i, re sil bana ai lu mager ip tet matna raqurla. De ra taqen nama viirang, i liirang aa, i quasik mager ip ta taqen niirang. ¹⁴Taqurla dai ngu narliip lura ama sauakta, i as mager ip te ngerlvet dai mager ip saqiaskerlka re ngerlvet, ip diip tel sal ama rluis de re taqa uas te araa rleriirang. Ariq aip te tekmet taqurla dai diip kuasiq angama ngilka ip bareq auur angama qumeska ip ka taqen auut mavik. ¹⁵I raqurla, i qasa iari ra ngim temanau nama aiska ama atluqa be ra tit naset ma Satan. ¹⁶Dav ariq aiv iari ama nankina, i ama Kristen na ra, i iari ama sauakta men araa liin, dai qatikka mager ip te taqa uas tem ta, ip kuasik mager iv ama Lautuqi qi taneng ama merlenka se lura. Taqurla ip katikka mager iv ama Lautuqi qi uas te lura, i maikka kuasiq aret iai never a ra.

Ama Lengi Bareq Ama Barlta

¹⁷Maikka mager ip ngene taqan ban lura ama barlta, i re taqat matna bareq a ngen. Dai be maikka lura ama barlta, i ret matna, i rel sil de re su nama Ngemumaqa aa lengi, dai lura dai mager ip te taneng ama ranbandem, i nget peviit. ¹⁸I ama Lengi nep ma Langingka nge taqen ma',

‘Kuasik mager ip ngi pesdet mer ama karabauqi ara aamki lua, i qit matna, i qi mainmet pama wit angera gam.’ Lo 25.4

Dai saqikka uut drlem ma', ‘Luqa, i qet matna dai mager ip ke taneng ama ranbandem.’ Luk 10.7

¹⁹I ariq aiv iak ka ruqun ma', “Luqa ama barlka, dai qe tekmet mavik.” Dai qula ngia at lungera ama lengi. Dap kua ariq aiv ama udiam dap kuarl ama depguas na ra, ra meraqen ne liina dai diip ngia raat namet lura. ²⁰Dariq aiv iari ama barlta ra rekmet nama vu de mager ip maikka ngi seserl ver a ra sekgames gel iari ama barlta, ip mager ip kerlka iari reng ning.

²¹Maikka ngu tekkel ngi nama lengi ama dlek-pem-nget, i ngua taqen dama Ngemumaqa aa saqang, dema Iesus Kristus de dama Angeluqena araa saqang. I maikka ngua taqen a ngi ip maikka ngi taqa uas te luqi iara ama rletki. De qula ngia uas te giari naik dap ngen ne lura, i quasik ai gia rluavik na ra, dap mager iv ama quanases met ngen.

²²De qula masna ngi mak ne iari ip tet matna bareq ama Slurlka. Dap mager ip ngi taqa mu gia qevap nauirl iv aiv aa de ngia tu gia ngerik per a ra ip tet matna bareq ama Slurlka. Taqurla de quasik mager ip ngi ding senas mene iari araa viirang. Dap maikka mager ip ngi taqat lu senas iv ama seserlka na ngi.

²³Timoti, quasik mager ip ngi srluup ama kainaqi naik dap mager ip ngi srluup ngen ama wain ama langas ip nge tat navet gia rutka, i ai de vet, ngi temarl. Dai raqurla ip kuasik mager ip ngi temarl.

²⁴De iari ama qaqet dai naqatikka qurl araa viirang sekgames. Be araa viirang ngere teqerl ai diip kurli ra ver ama kot. Dav iari ama qaqet dai qurl araa viirang pama trleses, dap laa nasat de qurli iirang sekgames. ²⁵Dai

saqikka raqurla sama tekmeriirang ama atliirang, i ama qaqet te tekmet niirang. I ama tekmeriirang ama atliirang, i ama qaqet te tekmet niirang dai qurli iirang sekgames. Dap saqikka liirang aa ama tekmeriirang ama atliirang, i qurli iirang pama trleses, dai quasik mager iv iirang ngere rerles be mas.

Ama Lengi Barek Lura I Ret Matna

6 ¹Lura, i ret matna, i ama Kristenkena na ra, dai mager ip te palu gel araa mastaqena. Taqurla iv ait de quasiaq aqek ka meraqen mavik nama Ngemumaqa aa rlenki de ngen aa lengi. ²Dariq aip lura, i ret matna gel araa mastaqe, i qa dai ama Kristen na qa dai quasik mager ip te tuqun ma', "Luqa dai auur aq aa dai naqatti mager ip ngu nging aa lengi."

Liina dai quasiaq ai raqurla, dap mager ip ta tu araa qevap ma', 'Luqa dai ama Kristen, be mager ip ngu rarlik ka de ngut matna ba qa.'

Katikka mager ip ta tat never a qa, i ama Kristen na qa, i raquarli diip slep-slep per a qa rama qelaing be diip ka tat never iari ama Kristenkena, i aa rluavik na ra.

Timoti ngu tekkel ngi ip diip ngi su gia seviraqi te lungera ama lengi.

Sagel Lura Ama Qelaing Gelem Ta

^{3,4}Ai de auura Slurlka ma Iesus Kristus aa lengi, dai ai de ngere taqa su uut sever ama Ngemumaqa. Dai ariq aiv iak ka aang pet lungera arleves ama lengi de qe su ama qaqet te a qeng muqas, i quasiaq ai ama seserl nger ip taquarl ma Iesus aa uang, dai mager iv uut drlem, ai luqa dai naqatikka qe barlnas. De maikka quasiaq angama adrlem. De aa tuaqevap dai ama vunget. De qe narliip se liirang aa, i ra taqen ip te ruirlna de ra tesna nama lengi, i quasiaq ama rarlim-iirang pe iang ama lengi angera rlung. Lungera raqurla ama lengi dai ai de ngere raarl ama tekmeriirang taqurliani.

Ta tu araa qevap mavik sever iari, de re uamet, de ra tit ne iari, de ra tu araa qevap mavik sever araa rluavik ⁵De qatikka ai de re serlin maden. Lura, i ai de re tekmet taqurla dai araa tuaqevap dai ama vunget, be ai de quasiaq ai re taneng ama lengi ama revan-nget merep. Be ama Ngemumaqa aa gamansena dai ra tu araa qevap ai ama aiska ip ta ter ama quvang-iini. ⁶Dap lura, i re teqerl nanas, i ama Slurlka aa gamansena gel ta, dai ama arlias per a ra. Be maikka ra uirl se araa rluavik. ⁷I lua, i uut men per ama aivetki dai uut men, i quasiaq ai uure tal a qerang. De lua, i uurep ngip de uut tit, dai quasiaq ai diiv uut tit, i uure tal a qerang. ⁸Taqurla dai ariq aiv auura asmes de auura luan, i qatikka maget kurl uut, dai mager iv uure tuqun ma', "Naqatikka mager aa qur uut."

⁹I lura, i re narliip buup ne araa tekmeriirang, dai diip ta aat, i ama qasi-quar-iirang nget den per a ra. I diip te raat ip taquarl ai dama aurl ngere raat mer ama adem. De diiv araa rut nge taarl sever ama tekmeriirang ama viirang, i buup niirang, i ai de iirang ngere tekmet na ra be re kabaing. Be maikka diip liirang aa ngere lenges na ra. ¹⁰Dai liina, i re rarliq ama qelaingka dai ama rarlimini sama viirang. I sa iari dai maikka ra arliq ama qelaingka, dai liina be sa ra lenges ne araa tuaqevap. Ta rekmet taqurla be maikka ama arlemigl na ra malai.

Ma Paulus Ke Semadlek Nema Timoti

¹¹Dap ngi, i ngi bareq ama Ngemumaqa dai mager ip ngim ngim temanau ne liirang aa de ngi qiuaiik namen ne iirang. De qatikka mager ip ngeterl a ngi, i ngi mali rama tekmeriirang ama atliirang. De ngia ter aa gamansena de ngen ama tuaqevap, dama arlem de ngene liina, i ra taarl madlek pama merlen-iirang, de ngene liina, i re palu gel ama qaqet. ¹²I liina, i ngi uas te gia tuaqevap, dai raquarl liina, i re talaq, i re qiuaiik ip te ruirlna. Dai maikka mager ip ngi siquat, i ngi dleq iv ait de ngia uirl vet lungera ama raquaiik. De mager ip ngi taneng ama iames masmas malkuil. I murl ama Ngemumaqa qa nes tem ngi ip ngi taneng lungera ama iames de sa ngia sil ne gia tuaqevap sevet ma Iesus dama qaqer araa saqang. ¹³Dai mager ip ngi taneng liina malkuil, i ngua sil ba ngi. I ama Ngemumaqa dai ai de qe iames nama tekmeriirang mai. Dema Iesus Kristus dai murl ka raqal sil dema Pontias Pailat aa saqang; taqurla dai ngurl kurl a ngi rama rletki raqurliani. ¹⁴Maikka mager ip ngi taqa uas tama Ngemumaqa aa lengi. De qula ngi surliip ne lungur iara ama lengi. I ariq aip ngi tekmet taqurla, dai diip kuasik mager iv ama qaqet ta taqen a ngi mavik. Dai qatikka mager ip ngi uas temiis taqurla, ip deng, i auura Slurlka ma Iesus Kristus ke baingses.

¹⁵I qatikka ama Ngemumaqa dai qa mu aa nirlaqa ip diip lua qe sekdem ma Kristus sekgames. De qatikka ama Ngemumaqa dai ama rarlimini na qa sama arlias. De qatikka qa naik, dai ama dlek mai gel ka. De qa, dai ama King ama barlka daleng iari ama Kingkena, dama Slurlka na qa daleng ama Slurlta mai. ¹⁶De qatikka qa naik, dai quasik mager ip ke ngip. De qurla qa men ama nirlaqi, i maikka qin sin, be quasik mager iv ama qaqet ta tit sagelna na qa. De quasik mager iv aqek ke lu qa. De aa rlenki dai qi vevit de ngen aa dlek dai mager ip kurli nget masmas. A revan!

Ama Lengi Sagel Lura I Buup Ne Araa Tekmeriirang

¹⁷Ngirunqun lura, i buup ne araa tekmeriirang nanari naver ama aivetki, ai kuasik mager ip te barlnas de quasik mager ip ta tu araa qevap sevet liirang aa muqas muqas, i ai de masmasna lenges lenges ne iirang. Dap mager ip ta tu araa qevap marevan sever ama Ngemumaqa. I qatikka ai de qa, qerl kurl auut tama tekmeriirang ama atliirang, i liirang aa iv iirang ngere tekmet nauut ip ma arlias per auut. ¹⁸De ngi ruqun lura, i buup ne araa tekmeriirang ip maikka mager ip te taqat matna. De mager ip te baing sama rleriirang, i buup ne iirang, i ama atliirang. De mager iv ama arlias per a ra navet liirang aa. De mager ip ta tatmet ne araa tekmeriirang barek te ne iari. ¹⁹Dai ariq aip te tekmet taqurla dai re ngiingdemna nama tekmeriirang, i buup, ip diiv iirang nge raat never a ra nasat. Taqurla dai mager ip te raneng ama iames ama revan-nget masmas.

Ngir Taqa Uas Te Gia Rletki

²⁰Timoti, maikka mager ip ngi taqa uas te luqia ama rletki, i sama Ngemumaqa qa qurl a ngi. Dama lengi naik, i quasik anger angama arlim de quasik ai nge tit kur ama Ngemumaqa aa gamansena, dai mager ip ngi ngim temanau na nget. De mager ip ngi ngim temanau ne liina, i re kaak, i ra tis

iini ma', 'Adrlem peviit.' Lungera raqurla ama lengi dai quasiaq ai nget namen ama Ngemumaqa aa gamansena. ²¹I iari ama qaqet dai re tuqun ma', "Uut dai auur adrlem peviit."

Dai lura ra mit puuqas nama lengi ama revan-nget.

Ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai mager ip kurli qi, qi na ngen.

Prleset aa.

MA PAULUS KA IIL IP ME IIRAM SAGEL MA TIMOTI

Ma Paulus ke semadlek nema Timoti ip ka raarl malkuil, i lua, i qe uas tama Slurlka aa uis. De qerlka qe tuqun a qa ip ka ter iari de qe su ra nama lengi ip diip te kut naser a qa. De qe tekkel ka ip katikka qa ter ama lengi bareq ama qaqet mai, per ama niirl mai.

1 ¹Atlu Timoti. Ngua ma Paulus, i ma Iesus Kristus ka mu ngua iv aa Aposel na ngua. I qatikka ama Ngemumaqa dai qa mer a ngua. I murl ka muvuusep ai diip ke iames nauut nema Iesus Kristus.

²I maikka ngi, dai raquarl ai nguaimka marevan. Be ai de ngu nen iv ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai bareq a ngen mai. De mager ip ke van a ngen te aa arlem ip ke iames na ngen tiq aa tuvetki. De mager ip ken ban a ngen tama uupka, i liirang aa nagel auut Mam ama Ngemumaqa de auura Slurlka ma Iesus Kristus.

Kula Ama Qelev Uut Sama Lengi Ama Atlunget

³Gua serlura dai murl ta tit kur ama Ngemumaqa aa gamansena, taqurla dai saqikka ngua, ngut dadem. Be maikka de gua rlan dai nguat drlem ai liirang aa, i ngu tekmet niirang dai maikka ama seserl iirang. De vet gua raring, per ama niirl ngen ama arlen, dai qatikka ai de masmas ngua tu gua qevrep sever a ngi de ngua taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa. ⁴Nguat drlem sevet liina, i mekai ngik nak never a ngua, be maikka vem ngua ip ngut lu ngi ip maikka mager iv ama arlias per a ngua malai.

⁵Ngua tu gua qevrep sevet gia tuaqevrep ama revan-nget, i quasiaq ai ama qaak-nget. Lungera ama tuaqevrep dai murl kurli nget gel gia serluqi ma Luis nauirl, de gel ngene gi nan ma Yunis. De maikka nguat drlem ai lungera ama tuaqevrep dai saqikka nget gel ngi. ⁶Taqurla dai be ngu narliip ngua taarl ne ngia tuaqevrep, ip mager ip ngiat drlem sevet liina, i iini gel ngi, i ama Ngemumaqa qa qurl a ngi rem iini. Mekai ngua mu gua ngerik pet gia ningaqa de ngu raring be ngia met liina, i ama Ngemumaqa qa van a ngi naik tem iini. Dai mager ip slepslep per a ngi se liina ip taquarl luqa, i qe sis mer ama altingki be qiat dang slep. ⁷I ngiat drlem, ai ama Ngemumaqa qa qurl auut te aa Qevrepka ip kuasik uureng ning a aqeni. Dap ka qurl auut te aa dlek, i nget peviit, de qerl kurl auut te aa arlem, de liina iv uure uas temiis tik iarang muqas. ⁸Taqurla dai quasik mager ip ma qelep ngi sal sil nauura Slurlka aa lengi. De quasik mager ip ngi kelepep tiqim ngua, i ngu karabus bareq a qa. Maikka qurli. De maikka mager ip ngi taneng ama

Ngemumaqa aa dlek de ngi taneng ama merlenka, i ngi na ngua sama rletki iv uurel sil nama Lengi ama Atlunget. ⁹I ama Ngemumaqa dai sa qa guirl auut de qa nes tem uut, i ama quatta ngen ama nankina dai qatikka uut bareq a qa. Kuasiq ai qa mu aa qevap sever ama tekmeriirang ama atliirang, i uure tekmet niirang de qa nes tem uut. Katikka quasik, dap kur aa narliip dai qa rekmet nama atlu sagel uut ama vura, i quasik pem uut se qa de qa nes tem uut. As maikka murl, i as kuasiq ama Ngemumaqa qa matna ver ama aivetki, de nema Iesus Kristus dai qa quarl te lungera iara aa arlem sagel uut ama vura, i quasik pem uut se qa. ¹⁰Be iara ma Iesus Kristus, luqa, i qa guirl auut dai sa qa men sekgames. Be ne aa rletki dai ama Ngemumaqa aa arlem sagel ama vura, i quasik pem ta se qa, dai sa nge men sekgames. Ma Iesus Kristus, dai sa qa bingmet nama aapngipki ara dlek. De nama Lengi ama Atlunget dai qa baing sama iames, i quasik mager ip lenges na nget. De qa mu nget men ama nirlaqa. ¹¹I ama Ngemumaqa qa mu ngua iv aa Aposel na ngua. Be qa nem ngua ip ngu su ama qaqet ne aa Lengi ama Atlunget.

¹²Taqurla be ai de ngu tal luqa iara ama merlenka vama karabus, i raquarlili ngul sil nama Lengi ama Atlunget. De quasik ai ama qelep ngua rik liina. Kuasik. I sa nguata drlem se luqa, i ngua tu gua qevap sever a qa. De maikka nguata drlem ai mager ip ke taqa uas te luqi iara ama rletki, i qa mu qi met gua ngerik. Be qatikka luqi iara dai diip kurli qi maget mas, ip katikka deng pet luqa ama nirlaqa ama Slurlka, i diip ka ren.

¹³Lunger iara ama lengi ama seserl nget, i sa ngia narli nget namet ngua, dai liina dai ama qasiqatka ip ke teqerl a ngi nama aiska ama atluqa ip ngi su ama qaqet. Taqurla dai maikka ngia tu gia qevap malkuil sevet ma Iesus Kristus de gia arlem never a qa. Dai qatikka ne liina dai ngi raneng lunger iara ama lengi malkuil. ¹⁴Maikka ngi taqa uas te liina iara ama atliini, i sama Ngemumaqa qa mu iini vet gia tuaqevap ne aa Qevapka ip ngi uas tem iini. I liina dai mager iv iini ngere uas tem ngi vet luqi iara ama rletki.

¹⁵I sa ngiat drlem, ai lura mai navet ma Aisia, de ngen nema Piligas dema Amosanis dai sa ra mit namen a ngua. ¹⁶Be ngu raring iv ama Slurlka dai mager iv aa arlem nevet ma Onisiporas ken aa liinka. I qatikka ai de mekai vetpet ma Onisiporas ke tekmet be qurli gua rutka maget, be quasik ai ama qelepka, i qurli ngua vama karabus. ¹⁷Kuasik. Dap katikka qa men navet ma Rom de qet matna madlek, i qe mali rem ngua, be deng, i qa lu ngua. ¹⁸Ngu raring sagel ama Slurlka ip mager ip diiv aa arlem never a qa ver aa Nirlaqa nasat. Dema Onisiporas dai mekai qa mat naver a ngua vetpet, pet ma Epasas. Dai katikka liini iara dai qatikka ngi, ngi taqat drlem iini.

Ama Depguas Nama Qasiqar-iirang

2 ¹Nguaimka, ngu narliip ngia raarl malkuil nema Iesus Kristus aa ngim-sevetki. ²I sa murl ngi narli, ama lengi ama atlunget, i murl ngua su ama qaqet, i buup. Dai mager ip ngi su lura, i re narligel ama Slurlka de araa saikngias be mager ip te su ama qaqet te lungera ama lengi. I lura ip saqikka mager ip diip te su iari ip te rluses dama Slurlka aa rletki.

Iaq Ip Taquarl Ama Amiqa

³Mager ip ngia raarl malkuil ip taquarl ama Amiqa, i ai de qe taarl malkuil pama merlen-iirang. I mager ip ngia tit kut ma Iesus Kristus ne lungera ama

gamansena. ⁴I luqa, i qurli qa ver ama rletki, i ama amiqa na qa, dai saqias ai de quasig ai qe taneng ngen a qerang ama rleriirang muqas. Kuasik. Ai de qe taneng luqia ama rletki ip ka tit kur aa mam aa lengi iv ama arlias-per-a-qa.

Iaq Ip Taquarl Lura I Re Ruirlna

⁵De iani sevet luqa qe quiaik pet liina ip te ruirlna. Dai mager ip ke taqat drlem ama ais-iirang per iini. I ariq aip kuasik, dai quasik mager ip ke raneng ama ranbandem ip taquarl ai da, i aiv iaq, i qa uirl.

Iaq Ip Taquarl Iaq I Qe Uas Te Aa Sleng

⁶De iani sevet luqa, i qet matna madlek per ama sleng de qe taqa uas tem nget, dai luqa qa ter iang ama asmes nauirl, baip maget de sagel iari ama qaquet.

Mager Ip Katikka Vuktik Per A Ngi Nema Iesus Kristus

⁷Maikka mager ip ngia tu gia qevap sevet lungera ama lengi, i sa ngua meraqen na nger ip mager iv ama Slurika qerl kurl a ngi rema saikngias. De diip ngiat drlem ama rarlimini ve lungur iara ama lengi angera rleng.

⁸De mager ip katikka vuktik per a ngi nema Iesus Kristus, i murl ka ngip de qa maarlviit. De qa, dai namen ma Daivit aa liinka, ip taquarl ai de ngul sil nama Lengi ama Atlunget. ⁹Dav iara dai ra quap per a ngua be ngu teving pama karabus ip diip te veleng ngua. Dav ama Ngemumaqa aa lengi dai kuasik mager ip te verleset na nget. ¹⁰Taqurla be ai de ngu semadlek nanas de ngu tal liirang iara mai ama merlen-iirang. I ngu narliip ngua tat navet lura ama quatta be ma nankina, i qatikka murl ama Ngemumaqa qa mak na ra bareq anas. I ngu narliip kerlka ngen a ra, re raneng lungur iara ama iames, i nget gel ma Iesus Kristus, de maikka diip kurli ra masmas pe uusep pe aa ansinki.

¹¹Maikka mager iv uut tu auura qevap sevet lungera iara ama lengi ma', Ariq ama revan, i mekai uut ngip, uut na qa, dai saqikka diiv uure iames uut na qa.

¹²Ariq aiv uut taarl malkuil iara, i vama merlen-iirang mai, dai laip lua, i auura King ke guirl, dai diiv uut na qa, uure uas te aa qerleng-iirang. Dariq aiv uut ngim temanau na qa, dai saqikka diip ke ngim temanau nauut.

¹³I qatikka ver iang dai uut ding per aa lengi. Dap katikka qa, dai ai de qat drlem saatmit kur aa lengi. De qatikka quasik mager ip ke qaak. Maikka quasik maget.

Maikka Ngi Raneng Ama Revan-iirang

¹⁴Mager ip ngi tekkel gia seviraqi ip kula ra tesna nama lengi sevet liirang aa arleves, i quasig ai ama Slurika qe narliip siirang. I qatikka liirang aa dai ai de iirang nget drlem sa lenges nama qaquet, i re narli sever iirang. Taqurla be mager ip ngi taqa su sevet liirang aa nama Ngemumaqa aa dlek. ¹⁵Maikka ngit matna madlek ip ngi dai ama rletki na ngi marevan, ip diiv ama Ngemumaqa qe narliip se gia rletki. Taqurla de diip ngil sil ma seserl nama Slurika aa lengi ama revan-nget, be diip kuasig ama qelep ngi daa saqang. ¹⁶De ngit

lu riq ama qaqet, i ra taqenses, i quasia ai liirang aa nagel ama Ngemumaqa. Lungera raqurla ama lengi dai as maikka diip nge tit sama qaqet imanau nep ma aiska ip tem ngim temanau nama Ngemumaqa. ¹⁷Be araa lengi dai ip taquarl ama biaski, i qurli qi mas men iak be diip ki iirl be diip ki veleng ka. I ma Aimenias kene ma Pailitas dai iam namen ne luqa ama liinka, i ra taqenses. ¹⁸Lura raqurla dai murl ta ming per ama lengi ama revan-nget. I ai de re kaaq ai ama Slurlka qa maarl naa liinka be re lenges ne iari araa tuaqev, ip kuasik te lautu. ¹⁹Dap kasa ama Ngemumaqa qa qutserl ama venikka ama dlek-per-a-qa, be luqa dai qatikka qa maarl aa. Be luqa ama venikka dai ra iil men a qa raqurliani ma',

'Ama Slurlka dai qatikka qe taqat drlem se aa qaqet, i ama quatta ngen ama nankina.'

De qerlka ngen iang, i ra iil ma', 'Ama qaqet mai iai de ra tis ama Slurlka aa rlenki, dai mager ip te ngim temanau nama tekmeriirang, i quasia ai ama seserl iirang.'

²⁰Ngene lu, pe iaiq ama vetki ama slurlki dai ama kebalaqina i ra rekmet na nget, i iang dai nama gol na nget, de iang dai nama silva na nget, dav iang dai nama meng, de ngen ama qulek. I lungera dai angera rleriirang muqas muqas. I iang dai saver ama rletki ama atluqi, dav iang dai sagel ama semaning. ²¹Taqurla dai ariq aiv ama Slurlka aa uis te lemerl-nas tama viirang dai diip te taqat matna bareq a qa. Dai diip ta raquarl lungera ama kebalaqina ama glasing a nget, i nget saver ama rletki bareq ama Barlka, i qa veviit. De naqerl, lura dai diip mager ip tet matna ver ama rleriirang ama atliirang bareq araa Slurlka.

²²Dav ama alimta ra tu araa qevap sever ama tekmeriirang ama viirang dai mager ip ngi iuaik namen a ra se liirang aa. Dap ngia tit naset lura, i araa gamansena ama atlunget. I lura, i ra mugelnas nama Slurlka aa arlem de ngen ama tuaqevap ama atlunget, dama uupka gel ta. De qurli ngi gel lura, i re nen sagel ama Slurlka nada araa rlan.

²³De ngi ngim temanau nama lengi ama vunget, i ra taarl metna na nget nagel lura, i ama qabaing per a ra, i quasia araa angama adrlem. De sa ngiat drlem, ai lunger iara ama lengi raqurla dai ai de nge taarl nama arasmesna.

²⁴De luqa, i qet matna bareq ama Slurlka dai quasik mager ip ke serlin. Kuasik. Dap maikka mager ip ket matna, i qe palu gel ama qaqet. De luqa, i qe su dai maikka mager ip ke taqa su, de qen bin ama qurek manep de qatikka aa ding sama qaqet, i re tekmet nama vu sagel ka. ²⁵De mager ip ke palu, i qet matna de qe seserl ver ama qaqer araa tuaqevap, i lura, i ai de re nging ama Ngemumaqa aa lengi. I ariq aip ke tekmet taqurla, dai diiv ama Ngemumaqa qa tat naver a ra, de ani diip te guirltik per araa rut de re taqat drlem sama lengi ama revan-nget.

²⁶I murl ma Satan ka mat se ra ne aa segenaqi ip mager ip ta tit kur aa lengi. Dav ariq aip tat drlem sama lengi ama revan-nget, dai saqiaskerlka diiv ama ngilka seq araa qames. De diip ta iit namet ma Satan aa segenaqi.

Liirang Aa I Diip Per Ama Niirl De Dengdeng

3 ¹Dap mager ip ngiat drlem ma', *Diip per ama niirl de dengdeng dai diiv ama merlen-iirang, i buup, i qatias ama barl-iirang dai diiv iirang nge ren.*

² Ama qaqet dai qatikka diip te narliip senas, de diip te rarliq ama qelaingka. De qatikka diip ta, ra taarl ne araa rlen, de re ngelanges maden de ra tit nama Ngemumaqa. De diip te nging araa lavu araa lengi. De diip kuasik ta taqen nama atlu. De diip te nging tiq ama gamansena ama atlungset. ³ De diip kuasik araa rluavik ne lura, i qatikka ra, i ama qerekka ama quanaska. De diip kuasik ngerlangken per a ra nama araserlin. De diip ta taqenses maden maden, de diip kuasik ai re uas te araa qetdingki ara narliip. Dama qaqet maden dai diip te lenges na ra. De diip araa qumes-iirang ne liirang aa mai, i ama atliirang. ⁴ De lura, i araa rluavik na ra dai diip ta tu ra mer araa qumespiq araa ngerik. De araa tuaqevap, i quasiq ai ama atlungset dai diip masmasna ra tit kut nget. De diip ta tu araa qevap ai qatikka ra dai ama barlta na ra. De qatikka ama arlias never ama qetdingki, dai qatikka diip te narliip se nget, dap kuasik te narliip sama Ngemumaqa. ⁵ De diip ta tit nasar ama Ngemumaqa nama qetdingki naik de diip tem ngim temanau nama Ngemumaqa aa tekmeriirang angera dlek. Maikka mager ip ngi rledeng tik lura ama qaqet.

⁶ Ai de iari raqurla dai ai de rat dan sev ama nankina araa vet, i lura, i araa tekmeriirang ip taquarl ama qabaing per a ra, be ra ding ser araa tuaqevap. De lura ama nankina dai buup ta nama ngerl-vem-iirang de ngen iarang per araa tuaqevap. De araa rut dai ai de nge taarl sever ama tekmeriirang muqas muqas, be iirang ngere kiat na ra maden maden. ⁷ I lura ama nankina dai qatikka ai de masmas te su rama lengi, dap maikka quasik mager ip ta taqat drlem sama lengi ama revan-nget. ⁸ Dai saqikka raqurla be ai de lura iara ama quatta te kirlvem sama lengi ama revan nger ip taquarl murl ma Ianis kene ma Iambris, i ianen birling ma Moses. I qatikka lura araa tuaqevap dai lenges na nget, bama Ngemumaqa dai quasik ke narliip se ra, i raquarli quasiq ai ra tu araa qevap nama revan. ⁹ Dap lura, i re tekmet taqurla dai quasiq ai araa lengi ngere ruirl sama qaqet per ama ainkul. Dap diiv ama qaqet mai re lu araa qabaing, ip taquarl murl ama qaqet ta lu ma Ianis kene ma Iambris iane kabaing.

Ngî Raneng Ama Ngemumaqa Aa Lengi Merep

¹⁰ Dap ma Timoti ngi taqat drlem se gua tekmeriirang mai, be sa ngiat drlem se lunger iara ama lengi, i ai de nguât drlem sal sil bareq ama qaqet na nget. De ngiat drlem se gua atmires, de ngiat drlem ama rarlimini ve gua lengi mai angera rlang. De ngiat drlem se ngua, i ngua tu gua qevap madlek sever ama Ngemumaqa, de qatikka ai de masmas de ngu semadlek nanas de ngut matna. De ngiat drlem se ngua, i ai de ngu rarliq ama qaqet. De ngua taarl malkuil, i ngu tal ama merlen-iirang. ¹¹ De ngiat drlem sama merlen-iirang, i ama qaqet ta rekmet niirang sagel ngua. De ngen ama getget mai, i ngua raneng a nget navet ma Antiok, dema Aikoniam, dema Listra. Dai be ngiat drlem se liirang aa mai, i ra van a ngua rem iirang be ngua ral iirang. Dav ama Slurka qa iames na ngua namet liirang aa mai ama merlen-iirang. ¹² A revan, i lura mai ama qaqet, i re narliip ding se ra mene ma Iesus Kristus de ra tit kur ama Ngemumaqa aa gamansena, dai diiv araa qumespiq te tekmet nama vu sagel ta. ¹³ Dap lura ama qaqet, i ama vura de ngen ama Aamki-na-ra ama qaak-ta, dai diip te kaak sever a nas. Be lura dai maikka diip te teving met liirang aa vevit.

¹⁴Dap ngi, dai maikka ngi taneng lungera ama lengi malkuil, i sa mekai ngia mer a nget de sa ngia tu gia qevap sever a nget. De maikka ngi, dai sa ngi taqat drlem se uut, i ama quatta ngen ama nankina, i mekai uut su ngi re lungier iara ama lengi. ¹⁵As murl, i ama giliini na ngi de ngia arles, i re su ngi tama Slurlka aa Langingka. Be ama Langingka qa reqlerl a ngi nama aiska ip trlas tem ngi mene ma Iesus Kristus be qe iames na ngi. ¹⁶Katikka ama Ngemumaqa aa Qevapka dai sa qa baing sama lengi mai nev ama Langingka. Be lungier iara ama lengi dai ama atlunger ip ngere teqlerl auut nama adrlem ama revan-nget, de ngere teqlerl auut nauura viirang, de iani ip ngere seserl ver auut, de ngere su uut tama mugunes nagel ama Ngemumaqa. ¹⁷Taqurla be qa rekmet nauut iv ama Ngemumaqa aa qaqet nauut, i maikka maget nauura dlek de uut muvem nanas iv uuret matna ama lat mai ama atlunget.

Maikka Ngi Taqal Sil Nama Ngemumaqa Aa Lengi

4 ¹Ma Iesus Kristus dai diip ka raatmet sama qaqet mai, i lura, i as te iames de ngene lura, i sa ra ngip. I ngua, i qurli ngua men ama Ngemumaqa qe nema Iesus Kristus, dai ngu tuqun a ngi ma', 'Diip ma Iesus Kristus ka ren dama qaqet mai araa saqang be diiv ama King na qa masmas'.

²Taqurla dai maikka mager ip ngia tu gia qevap sevet liini iara, de ngil sil ne aa lengi ama atlunget. Be ariq aiv ama qaqet ta muvem nanas ip te narli ama lengi, dap kuariq aip kuasik ta muvem nanas, dai a den. Dap katikka masmas de maikka mager ip ngil sil nema Kristus aa lengi. De maikka mager ip ngirl sirl ama qaqer ara rut nama lengi ama dlek-pem-nget, ip mager ip nge taarl ne araa rut ip te guirltik per a nget. De ngia taarl ne araa rut ip tat tit kur ama Ngemumaqa aa gamansena. De maikka mager ip masmas de ngi taqa palu ba ra, i ngit matna de ngi taqa su ra.

³Ngi narli, diiv ama qaqet dai diip kuasik te narliip te narli ama lengi ama seserl nget. Maikka quasik. Katikka diip ta tit maden taquarl te narliip. De re kiarlet mer araa tiksiquena, ip te su ra nama lengi, i ai dama qaqet te rarlik nget nada araa rlan. ⁴De diip te ngim temanau nama lengi ama revan-nget, de diip ta tu araa asdem ip te narli ama siit maden maden.

⁵Dap katikka ngi, dai maikka mager ip ma ngilka gel ngi masmas. De maikka mager ip ngia taarl vama merlen-iirang. De mager ip ngit matna, i ngil sil nama lengi ama atlunget bareq ama qaqet. De gia rletki, i mager ip ngit matna, qi ne gia revan.

⁶Dai iara ngu semadlek na ngi, i raquarl ama qares ip diip ngu prleset. I sa ngua muvem nanas ip taquarl ai de ra tuvem nama ranbandem sagel ama Ngemumaqa. ⁷De sa ngua verleset ne liirang aa mai ama rleriirang, i ama Ngemumaqa qa qurl a ngua rem iirang. I qatikka gua dlek be ngua verleset ne liirang aa ip taquarl ama amiqa, i qa uirl sama arasmesna, de raquarl iaq, i qe quiaik be qa verleset ne liina ip te ruirlna. ⁸Be iara dai liina ip barek luqa, i aip ka uirl vet lungera ama raquiaik dai qurl iini aa, i ama mereqes, i qurl iini ip naa na ngua. A revan, i auura Barlka, i ai de qa tatmet sama qaqet ma seserl, dai diip ka ru ama ningaqa vet ngua ves. Dai diip, kuasiq ai ngerek se ngua dap diip, ngen ne lura, i araa rut nge taarl sever araa Slurlka, i diip kerl guirl.

Iang Ama Lengi Sagel Ma Timoti

⁹Maikka mager ip ngi kaverl de masna ngia ren sagel ngua. ¹⁰I sa raquarli ma Demas ka mit namen a ngua. I maikka qe narliip sama tekmeriirang naver ama aivetki, de qa mit savet ma Tisalanikka. Dema Krisin ka mit savet ma Galatia, dema Taitus dai qa mit savet ma Dalmaisia. ¹¹Dap ngerek sama Luk, dai qurli qe na ngua. De maikka ngiat ma Mak, de ngi na qa uan den. I qa dai ama atluqa na qa, ip ka tat never a ngua sama rletki. ¹²De sa ngua nem ma Tikikas navet ma Epasas.

Ka imaneng ama qemengka nama Langingka

¹³I aip ngiat den, de ngi ral luqia ama kautrinki ama ainkulki, i medu ngua mit dap kurli qi vet ma Troas, pema Kapus aa vetki. De ngi ral ngen ama Langing. De maikka ngit lu iv ait de qula ngerlangken per a ngi ne lungera ama langing, i ra mat naver a nget nama aurl angera qetdeng.

¹⁴Dema Aleksanda, luqa, i ai de qet matna ver ama tekmeriirang nama ain, dai maikka qa rekmet nama vu malai sagel ngua. Dap nasat dama Slurlka qe virliit ba qa, katikka qut liirang aa, i qa rekmet niirang. ¹⁵De qerlka ngen a ngi, dai maikka mager ip ngit lu rik luqa iara ama qaqeraqa. I maikka qa dai mekai qe nging auura lengi.

¹⁶Lua, i ma Rom ara Kiapkena re rarles, i ra mit se ngua ip ngua taqen, i ngu piirlit ara per ama kot dai quasia ai aqek ka maarl ip ka tat never a ngua. Kuasik. Dav ama qaqet mai ra mit namen a ngua. De ngu raring sagel ama Ngemumaqa ip mager ip ngerlangken per a qa ne liina araa viini. ¹⁷Dav ama Slurlka dai sa mekai kurli qa, qe ne ngua, de qa semadlek na ngua. Taqurla be ngul sil nama lengi ama atlungur ip mager ip lura, i quasik ta drlem sama Ngemumaqa dai mager ip ta narli. I mekai ra siquat ip tet dan a ngua semer ama laion ip ke peleng ngua, dai ama Ngemumaqa qa iames na ngua. ¹⁸De diiv ama Slurlka qa ra ngua namer ama viirang mai, i liirang aa, i re narliip te tekmet niirang sagel ngua. De diip ke guirl a ngua de qa iit se ngua saver aa luqupki ama atluqi, i qe uas pe uusep. Dai mager iv uut taarl ne aa renki de uut taqen nama atlu sagel ka masmas. A revan.

¹⁹De ngi quarl te gua lengi nama atlu sagel ma Prisila ki nema Akuila, dema Anasipuras aa liinka.

²⁰Dema Aristas dai as kurli qa vet ma Korin, dema Tropimas dai ama arlemki-ver-qa, be ngua mit dap kurli qa vet ma Mailitas. ²¹Maikka mager ip masna ngia ren ip mager ip ngia ren pama niingki ruut. I ma Ubulus dema Pudans dema Lainas, dema Klaudia, de auur ari mai, dai ra quarl te araa lengi nama atlu sagel ngi. ²²Ngu nen ama Slurlka ip kurli qa, qe na ngen, de qurl aa ngimsevetki mirlek na ngen.

Prleser aa.

MA PAULUS KA IIL SAGEL MA TAITUS

Ma Paulus ka iil luqa iara ama langingka ip ke semadlek nema Taitus ip ka taarl malkuil, i lua, i qe uas tama Slurlka aa uis per ama ailanki ma Krit. De qerlka qa ruqun a qa ip ka ter iari never a ra ip ma uasta na ra vama Lautuqi ver ama luquviirang mai, i ai de mekai ma Paulus ka tit per iirang. De qa qurl a qa re iang ama lengi ip mager ip ke su lura, i ama quatta ngen ama nankina.

Ma Paulus Ka iil Sagel Ma Taitus

1 ¹Ngua ma Paulus, i ma Iesus Kristus aa Aposel na ngua. I sa ngua quarl temiis iv ama Ngemumaqa aa Langin-parik na ngua ip ngut matna bareq a qa masmas. I mekai qa nem ngua ip ngu semadlek ne lura araa tuaqev, i mekai ama Ngemumaqa qa mer a ra ip ta ter ama adrlem sama lengi, i maikka ama revan-nget. Be diip ta tit kur aa gamansena. ²I ngua tat never a ra ip ta tu araa qev, de qurli ra de ver ama Ngemumaqa ip diip ke qurl a ra, rama iames, i lungera, i qurli nget masmas. As maikka murl, i lua, i as kuasiq ama Ngemumaqa qa rekmet na qeni be baing se iini, de sa qa sil, ai diip ke qurl auut tama iames, dai kuasiq ai qe kaak. ³Baiv aa, i qatikka vet luqia ama giqu, i qa mu qi, de qa mer iari ip tel sil ne aa lengi. Dai raqurla, be qatikka qe tekmet be aa lengi nget den sekgames. Dama Ngemumaqa, i ai de qerl guirl a uut, dai qa ruqun be ngua met luqi iara ama rletki ip ngul sil nama lengi.

⁴Taitus, ngu lil luqa iara ama Langingka sagel ngi. I ngi dai maikka raquarl ai nguaimka marevan. I gia tuaqev dai raquarl uut mai. Be ngu nen auut Mam, kene ma Iesus Kristus, i qa, i ai de qerl guirl a uut, dai mager iv aa ngimsevetki sagel ngi de qe tekmer ip ma uupka de gia rlan.

Mager Ip Ngia Aar Ama Barlta Ama Atlura Ip Te Ruirl Sama Lautuqi

⁵Mekai ngua mit nemen a ngi ver ama ailanki ma Krit, ip ngi seserl ver ama rleriirang mai, i as kuasiq ai maikka maget ne iirang. De mager ip ngi aar ama barlta sep ma Lautuqi ver ama luqup mai ama barl-nget. I maikka raquarl mekai ngua ruqun a ngi. ⁶Be maikka mager ip ngia tet lura ama quatta ip te uas, dai lura, i kuasiq araa ngama viirang dama qaqaq araa saqang. De lura, i araa ngerlvik dai qatikka mager iv ama quanaski a qua-naski. De lura, i araa rluis, i maikka mager ip ta tu araa qev, sevet ma

Kristus. De mager ip te tekmet nama atlu ver araa mugunes. De quasik mager ip te nging ama lavu araa lengi. ⁷I ngiat drlem ai ama Lautuqi ara Uaska dai luqa, i qe uas tama Ngemumaqa aa rletki. Taqurla be maikka mager ip ka tit, i ama seserlka na qa, ip kuasik mager iv ama qaqet tet lu angama viirang men a qa. De quasik mager ip ka tu a qevap ai qa dai ama barl aa rlenki, be qe uas tama qaqet maden. De quasik mager ip ke srluup ip ke kabaing. De maikka quasik masmasna qe serlin. De quasik mager ip ke uamet nama qaqet maden maden. De maikka quasik mager ip ke rarliq ama qelaingka. Kurli.

⁸Dap maikka mager ip ke taqa uas tama qaqet, i rat den sev aa vetki. De maikka mager ip ke narliip sama tekmeriirang mai ama atliirang, de qa tit kur ama tuaqevap ama atlunget naik. De maikka mager ip ka tit kur ama gamansena ama seserl nget dama Ngemumaqa aa gamansena mai. De maikka mager ip katikka qe taqa uas te aa aatmitki veleques nama qaqet. ⁹De maikka mager ip ke raneng merep lungera ama lengi ama revan-nget, i mekai ra su qa rem nget. Taqurla dai be mager ip ke su ama qaqet nama lengi mai ama revan-nget, ip mager ip ta tu araa qevap sever a nget. Be mager ip ka taarl ne araa rut ip ta tit kut lungera ama lengi. Be mager ip ka taqen madlek sagel ama qaqet, i ai de re nging ama lengi, be diip te narli ama merlenka ver a ra se araa viirang.

Buup Nama Qaqet Pet Ma Krit I Re Lenges Ne Iari Araa Tuaqevap

¹⁰I ver a ngen a luqup dai buup na ra, i ra nging ama Ngemumaqa aa lengi. I lura raqurla dai ra never ama liinka, i re teqestem per ama Kristenkena ip tet dade ma Moses aa Lo naik. Dav ama qabaing per a ra, i maikka ne liina, i re pesdet ser ama lengi ama revan-nget. ¹¹I lura ama qaqet dai re narliip te tekmet nama vu de re narliip te kiat nama qelaing ngen ama tekmeriirang nagel ama qaqet. Taqurla, be ai de re tekmet nama tekmeriirang, i quasik mager iv uure tekmet niirang. Be ne lungera ama gamansena be ai de re lenges ne iari ama qaqet, i re ne araa ngerlvik de araa uis araa tuaqevap. Taqurla be mager ip ngi riktik dem ta ip kula re tekmet ne lungera ama lengi. ¹²I murl iaq ama adrlem-per-a-qa, i qatikka qa nevet ma Krit dai qa ruqun ma',

“Lura nevet ma Krit, dai ama qaqet, i ai de re kaak. De ra dai maikka ama vu ra, ip taquarl ama aurl. I qatikka ai de ra tu araa qevap ip te kiat nama asmes ip ta tes maden, be ai de araa rlenki qik nak se liina.”

¹³Be qatikka lungur iara ama lengi dai maikka ama revan-nget. Taqurla, be maikka mager ip ngirl kurl a ra rama lengi ama dlek-pem-nget, ip ngi taqa seserl ver araa gamansena, ip mager ip ta tu araa qevap marevan sagel ama Ngemumaqa. ¹⁴De quasik mager ip ta tu araa asdem tama Judaqena araa siit, i nget maden maden. De quasik mager ip ta tu araa asdem te ngene lura araa lengi, i nget muqas muqas. I lura, i ai de rem ngim temanau nama lengi ama revan-nget.

¹⁵Ariq aiv ama qaqet dai qatikka ama seserl ta dama Ngemumaqa aa saqang, dai qatikka ama asmes mai dai saqikka ama mening nget, be mager ip ta ter a nget. Dav ariq aiv ama qaqet, i ra tit kur ama gamansena ama vunget dama Ngemumaqa aa saqang, dai ai de quasik ai ra tu araa qevap sevet ma Kristus, dai quasik ama mening a qeni. I raquarli, araa tuaqevap

ngen araa rut dai ama vunget mai daa saqang. ¹⁶De nemet ta dai ai de ra taqen ma', "Nguat drlem sama Ngemumaqa."

Dav araa gamansena dai ngere teqerl taqurliani, ai sa ra ngim temanau nama Ngemumaqa. I ra dai ai de re nging ama lengi. Be maikka quasik maget na ra ip te tekmet ne angama atliini, i maikka ama vura dama Ngemumaqa aa saqang.

Maikka Mager Iv Ama Serlura Ra Tit Kur Ama Gamansena I Ama Ngemumaqa Qe Narliip Se Nget

2 ¹Taitus, ngu narliip ngi su ama qaqet nama lengi, i maikka ama seserl-nget, i ama atlunget nagel ama Ngemumaqa. ²De maikka ngi tuqun ama serlura ama quatta ip kula ra tuaqen lura, i re kabaing. Dap maikka mager ip te taqa uas te araa atmires veleqes nama qaqet, de ra tit kur ama tuaqevap, i ama atlunget naik. De maikka mager ip te taqat drlem sama Ngemumaqa aa lengi ama revan-nget, de liina, i maikka re rarliq iari. De quasik mager ip masmasna rletlet per a ra, i lua, i re tal ama merlen.

³De maikka mager ip kerlka ngi ruqun ama serlura ama nankina ip maikka mager ip ta tit kur ama gamansena, i ama Ngemumaqa qe narliip se nget. De quasik mager ip ta taqen iari mavik. De quasik mager iv araa ding sama qerlav ama dlek-pem-nget, ip ngere uas te araa tuaqevap. Dap maikka mager ip te su iari ip te tekmet nama gamansena ama atlunget. ⁴Taqurla dai be mager ip te su ama nankina, i lura, i re rarles, i re ngerlvat de ngene lura, i rel sal araa rluis ip maikka re rarliq araa ngerlvik de maikka ngen araa rluis. ⁵Dama nankina ama gilta dai mager ip te taqa uas te araa atmires, ip maikka qurli ra, i ama atlura dama Ngemumaqa aa saqang. De maikka diip te taqat drlem se liina ip te taqa uas te araa vet, de liina ip te taqa tekmet se araa quatta de ngene araa uis. De liina ip kurli ra ver araa ngerlvik araa arlim. Dai ariq aip te tekmet ne liirang aa, dai quasik mager iv ama qaqet ta taqen mavik nama Ngemumaqa aa lengi.

Mager Ip Ma Taitus Ke Su Ama Lugutta

⁶I mager ip ngi su ama quatta ama lugutta ip kerlka re taqa uas te araa gamansena. ⁷De mager ip katikka ngi, ngi tekmet nama atliirang naik. Taqurla, ip mager iv ama qaqet tet lu gia tekmeriirang de ret dadem. Be ne gia rletki, i ngi su ama qaqet, dai quasik mager ip ngi kaak tem ta. De quasik mager ip ngia tuma de ngi ngelanges maden maden. Kurli. Dap maikka mager ip masmas de qatikka ngia tu gia qevap sever ama tekmeriirang ama revan iirang naik, de ngil sil nama lengi, i ama seserl nget. ⁸I ariq aip ngia taqen nama lengi ama seserl nget naik, dai quasik mager iv ama qaqet te taarl na ngi sever ama lengi arleves. De auura qumes-ta dai diip kuasik mager ip ta taqen mavik nauut. Kuasik. I diiv ama qelep ta se araa tuaqevap, i ama vunget.

Ama Lengi Bareq Ama Buaiskena Ngen Auut Mai

⁹Maikka mager ip ngi sil bareq ama buaiskena ma', ip maikka qurli ra ver araa Mastaqena araa arlim. De maikka mager ip te taqa tekmet nama rleriirang muqas muqas ama atliirang ip diiv araa Aamngimta re narliip se iirang.

De quasik mager ip te guirltiq ama lengi nama vu sagel ta. ¹⁰De quasik mager ip te suam sama Aamngimta araa quvang iirang. Kurli. Dap mager ip ta tit kur araa lengi, ip mager iv ama arlias per a ra never araa gamansena. Taqurla be ver ama tekmeriirang mai, i re tekmet niirang, dai diiv ama buaiskena ra taarl nama qaqer araa rut iv ama arlias per a ra never ama lengi, i ai de uurel sil na nget. I lungera ama lengi ama revan-nget, dai sever ama Ngemumaqa, i Luqa, i ai de qerl guirl auut, i auura Iameska.

Mager Ip Kurl Uut De Vet Ma Kristus Aa Nirlaqa

¹¹Uut drlem, ai ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai sa baing se qi sek-games. Be mager ip kirl guirl ama qaqet mai. ¹²I sa qurli qi da auura rlan be ai de qi su uut iv uurem ngim temanau ne liirang aa, i ama aivetki araa tekmeriirang, de nemen ama Semka aa narliip, i ai de qe kiat nauut namen ama Ngemumaqa. De aa ngimsevetki, qi su uut iv uure taqa uas te auura atmires, i qurl uut peleqes nama qaqet never ama aivetki. De mager iv ama seserlta nauut, i uut tit kur ama Ngemumaqa aa lengi. ¹³De uut tu auura qevap malkuil de qurl uut naa nema Iesus Kristus, i qa dai ama Ngemumaqa aa dlek gel ka. De qa, dai luqa ip kerl guirl a uut. De diip ka ren sek-games sama muremiis ama atlungget, de sama ansinki ama slurliki, dama Ngemumaqa aa dlek. ¹⁴I ma Kristus dai qatikka qa, qa ngip de qa iames kasa, ip ke guirl auut de qe veriktem se auura viirang mai iv uut dai aa qaqet. I qe narliip ke lemerl uut iv uut dai bareq a qa per iaq ama liinka. De qe narliiv auure dlek iv uure tekmet nama rleriirang, i ama atliirang.

¹⁵Dai qatikka mager ip masmas de ngirl kurl ama qaqet te lunger ama lengi. I maikka mager ip ngia taarl ne araa rut ip ta tit kur lungera ama lengi. Dap lura, i ai de re nging ama lengi, dai maikka mager ip ngirl kurl a ra rama lengi ama dlek-pem-nget, ip ngi seserl ver araa gamansena. De qula gia ding sama qaqet ip te talak ne gia lengi.

Mager Iv Uut Taarl Malkuil Ver Ama Gamansena Ama Atlungget

3 ¹De maikka mager ip ngil sil bareq ama qaqet ip maikka mager ip kurli ra ver ama Kingkena de ngen ama Gamankena araa arlim. De maikka mager ip ta tit kur araa lengi. De maikka mager ip te tuvem nanas ip te tekmet nama atliirang, i iirang muqas muqas. ²De quasik mager ip ta taqen mavik ne a qek. De quasik mager ip ta taarl metna nama lengi. De qatikka mager ip masmas de qurli ra, i ama uupka varlen me ra, re ne iari qatikka, de re tekmet nama gamansena ama atlungget sagel iari. De mager ip te manep nanas sagel iari.

³I ngiat drlem, ai saqikka murl uut, dai quasik auur angama tuaqevap ama atlungget, be ai de uure nging ama lengi. I murl ma Satan ke kaak tem uut be murl kuasiq ai uuret dadem ama Ngemumaqa aa aiska.

Be raqurla, be auur a gamansena dai ngere kiat mer uut saver ama qet-dingki araa narliip, i nget muqas muqas. De murl kurl uut pet liina, i ama vu ama rut ne iari, de uut tu auur araa qevap mavik sever iari, i araa tekmeriirang. De murl ama qaqer araa qumes-ta nauut de qatikka murl uut, i iak de iak dai auura qumes-ta ne iari.

⁴Dav ama Ngemumaqa, i luqa, i ai de qat drlem sarl guirl a uut, dai maikka qe rarliq uut. De aa ngimsevetki sagel uut de qe tekmet nama

gamansena ama atlunget sagel uut. Be lua, i lungera aa ama gamansena nge men sekgames, de qa guirl a uut. ⁵I quasiq ai qa guirl auut, i qurl angama tekmeriirang ama seserl iirang, i uur rekmet ne iirang. Kuasik. Dap katikka ne aa arlem be qa guirl a uut. De qa ukmestem uut, be kurl uut iara, ip taquarl ama rluis ama iames-ta. De aa Qevepka ama Glasingaqa qa qurl auut tama iames. ⁶De nema Iesus Kristus aa rletki, i luqa, i auura Iameska na qa, dai ama Ngemumaqa qa qurl auut tama Qevepka ama Glasingaqa aa dlek. ⁷Dema Kristus dai aa ngimsevetki never auut, be uur ama qaqet, i ama quatta ngen ama nankina dai qa rekmet nauut bama seserlta nauut dama Ngemumaqa aa saqang. Be qatikka ne liina dai ama Ngemumaqa qa mer auut iv uure taneng ama iames, i qurli nget masmas. I lungera ama iames, i qurl uut naa na nget.

⁸Dai qatikka mager iv uut tu auura qevap marevan sevet lungera ama lengi. De ngu narliip ngil sil madlek sevet liirang aa, ip diiv ama qaqet, i ra tu araa qevap sever ama Ngemumaqa, dai mager ip tet matna madlek sevet liirang aa, ip diiv ama qaqet, i ra tu araa qevap sever ama Ngemumaqa dai mager ip tet matna madlek sama gamansena ama atlunget. I lungera raqurla ama gamansena, dai maikka diip ngere taqat mat never ama qaqet mai.

⁹Dap kuasik mager ip ngia tu gia asdem tama lengi, i quasiq ai ama atlu-nget nagel lura, i maikka re narliip te serlin. De ra tesna nama lengi de ra taqen sever araa serlura araa rlen de ra tesna nama lengi sever ama rarlim-iirang pama lengi angera rlang, i nget pet ma Moses aa Lo. I uut drlem, ai lungera raqurla ama lengi dai quasik mager ip nge tat never auut iv uut tit kur ama gamansena ama atlunget. ¹⁰Dariq aiv a qeq, i qe tekmer ip matmat mer ama Lautuqi, dai mager ip ngin ban a qa rama lengi ip ngi seserl ver aa tuaqevap. Dai ariq aip ngia rekmet taqurla mais dap kua maiiram; dap kuasik ke narligel; dai mager ip gia ding se qa ip ka iit de ngi ngim temanau na qa mas. ¹¹I ngiat drlem, ai luqa raqurla dai sa qa mit puuqas nama aiska. Dai be sa qurli qa vet luus aa ip ke tekmet nama vu. Be aa viirang dai sa iirang nge kot se qa.

Ama Lengi De Dengdeng

¹²Baip lua, i ngua nem ma Atemas dap kua ma Tikikas sagel ngi ma Taitus, dai maikka mager ip ngi siquat ne gia dlek ip ngia ren sagel ngua ver ama luqupki ama slurlki ma Nikopolis. I raquarli ngu narliip kurli ngua vet ma Nikopolis pet lungera ama niirl, i ama uises de ngen ama laurl ama slurlnget per a nget. ¹³De maikka mager ip ngi taqa uas tema Apolos kene ma Inas, i luqa, i qe taqat drlem sama Lo. I maikka mager ip ngi taqa uas tem iam sama tekmeriirang sever ama aiska. Taqurla ip kuasik mager iv ama a ruus per a iam te aqeni, i lua, i ian diit nev ama aiska. ¹⁴De mager iv auura qaqet dai maikka mager ip ta ru gelnas ip te taqa uas te araa rluavik, i ama ruus per a ra, rama tekmeriirang. I arik kuasik ta tat nevet taqurla, dai diip tat ding araa dlek.

¹⁵Ama qaqet mai, i qurli re na ngua, dai ra nem araa lengi nama atlu sagel ngi. De maikka mager ip ngi quarl te auura lengi nama atlu sagel lura, i ra tu araa qevap sevet ma Iesus de ai de re narliip se uut. Ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai sagel ngen mai.

MA PAULUS KA IIL SAGEL AMA BARLKA MA PAILIMON

Ma Paulus ka iil sagel aa rluaqa ma Pailimon, i aa rleriirang, i buup. I aa buaiska ma Onisimas dai qa uaik namen a qa, be qa mit maden. Dav aip nasat de luqa ama buaiska dai rerlas tem ka mene ma Iesus gel ma Paulus. Baiv aa de qa mat naver a qa, i qurli qa vama karabus. Baiv aa dema Paulus ka qurl a qa re luqa ama langingka de qa nem ka sagel aa mam, i medu qa uaik namen a qa.

¹Ngua ma Paulus, i ngua iil luqa iara ama Langingka sagel ngi ma Pailimon. I ngi dai maikka auura rluaqa. De uun, i ai de uunet matna remna gel ama Slurlka. Be iara qurli ngua vama karabus, i raquarli ngul sil nema Iesus Kristus aa Lengi ama Atlunget bareq ama qaqet. ²Dema Timoti, i auura rluaqa, dai qurli qe na ngua iara. De uunem nem luqa iara ama Langingka sagel ngen, ngi ne giaik ma Apia, i qi dai auura rluaqi. De sagel auun ak ma Akipas, i luqa, i qe tal ama rletki ama slurlki. De qerlka uune lil sagel lura ama qaqet per ama lautuqi, i ai de re ngiingdemna de re lautu ve gia vetki. ³Ngu narliiv ama Ngemumaqa, i qa dai auut Mam, ke nauura Slurlka ma Iesus Kristus, dai mager iv ian a ngimsevetki sagel ngen de mager iv iane tekmer iv ama uupka da ngen a rlan.

Ma Pailimon Dai Aa Arlem Pevit

⁴Ai de lua, i aip ngu raring sagel gua Ngemumaqa, de ai de ngua tu gua qevap sever a ngi de ngua tis gia rlenki. De ngua taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa never a ngi. ⁵I raquarli, ai de ngu narli iari ama Kristenkena rel sil sevet gia mugunes men auura Slurlka ma Iesus. De maikka ai de ngi rarliq ama Ngemumaqa de qerlka ngen aa qaqet mai. ⁶Ai de ngu raring ip ngia tu gelnas ip ngi su ama qaqet tama Lengi ama Atlunget. Be ne luqia ama rletki dai diiv uure riirl nama saikngias sevet ma Kristus aa tekmeriirang, i ama atliirang. ⁷Gua rluaqa, maikka ngu narli ama uilas de gua rlan, i medu ngu narli iari ra sil ba ngua sevet gia ngimsevetki sagel ama Slurlka aa qaqet. I maikka ngi taqa tekmet ba ra, de ngi semadlek na ra.

Ma Pailimon Aa Buaiska Qa Uaik Namen A Qa Dap Ma Paulus Ke Narliip Ma Pailimon Ke Guirl Aa Buaiska

⁸⁻¹⁰A revan, i ngua dai gia barlka, i qurl uut mene ma Kristus. I ngua iil sevet gia buaiska ma Onisimas, i murl ka uaik namen a ngi. I mager ip ngu

tekgel ngi ip ngi narligel gua lengi sever a qa. Dap kurli. I mager ip ngu nen ngi ne gua arlem, i raquarli luqa, dai ngua mer a qa be nguaimka na qa, be qe uas tem ngua vama karabus. I ngua ma Paulus dai ngua karabus, i ngua met ma Iesus Kristus aa luqupka ip ngul sil ne aa lengi. Be nema Iesus aa arlem dai ngu nen ngi ip ngi guirl ma Onisimas.

¹¹ Mekai, i ma Onisimas dai ama vuqa sagel ngi, dap sa iara dai ama atluqa bareq uun mai. ¹² Dai saqi ngum nem ka sagel ngi. Dap mager ip kurli qa, qe na ngua, i maikka gua arlem never a qa. Dap kurli.

¹³ A revan, i ngu narliip kurli qa iara ip ka tat never a ngua. I mager ip ka at gia luqupka, ip ngia raat never a ngua, i qurli ngua iara vama karabus. I ngu karabus, i raquarli ai de ngu su nema Iesus aa Lengi ama Atlunget. ¹⁴ Dap ngua tit kut gia narliip se qa. I quasik mager iv aqek ke teqestem per a ngi ip gia arlem never a ngua. I qatikka ngi, gia tuaqevap aa. ¹⁵ Ani mekai qa uaik namen a ngi sama veluus iv aiv aa de qe guirl dai qurli qa mas gel ngi. ¹⁶ Be diip kurli qa gel ngi, i quasia ai ama buaiska na qa, dap ka, dai sa gia rluaqa na qa. De qerlka gua rluaqa na qa. Dap diip kurli qa mas gel ngi ip gia rluaqa na qa, i ama Kristen na qa.

¹⁷ Dai, ariq aip ngia tu gia qevap ai maikka gia rluaqa na ngua marevan pet ma Kristus aa rletki, dai maikka mager ip saqi ngia at ma Onisimas. De mager ip ngi tekmet nama tekmeriirang sagel ka, i ai de ngi tekmet niirang sagel ngua, i lua, i ngua men sagel ngi. ¹⁸ De qerlka ariq aip ka rekmet ne angama viini sagel ngi dap kuarl ariq aip ka dinau gel ngi, dai maikka mager ip ngi iingkana ne auun a rleniim be ngia ru gua uaik naser aa uaik.

^{19,20} Ngua, ma Paulus, i maikka ngua iil lunger iara ama lengi ne gua ngerik katikka. Be ngi narli! I diip ngua, ngu guirltik lungera ama dinau, i ma Onisimas, i qa mit se nget nagel ngi. Dap guakka, i murl ngua van na ngi re ma Kristus be qa iames na ngi. I liina, i iini veviit, i ngu van a ngi, dap diip ngi van a ngua nanaa?

I mager iv uunet dada ama Slurlka aa narliip be ngi virliit nama atlu sagel uun, ngu nema Onisimas. Be ne liina dai mager ip ngi tekmer ip ma arlias de gua rlan. ²¹ Maikka ngua tu gua qevap madlek, ai diip ngia tit kut lunger iara gua lengi. De diip ngia tat nadem. ²² De askerlka gu iani ama lengi iini. Maikka ngua tu gua qevap ai diiv ama Ngemumaqa qe narligel a ngene raring. Be diip ngua iit nev ama Karabus ip ngu iit ngu lu ngen. Taqurla be ngu narliip se ngi ip ngi ruvem ne angama a rumki ba ngua.

Ama Lengi De Dengdeng

²³ Ma Epapras ka nem aa arlem sagel ngi. I qe karabus iara qe na ngua. Ii, i qurl uun pama Karabus. I raquarli, ai de uunel sil nema Iesus Kristus aa Lengi ama Atlunget. ²⁴ De gua rluavik, i ai de uuret matna iara, i ma Markus, dema Aristakas, dema Dimas dema Luk, dai qerlka ngen a ra ta taqen ma', "Atlu sagel ngi." ²⁵ De ngu raring iv ama Slurlka ma Iesus Kristus dai aa ngim-sevetki bareq a ngen mai.

Katika Verleser Aa.

A LENGI SAGEL AMA HIBRUQENA

Luqa iara ama Langingka sagel ama Hibruqena, dai quasiaq aqek ka sil sever anas, i qa iil ma qa. Dav ama rarlimini vama lengi angera rleng, dai raqu-rliani. Ma Iesus dai qa veviit daleng ama Angeluqena mai, de qerlka ngene ma Moses aa gamansena, i murl te peleng ama aurl-muqas-muqas ip ten bandemiis na nget iv ama Ngemumaqa qe suquv araa viirang. I qe su ai ma Iesus dai qa uirl de mager iv uurem ngim mas sagel ka, i luqa, i ama rarlimini sama iames. De qa iil ip kurla rem ngim te araa rleng, i arik lenges na ra.

Ama Ngemumaqa Aa Uimka Qa Qurl Auut Tama Lengi

1 ¹As murl iinamek dama Ngemumaqa qa meraqen mer ama Aamki-na-ra sagel auura murlta. I qatikka ai de qa taqen sagel ta vetpet nama ais, i nget muqas muqas. ²Dap pet lunger iara ama niirl de dengdeng, dai saqias-kerlka ama Ngemumaqa qa meraqen sagel uut. I qa meraqen sagel uut ne aa Uimka, qatias. De qatikka qa rekmet nama aivetki ngen ama tekmeriirang mai ne Aa Uimka aa dlek. De qatikka ama Ngemumaqa dai sa Qa muvem ne aa Uimka ip ke taneng ama tekmeriirang mai. ³Be qatikka luqa iara ama Rluimka dai qe teqerl nama Ngemumaqa aa ansinki ama slurlki, i maikka qin sin malai never auut. De maikka qa ip taquarl ama Ngemumaqa qatikka. De aa lengi dai angera dlek. Be ne lungera, i aa lengi dai ai de qe taneng ama tekmeriirang mai be qurli iirang maget demna masmas. Baip naser aa rletki de qa rekmet nama aiska ip ke lemerl ama qaqet te araa viirang, de qa mugun pe luqa ama luqupka, i maikka qa veviit pe aa Mam aa merlmerliit pe uusep.

Ama Ngemumaqa Aa Uimka Dai Qa Veviit Daleng Aa Angeluqena

⁴Be ama Ngemumaqa aa Uimka dai aa rlenki dai maikka qi veviit. Be qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka dav ama Angeluqena dai aa maatpitta. Taqurla be qa dai maikka qa veviit daleng ama Angeluqena. ⁵I uut drlem, i raquarli ama Ngemumaqa dai ai de quasik ka ruqun angama Angeluqa ma',

‘Dai sa ngua sil bareq ama qaqet mai ai Ngi dai Nguaimka.’

De ai de quasiaq ama Ngemumaqa qa ruqun angama Angeluqa ma,

‘I ngi dai guan men-men-a-qa na ngi. De maikka ngua dai gi Mam. Be ngi dai maikka Nguaimka na ngi.’ Sng. 2.7

⁶Taqurla de aip lua, i ama Ngemumaqa qa nem aa Uimka saver ama aivetki, dai qa ruqun ma',

'Ama Ngemumaqa aa Angeluqena mai dai mager ip te lautu sagel ka.'

Lo 32.43 Sng. 97.7

⁷Dai ama Ngemumaqa qa tu aa qevap sever ama Angeluqena de qa meraqen sever a ra ma',

'Dama Ngemumaqa qa rekmet ne aa Angeluqena iv aa maatpitta ip tat den de ra tit, i aip ke narliip taqurla ip taquarl ama laurl de ngen ama aulairl mer ama altaing.' Sng. 104.4

⁸Dap ka ruqun aa Uimka ma',

'A Ngemumaqa, diiv ama King na ngi, i ngi uas masmas. Baip lua, i ama Aamngimka na ngi dai diip Ngi taqam ngim ne gia gamansena ama atlungget bareq ama qaqet. ⁹Dai be raquarli Ngi, i gua Ngemumaqa, dai be ngi rarliq ama gamansena ama seserl nget. Dap maikka quasik ngi rarliq ama gamansena ama vungget.

Taqurla be qatikka ama Ngemumaqa qa mer ngi ip ma Slurlka na ngi, i ngim ngim te aa tekmeriirang mai. De qa qurl a Ngi rama dlek, i nget peviit daleng lura, i qurl ra re na ngi ivuk pe uusep.

Taqurla be qa rekmet na ngi bama arlias per ngi malai.' Sng. 45.6-7

¹⁰De qerlka ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

'A Slurlka, qatikka murl ianai, i ngere rarlima dai ngia rekmet nama aivetki. De ne gia ngerik dai ngia rekmet nama a uusepka. ^{11,12}Dai liiam aa dai diip lenges na iam dap ngi dai diip kurli ngi masmas. De liiam aa dai diiv iane murlas ip taquarl ama luan, i ai de ngere murlas. De diip ngi ngingmet na iam ip taquarl ama serlapki. De diip guirltik per a iam ip taquarl ama qaqeraqa, i ai de qa tu ama luanki ama iameski naser ama murlaski. Dap ngi dai quasik mager ip ngi guirltik. De gia iames dai quasik mager ip deng na nger iai.'

Sng. 102.25-27

¹³Dai de quasiaq ama Ngemumaqa qa ruqun angama Angeluqa raqurliani ma',

'Ngia ruqun iara ve gua merlmerliit de diip ngua ru gia qumes-ta vet gia arlim ip gia dlek daleng me ra.' Sng. 110.1

¹⁴I ai de quasiaq ai qa meraqen taqurla sagel ama Angeluqena. Maikka quasik. Dav ama Angeluqena mai, dai qurl ra, i aa maatpitta na ra ip ta tit iai, de ret matna bareq ama Ngemumaqa. De ai de qem nem ta ip ta tat never aa liinka, i diip ke iames na ra never ama viirang de never ama aapngipki.

Ama Ngemumaqa Qa Iames Nauut Ne Aa Uimka

2 ¹Ama revan, i ama Rluimka dai qa vama luqupka, i qa veviit daleng ama Angeluqena. Dai be maikka mager ip katikka masmas uure taqat mit kur ama tekmeriirang, i sa Qa sil bauut sever ama Ngemumaqa. Taqurla iv ait de qula ngen aat. ²Dama lengi, i ama Ngemumaqa qa meraqen na nget mer ama Angeluqena, dai ama revan-nget. Be qatikka ai de vetpet iari, i quasik ta tit kut lungera ama lengi, dai qa mu ra ver ama getget sevet liirang aa arleves, i re tekmet niirang. I re taneng ama getget, i quasik te narligel

ama Slurlka lengi, dai ama Ngemumaqa aa narliip taqurla. ³Dai iara dai ama Ngemumaqa qa rekmet ne iaiq ama rletki ip ke guirl auut. Be luqia ama rletki dai maikka ama barlki. Dai be ariq aiv uurem ngim temanau ne luqia ama Ngemumaqa aa rletki, dai ngu lu diiv uur iing nanaa riq ama viirang angera ranbandem? Maikka diip kuasik maget nauut. I as nauirl dai qatikka ama Slurlka qa sil ai qe narliip ke guirl a uut. Dama qaqet te narli aa lengi, de sa ra sil bauut ai qatikka lungera ama lengi dai maikka ama revan-nget. ⁴De qerlka ama Ngemumaqa qe teqerl ai ama revan, i qe tekmet nama rleriirang ama aakmenses-pem-iirang, dama qasiquar-iirang de ngen ama rleriirang ama dlek-pem-iirang muqas muqas. De qe teqerl ai ma Iesus aa lengi dai ama revan, i qerl kurl ama qaqet tama dlek nama Qevepka ama Glasingaqa aa ranbandem. I qatikka qa quarl te liirang aa qur aa narliip.

Ma Iesus Dai Auura Iameska

⁵Dai be iara ngul sil sevet luqi iara ama aivetki ama iameski, i diiv ama Ngemumaqa qe baing se qi. Uut drlem ai quasiq ama Ngemumaqa qa mu ama Angeluqena ip te uas. Maikka quasik. ⁶I vama Ngemumaqa aa Langingka, dai ama lengi ngerel sil bauut aip diip nemta, i diip te uas pet luqi iara ama aivetki nasat. I nge taqen ma',

'A Ngemumaqa, ngu lu nanaa, be Ngi gia arlem never ama qaqet be ngi uas tem ta? De qatikka ai de Ngi rarliq uut de maikka Ngi taqa uas tem uut dai ngu lu ama rarlimini nanaa?' Sng. 8.4-6

^{7,8}Dama Ngemumaqa qa meraqen sagel uut ma',

'Sa ngia rekmet nauut ip kurl uut sama veluus per ama Angeluqena araa arlim. De sa ngia maarl nauut iv uure raneng ama arlenki ama barlki daleng ama Angeluqena. De diiv uurem ngim men ama ansinki. De murl ngia mu uut iv uure uas tama tekmeriirang mai, i ngia matna ver iirang. I ngia mu ama tekmeriirang mai ver auur arlim.' Sng. 8.4-6

Dai bama Lengi ngere taqal sil ai ama qaqet te uas tama tekmeriirang mai. Be quasik kurl a qeni naik nevet liirang aa, i ama Ngemumaqa qa matna ver iirang. Dap maikka uurem ngim tem iirang mai. Dai as iara dai quasiq uuret lu ama qaqet, i rem ngim tama tekmeriirang mai. ⁹Dav iara uuret lu ma Iesus. I murl sama veluus dai aa Mam ka mu qa ip kurli qa ver ama Angeluqena araa arlim, ip ke baing sama Ngemumaqa aa ngimsevetki bareq ama vura. Dai be qa ngip ip ka tat never ama qaqet mai. I qa ral lungera ama getget de qa ngip, taqurla bama Ngemumaqa qa maarl na qa viit de qa mu qa vama luqupka, i qa veviit, de qerlka aa rlenki dai qi veviit. ¹⁰Dai maikka diip ngu taqal sil, ai ama Ngemumaqa dai qa rekmet nama tekmeriirang mai. De qatikka qa matna vet liirang aa mai ip bareq anas. De qe narliip ka iit se aa uis, i buup sevuusep ip maikka qurli ra maget. De qe narliip ma Iesus dai maikka qa raarl nama rletki, i qe guirl ama qaqet. Taqurla be aa ding sema Iesus ip ke ral ama getget. Be ne lungera ama getget, i qa rekmet na nget, dai be ma Iesus ka uirl se aa qaqet, i buup, be araa Iameska na qa, ip ke iames na ra.

¹¹Be liina, i qa tit nanaiq ama Ngemumaqa aa uis iv iasai, dai raqurliani. Ke na ra dai nev ama arlaaska ama quanaska. I qatikka luqa qe tekmet nama

qaqet ip maikka maget maget se ra sagel ama Ngemumaqa. Be lura dai araa Mam ama quanaska. Taqurla be ai de quasiaq ai ama qelep ka sasmis lura ama qaqer ai aa rluavik na ra. ¹²Dai uut drlem ai qa tis ta ai aa rluavik, i raquarli Qe tuqun ma',

'A Ngemumaqa, diip Ngul sil sever a ngi barek gua rluavik. De diip pet gia qaqer araa saqang per ama lautu, i uure taing de uut taarl ne gia rlenki, de veleqes nama qaqet, dai diip ngu barl ngi.' Sng. 22.22

¹³De saqiaskerlka Qa ruqun ma',

'Diip kurli Ngua de ver ama Ngemumaqa ip deng, i qe rekmet nama tekmeriirang, i sa qa sil ai diip ke rekmet niirang.' De qerlka qa ruqun ma', 'Lu Ngua iara. I qurli Ngu nama Ngemumaqa aa uis, i qa qurl a Ngua rem ta.' Ais. 8.17-18

Ma Iesus Ka Men I Ama Qaqeraqa Ip Ka Tat Never Auut

¹⁴Dai be lura iara, i qa tis ta ai Aa rluavik, dai qatikka uut never ama aivetki, i uure iames nama qetdingki. De qatikka Qa, qa mu aa qevap ip ka ip taquarl uut. Taqurla ip mager ip ne aapngipki dai mager ip ke lenges nema Satan aa dlek, i ai de qe tekmet nama qaqet be reng ning ama aapngipki.

¹⁵Dai be raquarli ama qaqet teng ning ama aapngipki dai be qatikka ai de qurli ra vet ma Satan aa arlim. Be ai de re tekmet nama tekmeriirang, i qatikka qe narliip te tekmet niirang. Dai iara, i lua, i ra mu araa qevap sevet ma Iesus, de maikka Qa veriktem se ra nemen nema Satan aa dlek.

¹⁶Dai be iara dai mager iv uuret taqat lu, i quasiaq ai qa men sever ama aivetki ip ka tat never ama Angeluqena. Dap ka men ip ka tat nevet ma Abraham aa laanivas, i lura, i ra tu araa qevap sever ama Ngemumaqa, ip taquarl ma Abraham, i qa mu aa qevap sever a qa.

¹⁷Taqurla dai ver ama tekmeriirang mai dai maikka mager ip ka dai raquarl aa rluavik. Taqurla ip ka, dai mager iv ama Lautu arla Barlka na qa ip ka taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qe raring bareq a ra, sevet liirang aa mai, i qatikka qur ama Ngemumaqa aa narliip. Taqurla be ma Iesus dai mager iv aa arlem slep nevet lura, i ra tu araa qevap sever a qa, de qa maarl ver araa luqupka men ama Slurika aa tuvutki de qa ngip ip ke lemerl ta rama viirang dama Ngemumaqa aa saqang. ¹⁸Be iara dai mager ip ma Iesus ka tat never aa uis, i lura, i ma Satan ke tekmer ip ke siquat na ra. I mager ip ma Iesus ka tat nevet. I raquarli qa dai sa qa maarl malkuil, i lua, i ma Satan ka siquat na qa nama merlen.

Ma Iesus Peviiit Daleng Ma Moses

3 ¹Gua rluavik, i ngen nevet ma Iesus aa liinka, i ngen dai sama Ngemumaqa qa mel se ngen bareq anas. Dai maikka mager ip ngene taqa mu a ngen a qevap sevet ma Iesus. I qa dai auura Barlka, i ai de qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qet matna bareq auut, i qa, i ai de uut tu auura qevap sever a qa. De ai de uurel sil sever a qa. ²I ma Iesus dai maikka qe narligel aa Mam masmas, i qa mu qa ip ka tit naser aa narliip. I qe tekmer ip saqikka raquarl ma Moses, i qa narligel de qe uas te aa liinka.

³I ngen drlem ai ama ngerl-mamka dai qa veviiit daleng aa laanivas, i qe uas tem ta be qurli ra ver aa arlim, de re barl aa rlenki. Dai be saqikka

raqurla, i mager iv ama qaqet te baarl luqa iara ma Iesus peviit daleng ma Moses. I raquarli ma Iesus dai luqa, i qa arlma luqa ama liinka nama Ngemumaqa aa qaqet. ⁴I ngen drlem ai iaq ama liinka dai ama ngerl-mamka qe aar me qa de qe uas tem ka. Dai auut Mam dai qa ip taquarl ama ngerl-mamka, i qerl uirl sama qaqet mai, ngen ama tekmeriirang mai.

⁵De saqiaskerlka iani. I mager iv uut taqen sevet ma Iesus kene ma Moses, dai raqurliani. Ma Moses dai qa nemen ama Ngemumaqa aa liinka. Dema Moses dai ai de qet matna bareq ama Ngemumaqa. De maikka qa tit kur ama Ngemumaqa aa lengi. Be ver aa rletki, i qet matna, dai iai de qel sil sever ama tekmeriirang, i as diiv ama Ngemumaqa qe sil sever iirang. ⁶Dap ma Kristus dai ama Ngemumaqa aa Uimka na qa. Be aa rletki ip kem ngim tama qaqet, i ra, i ama Ngemumaqa aa liinka. De maikka qe taqat mit kur ama Ngemumaqa aa lengi de qet matna luqi iara ama rletki; de qatikka arik masmas de uut tu auura qevap madlek; dama arlias per auut de qurl uut naa nama Slurlka ip ke tekmet nama atlu bareq auut, dai diip ngen auut dai ama Ngemumaqa aa liinka nauut.

Maikka Mager Ip Katikka Uut Tit Naser Ama Ngemumaqa

⁷Dai be ngen dai ama Ngemumaqa aa uis na ngen. Taqurla dai be maikka mager ip ngen dru a ngen a asdem tama lengi nagel ama Qevapka ama Glasngaa. I qa taqen sagel ama Isrelkena ma',

'Iara dai ariq aip ngene narli ama lengi, i ama Ngemumaqa qa taqen sagel ngen, ⁸dai quasik mager ip malkuil men a ngen a ning, ip taquarl murl a ngen a serlura ra rekmet. I ra ngim temanau na qa, lua, i qurli ra ver ama luqupki, i ama ausaqi na qi, de ra siquat na qa.' Sng. 95.7-11

⁹Dama Ngemumaqa qa ruqun ma',

'Kuatta, i sama ages ama 40, de a ngen a serlura ra lu ama rleriirang ama dlek-pem-iirang, i ngua rekmet niirang iv iirang nge tat never a ra. Dav ai de re siquat na ngua, i quasik te narliiv araa ding se ngua ip ngu ruirl se ra.

¹⁰Taqurla bama qurek per a Ngua ne lura ama qaqet. Be ngua ruqun ma', 'Katikka ai de masmas de quasik lura re narligel ngua. Be qatikka ai de re tekmet nama tekmeriirang kut lura araa narliip dap kuasiq ai qut gua narliip.'

¹¹Taqurla be rlet per a Ngua de ngua meraqen nama lengi ama dlek-pem-nget ma', 'Maikka quasik mager ip ngen dan savet gua qerlingki ip ngene raneng gua maspetki.' Sng. 95.7-11

¹²Gua rluavik, maikka mager ip ngene taqam ngim iv ait de qula aqek never a ngen ka tu aa qevap mavik. I arik ma quasik ka tu aa qevap sever ama Ngemumaqa. De arik ma qa ngim temanau nama Ngemumaqa, i qe iames masmas. ¹³Dap mager iv iara de ngene tek gelna ver ama niirl mai ip katikka ngen dru a ngen a qevap. Katikka. Taqurla dai mager ip per ama niirl mai de ngen, i iak de iak dai ngene semadlek ne iari nama Lengi ama Atlungget. Taqurla ip ngen deraarl ne araa tuaqevap. I arik ma ama viirang angera gamansena nge qaak te a ngen ba qek bama alkuil men aa ningaa. ¹⁴De

murl lua, i uur rarlma, i uut tu auura qevap sevet ma Kristus, dai maikka uut tu auura qevap malkuil. Dai qatikka ariq aiv uure taneng lungera auura tua-qevap malkuil sever ama Ngemumaqa, ip deng, i uure verleset, dai diip ngen auut uure taneng ma Kristus aa tekmeriirang. ¹⁵De saqikka raquarl ama lengi vama Ngemumaqa aa Langingka, i nge taqen ma',

'Iara dai ariq aip ngen narli ama Lengi, i ama Ngemumaqa qa taqen sagel ngen, dai quasik mager ip malkuil men a ngen a ning, ip taquarl murl a ngen a serlura ra rekmet. I ra ngim temanau na qa de ra siquat na Qa.' Sng. 95.7

¹⁶Dai ngu lu nemta, i murl te narli ama Ngemumaqa aa qenem, i qa taqen sagel ta dap ta ngim temanau na Qa? Katikka lura, i ma Moses ka mit se ra nevet ma Isip, i qe ruirl se ra. I qerlka ra, i quasik te narligel ka.

¹⁷Taqurla dai be ra ngip sever ama qerlingki, i quasiq ama qaqet de quasiq ama kaina ngen ama qevel ver a qi. Be maikka quasik ta man sever ama aiverem, i sama Ngemumaqa qa meraqen madlek ip diip ke qurl a ra. I sama ages ama 40 dai quasik te narligel ama Ngemumaqa. Dai raqurla be Qa, dai maikka ama qurek per a Qa na ra.

¹⁸Be raqurla, be Qa meraqen nama lengi ama dlek-pem-nget, ai maikka quasik mager ip ta ran savet luum aa ama aiverem, i qa meraqen madlek ip diip ke qurl aa qaqet. I raquarli quasik te narligel ka.

¹⁹Dai raqurla be uuret lu, i raquarli qatikka quasiq ai ra tu araa qevap sever a Qa. Taqurla be quasik mager ip ta ran saivuk sever aa luqupki, ip te raneng ama maspetki nagel ama Slurlka.

Ama Maspetki I Luqia I Quasik Perlverleset

4 ¹Dai be sa iara, ama Ngemumaqa qa van uut tama lengi, i qa muvuusep ai mager iv uure raneng luqia ama maspetki, i qa meraqen sever a qi. Be qatiaskerl uure taneng lungera ama lengi madlek. Dai be maikka mager iv uure taqat lu, iv ait de qula aqek ka aat, i arik be quasik ke raneng liina, i ama Ngemumaqa qa muvuusep. ²Ngua taqen taqurla, i raquarli saqikka uut dai sa uut narli ama Lengi ama Atlunget, ip taquarl murl lura ama qaqet. Dav ama risu, i murl lura, i ra narli nget, dai quasik nge mat never a ra. I re narli lungera ama risu dap kuasiq ai ra mu araa qevap ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet taqurla, raquarl ka taqen. ³Dav uut, i uut tu auura qevap sever ama Ngemumaqa, dai diiv aa ding se uut, iv uur ran sever aa luqupki iv uure raneng aa maspetki. I qatikka ip taquarl murl ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

'Taqurla dama qurek per a ngua de ngua ruqun ma',

'Ngua tuvuusep, i quasik mager ip ta ran savet gua luqupki ip te raneng ama maspetki.' Sng. 95.11

Ama revan, i ama Ngemumaqa qa meraqen taqurla. Dav aa rletki dai murl ianai, i qa rekmet nama aivetki, dai verleset na qi. ⁴Taqurla, i raquarli vama Ngemumaqa aa Langingka dai qa meraqen sever ama nirlaqa Ama 7 ma',

'Pet luqa ama nirlaqa iv Ama 7 dai ama Ngemumaqa qa lu ai verleset ne aa rleriirang mai, de mas per a Qa vet luqa ama nirlaqa.' Stt. 2.2 ⁵De saqiaskerlka ama Ngemumaqa aa Lengi, i sa uut lu nget, i nget ma',

'Maikka diip kuasik mager ip ta ran savet gua luqupki ip te raneng ama maspetki.' Sng. 95.11 ⁶Dai qatiaskerl ama revan, i diiv iari ama qaqet

ta ran sever ama Ngemumaqa aa luqupki ip te raneng aa maspetki. Dap lura, i murl te narli ama Lengi ama Atlunget nauirl dai quasik ta man, i raquarli quasik ta mu araa qevap sever ama Ngemumaqa de quasik te narligel ka. ⁷Dap katiaskerl aip laip nasat, naset lura araa uang ama niirl, de buup nama ages nge mit, dama Ngemumaqa qa sil ne aa lengi met ma Daivit. I saqiaskerlka lungera ip taquarl uut sil mavuk. I qa sil ma',

'Iara dai ariq aip ngene narli ama lengi, i ama Ngemumaqa qa taqen sagel ngen, dai quasik mager ip malkuil men a ngen a ning, ip kula ngene narligel ka.' Sng. 95.7

De ver ama niirl, i qurli ma Daivit per a nget, dama Ngemumaqa qa ruqun ma', 'Iara', dai liina ngere teqerl auut, ai saqiaskerlka Qa mu iaq ama nirlaqa bareq ama qaqet ip mager ip ta ran sever aa luqupki, i qi nama maspetki. ⁸Dai arik murl ma Josua qa qurl a ra re luqia ama maspetki, dai saqias arik kuasik mager iv ama Ngemumaqa qa taqen sever iaq ama nirlaqa. ⁹Taqurla dai uut drlem, ai ama Ngemumaqa aa qaqet dai qatiaskerl diiv araa maspetki, ip taquarl ai dama maspetki ver ama nirlaqa, i Ama 7 na nget, ip taquarl ama Ngemumaqa, i mas per a qa. ¹⁰Dai uut drlem, ai luqa, i qa man sever ama Ngemumaqa aa luqupki ip ke taneng ama maspetki, dai qa verleset ne aa rletki de qe taneng ama maspetki. Taqurla ip katikka raquarl murl ama Ngemumaqa, i qa verleset ne aa rletki de qa mer ama maspetki. ¹¹Taqurla dai maikka mager iv uuret matna madlek iv uur ran savet luqia ama luqupki nama maspetki. Taqurla iv ait de qula aqek ka mit kut lungera ama gaman-sena, i quasik te narligel ama Ngemumaqa aa lengi, ip taquarl murl lura ra rekmet. I arik ma raqurla dai qa rekmet nama vu be lenges na qa. ¹²Dama Ngemumaqa aa Lengi dai ngere iames de ngeret matna. I maikka ama gerli nget mai. I maikka ama gerli nget malai daleng ama sinki, i ama gerli sepna na qi. Be lungera ama lengi dai ai de ngererl sirl ama qaqeraqa be maikka nget dan samuk na qa. De maikka nget dan samuk iasai sedama qaqeraqa aa rlan maget, de maikka ngere dikdik peleqes nama lan ngen ama mening mer ama lan. Taqurla be maikka qe taqat drlem se auura tuaqevap de ngen auura rut angera narliip. ¹³I maikka quasiaq a qeni ver ama aivetki, i iini nge rerles tiq ama Ngemumaqa. I maikka Qe taqat lu ama tekmeriirang mai. I ama tekmeriirang mai dai qurli iirang menaiam daa saqang. De maikka diiv uure raqa sekdem mer ama tekmeriirang, i uur rekmet niirang.

Ma Iesus Kat Den Sedama Ngemumaqa Aa Saqang

¹⁴De uut dai auura Barlka ma Iesus dai sa qa mit sev uusep, i qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qet matna bareq auut. I qa dai ama Ngemumaqa aa Uimka. Dai be qatikka mager iv auura tuaqevap dai uure taneng a nget madlek. ¹⁵Dema Iesus auura Barlka, i ai de qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qet matna bareq auut. Dai murl ka men be re siquat na qa ip katikka raquarl uut. I ai de re siquat ne aa tuaqevap ngen aa qetdingki. Dap liirang aa mai nge men dap katikka quasik ka tit puuqas ne angama vu, be maikka quasiaq angama viirang. Dai be qa maarl malkuil iv aa arlem peviit bareq auut, de diip ka tat never auut a iara. ¹⁶Taqurla be mager iv uut tit sagelna nama Ngemumaqa aa luqupki, i ai de qe uas, dap kuasik mager iv

uureng ning. I qa dai ai de aa ngimsevetki never auut. Dai uut tit sagel ka, i diiv uuret lu qa, i aa arlem never auut. Be ariq aiv auur angama merlen dai diiv aa ngimsevetki qia tat never auut. Katikka.

Auura Barlka Ma Kristus Dai Mager Ip Ke Guirl Auut

5 ¹De qatikka diiv iara ngul sil sevet lura mai never ama Judaqena, i ama barlta na ra, ip ta taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de ret matna bareq ama qaqet. I qatikka lura raqurla dai ama Ngemumaqa qa mu ra naver ama qaqet.

I diiv ama Barlka naver ara, dai aa rletki ip ka tat never ama qaqet sama tekmeriirang, i maikka mager ip ket matna bareq ama Ngemumaqa.

Be luqa, i ai de qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai mager ip kerl kuarl te iarang, ngen ama ranbandemiis muqas muqas ip ngere lemerl ama Ngemumaqa, de ngen ama ranbandemiis muqas muqas ip ngere lemerl ama viirang. ²De qatikka raquarli qa, dai aa dlek ip taquarl ama qaqeraqa, dai be mager ip ke palu gel lura ama qaqet, i quasik tat drlem. De lura, i re tekmet nama viirang. ³De mager ip ke kuarl tama ranbandemiis sever ama qaqer araa viirang de qatikka sevet ngen a qa, aa viirang, i raquarli qa, dai quasik aa ngama dlek.

⁴De qerlka quasik mager iv aqek senas ip kat luqa ama luqupka ama barlka, ip ke barlnas. Dap katikka luqa dai mager iv ama Ngemumaqa qa ru qa ve luqa ama luqupka, i ama barlka, ip katikka raquarl murl, i qa nes tema Aaron. ⁵Dai saqikka raqurla, sema Iesus. I quasik ai qa ruqun ai diip kar ama luqupka ama barlka ip bareq anas, ip ka taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq auut. Maikka quasik. I ama Ngemumaqa qa mu aa qevap ip ke qurl a qa rama luqupka ama barlka raqurla. I ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

'Ngi, dai Nguaimka na ngi. Be iara dai sa ngua sil bareq ama qaqet mai ai Ngua dai gi Mam na ngua.' Sng. 2.7

⁶De qerlka vama Ngemumaqa aa Langingka, i qa ruqun ma',

'Diip masmas de ngit matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I diip ngit matna ip taquarl murl ma Melkasidek, kene ma Abraham.' Sng. 110.4

⁷De murl lua, i qurli ma Iesus per ama aivetki, de qe raring, i qa snanpet nama Ngemumaqa rama raatmaat-nevet ip ke iames na qa never ama aapngipki. I qe raring saimanau de qek nak. Be qatikka ai de qe manepnas de qe narligel aa Mam. Taqurla bama Ngemumaqa qa guirltiq aa raring. ⁸I ma Iesus dai ama Ngemumaqa aa Uimka. Dap per aa mugunes iara dai aa Mam ke su qa, ip ke narligel aa lengi veleqes nama merlen. Dap ka ral ama getget be maikka liina nge raqa su qa re liina ip ka tit kur aa Mam aa lengi. ⁹⁻¹⁰Taqurla dai be uuret lu, i liina nge rekmet na qa be maikka ama atluqa na qa malai, i qat drlem saatmit kur ama lengi. Taqurla bama Ngemumaqa qa mu qa, de qa ruqun ma',

'Ngi dai ip ngit matna vet Gua saqang bareq ama qaqet, ip taquarl ma Melkasidek.' Sng. 110.4

Mager Iv Uut Tu Auura Qevap Madlek

¹¹De buup ne liirang aa, i iirang peviit ip ngu taqal sil ba ngen niirang sevet ma Kristus, dav ama arlenki va ngen a ning, be quasik ngene taqat drlem.

¹²De ngen dai sama Kristenkena na ngen sama ainkules. Be qasa mager ip ngene su iari rama Ngemumaqa aa lengi. Dap kuasik. I qatiaskerl kuasik maget na ngen a tuaqevap, be qatiaskerl mager iv iari re su ngen tama lengi, i ngere rarlma na nget never ama Ngemumaqa aa lengi. I qatiaskerl kuasik ai maget na ngen kur ama asmes ama dlek-pem-nget. Kuasik. Dap katiaskerl ngene srluuv ama qumek. ¹³Lura, i ra tes ama asmes, i quasiq ama alkuil-nget dai ama rluis na ra. Dai saqikka ngen, i quasik ngene su rama lengi ama saik-ngias-pem-nget be quasik ngen su rama lengi iirang ama atliirang. ¹⁴Dav ama asmes bareq ama barlta dai ama alkuil-nget, be lura dai raquarli iari, i ai de re taqat lu ama ais-iirang, i ama atliirang de ngen ama viirang.

Mager Iv Uure Riirl Dap Kuasik Uurerl Guirl

6 ¹⁻²Taqurla dai quasik mager ip katikka uut taqen sevet lungera ama lengi, i ai de uure rarlma, i uure su rem nget nevet ma Kristus aa lengi. I ariq uure tekmet taqurla qatikka, dai diiv uut taquarl lura, i ai de re teq ama vet, i aip ta req ama vetki ara arlimbiit de saqi ra rattem katikka raqurla vetpet. Dap kuasik mager ip te rek ki naiviit.

Taqurla dai be quasik mager ip petpet uut taqen sevet liina, i re guirltik per ama rut, dama tuaqevap sever ama Ngemumaqa de liina, i rem ngim temanau nama gamansena, i lungera, i quasik mager ip te iames nagel nget.

Dama rasu savet liina, i re kukmes tama qaqet; dama rasu savet liina, i lura, i re ruirl sama Ngemumaqa aa qaqet, i ra tu araa ngerik per a ra iv ama Ngemumaqa qerl kurl a ra re aa Qevepka.

De quasik mager ip petper uure su sevet lura, i ra ngip de saqiaskerlka diip ta raarl, de sevet ngen auut mai, i diiv uur raarl ver ama Ngemumaqa aa kot. Dama rasu savet liina, i diip ke sil aip kua diiv uure raneng ama iames ama atlunget dap kua diiv uure raneng ama ranbandem ama vunget masmas.

³Dariq aip maget gel ama Ngemumaqa dai diiv uure tekmet taqurla.

⁴⁻⁶De iari ama qaqet dai sa rat drlem sema Iesus de liina, i qa rekmet niini bareq auut. De sa ra raneng ama Ngemumaqa aa ranbandem de ra raneng ama Qevepka ama Glasingaqa. De sa ra raneng ama Ngemumaqa aa lengi, be rat drlem, ai maikka ama atlunget. De qasa rat drlem ai ama Ngemumaqa aa dlek, dai diip baing se nget sekgames per ama niirl ama altunget, i diip baing se nget nasat.

Dai ariq aiv iak nevet lura raqurla qa aat be qa ngim temanau nama Ngemumaqa, dai quasiq angama aiska ip mager ip ke guirl, ip saqiaskerlka qe guirltik per aa rutka. Maikka quasik. I liina, i qa rekmet niini, dai saqiaskerlka raquarl ai qa uadem sama Ngemumaqa aa Uimka men ama lalemka. Be raquarl ai qa tuma sema Iesus, i qe kiarli men ama lalemka. Dai ngu iil ip kurla ngene tekmet taqurla dav as ngene riirl.

⁷Dai diip ngu reqlerl a ngen aip ngu lu nanaa? Katikka ai de vetpet, i ai dama qaikki qia terl, bama aiverem dai ai de uum nget tet luqia ama qaikki. Dai baip luum aa ngere tal ama asmes ama atlunger ip nge tat nevet lura ama qaqet, i ra qutserl ama asmes per araa sleng per a uum. Dai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet nama atlu sagel luum aa ama aiverem. ⁸Dav ariq aiv ama aiverem dai ama vuum be uum nge riirl ama airung ngen ama vakpak, dai be diip kuasiq ama ainkules de diiv ama Ngemumaqa qa raqen se uum ai mager ip lenges na uum. De diiv ama altingki qi iin me uum.

⁹Maikka gua rluavik, iara dai uure kuarl tama lengi ama dlek-pem-nget sagel ngen. Dav uut drlem, ai quasik mager ip lenges na ngen taqurla. Kuasik. I ama Ngemumaqa dai diip ka rat never a ngen de diip ke guirl a ngen. ¹⁰Ama Ngemumaqa dai ai de qe taqa tekmet, be diip kat drlem sever ama rleriirang, i sa ngen dekmet niirang. De diip kat drlem ai ngen sekda ngen arlem sagel ka, i ngen derat never aa qaqet. ¹¹De qatikka uure narliip maikka ngene dlek, i qatikka ngenet matna raqurla. De ngene taneng a ngen a tuaqevap malkuil, de qurli ngen de vet luqa ama nirlaqa, i ama Ngemumaqa qa muvem na qa ip diip ke tekmet nama atlu bareq auut. ¹²De qula ama neng na ngen saatmit nequt ma Kristus. Dap mager ip ngen druqaen lura, i maikka murl ta tu ara qevap nama revan. Taqurla be ra raneng liirang aa, i murl ama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl aa uis.

Diiv Uure Raneng Ama Lengi I Ama Slurlika Qa Muvuusep

¹³Dai be mager ip ngen druqaen ma Abraham. I murl ama Ngemumaqa qe semadlek naa lengiqi bareq a qa. Dap kuasiq aqek, i qa veviit daleng ama Ngemumaqa ip mager ip ka tuvuusep sagel ka. Taqurla de qatikka ama Ngemumaqa qa semadlek naa lengiqi de qa tis nas ne aa rlenki, ai diip ke rekmet taqurla ip taquarl ka sil.

¹⁴I ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

'Maikka Ngua taqen ne Gua revan, i maikka diip Ngu rekmet nama atlu sagel ngi de diip Ngu rekmet ne gia laanivas ip maikka buup na ra, ra ren.' Stt. 22.16

¹⁵Dema Abraham dai qurli qa naa ne liirang aa de quasiq ai masna ama neng na qa. Baiv aa de qa met liirang aa, i mekai ama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl a qa.

¹⁶Dai be liina, i ai de ra tuvuusep dai raqurliani. Lua, i aiv ama qaqet ta tuvuusep, i ra tis iaq aa rlenki, dai liina ngere teqerl ai luqa, i ra tuvuusep de ra tis ka dai maikka qa veviit daleng me ra. Dai aiv iak ka tu, i qa tis iak, i qa veviit, dai ai de liina ngere semadlek ne aa lengi be qe bingbing sere lura, i re narliip ta sev aa uuves. ¹⁷Dai murl ama Ngemumaqa qa meraqen madlek ai maikka diip ke rekmet nama atlu sagel uut, i ma Abraham aa liinka. De maikka qe narliip ke raqa teqerl auut, ai quasik mager ip ke guirltik per aa tuaqevap. Taqurla be qa mu aa rlenki ip katikka qe se madlek ne aa lengi. ¹⁸Dai be liiram aa ama lengi iiram dai qatikka qurli iiram aa. I liiram aa dai ama lengi ama dlek-pem-nget de liina, i ra tuvuusep. Be liiram aa dai quasik mager iv a qeni ngere qut naser iiram. De qatikka ne liiram aa dai quasik mager iv ama Ngemumaqa qe qaak, i aip ka taqen. Dai be uut ama qaqet, i uut men sagelna nama Ngemumaqa, dai mager iv uur ru auura qevap sevet lungera ama lengi, i ama Ngemumaqa qa muvuusep marevan. De mager iv uure dlek, i qurl uut de vet liirang aa, ip diiv uure raneng iirang, i sama Ngemumaqa qa meraqen madleq ai diip ke qurl auut tem iirang. ¹⁹Dai be liina, i ama Ngemumaqa qa ruqun ip kurl uut, naa ne liirang aa. Dai uure raneng ama Lengi malkuil, i ama Ngemumaqa qa muvuusep, ip taqua ama angka, i qa raneng ama bautki. De auura tuaqevap dai nget dan saivuk semer ama Ngemumaqa aa Rumki, i maikka ama Glasingas Malai met ki, i qi ruarl nama luanki ama slurliki, i qi kiarli vama Lautu-vem-ki ama Slurliki, i qi vuusep .

²⁰Dai ma Iesus dai sa qa uirl semet luqia ama a rumki be qa rattem ip sagel uut. Be ma Iesus dai sa auura Barlka, i qa taarl ver ama Ngemumaqa aa saqang de qet matna bareq auut. I qa ip taquarl ma Melkasidek. Be qa dai qatikka diip ket matna raqurla masmas bareq auut.

Ma Melkasidek I Aa Rlenki Veviit

Stat 14.17-20

7 ¹Luqa ma Melkasidek dai murl ama King na qa, i qe ruihl sama qaqet pet ma Salem. De qa dai ama Barlka, i qet matna bareq ama Ngemumaqa, i Maikka Qa Veviit. De murl ma Abraham ke ne iari ama Kingkena ra tesna be qa veleng ta.

De qerl guirl dai qene ma Melkasidek ian atmetna men ama aiska. Be lua, i ian atmetna, dema Melkasidek ka nen ama Ngemumaqa ip ke rekmet nama atlu sagel ma Abraham.

²Dema Abraham ka barlmet kene ma Melkasidek tama quvang iirang mai, i qa ral iirang never ama arasmesna. Baip liina ip ma malepka niirang dai qa quarl tama quanas-iini never iirang.

I ma Melkasidek aa rlenki dai ama rarlimini ma',

'A King nama Gamansena ama Sesarl Nget.'

De qerlka iani ma',

'A King nevet ma Salem.'

Dai ve iini angera rleng dai ma',

'A King nama Uupka bareq auut.'

³De quasiaq aqek kat drlem aip ngu lu ma Melkasidek aa mam nemka de aa nan nemki. De quasiaq aqek kat drlem aip ka men naqua. De quasiaq aqek kat drlem aa nirlaqa, i qa men de quasiaq aqek kat drlem aip kesnada qa verleset. De qatikka qa, ip taquarl ama Ngemumaqa aa Uimka. De qatikka qa dai raquarl ama Barlka na qa, i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang masmas.

Ma Melkasidek Ka Met Liirang Aa Nagel Ma Abraham

⁴Dai ngen dru a ngen a qevap ai ma Melkasidek dai qatias ka veviit. De auura murilka ma Abraham, dai qa qurl ma Melkasidek tama tekmeriirang, i qa ral iirang naver ama arasmesna. Baip liina ip ma malepka niirang dai qa quarl tama quanas-iini never iirang.

⁵Dema Moses aa Lo dai nge taqen ai ama qaqet, i ra nevet ma Livai aa laanivas, i lura, i ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai mager ip ta tet liirang aa naver ama malepka, nagel ama qaqet. I lura dai mager ip te ngiingdemna ne liirang aa nagel araa qaqet katikka, i quattaa, i lura re ne araa qaqet, i ra nevet ma Abraham aa liinka.

⁶Dema Melkasidek dai murl kuasiq ai qa nemen ma Abraham aa liinka. Dap ka met liirang aa naver ama malepka nagel ma Abraham. De qa meraqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa barek ma Abraham. I kuatta, i ma Abraham ke taneng ama lengi, i ama Ngemumaqa qa muvuusep bareq a qa.

⁷Dai uut mai uut drlem, ai luqa, i qa taqen nama atlu sagel ama Ngemumaqa bareq iak, dai ama Barlka daleng luqa, i qa taqen bareq a qa.

⁸Dai be lura, i ra nemen ma Livai aa liinka, i ai de ra tet liirang aa naver ama malepka nadama Isrelkena araa tekmeriirang, dai ama qaqet, i lura,

i naqatikka qurli ra de diip te ngip. Dap ma Melkiseidek, i qa mer ama tekmeriirang, i liirang aa naver ama malepka nagel ma Abraham, dai vama Ngemumaqa aa Langingka dai quasiaq ai qa sil sever a qa, ai qa ngip. ⁹Dai ma Livai dai ai de qa ter ama quanas-iini nadama malepka nama tekmeriirang nagel ama qaqet. Dap mager iv uure tuqun ai lua, i ma Abraham ka van ma Melkiseidek tama quanas-iini nadama malepka nama tekmeriirang, dai qerlka ngene ma Livai qa van a qa. ¹⁰Dema Livai dai as kuasik ka men. Dap kasa qurli qaa mene aa serluqa ma Abraham lua, i qene ma Melkiseidek, i ian atmetna.

Ma Iesus Aa Rletki Ip Taquarl Ma Melkiseidek

¹¹I qatikka murl lua, i ama Livaigena, i re lautu de re ruirl sama qaqet dama Ngemumaqa aa saqang, dai ama Ngemumaqa qa qurl a ra te aa Lo. Dav ama rleriirang never ama Lo dai quasiaq ai ngere tekmer iv ama seserlta na ra. Kuasik. Dap kuarl aiv ama Lo ngere seserl ver a ra dai be diip kuasik mager ip saqikka iaq ama Barlka, i diip ka ren ip taquarl ma Melkiseidek, i qatikka qa, dai quasiaq ai qa ip taquarl ma Aron aa liinka.

¹²Dai aiv iak muqas, i diip ka ren, i luqa, i ip ket matna ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai saqikka mager ip se ngen a uang ama Lo, i nget muqas.

¹³I uut taqen ne liirang aa sevet ma Iesus. I qa nemene iaq ama liinka qatti. I ai de quasiaq aqek nemen luqa ama liinka qa matna ip taquarl luqa, i ai de qet matna bareq ama qaqet per ama Ngemumaqa aa saqang. ¹⁴Dai uure taqat drlem ai auura Barlka nemen ama liinka ma Juda. Dema Moses dai quasik ka meraqen sever aret, i ra matna bareq ama qaqet per ama Ngemumaqa aa saqang nevet ma Juda aa liinka.

¹⁵Dai uuret lu luqa ama Iameska, i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet ka men. Dai qa ip taquarl ma Melkiseidek. Dai be maikka uure taqat drlem, ai qa uirl se lura, i ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, i ra nevet ma Livai aa laanivas. ¹⁶De quasiaq ai ama qaqeraqa aa Lo nge rekmet na qa be qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. Dap katikka aa iames, i qurli nget masmas angera dlek nge rekmet na qa be qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet masmas.

¹⁷I ama Ngemumaqa qa meraqen sevet ma Iesus ma',

‘Diip masmas de ngit matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I diip ngit matna ip taquarl ma Melkiseidek.’ Sng. 110.4

¹⁸Dai lungera ama lengi dai ngere teqerl auut, ai ama Ngemumaqa dai sa Qa verleset ne lungera ama Lo, i murl nget. I raquarli lungera ama Lo dai quasiaq anger angama dlek. De quasik mager ip nge tat never auut. ¹⁹Dema Moses aa Lo dai quasik mager ip ngere rekmet ne aqeni ip maikka ama atlu iini. Taqurla dama Ngemumaqa qa rattem ne re iaq ama aiska, i maikka ama atluqa. De qa uirl sama Lo. Be ne luqa ama aiska dai mager iv uut tit sagelna nama Ngemumaqa.

²⁰De qerlka iani, murl lua, i ama Ngemumaqa qa mak nema Iesus iv auura Barlka ip ket matna ver aa saqang bareq auut, dai quasiaq ai qa mak na qa naik. Kuasik.

Dap ka meraqen marevan nama lengi ama dlek-pem-nget. Dap lura, i murl ta nauirl, i ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai quasiaq

ai ra raqurla. I quasiaq aqek ka meraqen marevan nama lengi ama dlek-pem-nget nauirl, ai diip tet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet.

²¹Dap ma Iesus dai qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I qatikka ama Ngemumaqa qa meraqen madlek marevan. I qa ruqun ma',

'Ama Slurlka dai qa mu ngi be diip kuasiq ai Qe guirltik per aa tuaqevap.

'Ngi dai diip ngit matna masmas per ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet.' Sng. 110.4

²²Dai be uut drlem, ai lungera ama lengi, dai ama rarlimini na nget sama iames, i ma Iesus ka rekmet na nget. Dai maikka ama atlunget peviit. Be nge uirl se lungera ama lengi ama dlek-pem-nget, i murl nget nauirl.

²³I murl dai ai de buup ne lura ret kut naser a na, i ra taarl ip tet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I raquarli, ai de rep ngip be quasik mager ip tet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang masmas bareq ama qaqet. ²⁴Dap ma Iesus dai qe iames masmas. Be qatikka quasik mager ip diip mas per a qa sat-matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. ²⁵Taqurla be ma Kristus dai mager ip ke iames ne lura ama qaqet, i rat den sagel ama Ngemumaqa ne aa rlenki. I ma Kristus dai mager ip masmas ke tekmet ne liina. I raquarli, qe iames masmas. Be ai de qe raring sagel ama Ngemumaqa ip ka tat never a ra.

²⁶Dai luqa raqurla, i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. Dai maikka maget na qa ip ka tat never auut. De ai de qa tit kur ama gamansena, i ama Ngemumaqa qe narliip se nget. De quasiaq angama viini men a qa. Be qa, dai maikka ama mening-ka dama Ngemumaqa aa saqang. Dama Ngemumaqa qa mu qa vuusep peviit. I qurlq qa sangis nama qaqet, i ai de re tekmet nama viirang.

²⁷De lura, i murl ama barlta, i ai de ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai ai de araa rletki, i rerl kuarl tama ranbandemiis per ama niirl mai. Be nauirl dai ai de rerl kuarl tama ranbandemiis ip sever araa viirang. Baiv aa de rerl kuarl tama ranbandemiis ip sever ama qaqer araa viirang.

Dap ma Iesus dai quasiaq ai qet matna raqurla. Kuasik.

Dap katikka qa quarl tama ranbandemiis mais. I qa quarl temiis bareq ama Ngemumaqa. ²⁸Dav ama lengi nama revan, i ama Ngemumaqa qa muvuusep, dai nge men nasat, naser ama Lo. Dai ngere siquat tama Ngemumaqa aa Uimka. I luqa ama Barlka, i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai maikka ama atluqa malai. Be qa, dai maikka qa uirl, i qa tat never auut. Be qatikka diip kurli qa raqurla masmas.

Ma Iesus Dai Auura Barlka I Qa Veviit, I Qet Matna Bareq Auut

8 ¹Dai lungera ama lengi, i uut taqen na nget dai raqurliani. Auura Barlka, i Qa Veviit dai qa, i ai de qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I qa, i sa ai de uurel sil ba ngen sever a qa. I luqa dai iara qa mugun dama Ngemumaqa aa snaing pe aa merlmerliit pe uusep.

²I auura Barlka, i qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai qet matna ver ama Luqupka, i maikka ama Glasings Malai. I qet matna vet luqa ama Luqupka, i maikka ama Revanka, i qa ip te lautu. I ama Ngemumaqa aa Luqupka. I qatikka qa, qa matna ver a qa. Dap kuasiq ai ama qaqeraqa qa matna ver a qa.

³De lura mai ama barlta, i ai de ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai araa rletki ip terl kuarl tama ranbandemiis nagel ama qaqet, de ngen ama ranbandemiis sagel ama Ngemumaqa. Taqurla dai saqikka ma Iesus dai mager ip ke rekmet nama ranbandemiis. ⁴I arik kurli qa ver ama aivetki, dai quasik mager ip ka ip ket matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I qasa raquarli, iari aa, i ai de ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, de ai de rerl kuarl tama ranbandemiis, i nget muqas muqas sagel ama Ngemumaqa. I ra tit kur ama Lo. ⁵I lura, i ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai ret matna ama rleriirang per ama aivetki. I liirang aa ama rleriirang per ama aivetki, dai ama qasiqatka dama nemki ne liirang aa ama revan iirang, i iirang pe uusep. Taqurla be qerl ama Ngemumaqa qa meraqen ma Moses madlek, i lua, i ip ke tekmet nama lautu angera luqupka. I ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

'Maikka mager ip ngi rekmet ne Gua vetki ip ki raquarl luqia ama nemki, i sa ngua reqerl a ngi vama damki reves.' Kisim Bek 25.40

⁶Dav ama rletki, i ma Iesus ka raneng a qi, dai maikka qiateviit. I qi daleng luqia ama rletki, i lura, i ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, ta raneng a qi. Dai saqikka raqurla, i lungera ama lengi ama rarlimini na nget sama iames, i ma Iesus ka rekmet na nget, i ama lengi ama dlek-pem-nget, i ma Iesus ka men se nget nagel ama Ngemumaqa sagel aa qaqet. Dai nget peviit daleng ama murlas-nget. ⁷Dai mager ip ngen drlem ai arik murl lungera nauirl ama lengi, i qa rapdemna na nget dai ama atlunget mai, dai saqias kuasik mager iv ama Ngemumaqa qe quarl te iang ama lengi, i qa rapdemna na nger ip maiiram.

⁸Dav ama Ngemumaqa qa lu sever ama qaqet, i ra rekmet nama vu, i quasik te narligel ka. De qa ruqun ma',

Ama Slurlka qa ruqun ma', 'Ngene narli. Sa ngua mu ama giqu, ip diip ngu qur ama qaqet nevet ma Isrel, dama qaqet nevet ma Juda tama lengi ama iames-nget, i qa rapdemna na nget.'

⁹I lungur iara ama lengi, i ngua rapdemna na nget dai diip kuasik ai nger ip taquarl lungera, i murl ngua qurl araa murlta. I lua, i ngua raneng de araa ngerik de ngua mit nanaik ta nevet ma Isip. Dap kuasik ta narligel lungera gua lengi, i ngua qurl a ra. Be ngua, i ama Slurlka, dai ngua ngim temanau na ra.

¹⁰Dap lungur iara ama lengi dai gua lengi ama dlek-pem-nget, i ama iames-nget, dai raqurliani. Diip ngua ru gua lengi ver araa tuaqevap. De diip ngu iil gua Lo da araa rlan. De diiv araa Ngemumaqa na ngua. De diip ta dai gua qaqet na ra.

¹¹De saqias kuasik mager ip diiv iak ke su aa rluqaqa dap kuarl ama Ngemumaqa aa iari ama qaqet. I diip kuasik mager ip kel sil ba ra ip tat drlem ama Slurlka. I raquarli ama qaqet mai, i lura, i raateviit de lura, i quasik ai raateviit dai diip tat drlem se ngua.

¹²I raquarli diip gua ngimsevetki never a ra. De diip ngu veriktem se araa viirang, de ngerlangken per a ngua niirang.' Jer 31.31-34

¹³Dai ama Ngemumaqa qa mis lungur iara ai ama lengi, i maget na nget ama iames-nget. Dai be lungera, i murl nge rarlma na nget, dai sama Ngemumaqa qa rekmet na nget bama murlas-nget. Dai be liirang aa, i ama murlas-iirang dai iirang ngere saasik.

A Lautuqi Araa Ais I Murl Nauirl

9 ¹Dai lungera ama lengi, i ama Ngemumaqa qa quarl tem nget nauirl, dai angera Lo sevet liina ip te lautu. De qerlka qa reqerl araa aip te rekmet nama Lautu-vem-ki nanaa. ²I luqa ama luqupka dai qa vama vetki, i ra rekmet na qi dai nama aurl angera qetdeng. Be ama a rumki, i qi rarlma ve luqia ama vetki, dai ra mis ki ai ama Luqupka ama Glasingas. De met luqia ama rumki dai qurl ama mudem dama vuquliising. De ngen ama lai-ini, i qurl ama bret pem iini, i ra quarl tem nget bareq ama Ngemumaqa. ³De imanau dai ama luanki ama slurliki, i bing men ama rumki ip ma udiim. I luqia ama a rumki, dai ra tis ki ma',

'A Luqupka, i maikka ama Glasingas Peviit.'

⁴Be met luqia ama rumki dai ama luqupka imuk, i re nin ama qinepki iv ama ramas nama atlu. De qerlka imuk dai ama Bokiski nama Ngemumaqa aa Lengi, i Nget Peviit, i lungera, i murl nget nauirl. I vet luqia ama Bokiski dai ra uung ki mai nama gol. De imuk met luqia ama a rumki dai ra mu ama supinki, i ama gol ver a qi, i ama asmes met ki, i ra tis nget ma Manna, de ngene ma Aaron aa vuqulka, i ai de qa tit dem ka. I luqa ama vuqulka, i murl vurl ama ngeriquaing men a qa.

De mer ama Bokiski dai ama duliame imek, i ama galgal iam, i ama Nge-mumaqa qa iil aa Lo vem iam.

⁵De ver ama bokiski ara ningait angera rleng, dai qurl ama nembim. I ianem ngim ip taquarl ama Angeluiam. I iim dai ama qivarlet per aiim. I ra mu iim per ama bokiski ara ningait angera rleng, i verik ian a qivarlet. I verik ian a qivarlet daleng ama luqupka ver ama bokiski ara ningait, i ai dama Ngemumaqa qe teviktem sama viirang. I liim aa iane teqerl ai qurl ama Ngemumaqa ve luqa ama luqupka. Dav iara dai quasik mager ip ngu sil sevet liirang iara mai.

⁶Pe luqia ama Lautu-vem-ki dai ra raqa muvem nama tekmeriirang mai. Baiv aa de lura, i ai de ret matna ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai ai de rat dan semet luqia ama rumki, i qi rarlma vama Lautu-vem-ki. I ai de rat dan ip tet matna araa rleriirang. ⁷Dap luqa ama Barlka, i ai de qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai qatikka ngerek se qa, i mager ip kat dan semer iaiq ama rumki, i luqia ip ma udiim. I ai de luqa qat dan semet luqia ama rumki mais per iaiq ama ageski. De luqa dai ai de qat dan semet luqia ama rumki, i qe tal ama aurl-muqas-muqas angera qerekkka. I quasik mager ip ka ran, i qe ses nama qerekkka. I luqa ama qerekkka ip katikka sever aa viirang de sever ama qaqer araa viirang. I liirang aa ama viirang, i ama qaqet ta rekmet niirang, dai ai de quasik tat drlem ai re tekmet nama vu aa. ⁸Dai ama Qevepka ama Glasingaqa dai qet teqerl auut ne liim aa ama rumbiim taqurliani. Ai ama aiska sever ama Luqupka, i maikka ama Glasingas Malai vem ka, dai as kuasik ta rattem na rem ka. I as lua, i qurli luqia ama rumki, i luqia, i qi rarlma.

⁹Dai liini iara dai ama qasiquatka bareq auut iara. De liini iara ngere teqerl ai liina, i rerl kuarl dama ranbandemiis, i nget sagel ama Ngemumaqa, dai maikka quasik mager ip ngere raqa lemerl ama qaqeraqa, i luqa, i qe lautu sagel ama Ngemumaqa. I lungera ama ranbandemiis dai quasik mager ip

ngere rekmet ne luqa ama qaqeraqa ip maikka ama mening imuk daa rlan.
¹⁰Dai lungera ama Lo dai nge taqen sever ama asmes angera tekmeriirang.
 De sevet liina, i re srluup de sever ama gamansena, i nget muqas muqas sevet
 liina iv ama mening ama qaqet. I ra taqen sever ama qetdingki ara tekmeriirang
 naik. I ama Ngemumaqa qa quarl te lungera ama Lo ip mager ip ta tit
 kut nger ip deng, i qe seserl ver ama tekmeriirang mai.

Katikka Ma Kristus Ka Quarl Te Aa Qerekka

¹¹Dap ma Kristus dai qasa qa men iv ama Barlka, i qet matna ver ama
 Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet. I qa dai qet matna sama tekmeriirang
 ama atliirang, i iara uure taneng iirang. Dap ma Kristus dai quasiaq ai
 qet matna vet luqa ama Luqupka ip taquarl iari, i ai de ret matna. I ra dai ra
 matna vama Lautu-vem-ki. I ma Kristus dai qet matna vet luqa ama Luqupka,
 i maikka ama atluqa malai daleng ama Lautu-vem-ki, i qi nama asilki. I luqa
 dai maikka ama **'Merlka malai'**. De luqa ama Luqupka dai quasiaq ai ama
 qaqet ta matna ver a qa. I luqa ama Luqupka dai quasiaq ai qa never ama
 aivetki. ¹²Dema Kristus dai quasiaq ai qat dan sama meimei angera qerekka,
 de ngen ama bulmakauqa ama rluimka aa qerekka, semet luqia ama Rumki,
 i ama Glasingas-met-ki. Kuasik.

Dap katikka qa man mais de qa vandel per auut ne aa qerekka te auura
 viirang ip kurl uut maget mas.

¹³I murl, i aiv ama qaqet te lenges nama Ngemumaqa aa gamansena dai
 dama Barlta nev ama Lautu dai re lemerl ta nama qerekka naver ama bulma-
 kau, ngen ama meme, de ngen ama aimeng naver ama kauqi, i ra ves ki be
 qia mang. De ai de re rles a nget pet lura ama qaqet. I ai de re tekmet taqurla
 ip lura ama qaqet dai ama mening ta dama Ngemumaqa aa saqang iv ama
 Ngemumaqa aa qaqet na ra.

¹⁴Dap luqa iara ma Kristus aa qerekka dai qa uirl se liirang aa. Dema Kristus
 dai quasiaq aa qeni sever angama viini arleves men a qa. Maikka quasik.
 Dama Qevepka, i ai de qurli qa mas, dai qatikka qa mat nevet ma Kristus ip
 ke quarl temiis bareq ama Ngemumaqa ip taquarl ama ranbandemiis. Taqurla
 be quasiaq ai qa rekmet nauura qetdingki naik bama mening-ki. Kuasik.

Dap ka verleset nauura viirang mai. Be uut drlem ai uut dai maikka ama
 mening da auura rlan dama Ngemumaqa aa saqang. Taqurla be quasik mager
 ip saqias uut tit kut lungera ama Lo. I lungera ama Lo, dai quasiaq ai ngere
 iames nauut. Dai be mager iv uure lautu de uuret matna bareq ama Ngemu-
 maqa, i qe iames masmas.

¹⁵Ma Kristus aa qerekka qa rekmet nauut bama mening-ta nauut dama Nge-
 mumaqa aa saqang. Taqurla be ma Kristus dai qurli qa, i ama velequeska ip
 ke semadlek nama iames-nget ama Kondrak. De sa qa ngip ip ke vandel
 per ama qaqet. De ip ke veriktem sama qaqer araa viirang, i murl ta rekmet
 niirang, i lua, i as gel ama murlas-nget ama Kondrak. Taqurla bama qaqet,
 i re narli ama Ngemumaqa, i qes nes tem ta de ret dadem, dai mager ip te
 taneng ama iames. I lungera, i murl ama Ngemumaqa qa sil ai diip ke qurl aa
 uis tem nget, be diip kurli ra maget masmas.

¹⁶Aiv ama qaqeraqa qa tu aa qevap ai diip ke ngip, de qe narliip ke sil
 aip diip nemka qar aa tekmeriirang. De ai de qe lil lungera ama lengi vama

langin-ngis, ip taquarl ama Kondrak. Be ariq aiv ama rluimka qe narliip ka tit kut lungera ama Kondrak, be qa met liirang aa, i aa mam ka mak niirang ba qa, dai mager iv ama qaqet tat drlem nauirl ai luqa aa mam ka ngip. De diiv araa ding sama rluimka ip kar aa tekmeriirang. ¹⁷Dai aip luqa, i qa iil ama Kondrak, dai as kuasik ka ngip, dai diip kurli lungera naik. Dap saip lua, i qa ngip, dai lungera ama Kondrak, dai angera dlek ip ngeret matna.

¹⁸Dai lungera ip saqikka raquarl lungera ama Kondrak peleqes ama Ngemu-maqa qene aa qaqet. I murl dai ai de re peleng ama aurlki ip taqurla iv ama lengi dai ngere taqat matna. ¹⁹Dai uuret lu, i nauirl dai ma Moses ka sil nama lengi mai ama dlek-pem-nget per ama Lo bareq ama qaqet. Baiv aa de qa mer ama qerekka never ama kauqi are uimini de qa mu ama qerekka vama qerlapki. De qa aar sama arlemet ngen ama qesing ama marianget never ama sipsip dama vuquliit. I lungera ip ke quk nget pama qerekka de qe rles per ama Langingka nama Ngemumaqa aa Lo vet ngen ama qaqet mai. ²⁰Dema Moses ka ruqun ma',

'Luqa iara ama qerekka, i qa ip ke tekmet nama Kondrak ip ngere taqat matna. I lungera, i ama Ngemumaqa qa meraqen madlek sagel ngen ip ngenet dadem nget.' Kisim Bek 24.6-8

²¹Dai saqikka raqurla, i ma Moses ka rles ama qerekka ver ama Lautu-vem-ki. I qa rles ama qerekka vet liirang aa mai iai de ret matna niirang pama Lautu-vem-ki. ²²I qatikka murl, i ama Lengi ama dlek-pem-nget dai angera dlek iv angera gamansena dai ai de re lemerl ama tekmeriirang mai nama qerekka. I qatikka ariq aip kuasik ta veleng a qeni sama qerekka, dai quasiq angama aiska iv ama Ngemumaqa qe suquv auura viirang.

Ma Kristus Ka Man Sev Ama Lautu-vem-ki I Qi Vuusep

²³Dai be liirang aa vama Lautu-vem-ki, i qi gel uut, dai iirang ngere siquat te liirang aa, i maikka ama revan siirang, i qurli iirang pe uusep. De ai de ra ter ama qerekka never ama aurl ip ke tekmet ne liirang aa iv ama mening-iirang dama Ngemumaqa aa saqang. Dap liirang aa, i maikka ama revan siirang, i iirang pe uusep, dai mager iv ama merl-iirang malai. I nge uirl sama aurl angera uang ama ranbandemiis.

²⁴Dap ma Kristus ka man sev ama Lautu-vem-ki, i maikka ama Glasingas Malai, i qi vuusep. Dap kuasiq ai qa man sep luqia ama Lautu-vem-ki, i luqia ama qaqet ta rekmet na qi. I luqia ama Lautu-vem-ki, i maikka ama Glasingas Malai vemki, dai qi siquat te luqia, i maikka ama revan se qi. Be iara dai qurli ma Kristus per ama Ngemumaqa aa saqang de qa tat never auut.

²⁵De qatikka ai de ver ama ages mai dama Barlka, i ai de qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai ai de qa ter ama ranbandemiis nama qerekka. De ai de qat dan semer ama Rumki, i maikka ama Glasingas Malai met ki. Be luqa ama qerekka, dai quasiq ai qatikka qa aa qerekka. Dap ma Yesus dai quasiq ai qa rekmet taqurla. I qatikka qa mit sev uusep ip ke qaral temiis ip taquarl ama ranbandemiis. I quasiq ai qa rekmet taqurla vetpet. Kuasik.

²⁶I arik ma Kristus kerl kuarl temiis petpet, dai mager ip ke tal ama getget petpet. I nge rarlma ianai, i ama Ngemumaqa qet matna ver ama aivetki be

qatiaskerl iara. Dap kuasik. I iara dai gelna gelna nama nirlaqa de deng-deng, dema Kristus ka men sever ama aivetki mais katikka. I ip ke quarl temiis bareq ama Ngemumaqa ip taquarl ama ranbandemiis ip ke lemerl ama viirang.

²⁷Dama qaqet mai dai mager ip te ngip mais katikka. Baiv aa de diip ta raarl ver ama Ngemumaqa aa Kot. ²⁸Dai ma Kristus ka quarl temiis bareq ama Ngemumaqa iv ama ranbandemiis. I qatikka qa quarl temiis mais ip ke lemerl tama qaqet, i buup na ra, araa viirang. Dema Kristus dai diip ka ren ip maiiram, dap kuasiq ai ip ke lemerl tama qaqer araa viirang, kuasik. Dap diip ka ren aa, ip maiiram ip ke iames ne lura, i qurli ra naa na qa.

Ma Kristus Ka Vandemiis Dai Be Mager Ip Ke Lemerl Auura Viirang

10 ¹Dai be nema Moses aa Lo dai ai de uuret lu ama tekmeriirang ama atliirang angera nemki aa, i liirang aa, i nasat de iirang nge ren. Dap maikka quasik ai ngere taqa teqerl auut ne liirang aa. I ama Lo nge taqen, ai maikka mager ip katikka rerl kuarl tama ranbandemiis, i nget taquarlina ver ama ages mai. Taqurla dai be uut drlem, ai quasik mager iv ama Lo ngere seserl ver ama qaqet ip tat dan sev ama Lautu-vem-ki. I ama Lo dai maikka quasik mager ip ngere rekmet na ra iv ama atlura. Maikka quasik. ²I arik lungera raqurla ama ranbandemiis ngere tekmet nama qaqet ip maikka ma seserlta, dai saqias arik kuasik terl kuarl tama ranbandemiis. De ariq ama ranbandemiis ama quanas nget ngere rekmet nama qaqet, i rat dan sev ama Lautu-vem-ki dai sama mening ta, dai diip per araa tuaqevap, dai saqias diip kuasik ta tu araa qevap ai ra rekmet ne angama viini.

³Dap kuasik. I qatikka ai de ver ama ages mai, de lungera ama ranbandemiis ngere tekmet na ra be ngere puktik per a ra ne araa viirang.

⁴Dai liina dai ama rarlimini raqurliani. Ama bulmakau ama quat-nget de ngen ama meimei angera qerekka, dai maikka quasik mager ip ngere lemerl tama viirang.

^{5,6}Baip lua, i ma Iesus kat den sever ama aivetki, de qa ruqun ma',

'Kuasik Ngi narliip te peleng ama aurl ip terl kuarl temiis. Dap sa Ngia muvem ne iaiq ama qetdingki ip Ngi qurl a ngua. Dama ranbandemiis, i ai de res pes nget be maikka nget dang mer ama altingki, dama ranbandemiis ip ngere lemerl ama viirang, dai liirang aa dai qerlka quasik ngi narliip se iirang. Sng. 40.6-8

^{7,8}De Ngua ruqun ma',

'Gua Ngemumaqa, lu ngua iara, i sa ngua men, ip sa raquarl ta iil sever a ngua vama Langingka. I sa ngua men ip ngua tit kut gia narliip. Dap lua, i nauirl dai qa meraqen sever ama ranbandemiis, i ama Lo nge ruqun a ra ip te tekmet niirang. I qa ruqun ma', "Kuasik ngi narliip te peleng ama aurl ip terl kuarl temiis. Dama ranbandemiis, i ai de res pes nget be maikka nget dang mer ama altingki, dama ranbandemiis ip ngere lemerl ama viirang, dai ai de quasik ngi narliip se iirang.' 1 Sam 15.22

⁹De aiv aa de qa ruqun ma',

'Lu ngua iara, i sa ngua men ip ngua tit kut gia narliip.' Sng. 40.7-8

Taqurla be qa qirlvem se lungera ama gamansena, i murl nauirl. De qa rekmet nama gamansena ama iames nger ip ngere kut naset lungera. ¹⁰Be

ma Kristus ka mit kur ama Ngemumaqa aa narliip, be qatikka qa quarl te aa qetdingki mais, iv ama ranbandemiis. Dai be ne liina dai qa rekmet nauut, i ama quatta ngen ama nankina be maikka uut bareq ama Ngemumaqa bama seserlta nauut.

Ma Kristus Aa Ranbandemiis Ngere Lemerl Auura Viirang

¹¹De saqiaskerlka iani. Lura ama barlta mai iai de ret matna ver ama Nge-mumaqa aa saqang dai qatikka ai de ver ama niirl mai de ra taarl gel ama Luqupka, i ai de ra tu ama aurl ver a qa ip terl kuarl temiis. Dap lungera ama ranbandemiis dai quasik mager ip ngere lemerl tama viirang. ¹²Dap ma Kristus ka quarl tama ranbandemiis mais sever ama viirang. Be lungera ama ranbandemiis dai ip maget per ama ages mai. Baiv aa dema Kristus ka mugun dama Ngemumaqa aa snaing pe aa merlmerliit pe uusep. ¹³Be iara dai qurli qa daleng aa qumes-ta ip diiv ama Ngemumaqa qa ru ra ver aa arlim. ¹⁴I raquar-li ne lungera, ma Kristus aa ranbandemiis mais, dai qa lemerl aa qaqet bama mening ta mas. Dai be lura dai qa rekmet na ra be maikka maget na ra.

¹⁵De qerlka ama Qevepka ama Glasingaqa dai qa sil bauut taqurla. I nauirl dai qa ruqun ma',

¹⁶Ama Slurlka qa ruqun ma',

'Lunger iara ama iames-nget ama lengi ama Kondrak, dai diip laip ngu rekmet na nget parlen ngu ne gua qaqet. I diip ngu rekmet na ra ip da ara rlan de ngen araa tuaqevap dai vem ta se gua Lo. De diip per araa tuaqevap dai ngu rekmet na ra ip tat drlem ai lu ngu narliip se ra ip kurli ra raqurla.'

¹⁷De iani, i qa tat nadem, i qa ruqun ma',

'Diip ngu veriktem se araa viirang de diip ngerlangken per a ngua niirang.' Jer 31.33-34

¹⁸Dai be sa ariq aiv ama Ngemumaqa qa veriktem sama viirang, dai saqias kuasik mager ip te tekmet ne liina, i rerl kuarl tama ranbandemiis ip ngere veriktem se iirang.

Mager Iv Uut Tit Sagelna Nama Ngemumaqa

¹⁹Dai raqurla be mager iv uut tit sagelna nama Ngemumaqa. I sa raquarli ma Iesus ka arletik ne aa qerecka ip ke vandel per auura viirang. Be iara dai saqerl mager iv uut dan sagel ama Ngemumaqa mer ama Rumki, i ama Glasi-ngas-met-ki. ²⁰I mager iv uut dan nep luqa ama aiska ama iameska, i ma Iesus ka ratterm ip sagel uut. I luqa ama aiska dai nama iames. Dai luqa ama aiska, i qatikka ma Iesus ka ratterm, dai qa bing mene ama luanki ama slurlki, i qi sere luqia ama rumki. Dai luqia ama luanki dai raquarl ai ma Kristus aa qet-dingki. ²¹Dai be uut dai auura Barlka, dai qa veviit, i ai de qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq auut. De ai de qe uas te lura mai, i maikka ama Ngemumaqa aa liinka na ra. ²²De qa, dai qa rles aa qerecka sede auura rlan, ip ke verleset nauura viirang, i sa uur rekmet niirang. De iv uut drlem ai sama mening uut dama Ngemumaqa aa saqang maikka. De qa ukmestem uut nama kainaqi ama mening-ki, i maikka mager iv uure qirlvem sama gamansena ama vunget, i qurli nget da auura rlan. De maikka mager iv uut tu auura qevap sever ama Ngemumaqa de maikka mager iv uut tit sagelna na qa.

²³De qerlka mager ip katikka masmas uurem ngim te liirang aa ama tekmeriirang ama atliirang, i diiv ama Ngemumaqa qe qurl auut tem iirang nasat. De qatikka mager iv uut tu auura qevap madleq ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet taqurla ip taquarl ka muvuusep ai diip ke rekmet taqurla. ²⁴Dai mager iv uut tu auura qevap sever ana de mager iv uure semadlek nana iv uure teqerl nama arlem, de uure tekmet nama tekmeriirang ama atliirang sagel na. ²⁵De uut, i ama Ngemumaqa aa qaqet dai quasik mager iv uut ding pet liina, i uure ngingdemna, ip taquarl ai de iari re tekmet. Maikka qurli. I uut drlem, ai ma Kristus aa Nirlaqa ip ke kot sama qaqet dai qa gelna. Taqurla dai uut, iak de iak dai mager ip maikka slepslep per auut iv uure semadlek ne iari.

Kula Ngenem Ngim Temanau Nama Ngemumaqa Aa Uimka

²⁶I ngua taqen taqurla, i raquarli, sa ariq aiv uut met ma Kristus aa lengi ama revan-nget be uut drlem se nget, baiv aa de uut tit kur auura narliip iv uure tekmet nama viirang. Dai quasiq a qeng iai ama ranbandem, i mager ip ngere lemerl ama viirang. Maikka quasik. ²⁷De qatikka ariq aiv uure tekmet nama viirang, dai qatikka diip per auura mugunes dai diip kurl uut, i maikka uureng ning, i qurl uut de ver ama Slurlka, i diip ka ren ip ka tatmet se uut. Be lua, i diip ka tatmet sama qaqet mai, dai diip ke nem lura, i ai de quasik te narliip sama Slurlka ip ke uas tem ta semer ama altingki. Be lua dai diip te taneng ama merlenka, i rat dang mer ama altingki.

²⁸Dai be uut drlem ai ariq aiv iaq, i qa merarlik ma Moses aa Lo; de ariq aiv iaiam dap kuarl ama depguas na ra, ra sil sever ama viini, i qa rekmet niini, dai diip kuasik mager iv araa arlem nevet luqa. Kuasik. Dap diip te veleng ka. ²⁹Dai be ngen dru a ngen a qevap nanaa sevet luqa, i qa ngim temanau nama Ngemumaqa aa Uimka? I raquarli, i qa ngim temanau nama Ngemumaqa aa Uimka de saqi qa vin ma Iesus aa qerekka manep. I luqa dai nauirl de ra ukmes tem ka nama qerekka ama mening-ka pama Ngemumaqa aa Kondrak. Dai qatikka luqa ama vuqa dai qa qurek per ama Qevapka I luqa, i ama rarli-mini sama Ngimsevetki.

³⁰De uut drlem ai ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

'Diip ngu guirltik barek lura, i re tekmet nama vu. De qerlka qa ruqun ma', "De qatikka ama Slurlka dai diip ka raatmet se aa qaqet per ama Kot." Lo 32.35 Sng. 135.14

³¹I maikka ama vu, i ariq uure lenges nama Ngemumaqa, i luqa, i qurli qa masmas, de maikka aa serlinki vevit. Dai mager iv uureng ning.

Maikka Mager Iv Uure Taneng Ama Muaqevap Malkuil

³²Mager ip ngen du a ngen a qevap sevet lungera ama niirl, i mekai nauirl. I mekai lua, i ngen daneng ama tekmeriirang ama revan iirang nagel ama Ngemumaqa, dai vet lungera ama niirl de ra van a ngen tama merlen ama slurlnget. De ngen dal ama getget, i buup. Dap ngen maarl malkuil de ngen kirlvem se lungera ama merlen.

³³De ver iang ama niirl dai ai de ra taarl na ngen dama qaqer araa saqang, de ra tuma se ngen. De re tekmet na ngen mavik da araa saqang. De ai de ver iang ama niirl de ngen derat never iari, i re tal lungera ama merlen,

i saqikka ngene tal nget. ³⁴De lura, i ra mu iari never a ngen pama karabus, de a ngen arlem never a ra de ngene taqa tekmet se ra. De lua, i ama qaqet ta ter a ngen a tekmeriirang de qatikka ai dama arlias per a ngen, de a ngen a ding se ra. I raquarli ngen drlem, ai qatikka a ngen a tekmeriirang dai diip prleset niirang. Dap katikka a ngen a tekmeriirang, iirang pe uusep, i liirang aa, i diip kurli iirang masmas.

³⁵Taqurla dai be raquarli liirang aa mai dai ama revan, dai be mager ip ngen drlem sever ama tekmeriirang ama atliirang, i ai de mekai ngene tekmet niirang. De mekai dai a ngen a tuaqevap ama dlek-pem-nget dai quasik mager ip ngen dering per a nget. Kurli. Dap maikka mager ip ngen dru a ngen a qevap madlek taqurla, ip diip mager ip maikka ngene raneng ama ranbandem.

³⁶De maikka mager ip ngen deraarl malkuil taqurla ip mager ip ngen diit kur ama Ngemumaqa aa narliip. De mager ip ngene raneng ama tekmeriirang ama atliirang, i murl ama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl a ngen.

³⁷Dai be qatikka mager ip ngen deraarl malkuil men ma Kristus, i raquarli ama Lengi vama Langingka dai nge taqen aip kesnada de qa ren.

‘Maikka diip kuasiq ama ainkules, de Luqa, i diip kat den, dai diip ka ren. I maikka diip masna qa ren.’

³⁸Be nemka, i maikka ama seserlka daa saqang dai diip ke iames, i raquarli qatikka qur aa tuaqevap. Dav aip guirttik per a qa be quasik ka tu aa qevap sever a Ngua, dai diip kuasiq ama arlias per a Ngua never a qa.’ Hab 2.3-4

³⁹Dav uut dai quasik mager iv uurem ngim te auura rleng, i arik lenges nauut. Maikka qurli. Dav uut tu auura qevap ip diiv uure iames.

Ama Murlta Araa Tuaqevap

11 ¹Liina, i ama tuaqevap dai raqurliani. Maikka uure taqat drlem, ai ama tekmeriirang mai ama atliirang, i ama Ngemumaqa qa meraqen madlek marevan ai diip ke qurl auut tem iirang dai diiv uure raneng iirang. I quattaa, i quasik uut lu liirang aa nauura saqang, dav uure taqat drlem ai liirang aa mai, i qel sever iirang dai qurl iirang aa. ²I murl lura ama qaqet, i ra tu araa qevap dai be maikka ama arlias per ama Ngemumaqa malai never a ra. Be qa tis ta ai maikka ama atlura.

³Be uut tu auura qevap dai be sa uut drlem, ai ama Ngemumaqa qa matna ver ama uusepka ngen ama aivetki ne aa lengi qatikka. Be ama tekmeriirang, i uuret lu iirang, dai kuasiq ai ama Ngemumaqa qa rekmet niirang ne a qerang, i uuret lu iirang nauura saqang.

Ma Abel Dema Inok Dema Nua Ra Mu Araa Qevap Sever Ama Ngemumaqa

⁴Ma Abel dai qa tu aa qevap sagel ama Ngemumaqa, de qerl kuarl te aa ranbandemiis sagel ka. Be ama Ngemumaqa, dai qe narliip se ma Abel aa ranbandemiis dap kuasiq ai ma Kain. I ma Abel dai qa tu aa qevap, be raqurla bama Ngemumaqa qe narliip se aa ranbandemiis, i qa qurl a qa. Dai be liina ngere teqerl auut ai ama Ngemumaqa qa mis ka ai ama seserlka. De sama Abel ka ngip, dap ne lungera aa tuaqevap dai raquarl ai de aa lengi ngere siquat sagel uut.

⁵Dema Inok dai qa tu aa qevap sever ama Ngemumaqa, taqurla bama Ngemumaqa qa mer a qa sev uusep, i qa mer a qa, i kuasiq ai qa ngip. Dav as

nauirl iv aiv aa dama Ngemumaqa qa tet ma Inok, dai ama Ngemumaqa qa ruqun ma',

'Maikka ama arlias per a ngua nevet ma Inok aa mugunes, i maikka rerlas te aa tuaqevp men a ngua.' Stt. 5.24

Baiv aa, de quasik mager iv ama qaqet te lu ma Inok, i raquarli ama Ngemumaqa qa mer a qa ip kurli qa gel ka. ⁶Dai be nemka, i quasik ka tu aa qevp, dai quasik mager iv ama arlias per ama Ngemumaqa never a qa. De nemka, i qat den sagel ama Ngemumaqa, dai mager ip ka tu aa qevp ai ama Ngemumaqa dai qurli qa mas, i ai de qe tekmet nama atlu sagel lura, i maikka re mali rem ka ne araa revan.

⁷Dema Nua dai qa mu aa qevp sever ama Ngemumaqa, dama Ngemumaqa qa muserlem ne liirang aa, i as diiv iirang nge ren, i liirang aa, i as kuasik ma Nua qa lu iirang. Dap ma Nua dai qa tu aa qevp de qe taqa palu gel ka. Dai be ma Nua qa matna ver ama sipki ama slurki ip diip kurl aa liinka maget. Be ne aa tuaqevp dai qa reqler ai ama qaqet per ama aivetki dai ama vura na ra. Be ma Nua dai qa nemene lura ama qaqet, i ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang; i raquarli ra tu araa qevp be ra ter ama Ngemumaqa aa Gamansena.

Ma Abraham Kene Ma Sara Ian Mu Ian A Qevp

⁸Dama Ngemumaqa qa nes tema Abraham ip ka iit sever iaiq ama luqupki, i qa muvuusep ip diip ke qurl a qa. Dap ma Abraham dai quasik kat drlem aip ki quaridi. Dap ka narligel ama Ngemumaqa de qa mir aa, i qatikka raquarli qa tu aa qevp. ⁹Be ma Abraham dai qurli qa vet luqia ama qerlingki, i ama Ngemumaqa qa meraqen madlek ne aa revan ai diip ke qurl a qa. Be ma Abraham dai qurli qa vet luqia ip taquarl luqa, i quasiaq ai qe iana. I qatikka ma Abraham ka rekmet taqurla, i raquarli qa mu aa qevp. Dema Abraham dai qurli qa vama Haus Sel ip taquarl ma Aisak kene ma Jekop. I ma Aisak kene ma Jekop dai saqikka ian daneng lungera ama lengi nagel ama Ngemumaqa, i qa muvuusep.

¹⁰Be liina, i ai de qurli ma Abraham taqurla, i raquarli, qatikka ai de qurli qa de qem ngim te luqia ma qerlingki ama slurki, i luqia, i diip kurli qi masmas pe uusep. I qatikka luqia ama qerlingki ama slurki dai ama Ngemumaqa qa mu aa qevp ai lu diip ki raqurla. De qatikka qa, qa rek ki. ¹¹Dema Abraham dai qasa ama serluqa be qasa quasik mager ip ka tu angama rluis. Be ma Sara dai quasik mager ip kil sel angama rluis. Dap ma Abraham dai qa mu aa qevp sever ama Ngemumaqa. Taqurla bama Ngemumaqa qa rekmet na iam be mager iv iane sel ama rluis. De qa raneng ama dlek sevet liina, i raquarli qatikka qa tu aa qevp ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmer ip katikka raquarl ka muvuusep.

¹²De luqa dai maikka ama serluqa be qasa qa, dai ama qares ip kep ngip. Dap navet luqa dai buup ne aa laanivas ta men, men a qa. Be buup na ra ip taquarl ama ualdang per ama uusepka. De qatias buup nama qaqet ta men nevet luqa ama quanaska be ra ip taquarl ama qunka ver ama kaska aam. I qatias kuasik mager ip ngia risavet ne lungera de maget.

¹³Be lura iara ama depguas na ra, i ma Abraham, dema Aisak dema Jekop, dai qatikka ver araa mugunes iara ver ama aivetki, dai qatikka ai de ding

se ra men ama Ngemumaqa. Be lua, i ra ngip, i qatiaskerl ta tu araa qevap sever a qa. Be quattaa, i quasia ai qatiaskerl ta raneng liirang aa, i ama Ngemumaqa qa muvuusep ai diip ke qurl a ra. Dai dap katiaskerl tat drlem ai qatiaskerl nasat de re raneng liirang aa. Be lua, i ra mu araa qevap sever iirang dama arlias per a ra, i ra tu araa qevap sevet luqa ama nirlaqa, i diip te raneng liirang aa. De ra ruqun ma',

'Kurl uut pet luqi iara ama aivetki ip taquarl ama nangista. I uut men ip kurl uut pet luqi iara ama aivetki sama veluus.' Sng. 39.12

¹⁴Dai uut drlem ai quasia ai lura ra tu araa qevap sevet luqia ama aivetki ai maikka araa luquv aa marevan, i raquarli, ra tu araa qevap madlek sevet luqia ama aivetki, i maikka araa luquv aa marevan. ¹⁵Dai be qatikka arik murl lura ra tu araa qevap sevet luqia ama luqupki, i sa ra mit never a qi, dai vadarl ai de ra guirl sever a qi. ¹⁶Dap ta dai ai de qurlu ra de vet luqia ama luqupki ama atluqi, i luqia ip maikka ama arlias per a ra ver a qi, i qi vuusep. Dai bama Ngemumaqa dai ama arlias-per-a-qa, i ra tis ka ai araa Ngemumaqa, i raquarli qa muvem nama luqupki bareq a ra.

^{17,18}De murl ama Ngemumaqa qa siquat nema Abraham aa tuaqevap. I qa ruqun a qa ip ke quarl tema Aisak ip taquarl ama ranbandemiis. Dema Abraham ka narligel, i raquarli qa tu aa qevap. Dap ma Abraham dai qasa qa mer ama lengi, i ama Ngemumaqa qa meraqen madlek marevan. I ama Ngemumaqa qa sil barek ma Abraham sevet ma Aisak ma',

'Katikka ma Aisak aa liin naik dai diip te taneng ama rlenki ai gia liin na ra.' Stt. 21.12

Dema Abraham ke narliip ka tit naser ama Ngemumaqa aa lengi ip ke veleng luqa aa uimka ama quanaska ip ma ranbandemiis. ¹⁹Be ma Abraham dai qa muvem nanas ip ke tekmet ne liina, i raquarli qa dai qa tu aa qevap ai ama Ngemumaqa dai mager ip ka taarl nama ngipta never ama aapngipki. Taqurla dai be maikka ama revan, i mager iv uure siquat sevet liina ma', 'Ma Abraham dai qa mer aa uimka never ama aapngipki.'

²⁰Dai be raquarli ma Aisak ka tu aa qevap sever ama Ngemumaqa dai be qa meraqen nama lengi ama atlunget sagel ma Jekop kene ma Isau. I qa raqal sil ba iam sevet liirang aa, i diip nasat dama Ngemumaqa qe rekmet niirang bareq a iam, iane ne ian a laanivas.

²¹Dema Jekop ka mu aa qevap sever ama Ngemumaqa. Be lua, i ama serluqa na qa be ama qares ip kep ngip, de qa qurl ma Josep aa uimiam tama lengi ama dlek-pem-nget ama atlunget. De vaik per a qa daa vuqulka, i ai de qa tit dem ka de qe raring ne iarang ama atliirang.

²²Dema Josep ka mu aa qevap sever ama Ngemumaqa. Be lua, i ama serluqa na qa be ama qares ip kep ngip, de qa ruqun ip diiv ama Isrelkena ra iit nevet ma Isip. De qa ruqun a ra ip diip te ral aa lan.

²³Dema Moses aa mamiam dai ian dru ian a qevap sever ama Ngemumaqa. Be lua, i ma Moses aa nan kia sel a qa, de aa mamiam ian lu qa dai maikka ama atluqa malai. Taqurla de ian drles ka sama iaquan ama depguas. Dap kuasia ai ianeng ning, i ian derarlik ma King Parau aa Lo.

²⁴Dema Moses dai qa tu aa qevap sever ama Ngemumaqa, i sa lua, i sama Barlka na qa be quasik ke narliip ta tis ka, ai ma Parau aa ngerlki are uimka. Maikka quasik. ²⁵De qa mu aa qevap ai mager ip ke taneng ama getget, ke

nama Isrelkena. De quasik ke narliip ka tit kur ama Isip-kena araa gaman-sena, i ama viirang angera ais-iirang. I quasik ke narliip ke taneng lungera ama arlias sama veluus naqatikka. ²⁶I qa mu aa qevap ip ke taneng ama getget ke nama Ngemumaqa aa uis. I raquarli, qat drlem ai ariq aip te sem-kelep ka sema Iesus, dai maikka liina, i iara dai iini nge uirl sama qelaing de ngene iarang taqurla, i ama qaqet nevet ma Isip te narliip te ngiingdemna niirang bareq anas. I qa tu aa qevap sevet lungera ama ranbandem, i ama Ngemumaqa qe narliip ke qurl a qa. Taqurla de qa taarl malkuil. ²⁷Dema Moses dai qa tu aa qevap sever ama Ngemumaqa. Taqurla be qa maarl nevet ma Isip de qa mit. Dav ama King, dai ama qurek-per-a-qa. Dap ma Moses dai quasik ai qeng ning luqa ama King. Dama revan, i uut ama qaqet dai quasik aqek ka lu ama Ngemumaqa ne aa saqang. Dap ma Moses dai qa rekmet ne liirang aa ip taquarl ai luqa, i qa lu ama Ngemumaqa, be qa dai maikka qa maarl malkuil.

²⁸Dema Moses dai ai de qa tu aa qevap sever ama Ngemumaqa. Taqurla be qa taqen ama Isrelkena ip te veleng ama sipsip sever ama asmeski vet luqa ama nirlaqa, i ama Ngemumaqa qe narliip ke iames na ra nagel araa qumes-ta. De qa ruqun ama Isrelkena ip te rles ama qerekka mer araa taarl. I ama qerekka never ama sipsip arle uis. Taqurla iv ama Angeluqa, i ama Ngemumaqa qa nem ka ip ke peleng ama rluis, i lura, i ra arlma na ra, dai quasik mager ip ke rekmet ne aqeni sagel ama Isrelkena, i ariq aip ka lu ama qerekka mer araa taarl.

Maikka Buup Nama Isrelkena I Ra Mu Araa Qevap Madlek

²⁹Dema Isrelkena ra mu araa qevap sever ama Ngemumaqa de ra mit be ra merarlik luqa ama kaska, i ra tis ka, ma', 'Ama Mariaqa.' De bing men a qa be ra tarlik per ama aivet seruarl. Taqurla, dav ama Isip-kena ra tarlik naqur a ra dai ra srluup be ra ngip.

³⁰Dema Isrelkena dai ai de ra tu araa qevap sever ama Ngemumaqa. De ai de re sisait mirlek nema Jeriko darliik ne ara surl (i ra rekmet na nget nama dul). Dai qatikka re tekmet taqurla be sama niirl ama 7 na nget dama Ngemumaqa qa rekmet bama surl nge raat.

³¹Dama ngerl-met-ki ma Raiap kia mu ara qevap sever ama Ngemumaqa. Be qia mat nevet liiam aa, i ian men iv iane sembal sam ngim sevet luqia ama luqupki. Taqurla be quasik ai lenges na qi, qi ne lura, i quasik ai ra tu araa qevap. ³²Dap kua mager ip ngua tat nadem ne a qeng ama lengi raqurla? Ii, maget, dap quasik gua ngama ngilka ip ngul sil ba ngen sevet ma Gidion, dema Barak, dema Samson, dema Jepta, dema Daivit, dema Samuel, de ngen iari ama Aamki-na-ra.

³³Dai lura dai ra tu araa qevap sever ama Ngemumaqa. Taqurla be re ruirl sama arasmesna, be ra sev ama Kingkena areves, i buup ne araa amiqena. De ra rekmet nama tekmeriirang ama atliirang. De ra mer ama tekmeriirang, i mekai ama Ngemumaqa qa ruqun ip diip ke qurl a ra. Be ne araa tuaqevap dai iari re pesdet mer ama laion a nger aam. ³⁴De iari dai ra meng ama altaing ama slurlnget. De iari dai ra uaik iv ait de qula ra veleng ta nama sin, i lungera sever ama arasmesna. I ra rekmet ne liirang aa, i raquarli ra tu araa qevap. Be quattaa, i iari dai quasik araa ngama dlek dav ama Ngemumaqa qa

semadlek na ra, i raquarli ra tu araa qevap. Be ver ama arasmesna dai ama dlek per a ra be ra sev iari ama amiqena areves. ³⁵De iari never a ra, i ra ngip, dai saqiaskerlka ra maarlviit. Be araa lavu ama nankina dai ra maarl na ra nama arlias.

Dav iari dai araa qumes-ta ra karabus na ra, de maikka ra lenges nama qetdingki ver a ra, be deng, i ra ngip. Dema qumes-ta dai ra ruqun ma', 'Ariq aip ta ngim temanau nama Ngemumaqa, dai diip te veriktem se ra ip ta iit meres. Dap kuasik ta narligel ama qumes-ta, i raquarli ra tu araa qevap ai ariq aip ta ngip, dap diip ta raarlviit never ama aapngipki. De diip te raneng ama iames, i maikka ama atlunget malai. ³⁶De iari dai re tal ama merlen nagel araa qumes-ta, i ra tuma se ra, de re rurlistik per a ra, de re kuap per a ra nama sen de ra tu ra vama karabus. ³⁷Dama qumes-ta ra rlumet ne iari nama dul be ra ngip. De iari never a ra dai ra veleng ta, i ra raaptik men a ra. De ra veleng iari never a ra nama sin, i lungera, i sever ama arasmesna. De iari dai ai de ra tit, i ra urlisnas, i araa luan nama sipsip ngen ama meimei arla qetdeng. De ra dai maikka quasiaq araa qerang. De ra ral ama getget, i nget muqas muqas. De ra rekmet nama tekmeriirang ama viirang sagel ta.

³⁸Dap maikka lura, i ama atlura malai be quasik mager ip kurli ra mas pet luqia ama aivetki. Dap per araa mugunes dai ra vin ama dam de ngen ama qerleng-iirang, i quasiaq ama kaina de quasiaq ama qevel. De ver iang de mas per a ra mer ama adem men ama aivet de men ama dul.

³⁹Be lura mai ama qaqet, i ra mu araa qevap sever ama Ngemumaqa, dai be ra raneng ama rlenki ama atluqi dama Ngemumaqa aa saqang. Dav as murl lua, i qurli ra ver ama aivetki de quasiaq ai ra met liirang aa ama atliirang, i ama Ngemumaqa qa muvuusep ip diip ke qurl a ra. ⁴⁰I raquarli, ama Nge-mumaqa dai qasa murl ka muvem ne liina, i maikka ama atliini ip bareq auut mai. I maikka qe narliiv ip ke raqa prleset ne aa rletki ip maget nauut mai mais. Be maikka uut mai dai qurl uut maget daa saqang.

Mager Iv Uut Tuaqen Ma Iesus

12 ¹Dai be mager iv uut drlem sevet lura, i ra nauirl. I qurli ra ip taquarl ama qasiquatka. I liina ip taquarl ver ama talak, i re qiuaik. Dap lura ama murlta, i maikka ra, dai ama buurlemki na ra mirlek nauut, i maikka rem ngim na nauut. Dai mager iv uure serlek ne liirang aa, i ama viirang ip kula iirang ngere kel uut. De maikka uure dlek iv uure qiuaik ip maikka deng, i verleset nama raqiuaik.

²Dai be mager iv uure taqam ngim iv uut tuaqen ma Iesus, i qa dai ama rarli-mini na qa se auura tuaqevap. Be diip ke rekmet nauura tuaqevap ip maget na nget.

Dema Iesus dai qat drlem, ai ariq aip ka tit kur ama Ngemumaqa aa lengi dai laip kurli qa maget de maikka diiv ama arlias-per-a-qa malai. Dai qa tu aa qevap taqurla be qa maarl madlek, be qa ral ama getget de qa ngip men ama lalemka. Dav ama qaqet dai ai de ra tu araa qevap ai aiv iak ka ngip men ama lalemka dai maikka ama vuqa. Dap ma Iesus dai quasiaq ai qa tu aa qevap maberl sever ama qeleves se liina, i diip ke ral iini, de qe ngip. Be sa iara dai sa qa mugun pama Ngemumaqa aa merlmerliit puusep. ³Dai mager ip ngene raqa mu a ngen a qevap sevet ma Iesus. I murl ama vura ra rekmet maden

na qa. Dap katikka qa maarl madlek maikka. Taqurla dai be quasik mager iv ama neng na ngen sa maarl madlek de qula leklek pa ngen a ngerik. ⁴Be ama revan, i ngene dlek, i ngen deraarl sep liirang aa ama viirang arlkames, dap pet lungera ama arasmesna dai quasik ta veleng a ngen be a qek.

^{5,6}De ngu narliip ngu vuktik per a ngen ne liina, i ani ngerlangken per a ngen ne iini. I ama Ngemumaqa qa sil ve aa Langingka ma',

'Nguaimka, ariq aiv ama Barlka qa van a ngi rama merlenka ip ke seserl ver a ngi, de qula ngia tu gia qevap ai liina dai quasiaq a qeni. Be quasik mager iv ama merlenka ver a ngi. I raquarli ai dama Slurlka qe seserl vet lura, i maikka qe narliip se ra. Dariq aip ka mer iak de qa tis ka ai aa uimka, dai de qe rurlistik per a qa, ip ke seserl ver a qa.' Sindaun 3.11-12

⁷De mager ip ngen deraarl malkuil dama Ngemumaqa qe seserl ver a ngen. I ama Ngemumaqa dai ai de qe tekmet taqurla sagel ngen ip taquarl ai dama ngerl-mamka, i qe tekmet sagel aa uimka. I qatikka ama rluis mai dai ai de araa lavu re su ra raqurla. ⁸Dai ai dama Ngemumaqa qe su aa uis mai. I ariq aip kuasik ke su ngen, dai ngen drlem, ai maikka quasiaq ai aa uis na ngen. Kuasik. Dap ngen taquarl lura ama rluis, i ra men mer ama qas. ⁹Dai ngen drlem, ai auura lavu never ama aivetki dai ra seserl ver a uut, be ai de uure barl araa rlen. Dai be raqurla dai maikka mager iv auura ding nanas bareq auut Mam, i qe iames nauura qevap ip diip kurl uut maget masmas.

¹⁰I raquarli auura lavu dai ra seserl ver auut sama veluus naqatikka. I re seserl ver auut, i qur araa narliip, i ra mu araa qevap ai maget taqurla. Dav ama Ngemumaqa dai qe seserl ver auut ip ka tat never auut. I qe tekmet taqurla ip mager iv ama mening ta nauut ip taquarl ka. ¹¹Dai iara dai sa ngen drlem, ai aip lua, i ama Ngemumaqa qe tekmet nauut iv ama merlenka ver auut ip ke seserl ver a uut, dai ai de quasiaq ai ama arlias per a uut. Maikka quasik. Maikka ai dama merlenka ver auut katikka. Dap saip ka seserl ver auut be verleset, de uuret lu ai liina dai ama atlu bareq auut. Dama uupka da auura rlan, i raquarli qe su uut te liina.

Maikka Mager Iv Uure Dlek

¹²Maikka quasiaq alek ngen dap ngen diit. I maikka slepslep ngen. ¹³De ngen diit nep ma aiska ama seserlka. I ngene tekmet taqurla, dai be quasik mager ip lenges na ngen mas. Kuasik. Dap kurla ngi lenges ne giak, i ama merlenka ver a qa dap ngia tat never a qa ip maget na qa. ¹⁴De mager ip ngenet matna madlek ip ngen diit kut liina, i ama mugunes nama atlu dama uupka varlen ngene nama qaqet mai. De ngene dlek, i ngenerl kuarl temiis bareq ama Ngemumaqa de ngen diit kur aa gamansena ama seserl nget. I nemka, i quasiaq ama Ngemumaqa aa gamansena gel ka, dai quasik mager ip nasat de qe lu ama Slurlka. ¹⁵De mager ip ngene taqam ngim, i arik ma, ngen bak ka aat, be quasik ka raneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki. De mager ip ngenet lu, iv ait de qula qurl aqek peleqes na ngen, i qa ip taquarl ama qarlaqa, i durl vem ka be saver ama serlik. I diip luqa raqurla dai diip ke van a ngen tama merlen be diip ke lenges na ngen, i buup.

¹⁶De ngenet lu, iv ait de qula aqek ka lenges nama Ngemumaqa aa gamansena. De mager ip ngenet lu, ip kula aqek ip taquarl ma Isau, i qa ngim temanau

nama Ngemumaqa. I ma Isau dai luqa, i aa mam ka arlma na qa be mager ip ka aar ama tekmeriirang mai naser aa mam. Dap per iak, i ama getki-vem-ka de qa quarl te liirang aa mai bareq aa ningamka, be ian iingna nama asmes naik. I maikka qa lenges nanas. ¹⁷Dap ngen drlem, ai saqiaskerlka aiv aa de qe snanpet ip ka tet liirang aa, dav ama Ngemumaqa qa ruqun ma', 'Kuasik maget.' Dap ma Isau dai qek nak ip ka tet liirang aa ama tekmeriirang ama atliirang nagel aa mam ma Aisak, i murl ama Ngemumaqa qa qurl a qa. Dap kuasik mager ip ke lu sever angama aiska ip ke guirltik pet liina, i qa rekmet niini.

Sa Ngen Men Pet Ma Jarusalem I Qi Vuusep

¹⁸De saqias kerlka iani, i diip ngul sil ne iini. I quasik ngen men pet luqia ama damki, de quasik ngen bin per a qi ip taquarl murl ma Moses. I murl ama Ngemumaqa qe nama Moses ian sil bana vama damki reves ma Sainai. Dama qaqet ta lu ama damki qiat dang, de maikka ama aavulki qia iingmirlek, i ama suqi. De maikka vaikpaikmet dema ngemerlas-iirang slep, de ngen ama nimka ama slurlka.

¹⁹Taqurla be re narli ama rlaunka, i re sis ka. De re narli iaq aa qenem, i qa taqen nama lengi. Be ama qaqet te narli lungera ama lengi, be maikka ngeterl a ra maden. Be ra ruqun ma Moses ma',

'Saqias kuasik uut narliiv uure narli a qeng ama lengi.'

²⁰I maikka reng ning malai, i re narli lungera ama lengi, i ama Ngemumaqa qa qurl a ra rem nget. I qa ruqun a ra ma',

'Ariq aiv angama qaqeraqa qa tit dai diip te rlumet na qa ip ke ngip dap kuarl ama aurl dai diip te rlumet na nget taqurla.' Kisim Bek 19.12

²¹Be maikka reng ning liina malai, i ra lu iini. De qerlka ngen ma Moses ka ruqun ma',

'Maikka ngung ning malai be ngeterl a ngua maden.' Lo 9.19

²²Dap ngen dai quasik ai ngen men per a qerang taqurla. Kuasik. Dap ngen men per ama damki ma Saion, de ver ama Ngemumaqa aa qerlingki ama barlki ma Jarusalem, i qurl qi vuusep. De sa ngen men gel ama Angeluqena, i maikka buup, i quasik mager ip ngia risavet na ra. I ra iingdemna de qurli ra aa, i ama arlias per a ra. ²³De sa ngen men per ama nguingdemna, i nama Ngemumaqa aa qaqet, i qa arlma na ra. I lura, i ama Ngemumaqa qa iil araa rlen pe aa Langingka vuusep. De sa ngen men sagel ama Ngemumaqa, i qa ai de qa tatmet sama qaqet mai. De sa ngen men sagel ama qaqaq araa qevap, i murl ama Ngemumaqa qa mis ta ai ama seserlta, be sa ra, dai ama atlura na ra. ²⁴De sa ngen men sagel ma Iesus. I qa, dai qa men sama lengi, i ama Kondrak, i ama iames-nget nagel ama Ngemumaqa ip sagel aa qaqet. De sa ngen men sagel ma Kristus aa qerekka. I mekai qa rles a qa ver a ngen ip ke semadlek ne lungera ama lengi, i aa Kondrak bareq auut. Be luqa ama qerekka dai qe teqerl auut, ai uut dai ama mening uut, i ma Iesus ka rekmet de maget nauut. I murl ma Abel ka arlma, i qa ngip, i aa qerekka qa arletik men ama aivet, dap kuasik ai liini ngere teqerl auut nama atliini ip taquarl ma Iesus aa qerekka.

Mager Iv Uure Taqam Ngim

²⁵Dai be mager ip ngenet lu, ip kula ngene pesdet mer a ngen asdem ip kula ngene narli ama Ngemumaqa aa lengi, i iara qa taqen sagel ngen. I murl

auura serlura dai ra vesdet mer araa asdem ip kula re narli ama Ngemumaqa aa lengi, i qa meraqen madlek sagel ta ver ama aivetki. Be lura dai quasik kurli ra maget. Dai iara dai ama Ngemumaqa qa taqen sagel uut nev uusep. Dai be iara dai diip ma vu malai barek lura ama qaqet, i quasik te narliip te narli aa lengi. ²⁶I murl lua, i qa taqen, dai be aa qenem nge quip ama aivetki. Dav iara dai qa meraqen madlek marevan ma',

'Dai saqias kerlka diip ngu quiv ama aivetki. Dap kerlka diip ngu quip ngen ama ualdang angera luquviirang.' Hag 2.6

²⁷Dai liina ama lengiini ma', Saqias kerlka diiv iini ngere taqa teqerl auut ai ama tekmeriirang mai, i murl ka rekmet niirang dai diip ke lenges niirang. I liirang aa dai mager ip ke quiv iirang. Dap liirang aa, i quasiaq uuret lu iirang dai qatikka diip kurli iirang masmas.

²⁸De liina ama barliini, i uure su sever iini, i diiv uure raneng ama rle-riirang ama barliirang ver ama Ngemumaqa aa luqupki, i quasik mager ip lenges na qi. Dai mager iv uut taqen nama atlu sagel auura Slurlka, de uure kuarl temiis sagel ka nama revan. Taqurla, be mager iv uure palu gel ka, de uure semagil nanas. ²⁹I raquarli murl ma Moses ka iil ma',

'Ama Ngemumaqa aa gamansena dai raquarl ama altingki, i rleprlev ama semaning mai.' Lo 4.24 .

Liina Ip Te Lautu Sagel Ama Ngemumaqa

13 ¹Dai ngen dai ama quanases met ngen mene ma Kristus. Dai be raqurla dai qatikka mager ip masmas de a ngen arlem never ana. ²De qatikka mager ip masmas de ngen drlem ip ngen derarl se iari ama qaqet sev a ngen a vet. I murl iari ra rekmet taqurla, i ra tat never ama nangista, dai quasik tat drlem dap ta tat never ama Angeluqena. ³De quasik mager ip ngerlangken per a ngen na ngen ari ama Ngemumaqa aa uis, i qurli ra vama karabus. De mager iv a ngen a tuaqevap dai raquarl ai qurli ngene na ra vama karabus. De quasik mager ip ngerlangken per a ngen ne lura, i re tal ama merlen, dap saqikka mager ip ngen dru a ngen a qevap sever a ra de ngen derat never a ra. I raquarli ngen drlem ai saqikka mager ip ngene tal lungera raqurla ama merlen nagel a ngen a qumespik.

⁴Dai aip lua, i iaiam ian ngerlvet nana, dai be qatikka mager iv iane taqa tekmet sagel na ip taquarl mekai ian meraqen madlek, i lua, i iane ngerlvet nana.

De quasik mager iv iane tekmet nama vu, i iane ne iari maden maden. I diiv ama Ngemumaqa qe karabus ne lura raqurla, i re tekmet nama viirang.

⁵De quasik mager ip ngene rarliq ama qelaing. Dap katikka mager iv ama arlias per a ngen nevet liirang aa, i sa ngen daneng iirang, i mager ip ngen dru a ngen a qevap ai liirang aa dai maget kut ngen. I sama Ngemumaqa qa sil bauut ma',

'Diip kuasik tikdem ngua saatmat never a ngen. De quasik mager ip ngua iit nemen a ngen ip kuasik ngua tat never a ngen.' Lo 31.6-8

⁶Taqurla dai be mager iv uure dlek de uure tuqun ma',

'Ama Slurlka dai gua Maatpitka; dai be quasik mager ip ngung ning ama tekmeriirang ama viirang, i arik ma ama qaqet te tekmet niirang sagel ngua.' Sng. 118.6

Kula Ma Qelev Uut Satmit Naset Ma Iesus

⁷De quasik mager ip ngerlangken per a ngen ne lura, i maikka ra arlma, i re ruirl se ngen. De ra su ngen tama Ngemumaqa aa Lengi. De mager ip ngen dru a ngen a qevap sever araa mugunes aip murl kurli ra nanaa. De mager ip ngen druagen ta, i ngen diit kur araa tuaqevap.

⁸I qatikka ma Iesus Kristus aa gamansena dai ai de qurli nget taquarlma. Be qa dai qatikka qa raquarlma ip taquarl mani de raquarl iara, de qatikka diip taqurla vapiit papiit be qatikka quasik perlverleset. ⁹De quasik mager iv a ngen a ding se iang muqas muqas ama risu ip ngere kiat met ngen puuqas nama Ngemumaqa aa aiska. Dap mager iv auura ding sama Ngemumaqa aa ngimsevetki ip ki semadlek nauura rut. I ma Moses aa Lo sama asmes dai quasik mager iv uure dlek nagel nget. I murl kuasiq ai nge mat nevet lura, i ra mit kut nget.

¹⁰I ma Iesus ka ngip men ama lalemka bareq auut, de uut tu auura qevap sever a qa de uure ngingdemna, be uut tes aa asmes. Dap lura, i ra tit kur ama Judaqena ara Lautuqi naik, dai quasiq angama aiska bareq a ra ip te nauut, uut tes. Katikka. ¹¹Dama Judaqena araa Barlka, i ai de qet matna ver ama Ngemumaqa aa saqang bareq ama qaqet, dai ai de qe tal ama qerekka never ama aurl. De qat dan se qa sever ama Luqupka, i maikka ama Glasings malai vem ka. I ai de qerl kuarl tama qerekka ip per araa viirang. Dav ama aurl angera qetdeng dai ai de re nin me nget darliik per ama luqupki araa garli. ¹²Dai ma Iesus dai saqikka qa ral ama getget darliik per ama luqupki ama Slurliki ara garli. I ma Iesus dai qa ngip ip ke mening aa qaqet ip ma glasing a ra na ra ne aa qerekka qatikka. ¹³Dai be mager iv uut tit sagel ma Iesus darliik per ama luqupki ara garli. De saqikka mager iv uure taneng liina ama qeleves pem iini, i qa ral iini. ¹⁴Dai uut drlem ai iara ver ama aivetki dai quasiq auur angama luqupki, i ai de qurli qi masmas. Dap kurl uut de ver ama qerlingki ama Slurliki, i luqia, i diip nasat de qi bareq auut.

¹⁵Taqurla dai be qatikka mager ip masmas de uure barl ama Ngemumaqa aa rlenki nema Iesus aa rlenki. Be liina dai mager iv iini ip taquarl ama ranbandemiis, i ai de uurerl kuarl sagel ama Ngemumaqa. De mager iv uure taing nama arlias sagel ka. ¹⁶De maikka mager ip ngene tekmet nama atlu sagel ama qaqet mai. Dariq aiv ama a ruus per iari rama tekmeriirang, de mager ip ngenerl kuarl te aa ngene iarang ama tekmeriirang ip ngen derat never a ra. De quasik mager ip ngerlangken per a ngen sa tekmet ne liirang aa. I raquarli lungera raqurla ama ranbandemiis dai maikka ai de vama Ngemumaqa se nget.

Ama Ngemumaqa Dai Mager Ip Ke Tekmet Nauut Ip Kurl Uut Maget

¹⁷A ngen a barlta, i re ruirl se ngen dai re narliip ta tat never a ngen. Be ai de re taqa uas tem ngen mas. De laip nasat de diip te sil bareq ama Ngemumaqa sever ama rleriirang, i ra rekmet niirang. Taqurla be mager ip ngen diit kur araa lengi de qurli ngen per araa arlim. I ariq aip ngene tekmet taqurla, dai diiv ama arlias per a ra de ret matna araa rleriirang. Be ra dai diip kuasiq ai ama merlenka ver a ra. I ariq aiv ama merlenka ver a ra, i re uas tem ngen, dai liina dai diip kuasiq ai iini nge tat never a ngen.

¹⁸De ngu nen madlek ip katikka ngene raring bareq auut iv ama Ngemumaqa qa tat never auut. I uut drlem ai auura rut dai qurli nget maget dama Ngemumaqa aa saqang. De qatikka uure narliiv auura mugunes dai ama atlu masmas katikka.

¹⁹De maikka ngu nen ngen ip mager ip ngene raring ip maikka mager ip masna ama Ngemumaqa qe nem ngua sagel ngen saqiaskerlka. I maikka ngu narliip se liina malai daleng iarang.

^{20,21}I qatikka ngu nen ama Ngemumaqa, ip ke qurl a ngen tama tekme-riirang ama atliirang.

I luqa, i qe tekmet nama uupka da auura rlan. De mager ip ngene tekmet taquarl ke narliip.

I sa murl ka maarl nema Iesus auura Slurlka never ama aapngipki be sa iara dai auura Uaska na qa. Be qe uas tem uut ip taquarl ama Uaska, i qe uas te aa sipsiv-iirang.

I ma Iesus ka semadlek nama Kondrak, i aa Mam ka muvem ip ke iames nauut ne aa qerekka.

Be ama asmes nevet liirang aa, i qa muvuusep dai be qurli nget mas be quasik perlverleset. I qatikka ngu raring te liirang aa nema Iesus Kristus aa rlenki, de mager iv uut taarl na qa, i qa veviit be quasik perlverleset. Atlu!

A Lengi De Dengdeng

²²Gua rluavik. Maikka ngu narliip ngene taqa narli lungera ama lengi, i sa ngua iil me nget. I lungera ip ngere semadlek na ngen a rut. De luqa iara ama Langingka dai quasiq ai ama ainkulka.

²³De ngu narliip ngen drlem, ai sa ra rattem ne rauur ak ma Timoti nev ama karabus. Baip lua, i masna qa men sagel ngua, dai diiv uun den iv uune lu ngen.

²⁴Ngua nem gua lengi nama atlu sagel ngen ama barlta mai, de sagel ngen ama Ngemumaqa aa qaqet mai. De auura rluavik nevet ma Itali dai ra taqen nama atlu sagel ngen.

²⁵Ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai qurli qi na ngen mai.

Atlumas.

MA JEMS KA IIL SAGEL AMA JUDAQENA

Ma Jems, i qa iil, dai ma Iesus aa ningamka. I ai de qurli qa mas pet ma Jarusalem, i ra mu qa ip ke ruirl sama Kristenkena mai. I qatikka qa iil luqa iara ama Langingka ip bareq aa lengiqi-met-ta ama Judaqena, i qurli ra ver ama qerleng-iirang sangis, i araa qumes-ta ta ingarl se ra, be qurli ra ver iirang. Be ve luqa ama Langingka dai qa su ra rama gamansena ama atlunget.

Diiv Ama Merlen-iirang Ngere Tekmet Nauut Iv Uut Taarl Malkuil

1 ¹Maikka atlu. I ngua dai a ngen ak ma Jems, i ngut matna barek ma Iesus Kristus auura Slurlka. I maikka ngua dai ama Ngemumaqa aa maatpitka. Maikka atlu sagel ngen ama Ngemumaqa aa uis, i qurli ngen per ama qerleng-iirang, i auura qumes-ta ra ingarl se ngen saver iirang. ^{2,3}Gua rluavik, ariq aiv ama merlen-iirang nget den per a ngen, i ma Satan ke siquat na ngen, dai maikka mager iv ama arlias per a ngen, i raquarli liirang aa nget den ip ngen deraarl malkuil. Be diiv a ngen a tuaqevap dai ama revan sagel auut Mam. ⁴Maikka ngu tekkel ngen ip maikka ngen daarl mas pama qasiqar-iirang ip kuasik mager ip ngen aat. I maikka mager ip ngen, i ama quatta bama nankina dai ama revan se ngen. De maikka ngen daarl malkuil ip kuasik lenges na ngen.

⁵I ngene lu, kuarl aiv iak never a ngen, i quasik ke taneng ama saikngias manarevuk nagel ama Slurlka dai mager ip ke nen sagel ama Ngemumaqa. Dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a qa re aa saikngias. I raquarli ai de qerl kurl auut maden te aa tekmeriirang, i buup niirang. De quasik mager ip ke serlin auut, i ariq aiv iak ke nen sagel ka. ^{6,7}Dav ariq aiv iak ke raring dai quasik mager ip ka tu aa qevap maberl, dap mager ip ka tu aa qevap nama revan. I raquarli lura, i ra tu araa qevap maberl dai qurli ra ip taquarl ama valeng per ama kaska, i ama laurlka qe rlu na nget maden maden. I lura raqurla dai diip kuasik mager iv ama Slurlka qe qurl a ra te aqeni. ⁸Ama revan, i lura raqurla, i ra tu araa qevap maberl dai qatikka diip ta tu araa qevap maden. Be diip kuasik ama Slurlka qe qurl a ra te aqeni.

Ama Lengi Barek Lura I Quasiq Araa Qerang De Ngen Ne Lura I Buup Ne Araa Tekmeriirang

⁹I ngene lu, ariq aiv iak naver auut, i quasiq aa qerang, dav ama Slurlka qa taarl na qa be qe tekmet de maget na qa, dai mager ip luqa dai ama

arlias-per-a-qa nevet liina. ¹⁰Dav ariq aiv ama Ngemumaqa qa manep ne lura, i ama qelaing gelem ta, dai mager iv ama arlias per a ra. I lura, i buup ne araa tekmeriirang dai ra raquarl ama ngerlang, i qurli nget sama veluus de masmasna ngerep ngip. ¹¹Dai qatikka uut drlem ai aiv ama nirlaqa qes nis ama qunam de diip masna ngerep ngip. Be angera ngerlang ngere raat be lenges lenges na nget. Dai saqikka ama qaqet, i buup ne araa tekmeriirang dai diip ta raquarl ama qunam, i masmasna lenges lenges na nget.

Ama Slurlka Dai Quasiq Ai Qe Kiat Nama Qaqeraqa Saver Ama Viirang

¹²Ngen lu, nemta, i ra taarl madlek pama merlen-iirang arla qames, dai maikka diip ta dai ama arlias per a ra. Be nasat de lura dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a ra rama iames. I diip te raneng ama ranbandem ama atlunget, i murl ka muvuusep ai diip kerl kuarl taqurla barek lura, i re rarlik ka.

¹³De qua ariq aip lura, i ret lu ama aiska ip te tekmet ne araa viirang, dai quasik mager ip ta taqen ma', "Ama Ngemumaqa qe kiat nauut iv uure tekmet ne liirang aa."

Maikka quasik maget, i quasik mager iv ama viirang ngere kiat nama Ngemumaqa, de quasik mager ip ke kiat nama qaqet sever ama viirang.

¹⁴I qatikka auura rut ngere kiat nauut sever ama viirang. ¹⁵Baip ding se liirang aa ama viirang da auura rlan de uut tu auura qevap sever iirang. Baiv aa de uure tekmet niirang. Dai laip liirang aa ngere kiat nauut saver ama aapngipki.

¹⁶Gua rluavik, kula ngene kaak temiis, i ngen dru a ngen a qevap ai ama Slurlka qe kiarlet nauut saver ama viirang. ¹⁷I qatikka ama Ngemumaqa dai auut Mam ma revan. I murl ka matna ver ama arliirang de qa mu iirang per ama uusepka. De maikka quasik mager ip ke guirltik per a nas. Taqurla de qa qurl auut tama tekmeriirang, i ama atlu iirang. I liirang aa menarevuk, i maikka ama seserl iirang. ¹⁸I qatikka qa rekmet nauut ne aa lengi, i maikka ama revan-nget. I qa mat naver uut ne aa tuaqevap, be maikka qe narliip se uut iv uure uirl se aa tekmeriirang mai.

Mager Iv Uure Narligel De Uuret Dadem

¹⁹Gua rluavik, maikka mager ip ngene su re liirang aa. De mager ip ngene taqa mu a ngen asdem nauirl. Dap kula masmasna ngene guirltiq ama lengi, de qurla ngene serlin. ²⁰I maikka ariq aiv ama qurek per iak dai diip kuasiq ai aa mugunes nama atlu be quasik mager ip ke tekmet nama rleriirang ip taquarl ama Ngemumaqa qe narliip. ²¹Dai ngene suquv ama tekmeriirang ama viirang nade a ngen rlan de never a ngen a tuaqevap. Dap sung na ngen de ngene raneng ama Slurlka aa lengi, i sa qa mu nget da ngen a rlan. I maikka lungur aa dai diip nge tat never a ngen ip ngene iames masmas.

²²De ngene narligel ama Slurlka aa lengi de ngene tekmer ip taquarl aa lengi ngerel sil bauut. I ariq aip kuasik, dai ngene kaak temiis. ^{23,24}Dap kuariq aiv iak ke narli aa lengi de quasik ke narligel nget, dai qa raquarl luqa, i qet lu nas pama qerlapki, i maikka qe taqam ngim sagel nas. Baiv aa de qa mit de ngerlangken per a qa ne aa nemki.

²⁵Maikka ama Ngemumaqa aa lengi dai ama revan-nget. I lungera ngere perik tama qaqet. Be nemta, i ret lu nget sademna de re tekmet taquarl ngerel

sil, dai maikka lura dai ama arlias per a ra. I quasik ngerlangken per a ra na nget. ²⁶I ngene lu, ariq aiv iak ka tu aa qevap taqurliani ma', "Ngua, dai ngu lautu nama revan."

Dav arik luqa dai vukpuk sama lengi ama vunget mer aamki dai quasik ka drlem sa lautu nama revan. I maikka qe sembal temiis, i raquarli aa lautu dai quasiaq ama revan-nget. ²⁷I maikka ama lautu ama revan-nget dama Slurlka aa saqang, dai raqurliani, maikka mager iv uure uas tama sauakta de ngene lura ama rluis, i quasiaq araa ngama lavu. De maikka mager iv uure nging tiq ama viirang never ama aivetki.

Kuasik Mager iv Uut Tatmet Sama Qaqet Naver A Na

2 ¹ Gua rluavik, i ma Iesus Kristus dai aaura Slurlka, i maikka ama Atluqa be mas. I maikka aa ansinki ama slurlki be mager ip kula ngene barl iaq aa rlenki dav iak dai ngene semagil na qa. Maikka qurli.

²I iari, i maikka araa tekmeriirang, i buup be re rurlisnas nama luan ama ngarling per a nget bama serlav ama atlungit. I ariq aiv iak nevet lura raqurla, i qa men be qurli qa varlen me ngen per ama Lautu, de saqikka iaq, i ama ruus-per-a-qa, i quasik ke rurlisnas nama luan ama atlungit. ³Dap katikka ngene manepnas gel ama qelaing-gelem-ta, de ngene sil ba ra ma', 'Diip ngen duqun per ama atlu.'

Dap maikka quasik ngene manepnas gel ama ruus-per-a-ra. De ngene tuqun na ra ma', 'Maikka mager ip ngen duqun maa manau per ama aivet.'

⁴Ariq aip ngene tekmet taqurla, dai ngene barl iaq aa rlenki, dav iak dai ngene semagil na qa. Taqurla, dai ama vu bareq a ngen, i raquarli ngene sikmet nanaa ip taqua luqa, i qe barlmet nama qaqet nama tuaqevap ama vungit naik.

⁵Gua rluavik, ngene narli. Ama Ngemumaqa qa mak nauut be iari, i quasiaq aaura qerang. Dap ke narliip kerl kurl auut te aa tekmeriirang, i liirang aa ip taquarl ama tuaqevap, de aa arlem, ngen aa dlek. Be nasat de uur ran saver aa luqupki, i ai de qe uas. Maikka qa taqen sevet liina ne aa revan sagel uut, i uure rarlik ka.

⁶Dap ngene tekmet nama vu, i raquarli ngene sem kelepe lura, i quasiaq araa ngama tekmeriirang. Dap ngu lu nemta, i ai de ra tu ama merlen per a ngen? Maikka lura, i ama quvangiirang gelem ta. De nemta, i ra kiarlet na ngen ip te kot se ngen? Katikka lura. ⁷De qerlka lura ra tuqut ma Iesus aa rlenki. Dap maikka aa rlenki dai ama atluqi malai be qurl uut mager per aa arlim.

⁸I sa murl ama Slurlka qa meraqen nauut taqurliani ma',

'Maikka ngene rarliq ama seviraqi mai ip taquarl ngene rarlik nas. De ngen derat never a ra.' Livai 19.18

Maikka ama Slurlka qa meraqen taqurla. Be ariq aip ngene tekmet taqurla, dai ngene tekmet nama atlu. ⁹Dav ariq ngene tekmet muqas de ngen derat nevet lura, i ama tekmeriirang gelem ta, dap ngenem ngim temanau ne lura, i quasiaq araa qerang, dai a ngen a viirang aa. I raqurla dai ngen derarliq ama Slurlka aa lengi. Be maikka ama vura na ngen dama Slurlka aa saqang. ¹⁰Be ngene lu. Arik iak ka tu aa qevap ai qa tit kur ama Slurlka aa lengi mai dap ka rekmet ne iani ama viini, dai luqa dai sa qa merarliq ama Ngemumaqa aa lengi mai. ¹¹I maikka auut Mam ke tekgelem, i qe tuqun ma',

'Kula ngene tekmet nama vu, i ngene ngangses.' Kisim Bek 20.13-14
De saqiaskerlka qe tekgelem ma,

'Kula ngene peleng na.' Lo 5.17-18

Dap kuatta, i ariq aiv iaq, i quasik ke ngangses dap sa qa veleng iak, dai sa luqa qa merarliq ama Slurlka aa Lengi mai. ¹²Dai mager ip ngen deraqen nama lengi ama atlunget de ngene tekmet nama tekmeriirang ama atliirang. I raquarli nasat dama Ngemumaqa dai diip ka raarl na ngen ne aa Lengi ama seserlnget. I qatikka aa Lengi dai diip ngere veriktem se aa qaqet. ¹³Dav arik kuasik iaq aa arlem never aa rluaqa dai diiv ama Ngemumaqa qa raarl na qa nama Lengi ama seserlnget, dap kuasiq aa arlem never a qa. Dap luqa, i aa arlem sagel iari, dai diip kuasik mager ip keng ning ama Ngemumaqa aa tuvetki.

Ama Tuaqevap Ngere Baing Sama Rleriirang Ama Atliirang

¹⁴Guariqena ngene narli. Ariq aiv iak ke tuqun ai qa dai qa tu aa qevap sever ama Slurlka; dav ariq aip per aa mugunes dai quasik ai qe tekmet nama atlu, dai diip lenges na qa. I qatikka ama tuaqevap naik dai quasik mager ip nge tat never a qa. ¹⁵Ngene lu, kua ariq iak dap kua iaik never auut, i maikka quasik angama asmes dap kuarl angama luan, dai mager iv uut tat never a ra. ¹⁶Dav ariq aiv uure tuqun ma', 'Maikka ama atlu aa sagel ngen, i diiv ama Slurlka qa tat naver a ngen de diip ngen dres ama asmes de mager ip ngene rurlisnas nama luan.'

Ngu lu nanaa, i ariq aiv ama lengi naik dap kuasiq uut tat naver a ra raqurla, dai maikka uure kaak temiis, dai maikka ama vu aa?

¹⁷I ariq aiv uut tu auura qevap ai rerlas tem uut men ama Slurlka dap kuasiq uure kurl iari te a qerang, dai uure kaak temiis. I maikka quasik ai uut tu auura qevap nama revan. Dai maikka quasik uure taneng ama iames.

¹⁸I iari dai re dlek, i re tuqun ai ama Slurlka dai diip ke iames nauut, i raquarli uut tu auura qevap naik sagel ka. Dav iari dai re dlek ai uure iames, i raquarli uure tekmet nama tekmeriirang ama atliirang. Ngu lu nanaa, kua mager ip ngi reqlerl a ngua nama tuaqevap naik, dap kuasik ngi rekmet ne aqeni ama atliini. Dap ngu tuqun ai diip ngu reqlerl a ngi ne gua tuaqevap, i raquarli gua rleriirang dai iirang ngerel sil ai ngua tu gua qevap marevan.

¹⁹Ngu lu, kua iari veleqes na ngen dai re tuqun, ai uur iames, i raquarli uut tu auura qevap sever ama Ngemumaqa ama quanaska. Dai qatikka mager aa. Dap ngene lu ma Satan aa iaus, dai saqikka nge tu angera qevap naik sever ama Ngemumaqa. Dap ngeterl a nget, i ngereng ning. ²⁰Dap ngu lu nanaa, as kuarl ama dul men a ngen a ning. Arik ngene dlek sama tuaqevap naik dap kuasik ngene tekmet nama tekmeriirang ama atliirang, dai a ngen a tuaqevap dai quasik ai ama revan-nget.

²¹Dap maikka mager ip ngen dru a ngen a qevap sever auura murllka ma Abraham, i murllua, i qa qarll te aa uimka ma Aisak sagel ama Ngemumaqa. I maikka qa siquat ip ka tit naser ama Slurlka aa Lengi, be qa quap mer aa rik de qa mu qa ver ama buurlemka aa uuves nama dul. I qa rekmet taquarl ama Ngemumaqa qa taqen. Dai maikka ama Slurlka qa tis ka ai ama atluqa na qa, i raquarli ma Abraham ka tit naser aa lengi. ²²Ngene lu, maikka aa tuaqevap ngen aa rleriirang dai iiram ngeret matna remna. Dai maikka ma Abraham

aa rleriirang dai iirang ngerel sil sever aa tuaqevap. ²³I maikka ama lengi nep ma Langingka dai ngerel sil nama revan taqurliani ma',

'Abraham dai maikka qa tu aa qevap nama revan sagel ama

Ngemumaqa, i ai de qe tekmet taqurla. Bama Ngemumaqa qet lu qa, de qa tis ka, ai, Gua rluaqa na qa.' Stt. 15.6

I qa tis ka ma',

'Gua rluaqa na ngi.' Ais. 41.8

²⁴Ama Slurlka dai diip ka tis uut, ai ama atlura nauut, i ariq aiv uure tekmet nama tekmeriirang ama atliirang de uut tu auura qevap sever a qa. Dai maikka auura tekmeriirang ngerel sil sever auura rut. Dav ariq uut tu auura qevap naik dai liina dai as kuasik maget.

²⁵De ngen drlem sevet ma Raiap, i murl ama ngerl-met-ki. Dai ngu lu nanaa bama Slurlka qa tis ki ai ama atluqi? I maikka murl kia tu ara qevap sagel ama Slurlka be qia tat nevet ma Josua aa liinka. Be qia nem ta nev iaq ama aiska, tiq araa qumespik ip diip kuasik lenges na ra. ²⁶I ngene lu, ariq aiv iaq, i quasiaq ama geneqaqa-vem-ka dai ama ngipka. Dai saqikka raqurla, i ariq iak ka tu aa qevap dap kuasik ke tekmet nama tekmeriirang ama atliirang dai qatikka quasiaq ai qe iames, i quasik ka tu aa qevap nama revan.

Mager Iv Uure Uas Te Auur Aam

3 ¹Gua rluavik, kuasik mager ip buup na ra never a ngen, i ngene tekmer ip ngene su ama qaqet. I ngene lu, laiv ama Ngemumaqa qa raarl nauut ne aa lengi ama dlek-pem-nget. ²I uut mai dai uut drlem sa tekmet nama viirang. Dap luqa, i quasik ka taqen nama lengi ama vunget, dai maikka diiv ama atluqa mas, de maikka diip mager ip ke taqa uas temiis.

³I ip taquarl ama qasiquatka ne iari, i rat drlem saatmit dama hos. I ra tu ama ainini mer ama hoski ara aamki, i raqurla ip diiv ama hoski qi narligel are mam. I maikka raqurla dai diip kia tit kur are mam aa tuaqevap. ⁴De saqikka ama sipki dai ama qasiquatka. I maikka ama sip dai ama slurlngat dap liirang aa, i ai de re nging iirang sama sip, i ra tis iirang ama stia, dai ama giliirang. I liirang aa nget drlem saatmit sama sip me seserl. Be ariq aiv ama laurlka qe sis dav ama stiaqa dai qatikka qa raneng a qi malkuil. Dai maikka raqurla dai ama sipki qia tit kut luqa, i ra tis ka ma Keptan aa tuaqevap. ⁵De uuret lu ver a nas. I auur aam, dai ama gil-nget dap nget drlem sa meraqen nama tekmeriirang ama viirang. I qatikka ne liirang aa dai ai de uure barlnas.

Taqurla, be uuret lu ama qasiquatka nama aakguingki. I aip tek guing dai diip puk sama altingini ama giliini, dap diip ngi iistem iini dai diip buup nama qevel nge rang. ⁶I auur aam ip taquarl ama altaing, i ngere nin ama varlii. Dai saqikka auur aam dai ngere ngingdemna nama viirang never ama aivetki. Taqurla, be uure lenges nanas. I maikka auur aam dai nget taquarl ama rluaqa vet ma Satan aa luqup. I maikka qe lenges nauura tekmeriirang mai.

⁷I mager iv ama qaqet te uirl sama aurl ngen ama uaik, ngen ama tekmeriirang nep ma qevelka. Maikka ama qaqet te ruirl sama tekmeriirang mai, ⁸dav auur aam dai quasik mager iv uure uas tem nget. I nget dai ama vunget, de angera dlek peviit. Maikka auur aam dai raquarl ama talak-pem-ka, i ai

de qe peleng ama qaqet. ⁹Ngene lu, ai de uut taqen nama atlu sagel auut Mam ama Slurlka, dap per iang de uut tuqur ama qaqet. Dav ama Slurlka qa rekmet ne lura ama qaqet ip katikka raquarl ka. ¹⁰Dav ama aamki ama udekaqi, i qiat drlem sa baing sama lengi ama atlungat dap per iang dama lengi, i maikka ama vunget. Gua rluavik, liina dai maikka ama vu. ¹¹Dap ngene lu ama kainaqi ama menpitki, dai quasik mager ip puk sama qerlaviim ama audaka-iim met ki, i ama atluqi dama gaingka-vem-ki. Katikka quasik maget. ¹²De ngene lu, ama lamesaqa dai quasik mager ip ke ral ama mimiam. Dama ialaqa dai quasik mager ip ke ral ama lamesaqa. Dama kaska dai quasik mager ip guirttik per a qa iv ama kainaqi naik. Taqurla, dai quasik mager iv uut taqen nama lengiiram, i ama atliini ngen ama viini mer auur aam.

Luqa I Qa Raneng Ama Slurlka Aa Saikngias Dai Diip Ke Taqa Tekmet

¹³Kuariq iak never a ngen, i qa tu aa qevap ai aa tuaqevap dai ama atlungat. Dai mager iv aa mugunes parlen ama qaqet dai uus ngerel sil sever a qa. I mager ip ke manepnas de qe tekmet nama rleriirang nama Slurlka aa saikngias.

¹⁴Kua da ngen a rlan dai ama bunuus, de a ngen a rut nge taarl be ngene narliip se iari ara tekmeriirang? De qua ngen deraqenses de ngene narliip ngene barlnas? Taqurla dai maikka ngen ngim temanau nama lengi ama revan-nget. ¹⁵Katikka liirang aa raqurla ama tekmeriirang dai quasiq ai liirang aa naver ama Slurlka aa luqup. Dap katikka iirang naver ama aivetki. I liirang aa dai ma Satan aa tekmeriirang.

¹⁶Katikka lura, i re tekmet ne liirang aa raqurla, i re barlnas de re narliip se iarang, dai quasiq ai ra tat never araa rluavik. Taqurla dai qatikka lura rat drlem sa tekmet nama viirang per ama luqup.

¹⁷Dav ama Slurlka qa qurl auut te aa saikngias ama atlungat, i maikka ama uupka vem nget. De maikka uure palu iv uut tat naver auur ari. De uure taqal sil bana de auur arlem naver a na marevan. De uure tekmet nama tekmeriirang ama atliirang sagel na. Maikka quasik masmas nauut taarl ne iari nama lengi. De ver auura mugunes dai quasiq uure kaak.

¹⁸Ariq aiv iaq, i qa aat aa arlim, baip laip ka guirl ip ka terl a nget, i sama asmes ama atlungat darliis, dai saqikka lura, i re tekmet nama lengi ama uupka vem nget dai diip ta tu ama lengi ama atlungat. Be maikka diip baing-baing sama tekmeriirang ama atliirang peleqes na ngen.

Ama Qaqet I Re Rarlik Ama Aivetki Ara Gamansena Dai Ama Ngemumaqa Aa Qumespik Na Ra

4 ¹Dap ngu lu nanaa be ai de ngene serlin ana dama qurek per a ngen a rut? Katikka liirang a nget den nade a ngen a rlan, i ngene narliip senas. I maikka ama uilas da ngen a rlan sever ama viirang. ²Kua iari never a ngen, i a ngen a rut ngerek nak te iarang nagel iari dap kuasik mager ip ngen der iirang. Be raqurla, de ngene peleng ta navet liirang aa ip diip bareq anas. I maikka ngene dlek, i ngene narliip ngen der iirang, de maikka ngene serlin ana, de ngen dresna. Dai ngene lu, i quasik mager iv a ngen a qerang, i raquarli quasik ngene nen ama Slurlka.

³Dap per iang de ngene nen sagel ama Slurlka dap kuasik kerl kurl a ngen, i raquarli ngene nen de iarang, i ngene narliip se iirang iv iirang nge tat never a ngen naik.

⁴Ngene lu, ngen dai ngen drlem sa barlmet nanas. Kua quasik ngen drlem ai aip lura re narliip sama aivetki araa tekmeriirang, dai diiv araa qumespik nana, re nama Ngemumaqa. A revan, i lura, i re narliip sama tekmeriirang naver ama aivetki dai diip lura dai ama Slurlka aa qumespik na ra.

⁵Ama Slurlka aa lengi nep ma Langingka, dai nge taqen taqurliani ma', 'Sama Ngemumaqa dai qa mu aa Qevepka da auura rlan. Maikka qe narliip slepslep per auut tama atliirang.'

Kua ngen dru a ngen a qevep ai ama lengi aa maden? Katikka quasik.

⁶Dap ngene lu ama Ngemumaqa dai aa arlem peviit, i maikka ama dlek-pemngnet, i ama Langingka qa sil ma',

'Ama Ngemumaqa dai quasik ke narliip se lura, i re barlnas, dap lura, i re manepnas. Dai aa arlem peviit never a ra.' Sindaun 3.34

⁷I mager ip ngene semagil nanas per ama Ngemumaqa aa arlim, dai diip ngene nem ma Satan be diip ka, dai qe uait namen na ngen. ⁸Dap ngen, dai ngen dren sagelna nama Ngemumaqa de diip ka dai qat den sagel ngen. Dai maikka ngene lemerl tama guvang nade a ngen a rlan taquarl ngene lemerl a ngen a ngerik mer ama kainaqi. I qatikka ama vura na ngen, i ngen dru a ngen a qevep maberl. ⁹Maikka mager ip ngenek nak se a ngen a viirang. Be ngen, i ama mumas met ngen, dai mager iv ama arlemigl na ngen. De lura, i ama arlias per a ra dai mager iv ama merlenka ver a ra. ¹⁰De maikka ngene manepnas per ama Ngemumaqa aa arlim, dai diip ka taarl na ngen.

Kula Uut Tuqut Na

¹¹Gua rluavik, kula ngen druqut na. I ariq iak ka tuqur aa rluqaq nama lengi ama vunget dai qa tit puuqas nama ais ama atlungnet nagel ama Ngemumaqa. Arik ke tekmet taqurla, dai qe narliip ke barlnas, i qe uas tama Ngemumaqa aa lengi. Dai raqurla, dai sa qa merarliq ama Ngemumaqa. Maikka quasik ka narligel ka, dap ka tu aa qevep, ai qa dai ama Aamngimka na qa. ¹²Katikka ama quanaska, i qe kurl auut tama lengi, i maikka auura Uaska na qa. I qa dai qe uas tama aiska ip ka ter auut sarevuk. De qe uas, i aa dlek, i mager ip ke iames nauut de qe peleng uut. Dap kuasik mager ip ngen derer aa luqupka ip ngen deraarl ne iari.

¹³Dap ngu lu nanaa be ngene barlnas, i ngen deraarl na ngen a rluavik nama lengi? I sademna de iari never a ngen ta taqen, ma', "Iara, be aaviit dai diiv uure tekmet nauura bisnis pet luqia ama qerlingki de qurl uut se iang ama ages. Dai mager ip laip puk sama qelaing, i buup naver auura bisnis."

¹⁴Dai ngi narli, quasik ngiat drlem aip ngi tekmet nanaa. I gia mugunes dai raquarl ama aatem, i qurl nget kuarla de ngere saasik. Dai a ngen a mugunes dai raqurla.

¹⁵Dap mager ip ngen deraqen per a na raqurliani ma', "Ariq aiv ama Slurlka qe narliip se ngua ip ngu tekmet ne gua bisnis dai diip ngu tekmet taqurla, ip taquarl ke narliip."

¹⁶Dav as iara, dai ngene barlnas naver a ngen a tekmeriirang, dai liina dai ama viini. ¹⁷De qerlka ariq aiv iak kat drlem sama aiska ama atluqa ip ke tekmet nama atlu dap kuasik ke tekmet taqurla; dai sa luqa dai aa viini dama Slurlka aa saqang.

Diiv Ama Alkuil Barek Lura I Ra Mugun Per Ama Qelaingka Aa Rleng

5 ¹Iara ngua taqen sagel ngen, i lu ngen aa, i ngen druqun per ama qelaingka aa rleng. I mager ip puktik per a ngen ne liirang aa, i laiv ama merlen-iirang nge ren sagel ngen. I diip ngenek nak, de ngenes nes mavik. ²I sa ngen a quvang dai sa rlutrlut pem nget de a ngen a luan dai ama serlang nge tes nget. ³De a ngen a qelaing dai sa ngeterl veranas, be lunger aa ngen a qelaing, i ngeterl veranas, dap sa ngen muvem nanas nama tekmeriirang, i buup naver ama aivetki, i ama qelaing be iarang taqurla. Be diip dalkuil, dalkuil na ngen, i lua, i ama aivetki qi perleset. ⁴I raqurliani, lura, i gia buaiskena, i murl ta ter ama asmes, baiv aa de ngin ban a ra ver araa rleriirang, dai nakka quasik ngin ban a ra maget. I nakka ngi suam se araa iang ama qelaing. De sa res nes sagel ama Slurlka, i ama Aamngimka, i qe uas tama qaqet mai.

⁵Lua, i a ngen a mugunes per ama aivetki dai maikka ngen druqun per ama tekmeriirang angara rleng never ama aivetki. De maikka ver a ngen a mugunes dai ngene riirl, be quasiq ama getki-vem-ngen. Dav a ngen a nirlaqa ip ngenep ngip, dai sa vuk se qa. ⁶De sa ngen deraarl ne iari ama atlura, i quasiq araa ngama viirang. De quasiq ai ra taarl sev a ngen kames dap maikka ngen peleng ta.

Uut Taarl Malkuil Per Ama Merlen De Uurem Ngim Nama Slurlka

⁷Dap gua rluavik, ngene palu de as ngenem ngim na ne luqa ama nirlaqa ip diiv auura Slurlka qe guirl. Ngene lu, taquarl iaq, i qe tekmet ne aa sleng de qa mu ama gam. Be maikka qe narliip sama qaikki ip kia terl ver aa sleng ip ngere riirl. De saqiaskerlka laip ke narliip sama qaikki ip ki riirl ama asmes bareq a qa. Taqurla dai de qe uas ip pet luqa ama nirlaqa ip ke tal ama asmes naver aa sleng. ⁸Dai saqikka mager ip ngenem ngim nama Slurlka aa nirlaqa, i ama qares ip kat den.

⁹Gua rluavik, kula ngen deraqen sena. I arik taqurla dai diiv ama Slurlka qa raarl na ngen. Dap ngen lu, sa uur a Uaska dai sama qares ip baingbaing se qa.

¹⁰Maikka mager ip puktik per a ngen ne lura, i murl miaimek tel sil nama Ngemumaqa aa lengi. I murl buup ne araa qumespik ta lenges na ra. Dap katikka ra maarl malkuil be deng, i ra ngip. ¹¹De maikka lura dai ama arlias per a ra. De raquarl ngen drlem sevet ma Jaub, i maikka murl miaimek, ka ral ama getget ngen ama merlen-iirang ver ama ainkul.

Baiv aa de saqiaskerlka ama Slurlka qa guirltik bareq a qa nama atliirang. Be maikka ama arlias-per-a-qa malai.

I maikka ama Slurlka aa ngimsevetki veviit, de maikka aa arlem dai quasik mager ip perlverleset.

¹²Gua rluavik maikka ngua taqen madlek sagelem ngen, ip kula ngen druqut, de qula ngen deraqen mavik mer a ngen a aam. Dap mager ip ngene tarlisdem sama lengi ama revan-nget. De ngen deraqen ma', 'Mamerl.'

Dariq aip kuasik ngene narliip se a geni de ngen deraqen ma', 'Kurli ngua.' Dav ariq aip ngi rluses, i ngia taqen nama lengi ama vunget dai diiv ama Nge-mumaqa qa raarl na ngi ver ama lengi.

Ama Raring Ama Atlunget

¹³Ariq aiv iaq, i ama merlenka ver a qa, dai mager ip ka anemet de qe nen ama Slurlka ip ka raat never a qa. Dap kuariq aiv iaq, i ama arlias-per-a-qa dai mager ip ke taing nama arlias sagel ama Slurlka. ¹⁴Dariq aiv iari never a ngen, i re temarl dai mager ip tes nes te lura, i ama Aamngimta nep ma Lautu. De mager ip lura ra ren sagel ta, de ra tu araa ngerik per a ra de re nen sever a ra de ra tu ama marles nev ama mengka aa gam per a ra, de rerl kurl a ra rema Iesus aa dlek. ¹⁵I ariq aip lura, i re nen, dav araa tuaqevap dai ama revan, dai diiv ama Slurlka qa raat never a ra, be lura dai diip ta raarlviit never araa bit. De qua ariq aiv araa viirang dai diiv ama Slurlka qe suquv iirang.

¹⁶De mager ip ngene sekdem mer a ngen a viirang de ngene raring bareq a na. Dai diiv ama Slurlka qa raat never a ngen. Ariq aiv iaq, i ama atlu aa tekmeriirang, i rerlas tem ka men ama Slurlka, dai maikka mager ip ke nen be diip ket lu ama Slurlka aa dlek peviit. ^{17,18}I maikka murl ma Ilaija, i ama Slurlka-Aamki-na-ra, dai naqerl murl a dlek taquarl uut. Dap maikka qe raring iv ama Ngemumaqa qe riktik dama qaik. Be maikka quasiaq ama qaik sama ages ama depguas de ngen ama iaquan ama ngeriqit ngen a qi. Baip perleset lungera ama ages de saqiaskerlka qe raring iv ama qaikki, de saqi ama Ngemumaqa qa nem ama qaikki sevet luqia ama qerlingki. De maikka ama asmes nge riirl. Dap ma Ilaija dai ama qaqeraqa naik ip taquarl uut.

¹⁹Gua rluavik, ariq aiv iak never a ngen, i qa tit puuqas nama Slurlka aa lengi dai mager iv iak ka tat never a qa ip ke guirl a qa. ²⁰Dai mager ip ngen du a ngen asdem, ariq aiv iak ka guirl aa rluaqa nev ama aiska ama vuqa, dai qa mat naver a qa. Taqurla, dai qa guirl a qa never ama aapngipki. I arik ke tekmet taqurla bareq aa rluaqa dai qa rekmet be verleset nama viirang, i buup never a qa.

Katikka verleser aa

MA PITA QA IIL SAGEL AMA KRISTENKENA I VERIK SE RA

I ma Pita qa iil luqa iara ama Langingka, i lua, i ama merlen nget den per ama Kristenkena, be qe narliip ke semadlek na ra. I maikka aa arlem never aa rluavik, i ama quatta ngen ama nankina ip te taqa mugun temna. De qe kuarl tama lengi barek lura, i ai de re uas, de ngene lura, i ama qaqet maden. De qe teqerl, ai lungera ama merlen dai ip ngere baing sama dlek peleqes na ra, dap diiv ama Slurlka qe viirliit ba ra nama atlu.

1 ¹Ngua ma Pita, i ma Iesus Kristus ka mu ngua iv aa Aposel na ngua. Be maikka ngua taqen nama atlu sagel ngen ma Kristus aa rluis na ngen. I murl lura re ngingarl se uut nevet ma Jarusalem, i ngua iil sagel ngen, i qurli ngen per ama qerleng iirang, i ma; Pontas, dema Galatia, dema Kapudisia, dema Aisia, dema Bitinia. I qurli ngen gel lura, i quasiq ai a ngen a lengiqi-met-ta. ²I as maikka murl auut Mam ama Ngemumaqa qa mer a ngen ip ngene narligel ma Iesus Kristus. De mager ip ma Iesus aa qerekkka qe ukmes tem ngen, de qe rekmet na ngen iv ama glasing a ngen dama Ngemumaqa aa saqang nama Qevepka ama Glasingaqa. Dai mager iv aa arlem sagel ngen de qe tekmet na ngen a rut ip kurli ngen maget katikka vapiit papiit.

Ama Iames I Maikka Ama Atlunget I Qurli Nget Na Naut Pe Uusep

³Katikka mager iv uut taarl nama Ngemumaqa aa rlenki, i qa dai auura Slurlka ma Iesus Kristus aa Mam. Be qa dai aa arlem ama slurlnget never auut be qa maarl nema Iesus Kristus never ama aapngipki. I ne liina, i qa iames nauut never ama aivetki ara gamansena. Taqurla bama iames-ta nauut, be maikka ama arlias per auut ip kurl uut de ver a qa. ⁴I sa qa mer auut ip diiv uuret lungera ama iames nev uusep, i lungera ama iames, i quasik mager ip lenges na nget, i maikka ama glasing a nget dama Ngemumaqa aa saqang, be quasik mager ip prleset na nget. I sama Ngemumaqa qa muvem ne lungera ama iames ip diip ngene raneng a nget, i lua, i qurli ngen ne na qa vuusep. ⁵I diip ngene raneng a nget, i raquarli ngen dru a ngen a qevap sevet ma Kristus.

Taqurla be ai dama Ngemumaqa qe uas tem ngen, ne aa dlek be mager ip kurli ngen maget. I qe narliip ke guirl a ngen be qa rekmet na ngen, be maikka qurli ngen maget. Be liina, i qa rekmet niini, dai diiv iini nge ren sek-games per aa giqi de dengdeng.

⁶Be ne liirang aa, dai diip ma arlias per a ngen, i quattaa, i diiv ama merlen nget den per a ngen, de ngen ama qasiquar iirang, i iirang muqas muqas.

⁷I ama rarlimini, i iirang nget den per a ngen, dai iv iirang ngere teqerl aip kuarl a ngen a tuaqevap dai ama revan-nget. I uut drlem ai ama gol dai liina dai maikka ama atliini malai. Dav ai de re nin me nget mer ama altingki ip te siquat na nget, ip tet lu aip maikka quarl ama gol aa, dap kua quasik. I maikka a ngen a tuaqevap dai nget peviit daleng ama gol. I maikka ngen dai ngen dru a ngen a qevap marevan sevet ma Kristus. Be diip per aa giqu, i diip baing se qa, dai ama arlias per a ngen. De diip ke qurl a ngen tama arlen, i nget peviit.

⁸As ai de quasiai ai ngen lu ma Kristus, dap katikka ai de ngen rarlik ka. Be iara dai ai de quasiai ngenet lu qa dap ngen dru a ngen a qevap sever a qa; be maikka ama arlias per a ngen. I lungera ama arlias dai nge uirl sama arlias never ama aivetki, i lungera, i quasik mager iv aqek ke raqal sil sever a nget. Maikka quasik! ⁹I raquarli ngen, dai ama Ngemumaqa qa qurl a ngen ip taquarl ka muvuusep nauirl; be diip ngene iames masmas, i raquarli ngen dru a ngen a qevap sever a qa. ¹⁰I murl, ama Ngemumaqa qa qurl Aamki-na-ra te aa lengi, i baing se aa ngimsevetki gel ngen a iara. I qatikka lua, i ra iil lungera ama lengi, dap ta mali rama giqu aip diip kesnada de baing se liirang aa. ¹¹I ma Kristus aa Qevapka dai qet matna da araa rlan. Taqurla be rel sil sevet ma Kristus, i diip ke ral ama merlen-iirang. De naset liirang aa, dai diip ke raneng ama Ngemumaqa aa ansinki ama slurlki. I maikka ra iil liirang aa dap ta mali rama giqu dalkuil.

¹²Dav ama Ngemumaqa qa reqerl a ra ne lungera ama lengi, ai quasiai ai nget bareq a ra, dap diiv iirang ngere baingses iara. I quasiai ai ama Aamki-na-ra ta iil ip bareq anas per araa giqu, dap ta iil ip bareq auut. Ama Qevapka ama Glasingaqa qa nem iari ip te sil nama Lengi ama Atlunget. I maikka liirang aa mai, dai iirang manarevuk. De qatikka ngen ama Angeluqena dai re narliip tet lu liirang aa, i diip baing se iirang.

Ngenem Ngim Naa Nema Iesus Kristus

¹³Taqurla, be maikka mager ip ngene taqa uas temiis. I ngene taqa uas te a ngen a narliiv ip ngene taneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki, i diip ke qurl a ngen per aa Nirlaqa de dengdeng, i diip baingbaing sema Iesus Kristus. ¹⁴Dai be qatikka mager ip ngene narligel ama Ngemumaqa, dap kula ngene narligel ama aivetki araa gamansena ip taquarl murl, i qurli ngen, i quasik ngene taqat drlem. ¹⁵Dap Luqa, i qa nes tem ngen, dai ama Glasingaqa. Dai be saqikka mager iv ama glasing a ngen per a ngen a mugunes. ¹⁶I raquarli sa ra iil ama Lengi ama dlek-pem-nget ma',

'Maikka mager iv ama glasing a ngen, i raquarli ngua dai ama Glasing a Ngua.' Wok Pris 11.44

Ama Ngemumaqa Qa Guirl Auut Nama A Ranbandem Ama Slurlnget

¹⁷Ai de vet ngene raring sagel auut Mam, i luqa dai ai de qa tatmet sama qaquet mai. I ai de quasiai ai qa tu aa qevap sever ama qaqer araa rlen aip kuarl ama barl-nget dap kuarl ama gil-nget. Dai mager ip ngene taqa palu gel ka. De mager ip per a ngen a mugunes iara ver ama aivetki dai qurli ngen ip taquarl ama nangista, i lungur iara, ama luqup dai quasiai ai a ngen a luquv aa. ¹⁸I ngen drlem ai ama Ngemumaqa qa guirl a ngen nemen a ngen

a murlta araa gamansena. I quasisq ai qa vandem per a ngen nama qelaing, i ama gol ngen ama silva. I raquarli liirang aa dai diip prleser iirang. ¹⁹Dap ka vandem per a ngen nama ranbandem, i maikka nget peviit, i qatikka nema Iesus Kristus aa qerekka. I re siquat na qa ip taquarl ama sipsiviini, i ra veleng iini, i iini dai quasisq ai ama rarlimini sama viirang, dap maikka ama glasing iini malai. ²⁰I as maikka murl lua, i as kuasisq ai ama Ngemumaqa qa rekmet nama aivetki, dap sa qa met ma Iesus sevet luqia ama rletki. Be vet lungera ama niirl de dengdeng, i qurl uut per a nget, dai sama Ngemumaqa qa baing sema Iesus sekgames ip ka tat never a ngen.

²¹I qatikka nema Kristus dai ngen dru a ngen a qevap sever ama Ngemumaqa. I luqa, i qa maarl na qa never ama aapngipki. De maikka qa qurl a qa rama ansinki ama slurlki. Dai raqurla be ngen dru a ngen a qevap sever ama Ngemumaqa be ngen drlem ai diip kurli ngen masmas gel ka.

Maikka Mager Iv Uure Rarliq Iari

²²Iara dai sa ngen mit kur ama lengi ama revan-nget. Be maikka ama glasing a ngen. I raquarli ngene narligel ama lengi ama revan-nget. Be iara dai maikka a ngen a rluavik nana, i nama Ngemumaqa aa ngimsevetki. Taqurla be maikka mager iv a ngen arlem never ana nade a ngen a rlan.

²³I sa ngen men ip maiiram semen ama Ngemumaqa, bama iames-ta na ngen. I a ngene Mam dai diip kuasik ke ngip, i qatikka diip ke iames masmas. Be ne aa lengi, dai ngene iames, i ama Ngemumaqa aa lengi, i qatikka qurli nget masmas. ²⁴Dama Ngemumaqa aa Langingka qa sil ma',

'Ama qaqet mai dai ai de quasisq ai qurli ra sama ainkules per ama aivetki. I ai de masmasna verlverleset na ra ip taquarl ama qunam. Be araa dlek dai ai de ngere raat ip taquarl ama qunam per ama luqup. I ama takanaut dai ai de neng neng per a nget, dav ama qunam dai ai de ngere raat.

²⁵Dav ama Ngemumaqa aa lengi dai ai de qurli nget mas, i quasik mager ip perlverleset na nget.' Ais. 40.6-8

Dai qatikka lungera ama lengi, i mekai ra sil ba ngen na nget, dai, i ama Lengi ama Atlunget.

Ngen Daarl Mene Ma Iesus Aa Liinka

2 ¹Sa ngen men bama iames-ta na ngen, taqurla be maikka mager ip ngene qikdem ama tekmeriirang ama viirang. I liirang aa. i ama vu ama rut, de ngen ama qaaq-iirang, de ngen ne liina, i re rarliq iari araa tekmeriirang, de liina, i ra taqenses maden maden. ²Dap ngen men, bama iames-ta na ngen, dai be mager ip ngene riirl nama Ngemumaqa aa gamansena, i ngene tekmer ip taquarl ama luiirang, i maikka ai de iirang ngere narliiv iirang nget diim ama qumek iv iirang ngere iames. Dai saqikka mager iv ama getki-vem-ngen tama Slurlka aa asmes, i maikka ama atlunget. I aip taqurla dai diip ngene riirl de ngen iames masmas. ³I sa ngen siquat nama Slurlka aa gamansena ama atlunget, be maikka ngen drlem ai ama Slurlka dai ama atluqa malai.

⁴Taqurla dai mager ip ngen den sagel ka, i raquarli qa dai ama Dulka, i qe taneng ama vetki; i mekai dai ra qirlvem se qa, dap sama Ngemumaqa qa mer

a qa, be qa mu qa bareq auut. I qa dai maikka aa rletki veviit. I ama Ngemumaqa dai vem ka se qa.

⁵Dav ama Ngemumaqa dai qa mu ngen iv ama quanases met ngen iv aa vetki na ngen. I ama Ngemumaqa qe narliip ngene tal ama rletki, i maikka ama glasing-a-qi, i ngene uas ta aa Lautuqi, be mager iv a ngen a rleriirang dai raquarl ama ranbandemiis sagel ka. I maikka ngene kuarl temiis mai sagel ama Ngemumaqa nema Iesus Kristus aa dlek. ⁶I ama lengi nep ma Langingka dai nge taqen ma',

'Ngene lu, ngua nem ma Kristus ip ke tal ama rletki ama slurlki, ip taquarl ama dulka ama slurlka, i qa raneng ama vetki ver ara arlim. I diiv aa rletki qi rarles per ama damki ma Saion pet ma Jarusalem. De nemta, i ra tu araa qevap sever a qa dai diip kuasiq ama qelepta tiq araa viirang.' Ais. 28.16

⁷Dai be ngen, i ngen dru a ngen a qevap sevet ma Iesus, dai maikka ngenet lu ai qa veviit. Dap lura, i quasik ta tu araa qevap sever a qa, dai qatti muqas, i quasik te narliip se qa. Be re tekmer ip taquarl ama Langingka qa sil ma',

'Lura, i re teq ama vetki, dai ra qirlvem se luqa ama Dulka. Dav ama Slurllka qa mu qa ip kurli ama vetki dem ka.' Sng. 118.22

⁸De murl ta iil sever a qa ma',

'Diip te serlmen se qa.' Ais. 8.14

I ai de re serlmen sama Dulka be re raat, i raquarli re nging ama Ngemumaqa aa lengi. Dap katikka quasiq a qeq iai ama aiska. ⁹Dap ngen, dai ama Ngemumaqa qa mer a ngen, be ngen, dai maikka aa liinka na ngen marevan. Be ngen, dai ama glasing a ngen per a ngen a qerleng mai, i ngene uas te aa Lautuqi. Be maikka a ngen a rletki dai ip taquarl ngenet matna bareq ama King. I maikka ngen dai ama Ngemumaqa aa qaqet na ngen, be mager ip ngen deraarl ne aa rlenki nama taing. I raquarli sa qa mel se ngen nemen ama bengaingki be qa mu ngen pe aa ansinki, i maikka ama atluqi malai.

¹⁰I murl nauirl dai quasiq ai ngen never ama liinka ama atluqa. Dav iara dai qurli ngen men ama Ngemumaqa, i aa qaqet na ngen. I murl nauirl dai quasiq ai qurli ngen pama Ngemumaqa aa ngimsevetki, dav iara dai sa ngene tal aa ngimsevetki.

¹¹Maikka gua rluavik, ngen dai raquarl iari, i ra ter ama aiska vet luqia ama aivetki, i ama nangista na ngen per a qi. Taqurla dai maikka ngu tekgei ngen, ip kula ngene narligel ama aivetki araa gamansena ama vunget. I liirang aa, i iirang nge taarl sev a ngen kames. ¹²De mager iv a ngen a mugunes peleqes ne lura, i quasik ta tu araa qevap, dai maikka ngene tekmet nama atlu. Be quattaa, i aip ta tuqut ngen, i ra tis ngen ai ama vura na ngen, dap diip te lu a ngen a gamansena ama atlungget de diip ta taarl nama Ngemumaqa aa rlenki vet luqa ama nirlaqa, i diip ka ren.

^{13,14}De mager ip ngene manepnas de ngene narligel lura, i ama Slurllka qa mu ra ip te uas tem uut per ama Gaman. Be quattaa, i ama Praiminista de lura ver aa arlim, dai mager ip ngen diit kur araa lengi. I lura ip te rurlistik per ama vura, dap ta taarl ne lura, i araa rlen, i ama atlura. I ama Ngemumaqa qa mu lura, i ama Uasta ip te tekmet taqurla. ¹⁵I ama Ngemumaqa qe narliip ngene tekmet nama gamansena ama atlungget, taqurla ip ngene pesdet met lura, i ama den araa ning, i quasiq araa ngama adrlem. ¹⁶I mager ip

ngen, dai ama Ngemumaqa aa buaiskena na ngen. I sama Ngemumaqa qa veriktem se ngen namer ama viirang. Dai be quasik mager ip ngene trles de ngene tekmet ne liirang aa. ¹⁷De maikka mager ip ngene tekmet nama gamansena ama atlunget sagel ama qaqet mai. De mager ip ngene rarliq ama Ngemumaqa aa qaqet mai. De maikka mager ip kurli ngen per ama Ngemumaqa aa arlim. De mager ip ngen deraarl nama Praiminista aa rlenki.

Ngen Diit Kur Ama Gamansena Ama Atlunget

¹⁸De ngen ama buaiskena, dai maikka mager ip kurli ngen pet lura, i araa arlim, i re uas tem ngen, de ngene taqat mit kur araa lengi, i quattaa, i ama atlura, dap kuarl ama vura. ¹⁹I ariq aiv iaq, i qe tal ama getget nagel aa barlka, i qet matna bareq a qa, i quattaa, i aa gamansena dai quasiaq ai ama rarlimini se liirang aa, dap sung na qa, i raquarl rerlas tem ka men ama Ngemumaqa dai diiv ama arlias-per-a-qa navet liina. ²⁰I ariq aiv iak ke rurlistik per a ngi sevet liirang aa, i arleves ama viirang, i ngia rekmet niirang, be iirang ngere seserl ver a ngi, dai diip kuasiaq ai ngi raneng a qeni. Dav ariq aip te lenges na ngi sevet gia gamansena arleves ama atlunget, dav a den ngi se ra, dai maikka ama Ngemumaqa dai diiv ama arlias-per-a-qa nevet liina.

²¹I qatikka liina dai iini veviit, i ama Slurika qesnes tem ngi ip sever iini. I qatikka ma Kristus, dai maikka qa ral ama getget bareq a ngen, be qa, dai mager ip ngen druqaen ka.

De mager ip ngenen bin pe aa ilaing, i qe ruirl se ngen. ²²I ama lengi nev ama Langingka ngere teqerl auut sever a qa ma', 'Kuasik ka rekmet ne angama viini, de maikka quasik ka meraqen ne angama kaaqiini'. Ais. 53.9

²³I vet luus aa, i ra tuqut ka dai quasik ka virliit ne a qerang ama lengiirang.

I maikka lua, i ra tu ama getget per a qa, dap kuasiaq ai qa guirltik ne a qerang ama lengiirang.

Dap maikka ai de qurli qa mas per ama Ngemumaqa aa arlim, i luqa, i ai de qa tuvet nama atlu.

²⁴I qatikka ma Iesus naik ka ral auura viirang per aa qetdingki men ama lalemka. Be mager iv uure verleset namen ama viirang, dav uure iames ne aa gamansena ama atlunget. I qatikka qa ral ama bias ama slurlinger ip ke rekmet de maget nauut.

²⁵I maikka uut mai dai ip taquarl ama velam, i ama sipsip, i ai de nget tit puuqas maden maden. Dap sa uut guirl sagel auura Uaska ama atluqa, i luqa, i qe taqa uas tem uut.

A Lengi Sagel Ama Ngerl-Ver-A-Ra

Kolosi 3.18-19

3 ¹I ngen ama nankina, i ngen ngerlvet, dai maikka mager ip kurli ngen per a ngen a ngerlviq ama quatta araa arlim. Dariq aiv iari nevet lura, i quasik ta tit kur ama Ngemumaqa aa lengi, dai mager ip tet lu ngen ama nan ngen, i a ngen a gamansena ama atlunget. Be quattaa, i arik kuasik ngene teqestem per a ra ne angama lengi, dap mager ip te guirltik per a ra rut, i ret lu a ngen a gamansena ama atlunget. ²I mager ip tet lu ngen, i ama

glasing a ngen, i ai de ngene taqa palu gel ta, dai be liina dai ngen uirl sama lengi.

³De qula ngene barlnas sama tekmeriirang per a ngen a qetdeng. I quasik mager ip ngene kiat na ngen a ngerlviq araa narliip nama luan ama qarli-dang per a nget, i ngere tal veviit, dap kua liirang aa nama gol de ngen ama qunam, i ngen dru nget per a ngen ken, de ngene liina, i ngen dring a ngen a qesing. ⁴Dap maikka mager ip ngenem ngim nama atlu, i ama uupka da ngen a rlan. De maikka da ngen a rlan dai ngene taqa palu ip taquarl ama qerlapki, i maikka ama glasingas pem ki. I qatikka lungera ama gamansena dai ama Ngemumaqa qet lu ai maikka nget peviit. ⁵I qatikka lura ama nankina, i araa rlen pama Slurlka aa Langingka, dai maikka murl ta raneng lungera ama gamansena be maikka rem ngim nama atlu. De maikka rerlas tem ta men ama Ngemumaqa, de maikka qurli ra mas per araa ngerlviq araa arlim. ⁶I ma Abraham aa ngerlki ma Sara, dai qi narligel ka sademna, be qia tis ka, ma', 'Gua Barlka'. Dai ariq aip ngen druqaen ki, dai araa alselara na ngen. Be diip ngene tekmet nama atlu, de quasik ngeterl a ngen tiq aqeni.

Ama Lengi Sagel Ama Quatta I Ra Ngerlvvet

⁷Dai saqikka ngen ama quatta, i ngen ngerlvvet, dai maikka mager ip ngene taqam ngim sagel a ngen a ngerlvik ip ngene taqa uas tem ta ver a ngen a mugunes. I araa dlek dai qatti nget dai nakka nget te navuk nama quatta araa uang ama dlek. Be mager ip ngene taqa palu gel ta, i raquarli ngene na ra dai ama quanases met ngen. I ama Ngemumaqa qa qurl a ngen te aa iames, i quasik ai ngen ban per a nget. I aiv a ngen a gamansena raqurla, dai diiv ama Ngemumaqa qe narligel a ngene raring .

⁸Dai gua lengi de dengdeng. I mager iv a ngen a tuaqevet dai ama quanases nget. De maikka mager iv a ngen arlem never ana, de ngene rarlik na, ip maikka a ngen a rluavik nana. De maikka mager ip ngene kuarl te a ngen arlem de ngene manepnas. ⁹De quasik mager iv aiv iak ke tekmet nama vu sagel ngen, de ngene piirlit nama vu. Dariq aiv iak ka tuqut ngen, dai quasik mager ip ngene piirlit, i ngen druqut. Dap mager ip katikka ngene tekmet muqas, i ngene guirltik nama raatmaat-nevet, i raquarli ama Ngemumaqa qa mel se ngen. De diip ke qurl a ngen te aa arlias. ¹⁰I qatikka ama Langingka qa sil ma',

'Dariq aiv iak ke narliiv aa mugunes nama atlu, iv ama arlias-per-a-qa, dai mager ip ke dik sev aa qulbinka ip kuasik mager ip ka taqen nama lengi ama vunget. De maikka mager ip ke vesdet mer aa Aamki ip kuasik ke kaak.

¹¹De maikka mager ip kem ngim temanau nama viirang ip ke tekmet nama atlu. De mager ip sademna de qe mali rama uupka ver aa mugunes.

¹²I raquarli ama Slurlka dai maikka ai de vem ka se lura, i re tekmet nama gamansena ama atlunget. De qasa ai de qa muvem ip ka tet lura, i re raring sagel ka. Dap ka ngim temanau ne lura, i ai de re tekmet nama vu. Sng. 34.12-16

Mager Iv Uure Tal Ama Getget Sever Ama Atliirang Arleves

¹³Ngene narli, ariq aip ngene dlek, i ngene tekmet nama tekmeriirang ama atliirang, dai quasik mager iv aqek ke lenges na ngen. Katikka ani quasik.

¹⁴Dav ariq aip ngene tekmet nama gamansena ama seserl nget, be ngene tal ama merlen sevet liina, i arleves. Dai mager iv ama arlias per a ngen. Dariq aip te tekmet ne iarang ip tem sem angning sep ngen, dai quasik mager ip ngeneng ning me ra. De saqikka quasik mager ip ngeterl a ngen a rut. Kurli!

¹⁵Dap nade a ngen a rlan, dai mager ip ngen dru ma Kristus naik iv a ngen a Slurlka. Dariq aip te snanpet na ngen sama rarlimini ve liina angera rleng, i ama Slurlka qa qurl a ngen tama iames. Dai mager ip ngen druvem nanas ip ngenel sil sever a nas. ¹⁶Dap lua, i ngenel sil, dai mager ip ngene taqa palu, i ngene taqa meraqen. De maikka mager ip per a ngen a tuaqevap dai ngene taqa seserl ver a ngen a lengi iv ama atlunget sademna, ip lura, i ra tuqut ngen mavik dai ret lu a ngen a gamansena ama atlunget, i qurli ngen mene ma Kristus. Dai maikka diiv ama qelep ta tiq araa lengi, i ra tuqut ngen. ¹⁷I liina, i iini veviit, i mager ip ngen diit kur ama Ngemumaqa aa narliip. I quattaa, i aip getget per a ngen, i ngene tekmet nama atliirang, dap kula ngene tekmet nama viirang.

^{18,19}I raquarli ma Iesus Kristus dai qatikka qa ngip mais sever a ngen a viirang arleves. I luqa, i ama Atluqa, i qa ngip bareq ama vura ip ka ren se ra sagel ama Ngemumaqa. I qatikka ne aa qetdingki dai ra veleng ka, dap nama Qevapka aa dlek dai qa maarlviit be qa iames. De qa mit savet ma Tartarus, i ama Ngemumaqa aa arlenka-vem-ki, de qel sil ba ra.

²⁰I lura, i murl ta iing ama Ngemumaqa aa lengi. I lura, i qurli ra ver ama niirl, i ma Nua qet matna ver aa sipki, dav ama Ngemumaqa qa tu de ver a ra ip te guirltik per araa rut, dap kuasik. Be naqatikka ama langas na ra re iames, i ra, dai ama ngeriqit ngen ama depguas na ra, i ra iames ne luqia ama qerlapki.

²¹Dai luqia ama qerlapki dai qi siquat tama Ngemumaqa aa narliip, i qe narliip ke qukmes tem uut iv uure iames. I liina dai quasiq ai ip te lemerl ama a guvang never ama qetdingki, dap liina iv iini ngere teqerl ai uure kuarl temiis nama revan sagel ama Ngemumaqa nauura tuaqevap. Maikka uure iames nema Iesus Kristus aa maarlvitki.

²²I luqa, i qa man sedama uusepka rlan be qurli qa, i qa mugun pama Ngemumaqa aa merlmerliit. I maikka ama Angeluqena mai, de ngen ne liirang aa, i iirang ngere uas ne angera dlek, de ngen ama tekmeriirang mai dai qurl iirang aa ver aa arlim.

Ama Kristenkena Dai Rem Ngim Temanau Nama Viirang

4 ¹I ma Iesus Kristus dai sa qa ral ama getget per aa qetdingki. I qa ral ama getget ip ke uirl sama viirang. Dai saqikka mager ip ngen druvem nanas ip ngen taquarl ka. I raquarli ariq aip ngene tal ama getget taquarl ka, dai liirang aa ngere teqerl ai ngen prleset nemen ama viirang angera gamansena. ²I ariq aip taqurla dai diip kuasiq ai ngen diit kur ama aivetki araa gamansena. Dap diip ngen diit kur ama Ngemumaqa aa narliip naik.

³I qatikka murl aanamek dai qasa qurli ngen dama aivetki araa gamansena

angera rlan. I murl dai ai de ngene tekmet nama viirang na ngen a qetdeng. I liirang aa, ip taquarl ama raanganges, de ngene kabaing, i ngene srluuv ama qerlap; de ngene tekmet nama talak nama viirang; de ngene tekmet nama main, i quasiq ai ama atlunget de liina, i ai dama Iaus ngere uas tem ngen.

⁴Dav iara dai a ngen a rluavik te aakmen se ngen, i guirltik per a ngen, be quasiq ai ngene na ra, i ngene tekmet ne liirang aa. I sa quasiq ai auur angama dlek iv uut na ra sever ama viirang. Taqurla be ra tuqut ngen malai.

⁵Dap diip te guirltik nanaa sagel ama Ngemumaqa, i lua, i qa taarl nama qaqet? I sama Ngemumaqa qa muvem ip ke kot sama ngipta de ngene lura, i as te iames. ⁶I sama Lengi ama Atlunget dai sa nge mit sagel lura ama ngipta ver araa luqup. I ama Slurlka aa tuvetki dai diip ki lenges nauura qetdeng mai be diiv uurep ngip. Dav ariq aiv uure iames nama qevepka, dai diiv uure iames gel ama Ngemumaqa.

⁷I ama giqi ip perlverleser ama tekmeriirang mai, dai qi gelna. Dai maikka mager ip ngene taqa uas te a ngen a gamansena. Taqurla be mager ip ngene raring na ngen a revan. ⁸Dap liina, i maikka iini veviit, i mager iv a ngen arlem malai never ana. I liina, i ama arlem dai iini ngere seserl ver ama viirang, i buup.

⁹Taqurla be mager ip ngene uas temna sama asmes, de quasik ngen deraqenses naset liina, i ngen derat never ana.

¹⁰I qatikka nama Ngemumaqa aa arlem, i qerl kurl auut tama dlek, i nget muqas muqas iv uuret matna bareq auura rluavik. Dai mager iv uure taqat matna ne lungera ama dlek bareq ama Ngemumaqa. ¹¹I ariq aiv iari, i ra raneng ama dlek ip te su, dai qatikka mager ip ta ter ama lengi nagel ama Ngemumaqa ip te taqa su na nget. Dariq aiv iari, i re tal ama dlek ip tet matna bareq iari. Dai maikka mager ip tet matna nama dlek, i ama Ngemumaqa qa qurl a ra. I aip te tekmet taqurla dai diiv uut taarl nama Ngemumaqa aa rlenki nema Iesus Kristus. Be qatikka mager iv uut taarl ne aa ansinki de ngen aa dlek papiit papiit be quasik perlverleset. A revan.

Ama Merlen Nget Den Per Ama Kristenkena

¹²Maikka gua rluavik, ariq aiv ama merlen nget den per a ngen ip taquarl ama altingki qi nin per a ngen, dap kuasik mager ip ngeterl a ngen se liirang aa. I diip kurli iirang pe auut kames. ¹³Dap mager iv ama marl na ngen peleques ne liirang aa. I raquarli liirang aa nget den per a ngen, ngene nema Kristus. Baip laip lua, i ma Kristus ka men se aa ansinki sekgames, dai diiv ama uairlka ver a ngen malai, i ngene tal aa merlen-iirang.

¹⁴Dai ariq aiv iari ra tuqut ngen, i raquarli ngene sekdem ma Kristus aa dlek, dai diip ngene tal ama raatmaat-nevet nagel ama Slurlka aa Qevepka, i diiv ama Ngemumaqa aa ansinki, i qurli qi mirlek na ngen. ¹⁵Dai aip lua, i ra taarl na ngen be ra tu ama merlen per a ngen, dai qula ngene piirlit nama gamansena nama qeleves-pem-nger ip taquarl lura, i ai de re peleng, dap kua lura, i ai de re suam, dap kuarl lura, i ra taarl na ra sever iarang ama viirang arleves, dap kuar raquarl lura, i ra taqenses. ¹⁶Dav aip ta tu ama merlen per a ngen, i raquarli ama Kristenkena na ngen, i ra tuqut ngen nama vu, dai qula ama qelep ngen, dap ngen deraarl nama Ngemumaqa aa rlenki, i raquarli ngene tal ma Kristus aa rlenki ver ama aivetki.

¹⁷I qasa iara dai ama Ngemumaqa qa arles ip ka tatmet se aa liinka, i lura, i ra nemen a qa. Dai ariq aip ka arles nauut, dai ngu lu diip nanaa ne lura ama qaqet, i quasik te narligel aa Lengi ama Atlunget? Ngu lu diip te sana? Maikka diip lenges na ra.

¹⁸Dai ariq aiv ama aingdebes iv ama Ngemumaqa qe iames nama seserl ta, dai ngu lu diip lura, i rem ngim temanau nama Ngemumaqa, de ngene lura ama vura, dai diip te sana? (Sindaun 11.31)

¹⁹Dai ariq aiv ama Ngemumaqa qe narliiv iari never aa liinka te tal ama merlen, dai mager ip te tekmet nama atlu de re taneng araa Mam merep. I mager ip trlas tem ta men araa Qamurem, i qa rekmet nama aivetki, be quasik mager ip ka tit nemen a ra, qatikka.

Sagel Lura I Re Uas Tama Lautu

5 ¹Iara dai iani gel ngua ip ngua taqen sagel ama Lautuqi ara Barla. I qerlka ngen a ngua, dai ngu uas tama qaqet ip taquarl ngen. Be ne gua sakngaiam dai ngut lu ma Kristus, i ra lenges na qa, be qe tal ama merlen. De diip kurli ngu na qa ve aa ansinki, i lua, i diip kia ren. ²Taquarla dai be maikka ngu tekkel ngen, ip ngene taqa uas tama Ngemumaqa aa liinka, i lura dai ama Ngemumaqa qa mu ra mer a ngen a ngerik. I mager ip ngenet matna bareq a ra, i ngen dai aa Uasta na ngen. I quasik mager ip ngene tal luqia ama rletki, i raquarli iak ke teqestem ngen, dap mager ip ngene taneng luqia ama rletki, i raquarli, maikka ngene narliip nade a ngen a rlan. I maikka ama Ngemumaqa aa narliip ngene tekmet taqurla. I quasik mager ip ngenet matna ip ngene kiat nama qelaing. Dap ngenet matna na ngen a arlias. ³De qula ngene barlnas daleng lura, i qurli ra ver a ngen a arlim, dap maikka mager ip ngene uirl se ra sama tekmeriirang ama atliirang, i mager ip ta tuaqen ngen per a ngen a mugunes. ⁴Baip laip ma Kristus, i auura Uaska, i maikka qa veviit, i baing se qa, i qat den, de diip ke qurl a ngen tama ranbandem. I maikka lungera ama ranbandem dai quasik mager ip lenges na nget. I maikka ngeren sin ip taquarl ama King aa ningaqa.

⁵Dai saqikka ngua iil sagel ngen ama lugutta ama quatta. I mager ip kurli ngen per a ngen a ngerl-mamta araa arlim, taqurla de ngene narligel ta. Be qatikka mager ip ngen mai ngene manepnas gelna. I raquarli ama Langingka qa sil ma',

'Ama Ngemumaqa dai qa taarl sep lura araa qames, i re barlnas. Dap lura, i re manepnas, dai qerl kurl a ra rama arlem.' Sindaun 3.34

⁶Taquarla dai mager ip ngene manepnas per ama Ngemumaqa aa arlim be qatikka diip ka ra ngen piit, pet luqia ama giqu, i sa qa mu qi. ⁷Dai mager ip ngene kuarl te a ngen a merlen mai sagel ama Ngemumaqa, i raquarli qa dai maikka qe taqa uas tem ngen.

⁸Dai maikka mager ip ngene taqa uas te a ngen a rut ip ngene taqat mit. De aitaap ngen, i raquarli ma Satan, auura Semka dai qa raneng ama gamansena ip taquarl ama Laion, i maikka ai de qa tit maden de brlengbrleng pem ka, i qe narliip ka tes ama qaqet.

⁹Dai mager ip ngen daarl malkuil na ngen a tuaqevap, de ngene kel ka ip kula qe tekmet taqurla; i raquarli ngen drlem ai a ngen ari ama Kristenkena ver ama aivetki mai, dai saqikka re taneng ama merlen ip taquarl ngen.

¹⁰ Ama Ngemumaqa, dai qatikka ai de qe semadlek nauut ne aa arlem, i nget muqas muqas. I luqa, i qa nes tem ngen, ip kurli ngen masmas mene ma Kristus aa ansinki. Dap katiaskerl lua, i uut tit iv uure mali rem ki, dai ver iang dama merlen nget den per auut. Dap katikka qa muvuusep ai diip ka taarl na ngen, de diip ke semadlek na ngen, ip maikka ngen deraarl malkuil, be quasik mager ip leklek pa ngen a ngerik. ¹¹I qatikka qa dai ama rarlimini na qa sama dlek masmas be quasik perlverleset. A revan.

A Lengi Sagel Aa Rluavik De Dengdeng

¹²I qatikka ngua iil luqa iara ama Langingka ama veluqa, i ma Silvanas ka mat never a ngua. I luqa dai maikka gua rluaqa, i qa maarl malkuil mene ma Kristus. Dai ngua iil ip ngu semadlek na ngen nama Ngemumaqa aa arlem. I maikka lungera dai ama revan-nget. Dai maikka mager ip ngen deraarl malkuil pem nget.

¹³I ama Ngemumaqa aa liinka vet ma Babilon, i qa mel se ra, dai ra nem araa arlem sagel ngen. De qerlka ma Mak, i qa ip taquarl nguaimka, dai qa nem aa lengi nama atlu sagel ngen. ¹⁴Dai qatikka mager ip peleqes na ngen dai ngen sarl a ngen a ngerik-kana nama Ngemumaqa aa arlem.

Maikka ngu kuarl tema Kristus aa uupka sagel ngen mai.

Katikka verleser aa.

MA PITA AA LANGINKA I QA IIL IP MAIIRAM

Ma Pita, i qurli qa vet ma Rom de qa iil ip maiiram sagel ama Kristenkena. I qe semadlek na ra ne iang ama lengi ip ta tit kut nger ip ta taarl malkuil. De naset liina de qe su ra ip tet lu riq ama qaak-met-ta. Dap mager iv ama Kristenkena dai qurli ra naa nema Iesus, i diip ke guirl.

1 ¹Ngua ma Saimon Pita, i ma Iesus Kristus aa maatpitka na ngua de aa Aposel na ngua. I ngua iil sagel ngen, i ngen, i uut, i rerlas tem uut mene ma Kristus. I maikka nade auura rlan dai uur raneng a qa, i raquarli ne aa gamansena ama seserInget dai qe iames nauut, be maikka liina dai iini veviit nagel auut Mam ama Ngemumaqa. I qerl kurl auut te liina, i uut tu auura qevap taquarlina. ²Be nade gua rlan dai ngu nen iv ama Ngemumaqa qe buup ngen ne aa ngimsevetki de qe tekmet na ngen a rut iv ama uupka da ngen a rlan. Be mager ip ngene taqat drlem sama Ngemumaqa de auura Slurka ma Iesus Kristus.

Ama Ngemumaqa Qe Narliiv Uut Taarl Bareq A Qa

³I ma Iesus dai qa quarl tama Ngemumaqa aa dlek. Be qatikka ne lungera ama dlek, dai qatikka qe tekmet be uuret matna bareq ama Ngemumaqa. I liina dai maget bauut, i raquarli qe teqerl auut nanas dai be qatikka auura mugunes, dai bareq a qa. I qa nes tem uut iv uure taneng aa ansinki, de maikka iv auura gamansena dai raquarl ka, i ai de qa tit ma seserl.

⁴I qatikka liina dai sa qa muvuusep bareq auut ne aa Lengi, i maikka nget peviit. I qatikka ai de qel sil ba auut nama lengiirang, i maikka buup ne iirang. Be qatikka qe tekmet bareq auut ne aa gamansena, i maikka ama atlungget, i nget manarevuk, iv uut dai raquarl ka. Taqurla ip kuasik mager iv ama aivetki araa gamansena ngere lenges na ngen, de ngen auut.

⁵Dai ver a ngen a mugunes dai mager ip ngene riirl nama gamansena nama atlu.

I qatikka mager ip ngen deraarl se a ngen a tuaqevap nama gamansena ama atlungget,

Be ngene riirl nama gamansena ama atlungget, i qatikka nama Ngemumaqa aa saikngias.

⁶I qatikka ngene taneng aa saikngias be qatikka ngene taqa uas te a ngen a rut ip ngene taqat mit, be ngen deraarl malkuil vama merlen-iirang. Be naset liirang aa dai mager iv ama glasing a ngen.

⁷ Dai qatikka qurli ngen, i ama glasing a ngen, dai be mager iv a ngen arlem naver a na.

Taqurla be maikka diip kurli ngen, i vem ngen sena.

⁸ Dai ariq aip baingbaing se liirang aa nade a ngen a rlan, dai be maikka iirang ngere riirl. Taqurla, be diip liirang aa nge tat never a ngen, be diip kuasiq ama neng na ngen se aa rletki, de diip ngenet taqat drlem se auura Slurlka ma Iesus Kristus. Dai be qatikka diip masmas ngene riirl.

⁹ Dap nemta, i quasik tet dadem pet lungera, i ngua sil na nget, dai sa quasik te taqat lu, i ama rlenka. Be ai de quasik pukpuktik per a ra, ai sama Iesus ka lemerl ta te araa viirang.

¹⁰ Dai maikka gua rluavik, mager ip slepslep per a ngen, i ngen drlem ai ama Ngemumaqa qa nes tem ngen be qa mu ngen iv aa liinka na ngen. I ariq aip ngene tekmet taqurla, dai diip kuasik mager ip ngen aat namen a qa.

¹¹ Taqurla be diip ngen dan sever auura Slurlka aa Luqupki, i qe uas masmas, i diiv uure nauura Slurlka ma Iesus Kristus auura Iameska.

¹² I quattaa, i sa ngen su re liirang aa, dap katiaskerl diip ngu su ngen ip pukpuktik per a ngen nama lengi ama revan-nget. ¹³ Dai maikka gua revan, i qatikka aip lua, i ngu iames, dai diip ngu tekkel ngen ne lungera ama lengi, ip pukpuktik per a ngen na nget. ¹⁴ I raquarli quasiq ama ainkules dap diip ngu perleset nanari, i sa uur a Barlka ma Iesus Kristus ka reqerl a ngua ne liina. ¹⁵ Dai be ngu dlek, i ngu tekkel ngen, iv aip ngua verleset de diip pukpuktik per a ngen ne lungera, i ai de ngu su ngen tem nget.

¹⁶ I murl nauirl dai uut su ngen sevet ma Iesus Kristus auura Slurlka aa dlek de ngen aa anmenki. I quasiq ai uurel sil ne lungera ama lengi nagelna ip taquarl ai de iari, i re siit naik. Dap katikka uut lu qa nauura saqang, i aa dlek, i maikka nget peviit, i lua, i guirltik per a qa vama damki reves. ¹⁷ I vet luus aa, i auut Mam ama Ngemumaqa dai qa maarl ne aa rlenki de qa uung ka ne aa ansinki. De maikka ama lengi, i baing se nget nev ama ansinki dai nget taqurliani.

‘Ngi dai maikka Gualselaqa ama quanaska; i maikka gua arlem never a ngi.’ Sng. 2.7 Mat 17.5

¹⁸ I uut ama depguas nauut, uut na qa, uut maarl vama luqupka ama glasingaqa vama damki reves. Taqurla be uut narli lungera ama lengi manarevuk. ¹⁹ Be maikka lungera ama lengi dai nge maarl men Aamki-na-ra araa uang ama lengi. Taqurla be ngu tekkel ngen ip ngene narligel lungera ama lengi. I qatikka lungera ama lengi dai ip taquarl ama lamka, i qurli qa vama a rlenki. I luqia ama nirlaqi, i ama Slurlka qa qurl a ngen, dai diip ki uirl se ngen, ip deng se bingbigia, be diip ngene lu ama ualdengaq, i ra tis ka ma’, ‘Raiindemka’. I maikka ai de qen sin malai. I ma Kristus dai qa ip taquarl luqa ama ualdengaq, i qe bingbing men ama arlenki. De diip ke uirl se a ngen a rut ip kurli ngen maget. ²⁰ I quasik mager iv aqek ke silnauirl ne lungera ama lengi ne aa saikngias naik. ²¹ I raquarli quasik mager iv aqek ke silnauirl nama Slurlka aa Lengi ne aa tuaqevap naik. Kuasik. Dap maikka murl, i lura ama glasing a ra dama Ngemumaqa aa saqang, dai re narligel araa Mam, dama Qevapka ama Glasingaqa dai qa qurl Aamki-na-ra, rama lengi, i nget nagel ama Ngemumaqa.

Ngenet Lu Rik Lura I Ai De Re Su Rama Lengi I Nget Muqas

2 ¹Maikka murl aanamek, dai ama Ngemumaqa Aamki-na-ra, i re uas, dav iari naver a ra dai ama qaak-met-ta. Dai mager ip ngenet lu riq ama qaak-met-ta, i diip te siquat ip te lenges na ngen. I qatikka diip te trles sanman se veleqes na ngen. Be diip te su nama lengi ip ngere lenges na ngen, be qatikka diip tem ngim temanau ne araa Barlka ma Iesus, i luqa, i qa vandem per a ra, be diip masmasna re lenges nanas.

²De qatikka diip buup nama qaqet ta tit kur araa gamansena, i re ngangses. De diip ta tuqur ama Slurlka aa aiska ama revanka, i raquarli ra lu iari, i re kaak ai ama Kristenkena na ra.

³I qatikka lura ama qaak-met-ta dai araa rut nge taarl ip ta ter a ngen a tekmeriirang. I quasiq ai ama qelep ta ip te kaak tem ngen nama lengiirang. I sa murl ama Ngemumaqa qa mis ta, ai ama vura na ra. I qatiaskerl aa tuvetki dai qurli qi ve araa qames. Be luqa ip ke lenges na ra, dai quasiq ai qe brlaing.

⁴Be lura ama Angeluqena, i murl ta lenges nama Ngemumaqa, dai quasiq ai qe palu gel ta. Dap ka rlu na ra savet ma Tartarus, i luqia ama luqupki dai maikka ama bengaingki ver a qi. I qa quap per a ra, be qurli ra, de ver ama nirlaqa ip diip ka tuvet ba ra.

⁵De qerlka lua, i murl miaimek per ama niirl, i qurli ma Nua ver a nget, dai ama Ngemumaqa qa lenges nama vura naver ama aivetki mai nama qerlap, i lura, i quasik te narliip se qa. Dap ka iames nema Nua, i luqa, i ai de qel sil sever ama Ngemumaqa aa gamansena ama atlunget. I qatikka qa iames ne lura, i ama ngeriqit ngen ama depguas na ra.

⁶Dai saqikka ver ama luquviim ma Sodom ki nema Gomora, dai ama Slurlka qa muvet barek lura, i ama vura. Be qa rlu nama vurleski saver aiim be ian mang. Dai maikka qe taqa teqerl auut ne lura, i rem ngim temanau na qa.

⁷Dap ka mat nevet ma Lot, i raquarli luqa dai ama atluqa. I maikka ama merlenka ver aa rutka ne lura, i re-nanna maden maden. ⁸I luqa ama atluqa dai qatikka ai de qurli qa, qe na ra. Be ai de vet ket lu araa gamansena ama vunget de saqikka araa lengi ama vunget. Be maikka ama gaingka daa rlan na ra. ⁹Dai qatikka ngene narli. Ama Ngemumaqa dai qa tat navet lura, i ra tu araa qevap sever a qa, i quattaa, i qurli ra ver ama vura araa luqup. Dap ka tuvet barek lura, i ama vura ip deng per aa Nirlaqa, i qa tatmet sama qaqet mai. ¹⁰I maikka diiv aa tuvetki qi taqat mit sagel lura ama vura, i lura, i re ngangses. De lura, i ra mugelnas nama tekmeriirang ama viirang, i iirang muqas muqas de re nging ama barlta araa lengi. I qatikka lura, i ai de re barlnas be ra tit kur araa narliip. I qatikka quasiq ai ama qelep ta ip ta tuqur ama Slurlka aa Angeluqena, i ra manarevuk. ¹¹Dap ngene lu, ama Slurlka aa Angeluqena, dai araa dlek peviit daleng lura ama qaqet, i re barlnas. Dap katikka quasik mager ip ta tuqut ta, dama Slurlka aa saqang.

¹²Dap lura, i ama qaak-met-ta dai ra mugelnas ne araa gamansena ip taquarl ama aurl. Be mager ip te rerep semet ta, mer ama waia ip te ngip, i raquarli ra taqen mavik nama tekmeriirang, i quasik tat drlem iirang. Be diip ta, ip taquarl ama aurl, i diip te veleng ta. ¹³I lura dai diip ta tu ama bias per ama qaqet de ngen ama getget, dap katiaskerl liirang aa dai diiv iirang ngere guirl sagel ta. I qatikka quasiq ama qelepta sa tekmet ne araa

viirang gel ama nirlaqa, dav ama arlias per a ra. I qatikka re lenges na ngen a mugunes ip taquarl ama quiraing per ama qaqeraqa. I quattaa, i ra tes pe a ngen a vet dap te kaak tem ngen. Dap maikka ama arlias per a ra ip te lenges na ngen taqurla. ¹⁴I qatikka ai de vet, tem ngim sagel liirang aa, i re-nanna maden maden. I maikka ama getki vem ta te liirang aa ama viirang. Be lura ama qaqet, i quasiq araa dlek, dai lura re kiat na ra. De qatikka araa dlek ip te kiat nama qelaingka. Be ra dai qurli ra vama Slurlka aa tuvetki. ¹⁵I sa ra mit namen ama aiska ama seserlka be ra mit puuqas. I qatikka ra tit nep ma Balam^a aa aiska. I ma Balam aa mam ma Biar. I luqa, i maikka murl miaimek de qa ter ama qelaing naver ama gamansena ama vunget. ¹⁶I sa qa merarliq ama Slurlka aa Lo. De aiv aa, dama lengi nge men, ip ngere kel ka. I lungera ama lengi nge men mer ama dongki ara aamki. I ai de quasik mager ip kia taqen taquarl uut. Taqurla be luqa ama Slurlka aa Aamki-na-qa, i qat drlem ai ama dul men aa ningaqa, qatikka.

¹⁷I lura ama qaak-met-ta, i re nging ama Slurlka, dai ra raquarl ama menpiit, i ding a nget, i quasiq ai re kuarl tama lengi ama revan-nget. I qatikka araa lengi dai raquarl ama laurlka naik. Dap katikka araa luqupki, i laip kurli ra mas per a qi, dai maikka ama bengaingki ver a qi, i maikka ama vuqi. ¹⁸I qatikka re ngelanges sama lengi, i quasiq ai ama revan-nget. Dap ta mugel-nas ip te su nama qetdingki araa narliip be re kiat ne iari sever ama viirang maden maden. Be ra rekmet, be rerep semer ama qaqet, i buup na ra. I iari never a ra dai ra arles, i ra tit kut ma Iesus dav ama qaak-met-ta dai re tekmet be re repterep semet ta. ¹⁹I lura ama qaak-met-ta dai re tuqun, i aiv ama qaqet ta tit naser a ra, dai diip te iames nagel araa lengi. I qatikka lura ama qaak-met-ta dai ra narligel ama tekmeriirang ama viirang, i raquarli aiv iak ka quarl temiis bareq iak ip ke uas tem ka, dai diip ke tekmet kur aa narliip.

²⁰Ama tuvetki barek lura, i quasik tat drlem sema Iesus dai maikka ama vu malai. Dav ariq iari, i rat drlem sever auura Slurlka ma Iesus Kristus auura Iameska, i ra mit namen ama aivetki araa gamansena, dap saqi aiv aa de ra guirl sever ama viirang iv iirang ngere uas tem ta, dai maikka diip lenges na ra malai, i diiv araa tuvetki, i ama slurli. I diip ki uirl sama tuvetki barek lura, i quasik tat drlem sama Slurlka. ²¹I maikka arik kuasik te taqat drlem sema Iesus ngen aa gamansena dai diiv araa tuvetki, i re tal ki dai maget kur araa viirang. Dav ariq aip te taqat drlem sema Iesus de saqi re nging aa lengi ama glasing a nget, de re ngim temanau na qa; dai maikka araa tuvetki ama slurli malai.

²²I ama lengi ama Saikngias pem Nget, dai nge sil sevet liina raqurliani.

‘Ama dangka qa nen dap saqiaskerlka aiv aa de qa guirl be qa mes aa nen.’
De saqias kerlka iang ama lengi dai nget taqurliani.

‘Ngia raqa qukmes te gia velempi, baiv aa de masna qia mit be qia man sep ma qurliinki.’

Diip Ma Kristus Ka Ren

3 ¹Gua rluavik, luqa iara ama Langingka, i ngua iil, dai qa ip maiiram sagel ngen, ip ngua taarl na ngen iv a ngen a rut dai ama seserl nget

sevet liirang aa. ²I maikka nade gua rlan, dai ngu narliip pukpuktik per a ngen nama lengi, i murl ama Slurlka-Aamki-na-ra ra iil vama Slurlka aa Langingka. De mager ip ngene narligel ama lengi ama dlek-pem-nget nagel auura Slurlka ama Iameska ma Iesus, i ai de uurel sil na nget, i uut, dai aa Aposelkena nauut.

³Dai liina, i ama barliini, ai qatikka mager ip ngen drlem, ai ver ama niirl de dengdeng, dai diip baing se lura, i ra tuma. I ra tuma maden maden de ra tuqur ama Slurlka. I qatikka re tekmet taqurla qur araa gamansena ama vunget. ⁴Taqurla be diip te tuqun ma', "Ngi lu, ka muvuusep ai diip ke guirl sever ama aivetki, dav as kuasiq a qa. I qatikka murl, i lua, i ama Ngemumaqa qa mu ama aivetki be deng iara dai raquarlina, i ama qaqet, i rep ngip dap kuasik ka guirl." ⁵Dap ta vesdet ser araa tuaqevap, be quasik te narliip tat drlem ai ama Ngemumaqa qa rekmet nama aivetki ngen ama uusepka ne aa lengi naik. Be qa rekmet nama aivetki nama kainaqi de qa semadlek na aivetki nama kaska. ⁶I qatikka ne luqa ama kaska de ngen ama qaik, i murl lua gel ma Nua, dai qa lenges nama aivetki ne liiram aa.

⁷Dai saqikka ne lungera ama Ngemumaqa aa lengi, i qa muvuusep sever ama uusepka ngen ama aivetki, ai diiv ama altingki qi verleset ne liirang aa mai ver aa Nirlaqa, i diip ke kot sama qaqet, i ama vura na ra.

⁸Gua rluavik, maikka qula ngerlangken per a ngen ne liina; i gel ama Slurlka dai ama 1,000 nama ages dai ip taquarl ama qaqeraqa aa nirlaqa ama quanaska. Dama qaqeraqa aa nirlaqa ama quanaska, dai ip taquarl ama 1,000 nama ages. ⁹I qatikka ama Slurlka dai ai de quasiq ai qe taqa palu sa tekmet nama tekmeriirang ip taquarl ka muvuusep. I quasiq ai qa tekmer ip taquarl ai de iari ra taqen, ma', "Ai Qe palu." Dap maikka qe taqa palu de ver a ngen ip kuasik mager ip lenges ne aqek never a ngen. Dap ke narliiv ama qaqet mai re guirltik per araa rut de rem ngim temanaui never araa viirang.

¹⁰Dap diip ngererl auut sama Slurlka aa Nirlaqa, i diip ka ren ip taquarl ama suamka, i quasik ka sil sever aa giqu ai diip kat den. I ama uusepka de ngen ama ualdang dai diip nger aasik. Dama aiveres, dama tekmeriirang mai, i uuret lu iirang dai diiv ama altingki qi iin me iirang. Bama aivetki dai diip kurli qi naik, i quasiq a qerang per a qi.

¹¹Dai ariq aiv ama Ngemumaqa qa verleset liirang aa raqurla; dai ngu lu diiv a ngen a gamansena nanaa iara? I maikka mager iv ama mening ngen, i ngen druqaen ama Ngemumaqa ver a ngen a mugunes. ¹²De qurli ngen na nama Ngemumaqa aa Nirlaqa, be maikka mager ip ngenet matna bareq a qa ip diip masmasna qat den. I diip pet luqa ama Nirlaqa dai diiv ama uusepka qa rang. Be qatikka ama tekmeriirang mai dai diiv ama altingki qi iin me iirang, be diip ki verleset ne iirang. ¹³Dav ama Ngemumaqa aa lengi, i qa muvuusep na nget gel uut sever ama aivetki ama iameski de ngen ama uusepka, i ama iameska, dai be qurl uut na ne liirang aa. Be diip kurl uut pet luqia ama luqupki ama atluqi, i ama iameski. I diip kurl uut pe aa gamansena ama seserlnget.

¹⁴Taqurla, be gua rluavik, ai de qurl uut mene liirang aa, i diiv iirang nge ren. Taqurla dai be maikka mager ip slepslep per a ngen ip kuasik mager iv angama viini ngere lenges na ngen. Taqurla be quasik mager iv angama rarli-mini ne a ngen ba qek se angama viini. Dap kurli ngen pambes ngene nama Slurlka, iv aa uupka da ngen a rlan.

¹⁵Dap mager ip ngen dru a ngen a qevap, ai ama Ngemumaqa qe taqa palu ip mager iv a ngen be iari te guirltik per araa rut sagel ka. Liina ip katikka raquarl ma Paulus ka iil sagel ngen. I qa dai auura rluaqa marevan. I ama Ngemumaqa qa qurl a qa rama saikngias taqurla. ¹⁶I qatikka ve aa langing mai, i qa iil, dai ai de qel sil sevet liirang aa. I aa saikngias peviit, be ver iang de qe lil ama lengi, i quasik mager iv uure taqat drlem pe angera rleng. Be iari, i ai de quasik te taqa su, dai re guirltik per aa lengi, be re lenges na nget. Ai de raqurla be saqiaskerlka re lenges nama Slurlka aa Langingka. Dai qatikka ai de re tekmet taqurla be re lenges nanas.

¹⁷Taqurla dai be gua rluavik, i vem ngua se ngen, dai maikka mager ip ngene taqam ngim ip kuasik mager iv aqek ke iit se ngen nep ma aiska ama vuqa. I diiv ama qanbirling-ta, ra tit se ngen never ama mugunes nama atlu. ¹⁸Dap mager ip ngene riirl nama Ngemumaqa aa ngimsevetki de ngene su nas sever auura Slurlka ma Iesus Kristus, i luqa, i auura Iameska. Be mager iv uut taarl ne aa rlenki iara aaviit be aaviit, be quasik mager ip perleset.

A revan.

1 JON

Luqa iara ama Langingka, i ma Jon ka iil, i qasa ama ngerl-mamka. I maikka qe taqat drlem sama Slurlka aa ngimsevetki de qe tekgele ama Kristenkena ip te taneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki be maikka mager iv araa arlem never ana. De qe su ra, i raquarli iari never a ra dai re su ai ma Iesus dai quasiq ai qa men nama qaqeraqa aa qetdingki. Be qe kel ta ip kula araa ding se lura, i quasik ai re su nama revan-iirang.

Ma Iesus Ka Men Saver Ama Aivetki I Ama Saikngias Pem Ka

1 ¹Ngu narliip ngu reqlerl a ngen sevet ma Iesus Kristus. I as maikka murl miaimek, i lua, i ngere rarlma ama tekmeriirang mai, de qasa qurli luqa, i ama Saikngias-pem-ka. I qatikka luqa dai ama rarlimini sama iames. De murl, i ngu ne iari ama Aposelkena, dai maikka uuret lu qa ver aa mugunes a iara ver aa aatmitki veleqes nauut. De maikka uut narli aa lengi, i qe su uut. De qatikka uure tek per aa qetdingki nauura ngerik. ²I ama revan, i baing sama iames nagel ama Ngemumaqa mene ma Kristus, be qatikka mager iv uure sil sevet liina, i raquarli uut lu qa nauura saqang be uut taqen nauura revan sevet liina. I murl kurli qa gel aa Mam, de uut sil sever aa dlek, i qe iames masmas de qa reqlerl auut ne liirang aa mai. ³Taqurla de ngua iil sagel ngen sevet lungera ama lengi, i qa su uut tem nget, de ngu teqlerl a ngene aa tekmeriirang, i uuret lu qa rekmet niirang. I maikka mager ip lungera iara ama lengi dai ngere tekmet nauut iv ama quanases mer uut per ama Ngemumaqa aa gamansena, dama arlias per auut, i ding se uut men auut Mam de aa Uimka ma Iesus Kristus. ⁴Taqurla dai be ngua iil luqa ama Langingka sagel ngen ip buup ngen nama arlias nevet liina de saqikka diiv ama arlias per auut katikka.

Maikka Mager Iv Uut Tit Pama Nirlaqi

⁵I ama Lengi, i ma Iesus ka qurl auut iv uure sil na nget; dai nget taquarliani. Ama Ngemumaqa dai qa ip taquarl luqia ama nirlaqi, i qin sin be qi bingbing men ama arlenki. Be maikka quasiq angama arlenes gel ka. Maikka quasik! ⁶I ariq uure tuqun ai rerlas tem uut men a qa, dap per auura mugunes dai uure taneng ama viirang, dai maikka uut tit puuqas men ama arlen, dai maikka ai de uure kaak temiis, be quasik uure tekmet nama revan. ⁷Dav ariq aiv uut tit nep ma Iesus aa aiska, i maikka men ama nirlaqa, de aa gamansena ip taquarl ama nirlaqi ama atluqi mirlek nauut, dai diiv ama arlias per auut never ana. Katikka raqurla be diip ma Iesus ke tekmer ip ke lemerl uut

te auura viirang, i raquarli aa qerecka qa rletik sever auura viirang de mager iv ama Ngemumaqa aa Uimka qe lemerl uut de qe suquv auura viirang mai.

⁸Dav ariq uure tuqun ma', "Katikka, quasik gua angama viini." Dai maikka lua dai ai de uure kaak temiis. Be uut drlem ai quasiq ai ama revan auura tuaqevap dav uure kaak.

⁹Dap muqas, i ariq aiv uure sekdem mer auura viirang, dai ama Ngemumaqa, i ama seserlka, dai mager ip diip ke suqup liirang aa mai ip taquarl ka muvuusep. De diip ke lemerl uut te liirang aa ama viirang, i iirang ngere lenges nauut. ¹⁰I quattaa, i ariq uure tuqun ai quasiq ama vura nauut, dai uure teqerl ai quasik kurl ama Ngemumaqa aa lengi da auura rlan, dav uut taarl na qa ai ama qaak-ka na qa. I raquarli sa qa mis uut mai, ai ama vura nauut daa saqang.

Ma Iesus Ke Narliiv Ama Mening Uut

2 ¹Gua rluavik, ngua iil sagel ngen ne gua arlem. I ngen ip taquarl ai ngua uis na ngen. I quasik ngu narliip ngene tekmet nama viirang. Dariq aiv iak, i qa mit puuqas, i qa rekmet nama viirang, dai mager ip kerl guirl sagel auura Maatpitka, ma Iesus Kristus. I ai de masmas de qurli ma Iesus Kristus de auut Mam aa snaing, i qe raring sagel ka bareq auut. I ma Iesus dai maikka ama Atluqa na qa. ²De ngerek se qa, i qa ral ama Ngemumaqa aa serlinki sever auura viirang arleves ip ke guirl auut sagel ka ip ke iames nauut. De lua, i qa ral ama getget dai quasiq aip bareq auut naik dap bareq ama qaqet per ama aivetki mai.

³I ariq aiv uuret dadem ama lengi, i ama Ngemumaqa qa qurl auut, dai uure taqat drlem ai rerlas tem uut men a qa marevan. ⁴Dav ariq aiv iak ka sil ma', "Katikka ngua, dai sa qurli ngua mene ma Kristus aa liinka."

Dav arik per aa mugunes dai quasik ket dadem ama Ngemumaqa aa lengi; dai luqa qe kaak temiis, i quasik kat drlem se qa, i quasik ke iames marevan.

⁵Dap katikka muqas, i luqa, i qet dadem ama Slurlka aa lengi ver aa mugunes, dai luqa qa mugelnas nama Ngemumaqa aa ngimsevetki marevan. I lungera ama gamansena dai ngere teqerl auut aip kua qurl uut per aa liinka marevan.

⁶I nemta, i re tuqun ai ra nevet ma Kristus aa liinka dai qatikka mager ip ta tuaqen aa gamansena ver araa mugunes.

Ma Iesus Aa Ngimsevetki Dai Ama Barliini Aa

⁷Maikka gua rluavik, kuasiq ai ngurl kurl a ngen tama lengiini ama dlek-pem-iini ama iamesini. Dap ngua iil ama lengi, i murl nge rarles nema Iesus a lat, i lua, i qerl kurl auut tem nget. I murl nauirl, i qa qurl auut te aa lengi ama dlek-pem-nget, be sa ngene narli sever a nget. ⁸Dap muqas, i ngua iil sagel ngen, i raquarli ama lengiqi sever ama Slurlka aa ngimsevetki dai maikka qi vevit ip ngene narligel ki ip taquarl ama lengiqi ama iameski, i qiat den. I qi tekmet na ngen iv aa ngen arlem never ana nama revan, i uut lu ma Kristus aa arlem taqurla. Be raquarl ma Kristus aa nirlaqi qim ngim be qi bingbing men ama arlenki be maikka qi taqam ngim marevan. ⁹I ariq aiv iak ka taqen ma', "Ngua dai qurli ngua mene ma Kristus aa aiska, i ama nirlaqa never a ngua."

Dav arik luqa dai ai de qe serlin bama vu aa rutka sagel aa rluqa, dai maikka ama bengaingki dai qia uung per a qa malai. ¹⁰Dap nemta, i araa arlem sagel

araa rluavik dai maikka ma Iesus aa nirlaqi dai qia uung per a ra. Taqurla be quasik mager ip te serlmen sa qerang. ¹¹Dap nemta, i rat drlem sa serlin dai maikka quasik tet lu ai ra tit taqurla, i ra tit men ama arlenki. I maikka ama arlenki qia uung per a ra.

Ma Jon Ka iil Sagel Ama Barlta De Ngen Ama Lugutta

¹²Ngua iil sagel ngen, i ngua uis na ngen, i raquarli ma Kristus dai sa qa lemerl ngen te a ngen a viirang mai, ne aa dlek. I maikka aa rlenki dai qi veviit. ¹³I ngua iil sagel ama ngerl-mamta, i ama barlta veleqes na ngen, i raquarli rerlas tem ngen mene Luqa, i ama Rarlimini-na-qa sama tekmeriirang mai.

De ngua iil sagel ngen ama quatta ama lugutta, i raquarli sa ngene uirl sema Satan, i ama vuqa.

I ngua iil sagel ama rluus mai, i raquarli ngen mai ngen drlem se auut Mam. ¹⁴De saqi ngua iil sagel ngen ama ngerl-mamta, i raquarli ngene taqat drlem Luqa, i baing sama tekmeriirang mai ne aa dlek, i lua, i qe tekmet nama aivetki.

De ngua iil sagel ama lugutta ama quatta, i raquarli ngene tal ama dlek ip ngen deraarl malkuil, i ama Ngemumaqa aa lengi dai qurli nget da ngen a rlan. De ai de ngenr uirl sema Satan, i ama vuqa.

Kula Uure Rarliq Ama Tekmeriirang Never Ama Aivetki

¹⁵Dap kula ngene rarliq ama tekmeriirang never ama aivetki de ngen ara gamansena. I ariq aiv iaq, i vem ka se liirang aa, dai quasik mager iv auut Mam aa ngimsevetki dai qurli qi gel ka. ¹⁶I raquarli ama gamansena mai never ama aivetki dai ngere baing sama viirang, i qur ama qetdingki ara narliip; de maikka ngere kiarlet nauut iv uure mali rama viirang nauura saqang; de maikka ai de uure barlnas iv uure uas tama tekmeriirang mai nauura dlek naik. Katikka liirang aa mai dai quasiq ai iirang nagel auut Mam. Dap liirang aa mai dai iirang nge men never ama aivetki. ¹⁷Be maikka liirang aa mai never ama aivetki dai maikka diiv iirang ngere aasik de diip perleset ne iirang. Dap nemta, i ra mugelnas nama Ngemumaqa aa narliip, dai diip te iames gel ka masmas be quasik mager ip perlverleset.

Ma Iesus Aa Qumespik

¹⁸Gua rluavik, i ngu rarlik ngen, i mager ip ngen drlem ai lu aira dai ama giqi ip diip prleset nama aivetki. I mekai uurel sil ba ngen sevet luqa, i diip ke barlnas ip ma Kristus aa qumeska na qa. Dai be raqurla, dai sa uut lu buup na ra, i ra raneng ama luqupka ip ma Kristus aa qumes-ta na ra. Dai qatikka lua, i baing se ra raqurla, dai be uut drlem ai sama qares ip diiv ama Slurlka qe verleser ama aivetki mai. ¹⁹I lura ama qumes-ta dai mekai qurli ra gel uut dap ta ngim temanau nauut, i raquarli quasiq ai ra nevet ma Kristus aa liinka nama revan. I quattaa, i ra never auut marevan dai be mager ip kurli ra mas gel uut. Dap ta mit, taqurla be liina nge sil ai ra dai quasiq ai ra never auut.

²⁰Dap ngen, dai quasiq ai qurli ngen taqurla. I raquarli sama Ngemumaqa qa mel se ngen de qa mu aa Qevepka ver a ngen, be ngen mugelnas ne liirang aa ama revan iirang. ²¹I quasiq ai ngua iil lungera ama lengi, i raquarli ai

quasiq ngene taqat drlem sever ama aiska ama revan. Kuasik. I nguut drlem ai ngene taqat drlem sama revan iirang, dai be mager ip ngen drlem ai quasiq mager iv ama qaaq-iirang dai iirang ngere riirl nev ama revan iirang. ²²Dai iari dai re kaak tem uut, dap ngu lu diiv uure taqat drlem se ra nanaa? Katikka lura, i re tuqun ai ma Iesus dai quasiq ai ama Ngemumaqa qa nem ka manarevuk. Luqa, i qa taqen taqurla dai qe kaak dap maikka qa dai ma Kristus aa qumeska na qa. I maikka qa ngim temanau nema Iesus ken auure Mam ne veleqes nama qaqet, i buup na ra. ²³I lura mai, i quasik tat drlem sema Iesus, i ama Ngemumaqa aa Uimka, dai saqikka quasik mager ip trlas tem ta men aa Mam ama Ngemumaqa.

Ama Qevepka Ama Glasingaqa Qe Su Uut Tama Lengi Ama Revan Nget

²⁴Dap mager ip ngene taneng ama Lengi ama Atlunget malkuil da ngen a rlan, i murl nge rarlama de ngene narli nget. I aip ngen deraarl malkuil ne lungera ama lengi, dai diip kurli ngen mas gel auut Mam ken aa Uimka. ²⁵I murl ama Ngemumaqa qa muvuusep, ip diip ke iames nauut, be diip ke qurl auut tama iames, i qurli nget masmas.

²⁶I ngua iil sagel ngen sevet lura, i re kaaq ai ra nemen ma Kristus, be re narliip te guirlik per a ngen a tuaqevip ip te lenges na ngen. ²⁷Dap maikka ama Ngemumaqa, i qerl kuarl tama Qevepka bareq a ngen be qurli qa mas da ngen a rlan. Taqurla dai be quasik mager iv iari re rerles, i re su ngen te iarang ama lengiirang. I raquarli aa dlek ngen aa saikngias dai lungera dai maget kut ngen ip ke taqa su ngen sever ama tekmeriirang mai. I qatikka ai de qe taqa su ngen nama revan be quasik mager ip ke kaak tem ngen ne liirang aa. Dap ka su ngen ai mager ip trlas tem ngen men ma Kristus sademna.

Mager Ip Ngen Daarl Malkuil I Raquarli Ma Kristus Ke Rarlik Ngen

²⁸Guariqena ngu rarlik ngen. I qatikka mager ip trlas tem ngen mene ma Kristus per ama niirl mai. Dai be lua, i ma Kristus ka men se uut, dai be quasiq ama qelev uut dap diip mager iv uut, i uut taarl malkuil, i ding se uut men a qa. ²⁹I ngen drlem ai ama Ngemumaqa dai maikka ama seserlka, i qe tekmet nama atlu. Taqurla be mager ip ngen drlem ai lura, i ra tuaqen aa gamansena dai qatikka ra, dai ra nemen aa liinka marevan.

Mager Ip Ngen Drlem Ai Ngen Dai Ama Ngemumaqa Aa Uis

3 ¹Maikka gua rluavik ngene lu, ama Slurlka, i auut Mam aa ngimsevetki bareq auut, dai maikka qi veviit, katias. Be mager ip ngenet lu, de ngen dru a ngen a qevip sevet liina, i qatikka qa tis uut, ai aa uis nauut marevan! Guariqena, liina dai ama revan, i raquarli sa qa mel se uut taqurla! Dap buup nama qaqet, i quasik tat drlem sama Ngemumaqa, be raqurla dai quasik tat drlem se uut, i aa uis nauut. ²Maikka gua rluavik, ama revan, i uut dai ama Ngemumaqa aa uis nauut a iara. Dap per ama giqu ve auut kames, i laip, dai as kuasiq uure taqat drlem aip diiv uure sana. Dav uut drlem sevet liina, i qa sil bauut, ai lua, i diip kerl guirl de qe reqerl nanas bareq ama aivetki mai, dai diiv uurem ngim ip saqikka raquarl ka, qatikka. De diiv uuret lu qa ve aa ansinki, i ai de qurli qa raqurla. ³I ma Kristus dai maikka ama glasingaqa.

Taqurla be lura, i qurli ra de ver a qa, i ra raneng a qa ver araa tuaqevap, dai maikka re lemerl nas ip kurli ra ip taquarl ka.

Ama Qaqeraqa Aa Gamansena Dai Ngerel Sil Aip Nemka Dai Aa Mam

⁴Dap nemta, i ra mugelnas, i rat drlem sa tekmet nama viirang, dai maikka ra merarliq ama Ngemumaqa aa Lo. I qatikka ama viirang mai, i ama qaqet te tekmet niirang dai iirang nge tarliq aa Lengi, i qerl kurl ma Moses. ⁵Dap ngen drlem ai ma Kristus dai quasik mager ip ke tekmet nama vu, i qa dai quasik mager iv aa angama viini. Dap katikka qa, dai baing se qa gel uut ip ke lemerl uut tama viirang. ⁶De lura, i rerlas tem ta mene ma Kristus, dai quasik mager ip ta rarliq ama Slurlka aa Lo raquarl iari, i ra mugelnas nama viirang. Dap lura, i ra mugelnas nama viirang per araa mugunes dai maikka quasik tat drlem sama Ngemumaqa, i quasik kurli ra men a qa.

⁷Gua rluavik, mager ip ngenet lu riq iari, i re kaaq ai ra nevet ma Kristus, dap kuasik. De, ai de re siquat ip te guirltik per a ngen a tuaqevap. Kurli. I ma Kristus dai qa mugelnas nama atliirang be maikka ama seserlka na qa. De ngen drlem ai rerlas tem ngen men a qa, i raquarli ngen dekmer ip katikka taquarl ka. ⁸Dap lura, i ra mugelnas nama viirang, dai araa mam aa ma Satan, i raquarli ma Satan dai qa arlma ama tekmeriirang ama viirang, i lua, i murl ka merarliq ama Ngemumaqa aa Lengi. Dav ama Ngemumaqa aa Uimka dai baing se qa gel uut ip ke lenges nema Satan aa tekmeriirang mai, ngen aa dlek mai. ⁹I ama Ngemumaqa aa uis dai quasik mager ip ta rugelnas nama tekmeriirang ama viirang per araa mugunes. I qatikka qa qurl a ra rama iames be qurli ra, i aa alselara, na ra. Taqurla be quasik mager ip te tekmet nama viirang angera gamansena, i raquarli araa Mam dai ama Ngemumaqa.

¹⁰I ngua iil taqurla ip ngene taqat drlem aip nemta dai ama Ngemumaqa aa uis na ra, de nemta dai ra nemen ma Satan, i aa uis na ra. Dai be lura, i quasik te narliip sama gamansena ama seserlmet de quasiq araa ngama arlem never araa rluavik, dai quasiq ai ra nemen ama Ngemumaqa aa liinka.

¹¹I qatikka murl lua, i ama Ngemumaqa qa arlma, i qe iames na ngen, i qe su ngen te liina. i mager iv a ngen arlem never ana. ¹²De qula uuret dadem ma Kain aa gamansena. I ma Kain dai qe narligel aa mam ma Satan, be qa veleng aa ningamka ma Abel. Dap ngu lu ama rarlimini nanaa be qa lenges na qa? I qatikka aa ningamka dai ai de qe tekmet nama atliirang, dap ka, dai qa mugelnas nama tekmeriirang ama viirang. ¹³Dap kula ngeterl a ngen, i ariq aip lura, i quasik ta tu araa qevap sever ama Slurlka, i maikka re dlek ip te lenges na ngen taquarl murl luqa ma Kain.

¹⁴I lura, i quasiq araa angama arlem sagel iari dai as maikka qurli ra vama bengaingki. I quasik tat drlem sama iames, i diip lenges na ra mer ama aapngipki. Dav uut, i ama Ngemumaqa aa uis, dai uut drlem marevan ai qurl uut pama iames, i raquarli auur arlem never ana nama arlias de quasik mager iv ama aapngipki qi lenges nauut. ¹⁵Dap nemta, i ama vu araa rut sagel iari, dai maikka ra ip taquarl lura, i ai de re peleng ama qaqet. Be quasik mager ip te iames masmas, i ariq aip kuasik te guirltik per araa rut.

¹⁶Dav uut, i uure taqat drlem sever ama Slurlka aa arlem bareq auut, de maikka qurl aa arlem da auura rlan, i ding se uut mene ma Kristus aa arlem,

i lua, i qa quarl temiis de qa ngip bareq auut. Taqurla, be ai de auur arlem never a qa, be uut narligel ka, be uure rarliq ama Kristenkena de uure kuarl temiis bareq a ra ip taquarl ama Slurlka, i aa arlem never auut. ¹⁷Dav ariq aiv iaq, i ama qelaing gelem ka de aa tekmeriirang, i buup ne iirang, dai be aip ket lu aa rluaqa, i ama Kristen na qa, i qurli qa, i maikka ama ruus per a qa. Dav arik kuasik luqa, i aa arlem sagel ama ruus per a qa, dap ke pesdet per aa tuaqevap be quasiq angama arlem never a qa, dai ngu lu nanaa, kua qurl ama Ngemumaqa aa arlem daa rlan? Maikka quasik!

¹⁸Gua rluavik, gua arlem never a ngen. Diip kula uure tekmer ip taquarl lura, i ai de re sek pe araa gi, i qatikka ra taqen naik mer araa aam. Dap mager iv uure teqerl ai buuv uut nama Ngemumaqa aa arlem, de uure tekmet nama tekmeriirang ama atliirang bareq iari nauura revan.

¹⁹I liina, i ama Slurlka aa arlem da auura rlan, dai ngere teqerl auut ai uut nemen a qa nama revan. De maikka ama arlias da auura rlan, i quasiq ama qelev uut, i lua, i diiv uur raarl ver aa saqang. ²⁰Dap kuaatta, i ngeterl auut tiq auura viirang, dap kuasik mager ip lenges nauut, i raquarli ama Ngemumaqa dai aa dlek peviit be qe taqat drlem se auura tuaqevap mai.

²¹Gua rluavik, arik kuasiq auura rut nge taarl nauut dama Ngemumaqa aa saqang, dai mager iv uut taarl malkuil ver auura mugunes. ²²De diip kerl kurl auut te liirang aa ip taquarl uure raring sever iirang, i raquarli uut narligel aa Lengi de uure dlek iv uut tit kur aa narliip per ama niirl mai. ²³I maikka aa Lengi ama dlek-pem-nget iv uut tit kut nget, dai raqurliani.

Mager iv uut tu auura qevap sevet ma Iesus, i ama Ngemumaqa aa Uimka na qa, i qa mel se qa, iv ama qaqer araa Iameska na qa, i ra tis ka ma Kristus. De qa taqen iv auura arlem never ana, i qatikka qa, qa sil bauut.

Jon 13.34

²⁴Be nemta, i re narligel aa lengi, i qa qurl auut, dai maikka qe iames na ra, de maikka ai de qurli qa da araa rlan. De maikka uure taqat drlem sevet liina, i raquarli qurli qa da auura rlan. I uuret taqat drlem, i raquarli aa Qevapka, i qa qurl auut dai qa reqerl auut ne liina.

Ngenet Lu Riq Iari Ama Tiksiqena I Quasik Trlas Tem Ta Mene Ma Kristus

4 ¹Gua rluavik, ariq aiv iari rat den sagel ngen ip te su ngen tama Ngemumaqa aa Lengi, dai mager ip ngene siquat ne araa dlek, aip kuarl ama Ngemumaqa aa Qevapka qerl kurl a ra, dap kua quasik. I raquarli buup nama qaqet, i re siquar iv ama Slurlka Aamki-na-ra de re paikmet per ama qerleng mai. Dap naqatti re kaak, i quasik tat drlem sema Iesus.

²Be mager ip ngene taqat drlem se ra. Taqurla, de ngene snanpet na ra ma', "Kua ngen dru a ngen a qevap ai ma Kristus dai qa men sasari be qa man sev ama qaqeraqa aa serlapki?"

Be lura, i re tarlisdem, dai maikka ngen drlem ai ama Ngemumaqa qa nem ta.

³Dap lura, i quasik mager ip tel sil taqurla sevet ma Iesus, dai maikka quasiq ai ra tu araa qevap marevan, de quasik te iames nama Slurlka aa Qevapka. I maikka ma Kristus aa Qumes-ta na ra. I medu uurel sil ba ngen sever a ra ai diip te paikmet gel ngen. Taqurla be sa qurli ra iara ver ama aivetki mai.

⁴Dap ngen, i gua rluis, i ama Ngemumaqa, dai sa qa mel se ngen, be sa ngen uirl se lura ama qumes-ta, i raquarli ama Qevapka dai qurli qa da ngen a

rlan, dai maikka aa dlek peviit daleng ama dlek mai ver ama aivetki. ⁵I lura, i re siquat ip te lenges nema Kristus ne araa lengi, dai maikka ra never ama aivetki ara dlek. Taqurla be lura never ama aivetki dai maikka ama arlias per a ra never araa lengi. ⁶Dav uut dai qurl uut gel ama Ngemumaqa. Taqurla be lura, i rat drlem sama Ngemumaqa dai maikka ama arlias per a ra never auut, i uure su ra. Dap lura, i quasik tat drlem sama Ngemumaqa dai maikka quasik te narliip te narli auura lengi, i uure su. Dai ne liina, dai uut drlem aip nemta dai ama revan-ta, de nemta dai qatikka re kaak, i raquarli ma Satan ke ruirl se ra.

Ama Ngemumaqa Aa Ngimsevetki Sagel Uut

⁷Maikka gua rluavik, mager iv uure tekmer iv auur arlem never ana sademna, i raquarli ama Ngemumaqa dai ai de aa ngimsevetki bareq auut de qatikka qa, dai ama rarlimini se lungera ama gamansena. Be lura, i ra mugelnas nama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai maikka ra, dai aa uis na ra, i raquarli maikka rerlas tem ta men a qa. ⁸Dap lura, i quasik araa angama arlem sagel iari, dai quasik tat drlem sama Ngemumaqa, i raquarli qa dai ama rarlimini sama ngimsevetki. I qa, dai aa gamansena, i ama arlem peviit sademna.

⁹Be ne liina, i ama Ngemumaqa qa reqlerl ama qaqet mai ne aa ngimsevetki, i qatikka qa nem aa Uimka ama udekkaqa sever ama aivetki ip ke iames nauut ne aapngipki. ¹⁰I maikka liina dai ama rarlimini sama ngimsevetki, i maikka ama Ngemumaqa dai aa ngimsevetki bareq auut ama qaqet. Dap murl dai quasik auur arlem never a qa, dap maikka aa arlem never auut dai nget peviit, i raquarli qa nem aa Uimka ip ke ngip ip ke verleset nama Ngemumaqa aa serlinki sagelem uut be maikka ama atliini raqurla.

¹¹Maikka gua rluaviq, ariq aiv ama Ngemumaqa dai aa arlem slep bareq auut, dai mager iv uut mai dai auura arlem never ana. ¹²I uut drlem ai quasik aqek ka lu ama Ngemumaqa ne aa saqang. Dav ariq aiv auura arlem never ana dai uut drlem ai qurl ama Ngemumaqa da auura rlan. De maikka qurl aa arlem peleqes nauut, be qurl uut maget nevet liina.

¹³I uut drlem ai uure iames gel ka, de maikka qurli qa da auura rlan, i raquarli qerl kurl auut te aa Qevepka ama Glasingaqa. ¹⁴De murl uuret lu nauura saqang be mager iv uurel sil sevet liina, i lua, i murl ama Ngemumaqa qa nem aa Uimka ip ke iames nama qaqet never araa viirang per ama aivetki mai. ¹⁵I maikka lura mai, i ra tu araa qevap de rel sil ai ma Iesus dai ama Ngemumaqa aa Uimka marevan, dai maikka qurl ama Ngemumaqa da araa rlan de maikka qurli ra, i rerlas tem ta men a qa. ¹⁶Taqurla, be uut maqas dai uut drlem sevet liina, de maikka rerlas tem uut men a qa de maikka aa ngimsevetki dai qia uung uut.

I ama Ngemumaqa dai maikka ama rarlimini sama arlem ngen ama ngimsevetki, be nemta, i re tekmet nama atlu, i raquarli buup ta nama Slurika aa arlem, dai maikka araa mugunes per aa arlim, dai qurli qa, qe na ra. ¹⁷I ama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai qi tekmet nauut iv uut tu gelnas ne aa gamansena. Taqurla dai quasik mager iv uureng ning sanmen sagel ama Ngemumaqa. I uut drlem, ai diiv ama arlias-per-a-qa, i aiv uut den sagel ka, i raquarli, as kurl uut iara ver ama aivetki dai qurl uut ip taquarl ma Iesus.

¹⁸I lura, i ra mugelna nama Ngemumaqa aa ngimsevetki dai maikka quasik mager ip teng ning ama Slurlka aa tuvetki, i raquarli aa ngimsevetki dai maikka qi bareq a ra, be qurli ra maget. I quasik mager ip saqikka reng ning. Dap lura, i rat drlem sever araa viirang, i diiv ama Ngemumaqa qa tuvet bareq a ra, dai raqurla be rat drlem sang ning. Be lura, i reng ning taqurla dai as kuasiq ai ra raneng ama Slurlka aa ngimsevetki nama revan. ¹⁹I uure rarliq ama Ngemumaqa, i raquarli murl vem ka se uut, i qa arliq uut nauirl.

²⁰I ariq aiv iaq, i qe tuqun ai vem ka sama Ngemumaqa, dav ama qurek-per-a-qa ne aa rluavik, dai maikka qe kaak. I raquarli, arik kuasiq aa ngama arlem sagel aa rluavik, i ai de qet lu ra ne aa saqang, de quasik mager ip ke rarliq ama Ngemumaqa, i as kuasik ka lu qa ne aa saqang. ²¹De iani ama lengiini ama dlek pem ini, i ama Ngemumaqa qerl kurl auut, dai raqurliani;

Lura, i re rarlik ngua dai mager ip te rarliq araa rluavik saqikka.

Uure Ruirl Sama Aivetki Ara Gamansena

5 ¹I lura mai, i rerlas tem ta mene ma Iesus de ra tu araa qevap ai ama Ngemumaqa qa mel se ra ip ke iames na ra never ama viirang, dai maikka qurli ra, i aa uis na ra. De nemka, i qe rarliq auut Mam dai mager ip ke rarliq aa uis. ²I ariq uure tekmet taqurla dai uut drlem ai auura arlem never ama Ngemumaqa aa uis, i maikka uure rarlik ka de uut narligel aa lengi, i meka qe tuqun iv uut tit kut nget. ³I ariq uure rarlik ka dai mager ip masmas, de uure narligel aa lengi, i qerl kurl auut. I maikka lungera ama Lengi ama dlek-pem-nget, dai kuasiq ai ama alkuil bareq auut iv uut tit kut nget. ⁴I raquarli, lura, i ama Ngemumaqa aa uis na ra, dai diip te uirl sama aivetki ara gamansena. I maikka auura tuaqevap sagel ama Ngemumaqa dai maikka ngere tekmet nauut iv uure ruirl sama viirang never ama aivetki. ⁵Ngu lu, diip nemka, i diip ke ruirl sama aivetki ara gamansena? Katikka luqa, i qa tu aa qevap, ai ma Iesus naik dai ama Ngemumaqa aa Uimka marevan.

Ama Ngemumaqa Qa Sil Bauut Sever Aa Uimka

⁶I luqa ma Iesus Kristus, dai baing se qa gel uut be uuret taqat drlem se qa, i lua, i ra ukmes tem ka mer ama kainaqi, de uut lu aa qerekka qa rletik bareq auut. I kuasiq ai baing se qa mer ama kainaqi naik; dav ama kainaqi ngen aa qerekka dai ngerel sil ai qa men manarevuk. De maikka ama Qevapka ama Glasingaqa dai qel sil sevet liina ai ama revan, i raquarli qa dai ama Revanka. ⁷I maikka ama depguas niirang aa, i iirang ngerel sil sevet ma Iesus.

⁸I ama Qevapka^a,

De ngen ama kainaqi^b,

De ngen ama qerekka^c,

Dai ama depguas niirang aa, i iirang nge sil sever a qa, i ama lengi, i ama quanas nget.

⁹I ai de uut tu auura qevap sever ama lengi nagel ama qaqet, i ai de ra taqen nama revan. Dai be mager iv uut tu auura qevap sever ama Lengi, i nget

a 5.8 Ama Slurlka aa Qevapka **b 5.8** I ama Slurlka qa taqen lua, i ma Jon ke qukmes tem ka mer ama kainaqi. **c 5.8** I aa qerekka qa rletik men ama lalemka

manarevuk nagel ama Slurlka, i maikka nget peviit. I lua, i qel sil ai ma Iesus dai aa Uimka. ¹⁰Be nemta, i ra tu araa qevey sever ama Ngemumaqa dai maikka re narli ama atlu da araa rlan, i rat drlem ai ama revan. Dap nemta, i quasik ta tu araa qevey sever a qa, dai re tekmer iv ama Ngemumaqa dai ama Kaak-met-ka. I raquarli ra tu araa qevey ai ama Ngemumaqa aa lengi, i qel sil sever aa Uimka dai maikka ama lengi dai quasik ai ama revan.

¹¹De maikka ama Ngemumaqa qa sil bauut taqurliani.

Ngua qurl a ngen tama iames, be nemta, i rerlas tem ta mene Ngua Uimka dai diip te iames masmas be quasik perlverleset.

¹²Be nemta, i re taneng aa Uimka dai saqikka re taneng ama iames masmas. Dap nemta, i quasik mager ip te raneng ama Ngemumaqa aa Uimka, dai saqikka quasik mager ip te raneng ama iames gel ka.

Sa Iara Uure Taneng Ama Iames

¹³I ngua iil luqa iara ama Langingka sagel ngen, ip ngene taqat drlem ai ama Ngemumaqa dai sa qa qurl a ngen tama iames masmas, i raquarli ngen dru a ngen a qevey sever aa Uimka ngen aa dlek. ¹⁴De maikka uure taqat drlem ai iai de qa tu aa asdem sagel uut de diip ke piirlir auura raring, i uure nen ka sever iarang, i ariq uut tit kur aa narliip per auura mugunes. ¹⁵De uut drlem ai aip ke narli auura raring, i uure nen ka, dai be uut drlem ai diip kerl kurl auut te liirang aa, i uure raring tem iirang.

Ngen Derat Never A Na Ip Kula Ngene Raat Per Ama Viirang

¹⁶I ariq aiv iak never a ngen, i qa lu aa rluqa dap kua a rluqi, i qia rekmet nama viini (i quasik ai ama viini malai ip sever ama aapngipki sever iini arleves). Dai mager ip ke raring bareq a qa de mager ip ke guirl a qa ip ke iames. I ngul sil sevet lura, i araa viirang dai quasik ai ama barl-iirang ip te lenges nanas. Dav uut drlem sever ama viini, i iini dai iini ngere kiarlet nama qaqet sever ama aapngipki, dai ani qula ngene raring barek lura, i sa ra rekmet ne liina. ¹⁷I maikka ama qaqet mai dai ra rekmet nama viirang be maikka ama vu araa rut. Dap ngua sil sevet liina, i iini ngere kiarlet nama qaqeraqa ip kep ngip.

¹⁸I uut drlem ai ama Ngemumaqa aa uis dai quasik mager ip te tekmet nama tekmeriirang ama viirang per araa mugunes. I maikka ama Ngemumaqa aa alselara, dai qe uas tem ta, be quasik mager iv ama Semka qe qiat na ra. ¹⁹I uut drlem ai uut never ama Ngemumaqa aa liinka, dap lura ver ama aivetki, i quasik ta tu araa qevey sever ama Ngemumaqa dai ai de qurli ra vet ma Satan aa arlim.

²⁰I uure taqat drlem ai ama Ngemumaqa aa Uimka dai sa qa men sagel uut per ama aivetki, de sa qa qurl auut te aa saikngias iv uut drlem sever ama Ngemumaqa ama Revanka. De maikka qurl uut, i uure iames uut na qa ngen aa Uimka ma Iesus Kristus, de qa dai ama rarlimini sama iames masmas. ²¹Dai be gua rluavik, ngu semadlek na ngen ip kula ngene lautu sagel a qerang, i quasik ai iirang nagel ama Ngemumaqa. Katikka.

MA JON KA IIL SAGEL AMA KRISTENKENA IP ME IIRAM

Ma Jon ka iil sagel lura, i ra nemen nema Iesus. I qe siquat te iaiq ama nanki, i maikka ama atluqi, dav ani qa taqen, i sever iaiq ama Lautuqi ver iaiq ama luqupki. (I quasiaq uure taqat drlem pe liirang aa angera rleng.) De qerlka qa su ra iv araa arlem malai never ana, de ret lu riq ama qaak-met-ta.

Ma Jon Ka Taqen Nama Atlu

¹I ngua, aa ngen a ngerl-mamka ma Jon, dai ngua iil sagel ngen. I ngua iil sagel iaiq ama atluqi, i ama Ngemumaqa qa mel se qi, i qi ne are uis, de maikka ama arlem ngua never a ngen nade gua rlan. De quasiaq ai ngerek se ngua, i ngua taqen nama atlu, dap lura, i re taqat drlem ama lengi ama revan-nget dai maikka araa arlem sagel ngen. ²I maikka auura arlem never a ngen, i raquarli ding se uut men ama lengi, i ama revan-nget, be uure iames ne lungera ama lengi, de diip kurli ngere na auut ip deng, i verlverleser ama aivetki. ³Dai uut narliiv auut Mam ama Ngemumaqa dai mager ip ke tekmet nama atlu sagel ngen de qe tekmet na ngen a rut ip kurli nget maget. De mager iv aa ngimsevetki dai maget na qi veleqes na ngen. I liirang aa ama tekmeriirang dai iirang nagel ama Ngemumaqa auut Mam de ngen aa Uimka, i ama Slurlka ma Iesus Kristus. I maikka vem ka se uut, i qerlka qe narliip se uut ne aa revan. ⁴I medu ngua narli sever iari, i a ngene uis, be nguut drlem ai ret dade ama lengi, i ama revan-nget. Taqurla dai maikka ama arlias per a ngua never a ra. I maikka re narligel ama Ngemumaqa auut Mam, i ra tit kur aa lengi.

⁵Be iara ngu lil sagel ngi ama nanki, i ama atluqi na ngi, dai maikka ngu tekkel ngi nama lengi ama dlek-pem-nget. I quasiaq ai ngu lil ama lengi, i ama iames-nget, dav ama lengi, i nget, i medu nauirl. I liina.

I mager iv a ngen arlem never ana.

⁶I ama Slurlka aa ngimsevetki veleqes nauut, dai raqurliani. I mager iv uut tit kur aa lengi. I sa murl uut narli nget nauirl, be mager iv auura arlem never ana ip taquarl nge taqen.

Maikka Uure Taneng Ma Kristus Aa Lengi Merep

⁷I ngenet lu, i raquarli buup na ra, i ai de re su nama Ngemumaqa aa lengi ver ama qerleng mai, dap te kaak. I raquarli re su ai ma Iesus Kristus dai quasiaq ai baing se qa gel uut, i ama qaqeraqa na qa nama qetdingki. I lura

raqurla dai ma Kristus dai araa qumeska. I qatikka re kaaq ai ama Kristen na ra. ⁸Dai maikka ngene taqam ngim, i arik ngene lenges ne liirang aa ama atliirang, i ai de aanamek de ngenet matna ver iirang. Taqurla be mager ip laip ke virliit nama atliirang sagel ngen, i maget kut ngen per aa luqupki revuk. ⁹Dap nemta, i ra tarlik ma Kristus aa lengi, i qe su uut sever aa Mam aa narliip, dai maikka quasik tat drlem ama Ngemumaqa. Dap nemta, i ra raneng aa Lengi be ai de ra tit kut nget, dai maikka ra raneng auut Mam ama Ngemumaqa, de ra raneng aa Uimka ma Iesus.

¹⁰Dariq aiv iak ka men sagel ngen dap quasik ka tu aa qevap sevet ma Kristus aa lengi, i ai de uure su rem nget, dai qula ngen derarl se qa sev a ngen a vet. De qula ngen deraqen nama atlu sagel ka. ¹¹I raquarli arik terl kurl luqa rama asmes de ra taqen nama atlu sagel ka, dai maikka araa ding se qa ip ke tekmet nama vu, taqurla be re lenges nanas, i re tarlisdem sama viirang.

¹²I maikka ngu narliip uure sil sever ama tekmeriirang, i buup ne iirang, dap kuasik mager ip ngu iil a iara sever iirang. Dap mager ip ngu paikmet sagel ngen de diip kurl uut pambes de uure sil bana. I diiv uure ngiing-demna de diiv ama arlias per auut never ana. De diip kurl uut maget. ¹³I gia rarlimki, i ama Ngemumaqa qa mu qi dai are uis ta nem araa arlem sagel ngen mai.

Maikka Atlumas!

MA JON KA IIL IP MA DEPKUAS

Ma Jon ka iil sagel aa rluaqa ma Gaius ip ke semadlek na qa.

¹Atlu Gaius, i ngua dai a ngen a ngerl-mamka ma Jon. I ngua iil sagel ngen. I maikka ngu rarlik ngi ne gua revan. ²Maikka gua rluaqa na ngi, i ai de vet ngu raring ip kurli ngi maget, de ngu narliip ngi narli ama arlias pet gia tua-qevap iv ama atlu ngi! ³I medu iari ra men sagel ngua de ra sil ba ngua sever a ngi. Be maikka ama uilas de gua rlan, i raquarli ra sil ai ngia maarl malkuil nama Lengi ama revan-nget, de vet gia mugunes dai ai de ngi tekmet nama tekmeriirang, i ama revan iirang. ⁴I maikka de gua rlan dai gua arlias malai, i raquarli ngu narli ai ngua uis dai ra tit kur ama lengi nagel auut Mam, i ama revan-nget.

Ma Gaius Ke Taqat Matna

⁵Maikka gua rluaqa, i sa ngi taqa tekmet nama atlu barek lura, i ai de re su nama Ngemumaqa aa lengi de res pas gel ngen per iang ama niirl. I quattaa, i quasik ngiat drlem se ra, dap maikka ngi taqa uas tem ta nama atlu. ⁶A revan, lua, i lura, i ra men sagel uut, dai masna ra sil sever a ngen a ngimsevetki bareq a ra. Taqurla be mager iv aip ta men sagel ngen, dai mager ip ngene sarl a ngen a ngerik-kana de ngene kurl a ra rama qelaing, i ngenem nem ta sever ama Ngemumaqa aa lat, iv ama arlias-per-a-qa never a ngen. ⁷I raquarli, ra tit de re su bareq ama Slurlka ma Kristus, dap kuasik te tal ama qelaing ngen iarang ama asmes-iirang nagel lura, i quasioq ai ama Kristen na ra. ⁸Dai be mager iv uut mai uut tat nevet lura, i ra tit sangis, i ret matna ama Slurlka aa rletki. I aiv uure tekmet taqurla, dai uurel sil ai uut na ra, uuret matna remna barek ma Kristus, i ama Revanka.

Diutriptis Ka Rekmet Nama Vu

⁹I sa medu ngua iil sagel lura, i re uas per ama Lautu; dav ama Lautuqi araa Barlka, ma Diutriptis, dai ai de qem ngim temanau ne gua Langingka, i ngua iil sagel ka. I luqa, i ai de qe narliip ke uirl se uut. ¹⁰Taqurla be ait laiv, i aip ngua men sagel ngen dai diip ngua taarl na qa, i qa rekmet nama vu sagel uut, de qa taqen se uut. De iani, i ama viini, i maikka quasioq ai qe narliip ke tekmet nama atlu barek lura, i ra tit maden maden sama Slurlka aa lat. Dap ke tekmer ip te teving, de qel kel lura ver a Lautuqi ip kula ra tat never a ra. Dariq aiv iari, i araa arlem sagel ama nangista, dai diip ke kiarlet na ra never ama Lautuqi.

Dimitrias Ke Tekmet Nama Atlu

¹¹Guariqena, maikka qula ngen druaqen lura, i ai de re tekmet nama vu ip taquarl luqa ma Diutriptis. Dap mager ip ngen druaqen lura, i ai de ra tugelnas nama atliirang. I iari, i ra mugelnas nama atliirang, dai maikka ra never ama Ngemumaqa. Dap lura, i ra mugelnas nama viirang, dai as maikka quasik tet lu ama Ngemumaqa de quasik ta drlem se qa.

¹²I maikka buup nama qaqet, i rel sil sevet ma Dimitrias ai ama atluqa; de maikka ama atluqa na qa, kur ama Lengi, i ama Revan nget. De saqikka uut, auur arlias never aa tekmeriirang ama atliirang, be mager ip ngen drlem ai ngua iil ne gua revan sever a qa.

¹³Gaius, maikka ngu narliip ngu sil ba ngi sever iarang, i buup ne iirang dap kuasik mager ip ngu iil pe luqa iara ama Langingka. ¹⁴I raquarli ngua tu gua qevap ai diip kuasiq ama ainkules de diip ngua ren sagel ngi be diip ngu lu ngi.

¹⁵Be qatikka ai de ngu raring iv ama Slurlka qe qurl a ngen te aa uupka da ngen a rlan. I a ngen a rluavik, i qurli ra gel ngua, dai ra nem araa arlem sagel ngen mai. Be mager ip ngen daqen nama atlu sagel ta, i iak de iak.

Maikka Atlumas.

MA JUT AA LENGI

Ma Jut kene ma Jems dai iam nemene ma Iesus aa qelatpik. I qa iil sagel ama Kristenkena ip ke semadlek na ra, ip mager ip ten bin ama qaak-met-ta manep, i lura, i re lenges nema Iesus aa Lautuqi. De qe semadlek na ra ip te kiat nama qaqet never ama altingki ara tekmeriirang ama viirang.

¹Ngua ma Jut, i ngua iil luqa iara ama Langingka. I ngua dai ma Iesus Kristus aa langin-parik na ngua. Dema Jems dai gua rarlimka. I ngu lil sagel ngen ama Kristenkena, i murl ama Ngemumaqa qa mer a ngen iv aa ngim-sevetki bareq a ngen. De auut Mam ama Ngemumaqa dai maikka qe rarlik ngen. De qatikka ma Iesus Kristus dai ai de qe uas tem ngen.

²Ai de ngu nen ama Ngemumaqa ip kerl kurl a ngen te aa ngimsevetki de liina ip ke tekmet nama auupka da ngen a rlan. Dai mager ip liirang aa ngere riirl madlek per a ngen a mugunes.

Ngene Uas Tama Kaak-Pem-Ta

³Maikka gua rluavik, maikka murl nauirl dai ai de gua narliiv ama slurlnger ip ngu lil ip ngul sil ba ngen sever ama rletki, i ama Ngemumaqa qa rekmet na qi ip ke guirl auut mai. Dap ngu narli sever iari, i re siquat ip te lenges na ngen a tuaqevap, dai mager ip ngene dlek, i ngene taqa uas te a ngen a tuaqevap, i ama Ngemumaqa qa qurl a ngen tem nget. De ngene kirlvem se lura araa lengi, i lura, i araa qumes-nget ama Lengi ama Atlunget. Dama Ngemumaqa dai sa qa qurl auut, aa qaqet te liina, i ama tuaqevap. Be quasik mager iv aqek ke qut naset lungera ama lengi ne aqeni muqas sevet liirang aa, i uut tu auura qevap sever iirang. ⁴Ii, dai maikka mager iv uut tu auura qevap madlek. I raquarli, sa iara, i ama Lengi ama Atlunget angera qumes-ta, dai ra rerles de ra man sedama Lautuqi ara rlan. I maikka murl, dai ama Ngemumaqa qa sil vama Langingka, ai diip lura raqurla dai maikka mager ip ta raarl ver ama lengi gel ka. Be diip lenges na ra mer ama altingki. I ai de rem ngim temanau nama Ngemumaqa. De ai de re guirltik per ama lengi sever ama Ngemumaqa aa ngimsevetki, ip te tekmet nama viirang. De ai de lura rem ngim temanau nema Iesus Kristus, i qa dai auura Slurlka.

⁵Dai ngu narliip ngua tat never a ngen ip puktik per a ngen, ne iarang ama tekmeriirang, i sa ngen drlem iirang. I sa ngen drlem ai murl ama Slurlka qa iames ne aa qaqet ama Isrelkena, i lua, i qa mit se ra nevet ma Isip. Dav aiv aa, de qa lenges ne lura, i quasik ai ra mu araa qevap sever a qa. ⁶De saqikka ngen drlem sever ama Angeluqena, i quasik te narliip kurli ra maget per ama rletki ama slurlki, i sama Ngemumaqa qa qurl a ra. Be ra mit never

araa luqupki vuusep. Taqurla bama Slurlka qa quap per a ra nama sen, i ai de qurli nget masmas. De qa mu ra vama arlenka-vem-ki. Be qurli ra raqurla de vet luqa ama Nirlaqa, i diiv ama Ngemumaqa aa kot ama slurlnget per a qa. ⁷De murl ama qaqet nevet ma Sodom ki nema Gomora de nevet ngen ama qerleng ama barl-nget mirlek, dai saqikka ra rekmet nama tekmeriirang taqurla ip taquarl lura ama Angeluqena, i ama vura. I ret dadem ama tekmeriirang ama viirang de re tekmet maden maden ip taquarl ama dang angera tekmeriirang de ngen ama ngerl-vem-iirang, i maikka ama viirang malai. Taqurla bama Ngemumaqa qa rekmet maden na ra, mer ama altingki, i qurli qi mas. I liirang aa dai qasa murl iirang nge men. Dai mager iv uurem ngim sagel lura de quasik mager iv uut tit kur araa tekmeriirang ama viirang.

⁸Dap lura dai re narliip te tekmet na ngen a tuaqevip ip nge tit puuqas. I ai de ra tit kut liirang aa ama tekmeriirang. De ai de araa veng muqas muqas nge taarl ne araa rut ip te tekmet nama ngerl-vem-iirang ne araa qetdeng. De quasik mager iv araa ding se aqek ip ke uas tem ta. Kuasik. De ai de quasik te narligel auura Slurlka. De ai de ra taqen mavik nama Angeluqena, i ra vehiit, i ra nev uusep.

⁹Dav ama Angeluqena dai ai de quasiaq ai ra taqen mavik ne lura, i araa qumes-ta na ra. I murl ama Angeluqa ma Maikel, i qa vehiit, dai qe nema Satan ian deraarl metna. I ian tekmet taqurla aip diip nemka qa at ma Moses aa qetdingki, i sa qa ngip. Dap ma Maikel dai quasiaq ai qa dul dem, de quasiaq ai qa meraqen mavik nema Satan. Kuasik.

Dap ka ruqun a qa ma', "Katikka ama Slurlka naik dai mager ip ke serlin a ngi. De qe seserl ver a ngi."

¹⁰Ii, ama Angeluqena dai quasik mager ip ta taqen mavik. Dap lura ama qaqet dai ai de ra taqen mavik nama tekmeriirang mai, i quasiaq ai rat drlem pe iirang angera rleng. De ra dai ip taquarl ama aurl, i nget muqas muqas, i quasiaq ai nget tu angera qevip. De qatikka ai de ra tit kur ama qetdingki araa narliip. Be qatikka liirang aa dai maikka ai de iirang ngere lenges na ra malai. ¹¹Guari, ai de re lenges nanas. I ai de ra tit kut ma Kain aa gamansena, i luqa, i qa veleng aa rlikka ma Abel. I qatikka ra tit kut ma Balam, i aa dlek ip ka ruqun per ama qelaingka a rleng. De sa ra rekmet ne liina, i ama dul men araa ning sagel ama Ngemumaqa. I ra rekmet taquarl ma Kora, i qa barlnas gel ma Moses. Be liina, be maikka lenges na ra.

Ngenet Lu Rik Lura Ama Vura I Diip Te Rerles Peleqes Na Ngen

¹²I diip lura ama vura, i ngul sil ba ngen sever a ra, dai diip tat dan ip ta tes te na ngen per a ngen a asmes-iirang. Dap diip ta ip taquarl ama qariaqa, i durl men a qa be qa lenges nama asmes. Baip lua, i lura, i ai de ra tit sama Ngemumaqa aa Lengi vuuqas tat den sever a ngen a kaivung, i ra ip taquarl ama rip, i nge rerles pama kaska. Be mager ip ngere lenges nama siv, i aip nge tit taquarl tem nget. Ii, te narliip te teksenas nama asmes-iirang, i quasik ta tu araa qevip sever iari. I qatikka lura dai ai de rerl kurl a ngen tama merlen ip taquarl ama kakau, i aip pukpuk sama ngerlang, dav aiv ama qaikki qia men, de luus pem nget be nge ngip. I ai de re tekmet na ngen bama merlenka ver a ngen ip taquarl ama mengka, i ai de quasik ka tu ama gam, i aiv aa niirl nge men ip ka tu. De quasik mager ip te qurl a ngen te angama atlu iini. Be

ra ip taquarl ama mengka, i sa qa ngip bama qaqet ta berltik per arlimbiit. Be ra dai qurli ra vet liina, i ama aapngipki ip maiiram, i maikka lenges lenges na ra.

¹³I maikka lura araa gamansena dai maikka ama vunget malai, i maikka re lenges nama qaqet ip taquarl ama aiqu, i ngere suqup ama asmes never ama sleng. I ra tit maden maden ip taquarl ama ualdang, i nge tit maden maden per ama arlen, i quasiaq a nger angama luqup. I lura, i laip kurli ra vama bengaingki, i ama merlenka-vem-ki be quasik perlverleset.

Diip Te Raneng Ama Ranbandem Ama Vunget

¹⁴Ma Inok, dai qa iv ama ngeriqit ngen-a-iam na qa ne lura, i ra men naser araa serluqa ma Adam. Be ma Inok dai qa sil nama lengi, i nget nauirl, ma',

Ngene narli. I diiv ama Slurlka qa ren ken aa Angeluqena, i maikka buup na ra. ¹⁵I qe narliip ke guirltiq ama ranbandem ama vunget sagel ama qaqet mai ver ama kot. I qe narliip ke tekmet nama qaqet, i ai de quasik ta tit naser a qa, ip maikka re narli re tal ama merlenka sever araa viirang arleves, i sa ra rekmet ne iirang. I raquarl iari ama vura dai maikka ai de rem ngim temanau nama Ngemumaqa, i Qaateviit. Taqurla bama Ngemumaqa qe narliip ke rekmet ne lura ama qaqet ip maikka re narli re tal ama merlenka sever ama lengi, i nget muqas muqas arleves, i sa ra meraqen na nget sagel ka.

¹⁶I lura dai ra mugelnas ip maikka re serlin maden de re taqenses. I qatikka ai de re teksenas per araa atmires, de re barlnas slep, i maikka araa rlen daleng iari. Dav ariq aip ta manepnas, dai diip ta ter iari araa qelaing.

Maikka Ngene Taneng Ama Tuaqevap Merep

¹⁷Dai maikka gua rluavik, maikka mager ip puktik per a ngen ne liirang aa, i as diiv iirang nge ren, i murl auura Slurlka ma Iesus Kristus aa risura ra sil ne iirang. ¹⁸I ra meraqen ma',

Nasat, per ama giqu, i ama verlverleser iini, de diiv iari dai diip ta tuma se liina, i re lautu sagel ama Ngemumaqa.

Ii, be diip te marlnas de rem ngim temanau nama Ngemumaqa de diiv araa rut nge taarl ip te tekmet nama viirang, i iirang muqas muqas. ¹⁹Lura dai ai de ra tatmet nama qaqet per ama Lautuqi. I qatikka ai de re tekmet taqurla, i ra tit kur ama qaqet never ama aivetki araa tuaqevap naik. Dama Qevapka ama Glasingaqa dai quasiaq ai qurli qa, qe na ra!

²⁰Dap gua rluavik, maikka mager ip ngen ip katikka masmas de ngene riirl a ngen a tuaqevap ip ngen deraarl madlek. De qatikka mager ip ngene sunas, i ngene raring nama Qevapka ama Glasingaqa aa dlek de ngen aa saikngias. ²¹I mager ip kurli ngen per ama Ngemumaqa aa arlim, iv aa ngimsevetki daleng me ngen. De mager ip ngenem ngim naa nama Slurlka ma Iesus Kristus, i diip ka tu ngen per aa luqupki ama atluqi ip ngene iames masmas. I maikka aa arlem peviit never a ngen.

²²I diiv iari never a ngen dai quasiaq ai araa tuaqevap ama quanas nget, i quasiaq ai ra tu araa qevap marevan. Dai mager iv a ngen arlem nevet lura raqurla. ²³I diip ngen derat never iari, i maikka lenges na ra mer ama viirang. Taqurla dai mager ip ngene qiat na ra ip te guirl semen ama lengi ama revanget. I masna ngene qiat na ra ip taquarl ngen kiat nama vuquliit nemer ama

altingki. I mager iv a ngen a ngimsevetki never iari, i ra tit kur ama aivetki ara gamansena. I liirang aa ama tekmeriirang, i re tekmet niirang dai be raquarl ama luanki, i maikka ama guvang per a qi. Dai maikka mager ip kurli ngen sangis ne liirang aa de quasik mager ip ngenet dadem iirang.

Arlias Sagel Ama Ngemumaqa

²⁴ Ama Ngemumaqa dai mager ip ke taqa uas tem ngen ip kuasik mager ip ngen aat mer ama viirang. I mager ip ka iit se ngen ip kurli ngen per aa luqupki, i ama atluqi. Be quasik mager iv a ngen a qeni sever a qerang arleves. De diiv a ngen arlias ama slurlnget. ²⁵ Dai ngul sil ba ngen, i qatikka luqa ama Ngemumaqa ama quanaska, i qurli qa, i qatikka qa, i qa guirl auut nema Iesus Kristus auura Slurlka aa rletki, i qa rekmet na qi. Dai maikka mager iv uut taarl ne aa rlenki. Dai mager ip kurli qa, i ama King na qa, i qe ruihl pe aa ansinki, de qa, dai aa dleq ama slurlnget. De qa, dai ama Ningaqa dama tekmeriirang mai. I qatikka qa, i aa rlenki veviit, i murl aanamek, de ver ama niirl iara, de qatikka aaviit be quasik perlverleset.

Atlumas.

MA KRISTUS KA BAING SAMA LENGI SEKGAMES SEVET LIIRANG AA DIIV IIRANG NGET DEN

Ma Jon, i ama Aposel na qa, dai sama serluqa, i qa iil luqa iara ama langinka. I qa sil sevet liirang aa, i qa lu iirang. I ma Iesus Kristus ke baing siirang pama veng, i nget muqas muqas. I ama rarlimini ve lungera angera rleng, dai sever ama Ngemumaqa aa serlinki, i diip ka ruvet barek ma Satan ken aa liin be diip lenges na ra. I ma Iesus dai diip ke uirl se liirang aa mai, i raquarli qa uirl sema Satan. Dema Iesus dai diip ke uirl se aa qaqet, i ama revan-ta, be diip ke uas tem ta ip deng, i ra ran sever aa luqupki ama iameski vuusep gel aa Mam. Dema Jon dai qa semadlek nema Iesus aa liinka, i lua, i diiv ama merlen nget den per a ra, vet lungera ama niirl de dengdeng.

1 ¹I ama Ngemumaqa qa qurl ma Iesus Kristus te lungur iara ama lengi. I lungera ip ke reqlerl aa liinka nama maatpitta ne liirang aa, i maikka diip masna iirang nge ren. I lungur iara ama lengi dai murl nge rarles, dema Iesus ka baing se nget sekgames. Baiv aa de qa nem aa Angeluqa ip ke quarl te lungur iara ama lengi bareq a ngua ma Jon. I ngua dai aa maatpitka na ngua. ²De ngua lu liirang iara, be maikka ngu taqal sil nama Ngemumaqa aa lengi. Be lungur iara ama lengi dai sevet ma Iesus Kristus.

³Be lungur iara ama lengi, i baing se nget nauirl dai nget nagel ma Kristus. Be nemka, i qa tis per a nget barek ke ne iari, dai diiv ama Slurlka aa arlias gel ka. De lura, i re narli lungur iara ama lengi, de lura, i ra tit kut nget, dai mager iv ama Slurlka aa arlias gel ta, i raquarli iara dai ama niirl nget den, ip baingbaing se liirang aa.

**Ma Jon Ka iil Sagel Ama Slurlka Aa Liinka Ver Ama
Luquviirang I Ama Ngeriqit-ngen-iiram.**

⁴Ngua ma Jon, i ngu lil lungur iara ama lengi sagel ngen, i ama Slurlka aa uis, pet ma Aisia Provins, i qurli ngen per ama luquviirang ama ngeriqit ngene niiram niirang.

De ngu raring iv auut Mam, dai mager iv aa arlem bareq a ngen de qe tekmer iv ama aupka da ngen a rlan. I auut Mam, dai ai de qurli qa masmas. I qatikka murl, dai qurli qa, de saqikka iara qurli qa de qatikka vapiit papiit,

dai diip kurli qa mas. Be mager ip ke van a ngen te liirang aa ama atliirang, ip bareq a ngen never ama Qevepka ama Glasingaqa, i qet matna ama rle-riirang ama 7 niirang pama Ngemumaqa aa mugun-met-ki ara qames. Dai mager iv aa arlem sagel ngen. ⁵Dema Iesus Kristus dai qa, i ai de qel sil nama Ngemumaqa aa lengi mai nama revan. I qa dai qa arlma, i qa maarlviit never ama aapngipki. De qa dai ama Slurlka, i qe ruirl sama kingkena ver ama aivetki mai. Dai saqikka qa, dai mager iv aa ngimsevetki sagel ngen, de qe tekmet na ngen a rut ip kurli nget maget. I qa dai maikka ai de qe rarliq uut. De qatikka ne aa qerekkka dai qa mer auut nemer ama viirang angera dlek. ⁶De sa qa mu uut per aa rletki, i uure tal ama dlek ip taquarl lura, i re ruirl sama Lautu. I ai de uuret matna barek ma Iesus aa Mam ama Ngemumaqa. De qatikka mager iv uut taarl ne aa rlenki masmas de uut taarl ne aa dlek, i raquarli qe taneng ama tekmeriirang mai be qurli qa masmas. A revan.

⁷Ngene lu, ma Iesus dai qurli qa vama aavul de qat den.

Be diiv ama qaqet mai re lu qa. I qatiquerlka ngene lura, i murl ta sirl ka.

Dama qaqet mai ver ama aivetki dai diip tek nak nama arlemigl malai, i ret luqa nama revan.

Ii, diip liirang aa nge ren taqurla. Ii, a revan.

⁸Dama Ngemumaqa, ama Slurlka, i maikka ama dlek mai gel ka, dai qa ruqun ma', "Nguai dai ama rarlimini sama tekmeriirang mai. De nguai dai mager ip ngu perleset nama tekmeriirang mai. I qatikka nguai dai ngurl uirl de nguai nasat."

Ma Jon Ka Lu Ma Kristus

⁹I nguai ma Jon, i a ngen a rluaqa na nguai. I ngu na ngen dai nemen ma Iesus aa liinka. Be ngu na ngen uure tal ama merlen ngen ama getget. De qurli ngu na ngen per ama Ngemumaqa aa arlim, i auura King na qa. De ngu na ngen dai ai de uut taarl madlek de uure tal ama merlen. De sa nguai sil nama Ngemumaqa aa lengi. I nguai sil ai nguai tu gua qevap sevet ma Iesus. Taqurla be ra qirlvem se nguai, de ra mu nguai vama karabus per ama ailanini ma Patmos. ¹⁰De ver ama Slurlka aa nirlaqa, dama Qevepka ama Glasingaqa qa buup nguai nanas. De nguai narli aqek ka nes slep sek gua rlung, ip taquarl ama rlaunka.

¹¹I qa ruqun ma', "Liirang aa mai, i ngia lu iirang dai ngi iil me iirang pama Langingka. I maikka mager ip ngi nem luqa ama Langingka sagel ama Slurlka aa uis, pet ma Aisia Provins, i ai de re ngiingdemna ver araa luquviirang ama 7 ne iirang. I maikka mager ip ngi nem ka sagel ama Epasas-kena de sagel ama Semanaqena, be aiv aa de sagel ama Pagamamkena de aiv aa de sagel ama Taiatairaqena, de ngene lura ama Sadiskena de imanau sagel ama Piladelpiaqena be deng nama Laodisiaqena." ¹²Taqurla de nguai guirltik per a nas ip ngu lu luqa, i qa qurl a nguai rama lengi. Be nguai guirltik per a nas, dai nguai lu ama vuquliising, i ama 7 ne iising, i ra rekmet ne iising nama gol. I iising aa iv iising ngere tal ama laam. ¹³De nguai lu iaq, i qurli qa veleqes ne lungera. I qa ip taquarl ama Qaqer araa Rarlimka. I qa Muremiis nama luanki, i ama ainkulki be qia mit pet ngen aa ilaing. De qa tik men a rluprlupki nama a liitki, i qi nama gol. ¹⁴De aa ningaqa de ngen aa qesing

dai maikka ama a lauil-a-nget. I nger ip taquarl ama qesing never ama sipsip, i ama a lauil-a-nget. De aa sakngaiaim dai ip taquarl ama rlu mer ama altaing, i ama aulairl. ¹⁵De aa ilaing dai maikka ama rluqa na nget, ip taquarl ama ain, i ra iin me nget mer ama altingki. I lungera ama ain dai ra tis nget ama bras. De ngu narli aa qenem, i drlindrln ip taquarl semer ama aiqukma. ¹⁶De qa raneng ama ualdang ama ngeriqit ngen-a-iam pe aa merlmerliit. Dama sinki ama ainkulki, i ama gerli malai sepna na qi, dai qia maarl mer aa Aamki. De aa sakngaqi dai qin sin ip taquarl ama nirlaqa, i aip kam ngim maden.

¹⁷Be lua de ngua at se qa slep, be qurli ngua imek ip taquarl ama ngipka. De qa mu aa merlmerliit per a ngua de qa ruqun ma',

“Kula nging ning. I ngua dai ama Rarlimini dama Verlverleser-iini. ¹⁸De Ngua dai ngua, i ngu iames. I mekai ngua ngip, dap ngi lu, iara dai ngu iames masmas. De ngu taneng ama kiam, sere ama aapngipki, de sere lura, i sa ra ngip araa luqupka.

¹⁹Taqurla dai be mager ip ngi iil ama lengi sevet liirang aa, i ngia lu iirang, de liirang aa, i as diiv iirang nget den.

²⁰Dai liirang aa, i ngia lu iirang, i ama ngeriqit ngen-a-iam nama ualdang pe gua merlmerliit. De ngen ama ngeriqit ngen-a-iam nama laam, i nget nama gol, i qurli nget dama vuquliising. Dai ama rarlimini ve liirang aa angera rleng dai raqurliani. Lungera ama ngeriqit ngen-a-iam nama ualdang, dai ip taquarl ama Slurlka aa Angeluqena, pet ma Aisia Provins, i ai de re uas te aa uis. De lungera ama ngeriqit ngen-a-iam nama laam, dai nger ip taquarl ama Slurlka aa uis, i ama liin ama ngeriqit ngen-a-iam na ra, i ai de qurli ra ver araa luquviirang.”

Ma Kristus Aa Lengi Sagel Aa Liinka Vet Ma Epasas

2 ¹De saqiaskerlka luqa qa taqen ma', “Maikka mager ip ngi iil sagel ama Angeluqa, i qe uas tama Epasas-kena araa Lautuqi. I lungera ama lengi dai nger ip ngia tis per a nget bareq ama qaqet, i nget ma',

“Ai de ngu taneng ama ualdang ama ngeriqit ngen-a-iam ne gua merlmerliit. De ai de ngua tit peleqes nama laam, i nget nama gol. Dai ngua nem lunger iara ama lengi sagel ngen. ²De sa ngu at drlem se a ngen a tekmeriirang mai iai de ngene tekmet niirang. De ngene a ngen a rletki, i ai de ngenet matna maden. De ngu at drlem, ai iai de ngen deraarl madlek, de quasik ngene narliip sama vura. I lura, i sa ra sil ba ngen ma', ‘Uut dai saqikka ama Aposelkena nauut.’ Dap kuasik, i quasik ai ama Aposelkena na ra marevan.

De sa ngia matmet se ra, be sa ngen lu sever araa lengi ai ra dai ama qaak-ta naqatikka. ³Dama qaqet tet lu ai ngene taneng gua rlenki, de ai de re tekmet nama vu sagel ngen. Dap ngu at drlem ma', Ai ngen dai ai de ngen deraarl madlek de ngene tal luqa ama merlenka. De ngen dai quasik ai ama neng na ngen sa tekmet taqurla.

⁴Dap gua lengiini ama barliini sagel ngen ma', Murl lua, i ama iames a ngen a tuaqevap men a ngua, de maikka ai de ngene rarlik ngua malai, dav iara dai sa serlekserlek na ngen, i ama uises da ngen a rlan. ⁵De murl dai ngen dekmek nama tekmeriirang ama atlu iirang. Dap sa ngen mit nemene liirang aa be sa ngen aat. Taqurla dai mager ip ngen drlem sevet liirang aa,

i murl ngen dekmet niirang. De maikka mager ip ngene guirltik per a ngen a rut de mager ip ngene tekmet nama tekmeriirang, i murl nauirl ngene tekmet niirang. I aip kuasiq ai ngene tekmet taqurla, de diip ngua ren sagel ngen, be diip ngu qirlvem sa ngen a lamka. ⁶Dav a ngen iani ama gamansena, dai ama atliini, i iini raqurliani. Maikka quasik ngen narliip se lura, i re su nema Nikolat aa lengi ama vunget sever iarang. De saqikka ngen a ngua dai ngu qirlvem se lungera ama gamansena.

⁷Dai lura mai, i re narli liirang iara dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem tama lengi, i ama Qevepka ama Glasingaqa qa taqen na nget sagel ama Lautuqi. Dai ariq aip Luqa, i qa uirl sama arasmesna, dai diip gua ding se qa ip ka aar ama asmes nadama mengka, i ai de qerl kuarl tama iames. I luqa ama mengka dai qa varlen ama Ngemumaqa aa luqupki vuusep ma Paradaiso.”

Ma Kristus Aa Lengi Sagel Aa Liinka Vet Ma Semana

⁸De maikka mager ip ngi iil sagel ama Angeluqa, i qe uas te ngua uis pet ma Semana. I lungera ama lengi dai nget ma',

“Ngua dai ama Rarlimini de ngua dai ama Verlverleser iini. I murl ngua ngip, dav iara dai ngu iames. Dai ngua, i ngua nem lunger iara ama lengi sagel ngen.”

⁹“Be nguats drlem ama merlen dama getget, i nge men per a ngen. I quattaa, i ama ruus per a ngen, i quasiq a ngen a qerang. Dap katiats ngen mugelnas nama atliirang, i buup niirang nagel ama Slurlka. De nguats drlem lura, i ra tuma na ngen. I lura dai ai de re tuqun, ai ra dai ama Judaqena na ra. Dap kuasik. I lura neman ma Satan aa liinka.

¹⁰Dap ngen, dai qula ngeneng ning, i aip ngene tal ama getget. I diiv ama Semka qe tekmet be diiv iari never a ngen ta tit sev ama karabus. I diip ke tekmet taqurla ip ke siquat na ngen. Be diip ngene tal ama merlen ngen ama getget sama malepka nama niirl. Dap mager ip ngen dru a ngen a qevep malkuil, i quattaa, i re peleng ngen. De diip ngu qurl a ngen tama iames, i ama a ranbandem ip taquarl ama kingkena araa muremiis, i raquarli sa ngen uirl se liirang aa ve a ngen kames. ¹¹Dai lura mai, i re narli liirang iara, dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem tama lengi, i ama Qevepka ama Glasingaqa qa taqen na nget sagel ama Slurlka aa liinka mai. Dai ariq aip lura, i re ruirl sama arasmesna, dai quasik mager iv ama aapngipki, i luqia ip ma udiim ki lenges na ra. Maikka quasik.”

Ma Kristus Aa Lengi Sagel Aa Liinka Vet Ma Pegamam

¹²De diip ngi iil sagel ama Angeluqa, i qe uas tama Slurlka aa liinka vet ma Pegamam.

I lungera ama lengi dai nget ma',

“Ngua raneng ama sinki, i maikka ama gerli malai sepna na qi. I ngua nem lungera ama lengi sagel ngen.

¹³I maikka ngu taqat drlem ai lu qurli ngen iai. I qurli ngen sagel kurli ma Satan, i qe uas. I ma Satan dai qurli qa ver a ngen a luqupki. Dap maikka ai de ngene taneng gua rlenki malkuil, de ngen dru a ngen a qevep sever a ngua. De ai de quasiq ai ngene trles lungera ama tuaqevep. I murl vet

luqia ama giqi dama vura ra veleng ma Antipas, dai ai de quasik ngen ngim temanau na ngua. I ma Antipas kat drlem sal sil ne gua lengi, i murl kurli qa, qe na ngen. De maikka qa mit kut gua lengi veleques na ngen.

¹⁴Dav iang ama lengi gel ngua, i nget sagel ngen. I qatikka vet ma Pegamam, dai iari gel ngen, i maikka re taneng ma Balam aa gamansena madlek. I ma Balam aa gamansena dai nget taqurliani. Murl, lua, i ma Moses ke uas tama Isrelkena dema Balam ka reqlerl ma Balak ne aa gamansena ama qaak-nget, ip ke kaak tama qaqet nevet ma Isrel. De qe tekmet na ra ip te rat, i re tekmet nama vu. Dema Balak ka maarl nama qaqet ip ta tes ama serlik, i ra quarl tem nget bareq ama Iaus ama qaak-nget, de ip te-nanna maden maden. ¹⁵Dai qatikka raqurla, dai iari gel ngi, i ai de ra tit kur ama Nikolat-kena araa lengi. ¹⁶Dai qatikka mager ip ngene ngim temanau ne liirang aa ama viirang. I ariq aip kuasik, dai diip kuasiq ama ainkules de diip ngua ren sagel ngen. Be diip ngua tes lura ama qaqet ne gua lengiqi nemet gua aamki, i luqia ip taquarl ama sinki, i qi nemet gua Aamki.”

¹⁷Dai lura mai, i re narli liirang iara, dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem tama lengi, i ama Qevepka ama Glasingaqa qa taqen na nget sagel ama Slurlka aa Lautuqi. Dai ariq aip nemta, i ra uirl sama arasmesna, dai diip ngu qurl a ra re iang ama asmes, i ama Slurlka naik ka drlem se nget, i ra tis nget ma Manna. De diip ngu qurl a ra, i iak de iak tama dul ama lauul-a-nget, i ama galgal nget. De diip ngu iil ama rlen ama iames-nget bareq iak de iak mene lungera ama dul. I nemta, i ra met lungera ama dul, dai mager, i iak de iak, dai diip kat drlem ama rarlimini se aa rlenki. Dap kuasik mager ip kat drlem se aa rluaqa aa rlenki, dav ama Slurlka naik.

Ma Kristus Aa Lengi Sagel Ama Slurlka Aa Qaqet Pet Ma Taiataira

¹⁸De maikka mager ip ngi iil sagel ama Angeluqa, i qe uas tama Slurlka aa liinka vet ma Taiataira. I lungera ama lengi dai nge taqen ma',

“Nguai dai ama Ngemumaqa aa Uimka. De gua sakngaiam dai ip taquarl ama rlu mer ama altaing, i ama aulairl. De gua ilaing dai maikka ngeren sin, ip taquarl ama kaav, i ama nirlaqa qa nis nget. Dai ngua, i ngua nem lungera ama lengi sagel ngen.

¹⁹I ngu taqat drlem sama tekmeriirang mai iai de ngene tekmet niirang. I nguat drlem ai maikka ngene rarliq ama qaqet, de ngen dru a ngen a qevep sever a ngua. De ai de ngene tekmet nama rleriirang muqas muqas ip ngen derat never iari. De nguat drlem ai ngen deraarl madlek pama merlen, i nget den per a ngen. De nguat drlem ai ama tekmeriirang, i mekai ngen dekmek niirang, dai ama atlu iirang. Dav iara dai a ngen a gamansena dai maikka ama atlunget malai, i nget daleng lungera, i murl.

²⁰Dap gua merlen-iini, i iari, i ngu narliip ngu seserlvet, ngu na ngen. Ngu lu nanaa, be a ngen a ding se luqia ama nanki ma Jesibel ip kurli qi veleques na ngen? I luqia ama nanki dai ai de qi tuqun ai ama Silnauirliki na qi, dav ai de qi kaak te lura, i ret matna gel ngua. De qi su ra re liina ip te-nanna maden maden de ip ta tes ama serlik, i ra quarl tem nget bareq ama Iaus ama qaak-nget. ²¹Dap medu dai gua ding se qi se iang ama niirl ip maikka qi guirltik per ara rutka. Dap kuasik. I quasik ki narliip kim ngim temanau ne ara gamansena, i liina ip te-nanna maden maden.

²²Dai ngene narli. Diip ngua ru ama merlen per a qi ip kurli qi mas men ama bit, i lenges lenges na qi. De diip ngua ruvet barek lura, i ai de re na qi. I aip kuasik ta guirltik per araa rut de re ngim temanau ne araa gamansena, dai diip ngu tu ama merlen slep per a ra. ²³De diip ngu uamet na ra ip ta ren mais ngene lura, i araa uis. Taqurla be diip per ama Slurlka aa liinka, dai rat drlem, ai iai de ngu taqat matmet sama qaqet mai ara rut de ngen araa tuaqev. De diip ngu van a ngen, i iak de iak tama ranbandem, i qatikka qur ama gamansena, i ai de ngene tekmet na nget.

²⁴Dav iara, ngua taqen sagel ngen pet ma Taiataira, i lu ngen aa, i quasiaq ai ngen mit kut luqia ama nanki. De quasik ngen drlem se lungera ama gamansena, i ra tis nget ma', 'Ma Satan aa lengi ama trles nget.'

Dai quasik mager ip ngua ru a qeng ama merlen per a ngen. ²⁵Dap mager ip ngene taneng ama tekmeriirang mai merep, ip katikka deng per ama nirlaqa, i diip ngu guirl.

²⁶Dai ariq aip nemta, i ra uirl sama arasmesna; de ariq aip ta tit kut gua narliiv ip katikka deng i verleset nama tekmeriirang mai, dai diip ngu qurl a ra rama dlek iv ama barlta na ra, ip te ruirl sama qaqet per ama qerleng mai ver ama aivetki.

²⁷Diiv ama Slurlka qa tes ama vura ver ama aivetki ip taquarl iak, i qa barlmet nama supinkina nama qulek ip ma quiipses. I luqia ama rletki dai diip ngu qurl a qa. I qa ip taquarl luqi iara ama rletki, i Gumam ka qurl a ngua rem ki. I luqia ip ngu uas tama qaqet. (Sng. 2.8)

²⁸De qerlka diip ngu qurl a qa re luqa ama ualdengaqa ma 'Raiindemka'.

²⁹Dai lura mai, i re narli liirang iara, dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem tama lengi, i ama Qevepka ama Glasingaqa qa taqen na nget sagel ama Slurlka aa Liinka mai."

Ma Kristus Aa Lengi Sagel Aa Liinka Vet Ma Sadis

3 ¹De ngi iil gua lengi sagel ama Angeluqa, i qe uas te gua liinka vet ma Sadis. I gua lengi dai raqurliani ma',

"Ngu taneng ama Ngemumaqa aa Qevepka, i aa dlek, i ngere taneng ama rleriirang ama ngeriqit-ngen-iiram. De ngu taneng ama ualdang ama ngeriqit ngen-a-iam na nget. I ngua nem lungera ama lengi sagel ngen. I nguat drlem sama tekmeriirang, i ai de ngene tekmet niirang. Be ai de iari ra taqen ai a ngen a Lautuqi dai ama atluqi. Dap kuasik. I sa qia ngip. ²Taqurla, dai qula ngene brlaing. I raquarli ama qares ip ngenep ngip, dai maikka mager ip ngene semadlek nanas ne lungera ama dleq ama langas. I quasik ngua lu a qeni never a ngen a gamansena, i iini nge men bama seserl iini de gua Ngemumaqa aa saqang. ³Dap mager ip puktik per a ngen ne lungera, i mekai ngene narli nget de ngen mer a nget. De mager ip ngenet dadem nget de ngene guirltik per a ngen a rut. I ariq aip kuasik ngen maarlviit never ama brlaingki, dai naqatikka diip masna ngua ren sagel ngen. I diip masna ngua ren sagel ngen ip taquarl ai dama suamka qat den. I diip kuasik ngen drlem se gua giqi."

⁴"Dap katiaskerl iari never a ngen pet ma Sadis, i quasik ta rekmet ne angama vu be ra dai ama atlura na ra. Be lura araa gamansena dai ama atlu-nget. Be ra dai mager ip ta ruremiis nama luan ama lauila-nget, de ra tit te

na ngua. ⁵Dai ariq aip nemta, i ra uirl sama arasmesna, dai ra ru lungera raqurla ama luan ama lauila-nget per a nas. De quasik mager ip ngu qirlvem se araa rlen nev ama Langingka nama Iames. Kuasik. Dap diip ngu sil ai ra nemen a ngua. I diip ngu sil taqurla vet Gumam aa saqang de vet ngen aa Angeluqena araa saqang.”

⁶Dai lura mai, i re narli liirang iara, dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem tama lengi, i ama Qevepka ama Glasingaqa qa taqen na nget sagel ama Lautuqi.

Ma Kristus Aa Lengi Sagel Aa Liinka Vet Ma Piladelpia

⁷De maikka mager ip ngi iil sagel ama Angeluqa, i qe uas tama Slurlka aa liinka vet ma Piladelpia. I gua lengi dai raqurliani ma’,

“Ngua, dai maikka ama glasingaqa ngua, de ngua dai ama rarlimini sama gamansena ama revan-nget.

De gua dlek ip taquarl ma King Daivit. I qa raneng ama kiqa semer ama tarlka ser aa luqupki.

Be ngu taneng luqa ama kiqa. Baip ngu raarl mer ama tar, dai quasik mager iv aqek ke ves.

De aip ngua ves, dai quasik mager iv aqek ke rattem.

⁸De nguat drlem sama tekmeriirang mai iai de ngene tekmet niirang. Dai ngene lu! Per a ngen a saqang, dai ngua raarl mer ama tarlka. Be quasik mager iv aqek ke ves met ka. De nguat drlem ai naqaskerlka a ngen a dleq aa, i nget kuarla. Dap sa ngen mit kut gua lengi. De quasik ngen ngim temanau ne gua rlenki. ⁹De ngen drlem se lura, i a ngen a qumespik, i ra nemen ma Satan aa liinka, i ai de re tuqun ai ra never ama Judaqena. Dap kuasiq ai ra never ama Judaqena. Dai ra dai ama qaak-met-ta. Dai ngene narli. Diip ngu rekmet ne lura ip ta ren ip ta aan araa buum sagel ngen. Be diip tat drlem, ai maikka ngu rarlik ngen.

¹⁰De ngen dai sa ngen mit kut gua lengi, be ngen maarl madlek pama merlen mai, i nge men per a ngen. Taqurla be diip ngu uas tem ngen. Be liina, i aiv ama qasiquatka qat den per ama qaqet mai ver ama aivetki, dai diip ngu uas tem ngen ip kuasik ke lenges na ngen. ¹¹I ama qares ip nguat den. Be liirang aa, i ngene taneng iirang, dai maikka mager ip ngene taneng iirang merep. I ariq aqek kaar a ngen a ranbandem. ¹²I nemta, i re ruirl sama arasmesna, dai diip ngua raarl na ra, be diip kurli ra ip taquarl ama venaik ip ngere semadlek ne Gumam ama Ngemumaqa aa vetki. Be diip kuasik mager ip lura ra aang nev ama Ngemumaqa aa vetki ip saqias sedarliik. Maikka quasik maget.

I diip ngu iil gua Ngemumaqa aa rlenki men a ra. I luqia ama qerlingki dai ma Jarusalem ama iameski. I luqia dai qiat den navuk nev uusep nagel gua Ngemumaqa. De qerekka diip ngu iil gua rlenki ama iameski men a ra.”

¹³Dai lura mai, i re narli liirang iara, dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem tama lengi, i ama Qevepka ama Glasingaqa qa taqen sagel aa Lautuqi.

Ma Kristus Aa Lengi Sagel Aa Liinka Vet Ma Laodisia

¹⁴De maikka mager ip ngi iil sagel ama Angeluqa, i qe uas tama Slurlka aa liinka vet ma Laodisia. I lungera ama lengi dai nget nagel ngua, i qurli

ngua masmas ip ngu uas te Gumam aa lengi ip baing se aa tekmeriirang mai, i qa muvuusep nauirl. I ama Ngemumaqa dai ama Revanka, taqurla be ngua maarl malkuil, be ai de vet ngu taqal sil ne aa lengi. I qatikka ai de masmas ngurl uirl sama tekmeriirang mai, i raquarli ama Ngemumaqa qa mu ngua nauirl.

^{15,16} De sa nguut drlem sama tekmeriirang mai iai de ngene tekmet niirang. I quasiaq ama uilas per a ngen a rut sever a ngua, de quasiaq ai ama uises da ngen a rlan sever a ngua. De quasiaq ama arlias per a ngua, i aip ma uilas kuarla dap kuarl ama auupka quarla, i quasik ngu narliip se liiram a mai. Maikka quasik. Taqurla dai diip ngua quat na ngen taquarl ama kainaqi, i ama qunengaarl vemki.

¹⁷ I ai de ngene tuqun ma', "Uut dai buup nauura qelaing. De uut dai buup nauura quvang iirang aa. Be quasiaq ai ama ruus per auut te aqeni."

Dap kuasik, i maikka qurli ngen mavik, be maikka mager iv ama qaqer araa arlem never a ngen. I maikka ngen dai ama vu ngen dama ruus per a ngen tama Slurlka aa tekmeriirang. De ngen dai ama rlen ngen de qurli ngen sena. Dap katikka ngen, dai quasik ngen drlem ai qurli ngen taqurla. ¹⁸ Taqurla dai be maikka mager ip ngene van per ama tekmeriirang ama atliirang nagel ngua. I mager ip ngene raneng Gua gol, i sama altingki qia iin me nget bama glasing a nget. Be qia verleset nama semaning mai naver a nget. I aip ngen ban pet lungera ama gol nagel ngua, dai diip buup na ngen a tekmeriirang ama atliirang.

De maikka mager ip ngene van per ama luan ama gelagil-a-nget, ip ngen uung per a ngen a qetdingki na nget. Taqurla ip diip kuasiaq ama qaqet tet lu ngen, i qurli ngen naik bama qelep ngen. De mager ip ngene van per ama marasin ip ngen du nget per a ngen pes, ip ngene taqam ngim.

¹⁹ De lura gua qaqet, i vem ngua se ra, i ngu rarlik ta, dai ai de ngu seserl ver a ra ne gua lengi, de ngu su ra ip kuasik te tekmet nama vu. Taqurla dai maikka mager ip ngene guirltik per a ngen a rut.

²⁰ Ngene narli. Ngua iara, i ngua maarl mer ama tarlka, be qurli ngua aa de ngu deldel. Be ariq aip nemka, i qe narli ngua qenem de qa rattem mer ama tarlka, dai be diip ngua ran be diip kurli ngu na qa. De diip ngu na qa, uun dres, i auun a rluaiam na na.

²¹ Dai aip nemta, i ra uirl sama arasmesna, dai diip gua ding se ra ip ta ruqun de gua snaing, ip te na ngua uure uas pet gua luqupki. Taqurla ip saqikka raquarl murl ngua, i ngua uirl sama arasmesna. Be ngua mugun ngu ne Gumam mer a siaqi ve aa dlek.

²² Dai lura mai, i re narli liirang iara, dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem tama lengi, i ama Qevepka ama Glasingaqa qa taqen sagel aa Lautuqi ver ama luquviirang.

Ma Jon Ka Lu Ra I Re Lautu Ivuk Puusep Gel Ama Ngemumaqa

4 ¹ Baiv aa de ngum ngim piit dai ngua lu ama tarlka, i qurli qa aa, i rattem met ka vuusep. De saqiaskerlka ngua narli luqa aa qenem, i medu qa taqen, i qes nes slep sagel ngua. I qes nes slep ip taquarl ama rlaunka.

I qes nes ma', "Ngia ren iinamek sasari. De diip ngu reqerl a ngi ne liirang aa mai, i diiv iirang nge ren."

²De masna ama Qevepka ama Glasingaqa qa mer a ngua se vuusep, be ngua lu ama King aa mugun-met-ki, i qurl iaq ama Qaqeraqa, i qa mugun-met-ki. ³Be luqa dai qen sin ip taquarl ama duliama ama glasing-a-iam, i ra tis iam ma Jaspa kene ma Konilian (i ianem ngim ip taquarl ama rengiit de ngen ama anes). Dama qelalagurika dai qa iingmirlek nama King aa siaqi. I luqa dai qen sin slep ip taquarl ama dulka ama aneska, i ra tis ka ma Emeral.

⁴Dama maleviam ngen ama rlatpes nama siaqina, i nge iingmirlek ne luqia ama King aa siaqi. I ama 24 nama barlta, i ra mugun met lungera ama siaqina ama atlunget. I lura ama barlta dai ra mu ama luan ama ainkul-nget, i ama a lauila-nget. De dem ta dai ra mu ama ning, i nget nama gol. I nger ip taquarl ama kingkena araa ning, i qurli nget dem ta. ⁵De mer ama King aa siaqi, i qi varlen, dai ngut lu ama nirlaqi, i qia tit maden, i vaikpaikmet. De ngu narli dirlindrin, i maikka nget trlas. De ver ama siaqi ara saqang dai qurl ama mudem aa, i nget dang, i ama ngeriqit ngen aiim na nget. I lungera ama mudem, i ngere teqerl nama Ngemumaqa aa Qevepka aa rleriirang ama ngeriqit ngen a iiram na nget. ⁶De ver ama siaqi ara saqang dai qurli iani aa, i iini ip taquarl ama kaska, i ra rekmet na qa nama galas be maikka ama ngim-ameska-vem-nget.

De ngua lu iarang, i iirang nge maarl, i arla saqang sepna, i ama rlatpes ne iirang. I iirang nge maarl vet luqia ama siaqi ara garli. I liirang aa, i iirang ngere iames. ⁷Be liina, i iini ngere rarles dai iini ip taquarl ama laion. De liina ip ma audiiram dai iini ip taquarl ama kauqa ama quatka. De liina ip ma depguas dai iini angera sakngaqi ip taquarl ama qaqeraqa. De liina ip ma rlatpes, i iini ngere iames dai iini ip taquarl ama berlasuqa, i qe uuvup. ⁸Dai qatikka liirang aa ama rlatpes ne iirang, dai ama qivarlet ama ngeriqit ngen a qi ver iani de iani. De liirang aa, i iirang ngere iames dai maikka buup nama saqang per iirang, i imuk de revanau. Be qatikka ai de ver ama niirl de ngen ama arlen de qatikka liirang aa ama Rlatpes ne iirang, i iirang ngerem ngim, dai ai de masmas de iirang nge taqen ma', "A Ngemumaqa ama Slurika, i ama Dlek Mai Gel Ka.

Ama Glasingaqa na ngi.

Ama Glasingaqa na ngi.

Ama Glasingaqa na ngi.

I maikka ngerli qurli qa,

De iara dai qurli qa,

De qatikka nasat de qurli qa raqurla."

I qatikka ai de quasik masmas pet liirang aa sa meraqen ne lungera ama lengi.

⁹Baip liirang aa ngere lautu sagel ama Slurika, i qa mugun mer a Siaqi, be iirang nge taarl ne aa rlenki, de iirang nge taqen nama atlu sagel ka, ¹⁰dai lura ama barlta, i ama 24 na ra, i ai de re nan araa buum sagel ama Slurika, i qa mugun. De ai de re lautu sagel ka, i qa dai Luqa, i ai de qurli qa masmas. De ai de ra ter araa ning, i nget nama gol de re rlu na nget be ngere raat gelna seq ama King aa siaqi ara qames. De ai de re taing ama taing ma',

¹¹"A Slurika, ngi dai auura Ngemumaqa. I qatikka ngi naik, i maikka qurli ngi iviit.

Be qatikka mager iv ama qaqet mai dai mager iv ama arlias per a ra never a ngi.

De uut taarl ne gia rlenki de qurl uut pe gia dlek.

De qatikka na ngi, gia dlek, dai murl ngia rekmet nama tekmeriirang mai be iirang nge men.

Be iara dai liirang aa ama tekmeriirang dai qurli iirang aa qut gia narliip.”

Ma Jon Ka Lu Ma Iesus I Qa Raquarl Ama Sipsiviini

5 ¹De aiv aa, de ngua lu ama Ngemumaqa, i qa mugun mer aa Siaqi. De ve aa ngeriqit ama merlmerliit dai qa raneng ama qemengka nama Langingka. I ve luqa ama Langingka dai ama qarlidang per aa garliam mai. I ve luqa ama Langingka dai ra digim pem ka ma ngeriqit-ngen-iiram. ²De ngua lu iaq ama Angeluqa ama dlek-per-a-qa, i qes nes slep ma', “Aip nemka, i ama atluqa be mager ip ke bingmet ne lungera ama digim?”

³Dap ta guirltik, ai quasik maget ne aqek ip ke bing men ama digim ip ke perik pama qemengka. I re mali vuusep, de ver ama aivetki, de dama aivetki aris, be quasik mager iv aqek ke rattem pem ka, dap kua qe ngim sep ka.

⁴Taqrula bama arlemigl na ngua be nguk nak, be nguk nak. I raquarli quasik aqek, i aa gamansena, i ama atlungit, i mager ip ke rattem. ⁵Baiv aa de iak naver ama Barlta, i re iingmirlek nama siaqi dai qa taqen ma',

“Kula ngik nak, i ngi narli. I sa iaq aa, i maget na qa ip ke rattem.

I luqa, i qa uirl se ma Juda aa laanivas, i quasik keng ning aa

qumespik, i qerl uirl se ra ip taquarl ama Laion, i qi uas te are uis.

I qa dai ama rarlimini sema King Daivit aa tekmeriirang mai. I luqa dai maikka qa uirl masmas.”

Ma Jon Ka Lu Ama Sipsiviini

⁶Baiv aa de ngua lu ama Sipsiviini, i iini nge maarl aa. (I liina ngere siquat tema Iesus) I qurli qa veleqes ne liirang aa ama *Rlatpes-ne-iirang-gelna nama Siaqi*. Dama Slurlka aa Barlta dai rem ngim sagel ka. De ve aa uuves dai ama alem ama ngeriqit ngen-a-iam. De aa saqang dai saqikka ama ngeriqit ngen-a-iam na nget. Be rem ngim, dai ret lu aa qetdingki, i ama verliit ama slurlngit per a qi, i murl ta veleng ka. I lungera ama saqang, i ngerem ngim, dai ama Qevepka ama Glasingaqa aa dleq aa. Be maikka ngerem ngim nama Ngemumaqa aa dlek per ama aivetki mai. ⁷Dai qa men, be qa mer ama Langingka nev aa Mam aa merlmerliit, i luqa, i qa mugun mer aa Siaqi. ⁸I lua, i qa mer ama Langingka de liirang aa ama Rlatpes niirang, i iirang ngere iames, dai iirang nge raat manep per aa arlim. Be ngene lura ama maleviam ngen ama rlatpes na ra dai re rat manep per aa arlim, be re lautu raquarl liirang aa. I ra mai re rat per a arlim. Be iak de iak naver a ra dai re taneng ama gitatqina ama slurlngit de ngen ama milat, i ra rekmet na nget nama gol. I nemet lungera ama milat dai ama nanges-aap, i ama ramas nama atlu. I lungera ama ramas dai ngere teqerl nama Ngemumaqa aa uis araa raring sademna.

⁹De re taing iaiaq ama taingki ama iameski, ma',

“Maikka ngerek se ngi dai ama atluqa na ngi. Be mager ip ngi rattem ne rama qemengka nama Langingka.

I sa raquarli murl ta veleng ngi be ngia ngip. Be ngene gia qerekkka qa vandem per auut.

I uut, i ama qaqet never ama liin-iirang mai, de ngen ama luquviirang mai, de ngen ama lengiqa mai, de ngen ama qaqet mai ver ama aivetki, dai bareq auut.

¹⁰ Be sa ngia mu gia qaqet ip gia liinka ama quanaska, i ngi uas tem ta. De sa ngia mu ra vet gia rletki ip te tal ama dlek ip taquarl lura, i re ruirl sama Lautu.

Be maikka diip te uas tama aivetki mai ip taquarl ama Kingkena na ra.”

¹¹ Baiv aa de ngum ngim de ngu narli ama dengiqi mer ama Angeluqena, i ra dai ama tausen tausen be iviit na ra. I lura dai ra iingmirlek nama Nge-mumaqa, i re ne liirang aa ama Rlatpes niirang de ngen ama maleviam ngen ama rlatpes na ra ama Barlta. ¹² I res nes slep, i re taing ma’,

“Ngi, ip taquarl ama sipsiviini, i ra veleng iini ip te vandem niini. I qatikka gia gamansena dai ama atlungget, i maget kut ngi ip ngi raneng ama dlek mai dama tekmeriirang mai.

Dama saikngias mai dai nget gel ngi. De ngia raneng ama dlek mai. Dai mager iv uut taarl ne gia rlenki, i ngi veviit, bama Slurlka aa ansinki mirlek na ngi. Be qatikka uut taarl ne gia rlenki iara be aaviit.”

¹³ Be ngu narli ama taing namer ama tekmeriirang mai, i qa rekmet niirang, i iirang mai never ama ruqanep, de ver ama aivetki, de vama aivetki, de vevanau vuusep de mer ama serliqis. Ama taingki dai qia tit taqurliani.

“Ama taingki sagel luqa, i qa mugun mer aa Siaqi, de sagel ngen aa Sipsiviini. Dai mager iv uure taing iv uut taarl na iam. I iam dai ian ansinki veviit. De iam dai ian a dlek peviit, aaviit, be aaviit, be quasik perlverleset.”

¹⁴ De Liirang aa, i iirang ngere iames dai ai de iirang ngere tarlisdem ma’, “A revan.” Baip lua, i liirang aa nge taqen taqurla, dama Barlta ama maleviam ngen ama rlatpes na ra, te nan araa buum de re lautu.

Ama Sipsiviini Nge Bingmet Nama Digim

6 ¹ Baiv aa de ngua ngim dai ngua lu ama Sipsiviini nge rarles, i iini ngere bingmet nama digim pama Qemengka nama Langingka. I luqa, i qe rarlma nevet lungera ama ngeriqit ngen-a-iam na nget. De ngua narli iani nevet liirang aa ama rlatpes niirang, i iirang ngere iames, nge meraqen. I iini nge taqen slep ip taquarl nget trlas. I iini nge meraqen ma’, “Ngia ren.”

² De saqiaskerlka ngum ngim dai ngua lu ama hoski ama lauilaqi. Iaq ama qaqeraqa qa mugun per ara rlung, i qa raneng ama banaraqi. De ra qurl a qa rama King aa ningaqa, i maikka ama glasingaqa. Be qa tit ip sever ama arasmesna be diip ke prleset ne aa qumespik. ³ De qerlka ngua ngim dai ngua lu ama Sipsiviini, i qe bingmet nama digim ip maiiram. De ngu narli liina ip ma udiiram nevet liirang aa, i iirang ngere iames dai iini nge meraqen ma’, “Ngia ren.”

⁴ De saqiaskerlka baing se iaiq ama hoski, i ama mariaqi. I luqa, i qa mugun per ara rlung dai ra qurl a qa rama dlek. I lungera ama dlek ip kat deng per

ama auupka nadama qaqer araa rlan. Be diiv ama qaqet te peleng iari ama qaqet. De ra qurl a qa rama sinki ama slurlki ip ki tekmet ne luqia ama rletki.

⁵Baip naset liina dama Sipsiviini qa bingmet nama Digim ip ma depguas. De ngu narli liina ip ma depguas nevet liirang aa, i iirang ngere iames, i iini nge meraqen ma', "Ngia ren."

De saqiaskerlka ngum ngim dai ngua lu iaiq ama hoski, i ama su qi. Be luqa, i qa mugun per ara rlang, dai qa raneng ama siil-se-merlen pe aa ngerik. ⁶De ngu narliip taquarl iaq aa qenem, i qel sil nama lengi veleqes ne liirang aa ama rlatpes niirang, i iirang ngere iames. I luum aa ama qenem nge taqen ma', "Ngi iit de ngit matna gia rletki, ip diiv ama ruus nama qaqer araa asmes. Taqurla bama langing-em nama rais dai ama ranbandem aa ver ama nirlaqa, dap kua ra van a qa rama plaua nama bali naqatikka nama langing-aap, i ama depguas naap. Dap kuasik mager ip ngi lenges nama qerlaviim, i ama uil de ngen ama wain."

⁷Baiv aa dama Sipsiviini qa bingmet ne luqa ip ma rlatpes. De ngu narli liina arle qenem, i iini ip ma rlatpes niirang, i iini ngere iames. Dai iini nge ruqun ma', "Ngia ren."

⁸De saqiaskerlka ngua ngim, dai ngua lu iaiq ama hoski, i ama geranaqi. Be luqa, i qa mugun per ara rlang, dai aa rlenki ma Aapngipki. Dap kene iaq, i qa mugun gel ka, dai ra tis ka ma', Ama-ngipta-araa-luqupka. De ra qurl a iam tama dlek iv ian daatmet nama qaqet mai iv ama liin ama rlatpes na nget.

De iv iane peleng iaq ama quanaska nevet lungera ama liin. I diiv iane peleng ama qaqet nama sinki ama ainkulki. De diiv iane tekmet nama giqi iv ama niingki ama slurlki qiat den, be diip tep ngip. De diiv ianem nem ama aurl never ama aivetki ip ngere peleng ta.

⁹Baiv aa dama Sipsiviini qa bing men ama Digim ip ma ngeriqit. De ngua ngim dai ngua lu ama qaqet, i murl ta ngip, i qurli ra ver araa luqupki, i ama Ngemumaqa qa mu qi. I murl ta veleng ta, i raquarli ai de rel sil nama Ngemumaqa aa Lengi. De qerlka ra veleng ta, i raquarli maikka ai de re dlek, i rel sil sevet ma Kristus.

¹⁰Be lura dai ai de re nes slep ma', "A Slurlka, i ngi uas tama tekmeriirang mai. Ngu lu qesnada de ngia taarl ne lura, i murl ta veleng uut be auura qerecka qa rletik? Katikka ama Glasingaga na Ngi, dama Revanka na ngi."

¹¹De ra qurl a ra, i iak de iak tama luan ama ainkul-nget, i ama lauila-nget. De ra ruqun a ra ma', "Nakka mager ip maikka mas per a ngen kuarla. I ama qumes-ta dai diip te veleng a ngen a rluavik, i ai de ngenet matna raquarlina de ngen a ngen a ningambik ip saqikka raquarl mekai ra veleng ngen katikka. I sama Ngemumaqa qa muvem aiv ama qesna na ra, ta veleng lura mai ama qaqet. De diiv ama Ngemumaqa qe virliit a ngen a qerecka."

¹²Baiv aa dama Sipsiviini qa bing men ama Digim ip ma ngeriqit ngen iini. De saqiaskerlka ngum ngim, dai ngua lu ama qenkenki ama slurlki, i qia men per ama aivetki. Dama nirlaqa dai qa meng bama arlenki ver aa saqang bama su ip taquarl ama su ama biqarl ama murlas-arl. Dama iaqunki dai qim ngim ip taquarl ama qerecka. ¹³Dama ualdang never ama uusepka dai nge raat per ama aivetki ip taquarl ama laurlka qe sis ama mengka. I qa ip taquarl ama guleng, i ngere raat, i ama laurlka qe sis. ¹⁴De ngua lu ama uusepka qa mit, i qa imaneng ip taquarl ama luraqa, i ra imaneng ka de ra quap men a qa.

Dama dam mai de ngen ama ailan mai, dai rlu se nger imanau nev angera luqup.

¹⁵Dama kingkena never ama aivetki de ngene lura, i araa rlen ama barlnget, de ngene lura ama barlta, i re ruirl sama soldiaqena, de ngene lura, i buup ne araa qelaing. De ngen ama qaqer ama dlek per a ra, de ngene lura mai, i ret matna naik, de ngene lura mai, i qurli ra naik. Dai diip lura mai re uaik sev ama dam be re trles mer ama adem pama dul.

¹⁶De diip tes nes sagel ama dam mai de ngen ama dul ma', "Maikka mager ip ngene uung per a uut, ip ngene vesdet serem uut nade Luqa aa saqang, i qa mugun per aa luqupki. De quasik mager iv ama Sipsiviini qa ren se aa serlinki ama slurki ip ke rekmet maden nauut. ¹⁷I raquarli luqa ama Nirlaqa iv ian a serlinki sagel ama qaqet de iane guirltik nama vu bareq a ra, dai sa iara qa men. Be qatias maget ne nemka ip ke qirlvem se ian a dlek ip diip kurli qa maget? Maikka quasioq a qek."

Ama 144,000 Nama Qaqet Nevat Ma Isrel

7 ¹Baip naset liirang aa, de ngua lu ama Angeluqena ama rlatpes na ra. I ra maarl aa ver ama aivetki ara garl-iirang, i ama Rlatpes ne iirang ip te pesdet ser ama laurl ama rlatpes na nget. Taqurla ip kuasioq ama laurl ngere sis per ama aivetki dama kaska de ngen ama meng. ²Baiv aa de ngua lu iaq ama Angeluqa, i baing se qa ianai sagel ai de baingbaing sama nirlaqa, i qat den. I luqa, i qe taneng ama merlengaqa nagel ama Ngemumaqa, i luqa, i qe iames masmas. De qa nes slep sagel lura ama Angeluqena, i ama rlatpes na ra, i lura, i re tal ama dlek ip te lenges nama aivetki de ngen ama kaska. ³I qes nes ma', "Kula masmasna ngene lenges nama aivetki ngen ama kaska dama meng. I uure narliiv uur ru auura Ngemumaqa aa merlengaqa de lura araa qames, i lura, i aa uis. De naqerl aiv aa de ngene lenges nama tekmeriirang mai." ⁴Baiv aa de ngu narli ra tis ama qaqet, i ra raneng ama merlengaqa. I ra mu ama merlengaqa men ama 144,000 na ra, i ra never ama liin mai vet ma Isrel.

⁵⁻⁸Taqurla be ngua iil lura araa rlen, i ra mu ama merlengaqa men a ra.

Ma Juda	12,000
Ma Ruben	12,000
Ma Gat	12,000
Ma Asa	12,000
Ma Naptali	12,000
Ma Manase	12,000
Ma Simion	12,000
Ma Levai	12,000
Ma Isakar	12,000
Ma Sebulan	12,000
Ma Josep	12,000
Ma Benjamin	12,000

Dai lura iara dai ra raneng ama Ngemumaqa aa merlengaqa.

Maikka Buup Nama Qaqet Ta Iingdemna Gel Ama Ngemumaqa

⁹De aiv aa de ngum ngim, dai ngua lu ama qaqet, i maikka buup, i ra iingdemna. Be qatias kuasik mager iv aqek ka risavet na ra. I lura ama qaqet dai ra never ama liin mai nama qaqet, i ra men never ama qerleng mai, i ama qetdingki muqas muqas, de ama lengiqa, i qa muqas muqas. I ra maarl aa ver ama Ngemumaqa aa saqang de ver ama Sipsiviini aa saqang. De ra mu ama luan ama ainkul-nget, i ama lauil-a-nget. De ve araa ngerik, dai ra raneng ama daanan-uaing. ¹⁰De res nes slep ma',

“Ama Ngemumaqa dai ngi ama rarlimini na ngi, i ngia iames nauut.

I ngia mugun met gia Siaqi, i ngi taneng ama dlek mai, i ngi nama Sipsiviini.”

¹¹Dama Angeluqena mai, i ra iingmirlek nama Slurlka ngen ama Barlta de ngen ne Liirang aa ama Rlatpes ne iirang, i iirang ngere iames; I vaik per a ra manep sa men ama aivet, de re lautu sagel ama Ngemumaqa. ¹²De ra ruqun ma',

“A revan. Auur arlias malai sagel ama Ngemumaqa. I aa ansinki ngen aa dlek dai qatias nget peviit. Be ai de uurel sil sever aa rlenki ai ama slurlki.

De aa tuaqevap mai dai ama atlunget. Be uut taqen nama atlu sagel ka, de uut taarl ne aa rlenki masmas aaviit, be aaviit, be quasik perlverleset. A revan.”

Lura Dai Sa Verleset Ne Araa Getget

¹³Baip maget de iak nevet lura ama Barlta qa snanpet na ngua ma', “Lura, i ra mu ama luan ama ainkul-nget, i ama lauil-a-nget, dai nemta na ra? De ra men naqua?”

¹⁴De ngua virliit ba qa ma', “A Barlka, katikka ngi ngiat drlem.”

De qa ruqun a ngua ma',

“Lura dai mekai ra ral ama merlen ama slurl-nget de ngen ama getget nagel ama qumes-ta. De ra ukmes te araa luan nama Sipsiviini arla qerekka, bama luan dai maikka ama lauil-a-nget.”

¹⁵Taqurla be qatikka ra tuqun per ama Ngemumaqa aa saqang.

Be ai de ret matna ver aa rletki ver ama niirl ngen ama arlen mai ve aa Lautu-vem-ki. De diiv ama Ngemumaqa qe uas tem ta ip taquarl ama kaap ngere ngung pet ser ama vetki.

¹⁶Be ra dai saqias diip kuasiq ama getki vem ta de diip kuasik dingding sep ta. Dama nirlaqa dai diip kuasiq ai qes nismet ta, iv ama uilas per a ra.

¹⁷I raquarli ama Sipsiviini (i ma Iesus) dai qurli qa veleqes nama luqupki, sagel kurl ama Ngemumaqa. Be diip ka tit se ra semer ama kaina, i ama gla-singas-met-nget, i vukpuk se nget.

De diiv ama Ngemumaqa qe suquv ama medek never aa qaqet areves be saqias diip kuasik mager ip tek nak.

Luqa Iara Iv Ama Ngeriqit-ngen-iiram Nama Digim

8 ¹Baiv aa dama Sipsiviini nge bingmet ne luqa ama Digim, i qa iv ama ngeriqit-ngen-iiram. Be lua gel ama Ngemumaqa vuusep dai masna ama sungiit, i vesdet met lura mai araa aam sama malev ama depguas nama minit.

²De ngua lu ama Angeluqena ama ngeriqit ngen-a-iam na ra, i ra maarl ver ama Ngemumaqa aa saqang. I ra qurl a ra rama rlaun, i ama ngeriqit ngen-a-iam na nget.

³De iaq ama Angeluqa qa men be qa maarl gel ama luqupka, i qa sagel ama ranbandemiis. I qa raneng ama milarem ama gelagil, i ama gol ver a uum, i uum sagel ama mudemki, i ama nangas nemet ki, i araa mas nama atlu. De ra qurl a qa re iang ama mudem, iv ama ramas slep peleques nama Slurlka aa qaqet. Dama Slurlka aa uis araa raring nge tit per a na, ngere nama ramas nama atlu sagel ama Slurlka. De vet luqa ama luqupka, i qa sagel ama ranbandemiis, i ama gol ver a qa, dai ama Angeluqa qa mu lungera ama ranbandemiis per ama Ngemumaqa aa arlim.

⁴De lungera ama nangas ngen ama raring nge tit nemer ama Angeluqa aa ngerik sagel ama Ngemumaqa. ⁵Baiv aa dama Angeluqa qa mer ama milarem nama altingki never ama luqupka, i qa sagel ama ranbandemiis. De qa buuv em nama altingki. De qa rles a uum sever ama aivetki. Be sa aip ka rles a qi dama amngim-iirang maden maden, de vukpukdeng pama rarlias bama aiveres, de ngen ama qenkenki qip kuip.

Ama Angeluqena Ama Ngeriqit Ngen-a-iam Te Sis Ama Rlaun

⁶Baiv aa de lura ama ngeriqit ngen-a-iam nama Angeluqena ra raneng ama rlaun, dai ra muvem ip te sis nget.

⁷Be luqa ama Angeluqa, i qe rarles dai qa iis mer aa uak. Dama qaikki nama ais de ngen ama altingki de ngen ama qerekka nge mit per a na, de nge aat per ama aivetki. Be ver ama aivetki mai dai ama takanaut nge mang. De maiikka buup nama meng nge mang. Be diiv ama aiveriirang, i buup niirang dai diiv ama sebrlim met ki niirang. I ariq uure barlmet nama aivetki ip ma depguas niirang, dai be lenges be nama quanasem ama aiverem dap kurli ia-uam. De saqikka raqurla nama meng.

⁸Baiv aa de iaq ama Angeluqa naset, luqa qa iis mer aa uak. De ra rlu nama ualdengaqa, i qat dang, i ama slurlka ip taquarl ama damki, i qat dan sev ama kaska. Dama kaska aa garliqa qa guirltik bama qerekka na qa. ⁹Be liirang aa, i iirang ngere iames pama kaska dai buup niirang nge ngip. De buup nama sip, i lenges na nget.

¹⁰De luqa ama Angeluqa ip ma depguas ka iis aa rlaunka. Dama ualdengaqa, i qem ngim slep bama nirlaqi, dai qa at never ama uusepka. Be qa lenges nama kaina de ngen ama menpiit per ama qerleng iirang, i buup niirang. ¹¹Be luqa ama ualdengaqa dai aa rlenki ma', A QARIAQA de qa aat per ama kaina. Be lungera ama kaina dai guirltik per a nget bama gaingka-vem-nget malai. Be buup nama qaqet ta suup met lungera ama kaina, be ra ngip.

¹²Baip perleset ne liina, de luqa ama Angeluqa, i qa ip ma rlatpes dai qa iis aa rlaunka. Be ne aa dlek dai qa lenges nama nirlaqa, de ngen ama iaqunki, de ngen ama ualdang, ip kuasik ngerem ngim slep. Be qa rek pe a niirl arleves bama velunget. De saqikka ngen ama arlen, i quasiq ama rlu ngerem ngim nama atlu.

¹³Baip perleset ne liina, de ngua lu ama berlasuqa ama slurlka, i qe uuvup per ama uusepka. Be lua, i qa tit de ngu narli qes nes slep ma',

“Guari, guari, guari, maikka gua arlem never ama qaqet per ama aivetki. I raquarli, as iari aa ama Angeluqena ama depguas na ra, i ama qares ip te sis mer araa rlaun. Be diiv ama merlen, i maikka ama slurlngat dai diip nge ren per ama qaqet.”

Ama Angeluqa Ip Ma Ngeriqit Ka iis Aa Rlaunka

9 ¹ Baiv aa de luqa ama Angeluqa ip ma ngeriqit ka iis aa rlaunka. Taqurla de ngua lu iaq ama Angeluqa, i qa ip taquarl ama ualdengaqa, i lek me qa nev uusep be qa aat per ama aivetki. De ra qurl a qa re iaq ama kiqa. I luqa ama kiqa ip ke tatem na re luqa ama demka, i maikka qa saimanep, i quasiq ai deng na qa iai. ² Baiv aa de qa rattem met luqa ama tarlka na re luqa ama demka. Dama nangesaqi qia maarl namet luqa ama demka, i ama nangesaqi ip taquarl nemer ama altingki, i maikka ama slurlki. Be luqia ama nangesaqi, dai qia uung ama nirlaqa ngen ama uusepka. Be ama nirlaqa dama uusepka dai ip taquarl ama arlenki.

³ De buup nama tarang nge men nep luqia ama nangesaqi, be nge qiavarl manep sever ama aivetki. Be nge mer ama dlek, i nger ip taquarl ama qutmangam angara dlek. ⁴ De aret nev Uusep ta ruqun lungera ma',

“Kula ngene lenges nama garas, de ngene iarang taqurla muqas muqas, i ai de iirang nget den per ama aivetki, de ngen ama meng. Kurli! Dav maikka mager ip ngene lenges ne lura ama qaqet, i quasiq ama Ngemumaqa aa merlengaga de araa qames. ⁵ I qatikka mager ip ngenen ban lura ama qaqet tama merlen ip sama iaquan ama ngeriqit. Dap kuasik mager ip ngene peleng ta.”

De lungera ama tarang dai nge tit maden de ngererl kurl ama qaqet tama getget, i ngererl kuarl tem nget, dai nger ip taquarl ai dama qutmangam nger kutmet. ⁶ De diip pet lungera ama niirl de diiv ama qaqet dai re mali rama ais ip tep ngip, dap diip kuasik mager ip te lu sever a qek. Ii, be maikka diip te narliip padiip tep ngip, dap katikka quasik maget. I qatikka diip kurli ra, i re iames de re teving se lungera ama getget. ⁷ I lungera ama tarang dai ngerem ngim ip taquarl ama hos, i nge muvem nanas ip sever ama arasmesna. I ver arla ves dai ip taquarl ama ning ama gelagil-a-nget. De arla sak-ngiit-nek ip taquarl ama qaqet. ⁸ De angara qesing ip taquarl ama hos arla qesing. De angara arlking dai qatias ama slurlnger ip taquarl ama laion arlking. ⁹ De ser, angara lemeng dai vesdet nama kaav iigrling. De semer angara qivarlet ip taquarl semer ama kariskina, i ai dama hos ngere quiaik sever ama arasmesna be ngerek nak maden. ¹⁰ De angara vilang ip taquarl ama qutmangam, i ai de ngere kutmet na nget. De angara dlek ip ngere lenges nama qaqet maden maden, sama iaquan ama ngeriqit.

¹¹ De ngua lu iaq ama Angeluqa, i qa dai angara slurlka ip taquarl ama King, i ai de qe uas tem nget. I luqa dai qe uas tama demka, i maikka qa saimanep, i quasiq ai deng na qa iai. I nama lengiqa ma Hibu dai ai de ra tis ka ma', *ABADON*. De nama lengiqa ma Grik dai ai de uut tis aa rlenki ma', *APULIUN* i liina ma', *A-lenges-pem-ka*. ¹² Dai luqa ama merlenka ama slurlka, i qe rarles dai sa verleset na qa. Dap ngene narli! Katiaskerl iaiaam aa ama merlen-iam, i qatiaskerl diiv ian den.

Ama Angeluqa Ip Ma Ngeriqit-Ngen-A-Qa Qa iis Aa Rlaunka

¹³ Baiv aa de luqa ama Angeluqa ip ma ngeriqit-ngen-a-qa, qa iis aa rlaunka. Taqurla be ngua narli a qeq aa qenem, i qurli qa veleqes nama alem ama

rlatpes, i ra ding se nget per ama altaqi, i qi nama gol. I qurli qi dama Nge-mumaqa aa saqang.

¹⁴De qa ruqun ama Angeluqa, i qa raneng ama rlaunka, i qa ip ma ngeriqit-nngen-a-qa, dai qa ruqun a qa ma',

"Lura iara ama Angeluqena ama rlatpes na ra, i ra quap per a ra mer ama kainaqi ama slurlki ma lupretis, dai mager ip gia ding se ra ip ta iit."

¹⁵I murl ama Slurlka qa quap per a ra, ip kuasik mager ip ta tit te peleng ama qaqet pe luqia ama giqi ruut. I qa meraqen ma',

"Sa ngua mu ama ageski, de ngen ama iaquunki, dema nirlaqa de ngen ama qeleqem men ama nirlaqa, ip ta iit ip te peleng. I ra matmet nama qaqet sever ama liin ama depguas per ama aivetki, be luqa ama liinka ip ma depguas, dai ra verleset na ra."

¹⁶Baiv aa de ngu narli sever ama Amiqena, i lura, i ai de re peleng, dai ra men per ama 200 milian, i maikka buup na ra, i ra mugun dama hos.

¹⁷De ve gua viinki dai ngua lu ama quatta, i ra mugun dem nget. I ra mu ama serlap, i nget nama kaap, i nget dai ama marianget, de nget dai ama blu dama geran a nget. Dama hos angera ning dai ip taquarl ama laion. De mer arla aam dai ngeret kuat nama altaing de ngen ama nanges-aap dama dul ama rluqa na nget. ¹⁸Dama garliqa, i qa ip ma depguas nama qaqet per ama aivetki, dai liirang aa ama viirang ama depguas, i baingbaing se iirang mer ama hos arla aam dai iirang nge veleng ta. I liirang aa dai ama altingki, dama nangesaqi, dama dul ama rluqa na nget.

¹⁹Be lungera ama hos angera dlek, dai qurli nget mer arla aam de ve angera vilang. I ama vilang dai nger ip taquarl ama qem, i ama ning dem nget. Be ai dama hos ngere lenges nama qaqet ne lungera.

²⁰Dap lura ver ama aivetki, i quasiq ai liirang aa ama viirang nge veleng ta; de kuasiq ai ra guirltik per araa rut. De quasiq ai ra ngim temanau ne liirang aa, i ra rekmet ne iirang ne araa ngerik. Ii, de quasiq ai ra qik de liina, i re lautu sagel nget, i ama laus, de ngene lungera ama qaak-nget, i ra rekmet na nget nama gol, de ngen ama silva, de ngen ama bras, ngen ama dul, dama meng. I liirang aa dai quasik mager iv iirang nge tit, dap kua iirang ngerem ngim, dap kua iirang ngere narli ama lengi. ²¹Dap lura ama qaqet, i quasik ta guirltik per araa rut, i quasik tiktik dem ta sa tekmet nama viirang. I qatikka re peleng ama qaqet, de re tekmet nama qenang, de re tekmet ne ngen ama ngerl-vem-iirang, de re suam se iari araa quvang iirang.

Ama Angeluqa Qa Qurl Ma Jon Tama Qemengini

10 ¹Baiv aa, de ngua lu iaq ama Angeluqa ama dlek-per-a-qa, i qa men navuk nev Uusep. I qa uung nas nama aavulki, dama qelalagurlka dai qurli qa daleng aa ningaqa. De aa sakngaqi dai qia sin ip taquarl ama nirlaqa. De aa ilaing-isiim dai isim ip taquarl ama veniqiam, i ian derang mer ama altingki. ²I qa raneng ama Qemengini nama langinges pe aa ngerik, i quasik ta imaneng es. De qa mu aa ilaingiit ama merlmerliit per ama kaska de aa ruarliit dai ver ama aivetki. ³Be sa aip ka mu aa ilaing, de maikka qa nes slep, ip taquarl ama laion, i maikka qes nes. Be sa aip ka nes taqurla, de vukdeng pama rarlias ama ngeriqit ngen-a-iam na nget. De nge taqen ne angera lengi.

⁴Be sa aip pukdeng pe lungera ama rarlias, de ngu narliip ngu iil ama lengi, i nge meraqen na nget. Dap ngua narli iaq aa qenem, i qa meraqen nev Uusep ma',

“Kula ngi iil lunger iara ama lengi, i ama rarlias nge meraqen na nget. Naqatikka mager ip sever ana, se nger aa gel ngi.”

⁵Baip naset liini iara, de luqa iara ama Angeluqa, i sa ngua lu qa, i qa mu aa ilaing per ama kaska ngen ama aivetki, dai qa quarl ne aa merlmerliit piit sev Uusep. ⁶De qa tuvuusep ne luqa ama Ngemumaqa aa rlenki, i qe iames masmas. I luqa, i qa rekmet nama Uusepka dama aivetki dama kaska de ngen ama tekmeriirang mai, i qurli iirang pet liirang aa ama depguas ne iirang. De luqa ama Angeluqa qa meraqen taqurliani ma',

“I saqias kuasik mager iv ama Ngemumaqa qa tu de ver auut. Kuasik!” ⁷Be aiv ama giqu iv ama Angeluqa iv ama ngeriqit ngen-a-iam, i qe iis aa rlaunka, be semet ka, de diiv ama Ngemumaqa qa baing se liirang aa, i murl ka sil nauirl sever iirang de qa rerles iirang. I murl ka meraqen niirang bareq aa Aamki-na-ra, dav a iara dai iirang angera giqu iv iirang nget den. ⁸De luqa, i medu ngu narli aa qenem nev uusep, dai saqiaskerlka qa ruqun a ngua ma',

“Ngi iit ip ngi at liina ama langing-iini, i barl dem iini, ve luqa ama Angeluqa aa ngerik, i qa maarl ver ama kaska ngen ama aivetki.”

⁹De ngua mit sagel ama Angeluqa be ngua ruqun a qa ma', “Ngi qurl a ngua re liina ama langing-iini.”

De qa ruqun a ngua ma', “Ngia aar iini de ngia as iini ip maikka diiv ama treska vem iini met ngi ip taquarl vama mesuqi. Dav aip ngia quaniq iini sede gia rlan, de maikka diiv ama gaingka malai.”

¹⁰Be sa aip ka meraqen be verleset, de ngua mer ama langing-iini ama giliini nev aa ngerik de ngua mes iini. Be met ngua, dai maikka ama treska ip taquarl vama mesuqi. Dap sa aip lua, i ngua mes iini, dama gaingka vem iini de gua rlan.

¹¹De ngua narli nev uusep ma', “Maikka mager ip saqiaskerlka ngi sil nauirl sever ama tekmeriirang, i diiv iirang nge ren per ama liin, i buup nama qaqet never ama qerleng, i buup, de never ama lengiqa, i buup, i qa muqas muqas de qerlka barek ngen ama kingkena, i buup.”

Iaiam Ama Slurlka Aa Aamki Na Iam

11 ¹Dai aip naset liina, de aqek ka qurl a ngua rama vuqulka. I luqa dai ama qasiquatka ip te siquat sever ama tekmeriirang. De qa ruqun a ngua ma',

“Ngia raarlviit de ngi siquat sever ama Ngemumaqa aa vetki de ngen ama luqupka, i qa sagel ama ranbandemiis. De ngia risavet aiv ama qesna nama qaqet, i ai de re lautu ve luqia ama vetki. ²Dap kula ngi siquat sever ama luqupka ama slurlka mer ama vetki ara aamki. I mager ip kurl luqa ama luqupka, i raquarli lura, i quasiq ai ama Judaqena na ra dai diip te lautu ve luqa ama luqupka. Be diip ta tes be diip te uirl, be diip ta at luqia ama luqupki ama glasing-a-qi. Be diip te uas tem ki sama iaquan, i ama malev ama rlatpes ngen a iim.”

³De diip ngu nem gua qaqeraiam iv iane sil ne gua lengi, i diiv iane su sama niirl, i ama 1,260 na nget. I diiv iane urlisnas nama luan ama rlek-rlek-met-na-nget iv iane teqerl ai ama arlemigl ne iam.

⁴I liiam aa dai iane siquat tama mengiam ama Ulip. De ngen ama laam-iam, i ian maarl ver ama Slurlka aa saqang, i qe uas tama aivetki mai.

⁵Be quariq aiv aqek ke narliip ke tekmet nama vu sagel iam, dai diip puk sama altingki mer ian aambim, ip ki iin ian a qumes-ta. Ii, dai maikka ama revan, i ariq aiv iak ke narliip ke tekmet nama vu sagel iam, dai qatikka raqurla be maikka diip te ngip.

⁶Be ian a dlek nagel ama Ngemumaqa ip mager iv iane pes ser ama qaik, i aip lua, i ianel sil nama Ngemumaqa aa lengi. De ian aa dlek iv iane guirltik per ama kaina iv ama qerekka na nget. De ian aa dlek iv iane lenges nama qaqet never ama aivetki nama tekmeriirang, i quasiq ai ama atliirang, i iirang muqas muqas. Dai be qatikka mager iv iane tekmet taqurla qur ian a narliip.

⁷Baip lua, i ian perleset nama rletki, i ian sil nama Ngemumaqa aa lengi, de luqa ama Semka, i qem ngim ip taquarl ama aurlka dai diip ka iit nemer ama demka, i quasiq ai deng na qa. Aip lua, i qa sik nemet ka, dai qe na iam ta tes na, dai diip ka sev ian pes be diip ke veleng iam.

⁸Be diip kurli ian a qetdengiim pama aiska ama slurlka ver ama qerlingki ama barlki (ma Jerusalem), i murl ian a Slurlka qa ngip men ama lalemka ver a qi. I ai de uurel sil de uure siquat tem ki sevet liim aa ma', *Sodom* dema *Isip*. I diiv ama tuvetki barek luqia ama luqupki. ⁹De diip kuasiq ai araa ding sama qaqet nevet luqia ama luqupki ip ta ru iam mer ama matmat sama niirl ama depguas ngen iaq a garliqa. De iari, i araa qetdeng muqas muqas, i ra never ama qerleng mai, de never ama lengi mai, dama liin mai nama qaqet, dai diip ngererl a ra de re taqam ngim sagel ama ngiv-iam.

¹⁰De diiv ama qaqet never ama aivetki, i lura, i quasik ai ra tu araa qevap, dai diiv ama arlias per a ra, i ian ngip. Be diip te taing, de ra tes, de rerl kuarl tama ranbandem bareq araa rluavik katikka. I raquarl liiam aa ama sil-nauirl-iam dai mekai ian kurl ama qaqet per ama aivetki tama getget ama vunget.

¹¹Baip naser ama niirl ama depguas ngene iaq a garliqa, dama Ngemumaqa qa maarl nama sil-nauirl-iam be saqiaskerlka ian ne iames. Ii, iane maarl be ian maarlviit. Be ama qaqet ta lu iam, i saqiaskerlka ian maarl never ama aapngipki de maikka reng ning maden. ¹²Baiv aa dema sil-nauirl-iam iane narli a qeq aa qenem nev uusep, i qes nes slep sagel iam ma', "Uan den iinamek sasari!"

Baiv aa, de ian mir iviit se vuusep pama aavulki, be ian a qumes-ta ra lu iam, i ian diir iviit.

¹³De qatikka vet luus aa, de maikka ama qenkenki qia men, i maikka ama slurlki. Taqurla be lenges nama vet, i buup na nget. Be ama 7,000 nama qaqet dai sa ra ngip nagel luqia ama qenkenki. Taqurla be iari ama qaqet, i qurli ra aa, dai maikka reng ning maden be ra sekdem mer araa viirang de ra guirltik per araa rut de re taarl nama Ngemumaqa aa rlenki, i qa vuusep.

¹⁴Sa verleset ne iaq aa ama merlenka ama slurlka ip ma udiam. Dap ngene narli. Naqatikka ama qares ip diiv iaq ama merlenka ip ma depguas kat den.

Ama Angeluqa Ip Ma Ngeriqit Ngen-a-iam Ka iis Aa Rlaunka

¹⁵Be ama Angeluqa ip ma ngeriqit ngen-a-iam, ka iis aa rlaunka. De aret nev uusep ta nes slep, i ra nes ma',

“Ama Ngemumaqa dai sa qa rekmer iv ama kingkena araa luquviirang mai dai qurli iirang pet ma Kristus aa arlim. I diiv ama Slurlka na qa bareq ama aivetki mai, be quasik perlverleset!”

¹⁶De lura ama Barlta, i ama maleviam ngen ama rlatpes na ra, i ai de ra tuqun mer ama Kingkena araa siaqina ver ama Ngemumaqa aa saqang, dai ra aan araa buum de vaik per a ra manep samen ama aivet, de ra lautu sagel ama Ngemumaqa.

¹⁷De ra ruqun ma',

“A Slurlka, ngi dai ama Ngemumaqa na ngi, i ama dlek mai gel ngi. I qatikka ai de qurli ngi masmas, de qatikka murl kurli ngi aa. De sa ngia met gia dlek ama slurlnget, bama King na ngi.”

¹⁸“Be lura ver ama qerleng iirang, i quasik ta tu araa qevrep dai rlet met ta slep, i raquarli gia qurek dai sa nge men.

I luqi iara ama giqi ip ki qiat nama ngipta ip ta ren sever ama Kot. Be iara dai ama giqi ip terl kuarl tama ranbandem ama atlungbet barek gia qaqet, i ret matna bareq a ngi.

I ra dai raqurliani. Gia Aamki-na-ra de gia qaqet, de lura mai, i araa rlen ama barl-nget de lura, i quasiaq ai ra veviit, i ai de ra taarl ne gia rlenki de re narligel gia lengi de ra tit kut nget.

De qerlka ama giqi qia men ip ngi lenges ne lura ama qaqet, i sa ra lenges, de ra veleng gia qaqet ama atlura, i mekai qurli ra ver ama aivetki.”

¹⁹Baiv ama Barlta ra meraqen be verleset, dama Angeluqena ra rattem mer ama Ngemumaqa aa vetki vuusep. De ra lu ama Bokiski nama Ngemumaqa aa Lengi, i Nget Peviit. I qurli qi sekgames pe aa vetki. Dama rarlias, de vaik-paikmet maden, de qatias semet nget saimanau, be ngeterl ama aivetki. Be ama qaik ngere raat ip taquarl ama dul, i maikka ama uises maden.

Ma Jon Ka Lu Ama Nanki Dama Qemka Ama Slurlka

12 ¹Taqrula, dai be ngua lu iani, i qatias iini muqas, i iini nge men pe uusep. I iini raqurliani. Ngua lu iaiq ama nanki, i qurli qi aa, i qia muremiis nama luanki, i qi ip taquarl ama nirlaqa. De araa ilaing-isiim dai qurli iisim per ama iaqunki ara rleng. De qia mu ama ualdang ama malepka ngen-a-iam demiis ip taquarl ama ningaqa vet te ves.

²Be luqia ama nanki dai ama rutka vem ki. Bama getgetka ip kia tu, dai sa qa men per a qi. I qi narliip kia tu, be maikka ama getgetka slep per a qi. Taqrula be maikka qis nes maden.

³Baiv aa de ngua lu iani, i iini nge men pe uusep. I iini raqurliani. Ama Qemka ama Slurlka ama nguin-nguinka, i qurli qa aa. I aa ning ama ngeriqit ngen-a-iam, de daa ning dai ama alem ama malepka na nget. Dama ngeriqit ngen, i iam nama ningiitnek, i iitnek dem nget, i iitnek ip taquarl ama King aa ningiitnek. ⁴De ne aa vilangka dai maikka qa suquv iaq ama liinka nama ualdang be qa rlu na nget saver ama aivetki. Dav iaiaam ama liiniam dai as kurli iam aa ver ama uusepka. De luqa ama Qemka dai qa maarl vet luqia

ama nanki araa saqang, i qi tekmer ip kil sal. I qurli qa de ver ama nanki iv aip kia sel are uimini, de diip masna qa as liina ama rluimini.

⁵Baiv aa, de luqia ama nanki qia sal ama rluimka ama quatka. Be diip luqa qe uas tama qaqet, i qurli ra ver ama aivetki. De diip ke raneng ama sekpetka, i qa nama ain, i ngere teqerl ne aa dlek. De masna ra mer ama rluimka iviit sev uusep sagel ama Ngemumaqa de sagel aa luqupki, i qe uas. ⁶De luqia ama nanki qia uaiq iasai savet luus aa, i quasik kurl ama qevel dav ama dul naik. Be vet luus aa dai iari ama Ngemumaqa aa Angeluqena dai sa ra muvem ne araa luqupka, ip diip te uas tem ki de ren ban a qi rama asmes sama niirl ama 1,260 na nget.

⁷Baip naset liina, dama asmesna nge men dama uusepka aa rlan, i ama slurlnget. Dama Angeluqena araa Barlka ma Maikel ken aa liin nama Angeluqena ra tesna, re ne luqa ama Qemka ama slurlka. Dama Qemka qe ne aa Angeluqena te guirltik sagel ta, i ra tesna re na ra. ⁸Dap kuasiq ama Semka aa dlek ip te uirl sama arasmesna. Taqurla be saqias kuasik mager ip kurli ra vuusep.

⁹Dama Ngemumaqa qa rlu nama Qemka qe ne aa Angeluqena sa meseng saver ama aivetki. I qatikka luqa ama Qemka dai maikka murl na qa. I aa iaq ama rlenki ma', *Satan*; de ver iang de ra tis ka ma', *Semka*. I qa dai ai de qat tit sama qaqet naver ama aivetki vuuqas.

¹⁰Baiv aa de ngu narli a qeq aa qenem, i qes nes slep dama uusepka a rlan ma',

“Iara dai auura Ngemumaqa dai sa qa iames nauut. Be sa qa reqerl ama qaqet ne aa dlek. De qa dai ama Slurlka na qa, i qe uas ip ke iames ne aa qaqet. I ra tis ka ma Kristus. I qatikka murl aanamek de luqa ma Satan, dai ai de qa tit sagel ama Ngemumaqa ver ama niirl ngen ama arlen ip ke kot sama Kristenkena sever ama viirang arleves, i ra rekmet ne iirang. Dav ama Angeluqena ra rlu na qa sa meseng sever ama aivetki.

¹¹Be lura, i ama Slurlka qa iames na ra dai ra uirl se luqa ama Semka nema Iesus aa aapngipki, i aa qerekka qa rletik bareq a ra ip te iames. I qa dai ama Sipsiviini na qa. De ra taarl ne aa rlenki, i re teqerl ai ra namen ma Kristus be ra uirl sema Satan.

Be quasik te rledeng tiq ama aapngipki, i ra raneng ma Iesus. De kuasiq ai araa arlem never araa mugunes per ama aivetki.

¹²Ii, ama Angeluqena ra qirlvem sema Satan nev Uusep. Taqurla be mager ip lura mai dama uusepka a rlan, dai mager iv ama arlias per a ra malai. Dap diiv ama vu bareq ama aivetki, de ngen ama kaska, de ngen ama qaqet mai. I liina dai ama sairliini aa. I sama Satan ka mit imanep sagel ngen, be maikka ama qurek-per-a-qa. I qat drlem, ai qasa aa veluus naqatikka, ip diiv ama Ngemumaqa qep kuap per a qa sevet liirang aa arleves, i ai de qe tekmet niirang.”

¹³De luqa ama Qemka, qa lu ai ra rlu na qa sever ama aivetki, be quasik mager ip kurli qa dama Uusepka aa rlan, de qe ngingarl se luqia ama nanki, i mekai qia sel ama rluimka. ¹⁴Dav ama Angeluqena ra qurl luqia ama nanki rama qivarleriim be qi kiavarl taquarl ama berlasuqa. Baip maget de qia qiavarl sever ara luqupki, i ama Slurlka qa muvem na qi bareq a qi ip ki trles

per a qi sagel kuasik kurl ama qevel dav ama dul naik. Taqurla ip katiyas mager ip kurli qi sangis ne luqa ama Qemka. Be diiv ama Angeluqena re taqa uas tem ki sama ages, i ama depguas ngene iaiq ara garliqa.

¹⁵Baiv aa, de luqa ama Qemka qa quat nama qerlapki. Be luqia ama qerlapki dai ip taquarl ama kainaqi ama slurliki, be qi qiuaik naset luqia ama nanki. I ama Qemka qe narliip luqia ama qerlapki qia at luqia ama nanki ip ke lenges na qi mai.

¹⁶Dap kuasik. I ama aivetki qia mat nevet luqia ama nanki. I ama aivetki qia qaang be qia srluup luqia ama qerlapki, i ama Qemka qa quat na qi. ¹⁷De luqa ama Qemka dai maikka ama qurek-per-a-qa nama nanki. De qa tit be qe narliip ka taarl nama arasmesna ip ke nama nanki are uis ta tesna. I lura ama qaqet, i ai de ra tit kur ama Ngemumaqa aa lengi, de rel sil ne aa lengi ama atlunget sevet ma Iesus de ra tit nequt ka.

¹⁸De luqa ama Qemka dai qurli qa aa dengerlking, i qa maarl.

Ama Aurlka I Baing Se Qa Nep Ma Ruqanepka

13 ¹Baiv aa de ngut lu, baingbaing se iak nep ma ruqanepka, i qem ngim muqas. I aa ning ama ngeriqit ngen-a-iam, de aa lem ama malepka na nget. Be iaq iaq ama lemka dai qurl ama King aa ningaqa demka. De vet lungera ama ning dai ama rlen, i nget muqas muqas, i nget tuqut ama Ngemumaqa. ²I luqa, i ngua lu qa, dai aa Aamki ip taquarl ama laion dav aa qesing ip taquarl ama pusiqa ama slurliki, de qerlka ngen aa ilaing dai ngerem ngim ip taquarl ama murlepka, i qa tit ne aa ilaing-isiim naik. De luqa ama Qemka, i sa ngua sil sever a qa, dai qa qurl luqa ama vuqa te aa dlek. De qa mu qa iv ama King na qa ip ka raquarl ka.

³De ngua lu luqa ai iaq ama ningaqa, i raquarl ai ra qut me qa be ra veleng ka be qia ngip. Dav ama bias ama slurlnget mene luqa ama ningaqa dai sa ding met nget be saqi maget na nget. Bama qaqet mai dai ngemerl a ra se liina. Be re narligel aa lengi be ret dadem ka. ⁴Taqurla, bama qaqet te lautu sagel ama Qemka, i raquarli qa quarl te aa dlek barek luqa ama vuqa, i aa ning, i buup. De qerlka re lautu sagel luqa, be ra ruqun ma',

“Maikka quasik aqek, i aa dlek taquarl luqa, i aa dlek peviit. Maikka quasik. Dap nemka dai mager ip ke na qa ian dresna? Maikka quasik.”

⁵Dama Ngemumaqa aa ding se luqa ip ka taqen mavik na qa, de qe taarl nanas gel ka. De aa ding se qa ip ke taneng lungera ama dlek ip ke tekmet ne liirang aa ama tekmeriirang sama iaquan ama malev ama rlatpes ngen iiram.

⁶Ii, baiv aa de baingbaing sama lengi-met-ka, i qa taqen mavik nama Ngemumaqa. I qa taqen mavik nama Ngemumaqa aa rlenki, de aa luqupki, de nama Ngemumaqa aa uis, i qurli ra Vuusep. ⁷Dama Ngemumaqa aa ding se qa ip ka tes aa liinka ip ka sev areves. Be qa raneng ama dlek ip mager ip ke uas tama liin mai nama qaqet, i ra ver ama aivetki mai. I lura dai ama qaqet, i araa lengiqa muqas muqas, de ngen ama qaqet, i araa qetdingki muqas muqas.

⁸Dai ama qaqet mai ver ama aivetki, dai diip te lautu sagel luqa ama vuqa. Dap diiv iaq ama liinka dai quasik te lautu sagel ka. I lura navet luqa ama liinka, i murl miaimek, i as kuasik ama Ngemumaqa qa mu ama aivetki, dap sa qa drlem se ra, be qa iil araa rlen nauirl. I luqa, i qa iil araa rlen pe aa

Langingka dai luqa, i qa mel se qa ip ke ngip bareq a ra, i ra tis ka ma', *Sip-siviini*.

⁹Dai nemta, i re narli lungera ama lengi, dai maikka mager ip te taqa mu araa asdem. ¹⁰I ariq aiv iaq, i ama Ngemumaqa qa mak na qa ip ke karabus, dai maikka diip ka iit sev ama karabus. Dariq aip ka mak ne iaq ip diip te veleng ka nama a sinki, dai aip liina nget den taqurla. Dai maikka mager iv ama Ngemumaqa aa qaqet ta taarl malkuil de ra tu araa tuaqevrep merep.

Saqi Iaq Ivuk Se Qa

¹¹Baiv aa de saqi iaq ivuk se qa namek men ama aivet. I ama alemiam pe aa uuves ip taquarl ama alemiiram pama sipsiviini arleves. Be aa qenem, i qa taqen be raquarl ama Qemki ama slurlki. ¹²I luqa, i qe tal ama dlek nagel luqa, ivuk se qa nep ama kaska. I qa mer aa luqupka be qa taqen sagel ama qaqet mai, ma',

“Diip ngen mai ngene lautu sagel luqa, i vadarli ama bias nge veleng ka, dap ngil ver a qa.”

¹³Be luqa ip maiiram dai qa raneng ama dlek ip ke tekmet nama rleriirang, i ama dlek-pem-iirang, i iirang muqas muqas. De naqerl mager ip ke tekmet nama altingki be qiat den nev Uusep be qiat den sever ama aivetki, dama qaqer araa saqang. ¹⁴Be luqa, i qe tal ama dlek nagel luqa, i qa arlma, dama Ngemumaqa aa ding se qa ip ket matna ama rleriirang ama dlek-pem-iirang ne luqa, i aa dlek. Be qatikka ne liirang aa, dai qe kaak tama qaqet never ama aivetki. I qa tuqun ama qaqet ma',

“Maikka mager ip ngene rekmet ne gua barlka aa sakngaqi iv aa nemki taquarl ka. De diip ngen aan a ngen a buum per aa arlim, i luqa, i mekai, i ama a sinki qia veleng ka. Dap kuasik, i qatiaskerl ke iames.”

¹⁵Dama Ngemumaqa aa ding se qa ip ke qurl luqia ama nemki tama laurlka. Be luqia ama nemki dai qia taqen. Be ariq aip kuasiq iari ama qaqet, i quasik te narliip te lautu sagel luqia ama nemki, dai diip ki ruqun iari ip te veleng ta ip te ngip.

¹⁶Baiv aa de luqa ip maiiram dai qa taqen madlek ma', “Maikka ngen mai ngene raneng ama merlengaga da ngen aa qames, de re a ngen aa ngeriqi-sing ama merlmerl iising arken. I qatikka ngen mai, i quattaa, i lura, i ama qelaing gelem ta, i rer ruirl, dap kua ngene lura, i quasiq araa qerang, de lura, i ama ruus per a ra, de ngene lura ama aa drlem per a ra, i re uas te araa bisnis, de ngene lura, i ret matna ver iari araa arlim, i ret matna naik.

¹⁷Dai be ariq aiv iaq dap kua iaiq, i quasik kia raneng luqa ama merle-ngaga, dai diip kuasik mager ip ten bandem dap kua rem nem araa ngama tekmeriirang.

¹⁸Dai nemka, i aa saikngias dai mager ip ke teqerl a ngen sevet liina. I lura ama qaqet, i araa drlem, dai maikka mager ip te taqas misavet ip tat drlem se luqa aa nambaqa. I luqa aa nambaqa dai qa men taqurliani ma', 666.”

144,000 Nama Qaqet I Re Taing Ama Taingki Ama Iameski

14 ¹Baiv aa, de ngua lu ama damki ma Saion de qerlka ngua lu ama Sip-siviini, i iini nge maarl pe reves. Dama 144,000 na ra dai ra maarl te

na qa. Be luqa, i aa rlenki qe ne aa Mam ama Ngemumaqa ian a rleniim dai ra iil me iim de araa qames.

²De ngu narli semer a qeni nev Uusep, i maikka semer iini nama atlu. I anges-anges mer iini. De ngu narli ama ngemerlas-iirang. I ngu narli semet liina ip taquarl ama qaqet te kutming nama rliin be ngerek nak nama atlu.

³I lura ama 144,000 na ra dai re taing ama taingki ama iameski gelna nama Ngemumaqa aa Siaqi. I ra maarl gel ama Rlatpes niirang de ngen ama Barlta araa saqang, i ama maleviam ngen ama rlatpes na ra. I qurli ra, i re taing ama taingki, i ama aqurlaitki, i qatikka ngerek se ra rat drlem a qi. I lura, i murl ama Ngemumaqa qa vandel per a ra never ama aivetki ne aa Uimka aa qereka.

⁴I lura ama quatta, i ama 144,000 na ra, dai quasik ta rekmet ne angama viirang te nama nankina. Dap te tekmet nanas be maikka ama mening ta. Be ra dai ai de ra tit nequr ama Sipsiviini arla gamansena. I ama Ngemumaqa qa vandel per a ra ne veleques nama qaqet never ama aivetki. Be ra, dai raquarl lura, i ama Ngemumaqa qa arlma, i qa guirl a ra ip bareq anas, ip ta dai qatikka aa liinka na ra, de barek ke nama Sipsiviini. ⁵De ra, dai quasik angama lengi ama qaak-nget nemet ta. Ii, maikka quasik araa qeni sever a qeni arleves.

Ama Angeluqena Ama Depguas Na Ra I Ra Taqen

⁶Baiv aa, naset liina de ngut lu iaq ama Angeluqa, i qe kiavarl mer ama serliqis. I aa rletki ip kel sil ne lunger iara ama Lengi ama Atlunget, i qurli nget masmas bareq ama qaqet mai, i qurli ra ver ama aivetki. I qel sil na nget bareq ama liin mai never ama aivetki, de bareq ama lengiqa, i qa muqas muqas, de bareq ama qaqet mai, i araa qetdeng, i nget muqas muqas. ⁷I ama Angeluqa qa meraqen saimanau ma',

“Sama giqu qia men iv ama Ngemumaqa qa taarl nama qaqet per ama kot. Taqurla be mager ip ngeneng ning me qa, de ngen deraarl ne aa rlenki. De maikka mager ip ngene lautu sagel ka, i qa rekmet nama uusepka dama aivetki, dama kaska de ngen ama menpiit mai.”

⁸De iaq ama Angeluqa ip ma udiam dai qa nes ma',

“Ama qerlingki ama slurli ma Babilon dai sa lenges na qi! I raquarli ama Babilon-kena dai sa ra qiat nama qaqet naver ama aivetki mai ip te tekmet nama ngerl-vem-iirang maden maden. De diiv ama Slurlika aa qurek sagel lura raqurla.”

⁹De iaq ama Angeluqa qa men ip ma depguas. Dai be qes nes slep ma',

“Nemta, i re lautu sagel luqa ama Vuqa de sagel ngen aa nemki, de ra raneng ama merlengaqa de araa qames, ¹⁰dai diip te srluuv iaiq ama vain, i qurli qi mer iaq ama kapka. Lungera ama vain dai ngere siquat nama Ngemumaqa aa serlinki. I maikka ama qurek-per-a-qa malai na ra. Taqurla be maikka diip te tal ama getget malai mer ama altingki, i ama dul ama rluqa na nget met ki, (ama salpa). Be diip lenges lenges na ra dama Angeluqena araa saqang de ngene luqa ama Sipsiviini arla saqang. ¹¹Be qatias diiv ama aavulaap nge taarlviit nemet luqia ama altingki, i qin ban a ra rama getget. Be lura, i ai de re lautu sagel ama Vuqa, de sagel ngene aa Nemki, de ra raneng ian a merlengaqa, dai lura dai diip kuasik te raneng ama maspetki ver ama niirl de ngen ama arlen.”

¹²Baiv lua, i liirang aa nge men, be lu ngen aa, i ngenet dadem ama Ngemumaqa aa lengi de ngene taneng a nget merep, dai quasik lekkek pa ngen a ngerik namene ma Iesus. Dap ngen deraarl malkuil.

¹³Baiv aa, de ngu narli aqek ka taqen nev Uusep. I qa taqen ma',

“Ngi iil ama lengi raqurliani. Lura, i re iames, i rerlas tem ta mene ma Iesus, dai aip ta ngip, dai diip te raneng ama Slurlka aa arlias.”

De qerlka ama Qevepka ama Glasingaqa qa ruqun ma',

“Ti, maikka mager ip masmas per a ra naser araa rleriirang ver ama aivetki. I diip mas per a ra vuusep. I diip te raneng araa ranbandem naver iirang.”

Sama Nirlaqa Qa Men Ip Ta Ter Ama Asmes Never Ama Aivetki

¹⁴Baiv aa, de ngua lu ama aavulki, i ama lauilaqi. I ama qaqeraqa qa mugun pem ki. I luqa dai ama King na qa, i qa mu ama ningaqa, i qa nama gol. De qa raneng ama sinki ama airikki ve aa ngerik, i maikka ama gerliqi.

¹⁵De saqiaskerlka baing se iaq ama Angeluqa sedarliik nev ama Ngemumaqa aa Vetki ama Glasing-a-qi. De qa nes slep sagel luqa, i qurli qa ver ama aavulki, be qa ruqun ma',

“Ngi diq ama asmes ne gia sinki! I ama asmes mai ver ama aivetki dai sa merl na nget! Taqurla, be qerl ama giqi iara ip ta tet lungera ama asmes.”

¹⁶Baiv aa, de luqa, i qa mugun per ama aavulki dai qa raneng aa sinki de qa rlan a qi ver ama aivetki. Be qi dikdiq ama asmes, i sa merl na nget. ¹⁷De saqiaskerlka iaq ama Angeluqa qa aang sedarliik nev ama Ngemumaqa aa Vetki ama Glasingaqa, i qi ve Uusep. I saqias kerlka qa raneng iaiaq ama sinki.

¹⁸Baiv aa de saqiaskerlka iak ka men, i qa men nagel ama luqupka, i qa sagel ama ranbandemiis, i ama alta. I luqa dai aa dlek ip ke uas tama altingki. De qa nes slep sagel luqa, i qa raneng ama sinki, i maikka ama gerliqi malai. I qa ruqun ma',

“Ngi at gia sinki, i maikka ama gerliqi malai. De ngi diq ama asmes never ama kasiq ama vain, i nget per ama aivetki, de ngi iingdemna na nget. I angera asmes mai dai sa merl na nget mai.”

¹⁹Baiv aa, de luqa ama Angeluqa qa raneng aa sinki de qa rlan a qi ver ama aivetki. I liina ngere siquat sever ama Ngemumaqa, i aa dlek peviit, ai diip ka tuvet bareq aa qumespik. Be diip ke verleset ne aa serlinki sagel ta ip taquarl luqa, i qa mainmet pe aa gam ip tama qerlapki nep nget. I lungera ama gam dai nget never ama kasikka, i ra tis nget, *Ama wain*.

²⁰I ama qaqet, i ra raneng ama Ngemumaqa aa serlinki dai qurli ra darliik ne luqia ama qerlingki. Be qa mainmet pem ta, be rama qerekka, i maikka qa ip taquarl ama aiqumka. I qa saimanep be mager ip lem sep ma qaqeraqa a uuves. Be qa tit, be qa tit saimanau, i maget kur ama 300 kilomita.

Ama Angeluqena I Ama Ngeriqit Ngen-A-Iam Na Ra, Rat Den Sama Merlen

15 ¹De aiv aa, de ngua lu iani ama barliini, i iini nge baingses nev Uusep. I ngua lu ama Angeluqena, i rat den sama merlen, i ama ngeriqit ngen-a-iam na ra. Be sa aip perleset ne lungera ama merlen, dai lungera de dengdeng. I diiv ama Ngemumaqa qe verleset ne aa serlinki ne liirang aa.

²Baiv aa de ngua lu iani ip taquarl ama kaska. I qem ngim nama atlu ip taquarl ama galas de ngen ama altingki. De ngua lu ama Slurlka aa liinka, i ra maarl vet garli nama kaska. I lura dai sa ra uirl se luqa ama Vuqa ngen aa Nemki, i qi tal ama dlek de qi dai ama rarlimini sama 666. I maikka quasik te lautu sagel liirang aa. I ama Ngemumaqa qa qurl a ra rama gitaqina, be ra raneng a nget. ³Be re taing ama taingki nagel ma Moses, i ama Ngemumaqa aa maatpitka. De saqiaskerlka re taing iaik nagel ama Sipsiviini. I luqia ama taingki dai raqurliani.

‘A Slurlka, ngi ama Ngemumaqa, i ama dlek mai gel ngi. I ama rlerii-rang mai, i ngi tekmet niirang dai ama glasing iirang, be iirang nge taarl nauura taing.

‘I raquarli ngi dai ama King bareq ama liin mai. De gia gamansena dai ama seserl nget naik de nget dai maikka ama revan-nget.

⁴Taqurla be mager iv ama qaqet mai reng ning me Ngi. De saqikka mager ip ta taarl ne gia rlenki veviit.

A Slurlka, ngi naik dai ama Glasingaqa na Ngi. I ama liin mai nama qaqet dai diip ta ren ip te lautu sagel Ngi.

I raquarli, gia gamansena ama seserl nget dai sa nge men sa sekgames.’

Kisim Bek 15.1

⁵Aip ta raing be verleset, de ngua ngim sev uusep dai ngua lu ama rumki ama glasingas-met-ki, i qi vama Ngemumaqa aa Lautu-vem-ki, i rattem met ki. ⁶De ngua lu ama Angeluqena ama ngeriqit ngen-a-iam na ra, i ra tit sama merlen, i iak de iak ip te lenges nama qaqet. I ra urlisnas pama luan, i maikka ama atlunget de ngeren sin malai. De ra aatik mene araa lemeng nama liit, i nget nama gol.

⁷De iani nemene liirang aa ama Rlatpes-niirang, i iirang ngere iames, dai iini nge quarl tama milat nama gol, i ama ngeriqit ngen-a-iam na nget sagel lura ama Angeluqena ama ngeriqit ngen-a-iam na ra. I lungera ngere siquat tama Slurlka aa serlin ama ngeriqit ngen-a-iam na nget.

Dai lungera ama serlin dai nget nagel ama Ngemumaqa, i qe iames masmas.

⁸De masna buuv ama Lautu-vem-ki nama nanges-aap, ngen ama ansinki, de nge ama dlek nagel ama Ngemumaqa.

Taqurla be maikka liirang aa nge vesdet pama Lautu-vem-ki, be quasik mager iv aqek ka ran sep ki, ip deng, i verleser ama tuvetki gel ama Angeluqena, i ama ngeriqit ngen-a-iam.

Ama Ngemumaqa Qa Verleset Ne Aa Serlinki Sever Ama Aivetki

16 ¹Baiv aa, de ngu narli iak kes nes, i qurli qa vama Lautu-vem-ki. I qes nes slep sagel ama Angeluqena ama ngeriqit ngen-a-iam na ra, ma’, “Maikka mager ip ngen diit, i iak de iak se a ngen a milat, i buup nget nama Ngemumaqa aa serlin sagel ama qaqet per ama aivetki mai!”

²Taqurla de luqa, i qe rarlma dai qa rles aa milatka sever ama aivetki. De maikka masna ama bias ama dlek-pem-nget, i nget muqas muqas, i maikka ama vunget, dai nge men per ama qaqet. I liirang aa nge men pet lura, i ama vuqa aa merlengaga men a ra. De saqikka ngene lura, i ai de re lautu sever aa nemki.

³Dama Angeluqa ip ma udiam ka mit be qa rles aa uaq ama milatka vama kaska. Be qa guirltik per ama kaska be qa ip taquarl ama qerekka nep ma

qaqeraqa, i sa qa ngip. Be ama tekmeriirang mai iai de iirang ngere iames pama kaska, dai iirang nge ngip.

⁴Baiv aa, dama Angeluqa ip ma depguas ka rles aa uaq ama milatka mer ama kaina, de met ngen ama menpiit. Be lungera dai guirltik per a nget bama qerekkka na nget. ⁵De ngu narli luqa ama Angeluqa, i ai de qe uas tama qerlap ka ruqun a Slurlka ma',

“Maikka murl dai qurli ngi aa, de iara dai qurli ngi aa. De ngi dai ama glasing a ngi. De vet gia kot, dai maikka ai de ngi taqat matmet sama qaquer ama vura.

⁶I lura, i ra lenges ne gia qaqet ngene gia Aamki-na-ra, i ama atlura, i ra veleng ta, be araa qerekkka qa arletik. Taqurla be ngirl kuarl tama qerekkka barek lura ama vura, ip mager ip te srluup. I maikka araa ranbandem aa, i re tal nget.”

⁷De ngu narli aqek kes nes, i qurli qa gel ama luqupka sagel kurl ama ranbandemiis, i qe tuqun ma', “Ti, a revan a Slurlka, ama Ngemumaqa na Ngi, i ama dlek mai gel Ngi. Ai de ngia tatmet sama qaqet per ama kot, be gia kot dai ama revan-nget dama seserl nget mai.” ⁸Baiv aa, dama Angeluqa ip ma rlatpes ka mit be qa rles aa uak ama milatka ver ama nirlaqa, bama Ngemumaqa aa ding sama nirlaqa be qe nin ama qaqet, i ama quatta ngen ama nankina. ⁹I luqia ama altingki never ama nirlaqa dai maikka ama uilas malai. Be maikka qi nin lura ama qaqet. Be ra tuqut ama Ngemumaqa aa rlenki. I raquarli qa, qa taarl ne aa tuvetki bareq a ra. Dap kuasik ta guirltik per araa rut ip ta taarl ne aa rlenki. Maikka quasik.

¹⁰Baiv aa, de luqa ama Angeluqa ip ma ngeriqit, ka mit be qa rles aa uaq ama milatka mer ama Vuqa aa siaqi, i qurli qa de qe uas. De masna ama bengaingki qia aat per aa liinka, i ama quatta ngen ama nankina, be res nis tik men araa qulbaing se lungera ama merlen ama slurlngit. ¹¹Be ra taqen mavik nama Ngemumaqa, i qurli qa vuusep, i re tal ama getget dama bias per araa qetdeng. Dap katiaskerl kuasik ai ra guirltik per araa rut de ra ngim temanau ne araa viirang, i re rekmet ne iirang.

¹²Baiv aa, dama Angeluqa ip ma ngeriqit-ngen-a-qa, qa rles aa uaq ama milatka ver ama kainaqi ama Slurlki ma lupretis. Be luqia ama kainaqi dai maikka ding a qi, iv ama kingkena rat den ngene araa amiqena, rat den ianai sagel ai de baingbaing sama nirlaqa. ¹³De ngua lu ama depguas nama Sinap, i nger ip taquarl ama qelmin. I baing se nget mer ama Vuqa aa aamki, de ngen aa Nemki ara aamki, de nemer iaq ama slurlka aa aamki-na-qa, i ama Kaak-ka. ¹⁴I lungera ama Sinap dai ngerem ngim taquarl ama qelmin, i ama Semka aa uis. De ai de ngeret matna ama rleriirang ama dlek-pem-iirang, i iirang muqas muqas. I nge mit maden maden sagel ama kingkena ver ama qerleng mai ver ama aivetki. I ngere narliip ngere tekmet nama kingkena ip te iingdemna ne araa amiqena, ip mager ip ta raarl nama arasmesna vet luqa ama Nirlaqa de Dengdeng. I diip ta tesna re nama Ngemumaqa, i aa dlek peviit katiyas.

^{15,16}I luum aa ama aiverem, i diip ta tesna ver auum, dai uum angera rlenki, nama Hibruqena araa lengi, dai ma', *AMAGADAN*. De ngene narli aaura Slurlka a lengi.

“Ngene narli! Diip Ngua ren sagel ngen ip taquarl ai dama suamka qat den. I quasik ngen drlem aip diip kesnada de ngua ren. Taqurla be ariq aip

lura ama qaqet, i qurli ra, i rem ngim, de re taqa mu araa luan, dai mager iv ama arlias per a ra. I raquarli, diip kuasiq ama qelepta tik gua anmenki be ngua lu ra, i qurli ra sena.”

¹⁷Baiv aa, de luqa ama Angeluqa de dengdeng dai qa mit be qa rles aa milatka mer ama serliqis. De aqek kes nes naivuk sagel kurl ama Ngemumaqa pama Lautu-vem-ki. I qa nes slep ma', "Katikka verleset ne liirang aa!"

¹⁸Be sa aip ka nes dama amngim-iirang maden maden, de vukpukdeng pama rarlias slep, bama aiveres, de ngen ama qenkenki qip kuip. I luqia ama qenkenki dai as maikka ama slurli malai, i quasiq a qi ip taquarl murl iang, i ngere rarlima gel ma Adam de iinamek. ¹⁹De luqia ama qerlingki ama barlki ma Babilon dai barlmet na qi bama depguas nama garli. De ver ama qerleng mai dai lenges nama qaqer araa vet ngene araa tekmeriirang.

Dama Ngemumaqa dai quasiq ai ngerlangken per a qa nama viirang mai gel lura ama Babilon-kena, i ra rekmet ne iirang. Taqurla be qa rles aa milatka ne aa serlinki mai, sevet liirang aa arleves.

²⁰Ii, luqia ama qenkenki ama slurli qia men bama ailaniirang, i qurli iirang dama kaska aa rlan, dai iirang nge man manep pama qerlap. De qerlka ama dam mai dai nger aasik be quasiq a nget.

²¹Dama qaikki ama slurli, i qi nama ais nge raat, i maikka ama slurlnget, i ama dul na nget. I angera merlen iak de iak dai ip taquarl ama velempi. I lungera nge raat never ama uusepka per ama qaqet mai. Taqurla be ra taqen mavik nama Ngemumaqa sevet lungera ama ais arleves, i ngere lenges na ra maden.

Ama Nanki I Qirl Uirl Sama Ngerl-mer-iirang I Qi Tal Ama Ranbandem Ama Vu Nget

17 ¹Baip perleset ne liirang aa, de iak nemene lura ama Angeluqena, i ama ngeriqit ngen-a-iam na ra, i ra rles ama milat, ka men sagel ngua de qa ruqun ma',

“Ngia ren. I diip ngu reqerl a ngi ne luqia ama ngerl-met-ki, i ama qaqet mai rat drlem se qi. I maikka qi dai qi veviit, i qia uirl sama qerleng, i buup, i luqia, i qi siquat ip taquarl ama qerlingki ma Babilon, i buup nama kaina ver a qi. ²Ama kingkena never ama aivetki dai ai de re lenges nanas, i re na qi. De qerlka ama qaqet mai never ama aivetki dai ra rekmet nama tekmeriirang ama ngerl-vem-iirang te na qi. Be ne lungera ama gamansena dai lenges lenges na ra ip taquarl ama qerlap ngere lenges nama qaqet.”

³Baiv aa dama Angeluqa qa mer a ngua nama Qevepka aa dlek de qa mit se ngua iasai saver ama qerlingki, i ama ausaqi na qi, i qurl ama dul naik per qi. Be vet luus aa dai ngua lu iaiaq ama nanki, i qia mugun per ama aurlki ara rlang, i qi muqas, i ama mariaqi. I ver ara qetdingki dai ra iil ama a rlen, i buup. I lungera ama a rlen dai nget tuqur ama Ngemumaqa. De luqia ama aurlki dai ara ning ama ngeriqit ngen-a-iam na nget de ara alem dai ama malepka na nget. ⁴I luqia ama nanki qia mu ama luan, i ama blu qi nama mariaqi. De ara muremiis dai nget muqas muqas, i nget nama gol, be ver ara luan dai qia quap sama dul, i ama glasing a nget, i ngerem ngim nama atlu malai de ngen ama lalai, i maikka ngere tal veviit.

De qia raneng ama kapka ve ara ngerik, i qa nama gol. I buup ka ne araa tekmeriirang, i ama vu malai dama Ngemumaqa aa saqang. I liirang aa iirang ngere teqerl ne ara ngerl-vem-iirang.

⁵Be, de luqia ama nanki ara qames dai sa ra iil ara rlenki. I luqia ama rlenki dai, i qi teqerl ai qi dai ama rarlimini na qi sama ngerl-vem-iirang per ama aivetki mai. I ra tis ki ma', 'Babilon.'

⁶I luqia ama nanki dai qia veleng ama Ngemumaqa aa qaqet de ngene lura, i rel sil sevet ma Iesus. De ngua lu qi, i qia srluup lura araa qerekka be qi kabaing. Ngua lu liina be maikka ngemerl a ngua be ngua tu gua qevrep maberl.

⁷Dap luqa ama Angeluqa qa ruqun a ngua ma',

"Kula ngia tu gia qevrep maberl. I diip ngu reqerl a ngi nama rarlimini ve luqia ama nanki ara lengi angera rleng. De ngene luqia ama aurlki, i ara ning ama ngeriqit ngen-a-iam na nget de ara alem ama malepka na nget, i ai de qi tal ama nanki."

⁸Dai luqia ama aurlki, i sa ngia lu qi, dai murl kurli qi aa, dav iara dai quasiaq a qi iai. Dap diip laip kia iit nemet luqa ama demka, i maikka qa saimanep, i quasiaq ai deng na qa iai. Be diip ma Kristus ke lenges na qi be maikka diip lenges na qi mai. I murl, i as quasiaq ama Ngemumaqa qa rekmet nama aivetki dap sa qa iil aa liinka araa rlen, i iak de iak pama Langingka nama Iames. Dav iari dai quasik ka iil araa rlen. Be lura vet luqa ama liinka, i quasiaq araa rlen gel ama Ngemumaqa dai re nan se luqia ama aurlki, i araa dlek, i nget muqas. I raquarli, murl kurli qi aa, dav a iara dai qia aasik. De saqiaskerlka laip kia ren.

⁹Maikka mager ip ngene taqat matna na ngen a saikngias ip ngen drlem se liina. I lungera ama ngeriqit ngen-a-iam nama ning dai ngere siquat nama dam aa ama ngeriqit ngen aiim na nget. Be luqia ama nanki dai qia mugun dem nget. ¹⁰I lungera ama ning dai ngere siquat tama kingkena, i ama ngeriqit ngen-a-iam na ra. Be ama ngeriqit-na-ra nevet lura, dai sa lenges na ra, dav iak dai as kurli qa aa, dav iak dai as kuasik ka men. Be luqa, i qa nasat dai diip kurli qa sama veluus naqatikka.

¹¹De iaq ama King ip ma ngeriqit ngen a depguas dai qe siquat tama aurlki. I luqia ama aurlki, i murl kurli qi aa, dap sa iara dai quasiaq a qi. Dai qi nemene luqa ama liinka nama kingkena, i ngul sil sever a ra. I qerlka qa, dai diip lenges na qa.

¹²De lungera ama malepka nama alem, i medu ngia lu nget, dai ngere siquat tama kingkena, i ama malepka na ra. I lura, i as kuasik ta men. Dap diip te taneng ama dlek te ne luqia ama aurlki. Be ra dai diiv ama kingkena na ra sama veluus naqatikka.

¹³Be lura ama kingkena dai diiv araa tuaqevrep, i ama quanaska naik. Be araa rlen, i ama barl-nget, de araa dlek, dai diip te quarl te liirang aa bareq ama Aurlki. ¹⁴De diip ta taarl ip ta tes luqa ama Sipsiviini, dap diip ka sep lura areves. De qa dai ama Slurlka daleng ama slurlta, de qa dai ama King daleng ama kingkena mai. Be lura ama qaqet mai, i qurli ra, re na qa, dai lura, i murl ka nes tem ta iv aa uis na ra, de qa mak na ra bareq anas. Be ai de ra tit kur aa lengi veleques nama merlen de diip te ne qa be diip te uirl se lungera ama arasmesna.

¹⁵Dama Angeluqa qa ruqun a ngua ma',

"I medu, i ngia lu ama Ngerl-met-ki, i qia uirl sama qerleng, i buup, dai qi ip taquarl ama qerlingki ma Babilon, i buup nama kaina ver a qi. Dai liina

ngere siquat tama liin mai nama qaqet, i ama qaqet, i araa qetdeng muqas muqas, dama lengiqa mai, i qa muqas muqas, de ngen ama qaqet mai. ¹⁶De lungera ama alem ama malepka na nget, i sa ngia lu nget, dai lungera mai ngere nama Aurlki, dai diiv angera qumeski nama Ngerl-met-ki. Ii, maikka diip ngere lenges na qi maden de re rlekmet ne araa luan mai. De diip ta as ama serlik mai never a qi, de re iin me qi mai mer ama altingki.

¹⁷Ii, i diiv ama Ngemumaqa qa tu lungera ama tuaqevap da araa rlan, ip mager ip te rekmet ne liina ip baing se iini. I sa murl ka meraqen sever iini. I diiv ama aurlki qia aar ama dlek nagel lura mai be diip ngerek se qi, qi uas daleng ama kingkena mai, be deng pet luqi ama giqu, i murl ama Ngemumaqa qa meraqen sever iirang.

¹⁸Be luqia ama nanki, i sa ngia lu qi, dai qi siquat tama qerlingki ama slurlki, i ai de qi uas tama kingkena ver ama aivetki mai.”

Ama Lengi Sevet Ma Babilon I Sa Lenges Na Qi

18 ¹Baip naset liina, de saqi ngua lu iaq ama Angeluqa, i qat den navuk nev Uusep. I luqa ama Angeluqa dai maikka aa dleq ama slurlngat. De aa Muremiis dai nge rekmet nama aivetki be qia sin malai. ²De maikka qa nes ne aa dlek slep ma’,

“A qerlingki ama slurlki ma Babilon dai sa lenges na qi! Sa lenges na qi! Be sa qi dai ama luqupki nama reqanges, i buupki nama Sinap ngen ama iaus, i nget muqas muqas, de ngen iarang nev ama dul. De diiv ama uaik, i nger ip taquarl ama qarlu dama berlasu dai nge buup luqia ama luqupki. ³I raquarli, luqia ama luqupki dai qi raquarl ama ngerl-met-ki. Be maikka qi teges tama qaqet mai ip te srluuv ara qerlap sever ama ngerl-vem-iirang maden maden, de ngen ama tekmeriirang ama viirang. Taqurla dama Kingkena mai dai qerlka re na qi, i re tekmet nama vu. De lura ama qelaing gelem ta, dai re tal ama qelaing peviit ne ara gamansena, i qi rarliq ama tekmeriirang, i iirang ngere tal veviit.”

⁴De saqiaskerlka ngu narli iaq aa qenem nev Uusep, i qa taqen ma’,

“Ngen, i gua qaqet, maikka mager ip ngen diir ianai nevet luqia ama luqupki de ngen diit namen a ra. I arik ma’, ngene tal ama ranbandem ama vunget sever ama viirang arleves.

⁵Be maikka araa viirang dai iirang peviit. Bama Ngemumaqa qet lu araa viirang mai.

⁶I diip ke guirltiq araa viirang bareq a ra, i murl luqia ama luqupki qia rekmet niirang sagel iari. I qia rles ama milatka nama viirang sagel ngua uis, dap diip ngu guirltik ba qi nama milar-iam. Maikka!

⁷Taqurla dai be maikka mager ip ngene van a qi rama getget slep, ip katikka maget kut lungera ara gamansena, i qia qiat nama tekmeriirang, i buup bareq anas.

I qatikka da ara rlan dai ai de qia taqen ma’, ‘I qatikka ngua dai ngua veviit, i ngu uas tama qerleng buup ip taquarl ama King. De ngua dai quasik ai ama sauaiikki na ngua. Kuasik. De quasik mager ip ngu nak nama arlemigl never aqek nevet gua liinka, i qa ngip. Maikka quasik!”

⁸Be ngene lu, diip per ama nirlaqa ama quanaska, i diiv ama tuvet nge ren ba qi, i nget muqas muqas. I ama aapngipki, de ngen ama

arlemigl naver ama ngipta, de ngen ama niingki tama asmes. De diip ta rang mer ama altingki, i raquarli ama Slurlka ama Ngemumaqa, i aa dlek peviit, be diip ka tuveta ba ra.

⁹Dama Kingkena mai never ama aivetki, i re na qi de re paikmet te na qi sever ama viirang be qurli ra ver ama qelaingka aa rleng, dai diip te lu ama rlevunki ngen ama rluqa de ngen ama aulairl maden naver a qi. Taqurla be lura ama kingkena dai diip tek nak be rek nak nama arlemigl dama merlenka ver a ra. ¹⁰Be diip tet lu raqurla de ngeterl a ra slep, i ret lu ama tuveta ama slurlki, be ra maarl sangis de rek nak slep ma', "Aiiiii aauuu. Aiiiii aauuu. Ngu lu nanaa be lenges nama luqupki ama slurlki, i mekai ara dlek peviit? Ma Babilon, i lenges na ngi sama veluus, i ngi tal ama tuveta."

¹¹Dap lura, i rem nem ama tekmeriirang per ara luquviirang per ama aivetki, dai diip tek nak de re pererl araa ngerik, i araa arlem aa. I raquarli quasiaq aqek ken ban per araa quvang be lenges ne araa bisnis. ¹²I lungera ama quvang dai ama gol dama silva, dama dul, i maikka ama glasing a nget, dama lalai, i maikka ngere tal veviit, dama luan, i ama blu, i nget muqas muqas, dama luan, i ama marianget ama qeiangkeiang nget. Dama meng, i nget muqas muqas, i angera mas nama atlu, dama tekmeriirang mai, i ra rekmet ne iirang nama Ilipan angera alem, dama tekmeriirang mai, i ra rekmet ne iirang nama meng, i ai de ngere tal veviit. De qerlka ngen ama bras de ngen ama ain, de ngen ama dul, i ama relepteleiv-iirang per a nget.

¹³De iang ama quvang, i ra nem nget dai nget taqurliani. Ama tekmeriirang, i iirang angera mas nama atlu, dama arles, i nget muqas muqas ip ta tes, dama qinepki, i ara mas, dama marles, i nget muqas muqas, i arlaa mas, dama sanda ama atlunget, dama vain ngen ama uil, dama plaua ngen ama wit ama atlunget, dama bulmakau ngen ama sipsip, dama hos ngen ama karis. De qerlka ngene lura, i re bisnis nama qaqet, i rem nem ta maden maden sever araa rleriirang. I liirang aa mai dai quasiaq aqek ip saqias ken ban per iirang.

¹⁴Ii, be diiv ama qaqet, i ai de re bisnis be ren ban per araa quvang dai diip te ruqun ma',

"Liirang aa, i ama atliirang, i ai de ngene rarliq iirang, dai sa quasiaq iirang aa. De gia Muremiis ama atlunget, i liirang aa mai dai sa iirang nge aasik namen a ngen be saqias kuasik mager ip ngen der iirang."

¹⁵Be lura, i re bisnis ne liirang aa, be sa ra mer ama qelaing, i buup, dai maikka diip teng ning maden, i lungera ama getget ama vunget, i ret lu luqia ama qerlingki ama barlki qi tal nget. Be diip ta raarl sangis na qi, de rek nak, i araa arlem slep naver a qi.

¹⁶De diip tek nak ma',

"Guari, maikka ama arlem ngua malai nevet luqia ama qerlingki ama barlki! I murl dai qia mu ama luan, i maikka ama atlunget, i ama luan ama blu dama marianget, de qia muremiis nama gol, de ngen ama dul, i ama atlunget malai ngen ama lalai, i maikka ngere tal veviit. ¹⁷Be naqatikka iara sama veluus, dai lenges ne ara qelaingka, i ai de qia mugun per aa rleng."

De lura mai iai de re tekmet sama sipkina, de lura, i ai de ra tit dama sip, de lura, i ai de ret matna dama sip, de lura, i re bisnis per ama kaska, dai lura mai ra maarl sangis nema Babilon de rem ngim. ¹⁸Dai be ra lu ama nangesaqi, i ma Babilon kiat dang, de res nes slep ma', "Guari, Ngu lu quarl a qik iai ama qerlingki ip taquarl luqia, i qiat dang?" ¹⁹De qatikka ra rlu nama ianemaqa sever araa ning, de rek nak de qurli ra aa, i ama merlenka ver a ra. I ra taqen slep ma',

"Guari, maikka ama arlem uut nevet luqia. I luqia dai mekai qia raneng auut se auura bisnis, i imanau de iinamuk dama sip. Be mekai uut mugun per ama qelainga a rleng. Dai maikka a arlem uut! I naqatikka masna lenges na qi!"

²⁰Dap ngen, i qurli ngen pe Uusep, dai maikka mager iv ama arlias per a ngen, de saqikka ngen, i ama Ngemumaqa aa liinka, de ngen aa Apo-selkena, de Aamki-na-ra, dai mager iv ama arlias per a ngen malai, i sa raquarli ama Ngemumaqa qa virliit ba ra ne araa viirang, i mekai ra lenges na ngen.

²¹Baip perleset ne liina, de ngua lu iaq ama Angeluqa, i qa mer ama dularl, i maikka ama a slurlarl iai de re tevik ama luan per aarl. Dai qa met larl aa de qa rlu na arl sep ma kaska. De qa ruqun ma',

"Dai saqikka liina raqurla dai diip tat luqia ama qerlingki ama slurlki ma Babilon de maikka re rlu na qi imanep slep, bama qaqet dai saqias kuasik mager ip diip tet lu qi.

²²Taurla be vet ma Babilon, dai diip kuasiq ama taing nama gitaqi dama rliin dema rlaun de ngen ama ailekmet, de iarang taqurla a ngere qenap. Be saqias diip kuasik semer iirang imuk per a ngi. Dama qaqet, i ra sunas ip tet matna ver ama rleriirang muqas muqas dama sikul, dai diip kuasiq ai qurli ra ver a ngi. De diip kuasik te rligus ama rais per a ngen a qerlingki.

²³De diip kuasiq ama laam ngerem ngim per a ngi. Dama lengi sever ama quatta ngen ama nankina, i re narliip te ngerlvet, dai liina dai saqias diip kuasiq iini nge ren imuk per a ngi ma Babilon. I murl gia barlta, i rerl uirl sama bisnis per ama kampani ver ama aivetki mai, dai maikka ama qaqet mai dai rat drlem sever a ra. De nama kuaindem, i ngen dekmek na nget, dai ngen dekmek maden nama qaqet never ama qerleng mai."

²⁴Be qatikka vet ma Babilon dai murl ta veleng ama Slurlka Aamki-na-ra de ngen aa uis, i re tal aa rletki. Be vet luqia dai ama rarlimini sama aapngipki bareq ama Slurlka aa qaqet per ama aivetki mai.

Ama Ngemumaqa Aa Liinka Dai Ama Arlias Per A Ra I Lenges Nema Babilon

19 ¹Baip naset liina, de ngu narli ama dengiqi slep mer ama qaqet dama Uusepka aa rlan. I res nes ma',

"Uut taarl nama Ngemumaqa aa rlenki! I qatikka auura Ngemumaqa, i qa naik dai qe iames nauut. I maikka qa dai ama dlek mai gel ka, de aa ansinki dai qiateviit. ²De aa gamansena dai maikka ama revan. Ai

de qa tatmet sama qaqet per ama kot, be aa kot dai ama revan-nget dama seserl nget mai. I sa qa kot se luqia ama Ngerl-met-ki, i mekai qia lenges nama qaqet mai never ama aivetki ne ara gamansena ama vunget. I qa guirltik ba qi nama ranbandem kur ara viirang, i qia veleng aa qaqet.”

³De saqiaskerlka res nes ma',

“Uut taarl nama Ngemumaqa aa rlenki! I ama rlevunki ama slurlki nemer ama altingki, i qi nin ma Babilon, be qatikka luqia dai ai de qia tit piit be quasik perlverleset.”

⁴Dama Barlta ama maleviam ngen ama rlatpes ngene liirang aa, i iirang ngere iames ama Rlatpes niirang, dai ra aan araa buum be re lautu sagel ama Ngemumaqa, i qa mugun mer aa Siaqi. I ra nes ma',

“Maikka ama revan, i uut taarl nama Ngemumaqa aa rlenki!”

⁵De ngu narli a qeq aa qenem ianai sagel kurl ama Ngemumaqa, ma', “Ngen mai ngen deraarl nama Ngemumaqa, i lu ngen aa, i qurli ngen per aa arlim. I lu ngen aa, i ngen, i ngene uas tama lat, i nget peviit, de saqikka ngen a ngen, i ama buaiskena na ngen. Dai qatikka ngen mai ngene palu gel ka.”

Ma Iesus Aa Asmeski Ip Trlas Te Aa Qaqet Men A Qa

⁶Baip naset liina, de ngu narli ama dengiqi slep mer ama qaqer, i buup, de ngene drlindrln de nget trlas. I ama lengi nge men ma',

“Uut taarl nama Ngemumaqa aa rlenki! I qa dai ama dlek mai gel ka! I sa qurli qa, i qe uas masmas! ⁷Iara dai maikka mager iv ama tarlingas per aaut malai dama arlias per uut de uut taarl na qa ne aa ansinki!

I sama giqi qia men iara iv aa Uimka ama Sipsiviini qe ngerlvet. I sa aa ngerlki dai qia muvem nanas ip ki ngerlvet na qa. ⁸I ama Ngemumaqa dai sa qa qurl a qi rama luan ama glasing a nget. I maikka ngeren sin malai, de maikka lungera dai ama iames-nget. De qia mu lungera ver a nas.”

(Lungera, i qia muremiis dai ngere siquat tama gamansena, i ama seserl nget gel ama Ngemumaqa aa Liinka.)

⁹Baiv aa, dama Angeluqa qa ruqun a ngua ma',

“Ama Ngemumaqa dai qa nes te lura ama quatta ngen ama nankina ip ta ren sever aa asmeski, i lua, i diiv aa Uimka qe ngerlvet. De diip ke qurl a ra rama arlias nagelnas, i ama atlunget malai.”

De qa rluses ma', “Lunger iara ama lengi dai ama Ngemumaqa aa lengi, i ama revan-nget.”

¹⁰Baiv aa de vaik per a ngua vet luqa ama Angeluqa aa arlim. Dap ka ruqun a ngua ma', “Kurli! Kula ngi lautu sagel ngua! I quasiq ai ama Ngemumaqa na ngua! I ngua dai ai de uunet matna raquarlina de ngene lura mai iai de ra tu araa qevap sevet ma Iesus de rel sil sever a qa. Dai maikka mager ip ngi lautu sagel ama Ngemumaqa naik.”

I raquarli ama lengi, i baing se nget sevet ma Iesus, dai ngere tekmet nama Aamki-na-ra ip tel sil sever ama Ngemumaqa nama Qevapka ama Glasingaqa aa dlek.

A Qaqeraqa I Qa Mugun Dama Hoski Ama Lauilaqi

¹¹Baip naset liina de ngua lu bing mene ama Uusepka, be never ama hoski, i qia maarl, i iak ka mugun per ara rleng, i ama lauilaqi. I luqa aa rleniim ma', 'A Revanka,' de aa iaiq ma', 'Ka-maarl-Madlek'. De ne aa gamansena ama seserlnget dai ai de qa tatmet sama qaqet per ama kot, de qe taqa tekmet sama arasmesna. ¹²De qem ngim ip taquarl ama rluqa ve aa sakngaiaim. De qa mu ama King aa ningiitnek per aa uuves, i buup ne iitnek. De daa qames dai iaiq ama a rlenki, i sa ra iil me qi. Be quasiaq aqek kat drlem pe luqia ama a rlenki ara rleng. Dap katikka qa naik dai qat drlem.

¹³Dama luanki ama ainkulki, i ai de qe rurlisnas pem ki dai ama qerekkka qa uung ki. Be ra tis aa iaiq ama rlenki ma', *Ama Ngemumaqa-aa-saikngias-pem-ka*.

¹⁴De iari ama arasmesna vem ta, i maikka buup na ra, i ra nev uusep, i ra mugun dama hoskina ama lauila-nget de ra tit naser a qa. De ver a ra, dai ra mu ama luan, i ngeren sin, i maikka ama mening nget malai, i ama lauila-nget. ¹⁵Be nemer aa Aamki dai ama sinki ama ainkulki, ama gerliqi ip ke dikmet ne aa qumespik never ama aivetki mai. Be diiv ama qaqet mai araa Slurlka na qa, be diip ke raneng aa sekpetki nama ain ip ke rurlistik per ama qaqet. Be nama Ngemumaqa aa dlek, i qa veviit, dai diip ka ruvet bareq aa qumespik. Be diip ke verleset ne aa serlinki sagel ta ip taquarl luqa, i qa mainmet pe aa gam ip tama qerlapki, i lungera dai ra tis nget 'ama wain'. ¹⁶De ver aa luan kur aa rlebaam, dai lungur iara ama a rlen ma', *A King daleng ama Kingkena mai. Dama Slurlka daleng ama slurlta mai*.

¹⁷Baiv aa, de ngua lu iaq ama Angeluqa, i qa maarl ver ama nirlaqa aa rleng. De qa meraqen slep sagel ama uaik mai, i nger kiavarl mer ama serliqis ma',

"Ngen den sever ama Ngemumaqa aa asmeski ip mager ip ngen dres ama serlik never ama kingkena! ¹⁸De diip ngen dres ama aarliit never ama barlta, i re uas tama soldiaqena, de nevet ngen araa hoskina, de ngene lura, i ra tuqun per angera rleng. De ngene lura, i ret matna ver araa bisnis, de ngen ama buaiskena, i ret matna naik, de ngene lura, i ai de re barlnas, de ngene lura, i qurli ra naik."

¹⁹Baiv aa, de ngua lu ama Aurlka ama Semka qe nama kingkena mai never ama aivetki, i re ngiingdemna ne araa qaqet, i ama rasmes-pem-ta. I re narliip ta tesna, te ne luqa, i qa mugun per aa hoski ara rleng ama lauilaqi. I re narliip ta taarl sev aa qames ken aa uaq ama liinka, i lura dai ama rasmes-pem-ta. ²⁰Dap kuasik maget na ra. I maiqatti raqurla be lenges na ra, i ra uurut luqa ama Aurlka ama Semka, de ngene luqa ama slurlka aa Aamkina-qa, i ama Kaak-ka. I luqa, i qe tekmet nama tekmeriirang ama dlek-pem-iirang, i ai de murl iinamek dai ai de quasik baingbaing se iirang taqurla. Be ne liirang aa, dai iai de qe kaak tama qaqet be re narligel ka, be ra tu ama Semka aa merlengaqa de araa qames. Be ra uurut lura mai de ngen iari iai de re lautu sever ama Semka aa Nemki. Be liiam aa dai ra qiat mer iam semer ama altingki be qatiaskerl ian iames met luqia ama altingki, i rlekrlek met ki, i maikka ama uildingki met ki.

²¹Be luqa, i qa mugun per ama hoski ara rleng ama lauilaqi, dai qa veleng lura ama rasmes-pem-ta iai de ra tit naset liiam aa. I qa veleng lura ne aa

sinki ama ainkulki, i ama gerli sepna na qi, i ai de baingbaing se qi met ka. Be naset liina dama Ngemumaqa qa nes tama uaik, be nge men be nge mes ama serlik nevet lura ama vura be uarl me na nget.

Ma Satan Ke Karabus Sama Ages Ama 1,000

20 ¹Baiv aa de ngua ngim, dai ngua lu ama Angeluqa, i qa men nev Uusep. I ve aa ngerik dai qa raneng ama a Ki de ngen ama Sen, i ama merlenka vem nget. I luqa ama kiqa dai semer ama demka, i maikka qa saimanep, i quasiaq deng na qa iai. ²De luqa ama Angeluqa dai qa uurut ama *Semka* i qa nama Quveqa, i luqa, i maikka murl na qa, i ama *Qemka*, iai de uut tis ka ma *Satan*, i ama *Iaus a ngere Mam*.

I qa uurut per a qa de qa iais per a qa nama sen ip kurli qa vama Karabus sama ages ama 1,000 na nget. ³Baiv aa de qa rlu na qa semet luqa ama ademka, i maikka qa saimanep, i quasiaq aa ngama arlim. Baiv aa de qa ves mer ama tarlka de qa ding ne aa lok. I liina raqurla ip kuasik mager ip ke kaak tama qaqet per ama aivetki se lungera ama ages ama 1,000 na nget. Baip naset lungera ama ages de diip ke rattem na rem ka ip ke paikmet sama veluus.

⁴Baiv aa de ngua ngim, dai ngut lu lura, i murl ta dik sever araa qen, i raquarli re taqal sil sevet ma Iesus, i re su marevan nama Ngemumaqa aa lengi. I maikka quasik te lautu sagel ama Aurlka ama Vuqa, de quasik te nan araa buum sagel aa Nemki, be quasiaq ai araa ding-senas ip ta tu ama Semka aa merlengaqa de araa qames, dap kua re araa ngeriq arlen.

I lura, dai ma Iesus ka maarl na ra never ama aapngipki ip te iames, te na qa. I qa mu ra ip te uas tama aivetki, sama ages ama 1,000 na nget.

⁵Dav ama Ngemumaqa aa uis, i rep ngip aanamek dap kuasik ta dik sever araa qen, dai as kuasik ka maarl ne lura never ama aapngipki. Dav as diip kurli ra ip deng, i ama 1,000 nama ages nger iit, de diip ka raarl na ra.

⁶Dai lura, i ra maarlviit dai maikka mager iv ama marl na ra malai, i raquarli ama Ngemumaqa qa mel se ra iv ama glasing a ra na ra. Dai be luqia ama aapngipki ip maiiram, dai quasik mager ip teng ning me qi, i raquarli diip kurli ra, re nama Ngemumaqa sama ages ama 1,000 na nget. Be diip tet matna bareq ama Ngemumaqa qe nema Kristus ip taquarl ama Lautuqi ara Uasta.

Ma Satan Ke Tal Ama Tuvetki

⁷Baip lua, i verleset lungera ama ages ama 1,000 na nget, de diiv ama Ngemumaqa qe rattem mer ama demka ne rema Satan. ⁸Be diip ka tit per ama qerleng mai ver ama aivetki ip ke kaak tama qaqet de qe ngiingdemna na ra.

Be diip te tekmet nama arasmesna ama slurlnget, i ma *Gog dema Magog*, dai diiv ian dresna, i maikka buup na ra. I quasik mager iv aqek ka risavet na ra. I maikka buup na ra ip taquarl ama qunka ver ama kaska aam. ⁹Be lura ama buurlem na ra, dai diip ta tit temna never araa luquviirang per ama aivetki, be diip te iingmirlek nama Ngemumaqa aa Uis per aa luqupki, i qurli ra ver a qi. I luqia ama luqupki dai maikka qi nadama Ngemumaqa aa rlan.

Be diip te tekmer ip ta tes ama qaqet mai ver a qi. Dap diiv ama Slurlka aa altingki manarevuk kia ren, be diip ki rletik per a ra, de vet ngen araa amiqena mai, be diip rlev a ra, de verleset na ra.

¹⁰Dema Satan, i luqa, i qe kaak tama qaqet per ama aivetki, dai diip te rlu na qa semet luqia ama altingki, i qatikka ai de rlekrlek met ki masmas. I luqia ama altingki, i sa qurl ama Aurlka ama Vuqa qe nama slurlka aa Aamkina-qa, i ama Kaak-ka, met ki.

Be qatikka diip te tal ama getget per ama niirl mai de ngen ama arlen mai. I qatikka diip taqurla vapiitpapiit be quasik perlverleset.

¹¹Baiv aa de ngua lu ama King aa mugun-met-ki ama slurlki ama lauilaqi, i qi ivuk daleng iari. I ama qaqer araa Mam ka mugun-met-ki. Bama aivetki dama uusepka dai ian aasik seda saqang.

¹²Baiv aa, de ngua lu ama ngipta ra maarlviit, i ama barlta de ngen ama qaqet maden. I ra men be ra maarl dama Ngemumaqa aa saqang. De qa barl daa Langing, i qa iil sever araa mugunes. De saqikka qa barl de iaq ama Langingka, i qa se lura, i diip te iames masmas.

De qa tatmet sama qaqet kut liirang aa, i ra rekmet niirang, i sevet liirang aa, i ra iil sever araa mugunes.

¹³Ii, ama Ngemumaqa qa tatmet sama qaqet, i iak de iak kur aa tekmeriirang. Be lura, i murl ta ngip sep ma kaska, dai qa marl se ra be ra men sagel ka. De qa men se lura, i murl ta mu ra, de ngene lura, i ra naver ama altingki sagel kurl ama iaus.

¹⁴Be qa verleset nama aapngipki ara gamansena, de ngen ama luqupki, i qurl ama ngipta ver a qi.

Baiv aa, de qa rlu ne liirang aa mai de ngen ama qaqet semer ama altingki, i quasik tem ngim be dengdeng. I luqia ama altingki, i ai de ngul sil sever a qi, dai ama aapngipki ip maiiram. ¹⁵Be ariq aiv iaq, i quasiq aa rlenki vama Langingka nama Iames, dai diip te rlu na qa sever ama altingki, (i luqia ip maiiram) i quasik mager ip kia reng.

Ama Uusepka Ama Iameska Ngen Ama Aivetki Ama Iameski

21 ¹Baiv aa de ngua lu baing sama Uusepka ama iameska de ngen ama aivetki ama iameski. I raquarli liiam aa iai de qurli iam nauirl dai sa ian aasik. De qerlka ngen ama kaska dai qa aasik, be quasiq a qa. ²De qerlka ngua lu auut Mam aa Qerlingki ama Slurlki, i qiat den nev ama Uusepka, i ara rlenki ma', *'Jarusalem, i ama Iameski.'* I luqia dai maikka ra murem ki be qim ngim nama atlu malai. I qim ngim ip taquarl ama nanki ama lugutki, i ama nankina ra muvem na qi ip diip ki ngerlvat ne ara ak pama Lautuvem-ki. ³Baiv aa de ngu narli iak kes nes nama lengi saimanau, ianai sagel kurl ama Ngemumaqa, i qe uas. I qa taqen ma',

"Ama Ngemumaqa dai diip kurli qa veleqes ne aa qaqet per araa luqup. I diip kurli qa gelna na ra ver aa mugunes. I qatikka ra dai aa qaqet na ra, de qa, dai araa Ngemumaqa."

⁴Be lura, i re tal ama merlen dai diip ke suquv ama medek mai naver areves. Be saqias kuasik mager ip diiv aqek ke ngip.

De diip kuasik mager iv ama arlemigl na ra.

De quasik mager ip diip te nak, de diip kuasik te taneng ama getget.

I liirang aa, i ama murlas-iirang dai, i sa iirang mai nge mit mas.

Ama Tekmeriirang Mai Dai Diip Ke Sama-iames Ne Iirang

⁵Dama Slurlka, i luqa, i qa mugun, dai qa sil ma',

“Ama tekmeriirang mai dai ngu sama-iames ne iirang.”

De qa ruqun a ngua ma',

“Ngi iil lungera ama lengi vama Langingka, i raquarli ngua taqen ne gua revan be quasik mager ip lungera ama lengi nge raat naik.”

⁶Baiv aa de qa ruqun a ngua ma',

“I ama tekmeriirang, i murl aanamek ngu tekmet niirang dai sa ngua verleset niirang. I ngua dai ama Rarlimini dama Verlverleser-iini. Be lura, i dingding sep ta dai mager ip ta ter ama qerlapki namet gua menpitki, i luqia, i qi iames masmas. I qatikka luqia dai mager ip ngurl kuarl tem ki naik. ⁷Be ariq aiv iaq, i qerl uirl sama Arasmesna, dai luqa dai Gu-Uimka na qa. De diip ka tis ngua ai aa Ngemumaqa, be diip ngu qurl a qa re liirang aa gua tekmeriirang.”

⁸Dap lura, i reng ning de re rledeng, de lura, i quasik ta tu araa qevsep sever a ngua, de ra ngim temanau na ngua be quasik ta tit naser a ngua; de lura, i maikka araa gamansena dai raquarl ama dang; de lura, i re peleng na, de lura, i re-nanna maden maden; de lura, i re tekmet nama qenaingki; de lura, i ra tu araa qevsep sever ama dul ngen ama meng; de ngene lura mai ama qaak-met-ta; dai diip ta iit sev araa luqupka mer ama altingki, i quasik tem ngim de dengdeng, luqia, i ai de rlekrlek met ki masmas. I luqia, dai ama aapngipki, i qi ip maiiram de dengdeng.

Ma Jon Ka Lu Ama Luqupki Ama Iameski Ma Jarusalem

⁹Baiv aa de iaq ama Angeluqa, i qa never ama ngeriqit ngen-a-iam na ra, dai qa men sagel ngua. I qa navet lura, i ra rles ama milat nama Slurika aa serlin, i ama ngeriqit ngen-a-iam na nget. I qa ruqun a ngua ma',

“Ngia ren, ngi na ngua, ip diip ngu reqlerl a ngi ne luqia ama nanki, i diiv ama Sipsiviini ngere ngerlvet na qi.”

¹⁰Baiv aa dama Qevpeka ama Glasingaqa qa mer a ngua be sev ama damki reves iviit, be ngua maarl de ngut lu ama luqupki, i maikka ama glasingaqi, i qiat den manarevuk nagel ama Ngemumaqa. I luqia dai ma Jarusalem.

¹¹I maikka qin sin nama Ngemumaqa aa ansinki, i maikka qin sin ip taquarl ama galas, i mager ip ngim ngim maames per a nget. I qim ngim nama anes ip taquarl ama rengiitka, i aip ke kiavarl.

¹²I luqia ama qerlingki dai ama surlka sepna na qi. I maikka qa saiiivit. Be ver ama a surlka mirlek na qi, dai ama tarl, i ama malepka ngen-a-iam na nget. Be met lungera ama tarl dai iaiq iaiq ama rlenki, i lungera ama arlen dai never ama arlen nama liin-iirang, i iirang navet ma Isrel. ¹³Be ver iaq, i iaq ama garliqa dai ama depguas nama tarl. ¹⁴Be vet lungera ama garli, i ama rlatpes na nget, dai qurl ama dul ama slurlngget, i ama 12 na nget. I maikka lungera dai ngere tal ama surlka. Be vet lungera ama dul ama slurlngget dai ra sikmer ama Aposelkena araa rlen per a nget. I lura, i ama malepka ngen-a-iam na ra dai ra never ama Sipsiviini angera liinka.

¹⁵De luqa ama Angeluqa, i qa taqen per a ngua dai qa raneng ama vuqulka, i ama qasiquatka, i ra rekmet na qa nama gol. I qa raneng luqa ama rulaqa ip diip ke siquat sever ama surlka mai, de ngen ama tarl mai. De diip ke siquat kur ama surl viit aiv ama ainkul ama qesna. ¹⁶De qa siquat piit kur ama surlka demanau, dai qatikka ama garli raquarlina.

Be lungera ama qasiquat, i qa siquat be nget taquarlina dai ama 2,400 kilo-mita na nget.

¹⁷De qa mak nama surika aa baarles dai ama 72 mita. Dai qatikka ama Angeluqa qa siquat nama qaqeraqa aa mak ip ke siquat taqurla.

^{18,19}I luqia ama qerlingki dai maikka ama glasing-a-qi. Be mager ip ngim ngim per a qi ip taquarl ama galas se ruarl. I qim ngim ip taquarl ama gol, i maikka ama glasing a nget. De ra rekmet nama surika nama dul, i ra tis nget ma', *Jaspa*. I qurl ama surika ver ama dul angera rleng, i nget muqas muqas, i ama 12 na nget. I lungera dai maikka ama glasing a nget. I lungera angera rlen dai ngua tis nget taqurliani. Be lungera, i ama surika qa arles na nget, dai ra tis nget ma', *Jaspa*. De ver ama *Jaspa* angera rleng, dai ma *Sapair*. Baiv aa de sagel ama *Agiit*, baiv aa de sagel ama *Imaral*. ²⁰De lungera ip ma ngeriqit dai ama *Sadonikis*, baiv aa de sagel ama *Konilian*. Baiv aa de sagel ama *Krisilait*. De ver aa rleng dai ama *Bairil*, de ver aa rleng dai ma *Tupas*. De luqa ip ma malepka, dai ma, *Krisuprais*. De luqa ip ma malepka ngen a qa, dai ma *Haiasin*. De luqa de dengdeng, i ama malepka ngen-a-iam na nget, dai ra tis ka ma', *Amitist*.

²¹Be met lungera ama tarl ama malepka ngen-a-iam na nget, dai ama Nge-mumaqa qa rekmet se mer ama tarl be ngerem ngim nama atlu, ip taquarl mer ama lalai. De vama aiska mai ver ama Qerlingki ama Slurliki, dai qem ngim ip taquarl ama galas, i maikka ama glasingas. I luqa ama aiska dai qa nama gol.

²²De vet luqia ama qerlingki dai quasik ngua lu angama Lautu-vem-ki, i raquarli luqia, dai ama Slurlika ama Ngemumaqa aa Luqupki aa. I qa buup ki nanas de ngen aa Uimka, i ra tis ka ma', A Sipsiviini. Dai qatikka qurli iam aa vet luqia ama luqupki. ²³De qerlika vet luqia ama qerlingki, dai quasik mager iv ama nirlaqa qe nama iaqunki ianem ngim per a qi. I qatikka raquarli ama Ngemumaqa qe ne aa Uimka dai qurl ian a nirlaqa vet luqia ama qerlingki.

²⁴Bama qaqet mai ver ama qerleng per ama aivetki, dai diip ta tit pe ian a nirlaqa. Bama barlta never ama aivetki dai diip ta ran se araa dlek ngene araa tekmeriirang ama atliirang savet luqia ama qerlingki. ²⁵I raquarli diip kuasiq ama arlenki, i qatikka diip kurli luqia ama Qerlingki men ama nirlaqa masmas.

Be diiv ama tarl mai dai diip kuasik mager ip te ves. ²⁶De qatikka ama qaqet mai ver ama aivetki dai diip tat den, ip tat dan se araa gamansena ama atlunget de diip te palu gel ama Slurlika ver aa Qerlingki.

²⁷Dap kuasik mager ip diiv angama viini nge ran savet luqia ama Qerlingki. De saqikka lura, i re tekmet nama qeleves pem iirang, de lura iai de re nging ama Slurlika aa lengi, dai quasik mager ip tat dan savet luqia ama luqupki. Dap katikka maget kut lura naik, i ra iil araa rlen iak de iak pama Langingka nama Iames, i ama Slurlika aa Langingka, i ra tis ka ma', *Ama Sipsiviini angera Langingka*.

Ama Iames Bareq Ama Qaqet

22 ¹De saqiaskerlika, ngua lu luqa ama Angeluqa, i qa reqlerl a ngua nama kainaqi, i maikka ama glasingas. I luqia ip ki iames nama

qaqet masmas. I luqia ama kainaqi, dai qiat den ianai sagel kurl ama Ngemumaqa qe ne aa Uimka, i ra tis ka ma', *Ama Sipsiviini*.

²Be luqia ama kainaqi dai qia tit nep ma aiska, i ama slurlka de luqia ama qerlingki ama slurlki are rlan. Be ver ama kainaqi ara aam, i ruarl de ruarl, dai qurli iaq ama mengka, i qa raquarlina, i qa ruarl de ruarl. Be ver ama iaquan mai dai ai de luqa ama mengka qa tu. Dai be qatikka ai de qa tu ama malepka ngen iiram dama ageski ara rlan. Dai be qatikka ama qaqet nevet luqia ama Qerlingki dai ai de ra tes. De qerlka ngene luqa aa ngerik dai ama marasin bareq ama qaqet mai ver ama aivetki.

³De vet luqia ama Luqupki, dai maikka ama tekmeriirang, i ama viirang, i ama Ngemumaqa qa tuvet pet liirang aa, dai maikka iirang nger aasik. Bama Ngemumaqa qe ne aa Uimka ama Sipsiviini dai diip kurli iam aa ve ian a Luqupka, be iane uis dai diip tat den ip te lautu sagel iam.

⁴Be diip te lu aa sakngaqi, de diip ke iil aa rlenki de araa qames. ⁵Be saqias diip kuasiq ama arlenki, be diip kuasik te mali rama laam dap kuarl ama nirlaqa, i raquarli ama Slurlka ama Ngemumaqa dai diip ke tekmet nama nirlaqa bareq a ra. Be diip kurli ra, re na qa masmas de re uas te aa tekmeriirang mai.

⁶De luqa ama Angeluqa qa ruqun a ngua ma',

“Lungera ama lengi, i sa ngia narli nget, dai maikka ama revan-nget, be mager ip ngia tu gia qevap sever a nget. I ama Slurlka ama Ngemumaqa dai sa qa reqerl Aamki-na-ra, be ngua aa Angeluqa, dai qa nem ngua ip ngu reqerl aa maatpitta ne liirang aa, i maikka diip masna iirang nge ren.”

A Qares Ip Ma Iesus Kat Den

⁷Mager ip ngene narli ma Iesus aa Lengi, i nget ma', “Maikka ama qares ip diip nguat den.”

Taqurla be lura, i ret dadem lungera ama lengi, i uut sil na nget nauirl dai diip te raneng ama Slurlka aa arlias.

⁸I ngua ma Jon, i ngua iil lungera ama lengi, be ngut lu liirang aa, de ngua narli iirang, be lua, i ngut lu iirang de ngu aat per ama Angeluqa aa arlim, i luqa, i qa reqerl a ngua ne liirang aa. ⁹De masna qa ruqun a ngua ma',

“Kula ngi tekmet taqurla, dap mager ip ngi lautu sagel ama Ngemumaqa naik. I ngua dai raquarl ngi, i ama maatpitka na ngua, i uun taquarl auun a rluaviq, i ama Ngemumaqa Aamki-na-ra. I uut namen ama Ngemumaqa aa liinka, i ai de uuret dade lungera ama lengi nev ama Langingka.”

¹⁰De luqa ama Angeluqa qa sil ba ngua ma',

“Ama Lengi nep luqa ama Langingka, dai quasik mager ip ngi trles nget. I raquarli ama Slurlka aa anmenki dai maikka qi gelna.

¹¹Taqurla be lura, i ai de rat drlem sa tekmet nama viirang dai qatiaskerl mager ip kurli ra ver iirang. De lura, i ra tu ara qevap sever ama semaning never ama aivetki, dai qatiaskerl diip ta tit naset liirang aa. Dav iani dai muqas, i lura ama atlura dai diip te tekmet nama tekmeriirang ama seserl iirang, de ngene lura, i araa gamansena, i ama glasing a nget, dai diip te tekmet kur araa gamansena, i ama atlunget.”

Ma Iesus Aa Lengi De Dengdeng

¹²I ma Iesus aa lengi ma',

“Ngene narli! Maikka ama qares ip diip ngua ren. Be diip ngua ren se gua ranbandem sagel ngen, i iak de iak, kur a ngen a rleriirang.

¹³Ngua dai ama rarlimini, de ngua dai ama verlverleser-iini. I ngua dai ama a rarlimini sama tekmeriirang mai. De ngua dai mager ip ngu perleset nama tekmeriirang mai. I qatikka ngua dai ngu ruirl de ngu at den nasat.”

¹⁴Taqurla be lura, i re lemerl nas, ip taquarl ai de re qukmes te araa luan, dai maikka diiv ama uairlka ver a ra malai, i raquarli diip ta ran savet luqia ama Qerlingki. Be diip ta tes ama gam nade luqa ama Mengka nama Iames, be diip te iames masmas.

¹⁵Dap lura, i araa gamansena ip taquarl ama dang dai diip kuasik ta ran savet luqia ama Qerlingki. I lura, i ama qenaingki-vem-ta, de ngen ama quatta de ngen ama nankina, i ai de re-nanna maden maden, de lura, i ai de re peleng, de ngene lura, i ai de re mali rama gamansena ama qaak-nget. Dai lura dai diip kurli ra darliik.

¹⁶“I ngua ma Iesus, dai sa ngua nem gua Angeluqa ip ke raqal sil ba ngen sevet liirang aa, ip ngua tat navet gua liin, i ama Lautu-vem-ta ver ama qerleng mai. I ngua dai nemene ma Daivit aa laanivas. I ngua dai raquarl ama ualdengaga, i ra tis ka ma', *'Raiindemka'*. I maikka ai de qen sin malai.”

¹⁷Dama Qevepka ama Glasingaga, ke nama Ngemumaqa aa liinka, i re siquat na ra, i ra ip taquarl ama lugutki, i qia muvem nanas ip ki ngerlvet. Dai res nes ma',

“Iesus ngia ren!”

Be lura, i re narli lungera ama lengi, de res nes ma',

“Iesus ngia ren!”

Dai aiv iari, i dingding sep ta, dai mager ip tat den ip te srluup. Dai aiv iari, i re narliip taqurla, dai mager ip te srluuv ama kainaqi, i qi kuarl tama iames. I qatikka diip ta ter a qi naik.

¹⁸Dai ngu tekgele ngen, i ngene narli lungera ama lengi, i sa uut sil na nget nauirl nep luqa ama Langingka.

Dai aiv iak ke rluses ne iang ama lengi sa ivuk, dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a qa rama arlem, i sa uut sil sever a nget pe luqa ama Langingka. ¹⁹Dav ariq aiv iari re siquar ip te suquv iang ama lengi nep luqa ama Langingka, i sa uut sil na nget, dai diiv ama Ngemumaqa qe qirlvem se ra ip kuasik ta tes nade luqa ama mengka, de quasik mager ip kurli ra vet luqia ama Luqupki, i ama Glasingaqi, i sa uut sil sever a qi.

²⁰Dai Luqa, i qerl kurl a ngua re lungera ama lengi, dai qa taqen ma',

“A revan, i diip masna ngua ren.”

De ngua virliit ma',

“Mager aa, gua Slurlka ma Iesus. Ngia ren.”

²¹Dai ngu raring iv ama Slurlka ma Iesus Kristus dai aa arlem sagel ngen mai.

Read the New Testament daily

January

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Matiu 1:1–2:12	17	Matiu 12:1-21
2	Matiu 2:13–3:6	18	Matiu 12:22-45
3	Matiu 3:7–4:11	19	Matiu 12:46–13:23
4	Matiu 4:12-25	20	Matiu 13:24-46
5	Matiu 5:1-26	21	Matiu 13:47–14:12
6	Matiu 5:27-48	22	Matiu 14:13-36
7	Matiu 6:1-24	23	Matiu 15:1-28
8	Matiu 6:25–7:14	24	Matiu 15:29–16:12
9	Matiu 7:15-29	25	Matiu 16:13–17:9
10	Matiu 8:1-17	26	Matiu 17:10-27
11	Matiu 8:18-34	27	Matiu 18:1-22
12	Matiu 9:1-17	28	Matiu 18:23–19:12
13	Matiu 9:18-38	29	Matiu 19:13-30
14	Matiu 10:1-23	30	Matiu 20:1-28
15	Matiu 10:24–11:6	31	Matiu 20:29–21:22
16	Matiu 11:7-30		

February

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Matiu 21:23-46	15	Mak 1:1-28
2	Matiu 22:1-33	16	Mak 1:29–2:12
3	Matiu 22:34–23:12	17	Mak 2:13–3:6
4	Matiu 23:13-39	18	Mak 3:7-30
5	Matiu 24:1-28	19	Mak 3:31–4:25
6	Matiu 24:29-51	20	Mak 4:26–5:20
7	Matiu 25:1-30	21	Mak 5:21-43
8	Matiu 25:31–26:13	22	Mak 6:1-29
9	Matiu 26:14-46	23	Mak 6:30-56
10	Matiu 26:47-68	24	Mak 7:1-23
11	Matiu 26:69–27:14	25	Mak 7:24–8:10
12	Matiu 27:15-31	26	Mak 8:11–9:1
13	Matiu 27:32-66	27	Mak 9:2-29
14	Matiu 28:1-20	28	Mak 9:30–10:12

March

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Mak 10:13-31	17	Luk 2:36-52
2	Mak 10:32-52	18	Luk 3:1-22
3	Mak 11:1-26	19	Luk 3:23-38
4	Mak 11:27-12:17	20	Luk 4:1-30
5	Mak 12:18-37	21	Luk 4:31-5:11
6	Mak 12:38-13:13	22	Luk 5:12-28
7	Mak 13:14-37	23	Luk 5:29-6:11
8	Mak 14:1-21	24	Luk 6:12-38
9	Mak 14:22-52	25	Luk 6:39-7:10
10	Mak 14:53-72	26	Luk 7:11-35
11	Mak 15:1-47	27	Luk 7:36-8:3
12	Mak 16:1-20	28	Luk 8:4-21
13	Luk 1:1-25	29	Luk 8:22-39
14	Luk 1:26-56	30	Luk 8:40-9:6
15	Luk 1:57-80	31	Luk 9:7-27
16	Luk 2:1-35		

April

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Luk 9:28-50	16	Luk 18:1-17
2	Luk 9:51-10:12	17	Luk 18:18-43
3	Luk 10:13-37	18	Luk 19:1-27
4	Luk 10:38-11:13	19	Luk 19:28-48
5	Luk 11:14-36	20	Luk 20:1-26
6	Luk 11:37-12:7	21	Luk 20:27-47
7	Luk 12:8-34	22	Luk 21:1-28
8	Luk 12:35-59	23	Luk 21:29-22:13
9	Luk 13:1-21	24	Luk 22:14-34
10	Luk 13:22-14:6	25	Luk 22:35-53
11	Luk 14:7-35	26	Luk 22:54-23:12
12	Luk 15:1-32	27	Luk 23:13-43
13	Luk 16:1-18	28	Luk 23:44-24:12
14	Luk 16:19-17:10	29	Luk 24:13-53
15	Luk 17:11-37	30	Jon 1:1-28

May

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Jon 1:29-51	8	Jon 5:24-47
2	Jon 2:1-25	9	Jon 6:1-21
3	Jon 3:1-21	10	Jon 6:22-40
4	Jon 3:22-4:3	11	Jon 6:41-71
5	Jon 4:4-42	12	Jon 7:1-29
6	Jon 4:43-54	13	Jon 7:30-52
7	Jon 5:1-23	14	Jon 7:53-8:20

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
15	Jon 8:21-30	24	Jon 13:31-14:14
16	Jon 8:31-59	25	Jon 14:15-31
17	Jon 9:1-41	26	Jon 15:1-27
18	Jon 10:1-21	27	Jon 16:1-33
19	Jon 10:22-42	28	Jon 17:1-26
20	Jon 11:1-53	29	Jon 18:1-24
21	Jon 11:54-12:19	30	Jon 18:25-19:22
22	Jon 12:20-50	31	Jon 19:23-42
23	Jon 13:1-30		

June

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Jon 20:1-31	16	Aposel 10:34-48
2	Jon 21:1-25	17	Aposel 11:1-30
3	Aposel 1:1-26	18	Aposel 12:1-23
4	Aposel 2:1-47	19	Aposel 12:24-13:12
5	Aposel 3:1-26	20	Aposel 13:13-41
6	Aposel 4:1-37	21	Aposel 13:42-14:7
7	Aposel 5:1-42	22	Aposel 14:8-28
8	Aposel 6:1-15	23	Aposel 15:1-35
9	Aposel 7:1-29	24	Aposel 15:36-16:15
10	Aposel 7:30-50	25	Aposel 16:16-40
11	Aposel 7:51-8:13	26	Aposel 17:1-34
12	Aposel 8:14-40	27	Aposel 18:1-21
13	Aposel 9:1-25	28	Aposel 18:22-19:12
14	Aposel 9:26-43	29	Aposel 19:13-41
15	Aposel 10:1-33	30	Aposel 20:1-38

July

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Aposel 21:1-16	17	Rom 4:1-12
2	Aposel 21:17-36	18	Rom 4:13-5:5
3	Aposel 21:37-22:16	19	Rom 5:6-21
4	Aposel 22:17-23:10	20	Rom 6:1-23
5	Aposel 23:11-35	21	Rom 7:1-14
6	Aposel 24:1-27	22	Rom 7:15-8:6
7	Aposel 25:1-27	23	Rom 8:7-21
8	Aposel 26:1-32	24	Rom 8:22-39
9	Aposel 27:1-20	25	Rom 9:1-21
10	Aposel 27:21-44	26	Rom 9:22-10:13
11	Aposel 28:1-31	27	Rom 10:14-11:12
12	Rom 1:1-17	28	Rom 11:13-36
13	Rom 1:18-32	29	Rom 12:1-21
14	Rom 2:1-24	30	Rom 13:1-14
15	Rom 2:25-3:8	31	Rom 14:1-23
16	Rom 3:9-31		

August

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Rom 15:1-21	17	1 Korin 11:2-16
2	Rom 15:22-16:7	18	1 Korin 11:17-34
3	Rom 16:8-27	19	1 Korin 12:1-26
4	1 Korin 1:1-17	20	1 Korin 12:27-13:13
5	1 Korin 1:18-2:5	21	1 Korin 14:1-17
6	1 Korin 2:6-3:4	22	1 Korin 14:18-40
7	1 Korin 3:5-23	23	1 Korin 15:1-28
8	1 Korin 4:1-21	24	1 Korin 15:29-58
9	1 Korin 5:1-13	25	1 Korin 16:1-24
10	1 Korin 6:1-20	26	2 Korin 1:1-11
11	1 Korin 7:1-24	27	2 Korin 1:12-2:11
12	1 Korin 7:25-40	28	2 Korin 2:12-17
13	1 Korin 8:1-13	29	2 Korin 3:1-18
14	1 Korin 9:1-18	30	2 Korin 4:1-12
15	1 Korin 9:19-10:13	31	2 Korin 4:13-5:10
16	1 Korin 10:14-11:1		

September

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	2 Korin 5:11-21	16	Galatia 2:17-3:9
2	2 Korin 6:1-13	17	Galatia 3:10-22
3	2 Korin 6:14-7:7	18	Galatia 3:23-4:20
4	2 Korin 7:8-16	19	Galatia 4:21-5:12
5	2 Korin 8:1-15	20	Galatia 5:13-26
6	2 Korin 8:16-24	21	Galatia 6:1-18
7	2 Korin 9:1-15	22	Epasas 1:1-23
8	2 Korin 10:1-18	23	Epasas 2:1-22
9	2 Korin 11:1-15	24	Epasas 3:1-21
10	2 Korin 11:16-33	25	Epasas 4:1-16
11	2 Korin 12:1-10	26	Epasas 4:17-5:2
12	2 Korin 12:11-21	27	Epasas 5:3-33
13	2 Korin 13:1-14	28	Epasas 6:1-24
14	Galatia 1:1-24	29	Pilipai 1:1-26
15	Galatia 2:1-16	30	Pilipai 1:27-2:18

October

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Pilipai 2:19-3:6	8	Kolosi 3:18-4:18
2	Pilipai 3:7-4:1	9	1 Tisalonikka 1:1-2:9
3	Pilipai 4:2-23	10	1 Tisalonikka 2:10-3:13
4	Kolosi 1:1-20	11	1 Tisalonikka 4:1-5:3
5	Kolosi 1:21-2:7	12	1 Tisalonikka 5:4-28
6	Kolosi 2:8-23	13	2 Tisalonikka 1:1-12
7	Kolosi 3:1-17	14	2 Tisalonikka 2:1-17

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
15	2 Tisalonikka 3:1-18	24	2 Timoti 2:22-3:17
16	1 Timoti 1:1-20	25	2 Timoti 4:1-22
17	1 Timoti 2:1-15	26	Taitus 1:1-16
18	1 Timoti 3:1-16	27	Taitus 2:1-14
19	1 Timoti 4:1-16	28	Taitus 2:15-3:15
20	1 Timoti 5:1-25	29	Pailimon 1:1-25
21	1 Timoti 6:1-21	30	Hibru 1:1-14
22	2 Timoti 1:1-18	31	Hibru 2:1-18
23	2 Timoti 2:1-21		

November

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	Hibru 3:1-19	16	Hibru 13:1-25
2	Hibru 4:1-13	17	Jems 1:1-18
3	Hibru 4:14-5:14	18	Jems 1:19-2:17
4	Hibru 6:1-20	19	Jems 2:18-3:18
5	Hibru 7:1-19	20	Jems 4:1-17
6	Hibru 7:20-28	21	Jems 5:1-20
7	Hibru 8:1-13	22	1 Pita 1:1-12
8	Hibru 9:1-10	23	1 Pita 1:13-2:10
9	Hibru 9:11-28	24	1 Pita 2:11-3:7
10	Hibru 10:1-18	25	1 Pita 3:8-4:6
11	Hibru 10:19-39	26	1 Pita 4:7-5:14
12	Hibru 11:1-16	27	2 Pita 1:1-21
13	Hibru 11:17-31	28	2 Pita 2:1-22
14	Hibru 11:32-12:13	29	2 Pita 3:1-18
15	Hibru 12:14-29	30	1 Jon 1:1-10

December

<i>date</i>	<i>Scripture</i>	<i>date</i>	<i>Scripture</i>
1	1 Jon 2:1-17	17	Reveleson 8:1-13
2	1 Jon 2:18-3:2	18	Reveleson 9:1-21
3	1 Jon 3:3-24	19	Reveleson 10:1-11
4	1 Jon 4:1-21	20	Reveleson 11:1-19
5	1 Jon 5:1-21	21	Reveleson 12:1-18
6	2 Jon 1:1-13	22	Reveleson 13:1-18
7	3 Jon 1:1-15	23	Reveleson 14:1-20
8	Jut 1:1-25	24	Reveleson 15:1-8
9	Reveleson 1:1-20	25	Reveleson 16:1-21
10	Reveleson 2:1-17	26	Reveleson 17:1-18
11	Reveleson 2:18-3:6	27	Reveleson 18:1-24
12	Reveleson 3:7-22	28	Reveleson 19:1-21
13	Reveleson 4:1-11	29	Reveleson 20:1-15
14	Reveleson 5:1-14	30	Reveleson 21:1-27
15	Reveleson 6:1-17	31	Reveleson 22:1-21
16	Reveleson 7:1-17		